

hec

mo ac fidelissimo Indice.

TIIS. MDC.

æredes Melchioris Sessæ.

R. P. F.
PHILIPPI DIEZ
LVSITANI,
ORD. MIN. REG. OBSERVANTIAE
PROVINCIAE SANCTI IACOBI,
CONCIONES.

DOMINICARVM, AESTIVARVM, QVAE A Dominica in Albis, vsque ad Pentecosten, & in Rogationibus, & à Pentecoste vsque ad Aduentum, in omnibus Dominicis in Sancta Dei Ecclesia habentur.

Hac postrema editione, summa cura emendatæ & excusæ.

Tomus Quartus.

Cum Authorum citatorum, Materierum, & sacrorum locorum locupletissimo ac fidelissimo Indice.

VENETIIS. MDC.

Apud Hæredes Melchioris Sessæ.

FR. PHILIPPVS DIEZ,

Christiano Lectori Salutem.

SCRIBENS Diuus Paulus Epistolam primam ad Thessalonicenses cap. 2. dicit, Facti sumus in medio vestrum tanquam si nutrix foueat filios suos: ita desiderantes vos cupidè volebamus tradere vobis non solum Euangelium Dei, sed etiam animas nostras: quoniam charissimi nobis facti estis. Hæc erat illorum cœlestium Apostolorum, nostræq; sanctissimæ fidei patrum charitas. Et licet ego miserrimus, ac maximus peccator sim, his tamen cœlestibus excitatus exemplis animarum salutem studiosissime concupiscens, hoc opus in lucem edere curaui: in quo laborum, quos in toto vitæ meæ cursu, atque in literarum studijs toleraui, flores illucescunt. Intelligentesque plurimi viri eximiæ probitatis, literarumque splendore non mediocriter illustrati hunc librum maximæ animarum ædificationi esse futurum, meum hoc desiderium adiuuerunt, me sæpenumero sollicitando, mihique persuadendo, maximum fore malum si res tam vtiles, ac necessarias, cum ad explorandos quàm plurimos Euangelicæ doctrinę, totiusque sacrę paginę fontes, tum ad hominum mores, vitamque prorsus in officio continendam, quas triginta annorum spatio prædicaui, literis non mandarem: quæ quidem diuina cœlestis numinis aspirante gratia maximę luci futuris temporibus esse possunt. Quæ cum ita sint, Christiane lector, per viscera misericordię Dei nostri te deprecor, ne tot thesauros, quot hic tam in multis, nimisque profundis considerationibus, quàm literalibus

ralibus innumerabilium obſcuriſſimorum locorum diuinę ſcripturę declarationibus inuenies, abſconditos delitere patiaris. Quos vt rectè intelligas, maxima cum attentione, & ſimul cum puritate cordis, piaque intentione legere debes, quò ex his ſpiritualibus admonitionibus fructum percipias: ne meum pium deſiderium finis ſui immune remaneat. Quod cum feceris, labores, quos Deus a me ſuſcipi voluit, multum tibi conducent,& per quam pauciſſimis libris indigebis,quos antea tibi diligenter euoluere neceſſum erat. Etenim tot, tamque notabilia in hoc quadruplici quadrageſimali myſteria reperies, vt quamuis plurimos annos viuas, concionandi potius tempus, quàm illa tibi defutura ſint. Præterea ſuper Euangelia, quę in reliquis anni temporibus tam in Dominicis diebus, quam in Sanctorum ſolennitatibus a Sancta Eccleſia decantantur alia tria volumina (ſi Deus Optimus Maximus faxit mihique valetudinem cum vita concedat, ad quod impetrandum tuę piæ preces maximè proderunt) a me componenda ſunt. In quibus omnibus quicquid dixero, ſacroſanctę Matris Eccleſię correctioni volo ſubmitti. Nec verò vitio vertendum cenſeas, librum hunc implicatis, nimiumq; curioſis linguę Latinę phraſibus, ac decoris rhetoricę elocutionis floribus carere. Neque enim eis indiget. Imo velim tibi perſuadeas, cum ita plano, atque communi ſermone conſilio fuiſſe compoſitum, videlicet ne tot, tamq; diuina myſteria, quot lucido, ac perſpicuo dicendi modo meridiana luce clariora comperies, intricatę, atque obſcurę orationis tenebris deliteſcant. Vale.

INDEX

INDEX OMNIVM CONCIONVM,

Quæ in hoc Quarto volumine continentur.

DOminica in Albis, Euangelium, *Cum esset sero die illa, &c. Ioan. 20. pag. 1. & pag. 7. & pag. 13*

Dominica secunda post Pascha, Euangelium. *Ego sum Pastor bonus. Ioan. 10. pag. 19. & pag. 25. & pag. 30*

Dominica tertia post Pascha, Euangelium. *Modicum & iam non videbitis me. Ioan. 16. pag. 35. & pag. 41. & pag. 46*

Dominica quarta post Pascha, Euangelium. *Vado ad eum qui misit me. Ioan. 16. pag. 51. & pag. 58. & pag. 64*

Dominica quinta post Pascha, Euangelium. *Amen, Amen dico vobis, si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Ioan. 16. pag. 69. & 75. & 81*

Feria secunda, in Litanijs maioribus, Euangelium. *Quis vestrum habebit amicum. Lucæ 11. pag. 88. & 95*

Feria quarta, in Litanijs maioribus, Euangelium. *Subleuatis Iesus oculis in cœlum. Ioan. 18. Concio vnica. pag. 102*

Dominica infra octauam Ascensionis Domini, Euangelium. *Cum venerit paracletus quem ego mittam vobis a Patre. Ioan. 15. pag. 109. & 125. & 135*

Dominica secunda post Pentecosten, Euangelium. *Homo quidam fecit cœnam magnam, & inuitauit multos. Lucę 14. pag. 125. & pag. 131.* in cuius sermonis fine, nempe. pag. 135. de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento agitur.

Dominica tertia post Pentecosten, Euangelium. *Erant appropinquantes ad Iesum publicani & peccatores vt audirent illum, Luc. 15. pag. 138. & 141*

Dominica quarta post Pentecosten, Euangelium. *Cum turbæ irruerent in Iesum, vt audirent verbum Dei. Luc. 5. pag. 150. & 156*

Dominica quinta post Pentecosten, Euangelium. *Amen dico vobis nisi abundauerit iustitia vestra. Matth. 5. pag. 162. & 168*

Dominica sexta post Pentecosten, Euangelium. *Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberet quod manducaret. Marci 8. pag. 174. & 180*

Dominica septima post Pentecosten, Euangelium. *Dixit Iesus discipulis suis, Attendite a falsis prophetis. Matth. 7. pag. 187. & 193*

Dominica octaua post Pentecosten, Euangelium. *Homo quidem erat diues, qui habebat villicum. Lucæ 16. pag. 199. & 207*

Dominica nona post Pentecosten, Euangelium. *Cum appropinquaret Iesus Hierosolymam. Luc. 19. pag. 214. & 222*

Dominica decima post Pentecosten, Euangelium. *Dixit Iesus ad quosdam*

qui in se confidebant. Lucæ 18. pag.229. & 236
Dominica vndecima post Pentecosten, Euangelium. *Exiens Iesus de finibus Tyri. Marc.7. pag.242. & 249.*
Dominica duodecima post Pentecosten, Euangelium. *Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Lucæ 10. pag. 256. & 263*
Dominica decimatertia post Pentecosten, Euangelium. *Cum iret Iesus in Ierusalem transibat per mediam Samariam. pag.271. & 275*
Dominica decimaquarta post Pentecosten, Euangelium. *Nemo potest duobus dominis seruire. Matth.6. pag.286. & 293*
Dominica decimaquinta post Pentecosten, Euangelium. *Ibat Iesus in ciuitatem, quæ vocatur Naim. Luc.7. pag.302. & 310*
Dominica decimasexta post Pentecosten, Euangelium. *Cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis Pharisæorum. Luc.14. pag. 319. & 327*
Dominica decimaseptima post Pentecosten, Euangelium. *Accesserunt ad Iesum Pharisæi & interrogauit vnus ex eis legis doctor. Matt.22. pag.336. & 344*
Dominica decimaoctaua post Pentecosten, Euangelium. *Ascendens Iesus in Nauiculam. Matth.9. pag.353. & 361*
Dominica decimanona post Pentecosten, Euangelium. *Loquebatur Iesus principibus Sacerdotum & Pharisæis in parabolis. Matth.22. pag.369. & 377*
Dominica vigesima post Pentecosten, Euangelium. *Erat quidam Regulus. Io.4. pag. 389. & 401*
Dominica vigesimaprima post Pentecosten, Euangelium. *Simile est regnum cœlorum homini regi. Matth.18. pag.414. & 425*
Dominica vigesimasecunda post Pentecosten, Euangelium. *Abeunte Pharisæi consilium inierunt, &c. Matth.22. pag. 438. & 450*
Dominica vigesimatertia post Pentecosten, Euangelium. *Loquente Iesu ad turbas, &c. Matth.9. pag.461. & 472*
Dominica vigesimaquarta post Pentecosten, Euangelium. *Dixit Iesus discipulis suis, Cum videritis abominationem, &c. Matt.24. pag.484. & 494*

INDEX

INDEX AVTHORITATVM SACRAE SCRIPTVRAE.

Quæ sparsim in hoc volumine ab Auctore explicantur, iuxta ordinem veteris, ac noui Testamenti.

Ex Genesi.

1 *Factum est vespere & mane dies vnus. p.173.a, col.1*

2 *Faciamus hominem ad imaginem. p.16.a, col.2*

Et factus est homo in animam viuentem. p. 9.a, col.2

Tulit Deus vnam de costis Adam. p.19.c, colum.1

Formatis dominus Deus cunctis animantibus terræ. p.27.c, c.2

3 *Cur præcepit vobis dominus. p.15.a, c.2*

Quia fecisti hoc. p.120.d, col.1

Timui eo, quod nudus essem. p.190.b, col.2

Adam vbi es. p.224.b, col.2

Inimicitias ponam inter te, & mulierem. p. 251.d, col.2

Fecit dominus Adæ, & vxori eius tunicas pelliceas.

4 *Possedi hominem per Deum pag.104.a, colum.1*

Sanguis fratris tui Abel clamat. pag.204. c, col.1

Respexit dominus ad Abel & ad munera eius. p.234.a, colum.2

Nonne si bene egeris recipies, &c. pa.382. a, col.2

6 *Fac tibi arcam de lignis leuigatis. p.2.d, col.2*

Non permanebit spiritus meus in homine. p.205.a, col.2

Ponam fœdus meum tecum & ingredieris arcam tu & filii tui. p.226.b, col.1

8 *Aedificauit Noe altare domino. p.96.a, colum.1*

9 *Nequaquam ultra interficietur omnis caro, pag.206.c, colum.1*

13 *Erat Abraham diues valde. pag.258. d, col.1*

14 *Da mihi animas, cętera tolle tibi. p.28. c, col.1*

15 *Scio quod peregrinum futurum sit. pag. 411.c, c.1*

17 *Tu ergo custodies pactum meum. p.21. d, colum.1*

18 *Scio quod præcepturus sit filiis suis. pag. 70.b, col.1*

Quia semel cœpi loqui. p.71.c, col.1

Clamor Sodomorum multiplicatus est. pag. 204.b, col.1

Descendam & videbo vtrum clamorem. p. 204.b, c.2

Nunquid perdes iustum cum impio. pag. 226.b, colum.2

20 *Redde viro suo vxorem & orabit pro te. p.107.b, col.1. & 219.c, col.1*

Et ego scio, quia in simplici corde feceris. p 247.d, col.2

21 *Non tibi videatur asperum super puero. pag.61.b, c.2*

In Isaac vocabitur tibi semen. p.76.a. col.1

Exaudiuit autem Deus vocem pueri. p.84. c, col.1

22 *Creuit igitur puer & ablactatus est. p. 57.c, col.1*

Expectate hic cum asino. p.76.b, c.1

25 *Si sic mihi futurum erat. p.87.d, col.2*

Deprecatus est Isaac dominum pro vxore sua. pag.100.c, col.1

26 *Quare imposuisti nobis. p.219.c, col.2*

29 *Videbantur pauci dies præ amoris magnitudine. p.36.b, c.1*

Simeon & Leui fratres vasa iniquitatis, &c. pag. 452. d, col. 2
Diuidant eos in Iacob, &c. ibidem.
30 Da mihi liberos, alioqu n moriar. p. 86. c. colum. 2
Respondebit mihi cras iustitia mea. p. 408. d, col. 2
31 Immutasti mercedē meam. p. 155. b, c. 1
32 Si contra Deum fortis fuisti. p. 71. a, c. 1
37 Ito & vide an fratres, &c. p. 14. b. c. 2
42 Non descendet filius meus vobiscum. p. 61. a, colum. 1
43 Non videbitis faciē meam. p. 79. a, c. 2
47 Cum vocauerit vos Rex. p. 9. d, colum. 1
48 Do tibi partē vnam extra fratres tuos. p. 93. d, colum. 1
49 Sicut aqua effusus es. p. 29. b, c. 1
50 Asportate ossa mea vobiscum de loco isto. p. 308. a, colum. 1

Ex Exodo.

1 Surrexit Rex nouus, &c. p. 325. d, col. 2
2 Ascendit clamor eorum ad Deum. pag. 204. c, c. 1
3 Vidi afflictionem populi mei. pag. 125. c, colum. 1
Immolabis Deum super montem istum. p. 172. a, c. 2
Videbat, quod rubus arderet et non combu reretur.
4 Sponsus sanguinum tu mihi es. pag. 58. a, colum. 2
Non sum eloquens ab heri & nudiustertius. p. 82. a, c. 2
Virga in terram proiecta in serpentem vertebatur. p. 388. d, c. 2
7 Erat autem Moyses octoginta annorum. pag. 487
8 Fecitq. Dominus iuxta verbum Moysi. p. 96. b, col. 1
11 Descendent omnes serui tui isti ad me. p. 71. a, col. 2
12 Non comedetis ex eo crudum quid. pa. 156. c, col. 1
Factum est in noctis medio percussit dominus. p. 59. d, c. 1
13 Signum est inter me & vos. pag. 431. d, colum. 2
14 Et videte magnalia domini. pag. 72. b, colum. 1
15 Inimicos persequar & comprehendam. p. 29. d, col. 2
18 Proinde uiros potentes. pag. 27. c, col. 1
20 Ego sum dominus Deus tuus fortis zelotes. p. 25 a, col. 1
Ego sum dominus Deus faciens misericordiam. p. 79. c, colum. 1
21 Si quis proximum percutiat, &c. pag. 209. b, col. 1
22 Si egressus ignis inuenerit spicas. pag. 164. b, colum. 2
Si pignus a proximo tuo acceperis, &c. pa. 361. a, colum. 2
23 Aut dimitte eis hanc noxam. p. 243. a, colum. 1
Ne forte peccare te faciant in me. p. 142. d, col. 2
Sub pedibus eius quasi opus lapidis Saphiri. p. 409. a, col. 1
28 In veste summi sacerdotis, &c. p. 445. d, col. 1
32 Dimitte me vt irascatur furor meus. p. 28. a, col. 2
Fac nobis Deos qui nos procedant. p. 488. c, colum. 1
Ostende mihi faciem tuam. p. 43. a, colum. 1
Reuersus est Moyses de mōte portans duas tabulas. p. 65. a, col. 1
Occidet vnusquisque fratrem suum. p. 226. d, colum. 2
Iratusque valde proiecit de manu tabulas & confregit eas. pag. 282. a, col. 2
33 Videbis posteriora mea. pag. 195. a, c. 1
Populus tuus quem eduxisti de terra Aegypti. pag. 354. d, col. 1

Ex Leuitico.

1 Sacerdotes effundant sanguinem, &c. p. 430.

430.b, colum.2
5 *Sacrificium ab oleo & incensa immune sit.p.239.d, c.2*
6 *Quem nutriat sacerdos subiiciens ligna. p.31.c,colum.1*
10 *Sanctificabor in his, qui appropinquant mihi.p.22.b, colum.1*
Oblata est hodie victima pro peccato.p.35. d,col.1
14 *Si pauper est pro delicto assumat agnũ. p.28.d,c.2*
26 *Nullus hominum sit in tabernaculo. p. 86.a,colum.2*
Quod si non audieritis me. pagina 93. d, colum.2

Ex Numeris.

16 *Nunquid paruum est tibi, quod eduxisti nos. p.177.a, col.2*
Et omnis globus tuus stet contra dominum. p 311.a, colum.1
Prouideat Dominus hominem. pag.28. a, col.2
24 *Et semen illius erit in aquas multas. p. 405.c, colum.2*
26 *Pactum est grande miraculum, &c. p. 412.b, colum.2*
32 *Filii autem Ruben Gad, habebant pecora multa. p.8 d,col.1*

Ex Deuteronomio.

2 *Neque dabo vobis de terra filiorũ Esau. pag 79.c,col.1*
6 *Eruntque hæc verba, quæ ego præcipio tibi p.192.c, colum.1*
Diliges Dominum Deum tuum, &c. pagina 261. vsque ad pagina 263. & pagina 266
7 *Deus magnus & terribilis, &c.p.273. a,colum.1*
8 *Adducit te dominus quadraginta annos. pag.33. d,col.2*
13 *Non audies uerba prophetæ illius. pag. 193.d, colum.1*
Si audieris in una urbium tuarum dicentes aliquos, &c. pag.315.a, colum.1
19 *Non arabis boue simul & asino. pagina 23.b,col.1*
23 *Ingressus uineam proximi tui comedes vuas.p.81.a,col.1*
24 *Memento, quæ fecerit dominus Deus vester Mariæ in via. pagina 54. b, colum.2*
28 *Si audire nolueris vocem Domini Dei tui. pagina 91.c. columna 1.& 222.c, colum.1*
29 *Custodite ergo verba pacti huius. p.57. d,col.2*
32 *Videte quod ego sum solus. pag. 77.c, colum.1*
Vtinam saperent & intelligerent. pag.93. c,colum.1
Inuenit eum in terra deserta. pag.149. d, colum.1

Ex Iosue.

2 *Innoxij erimus a iuramento hoc. p.258. b,col.2*
6 *Vociferamini, tradet enim vobis dominus ciuitatem.p.97.d,col.2*
7 *Iosue uero scidit uestimenta sua.p.92.a, col.2*
Achan filius Charmi regulam auream fuit furatus,p.383.c,col.1
10 *Sol contra Gabaon ne mouearis,p.71.d, col.2*
14 *Nosti, quid locutus sit dominus ad Moysen.p.198.d,col.1*

Ex libro Iudicum.

2 *Fecerunt filii Israel malum, in conspectu domini,p.222.b,col.1*
4 *Addiderunt filii Israel facere malum in conspectu domini.pagina 222.d, columna 1*
5 *Quare habitas inter duos terminos. pag. 99.a,col.2*
7 *Clamaueruntque gladius domini & Gedeonis,p.98.a,col.1*
Videbatur mihi quasi subcineritius panis

nis. pag. 137. c, colum. 2

Ex 1. Regum.

1 *Vultus eius non sunt amplius in diuersa mutati. p. 73. b, col. 2*
2 *Arcus fortium superatus est. pag. 92. b, colum. 1*
Impii in tenebris conticescent. pag. 120. c, colum. 1
11 *Inuasit timor Domini populum. p. 226. b, col. 1*
12 *Nolite recedere a tergo Domini. p. 184. b, col. 2*
13 *Egressi sunt de castris Philistinorum. p. 93. a, c. 1*
15 *Apprehendit summitatem palii eius. p. 84. a, c. 2*
16 *Et Dominus est cum eo. pag. 208. c, columna 2*
17 *Qua progenies es, o adolescens. p. 390. a, col. 2*
18 *Acceptus in oculis omnium. pag. 254. c, col. 2*
Anima Ionathæ conglutinata est animę Dauid. p. 2. c, col. 2
23 *Saul & viri eius in modum coronæ cingebant Dauid. p. 4. d, col. 2*
25 *Nabal erat pessimus, & malitiosus. p. 205. b, c. 2*

Ex 2. Regum.

2 *Recede, & noli me sequi. pagina 235. a, colum. 1*
7 *Inuenit seruus tuus cor suum. pag. 102. a, colum. 1*
8 *Filii autem Dauid sacerdotes erant. pag. 17. b, c. 1*
9 *Nunquid superest aliquis de domo Saul. &c. p. 425. c. colum. 2*
22 *Mansuetudo mea multiplicauit me. p. 380. d, colum. 2*
24 *Immisit dominus pestilẽtiam in Israel, p. 44. c, colum. 2*
Ego sum qui peccaui, & ego inique egi. pag. 188. b, col. 2

Ex 3. Regum.

2 *Si custodierint filii tui vias meas p. 192. a, colum. 2*
5 *Nunc non est Sathan. p. 3. a, col. 1*
8 *Ne putandum est quod vere Deus habitet super terram. pag. 227. a, col. 2*
8 *Nebula impleuit domum domini. pag. 247. c, colum. 1*
9 *Si autem auersione auersi fueritis, &c. p. 7. a, col. 1*
17 *En colligo duo ligna. p. 383. a, c. 2*

Ex 4. Regum.

1 *Homo Dei Rex præcepit vt descendas. p. 89. b, colum. 1*
2 *Pater mi, pater mi, currus Israel. p. 30. b, col. 2*
4 *Mors in olla vir Dei. p. 394. b, c. 2*
5 *Iratus Naaman recedebat. p. 410. a, c. 1*
7 *Videbis oculis tuis et inde non comedes. pag. 54. d, col. 2*

Ex 2. Paralipomenon.

1 *Postula quod vis vt dem tibi. p. 75. b, c. 2*
6 *Audi preces, quas fudit famulus tuus coram te. p. 232. a, col. 1*
16 *Confortamini & agite diligenter. pag. 311. d, c. 2*
19 *Sit timor Domini vobiscũ. p. 204. d, c. 2*
28 *Non introducetis huc captiuos. p. 13. a. col. 1*
36 *Peccaui super numerum arenæ maris. p. 71. c, col. 2*

Ex 1. Esdræ.

8 *Erubui petere auxilium a rege, &c. pag. 300. c, colum. 2*

Ex Tobia.

3 *Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum. p. 49. b, c. 1*
Et nunc domine secundum voluntatẽ tuam fac mecum. pag. 59. b, col. 1
12 *Tempus est vt reuertar ad eum qui misit me. pag. 65. b, col. 2*
Bona est oratio cum ieiunio, etc. p. 89. c, c. 2
14 *Quia acceptus erat Deo necesse fuit vt tenta-*

tentatio probaret. p.489.c, col.2

Ex Iudith.

1 *Si defecerint tibi ista. p.76.b, colum.1*

4 *Scitote quod exaudiet dominus orationes vestras. p.90.b, colum.2*

15 *Fugit mens, & consilium eorum. p.59. c, col. 2*

Ex Iob.

2 *Manus tuæ fecerunt me. p.78.a, colum.2*

Vir erat in terra Hus, nomine Iob. pag.63. d, col.1

Circuiui terram & perambulaui eam, &c. p. 292.a, col.1

Erat vir simplex. p.169.a, c.1

Ego æuasi solus vt nuntiarem tibi, p.209. a, col.2

3 *Quasi effodientes thesaurum gaudentque. p.29.d, colum. 1*

5 *Ingredieris in abundantia sepulchrum, p.153.b, col.2*

Erue te de manu gladij in bello, p.214. d, colum.2

8 *Si diluculo surrexeris ad Deum. p.81.c, colum.2*

Vsquequo loqueris talia. p.237.c, colum.2

11 *Defessus securus dormiens. pag.215.c, colum.1*

13 *Manum tuam longe fac a me, p.246.b, colum.2*

14 *Tu quidem gressus meos dinumerasti. p. 246.c, col.1*

Fœnum quasi bos comedet. p.388.d, col.1

15 *Antequam dies eius impleantur peribit. p.317.d, col.2*

16 *Rugæ meæ dixerunt testimonium contra me. p.204.c, col.1*

19 *Miseremini mei quia manus domini tetigit me. p.246.c, c.2*

Adhæsit os meum carni meæ. p.442.d, c.1

20 *Gaudium hypocritæ ad instar puncti. p. 50. colum.2*

Non videat riuulos fluminis torrentis mellis & butyri. p.133 d, col.1

21 *Quoties lucerna impiorum extinguetur. p.126.d, col.1*

Quis est omnipotens vt seruiamus ei. pag. 204.a, col.1

24 *Ad modicum eleuati sunt, & non subsistent. pag.39.a, col.1*

28 *Semitam ignorauit auis nec intuitus est oculus vulturis. p.145.a, col.2*

Omne preciosum vidit oculus eius. p.196. d, colum.2

30 *Quasi rupto muro & aperta ianua. pag. 57.c, col.2*

Pharetram suam aperuit. p.223.b, col.1

31 *Quis mihi tribuat auditoré. p.98.b, c.1*

Ab infantia creuit mecum miseratio. pag. 182.a, colum.1

32 *Non accipiam personam viri. p.4.d, c.1*

33 *Nunquid nosti ordinem cęli. pag.180. a, colum.1*

Per somnium in visione nocturna, &c. pag. 380.a, colum.2

41 *Halitus eius prunas ardere fecit, &c. p. 56.c, col.1*

Corpus illius quasi scuta fusilia. pag.346. b, colum. 1

Non fugabit eum vir sagittarius. pag.495. d, col.1

Ex Psalmis.

1 *Erit tanquam lignum quod plãtatum est. p.195.d, col.1*

Et folium eius non defluet. p.235.d, col.1

2 *Apprehendite disciplinam, nequando irascatur dominus. pag.384.d, c.1*

4 *In tribulatione dilatasti mihi. p.41.b, c. 1. & pag.464.a, col.1*

Irascimini & nolite peccare. p.166.a, col.1

Quoniam tu domine singulariter in spe constituisti me. pag.185.d, col.1

5 *Mane astabo tibi & videbo. p.81.c, c.2*

6 *Quoniam non est in morte qui memor sit tui. p.314.c, colum.1*

8 *Domine dominus noster quam admirabile. p.79.c, col.1*

9 *Præparationem cordis eorum audiuit auris tua. p.82.d,col.2*
Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor.p.123.d, col.2
Cognoscetur dominus iudicia faciens.p.13.d,col.2
Secundum multitudinem iræ suæ non quæret. p.211.a, colum.1
Propter quid irritauit impius Deum. pag. 494.d,colum.2
10 *In domino confido. pag.5.a,col.1*
11 *Secundum multitudinem tuã multiplicasti filios hominis.p.373.a,col.2*
Tu domine custodies nos.p.100.b,c.1
Eloquia domini argẽtum igne examinatũ, &c. pag.383.a,col.2
13 *Ne vnquam obdormiam in morte.pag. 96.b, c.2*
14 *Qui ingreditur sine macula.p.17.a, c.1*
Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus.p.411.a,c.1
15 *Dominus pars hæreditatis meæ. pagina 128.d,colum.1*
Sanctis qui sunt in terra eius. p.83.a,col.2
Multiplicatæ sunt infirmitates eorum. pag. 479.d, colum.1
16 *Clamaui quoniam exaudisti me.p.74.a, colum.2*
Oculos suos statuerunt declinare in terram, p.100. a, col.2
Ego custodiui vias duras.p.272.d,colum.2
Et de manu peccatoris liberauit eos. pag. 476.c, colum.1
Aurib.percipe lachrymas meas.p.80.a,c.2
17 *Clamore meus in cõspectu eius introibit in aureis eius.p.82.d,col.2*
Ignis a facie eius exarsit. pag.116.d,col.1
Saluum me fecit quoniam voluit me.p.69. b,col.2
Cum sancto sanctus eris. p.193.a,c.1
18 *Eripuit me de inimicis meis fortissimis. p.76.c, col.1*
Conuertentur ad vesperam & famẽ patientur vt canes.p.126.c,col.1
Si mei non fuerint dominati,&c.pag.443. a,colum.2
Exultauit vt gigas.p.128.c,colum.2
20 *Deus Deus meus respice in me, p.51.d, colum.1*
Inueniatur man⁹ tua omnib.inimicis tuis. p.246.b,col.2
21 *Erue a framea Deus animam meam.pag. 66.c, c.2*
Tu autem domine ne elongaueris,&c. pag. 135.a,colum.1
22 *Dominus regit me.p.33.d.c.2. & integer iste Psalmus explicatur.p.159.c,c.1*
Virga tua & baculus tuus. pag.32.a,col.1
24 *Oculi mei semper ad dominum,p.34.c, colum.2*
25 *Lauabo inter innocentes manus meas, p.237. d, c.1*
26 *Exquisiuit te facies mea. p.49.c, col.1*
Vnam petij a domino hanc requiram, &c. p.228.a, col.1
Exaudiat illum de cęlo sancto suo. p.249. d, col.2
27 *Ad te domine clamabo Deus meus ne sileas a me.p.160.a,c.1*
29 *Ad vesperam demorabitur fletus et ad matutinum lætitia. p.173.b,c.1*
Ego dixi in abundantia mea non mouebor amplius.p.42.b,c.1.& pag.109.c,col.2
30 *In manus tuas commendo spiritũ meũ. p.74.d,colum.2*
Factus sum tanquam vas perditum. pag.6. b,colum.1
31 *Beatus vir cui non imputauit dominus, etc.p.460.a,c.2*
In chamo & freno maxillas eorũ constringe,&c.404.d, col.1
Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea,p. 214.c, colum. 2
Fallax equus ad salutem.p.393.d,colum.2
32 *Non saluatur rex per multam virtutẽ. p.195.b, col.1*

33 Gu-

33 Gustate & uidete.p.271.d,col.1
Non derelinquet omnes qui sperant in eo. p.195.c, col.1
34 Dissipati sunt nec compuncti. p.158.a, col.2
Omissa mea dicent tibi.p.244.d,col.2
35 Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ. p.271.d,col.1
36 Subditus esto domino et ora eum.p.75. b,col.1
Delectare in domino.p.87.c,col.2
37 Sicut onus graue grauatæ sunt super me.p.248.a,col.2
Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ.p.208.d,col.2
38 In imagine pertrāsit homo, &c.p.461. a,col.1
39 Gladium euaginauerunt peccatores. p. 42.b,col.2
Cor meum dereliquit me.p.102.a,col.1
Annunciaui iustitiam tuā in Ecclesia magna.p.207.d,col.1
Dominus solicitus est mei. p.476.d. col.2
41 Quemadmodum desiderat ceruus. pag. 52.a, c.2
Quare tristis es anima mea.p.4.c,col.2
Sitiuit anima mea ad Deum fontem uiuū. p.52.a,col.2
43 In te inimicos nostros ventilabimus cornu.p.106.b,col.1
44 Diffusa est gratia in labijs tuis. pa.61. c,col.1
Vnxit te Deus Deus tuus.pag.143.d.col.2
45 Deus noster refugium & virtus.pa.76. d.col.1
Auditam fac mihi mane misericordiam tuam.p.85.a, c.1
46 Quoniam dij fortes terræ uehementer eleuauit sunt.p.488.a,col.2
48 Laborabit in æternum.p.396.d,col.1.
Comparatus est iumentis insipientibus.pa. 23.c,col.1
Confitebimur tibi cum benefeceris ei. pag. 60.d,col.1
Inclinabo in parabolam aurem meam.pag. 43.b, col.1
49 Inuoca me in die tribulationis.pag.77. c.col.1
Eruā te & honorificabis me. p.250.a,c.1
5 Lauabis me & super niuem dealbabor. p.241.d,col.1.
Cor mundū crea in me Deus. p.261.a,c.1
Tibi soli peccaui.p.419.a,col.1
52 Dixit insipiēs in corde suo nō est Deus. p.204.a,col.1
54 Vespere & mane & meridie narrabo. p.23.b,col.2.& p.173.a,col.1
Ecce elongaui fugiens.p.263.d,col.2
56 Exurgam diluculo. p.81.d,col.2
57 Priusquam intelligerent spinę uestræ rhamnum.p.317.a,colum.2
Supercecidit ignis & non viderunt solem, p 47.b,col.2
58 Deus meus misericordia eius præueniet me.p.160.d,col.1
60 Dum anxiaretur cor meum. pa.4.c,c.2
62 Sicut adipe, et pinguedine repleatur anima mea.p.19.b,col.2
In terra deserta inuia & inaquosa.p.176. a.col.2
In matutinis meditabor in te.p.81.d,col.2
64 Visitasti terram & inebriasti eam.pag. 217.d,col.2
Exitus matutini & uespere delectabis. pa. 496.c,col.2
65 Transiuimus per ignem & aquam.pag. 13.c,col.2
Holocausta medullata offeram tibi. p.481. a,col.2
67 Pluuiam volūtariam segregabit Deus, p.100.d,col.1
Cogitaui dies antiquos.p.493.d,col.1
Meditatus sum nocte.ibid.
Sicut deficit fumus, deficiunt. p.111.d,c.1
Mirabilis Deus in sanctis suis.pag.227.d, colum.1

68 Veni in altitudinem maris. p.58.b,c.1
Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, p.137.c,col.2
72 Domine í ciuitate tua imaginem illorũ ad nihilum rediges. p.50.c,col.1
Ad nihilum redactus sum, & nesciui.pa. 23.c,colum.2
Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum. p. 110.d,col.2
73 Ne tradas bestiis animas confitentes tibi.p.80.d,col.1.& 215.a,col.2
74 Cum accepere tempus ego iustitias iudicabo.p.69.d,col.1.& 196.a,c.2
75 Quoniam cogitatio hominis cõfitebitur tibi,& reliquiæ cogitationis, &c.pag. 113.a,col.2
76 Deus in sancto via tua. pa.367.d,col.2
77 Elegit Dauid seruum suum. p.33.a,c.2
Panem Angelorum manducauit homo.pa. 137.a,col.1
Filij Ephraim intendentes,& mittentes arcum.p.275.c,col.2
Immissiones p Angelos malos.p.224.a,c.1
78 Dixi custodiam vias meas.p.453.d.c.1
79 Singularis ferus depastus est eam. pag. 16.c,col.2
Qui deducis velut ouem Ioseph.p.21.d,c.1
Respice domine vineã ista,& c.p.283.a,c.1
83 Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.p.123.b,colum.2
Ibunt de virtute in virtutem.p.38.a,col.1
84 Iustitia et pax osculatę sunt.p.14.d,c.2
85 Lætetur cor meum vt videat nomen tuum.p.87.c,col.2
88 Si derelinquerint filii eius legem meã, p.190.d,col.1
89 Non profanabo testamentum meum,p. 21.a,col.2
90 Quoniam ipse liberauit me de laqueo uenantium.p.476.a,col.1
Scapulis suis obumbrauit tibi. p.15.a,col.1
93 Quia nõ repellet dominus plebem suã, &c.p.416.c,col.2
97 Qui regis Israel intende.pa.33.d,col.2
100 Oculi mei ad fideles terræ.p.140.a,c.1
101 Factus sum sicut victorax in domicilio.p.141.b,col.2
102 Benedic anima mea domino & omnia quę intra mi sunt.p.169.d,col.2
103 Quã magnificata sunt opera tua domine.p.412.d,col.2
Draco iste quem formasti. p.473.b, col.2
104 Dilexi quoniam exaudiet dominus.pa. 174.b,col.1
106 Errauerunt in solitudine.p.307.d,c.1
Oẽm escam abominata est. p.413.d,col.1
107 Exaltare super cælos Deus,etc pagina 355.b,col.1
109 De torrente in via bibit. p.44.a,col.2
114 In obligationes adducit dominus eum operantibus iniquitatem. p.412.d.col.2
115 Dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo ostiam laudis.p.104.a,col.1
Qui retribuam domino.p.101.d,col.1
117 Circundederunt me sicut apes, &c.pa. 428.a,col.1
118 Amputa oppiobrium meum quod suspicatus sum.p.422.b,col.1
Constitue super eum peccatorem & diabolus stet a dextris eius.p.435.a,col.2
Tempus faciendi domine, dissipauerunt legem tuam.p.331.c,col.2
Iustificationes tuas custodiam, non me derelinquas.p.372.b,col.1
Præuaricantes reputaui omnes peccatores terræ.p.324.b,col.2
Et veniat super me misericordia tua domine.p.282.b,col.1
Fiat ei maledictio sicut vestimentum quo operitur.p.229.c,col.1
Operiatur sicut diploide confusione sua.ibi.
Nam & testimonia tua meditatio mea est. p.456.a,col.1
Prius quam humiliarer ego deliqui.pagina 336.c,col.2
Anima mea in manibus mei semper. pag. 170.

170.A, colum.2
Et meditabar in mandatis tuis, quę dilexi, p.365.a, col.2
Funes peccatorum circumplexi sunt me, p. 168.a, col.2
Iniquos odio habui. p.166.a, col.1
Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam. p.43.c, col.2
Reuela oculos meos & considerabo. pagina 40.b, col.1
Nisi quod lex tua meditatio mea est. p.35. d, col.2
Erraui sicut ouis quæ periit. p.147.b, col.2 & 148.a, col.1
Longè a peccatoribus salus. p.144.a, col.2
Omnis cōsummationis vidi finē. p.46.d, c.2
Præueni in maturitate, & clamaui. pagi. 81.c, colum.2
Viam mandatorum tuorum cucurri. pagi. 87.d, col.2
Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ, p.176.d. col.1
Tunc non confundar cum perspexero in omnibus mandatis tuis. p.192.c, col.1
Intellectus bonus omnibus faciētibus eum, p.404.a, col.1
Hęreditate acquisiui testimonia tua in æternum, p.199.c, col.1
120 Leuaui oculos meos in montes. pagina 81.a, col.2
Dominus custodit te ab oī malo. p.372.c.2
121 Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalem. p.1.d, col.1
122 Ecce sint oculi seruorum in manibus dominorum suorum. p.294.a, col.2
124 Qui confidunt in domino sicut mons Sion. p.76.b, col.2
127 Labores manuum tuarum, quia manducabis. p.45.d, col.1
128 Dominum iustus concidet ceruices peccatorum. p.222.c, col.2
129 Sustinuit anima mea in verbo eius. p. 76.c, col.1
130 Domine non est exaltatum cor meum, p.230.d, col.1
132 Ecce quam bonum, & quam iucundum. p.15.a, col.1
133 Ecce nunc benedicite dominū omnes serui domini. p.201.c, col.2
Benedicat tibi dominus ex Siō. p.202.a, c.1
136 Filia Babylonis misera. p.339.b. col.2
138 Oēs vias meas pręuidisti. p.425.a.c.1
Cōfiteor tibi quia terribiliter magnificatus es. p.413.a, col.1
140 Dirigatur domine oratio mea. pagina 79.d, col.2
141 Effundo in conspectu eius orationem meam, p.85.b, col.2
143 Immitte manū tuā đ alto. p.246.c, c.2
144 Prope est dominus omnibus inuocātibus eum. p.42.d, col.1
Voluntatem timentiū se faciet. p.79.c, c.2
145 Nolite confidere in principibus, &c. p.475.a, col.2
147 Lauda Hierusalem dominum. pagina 271.a, col.2
150 Laudate dominum in sanctis eius. pa. 227.a, col.1

Ex Prouerbiis.

1 Filii nisi te lactauerint peccatores, pag. 407.c, col.1
2 Qui ambulat fraudulenter reuelat arcana, &c. p. 442.d, col.2
4 Iustorum semita quasi lux splendens. p. 170, a, col.1
5 Quare seduceris fili mi ab aliena, & foueris in sinu alterius. p. 371.b, col.1
6 Fauus mellis composita verba. pagina 64.d, colum.2
Erueris quasi auis de manu aucupis. pag. 497.d, col.2
7 Vade ad formicam, & considera vias eius, p.276.d, col.2
Nos pecces in multitudinem ciuitatis. pa. 412.d, col.2
8 Legem ponebat aquis ne transirent fines suos

suos, pag. 114. A, colum. 2
10 Substātia diuitis vrbs fortitudinis eius. p. 130. a, col. 1
14 Risus dolore miscebitur, p. 50. d, col. 2
Vbi non sunt boues præsepe vacuum est, p. 244. d, col. 1
15 Melius est vocari ad olera cum charitate, p. 176. a, col. 2
Os fatuorū ebullit stultitiam, p. 424. a, c. 1
16 Qui attonitis oculis cogitat praua, perfecit malum, p. 398. d, col. 1
18 Substātia diuitis quasi murus validus, p. 472. c, col. 2
Turris fortißima nomen domini, &c. pag. 476. a, col. 1
21 Desideria occidunt pigrum, p. 157. c, c. 1
22 Diues & pauper obuiauerunt sibi, pag. 46. b, colum. 1
25 Fili præbe mihi cor tuum, p. 351. a, col. 1
28 Beatus homo qui semper est pauidus, p. 22. a, col. 2
Qui declinat aurem suam ne audiat legem, p. 79. b, col. 1
29 Qui ad indagandum facilis est. p. 168. a, col. 1
31 Mulierum fortem quis inueniet. p. 56. b, colum. 2
Considerauit semitas domus sua, &c. pag. 467. a, col. 2

Ex Ecclesiaste.

1 Generatio præterit & generatio aduenit. pag. 39. a, col. 1
Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur. p. 70. d, col. 2
2 Omnia, quæ desiderauerunt oculi mei. p. 66. d, colum. 2
4 Funiculus triplex difficile rumpitur. p. 96. d, col. 2
6 Amico fideli nulla est comparatio, pag. 385. c. col. 1
9 Nescit homo finem suum. p. 59. d, col. 1
35 Fortissimus non habebit in illis patientiam. p. 213. a, col. 2

Ex Canticis.

1 Botrus Cypri dilectus meus mihi, p. 174. a, col. 2
Filij matris meæ pugnauerunt contra me. p. 56. a, col. 1
Trahe me post te, p. 8. a, col. 1
Vineam meam non custodiui, p. 57. a, col. 1
Equitaui meo in curribus Pharaonis, pag. 152. a, col. 2
2 Dilectus meus qui pascitur inter lilia, p. 20. c, col. 2. & pag. 135. d, col. 2
Vox turturis audita est in terra nostra, p. 80. d, col. 1
Introduxit me rex cellam vinariam, p. 51. b, col. 2. & p. 349. a, col. 2
En ipse stat post parietē nostrū. p. 42. d, c. 1
Sicut malus inter ligna syluarum. pa. 380. c, colum. 1
Sicut lilium inter spinas. p. 380. c, col. 1
Dilectus meus mihi & ego illi, p. 192. b, c. 2
Vox turturis audita est. pa. 246. a, col. 1
Ordinauit in me charitatem, p. 262. d, c. 2
3 Egredimini filiæ Sion, p. 51. d, col. 1
Tenui eum nec dimittam. p. 60. c, col. 2
Num quem diligit anima mea, p. 351. c, c. 1
Vniuscuiusq; ensis super femur suum, &c. pag. 470. b, col. 2
4 Fauus distillans labia tua, p. 82. d, col. 1
Veni coronaberis de capite Amana. p. 138. c. col. 2
Sicut vita coccinea labia tua, p. 19. a, col. 2
Sicut fragmen mali punici genæ tuæ, pag. 234. d, col. 2
5 Venter meus intremuit ad tactum eius, pag. 434. b, colum. 1
Manus meæ destillauerunt Myrrham, ibi.
Caput eius aurum optimum, &c. pag. 495. c, col. 2
Totus desiderabilis. p. 31. a, colum. 2
Descendat dilectus meus in hortum nouū, pag. 198. d, col. 2
Manus eius tornatiles, pag. 243. b, col. 2
Crura eius colūna marmoreæ. p. 285. a, c. 1

6 *Pulchra vt luna.p.37.d,col.2*
Descendi in hortum nucum. p.111.c,col.2
7 *Quid videtis in Sunamite nisi choros castrorum.p.223.c,c.1.et 274.a,c.1*
Coma capitis tui sicut purpura egis.p.366.a,col.1
8 *Quæ est ista quæ ascendit de deserto,etc. p.66.d,c.1. & 290.a, col.2*
Fortis est ut mors dilectio. p.351.a,col.2
Quæ habitas in hortis, amici auscultant. p.72.a,c.2
Fuge dilecte mi & assimilate capreæ hinnuloq; ceruorum. p.117.b,c.2

Ex libro Sapientiæ.

2 *Liberabit illum de manibus contrariorum.p.244 a,col.1*
Dixerunt impii cogitantes apud se non recte.p.29.c,c.2
Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum.p.141.d,col.2
Coronemus nos rosis. p.66.b,col.2
3 *In paucis vexati in multis bene disponentur.p.45.a,col.1*
5 *Errauimus a uia ueritatis quid nobis profuit superbia.p.39.col.2*
Tanquã umbra transierunt. p.72.d,col.2
Lassati sumus ĩ uia iniquitatis.p.154.c,c.2
6 *Initium sapientiæ, uerissima est disciplinæ concupiscentia.p.157.c,col.1*
9 *Corpus quod corrumpitur aggrauat animam.p.53.a,col.1*
10 *Transuexisti illos per aquam nimiam. 14.a,col.1*
Deduxi iustũ per uias rectas. p.152.d,c.1
14 *Acerbo luctu dolens pater, &c.p.412.a,col.1*

Ex Ecclesiastico.

1 *Timenti Dominũ bene erit.p.53.d,c.1*
2 *Serua timorẽ Dei, & in illo ueterasce, p.197.d,col.1*
3 *Plurima super sensum hominis ostensa sunt tibi.p.190.d,col.2*
Qui diligit Deum exorabit pro peccatis, pag.406.c,col.2
Quanto magnus es, humilia te in omnibus, p.9.b,col.1
Deus honorauit patrẽ in filiis. p.79.c,c.1
4 *congregationi pauperum amabilem te facito, &c.p.416.b,col.2*
5 *Noli anxius esse in diuitiis iniustis. pa. 295 b,col.1*
7 *Noli q̃rere fieri iudex,etc.p.252.d,c.2*
colloquium eius quasi ignis exardescet. pa. 56.c,col.1
10 *Principatus sensati stabilis erit.p.152 d.col.2*
Initiũ oĩs peccati superbia. p.389.c. col.1
11 *Ne laudaueris hominem in uita sua.p. 256.d,col.1*
Est qui locupletatur parce agendo. p. 200. a,col.2
12 *Pondus super se tollit qui honestiori se communicat.p.142.c,col.2*
14 *Viro cupido, & tenaci ad quid aurum? p.260 b,col.2*
Omnis caro sicut fœnum ueterascet, &c.p. 393.d,col.2
Ante mortẽ benefac amico.p.196.a,col.2
17 *Posuit oculum ipsorum super corda illorum.p.254.a,col.2*
Misericordia uiri quasi saculus.p.143 c,c.1
18 *Effundet super eos misericordiã suam, p.249.d,col.1*
Nihil est tibi in hoc seculo. p.252.a,col.2
cum consummauerit homo.pag.29.d,col.1
Ne fueris mediocris in contentione ex fœnore.p 194 a,col.2
21 *Non est sensus ubi est amaritudo. pag. 59.d,col.2*
Quasi rhomphea bis acuta hominis iniquitas.p.414.b,col.1
23 *Gloria magna est, sequi Dominum.pa. 302.d,col.1*
Anima callida quasi ignis ardẽs, &c.pag. 413.d,col.1
24 *Spiritus meus sup mel dulcis.p.7.d,c.2*

Ex Baruch.

3 *Stellæ dederunt lumen.pag.480.c,col.2*
6 *Vnde vobis notu sit quia non sunt Dij. &c. pag.420.d,col.2*

Ex Ezechiele.

1 *Planta pedis eorum, quasi planta pedis vituli.p.364.d,col.1*
2 *In pascuis vberrimis pascã oues meas: p.23.a,col.2*
3 *Si dicente me ad impium morte morieris.p.54.a,col.1*
5 *Sume gladium acutum & capillos tibi rade.p.203.b, col.1*
10 *Rotas vocauit volubiles audiente me. p.310.b,col.2*
13 *Violabant me propter pugillum hordei. p.171.d,col.1*
15 *Lignum vitis eo modo quo dedi igni ad deuorandum.p.108.b,col.2*
16 *Hæc fuit iniquitas sororis tuę Sodomæ. p.56.a,col.2*
Ecce ego extẽdã manũ meã. p.175.d,col.1
18 *Omnes animæ meæ sunt.p.170.d,col.1*
19 *Quare mater tua leæna.p.183.a, col.1*
23 *Insaniuit libidine super concubitum eorum.p.168.b, col.2*
29 *Ecce ego ad te Pharao Rex Aegypti, &c.p.422.a, col.1*
32 *Qui cum circuncisis dormierunt.p.38. c,col.2*
33 *Dic ad eos viuo ego. p.76.d,col.2*
34 *Suscitabo super eas pastorem vnum.p. 20.a, c 2*
40 *Et ecce murus forinsecus, &c. & vidi virum qui ædificium illud metiebatur. &c.pag.415.a, col.2*
44 *Et facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis.p.188.c,c.1*
47 *Ab hoc templo aquæ egrediuntur. pag. 117,d.c.2*

Ex Daniele.

4 *Regnum tuum transibit a te.p.108.a, colum.1*
9 *Post hebdomadas sexaginta duas, &c. vsque ad finem capitis.p.486.c,colum.1*

Ex Osea.

2 *Ecce ego lactabo eam.p.263.a,c.2*
Perditio tua ex te Israel. p.214.c, col.2
Vadam post amatores meos.p.143.d,col.1
Idcirco conuertam & sumam fructum meum. p.94.a, c.1
Comedent eam bestiæ agri.p.215.a,col.2
4 *Particeps idolorum Ephraim dimitte eum.p.23.a,colum.1*
Vnusquisq; nõ iudicet & nõ arguatur vir, super capita montium sacrificabant.pag. 172.b, colum.2
Peccata populi mei comedent. pag.481.d, colum.2
Oblita es legis Dei tui: obliuiscar filiorum tuorum & ego. p.175.b, c.1
Dilexerũt afferre ignominiam protectores eius.pag.188.d,col.1
Spiritus fornicationis decepit eos.p.232.b, colum.2
5 *Ego scio Ephraim & Israel non est absconditus a me.pag.273.d,col.2*
Et respondebit arrogantia Israel in facie sua. pag.163.b,col.2
6 *Propter hoc dolaui in prophetis, &c.p. 375.d, colum.1*
Misericordiam volui & non sacrificium, p.375.b,col.2
7 *Reuelata est iniquitas Ephraim.p.208. b,col.2*
Dies regis nostri, cæperunt principes furere a vino, p.448.b,c.2
Ephraim quasi columba seducta. p. 46. a, col.2
8 *Me inuocabunt Deus meus.p.107.d,c.2*
Quia ventum seminabunt & turbinem metent. p.492.d,col.1
Quasi aquila in domũ domini. p.215.a.c.1
9 *Quasi vuas in deserto inueni Israel. p. 56.d, c.2*
Gloria eorum a partu ab vtero & a conceptu,

ceptu. p.390.b, c.1
Ephraim quasi auis aduolauit. p.138. c,c.1
Arca & torcular nō pascet eos. p.94.c,c.1
Noli lętare Israel, noli exultare. p.46.d,c.2
10 Ephraim vitula docta diligenter naturam. pag.211.a,col.2
Seminate vobis in iustitia & metite in ore misericordiæ. pag.172.d, col.1
11 Ego quasi nutritus Ephraī. p.19.d,c.1
12 Manibus prophetarū assimilatus sum. pag.31.b, col.2
Et inualuit ad Angelum. p.71.a,c.1
14 Eius qui in te est misereberis populi, p. 281.d,c.2
Ero quasi ros Israel germinabit sicut lilium. p.202.d, col.2
21 Diues effectus sum. p.129.d,col.2

Ex Ioele.

1 Vocate cætū cōgregate senes. p.96.d,c.2
Gens ascendit sup terrā meā. p.235.a,c.2
Residuum erucæ comedit locusta, &c. pag. 394.a,c.1
2 Scindite corda vestra & non vestimenta vestra. p.326.d, c.1
Effundam spiritum meum super omnē carnem. p.94.d, col.2
Filii Sion exultate in domino, &c. p.207. d,colum.1

Ex Amos.

3 Si eruat pastor de ore leonis. p.26. a,c.1
6 Vę qui opulenti estis in Sion. p.301.a,c.2
8 Occidat sol meridie. pag.53.d,c.1
Emittam famem in terram non famem panis. p.150.a, c.2

Ex Michea.

2 Væ qui cogitatis inutile. pa.365.b,col.1
Ne alloquamini loquētes, etc. p.377.a, c.1
4 Et nunc quare mętore contraheris. p.4. b,col.2
6 Indicabo tibi ò homo quid sit bonum, &c. p.455.d, col.2
7 Væ mihi quia factus sum sicut qui colligit racemos vindemiæ. pa.291.a,col.2

Ex Nahum.

1 Dominus patiens & magnæ fortitudinis. p.17.c, col.2

Ex Habacuc.

1 Væ qui congregat auaritiam malam domui suæ. p.180.d,c.1
2 Si moram fecerit expecta eū. p.5.c, c.2

Ex Sophonia.

1 Vlulate habitatores pilæ. p.158.a,col.1
Scrutabor Hierusalem in lucernis, &c. p. 491.c, colum.1
3 Væ prouocatrix, & redempta ciuitas, &c. p.216.d,col.1

Ex Zacharia.

1 Reuertar ad Hierusalem in misericordiis. p.180.b, colum.2
11 Si bonum est in oculis nostris afferte mercedem. p.26.d,c.1
Sume tibi vasa pastoris stulti. p.26.a,col.2
Sumpsi mihi duas virgas. p.222.d, c.2
12 In die illa proteget dominus habitatores Hierusalem. p.425.a,col.2
Effundā sup domū Dauid, etc. p.496.b,c.1
14 In die illa erunt lebetes in domo Domini. p.426.b, c.1

Ex Malachia.

2 Labia sacerdotis custodient scientiam. p.191.a,col.2
3 Ego Deus & non mutor. pag.70.a,col.1

Ex Matthæo.

3 Sic enim decet nos implere omnem iustitiam. p.231.b,col.2
Omnis arbor quę non facit fructum bonum excidetur. p.485.c,colum.1
6 Quærite primum regnum Dei, & iustitiam eius, p.202.d, col.1
Si lumen quod in te est tenebræ sunt. p.103. a,colum.2
9 Non veni vocare iustos, sed peccatores, p.146.c, col.2
Misericordiam volo, & non sacrificium. p. 326.a, colum.1
10 Exeuntes foras excutite puluerem,

p.62.d,col.1
11 *Venite ad me omnes qui laboratis*. pag. 404.c,col.2
12 *Progenies viperarum*, p.142.a, col.1
13 *Fulgebunt iusti sicut Sol*, pa.46.a, col.1
14 *Hic est sanguis meus*, p.24.a, col.1
Habete fiduciam, ego sum nolite timere. pa. 472.a, col.2
16 *Vade post me Satana*. p.52.a, col.1
Pater noster qui es in cœlis. pa.80.d, col.2
18 *Dico vobis quia si duo ex uobis*, pag.98. a, col.1
19 *Facilius est camelum per foramen acus transire*. p.200.b, col.1
20 *Filius hominis venit dare animam suã*. pag.24.a, col.1
Potestis bibere calicem. pag.35.c, col.2. & 58.a, col.1
Conuentione autem facta ex denario diurno. p.113.d, col.2
Sustinete hic & orate mecũ. pa.289.d, c.2
21 *Nunquam ex te fructus, nascatur*. pagi. 195.a, col.2
23 *Dicunt & non faciunt*. p.33.b, col.2
Dilatant philacteria sua. p.365.c, c.1
24 *Quemadmodum gallina congregat pullos suos*. p.20.d, col.1
25 *Quandiu fecistis vni de his minimis*. p. 90.d, c.2
26 *Et progressus pusillum procidit in faciẽ suam*. p.71.a, c.2

Ex Marco.

10 *Potestis bibere calicem quem ego bibo*, pag.58.a, col.2
Erant autem in uia ascendentes Ierosolymam. pag.58.d, col.1
13 *De die autem illo uel hora nemo scit*, pa.104.b, col.2

Ex Luca.

1 *Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis*, p.15.a, col.1
Inuenisti enim gratiam apud Deum. pa.90. a, colum.2
2 *Gloria in excelsis Deo*. p.269.d, col.1
6 *Beati qui nunc esuritis*. p.23.d, c.1
9 *Neq. duas tunicas héatis*. p.200.d, col.2
Factum est dum complerentur dies assumptionis illius. p.58.c, col.1
10 *Videbam Sathanam sicut fulgur de cælo cadentem*. p.218.d, col.2
11 *Si oculus tuus fuerit simplex*. p.168.d, c.2
12 *Magister dic fratri meo, ut diuidat mecum hæreditatem*. p.196.a, col.1
Ignẽ ueni mittere in terram. pa.81.a, col.1
Quis putas es fidelis dispensator & prudens. p.27.b, col.1
Baptismo habeo baptizari. p.35.b, c.2
Stulte hac nocte repetẽt a te animam tuam. p.58.d, c.2
13 *Requiritur sanguis prophetarum*. pagi. 107.b, col.1
15 *Gaudium erit in cœlo super vno peccatore*. pag.57.d, col.1
Congratulemini mihi quia inueni ouem. p. 35.a, c.1
16 *Recordare fili quia recepisti in vita tua*. p.46.c, col.1. & 50.d, col.1
18 *Oportet semper orare*. p.72.b, c.1
21 *Vidit quandam pauperculam viduam*. &c. p.383.a, colum.2
22 *Quod facis fac citius*. p.51.c, col.1
Orate ne intretis in tentationẽ. p.99.d, c.2

Ex Ioanne.

1 *Erat lux vera q̃ illuminat*. p.109.b, col.1
Dedit eis potestatem filios Dei fieri. p.185. d, colum.2
Gloriã quasi vnigeniti a patre. p.203.c, c.2
3 *Lux venit in mundum & dilexerunt homines magis tenebras*. pag.286.a, col.2
4 *Ego cibũ habeo manducare*. p.30.d, col.2
5 *Ego sum panis viuus*. p.25.a, col.1
6 *Si quis sitit veniat ad me*. p.218.b, c.1
7 *Spũs sãctus nõdũ erat datus*. p.55.a.c.2
8 *Qui ex Deo est verba Dei audit*. p.151. a, colum.2
Ego sum lux mundi. pag.25.a, col.1

9 Scimus

9 Scimus quia peccatores non extendit . p. 75.a,c.1
10 Qui pastor est ouium proprias oues uocat.p.27.d,c.2
12 Princeps huius mundi eijcietur foras. p.68.c,col.1
Ego sum lux mundi. pag.43.d,col.2
Vidētes discipuli ídignati sũt.p.208.c,c.2
Sinite illam vt in diem sepulturæ meæ seruet illud.p.309.a, c.1
14 Quia ego ad patrē vado . p.368.c,col.1
Ego sum via veritas & vita. p.25.a, col.1
Pacem meam do vobis,pacem relinquo vobis. p. 2.c, col.1
15 Iam non dicam uos seruos. p.343.a,c.1
Ego sum vitis vera. pag.174 c,col.2
16 Iterum videbo vos & gaudebit cor vestrum. p.7.a,c.1
Venit hora vt omnis qui interficit vos.pag. 44 a,c.z.& p.169.a,c.1
17 Manifestaui nomen tuum hominibus.p. 149.c,col.1
18 Si me q̃ritis sinite hos abire .p.28.c,c.2
20 Ascendo ad patrem meum. p.78.b,col. 1.& 343.a,c.1
21 Cũ esses iunior cingebas te . p.36.b, c.2

Ex Actis Apostolorum.

1 Hic possedit agrum de mercede iniquitatis.p.417.b, col.1
3 Scio quia per ignorantiam fecistis . pag. 233.b, colum.1
5 Ibant gaudentes a conspectu Concilii . p. 59.c,c.1
8 Quomodo possum si non aliquis ostenderit mihi . p.40.a,c.1
In felle amaritudinis, & obligatione peccati video te esse.p.417.d,col.1
9 Quis es domine . p.8.c,col.2
Ibat per viam gaudens. p.122.d,c.2
15 Iugum quod neque nos neque patres nostri,&c. p.67.d,col.1
20 Ego scio quod post discessionem meam intrabunt lupi rapaces . pag.189.d, c.2
Attēd te uobis et uniuerso gregi.p.27.d,c
Mũdus sum a sãguine omniũ. p.383.d,c.2

Ex epistola ad Romanos.

1 Qui fact⁹ est ex semine Dauid. p.20.a,c.2
Accipimus gratiam, et apostolatum ad obediendum.p.21.a,c.2
Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum.p.132.c, col.2
Sicut non probauerunt Deum habere in notitia. pag.176.b,col.2
Quia cum Deum cognouissent nõ sicut Deũ glorificauerunt.p.259.d,c.1
Reuelatur ira Dei cœlo . p.224.a,c.1
Non est acceptio personarum apud Deum. p.4.d,c.1
Tu autem secundum duritiam tuam,et impęnitens cor. pag.12.c,col.2
An diuitias bonitatis & patientiæ & longanimitatis eius contemnis,ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit,&c.p.280.d, col.1
Si autem tu Iudæus cognominaris, &c. late explicatur.p.336.d,col.1
Iniquitas nostra iustitiam Dei commēdat . p.146.c,col.1
4 Traditus est propter peccata nostra . p.9. c,col.2
5 Tribulatio patientiã operatur. p.6.a,c.2
Iustificati ergo ex fide . p.14.d, col.2
In similitudines carnis peccati p.138.a,c.2
Gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei . pag. 123.a, c.1
Spes autem non confundit. pag.477.c,col.1
Sicut exhibuistis mēbra vestra . p.22.d,c.2
7 Non quod volo bonum hoc ago.p.103.a, colum.2
Video aliã legē ĩ mēbris meis.p.53.c, col.1
Peccatum operatum est mihi mortem. pag. 23.c, c.2
8 Lex spiritus liberabit me a lege peccati & mortis.p.432.a, colum.1
Fratres debitores sumus non carni . &c. p. 338.c,colum.1

Spiritus adiuuat infirmitatem nostram. p. 74.b, c.1
Postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.p.62.a, c.1
Certus sum, quod nec mors, nec vita.p.60.c,col.2
Spiritussanctus postulat gemitibus inenarrabilibus.p.417.a,col.1
Omnis creatura ingemiscit.p.41.d,colum.2
Si spiritus eius qui suscitauit Iesum a mortuis.p.10.b, c.1
9 Vt ostenderet diuitias gloriæ suæ. p.139.b,col.2
Nō qđ exciderit uerbū Dei,etc. p.477.d, (col.1
10 In omnem terram exiuit sonus eorum. p.207.d,c.2
Diues in omnes, qui inuocant illum. p.201.c, col.1
11 Quandiu ego sum gentium Apostolus. p.311.c,col.1
Illorū delicto salus est gentib.p.496.a,c.2
12 Date locum iræ. p.466.c,col.1
Sicut in uno corpore multa membra habemus.p.196.d,col.2
Dico enim per gratiam, quæ data est mihi, &c.p.462.d,col.2
Qui miseretur in hilaritate.p.134.d,col.1
Spe gaudentes.p.123.a,col.1
Habentes donationes secundum gratiam. p.74.b, col.2
Qui præest in solitudine. p.33.d,c.1
13 Induimini dominū nostrū Iesum Christum.pag.279 c,col.1
Qui diligit proximum, legem impleuit. p. 67.d, c.1
15 Vt refrigerer vobiscum. p.142.a,col.2
Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. p.4 .d,c.1
Deus autem repleat vos omni gaudio, et pace in credendo.p.122.d,c.2

Ex epist. 1. ad Corinthios.

2 Animalis homo non percipit ea, quę sunt spiritus.p.129.c, c.2
3 Tanquam paruulis in Christo lac vobis potum dedi.p.187.c,col.1
4 Quid habes qđ nō accepisti.p.202.d,c.1
Quid vultis in virgaę veniā ad uos.p.191.c,col.1
Tanquam purgamenta huius mundi. pag. 124 d,col.2
Vsq; in hanc horā & esurimus.p.22.a,c.1
5 Si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit.p.9.d,col.2
6 Iam quidem dalictum est in vobis omnino p.14.a,c.2
Glorificate & portate Deum in corpore vestro. pag.255.d,c.2
7 Nolite fraudare inuicem.p.106.a, col.1
9 Oīa omnibus factus sum. p.142.a,col.2
Nescitis quod in stadio currunt, &c. pag. 278.a,col.2
Qui in agone est ab omnibus se abstinet. p. 212.a,c.1
Omnia in gloriam Dei facite.p.303.a,c.2. & 164.d,col.2
Petra autem erat Christus. p.89.a, c.1
Tentatio uos non apprehendat nisi humana.p.60.c,col.1
Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis. p.45.a,c.1
11 Iudicium sibi manducat & bibit. pag. 137.d,c.2
Quotiescunque manducabitis panem hunc. p.6.b, c.2
Mulieres velamen habeant propter Angelos.p.482.c,c.2
12 Diuisiones gratiarū sunt. p.368.b, c.1
Charitas omnia credit.p.206.a, col.1
Videmus nunc per speculum in ænigmate. p.190.d, col.2
Templum Dei sanctum est, quod estis vos. p.124.c,col.1
14 Si orem linguæ, mens mea sine fructu est p.102.c,c.1
15 Gratia Dei sum id, qđ sum. p.23.b,c.2
Fratres mei dilecti stabiles estote. pag. 23. d,col.

d, colum. 2
Primus homo de terra terrenus, &c. pag. 459.b, colum. 2

Ex epist. 2. ad Corinthios.

1 Benedictus Deus & pater domini nostri Iesu Christi. p. 48.b, col. 2
De⁹ de tãtis piculis nos eripuit. p. 96.b, c. 2
2 Ex multa tribulatione & angustia scripsi vobis. p. 47.a, col. 1
Id qđ in pñti est momentaneũ. p. 44.a, c. 2
4 Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. p. 119.b, c. 2
5 Charitas Christi urget nos. p. 28.c, col. 2
Deus erat in Christo mundum reconciliãs. p. 151.a, c. 1
6 Cor nostrum dilatatum est. p. 415.b, c. 1
Vos enim estis templum Dei viui. p. 415. d, col. 1. & 227.a, col. 2
Hortamur uos ne in uacuum gratiam Dei recipiatis. p. 62.c, c. 2. & 139.d, c. 2
Pro Christo enim legatione fungimur. pag. 21.a, c. 2
7 Repletus sum consolatione superabundo gaudio. p. 118.a, c. 1
9 Qui seminat in benedictionibus, &c. p. 480.c, colum. 2
11 Huiusmodi pseudoapostoli sunt operarii subdoli. p. 189.b, col. 2
12 Signa apostolatus mei facta sunt super vos in patientia. pag. 146.d, col. 2
Ne magnitudo reuelationum extollat me. p. 74.a, col. 1
13 Pacem habete, & Deus pacis erit vobiscum. p. 3.d, col. 2

Ex epistola ad Galatas.

2 Tu cum Iudæus sis gentes cogis iudaizare. p. 135.a, c. 1
Et nos in Chr̃o Iesu credimus. p. 404.a, c. 1
4 Quoniam estis filii Dei misit Deus spiritum filii sui. p. 85.d, col. 1
5 Fructus spiritus est charitas, gaudium, pax. p. 87.a, c. 2. & 117.a, col. 1
Manifesta sunt opera carnis. pag. 238. d, colum. 2
6 Operemur bonum ad omnes, maxime ad domesticos fidei. p. 181.b, col. 2

Ex epistola ad Ephesios.

1 Qui operantur omnia secundum consilium uoluntatis suæ. p. 69.b, col. 2
Benedictus Deus & Pater domini nostri Iesu Christi, &c. p. 369.a, col. 2
Caput super oẽm ecclesiam. p. 144.a. col. 1
2 Deus autem qui diues est in misericordia. p. 423.a, col. 2
Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unũ. p. 1.c, col. 1
4 Dedit quosdam pastores & doctores. p. 27.d, col. 1
Soliciti seruare unitatem in uinculo pacis. p. 2.d, col. 2. & 95.b, col. 1
Nolite contristari Spiritum sanctum. pag. 418.d, col. 1. & p. 95.a, col. 1.
Donec occurramus omnes, in unitatem fidei. p. 171.d, col. 2
5 Estote imitatores Dei pag. 302.d, col. 1

Ex epistola ad Philippenses.

1 Desiderium habeo dissolui, & esse cum Christo. p. 59.a, col. 1
Confido quod qui incepit in uobis bonum opus perficiet usque in diem Iesu Christi. p. 276.a. col. 2
2 Si qua consolatio in Christo si quod solatium, &c. p. 242.a, col. 1
In similitudinem hominum factus. p. 138. d, colum. 1
Lucetis sicut luminaria in mundo. pag. 16. c, colum. 1
3 Si quomodo occurram ad resurrectionẽ. p. 10.c, col. 1
4 Petitiones ue stræ cum gratiarum actione. p. 70.c, col. 2
Ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. pag. 110.a, col. 1

Ex epistola ad Colossenses.

1 Adimpleo ea, quæ desunt passionis Christi. p. 24.d, col. 1. & 121.d, col. 2

2 *Spolians principatus & potestates. pag. 68.a,col.2*

Neque vos decipiat per Philosophiam & inanem fallaciam.pag.446.b,c.2

3 *Mortui enim estis & vita vestra abscondita est cum Christo. p.46.a,col.1*

Ex epist. 1. ad Thessalonicenses.

4 *Non vocauit nos in immunditia.p.310. d,col.2*

Ex epist. 2. ad Thessalonicen.

5 *Spiritu nolite extinguere.pag.94.d,col.2*

Ex epist. 1. ad Timothæum.

6 *Diuitibus præcipe,&c.p.420.c,c.1*

Ex epist. 2. ad Titum.

4 *Prædica verbum,insta opportune, importune. pag.153.c,col.1*

Ex epist. ad Titum.

1 *Omnia munda mundis.p.306.c,col.2*

Ex epist. ad Hebræos.

2 *Propterea abundantius oportet nos seruare,&c.p.68.a, col.1.& potissimum.p. 461.c,c.2*

5 *Factus est omnibus obedientibus sibi. p. 79.b, col.2*

10 *Habentes itaq; fratres fiduciam in sanguine Christi,&c.p.482.b, col.2*

11 *Christus assistens Pontifex.p.31.a.col.1*

Fides est substantia rerum sperandarum.p. 57.b,c.2

Fide obtulit Abraham Isaac. p.76.a,c.1

12 *Pacem sequimini cum omnibus.p.160. b, colum.2*

Contemplantes nequis desit gratiæ Dei. p. 405.b, col.2

13 *Iesus Christus heri & hodie ipse in sæcula.p.218.c,colum.2*

Ipsi enim peruigilant. p.203.c,col.2

Beneficentiæ eius nolite obliuisci.p.202.d, colum.2

Ex epist. S. Iacobi.

1 *Si quis vestrum indiget sapientia. pag. 77.c,col.1*

Omne datum optimum. p.3.d,col.2

Qui dat omnibus affluenter. p.134.a,c.2

2 *Dæmones credunt & contremiscunt. p. 461.c,col.2*

3 *Fructus iustitiæ in pace seminatur. pag. 161.a,c.2*

Si quis verbo non offendit hic perfectus est vir.p.466.c, col.1

5 *Tristatur autem aliquis vestrum, oret æquo animo. pag.107.c,col.2*

Si quis ex vobis errauerit a ueritate, et conuerterit quis eum. pag.345.d,c.1

Ex epist. 1. D. Petri.

1 *Certus sum, quod velox est depositio tabernaculi mei.p.36.d, col.2*

Scientes quia non corruptibilibus auro, & argento redempti estis.p.149.b,c.1

4 *Vnusquisque sicut accepit gratiam. pag. 196.d,colum.1*

5 *Deus autē omnis gratiæ qui vocauit nos. p.48.d,col.2*

Cum apparuerit princeps pastorum p.25.d, colum.1

Ex epist. 2. D. Petri.

1 *Vt per hæc efficiamini diuinæ consortes naturæ.pag.9.c,c.2*

Ex epist. 1. D. Ioan.

2 *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris. p.23.d col.2*

3 *Qui odit fratrem suum homicida est. p. 414.a,c.1*

Videte qualem charitatē dedit nobis Deus. pag.78.b, col.1

Si cor nostrum non reprehenderit nos.pag. 70.c, col.1

4 *Perfecta charitas foras mittit timorem. p.5.a, c.1*

5 *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem. p.402.a,c.1*

Ex Apocalypsi.

1 *Hæc dicit qui tenet stellas septem.p.25. c, col.1*

Similem filio hominis vestitum pondere.p. 81.d, c.1

Scio

Scio vbi habitas, vbi sedes est Sathanæ. p. 63.a,c.2
Dedit illi Deus, vt pœnitentiam ageret. p. 12.d,c.2
3 Vtinam frigidus esses aut calidus. p.238. a, col.2
Suadeo tibi emere a me auarum. p.275. c, colum. 1
Tene quod habes. p.34.b, col.2
Vidi animalia sancta plena oculis ante & retro. pag.441.d, col.2
Ecce sedes posita erat & supra sedem sedens. p.206.c, colum.1
5 Redemisti nos Deo in sanguine tuo. p.34. a, colum.2
Dignus es Domine accipere librum. p.7.a, colum.1
6 Et exiuit alius equus rufus. p.3.c, col.1
Vidi subtus altare animas interfectorũ, etc. p.402.c, col.2
7 Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna. p.279.a, c.1
12 Ecce draco magnus rufus, &c. p.453. c, colum.2
Cauda eius trahebat tertiam partem stellarum cęli. p.454.d, c.1
13 Et vidi de mari bestiam ascendentem. p.193.b, col.2
Data est illi potestas facere menses. p.193. b, colum.2
18 Fortis est Deus, qui iudicabit illam. pag. 485.c, colum.1
Poma desiderii animæ tuæ discesserũt a te. p.133.b, colum.1
19 Vidi vnum Angelum stantem in Sole. p.132.b, col.1
Et audiui vocem quasi vocem tubæ magnæ. pag.314.a, col.1
Vidi equitem sedentem in equo albo, &c. pag.384.a, col.1
20 Beatus & sanctus, qui habet partem in resurrectione prima. p.10.c, col.1
21 Ego sitienti dabo de fonte aquæ uiuæ gratis. p.7.b, col.2
Et absterget Deus omnem lachrymam. p. 40.a, c.2

INDEX RERVM ET SENTENTIARVM MEMORABILIVM.

Quæ toto hoc volumine continentur, ordine Alphabetico digestus.

Absentia amorem sedat. p.56.a, colum.1
Absentiã Dei deploranda. pa. 60.d, col.2
Absentia Christi vtilis fuit ad aduentum Spiritus sancti in discipulos. p.55.a, col.1. & p.61.b, col.1
Abraham quare in die ablactationis Isaac conuiuium fecerit, & non in die natiuitatis. p.57.b, col.1
Per Absolutionem pęna æterna in temporalem commutatur, & aliquando omni. p.17.d, col.2
Abstinentiam ad legis diuinæ obseruãtiam maximè conducere. p.275.d, col.2
Abstinentia subtilem facit intellectum. p. 40.c, col.1
Accipere aliquid a Deo maior libertas est, quam alteri elargiri. p.103.a, col.1
Acceptio personarum sine peccato esse nequit. pag.480.d, col.1
Accedere ad Christum curare debet peccator. p.140.a, colum.1
Accedit homo ad Deum, & ab eo recedit

da non passibus corporeis, sed affectibus meatis, ibid.
Aduentus Christi omnia bona nobis attulit.p.217.d,col.2. eisdem inuitat. pag. 218.b,col.2
Aduentus Christi causa fuit pax, & reconciliatio inter Deum & homines. p.1.c, colum.2
Adam fuit sapientissimus scientia a Deo sibi infusa.p.265.c, c.2
Adæ non communicauit Deus scientiam particularem, & quare. ibid.266.a,c.1
Adam fuit a Paradiso ablegatus, quia se excusauit.p.423.b, col.1
Adimplere, quæ defuerunt passioni Christi quid sit, p.121.d,col.2
Adulatores aliorum peccata persoluent, p. 447.c,col.2.regesq.præcipue lædunt.ibidem.
Adulator est proximi homicida, pa.447.c, col.2.ubi malitia huius criminis detegitur adulator apte tibicini comparatur, p.448.a,col.1
Aduocatorum, scribarum, & procuratorum vitium quoddam periculosissimũ. p.395.d, col.2
Aduocatorum nullus in sanctorum, calendario repertus, vno dempto. p.364. c, colum.1
Aduocatos, & procuratores sub reatu peccati mortalis obligari scire & manifestare, an lis sit admittenda, nec ne. pag. 395.d, colum.1
Aegritudines impartitur Deus hominibus propter ipsorum peccata, & ut sint occasiones saluandæ animæ.pag.358.d, colum.2
Aegritudo corporis maximè conducit ad dona Dei comparanda. p.90.b,col.1
Affectionem nostrarum inclinatio signum est salutis, aut damnationis. p.38.a,c.1
B.Agathæ spontaneus ad martyrium accessus. p. 50.c, col.1
Aiot vtraque manu pro dextra vtebatur. p.109.d, col.1
Alexandri Magni notanda sententia. pag. 483.c, colum.1
D.Ambrosii notabilia verba in hora suæ mortis.p.123.b,col.1
Amici Dei necessitatis tempore cognoscuntur.p.201.c,colum.2
Amicitiæ Hieroglyphica explicatur. pag. 270.a, colum.1
Amici, qui ad bonum inuitant conseruandi, qui vero ad malum deserendi. p.23. a,col.1.& 251.b,c.2
Inter Amicos primum præceptum obseruandum est, ne vnus propter alium peccet.p.251.b, col.2
Amicitia huius uitæ, communiter mercenaria est. p.449.c, c.1
Amor vide etiam in verbo dilectio, & in verbo charitas.
Amor Christi erga homines.pag.51.b,c.1. 58.c,col.1. 149.a, col.1
Amor Dei erga homines. p.19.d,col.2. & 43.b,col.2.p.364.a, col.1
Amor iustorum erga Deum. p.36.c, col.2
Amoris uis effecit, ut crudelissimam mortem Christus paruipenderet.pagin.35.a, colum.2
Amor Dei origo est omnium beneficiorũ, quæ nobis confert. p 69.c,col.2
Amoris remedium. p.56.a, colum.1
Amoris magni & parui discrimen. p.37. a,col.1.conspiciliis comparatur. ibid.
Amor proximorum & Dei, idem. p.261. d,colum.1
Amoris ratio clauditur in his duobus verbis Deum, & tuum. p.207.d,c.2
Ex defectu Amoris doloris defectus procedit. p.269.a, c.1
Amor & odium nesciunt iudicium veritatis.p.327.a, c.1
Amor quare morti comparatur. p.351.b, colum. 2

Amoris

Amoris fuit prima lex quam Deus homini dedit. p.265.d, c.1
Amoris præceptum in lege scripturę Deus maximè cõmẽdauit. p.266.d, colum.1
Amor conciliatur maximè per sensum visus. p.254.b, col.2
Amoris pręceptum cur mandatum nouum appelletur a domino. p.267.a, c.1
Amor cifræ Arimethicæ apprime comparatur. p.269.b, col.2
Amori diuino omnis animæ virtus ẽ subiicienda. p.220.a, col.1
Amore debemus Christum, quia pro nobis proprium sanguinem fudit. p.58.a, col.2
Amoris vis. p.352.d, col.2. & 353.a, col.1. & 341.a, col.1
In Amore Dei superfluitas inueniri nequit. pag.352.a, col.2
Amor salutis flagrans omnia impedimenta superat. p.363.a, col.2
Amoris virtus excellẽs super omnes alias virtutes. p.341.a, colum.2
Amator non est, qui non semper amat. p.430.c, colum.1
Animæ rationales opes et diuitiæ Dei sũt, hominum fideicommissæ, & Deo cum libuerit reddendæ. p.170.d, col.1
Animæ rationalis excellentia. pag.170.d, col.2
Anima rationalis a solo Deo creatur. ibid.
Animam quidam peccatores pignorant, quidam vendunt. p.171.c, col.1
Anima vt coram diuino conspectu pulchra & decora reputetur non debet habere vitia cum virtutibus coniuncta. p.329.a, col.1
Anima sancta lunæ assimilatur. pag.37.d, colum.2
Anima per conuersionem ad Deum pulchra, redditur, & si conuertatur ad terram, decorem, & virtutem amittet. pag.38.a, col.1
In Animam transferre laborem quem corpus passurum erat iustissimum esse scelus. pag.211.c, col.1
Anima nostra quanti sit valoris. p.385.d, col.2
His qui Animi ægritudine laborant nunquam ficta ratio deerit qua seipsos decipiant atque errorem suum tueantur. p.327.a, col.1
Angelos a Deo relinqui quomodo intelligatur. pag.147.a, col.1
In Angelis licet tristitia esse non possit, potest tamen eße origo eius, & quo pacto. p.424.a, c.2
Annulum ad significandam fidelitatem, non ad decorem manus inuentum. pag.136.a, col.2
Antichristo credituri sunt primi omnium Iudæi. p.497.b, col.2
Antichristus potissimum fidem violare conabitur. p.495.b, c.2
Antichristus abominatio dicitur et quare. p.494.d, col.1
Antichristus in Babylonia, & ex tribu Dan nasciturus est, & quare, ibid.
Antichristi tempore maxima erit humanæ mentis tentatio. pag.495.c, colum.1. et ideo innumeri tunc sunt superandi. ibidem.
Apostolis dati sunt labores ad eorum meritum & nostrum exemplum. pag.40.b, col.2
Aquilæ naturalis instinctus, ut filios ueros cognoscat. p.164.d, colum.2
Arguere quid sit. p.67.a, col.1
Argui mundum de iustitia a Spiritusancto quid sit. p.63.c, col.1. & argui de iudicio. p.68.a, colum.1
Arma cõcessit animantibus irrationalibus natura, & hominibus illa negauit. p.3.a, col.2
Aristotelis superbia. p.132.d. col.1
Arca Noe comminatio fuit diuinæ vltionis. p.206.c, col.2

Arro-

Arrogantia definitur.pag.163.d,colum.2 vide etiam in verbo superbia.
D.Augustini de dignitatibus aurea sententia.p.336.a,c.1
Auaritia curarum & solicitudinum fons & origo.p.292.a, col.2
Auarus seruit diuitiis & non imperat: Iustus imperat illis & non seruit.p.296.c, col.2
Auari cupiditas.p.129.d, c.1.130.d, c.2.183.d,c.2.200.b, c.1
Auarus aliis & non sibi diuitias comparat.p.200.b,c.2. & p.295.a,col.1
Auari miseria pag.195.a,c.1
Auaritia difficulter curatur.p.333.d,c.2
Auari quare vocantur hydropici.p.333.d,col.2
Auaritia religiosorum inter omnes difficillime agnoscitur, et difficillime curatur. pa.334.d,col.1
Auari idolorum cultores quare nuncupentur a D.Paulo.pag.292.d,col.2
Auaritia est capitale vitium.p.293.b,c.1
Auaritia execratur.p.334.a.col.1

B

Beatitudinis diffinitio ex Aristotele. pag.132.b,col.1
Beatitudo huius seculi,quæ. p.257.b, col.2
Beati habent bona secura & perpetua, & vnde proueniat illis hęc firmitas.p.378.a,col.1
Beatitudo nimia solicitudine quærenda.p.301.a,c.2
Beatos omnes esse naturaliter volumus.p.369.d,c.2
Opus infiniti exercitii, quod Beati habent est diligere eum qui infinite bonus est quique infinitè eos diligit.p.379.a, c.1
Beati colorem suæ naturæ seruant, etiam si nigri fuerint, perfectius tamen & nitidius redditum p.379.a,col.2
Beati è cęlis reprobos in inferno vident, vnde maiores gratiarum actiones Deo reddunt.p.6.b,col 2
Beati nullis legibus ibi sunt adstricti.pag.289.c,col.2
Beati eadem diuina essentia, qua Deus, beatificantur.p.126.c, c.2
Beatus sua gloria gaudet nec alterius beati gloriæ inuidet.p.127.d, col.1
Beati omnes simul,nec quilibet se solo non possunt comprehendere Deum omnibus modis quibus possit comprehendi.pag.128.c, colum.1
Beati quo pacto sint contenti gloria a Deo illis tributa exemplis appositissimis manifestatur.pag.378.b,col.2
Beati plus ibi nos diligunt, quam cum erãt in mundo.p.402.d,col.1
Beneficiorum origo in Deo est amor, in hominibus liberalitas.p.69.c,col.1
Beneficia impetrat, & ad ea idoneos facit oratio.p.70.b,col.1
Beneficia largiri hominibus ab æterno decreuit Deus & quare, ibid.
Beneficiorum memoria.pag.77.b,col.2.& 219.a,c.1.& 423.d,col.2
Beneficiorum est exposcenda a Deo stricta ratio.p.429.c, col.1
Beneficii conseruationis magnitudo,ibid.
Beneficia Dei homines quodammodo compellunt ad eum diligendum.p.134 b,c.2
Cum de Beneficiis, quæ Deus hominibus confert sacra scriptura loquitur inquit ipsum Deum illa accipere, & quare.p.135.d,c.2
Cum ad Beneficia recipienda homines accedunt Deus magnam si posset, caperet lætitiam, tristitiam vero cum eius dona respuunt.p.142.d,col.1
Beneficia hominibus collata post incarnationem antecellunt præstitis ante incarnationem.p.174.b,c.2
Beneficia a Deo collata magni æstimant iusti,improbi vero paruipendunt.pag.177.c, colum.1

Propter

Propter beneficium redemptionis magis quàm propter alia Deo gratias reddere tenemur. p.324.c, col.2. & 9.b, col.2
Beneficia Dei sunt prædicanda, pag. 255. b, col.2
Benefactorem ipsum, bonis a Deo acceptis offendere summa abominatio. pag.359. a, col.1. propter quam consueuit Deus reges ab ipsorum regnis priuare, ibidem. hæc solet esse fons & origo omnium errorum, ibidem b, col.1
Summo Benefactori summè tenemur. pag. 289.b, col.1
Pro Beneficiis acceptis nemo se iactare, sed humiliare debet, & quare. p.418.b, colum. 1
Bellorum pestium, tempestatum, & famis, quæ sit causa. p.384.c, col.1. & 440.c, colum.2
Bellum Christianis inferentes non censendi sunt homines, sed ira Dei peccata vlciscens. p.97.c, col.1
Bellandum est non solum oratione, sed armis. p.99 b, col.1
D. Bernar. peccatorem conuertit sua prædicatione miro quodammodo. pag.151. c, col.2
Bonis huius vitæ venari licet æternæ vitæ beatitudinem. p.126 d, c.2
Bona huius vitę mensuram hābet, altērius vero tormenta nequeunt mensurari. p. 50.d, col.1
Bona temporalia, quæ nobis Deus elargitur per pauperes repetit, quod si ea libenter tribuimus ipsis Deus ac si non dedisset gratificat. p.240.d, colum.1
Bona temporalia mutuo homines ab aliis separare faciunt. p.283.b, col.2
Bonorum temporalium nimia solicitudo increpatur. p.297.d, c.1. 298.a, c.1. 301. b, col.1. hæc a fidei nostræ confessione dissentit. p.300.b, col.2
Bonorum temporalium abundantia plurimorum malorum esse fontem. pag.46.d, colum.1
Bonorum huius vitæ inconstantia, & mutabilitas. p.480.b, col.2
Bonorum temporaliū cupiditas desiderium æternorum impedit. p.129.a, c.2
Bonorum & malorum sors, & sortis discrimen. p.45.c, colum.2
Boni communi desiderium laudatur. pag. 242.d, col.2

C

CApreæ & hinnuli ceruorum proprietas in fugiendo venatorem. p.117.b, colum. 2
Caro spiritui repugnat. p.103.a, col.2. & p. 239 a, colum. 2
Qui Carni seruit plurimis dominis seruit. pag. 288.a, c.1
Quo Caro imbecillior est eo debiliores sunt passiones ab ea prodeuntes, & econtra. p.299.b, col.1
Caro etiam in iustis rebellis est, & immunda. p.338.d, col.1
Capharnaum sola, ciuitas Dei nuncupatur, & quare. p.354.a, colum.1
Cęli delicias quodammodo ex huius vita deliciis cognoscere possumus. p.126.d, columna 2
Cęli pulchritudo. p.127.a. col.2
Cęli quare desertum appellatur. p.147. d, colum.1
Cęlorum duplex motus. p.103.a, c.2
Cęlestium rerum sermo licet sic clarissimus improbis obscurus videtur. pagin.43.a, colum.1
Cęremoniæ S. Ecclesiæ sunt magni faciendæ, & quare. p.235.d, col.1
Cęna Dei quare magna dicatur. pag.126.b, colum. 2
Christus pastor, & princeps pastorum est. p.25.d, colum.1
Christus quare pluribus voluit nominibus appellari. p.31.b, col.2

Christus nunquam in sacra pagina filius hominum vocatur, & quare. p.475.b, columna 2
Christus necessitatem, & salutem nostram suam esse reputat. p.34.d, col.2
Christus venit in mundum, vt esset consolator. pag.41.d, col.1
Christus libenter obtulit se morti pro hominibus. pag.51.b, col.1
Christus verus hominum amicus. p.104.a, colum.2
Christus vulturi assimilatur. p.145.c, col.2
Christus quare pro peccatoribus venisse dicatur. pag.146.c, col.1. eorumque peccata in suis humeris portauit. p.149.a, colum.2
Christi diuitiæ. p.201.d, col.1
Christi diligentia in conquirendis peccatoribus. p.148.c, col.1
Ex Christi clarificatione orta est clarificatio Dei in mundo. p.109.a, c.1
Christus cur plus gentibus se communicauit cum præcipuè Iudæis promissus fuerit. p.236.b, colum.1
Christum imitari debemus. p.302.d, col.1. & quo pacto p.256.d, c.303.a, c.1
Christi cor sua natura misericors erat, & quare. p.340.a, col.1. & nunc est etiam in cælo sicut antea exorabilis, pag.281.b, col.2
Christus sæpissime etiam non rogatus misericordiam miseris impendit. pag.326.a, col.1
Christi conuersatio, quam vtilis & necessaria. p.348.b, col.2
Christus quare a Phariseis persequebatur. p.344.d, col.2
Christi paupertas. p.449.a. col.2
Christi humanitas quicquid gratiarum recepit in salutem hominum redundauit. p.373.d, col.2
Christus neminẽ sanabat corporaliter, quia simul spiritualiter. pag.364.d, col.1. & pro diuersitate ægritudinum diuersis utebatur medijs. p.471.a, col.2
Christi corpus efficax ad humanam salutẽ. pa.338.c, col.1
Christus nunquam promouendæ salutis humanæ officium intermisit. p.306.a, c.1
in Christo dicuntur pro passiones illi affectus, qui in nobis passiones appellantur. p.309.d, col.2
Christus quatenus Deus faciebat miracula propria potestate, at quatenus homo potestate excellentiæ illa faciebat. p.367. a, col.1
Christus cur suos laudauit. p.257.d, col.1
Christus pro corona habet peccatores. pag. 139.a, colum.1
Christus quare peccatoris habitum assumpsit. p.138.d, colum.1
charitas non amittitur per partes, sed tota simul. p.287.a, col.1
charitas omnibus formas præbet. p.352.c, col.1. & sine ea nulla absolute virtus vera dicitur. p.269.c, col.2
charitatis erga proximos defectus quam grande malum. p.332.b, col.2. et p.353. c, col.2
charitas quare dicitur vestis. p.386.c, c.1. & quare nuptialis vestis, ibidem.
in charitate perfectio christiana essentialiter constituitur, licet huius perfectionis manifestatio in variis virtutum actibus. p.489.d, colum.1
vbi charitas est semper est hora benefaciendi & ianua aperta. p.322.c, col.1. & ad hoc nihil illis est impedimento, ibidem.
ex charitatis defectu prouenit compassionis defectus. p.183.c, c.2
cibi spiritualis & corporalis discrimen. p. 54.c, c.2
ciuitas quando fugienda. p.162.a, col.2
clericorum polliceum candidum, & capilli rasi in corona, quid significent. pagina 288.

388.a, col.2
Cogitatio mala fons omnium malorum. pa. 181.c, col.1.& p.365.d.c,1. earumque expulsio a charitate prouenit, ibid.
Cogitatio rerum cœlestium necessaria. pag. 81.a, col.2
cogitatio morosa peccatum e mort.& increpatur.p.365.a,col.1
cogitationis prauæ primus motus non est in manu nostra, & si illam illico expellamus non peccamus, sed meremur.pag. 365.a,c.2
cogitationibus bonis Deo ligamus. pa.366. a,col.1
cogitatio morosa bona, laudatur. pag.365. a,col.1
cognoscere potest aliquis probabiliter ex seipso qualis habeatur a Deo.p. 192. d, colum.2
cognitio sui per humilitatem homini maxime necessaria. p.9.b,col.1
communio est inter nos, & Christum sicut inter corpus, & caput eius. pag.355.b, colum.2
communio est inter sanctos ecclesiamque triumphantem, & inter ecclesiam militantem, ibid.
Alia est communio inter sanctos respectu bonorum operum. p.356.a,col.1
coniugatorum labores & defectus. pagina 131.a,col.1
confessor ad imponendas pęnitētias prudentia indiget.p.18.a,col.2
confessoris finis non propria vtilitas, sed gloria Dei esse debet.p.134.d,c.2. & pag. 162.d, col.1
confessio annua intemperantiæ frænum est. p.190.a,col.1
confiteri sæpe peccata & cum conscientiæ examine maxime vtile.pagina 18.a,columna 1
concionator cum Deo conuersari debet, nec totum tempus consumere in studio librorum mortuorum. pag. 113.c, col.1
concionatoris finis, quis esse debeat. p.118. c,colum.2
concionator est legatus Dei. pag.151.a,columna 1
concionator oblata occasione nimius, idest largo in concione esse potest, pag.153.c, colum.1
concionatoris constantia quāta esse debeat. p.375.c, col.2
concionatoris munus. p.54.a,col.1
concionator scelera communia, vt propria sentire tenetur.p.54.d,col.1.& non debet defatigari in concionando. p.159.b, colum.1
concionatores se mutuo adiuuare debent.p. 161.a, colum.2
concionatores oportet esse vere imitatores sobrietatis & paupertatis Christi. pag. 328.c, colum.1
concionatores curare debent bonis operib. & exemplis nomen & authoritatē comparare. p.135.b,col.1
concionatores quare nullum fructū faciunt. pag.155.c, col.1
concionatores iis temporibus non recte munus suū obire, signo quodam demonstrat. pa.383.b,col.1
concionatores, qui gentilium & aliorum huiusmodi librorum, verba & modos loquendi furantur, increpantur. p.383.d, col.1. & p. 446.d, col.1. & qui subtilia & non vtilia prædicant.pag.446.b,col. 1. & qui quæstiones scholasticas exagitant, & flosculos rhetoricæ adducunt. p. 383.a, col.2
In concionatoribus vitium curiositatis summe odibile.p.446.a, col.2
concionatores nutrices sunt populi. p.187. b, col.1
concionator verba operibus, & opera verbis æquare debet. p.135.b,col.1
concionatores omnes quare vnus nuncius

cius dicantur. p.134.c, col.2
Concionatoris finis non propriæ vtilitas, sed gloria Dei esse debet. ibid.
Concionatores, oratores sunt Christiani & quales esse debeant. p.191, b. col.1
Quod concionatur sib.id quilibet sibi prædicari dēt existimare. p.54.b, col.2
consolatio diuina delicata est non patitur aliena. p.316.d, col.1
consolatione cœlesti quis indigeat. p.316.b, colum.1
consolationes humanæ, consolationes diuini spiritus impediūt. p.66.a, col.1. vide ét in verbo, bonū tēporale, & voluptas.
consilium ab hominibus sapientibus, & virtuosis sumendum. p.183.a, col.1
consilio maximè indiges iracundus. ibid.
Sine consilio negotia grauia non sunt expedienda, ibidem.
contemplatio, vide etiam in verbo, oratio.
contemplandum assidue est villicationis rationem reddendam esse p.210.d, col.1
contemplationis mysteriorū Dei necessitas. p.296.a, col.2. & hoc dēt esse nostrum continuum exercitium. p.469. & seq.
contemplatio non sine exercitiis pœnalibus exercende. p.348.a, col.1
contemplatiua vita debet simul cum actiua copulari. p.348.a, c.1
conuersatio cum Deo. pag.37.a, col.2. & 187.b, col.1. eiusdem necessitas. p.38.c, col.1. & 41.d, col.2. eiusdem vtilitates. pag.162.a, col.1. & 176.d, col.1. & ex absentia eius maxima profluunt incommoda. p.176.b, col.2
conuersatio hominum fugienda. p.42.a, c.2 & potissimum fœminarū. p.247.a, col.2
cōuersatio hominis a muliere vitari debet. p.56.c, col.1
conuersatio malorum fugienda. p.63.d, col.1. & p.247.a, col.2
conuersatio & ocium mortem accendit. p.56.b, c.1
conuersatur Deus cum hominibus iustis iucundæ. p.156.c, col.2
conuersatio nostra de salute animæ semper deberet esse. p.259.d, col.2
Quælibet vero alia impertinens et perniciosa est. p.260.a, col.1
cum conuersationem iusti peccator admittit saluti proximus est. ibid.
cor hominis quam variabile, p.436.b, c.2
cor hominis maius est omnibus quæ sunt in toto terrarum orbe. p.73.a, col.1
cor primum & præcipuum, quod nobis a Deo postulatur, & quare. p.260.d, col.2. circa quod quoddam gnigma explicatur. p.343.b, col.2
Ex aliis quæ cor non sunt, partem Deus postulat. ex corde vero non partem, sed totum integrum exigit. p.342.a, c.1
cor nostrum est inquietum donec ad Deum veniat. p.371.a, col.1
cor hominis mitigandum non est, vt, sed ratione. p.86.b, col.1. & qualiter in oratione est sedandum, ibid.
coram Deo esse dicuntur homines & cū eo conuersari quando alicui laudabili operi incumbunt. p.156.b, c.2
correctio fraternalis laudatur. p.246.a, c.1. & ab ea cessandum quando nullus speratur fructus. ibid.
correctio iusti virga est in peccatorem. pag. 159.d, col.2. & est gratia quod Deus illi fauet, ibid.
creatura cum inseruit peccatori seruitute, & tyrannide premitur. pagin.93.d, colum.2
creaturæ vniuersæ sunt specula in quibus attributa Dei enitent. pagin.459.c, columna 2
crudelitas hominum execratur. p.97.a, colum.2. & p.215.a, col.2. & p.322.c, colum.1. & 434.b, col.2. & seq.

D

DAmna spiritualia non sentire stultorum est. p. 46. d, col. 2
Damnatorum dolor. p. 38. a, col. 2
Damnatorum maximum tormentum pęna damni. p. 38. d, c. 2. & 197. b, c. 2. huius tortor est Deus. p. 38. d, c. 2
damnati patiuntur in inferno por pocas cosas. p. 38. b, c. 2
dæmones non habent fidem. pag. 462. a, columna 1
dæmon cum aliquem tẽtat pręcipuè Deum ignominia afficere pretendit. pag. 248. a, col. 1
dæmones Deum odio habent non secundum quod Deus est, sed secundum quod punitor eorum est. p. 286. d, col. 2
dæmon conatur, ut iugum Dei non suaue, sed arduum nobis videatur. pag. 290. c, colum. 2
dæmonis onus ingens. pag. 293. a, col. 2. & non potest saluare nec iurare portãtem, ibidem. b,
dæmonis conditio quæ. p. 328. a, c. 2. quam improbi sequuntur, ibidem.
dæmonem plurima polliceri, & nihil dare nisi crudelissima tormenta. pag. 358. d, col. 1
dæmon vnquam tentandi officium intermittit, nunquam laßatur. pagina 451. a, columna 2
dæmonis mos est si quempiam persequi incipiat eum velle omnino perdere, si Deus permiserit, ibidem, & mos iniquorum. pag. 117. d, col. 1
dæmon monachi habitu indutus pędicationem habuit ad populum. pag. 157. c, columna 2
dæmonis vultus horror. p. 198. b, c. 1
deceptio maximè abominanda est. p. 120. d, colum. 1
delectatio conseruat operantem in opere. p. 277. a, col 1. & 306. d, col. 1
deliciarum huius mundi breuitas consideranda. p. 232. c, col. 2
desiderium Christi Domini moriendi pro hominibus. p. 51. b, c. 1
desiderium operandi sancta exercitia maximè conducit ad ea o peranda. pag. 157. a, colum. 1
desiderium verum & fraudulentum, ibidem. c,
desideria floribus comparantur, ibid. b,
Vt desiderata homines obtineant, maximis se exponunt periculis. pagina 8. b, columna 1
desperatio est maximum omnium peccatorum. p. 245. a, col. 1
detractio, et murmuratio in fęminis communis morbus. p. 443. et 444
detractionem præcipue fugere tenentur maiores reipublicæ. p. 143. a, colum. 1
deus omnibus adest eorum desideria, et necessitates cognoscens antequam illum deprecentur. p. 43. b, colum. 2
Nomen Deus vnde dicatur. pagin. 349. b, colum. 2
deus qui est vera lux consulendus est in nostris difficultatibus, ibidem.
Nomen Deus omnes excellentias ac perfectiones infinitas in se includit. pag. 349. b, colum. 1
deus asperitate inuenitur. pagina 49. a, columna 2
deus solus diligi vult. pa. 61. a, col. 2
deus quare orare velit. pagina 70. a, columna 1
deus Leo, Vrsus et aliis huiusmodi nominibus appellatur ad insinuandum irã suã, homo vero vt indicet amorem, et humanitatem. p. 126. a, col. 1
deus quare dicatur pars hæreditatis beatorum. p. 128. b, colum. 1
deus dedit filium suum vt esset doctor et interpres suæ voluntatis, pagina 207. b, col. 2

Deum vt impios, & sceleratos puniat diuersis vti ministris.p.223.d,col.2
Deus non solum quærit quia peccamus, sed quia ad eum non conuertimur.p.224.a, colum.2
Quod De: ministros minas ac potentias hominum non pertimescant. pagin.226.c, colum.2
Deus occasionem quærit ad hominem peccata, excusanda. p.232.a,col.2
Deus superabundanter beneficia nobis largitur. p.249.a, c.2
Deus omni tempore paratus est audire peccatorem & ei suduenire. pag.250.a,columna 1
ita Deus homines diligit vt bonum quod alij in alios cõferunt sibi imputet. p.269. b, col.1
Deus nunquam lassatur peccatoribus remedium adhibere si ipsi ad eum se conuertere volunt.p.281.d,c.2
deus antequam hominem creaßet non appellabatur dominus sed Deus, & quare. p. 286.a, c.1
deus nequit dominium ius et actiones, quas super hominẽ habet relinquere. p. 286. a, colum.2
deo seruire regnare est. p.287.b, c.1
deus seruos suos in laboribus reficit. pagina 289.d,col.2. & quo res difficiliores sunt eo maiorib. auxiliis eos adiuuat. p.290. c,col.1
deus cum difficilia imperat difficultates amonet,p.290.b,c.2
deus paucos quos in mũdo seruos habet magni facit. p.291.d,c.2
dei munera aliquando prædicanda aliquando silenda,p.472.a,c.1
deus secundum se non est odibilis: per accidens tamen aliquando oditur ab impiis quatenus punitor illorum est, & pœnarum illator. p.294.a, c.1
deo & diabolo simul seruire non possumus. pag.287.a,colum.1
dei prouidentia.p.300.a,co.2.& p.394.a, colum.2
deus non tãtum dominus, magister, ductor, tutor, & custos uitæ nostræ est, sed etiam pater.pag.300.a, col.1
deo nos esse similes desiderandum est. pag. 302.d,c.1 quare hoc intelligitur.
deus paratus est cuilibet poscenti auxilium suffragari.p.322.a,c.1
dei conditio quæ. p.328.a,c.2. quam probi sequitur. ibid.
deus tantum gaudet peccata remittere, & tãtum illa detestatur vt veniat illorum non petita ea sæpe condonet.pag.346.a, colum.2
deus se debitorem nostrum ostendit eo quod ab eo petimus debiti solutionem,p.364. c,col.1
deus quæritur frustra & veraciter.p.157. d,col.1
deus non expectat vt sua ineffabilia dona ab eo postulemus, sed ipse nos inuitat et ad ea vocat. pag.377.a,c.2
deum gratis donare quomodo intelligatur. p.380.a, col.1
Siquidem Deus omnia visibilia propter hominem fecit congruum est, vt homo propter Deum omnia faciat. pagina 351.c. colum.2
deus plusquam ab eo petitur præbere solet: diabolus viceuersa.p.358.b,c.1. & pa. 423.d,col.1
deus in lege veteri nomina iustitiæ, & rigoris sibi imponebat: in lege vero gratiæ nomina amoris,p.25.a,c.1
deus omnes vult & neminem contemnit. p.404.d, col.2
deus diuersis modis homines sanat. p.395. a,col.1
deus ex hominum peccatis occasionem sumit vt ipsi benefaciat, homines vero ex acceptis a Deo beneficiis econtra, pag.

p.450.a,col.2.& seq.
Deo contradicere grauissimum malum,pag. 452.a,col.1
Deo quãtum debeamus explicatur. p.457. c,col.1.& seq.
Deo gratias suauissimum verbum est,& ex ore Mariæ prodijt. p.237.d,col.1
deuotio lętum reddit iustum in suis tribulationibus.p.160.b,col.1
dies hominis quare suus & non Dei appelletur.p.220.a,col.1.& seq.
dies quos nuntiauimus, dies nostri appellantur:dies vero rationis, dies Christi dicitur,& quare p.276.a, col.2
dies spiritualis iusti quid sit, vnde incipiat, & vbi terminetur.p.173.a,col.1
diffidentia increpatur. p.371.b,col.2. vide etiam in verbo,fiducia.
diffidentia Deo summè detestabilis, et quã seueris suppliciis ab eo puniatur. pagin. 360.d,col.2
diffidentes efficaci ratione conuincuntur. p. 300.b,col.1
diffidentia fons est omnium scelerum.p.76. b,col.2
dignitates sapientes viri renuunt,insipientes vice versa.p.208.a, col.1
dilectio, vide etiam verbo amor, & charitas.
in dilectione proximi quis ordo seruandus. p.262.d,col.2
dilectionis pręceptũ adimpleri summè Deus desiderat.p.266.d,col.1. sine cuius adimpletione nequit gratia aut gloria consequi.p.267.a,col.1
diligere Deum ex totis viribus quid sit,pag. 262.a,col.2.ex tota virtute, ibid. & ex omni mente,& ibid.c,p.250.d,col.2. et ex toto corde.p.261.d,c.1.& 262.a, c. 1.& cur addatur ex toto corde tuo. pag. 261.a,col.2.& p.341.d,col.2
diligere proximum sicut te ipsum quid sit. p.262.d,col.2. & p.362.a,col.2
Modus diligendi Deum est eum diligere sine modo.p.352.a,col.2
de dilectione Dei præceptum, in hac vita potest adimpleri.pag.340.a,col.1. sed non perfectè. ibid.d, a beatis tamen perfectè adimpletur,ibid.d,
Circa dilectionem Dei cur tria tantum præcepta sint a Deo posita,circa dilectionem vero proximi septem.p.353.b,col.1
diligere proximos debemus amore desiderii, at Deum amore complacentia. pag. 340.d,col.2
diligendus est magis coniunctus quam extraneus.p.263.b,col.1
diligendi nulla est ratio quæ non incitet ad Dei dilectionem.p.349.d,col.2
Cur de dilectione Dei est præceptum, et non de diligendo nos.p.267.b, col.2
dilectio qua Deus aliquem diligit eius electionem præcedit, in nobis econuerso. p. 69.d,c.1
diligere ad filios attinet, timere ad seruos. p.350.b,col.2
dilectio Dei,et subuentio,proximi quolibet tempore fieri, & non statuto. p.322. a, colum.2
Id quod diligimus nimis, plerumque Deus a nobis tollit vt ipsum solum diligamus. p.305.b,col.2.& 318.a,col.1. & 61.a, colum.2
diligentia seruorum Dei. p.306.b,col.1.& vnde proueniant, ibid.c,
diligentia pro salute spirituali proximorũ, & in virtutum operatione summa adhibenda.p.250.c,col.1. & 311. d, c.2
discordias seminare Sathanæ munus est, vnde susurrones illi assimilantur. p.15. a, colum.2
diuitiæ temporales,vide etiam in verbo bonum temporale vires, & idolum sunt diuitis.p.129.d,col.2
diuitiæ temporales non sunt prohibitæ, sed iniquus affectus eas acquirendi, pagina

gina 133.a,col.1. & nimia earum solicitudo,p.298.c,col.1.& 301.a,col.1
Diuitiarum appetitus appetitur in infinitum,p.334.a,col.1
Diuitiæ inutiles a pagina 47.c,colum.2. & sequenti.
Diuitiæ inter bona exteriora, infimum locum obtinent,p.362.a,colum.2
Diuitiæ, & diligentes nequeūt homines ab afflictionibus vitæ humanæ liberare,pa. 393.a,colum.1
Diuitiæ quot malorum sint causā, & occasio,p.284.a, col.1. & p.295.a,col.1.& quot afflictionum, & tribulationum, ibid.b,col.2.& quam graue onus sint, p. 297.a,col.1.quam fallaces, pag.298.c, col.1
Diuitiarum dispensatio,p.203.c,c.1
Diuitiæ cur iniquitatis nomine a Christo insigniuntur,p.214.a,col.1
Diuitiæ non sunt honorandæ,sed virtutes,p. 409.d,colum.1
Diuitiæ neque in vita neque in morte proderunt,p.295.c,col.1
Diuitum modus execrandus in augendis diuitiis,p.203.a,col.1
Diuitem ac potente curare quam sit difficile,p.395.c,colum.2
Diuitis,& pauperis diuersus finis, pa.133. d,colum.2
Diuites naui mercibus, & iumento numis oneratis appositissime comparantur, p. 295.d,colum.1
si Diuites esse cupitis veras diuitias amate,p.298.a,col.1
Diuitum,& voluptuosorum hominum minima perseuerantia in virtute, & quare.p.179.a,c.1
Dominus temporalis sibi subditos benignè gubernare debet. pagina152.d, columna.1
Donis acceptis, qui bene vtitur meretur copiosiora accipere,p.285.a,col.2

E

Ecclesia locus pascuæ dicitur. pag.159. d,colum.1. comparatur, horto, pagi. 194.b, col.1. & subucolæ comparatur, pag.144.b,col.1
Ecclesia quid significet, & in quo differat a Synagoga, p.75.c,c.2
ad Ecclesiam vocari mera gratia Dei est, p.159.a,col.2
Ecclesiæ immunitatem frangendo magna Deo fit irreuerentia. p.125.c, colum.1. quæ a Deo seuerè punitur, ibid.d,
Quando ecclesias magnis redditibus Constantinus ditauit mira vox in aere audita,p.201.b,c.1
Ecclesiasticorum auaritia.p.200.c,col.2
Ecclesiastici redditus in vsibus ecclesiasticis sunt expendendi,p.201.a, col.1
Ecclesiastici sunt cor Ecclesiæ.p.483.a, c.2
Ecclesiasticos in exercitiis spiritualib.priores debere esse probat.p.303.d,c.2
Ecclesiastici sunt aliis dignitate priores, p.304.b,col.2
Ecclesiastici sunt qui peculiariter discipulorum Christi nomen habent. p.303. d, col.2
Eleemosyna,vide in verbo, misericordia in pauperes.
Eleemosynæ celeriter priusquā importunis precibus cogatur elargiendæ. pag.213. b,col.2
Eleemosyna præcipue facienda iis qui Christum sequuntur, p.183.d, col.1
Eleemosyna elargire,quantum prosit. pag. 240. d, col.1
Eleemosyna elargiendæ obligatio. p.182.a, colum.2
in Eleemosynę largitione ad Deum & non ad pauperē est attēdendum. p.183.a,c.2
Eloquia diuina vide etiam in verbo concionator.
Eloquia diuina diligentissime & auide audienda sunt,p.150.d,col.1

Ex diligentia aut tepiditate qua homo diuina eloquia audit dignoscitur sit ne peccator an iustus.p.151.a,col.2
Eloquia diuina a peccato hominem extrahunt,ibid.
Eloquii diuini virtus ac efficacia, ibidem.
in Eloquio diuino audiendo tepiditas, & negligentia,eius fructum & mirabilem effectum impedit,p.157.b.c.2
Eloquium diuinum audientibus aliquando nocet,propter eorum malitiam, ibidem.
Eloquia diuina audire negligentes duplici pœna solét puniri a Deo.p.175.b,col.1
Eloquium diuinum audiendum est in ieiunio cibi corporalis & inordinatarum passionum,p.175.b,col.2
qui Eloquia diuina aut non audiunt, aut paruam rationem earum habent, quibus suppliciis a Deo puniantur,p.175.c,col.1
cum Eloquia diuina alicui non prosunt periculosissimum habere morbum significat,p.252.a,col.1
Eloquii diuini misteria non sat est intelligere,sed gustare oportet, p.254.a.colum.1.& ob id ad audienda eloquia diuina sæpe illiterati sunt propensiores,ibi.
Eloquia diuina medicamentum validum ad animas conuertendas, p.440.a,col.2
Ad eloquia diuina præparatos nos debere accedere,p.354.c,c.2
Eloquium Dei qui spernunt grauiter a Deo punientur,p.62.a,col.1
Eloquium Dei remedium est nostrorum scelerum,ibid.
Eloquium diuinum quiete prædicandum & audiendum est,p.152.d,col.2
Eloquium Dei est vnum ex præcipuis instrumentis ad salutem animæ, p.244.c, col.1
Eloquium diuinũ aliqui audire nolunt, & ideo sæpe fidem amittere solent,ibi.
Episcoporum rochetus, tiara, baculus, quid significet. pagi.388.c. col.1. & annulus eorum quid significet, pagin.138. b, c.2
Eucharistia quæ diuinus est cibus, debet multoties ruminari vt prosit, pagi.32.a, col. 1
Verba legis,quæ præcipiebant agnum edendum esse non crudum, sed assum, significant gustum quo conari debemus edere cælestem agnum Iesum Christum in Eucharistia,p.156.b,col.1
Cælestem agnum Iesum Christum spiritualiter manducat qui aliquod sanctũ exercitium operatur, ibid.
in Eucharistiæ sumptione vult Deus,ut gaudio & gustu afficiamur, pa.156. c, col.1
Eucharistię assiduitas contemptum minime parit, quin potius reuerentiam, pagi. 161.d,col.2
Eucharistiæ assumptionis mirabiles effectus, pag.471.a,c.1. inter quos præcipuus est fomitis mitigatio,ibid.
Eucharistiæ excellentia,p.135.a,c.2
in Eucharistia magnificentia Dei erga homines ostenditur, p.135.b,col.2
Eucharistia est vitæ spiritualis complementum,ibi.& spirituales vires auget, pag. 137.a,col.1
Eucharistia vocatur cęna,ibid.
ad Eucharistiam accedens purus, humilis & fidelis esse debet, pag.136.d,colum.2 & 136.b,col.1
Eucharistia quare sumentibus non prosit, pag.137.b,col.1
Eucharistia digne sumentibus gladius est inimicos interficiens,indigne vero sumentibus gladius quo iugulantur, pagi.481. c,colum.2
Eucharistiam præcedere debet reconciliatio cũ fratre læso, et quãdo,p.174.a,c.1
Et aliquando sumitur pro,qa. p.1.a colum.2
Ethnica cuiusdam mulieris ad fidem conuersæ mirabilis euentus ex colloquio & conuersatione hominis, pa.5 .d, col.1
Euangelica doctrina secundum necessitate au-

te audientiũ prædicanda, p.200.a,col.1
Euangelium comparatur agro floribus referto,p.150.c,col.1
in Euangelica & cęlesti doctrina etiam si millies prædicetur semper noua & admirabilia consideranda, & tractanda reperientur,p.344.d,c.1
Exemplum malorum quantam vim habeat, pagi.310.c,col.2.& 445.a,col.1. & 411.d,col.2
Exemplo depravato & pessima persuasione, proximum qui decepit eum interficit,p.120.c,col.2
Exemplum maioris magnam habet vim, p. 135.a,colum.1
Exemplum bonum proximis debetur, pag. 172.a,col.2
Pro exemplo malo quantum persoluendum, p.209.d,col 1
Exercitia pœnalia corporis præcedere debēt contemplationem,pag.153.a,col.2
Excusant se homines quaque minima re ad obedientia Dei,p.132.a,col.1
Ezechiæ regis vita incolumis seruata fuit propter successionem & natiuitatem Christi domini,p.84.c,col.2

F

FAcies & contrafacies animæ, pag.49. c,colum.1
Fauores non minoris periculi sunt homini,quam labores,p.117.a,col.2
Fauores & numi in mundo duo lauacra sũt cuiuscunq; maculæ,p.181.a,col.1
Festum diem non frangi dum quis erga egenos & proximos misericordiæ opera siue corporalia siue spiritualia exercet.p.326 a.col.1
Festos dies quibus exercitiis celebrare debemus; & vitium quod in ipsorum celebratione cõmittitur increpatur, p.325. c,colum.1.& 329.vsque ad 333.
Festa quare sunt sancta,p.331.c,col.2
In festis diebus quare exposcit Deus seruitium operũ cessationẽ, p.331.a,col.2
Fœlix homo quem Christus a rudi turba segregat,p.252.d,colum.1
Flatus Dei quid effecerit in homine, pag.9. a,col.2
Flatus Dei & flatus hominum effectus, & discrimen,p.16.d,colum.1
Fidei diffinitio.p.461.c,col.2
Fidem qui habent sunt a Deo benedicti, p.257.b col.2
Fidei & obedientię vigor ostenditur, pag. 274.c,col.2.& 203.c,col.1
Fidei plures acceptiones,p.356.b,c.2
Fidei necessitas,p.462.b,col.1
Fides quot modis possit esse maior in vno quam in alio,p.462.d,colum. 2. & seq.
Fidei laus,p.476.a.col.2
Fides in peccatoribus non amittitur,sed debilitatur et obscuratur.
Fides virtutũ oı̃um est ductrix, p.57.a,c.2
Fides labefacta est ex eo quod multi non prędestinati ad eam se conuerterunt, pa. 155.d,c.2
Fidẽ amittere aliquando permittit Deus,& quare,p.190.d,col.1
Fidei & fiducię discrimen, pa.472.d, col.1
Fidelitas Dei erga homines, p.177.d,c.2
Fidelitas erga hospites,p.178.a,col.1
Fidelis tantum appellari meretur homo: infideles & hæretici bruta animantia, p. 401.a,col.1
Fidelitas duplex in dispensandis, & acquirendis diuitiis,p.203.a,col.1
Fiducia adhibenda verbi Dei,p.75.d,col.2. & 77.d, colum.1. & 85.d, columna 2. & 371.d,col.2
Fiducia quid sit,p.472.d,col.1
Fiducia et spes perfecta animi formidem depellit,p.4.a,col.1.vsque ad 10.
Fiduciam in Deo, & non in bonis temporalibus habere debemus, p.472.c,col.2 & 476.a, col.1.neque in fauorib. humanis,p.474.b,col.2.et 475.a,col.2

Fi-

Fiducia laborantium & afflictorũ in Deo figenda, p.359.c, col.2
Fiducia nimia misericordiæ Dei in peccatoribus ad peccandum, p.359.d, colum.2
Fiducia sine credulitate esse nequit & credulitate sine fiducia nihil impetrat a Deo, p.357.a, col.1
Fiducia nisi habeas impossibile est sanari, p.359.d, col.2
ad Fiduciam habendam exhortatio, ibid.
Fiducia vt præstantissima sit rarissima, pa. 478.c, c.2
Filius Dei vide in verbo Christus.
Filius Dei ille dicitur, qui actiones suas in Deum dirigit, p.164.d, col.2
Filiorum verorum Dei ab iis, qui vere non sunt discrimen, p.199.d, col.1
Filiorum multiplicatio beneficium Dei, pa. 405.a, col.2
Filius nunquam punitur pœna spirituali pro patre, nisi communicet in culpa, bene tamen corporali p.318.d, c.1
Filiis huius seculi quare deuotionem habent erga sanctos, qui mortui sunt, non tamen erga sanctos, qui ipsis conuiuunt, & conloquuntur, p.382.c, col.2
Filiorum crudelitas erga patres execratur, p.464.c, col.2
Filii inobedientes, & inhonorantes patres quib. suppliciis puniantur, p.407.b, c.1
Filiorum erga parentes obedientiæ & honoris obligatio, p.406.d, c.2
Finis, vide etiam in verbo mors.
finis dat esse reb. & quare, p.385.b, col.1
finem esse omnium rerum, semper est considerandum, ibid.
finis consideratio legem diuinam facilẽ & oẽs labores suaues reddit. pa.50.a, col.1
finis voluptatum huius seculi quis sit, & q̃ sit semper meditandus, p.484.a, col.2
D. Francisci sobrietas extollitur, pag. 327.c, col.2. & eiusdem profundissima humilitas, p.231.a, c.1

G

GAudium, vide in verbo voluptas, & in verbo bonum.
Gaudium spiritale non solum voluptates humanas expellit, sed animum reficit ad expellandos labores, pa.306.c, col.1
Gaudium spiritale generat in mente castum timorem ad non peccandum, pagi. 87.b, col.2
Gaudium verum a Spiritu sancto profluit pag.117.a, col.1
Gaudium maius fit in cælo de innocente iusto, quam de peccatoris conuersione, & oppositum quomodo intelligatur, pa. 149.d, col.2
Gloria, vide in verbo cælum.
Gloriæ desiderium, p.59.a, col.1
Gloriæ trãquillitas et satietas, p.378.b, c.2
Gloria accidentalis Christi non fuit sufficiens præmium laboribus suæ passionis, pag.113.c, col.2
Gloriæ retributio iustis facienda quare in singulari ponatur, pa.101.c, col.2
Gloriam, quo plures ingrediuntur eo magis gaudent beati, p.379.b, col.2
ad Gloriam consequendam diuina lex obseruanda, p.371.a, col.1
ad Gloriam primus passus est terrenarum rerum abnegatio, p.370.d, col.1
Gloriæ inanis cupidus creatori suo iniuriã irrogat, p.169.a, col.2
Glorificare Deum sicut Deum quid sit, pag. 259.a, col.2. aliud est glorificare Deum, ibidem.
Gramatica diaboli, p.420.b, col.1
Gratia hominibus data est in mensura, Christo autem non ita, p.144.a, col.1
Gratia effluxit a Christo in apostolos, & in totam ecclesiam. p.144.a, col.1
Gratiæ excellentia, p.149.a, col.1
Gratiæ amissio excecat mentem. p.190.a, colum.2
Gratitudo, vide etiam in verbo ingratitudo,)

do,) in brutis etiam rèperitur. pag. 286. d,col.2
Grati vt simus quærere debemus modos, & inuentiones, p.258.a,col.2
Vt Gratus Deo sit ille, qui in prosperitate est, debet suæ paupertatis reminisci, pa. 258.a,col.2
Gratias Deo reddere, debet esse continuum nostrum exercitium, p.258.c,col.1
Gratiarum actio post mensam, pag. 186. b, colum.2
Gratiarum actio pro beneficiis acceptis, & bonis temporalibus, p.100.d, colum.1 & pag.324.vsque ad p.327
Gratiarum perpetua actio, debet esse vita nostra, p.324.c,col.2
Gula quot pariat incommoda, pag.327. b, col.2
Gulę dediti magno supplicio debent puniri, p.239.a,col.2
Gustus bonorum spiritualium, eorum desiderium auget. p.7.c,col.2

H

Hebræorum cęcitas, p.145.d,c.2
Hebræi vnde sibi arma parauerint ad bellandum, p.83.d,col.2
Hæreticorum calliditas, p.188.d,c.2
Ex hęreticorum falso Euangelio damna subsecuta, p.190.a,c.1
Hęretici merito spinæ & tribuli appellantur, p.190.b,c.1
Hæreticorum multiplices sectæ argumentũ sunt sui mendacij, p.193.d,col.2
per Hęreticos experitur Deus diligamus illum necne, p.293.d,col.1
Hæretici licet inter se ob diuersitatem hæresum digladientur tamen unanimiter ecclesiam Dei prosequuntur.
Hæderæ vas aquam retinet & vinum refundit, p.142.a,col.1
Historia notanda cuiusdam, qui bona opera, inani concitatus gloria exercebat, pa. 212.a,c.2
Hominem, habere Deum in patrem summa dignitas non est. p.78.a.col.1
Homo arbori inuersę comparatur, pa.81.d, col.1
Homo non in minori periculo versatur cum fauores accipit, quam cum labore vexatur, p.118.a.col.2
Hominis ignauia in quærendo Deum, pagi. 148.c,col.1.& p.458.b,c.1
Homo aditus ad maiorem dignitatem, quam ea, quæ est angelorum euehi potest, p.249.a,col.1
Quare hominem creauit Deus post alia omnia. p.268.a,col.1
Hominis centrum Deus, pa.268.c.col.1. & hęreditas & possessio propria eius, ibid.
Homo quare mundi voluptatibus non satiatur, p.268.b,col.2
Homines in bono ab incepto statim, desistunt, in malo diutissime perseuerant, pa. 275.b,col.2
Hominibus multa mala euenire solent quãdo a bonorum societate segregantur, pag. 283.d,colum.2
Hominum fortune perdent a prouidentia diuina, p.309.a,col.1
Homines sua natura procliues ad otium et inimici laboris, p.274. d,c.2
Hominum cæcitas, pa.375.a,col.1.& pag. 459.a,c.1
Hominum duritia, & malum genium, pag. 423.d,col.2.& seq.
Hominem esse Dei imaginem, quid sit, pa. 459.c,colum.2
Honor est præmium virtutis, & per consequens, ambitiosis indebitus, pagi.335. d,c.2
Honestas Romanarum matronarum, pagin. 131.b,col.1
Hostem superare arte potius, quam viribus gloriosius est. p.100.b,col.1
Humilitas qua ratione dicatur temperantiæ pars, p.230.a,col.1

Humilitatem vt doceret hominibus, Christus dominus manifestatus est discipulis in vulneribus clauorum.pag.81.c,col.2. vbi mira de humilitate.
Humilitatis magister filius Dei a patre ęterno fuit missus. p.229.c,c.2
Humilitatem sibi imputare,& appropriare vnaquaeque virtus cum alii contendit. p.230.a, col.1
Humilitate omnes tētationes iustus sperat. p.230.a,col.2
Humilis bona, quæ habet licet magna sint paruipendit.p.230.c, col.2
Humilitate profundissima fuit præditus diuus Pater noster Franciscus.p.231.a, col.1. quæ ab altissima Dei cognitione processit. ibidem d,
Humilitate mediante iustitia exercetur.pa. 231.a,col.2
Humilis debet esse anima & pudore affecta in conspectu Dei licet sancta sit, quanto magis si sit peccatrix.pagi.235.a,colum.1
quod Humilitas in mente operatur hoc anchora in naui.p.241.d,col.2
ad Humilitatem consequendam dui esse singularia itinera ibidem, cum sequentibus.
ad Humiliandum iustos aliqua permittit Deus in eis leuia peccata.pag.312.b,colum.2
Hypocrita operatur bene,ut hominibus placeat.p.163.a,col.2
Hypocrisis radix superbiæ est.pa.163.b,colum.2
Hypocrita creatori suo iniuriam irrogat. p. 169.a,col.2
Hypocrita vulpi & aliis rebus assimilatur. p.187.d,col.2
Hypocritæ ab aliis etiam hypocritis se celant.p.439.d,col.2
Hypocrisis execratur. pagina 471. a, columna 2.

I

IAcob lucta cum angelo,planctus, suspiria,& oratio Iacob fuit. p.71.a, col.1
Idolatria quomodo inuenta est,pag.411.d, colum.2.
Ieiunium orationi fauet, & sensualitatem reprimit.p.89.b,col.2
Ieiunium,abstinentiam,& mortificatio carnis laudatur.p.239.a, col.1
Iesus vide in verbo Christus.
Iesus,nomen mirabilia continens. p.281.d, colum.1
ad Imaginem Dei cur factus homo. p.257. a,col.2
Imago Dei per fidem, spem, et charitatem in homine restauratur.p.257.b, col.2
Improbus vide in verbo peccator.
Impius vide in verbo peccator.
Impœnitentes additionem peccatorum peccatis propter impęnitentiam merentur.
ante Incarnationem cupere Deo assimilari multorum malorum fuit causa, post incarnationem vere omnium bonorum est fons & origo.p.303.a, col.1
Inconstantia hominum ostenditur. p.279. a,col.2.fluat ibidem.
Inconstantia vnum est,ex reprobationis signis. ibid.
Inconstantia hominum in bonis operibus. p. 275.a,col.1
Inconstantiores esse solent voluptatibus diti.p.275.a,c.2
Inferni pœnæ profunde considerandæ. pag. 387.b,col.1
Inferni æternitas ponderatur. p.432.a,c.2
Infidelitatis peccatum grauissimum est omnium peccatorum.p.57.d,col.1
Infidelium omnia opera an sint mala. pag. 429.b,c.2
Ingratitudo nostra erga Deū execratur, a p.284.a,col.2. & seq. & p.325.a,col.2
Ingratitudo non est mortale peccatū nisi interior adsit contemptus. p.285.a,col.2.

Ingratitudo omnium malorum fons & origo.p.325.a,col.2
Ingratus feli assimilatur. p.94.a,col.2
Ingratos qua vltione Deus puniat. p.259. a, col.1
Ingratitudo malum Deo nimis odibile.pag. 258.c,col.2.& p.285.a, col.2
Inimici quam vtiles sint.p.428.b, col.1.et 466.d,col 2
Inimici virgæ sunt & flagella Dei. p.437. c,col.1
Inimici dilectio præeminet dilectioni amici,& de excellentia huius dilectionis. p. 427.a,col 1.& seq.
Vt Inimicis benefaciamus cōsiderationes. p.468.c,col.2
Initiorum dilectione perfectio Christiana constituta.p.466.c,col.1
Inimicorum dilectionis præceptum, vt obseruetur, Deus se obligat opem ferre. p. 426.a,col.1
Inimicis, qui parcere nolunt non solum in vita æterna,sed in hac,a Deo puniri probat.p.437.a,col.1
Inimicos diligēdos esse.p.321.a,c.1.p.425. a,col.1.& seq.
Inimicos alicui multiplicari quare permittit Deus.p.428.a,col.1
Inimicos non tātum diligere, sed beneficiis afficere dēmus,& quare.p.465.d,col.2
Iniuriarum remissio quomodo debet fieri.p. 436.a,col.2. & seq.
Iniurias illatas perferre maximum signum est hominum cum Christo spiritualiter resurrexisse.p.6.a,col.1
ad Iniuriarum remissionem faciendam notanda exhortatio.p.437.c,c.2. & seq.
Cum Iniuria afficimur magis dolendum de peccato proximi, quam de iniuria nobis illata. p.414.d,col.2
Iniurias proximo remittendi nullus est numerus.p.415.a,col.1
Iniurias proprias maxime dolēt hoīes, Deo vero illatas parum sentiunt. p.60.a,c.1
Iniurias improborum, iusti verborum mansuetudine superant. p.146.d,c.2
Innocentia excellentior est, quam pœnitentia.p.149.d,col.2
Inspirationes diuinas admittere filiorum Dei est.p.199.d,col.1
Intellectus subtilitas pingui uentri aduersatur.p.40.c,col.1
Intentio bona in operibus quam necessaria. p.320.c,col.2
Intentio bona se sola non facit opus aliquod laudabile.p.168.d,c.2
Intentio deprauata, bona opera, mala reddit, bona vero intentio grata & accepta Deo efficit. p.320.d, col.2
ab Intētione opus bonitatem habet. p.328. b,col.2
Inuidia definitur.p.141.d,col.2
Inuidia a diabolo ortum habet, ibid.
Ira origo multorum malorū. p.166.d, c.1
Ira ratione regulata bona, viceuersa mala. p.376.b,col.1
Ira grauius peccatum est eorum, quæ in proximum committuntur, ibid.
ira instrumentū est virtutis. p.166.d,col.2
ira anteire nō dēt reprehensionem et supplicium, sed zelus honoris Dei. p.167.a,c.1
irasci in fratrem, & irasci in vitia fratris non sunt idem.p.166.a, c.1
ira in principio cōprimēda est.p.167.d, c.2
ira in Deo esse non potest, nisi translatiue, et qua ratione.p.376.a, col.1
ira in Deo iudicium rectum dicitur, ibid.
iracundus maximè consilio indiget. p.182. d,col.2
Ismael quare eiectus fuerit a domo Abraham.p.168.b.col.1
iudæorum natio superba semper extitit. p. 163.c, colum.2
iudex dēt esse iustitiæ executor.p.105.c,c.1
iudices & gubernatores debēt esse iustitia, & misericordia adornati.p.224.d,col.2

Iudex iniquus qui dicatur.p.62.d,col.2
Iudex condemnare aliquẽ nõ debet, nisi ad missa prius rei confessione. p.204. c,c.2
Iudex non debet esse pauper, nec cupidus. p.205.a,col. 1
Iudex eligendus non est, qui non est mãsuetus.p.206.b,c.1
Qui iudicat intentiones,et cogitationes suorum proximorum munus Dei vsurpat. p.364.d, col.2
Iudices prætendere debent, vt timeantur non tanquam homines simpliciter, sed tanquam homines Dei authoritatem habentes.p.226.a, col.1
Iudex non debet esse acceptator personarũ. p.225.d,col.2
Iudicium facere quid.p.455.d, col.2
Iudicium temerarium. p.205.a, c.2. & p. 364.a,col.2
Iudicium diligẽs examinatio pcedere dẽt. p.205. a, c.2. nec præceps dẽt esse, ibid.
iudiciũ finale futurũ uix iniqui sibi psuadere possunt.p.63.c,col.2. & p.64.c,col.1
in iudicio finali quantum trepidandum. p. 213.a,c.1.& p.318.d,col.2. & p.420. b,c.2.& p.430.d, c.2
in iudicio finali quam arcta sit reddenda ratio.p.420.b, col.2
in iudicio finali quanta erit ira Dei.p.416. d,col.1
iudicare idem quod declarare.p.68.d,col.1
iustificationem, quam nobis dominus moriendo meruit resurgendo largitus est,p. 9.c, col.2
ad iustificationẽ peccatoris requiritur propria fides & propria dispositio.p.364.a, c.2. & p.367. a,c.2
iustificationem impiorum Deus desiderat. pag.146.a,col.1
iustitiæ variæ definitiones.p.70.b,col.1
iustitia alia vera alia falsa & simulata. p. 169 c, colum.1
iustitia aliquando significat omnes virtutes.p.170.a, col.1
iustitia triplex ad Deum, ad nos, ad proximum,ibidem.
iustitia non fit nec iudicium quando iustus cum impio punitur.p.226.b,col.2
iustitia & misericordia sunt duæ Dei manus. p.246.d, c.2
iustitia ministrorum virga et purpura quid significent. p.388.c, col.2
iustus viscerib. Dei dominatur.p.349.b,c.2
iustus dignius meretur spiritualem & corporalem consolationem,quàm mercenarius mercedem.p.110.a,c.2
iustus non cogitat se aliquam peculiarem gratiam habere,quam alii non habeant. p.238. a, col.1
iustus habet virtutem in omnibus suis actionibus.p.194.c,col.2
iustus arbori comparatur, ibidem & nuci comparatur cum tribulationibus est oppressus.p.111.c, col.2
iusti spiritualia pascua animæ suæ omni tpe præbere contendunt. p.23.a,c.1
iusti quo magis morti appropinquãt rectius operantur & viuunt, peccatores vero è contra. p.29.c,col.2
iusto res quæ seruit, Deo seruit. p.41. b, c.2
iusti uerè et realiter sũt reges.p.287.b,c.2
iustis quomodo tristitia conuertitur in gaudium.p.45.b,col.2
iusti non solum sua,sed aliorum scelera lachrymantur.pag.47. a,col.1
iustorum & peccatorum hominum discrimen. p.116.a, col.2
iustis quare Deus mittat tribulationes.pag. 121.a,col.1
iusti falsianibus et impii vulpibus apprime comparantur.p.386.a, col.1
iusti in aliorum iustorum conuersatione, & communicatione requiescunt ac delectantur.p.142.a,col.2
iusti cum peccatoribus libenter conuersantur,vt eos luci faciant,ibid.

Inter

Inter iustos & peccatores, quæ differentia versetur. p.386.d,col.2
Iusti cupiunt perfectiones occultare, imperfectiones verò manifestare. p.228.a,c.2
In iustis cur dicantur esse imagines sanctissimæ Trinitatis, Iesu Christi, B. Mariæ, & Apostolorum. p.229.a,col.1
Qui se iustum esse existimat magis periclitatur, quam qui maiora scelera commisit. p.238.d,c.1
iustus dēt esse incitamentū in cōspectu Dei esse et ex hoc illis prouenit æquanimitas, et tolerātia in afflictionib. p.274.c,c.2
iustorum præcipua diligentia debet esse in conseruando Dei amore. p.351.d, c.1
iusti filij Dei nuncupantur in sacris literis, quo nomine nec dum Angeli insigniuntur. p.426.c,c.2
iustorum orationes quantum prosunt. pag. 401.a,col.2

L

LAborum calamitatum, seu tribulationum fructus maximus, et eximiæ vtilitates. p.316.b,c.1. & p.463.a,c.2. & p.464.a,c.2. & 362. & seq. p.40.d,col. 2. & p.45.a,col.1
Labor seu tribulatio iustū purgat, et improbū cōsumit. p.13.b,c.2. et p.145.a, col.1
In laboribus omnibus, seu tribulationib. ad Deum nos debere confugere, & in eius esse conspectu. p.330.d,c.1. & p.106.b, col.2. & fructus quos ex hoc capiemus. p.330.a,col.2
Labor, seu tribulatio a peccato præseruat. p.40.a,col.2
Laborem si Deus non immiserit quærere debemus, ibid.
Labores iustorum solatur dominus ibid. & p.110.b,c.2. & p.117.d, col.1
Labor qui patienter perfertur, postmodum conuertitur in gaudium. p.49.a,col.1
Labores & tribulationes quare iustis immittat Deus. p.120.d, col.2. & p.158. a,col.2. & quare plures ipsis tribuātur. p.44.d,col.2
Laborum, tribulationum pestium, tempestatum, & calamitatum, quæ sit causa. pag. 384.c, col.2
Post labores & tribulationes delicias das iustis Deus. p.14.a,c.1
In laboribus ingētia spiritualia bona Deus operatur. p.361.d, c.2
In laborib. non aīo linquendū. p.408.a,c.2
Labores quantum est ex se, efficiunt vt homines ordinentur, & peccata relinquāt. p.362.b,col.2
Labores iustorum breuissimi p.44.d,col.1. malorum vero viceuersa. ibidem, et pag. 48.c,c.2
Labores iustorum dulcissimi redduntur ex consolatione Christi. p.118.a,c.1. & p. 301.b, col.2
Labores a manu Dei emanare nobis, considerandum, quod sufficiens patientiæ causa est. p.209.a,c.2
Laboris præmiū nō solū in cœlo, sed in terra Deus aliquando persoluit. p.45.b,col.1
Labores ægritudines, & tribulationes concordiam, & confraternitatem gignunt. p.283.a,col.2
Labores impium debilitant, iustum vero fortiorem reddunt.
Laborum tolerantia pro adimplendis humanis appetitibus. p.178.b,col.1
Laborum excellens exitus. p.409.a,col.1
In laboribus et tribulationibus enitent Dei prouidentia, & quare. p.463.c,col.2
In laboribus, & infortuniis iustus cognoscitur. p.489.d,col.2
Vt a laboribus magnis eripiamur feliciter, quid faciendum. p.464.a,c.1
ex Laboribus quos ad conuersionem eorum Deus mittit, impii occasionē puersionis, & indurationis assumunt. p.479.c, co.2
Labor vide paupertas, & patientia.
Labyrinthus, idest, labor intus. p.141.c,col.1

Lacedæmonum sacrificium pro victoria parta.p.100.a,col.1
Lachrymas quare Deus profudit super Hierusalem.p.217.d,c.1
Lachrymarum & calamitatum fructus .p. 312.a,col.1
Laudes Deo reddere .p.367.d,col.2
Vt laudes corā Deo sint acceptæ a pura conscientia procedere oportet.p.368.b,c.2
Hunc laudandi Deum vocibus, & canticis modum Christus docuit. pag.282.b,col. 1.& postea eo vsus est Paulus.p.284.c, col.1
In laudibus humanis prudentia & temperantia est necessaria, vt prosint et non noceant.p.257.a, col.1
lectionis sacræ vtilitas.p.65.c,col.1
lectio sacrarum scripturarum mensē est in qua mens reficitur.p.160.b, col.1
ex lectione sacrarum scripturarum oritur deuotio,ibid.
lectio sanctorum librorum animi tristitiam tollit.p.64.d,col.2
lex diuina diffinitur.p.152.a,col.2
lex gratiæ quare sic appelletur.p.67.a, c.2. quæ præstantior est antiqua. ibid.d,c.1
de legis executione notāda historia, p.225. a,col.1
legis executio cum cordis compassione debet coniungi.p.225.b,c.1
lex Dei quare iugum appelletur . p. 289. d, col. 2
liberalitas Dei immensa.p.364.a,col.1.& p.357.a,col.2.& p.423.d, col.1
liberalitas erga pauperes ostendenda . p.81. d,col.1
liberali iniuria fit,si eius dona non accipiantur.p.133.a, c.2
liberalitas,quare tribuatur Spirituisancto . p.78.a, col.1
libido hoīum mentes excæcat. p.47.a,col.2
libidinis remedia,ibid. d,
lingua difficillimè & a nemine ferè frenatur.p.442.b,c.1.et seq.& p.453.a, col.2
linguæ peccata facile committuntur,et difficillimè soluuntur,& quare.pag.366.c, col.2.& p.443.a, col.1
linguæ custodia,quod afferat vtilitates. pa. 444.& seq.
lingua inter alia,quæ homo habet magis ad peccandum prona.
literarum , & characterum primus autor fuit Deus.p.65.a, col.1
literarum et characterum Græcorum author fuit Cadmus,ibid.
literarum & characterum Latinorum author fuit Nicostrata,uel Charmēta,ibid.
lex diuina necessaria est ad perscrutāda, & custodienda Dei mandata. p.43.d, col.2
lucis diuinæ effectus, ibidem.
luxuria hominem ligat.p.132.a, col.2
luxuria hominē reptare facit.p.394.b, c.1
luxuriam esse lepram omnes inficientem , & facile adhærentem. p.273.a,c.1
luxuriam statui nullo peculiari esse nuptā, vt omnes aggrediatur , & superet. pag. 273.d, col.2
luxuria sacramento Eucharistiæ maximè contraria,& quare.p.482.c,col.2
ad luxuriam superandam , & extinguendā voluit Deus ut hoīes perferrent labores, et tentationes spirituales. p.273.a,col.2
luxuriosus non vnius tantum turpitudinis voluptate contentus est , sed plures alias inquirit.p.132.c,col.2

M

Mala, quæ nos hic premunt ad Deum nos ire compellunt.p.464.d.col.1
Mandatorum Dei obseruatio conducit ad reportandam victoriam temporalem de hostibus.p.106.c,c.2
Mandata Dei continuo præ oculis habenda.p.192.b,c.1
Mansuetudo corda ira inflammata mitigare solet.p.349.b,c.1
Mansuetudo Christi domini. pag.62.a,c.1.

&

& pag.349.a,c.1. & p.206.b,c.1
Mansuetudo iudici & prælato necessaria. p.206.d,col.1
Manus duplex iusti, dextera & sinistra, spiritualis & temporalis. p.109.a,col.1
B.V. Mariæ magistra fuit discipulorũ post Ascensionem Domini.p.112.d,col.2
B.V. Maria quare a Christo in cruce pendenti mulier, & non mater fuit vocata. p.371.a, col.1
B.Virginis Mariæ ordo vitæ, reuelatus ab ipsa S.Elisabeth vidua.p.90.d,col.1
Maritus vxorem docere, & reprehendere tenetur.p.131.a, col.1
Martyrum corpora cum eisdemmet vulneribus resurrectura sunt.p.379.c, c.2
Matrimonii voluptatibus licitis aliquando non est fruendum. p.106.a, col.1
Matrimonium in remedium aīæ non in dãnationem est institutum. p.130.d,col.2
Matrimonii labores et defectus.p.131.a, c.1
Memento, hæc particula quare in solo secundo præcepto decalogi fuerit addita. p.323.b,col.2
Mens nostra quibus detinetur, vt in obedientia Dei perseueret. p.34.b,col.2
Mercatores, & campsores quare infames reputentur. p.139.a,col.2
Mercenarius dicitur, qui propter mercedẽ temporalem ecclesiasticum accipit beneficium.p.32.c,c.2
Messiæ aduentum iam fuiße efficacissimo argumento probatur. p.486.d,c.1
Militum insolentia. p.93.a,col.1
Miraculum quare dicatur.p.398.a, col.1
Misericordiæ opera oĩ tpe exercenda. pag. 467.a,col.2. & diligenter.p.465.c,c.2
Misericordiæ laudes.p.456.b,c.2
Misericors cõfidẽter misericordiã a Deo exposcet, viceuersa, ĩmisericors.p.438.a,c.1
Misericordia disponitur homo ad omnes alias virtutes, quæ ad gloriam sunt necessariæ.p.456.c,col.2
Misericordia Dei quid sit. p.425.b, c.2
Misericordiam cum a Deo efflagitamus, petimus, vt leges quas ipse sanciuit violet.p.280.b,col.1
Facies Dei ẽ eius misericordia. p.310.c,c.1
Quare dicatur misericordia. p.316.b,col.2
vt Misericordiã exerceamus efficax remediũ ẽ alienę necessitatis vis⁹. p.323.a,c.1
Misericordiæ opera quãti Deus æstimet. p. 326.d,col.1. & quod pluris facit ea, quã audire rem sacram, ibid.
qui Misericors est pauperi operibus opitulatur, & si iis non potest saltim verbis consolatur. p.332.d, col.2
Misericordia Dei aliqui abutuntur male in illa confidentes ad peccata efficienda. pag.376.d, col.2
Misericordia ĩ spũalibus necessitatibus magis utilis est, et necessaria. p.244.b,c.1
Misericordia a Deo postulare pro obsequio reputat Deus.p.101.b,col.1
Misericordię defectus ex defectu charitatis procedit.p.183.b, c.2
vt Misericordiæ opera erga egentes proximos exerceamus oportet nos mutuo inuitare & congregari.p.244.a,c.1
Misericordia homines afficere Deus nunquam cessat. p.249.d,col.1
Misericordia definitur. p.183.b,c.2. & p. 316.b,col.2
Misericordia Christi domini imitanda. pa. 180.d,col.2. & pag.182.a,col.1. & pag. 316.a,c.2
qui Miseretur pauperis, confidenter a Deo misericordiã postulare põt. p.182.d, c.2
Misericordiam Christi Domini etiam in iudicio apparebit. p.206.c, col.1
Misericordia Dei ostenditur, et extollitur. p.322.a,col.1.p.326.a,col.1. & p.330. a,c.1. & pag.423.d, col.2
Misericordiæ defectum seuerissimè Deum punire probat.p.357.a,c.2
Misericordia Dei erga homines. pagin.91. c,col.

c,col.2.& pag.20.c,col.2
Mia in pauperes fructuosa.p.134.a,col.1
Misericordiæ opera iustum & eius gratiam conseruant in hac vita. ibidem.b,
Misericordia exercēda est cū lætitia.ibi.d,
Misericordię Dñi multæ,quędam procedētes,quædam sequentes.p.160.d,c.1
Misericordiæ affectum Deus præcordiis hominum infixit. p.309.b,c.2
Misericordiam efficienti innumera Deus pollicetur bona.pag.357.b,col.2
Misericordia & pietas insignis Codri Atheniensim Imperatoris erga patriam. pag.20.c,col.2
Misericordia, vide Eleemosyna.
Modicum vocat Christus dira tormenta, quæ pro nobis passus est propter singularem amorem erga nos.p.36.a, col.2
Modus seruādus in postulandis, & obtinendis a Deo rebus necessariis. p.88.b, c.2
Monachus,vide Religiosus.
Mors per peccatum Adæ in omnes homines est ingressa.p.312.d,c.2
Qui mortui sunt mundo, et viuunt cū Christo quo signo dignoscantur. p.205.a,c.2
Mors Christi apta fuit ad redemptionem totius mundi, quo ad sufficientiam, & non quo ad efficaciam. p.23.d.c.2. & p. 34.a, c.2
Mors Christi,calix,mare,& iter ad patrem appellatur.p.58.a,c.1
Mors iusti deploranda. p.41.a,c.2.& pag. 317.a,col.1.& quare,ibid. peccator autem qui in peccato obiit multo magis deplorandus.ibidem.c,
Mortem quare desiderāt iusti,damnati verò eam abhorrent. p.52.d, c.2. & seq.
Ad consanguineos, & amicos in morte alicuius consolandos.
Mors explomentum est pœnitentię,pro peccato inflictæ.p.53.b,col.1
Mortis pparatio necessaria est. p.59.d, c.2
Mortis tempore plures peccatores dolore mortis perculsi proclamant, sed Deum obsecrare nesciunt.p.59.b, col.2
Morte sua Christus Dominus nobis iustitiam attulit.p.67.c,c.1.& p.161.d, c.2
Mors Christi causa fuit supremi honoris quem in cęlis et terris hēt. p.108.d, c.1
Mortis hora continuo vt præsens aduertenda.p.206.a, col.2
In mortis hora quantū perhorrescit anima peccatrix.p.227.a,c.1
Mors est amicus fidelis.p.385.b, c.1
Mortis hora in opportuna est,ut sicut decet Dei recordemur.
Mortis memoria quam vtilis. p.308.a, c. 1.309.a,c.1
Mortis consideratio sensualitatem reprimit.pag.308.d,col.2
Morte præuenit Deus aliquando bonos antequam coinquinentur, & impios priusquā in deterius dilabantur.p.317.c,c.2
ad Mortis extremum instans non est differentia,peccatorum pęnitentia. p.492.b, colum. 1
Mortis debitum uariis ætatib.nos persoluere voluit Deus, & quare. p.313.a, c.2
Mortis exemptio nullis sanctorum concessa est,& quare.p.312.d,c.2
Moyses quare terram promissionis ingressus non fuerit. p.89.a,col.1
Moysis,lenitas,et patientia, p.206.a,col.1
Mulieris conuersatio fugienda. p.56.b,c.1
Mulierum conuersatio fortitudinem hominis tollit.p.19.c,c.1
Mulieris cuiusdā mirabilis euentus ex hominis conuersatione. p.56.d,c.1
Mulieres olim magis æstimari quam nunc. p.421.a,c.2
Pro mulieribus cum quibus nubere volebant homines,aliqua reddebāt, ibidem.
Mulierum comptus, & ornatus huius temporis increpatur. p.483.b, c.1
Mūdus datus est mēse Septemb. & quare.
Mundi omnes res nihil sunt. p.73.b,col.2. & 127.

& p.127. d, colum.2
Mūdi huius filij prudētissimi, & expediti ad res mūdi, hebetes aūt, et tardissimi ad res diuinas sūt.p.329.a,c.2.et 366.c,c.1
Mundus Christum dominum, & eius sectatores persequitur.p.48.a, col.2
Mundus honore afficit mundanos, & deprauatos homines, iustos autem tribulationibus.p.121.a, c.1
Mundus suis sectatoribus in hac vita voluptates offert, in morte autem fletum & luctum.p.126.b,c.1
Mundus mare est in quo mundani retia sua tendunt. p.154.b, c.1
Mūdani suis negotiationib. intenti araneis telas suas texentibus comparantur, ibid.
Mundanorum cura, & angor muscæ comparatur, ibid.d,
Qđ mundanæ res gaudiū non auferāt dānati confitentur in inferno. p.154.c, col.2
Mundani ex hoc mundo pauperes egrediuntur, iusti vero diuites.p.155.a,c.1
Lex penalis moriendi habet multam annexam misericordiam.
Mundus congruēter sacculus nuncupatur. pa.252. a, col.2
Murmurator draco nuncupatur, & quare. p.453.d,col.2
Murmurationū septē species. p.454.a,c.1
Murmuratio vbique regnat, ibid.b,

N

NEgligentissimi sumus in rebus spiritualibus, & diligentissimi in corporalibus. p.397.a,c.1
Neronis temeraria, et impia aliorum suspicio.p.205.c,c.2
Nobilitas metallum est aptū ad recipiēdas quascunque virtutes.p.390.b,c.2
Nobilitas cum virtute coniuncta plurima bona opera parit, ibid.
In nobilitate parentum neminem confidere nec gloriari debere.p.390.c, col.1
Nobiles aliqui propter mercedem temporalem recipiunt ecclesiasticum beneficiū. pag.32.b, col.2
Nonaginta nouem oues in deserto a pastore derelictæ nouem choros Angelorum significat.p.147.a, col.1
Numi, & fauores in mundo duo lauacra sunt cuiuscunque maculæ. p.181.a,c.1

O

OBedientiæ insignis vis. p.283.b, c.1
Obediētia q̄ laudabilis.p.464.d, c.2
Obedientia a brutis disci pōt. p.160.c, c.2
Obediēs ē diuinæ legis suapte natura iustus peccator vero inobediens. p.152.a,col.2
Obedire Deo, & ad beneplacitum suæ voluntatis incedere nostræ saluationis incedere nostræ saluationis est punctus. p. 159.c,c.1
Obligatur vnusquisque ad exequendum officium quod accepit. p.207.c,c.2
Obliuio in Deo quid sit. p.175.b,c.2
Obsequia hominum memorabitur semper Deus.pag.165.c,col.2
obsequia hominum in eorum gloriam,et nō in vtilitatem Dei cedunt. p.165.a,c.1
obsequia exhibita magni æstimat Deus. p. 177.a, col.1
occasio bona non omittenda. p.393.c, c.2. & 405.a,col.1
occasio præsertim carnalis vitanda.p.470. a, col.2
occasio bene operandi, tempus est opportunum ad bene operandum. p.195.d,col.1
oculi sunt cordis nuntii. p.254.a,c.2
In oculis animus habitabat, ibid.
oculi solent esse causa amissionis cordis. pa. 261. d, colum.2
oculos intueri significat in sacra scriptura intentionem attendere. p.140.a, c.2
occultatio peccatorum, vide in verbo peccatum.
odium Dei non potest in aliquo homine reperiri. p.245.b,col.1
odium intrinsecum cordis animam in infirmitate

mitate peccati detinet. p.167.d.colum.2
Quod eum qui odit, aut nocet, nos nũquam velimus scire. pag.411.b,col.1
Offensio proximi etiam verbo vitanda. pa. 173.a,c.2
opus bonitatem habet a fine. p.163.b,c.1. & ab intentione.p.328.c,c.2. & vide Intentio.
opus bonum publicum plurimos mouet ad aliud simile faciendum. pa.172.a,col.2
opera pœnalia, & flagella iusti, signa sunt æternæ lætitiæ. p.173.c, c.1
opera nostra non sunt accepta a Deo sine diuina gratia. pag.67.b,col.2
In operibus nostris magis attenditur amor & deuotio quibus fiunt quàm carũ multitudo. p.82.a, c.2
opera nostra nisi a corde exeant nihil sunt. p.260.d, c.2. Ex quo meritum operum præcipue oritur. pag.408.a,col.1
opera nostra tantum ualent quantum operibus Christi conformantur.p.354.a,c.2
opera nostra aliquando prędicanda, aliquando tegenda.pag.471.d,col.2
opera bona meritũ hñt a grã.p.144.d,col.2
opera bona facta reminiscere licet, si non tanquam propria opera, sed vt Dei beneficia consideremus.p.234.b,col.1
opera bona a deprauata consciẽtia prodeuntia Deo sunt ingrata. p.234.a,c.2
opera nostra tantum valent quãtum ponderis in amoris statera habẽt. p.269.a,c.2
opera interiora pluris Deus facit quam exteriora. p.326.d, c.1
opera omnia nostra debent regulari voluntate Dei.p.328.d,c.2
Qñ opera laudabilia facimus corã Deo nos esse, & cum eo conuersari. p.156.b,c.2
operari bene semper expedit dum tempus datur.p.194.a, c.2
in operibus intentio, vide verbo Intentio.
operandi recte, quod sit opportunũ tempus. p.195.d, c.1.ex opib. dignoscitur Christianus non ex solis verbis.p.198.d,c.2
opus exterius ab interiori valorem accipit. p.326.c,col.1
opitulatur Deus in se confidentibus.p.177. d,col.2
orationis fructus. p.70.a, col.1.& 73.a,c. 2.et 254.d, c.1
orationis efficacia. p.71.a,c.2.et 95.d,c.2
orationis effectus. p.75.a,c.2
oratio hominẽ cũ Deo iniungit. p.70.a,c.2
oratio assimilatur catenæ qua a Deo homines trahuntur, ibid.
oratio beatorum est noua mentis explicatio.p.70.b, c.2
in oratione mens cum omnibus suis potentiis disponitur ad maiora beneficia recipienda.p.70.d,col.2
in oratione cor potius quam genua flectendum est.p.71.c, col.2
in oratione non curat Deus verborum elegantiam. p.82.a,c.2
oratio vnius, multos aliquando iuuat. pag. 72.d, c.1
orationis assiduitas necessaria.p.72.c,col.1. & p.399.a, c.2
orationis perseuerantia commendatur.pag. 408.d, col.1
orare alios pro nobis non sat est, sed nosmet accedere ad orandum debere. pag.404. c,col.1
in oratione quæ postulantur sæpenumero Deus differt ut in oratione persistamus. p.100.c, col.2
in oratione quid petendũ est. p.73. b, col.1
in orando segnities & negligentia magnatum & aliorũ.p.83.a, c.2.& 84.a, c.2
in oratione vulnera nostra Deo sunt manifestanda.p.86.a, col.1
in oratione plusquam alibi tentantur homines a dæmone.p.86.a,c.1
in oratione cor colligi debet. p.85.d, col.2
orationi omne tempus est opportunum. p. 237.a, col.1

Orat apud se superbus non apud Deum, & quare, ibidem.c,
Orat quare inter dona Spiritus sancti connumeretur. p.74.a, col.2
oratio perfecta quatuor habet conditiones. p.72.c,c.2. & p.74.c, per totum.
oratio fieri debet in nomine Christi domini.p.87.a, col.1
orationi hominis obedit Deus, quia homo obedit Deo, & quia homo amat Deum. p.79.b,col.2
oratio coniuncta lachrymis, iucunda nimis Deo est.p.80.d,col.1
oratio nimis congrua est naturæ rationali. p.82.a, col.1
oratio maxime iucunda est Deo, ibid.c, & p.104.a,col.1
orationes & preces iustorum quantum prosint.pag.401.a, col.2
oratio conseruat bona opera, ac sine ea marcessit virtus.pag.83.a, col.1
orationi alterius omnino fidendum non est. p.84.a,col.1
oratio propria magis prodest quam aliena, & quare, ibidem.
oratio Dominica septem continet petitiones, in quas omnes nostræ necessitates referuntur. p.80.b,c.2
orationis dominicæ verbum panē nostrum quotidianum explicatur. p.327.a,c.2
oratio nō debet esse proprietaria.p.85.a,c.2
oratio debet esse attenta. ibidem.
in oratione qualiter cor hominis sedendum est. p.86.b, col.1
oratio ieiunio coniungi debet vt dæmonis tentationes superentur p.90.b,c.1
oratio simul cum afflictionib. multū iuuat ad comparanda Dei dona. ibid. c
oratio duas hēt alas quib. ad Deum conscēdit, ieiuniū et eleemosynā.p.90.c, col.2
oratio optimum armorum genus est ad victoriam temporalem reportandā. p.77. d,c.2. & p.93.d,col.1
oratio plurium potentissima est.p.96.a,col. 2.p.98.a,col.1
oratio funiculus est quo Dei manus ligantur vt de peccatoribus vindictā sumat. p.96 d,col.2
oratio tentationem fugat.p.99.d,c.2
oratio pretium est quo aliquo modo beneficia Dei eminus. p.104.a,c.1
oratio vt sit accepta Deo ab amico fieri debet.p.104.d.c.1
oranti iusto siccitas et tędium et sępe contingit ex diuina permissione ad maius illius meritum. p.105.a.c.1
oratio alterius quærenda & postulanda est, dummodo sit iustus. p.107.a,c.1
oratio vocibus sonoris decantata deuotionem prouocat & tristitiam expellit.pa. 107.c,c.2
oratione interueniente decreuit Deus beneficia conferre hominibus. p.108.c,col.1
oratio efficax cum conscientiæ puritate ac bonis operibus coniuncta esse debet.pag. 124.c, col.1
orationes a peccatoribus factæ absque eo quod exeant a peccatis non exaudiūtur. p.222.b,c.2
orationes vt prosint cum amore & deuotione debent offerri. p.104.d,col.1
ordo maximè diligitur a Deo. p.179.c, c.2
otium amplissimus Sathanæ & multorum malorum aditus est. pag.56.a,c.2
otium peccatorum linguæ fons. p.443.a,c.1
otium execratur. p.443.b,c.1
ouis animal timidum nimis. p.22. a, col.2.
eadem animal sociabile, pag.22.d,col.2
ouis a pastore inuenta humanam naturam significat. p.147.a, col.1
ouis nomine appellantur homines & Angeli propter innocentiam in qua fuerunt creati. p.147.d, col.1

P

PAnem appellare quemcunque cibum oblatum, phrasis est Hebraicæ linguæ.

guæ. p. 327. d, col. 1
Pacis definitiones. p. 346. b, col. 1
Pax animæ cum Deo fructus est iustificationis. pag. 14. c, col. 2
Pacis duplex genus pax Dei & pax mundi. p. 2. b, col. 1. & vtriusque effectus. ibid.
Pax, filia est charitatis, & vnitas a charitate procedens. p. 2. d, c. 2
Pax est dulcius et suauius bonum omnium bonorum. pa. 1. d, col. 2
Pacem quærunt in omnibus suis actionibus creaturæ, insensibiles & rationales. p. 1. d, col. 2. & p. 2. a, col. 1
Pacis nomine omnia bona simul intelliguntur. p. 14. b, col. 2
Propter pacẽ venit dominus Iesus in mundum. p. 1. a, col. 1
qui in pace erga Deum viuunt etiam erga proximum eam habent. p. 15. a, c. 1
ex pace cum Deo duplex effectus admirabilis circa proximos oritur. ibid. b,
parentes habere fideles ex mera gratia & liberalitate Dei est, p. 159. b, col. 2
parentum in educandis filijs negligentia. p. 251. a, col. 1. & p. 406. d, c. 1
parentibus quare inditus est tam efficax erga filios amor. p. 405. a, c. 2. de hocque amore vide. p. 465. c, col. 1
parentes quibus in domibus & quibus magistris pueros educãdos tradant aduertere. p. 454. b, c. 2
parentes Deus aliquando filijs orbat, & quare. p. 318. a, col. 1
parentum bonorum orationes erga filios plurimum in conspectu Dei valere, & improborum parentum scelera filijs multorum laborum eße causam probat. p. 318. d, col. 1
parentes relinquendi sunt qñ impediunt obseruantiam diuinæ legis. p. 371. c, col. 1
parentum obligatio erga filios. p. 405. d, c. 2
quales patres tales filij, quales domini tales serui. p. 412. b, col. 1
pater æternus quare dicitur homo in Euangelio. p. 373. c, col. 1
patris æterni facies ẽ filius eius. p. 116. c, c. 1
pater ęternus amantissimus homo est. pag. 373. d, c. 2
patrem nostrum esse Deum summa dignitas est. pag. 78. b, col. 1
passio quęcunque inordinata humanam excęcat mentem. p. 41. d, col. 2
passionum humanarũ vis. pag. 165. d, col. 2
patientia sanctorum in perferendis tormentis. p. 124. d, col. 2
patiẽtia et mãsuetudo iustorũ. p. 21. d, col. 2
in patientia dignoscitur seruorum Dei probatio. p. 33. d, c. 2
pauperes esse permittit Deus, vt erga ipsos diuites pietate vtantur, & hæc est ingẽs Dei mia erga diuites. pag. 361. c, col. 2
paupertatis vtilitates. p. 449. c, col. 2
paupertas est sponsa discipulorum Christi. p. 449. a, col. 2
pauperes appositissime agasonibus comparantur. p. 214. a, col. 1
pauperibus quantum Deus faueat & quibus afficiat honoribus. p. 358. a, c. 1
pauperibus opem ferre debemus, non tantũ quia cõsanguinei sunt, sed quia loco Christi in terris sunt. pag. 323. a, col. 2
pauperes mundus contemnit & Deus magni facit. p. 315. a, c. 2
pauperi statim subuenire perfecta charitas est. p. 161 d, col. 1
erga pauperes obliuio maxima est, & erga iumenta firma memoria. pa. 184. a, col. 2
peccata odio magno prosequitur Deus. pag. 488. c, col. 2
peccata & calamitates nostrorũ fratrum, ut nostræ lugendæ sunt. p. 216. b, col. 2
propter peccata Deus luget, & ipsi peccatores hilares sunt, p. 248. c, col. 1
peccati proprius locus sola est deprauata voluntas. pag. 248. c, c. 2. & non interficit quousque cõsentit uolũtas. p. 241. d. c. 1

Peccata omnium rerum domini maiestatem violant.p.254.d, col.2
Peccatorum graue pondus cur peccatores non sentiant.p.248.a, col.2
Peccata singula quibus hominum statibus sint nupta. p.273.a,col.1
Peccati definitio.p.368.d,c.2
Peccata infidelium magis merētur veniam quam fidelium.p.307.d, c.2
Peccatum est nihil. p.367.b,col.2
Peccatum quam grande sit malum ostenditur.p.319.b,c.1
Peccatum venenum est quod opera licet de se studiosa sint inficit et Deo odibilia reddit.p.319.d, c.2
Peccata alij peccatis semper sunt coniūcta, p.320.a, col.2
Pctī uenialis multa remedia. p.368.d, c.2
Propter peccata futura magis timetur damnatio a Christiano prudenti, quam propter peccata præterita.p.372.b,c.1
Peccata occulta curatum sunt difficillima, p.398.d,col.1
Peccata proximorum nostrorū sunt excusanda non amplificanda.p.333.b,col.1
Primi motus peccata non sunt, & quare, p.166.c,col.1
Peccatum mortale uocatur debitum ab effectu.p.417.a,c.1.et qua ratione. d,
Peccatum magnum debitum est, et quare. p.417.c,col.2.& 419.a, col.2
Peccatum Christianorum tantò maius est, quantò maiores gratias et fauores acceperunt.p.417.c,col.2
Peccatum ex se est cōtristatiuum,et expulsiuum Dei,et quare. p.418.d, col.1
Peccatum expellit gratiam demeritorie. p.418.a, colum.2
Peccati auersio,pœna damni,conuersio autem pœna sensus est punienda,ibid.
Peccata casibus declinationum comparantur.p.420.b,col.2
Peccatum ideo peccatum quia voluntarium.p.431.c,col.2
Peccata subditorum super reges & gubernatores ac super omnem populum incidere.p.219.b,col.2
Peccata quibus mulieres præcipue damnantur quatuor. p.12.b,col.1
Peccata nostra tela sunt quibus a dæmone oppugnamur. p.91.a,col.1
Peccata iræ Dei causa sunt, et Deum excitāt ut de eis suppliciū sumat. p.92.a,c.1
Peccatum voluntatem malitia, et intellectum cæcitate tetigit. p.116.b, col.1
Peccata manifesta facilius quam occulta uitantur. p.129.a,col.1
Peccata publica quare execranca,p.189.a, col.1
Peccatum esse maculam quomodo intelligatur.p.181.a,col.1
Peccatum quodlibet in principio est comprimendum.p.168.a,col.1
peccatum ignorantiā peperit p.190.a,col.2
ex peccandi assiduitate aliqū fides amittitur ex permissione diuina. p.191.d, col.1
propter pctā nostra labores et calamitates Reip.accidunt. p.214.c, c.2.et p.222.a, c.1.ex quibus electi magnam capiunt vtilitatē.præsciti è conuerso.p.223.a,col.1
peccati malitia perfecte nō cernitur in hac vita, solumque effectus eius dignoscuntur.p.194.d,col.2
peccata delatoris officium habent erga Deū contra peccatorem. p.204 b,col.2
peccatum non solū peccatorem infamia afficit,sed totā Remp.inficit.p.208.b,col.2
à peccato hominem liberari maximum est Dei beneficium. p.195,a,col.1
peccatū quod mox per pænitentiā nō diluitur suo pōdere aliud trahit. p.245.b,c.2
peccata assuefacta difficillime eradicantur, p.245.d,col.2
peccati occultatio in confessione propter pudorem fugienda. p.11.a, col.1
Euentus mirabilis cuiusdam fœminæ qua
pro-

propter pudorem occultauit peccatum quoddam in confessione, p.11.a, c.2
Peccatum infame aut turpe non reputatur in mundo omne quod est contra legem Dei, p.164.d, col.1
Peccare est propriam voluntatem, Dei voluntati anteponere, p.336.c, c.2
quando peccator cõtra Deum sufficit pœnitere, quãdo vero cõtra proximũ vltra hoc requiritur restituere, p.353.c, col.1
Peccandi assiduitas cor impœnitens reddit, p.12.d, colum.2
Peccandi occasiones non minori studio quam peccata ipsa fugiendæ sunt, pagi. 272.b, col.2. & p.252.d, col.2. et pagi. 247.a, col.1. & p.251.c, c.2
in peccatis commoratio signum est reprobationis, p.12.b, col.2
peccatis initio medendum est, p.168.a, col. 1. & a, col.2
qui peccandi occasionem non fugit dignus est, vt Deus in eis permittat cadere, pag. 253.a, colum.1
nõ peccare existẽte occasionem donum Dei peculiare. ibid.
peccatores quos plus diligunt, inficiunt magis, p.272.a, c.2
peccatores publicos separandos ab hominum consortio esse, gubernatorem industria, p.272.d, col.1
peccatorem laudare magnum malum, pagi. 256.d, col.1
peccatoribus prodesse solet iustorum laus, p.257.a, col.1
peccatoribus confusionem parere deberet se in conspectu Dei, peccata committere. p.273.c, col.2
peccatores sua deprauata voluntate diaboli serui efficiuntur & ei famulantur, pa. 287.a, colum.1
peccator seruus est tot dominorum quot vitiorum, p.287.c, col.2
peccatoribus plurimi vitam Deus abbreuiat ne deteriores fiant, pa.317.a, col.2
peccatorem iustificare magis est, quam cœlum & terram creare, p.367.c, c.2
in peccatore omnes brutorum bestialitates sunt inclusæ, p.338.b, col.2
peccator maris inquietudine apprime comparatur, p.359.a, col.1
peccatores cum sint innumerabiles quare vnus nomen obtineant, pa.387.a, col.2
peccatores nõ sũt suis sceleribus cõtẽti, sed alios sibi associare student, p.320.a, col.1
vt peccatori fides & merita aliena prosint ipse ex parte sua se disponat oportet, pa. 356.d, col.1
peccatores remedio a Deo instituto ad condonanda peccata, abutuntur ad non condonanda, p.359.c, c.2
peccatores in unum conueniunt & copulantur, p.345.d, colum.2. quæ concordia constantiores in suis sceleribus facit, pa. 346.b, colum.1
peccatores semper, etiam quando proximos offendunt, Deum principaliter offendũt, p.419.a, col.1
peccatores deridendi, p.420.a, col.1
non peccatorem tantũ, sed oẽs eius complices & coadiutores æternit flammis cruciandos, p.421.b, col.2. & pa.422. b, col.1
peccatoris testamẽtũ horrẽdũ, p.421.c, c.2
pc̃torũ timor quantus esse dẽt, p.422.c, c.1
peccatorem a peccatis se excusare quam malum, p.423.b, col.1
peccator ob ingratitudinem grauius punitur in inferno, p.425.b, c.1
peccatorum inhumanitas, p.29.a, c.1
peccatoris debitũ quã grãde, p.437.b, c.2
peccatores se mutuo iuuant vt malum inceptum compleant, p.452.c, col.2
peccatorum congregationes quo remedio curanda, p.453.a, colum.1
qui peccatori faueat nunquam deest, pagi. 474.d, col.2. & seq.

in Peccatoribus libertas liberi arbitrij non amittitur, sed debilitatur et obscuratur, similiter & fides, p. 491.d, col. 1

Peccatoris cuiusdam mira conuersio eo, qđ D. Bernardum concionantem audiuit, p. 151.c, col. 2

Peccator, qui promissū Deo præstitum non adimplet cui comparatur, p. 7.b, c. 1

Peccatores dum alios nequiores se conside rant innocētes se existimāt, p. 237.d, c. 2

Peccatores ad eorum damnationem, quę acriter accusabant, p. 386.a, col. 2

peccatorum luctus & pœna post discessum ab hac vita, p. 126.b, col. 1

peccatoribus si res cælestes dicantur ænigmata videntur, p. 43.a, col. 1

peccatores suis prauis operibus dicunt non esse Deum, p. 203.d, col. 2

peccator, vide præscitus.

peccatorum impudentia in peccando, pag. 203.d, col. 2

peccator publicus alijs est causa peccandi, p. 164.a, col. 2

peccatores perspicaciores sunt in suæ perditionis negotijs quam iusti in rebus suæ saluationis, p. 211.c, col. 2

peccatoris finis semper est malus siue bene, siue male faciat, p. 328.b, col. 1

peccator a paruis in maiora scelera deuenire consuescit, p. 245.a, c. 1

peccatorem esse cæcum, p. 238.b, c. 2

peccatoris conuersionem maximi æstimat Christus dominus, p. 139.a, col. 1

in peccatoris conuersione duplicem finem habet Deus, ibid. c,

peccator in plangendis peccatis nicticoracē, seu noctuā imitari dēt, p. 141.b, col. 2

peccatoris cor labyrintho comparatur, pa. 141.c, col. 1

peccator dolorem peccatorum perfectum non a se, sed a Deo habet, p. 141.b, col. 1

peccatorem iustificare magis est, quam ei gloriam conferre, ibid.

peccator quare vitam iusti sustinere nequeat, p. 142.d, col. 1

peccatori quare res mundi maximę apparent, p. 144.d, col. 2

peccator oui perditæ conuenientissime comparatur, p. 147.b, c. 2

peccatorē q̄rit Deus non pp̄ id qđ est, sed pp̄ id quod esse potest, pag. 148.a, col. 2

peccatores ex hoc mundo pauperes egrediuntur, iusti vero diuites, p. 154.c, col. 2

peccator publicus sibi & alijs nocet. pag. 164.c, col. 1

peccatorum bina facies, p. 166.b, colum. 1

peccatorem obedire quare liceat, ibid.

peccator peccando non solum est iniustus, sed proditor, p. 170.b, col. 2

peccatores quidem animam vendunt, aliĩ eam pignorant, p. 171.c, col. 1

peccatores & infideles quibus vt ministris Deus vtitur ad aliorum vltionem, postmodum a Deo puniuntur, p. 97.a, col. 2

peccatores, absque corde esse dicuntur, pa. 102.a, col. 1

pœna dāni maxima est oīum quas damnati patiuntur, p. 38.d, c. 2. & p. 197.b, col. 2

pœna est grauissima Deum non punire aliquos peccatores, p. 46.b, c. 1

pęnalia vitæ actiuæ exercitia quantum conferant, p. 347.b, col. 1

pœnitendum est de peccato quotiescunque memorię occurrit practice, p. 140.a, c. 2

Quid sit practice occurrere, quidq; speculatiue, ibid.

pœnitentiam protrahentes animam pignorant, p. 171.c, col. 1

pęnitētię efficacia admirabilis, p. 241.d, c. 1

de pœnitentia nunquam cogitantes animā uendunt, ibid.

pœnitentiam Deus interuallo aliquo temporis sperat, p. 218.d, col. 1

contra eos, qui pœnitentiam differunt, pag. 307.a, col. 2. & 314.a, col. 1

pœnitentiæ sacramenti institutio, pag. 11. a, col.

a, col. 1. & quare post resurrectionem fuerit institutum & non in nouissima cæna, p. 12. d, col. 1
Pœnitentia in extrema vitę hora laboriosa & difficilis, p. 492. b, col. 1
Persecutiones non pati signum est condemnationis, p. 121. a, col. 1
Perseuerantiæ donum quotidie petimus cũ dicimus, sanctificetur nomen tuum, &c. p. 277. c, col. 1
perseuerantię in bonis operibus necessitas, p. 275. a, col. 1. & p. 276. d, col. 2
perseuerantia diuinę miserationis pręcipua causa, p. 276. c, c. 2
perseuerantia in peccato, p. 281. b, colum. 1
salus pseuerãtibus solũ datur, p. 276. d, col. 1
homo perseuerans breuiter perfectionem consequitur, p. 277. b, col. 1
ad perseuerantiam consequendam valde conducit beneficiorum acceptorum memoria, p. 278. b, col. 1
Qui non pseuerat in bono incepto merita comparata amittit, p. 277. a, c. 2. & deterio quam antea redditur, p. 277. c, col. 2
perseuerantia in pręmium aliarum virtutum a domino elargitur sicut & inconstantia in pœnam peccatorum.
pseuerãtia supplet dfectũ fidi, p. 399. a, c. 2
perseuerantia et iniquissimo homini vim infert vt postulata cõcedat, p. 400. b, c. 1
pharisæorum opera ex defectu optimi finis condemnantur, p. 163. c, col. 1
pharisæi existimabant praua desideria & odiũ nõ esse pctã, & quare, p. 165. b, c. 2
pharisæus quare Christus dñs genimina viperarum appellauerit, pagi. 142 b, col. 1
pharisæi non habebant veram iustitiam, sed simulatam, p. 169. c, col. 1
pharisæorum status inter Hebræos perfectissimus erat & quare nunc Pharisæos infames appellamus, p. 139. c, col. 2
pharisæi Christo aduersabantur quia ipsi etiam idem concionandi munus exercebant, p. 320. c, colum. 1
philippi Macedonis iussu, philosophi sui regni celebrem quæstionem ventilarũt, p. 72. d, col. 2
philosophorum nullus in quo beatitudo consisteret cognouit. p. 132. c, c. 1
philosophis Gentilibus quare non profuerunt virtutes morales. p. 307. d, c. 1
pietas, vide Misericordia.
pigritia Christianorũ in rebus spiritualibus increpatur, p. 306. d, c. 2. & 313. d, col. 2
pigri sumus ad operandum & diligentes ad aliis nocendum, p. 312. d, col. 1
piscis cuiusdã cũ ceto pugna, p. 145. c, c. 2
plato ignorantia tribuebat malitiam et peccata hominum, p. 43. d, col. 1
polypi natura, p. 60. a, c. 2
portio superior & inferior, p. 103. b, col. 2
pręcepta decalogi a pluribus nos exonerant quam onerant, p. 289. a, col. 2
præcepta, decologi prius fuerunt in lege naturæ & in lege scripturę data, ibidem.
pręcipit Deus hominibus vt iustitiam operentur non propter suam vtilitatem, sed propter gloriam, & commodum hominum, p. 165. b, c. 1
prędicator vide in verbo concionator.
prędestinatio non est pręterita, p. 369. d, c. 2
prædestinati salus adeo certa, ac si iam accepta fuisset, p. 359. a, c. 2
prędestinatorũ numerus vsq. ad cõsumationum sæculi nõ implebitur, p. 385. a, c. 2
prædestinati comparantur ouibus propter obedientiam, p. 21. c, col. 1. & seq.
prælatus clypeus est, defendens subditum non solum a tyrannide corporis, sed a dæmonis ictibus, p. 188. a, c. 2
pręlati subuenire debent necessitatibus corporalibus subditorum, p. 186. d, c. 2
prælati boni qui animam ponant pro ouibus suis uix reperiuntur, p. 28. d, c. 1
Qui prælaturas acceptant quanto periculo se exponant, p. 443. d, col. 2

Prælati optimi conditiones, p.27.b,c.1.& 30,a.col.2
Prælatus qui non dat pro omibus suis bona tpalia difficile dabis vitam, p.27.b,c.1
Prælatum coadiutorem sui muneris aliquã do habere laudabile est, p.161.b, col.2
Prælatorum & principum obliuio in remunerandis obsequiis sibi exhibitis, pag. 165.d,col.1
Prælatus in conuentu suo pacem habere non potest si fit personarum acceptor, p. 4.d, col.1.assimilatur centri circumferentiæ,ibid.
Prælatorũ residentia necessaria.p.27.c,c.2
Prælatus ex officio prædicare tenetur,religiosi ex commissione,p.27.b,col.2
Prælatis subditorum necessitates sunt impositæ & eis compati, & remedium adhibere tenetur.p.217.a,col.2
Prælatus magis dolere debet afflictionem subditorum, quam bonorum, temporalium amissionem,p.28.a,col.1
Prælatus duplex indiget solicitudine, pag. 33.d,col.1
Prælatus subditos benigne gubernare debet,p.152.d,c.1.& p.158.c,col.1
Prælato obedire est Deo obedire, et ipsum spernere est Deũ cõtẽnere, p.311.a,col.1
Prælatus non est eligendus, qui non est mansuetus,p.206.c,col.1
Prælati asperitas & arrogantia destructio nis subditorum est causa, p.188.c,col.1
Prælat' ẽ cor populi,et quare,p.311.b,c.1
Prælatorũ exẽplũ q̃tæ sit efficacia, p.310. et 311.et p.445.a,c.1.et seq.411.c,c.2
Prælati correctio difficilis, pa.311.b,col.2
Oportet prælatum in Iesu Christi sequela subditos anteire,p.311.c,col.2
Prælatus aut dominus temporalis licet tyrannus sit, ei obedientia & obsequiũ propter Dei amorem debetur, & id Deo placet.pag.292.b,col.1
Prælatũ debere vti asperis verbis, p.445. a,c.2. & quando, et q̃uo,p.466.c,col.2
Prælatis magnam reuerentiam deberi, & eorum peccata non esse publicanda,pag. 465.a,col.2
Prælatos debere esse senes, p.488.d,col.2
Præliari contra fidem inimicos, in auxiliũ domini pergere est,p.99.a,col.2
Præmium aliquorum bonorum operum tribuitur malis in hac vita, ut in æterna uita omnino puniantur, bonis è cõtra accidit,p.316.a,col.1
Præmium Dei & præmium diaboli continuo contemplandum, pag.291 .a, col.1
Præsẽtia Xpi gratia & virtus, p.175.a,c.1
Præsciti ex punitionibus Deum parua vtilitatem educunt,p.222.d,col.2
Præsciti in tribulationibus,ægritudinibus, & laboribus magis peruertuntur contra prædestinati,p.359.b,col.1
Principes dissolutorum hominum consortia fugere debent,p.63.d,col.1
Princeps vide Prelatus.
Promissa data custodientibus diuina præcepta fidelia sũt, et magna, p.192.b,c.2
Promissiones Dei quomodo intelligendæ sint,ibidem.
Propinquorum perditio magis dolenda, quam extraneorum, pag.353. c, col.2
Prosperitas hominẽ dissoluit,p.109.d,col.2
Prosperitatem cum labore aliquando coniungit Deus,p.111.a,col.1
Prosperitatis finis maxime formidandus precipue a malis,p.111.a,col.2
Prosperitatis tempore aliqui Deum diligunt, a quo aduersa fortuna recedunt, p.60.b,col.1
Proximo qui subueniat uix inuenitur nisi quando ex eo vtilitatem educere intendit,p.352.c,colum.2
Publicanus quid significet, p.139.a,col.2
in Purgatorio,qui sunt contra suam voluntatem ibi existunt,p.369.b,col.1
Puritas cordis ad orandum necessaria, pa. 100.

100.c, colum. 1

Q

QVare vult Deus, vt ab eo petamus aliquid, p. 102. d, col. 2
Quæstio, quid in toto orbe terrarum maius sit, p. 62. d, col. 2

R

RAcha quid significet, p. 167. c, col. 2
Rō arcta Deo reddenda, p. 201. c, c. 2
ad Rationem reddendam diuersis modis homines vocat Deus, p. 434. a, col. 1
Raziæ amor erga populum Hebræum, p. 25. c, col. 2
Reconciliatio cum fratre læso ante Eucharistiæ sumptionem quomodo facienda, pag. 174. a, col. 1
Reddit Deus bonum pro malo, p. 143. a, c. 2
Regni cœlorum nomine quid intelligatur, p. 449. c, col. 1
Religio conseruat virtutas, quæ in sæculo marcescunt, p. 83. b, col. 1
Religiosus status quā securus, p. 431. b, col. 2
Religiosi maxime sūt venerādi, p. 96. a, c. 2
Religiosi suis orationibus seuera Dei supplicia de peccatoribus sumenda detinent, ibid. d, col. 1
Religiones quare fundatæ fuerint, p. 113. c, col. 2. & p. 115. a, col. 1
Religiones aliam habent interiorem religionem, scilicet cōtemplationem et conuersationem cum Deo, p. 114. a, col. 1
Religionis et mūdi cōgressus, p. 113. d, c. 2
Religionis se dedicare relicto mundo quam bonum, p. 264. b, c. 1. & seq.
Religiosi deprauati mores lanceæ sunt eius oculos affligentes, p. 114. b, col. 1
Religiosorum scala quæ, p. 265. a, c. 1
Religionis vota freni sunt quibus passiones mortalium cohibentur, p. 114. a, c. 2
Religiosus promissa vota stricte seruare tenetur, nec voluntatem propriam habere, ibidem b,
Religioso negotia sæcularia interdicta sunt, pag. 296. a, colum. 1
Religiosorum habitus & capilli rasi quid significent, p. 388. a, c. 2
Religiosi præcipuum studium est, soli Deo placere & fugere mundi oculos, p. 264. a, col. 2
Religiosorum in tentationibus remedium, quod sit, p. 265. b, c. 1
Reprehensio & reprehensor semper in hoc seculo odio prosequuntur, p. 345. a, col. 1
Reprehensio vt prosit non debet esse sine feruore & ira. p. 167. a, col. 1
Reprehensio q̃ necessaria sit. p. 345. d, col. 1
In reprehensione oportet modum seruare, & qualem. p. 345. d, col. 1
Reprehensio est potissimum signum ad dignoscendam mortificationem alicuius. p. 398. d, col. 2
Reprehensio omnibus amara, sed præcipue magnatibus. p. 399. a, c. 1
Reprehensionis singularis modus quo Deus vtitur. p. 467. b, col. 2
Resurrectio Christi domini quomodo nos iustificauerit. p. 10. a, col. 1
Resurrectio Christi domini non solum fuit causa exemplaris nostræ iustificationis, sed efficiens, ibid.
Resurrectio Christi domini duplicem in nobis resurrectionem operata est, ibid.
Resurrectionis nostræ signum maximum est operari hominem contra carnis inclinationem. p. 10. b, c. 2
Regi licet tyranno tributū debetur. p. 447. a, c. 1. quāto magis catholico, ibi. b, & c,
Regibus incumbit tyrannitates seuere punire. p. 435. d, c. 2
Quę sit regū maior infelicitas. p. 499. a, c. 1
Rex in suo regno pacem habere ne qui si sit personarum acceptor. p. 4. c, col. 1. assimilatur centro circunferentiæ, ibid.
Reges iusti vocantur in sacra pag. & quare p. 287. b, col. 1
Reges secundum subditorum merita munera

ra conferre debent, ibidem.
Reus nisi audita eius confessione condemnari non debet, p.204.b, col.2
Rogationes quare tali tpe celebrentur, quatuor dantur causæ. p.89.b, col.2. & seq.

S

SAbbathi festum cur in die Dominica fuit translatum.
Sacerdos de progenie & suorum nobilitate curare non debet. p.303.d, col.2
Sacerdotis de remittendis peccatis dignitas quam magna sit. p.368.c, col.2
Sacerdotis nomine aliquando illustris excellensq; vir designatur. pag.17.b, col.1
Sacerdotes nouæ legis præstantiores sunt sacerdotibus priscæ legis, sanctioresq; esse debent. p.17.c, col.1
Sacerdotalium indumentorum significatio. ibid. d,
Sacerdotes nouæ legis Christi personam agunt. p.17.a, col.2
Sacerdotum est non solum iudicare, sed etiã sanare spũales aĩæ morbos. p.274.b, c.2
Sacerdotes improbi aui discolori & Cameleoni comparantur. p.284.c, col.2
Sacerdotes cum primi sint in dignitate, primi ẽt in reuerẽtia esse dẽnt. p.304.b, c.1
Sacerdotib. quanta reuerentia & obediẽtia debeatur. p.17.b, c.1. & p.304.a, c.2
Sacerdotes quales eẽ oporteat. p.204.c, c.2
Sacerdotes oportet virtutib. & bonis exemplis esse insignes. pag.305.a, col.2
Sacerdoti contradicere quam perniciosum sit, p.452.a, c.1
Sacerdotum peccata non eße detegenda, p.465.a, col.2
Sacerdotis stat° quã excellens. p.482.d, c.1
Sacræ scripturæ certitudo, & infallibilitas. p.108.b, c.2
Sacræ scripturæ & diuinæ legis cognitio ad obseruationẽ eius ordinatur p.40.c, col.1
Sacra scriptura exigit ad sui intellectionẽ, vt exponatur a Christo per prędicatorem aut doctorem. p.40.a, c.1
Sacræ scripturæ cognitio extirpatione vitiorum acquiritur, ibidem. d,
Sacra scriptura affl cta corda consolatur. p.41.d, col.2
In scriptura sacra numerus dualis parum, septenus autem multum significat. pag.383.a, col.2
Saluos fieri oẽs hoĩes, qui carni & sanguini renunciant uult Deus p.185.d, col.2
Sanctorum inuocatio quanti sit momenti, p.402.a, col.1
Sancti omnes tã Angeli quã beati & homines virga appellantur p.89.a, c.2
Sancti parui pendunt ea, quæ propter Deum patiuntur, Deus è contra ea extollit. p.36.c, col.2
In sanctorum orationibus quas pro nobis, fundunt præsertim B. Mariæ magna fiducia est habenda. p.402.c, col.1
Quare sanctorum corpora in terris vsq; ad vniuersalẽ resurrectionem manere Deus voluerit, notanda causa. p.492.a, col.2
Sapientia donum est Dei. p.68.c, c.2
Vt sapientia vera præditi simus in duobus liberis continuò legere debemus, & qui sunt isti libri. p.337.a, col.2
Sapiens sine Deo ipsa sapiẽtia insipiens fit. p.337.c, col.1
Sapientia vincit malitiam. p.326.b, col.2
Sapientes sine virtute & amore Dei ecclesiæ perniciosissimi. p.336.b, col.2
Sapientia hoĩes efficit potentes ad frænandas passiones et appetitus p.336.d, col.2
Sapientiæ vita, & quod ei vigorem tribuit est diuina gratia, sine qua sapientia mortua est. p.336.d, col.2
Sapientes gratia priuati miserrimè superantur. p.337.c, col.1
Satanas vocatur in sacris literis qui proximũ suũ immerito conturbat. p.3.b, col.1
Satan per antonomasiam, vocatur peccator. p.435.b, col.2

Satisfactio quid sit. pag.289.b,col.1
Scandalum quid quid sit.p.251.c,c.1
In eos qui scandalizant Dei comminatio. pag.251.c, col.1
Scādalum vide in verbo exemplū malum.
Scientiam cœlestem si non addiscimus nunquam vitam æternam cōsequuturos speremus.p.370.b, col.1
Scipionis sententia de iudicis qualitate. p. 205.b,colum.1
Scribarum,aduocatorum,& procuratorum vitium perniciosissimum.p.334.a,co.2. & pag.395.a, col.2
Seminatio duplex alia actionum humanarum,alia frugum inter se opposita. pag. 172.d,colum.1
Senecæ sñia de ingratitudine. p.436.d,c.1
Senecæ sententia de solicitudine bonorum temporalium.p.297.b,col.2
Siccitas in orādo aliqū ex permissione Dei ad maius meritum,aliquando pp demeritum orantium contingit. p.105.b,c.1
Silentij virtus extollitur. p.444.c,colum 1
silentii cura non tantum ad vitanda peccata, sed ad animi tranquillitatē prodest. p.444.d.col.2
silentium, vide in verbo Lingua.
simplex, in sacra scriptura aliquando idem significat quod perfectus aut integer. pa. 169.a, c.1
sinecdoche figura, in sacra pagina nimis usitata.p.417.a,c.1
singularitas in vita & moribus non omnino vitanda, nec adeò reprehendenda. p. 387.d, colum.2
societas deprauata, præsertim magistri, q̄ perniciosa.p.454.c,col.2
socratis sententia de recipiendis hospitib. pag.328.a,col.1
socratis sententia de fame. p.328.a, col.1
solitudo est quęrenda et quare.p.263.a,c.2
solitudinis et quietis amatoribus Deus sua dona communicat.p.5.d,c.1
sors iustorum et malorum. p.44.a,col.1.& pag.45.c,col.2
spes firma & fiducia aīæ timorem & anxias curas depellit.p.4.a,c.2.& seq.
vt spem & fiduciam seruorum suorum experiatur & manifestet Deus, vtq; illi maius præmiū mereantur, non statim ac calamitatib.anguntur eis subuenit, sed post aliquod tempus. p.4.a, c.2.& seq.
spes consequendi gloriam ex quibus causis nascatur.p.372.d,col.1
spei fructus et effectus.p.476.b, c.2.et seq. ad sperandum exhortatio,ibid.
spirituales boni, vide ī verbo Bonū spūale.
spiritussanctus quare dicatur paracletus. p. 65.a, c.2
vt spiritussanctus ad Apostolos veniret necessarius fuit Christi domini recessus. p. 55 b,c.1.& seq.& p.65.d, col.2
spiritußanctus quare dicatur spiritus ueritatis.p.68.c,c.2
spiritussancti missio infallibile fuit testimonium, quod Christus dominus erat uerus Deus.p.112.a,col.2
spiritussancti aduentus mirabiles effectus operatus est in cordibus Apostolorum. p.65.a, c.2
a spiritu sancto verum solacium profluit, et non aliunde.p.117.a,col.1
spūßancti cōsolatio quid sit. p.122.a, col.7
spiritussancti cōsolatio quare fortitudinem afferat. p.123.a,c.2
spiritussanctus quare digitus Dei in sacris literis dicatur.p.271.b,c.1
status sublimioris dilectio dānatur. p.196. (a,c.1
iuxta suum statum quilibet debet viuere. p.195.d, c.2
struthio aspectu fouet oua sua. p. 27. d, c.2
subditi benigne gubernādi sūt.p.152.c,c.2
subditi obedientia.p.152.b, col.2
sumptus superflui.p. 55.c, col.1
superbia inuidiæ mater, inuidia autem odii & iræ.p.16.b, col.2

Superbi

Superbi & diuites afflictionibus & laboribus curantur. p.395.c,col.2
Superbia hoībus adeo perniciosa vt quærat Deus inuentiones ad homines ab ipsa eripiendos. p.380.a, col.2
ad Superbiam vitandam singulare remedium. p.380.b,col.2. & aliud singulare & vnicum, ibidem.d
Superbia grauissimū est oīum peccatorū secundum genus, & quare. p.130.c, col.1
Superbia radix est hypocrisis. p.163.b, c.2
Superbia semper coniuncta est cum arrogantia. p.163.c, col.2
Superbia efficit hoīes impios, et ī proximos crudeles. p.232.a,c.2. & p.240.c.1
Supbia Deo maxime odibilis. p.389.c,c.2
In quocunque peccato principium eius est superbia, & quare. p.389.d,col.2
Superbia omnibus fauet peccatis, vt ab omnibus perpetretur, ibid.
Superbia aduersus omnes virtutes bellum gerit. p.389.a, c.2
Superbia nostra Babyloniæ, & luciferi superbiam superat. p.390.a,col.1
Superbia comparatur ex sublimibus dignitatibus & fauoribus. p.392.a,c.1
Superbia delet pulchritudinem aliis virtutibus. p.391.c, col.2
Supbi inurbani, & elati erga proximos. p. 392.a,c.1. de hoc eis accidat. ibidem, b
Superbi etiam coram Deo authoritatem suam seruare volunt. p.392.a,c.2
Surdum quare Deus a turba separauit, vt eum lucraretur. pag.252. & 253
Suspicio. p.205.a,col.2. vide verbum, Iudicium temerarium.
Sustinere idem, quod expectare aliquando significat. pag.177.d,col.2

T

Templum est peculiaris locus ad orandū, & laudandū Deū. p.227.c,c.1
cum Tēpla vera Dei simus ab oī nequitia purificemur oportet. p.227.a,c.2. & d,
inter hæc viua Templa Dei, quæ sit differentia, vide p.228.a, col.2
in Templum nō debet quis ire nisi, vt oret. pag.232.a,c.1
in Templo aliquod peccatum committere summa impudentia. p.232.c, c.1
Templum Dei quare vocetur Christianus. p.227.a,c.2. & 415.d, c.1
Temporalia omnia cum festinatione transire debemus. p.280. & 281
Tempus vane perdere execratur. p.306.b, col.1.c, & d,
Tempus opportunum recte operandi, quod sit. p.195.d,c.1
Teneritudo Dei erga eos, qui ob eius gloriam, & amorem patiuntur pressuram. pag 125.c,col.1
Tentationis fructus, et vtilitas. p.73.d,c.2
Tentatio vide in verbo Labor.
Terra habet se sicut Mater respectu herbarum quas vltro producit, earum vero, quæ in ea seminantur vt nouerca.
Terræ sterilitate punit Deus peccatores, vt ad ipsum conuertantur. p.93.b,c.2
Tiberii Cæsaris sententia de qualitate iudicis. p.205.a,c.1
Timor Dei bonis replet habentem illum. p.197.d,c.1
Timere Deū est ipsū venerari. p.420.d,c.2
Timor Dei, quam vtilis. p.421.b.c.1. & p. 439. a, c.2
Tyrannorum tormenta breuissime peruenire faciunt martyres ad portum felicem. pag.119.c,c.2
Tyrannos reges Deus permittit propter populi scelera. pag.243.d, col.1
Tyrāni, et crudeles īcrepātur. p.435.d,c.1
Titulus a Deo largitus maxime differt ab eo quem hoīes largiuntur. p.78. c, col.1
Per tormēta q̄ in sua humanitate Christus dn̄s passus est vult cognosci. p.8.b, col.2
Tribulatio, vide Labor.
Tristitia sp̄ūale iter impedit. p.64.b, col.2

Tristitię remedium est illam pandere, ibid.
Tristitia nimia mentem perturbat. p.35.c, col.1. & 41.d, col.2. & 53.d, c.1
Tristitia, vide in verbo, Labor.
Tristis, & lugubris mentis dolor.
Tunica vna id, quod necessariũ est ad vitã degendam significat. p.200.d, c.2

V

VErbũ diuinũ, vide in verbo Christus.
Verbũ diuinum, quod a concionatore profertur, vide ĩ verbo, Eloquia diuina.
Verba Dei, & Christi Domini dulcissima sunt. p.19.d, c.2
Verba iusti attractiua sunt, & plena charitas. p.19.a, col.2
Verba dulcia, quæ ad misericordiã inuitãt, baculus sunt quo peccator sustẽtatur ne in diffidentiam labatur. p.159.d, col.2
Verborum asperitas aliquando internã animi pacem turbat. p.169.c, c.2
Verbum priusquã ex ore promatur in statera rationis est ponderandũ. p.442.d, c.2
Verecundia plurimos a uitiis se abdicare facit. p.439.b, c.2
Veritas iniquos vexat. p.53.c, col.2
Vestes singulę, Episcoporum monachorum, clericorum, & ministrorum iustitię quid significent. p.338.c, c.1
Vestiũ profanitas increpatur. p.385.a, c.2. et quot mala pariat. p.299.d, c.1. et seq.
Victoriã quare infideles cum opprobrio nostro fere semper reportant. p.339.c, c.2
Ad victoriam ab inimicis reportandam quid faciendum. p.428.a, col.1
Vim inferendi duplex modus & flagellis, & amore. p.134.a, col.2
Vinci hominẽ a dæmone culpa hominis est non potentia dæmonis. p.68.b, c.1
Viperæ catuli matris viscera rumpunt in suo ortu. p.142.a, c.1
Virga in manu Moysis cum oraret, quid significabat. p.77.c, c.2
Virgines nullo cultu melius ornatæ sunt quam simplici. pag.386.a, col.1
Virtus ficta diu durare nequit. p.187.d, c.1
Virtus laudata crescit, si vera virtus est. p.257.a, colum.1
Virtutis veræ et simulatæ discrimẽ. p.187.c, col.2
Virtutes infusas ponendas esse ex sacra scriptura conuincitur. p.182.a, c.1
Virtutes omnes simul componunt verum Christianum. p.199.b, c.1
quãto quis virtutib. plenior est, tãto maiori cura et pręcaute viuere dẽre. p.390.d, c.1
Virtute maculę ignobilitatis extrahuntur. p.390.a, c.2
in virtute aliena neminem confidere debere. p.390.c, c.1
Vbi de virtute et charitate agitur nulla ratio prosapiæ & dignitatis sæcularis habenda. p.400.c, col.1
Virtutis præmiũ est honor. p.335.d. col.2
Virtutes falsę magis impediunt quod Deus in mente aliqua habitet quam maximæ vitia. p.236.d, c.2
Virtutes falsæ quæ sunt. p.187.b, col.2
Virtutis fictio & sanctitatis, persistere diu non potest. p.187.a, c.2
qui Virtuosum laudat iustitiam exercet, qui vitiosum commendat iniustitiam facit. p.256.c, c.1
Vita Redemptoris nostri comparatur agro referto suauissimis florib. p.5.a, col.2
Vita tempus est hominis ad bene operandum, mors tempus Dei ad puniendum, vel præmiandum. p.196.a, c.2
Vitę iustorũ & malorũ discrimen. p.48.d, (col.2
Vita iusti improborum reprehensio est. p.141.c, col.2
Vita actiua contemplatiuam præcedere debet p.173.a, c.1. & p.347.d, col.1
Vita hominis describitur. p.50.a c.1
Vita peccatoris vmbræ aptissime comparatur. p.220.b, c.1
Vita actiua & contẽplatiua vespere, et mane

ne appellantur, & quare. p.204.a,c.2
Vita actiua & contemplatiua Liæ, & Racheli comparatur. p.347.d,c.1
Vita christiana stadio apprime cōparatur. p.278.a,col.2
inter huius vitæ miserias est hominem pati, quæ nō vult, et sic inuidere ei, qui nō patitur ea quę ipse patit. p.378.a, c.2
in vita spirituali a minoribus exercitiis inchoantes ad maiora ascendendum. pag. 347.d,c.2
Vita contemplatiua hic incipit, & in cælo finitur, actiua vero hic incipit et finitur. p.415.d,col.2
in vita & morib. singularitas non oīno vitāda, nec adeo reprehēdēda. p.387.d,c.2
Viuere quilibet debet iuxta status sui conditionem. p.196.a,col.1
dum viuit homo pupillus est, & venditionem suæ animæ dæmoni factam, dum viuit irritare potest. p.171.d,c.2
Vocatio ad ecclesiam maximum beneficiū. p.194.c,c.1
Vocari ad ecclesiam ex mera gratia et liberalitate diuina prouenit. p.159.a, col.2
Vocat Deus ad se homines diuersimode. p. 394.a, col.2
Vocat peccatores Deus, conscientiæ morsu & commotione. p.200.a, col.2. & prædicatorum vocibus, ibid. b,
Voluptas, vide Bonum temporale.
voluptates omnes huius vitę si cum tormentis damnatorum comparantur nihil præponderant. p.38.d,c.2
voluptates huius vitæ non subsistunt. pag. 39.a,c.1. & 50.c,c.2
voluptates huius vitæ a Deo separant. pag. 60.a, col.2
voluptas temporalis duplex. p.66,a, col.2
voluntas carnalis homines effæminatos facit, spiritualis autem fortes & constantes. p.123.b, colum.1
voluptatum huius mundi amatorum pœna post vitæ discessum. p.126.c,col.1
volupta es huius mundi stuporem degustandi generant, et desiderium cęlestium tollunt. pag.127.d, c.2
voluptates temporales breuissimè finiūtur. p.133 b, col.1
voluptates huius mundi exiguæ & parui momenti sunt. p.147.c, c.2
voluptates peccatorum, amarissima acerbitas consequetur. p.147.d,c.1
voluptatum consideratio necessaria est, ne in illis quis offendat. p.130.b,c.2
voluntas diuina rem iustā efficit, & quidquid vult bonum est. p.69.d,col.2
voluntatis maxima vis mouens alias potentias ad suos actus. pag.194.d, c.2
voluntas est vna ex præcipuis radicibus vnde meritum nostrum oritur. p.382.a, colum. 1
voluntate efficaci accedendi ad Deum summum bonum emitur. pag. 382. a, col.1. in quo maximè diuina clementia ostentur, ibid.
vrbanitas non prohibetur a Christo. p.335. b,col.2
vrbanitatem contemnens contra ius & æquitatem afficit, ibid.
vrbanitas amoris est causa, ibid.
vrbanitas in sacra pagina commendatur, ibidem.
vsus licitus bonorum temporalium si immoderatus sit potest beatitudine priuare. p.129.a, c.1. & c, c.2
vxor aliquando est impedimentum ad gloriam comparandum. p.133.a, c.1
vulnera sanctissima in corpore Christi Domini relicta sunt, & permanebunt in æternum, vt eius passionis & maximi beneficii memoria recens semper habeatur. p.6.c,c.2
vulturis acutissimus olfactus. p.145.a,col.2
vulturis quædā species, cuius fœminæ absq; maris accessu concipiunt. p.145.b,c.2

FINIS.

DOMINICAE AESTIVAE,

QVAE A DOMINICA IN ALBIS usque ad Pentecosten, & à Pentecoste usque ad Aduentum in Ecclesia celebrantur.

DOMINICA IN ALBIS.

CONCIO PRIMA.

Cum esset sero die illa, &c. Ioannis 20.

OMNES, qui de Aduentu filij Dei in mundum facti hominis loquuti sunt, causam eius præcipuam hanc fuisse dixerunt, ut nos æterno patri suo recon-
B
ciliaret, pacemque inter homines constitueret. Atque ita Sanctus Isaias dixit. Vocabitur princeps pacis. Et Diuus Paulus. Ipse est pax nostra, qui fecit uitaque unũ, & medium parietem maceriæ soluit. Vbi illud, &, efficit hũc sẽsũ. Ipse est pax nostra
C
qui fecit utraque unum, quia medium parietem macerię, id est, peccatum soluit

Isa. ca. 9
Ephe. 2

Dauid etiam homines hortabatur, ut hanc ipsam pacem a Deo poscerent, dicens. Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalem. Eandem postulabat Propheta Isaias
D
cum clamabat: Veniat pax. Atque ita nascente domino Iesu Christo in præsepe Bethlehem Angeli suauiter cecinerunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis. Vbi illud & (ut pu-

Ps. 121.
Isa. 57.

A
to) etiã causam denotat, & est sensus Gloria in excelsis Deo, qa pax datur hominibus & illud, bonę uoluntatis ad pacem, & non ad homines referendũ est. Ita notauit S. Cyprianus, qui ut amphybologiã auferret, sic transtulit: Pax bonæ uoluntatis da-
B
tur hominibus. O rẽ excellentissimã pacẽ: siquidẽ propter eã dominus Iesus in mundum uenit, eam hominib. prædicauit, ac tãdẽ ob eam mori dignatus est. D. Augustinus inter huius uitæ bona dulcius, suauius, ac pretiosius pacem esse affirmat. Ac
C
sicut (inquit) nullus est, qui lætitiam naturaliter non exoptet, ita nullus est, qui pacem ardenti studio non desideret. Rationem huius rei non assignat Sanctus Doctor, quoniam cum prudentibus agebat: sed hæc potest esse, quia ut pax, & lætitia
D
sunt idem, aut sunt adeo coniunctę & uicinæ, ut una sine altera esse nequeat Creaturæ tam insensibiles, quam irrationales, pacem quęrũt. Interrogate quęso, lapidem, qui tanta uelocitate ex alto in profundum descendit, quid per illum descensum in-

Cypr. in se. de natiu. Dñi.

D. Aug. li. 19 de Ciu. Dei

tendit. Certe si sciret loqui, responderet, pacem; mea enim inclinatio naturalis me ipsum in hoc bello ponit, quousque centrum, ubi quiescam, teneam. Interrogate fumum, qui per caminum ascendit, quo uadit. Dicet, certe in aerem pacem quæsiturus tendo, quoniam naturalis propensio me, nisi in eo, quiescere non permittit.

A

Interrogate ignem, quare lignum comburit; si posset responderet, ut pacem habeam; nam hoc lignum contrarias mihi qualitates habet, & in ignem omnia conuertere mea est inclinatio, & sic in pace eo. Denique interrogate bruta quid in suis operationibus intendunt. Profecto respondebunt, pacem; tanta est enim fames nostra, ut nisi uescamur, cum illa simus semper in perpetuo bello. Quod si irrationalia ita pacem quærunt, profecto multo maiori studio debent homines rem tam pretiosam, ut pacem, auidissime inquirere. Sed iam ratio postulat, siquidem de pace agitur, ut quid sit intelligamus. Et quidem, si ab indoctis & scientiarum imperitis hoc quæris, per negationes respondebunt. Pax, dicent, est non rixari, non bellum gerere, & non cum alio litigare, ac non ad inuicem se interficere. Sed omnia ista, non pacem, imo potius effectum, & ostensionem eius esse censeo, nam quidditas ac substantia eius in spiritu, & interiori hominis existit.

B

Ioan.19 Cum Dominus dixit; Pacem meam do uobis, pacem relinquo uobis, non quomodo mundus dat ego do uobis, innuit duo esse pacis genera, alterum mundi, alterum uero Dei. Pax mundi est, unumquemque desideria sua satiare iniurias sibi illatas ulcisci, cupiditatem explere, & ambitioni, ac sensualitati suæ satisfacere. Pax uero Dei est, suis quemque propriis appetitibus, & cupiditatibus terminum constituere, id quod iustum est appetendo. Diuinæ autem legis præcepta sunt quædam ueluti fræna ad praua desideria cohibenda, & ut animus pace interiori fruatur. Nam cum omnia huius miserrimę uitæ bona nimis angusta, ac limitata sint, si desideria eorum amplientur, cum desideriis cœlestium bonorum congrediantur necesse est, atque ita dissensiones, contentiones, ac bella orientur. Et ne ista duo desideria inter se pugnarent, Deus proximo tuo iubet, ne te interficiat, ne furetur bona tua, ne desideret uxorem tuam, tibi uero eandem legem cum eo seruare imperat. Et ideo immensas ei gratias agere debemus, propterea quod terminos istos, ac leges, quibus alii aliis non nocerent hominibus, posuit. O ęterne Deus, infinitæ bonitatis pelagus, quo magis te diligit homo, magisque desiderat, eò amplius maiora à te consequitur, nec ad hoc alter alteri erit impedimento. Quod quidem non ita se habet in rebus creatis, & ideo respectu earum Deus desideriis nostris finem imponit.

C

Hanc igitur pacē definit Cassiodorus, dicens; Pax est tranquillitas, & quies animorum concorcordantium in bono. Notanter dixit, in bono, quoniam multi sunt, qui in malo concordant, & his non est pax, sicut ait Sanctus Isaias; Non est pax impiis. Hæc legitima est charitatis filia, nā charitas secundum propriam etymologiā, nihil aliud est, quam chara & amica unitas. Quapropter eam Diuus Dionysius uirtutem unitiuam appellauit; est enim sicut gluten, quo multa, atque diuersa glutinantur unumque efficiuntur. Nam sicut glutine librarius multa folia eo modo coniungit, ut potius rumpantur, quam unum ab alio disiungatur, ita per charitatem homines tam perfecta unitione ligantur, ut multi in frustra (quod aiūt) se effici potius permittant, quam à proximorum suorum unitate separari Sic uniti erant Dauid & Ionathas, de quibus dicitur. Anima Ionathæ conglutinata est animæ Dauid, & dilexit eum Ionathas, quasi animam suam. At hęc unitas, quæ à charitate procedit, est ipsa pax in diuinis literis maxime laudata, quā Diuus Paulus sic commendat. Soliciti seruatur unitatem in uinculo pacis. Vbi hoc uerbum, uinculum pacis, ualde notandum est, in quo ostenditur pacem non solum corda coniungere, uerum etiam funibus quodammodo ligare. Cum autem pax hæc sit quædam quies animorum concordantium in bono, ut animi nostri illam consequantur, oportet à seipsos passiones cunctas, inordinatasque affectiones illam impedientes expellere. Loquens dominus ad Noe dixit; Fac tibi arcam de lignis leuigatis, mansiunculas in arca facies, & bitumino linies intrinsecus, & extrinsecus. Ne, scilicet, aquæ in eam ingrederentur, hoc

D

Cassi. super. Ps. 7
Isa. 48.
1 Re. 18
Ephe. 4.
Gene. 6.

hoc iussit. Hæc arx non solum uniuersalis Ecclesiæ, sed etiam cuiuscunque reipublicæ, aut congregationis recte constitutæ typum gessit. Ac sicut ligna illius arcæ oportuit dolari, ex eis, ut optime coniungerentur, nodo certisque proscindi, ita, nisi nosmetipsos ascia poliamus. *Y nos desbastemos de nuestras iras ambiciones e imperfectiones*, Proximis nostris in unitate pacis, & amoris uinculo coniungi impossibile erit. Atque his omnibus bitumen charitatis interioris & exterioris accedere maxime oportet, uolumus dicere, quod taliter diligamus proximum, ut exterius hunc amorem operibus exhibeamus. Volens Salomon templum Domino ædificare dixit: Nunc non est Sathan, quamobrem cogito ædificare templum in nomine Domini Dei mei. Per illud, non est Sathan, intellexit se non habere hostem, bellum, uel aliquem inimicum, qui eum ab illo sancto opere deterreret. Iure optimo Sathanam nocauit inimicum, qui proximum suum immerito conturbat, nam in tali Sathanas regnum tenet. Propter quod Diuus Ioannes ait, se equum rufum uidisse. Et qui sedebat, inquit, super eum, datum est ei ut sumeret pacem de terra, & ut inuicem se interficiant. Equus iste, discordes, iracundos, atque illos qui nimio furore, uelut sanguis, rubicundi efficiuntur, significat. Equus uero, qui in eo sedet, dœmon est, qui quidem huiusmodi improbos homines gubernat, & cuius est proprium munus pacem de medio tollere, ac discordias inimicitiasq; , unde mors oriatur, seminare. O nimium infælices, siquidem tã teterrimo equiti uos ipsos submisistis, quibus postquam defessi atque ab oneribus eius fatigati fueritis, æterni ignis & innumerabilium tormentorum præmiũ paratum est. Quo circa, sicut Salomon ad ędificandam Dei domum pacis tempus opportunum esse inuenit, ita nobis pacem cum omnibus habere, ut in nostra republica templum Deo uiuo ædificetur, maxime opus est.

3. Re. 5.

Apoc. 6

Ad hanc uirtutem nos, totius nostri esse modus inuitat, uix enim reperitur animal, cui natura in defensionem sui, & offensionem aliorum arma non concesserit. Aliis namque cornua, aliis dentes, aliis ungues, auibus rostra, apibus etiam ac muscis stimulos in sui propugnaculum dedit, tibi

A uerò, ò homo, non cornua, sicut boui, non ungues, sicut leoni, non dentes, ut cani, nec stimulos sicut apibus, quibus proximo nocere possis, sed imaginem ac similitudinem suam, qua illum imiteris, qui summa pax, & tranquillitas est, Deus Optimus Maximus donauit. Sed, proh dolor, ò Deus infinitæ maiestatis, concede obsecro mihi uerba, quibus multorum huius tempestatis Christianorum deprauatũ uiuendi genus perpendere, exaggerare: &, ut decet possim arguere. Iam non est, cur homines, leones, ursos, lupos, aut alia ferocia animalia timeant, sed alios sicut seipsos homines perhorrescant. Leones enim

B non ita homines sunt crudeles, sicut ipsi homines in seipsos. Continuè namque in conficiendis armis in interitum fratrum suorum occupantur, atque ex cauernis terræ ferrum depromunt, ut animas corporibus inclusas interimant.

Iam totus mundus in repugnantia, ex contradictione situs est, ac non solum pax inter extraneos minimè reperitur, sed uix inter parentes, filios, aut fratres, nec dum inter uirum & uxorem eam inuenies. In pœnam aliorum peccatorum, nos hac pace

C priuare Deum permittere credo, quoniam cum Christus Saluator noster natus est, Angeli implorantes gloriam, & honorem Deo ac pacem hominibus cecinerunt. At, quia homines gloriam a Deo suis abominationibus, quantum ex se est, auferunt, ideo Deus illos pacem amittere sinit. Per immensam igitur Iesu Christi charitatem fratres charissimi uos oro, atque obsecro, ne rem tanti ponderis contemnatis, imo eam totis uiribus corda uestra pœnitentia uera purgantes inquirere contendite, & à Deo magna cum efficacia postulare.

D Ait enim Diuus Iacobus: Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens a patre luminum. Ac, si quidem pax donum est optimum, desursum, eam magna cum fiducia expectemus. Pacem habete, & Deus pacis erit uobiscum: inquit Sanctus Paulus dominũ, Deum pacis uocat, quoniam ipse est præcipuus eius autor, & ab ipso petenda est, ipsique gratiæ pro ea sunt referendæ. Vt autem uirtutem hanc ardenti studio inquiramus, magnopere nos scire oportet, Redemptorem nostrum Iesum Christum

Iacob. 1

2. Co. 13

cum pace natum, & cum ea mortuũ fuisse, ac tandem cum ea resurrexisse. Natus est cum pace, siquidem ob gloriam eius angeli tunc eam decantarunt, mortuus est cum ea, quandoquidem in morte sua dixit Pacem meam do uobis. Deniq. cum pace surrexit, quoniam primum, quod suis sacris discipulis tunc protulit uerbum fuit, Pax uobis. Ac si diceret, Propter hanc triginta tribus annis laborans dimicaui, iam illam emerui, & obtinui, eam accipite, & illa fruimini. Animaduertite, obsecro, quoties bonus Iesus post sacratissimã suam resurrectionem uerba hæc, Pax uobis, repetit, in quo magnum uidendi in nobis hanc pacem desiderium significauit, Valde etiam est notandum, quod, ut hanc pacem nuntiaret, *Stetit in medio discipulorum suorum*. Qui est in medio æqualiter ab extremis distat. In hoc Diuinus magister Iesus Christus generaliter docet, Regem suo regno, Prælatum monasterio, ac patrem domus suæ pacem non posse dare, nisi sit in medio constitutus ne sit personarum acceptator. Facite rotundum circulum in cuius medio sit punctus, omnes lineæ ductæ ab illo puncto in circunferentiam erunt æquales, & rectæ, si uero punctus in medio, atque ad aliquam circunferentię partem magis accedit, omnes lineæ ductę ab eo puncto erunt inęquales, & indirectæ Sic Rex, Iudex, ac quicunque prelatus punctus est & centrum suorum inferiorum, subditi uero, circunferentia, etsi illi magis in unam, quàm in aliam partem animum inclinant, sententiæ ab eis prolatæ, bene sic a subditis collata, omnia denique uerba eorum ac facta obliqua erunt, & inæqualia, ac sic magna discordiarum causa erunt. Quapropter eos in medio sine personarum acceptione esse oportet, quod facientes sanctissimę pacis causa efficax, uterique Dei sui erũt imitatores.

Rom 2 De quo D. Paulus inquit. Non est acceptatio personarum apud Deum. Ita facie-
Iob 32 bat S. Iob qui de se ait, non accipiam personam uiri, & Deum homini non æquabo, nescio enim quandiu subsistã, & post modicum tollat me. His uerbis S Propheta timorem mortis, & iudicii ad refręnandos homines ab iniustitiis fortissima fræna esse, nos docuit. Maximi etiam solaminis ad hoc sunt nobis uerba, quæ in huius

A euangelii principio ponuntur, scilicet. *Cum esset sero die illa, una Sabbathorum, &c. usque uenit Iesus, & stetit in medio eorum*. O fidelissime hominum amator Iesu Christe, quare Domine cum mane resurrexeris uesperi discipulis apparuisti, sciens eorum maximum timorem atque tristitiam? Hoc fecisse credendum est, ut illorum spem, & fiduciam probaret. Scito te fratres mei spem sicuti uirtus est maxime excelsa, ita rarissimam esse. Inuenies namque plurimos plurimis uirtutibus ornatos, qui tamen ubi aliqua calamitas impenderit animum despondent, affligun-
B tur, anguntur, ac deinque spiritu pusillanimitatis sic absorbentur, ut nullum in eis spei uestigium esse uideatur. His meritò dici potest illud prophetæ Micheæ. Et nunc quare mœrore contraheris? Nunquid Rex non est tibi, aut cõsiliarius tuus periit, quia comprehendit te dolor, ut parturientem? O miseri animi, siquidem talem Regem, Patrem, ac Deum habetis, quare non reuiuiscitis, & eo freti consolamini? Hoc solatium erat Dauid quando animæ suæ multis calamitatibus fere deficienti dicebat, Quare tristis es anima mea, quare conturbas me? Spera in Deo, quo-
C niam adhuc confitebor illi salutare uultus mei & Deus meus. Et pro eo quod nos legimus. Dum anxiaretur cor meum in petra exaltasti me Beatus Hieronymus ex Hebræo uertit. Cum tristum fuerit cor meum, cum fortis eleuabitur aduersum me, tu eris ductor meus, fuisti spes mea turris fortitudinis a facie inimici. Hoc in sacra pagina manifeste apparuit, ubi sic legitur, Saul & uiri eius in modum coronę cingebant Dauid & uiros eius ut caperent eum Satis humano iudicio, tunc uidebatur non posse Dauid a suorum inimicorum manibus, nisi alis efficeretur, euade-
D re, ac forsan ei famuli dicebant. Domine, si pennas ut aquila non sumis, statim sine dubio morieris. Sed longe aliter omnipotens Deus ordinauit, nam eo tẽpore, quo in illa afflictione erat, nuntius uenit ad Saul dicens, Festina, & ueni, quoniam infuderunt se Philistiim super terram. Et reuersus est Saul, desistens, persequi Dauid. At qui credibile est, eum, cum se ab hostibus obsessum uidit magna fiducia circunstantibus, dixisse. In domino confido, quomodo dicitis animæ meę transmigra in

Mich. 4.
Psal. 41
Psal. 70
1. Re. 23
Psal. 10

montem

monem sicut passer? Potens est enim Deus sine aliquo alarum adminiculo ab his omnibus me liberare, ac denique ut confidit, incolumis euasit. O quanto otio, quiete, ac tranquillitate uiuit anima illa, quæ hanc uirtutem diuino fauore consequitur. Nam sicut perfecta Charitas, (ut ait
Ioan. 1 Cano. 4. Beatus Ioannes) foras mittit timorem, ita perfecta fiducia inanem formidinem, & anxias curas ab animo depellit.

Ideo charissimi fratres eam feruenti oratione, sanctissimis exercitiis, ac bonis o-
Tim. 3. peribus totis uiribus adipisci contendite. Dicit enim Diuus Paulus: Qui bene ministrauerint, gradum bonum sibi acquirent, & multam fiduciam, quæ est in Christo Iesu. Ideo Dominus statim cum resurrexit discipulis non apparuit, ut scilicet, eis ansam fiduciæ, ac maioris meriti præberet. In diuinis literis legitur
Gen. 22 Deum Patriarchæ Abrahę imperasse, ut filium suum Isaac primogenitum immolaret, & quamuis puerum a morte, & senem ab illa magna afflictione eximere uoluerit, tamen, nec cum ad montis sinum accesserunt, neque cum Patriarcha filium suum super struem lignorum posuit, neque quando eum ligabat, sed cum brachium iam ad puerum interficiendum eleuatum patebat, ipse Deus uoluit subuenire. Quæ omnia, ut duo illi sancti uiri plus præmii mererentur, & ut mundus uere seruorum Dei fiduciam intelligeret, acta sunt. Merito igitur S. Abacuc prophe
Abac. 2. ta ait. Si moram fecerit expecta illum, quia ueniens ueniet & non tardabit. Quapropter dilectissime frater, si cum labor aliquis te opprimit, auxilium tuum differri uideris, ne deficias, dominus enim tempus quo tibi subueniet, & quod utilius est, non ignorat.

Dominus igitur Iesus ad conferendum discipulis singularia beneficia *Cum fores essent clausæ ingressus est domum, ubi erant congregati*. In hoc docemur Deum, quietis amatoribus, ac & ijs, qui sensus suos occludere sciunt, & non dissolutis, qui omnia uidere, audire loqui, ac tangere cupiunt, dona sua communicare.
Gen. 27 Nunquam sanctus ille patriarcha Isaac hæredem suum Iacob, nisi cœcus esset institueret. Quicunque fidelis Christianus (ut est doctrina Diuus Hieronymi) omnium bonorum, suorum Iesum Christum hæredem facit, & ut seipsum suaque omnia illi tradat, oculos ac sensus omnes rebus uisibilibus claudere ualde oportet Cum esset cæcus sanctus Isaac fragrantiam odoris filii sui Iacob sentiens inquit: Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit dominus, o quam suauitatem sentit anima illa, quæ huius mundi rebus sensus suos obturat, & interiori uisu operans res Saluatoris nostri Iesu Christi suauissime pertractat. In topiarum uariis arboribus consitum, & odoriferis herbis plenum ingrederis, & tanta animi uoluptate ibi afficeris, ut inde discedere tibi sit grauissimum. O uita suauissima Redemptoris mei, tu campus spatiosus, & plenus suauissimis herbis, tu hortus iucunditate repletus, illis saltem, qui, ut decet res tuas pertractant, quibus tanta est dulcedo, ut nullus ab eis ualeat separari. Quod, quęso, gaudium sentit anima iusta, in dulcissimi Iesu Christi natiuitate, atque in altissimis ibi celebratis mysteriis? Quid in eius ad Aegyptum peregrinatione? Quid denique in aliis, quæ in toto uitę cursu usque ad sanctam suam resurrectionem, ac in cœlos gloriosam Ascensionem operatos est? O quam recte dicere poterit. Ecce odor hæredis mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. O utinam, charissimi fratres, uos ipsos ad omnia mundi cæcos faciatis, sensusque uestros occludere uelitis, atque ab huius miserrimæ uitæ tumultibus alieni, uiua fide, odorifera filii Dei opera agere, atque animo euoluere gaudeatis: certe equidem ab hoc suauissimo horto nunquam discedere, semperque tam diuinum exercitium habere cuperetis Postquam igitur dominus dixit eis.

Pax uobis, ostendit eis manus & latus. Hoc idem Diuus Lucas narrans affirmat, dominus eis stupore turbatis (existimabant enim se spiritum uidere) dixisse: Videte manus meas, & pedes meos, quia ego ipse sum, palpate, & uidete, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me uidetis habere. Quare domine uulnera tua manibus contrectanda ostendis? Non ne uides dolorem denuo tibi excitari? Non equidem corpus namque meum post Resurrectionem gloriosum est. Inter præcipua signa, quæ hominem cum Christo spiritualiter surrexisse ostendunt, hoc

unum est, si patienter contradictiones proximi, & iniurias illatas perfert. Non dico ut fias insensibilis, hoc enim impossibile est, sed te, & omnes admonitos uolo, quod taliter res fratris tui sentias, ut eas propter
Ioan. 9. Dei amorem, quasi non sentiendo libenter patiaris. Postquam Diuinus magister Iesus Christus cæco à natiuitate uisum dedit, atque eius intellectum illuminauit, mentemque iustificauit, tanta patientia præditus fuit, ut cum ei Pharisæi diceret. In peccatis natus es totus, cumque a sinagoga ueluti excommunicatum detruderent, non ideo indignatus fuerit, nec ueram lucem Iesum Christum confiteri, & prosequi cessauerit. Et quamuis etiam
Lucę 7. Pharisæus Magdalenam peccatricem, di
Mar. 14 scipuli prodigam (dum dixerunt, ut quid
Lucę 10 perditio ista unguenti facta est,) soror eius otiosam esse dixerunt, ipsa tamen se ad gratiam surrexisse, hæc omnia pacifico animo perferendo, clarissimè ostendit. Propheta etiam Dauid huius spiri-
Psal. 3. tualis resurrectionis singulare specimen dedit, cum dixit: Factus sum tanquam uas perditum: quoniam audiui uituperationem commorantium in circuitu. O admirandam sanctissimi uiri patientiam, & admirandum ad seipsum uincendum artificum, quia enim ab inimicis multas iniurias, & opprobria ipsi inferentibus se obsideri uidebat, ideo tanquam uas fractum, quod non nisi ad recipiendas totius domus immunditias deseruit esse putabat. Quasi diceret: Quoties ignominias ac dedecora in me audiebam apud me patien-
Simile. ter dicebam, illos uera dicere, meque his omnibus & multo pluribus dignum esse. Si iter facis per saltuosos montes, uidebis forsan rupem magnam, per quam rapido cursu torrens aquarum fluit, & attente contemplaris diuersitatem illarum duarum rerum, aquæ scilicet, quę indesinenter & continuo fluit, & rupis per quam tanta copia aquarum labitur, ipsa perpetuo in se permanente, atque inde, ut prudens labores seruorum Dei, & patiētia, qua illos perferunt, animo euoluis. Cum enim labores, ægritudines ignominię, ac persecutiones sint uelut aquarum torrentes, qui per uiros iustos incessanter percurrunt, ipsi tanta constantia quiete ac patientia permanent, ac si rupes essent insensibiles, quod quidem eorum

A sanctitatis signum est apertissimum. Propter quod Diuus Paulus sic ait: Tri- Rom. 5
bulatio patientiam operatur, patientia autem probationem. *Ostendit eis manus & latus*. Dignū profecto scitu est, quare dominus tanta gloria resurgens uoluit in glorioso corpore suo sanctissima uulnera relinqui?

Atque inter eas quę adduci solent rationes, unam uobis tantummodo proponam. Omnes pro comperto habetis beneficium incarnationis filii Dei, & sanctissimæ mortis eius immensum esse, taleque ac tantum, ut nec linguæ siue intellectus
B humani, aut angeli illud ualeant explicare. Vt autem nullum tempus, uel occasio aliqua tanti beneficii memoriam deleret, dominus Iesus Christus ineffabile sui corporis, ac sanguinis sacramentum usque ad finem seculi duraturum instituit. Atque ita D. Paulus ait, quotiescunque manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortē domini annunciabitis donec ueniat, scilicet, ad iudicandum uiuos, & mortuos. Sed quoniam post huius seculi finem, hoc sacramentum amplius non erit, quidem facie ad faciem sponsum illum qui sub ac
C cidentibus continetur, aspiciemus. Idem dominus aliud suæ sanctissimæ passionis ac mortis perenne memoriale ordinauit, ut beati uiuant semper, ac recentem tanti beneficii memoriam habeant. Hoc autem memoriale ipsa sunt uulnera, quæ in suo sacratissimo corpore in cœlis continuo suis uidenda reliquit. *O Sancta Maria Señora*. Quid Beati illi in cœlis sentient, quando seipsos abysso gloriæ fruentes contemplati fuerint, atque uulnera illa, unde eis tot, tantaque bona emanarunt intueantur? Quas gratiarum actiones, eo quod tale remedium eis ad
D hibuerit, Deo reddent? Et harum laudum occasionem innumerabilis damnatorum, inter quos ipsi uitam degerunt, uisus numerus augebit. Beati namque è cœlis ubi sunt, reprobos in inferno uident, ut Sanctus Isaias in Dei nomine loquens Isa. 66.
testatur. Egredientur, inquit, & uidebunt cadauera uirorum qui præuaricati sunt in me, uermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, & erunt aduisionem omni carni. Animaduertite fratres charissimi, quo amore dominum glorificabunt, propterea quod eos à tantis

tis

ris malis eripuerit, quibus oculis sanctissi A ma illa uulnera, per quæ eis tot bona fluxerunt, lustrabunt. A que ita Diuus Ioannes ait illos semper hęc uerba prolaturos: Dignus es domine accipere librum, & aperire signacula eius quoniam occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione, fecisti nos Deo nostro regnum, hoc est, elegisti nos ex tot hominum, qui perierunt, multitudine. Quid sentiet Sanctus Iacob, cum fratrem suum Esau uno eo eodemq; partu editum damnatum, & se diuino conspectu fruentem uiderit. *Gauisi sunt ergo discipuli uiso domino.* Ecce iam quod pro- B miserat adimplet. Dixerat enim. Iterum uidebo uos, & gaudebit cor uestrum.

Ioa. 16. O utinam uerba promissa Deo, sicut quę ipse nobis promittis, seruaremus. Dic mihi peccator, qualiter nunc promissa præstas, quæ ad pedes confessoris proiectus, ei fidem tuam obligans te amplius cum fœmina, cum qua antea consortium habueras, non loquuturum, semper uera, & non falsa dicturum, nunquam lusurum nec iuraturum, summo Deo, & immortali, qui decipi non potest, reddidisti? Hæc omnia qualiter proditor adimplesti, siqui- C dem statim post sanctissimū pasca ad scelera, quę antea patraueras redisti? Qui per plateas urbis nocte incedit pulsato cymbalo, quo nocturno tempore uagari prohibetur, si ensem preciosum secum portat, eū, ne a lictoribus capiatur amico suo absque ad mane seruandum tradit: at uero optimo mane illum omni cura, & solicitudine ab amico repetit. Sic tempore Quadragesimæ omnes prędicatores, pręlati, ac confessores proclamant. Y *tanuen a queda de pecados*, cunctosque admonent dicentes: Relinquite concubinas, omittite usuras, deponite odia, & condonate iniurias. Peccator uero propter sonitum uocum resonantiū deponit ensem, concubinam desert, dictis clamantium obtemperat, sed primo mane id est, transacta Quadragesima ensem suo lateri reponit, & sine Dei timore tandem ad scortum redit.

Statua illa quā uidit Nabuchodonosor, ac tota illa auri, argenti, ferri, atque ęris machina in lucto fictili fundamentum habebat, & ideo primo ictu cecidit: ita omnia nostra desideria bonæ intentiones, ac uirtute, dum hanc miseram uitam degimus in luto, & corporis nostri fundantur, atq; ideo minima quaque tentatione dilabimur, & in antiquam miseriam redimus. dominum ergo cœlestem, qui tanta firmitate promissa nobis reddit, deprecemur, ut nobis uires, fortitudinem constantiamque cōferat, quibus maximo spiritus feruore ei deseruire incipiamus; ita ut, perseuerantes pleni gratia perueniamus ad gloriam. Amen.

IN EAD. DOMINICA in Albis.

Concio Secunda.

Cum esset sero die illa, &c. Ioan. 20.

DOminus Deus noster in Apocalypsi hæc uerba profert? Ego sitienti dabo de fonte aquę uiuæ gratis. Et alibi idē dominus inquit. Siquis sitit ueniat ad me, & bibat. Sitientes tantum dominus uocat. Vnde infertur admirabilē ad recipienda Dei dona dispositionē esse, ea ipsa magnopere exoptari: efficax enim desiderium facit, ut homo ex ardenter inquirat, seque ut oportet ad ea consequendum, disponat: Ideo recenter conuersos Deus spiritualibus gaudiis; ut infiniti boni amor in eis crescat solet præuenire: bona enim spiritualia, quo magis quis gustat eo plus appetit. Atque ita dicit dominus, Spiritus meus super mel dulcis, & hęreditas mea super mel, & fauū, qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me adhuc sitient. Quādo aliquis uenator ab alio canes accōmodatos accipit, eos quia domo exire nolunt, funibus, aut catenis ligat, uiolenterq; in saltibus collocat: qui ubi primum nemora uenationis apta recognoscunt, a nullo possunt detineri, sed huc atque illuc feras per ualles, & cacumina cursitantes se in spinas, tribulos, atque aspera montis loca conferendo, indagant. Ita maximus uenator Iesus Christus, ut homines a dęmonū potestate eripiat, eos catenis minarum,

Apo. 2.

Ioan 7.

Eccl. 24

D

Simile.

supplicio rum, promissionum, ac quodam modo per uim, & uiolentiam a Sathanę domo auferre contendit. Postquam autem ij a peccato sunt liberi, & diuinas res, ac misericordias domini degustare incipiunt, ita earum desiderio inflamman tur, ut per spinas currere, hoc est, omnia libenti animo perferre ad tantum praemium consequendum, eis suauissimum esse uideatur. Hoc ad literam ab sponso postulabat sponsa, dicens. Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Trahere uim quandam, & violentiam denotat. Vbi apertè significatur, quam necessarium sit, ut homines a peccatis exeant ac rectè operari incipiant, Deum diuinis artificiis eos uiolenter (si ita dici potest) trahere & impellere. Sed ubi primum ipsi spiritualia pertingere incipiunt, statim dicere poterunt. Curremus in odorem unguentorum tuorum.

Cant. 1.

O quam parum huius rei hodie in mundo inuenitur quam parum sitimus, quam parum diuina dona concupiscimus. Quęro a uobis, charissimi fratres, quoties plorastis, & ab intimis uisceribus suspiria traxistis Deum deprecantes, ut uos casto corpore, & animo, humiles corde, pauperes spiritu, & in proximum misericordes continuo efficiendo seruaret? Forsitan neque alicui uestrum hoc in mentem uenit. Contra uero quę confusio, & quam lachrymabile est corda uestra improbis, & in honestis desideriis incensa uidere? In quae pericula, ut ea opere compleatis uos ipsos inseritis? Filii Ruben, & Gad (ut in libro Numerorum legitur) habebant pecora multa, & erat illis in iumentis infinita substantia. Cumque eis regio trans Iordanem ad pascendum pecudes placeret, sanctum Moysem, ut eam ipsis tribuere, precibus exorarunt.

Nu. 32.

Existimans autem uir sanctus eos ad uitandum belli laborem hoc paciscì uelle, noluit eorum dictis acquiescere, ne fortè cęteri propter hoc ad pugnam ignaui fierent, eisque animus deficeret. Ipsi uero, ut uotis suis satisfacerent, dixerunt. Armati, & accincti pergemus ad praelium ante filios Israel, donec introducamus eos ad loca sua. Satis melior portio, & quę minoris staret, quam illa, quam potebant, his postea in diuisione terrae pro-

A

missionis contingeret, nemo enim illos obligaret, ut primi essent in exercitu, & in aduerso bello collocarentur, ipsi tamen huic se periculo committere uoluerunt, solum ut optata sua adimplerent. Hæc est cuiusque hominis insania, qui ut compos sui uoti fiat, suaque desideria licèt caduca, & ad rem non pertinentia compleat, multis se laboribus exponitur, cumque facilius diuina consequi possit, terrena semper ac misere insecta. Per infinitã ergo huius liberalissimi domini misericordiam uos obsecro, ut sanctis consideratio nibus, orationibusque feruidis uos sanctis desideriis ditare contendatis. *Surrexis igitur author uitæ Christus dominus manè, & apparuit discipulis suis cum sero esset illa*. Hoc fecit dominus, ut in sacris discipulis desiderium, ipsum uidendi augeret. In quo docuit se tanto citius nouis fauoribus ac deliciis suos afficere, quanto ardentius ab ipsis desideratur, ut planè uidea tis quanti refert homines cœlestia ac diuina appetere.

B

Dixit eis pax uobis. Et cum hoc dixisset ostendit eis manus, & latus. Valdè notandum est dominum Iesum Christum corpus suum micans, & gloriosum, sicut in monte Thabor discipulis non ostendisse, imo in humilibus, utpote in uulneribus clauorum ac lanceę manifestare uoluisse, Sicut (ut notat Sanctus Chrysostomus) cum ad Diuum Paulum descendit, Act. 9.
proiecto Paulo in terram, & interroganti. Quis es domine, non respondit. Ego sum uerbum diuinum, Dominus Angelorum, ego sum qui ad dextram Patris super omnem principatum, & potestatem consisto. Quod per humilia ab illo cognosci uoluit, dicens. Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris, hoc, ad titulum, quem in cruce habuerat, referens, placuit enim illi per tormenta, quę in sua sanctissima humanitate passus est. cognosci. O cœlestem erga omnes doctrinam, beatus ille, qui eam, & perdiderit, & secutus fuerit. Cum sancta Rebecca in camelo iter faceret, & sponsum suum Isaac peditem per campum deambulantem uideret, a bellua, in qua sedebat desiluisse legitur, quam cum ita cerneret Sanctus Patriarcha statim sponsam accepit. Omnes nos supra camelos superbię, arrogantiæ, & inanis gloriæ ambulamus, sed uidentes Gene. 4.

C

D

dentes

dentes sponsum Iesum Christum peditē, A & humilem, quique post gloriosam resurrectionem profundissimæ summissionis suę signa ostendit, a nostræ superbiæ, atque insolentię camelis descendamus oportet, & ei assimilemur, si illi tanquam uero sponso uolumus coniungi, excellentias uero, si quæ in uo is fuerint ostendere nolite, imo quoad poteritis defectus & miserias uestras quibus submittamini ab omnibus cognosci laborate. Aquila licet in altum uolet, & in nubibus commoretur, tamen in terram descendere opus habet, quoniam in ea & non aere alimenta in
Eccle. 5. uenit ita licet homo in altum uolet, quam B uis sit nobilissimus, sapientissimus, fortissimus, ac pulcherrimus, tamen in his omnibus animæ sustentationem non inueniet. Et igitur in cognitionem sui per humilitatem descendere maximè conducit. Ita nos monet Ecclesiasticus, dicens. Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gloriam, quoniam magna potentia Dei solius, etiam ab humilibus honoratur.

Quemadmodum enim arbores in montis cacumine consitæ procellis ac uentorū flatibus sunt subiectæ, ita homines in summitate dignitatum, diuitiarum, bonorumque huius seculi collocati, a superbiæ C & insolentiæ uentis concutiuntur. Ideo ueram esse censeo illam sententiam, quæ ait. Rara humilitas honorata. Et Diuus Bernardus diuinum magis quam humanum putat esse illum, qui inter epulas optimè conditas, uina suauia, atque opipara conuiuia sobrietatem seruat.

Sic huius nominis gloria ęque dignus erit ille, qui in honoribus, & dignitatibus omni efficacia humilis & abiectus esse studet. Adeo Sanctus Ioseph humilis, ac de
Gen. 47. missus fuisse legitur, ut patre eius ac tota D familia sua ad Aegyptum peruenientes minores fratrum suorum quinque uiros uiribus & corpore debiliores, formaque præ cęteris deformiores, coram rege constituerit, eisque (ut præcedenti capite apparet) hæc uerba dixerit: Cum uocauerit uos Rex & interrogauerit Quod est opus uestrum? respondebitis. Viri pastores sumus serui tui, & patres nostri. In quibus omnibus satis apparet sanctum uirum uiam magis, qua humiliaretur, quam ut exaltaretur, quæsiuisse: sciebat nanque superbiam malum esse ingens, & uiris sanctis detestabile.

Dices igitur Dominus eis iterum. Pax uobis, addidit statim Sicut misit me pater, & ego mitto uos. Hæc cum dixisset, insufflauit. Hęc sufflatio domini nouam dignitatem homini concessam significat. Postquam Gen. 2. c
Deus (ut legitur in sacra pagina) corpus primi parentis. Adam de limo terræ formauit, inspirauit in faciem eius spiraculū uitę, & factus est homo in animam uiuentem. Nunc uero iterum in hominem sufflauit, ac sicut antea limum in hominem uiuētem suo flatu mutauit, sic modo eodem spiritu hominem in Deum certo quodam modo conuertit. Illic Dei flatu, terræ lutum factus homo, hic uero homo uelut factus Deus surrexit: Deus enim est, qui spiritu Dei plenus existit. Ex his apparet nos Deo propter redemptionem multo plus quam propter creationem debere: nam quia nos creauit esse hominis, quia uero redemit, esse diuinum ei debemus, cum eius gratiæ participes facti simus.
Propter quod Diuus Petrus ait: Deum di 2. Pet. 1
uina sua dona nobis dedisse, ut per hoc efficeremur diuinæ consortes naturæ.

Et dixit eis. Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. Hinc colligitur uerus intellectus uerborum Diui Pauli: scilicet, Traditus est pro- Rom. 4.
pter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Quæ quidem uerba magnam uidentur habere difficultatē. Nam cum Christus Redēptor noster sua passione ad sacratissima morte nobis gratiam & iustificationem plenissimè meruerit, atque in resurrectione sua iam non potuerit mereri, quia iam non erat uiator, cuius est posse mereri: qualiter uerum esse potest, id quod in præsentiarum Beatus Apostolus nos docet, scilicet, resurrectionem
Iesu Christi fuisse nostrę iustificationis 1. Cor 15.
causam? Locus iste, qui prima facie difficilis uidetur, optimè per alium eiusdem Apostoli explicatur. Vbi postquam ad confirmandum resurrectionis articulum, multas attulit rationis, hoc addidit: Si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit, quod si Christus non resurrexit, uana est fides uestra, adhuc enim estis in peccatis uestris. Sed quare adhuc in peccatis essemus? Quoniam iustificationis gratia peccatorū remissio, ac

dona

dona Spiritus sancti, sicut dominus promiserat post resurrectionẽ fidelibus dan da erant, ut quod nobis ipse moriẽdo meruit, resuscitando largietur. Et hoc ẽ qđ dicit Diuus Ioannes spiritus sanctus non dum erat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus, & eodem die quo fuit glorificatus, inquit, accipite Spiritum sanctum. Atque ita resurrexit propter iustificationẽ nostram. Ex quo patet, gloriosam eius resurrectionem, nõ solam causam exemplarem nostræ resurrectionis, sed etiam causam efficientem nostræ iustificationis fuisse, fidem enim nostrum & spem, quæ sunt ad iustificationem necessariȩ, confirmauit. Vnde etiam infertur, ex resurrectione Iesu Christi duas nostras, animi scilicet, iustificatione corporis in uniuersali iudicio, resurrectiones dependere, quarum prima est causa secundæ. Nã ex eo, quod Spiritus Sãctus in nobis habitat, ratio postulat, ut idem diuinus Spiritus domiciliũ suum honore afficiat. Ita cõcludit Diuus Paulus dicens. Si spiritus eius, qui suscitauit Iesum a mortuis, habitat in uobis, qui suscitauit Iesum Christum a mortuis, uiuificabit & mortalia corpora uestra. ꝑpter inhabitantem spiritum eius in uobis: ex eadem namque causa idem effectus oriri oportet. Ideo Diuus Ioannes ait, Beatus & sanctus, qui habet partem in resurrectione prima, in his non habet potestatem secunda mors. Primam resurrectionẽ uocat eum, quæ animarum est, secundam uero, eã quæ corporum erit. Propter hãc, prudens ille mercator Diuus Paulus, non solum omnia sua pauperibus distribuere, sed participem laborum Iesu Christi se esse optabat. Atque ita addidit. Si quo modo occurram ad resurrectionem quȩ est ex mortuis. O felix negotiatio, in qua corruptibile, & mortale corpus seminatur. & surgit spirituale, & gloriosum. O miseri auari quare hanc artem non addiscitis, ut tãtam fœlicitatem lucrari, particepesque tam mirabilis resurrectionis esse ualeatis? De hac loquutus est dominus ad sanctũ Isaiam dicens. Viuent mortui tui. Ille autem in admirationem adductus, interrogauit. Interfecti mei resurgent. Est statim in hęc uerba cœpit exclamare. Expergiscimini, & laudate qui habitatis in puluere. Vbi Septuaginta interpretes trãstulerunt. Resurgẽt mortui, & resurgent de sepulchris,

Ioan. 3. Rom. 8 Apo. 20 Phili. 3. Isai. 26

A & lætabuntur qui sunt in terra. Ex quo aperte constat, omnes qui de sepulchris cũ gaudio, & lętitia surrecturi sunt, prius ex morte culpȩ resurrexisse. Postquã. n. sanctus Propheta dixit, Resurgẽt mortui, addidit, Et resurgent de sepulchris. Animaduertite quęso diligenter, fratres mei, secundam resurrectionem neminẽ, resurrectionem inquam gloriosam, de qua Paulus ait Non omnes immutabimur esse cõsequuturum, qui primam antea non obtinuerit. Vt autem sciamus, nos in illa partem aliquam habere, multa signa a sacris doctoribus afferti solent. Ex quibus hoc B unum tantummodo dicam, quando, scilicet, homo, ea quæ propter inclinationem propriam caro abhorrere solet, uicta quodammodo eiusdem carnis natura ardẽti cupiditate, & studio operatur. Certũ enim est gratiam esse quandam supernaturalẽ formã, animis nostris singulari Dei optimi maximi beneficio insignitam. Atque sicut (ut Philosophi testantur) rerum actiones naturam formarum consequũtur, ita ab hac forma supernaturali, supernaturalia emanare debent. Si uero quęris, quid ista supernaturalia sint, respondeo, com C mune esse naturȩ corruptæ, ut homo sese diligat, ac magni ęstimet, carni suæ faueat, eique diligenter indulgeat nimis sit anxius de sui commodi rebus, honorib. ac uoluptatibus perfruatur, omni deniq. cura, & solicitudine huius seculi damna deuitet, & ad hæc omnia natura corrupta, & sine gratia propensa est. Sed eadem natura Dei gratia adiuta, atque in diuino esse eleuata, iam alia uia incedit, & aliter erga hæc omnia sese habet. Ideo qui honoribus & uoluptatibus huius mundi contemptis patienter iniurias perfert, diligenterque carnem suam spiritui subiicere, & D tanquam ancillam ei famulari cõtendit, & bono animæ pœnitẽtię dura & aspera amplectitur, hunc non solum esse in gratia, sed Euangelicam perfectionem consequutum fuisse, satis euidens est argumentum. Nam cum hęc opera supra ipsam naturam esse uideantur, aliquid etiam supernaturale in huiusmodi mẽte esse demonstrant. Ex iis poterit unusquisque uestrum de sua spirituali resurrectione philosophari. Vnum tamen mihi credite (fratres mei) pessimum esse signum, ne minimam quidem in uobis scintillam harum rerum,

aut

aut uestigium apparere. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* His uerbis supernus Redemptor noster, die resurrectionis triumphi & uictoriæ suæ, pœnitentiæ sacramentum promulgauit, & sacerdotibus potestatem a que authoritatem dimittendi ac retinendi peccata præbens peccatorib. imperauit, ut ea ipsa illis soluenda manifestarent. Nullus enim iudex sententiã, quin prius causam cognoscat proferre potest; ergo nec Sacerdos poterit iudicare uel absoluere, nisi ei prius peccata ostendantur. Voluit autem dominus, sacramẽtum hoc in suæ uictoriæ die manifestare: quoniam in eo de suis hostibus homo uictoriam reportat.

Ex quo manifestè colligitur, magnam esse ignauiam illius, qui propter pudorem peccata sua occultare contendit. Sunt enim aliqui quos delictorum suorum pænitet, ad pedes uerò confessoris proiecti, tanto rubore contrahuntur, ut ea proferre nõ audeant. Nonne filii Israel pusillanimes æstimarẽtur, si cum Aegyptios in mari demersos uiderunt, tunc illos inciperent pertimescere? Ita profectò. Similes hic censendi sunt illi, qui scelerum suorum pœnitentiã habentes, ea propter pudorẽ haud cõfi-
Exo. 14 tẽtur. Si igitur (fratres mei) peccata uestra in contritione, & lachrymarum flumine iã demersistis, & demersa adhuc ore proferre pertimescitis, toto cœlo erratis, uosque ipsos seducitis, si ob hoc aliquid ex honore uestro auferri cogitatis. Quod autem his que diximus, multo peius est, quodq; sine lachrymis dici non potest, crimina illa, quæ mundi uanitas honore digna existimat (qualia sunt iniurias ulcisci, proximũ contumeliis afficere, & cętera huiusmodi) libenti animo sacerdoti ostenditis, cogitãtes apud ipsum uos propterea in maiori æstimatione, & non ignauos habendos esse: O infernalis, ac detestanda superbia, quantum erga homines uales? siquidẽ eos tanti ponderis ac momenti negotia ita agere efficis, ut in damnationem potius q̃ in utilitatem animarum eis uertantur. Pu-
Eccl. 32 deat ergo uos (fratres mei) peccata committere, ait enim Spiritus sanctus. Ante uerecundiam præibit gratia. Sed postquam commissa fuerint ea, prodere non erubescatis, id enim nihil aliud est, quam propter uictoriam ab hostibus reportatam, pudore affici. Doctissimus quidam pater, ex fa-

A milia ordinis Prędicatorum, in libro quem de concionibus scripsit, narrat duos uiros sanctos, alterum summi Pontificis pœnitẽtiarum, alterum uero prædicatorem, & ipsius fratrem, Roma profectos fuisse, qui Apostolice in diuersis locis prædicantes, tandem in oppidum cuiusdam nobilis fœminæ peruenerunt, ubi ad Ecclesiam rem facturi sacram se contulerunt. Cum autem mulier eos uidisset, maxima lætitia & gaudio affecta, secum loquuta, dixit: Alteri horum crimina mea sine dubio absque aliqua uerecundia uel pudore siquidem peregrini & extranei sunt, purganda commit-
B tam. Denique, ut decreuit apud se, ita euenit. Cum uero, dũ illa sordes animę ablueret, alter eorum prędicator, scilicet, orationi uacaret, in spiritus uisione nigros bubones ab eius ore exeuntes, & ab Ecclesia discedentes uidit. Et cum hæc contemplaretur, ecce terribilis draco uolens etiam exire, apparuit qui tandem non exiuit, sed intra os semisit. Hic horrendus draco peccatũ erat, quod pudore detenta, misera fœmina confiteri non est ausa. Ergo sanctus uir iterum auesillas pessimas, quę antea egressę fuerant, per idem os unde exierant,
C ingredientes aspexit. Cum igitur ambo inde proficiscerentur, habitis in itinere ultro citròque sermonibus diuinis, concionator pœnitẽtiario rem ut uenerat, narrauit. Qui dolore plenus, iterum in oppidum cum socio rediit fœminam miserandam admoniturus, ut peccata sua plene & sine pudore manifestaret. Cumq; ad oppidum accessissent, mortuam inuenerunt. Tunc mœrore confecti, ieiuniis & orationib. se dederunt. Tandem die tertia eis miserrima, & infœlicissima mulier, super horrendum draconem, duobus crudelissimis serpentibus eius pectora suggentibus, atque crudeliter
D dilaniantibus apparuit.

Exibat ab ore eius execrãdi fętoris ignis ardentissimus, manus duo rabidi canes dilacerabant, aures igneis sagitis plenæ erãt, caput uenenosissimi lacerti corrodebant, oculos denique duo horrendi bubones extorquebant. Hac igitur uisione horribili sãcti uiri perterriti obstupuerunt, & prętimore magno in terrã ceciderunt. Quibus illa sic ait: Nolite serui Dei, nolite timere. Infœlix illa mulier ego sum, quæ, quoniam graue peccatum cum mihi consanguineo cõmissum, non fui confessa, æternis suppli-

ciorum

ciorum tormentis damnata sum. Quam uenerandus pater pœnitentiarius ex parte Dei adiurauit, ut, quid illa tam diuersa tormenta significabant, explicaret? At illa sic orsa est: Belluæ, quæ in capite meo sũt, propter u anum ornatum, quo illud multis fucorum generibus composui, me continuo torquent. Illæ autem quæ in oculis, propter inhonesta ab eis uisa, me exagitãt. Igneæ sagittę aurium de ipsis, propter res profanas quas audierunt, supplicium sumunt: Flamma ignis, os meum propter turpia ab eo gustata, ac propter detractiones & mendacia affligit. Canes rabidi manus meas discerpunt, eo quod eas non ad pauperes sustinendos, sed ad alendos canes extendi. Porro draco, in quo sedeo, corpus meum a summitate pectoris ad infra, propter turpia a me commissa peccata, comburit atque inflammat. Quæsiuit etiam ab ea sanctus uir, ob quæ peccata plures damnantur? Cui illa respondit: Homines in omne peccatorum genus plerunque incidant, ac propterea iuste puniuntur: mulieres uero, quatuor pręcipue scelerum genera, quę illas in damnationem afferunt, scilicet, peccata linguæ, ornatus superfluos superstitiones, & uerecundiam in confessione criminum amplectuntur. Denique patri interroganti: An qui apud inferos cõmorantur, fauore alicuius suffragii adiuuentur? Voce quadam horrida & terribili, respondit: Non. Quibus dictis, amplius non apparuit O rem dictu, atque auditu tremendam? Cauete obsecro, fratres ac sorores, a tam graui crimine: cauete, inquam ne iniquitatibus uestris scelus hoc addatis, ut scilicet, propter pudorem eas contegere uelitis, sed potius, toto animi conatu efficite, ut ab eis perfectam in sanctissimo pœnitentiæ sacramento uictoriam obtineatis. Si autem quæritis, quare dominus Iesus Christus, cum in ultima cęna sacris discipulis supra sacratissimum uerumque corpus suum potestatem dederit; dicens: Accipite, & manducate, hoc est corpus meum: hoc facite in meam commemorationem: imperium super oues suas, quæ mysticum ipsius Christi domini corpus sunt eis non concessit, sed illud post resurrectionem tribuendum reseruauit? Ad hoc respondetur: Dominum super corpus quod ex purissimis sanctissimæ matris uisceribus assumpserat, eo quòd suum erat

A & non supra oues, qua nondum redemerat, sed adhuc in Sathanæ iurisdictione erant, discipulis tunc potestatem tribuisse. Postquam autem mortuus est, & oues proprio sanguine redemit, statim in sua sanctissima resurrectione discipulis dixit: Accipite super eas, quia iam meæ sunt, plenariam potestatem. *Thomas autem non erat cum eis, quando uenit Iesus, &c.* usque *post dies octo iterũ erant discipuli eius intus, &c.* Solũ dies octo discipulos suos sua uoluit, dominus præsentia priuare, ne, scilicet, charissimus eius discipulus diu in errore uersaretur Animaduertite, quam paruo tẽ

B poris spatio. Beatum Petrum in peccato dereliquit: uix enim peccandi finem fecerat, cum eum statim misericordiæ oculis respexit. Magnum profectò, fratres mei, argumentum est, ex numero reproborum illum esse qui per longum tempus in peccatis sine aliqua molestia commoratur. Prædestinatus namque si aliquando peccat, a delicto suo maxima cum solicitudine, & angore resurgere conatur, neque in eo potest quiescere: intelligit enim homines peccatorum perseuerantia, in quamplurima damna & incommoda deuenire. De

C quibus Diuus Paulus ait: Tu autem secundum duritiam tuam, & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicii Dei. Ponderate, obsecro, diligenter, qualiter sanctus Apostolus ab assiduo peccato multa mala emanare nos docet: ex quibus unum est cordis duritia, sanctas inspirationes, & optima quæque consilia non aliter expellens, quam res dura sagittam, quæ si inferri massam mittatur, statim sine mora aliqua retrocedit. Aliud uerò est, quod miseri peccatoris cor impœnitens reddit, sicut in Apocalypsi dicitur: Dedit illi Deus ut pœnitentiã Rom. 2.

D ageret & non uult pœnitere a fornicatione sua. Alius denique malum est, quo miser homo, cunctis horis ac momentis iram in diuino pectore thesaurizat, & huiusmodi peccatori, aliisque similibus dominus ait: Super quo percutiam uos, ultra addẽtes pręuaricationem: id est, addentes peccata peccatis, & super omnia uestra scelera addentes impœnitentiam? Quamuis autem Deus istos in hoc mundo tot pœnis animaduertat ut nihil quod illis maiorem dolorem faciat, superesse uideatur: tamen hæc omnia tormenta, quibus in hac uita Apoc. 2 Isa. 1.

illos

illos Deus punit, nihil putanda sunt respe ctu suppliciorũ, & pęnarum, quas ob no uas complacentias de præteritis iniquitatibus habitis, addentes quotidie peccata peccatis, iustissimè merentur. Principes filiorum Ephraim, malum hoc cognouisse

2. Par. 28. in sacra Scriptura manifestè apparet. Dixerunt namque Non introducetis huc captiuos, ne peccemus domino. Quare nultis adiicere super peccata nostra, & uetera cumulare delict ? Grande quidem peccatum est, & ira furoris domini immnet Israel. Videte qualiter hi scelus, non imponentes finem peccatis, exaggerant. Multi autem ex uobis, ad uiam peccatorum in- B defessi estis, atque cum in eis ita continui situs, si aliquando bonum aliquod opus aggredi uultis, in eo uix per spatiũ unius diei commoramini O quot huius ueritatis testes fortassis hic erunt, qui cum crimina sua hebdomada præterita expiauerint, sanctissimumque corpus Iesu Christi sumpserint, iterum in abominationibus, ac scelerum suorum multitudine conteguntur. Solent pueri exercere ludum, quẽ uocant ludum Maurorum, & Christianorũ, Hispanè (*Luego de Moros, y Christianos*) &

Simile. ita in eo alii cum aliis decertant, ut adinuicem seipsos odisse uideantur, finito uero C ludo, omnes simul esse, magno cũ gaudio ridentes, seque amplexantes uidebitis. Nonne antea, o pueri, inter uos dimicabatis, qualiter modo tanta amicitia coniuncti estis? Omnia illa ioco, & non serio se egisse respondebunt. O miserandi peccatores? uestras pœnitentias, ieiunia, & confessiones, puerorum ludis possumus comparare. Nam qui uos pectora percutere, suspiria ab intimo corde trahere, ac cum crimina confessi estis promittere nunquã amplius in ea reuersuros esse, uideret, certè uos ea uehementer detestari, maximoq. D odio prosequi existimaret. Sed longe aliter res se habet, nam transacto paschate, libenter iterum ea amplexi estis; & in illis maxima cum uoluptate delectati. Profecto omnia per derisionem quodammodo uos fecisse significatis. Non ergo (fratres mei) Deum illum summum, & immortalem, cui non amplius uos iniuriam facturos promisistis, ita offenditis, sed potius continuam agite pœnitentiam, gloriosum hunc discipulum imitari canones qui tactis uulnerib us illuminatus diuina clari-

A tate, fideliter credidit, & se ad dominum uoluit conuertere. Deniq. in diuino amore fidelissimè tandiu perseuerauit, quousque plenus gratia migrauit in cœlum fruiturus gloria, ad quam nos perducat Iesus Marię filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA in Albis.

Concio Tertia.

Cum esset sero die illa, &c. Ioan. 20.

QVemadmodum pia mater intimis uiscerib. commota infantem suum diu plorare nõ patitur, quin potius cum primum uidet, ad eũ amplexandum eiusq. lachrymas pręde liciis, atque amore detinendas accurrit; ita Christus R. N. amore, teneritudine, ac pietate, matres omnes longè superans, discipulos suos dolore ac tristitia ob ipsius mortem multo tempore confici non est passus, imo eo die quo resurrexit, ut illos consolaretur, eorumq. lachrymas suę sanctissimæ resurrectionis lætitia cohiberet, inuisit. O quãta ratione iusti etiam in hac uita illud prophetæ dicere poterũt, Transiuimus per ignem, & aquam, & eduxisti nos in refrigerium? Tribulationes S. Propheta in præsenti, ignem uocat. Sicut. n. ignis lignum, & paleas inflammat, & comburit, aurum uero emũdat, & purificat, ita improbi tãquam lignum aridum tribulationum igne consumuntur, iusti autẽ tanquam aurum in fornace illis, & purgãtur, & perficiuntur, atq. inde argumentum sumunt, Dei manum, si in hac uita grauis est, multo magis in futura ultricem esse. Et ita ubi nos legimus. Cognoscetur dñs iudicia faciens, alii transtulerunt. Cognoscitur dominus iudicia faciens, & sic etiam est in contextu Græco, ac paraphrasis Chaldaica habet. Cognitus est dominus iudicia faciens. In quo rigorem ultionis Domini non solum in finali iudicio cognoscendum, sed etiam in præsenti uita a prędestinatis

Simile. Psal. 65. Similie. psalm. 9

natis in multis suppliciis, quæ de ipsis Deus sumit, ut ab imperfectionibus mundentur, & ut in posterum maiori timore viuant, sentiendum esse significatur. Vocat etiam Propheta Dauid tribulationes aquam, quoniam leuia in aqua nō demerguntur neque absorbentur, imo potius super eam enatant, grauia uero statim suo pondere in profundum descendunt, sic in tribulationibus impii peccatorum pondere demerguntur, iusti uero laborum aquās quodammodo calcant, neque ab ipsis suffocari permittunt, quoniam scelerum pondere carent.

Sap. 10. In libro Sapienliæ cum de Hebræis ageretur, sic scriptum est Transuexisti illos per aquam nimiam, inimicos autem eorum demersit mare. Filios Israel, quoniā erant amici Dei, mare deuorare non est ausum: Aegyptios uero, quia nefarii, & scelerati erant, aquæ ipsæ absorbuerunt, ubi aperte figuratum fuit, quàm uariè laborum mare in iustis & peccatoribus operetur. Quamuis autem boni in hac uita ignem hunc laborum sæpenumero transeant, tamen pissimus dominus post calamitates eos delitiis, consolationibusque solet afficere. Sicut cum sacris discipulis actum est, qui post passionem ac mortem sui amantissimi magistri, tandem gaudio, & uoluptate ab ipso perfusi sunt. O nimiū fœlices illi, qui tali tamque pio Domino deseruiunt.

Venit Iesus, & stetit in medio eorū. Idest, stetit in loco ubi ab omnibus uideri posset, hoc enim significat, in medio eorum,
Eccl. 15 sicut in Ecclesiastico dicitur; In medio Ecclesiæ aperuit os eius, hoc est, publicè aperuit Dominus os timentis se. *Et dixit eis, Pax uobis.* O cœlestem salutationem. Sic profecto sese debent serui Dei adinuicem salutare. Ne quæso (fratres mei) improba consuetudine dicendi, *Basos las manos de v. m* uti uelitis, sed diuinum magistrum Iesum Christum in salutationib. uestris imitari contendite.

Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus, & latus. Quasi diceret dominus Pacem, quā his uulneribus ac crudelissima morte lucratus sum, accipite. O quam horrendum malum, & ingens miseria est, uos pacem, quæ Christo reparatori nostro tanti stetit, ita paruipendere, tamque uili precio commutare? Solent enim homines ob quam-

A cunque rem minimam, pacem qua erga proximum fruuntur, amittere. Testes huius ueritatis certissimi sunt dissensiones, quę quotidie circa prælationes, sedilia, ac cętera huiusmodi leuia, ac nullius ferè pōderis eueniunt, testes sunt lites, & controuersiæ, quę continuo in prætoriis exercentur. Quod autem hoc sit pessimū signum, 2. Cor. 6
docet Diuus Paulus dicens: Iam qui dem omnino delictum est in uobis, quod iudicia habetis inter uos. Notate, fratres mei, diligenter, quod Sanctus Apostolus ait, scilicet omnino delictum est in uobis. Vnde colligis diuine Apostole, in illis esse de
B lictum? In hoc, quia uidelicet, iudicia inter se habebant. O admirabilis exaggeratio, ut a iurgiis, & contentionib. abhorreamus. Et statim addidit. Quare non magis iniuriam accipitis. Quare non magis fraudem patimini? Aperite ergo, fratres, uiscera uestra, & pacem hanc, quam dominus Iesus uobis offert, libenter accipite, ut cum proximis uestris in illa uiuere ualeatis. Animaduertite etiam pacis nomine, non solū peculiare donum, sed etiam, ut mos est apud Hebræos, omnia bona simul in- Gen. 37
telligi. Ita habetur in sacris literis, ubi Iacob misit filium suum Ioseph, ut uideret,
C an prospera circa fratres, & pecora eius cuncta euenirent. Et pro his omnib sic habet litera Hebraica Ito, & uide, an fratres, & pecora sint in pace, idest, si cuncta sint prospera. Ita etiam, cum Christus Redemptor noster pacē discipulis, & in ipsis toti Ecclesiæ deprecaretur, omnia bona sub isto nomine, pacem, deprecatus est. Ac si diceret: pax, amor, patientia, mansuetudo, omnia denique spiritualia bona, quibus egeris, in cordibus uestris continuo habitent. Faciunt ad rem uerba illa Diui Pauli, scilicet; Iustificati ergo ex fide, pacem
D habeamus ad Deum, per dominū nostrū Iesum Christum. Ex fide, ait, quia, ut alibi explicuimus, fides est principium iustificationis, atque his uerbis Beatus Apostolus apertè ostendit unum ex præcipuis iustificationis fructibus esse, animam cum creatore suo pace frui. Ita firmat Propheta Isai. dicens. Et erit fructus iustitiæ pax. Isai. 32.
Idem innuunt uerba psalmi, ubi dicitur. Psal. 42
Iustitia, & pax osculatæ sunt ad significādum mentis iustitiam, & pacē, nimis coniunctas esse sorores. Propter quod S. Zacharias uirtutum iter, ac sanctitatem cun Luc. 1

ctam,

ctam, uiam pacis appellauit, qui de fine aduentus filii Dei in mundum loquens, illum ad dirigendos pedes nostros in uiam pacis uenisse, testatur. O quam dulce, quamque suaue homini esse debet, Deum amicum habere, quia tranquillitate cor eius
Psal.92. perfruetur: Vnde Regius Psaltes postquam dixit, Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur, de huiusmodi uerba faciens inquit, Scapulis suis obumbrabit tibi, & sub pennis eius sperabis, id est, (*Al tal Dios le hara espaldas*:) ac sicut pullus sub matris alis, ita sub protectione Dei atque auxilio fouebit. Benedictus ergo sit talis pater, glo- B rificatus talis Dominus. Beati iusti qui tantam pacem, quietem ac tranquillitatem etiam in hac uita consequuntur. Qui erga Deum in hac pace uiuunt, etiam erga proximum eam habent: in quibus facile
Ps.133. illud Dauid, Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres inunum, experiri uidemus: in quo Psalmo statim duæ ex effectibus, qui a pace oriuntur, similitudines elegantissime describuntur. Quarum altera est, Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit in orem uestimentis C eius, id est, Magnates Reipublicæ, ubi pax fuerit, uirtute Dei replebûtur, & suo exemplo tanquam pretioso unguento cunctam ipsam Rempublicam suauissimè unguēt. Altera est: Et sicut ros Hermon, qui descēdit in montem Sion, hoc est, sicut rores ac niues, quę è cœlis in montes, & alta cacumina ceciderunt, inde præter labentes umbrosas ualles irrigant, ita procerum Reipublicæ doctrina, sanctitas ac rectè uiuendi exemplum in minores consluit, ideo sequitur, Quoniam, illi mandauit dominus benedictionem, & uitam usque in seculum.

D Omnia hæc ex eo nascuntur, quia ubi pax reperitur, ibi nidus & domicilium misericordiæ Dei, ac uitæ, quæ est eius diuina gratia, existunt. Quis est igitur (fratres mei) qui tot tantasque pacis excellentias audiēs, eam totis uiribus, ac li. et difficillimis uiis adipisci non cōtendat? Et quis est, qui uitam potius, quam singularem hanc uirtutem nolit amittere? Faxit Deus ut & oculi uestri illuminentur, & corda uestra ad hæc opere complenda excitentur. Vt autem negotium hoc in dies in melius au-

A geatur, Reipublicæ gubernatores, ac prælatos omnes contestor, ut in illos, qui discordiam & dissensionum causa sunt, seuere animaduertant: istos nanque meritò possumus dicere improbum Sathanæ munus uelle usurpare: qui (ut legitur) primæ mulieri fallaciter dixit: Cur præcepit uobis Deus, ut non comederetis de omni ligno paradysi? O infernalis astutia. Tantū prohibuerat Deus arborem scientiæ boni, & mali, & humani generis hostis, uidete qualiter rem amplificat? Non enim ait, quare Deus præcepit ne ex illa arbore comederetis, sed ut rem uerbis magis ampliaret, per circuitū loquutus est. Cur, inquit præcepit uobis dominus, ne comederetis ex omni ligno? Gene.3

Hoc etiam est sequacium cacodœmonis pessimum ingenium, id scilicet, quod paruipendendum erat, nimis exaggerare, atque amplificare. Si quis (uerbi gratia) uerba ignominiosa in alium siue absentem siue pręsentem profert, statim infamis delator, domum illius in quem dicta fuerunt, pergit, ac suis execrandis sermonibus efficit, ut miser homo in alium indignetur, & quo magis ira incenditur, cò plura uerba improbus susurro addit dicens; Hoc ne absque ultione ferendum est? (*Como y fulanos os auia azer tal y tal agrauio?*) O maledictū Sathanæ instrumentum: nonne attendis, quam seminas tuis uerbis discordiam? Ego nomine Beatissimę Trinitatis uos omnes, in quos iustitię munus incumbit, hodierna die aduro, ut istos imitatores diaboli impune abire non permittatis. Si uero congerit (quod Deus auertat) ut adhibitis remediis, se in meliorem frugem recipere noluerint, illos tanquam pestē è Republica expellere conemini. Apud Prophetam Ionam legitur, cum in mari tempestas excitaretur, nauem, quam ipse, & alii conscenderant, in magno fuisse periculo. Cum autem (ut postea apparuit) propter Ionam nautę procellosum mare turbatum que uiderent, hæc, ut nauis incolumis ad portum perueniret, eorum animis sententia stetit, scilicet, sanctum Prophetam ab ipsa naui exturbare, & in aquas proiicere: quo facto tempestas cessauit. Simile. Ionæ 1.

Ita cum Rempublicem, cœnobium, aut congregationem aliquis conturbat, optimū remedium est, cum ab illlo hominum cœtu, ut reliqui pace fruantur, detrudere.

Post-

Postquam igitur dominns pacem suam discipulis dedit, eos sic est alloquutus *Sicut misit me Pater, & ego mito uos.* Diuinus
Actuum 13. ille concionator Diuus Paulus altissimum resurrectionis mysterium persuadere uolens, inquit: Quę ad patres nostros repromissio facta, est hanc Deus adimpleuit resuscitans Iesum Christum sicut & in Psalmo secundo scriptum est: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Vbi aperte conspicimus Sanctns Apostolum uerba hæc de sanctissima resurrectione intellexisse, quæ ita Christo Redemptori nostro a Patre æterno dicta sunt, ac si quidam pater filio suo, quo qui a magno periculo euaserat, dicat: Existima fili, te hodie a me & genitum, & natum fuisse. Sic Pater æternus, quoniam Filium suum unigenitum, ut hominem resuscitauit, ei dicit: Ego hodie genui te. Sed quoniam illo Psalmo nullis interpositis uerbis eum hortatur, ut a se postulet. Et dabo, ait, tibi gentes in hæreditatem tuam (ubi multitudinem fidelium, qui in eum credituri erant pollicitus est.) Cum resurrexit statim discipulis imperauit, ut pręclarum hoc opus, scilicet, conuersionem infidelium inchoarent, & ita ait, *Sicut misit me Pater, & ego mitto uos* Quasi diceret. Quęadmodum Pater me ad illuminandū mundum a suis erroribus misit, siquidem ego uos doctrina mea atque exemplo illuminaui: modo ite, & lucem hanc uniuerso mundo diligentissime communicate. Quibus uerbis admirabilem Apostolorū authoritatem eis concessam ostendit. Quibus tunc merito illud Diui Pauli dici potuit: Lucetis sicut luminaria in mundo uerbum uitę continentes.

Phili. 2. Notandum tamen est aduerbium illud, sicut in Euangelio positum, non omnimodam dicere similitudinem, quoniam Christus filius Dei, ut mundum redimeret, nosque Patri suo reconciliaret, è cœlis descendit: Apostoli autem minime. Vult ergo dicere, quod sicut Pater filiū, ut gloriam suam manifestaret misit, ita filius sanctis discipulis imperauit, ut gloriam sui sanctissimi nominis cunctis gentibus demonstrarent.

Hæc cum dixisset, insufflauit, & dixit eis, Accipite Spiritum Sanctum. O quam potentes sunt Dei flatus? Pauperculos hic piscatores dominus, uno flamine gratiæ & benedictionis uasa effecit. Flatus etiam Re-A gum ac principum mundi potentes sunt, sed non ut gratiæ, imo iniquitatis, superbiæ, & arrogantiæ uasa confingant. Atque ita quotidie illos, qui a Magnatibus, & souentur & diliguntur tam inflatos, tantaque pompa incedere uidemus, ut uix eos totus terrarum orbis capere possit, nec alios in mundo consistere patiuntur. In sacris literis Deus sic loquutus fuisse legitur: Gen. 2. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Vbi maxime immensa bonitas eius apparuit. Nam cum esset summus Deus, cui nullus par esse potest, tamen sibi similem, & quem etiam ipse condidit, uoluit habere. Miser uero homo, su-B perbia & elatione plenus, neminem sibi similem in hac uita uidere cupit. Imo eo ipso, quod alium in aliqua re, siue literis, siue fauore, siue nobilitate, aut aliis huiusmodi similem conspicit, eum statim toto animi conatu ab illo statu deiicere, & ut potest, quodammodo anniihlare intendit. Superbiam scitote, fratres, esse inuidiæ matrem, inuidiam uero, odium & iram peperisse.

Quę quidem, mala, proh dolor, magnā Ecclesiæ Dei partem, non sine iactura e-C uerterunt. Propter quod diuinus psalmographus ait, Singularis ferus depastus est eam. Ferus iste singularitas ipsa, nuncupari potest, qua istorum quisque erga proximorum utitur. Ideo Deum deprecamini, ut uos à tam uenenosis flatibus, siquidem id damnnm inferunt, sua misericordia eripiat Est superbia ueluti subtilis aer, qui (etiam Psal. 79. nobis fere inuitis) tanquam per rimulas in interiora mentis nostræ ingreditur, & multo melius, si flatus, & fauores mundi quærimus, eique cordis ianuas patefacimus, ingreditur. Date igitur operam fratres mei, ut flatibus diuinis diuina gratia D mentem ditantibus ostia reseretis, qui fatus ex parte sua in omnes sufflare parati sunt.

Quemadmodum uno eodemque uēto, decē uel duodecim naues æquora sulcāt, quarum alię uelociori, aliæ tardiori cursu nauigant, quod quidem non ex parte uenti (idem enim est) sed ex parte ipsarum nauium prouenit: quędam namque multis locis confractæ sunt, quædam uero minime: quædam onerate, quædam uero exonerate, atque ita hæ in portum securè plerumque perueniunt, illæ uero naufragium faciunt:

erant, sic unus & idem diuinus flatus suis fauoribus in omnes inflat, sed alii tanquam excellentes naues tam prospere nauigant, ut securissimum Paradysi portum teneant, alii autem in purgatorio hyemant, alii denique quia cupiditatibus, affectionibus, atque huius seculi rebus uelut naues onerati se mari commiserunt, tandem in profundum inferni demersi sunt. Quamobrem unusquisque uestrum (charissimi fratres) diligenter animaduertat, qualiter diuinns flatibus utitur.

Et dixit eis, Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. O admirabilem hominum dignitatem: O rem admirationem dignam? Adeone Deus hominem magnificare uolnit, ut in eius manibus ore, ac uoluntate animarum remedium compararuerit? Tanto honore ac reuerentia apud Hebręos, Graecos, & Romanos olim sacerdotes habiti sunt, ut si aliquem illustrem excellentemque uolebant appellare, eum sacerdotem nuncupauerint. Ita intelliguntur aliqua

2.Re.8. loca sacrę scripturę, in quibus sic legitur,

2.Pa.18. filii autem Dauid sacerdotes erant. Nec potest intelligi illos sacerdotis munere fungi, quoniam eis qui erāt ex tribu Iuda, hoc

Heb.7. prohibitum erat, ut ex Diuus Paulus patet, atque ita ibi diuina Scriptura significat filios Dauid illustres, excellentes, atque in magna aestimatione habitos fuisset, ut in nostro modo loquendi, crudeles Nerones, disertos Senecas, & sapientes Salomones uocamus. Si igitur eo tempore ita uenerabantur sacerdotes, quanto maiori honore nunc digni illi debent esse, qbus Dominus potestatem supra uerum ac mysticum suum corpus concessit? Hinc etiam infertur, illos puriores ac sanctiores antiquis sacerdotibus esse debere, atque hoc ornamenta, uestesque, quibus induuntur significant, nec uacuas cęremonias esse putetis; nam, Amictus pudorem, Alba conscientiae puritatem, Cingulum castitatem, Stolla obedientiam, Manipulum, temperantiam, Casulla quae eum totum contegit, charitatem, quae super omnes uirtutes eminet, innuunt & re-

Simile. praesentant. Cum aliqua comoedia nobis ob oculos proponitur, in qua alius persouam Regis sustinet, alius uero pastoris personam induit, unusquisque horum uestes illius personę, quam agit, sumit. Decensne

A esset ut ille qui pastoris personam repraesentat, sermone concinno, eleganti, atque urbano, alter uero, qui Regis personam induit, rudi ac pingui loqueretur? Certè sic reprçsentationis ordo peruerteretur; decet enim unumquemque loqui sicuti induit. Ita etiam rationi consentaneum est, ut sacerdos quemadmodum uestium, quibus ornatur, dignitas postulat, loquatur & operetur, continuoque ei ob oculos obuersetur, se summum sacerdotem Iesum Christum filium Dei, cuius personam in terris gerit, debere imitari.

B Regius Propheta Deum sic interrogat, domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Psal. 14

Et ipsemet respondit; Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam, qui loquitur ueritatem in corde suo. Veritas est confirmitas rei ad intellectum, & ille loquitur ueritatem in corde suo, qui qualis optat exterius apparere, talis interius esse nititur. Quapropter, siquidem, o sacerdos, exterius Iesum Christum repraesentas, atque in bona aestimatione ab omnibus haberi desideras, pro uirili laborare debes talis interius esse, qualis a cunctis exterius

C uideri exoptas.

Sed dicet aliquis. Quare cum summa ueritas sacerdotibus dicat, Cum remiseritis peccata, remittuntur eis,) quando ipsi nos a peccatis absoluunt, pęnitentiam nobis imponunt? Ad hoc facilè respondetur illis singularibus uerbis Prophetę Naum, quae sic habent, dominus patiens & magnus fortitudine, & mundans, non faciet innocentem. O admirandum mysterium? Quid sancte Propheta ais? Si Dominus aliquem emundat, qualiter eum damnatum sinit, & si damnatum, qualiter purgat? Ad hoc respondeo, quod sacerdos Naum 1.

D ex parte Dei delinquentem, ut oportet dispositum a culpa ita absoluit, ut pęna ęterna, quam propter peccatum meruerat, in temporalem maneat cōmutata, excepto, si tantam cōtritionem afferret, ut propter illam ab omni poena esset immunis. Verū est tamen, uirtute absolutionis, aliquam etiam poenę partem remitti, ideo saluti animę non parum conducere uidetur eadem crimina saepenumero confiteri, toties enim quis poterit confiteri, ut uirtute absolutionis, ab omni poena liberetur. Sed proh dolor? qualiter eadem peccata sępè confi-

tebitur ille, qui uix semel in bono, idque A pene inuitus, & magis ad Ecclesię mandatum explendum, quam ad utilitatem, & commodum animæ suæ reportādum cōfitetur? Si esset carbonarius, qui per totum annum in saltibus commorans, indutus semp una subucula carbones efficeret, & in urbem ueniens, fullonamque aliquam linthea mundātem uidens, se celeriter tunica exueret, mulierem deprecans, ut eam sibi nulla interposita mora emundaret, certe, ut ab ipsa fullona derideretur, merito dignus erat. Diceret namque carbonaria mulier; Amice, uideris insanire, nā subucula hęc taliter immunda est, & ita B sordes contraxit, ut si recte abluenda sit, prius madefieri, postea candificari, tandem saponē tergi necessarium est, & his omnibus diligentiis adhibitis, albam subuculam remanere non parum erit. O quot peccatores animæ suæ maculas per totum annum non abluunt, scelera sceleribus quibus conscientiæ inficiuntur, ac nigriores carbone fiunt, continuo addētes Cumque ueluti carbonarii effecti sint (sicut illi de quibus sanctus Hieremias inquit, Denigrata est super carbones facies eorum) ueniunt ad lauatricem Iesu Christi, id est, ad sacerdotem confessorem. Et quia cum aliorum confessiones audientem aspiciunt, statim sine examine conscientiæ, ac sine madefactione lachrymarum cōtritionis, & absque præparatione, uel diligentia aliqua, ut lauentur, ab ipso petunt insensati. Insensati putatis nō plus ad confessionem requiri, quam uos ad pedes confessoris proiectos ore hoc proferre? Pater, peccator sum me interroga, & à delictis me absolue. Non sufficit hoc, fratres mei, non sufficit, oportet enim ea omnia uos in memoriam reuocare, & de ipsis confiteri, ac tandem firmissimo proposito ab illis abstinere, & hoc modo uobis sacerdotis proderit absolutio. Ecce igitur qualiter Dominus patiens & mundans, non faciet innocentem. Si quis amicus Regis eum proderet, & postea ei reconciliaretur, non ideo statim in pristinum statum restituitur, sed ut illatæ iniuriæ, seque proditorem fuisse recordetur, aliquo supplicio afficitur, ita peccatori taliter culpa à Deo condonatur, ut uelit ipsorum pœnam aliquam pati, eique ut pro peccatis satisfaciat, & diuinam maiestatem tradidisse non obliuiscatur, pœnitentiam imponi. Animalia illa, quæ in suo Apocalypsi Diuus Ioannes uidit, plena oculis erant, ante & retro; sic ueros pœnitentes in hoc mundo esse oportet, decetque oculos in uultu habere, ut attente occasiones uitare possint; & retro, ut ante actę uitæ, & offensionum in Deum commissarum, ac misericordiæ eius propter absolutionis beneficium reminiscantur. Est etiam pœnitentia uelut fœnum, quo peccator, ne in posterum delicta committat, detinetur. Atque ideo confessorem imponendis pœnitentiis, prudentem esse maxime necessum est. Non esset in sua arte peritus Chirurgus ille, qui una unctione uariis vlcerum generibus mederi uoluisset, artis etiā medicinæ esset expers medicus ille, qui unam eandemque medicinam multis ægritudinibus adhibere contenderet; ita confessoris munere abutitur ille, qui diuersis peccatoribus diuersa peccata committentibus, eandem pœnitentiam imponit. Carnali e enim homini flagella & ieiunia, atque cilicia, quibus caro eius maceretur & conteratur iniungenda sunt. C Canis solitus in macello sanguinem lambere, difficile, nisi per fustium uim potest ab hoc abstinere, ita corpi helluonis, uoracis, & effœminati, uiolētiam inferre, ut abstinens fiat, & castitatem seruet, opus est. Maxime etiam ad hoc conducit pœnitentem, ut crebro, & frequenter peccata sua confiteatur, sanctissimumque Christi corpus accipiat, admonere. Auaro autem hęc pœnitentia est imponenda, ut scilicet quotidie pauperem sustentet, si diues est; si autem opere seruili quęstiū sibi quęrit imperetur, ei ut ex eo quod sudore lucratur, stipem eroget Loquens de pec D catore Deus, hoc iussit. Si pauper est, pro delicto assumat agnum ad oblationem. Mirabile certe est, qualiter Dominus in lege purificationis mulierum, iussit, ne paupercula teneretur offerre agnū; hic uero, ut quis quantumuis pauper, pro delicto agnum offerat, imperat, debebat enim si inops erat, siquidem minorem occasionem habebat, a uitiis se abstinere, qui uero non abstinuit, in pœnam criminis uictu abstineat, & agnū offerat. Quoniam autem cum Dominus primo apparuit, *Thomas non erat cum eis*

post

Margin notes: Simile. — Hier. 4. — Simile. — Apo. 4. — Leu. 14

post dies octo uenit Iesus, & stetit in medio, &c. Per octo dies absens fuit Dominus. Vnde colligitur, eum post resurrectionẽ, non tam continuò sicut antea, cum sacris discipulis fuisse uersatum, ut nos doceret, eos qui cum Christo resurgunt, familiariterque eum eo agunt, ab hominum licet sanctorum cœtu & congregatione, quoad fieri poterit, separari debere. Quod si frequentia colloquia iustorum, diuinã conuersationem impediunt, multò magis eisdem improborum commerciũ obstabit. Hoc fuit causa, quare Iacob filiis suis pręcepit, ut eum cum patribus suis, & non in Aegypto sepelirent. Iusti namque ab improbis non solum in uita, sed etiam post mortem seiungi uolunt. Gen. 49 B

Deinde dicit Thomæ, Infer digitum tuum huc. &c. O uere afflictorum consolator Iesu Christe? quare Magdalenæ in horto flenti & amoris plenæ, dicis: Noli me tangere, huic uero indurato, ut digitum in uulnus inferat tuum, iubes? Vt te hominem admoneam, ne quantumcunque in occulto sis loco, fœminæ licet sanctæ, contactum patiaris. In sacris literis sic legitur. Tulit Deus unam de costis Adam, & repleuit carnem pro ea. & ædificauit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem. In hoc, quòd homo in formatione mulieris amisit costam vnam, & pro ea carnem accepit, aliquo modo significatum fuit, homines propter conuersationem fœminarum, constantiã & fortitudinem amissuros, ac mollitiem & imbecillitatem acquisituros. Denique cum Diuus Thomas sanctissima illa uulnera tetigit, lucem fidei recepit, ac medicinam gratiæ, qua consequimur gloriam, ad quam nos perducat Iesus Marię filius, Amen. Gen. 2. C

AD LECTOREM.

Svpra secundam partem huius Euangelii, & hanc secundam apparitionem, quatuor sermones festiuitatis sancti Thomæ, in libro quem de concionibus aduentus scripsimus, inuenies.

A

DOMINICA SECVNDA post Pascha.

Concio Prima.

Ego sum Pastor bonus, &c. Ioan. 10.

Cvm de anima iusta in Canticis ageretur, sic dicitur. Sicut uita coccinea labra tua, & eloquium tuum dulce. Verba iusti adeo plena charitatis, atque attractiua sunt, ut peccatores suo Creatori per amorem & charitatem uinciant, sicut uitta capillos uirginis ligat, & caput eius constringit. Amor enim diuersos loquendi modos, uariasq; uerborum excogitationes, quas qui non diligit, non scrutatur, imo in ore eius uerba rigescere uidentur, continuo facit quærere. Ideo Sanctus Dauid dicebat Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis laudabit os meum. Hoc est, Reple Domine mentem meam tuo diuino amore, & statim lingua mea eloquia uiuida & ad te laudandum, & ad aliis tuum amorem persuadendum habebit. Quod si hanc efficaciam uerba iusti habent, quanto efficaciores erunt iustissimi inter omnes iustos Iesu Christi sermones? Quo iure ei possumus dicere, Eloquiũ tuum dulce. Apertissimum huius ueritatis testimonium, nobis in hoc sacro Euangelio ante oculos proponitur, in quò cœlestis Dominus dulcissima hæc uerba protulit, Ego sum pastor bonus. Attendite quibus tantę dignitatis nominibus ut nos ad se alliceret, diuinus Dominus usus est. Cant. 4. Psal. 61.

At si per aliena ora (ut inquit Apostolus) loquens Patribus, in Prophetis loquutus est tam dulcia uerba, ut sunt illa quæ sancto Osea scribuntur. Ego quasi nutritius Ephraim portabam eos in brachiis meis, & nescierunt quod curarẽ eos: in funiculis Adam traham eos, in uinculis charitatis, & ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorũ, & declinaui ad eũ ut uesceretur. Quibus uerbis amorem, quo populũ Israel prosequabatur Dominus tribus amoris generibus cõparauit. Per Ephraim autem Hebræus populus, super quem Ieroboã, qui erat de tribu Ephraim regnabat, D Heb. 1. Osee. 11

intelligitur. Et primò, amorem suum confert cum amore nutricis, quę tanta certitudine, pietate, & amoris affectione infantem nutrit, ut matres ipsas longe superare uideatur: deinde cum amore pauperis agricolæ, iuga boum, quorum opera sustentatur, possidentis, qui finito die labore, boues suos comiter & beneuolè domum ducit, eis iugum ut pascantur & quiescant, a ceruicibus auferens. Tandem cum amore pijssimi patris comparat, qui ægrotum filium omnem cibum fastidientem habens sua propria manu ei epulas ministrat. Hæc tria B amorum genera, erga filios Israel Dominus habuisse confitetur: illis enim amantissimè indulgebat, eosque in numeris (sicut nutrix infantem) a captiuitatibus duris eripiendo portabat, ac denique sicut obseruantissimus pater, cumulatissimè sustentabat. Sed his adhuc non contentus, uide quid per sanctum Isaiam dicat, Numquid obliuisci potest mulier infantem suum ut non misereatur filio ueri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui: ecce in manibus meis descripsi te. Si hęc, inquam uerba, tanta dulcedine & suauitate plena, Deus per Prophetarum ora loquutus est: quid modo in Filio suo, qui est proprium suum os, nobis ipsum loquutum fuisse credemus? Dulcissima super omnem modum uerba diuini uerbi facti hominis fuerunt, & quæ delitijs & consolationibus plena, nos diuino eius amori deuincere, atque religare poterant. Voluit Christus Redemptor uocari frater noster, amicus, Magister & sponsus. Voluit etiam gallinæ comparari, ut apud Diuum Mathæum: Quemadmodum, inquit gallina congregat pullos suos sub alas: sic ego meos, amore & beneuolentia protego. Modo autem se pastorem nominat, dicens: Ego sum pastor bonus. Non hic ait: Sum iudex, ut uos iudicem, non Rex, ut uos opprimam, non Dominus ut uos euertam, & quodammodo eurscerem: sed pijssimo Domino placuit, ut sibi nomen hic imponeretur, quod nobis terrorem non incurreret, imo nos emolliret, & in diuino suo amore incenderet atque inflammaret. Benedictus ac glorificatus sit talis pastor: fęlices oues, quæ ab illo se pasci sinũt? Teste Propheta Ezechiele, Deus optimum pastorem suis ouibus se daturum in hunc modum promiserat: Suscitabo super eas pastorem unum, qui pascat eas, seruum meum Dauid, & ipse pascet eas, & ipse erit eis in pastorem. Quę uerba Diuus Hieronymus non posse de Dauid Rege intelligi, quia multis retrò temporibus mortem obierat, sed de Christo Redemptore nostro intelligenda esse testatur. Qui (ut ait Diuus Paulus) factus est ex semine Dauid secundum carnem. Illum uero Propheta seruum uocat, quia Patris æterni seruus, inquantum homo est, & per excellentiam nuncupatur unus pastor, quem (ut scriptum sanctus Isaias reliquit) ipse Pater æternus sic nominat, dicens: Vnum uocaui eum, & benedixi eum. Mirabile uidetur quod cum cœlestis humani generis reparator, multis de causis bonus pastor potuerit appellari, unam tantummodo hic assignauit, scilicet. Animam meam pono pro ouibus meis. Dicere potuisset: Sum pastor bonus, quoniã oues meas optimis pascuis atque alimentis depasco, non solum enim cœlesti doctrina eas sustento, sed etiam meo proprio corpore suauissimè reficio. Ac de hoc gloriatur sponsa, dicens; Dilectus meus qui C pascitur inter lilia, idest, qui me suo sacro corpore inter lilia, qui sunt Angeli, Dominum suum ibi comitantes, pascit. Nam quia nos tam diuino cibo pasci magnopere gaudet, ideo se esse eum qui pascitur vult, ut sponsa affirmet. Vel etiam potuisset Dominus dicere: Sum pastor bonus, quoniam oues meas accuratissimè seruo. Scriptum est enim. Iustorum animę in manu Dei sunt. Cum autem in meis manibus fuerit, nunquam ab eis oculos auertam. His tamen atque aliis causis omissis, solum propter hoc se bonum pastorem esse ait, scilicet, quia pro ouibus D suis uitam posuit, hoc enim præclarum opus amorem eius, apertius & clarius præ cæteris demonstrauit.

Isa. 49. — Matt. 24. — Ezec. 34. — Rom. 1. — Isa. 51. — Cant. 2. — Sap. 3. — Valerius Max.

Valerius Maximus inter antiquos insignis Historiographus, de pietate erga patriam differens, narrat, Codrum Atheniensium Imperatorem, cum bellum Dorensibus inferre uellet, magnum exercitum comparasse, cumque belli euentum scire optaret, se ad oraculum contulisse Apollinis, qui consultus respondit, exercitum eius, nisi ipse in prælio moreretur, uictoriam minimè reportaturũ. Quo a Dorensibus

rensibus cognito præconis uoce cautum esse iusserunt, ne quis eorum sub pœna capitis, Codrum Imperatorem, licet inermis in medio exercitus inueniretur, interficeret. At ubi Codrus hostium præconium intellexit, ne sui uincerentur, habitum mutauit, & indutus pauperis agricolę uestibus, fascemque lignorum in humeris portans, se in hostium copias interficiendum contulit. Quod quidem ita euenit, nam cum à nemine cognosceretur, uita priuatus est. Sed (dictu mirabile) statim post mortem eius, victoria quæ anteà dubia erat, in ipsius partem inclinauit, ac tandem hostibus profligatis, eũ ab ipsis obtinuerunt. Singulari profecto amore princeps hic suos prosequutus est, siquidem maluit mortem oppetere, quam eos in uitæ discrimen, periculumque uocare. Ego siquidem Ethnicus Princeps, suos sic charos habuisse ostendit, multò magis ineffabilem Christi Redemptoris nostri bonitatem decebat, amorem eximium ouibus suis, uitam omnium prætiosiorem offerendo, ostendere. Aduertite, quęso, qualiter postquam dixit. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis, paulo inferius concludit, dicens. Animam meam pono pro ouibus meis. Non ait, se obtulisse uitam, pro omnibus, quantum ad efficaciam, uel efficientiam, sed solum pro ouibus suis, quæ sunt electi & prædestinati: hi enim merito oues, quarum naturam quodammodo sequuntur, appellantur. Et in primis inter alia illas in obedientia imitantur, est enim ouis animal nimis obediens, & quod facile à pastore suo duci patitur. Atque ita cum Propheta Dauid obediẽtiam
Psal. 79 sancti Ioseph amplificare uellet, sic ait. Qui deducis uelut ouem Ioseph, hoc est, qui a te Domine, duci permittit, tibique tanquam ouis pastori suo obtemperat, & hoc ex iis, quæ Deus à suis postulat, præcipuum est.

Gen. 17. Postquam Deus Patriarchæ Abrahę dixit. Et statuam pactum meum inter me & te. Addidit statim. Tu ergo custodies pactum meũ, idest. Licet ego ex propria mea uoluntate beneficia hęc in te contulero, & fœdus hoc tecum in eo: ratio postulat, ut quantum ex te est, pactum & fidem
Psal. 89. hanc non frangas. Non prophanabo testamentum meum, & quę procedunt de labiis meis non faciam irrita, ait idem Dominus. Ac si diceret: Siquidem ego promissa tibi pręstabo, tu etiam pro uirili, q̃ pollicitus es obserua. Ego Deus tuus ero, in quo omnia bona includuntur ideo ut promissis stes, meę uolũtati & obedientię adhærendo maximè oportet. Ad hoc Rom. 1
Diuus Paulus, se sociosque suos gratiam & Apostolatum accepisse fatetur. Accepimus, inquit, gratiam & Apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus: hoc est, ut omnes gentes rebus illis quas fides docet, obtemperent, pro nomine eius (quod exponit Beatus Ambrosius) tanquam vicarii Christi uices eius gerentes in Ecclesia. Et hoc est, quod antea 1. Co 4.
idem Beatus Apostolus dixerat: Pro Christo enim legatione fungimur. Theophylactus uero sic interpretatur: Pro nomine eius, idest, pro exaltatione nominis Christi, ut uirtus ipsius nominis, per totum mundum diuulgetur. De iis ouibus, dici potest illud Psalmi; Herodii domus dux Ps. 113
est eorum.

Gryphis, animal est habens crura agni, dorsa uero leonis ac pectus, caputque Simile.
Aquilæ simillimum, & ideo nomen Gryphis optimè Christo Redemptori nostro quadrat, fuit enim in passione sua, sicut agnus, in resurrectione ut leo, & in Ascensione uelut Aquila. Domus autem huius diuini Gryphis Ecclesia sancta est, quæ dux & gubernatrix eorum, qui saluandi sunt, existit, nisi enim homo, quicunque ille fuerit, ab Ecclesia ducatur & gubernetur, nunquam Dei faciem uidebit. In hoc cælestis pastoris Iesu Christi oues cognoscuntur quod non solum ei obediũt, omnia quæ ipse in sacro Euangelio imperat obseruantes, sed etiam Ecclesiæ sanctæ morem gerere conantur. Ouis si offenditur dicit, ua, si uero pascitur etiam dicit, ua, denique tam in prosperis quam in aduersis semper dicit, ua. Animal est mansuetum, cornua non habens sicut taurus, nec dentes ut canis, nec ungues tanquam leo, nocenti haud nocet, quibus omnibus mansuetudo ac patientia uiri iusti qui omnia placido ac sereno uultu suffert, significatur. Et quemadmodum uepres, atque Simile.
spinæ campi ouium lana, quę eis adhęret, cooperiuntur, ita improbi tyranni iustos uexantes & opprimentes eorũ lana, idest, bonis operibus conteguntur. Atque ita

de sanctis martyribus Ecclesia concinit? Cæduntur gladiis morte bidentium, non murmur resonat, non querimonia, sed corde tacito mens bene conscia conseruat patientiam. Accedat ad hoc optimum D. Pauli testimonium, ubi sic ait. Vsque in hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cędimur, & instabiles sumus, (uel ut alii uerterunt) incertis uagamur domibus, maledicemur, & benedicimus, persequutionē patimur, & sustinemus, blasphemamur & obsecramus. Et paulò superius dixerat: Spectaculum facti sumus mundo, & angelis, & hominibus. Id est, tot sunt labores nostri, eosque tanta patientia perferimus, ut non solum hominibus, uerum etiam angelis admirationis spectaculum, ut olim solebant esse illi, qui in theatris cum bestiis certabant, facti simus. Quare fratres mei, non erubescitis, & præ uerecundia hæc audientes, uestramque impatientiam in quacunque licet minima persequutione cognoscentes, uosipsos non confunditis? Causam huius rei hanc esse credo, quoniam omnes labores à manu Dei prouenire non altius animo euoluitis. Consideratio enim huius rei, sufficiens patientiæ causa esset. Quando ignis, de quo in sacra Scriptura, duos filios sacerdotis Aaron combussit, Moyses eis hæc uerba dixisse legitur: Hoc est quod loquutus est Dominus. Sanctificabor in his, qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glorificabor. Idest, iustitiam meam in ultione eorum manifestabo, & quanto odio peccata prosequor, ostendam. Quod audiens tacuit Aaron, patienter flagellum, siquidem ex Deo erat, perferens. Hoc etiam S. Tobiam inuitauit, ut quæcunque ei euenirent, non moleste ferret, de quo sic legitur. Non est contristatus contra Deum, quod plaga cæcitatis euenerit ei, sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus uitæ suę. Et quamuis, ut ibi dicitur, parentes & cognati eius irridebant uitam eius, dicentes Vbi est spes tua pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas? Tobias uerò increpabat eos, dicens. Nolite ita loqui, quoniam filij sanctorum sumus, & uitam illam expectamus, quam Deus daturus est iis, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. O admirabilis tanti uiri patientia, &

1. Co. 4

Leui. 10

Tob. 2.

A admirabilis erga omnes Christianos doctrina? Eam Deus cordibus nostris infigat, ut nunquam amplius illius obliuiscamur. Est etiam ouis animal nimis timidum, lupum enim uehementer perhorrescit, sed multò magis iustus peccatum timet, ac merito, siquidem animam interficit. Ideo in Prouerbiis dicitur. Beatus homo qui semper est pauidus. Quis ergo non pertimescet, si pericula huius miserrimę uitę, rigidamque Dei iustitiam contempletur? Quamuis D. Hieronymus sanctus erat, solebat tamen sępenumero dicere. Siue comedam, siue bibam, semper in auribus meis sonat illa tremenda tuba. Surgite mortui, uenite ad iudicium. Quare ergo nunc, fratres mei, non contremiscimus, ac in ultimo iudicii die timorem habeamus? In quo scelerati, (ut dicitur in Sapientia) uidentes, turbabuntur timore horribili. Quæ maior exaggeratio proferri poterat? O cęcitatem ingentem, ò amentiam deplorandam. Dicamus modo cum D. Augustino. Domine hic ure, hic seca, ut in ęternum parcas. Aliam etiam proprietatem Aristoteles de ouibus refert, scilicet, quando currunt ad proprium pedum ac manuum suarum strepitum, magis quam ad aliquid aliud pauescere. Nihil profecto nos in tantam admirationem capere deberet, quam strepitus, qui nostris improbis desideriis ac scelestis operibus per manus & pedes significatis concitatur, & hoc plus quam omnia timere debemus. In Deuteronomio iussit Dominus ne munitiones (id est, instrumenta mortis) ex arboribus fructiferis instruerentur, sed imperauit, ut ex arboribus non pomiferis & agrestibus machinas in hostium euersionem conficerentur. Qualiter, ergo, ò peccator, ex propriis tuis membris ac sensibus, qui arbores fructiferæ sunt, mortis instrumenta, ut sint arma quibus creatorem tuum offendas, animamq tuam interficias audes efficere? Perhorrescite, fratres diuinā iustitiam, & ut inquit Apostolus. Sicut exhibuistis membra uestra seruire iniustitiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra uestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Est etiam ouis animal sociabile, licet enim lupum uenientem fugiat, ipsa tamen congregationem aliarum ouium uehementer amat. Ita iustus,

B C D (marginal letters)

Pro. 28

Sap. 5.

Arist. de animalibus.

Deu. 20

Rom. 6.

A ſtus, concordia, & fraternitate aliorum iu
ſtorum congaudet, colloquia vero impro
borum, utpote qui eum euertere conan-
Oſeæ.4 tur, deteſtatur. In Propheta Oſea ſic le-
gitur. Particeps idolorum Ephraim,
dimitte eum. Per Ephraim, decem tribu
Iſrael, Regem Ieroboam, qui erat ex tri-
bus Ephraim habentes, intelliguntur.
Sed (ut explicant D. Hieronymus, Aymõ,
& Lyra) Deus cum Iuda hic loquitur, eũ-
que ſic admonet. Tu Iuda dimitte eum,
ne conſortio eius corrumparis, quia par-
ticeps eſt idolorum. Et ubi nos legimus,
Particeps, in Hebræo eſt quoddam uerbũ
ſignificans, colligatum, ſiue obſtrictum,
ut cum quis ab aliqua re religatur & ob
ſtringuitur. Atque ita particeps idolo
rum ſignificat: nimium deuinctus eſt
Ephraim & coniunctus idolis. Et in
paraph. Chaldaica habetur, Participes
idolorum facti ſunt uiri domus Iſrael.
Deus (ò fratres mei) nos ab hominibus
uitiis & ſceleribus deditis auertat. Dimitti
te eos, qa uos perdere totis uiribus cõtẽ-
Deu.21. dunt. Quid uoluit Deus ſignificare quan-
do iuſſit, Non arabis boue ſimul & aſi-
no, niſi, nequaquam decere hominem
pium amicitias cum impio texere? Nam
quid adumbrat bos, niſi hominem iugo le
gis diuinę collum ſubmittentem? Et aſi-
nus cuius rei eſt typus, niſi eorum de
Pſal.48 quibus in Pſalmo dicitur. Homo cum in
honore eſſet, non intellexit, compara
tus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis
2.Co.6. factus eſt illis? Hoc idem nos monet D.
Paulus, dicens, Nolite iugum ducere
cum infidelibus. Quæ enim participatio
iuſtitię cum iniquitate? aut quæ ſocietas
luci ad tenebras? Non ſolum nobis ab
infidelibus in fide, ſed a peccatoribus in
fidelibus infidelitate, quam Deo debẽt,
ſeparari maxime conducit. Eſt & alia
ouibus cœleſtis paſtoris Ieſu Chriſti pro
prietas, ſcilicet, ſicut cum paſtor oues
ſuas per extremos ac ſignatos limites du
cit, eas ſatiari non ſinit, eo animo quod
cum adoptata & fertilia paſcua peruene
rint, abundantiſſime ſaturabuntur, atque
ita oues paſſim edentes, & herbam hic &
illic quodamodo lambitantes, tranſeũt:
ſic iuſti dum miſerrimę huius uitæ curri-
culum peragunt, paruo ſunt contenti, eo
rum enim ſupernus paſtor blanditias &
uoluptates huius mundi eis intercedit

dicens. Beati qui nunc eſuritis, quia ſa-
turabimini, beati qui nunc fletis, quia ri Luc.6.
debitis. Et paulo inferius. Væ uobis
diuitibus, qui habetis conſolationem ue
ſtram, uæ uobis, qui ſaturati eſtis, quia
eſurietis uæ uobis, qui ridetis, nunc, quia
lugebitis, & flebitis. O nimium fœlices
Dei oues conſolamini, & ne, licet in pau-
pertate, inopia, ac laboribus ſitis, triſtitia
afficiamini, finito enim huius uitæ cur-
ſu, in cœleſtibus, fertiliſſimiſque paſcuis
ſaturabimini, nam ita paſtor ueſter, Eze- Eze.24.
chiele teſte, pollicetur, dicens. In paſcuis
vberrimis paſcam oues meas, in montib.
B excelſis Iſrael, idest, uidentium Deum.
In hoc tamen iuſti ab ouibus differunt,
quod hę mane, ac ueſperi, & non meridie
paſcunt, illi uero continuo, & in diluculo
iuuentutis, & in meridie uitæ ſuæ, & in
occaſu ſenectutis ſemper paſcua animis
ſuis ſpiritualia præbere contendunt. Hoc Pſal.54.
faciebat S. Dauid qui ait; Veſpere & ma-
ne & meridie & narrabo & annũciabo, &
exaudiet uocem meam. Et Apoſtolus 1 Co.15
de ſe inquit: Gratia Dei ſum id quod
ſum. Nam ſicut peccatum hominem
abiectum facit, & quodammodo annihi-
C lat (ꝓpter quod Regius Propheta dixit. Pſal.72
Ad nihilum redactus ſum & neſciui, ſcili
cet, per peccatum) ita gratia hominem
eleuat, ut ſit conſors diuinę naturæ, & ſi-
cut peccatum efficit hominem iniquita- Rom.7
tum operatorem (ut idem Apoſtolus di-
cit. Peccatum operatum eſt mihi mortẽ,
vt fiat ſupra modum peccans) ita gratia
efficit hominem uirtutum operatorem, at
que hæc gratia (inquit) non fuit uacua in
me, hoc eſt otioſa, tunc enim gratia ua-
cua & otioſa eſt cum id ad quod fuit con
ceſſa, non operatur. Hanc uero diligen-
tiam & operationem in omnibus deſide-
D rans S. Apoſtolus inquit; Fratres mei dile 1.Co.15
cti, ſtabiles eſtote, & immobiles, abundan-
tes in omni opere Domini, ſemper ſciẽtes
quod labor ueſter non eſt inanis in Dño.
Notate maxime illud, ſemper, iuſtus nan-
que omni tempore debet recte operari.
Ecce igitur oues, ob quas cœleſtis paſtor
uitam dedit. Si autem quis obiiciat illud 1.Ioã.2
D. Ioãnis ſcilicet. Ipſe eſt propitiatio pro
peccatis noſtris non pro peccatis noſtris
tantum, ſed etiam pro totius mundi, ad
hoc reſpondetur, quo ad ſufficientiam,
Chriſti Redemptoris noſtri mortem ad-

redimendum totum mundum, & etiam si essent mille mundi aptam fuisse, at uero quo ad efficaciam eam, nisi pro illis adultus, quibus efficax uolūtas percipiendi ab illa utilitatem futura erat, non obtulisse. Ideo ipse Dominus innuit. Filius hominis uenit dare animam suam in redemptionem pro multis. Et alibi. Hic est sanguis meus, qui pro multis effundetur. En qualiter summa ueritas mortem suam ac sanguinem multis & non omnibus profuturam fatetur. Si Rex famulum suum in Maurorū, seu infidelium fines captiuos redempturum cum magna numorum copia mittit, ingrediens aliquam eorum urbem, ubi magnus captiuorū est numerus, si aliqui illorum a se captiuitate exire nullo modo uelle, & alii uehementer desiderare libertatem innuunt, pro illis tantū qui exire cupiunt, cum eorum domino cōuentionem facit. Si uero ei dicatur: Quare de omnium libertate non agis? merito poterit respondere, se quidem ad omnes redimendos, & multo plures si essent, pecuniam forasse, sed ex illis aliquos esse, quibus misera illa in qua erāt, placuit seruitutis uita a qua exire nolebāt. Ita cum totum genus humanū propter peccatum in uinculis & captiuitate esse, Christus Dominus uniuersalis omnium Reparator uenit in mundum; ut omnes qui in seruitute erant redimeret, eique pecunia, scilicet, merita infiniti ualoris, rationi infiniti suppositi non deerat. Sed ut erat uerus Deus, omnium captiuorū uoluntatem contemplatus est, & uidit quosdam a peccatis exeundi alios uero perpetuo in culpæ uinculis manendi uoluntatem habentes. At cum esset in cruce, uelut numularius in Telonio, preciū suorum meritorum pro illis omnibus, quos prædestinatos esse ab æterno Patre, & quos a captiuitate peccatorum exire uelle, & nō pro illis quos exire nolle cognouit, quantum ad efficientiam, nam quantum ad sufficientiam pro omnibus libentissime obtulit. Et hoc ē quod ait. Animā meam pono pro ouibus meis. Vnde intelligens uerba D. Pauli, scilicet, Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius, quod est Ecclesia. Quid ais gloriose Apostole? Qualiter passioni Iesu Christi, siquidem infiniti ualoris suis, ac de ea inquit, Regius Propheta. Copiosa apud eum redemptio, aliquid defuisse asserere audes? Ad hoc respōdetur, uerum quidē esse, passionē & mortem illam infiniti ualoris fuisse, & filium Dei, si uellet, nos ita potuisse redimere, ut nihil ex patre nostra faciendum maneret: sed quia illi eo modo nos redimere non placuit, imo nos etiā aliquid pati & operari uoluit, ideo cum D. Paulus labores & afflictiones in spiritualibus exercitiis, & in conuersione infidelium ad finem pasiebatur, inquit, Se ea quæ defuerunt passioni Iesu Christi, in carne sua adimplere: hoc enim illi defuit, scilicet, hominem ex parte sua aliquid etiam operari, ut ei ipsa passio proficiat, necessarium esse. Sic esset stagnum aquarum multitudine plenum, sufficiens ad irrigandam totam quę circū circa est terram, si foramen, quo aqua exire queat non fiat, arida profecto & infęcunda ipsa humus manebit, non propter aquarum penuriam, satis enim erat in stagno, sed quia illam tibi utilem, & fructuosam, aditus per quos exiret ad irrigandam terram patefaciendo, fore noluisti, ita passio sacratissima Christi Redemptoris nostri, stagnum quidem aquarū infiniti ualoris extitit. Si uero eam tibi non applicas, uiamque per quam ipsa aqua in animam tuam profluat non aperis, arida, infructifera, atque infertilis remanebit, non quidē ob defectum illorum meritorum, sed ob tuam negligentiam & malitiam. Suspiria uero, lachrymæ, labores patienter tolerati, usus diuinorum sacramentorum, ac denique cętera pia opera foramina sunt, & per quos hęc diuina aqua in fidelium mentes dilabitur, aditus potētissimi, quanto autem ampliores fuerint, tanto maior in corda uestra fluet aquarum copia. Hoc igitur est, quod sanctissimę Iesu Christi passioni defuit, scilicet, oportere nos uiam, & aditum aperire quo ipsa nobis communicentur. Quamobrem diuinus hic pastor inquit, se uitam pro ouib. suis posuisse, illæ enim sunt, quæ ipsum fide, & amore cognoscunt, quæque meriti mortis eius sibimetipsis prodesse contendunt, Per quę diuina plenę gratia perueniūt ad abundātissima pascua glorię, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius Amen.

Mat. 20
Mat. 14
Simile.
Colo. 1
Ps. 129.
Simile.

DOMINICA SECVNDA post Pascha.

Conciod Secuna.

Ego sum Pastor bonus, &c. Ioan 10.

Ignum profecto admiratione, & ampliatione illud eē uidetur, quod potētissimus
Exo.29 Dominus qui in Exodo dixerat. Ego sum Domines Deus tuus fortis zelotes, uisitans iniquitatem patrum in filios in tertiam & quartā generationem eorum qui oderunt me: qui
Ioan 8. que passim in diuinis literis in lege scriptu
Ioan.6. ræ dicebat, Ego Dominus, nunc in lege
Ioā. 14. gratię tot nomina, quæ singularem ipsius
Ioan. 7. amorem manifeste ostendunt; sibi imponat. Ego, inquit, sum lux mundi Et iterū: Ego sum panis uiuus qui de cælo descendi. Et rursus. Ego sum uia, ueritas, & uita. Et idem Euangalista. Si quis sitit, ueniat ad me & bibat. Quia, s. aqua dulcissima & ad refrigerandos concupiscentiæ ardores nimis apta est Hic uero ait: Ego sum pastor bonus. Quapropter merito
Cant.5. dixit sponsa: Guttur illius suauissimū. Iure optimo uocatur guttur illius suauissimum siquidem illo uerba tam suauia, & amoris plena protulit Res certe auditui Christianorum dulcissima est, ab ipso ore Dei proferri. Ego sum pastor uester. In quo eius cura & solicitudo erga illos de
Apoc. 1 monstratur, quam in Apocalypsi idē Dominus significauit, dicens. Hæc dicit qui tenet septem stellas in dextera sua, & ambulat in medio septem cādelabrorum aureorum. Septem stellæ & septem candelabra erant septem Ecclesiæ, quas bonus pastor sub potestate sua habebat, ipse uero in medio earū dux & gubernator ambulabat. Itaque habere in manu septem stellas & inter septem candelabra commorari, significat, ipsū esse, qui nos manu sua,
1 Pet 5 ne cadamus, detinet, & qui nos regit, & ne in profūdum labamur, gubernat. B. Apostolus Petrus non solum Christum Redēptorem nostrum uocauit pastorem, sed etiam pastorum principem appellauit, di-

A cens. Cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam. Christus Dominus princeps pasto-
rū, non solum quia eorum caput erat, sed Gen. 3.
etiam quia omnes in hoc munus exequendo antreibat, nuncupatur. Loquens diligētissimus ille pastor Iacob cum socero suo Labam, ait: uiginti annis fui tecum, oues tuæ steriles non fuerunt, neque captum à bestia ostendi tibi, ego damnū omne reddebam, die noctuque æstu urebar, & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. O quam multo maiori ratione, diuinus Pastor suo æterno Patri dicere potuit. Tri-
B ginta tib. annis in hac miseriarum ualle tibi diligētissime seruiui in quibus ne oues tuæ steriles essent, laboraui, easque cęlesti doctrina, & admirandis operibus, atque exemplis vt fructus bonorum operum facerent, abundantissime paui. Omne damnum, quod infernalis lupus illis intulit, ego persolui. Vt gregem tuum seruarem, æstu urebar, & gelu, multos hyberno æstiuoque tempore labores patiens, somnus ab oculis meis fugiebat, noctes integras lachrymas profundendo, & in montib. orā do, insomnes ducens. Quibus omnib ma-
C nifeste apparet, eum merito bonum pastorem posse appellari. Nā ultra ea quæ diximus, hoc etiā peculiare habet, quod cū cæteri pastores carnibus ouium suarū uescantur, pissimus hic pastor oues propria carne depascit, atque ita eis dixit, Accipite, & manducate, hoc est corpus meum. 2. Ma. 14.
Quidam uir iustus nomine Rafias, in sacris literis iudæos nimium dilexisse legitur, quam ob causam omnium pater appellabatur. Hic cum Hebręum populum in periculo, ac sine remedii spe esse uideret, ascēdit in lapidem postquam se muro præcipitauit, & gladio se euisceraiut, atq;
D intestina sua sup inimicorū turbas utrisque manib. complexus proiecit, in quo singularem amorē ac beneuolētiā erga illos ostēdit. O diuine Rafias Iesu Christe humani generis Reparator qui cum pp homines è cælis in terrā descēderis, ut apertius eximium amorem ostenderes, crucē ascendisti & sacratissimum tuum corpus', clauis spinis, ac lancea perfodi dignatus es, ut viscera tua super populum tuum ei diuina sacramenta conferens, effunderes O fœlices oues, talem pastorem habentes. Non enim uos interficit, ut uitam

ducat,

ducat, sed potius ipse propter uos crudelissimam mortem patitur. Et hoc argumēto Dominus se optimum pastorem esse comprobat, dicens. Bonus pastor animā suam dat pro ouibus suis. Et postea se ita fecisse fatetur cū ait. Et animam meam pono pro ouib. meis. Quomodo (ait Propheta Amos) si eruat pastor de ore leonis duo crura, aut extremū auriculę, sic eruentur filii Israel: hoc est, Tāta difficultate filii Israel a suorum inimicorum manibus eripientur, sicut cum leo uorauit agnum, cuius solum crura aut aures manducanda restant, & pastor, leonis os ui aperiens, ut agnum liberet, illius rabidos morsus ac dentium scissuras perfert. His uerbis modū, quo oues Dei ab ore, & potestate Sathanæ eripiendæ ac redimendæ erāt, sanctus Propheta significauit. O Christe animarum fidelium suauissime pastor, quis te dilaniauit? quis corpus tuum sacratissimū cruentauit? Et quis te in cruce crudeliter tractandum posuit? Vngues dētesque infernalis leonis, ministri scilicet scelerū & iniquitatum, Pharisęi, Pontifices, & sacerdotes Iudęorum; illi me uexarunt, oppresserunt, atq. cruciarunt. Quę omnia æquo animo propter oues meas, ut eas ab ore & potestate furibūdi leonis auferem pertuli: O infœlices peccatores, Filius Dei ora leonis, atque crudelissimos eius morsus, ignominiosa sputa, flagella, ac deniq. mortem passus est, uos autem hæc ut uobis proficiant, minime uultis animo euoluere. Cumq. uos piissimus hic pastor a seruitute dęmonis uelit eripere, uos ab illa exire non uultis. O cæli, o terra, o creaturę insensibiles, tantum scelus nobiscum sētite. Vos igitur obsecro (fratres mei) ne tam excellenti pastori ingrati sitis. Soluamus ei quod debemus, ut nos S. Zacharias admonet his uerbis. Si bonum est in oculis uestris, afferre mercedem meam. Quasi diceret. Cōtemplamini, si iustum est uestris oculis (meis enim ęquum uidetur) ut siquidem propter uos laboraui, mercedē meā soluatis. Quam autem mercedem Domine, uis? Ne amplius me offendatis, ac merita mea uobis profutura curetis. Si interrogauerit populus iste (ait sanctus Ieremias) quod est onus Domini? dices, Vos estis onus proiiciā quippe uos dicit, Dominus. In mercedem ergo uult, siquidem peccatores onus Domini sunt, ne

Amos 3

Zac. 11

Iere. 23

A amplius ei sint onerosi.

Maxime aduertendum est, quod Dominus hic ait, scilicet. Bonus pastor aiam suā dat pro ouibus suis, id est, debet esse paratus, ut uitam pro ouibus suis in uitæ discrimen offerat. Sed heu, heu, quā pauci hodie huiusmodi inueniuntur? ac forsan in pœnam scelerum nostrorum hoc contingit, ut sanctus Zacharias prophetauit, cui Dominus iussit, ut sumeret sibi uasa pastoris stulti, hoc est. Indue personam stulti pastoris, accipite pastoralia istrumēta, qualia insanus pastor sumit. Sume, inquā, uasa oleo iuniperino uacua, peram

B absque cibo, fistula raucam, quæ uix possit audiri, baculum denique terreum, qui uno icto miseram ouem interficiat. Quorsum Domine, assumam uasa hæc pastoris stulti. Quia ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelicta nō uisitabit, dispersum non quæret, & contritum non sanabit, & id quod stat, nō enutriet, & carnes pinguium comedet, & ungulas eorū dissoluet, id est, Ego propter scelera hominū (ait Dominus) pastores, qui non munere recte fungantur suo, in terra suscitabo, id est, suscitari permittam. Et statim exclamat dicens. O pastor, & idolum, derelin-

C quens gregem. Maxime notandum est illud, &, in præsentiarum significare, id est, ut sit sensus. O pastor, id est, o idolum, qui es uelut lignea aut lapidea statua, quæ nihil operatur, & ubi collocatur insensibilis sistit. Pastor es, ut oues excenteres, pastor es, ut honore perfruaris, qui gregem tuum perinde ac si esses lapideum idolū abseruas, cui nihil aliud curę est, quam ab omnibus ueneratione & reuerentia coli, uę tali pastori, Deus enim de eo uindictam sumet. Gladius, inquit, super brachium eius, & super oculum dexterū

D eius, brachium eius ariditate siccabitur, & oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur, id est, gladium ultionis super brachium, & oculum eius dextrum Deus mittit. Vocatur hic gladius Dei, iudicium, ultio, & supplicium ipsius. Sumere autem supplicium de brachio, & oculo dextro pastoris, nihil aliud est, quam permittere, ut solum manus lęua, & oculis sinister, quo rectum non uideat, nec operetur, sed iniustum, & sinistrum in eo maneant. Per impositam pænam delicti commissi, culpa explicatur. Sic cum Domi-

Zac. 11

Dominus dicit, huiusmodi pastorem cæcum oculo dextro, & brachio dextro priuandum, innuit, in eo nihil rectum, sed omnia sinistra futura esse. Sententiæ eius sinistræ, opera eius similiter sinistra, ac denique quidquid fecerit aut constituerit, sinistrum erit. Itaque quemadmodum potestate gubernandi, & scientia sibi concessa abusus est, ita hæc omnia ei in malum uertentur. Quamuis autem sanctus Propheta non explicuit brachium dextrum, sicuti & sinistrum oculum: tamen cum absolute dicit, Gladius super brachium eius, per antonomasiam dextrum esse intelligitur, quia principalius est. Satis aperte magnam inopiam bonorum prælatorum in hoc mundo diuina sapientia significauit, cum dixit. Quis putas est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis in tẽpore tritici mensuram? Cum dicit, Quis putas est fidelis dispensator?

Luc. 12 docuit, paucos reperiendos esse, quibus hęc omnes essent conditiones. Quarum prima est, fidelem esse: hoc est, ut non quærat quæ sunt, sed quæ Iesu Christi. Secunda, quod sit prudens: Prudentia, dicitur scientia operandorum, atque ita non solum est lux intellectum illuminans, sed etiam uoluntatis affectum inflammat. Non solum quid quomodo, & qualiter sit agendum ostendit, sed etiam uoluntatem ad bonum operandum, & ad malum fugiendum mouet, qui uero hac uirtute pollet, facillimè, & suauiter sibi subditos moderator.

Cum Iethro Moysi socer ei ostendit, ut ex populo coadiutores eligeret, inter alias

Exo. 16 quas ei conditiones apposuit, hæ quæ hic a Domino ponuntur, fuerunt. Prouide, inquit uiros potentes, & timentes Deum, in quibus sit ueritas, & qui oderint auaritiam ubi ueritas, rectitudinem, & ipsam intellectus ueritatem significat. Per illud utro, timentes Deum, & qui oderint auaritiam. fidelitas commendatur. In hoc autem quod Dominus dicit, quem constituit Dominus, ostenditur, prælatum non ambitionibus, ac largitionibus, sed a solo Deo constitui debere. Idem docet

Ephe. 4. Diuus Paulus dicens. Dedit (scilicet, Spiritus sanctus) quosdam pastores, & do-

Act. 10. ctores. Et in Actis Apostolorum dicitur Attendite uobis, & uniuerso gregi, in

A quo Spiritus sãctus posuit uos episcopus regere Ecclesiam Dei. Cum ait, Supra familiam suam subditos non seruos, sed filios Prelatorum, Prælatum uerò, pędagogum patrem, & gubernatorem eorum, per amorem, & charitatem esse debere, nos admonet. Vt det illis in tempore tritici mensuram, hoc est, ut subditis præcipuè spirituali cibo prouideat. Si autem quęritis, an plures quam ipsi pręlati prędicatores esse debeant? ad hoc respondet Diuus Thomas, prędicare ex officio, con- D.Tho.

uenire pręlatis: religiosis autem, ex com- 2. 2. q.

missione Ideo Beatus Ambrosius sic ait: 187. art.

B Oculorum etiam officium in corpore, id 5. ad 2.

est in Ecclesia, uoluntarius accepisti, ut re- Ambro.

liquum per te corpus ducatum lucis ha- lib. de di

beret. Episcopus enim a cunctis indubi- gnit. sa-

tanter uocaris, præsertim cum ipso nomi- cerd. c. 6

ne censeris (si tamen actio nomini concordet, & nomen se actioni societ) nam quid aliud interpretatur Episcopus, nisi super inspector? Ideo postquam Dominus dixit, Ego sũ pastor bonus, addidit, & cognosco oues meas. Vbi excellens documentum pręstitit, uidelicet, pastorem: id est Prælatũ subditos debere cognoscere. In sacris literis sic legitur. Formatis Gen. 1

C Dominus Deus cunctis animantibus terrę, & uniuersis uolatilibus cœli, adduxit ea ad Adã, ut uideret quid uocaret ea. Ex quo, scilicet, cum Deus Adamo primo parenti iussit, nomina bestiis terræ, & auibus cœli imponere, ex oculis prius uidere uoluisse, apertissimè significatur. Quantò igitur magis ipse Deus uellet, ut pastor oues suas, & cognoscat, & uideat, & propriis nominibus uocet? Quis pastor est Ioan. 10.

ouium (ait Dominus) proprias oues uocat nominatim, & adducit eas? *O ualame la sanctissima Trinidad*. Quam alter ho-

D dic a multis Prælatis hoc fit, siquidem quamplurimi, oues habent quamplurimas, quas toto tempore uitę suę minimè uiderunt. Struthio oua sua aspiciendo souere, suoque solum aspectu fœtum ab ouis haurire legitur, quæ si intueri desi- Simile.

rat, inania, & sterilia redduntur. Sic sub- Cõc. Tri

diti oculis prælatorum sunt souendi eo- dẽt. sess.

rum enim aspectus subditis, ne pereant, 23. c. 1.

per quam necessarium est. Ideo sancta Simile.

Tridentina Synodus tantoperè residentiam Prelatorum, sub tot pœnis imperat. Inter hirundines, & nictoraces hoc discri-

discrimen uersari uidemus, quòd illæ templa ut in eis nidos instruant, & continuò garriant, hę uero, ut oleum lampadarum absorbeant, ingrediuntur. Sic inter bonos, & improbos Pręlatos hoc interesse cernimus, quod probi, sunt ueluti hirundines, domicilium suum in Ecclesiis facientes Deum diuinis laudibus, & canticis continuò extollentes improbi uerò, sicuti noctuæ sunt qui Ecclesias non adeunt, nisi ut temporalia bona maxima
Exo.25 cum solicitudine extorqueant. Sanctum Moysem duos Cherubim fecisse iussu Dei, & in Propitiatorio collocasse in sa-
3.Re.6. cra scriptura legitur. Salomonum uerò alios duos fecisse, hominum memoriæ sacrę literę tradunt. Hi autem Cherubim in hoc differebant quod illi quos fecerat Moyses, Propitiatorium aspiciebant, illi uero Salomonis templi ianuam intuebantur. Illi optimorum Prælatorum, qui Propiatorium, id est, gloriam Dei, & utilitatem animarum contemplantur, typum gerebant: hi uero, scilicet, Salomonis nefarios Pręlatos, qui ianuis, id est, utilitatem, & commodum, atque oblationes (qui per ianuas Ecclesiæ offerendæ portantur) conspiciunt, significant. Quanuis turpissimus, & ex omni scelerum colluuione natus erat. Sodomorum Rex, nihilominus tamen afflictionem subditorum magis quam temporalium bonorum amissionem dolebat, si-
Gen.14 quidem (ut in Genesi legitur) quando Patriarcha Abraham eum a periculo aliorum Regum, qui subditos eius captiuos ducebant, liberauit: cumque spolia magna cepisset, nihil aliud, nisi subditos suos ab eo summi precibus postulauit. Da (inquit) mihi animas cetera tolle tibi. Quæ omnia non sine magna Principum Christianorum ac Prælatorum confusione, & uerecundia, qui potius diuitias temporales, quam subditorum commodum, & communę suæ Reipublicę bonum desiderant, nobis diuinę literę scriptum reliquere. Satis melius exemplum
Nu.27. nobis reliquit sanctus Moyses, qui cum esset in cacumine montis, quo iussu Dei conscenderat, eique diceretur, terram promissionis, non esse ingressurum, quam tamen inde oculis lustrare licebat diffinitiuam Dei sententiam audiens, nihil de ea curauit, nec quidquam pro se de-

A precatus est, solum pro sibi commisso populo exorauit, dicens. Prouideat Dominus hominem, qui sit super multitudinem hanc, ne sit populus Domini sicut oues sine pastore. Et cum populus in adoratione uituli lapsus est, ei dixit Dominus. Dimitte me, ut irascatur furor meus Exo.32
contra eos, & deleam eos, faciamque te in gentem magnam. Alius fortasse animo caderet, ultimamq; manū negotio imponeret. Sed ut erat electus uir Moyses, & magnanimus, animum non despondit, imo oblata necessitate maiorem recipit, & Deum ipsum capit urgere, dicens: Cur
B Domine irascitur furor tuus contra populum tuum, quem eduxisti de terra Aegypti in fortitudine magna, & in manu robusta? Ne quęso dicant Aegyptii: callide eduxit eos ut interficeret in montibus, & deleret de terra. Quiescat ira tua, & esto placabili super nequitiam populi tui. Similem huic amorem in oues, simileque robur atque animi fortitudinem in Ecclesiæ sanctæ pręlatis esse oportet. O summum Pastorem Iesum Christum, qui cum crudelissimam mortem subire non recusaret, oues suas crudeliter, & con Ioā.18.
C tumeliosè tractari non est passus. Atque ita Iudæis inquirentibus, dixit. Si me quæritis, sinite hos abire. Notabile profecto est, quod (ut Diuus Chrysostomus aduertit) cum Beatus Petrus auriculam seruo Pontificis absciderit, nemo illi manum inferre, aut uerbum aliquod proferre ausus est: quoniam cœlestis pastor eum ab iis omnibus propugnauit uoluitque omnes labores solus ipse suscipere, nam bonus pastor, animam suam dat pro ouibus suis. O quanta ratione, inquit Diuus 1.Co.5
Paulus, charitas Christi urget nos æstimātes, hoc quoniam si unus pro omnibus
D mortuus, est ergo omnes mortui sunt: & pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui uiuunt, iam nō sibi uiuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Illi sibi dicuntur uiuere, qui omnem solicitudinem, in cibum, uestitum, potum, uoluptatem, diuitiasque conferunt, illi uero Christo uiuunt, qui omnem curam suam in Dei glorificatione, & amore, atque in mundi contemptu collocant. In hoc uitam suam continuo ducunt. Ex hoc deducitur, magni nosmetipsos facere debere, si quidem tanti authori uitę stetimus, Si pe Simile.
ritissi-

ritissimus lapidaris, gemmam cētum mille aureis emeret, inde profecto in cognitionem quis posset uenire, pretiosum eum lapillum magnæ æstimationis esse atque ualoris: talem, o homo, tibi persuade esse animam tuam, siquidem eius Creator seipsum pro ea donauit. Eam igitur magni pende, nec pro minimis huius mundi rebus eam commutes. Si Christus Seruator noster, uas sui sacratissimi corporis sanguine plenum tibi seruandum traderet, qualiter, ne effunderetur, attenderes? Animaduerte ergo (ut ait Diuus Bernardus) pluris æstimasse Christum Redemptorem animam tuam, quam sanguinem suum, siquidem illum pro ea abundantissimè largitus est. Quare igitur eam parui pendendo dispergis? Sicut aqua (dicebat Iacob filio suo Ruben) effusus es, sic
Gen. 49
tu, ò peccator, sicut aqua effunderis: per oculos enim, per os, per aures, perque omnes sensus misera mens tua effunditur, & id, quod uidisti, & audisti, insequitur. O nimium infœlix, qui tam uili pretio, rem tam pretiosam amisit? O infinitæ maiestatis Deus, propter ineffabilem clementiam tuam huiusmodi cœcum illumina, ut suorum scelerum magnitudine conuictus, uera pœnitentia mentem suam recuperet.

Iterum diuinus Magister ait: *Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ, sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem.* Hoc est, quemadmodum ego eo modo cognosco Patrem, vt cognoscendo amem, ita oues meas ea ratione cognosco, ut cum cognosco eas amem & hunc amorem in hoc ostendo, quòd uitam pro eis pono; ita etiam oues meæ taliter me cognoscunt, ut cognoscendo me diligant. Et ut est ouis proprietas, quòd quanto magis dies declinat, tanto celerius pabula sumit, sic iusti uiri mos est, quantum uitæ suæ finis appropinquat, tanto maiori cum diligentia ipsum rectè operari. Atque ita ait. Ecclesiasticus: Cum consumauerit homo, tunc incipiet. Et sanctus Iob de iustis agens: Quasi, in
Iob 3.
quit effodientes thesaurum, gaudentque vehementer, cum inuenerint sepulchrum. Admirabilis certè similitudo, ad significandum feruorem, & efficaciam, qua iusti ad occasum uitæ suæ in rectè factis se exercent. Quemadmodum illi, qui spe
Simile.

A inueniendi aurum cuniculos agunt, quo altius effodiunt, & auro appropinquant, eo amplius, ut ipso fruantur accelerant: ita iusti, quo magis sepulchro, & morti appropinquant, eo celerius gloriæ thesaurum promereri conantur. Inter motum naturalem, & uiolentum hoc interest, quòd naturalis dum ad suum finem accedere intendit, tunc uelocior est: uiolentus uero semper lentior. Quoniam autem iu- Arist. 1. de cœlo text.
sti, uelut motu naturali in uirtutem tendunt, cum ad uitæ finem appropinquant, tunc ueleciori impetu rectè operantur. Si quando uero propter humanæ naturæ fra
B gilitatem ad malum mouentur, statim (ut motus ille in ipsis uiolentus est) a scelere deficiunt. Quod quidem in oppositum improbis euenit, quibus uita flagitiosa deprauatumque uiuendi genus, motus naturalis quodammodo est, atque ita quo magis ad mortis metam appropinquant, eo ad scelera, & flagitia, atque abominationis celerius festinant. Ideo de illis diuina sapientia inquit, Dixerunt impii cogitantes apud se non rectè. Exiguū, Sap. 2.
& cum tædio est tempus uitę nostræ; & transibit uita nostra tanquam uestigium
C nubis. Venite ergo, & fruamur bonis, quę sunt, & utamur creatura tanquam in iuuentute celeriter. non prætereat nos flos temporis, coronemus nos rosis antequam marcescant, nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra. O Deus bonæ, quæ cæcitas, & nequitia hominum? Animaduertite, quot mala hic impii præ se ostendunt. In primis enim bonis temporalibus tanquam ultimo fine, ultimaq; beatitudine, ac si non esset aliud expectandum uti uolunt, quod summam peruersitatem esse certum est, ut cum pio loquens Diuus Augustinus ait. Non te pudet pec
D cator, tam impium deum, sicut est uoluptas, pecunia, aut uenter, uenerari? Deinde dicunt Tanquam in iuuentute. Ex quo colligimus, illos qui hæc loquebantur senes fuisse, & senectute sua tanquam adolescentia uti uoluisse: Tertio iis omnibus celeriter potiri cupiunt. Nunquam Pharao tam audax fuisse legitur, quam cum suæ euersione propinquior erat. Nam tunc (ut testatur sanctus Moyses) quasi furore correptus, dixit Inimicos persequar, & cōpre Exo 15.
hendam, diuidam spolia, implebitur anima mea, euaginabo gladium meum, interfi-

terficiet eos manus meas. Iam uidebatur sibi in manu habere, id quod tantopere optauerat, nam existimabat non posse ad uersarios à suis manibus euadere. iam potestatis immensi Dei obliuiscebatur. Et tunc operuit eos mare, submersi sunt, quasi plumbum in aquis uehementibus. Ita improbi, quo magis ad exitium, & perditionem suam accedunt, eo amplius inflam-
Gen. 19 mantur, ut apertè in nefandis Sodomitis apparet, qui paulò antequã à sulphoreo igne comburerentur, suis nefariis ac turpissimis appetitibus incensi, angelos profanare uoluerunt. Et infælix Iudas, quam solicitus nostræ suæ damnationis erat? Pertimescite igitur, fratres mei, propter immensã Dei bonitatem, & cum uos in peccatis submersos senseritis, tunc finem, & perditionẽ uestram imminere ducite, atque celeriter antequã diuinus furor uos absorbeat, ad Dominum conuertimini. Satius tamen erit, & securius, miserrimum submersionis in peccatis tempus non expectare. Sed nunc scelera derelinquite, & amplectimini uirtutem, qua reuiuisceris in diuinam gratiam, per quam comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

DOMINICA SECUNDA post Pascha.

Concio Tertia.

Ego sum Pastor bonus, &c. Ioan. 10.

Ota hæc Ecclesiæ Catholicæ machina in duobus officiorum generibus, scilicet pastoribus, & ouibus, hoc est, prælatis, & subditis, nititur. Est autem res planè inquisitione digna, ut horum quisque munus suum exequi nõ ignoret. Quamobrem sãctus Isaias nomine humani generis efficaciter huius rei exẽplar postulabat dicens: Emitte agnũ Domine,
Isa. 16. dominatorem terræ. Quid ais S. Propheta? Si quem petis dominator futurus est, qualiter agnus? Et si agnus, quomodo dominator? Satis profecto manifestè apparet, linguam eius à spiritu sancto moueri,

A poscebat namque, id quo mũdus egebat, quod idem est, ac si diceret: O æterne Pater, mitte unigenitum tuum, qui tanquam dominator, quo omnes quales prælati, & pastores esse debeant, erudiantur, & qui tanquam agnus, à quo subditi maioribus obtemperare perdiscant, adueniat. Atque ita unum ex præcipuis, ad quod filius Dei in mundum uenit, fuit, ut nos hæc duo officia exactissimè præstare doceret. Munus agni erudiuit, cum æterno Patri suo, usque ad mortem obtemperauit. In quo adimpletũ est id, quod S. Isaias prædixerat, di-
Isa. 53. B cens: Quasi agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum. Officiũ uero pastoris uerbo tradidit cum ait: Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ouib. suis. Opere uero quando animam suam pro ipsis ouibus posuit. Cum Propheta Heliseus in curru igneo sanctum Eliam in cælum ascendentem uidit, clamabat. Pater mi, Pater mi, currus Israel, & auriga eius. Aduertite, obsecro qualiter eum bis nominat, & appellat patrẽ, currumque, & aurigam Israel uocat. Vbi manifestè ostenditur, prælatus in pie-
4. Re. 2. C tate pater, auriga in gubernatione, currus uero ad uehendum subditorum onera esse debere. O æterni Patris unigenite fili, quam ad unguem (ut aiunt) hæc omnia perfectissime in te inuenta sunt. Quis unquã tam paterna, & pia uiscera, sicut tua, habuit? Qui unquam tanta rectitudine, ex tu, moderatus est? Quis denique unquã pastor tot labores pro suis ouibus, quales tu passus es pertulit, & exantlauit? Cum longanimiter diuinus hic pastor ad quęrendam quandam perditam ouem, scilicet, Samaritanam mulierem, pedester faceret, declinante sole, rogabant eum discipuli eius, dicentes: Rabbi manduca. Ille au-
Ioan. 4. D tem dixit eis: Ego cibum habeo manducare, quem uos nescitis, ubi cibum suum animarum utilitatem appellat. O superno pastor Iesu Christe fili Dei, qui tui ipsius ac sustentationis tuæ obliuisceris, ut oues tuæ spiritualem pabulum recipiant, & hoc cibum tuum esse dicis? Iam aliquando fortasse offendisti pastorem duas peras uasis repletus portantem, cumque quid ferat interrogas? Ipse uero uasa oleo iuniperino
Simile. plena ad oues suas in altera deferre respondit in altera uero parũ salis ipsis ouibus, panemque typhaceum, atque cepam sibi

sibi ad edẽdum portare. Quid frater cum tam multa ouibus deferas, tam pauca tibi ipsi portas? Ille uero, Sit, inquit, pecus meum sanum, & lętum, ego autem minima quaque re uitã ducam. O bone Iesu, o angelorum gloria, quanta cura, & sollicitudine oues tuas de rebus necessariis, quæ autem tibi necessaria erant fere nihil curans, prouidere laborasti. Merito igitur dicere potes: Ego sum pastor bonus. De hoc diuino pastore loquẽs D. Paulus ait: Christus assistens Pontifex futurorum bonorum, id est, Christus est pontem faciens futurorum bonorum. Admirabilis certe pontifex fuit qui triginta tribus annis nobis ouibus suis pontem, quo ex hoc miserrimo mundo ad ęterna gloriæ pascua transiremus, fabricatus est. Hunc autem pontem uitam Euangelicam, de qua uerbis & exemplis præcepta tradidit, esse constat.

Heb. 11

Hactenus Ecclesia (fratres dilectissimi) sacra Dominicæ passionis & resurrectionis mysteria diuinis laudibus celebrauit, quo uidelicet tantorum beneficiorum cõmemoratione obdurata hominum corda emolliret. Sed quoniam hominum ingenium a labore ad libidinem procliue est, facileque tantorum beneficiorum memoriã deponit, & ad assueta reuertitur, ideo Ecclesia nouis aliis Christi beneficiis commemorandis nos in officio continere nititur. In sacra pagina iussit Deus, ut ignis in altari semper arderet. Quem, inquit, nutriet sacerdos subiiciens ligna mane per singulos dies. Ita Dominus nunc uult ut in credentium cordibus, ignis amoris ardentissimi lucescat. Vt autem conseruatur, Ecclesiam suam instruit, ut curam, & diligentiam in recensendis beneficiis a diuina liberalitate sua collatis, (q̃ sunt ligna spiritualem ignem nutrientia) adhibeat.

Leu. 16

Hactenus nobis Ecclesia explicuit, quid pro suis filius Dei in morte sua passus est. nunc uero quid pro nobis in uita sua fecerit, quidue nunc ad dexteram Patris sedens efficiat, nos docet, quæ ipsum pastorem, & custodem nostrum esse ait. Atque ita undequaque pastorem hunc cœlestem aspicias, semper amore dignissimum esse inuenies, siue cum in morte, siue in uita, siue nunc in cælis residentem contempleris. Ideo Dominus impe-

Exo. 21

A rabat, ut agnum integrum, pedes, scilicet, caput & intestina Hebræus populus uoraret, innuens in hoc nihil in Christo Iesu Redemptore nostro quod abiiciatur, inueniri posse. In preciosis lapillis nihil horridum est, omnia pulchra & pretiosa reperiuntur. O gemma pulcherrima ac pretiosissima Iesu Christe mundi Saluator, qui undique Sole micantior renites. Postquam sponsa multas excellentias huius superni sponsi commemorauit, tandem concludit, dicens. Totus desiderabilis. Sed quoniam multa sunt beneficia, quæ in nos diuinus hic reparatur contulit, ideo

Simile.

Cant. 5.

B tot nominibus uoluit in diuinis literis nuncupari: uocatur namque panis, fons, sol, & lux, quæ omnia non ad terrorem, sed potius ad amorem nos inuitant. Hoc significare uoluit, cum apud Oseam ait: Manibus Prophetarum assimilatus sum, scilicet, diuersis rebus, per quas pietas mea & in homines misericordia significantur. Atque inter hæc omnia unum idque singulare pastor est. In Græco, ubi nos legimus. Ego sum pastor bonus, utrobique est quidam articulus hunc sensum efficiens. Ego sum ille pastor bonus, ille uidelicet, de cuius cura, & bonitate tam

Ose. 12

C multa olim ueteres Prophetæ prædicarunt, ille inquam promissus, & ab omnibus expectatus. De quo sic S. Isaias: sicut pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo leuabit fœtas, ipse portabit. O ineffabilem, & immensam Dei bonitatem. In hoc liquido apparet, diuinam maiestatem corruptos & sanguine infectos peccatores non fastidire, imo eos sub capite, & in sinu, sicut pastor fœtas & sanguine plenas oues collocare. Glorificatus igitur ac benedictus sit talis Deus. O uerba omni gla

Is. 40.

D dio ancipite penetrabiliora. Qualiter non erubescimus, & confundimur, dum peccata proximorum nostrorum ita horrescimus, acsi homines, sicut illi, fragiles non essemus, uel si Angelorum naturam in gratia confirmatam qui peccare non possunt, haberemus. Et quamuis ita foret, illorum tamen infœlicem statum maxime dolere debebamus, quandoquidem eos Deus tanta clementia amplectitur. Cum S. Dauid huius optimi pastoris curam, & solicitudinem animo euolueret, in hæc uerba prorupit. Virga sua & baculus

Psal. 22

lus tuus ipsa me consolata sunt, Baculus, & uirga pastoralem Christi Redẽptoris nostri curam erga nos significant: quod magno solatio nobis esse debet. Vt autem curam hanc mundus intelligeret, & tanti amoris erga oues agnosceret, addidit Sanctus Propheta: Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos qui tribulant me. Et hoc ineffabilis sacramenti altaris, ex quo oues fortitudinẽ se ab infernis lupis defendendi accipiunt, fuit institutio. Est etiam notandum oues, id quod mandũt, ruminare solere: ita Iesu Christi oues hunc diuinum cibum, ut illis prodesse possit, debent multoties ruminare. Ex his, quæ corporalem concoctionem multum adiuuant, & quibus ipsum corpus reficitur est, sufficiens in dẽtibus attritio. Ita inter alia, quę mentes alunt, & ipsis proficiunt, profunda singularis beneficii huius diuini sacramenti in nos collocati contemplatio, cuius defectu rarissimi in sacro sancto Eucharistiæ sacramento, licet frequenter illud sumant, proficiunt. Si habetis puerum aliquem domi uestræ, quẽ cum optimis epulis quotidie reficiati, ipse tamen debilis, macilentus, & oppilatus, atque infirmo colore in dies magis apparet, huius rei causam nullum aliam esse iudicatis, nisi quia ipse adeo helluo est ut epulas magis deglutire, quã mandere uideatur. Sic quam multi sunt qui sacram communionem frequentant, nullum tamen in eis spirituale commodum apparet. Ratio est, quia etsi illam frequenter sumunt, ipsi ambitiosi, superbi, uani & suis passionibus improbis tam obnoxii, quam antea erant, remanent. Frequenter igitur communicandi modum, iustum rem esse sanctam duco, sed iustissimum esset, uos altissimum huius sacramenti mysterium per aliquod temporis spatium uobiscum ruminantes animo uestro peruolutare, quare fides uiuificaretur, uoluntas inflammaretur, & sancta desideria confirmarentur, & incensis uisceribus diceretis. Adoramus te Christe, & benedicimus tibi, quia per crucem tuam redemisti mundum. Vos igitur, fratres mei, oro atque obsecro, ut hæc magnopere animaduertatis, & tanquam oues diuinum hunc cibum ruminetis.

Simile.

Simile.

Bonum pastor animam suam dat pro ouibus suis. Super hæc uerba sic inquit Diuus Gregorius. Qui non dat pro ouibus substantiam suam, quando pro iis daturus est animam suam? Eum uitam suam in discrimen pro sibi commissa oue, cum eam necessitate spirituali oppressam uiderit, minime offerre qui corporali necessitati ipsius non subuenit, satis euidens est argumentum. Et Diuus Augustinus ait: Talis dẽt esse rector, quod proponat uerbum doctrinæ ignorantibus, & mensam suam indigentibus. Quapropter honora (inquit sapientissimus Salomon) Dominum de tua substantie, & de primitiis omnium frugum tuarum da pauperibus, & omnia horrea tua implebuntur saturitate, & uino torcularia tua redundabunt. De substantia tua, idest, de iis, quę sudore uultus tui per laborem acquisiuisti. Et de primitiis, hoc est non de repudiatis, sed de melioribus. Nec tibi ipsi satisfacias, o homo largiendo solum panem, sed etiam uinum, & fruges alias erogare debes, quibus non solum in futura uita præmia æterna consequeris, sed etiã in præsenti horrea tua implebuntur saturitate. Quod si Dominus eos, qui familias, & filios alendos habent, hæc præstare uult, quanto magis prælatos ac potentes principes, quibus subditi pauperes instar filiorum esse debent, hoc esse contendet?

Greg. hom. ius Euangelii.

D. Aug.

Prou. 3

Mercenarius autem, & qui nõ est pastor, cuius non sunt oues propriæ, uidet lupũ uenientem, &c. Mercenarius ille dicitur, qui propter solam mercedem temporalem Ecclesiasticum recipit beneficium. Heu, quã multis hodie, id euenit, quod filiis Iacob. Quibus, cum ob terræ sterilitatem gregẽ suum in Aegypti regionem pascendum duceret, Ioseph dixit: Cum uocauerit uos Pharao & dixerit, quod est opus uestrũ? respondebitis: Viri pastoris sumus serui tui. Hoc autem dicetis, ut habitare possitis in terra Iessem. Si quamplurimi sunt, qui licet nobiles, tamen propter rerum inopiam (sunt enim nati secũdi, & tertii a primogenito, cui omnes paternæ facultates iure hæreditario euenerunt) apud Reges alioque principes in ipsorum domibus uiros primates intercessores adhibent, qui in ditioribus, & opimioribus sanctæ Ecclesiæ locis eis fœcundissimas portiones ac opulẽtissimas prelaturas, quo eorũ appetitus in eis magis, quã Christi pauperes pascantur

Gen. 46

scantur impetrent, & obtineant. Heu, quot nunc reperiuntur, quas hodie accinctos ense, postridie uero quatuor uel quinque mille aureorum redditus Ecclesiasticos possidentes uidebitis, qui forsan eo statu nihil aliud intenderunt, nisi necessitati suæ honorificentissime subuenire. Quo spiritu, zelo, ac charitatis feruore isti sibi creditas oues depascent? Dominus per infinitam suam clementiam deprauatas huiusmodi intentiones in meliorem formam redigat, ut post hac, siquidem pastores Ecclesiastici sunt, uerum illud cœlestem Iesum Christum pastorem diligentissimè imitentur.
Isa. 3. Legite S. Isaiam, ubi insigne ad hoc exemplum habetur. Nam cum quidam homines alium regem uoluissent constituere, ei sic dixerunt, uestimentum tibi est, princeps esto nostri, ruina autem hæc sub manu tua, id est, tu, qui uirturis studiosus es, nobis qui quasi perimus, mederi poteris. Ille uero Non sum inquit, medicus, & in domo mea non est panis, nec uestimētum, nolite me constituere principem populi. O cœlesti homine dignam responsionem. O uerba mirifica. Noluit principatum accipere, animo perpendens se non posse aliorum peccatis medicinam adhibere, quia ei doctrinæ panis, & charitatis uestris ad subditos operiendos deficiebat. Non sic illi, non sic, de quibus modo uerba fecimus.

Mercenarius uide, lupum uenientem, & dimittit oues, & fugit. Multo certe peior iudicandus est ille, qui quanuis lupum uenientem non uideat, aufugit, ille uidelicet, qui nec pacis tempore subditos sibi inuisit. Quid igitur pestis, aut alterius calamitatis tempore iste efficiet, qui non uiso lupo fugit, & oues deserit, multo celerius eo uisus erga uertet? Inter Spiritus sancti dona B. Apostolus hoc enumerat, scilicet.
Ro. 12. Qui præest in solicitudine. Quasi diceret, Donum Spiritus sancti est, ut qui præest, cum solicitudine præsideat. Quamobrem, non solum prælatis ecclesiasticis, uerum etiam omnibus, qui temporali imperio præsunt, à Deo summis precibus contendere opus est solicitudinis donum, ne sibi commissa munera, lente ac negligenter exerceant, conferat. Hæc autem solicitudo duplex esse debet, altera qua quisque sibi prouideat, altera uero, qua subditorum curam diligentissime adhibeat, ac de rebus eorum tam spiritualibus quam corporalibus sit ualde solicitus. Nam de Dauid Psal. 17.
Rege licet non prælatus, sed dominus temporalis fuerit, sacra pagina refert. Elegit Dauid seruum suum, sustulit eum de gregibus ouium, pascere Iacob seruum suum, & Israel hæreditatem suam, & pauit eos in innocentia cordis sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit eos. Pascere populum cum cordis innocentia nihil aliud est, quam ipsum sic gubernare, ut si quid ei imperaret, iustum rationique esset consentaneum, ita quod Rex iubendo peccatum non committeret, sed cor eius, quia iusta præcipiebat, innocens quietum, & tranquillum remaneret. Et intellectibus manuum suarum. Ille præcepta in manibus suis, & non in lingua dicitur habere, qui & scit præcipere, & quod præcipit, factis exequitur.

Loquens dominus de Scribis & Pharisæis sic ait: Dicunt & non faciunt. Hoc est, intellectum non amplius quam in lingua habent. Optimi uero prælati similes Regi Dauid esse debent, qui si aliquid populo imperabat, id prius opere complebat. Sed satis melius hoc fecit Christus Saluator noster, siquidem hęc omnia compleuit, & ultra hæc animam suam pro ouibus posuit. Maxime uero notandum est, fratres mei pastorem hunc non esse luporum, tigridum, aut leonum, sed ouium ducem. Ideo iras, inuidiam, auaritiam, luxuriam, atque alia id genus uitia, quæ homines feras crudeles efficiunt, uos oportet relinquere, atque tanquam oues mites & obedientes fieri, ut Christus cœlestis pastor dux uester sit, possitisque dicere id quod Regius Psa. 22.
propheta Dominus regit me, & nihil mihi deerit, quod Beatus Hieronymus uertit, Psal. 97
Dominus pastor meus. Et alibi, ubi nos legimus: Qui regis Israel intende, idem uertit, Pastor Israel ausculta. Inter manifesta signa, quæ ouem huius diuini pastoris ostendunt, mansuetudo, & in aduersitatibus patientia, pręcipuum signum est. Loquens inclytus Moyses populo suo ait; Adduxit te Dominus, quadraginta Deut. 8
annos per desertum ut affligeret te, atque tentaret, ut nota fierent omnia quæ in animo tuo uersabantur, utrum custodires mandata eius, annon Bonitas ensis ac fides eius, si in unam & alteram partem eum flectas

ctas comprobatur. Nam si fixo cuspide in stat arcus, essectus pristinam rectitudinem conseruat, dum remittitur, signum euidēs eius bonitatis ē; sed si obliquus manet, reproba ui. Ita seruorum Dei probitas in patientia dignoscitur.

Simile.

Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas, sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem. Cognoscere hic est idē quod amare, cognosco oues meas, id est, amo oues meas. Vnde maximè notandum est, piissimum Dominum amori, quo oues prosequitur suas, nullam rem similem potuisse inuenire, omnes namque (licet perfectos amores) longe superat, nec pastoris amor, uel patris, uel matris, uel sponsi, uel Angelorum, uel Seraphim aliqua ex parte cum eo poterit comparari. Denique in cœlo aut in terra, ei quid simile non potuit reperiri. Ideo ait, Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem, id est, illis amoris oculis, quibus Pater æternus me contemplatur, & amore prosequitur eisdem oues meas aspicio, & uehementer diligo. O admirabilem amplificationem. Quæ regna, quæ diuitię, qui honores, uel imperia huic tantæ fœlicitati aliquo modo possunt conferri? Et si amicorum omnia sunt communia, qd obsecro illi, qui ita à Iesu Christo diligitur, deesse potest?

Sed aduertite dominum, cum dixit; Agnosco oues meas, addidisse; *Et cognoscunt me meæ.* Postea uero inquit, *Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem.* In quo innuit, iustorum amorem erga ipsum, nulli etiam rei in terris, nisi amori, quo Christus dominus Patrem prosequitur, & ab eo diligitur, posse adæquari. O uerba terribilia illis saltem, qui in cordibus suis maiorem amorem erga domum suam, erga uineam, erga pallium, & erga calceos, quā erga Deum creatorem suum sentiunt, ex quo fit ut illum quotidie harum minimarum rerum amore detenti, & derelinquant & offendant. Qualiter igitur, ò scelestе, tibi persuadere potes, te Iesu Christi ouem, cū huius miserrimæ uitæ nequitiis tam procliuis sis, & licet ille tanquam piissimus pastor in tui custodia pernoctet, tu tanquam perditissimus infernalē lupum in tuam euersionem quæritas?

Ait itaque dominus? *Et animam meam pono pro ouibus meis.* Beatus Ioannes in sua

Apoc. 5 Apocalypsi inquit, Se uidisse beatos, cæle

A stem Agnum laudantes & dicentes; Redemisti nos Deo in sanguine tuo, ex omni tribu, & lingua, & populo & natione. Non aiunt, illum diuinū Agnum omnes tribus & omnes linguas, nationes atque populos sed ex uno quoque illorum aliquos, qui uidelicet sūt oues eius, redemisse. Licet enim infinita merita ad redimēdum cunctos habuerit, tamen quia plurimis ea ob eorum culpam profectura non erant, noluit pro iis ea offerre.

Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & fiet unum ouile, & unus pastor. Ex gentibus scilicet, atque ex Iudęis Quando autem hoc futurum sit, non est uestrum nosse tempora uel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate. Quod ad nos attinet, est dictum illud Diui Augustini. Si non traheris, ora ut traharis, si nondū uocatus es, ora ut uoceris, & si iam uocatus es, illud Apocalypsis sępenumero animo euolue. Tene, inquit, quod habes, ut nemo accipiat coronā tuā, id est, si coniecturis potes essequi, Deū in te habitare, illum amoris & timoris brachiis ne à te discedat, amplecti, pro uiribus labora Nauis quæ in portu est, cum uehemens aliqua tempestas fuerit, ne à uentis dissipetur, quatuor anchoris retineri solet. Sic tu, quatuor anchoris mentem tuam, ut perpetuo in Dei obedientia perseueret, munire contende. Quarum prima est, fixū immotumque non peccandi propositum. Secunda uero, assidua oratio est, Ita faciebat Regius uates, qui inquit, Oculi mei semper ad dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos. Tertia est, frequens sacramentorum usus. Quarta denique anchora est, diuinorum beneficiorū ac mandatorum Dei consideratio. Nam, ut ait sanctus Dauid; Nisi quod lex tua meditatio mea est, tunc forte periissem in humilitate mea. Deniq. inquit diuinus pastor. *Illas oportet me adducere* Quid est hoc, qđ ais domine? Tibi ne conducit nos ac omnes gentes in tuam Ecclesiam trahere? Certè non tibi, sed nobis, nostra, inquam, interest, ex numero tui sanctissimi gregis esse. O glorificatus ac benedictus sit talis dominus, qui nos tam singulari amore prosequitur, ut necessitates, nostramque salutem suam esse reputet. Atque ita ouem suam in humeris portans, inquit, Congratulamini mihi, quia inueni ouem quam

Margin notes (right column): B; Apoc. 3; Simile.; C; Psal. 24.; Ps. 118; D

quam perdideram. O piissime domine o-
Lucę 15 ui quidem, & non tibi congratulandum
est, siquidem sua refert, & non minus, quã
æternam consequi gloriam. Sed uis, ut ti
bi, tanquam si esses ille qui inuentus est,
postquam amissus fuit, iusti congratulen
tur. Tanti facis mentem deperditam inue
nire? Quis ergo est, qui tam dulcia uerba
audiens, amore dulcissimi huius domini
non liquescat? Eum, igitur, fratres toto cor
de, atque animi affectu, qui nos ita dilexit,
diligamus, continue laborantes, ut conse
quamur eius gratiam, qua peruenitur ad
gloriam, ad quam nos perducat Iesus Ma
rię filius Amen.

DOMINICA TERTIA post Pascha.

Concio Prima.

Modicum, & iam non videbitis me, & iterum modicum, et videbitis me, quia vado ad Patrem. Ioan. 16.

Ectio huius sacri Euangelii, pars quędã est illius suauis simi sermonis, quem sum mus prædicator Iesus Christus ad suos sacros discipulos post ultimam cænam cum ipsis pridie eius diei, quã pateretur, habuit, in quo effi cax ratio, qua piissimus dominus mœrorẽ, & tristitiã, quam de abscessu eius concepe
Leu. 10 rant, lenire curauit, continetur. Nam tristi tia nimia in laboribus, & calamitatibus ita mentẽ perturbat, ut id, quod fieri debet, pe nitus ignoret. In diuina scriptura legimus, ignem qui ex altari domini prosiluerat, Na dab, & Abiu filios Aaron deuorasse. Cum que postea S. Moyses summum sacerdotẽ Aaron, & duos filios eius qui remanserãt, eo ꝙ modũ, qui sacrificiis, & hostiis debe tur, non seruauerant, reprehendisset, respõ dit Aaron. Oblata est hodie uictima pro peccato, & holocaustũ corã domino, mi hi accidit, quod uides, quo potui comede re eam, aut placere domino in ceremoniis mente lugubri? Perpendite, quęso, qualiter sanctus uir confitetur, tristitiã, quã ob infę licem mortẽ suorum filiorum acceperat, causam suę perturbationis fuisse. Et addit sacra litera. Quod cum audisset Moyses, re cepit satisfactionẽ, iustam, s. existimans fra tris sui excusationẽ. Quo circa diuinus Ma gister in illo ultimo sermone, sacris Disci pulis, multis rationib. persuadere contẽdit ut a se nimiã tristitiam mœroremq; expelle rent. In hoc uero sacro Euãgelio unam ea rum proponit, quę sic se habet. *Modicum, & iam non uidebitis me.* Quasi diceret. Con solamini, charissimi, discipuli, quoniam paruo tẽporis spatio absens ero. Suam sa cratissimã passionẽ summa bonitas paruum appellat. Sed quid dñe? Rẽ tantam, tã terri bilia tormenta, tã crudelissimã mortem, ac denique rem tantæ utilitatis parum uocas? Parumne est uita mori, & impassibilẽ pa ti? Nobilium animorũ est, res magnas par ui facere. Atq; ita inquit Seneca. Magno ni hil magnũ. Tãta erat libertas, & amoris uis quo filius Dei patiebatur, ut grauissima tormẽta, crudelissimã mortẽ, omnia deniq; parui pẽderet. Quãobrem cum de iis uer ba faciebat, ea nominibus ipsa minuentib;
nuncupabat. Aperte hoc apud D. Lucam Lucę 12
ostenditur, ubi mortẽ suã baptismum uo cauit. Baptismo inquit, habeo baptizari. Nullus enim licet æstuosus esset, tã libẽter
balneo aquæ frigidę usus est, ꝙ dominus Mat. 20.
se in suis tormentis recreauit. Et apud Mat thęũ. Potestis inquit, bibere calicẽ, quẽ ego
bibiturus sum? O iustorũ gloria? calicẽ põ Psal. 76
tionem tã amarã uocas? Hoc simile mihi uidetur uaticinio Regii, qui nomine Chri sti ita prophetauit. Circundederunt me si cut aqua, tota die circundederũt me simul. O dulcissime animę meæ Redẽptor? qua liter in cruce aqua circundatum te esse di cis, siquidẽ totus sanguine conspersus es? Sanguinem suum ac tormenta dominus Ie sus aquã appellat, quia nullus in potu dul cissimę aquæ tantã animo capit lętitię uo luptatẽ, cum sitibundus est, quantam fide lissimus hic amicus noster in suo sacratissi mo sanguine pro nobis spargẽdo recepit. Addit. Circundederunt me simul. Quoniã undiq; afflictus erat, caput spinis corona tũ, humeros flagellis durissimis cæsos, pe des deniq; ac manus cruci affixos habebat, cumque sic cruciaretur, & spinis, lãceis, ac crudelissimis clauis ambiretur, tamẽ se aqu circundari inquit. In cruce suauissime Ie-

su, oppressus siti moreris, ac nullus est qui tibi parū aquæ ad sitim explendā tribuat, & aqua circumuentum te esse ait? Quis amor hic domine Deus? Quare spinas, lanceā, clauos, flagella, sputa, & alia dedecora fontes dulcissimæ aquæ nūcupas? Tam singularis huius piissimi domini erat amor ut quotquot periebatur, dulcia ei uiderentur, hoc.n. moris uerissimi singulare priuilegium est. Ait ēt. Circundederunt me simul, quoniam ab instanti suę sanctissimæ conceptionis usq. ad sacratissima in crucis mortē, semper omnes labores quos successiuè pertulit, in mente simul passus est. Nam qui de Ierusalem prædixerat, non mansurū esse lapidem in ea super lapidē, optimè sciebat in suo sacratissimo corpore, nec sanguinis guttam uix esse remansuram, nec membra membris cohæsura, & omnia hæc modicum uocat. Hispanè, *Biē sapia que apenas auia de quedar de su sangre gota con gota, ni en su sancto cuerpo miembro con miembro, mas que todo auia de quedar descoyuntado y a todo esto ollama poco*. In sacris literis legitur S. Iacob multis annis pro pulchrā Rachelē seruituti Labā fuisse obnoxium. Cui, inquit, sacer textus, uidebantur pauci dies præ amoris magnitudine. Multo igitur pluribus annis cœlestis Iacob Iesus Christus pro unaquaque fidelium anima seruiuit, cui tandem omnia modicum uidebantur.

A

Modicum, & non uidebitis me. Me adeo (ut ita loquamur) annihilabo, & ita uilis manebo, ut a uestris oculis euanescam, ac maxime poteritis cognoscere Hispanè, *Apocarme he tanto, y quedar tan uituperado que me perdereys de uista, y apenas me cognoscereys*. Loquens dn̄s ad Eliā (ut in Regum historia legitur) dixit: Vade, & abscōdere in torrente Carith, qui est contra Iordanē, & ibi de torrente bibes, coruisq. pcepi, ut pascant te ibi His uerbis sacratissimi filii Dei passio mirificè adumbrata est: nā Carith, idem est, q̄ exterminatio, & passio illa dn̄i eiusq; mors, torrens exterminationis fuit, in qua crudelissimi illi ac nefarii hoīes, totius crudelitatis terminos transgressi sūt. Et ex hoc rapidissimo fluuio uerus ille Elias, aquā multorū opprobriorū, & ignominiarū amarissimā bibit, ibi corui, nēpe scelerum ministri eū amarissimo felle, & insipidissimo aceto pauerunt. Die Veneris sctī, solo pane, & aqua ieiunare, rē

Gen. 29

esse nimis grauem existimatis, at filiū Dei aceto, & felle improbi Iudæi cibauerunt. Hispanè, *Tenays en mucho ayunar el uiernes sancto a pan, y agua, y el hijo de Dios ayuno a hiel, y uinagre*. In hoc torrente dominus Iesus, ac si non esset infinitæ maiestatis, potentiæ, & sapientiæ Deus, humiliter delituit. Et hæc omnia propter singularē amorem erga nos modicū uocat. Ex quo colligimus, amorem nostrum erga ipsum gelidissimum esse, siquidem quamcunq. rem licet minimam seruitio Dei dicatam, maximam esse existimamus. Si.n. uno die a cibo abstinemus, uel una hora cōtemplationi uacamus, aut stipem quamuis minimā erogamus, sanctissimos nos esse putamus, atq. adeo, ut mentem nostram plus sanctitatis capere non posse cogitemus. Hispane, *Nos paresce que ya rebentamos de sanctos*. Non hæc uestigia sequebantur, nec ita de se iudicabant perfecti Dei amici, ut manifeste in Diuo Petro inspicimus, cui Christus Redemptor noster dixit: Cum esses iunior cingebas te, & ambulabas ubi uolebas cum aūt senueris, extēdes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quo tu nō uis. Et statim adiecit S. Euangelista: Hoc autem dixit ei, significans qua morte esset glorificaturus Deum. O rem admiratione dignam, qualiter dominus de morte eius loquēs, inquit, Illum quo non uellet, esse iturum? Ergo D. Petrus nihil in martyrio meruit, quippe q illud inuitus, & coactus adiuit? Ad hoc sic respondeo, Inter ea, quæ in sacra scriptura, eos qui paulo altius eam scrutantur, in maximam admirationem rapiunt, hoc unum est, uidere, scilicet ingentem curam, quam sancti in paruipendendis iis, quæ propter Deum passi sunt, habuerunt, & maximam solicitudinem, quam ipsemet Deus in eorum operibus extollendis adhibet, contemplari. His uerbis Christus dominus crudelissimam mortem, quam Diuus Petrus passurus erat, amplificat, & exaggerat. Et quamuis futurum erat, ut caro eius eam subterfugeret ac recusaret, ipse tamen illam libētissime erat accepturus. Atq. ita illud, Deducet te quo tu nō uis, iuxta fragilem carnis nostræ naturam intelligendum est. Cæterum B. Apostolus loquens de ipsa crudelissima morte sua ait. Certus sum, quod uelox est depositio tabernaculi mei, secundum, quod dominus noster Iesus Christus signi-

B

Ioā. 21.

C

D

i. Petr. I.

significauit mihi. Quid sibi uult sanctus A Apostolus cum ait: Depositio tabernaculi mei, nisi id quod propter Deum passurus erat, parui facere? Ac si dicere. *No es sino mudar casa*. Itaque Deus illud exaggerat, ipse uero paruipendit, cuius rei amor, quo ipsum prosequebatur, in causa erat.

Simile. Si quis magna necessitate oppressus esset, & aliter ut ei subueniret, rapidissimum flumen, eo quod eum tenere diligit, cum ui tę periculo transmearet, cum uero ille huic gratias referre uellet, ipse periculum, quod propter eum subierat, paruifaciens diceret, se uitæ discrimen, cui se obtulerat, pro nihilo habere, nonne hoc singularis amoris esset manifestissimum signum? Plane quidem. Sic cum Christus Redemptor noster Beato Petro quamplurimos labores, crudelissimamque mortem propter se ob oculos proponeret, ille constanter sic respondit. Hæc omnia depositionem tabernaculi mei uoco, quoniam propter meum erga te amorem mihi carua uidentur. Heu, fratres mei, quam aliter nobiscum sese res habet. Nam cum fere nihil agamus, omnia iam fecisse nobis persuademus, quod certe ex magna Deum amoris inopia oritur. Inter conspicilia, quibus senes C utuntur, & illa quibus adolescentes, hoc discrimen est, quod illa eo modo confecta sunt, ut res maiores quam sunt repræsentent, exiguos enim characteres magnos apparere faciunt, hęc uero è contra sunt fabricata, nam quæ sunt magna, minora esse ostendunt. Sic inter amorem magnum, &

Simile. paruum, hoc differt, quod magnus, tāquā adolescentum conspicilia, res minores quā ipsæ sunt, repræsentat, difficillima enim facilia esse persuadet, ueluti, si quis in alium quem nimio prosequitur amore, ingentia beneficia conferat, ea omnia minima esse existimat. Contra uero paruus amor, sicuti D senum conspicilia, res maiores quam sunt, repræsentat. Licet n qui lente diligit, in alium minima beneficia cōferat, ea magna esse arbitratur. O miseri filii Adæ, qualiter Deum parum diligere non creditis siquidem quidquid propter eum facitis, illud, licet minimum sit, magnum esse commendatis?

Discipulos etiam dominus consolatur, dicens *Modicum, & iam non uidebitis me*. Quasi diceret. Ego meæ mortis tempus breuiabo, ut uos celerius consolatione afficiam. Atque ita quanuis summa ueritas Christus dominus tribus diebus ac noctibus in corde terræ futurum se esse promiserat, tamen propter singularem erga eos amorem uoluit, ut fide non fracta, dies noctesque integri minime essent, sed eos abbreuians duas partes duorum dierum, & duas totidem noctium, ut citius discipulos consolaretur, assumpsit.

Et iterum modicum, & uidebitis me. Et hoc erit tempus, quod post resurrectionem meam uobiscum ero: quamuis enim per quadraginta dies uobiscum in terris commorer: tamen, quia uobiscum B diu esse cupio, eos parum uoco. Parum est, respectu uehementis mei erga uos amoris, sed ita nunc esse oportet, quia uado ad Patrem, hoc est, quia Pater, ut in cælos ascendam, sessurus ad dexteram eius, his quadraginta transactis diebus, mihi imperat. O uere hominum amator Christe Redemptor noster, ut quid talibus uerbis singularem erga nos amorem ostendentibus, nosipsos confundis? Tibi domine, cum hominibus quadraginta diebus commorari parum uidetur, nobis uero tecum per spatium unius horæ esse, longissimus annus apparet. O infœlices illi, qui una duntaxat hora concioni, aut orationi, uel contemplationis uacantes, annum integrum esse putant. Dies, & anni, ac totius uitæ spatium ad colloquendum cum eo, quem diligitis, uobis breuissimi uidentur, tempus uero quod rebus diuinis consumitis, licet breuissimum sit, longissimum esse iudicatis. Cum cœlesti igitur hoc domino conuersari incipite, quem gustantes, diuini eius amoris dulcedine inflammabimini. Pulchra ut luna uocatur in Canticis ab sponso mens sancta. Pulchritudo lunæ tunc augetur, cum duo eius cornua in altum erecta apparent, quo usque ipsa totum suum orbem compleat, cum uero decrescit, duo cornua in terram demittit, atque progreditur, quousque lumen, & claritatem amittat. Simili etiam modo anima proficit, uel in deterius uertitur. Nam cum duo cornua, scilicet intellectum, & uoluntatem in cœlum mittit, cogitationes, & affectiones in Deo collocando, ipsumque suauiter amplectendo, & amoris effectu pertractando, tunc spirituali pulchritudine concrescit, & augetur; & sicut

Cant. 6. Simile.

luna uno die suum orbem non implet, sed paulatim, ita mens non repente perfecta efficitur, sed sensim in cœlum debet ascendere, quousque in sublime perueniat, & diuinæ gloriæ luce coruscans, plena remaneat, quemadmodum Regius uates nos erudit dicens. Ibunt de uirtute in uirtutem, & uidebitur Deus Deorum in Psal. 83. Sion. Cum uero anima cornua sua in terram uertit, ei intellectu ac uoluntate inhærendo, tergaque per obliuionem contra Deum uertendo, tunc decrescit, & paulatim uirtutem amittit, ac tandem corrupta omnino manet. Nam (ut ait Beatus Gregorius) sicut nemo repente in uirtute fit summus, ita nemo repente fit pessimus. Hęc igitur fratres mei uobis nimis conducentia in primis attendite, & in quam partem mentium uestrarum affectiones inclinent, animaduertite, atque ex hoc de uestra damnatione, aut salute aliquid facile colligere poteritis. Si autem in terram uos ipsos uersos esse intelligatis in cœlum reuerti quam citissime, totis uiribus contendite. Illos uero, quibus temporis opportunitas adest, saltim duarum horarum spatium singulis quibusque diebus mane ac uesperi, ad hęc diuina colloquia destinare oportet. Illi autem, quibus per tempus non licet, quoniam familiam labore suo sustentare debent, Deum laudent, qui sua infinita misericordia eos tam singulari beneficio, mente scilicet, talibus potentiis ornata donauit, ut exterius cum corpore laborantes, possint simul in cœlum corda sua Deum ipsum laudantes eleuare. Quapropter uos, fratres, obsecro, ut alteram horam mane, & alteram uesperi saltim constituatis, quibus laborantes corpore, siue textores siue sarcinatores, siue sutores, aut fabri sitis, cum Deo inter uos conuersemini, & nunc in morte, nunc in finali iudicio, nunc in inferno, nunc denique in gloria cogitetis. O pater, & quis hoc præstabit? nimis enim difficile nobis uidetur. Ego, fratres mei, illos in pręsentia rum alloquor, qui Deo licet maximo cum labore placere student, non autem illos, qui de hoc minime curant. Et quamuis in principio, aliquibus arduum hoc, & difficile uideatur, consuetudo tamen diuino fauore adiuta, illud facillimum efficiet.

Huic literali horum uerborum sensui, A alius moralis optime nunc arridebit. Nam cum dñs inquit: *Modicum & non uidebitis me*. Considerandum est, quam modici, i. *Por quan pocas cosas*, Improbi Deũ non uidebunt. Inter grauissima tormenta, quæ damnati in inferno patiuntur, hoc unum est præcipuum, s. Deum nõ uidere. Solent sacri Doctores quęrere, an in gehenna futuri sint tortores, ad pęnã sensus exequendum. Et respondent, utiq;, quos dęmones futuros esse dicunt, affirmantque corpora damnatorum ibi in summo gradu sensibilia futura, plus .n. cuiusque reprobi corpus B sentiet, si palea tangatur, quam corpus uiuentis in hoc mũdo si graui ictu percutiatur. Quod manifeste apparet in eo, qui podragræ ægritudine laborat, nõ .n. minimũ ictum quantumcunq. sit lentus, needum tenuissimam sindonem qua si sanus esset, recrearetur, ferre põt. Ita damnati, ut erunt corruptissimi, quantumcunq; tormentum, quamuis minimum, in suis corporibus nimis sentiẽt. Homines dum sunt in hac uita assuefacti laboribus, illos, quia iam callum obduxerunt, quodammodo non sentiunt, præsciti uero in inferno, post millia uel ducenta millia annorum, tam teneri C erũt in tormentorũ tolerantia, ac si eo momẽto quo Tartarum ingressi sunt, essent. Eze. 32. Ideo, ubi nos legimus: Qui cum circuncisis dormierunt, & cũ ijs, qui descenderunt in lacũ, alia translatio habet, Cum iis, qui descendunt in lacum, & sic est in contextu Græco & paraphrasi Chaldaica. Vbi illi qui ad infernũ descenderunt, multis ante temporibus tam tenere pati, ac si modo descẽdissent, aperte significantur, Inter omnia autem tormentorum genera, hoc unum maius & præcipuum est, scilicet, illos diuino conspectu priuari, & huius pęnæ quæ dãni uocatur, tortor est ipsemet Deus, qui D sua omnipotentia efficit, ut damnati eum non uidendo, incredibili tristitia ac pœna afficiantur. Sed quæro a nobis, o nefarii ac maledicti præsciti, qui modo hoc grauissimũ tormentorum genus in æternum patimini, quare illud patiamini? Quia ipsi rñdere nequeunt cũ sacrosancto Euangelio, Modicum & non uidebitis me. Quamuis quilibet damnatorũ, omnib. mundi uoluptatib. ab eius creationis principio usq. in præsens potitus fuisset, omnia pro nihilo putanda erant, si cum tormentis, quę dum conspectu Dei priuãtur, patiunt aliqua ex

parte

parte comparentur. Loquens B. Iob de reprobis, inquit: Ad modicum eleuati sunt, & non subsistent: humiliabuntur, sicut omnia, & auferentur, & sicut summitates spicarum conterentur. Cuiuscunque peccatoris cor, dum appetitui suo turpiter satisfacit, in corpore præ gaudio consistere non potest. Sed hoc ad modicum est. Nam licet superbus, cum optatum honorem consequitur, exaltatur, carnalis, cum uoluptate fruitur, gaudeat: auarus, cum pecuniam lucratur, quodammodo satietur, ad modicum tamen isti eleuati, & non subsistent, quoniam in momento hæc omnia euanuerunt. Humiliabuntur sicut omnia, id est, consummabuntur, & auferentur. Hęc uerba difficillima uidentur, quoniam Ecclesiastes inquit: Generatio præterit, & generatio aduenit; terra autem in æternum stat.

Iob. 24. A B

Quod idem de aliis elementis, quia perpetuo permanebunt, dicendum est. Ergo non consummabuntur, & auferuntur omnia. Quare igitur peccatores sicut omnia consumendos esse, atque auferendos diuina Scriptura testatur? Hic, meo iudicio, declaratur modus, quo improbi ac dãnati in ęternum permanebunt. Nam sicut elementa aliquibus qualitatibus quas modo habent, spoliata manebunt, materiaque ac forma eorum aliis accidentibus ornabuntur, sic mentes, & corpora infœliciũ damnatorum, omnibus gaudiis & uoluptatibus priuata, & aliis longe dissimilibus accidentibus, scilicet tormentis, quibus in perpetuum cruciabuntur, cooperta remanebunt, & sicut summitates spicarum conterentur. In spica grana inter casulas inserta, quę licet uelut in carcere, recto tamen ordine collocata uidemus. Aliæ uero sunt summitates, uidelicet, quædam stipulæ, & aristæ proceræ, quæ separatæ, & uicissim disiunctę, asperæ sunt & acriter pungunt. Conuenienter sacrosancta Ecclesia spicæ comparatur, in qua grana, id est iusti tanquam in carceribus, laboribus, calamitatibus, & afflictionibus conteriuntur, & ii ueluti grana recto ordine suauissimi, atque maximè beneuoli sunt. Stipulę uero peccatores sunt adinuicem sibi nocentes, asperi, crudeles, inordinati, & tanquam aristæ in spica, alii ab aliis separati. At sicut spica in area trita, granum a palea immune remanens in horreo seruatur, & palea in ignem comburenda mittitur, uel ad iumentorum pabulum custoditur, ita in diuini iudicii area, iusti in cœlorum horreis collocabuntur improbi uero ab infernis belluis deuorandi æternis ignibus consumentur. Quis igitur adeo amens & insanus est, qui hæc audiens, non contremiscat? Quis uoluptatum breuitatem animaduertens, & æternitatem pœnarum quæ de impiis sumentur, animo euoluens, non omnes huius mundi illecebras contemnit & pro nihilo ducit? Deus mentium illuminator, uos, & fratres mei, illuminet, ut quæ facienda sunt peragatis.

Eccle. 1. Simile. Simile. C D

Iterum modicum & uidebitis me. Si in cœlum ascenderetis, & ineffabilia bona quibus beati perfruuntur, contemplaremini, merito omnia quæ in hoc mundo passi fuerunt, si cum iis quę ibi possident, comparentur, modica fuisse iudicabitis. Quapropter nomine cuiusque eorum in sacra pagina dicitur. Modicum laboraui, & inueni multam requiem. Quamuis enim unus tantum iustus, omnia martyrum tormenta, & omnium mortalium labores passus fuisset, si cum bono, quo fruitur, conferantur, modica esse ducet. Mentibus igitur uestris, fratres mei, concipite, Deum unicuique uestrum sic dicere; En homo, adest gloria, uoluptas, & omnium rerum ęterna abundantia, quibus frueris, si parum laboris hic patiaris. Vel: Ecce continua tormenta, quibus si parum in hoc mundo recreeris, sine dubio torqueberis. Quod nam horum eligeritis, penitus ignoto, unum tamen certo scio, omnes, qui uoluptates huius mundi elegerint, in ęternum fore, ut illos pœniteat, & eis nunquam pęnitentiam profuturam esse. De aliis enim qui hanc uiam secuti fuerunt, sic in inferno clamasse, diuinæ literæ testantur; Errauimus a uia ueritatis, quid nobis profuit superbia? Aut diuitiarũ iactantia, quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam umbra, in malignitate autem nostra consumpti sumus. Et infra dicitur: Spes impii tanquam lanugo est, quę a uento tollitur, & tanquam spuma gracilis, quæ a procella dispergitur, & tanquã fumus, qui a uento diffusus est. O digna uerba, q̃ ęternę memoriæ mãdentur. O utinã ea cordib. nostris affixa teneamus, ut rerum huius mũdi paruitatẽ animaduertẽtes, illa ob q̃ impii in infernũ detrudũtur, intelligam⁹. *Dixerũt ergo ex discipulis eius*

Eccl. 51 Sapié. 5

adinuicē. Quid est hoc quod dicit nobis, Modicum & non uidebitis me? &c. Vsque, *Nescimus quid loquitur. Cognouit autem Iesus, quia uolebant eum interrogare.* Verba hęc, cum essent clarissima, Apostoli non intellexerunt, & expositionem eorum a suo diuino Magistro deposcunt. Ex quo clarissime infertur, quod si Christus dominus sapientia infinita ęterni Patris sanctam Scripturam per doctorum ac prędicatorum ora non exponeret, ipsam intelligi, impossibile esset. Hoc Eunuchus Reginę Cādacis satis bene cognouit, qui rogatus a B. Philippo, an Isaiam prophetam, quem iter faciens legebat, intelligere, respondit: Quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi? Solus Agnus clauem libri sui in Apocalypsi dicitur habere his uerbis. Dignus es Dominus accipere librum, & aperire signacula eius. Si enim ille non aperit, clausus profecto erit. Quo circa qui diuina eius mysteria percipere optatis, ipsum, ut uos doceat, clauemque suæ sapientiæ præbeat ad sacrosanctum eius librum aperiendum, exorare debetis. Ita faciebat Sanctus David, cum dicebat Reuela oculos meos, & cōsiderabo mirabilia de lege tua. Et da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam Ne autem existimaremus, S. prophetam curiosè diuinam legem uelle scrutari, addit statim. Et custodiam illam in toto corde meo. Hic enim debet esse finis, ob quem sacram Scripturam intelligere nobis curandum est. Et ad hoc oportet literarum studiosos id, quod D Hieronymus, B. Thomas, S. Isidorus inquiunt diligenter adnotare, scilicet, uentrem pinguem, subtilem intellectum ad diuina mysteria inuestiganda non gignere. Mens.n. multitudine sanguinis & ciborum pinguedine submersa, quid potest difficile inuestigare? D. Athanasius, & B. Gregorius Nicenus, in ea etiam sunt sententia, ut intelligētiam sacrarum rerum, diuinamque eius cognitionem non solum uaria lectione, sed perfectissima uitiorum extirpatione acquiri affirment. Et B. Cyrillus asserit, Christum Redemptorem nostrum, gloriosum Euangelistam Ioannem, quia propter conscientię puritatem, & mentis aciem ad diuina mysteria intelligenda aptus erat, nimis dilexisse.

Actuū. 8.

Apo. 5

Ps. 118.

D. Hier. ad Nepotia.

D. Th. 2 1. q. 15. art. 3.

S. Isido de summo bon.

S. Atha. lib. de in car. ver.

B. Greg. in uita Moysi.

B. Cyril. lib. 2. in Ioan.

Simile.

Et dixit eis de hoc quæritis inter uos. &c. usque, *Sed tristitia uestra conuertetur in gaudium.* Pisces ne corrumpantur, solent sale condiri, sed antequam manducentur, ut salem deponant, in aquam mittuntur. Ita etiam homines, ne deprauētur uitiis & sceleribus, in tribulationum & angustiarum salem mitti oportet. Si autem illas Deus non miserit, ipsimet ieiuniis, disciplinis, atque ciliciis seipsos salire debent, qui, ut in mensa cœli apponantur, & cibus Dei sint, ab ipso Deo sale abstergentur, ut D. Ioann. testatur, dicens. Et absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quæ prima abierunt. Quasi diceret. Postquam falsi fuerint, ab illo abstergētur. Et alibi. Deducet, inquit, eos ad fontes aquarum, & absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum. Hoc est *Alli los echara en remoio, y les quietara la sal de los trabaios.* Ideo hic dicit Dominus. Tristitia uestra conuertetur in gaudium. Quia licet sacri Apostoli corrumpi non poterant, tamen dominus illos tot laboribus affecit, tum propter maius meritorum maioremq. eorum gloriæ coronam, tū propter nostrum exemplum, ut ipsorum labores contēplantes, quamq. patienter eos pertulerūt, nos etiam, siquidē tot peccatis submergimur, illos non molestè patiamur. Quis igitur animum non concipiet, ut in hoc misero uitæ curriculo aliquid patiatur, quandoquidem summa ueritas Christus dominus discipulis inquit: Tristitia uestra conuertetur in gaudium? Igitur Deum humiliter deprecari debemus, ut nos a laborib. futuræ uitæ, siquidem nunquam finientur, eripiat, nam illi, quos in hac patimus, in nostram utilitatem & commodum cedunt. Si de alicuius tauri ferocitate uis periculū facere, magnum discrimen est, te illum in area campi, uel in foro arenoso experiri. Cum.n. de eo in area campi, i. *En el cerrel,* experimentum sumitur, tribus ad summū, uel quatuor hastilibus percutitur, & parum affligitur, atque ut eius ferocitas appareat, pluris que æstimetur, aliquantulum angitur. At uero cum in foro agitatur, nimis uexatur, opprimitur, lapidatur, q plurimis ferratis fustibus cæditur, ac tandem cruribus ascissis uita priuatur. Faxit Deus ne in foro iudicii finalis, aliquis nostrum agitandus exeat, ibi namque ab uniuersis mortalibus sibilabitur, & crudeliter ferietur,

Apo. 21.

Simile.

ferietur, ac denique ei omnia crudelissimi tormenti materia erunt. Ante sententiam tormentum erit, & post sententiæ prolationem tormentum, tormentum, inquam, quod finem aliquem non habebit. Labores uero huius mundi, ad experiendum iustos sunt: nam Deus iustos probat, ut virtus, fortitudo, valorque eorum clarius appareant, plurisq; apud Deum & homines habeantur. Quis etiam his laboribus, plerumque aliqua consolatio adhæret & con-

Simile. iungitur. Tonsor, cum aliquem nouacula vult radere, prius eius vultum odoriferis aquis, ne radendus cędatur, abluit. Omnes seculi calamitates, nouaculę quædã sunt, quibus Deus culpas, si æquo animo præferantur, aufert. Quando uero pijssimus Pater his nouaculis nos tõdere, uult prius spiritualibus consolationibus mentem solet abluere, manumque leniter ac suauiter ne tanto dolore afficiamur, superponit.

Psalm. 4 Atque ita ubi nos legimus: In tribulatione dilatasti mihi alia translatio habet: In tribulatione dilatasti mihi cor. Vbi insinuatur cor tribulationibus, & consolatione, quam illis Deus iungit, disponi, & ad patienter tolerandum alias multas dilatari. Cumque dilatatur, capacius afficitur diuinæ gratiæ, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA Tertia post Pascha.

Concio Secunda.

Modicum, & iam non uidebitis me, & iterum modicum & uidebitis me, quia uado ad Patrem. Ioan. 16.

Nter omnes diuinæ Scripturæ effectus singularis ac præcipuus est, afflicta credentium corda cõsolari. Ita testatur D.

Rom. 15 Paul. dicens: Quęcunq; scripta sunt, ad nostram doctrinã scripta sunt, ut per patientiam & consolationem. Scripturarũ spem habeamus. Atq; inter officia Christi Redemptoris nostri, & ob quod ipse ab æterno Patre in mundum missus fuit, hoc unũ est, ut, uidelicet, consolatoris munere fungeretur. Sicut docet S. Isai. Misit me, ut cõsolarer omnes lugentes, ut ponerem fortitudinem lugentibus Sion, & darem eis oleum gaudij pro luctu. Ideo cũ dominus Isai. 61. morti appropinquaret, tanquam sui oblitus, & in agone positus, ad sacros discipulos dulcissimum sermonem habuit, in quo quamplurimas solaminis rationes eis attulit. Profecto inter ill..., quæ maximè deploranda sunt, iustorum mors est, illorum n. absentia, nobis magnum nocumentum affert, licet plerumq; nos uelut amẽtes eam non sentiamus. De quo merito S. Isai. conqueritur, dicens. Iustus periit, & non est Isai. 57. qui recogitet in corde suo, & uiri misericordiæ colliguntur, quia non est qui intelligat. a facie enim malitiæ collectus est iustus. O insensibiles mortales siquidem iustos de medio tolli, & nefarios in mundo, quorum sceleribus terra deuastatur, manere uidemus, & uix hoc sensu percipimus. Quam aliter hoc cõtemplabatur Propheta Ierem. cum dicebat. Vsquequo lugebit Iere. 12 terra, & herba omnis siccabitur. Et ipsemet respondet. Propter malitiam inhabitantiũ in ea. Quando res iusto deseruiunt, Deo ẽt deseruiunt, nam cum ille Deo inseruiat, omnia in eo seruitutem domino adhibere contendunt. Cum autem improbus diaboli sit seruus, omnia quæ ei seruiunt, diabolo in eo famulantur. Ideo S. Propheta per exaggerationem inquit, terram lugere, quoniam ab iniquis habitatur, & eis seruire compellitur. Hoc loquẽdi modo utitur etiam D. Paulus, cum ait. Omnis creatura ingemiscit, & parturit usque adhuc. Rom. 8. Et rationem reddẽs, addit: Vanitati enim subiecta est, idest, ingemiscit, quia peccatorum uanitati subiicitur. Quod si mortẽ cuiuscunque iusti, non sentire, insensibile est, multo magis profecto absentiã, & mortem iusti iustorum Iesu Christi non lugere esset insensibile, & graui culpa dignissimum. Quod cum ita sit, quare dominus sacros discipulos tam iusta tristitia ac mœrore affectos consolatur? Ad hoc respondeo, ideo eos dominũ consolari uoluisse, quoniam ipsorum tristitia nimia erat, quę homines perturbare solet, ne id, quod debent,

bent, ut oportet, exequantur. Continet autem sacra huius Euangelii lectio, rationem quandam efficacem, qua dominus discipulos cohortatur, ne propter absentiam suam tanto mœrore conficiantur. Ratio uerò hęc est, Modicum & iam non uidebitis me. D. Bernar exponens hęc uerba sic ait: O modicum modicum, ò modicum longum pie Domine: Modicum dicis, quod nō uidemus te? Saluum sit uerbum domini mei, longum est, & multum ualde nimis, uerumtamen utrumque uerũ modicum meritis, & non modicum uotis, id est, desiderijs. Hoc inquit gloriosus Doctor considerans id quod mens sentit, quæ Deum gustauit; qui quidem aliquando ei auferens dulcedinem, in maiorem eius utilitatem se aliquo temporis spatio ab illa absentem esse permittit. Aliter enim quomodo homo miseriæ suæ, si continuo diuinus sponsus suis consolationibus cum eo esset, in cognitionem ueniret? Hoc manifestè apparet in sancto David, qui ait; Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum. Domine, in uoluntate tua præstitisti decori meo uirtutem, siue, ut uertit Beatus Hieronymus, Præstitisti monti meo fortitudinem. Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Attendite, obsecro, quam diuersè uir sanctus in ea statuum uarietate de se opinatus est. Ideo oportet, ut modico tempore consolationis nobiscum dominus sit, & altero modico tēporе consolationis a nobis fiat absens. Sol, cum a nobis recedit, & cũ appropinquat, semper nobis utilitatem affert. Ita Christus dominus uerus iustitię Sol, accedens & recedens a nobis, propter consolationē uel tristitiam, continuo nobis cōmodum & emolumentum importat, nam præsentia sua nos in amorem allicit, absentia uero ut submittamur, efficit & ideo nos uisitat Atque D. Greg super illud Iob. Visitas eum diluculo, & subito probas illum, sic ait. Hoc operatur, ut homo, & gratiæ dona habeat, & infirmitatem suam agnoscat. Sed quamuis aliquoties Deus absit, non ideo mens nimia tristitia & molestia affici debet. Sponsa enim inquit. En ipse stat post parietem nostrum, in quo non longe abesse, nec mari a nauigari oportere, uel mundum circuire ad eum inueniendum, significauit. Et hoc est quod ait sanctus David. Prope est dominus omnibus inuocantibus eum.

D. Bern. sup. Io. — Psal. 29. — Simile. — B. Greg. sup. Iob 7. — Cant. 2. — A — ps. 144.

Modicum, & iam uidebitis me Scilicet, cum resurrexero, quia tunc paucis diebus uobiscum ero, & his paucis diebus rarissime me uidebitis. In quo cœlestis Magister nos docuit, eum, qui per ueram pœnitentiam resurrexit, non debere perpetuo cũ mortalibus cōuersari Nam, ut ait D Chrysost. sicut difficile est arboris iuxta uiam consitæ, fructus usque ad maturitatem seruari sic difficile est, hominem consuetudine aliorum hominum inuolutum, uirtutē diu posse retinere. Euelle (inquit idem sanctus) teipsum ab occasionibus, & in secretum ab hominum consuetudine locum te recipe, si uis uirtutem contueri. Admirabili ratione Regius Psaltes damnũ, quod iustis inferunt praua colloquia nobis his uerbis ostendit. Gladium euaginauerunt peccatores, intenderunt arcum suum, ut decipiant pauperem & inopem, ut trucident rectos corde. Euaginare gladium, est pulchre & coram omnibus peccata committere. Qui enim sic peccant, sunt ueluti gladii acuti, quibus mentes eorum, qui nuper ad Deum conuertuntur, percuri solēt. Atque ita ubi nos legimus. Vt decipiant pauperem, alia translatio habet. Vt deiiciant pauperem, & sic est in contextu Gręco, quem Beatus Ambrosius sequitur. Paraphrasis uero Chaldaica habet. Vt occidant. Vbi aperte designatur, peccatores suo malo exemplo non solum decipere, uerum etiam bonos funditus euertere, & spiritualiter necare. Ideo additur. Gladius eorum intret in corda ipsorum. Quasi diceret sanctus Propheta. Ne permittas Domine, ut peccata eorum plures quam ipsos inficiant. Quo circa de iusto uerba faciens sanctus Ieremias sic ait. Sedebit solitarius, & tacebit, quia leuauit se supra se, id est, quia seipsum uicit & superauit. Et quoniam multi ex uobis non solum seipsos, non uincunt, sed propriis passionibus succumbunt, & infra se sunt, ideo nec solitudinem diligere, nec tacere sciunt, quin potius prauis ac nimiis colloquiis corrumpuntur & labefactantur.

Simile. — B — Psal. 39 — C — D — Thre. 3.

Dixerunt ergo ex discipulis eius adinnicem, Quid est hoc, quod dicit nobis, &c. Nescimus quid loquitur. Ea quæ diuinus Magister aiebat, difficilia minime erant, sed adeo rudes & ingenio hæbeti tũc erāt scti di-

discipuli, ut clara, & manifesta eis obscura uiderentur. Quapropter de iis quæ antea dixerat, sermonem faciens dominus inquit. Hæc in prouerbiis loquutus sum uobis. Non erant prouerbia res illæ, quas dominus discipulis suis dicebat, sed ingenii tarditati, atque hæbetudini eorum obscura prouerbia uidebantur. Idem cõtigit sancto Dauid, qui cum manifestissima quædam, & omnibus clarissima (qualia erant, stultus, & insipiens simul peribunt, & relinquent alienis diuitias suas, & sepulchra eorum domus illorum) explanaret, tamen quia coram hominibus terrena amplectentibus, & rerum cœlestium expertibus, Hispane, *Hombres enclauados en la tierra, y sumidos en el cielo*. De mundi contemptu acturus erat, quod ipsi, quoniam secundũ uota, & desideria sua non erant, parum intelligebant, ideo inquit, Inclinabo in parabolam aurem meam. Vel ut alii transtulerunt, Loquar in ænigmatibus. Licet enim ea quæ loquebatur, aperta erant, tamẽ improbis ænigmata, parabolę, atque difficillima prouerbia uidebantur. Hoc idem aperte quotidie in concionibus contingere uidemus.

Psal. 48

A

B

De iudicio namque, de inferno, de præmio, de bonorum gloria, de beneficiis a Deo acceptis, de morte sacratissima Redemptoris nostri, de eius sanctissima Resurrectione, ac de bonis per illam comparatis copiosissime uerba facimus, & hæc omnia parabolas, atque ęnigmata esse existimatis, & tam parum cordibus uestris adhęrent. Quid obsecro, horum est, quod si attente, & sedulo consideretur, non sufficiat ut sancti efficiamur?

C

Insignis ille Philosophus Plato, homines, si Deum unũ rerum omniũ gubernatorem, & qui improbos punit, bonos uero premio afficit, esse crederent, nõ posse diu in pecatis perseuerare pro comperto habebat; existimabatque mortalium malitiam ex ignorantia harum rerum oriri. Quid ais Plato? Ecce sunt quamplurimi in Ecclesia catholica, qui id omne, & multo plura credunt. Nam Deum factum esse hominem, mortuum fuisse, & resurrexisse, firmiter tenent, atque hæc omnia quotidie in concionibus, & extra illas, ne obliuione excusentur, audiunt, & nihilominus toto uitę suę cursu in peccatis, & abominationibus persistunt. Causa harum rerũ

D

forsan est, quia eis hęc obscura uidentur, nec ut oportet, in memoria atque intellectu eorum resident. Aliter enim, ne tantis bonis priuarentur, aut tantis malis punirentur, quid non efficerent.

Cognouit autem Iesus, quia uolebant eum interrogare, & dixit eis, &c. Attendite, obsecro, qualiter piissimus dominus solis desideriis correspondet. Nondum enim discipuli eum interrogauerant, cum eorum uoluntatem intelligens, satisfacit. O infinitam domini uoluntatem? Quis tam lapideus est, qui eum uehementi amore non prosequitur? Tanta est enim misericordia tua domine, ut non poscentibus præbeas, & non interrogantibus obuiam exeas. Non solum uoluit hic benignissimus dominus, ut nomine suo sanctus Isaias. Hebræo populo diceret. Si uere conuerteris, tunc inuocabis, & dominus exaudiet; clamabis & dice, Ecce adsum. Quis unquam seruus tam diligenter uocibus heri sui obtẽperauit, sicut dominus uocibus seruorum suorum hic se ad futurum esse pollicetur? Isai. 58. Simile.

Non solum, inquam, hoc uoluit, sed quid per eundem Prophetam polliceatur, attendite. Antequam clamẽt, ego exaudiã. O dulcissima uerba, quę immensi Dei pietatem ac desiderium nostris necessitatibus subueniendis clarissime ostendunt? Ergo (charissimi fratres) in nostris difficultatib. ac dubiis hunc altissimum magistrum, ut nos illuminet, consulamus, & cum Regio Propheta deprecemur. Da mihi intellectũ, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo. Quamuis enim literarum studiis operam demus, & cum uiris doctis, ut oportet, uersemur, id tamen, quod præcipuum est, non relinquamus, scilicet, eum qui ait. Ego sum lux mundi, humiliter in oratione interrogare. In eodem namque Psalmo dicitur: Intellectum dat paruulis. Abiectis enim, & parum de se cogitantibus, Spiritus sanctus intellectum luce clarissima qua uoluntas irradiata Deum diligat, & quidquid eius amorem impedit abhorreat perillustrat. Quantum autem hac diuina luce opus sit, ex hoc patet, quod totius uitæ Christianæ summa in Dei amore super omnia, & in peccati odio consistit. Et ut hoc fiat, oportet, intellectum humanum a diuinæ bonitatis, & pulchritudinis cognitione illuminari,

Isa. 65. Ps. 118. Ioa. 12.

nari, quæ quidem cognitio, uoluntatem A in hunc amorem, & odium sceleris, ad illud detestandum mouere ualet. Atque hoc adeo uerum est, ut sanctus Thomas dicat, hanc lucem charitatis augmento simul augeri, donum uero intellectus, quod præcipuum inter dona Spiritus sancti locum obtinet, perfici, & multiplicari. Hoc uero Diuus Thomas docet, ut ita inter intellectum, & uoluntatem sit aliqua proportio, qua uoluntas ipsa tantum diligat Deum, quantum diligi dignum esse, illustrata intellectus lumine cognoscit,

B *De hoc quæritis inter uos, quia dixi. Modicum & non uidebitis me, &c* Quoniam dominus hic de morte sua, quæ magnæ tristitiæ causa suis futura erat, & cui læta resurrectio eius successit loquitur: ideo hinc occasionem sumit ad amplificandã huius rei materiam, & ad agendum de futuro suorum discipulorum successu, deque inani mundi uoluptate, ac de uero æternorum bonorum gaustio.

Et sic, inquit *Amen, amẽ dico uobis, quia plorabitis & flebitis uos, mundus autem gaudebit, uos uero contristabimini, sed tristitia uestra conuertetur in gaudium,* Ecce differen- C tia, quę inter sortem iustorum, & uicẽ peccatorum uersatur, post breue namque iustorum tristitiam, æternum gaudium consequitur, caducam uero & momentaneam malorum lętitiam, æterna supplicia, & immensa tristitia manent. Omnes denique
Isai.54. iustorum labores, quos in hac uita patiuntur, breuissimi sunt. Atque ita dominus, teste Propheta Isaia inquit Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te.

In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui, dixit Re- D demptor tuus dominus. Aduertite, obsecro, diligenter, quibus uerbis dominus breuitatem laborum, quos iusti perferunt, hic ostendit, dicens Ad punctum, in modico, & in momento. Misericordiam uero, qua illos remuneraturus est, sempiternam
Isai.26. appellat. Et idem Propheta hoc ipsum amplificat his uerbis. Vade populus meus in cubicula tua, claude ostia tua super te, abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio. Non solum inquit, modicum, sed addidit, ad momentum. Et non ait, donec transeat, sed, donec pertransseat indignatio, ut maiorem breuitatem innueret. Diuus Ioannes totam Ioan.16. Apostolorum uitam calamitatibus circumseptam, horam uocat, dicens. Venit hora, ut omnis qui interficit uos, arbitretur se obsequium præstare Deo. Denique cre- Psa.109. bro in sancta Scriptura, tribulationes, tor- Iere.47. rens qui cito transit, uocantur, ut est illud Psalmi, De torrente in uia bibit. Et illud Prophetæ Ieremiæ: Ecce aquæ ascendent ab Aquilone, & erunt quasi torrens inundans. Et Diuus Paulus: Id, inquit, 1.Co.4. quod in pręsenti est, momentaneum, & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum glorię pondus operatur in nobis. Licet enim iustorum uita annos mille perduraret, & in ea ipsi grauissimos labores perferrent, id omne momentum dici posset, si cum glorię ęternitate compararetur, cum tamen omnium uita breuissima sit, in qua Deus infinita sua mi 2.Re.24 sericordia commotus, plerunque disponit ne labores amplius nos affligant, nisi quousque orationem & humilitatem nostram aspiciat, ut apertissime liquet in sancto Dauid. Cui cum dominus diceret, missurum se per tres dies regno eius pestem. Sic ait sacra pagina.

Immisit dominus pestilentiam in Israel, de mane usque ad tempus constitutum. Tempus uero hoc constitutum dicitur, tempus sacrificii uespertini fuisse, & usque ad illam horam, & non amplius pestis grassata est. Non enim pijssimus dominus aliud, quam ut humiliarentur, & sic ab eo poscerent, expectabat. Sed quæro a te, ò fidelissime tuorum amice Christe Iesu, quare negotium hoc ita disposuisti, ut maioribus tuis necessariis dicas. Plorabitis, & flebitis uos?

Ad hoc respondeo dominum cum Ecclesia sua, sicut cytharœdum cum cythara Simile. se gerere, qui artis peritiam, & musice artificium plus in prima, quam in aliis fidib. ostendit, *Y en ella haze mibre dobles* Quintam namque aut sextam chordam ipsius lyrę, raro digitis pertangit. Sic Deus tanquam peritissimus musicus, illum, qui in sua Ecclesia, amore, charitate, & aliarum uirtutum genere primas tenet, pluribus laboribus, & afflictionibus pulsat, imperfectos uero, rarissime. Vt fiat suauissima melodia, & concentus, nullaque sit uocum disso-

dissonantia, neminem vult esse, qui non aliquid patiatur: sed non omnes uno modo, perfectiores, s. plus, imperfectos uero minus, ne impatienter desperent, Atq. hoc
1.Co.10 D. Paulus insinuat, cum ait. Fidelis Deus, qui non patietur uos tentare, supra id qđ potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, ut possitis sustinere. Qui autem prouentus, seu quæ utilitas hæc sit,
Sap. 3. manifestè ex eo apparet, quod in Sapientia scriptum est, ubi sic dicitur: In paucis uexati, in multis bene disponentur. Quoniam Deus tentauit eos, & inuenit eos dignos se, tanquam aurum in fornace probauit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos, & in tempore erit respectus illorum. Vbi Deum patientiam in laboribus tanquam holocaustum acceptare, quod melius ac magis inter ueteris leg s oblata sacrificium erat, apertissimè constat. Hoc autem sacrificium (inquit) tempore suo, i. opportuno, non solum in cœlo, sed etiam in terris Deus sæpissimè persoluit, sicut patientia sancti Ioseph, & Regis Dauid, illis tanquam gradus fuerunt, quibus in magnos honores temporales, & in ęternam quietem, quo nunc fruuntur, ascenderunt. Maximè notandum est, Christum Redemptorem nostrum post tristitiam, gaudium iustis futurum esse, non solum hic promittere, sed etiam eandem tristitiam illis in gaudium uersurum se esse polliceri Qualiter autem possibile est tri
Simile. stitiam in gaudium uerti? Vult dominus dicere, eandem tristitiam eis gaudii & uoluptatis materiam futuram esse, quemadmodum strenuo equiti, qui de hostibus uictoriam reportauit, cicatrices uoluptatis materia esse solent. Numos, quos filii Ia-
Gen.44 cob in Aegypto Regi pro frumento tribuerunt, postea dum reuerterentur, simul cum frumento in sacculis inuenerunt, itaque & triticum & numi apud ipsos remāserunt. Ita labores ipsi, quos sancti pro gloria pertulerunt, eis peculiaris gaudii erunt incitamento. Atque hoc uidetur Regius Propheta significare, cū ait. Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Quis unquam uidit aliquem, qui labores ederet? Non labores, sed id quod illis acquiritur, manducatur. Inquit autem sanctus Dauid, iustum labores edere, quoniam ipsimet in gaudium conuertentur. Nam, ut inquit sacra nostri

A Euangelii lectio, Mulier cum parit, &c. Si lętitia filii editi in lucem, eximii doloris partus obliuionis causa est, quanto magis æternę glorię uoluptas pręteritorum laborum obliuisci faciet, & immensi gaudii erit principium? Deum igitur (fratres mei) continuis laudibus efferte, cum uos laboribus & afflictionibus affecerit, animoque euoluite, si patienter hic eos perfertis, uos ab æternis futuri mundi tormentis esse liberandos. Sanctus Ieremias Deum depre Ier. 17.
cari solitus erat, ut a laboribus, quos ei inimici inferebant, eriperet. Dominus uero sic respondit. Si cum peditibus currēs
B laborasti, quomodo poteris contendere cum equis? idest, si cum peditibus, & gregariis, atque debilibus dimicando defessus es, quomodo cum fortissimis equitibus contendere poteris? Voluitque his uerbis insinuare, labores perferri, ut mens a uitiis purgetur, ualde necessarium esse. Purgatur autē, siue in hac uita, siue in purgatorio Si uero utrique labores comparentur, huius, scilicet uitæ & purgatorii, hi profecto comparatione illorum facillimi apparebunt. At si cum ita parui sint, tantopere torquere solent, quid obsecro, pur
C gatorii labores efficient? Quocirca æquo animo paruos huius uitę labores, siquidem propter illos ab eximiis futuræ liberaris, pati contende. Inter iustorum & improborum sortem, hoc discrimen uersatur, quod illi hic labores perferunt, ut postea ęternis præmiis munerentur, hi uero momentanea lætitia, & uoluptate in hoc mundo perfruuntur, ut postea continuis suppliciis torqueantur. Duarum sortium quotannis in arboribus, atque in herbis effigies nobis a natura depingitur. Hyberno Simile.
namque tempore, arbores siccas sine foliis, sine fructu, & sua pulchritudine priuatas, fœnum uero & omnem herbam tunc
D uiridem, & per pulchram uidemus, æstate autem appropinquante, arbores foliis uiridibus, suauissimis floribus, & pulcherrimis fructibus uestiuntur fœnum ipsum atque omnis herba, tam arida & sicca manet, ut in ignem comburenda mittatur. Sic in huius uitæ hyeme, iusti debiles, & præ abstinentia macilenti, laboribusque afflicti atque oppressi sunt. Quibus Diuus Paulus ait. Mortui enim estis, & uita uestra abscondita est cum Christo. At huius mundi hyeme transacta, ut inquit

Diuus

Mat. 13 D. Matth. fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum, peccatores uero, qui in hoc sæculo tanquam fœnum, uirides, pulchri, & lętabundi sunt, in alio siccitate arescent, & aridi, atque omnis consolationis expertes, in crudelissimas inferhi flammas mittentur. Quamobrem loquens de pecca
1. Mac. 2 tore S. Matthias: Gloria, inquit, eius, stercus, & uermis. Hodie extollitur, & cras non inuenietur, quia conuersus est in terram suam, & cogitatio eius periit. Omnia peccatoris in immundisiam, stercus fœtorem, & uermes tendunt, huc purpureæ uestes, delicati cibi, atque diuitię malo-
Pro. 22 rum perueniunt. Vnde rectè sapiens Salomon inquit. Diues, & pauper obuiauerũt sibi, utriusque operator est dominus. Id est, alteri in hac uita temporalium bonorum abundantiam, & alteri laborum multitudinem tribuit. Sed obuiauerunt sibi, scilicet, in morte, nam iustus ex illis laboribus in ęternam requiem, impius uerò ex caduca uoluptate in continuos labores transit. Ita misero Epuloni diuiti, ac san-
Luc. 16 cto Lazaro contigit. Illum namque ut affirmat S. Lucas, sic sanctus Abraham alloquutus est. Recordare fili, quia recipisti bona in uita tua, & Lazarus similiter mala, nunc autem hic consolatur, tu uero cruciaris. Maximè admirandum est nobis, sanctum Patriarcham aliam damnationis diuitis, & gloriæ sancti Lazari causam nullam aliam attulisse, nisi helluonis abundantiam, & sancti pauperis inopiã. Quod quidem S Basilius, & D. Gregorius super hunc locum eleganter adnotarunt dicentes, Patriarcham Abraham in hoc uoluisse significare, uoluptatem illam, illecebras, & temporalium bonorum abundantiam, ueluti fontem fuisse unde miserrimo diuiti omnia malorum genera promanarunt, labores uero, & paupertatem, atque famẽ sancti pauperis, tanquam abundantissimum principium; ex quo ei bona cuncta fluxerunt. Quę omnia euenerunt, ut uos huius mundi diuites, in magno periculo esse consideretis, uos uero pauperes, tribulationibus obnoxii contemplemini maximam occasionem habere; ad promerendum diuinam gratiam, qua consequemini gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

A

IN EAD. DOMINICA Tertia post Pascha.

Concio tertia.

Modicum, & iam non uidebitis me, & iterum modicum, & uidebitis me, quia uado ad Patrem. Ioan. 16.

B

Sanctus Oseas Propheta de Rege Ieroboam uerba faciens, inquit. Ephraim quasi columba seducta non habens cor. Vbi Septuaginta interpretes uerterunt. Ephraim quasi columba insipiens, & amens, & sic legit Theophylactus, non habens cor, idest intelligentiam. Vocat autem Regem illum Ephraim, quoniam ex tribu Ephraim originem trahebat, qui non aquilæ, non C accipitri, uel cuilibet aui comparatur, sed columbæ amenti, & stultæ. Nam reliquę aues pullos suos, etiam cum uitæ discrimine tueri solent. Osee 7.

Cum enim colubrum, aut aliud quoduis animal ad nidos suos appropinquare uident, rostro, & unguibus ea expellere, pro uiribus conantur, cum uero pullis suis priuantur, dolorem uoce querula testantur. Sola columba ablatos pullos non dolet, neq. quærit imo in eodẽ loco nidificat. Ita Ieroboam tanquam amens, stultus, & intelligentiam non habens, euersionem populi sui minimè doluit. His uerbis D spiritus sanctus uoluit innuere illum, qui spiritualia damna non sentit, qui que postquam lethaliter peccauit, & Deũ propter culpam commissam amisisse credit, tanta lętitia perfunditur, acsi nihil triste ei unquã euenisset, stultum, amentem, & rationis esse expertẽ. Huius conditionis erant
Osee 5. illi, quibus idem Propheta ait. Noli lætari Israel, noli exultare sicut populi, quia fornicatus es a Deo tuo. Ac si diceret. Qualiter fieri potest, ut tu fide, quam habes, munitu[s], idque, quod credis cred ens, sicut gẽtes, quę ob commissa peccata, quia

peccata

peccata esse non existimant, lætantur, gaudio afficiaris? At iusti non solum scelera, quæ patrarunt, & suarum mentium damna, sed proximorum iniquitates, atque incommoda spiritualia flere & lachrymari assuescunt. Atque ita, meo iudicio, uerba illa domini, scilicet, Plorabitis & flebitis uos, non tantum de calamitatibus corporalibus, quas passuri erant, sed de tristitia, quam pro hominum peccatis, & spiritualibus damnis, Aposto. accepturi erant, intelligenda esse censeo. Hoc idem ex Diuus
1.Co.2. Paulo colligitur, qui aliquos urbis Corinthiorum incolas peccasse intelligens, uehementer eorum scelera lugebat, dicens. Ex multa tribulatione & angustia cordis scripsi uobis per multas lachrymas, ut sciatis, quam charitatem habeam abundantius in uobis. Non solum iusti Deum propter aliquod facinus amisisse, lachrymantur, sed etiam absentiam Dei a suis cordibus, ipsos spiritualibus gaudiis, & consolationibus priuantis flebiliter lamentantur, pertimescũt enim ne ob sua demerita illis hoc contingat. Ideo uerba hæc, quę dominus discipulis inquit, scilicet Modicum & iam non uidebitis me, iis, de quibus agimus, applicari possunt. Nam morulæ istę domini quam breuissimæ esse solent, maxime cum suos defectus corrigunt, ipsumque Deum spiritus feruore diligentissime quęrunt. Notandum tandem est, ubi nos legimus Modicum & non uidebitis me, aliam translationem habere. Modicum & iã non uidetis me, & sic est in contextu Græco. Idest, *Hazed cuenta que ya no me ueys*. In hoc docemur, nos cum aliquam calamitatem, uel laborem perhorrescimus, iam in illis esse debere, animo concipere multos patientiæ actus faciendo, ne cum nos inuaserint, imparati simus, sed eos lubentissime patiamur.

Nescimus quid loquitur. Amor & beneuolentia, qua sacri Discipuli cœlestem magistrum prosequebãtur eos obcęcabat, ne clarissima hæc intelligerent. Inter ea, quæ nobis magis impediunt cognitionem earum rerum, quę maxime conducunt, hoc unum pręcipuum est, scilicet, passio, & inordinata affectio. Hęc enim est, sicut Dalila Sansonis uxor, quę cum Philistęis unanimis effecta, non cessauit quousque uirum suum inimicorum manibus fraudulenter prodidit, qui ut sacra pagina do-

A cet, cum multis contumeliis ac dedecore affecerunt. Sic dœmones affectionibus nostris, quibus tenebras nobis offendũt, nosque millies Deum offendere faciunt, tanquam instrumento utuntur. Quanuis autem numorum amor, & cupiditas potens sit, ut quemadmodum homini melle delibuta, omnia quibus accedit, inuiscantur, id est, *Todo se le pega*, Sic uoluntati delibutæ desideriis acquirendi opes multas, omnia adhærent & coniunguntur, ei namque mendacium, fraus, dolus, atque alia id genus scelera commiscentur. Sed multo sane
B potentior, & efficacior carnis libidinosus amor est. De quo Regius Propheta sic ait. Supercecidit ignis & non uiderunt Solem: hoc est, *Effęnata* carnis libido ita homines obtenebrat, ut Sole clariora nõ uideãt. Nam si nimia affectio corporalis pręsentię Christi Redemptoris nostri adeo sacros discipulos obcæcabat, ut illa, quæ ab eo clare dicebantur, non intelligerent, quanto magis turpi creaturarum amore mens occupata cæcutiet, caligabit, & tenebrescet? Igitur, fratres mei, qui ex uobis cæco hoc amore capti estis, omnibus modis, ne funditus euertamini, ab eo uos expedire con-
C tendite, si quam uero difficultatem, & cordis tristitiam ob hoc in uobis esse cognoueritis, id omne misericordia Deo summisse offerte.

Ind. 16.

Simile.

Psal. 57

At inter remedia, quibus ad euellendam tantam pestem ex cordibus uestris uti debetis, hoc unum potissimum est, ut scilicet, posita, quam diligitis ante mentis uestræ oculos persona, animo concipiatis, uos eam corruptam, fœtidam, denigratam coloribus, plenamque uermibus, sicut aliquando mortua canum cadauera in sterquiliniis aspexistis, oculis cõtemplari. Sed fortasse mihi aliquis uestrum obiciet, di-
D cetque. Pater, ea omnia quæ modo docuisti, ad unguem sæpissime seruo, nihil tamẽ commodi, & utilitatis inde percipio. Charissime frater, si diligentia hęc adhibita, factaque consideratio nihil profuerit, Deũ, qui benignus est, his aut similibus uerbis mente deprecare. O infinitæ bonitatis & excellentiæ immense Deus, si pulchra creaturæ nuę facies tantum ualet, tamque efficaciter in intimus cordis mei uisceribus imprimitur, ut illud mille geris uolubile reddat, id est, *Le haze dar mil bueltos*. Quid erit, si te, o angelorum gloria, uideo? si-

immen

immensam pulchritudinem tuam, quam cœlestes spiritus indefesse contemplantur, aspexero? Extirpa igitur domine cor meum a caducis & uilibus huius mundi affectionibus, ut illis omnibus expeditus, teipsum admirer, & in tui sim continua contemplatione. Hæc & alia similia poteris, charissime frater, sæpenumero repetere, ex quibus magnum spirituale commodum reportabis. atque Deo duce, longe distantia, & dissimilia in anima tua desideria orientur. Fuerunt enim aliqui, qui hac sola consideratione plorantes, longissimum tẽporis spatium Deum uidendi cupiditate inflammati consumpserunt.

Exo. 32 Quando S. Moyses cum domino loquutus est, ei dixit. Ostende mihi faciem tuam. Vbi alia translatio habet. Ostende mihi uiam tuam & sic est in Syriaca, Chaldaica uero habet. Ostende mihi uiam ueritatis tua. Et in contextu Græco legitur, Ostende mihi teipsum manifeste, quem etiã Rabanus sequitur. Quibus omnibus mysteriose significatur, mens, quando desideriis uidendi Deum incenditur, statim ingẽti studio a ueritatis uia non abberandi inflammari, & quo magis desiderio Deum uidendi augentur, eo magis ipsa etiam ei seruiendi uoluntas crescit.

Simile. *De hoc quæritis inter uos, &c.* Vsque, *plorabitis, & flebitis uos.* Omnes, qui in aliquo collegio cohabitant, eisdem insignib. induuntur, qui uero in diuersis, diuersis uestiuntur. Alii enim fascia, id est beca, uiridi, alii purpurea, alii cærulea, alii nigra utuntur, sicut etiã omnes eiusdem ordinis monachi eodem uestimento operiuntur. Sic mundani & scelerati homines, qui ex collegio Satanæ sunt, ac iusti sanctique uiri, qui ex collegio Iesu Christi sunt, uariis insignibus conteguntur.

Illi enim lætitia & temporali gaudio in hac uita tantũ insigniti sunt, hi uero lachrymis, persequutionibus, ac laboribus in hoc mundo, & postea diuinis præmiis ornantur. Nam quemadmodum impius Saul, non solum sanctum Dauid persequutus est, sed etiam omnes qui ei fauere uidebantur, odio habuit, eadem enim hasta (ut diuinæ literę testantur) qua sanctum Da-
1. Re. 20 uid uoluit transfigere, ea ipsa Ionatham filium suum crudeliter uoluit transuerberare, idem filiam suam Michol quę Dauid
1. Re. 19. uirum suum a morte eripuit, statuam pro eo in lectulo collocans, grauiter reprehen-
A
dit. Sacerdotem denique Achimelec eiusque socios, quoniam Regi Dauid panem tribuerunt, occidi imperauit, sic mundus & eius sequaces Christum Redemptorem nostrum non solum oderunt, & cruci affixerunt, sed etiam eius amicos & sectatores modo persequuntur, & crucifigunt. Quocirca (amantissimi fratres) qui laboribus nunc oppressi estis, corda sursum leuate, & quod hic summa ueritas ait, Tristitia uestra conuertetur in gaudium, hilari ac diligenti animo attendite. 1. Re. 2

Simile. B Artis peritus faber ferrarius iuxta fornacem, gelidam aquam habere conatur; nam nec absque igne durum ferrum posset mollificari, nec sine aqua posset temperari. Vtrumque ergo, & ignis, & aqua, necessarium est. Sic homo uirtutis studiosus, est uelut tu as: qui ut fabre & artificiose fiat perfectus, ab ipso summo rerum omnium artifice in tribulationum fornace collocatur, ac iuxta eum refrigerii, & consolationis aqua dulcissima, ut ipse patientia temperetur, ab eodem summo artifice, reponitur Ideo ait Diuus Paulus: Benedictus Deus, & pater domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Non inquit, in una tantum uel in alia, sed in omni tribulatione, atque eo modo solatia nobis præbet, & ab omni tristitia liberi manemus, ait Sanctus Apostolus, ut possimus, & ipsi consolati eos qui in omni pressura sunt. Aqu uero refrigerii, qua labores iustorum hic minuit, est dicere, eos non diu esse duraturos, tristitiamque eorũ iucunditatem esse reuersuram: propter quod Diuus Petrus Apostolorũ princeps, in quadam epistola sic ait: Deus autẽ omnis gratiæ, qui uocauit nos in eternam suã gloriam in Christo Iesu, modicum passos ipse perficiet, confirmabit, solidabitque. Quis ergo in maiorib. huius mundi tribulationibus maxima consolatione non sustentabitur, animaduertens propter eas æterna pręmia se esse consecuturum? Si in carcere propter magnam numorum copiã, quam debebas, inclusus esses, ac pro certo haberes, si eam non persolueres furcæ laqueo te esse suspendendũ, cumq; esses in uinculis uir quidam misericordia commotus, marsupiũ numis aureis plenum in carcerem
1 Co. 1 (C)
1. Pet. 5 (D)
Simile.

celem projiciens tuum caput illo percu- A
teret, certè tunc dolore affi cereris, postea
uerò quam intelligeres, te posse numis il-
lis debitum persoluere, & à morte eripi;
dolor ille profectò tibi in gaudium & uo
luptatem uerteretur, multasque, pecuniam
eroganti, benedictiones precareris. Om-
nes ob multa peccata quotidie commis-
sa, quibus in gehennæ furcam, dum actua-
liter in eis sumus, à diuina iustitia damna-
mur, immenso Deo debitores sumus. Sed,
quamuis propter pœnitentiam æterna il-
la pœna nobis condonetur, plærunque
tamen quia contritio nostra tam perfecta
& intensa, ut oportebat, non est, nobis in B
temporalem pœnam, ut in hoc mundo,
siue in purgatorio persoluamus, ęterna
illa pœna commutatur. Cum autem no-
bis tribulationes eueniunt, *Vengan de don-
de vinierem*, in animum inducere debe-
mus, illas marsupium aureo plenum esse,
quibus licet caput nostrum infringatur,
si tamen eas patienter perferrimus, quod
debebamus persoluimus, & immunes à
nostris debitis reddimur. Quapropter
Tob. 3. recte dicebat S. Tobias: Benedictum est
nomen tuum Deus patrum nostrorum,
qui cum iratus fueris, misericordiam fa-
cies, & in tempore tribulationis peccata C
Psal. 26 dimittis, ijs qui inuocant te. Hinc obscu-
ra nimis uerba Regis Dauid plenè intelli-
getis, quę sic habent; Exquisiuit te facies
mea faciem tuam Domine requiram. Vbi
apertè innuitur, Deus faciem & contra fa-
Simile. ciem Hispanè *Haz y enues*, habere. Idem ēt
nos nostra hēt. Facies animæ uoluntas est,
diuina gratia & uirtute adornata. Emisti
pretiosum pallium, eo animo, ut pulchritu
do eius Paschalibus festiuitatib. solummo
do uideretur; at uerò cum assiduè & quoti
die eo usus fueris, tam breuiter attritum est
& consenuit, ut quę sit facies, aut contrafa D
cies penitus ignores. Sic mēs tua in Paschę
festiuitate per pœnitentiam quam egeras,
instar recentis palij præclara uirtute pul-
cherrima erat, sed cum eam diu noctuq; in
scelera & peccata immerseris, ipsā eo mo-
do contriuisti, seu quod potius dicam, ne-
glexisti ut faciem & cōtrafaciem eius fun
ditus nescias, adeò euersa corrupta & per-
dita remansit. Cum autem S. Propheta in-
quit: Exquisiuit te facies mea, insinuat uo-
luntatem desiderijs & affectionibus san-
ctis illustratam, Deum inquirere.

Notandū n̄ est uerbū hoc, exquirere, si-
gnificare, quęrendo inuenire, & cū ait, Ex-
quisiuit te facies mea. Vult dicere, Dn̄e q̄si
ui te & inueni. Cum uero addit, Faciē tuā
Dn̄e requiram, designat se eum per cōtra
faciem inuenisse. Est enim Deus sicut seri-
cum gausapinum vulgò, *Terciopelo*, cuius Simile.
altera pars aspera, & altera lenis, uillosa, &
suauis est. Sic pars aspera Dei vulgò, *Enues
de Dios* est operatio ipsa uirtutum quibus
sancti uiri, castitatē, humilitatem, spiritus
pauperiē, tolerantiā in laboribus, assiduita
tē in ieiunijs, & orationibus quæ oīa aspe
ra vn̄r, seruando perficiuntur. Et quāuis in
clytus Rex Deum exquisierat, & inuene-
rat, eum tn̄ per asperam partē, quemadmo
dum pij uiri in hoc mundo reperire solēt,
adinuenit. Ideo ait; Faciem tuam Dn̄e re-
quiram. Ac si dicat. Siquidem Dn̄e te mi-
hi per contrafaciem ostendisti, te oro, atq.
obsecro, ut per faciem suauissimam mihi
te quærēti permittas uideri. Facies Dn̄i, est
gloria ipsa gaudijs & uoluptatib. plenissi-
ma, ubi nihil aduersum, nihilq. molestè fe
rendū, sed oīa sunt gaudium & uoluptas.

Denique cum suis sacris discipulis & in
illis omnibus iustis Dominus inquit, *Mun
dus autem gaudebit, uos uerò contristabimi-
ni, sed tristitia uestra conuertetur in gaudiū*,
Perinde est ac si diceret. Vnum hoc pro cō
perto habete, uos prius me per asperā par
tem, hoc est, per duros & continuos labo
res reperturos esse, postea uero per suauē
consolationisque repletam partem inuen-
turos, mundani autē ac perditi, qui in hac
uita omni uoluptatum genere perfruūtur,
postea in alia continuo ploraturos se esse
certo sciant. O utinam hec oīa nobis ante
oculos assiduè obuersarentur, profecto in
cordibus nostris cœlitus ac diuinitus ope
rarentur? Omnis consummationis uidi fi
nem, latum mandatū tuum nimis, protulit
Sāctus, ac Regius Propheta. Ratio ob q̄ ui Psal. 118
ta sancta, iustaq. uiuendi rō nobis aspera,
angusta, & insipida uidetur, est q̄a gloriā,
q̄ cōsequuturi sumus, & uitā ex qua nobis
omnino cedēdū est, ac iudiciū & tormēta
q̄ impios manent, nō contemplamur. Nā
si hæc paulo altius animo euolueremus,
oīa nobis facillima atq. amplissima appa
rerent. Ideo S. Dauid ait, Latum mādatum
tuū nimis, hoc est, Lex tua lata, suauis &
facilima mihi est, quoniam omniū finibi-
lium uidi, id est, cōtemplatus sum finem:

O impie scelerator, si hæc accurate attenderes, maxime si ex omnibus finibilibus humanam uitam celerius finem habiturā esse animaduerteres, non tibi tam aspera & angustia pijssimi Dei lex sancta uideretur. Si parietis domus alicuius clauis affixa papyros ampla est, i qua totus mūdus depictus existit, ibi Galliam, Hispaniam, Lusitaniam, Italiam atque alia regna, prouincias, urbes, maria, & regiones aspicies, tandem imaginem totius mundi ibi intueberis: sed porro ea omnia papyrus & atramentum sunt, in qua si gutta aquæ stillat, statim papyrus ipsa rumpitur, atramentum uero diluitur & facilime deletur. Cor hominis uanis desideriis, & cupiditatibus affectum, est quædam papyrus depicta, & quædam, ut aiunt, mappa mundi, in qua quam plurima uentorum castella, ac turres, id est ingentia desideria, urbes, prouincias, ac totius mundi regna possidendi depicta sunt. Verum hæc tandem papyrus & atramentum sunt, hoc est uana, caduca, & transitoria, in quæ si gutta aquæ incidit, si febris aut ægritudo, uel casus aliquis eueniat, disrumpitur papyrus, ac denique morte funditus euertitur. O charissimi fratres, quo iure propheta Dauid illud psallere potuit, scilicet: Domine, in ciuitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges. Ac si diceret: Domine, ex cælesti ciuitate tua in qua es, imagines, quas impii in cordibus suis delineant in terris, ad nihilum rediges, ostendesque aliis hominibus, ea omnia non solida & stabilia, sed corruptibilem ac uanam esse imaginem, quæ in momento peribit, & in æterna supplicia deueniet.

Simile. Psal. 72. Luc. 16

Cum auarus ille diues ā Patriarcha Abraham guttam aquæ petebat, cum esset in tormentis, ait sanctus Euangelista Lucas. Respondit ei Abraham, Fili recordare, quia recepisti bona in uita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem, hic consolatur, tu uero cruciaris. Vbi bona diuitis Epulonis, & mala sanctissimi Lazari finem habuisse, apertissime constat. Omnia simul cum uita, quæ licet diuturna esset, breuissima tamen iudicanda, perierunt. Nunc autem hic consolatur, tu uero cruciaris. At mensura huius, nunc qualis est? Quali, obsecro, mensura diuitis tormenta, & sanctissimi Lazari gaudia, consolationesque nunc proprie metiemur? Ea

A relictis omnibus, æterni & immensi Dei ita metiamur. O nimis infælix ac miserrime diues, tua bona mensura uitę, quæ tandem metita habuit, fuerunt merita, tormentorum uero, quibus nunc magnopere cruciaris mensura, ipsius Dei incomprehensibilis uita ęterna est. Igitur (dilectissimi fratres) si corda uestra adeo dura & indomita esse intelligitis, ut à dulcissimi Iesu Christi sermone, & suauitate non emolliantur, & quidquid uestris auribus inculcatur, est, ut aiunt, gelidum ferrum percutere, saltim gehennæ ignibus, ne perenniter ab illis comburamini, calorem B concipite. Vos uero iusti in medio lachrymarum uestrarum consolamini, nam summa ueritas suis nunc amicis ait. Iterum uidebo uos, & gaudebit cor uestrū, & gaudium uestrum nemo tollet à uobis. Notanter inquit, gaudebit cor uestrum, sola enim diuina consolatio intima cordis iustorum, idest, interiora mentis pertingit. Addit etiam; Gaudium hoc nemo tollet à uobis. O beatissimam uitam, ò statum fęlicissimum, ò securissimam beatitudinem, ò æternam uoluptatem, & gaudium immensum. Quando Domi e fœlicissima erit hora illa, qua mens mea dulcia uer C ba; Intra in gaudium Domini tui, audiet? Gaudium huius mundi leuissimis quibusque rebus perit, quoniam sicut corporalia, quæ ex diuersis rebus sunt composita, perpetua esse non possunt, quia in seipsis suæ corruptionis causam, scilicet, contrariorum diuersitatem habent, ita huius mundi gaudia, quia multis calamitatibus commiscentur, ac secum causam sui finis afferunt, diu permanere non possunt. Quod quidem sapientissimus Salomon affirmat, dicens. Risus dolore miscebitur. Est enim gaudium uelut ignis, qui si D stupæ applicetur, statim extinguitur, & consumitur, si uero rebus duris & materię densæ, ut ferro, atque aliis huiusmodi coniungatur, plus durat, ac non tam facile extinguitur. Sic uoluptas, quæ ex caducis huius uitæ rebus capitur, est tanquam ignis stupę applicatus. Ea enim, quæ hic lętitiam afferre solent, ut sunt carnalia, epulę, honores, dignitates, & ultiones, pereunt quam breuissime. Atque ita sanctus Iob, Gaudium hypocritæ ad instar puncti; at uero gaudiū, quod ex rebus diuinis concipitur, sicut illa æternę sunt, ita in cœlo.

Simile. Pro. 14. Similita. Iob. 20.

cœlo in æternum permanebit. Ideo Dominus ait: *Gaudium uestrum nemo tollet a uobis.* A

Relinquamus ergo, fratres, uana huius miserrimæ uitæ gaudia, ploremusque, ut que labores nunc patiamur, ut postea hilares & ridentes perfruamus iugiter æterna gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

DOMINICA QVARTA post Pascha.

Concio prima.

B

Vado ad eum qui misit me. Ioan. 16.

CVm Christus Redẽptor noster, teste sancto Euangelista Luca, de sacratissima morte sua ageret, inquit: Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor usque dum perficiatur? Quibus uerbis uehementissimum pro hominibus moriendi desiderium aperte nobis ostendit. Aduertite, quæso, attentissime uerba ista: Quomodo coarctor usque dum perficiatur? Hoc est, Tanto desiderio moriendi pro uobis, *Y de bañar me en mi propria sangre.* Ardeo, & inflammor, ut mihi ipsi præ nimia cupiditate huius mortis, uidear uelle disrumpi, & euiscerari. Qua cupitate inflammatus, teterrimo Iudæ dixit. Quod facis, fac citius. Quod etiam significauit, cũ protulit. Desiderio desideraui hoc Pascha manducare uobiscum, antequã patiar. Hæc est illa diuina sponsæ exaggeratio, quæ sic ait: Egredimini filiæ Sion, & uidete Regẽ Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius. Diẽ mortis diuini sponsi, diem lætitiæ cordis illius sponsa nuncupat, non enim nobilissimus aliquid adolescens, licet amore æstuaret, uirginem quam diu ardenter adamauit, sponsam habere tm̃ sitiuit, quantũ dulcissimi Iesus sãctissimũ pectus pro filiis Adami uitã offerendi desiderio exardebat. Atque ita cum ex proposito Regius Propheta in Psalmo, q̃ incipit: Deus Deus meus respice in me, crudelissima morte, & opprobriis filii Dei ageret, Spiritus sanctus titulum illius Psalmi pro susceptione matutina, id est pro iis, quæ tempore matutino Christus pro nobis suscepit, apponi uoluit. Sed, ò diuine Spiritus, cum Christus Redemptor noster meridie cruci affixus fuerit, & in ea usque ad uesperam, quando animam æterno Patri reddidit, steterit, quare dicis, p̃ susceptione matutina? O admirabile mysteriũ, o profundum sacramentum. Quamuis Dominus uespertino tempore in cruce mortuus est, tamen quia in instanti suæ conceptionis ante lucem ad patiẽdum pro nobis surrexit, & tam multos labores libenter suscepit, ideo inquit, Pro susceptione matutina, ut insinuaret se instar surgentis ante lucem, ad consequendum id quod uehementer cupit matutino tempore ad crudelissima toleranda tormẽta surrexisse. Hinc deducitur singularis intellectus ad illa uerba Cãticorum, scilicet. Introduxit me Rex in cellam uinariam, ordinauit in me charitatem. Sed prius notandum est, angelicum Doctorem D. Thomam pro comperto habere, idque probare, tum sãctorum testimoniis, tum etiam rationibus tanto uiro dignis, sacram Scripturam sub una litera plures posse comprehendere literales sensus. Ac circa hunc locum ita se res habet, cui inter alios hic communiter assignatur, scilicet, sponsam ab sponso fuisse edoctam, ut charitatem ordinaret. Alter uero sensus literalis etiam est, uidelicet. Introduxit me Dominus in intima cordis, ac uiscerum suorum & ordinauit in me charitatem, id est, omnis charitas sua atque amor in me retulit, & direxit O uerba dulcissima & omni suauit te referta, ubi tam lapideum cor inuenietur qđ illis non emolliatur? Adeone Deus hominem magnificauit, ut in ipsum, cum sit uilis & abiectus uermis sui diuini amoris torrentem dirigi & ordinari sacra pagina testetur? Atq; hic amor adeo ipsum Deum ad moriendum pro hominibus inflammauit, ut eisdem uerbis, quib. dæmonem cum ab ipso petiuit, latriæ adorationem, a se expulit. Eiusdem prorsus Apostolorum principem Diuum Petrum, quia ei ne pateretur, dicebat, uehementissime atque acerrime reprehendit. Nam diabolo dixit Vade Satana At uerũ Beatũ Petrum, quoniam naturali quadam amoris propensione ipsi de morte sua agenti dixerat:

C

D

Cant. 2.

D. Th. 1 q. 1. art. 10.

Matt. 4.

Mat. 16

xerat, Absit a te Domine, nō erit tibi hoc, grauiter increpando sic alloquutus est. Vade post me Satana, scandalum es mihi, quia non sapis ea, quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum.

Hęc omnia, de quibus hactenus ex sacra hodierna Euangelii lectione, quæ etiā pars est illius ineffabilis sermonis, quem summus mundi prędicator ad suos sacros Discipulos post ultimam cœnam habuit, apertissime cōfirmantur. Vbi Christus Dominus de sacratissima morte sua agens sic ait. *Vado ad eum qui misit me.* Hoc uerbo Vado, amorem quo se morti obtulit, designauit, acsi diceret. Non ui ire cogor, sed sponte mea meipsum morti trado. Cum munus aliquod accipimus, non tantum quod nobis donatur, quantum uoluntatem qua offertur, attendimus. Quod si res quātumuis minima, nobis oblata magni æstimanda est, quia singularem offerētis prę se fert amorem, quanto magis res magna, si uehementi amore offertur, magni facienda est? Quocirca siquidem immensi Dei filius pro nobis uitam suam, quæ omnium hominum uita pretiosior est, incredibili amore donauit; beneficium & simul amorem, quo illud in nos cōtulit magni pendere, & facere debemus. Fęlix ille nimium, qui hac in re ducem hūc diuinum imitari conatur, & nimium fœlix ille, qui uere potest dicere Vado, hoc est, libenter morti me offero. Nam mortem perhorrescere deprauatæ conscientiæ signum est.

Si in carcerem ingredieris, multos ibi sine uinculis deambulantes uidebis, at si interrogas, an inde exire uelint, id sibi iam diu in animo esse respondebunt. Si uero interius progredieris, alios compedib. & catenis deuinctos in tetro & obscuro ergastulo inuenies: qui rogati, utrum ex illo miserabili & infælici loco egredi uelint, si se nolle responsum tibi prębuerint, nonne eis diceres: Adeo hæc miserrima uita uobis tāto ferri pondere oneratis placet? Illi vero Minime, inquiūt, nobis placet? imò uehementer displicet, sed prę grauitate criminum nostrum nos mortis supplicio, si ab hoc tenebroso carcere educimur, damnandos esse certo scimus. Inter iustos & sceleratos hoc discrimē uersatur, quod illi continuo ab infœlici mundi carcere exire percipiunt, & cū Rege Dauid semper dicunt. Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te De⁹. Sitiuit anima mea, &c. Cū enim uiuam spem habeant, se postq̄ è corporis ergastulis soluti fuerint filiorū Dei libertatem esse consequuturos, perpetuò eam anhelantes desiderant. Impii uerò, quamuis in culpæ ergastulo inclusi, scelerum suorum multitudine ligati, & cōsciētiæ angoribus, atque amaritudinibus pleni sunt, miserrimam illam uitam relinquere nolunt: nam cum eam deseruierint, se in crudelissimam tormentorum inferni furcam ituros esse, timore maximo percutiuntur. Diuus Augustinus commodissimū huius rei nobis exemplum affert. Ait namque, probos & improbos cū morte, sicut duas uxores uiros suos absentes multo tempore expectāte, se hēre. Quantū altera, cum semper pudice, & caste uixerit, & quādiu maritus abfuit, sedula cura filios, qui sibi remanserāt, procreauit, omnibus uitæ suę exemplar fuit, ac continuo afflicta, & gemebunda lachrymata est, toto in uiri sui reditu desiderio suspensa, nullum diem fœliciorem putat, quam quo redeūtem uirum (siquidem a ōne mūs eius meta, & finis laborū suorum futurus est) domi suæ amantissime excipiat: At uero, quæ adultera est, ut pote, q̄ pudore amisso, thori fidem absenti uiro uiolauit, cum de ipsius reditu cogitat, ingētes in pectore suo æstus sustinet, & cum nauis uirum reditura ad portum appellere nuntiatur, cura, solicitudine, ac metu agitur, qm̄ uita se priuandā esse a coniuge suo pertimescit. Hac igitur imagine piorum, & sceleratorum mentes, utcunque poteritis inspicere. Illi morte, qm̄ eos tetigerit laborum suorum præmium adepturos se esse sperāt, lętitia perfunduntur inenarrabili, hi autem, quoniam propter nefaria scelera a se commissa, pœnam crudelissimam perhorrescūt, a morte abhorrent. Denique iustis non aliter mors est gratissima, quam illi, qui post longum & laboriosum iter in domum charissimi patris ac matris, & fratrū suorum iucunde & hilare recipi ur, uel illi qui post longam nauigationem, sæuissimasq; ac procellosas tempestates peroptatum securissimumque portum tenet, uel agricolæ, qui post diuturnos hyemis labores messis tempore uberrimos fructus percipit, uel militi, qui post crudelissimū, ac pericu-

Margin notes: Simile. Simile. Psa. 41. D. Aug. Simile. Simile.

periculosissimum bellum, tandem uictoria reportata captaque præda, spolia diuidit abundantissima. Multo igitur his omnibus iustus ac pius uir morte detentus, maiorem capiet animo lętitiæ uoluptatem. Quando propter aliquod peccatum alicui pœnitentia imponitur, ut magni ponderis ferri massam, uel grauem crucem de Veneris sancto in humeris omnes Ecclesias peragrando portet, postquam pœnitentiam adimpleuit, qua animi lætitia & alacritate domum reuertitur? Profecto liber à tanto onere, non poterit non magna affici iucunditate. Mens nostra corpus hoc mille ferri massis grauius secum affert, quia (ut in Sapientia dicitur) Corpus quod corrumpitur, aggrauat animā, atque huius pœnitentiæ labore, ob primi parentis peccatum (nisi enim peccatores essemus, corpus nos suo pondere non grauaret) tutum uitæ cursum peragit. Siquidem autem huius pœnitentię explementum est ipsa mors, qua a tam graui mole, & quæ menti nostræ peccandi est maxima occasio, liberamur: merito atque optimo iure eam ingenti studio desiderare, & cum ad ipsum peruenimus, magnopere exultare debemus. Satis hoc electionis uas Diuus Paulus intelligebat, cum postquā dixit: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, ab intimo corde suspiria trahens, addidit: Infœlix homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? id est, de hoc mortali corpore. Hoc etiam confirmat Spiritus sanctus, dum ait: Timenti dominum bene erit, & in diebus cōsolationis illius benedicetur. Diem consolationis iusti, diem mortis eius appellat. Quamuis enim aliqui malitia adducti, eum dum uixit, uerbis lęserint, omnes tamen mortis die ipsum bene precantur, eiusque uirtutem ac recte factorū sunt præcones.

Simile. (margin) — Sapiē 9 (margin) — Rom. 5 (margin) — Eccl. 1. (margin)

Vado ad eum qui misit me, & nemo ex uobis interrogat me, Quo uadis? Sed quia hæc loquutus sum uobis, tristitia impleuit cor uestrum. Nimia tristitia quanquam animo cadere facit, quā nec manus ad operandū nec lingua ad loquendum quod oportet, sunt aptæ. Ijs quos tristitia occupat, illud prophetę Amos mystice euenire, possumus dicere. Occidas inquit propheta Sol meridie, & tenebrescere faciam terram in die luminis.

Amos 8 (margin)

Si quis cum ruri operam daret, uideret solem, qui erat in Meridie occidere, & diē ita obtenebrescere, ut stellæ clarissimę in cœlo apparerent, nonne obstupesceret, & pre admiratione ita animum desponderet, ut ulterius ad laborandum progredi non posset? Sic tristitia nimia hoies pusillanimes, cum labor aliquis eis aduenit, opprimit. Impleuerat tristitia cor Apostolorū, eo q̄ Dn̄s ille, p̄p quē ipsi oīa q̄ possidebant iam reliquerant, eos tantis laboribus oppressos deserere uolebat, ut id q̄ paulo ante dixerat, s. Venit hora, ut omnis qui interficit uos, arbitretur obsequium se præstare Deo, iam adimpleri eis uideretur. Existimabant nāque se, dum cum illo essent, omnes labores facillimè superaturos, si uero soli manerent, & tantis calamitatibus immersi, hoc eis ingentis tristitię causam esse futuram, qua turbati eum non interrogabant, quo uadis?

Simile. (margin)

Sed ego ueritatē dico uobis. Idest, Quanuis intelligo, hæc uobis tristitiam & mœrorem allatura esse, non ideo ueritatem silentio prætereo. O cælestem ac diuinam doctrinam, qua supernus magister nos docet ueritatem, licet sciamus eam odium esse parituram, semper fratribus nostris cū opus fuerit, dicendum esse. Mel quamuis dulce, cum tamen uulneribus adhibetur, dolorem facit, ita ueritas, licet quid excellens & eximium sit, iniquos tamen sceleribus uulneratos uexat. O quam multis illud prophetæ Isaiæ exprobrare possumus? scilicet. Filii mendaces filii nolentes audire legem Dei, qui dicunt uidentibus, idest, prophetis Nolite uidere, loquimini nobis placentia. O miseri concionatores, qui absque spiritus feruore, auram popularem captantes & inanis glorię cupidi, placentia humano gustui prędicant. Quantum autem hos nephas sit, ex eo patet, quoniam Deus ob illud grauissimè conqueritur, dicens Stupor & mirabilia facta sunt in terra. Prophetę prophetabant mendacium, & sacerdotes applaudebant manibus suis, & populus dilexit talia. Quid igitur fiet in nouissimis eius? Maximè notandum est, Deum hic stuporem & mirabilia uocare prędicatores non reprehendentes, ut oportet, impios & sceleratos homines. Admiratione enim ac stupore dignum est, uelle ipsos

Simile. (margin) — Isa. 54. (margin) — Hier. 5. (margin)

sos suis humeris tam graue onus sustine-
Ezec. 3. re, cum dominus per prophetam Eze-
chielem dicat: Si dicente me ad impium:
Morte morieris, non annuntiaueris ei,
nec loquutus fueris, ut auertatur à uia sua
impia, & uiuat, ipse impius in iniquitate
sua morietur, sanguinem autem eius de
manu tua requiram. Si autem tu annun-
tiaueris impio, & ille non fuerit conuer-
sus ab impietate sua, ipse quidem in impie
Simile. tate sua morietur, tu autem animam tuam
liberasti. Quando iustitiæ minister in ali-
quem in ius uocat, ut sub pœna centum
numorum aureorum coram prætore com
pareat, dies & hora notificationis imperii
B iudiciis inscribitur, ne si reu non com-
paruerit, qui ipsum citauit, sit in culpa.
Munus prædicatoris est, omnes delinquen
tes in Deum, ut per pœnitentiam coram
ipso compareant, conuenire: quod si il-
lo fungente munere suo, peccatores se
Simile. in meliorem frugem recipere noluerint,
in damnationem culpæ, & pœnæ uoca-
buntur. Cum famula, aut ancilla, per fe-
nestram aquam mittit, si uociferando præ
tereuntes moneat, ut auertantur, dicens:
Agua ua, Postea licet aliquis madefiat, ip-
sa ab omni culpa immunis est. Sic con-
cionatores proclamantes, atque dicentes.
*Aqua va, iuferno va, fuego va, muerte eter-
na ua, mirad no os moioys, memir ad lo que
os cumple*. Si nolueritis uosipsos corrige-
re, & in meliorem uiuendi modum reci-
pere uestra erit culpa & pœna, nos mune-
re nostro fungimur, & de ijs uos admonen
do, culpæ expertes esse iudicabimus.
Deum igitur omnipotentem, uos, domi-
ni prælati & concionatores, deprecami-
ni, ut corda uestra charitatis numine di-
gnetur implere, quo totius Reipublicæ
Christianæ mala, perinde ac si uestra es-
Isa 59. sent, doleatis: sicut S. Isaias faciebat.
Apud quem ubi nos legimus: Elonga-
tum est iudicium à uobis, non apprehen-
det uos iustitia, alia translatio habet:
Elongatum est iudicium à nobis, & non
apprehendet nos iustitia. Et sic est in
paraphrasi Chaldaica, quam Sanctus Hie-
ronymus sequitur. Vbi, populi iniquita-
tes sanctus Propheta suas appellat. Nam
qui scelera communia, ut propria sentit,
ea spiritus feruore, & efficaciter reprehen
det. discrimen enim magnum uersatur
inter sermones, hoc aut illo modo præ-

A latos. Cum aliquis de uulnere sibi illato
litem exercere contendit, patronum suum Simile.
de rixa & contentione admonet, ipse ue
ro propter commodum quod ex lite se re
postaturum expectat, rem coram iudice,
licet plene, lente tamen & desidiosè nar
rat, *Como cosa que duele pocos*. Iudex autem
rem apertius uolens intelligere, ipsum,
qui percussus est, interrogat, qui omnia ut
euenerant, magna cum efficacia & animi
sui dolore commemorat. Inter eum qui
propter lucrum humanum prędicat, & il
lum qui charitate commotus concciona-
tur, hoc interest, quod ille sicut proximo
rum mala non sentit, sic tepide ac frigide
loquitur Sauciatus uero diuino amore &
fratrum suorum zelo tanto feruore & ani
mi contentione uerba facit, ut uiscera, ac
uitā relinquere uelle uideatur. Igitur (cha-
rissimi fratres) a Deo summis precibus cō
tendite, ut uos ab huiusmodi prædicatori
bus doceri & ab his pręlatis gubernari cō
cedat. Interim tamen uos admonitos esse
uolo, ut, quod omnibus prędicatur, unus
quisque sibi id prædicari existimet.

Cum S. Moyses Hebræo populo persua
dere uellet, ut immenso Deo & piissimo
C domino obtemperaret, eos sic alloquutus
est; Mementote, quæ fecerit dominus
Deus uester Mariæ in uia, cum egredere
mini de Aegypto. Vbi alia translatio si- Deu. 24
mul & contextus Gręcus, & paraphrasis
Chaldaica sic habent; Memento quæ fece
rit dominus Deus tuus Marię. Vbi admo Simile.
nitio illa, qua omnes ut Deo seruirent, ad
monebantur, singulis, & unicuique eorum
data esse, significatur; Inter corporalem
cibum & spiritualem pręter alia, hoc unū
singulare discrimen est, scilicet, ex illo,
unusquisque id quod melius in mensa
apponitur, sumere semper curat, ex hoc
D uero sibi proximiori elargiri gaudet. Cum
inter cōuiuas epulando gallina scinditur,
quod melius est, tibi apponi exoptas, cum
uero concionator uitium aliquod incre-
pat, hoc, inquis, aliis & non mihi dicitur,
cum tu ipse de illo magis, quam quili
bet alius carpi opus habeas. Huiusmodi
ergo hominibus id, quod Eliseus pro- 4 Re 7.
pheta duci cuidam exprobrauit, dici po
test, scilicet. Videbis oculis tuis, & inde
non comedes. Ait ulterius dominus.
*Expedit nobis ut ego uadam, si enim non
abiero, Paracletus non ueniet ad uos, si au*
tem

tem abiero, mittam eum ad uos. Proponit eis piissimus Saluator efficacem hanc rationem, qua eorum nimia tristitia leuaretur. O immensa bonitas, ac summa innocentia Christe Redemptor noster? Tu ne peccatum mortale es, ut cum Spiritu sancto simul esse non possis? Aut forsan cum eo rixatus es, uel bellū aliquod gessisti, quia dicis. Nisi ego abiero, Paracletus non ueniet ad uos? Minime profecto, ita a pio uiro & Christiana fide munito existimandum est, quoniam sacratissima Christ. Redemptoris nostri anima Spiritus sancti ineffabilibus donis continuo repleta fuit. Sed sciendum est uobis, eum non solum Redemptorem, uerum etiam humani generis Reparatorem fuisse, non solum morte sua sanctissima nos uoluit redimere, sed etiam uita sua, ut uiuere oportebat, nos docere dignatus est. Inter alia, quę uniuersum mundum sceleribus infectum habent, hoc unum est, quia, scilicet, nemo ad sui status normam reduci, & conformari contendit. Faber namque quicunque infimus & abiectus homo instar opulentissimi mercatoris sumptus facit, mercator, ut nobilissimus, comes uerò ut potentissimus Imperator, atque his superfluis sumptibus omnes profanè uiuunt, & ære alieno deuincti atque oppressi ferè dissipantur. Moabitas Deus huius criminis, teste Propheta Isaia, reos agit dicens. Audiuimus superbiam Moab, superbus est ualdè, superbia eius, & arrogantia eius plusquam fortitudo eius. Et per Sanctum Ieremiam eosdem sic accusat. Quia plus fecit quàm potuit, idcircò perierunt. Væ, væ, & millies uæ tibi, ò Hispania? Si Deus tam seuerè propter hoc scelus de gentibus supplicium sumpsit, quid de te, quæ doctrinę lacte sancti Euangelii edocta, tot quotidie huiusmodi crimina committis? Hoc Christus Redemptor noster, suo sanctissimo exemplo in meliorem formā uoluit redigere, nam uitam suam cum uiuendi statu meritus est. Cum enim hæc dicebat, mortalis erat & passibilis, ac sequenti die cruci inter duos latrones erat affigendus. Mittere uero Spiritū sanctum supernum & diuinum opus erat, ad quod licèt tunc potestatem haberet, tamen ut se mortali statui, quem tunc sustinebat, conformaret, noluit tantum opus tamque magnificum operari, quousque sanctissimum eius corpus glorificaretur. Atq. hęc ratio nimis literalis est. Ait enim D. Ioannes, Spiritus sanctus nondum erat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Altera uero & non contemnenda ratio est, quoniam Christus Saluator noster, tanquam Spiritus sanctus erat. Accedit in hāc urbem Regis metator, uulgo *Aposentador*, domumque egregiam principi occupandam insterni & parari iubet, at dum domus possessor partem ipsius sibi & familiæ suæ habitandam precibus contendat, metator non assentitur. Cui rursus ille, qui domum habitat. Saltem, inquit, arcas istas in angulo, obsecro, esse permitte. Cui ille. Nec hoc cōsentiam, omnia foras mittenda sunt, nec quidquam intus remanebit, quia a tanto principe, totam domum licèt amplissimam occupari necessarium est. Ita Christus Redemptor noster in sacrorum discipulorum cordibus Spiritum sanctum Paracletum habitare uolens, eos omnibus, quæ carnem & sanguinem sapiunt, priuare & spoliare conatus est, quoniam tanto hospiti uenturo, totum integrum domicilium occupandum erat. Amor, quo sacri discipuli sanctissimam Redemptoris nostri humanitatem prosequebantur, aliquo modo carnalis erat, & diuinis reparator illum, nimis spiritualē, purissimum totum cœlestem, & omnis carnalis affectionis expertē esse cupiebat, hic enim amor erat impedimēto, quo minus spiritus sanctus ea plenitudine, qua postea uenit, in discipulorum corda descenderet. Hic mihi uerba (fratres charissimi) desunt, quibus rem hanc sicut oportet, sentire, perpendere & amplificare possim. O cœlestes Seraphin diuino amore inflāmati? quis spiritus uestri aliquo modo particeps esse posset, ut sicut oportet hoc sciret exaggerare? Si amor quo sacri Discipuli sanctissimam Christi humanitatē diligebant, Spiritus sanct. aduentum impediebat, quid effrænata uoluptas carnis, & impudicus amor quo adinuicem uos alterutrum amatis, efficeret? Qualiter Spiritus sanctus in animam draconib. plenam, belluarum stabulum effectam, & obscœnæ lutulentorum suū haræ similē adueniet? Quod si spiritus sanctus in ea non habitat, a Satana possidēdam esse sequitur. Nullo aūt remedio aptiori supernus magister ad resecādum effrænatum illum discipulorum amo-

Margin notes: A; Isa. 16.; Ier. 44.; C; D; Ioan 7.; Simile.; B

amorem uti uoluit, quam ab eorum conspectibus abesse, eosque in sancto orationis exercitio perseuerantes relinquere, eo enim in cœlum ascendente (ut in actibus Apostolorum legitur) omnes unanimiter persistebant. Ecce igitur fratres, opportunum remedium, & singulare antidotum, quo humanas affectiones à cordibus uestris euelleret, ac funditus auertere possitis, scilicet, absentes ab iis, quorum amore ardetis, totos uos orationis studio & aliis sanctis exercitiis tradere, absentia enim & orationis exercitium ijs ægritudinibus efficacissima sunt medicamenta. Facit ad hoc notabile sponsæ dictum, uidelicet: Filii matris meæ pugnauerunt contra me, posuerunt me custodem in uineis: id est, Fratres mei bellum mihi intulerunt, ut affectionem, qua æstuabam, a me auerterent. Nullum autem melius remedium ad hoc inuenerunt, quam me a pastoribus separare, & me custodem in uineis efficere. Quæ obsecro, sunt uiæ, quibus mens in perditionis profundum deuenit? Nonne conuersatio atque otium? Plane quidē. Deus optimus maximus nos ab illis auertat, unumquodque enim eorum quemlibet, licet uirtutis studiosus sit, euertere potens est. Loquens Beatus Iob de diabolo ait: Halitus eius prunas ardere facit. Idem de anhelitu fœminæ Ecclesiasticus inquit, Colloquium eius quasi ignis exardescit, quod etiam de homine dicendum est. Beatus Gregorius narrat, quendam eremitam uirum sanctitate florētem, in Aegypti regione, uirginem quandam Ethnicam ad fidem Catholicam adduxisse, quæ in rebus fidei instructa, & sacro baptismatis fonte a sancto uiro abluta, in cubiculo inclusa est, ubi ad tantę perfectionis gradum peruenit, ut quotidie angelorum cantus melodiamque audiret. Cum uero diuinas laudes, & officium de more recitabat, angeli cum ea suauissime continebant, ac tandem (quod summum est) Christus redemptor noster eam sępissime inuisebat, & ingenti pietate sua frequentissime solabatur, quę omnia sæpenumero spiritualis eius pater propriis auribus audiebat. Verum, quia uirgo hæc cauta non fuit, nec prouida, imo cuiusdam uiri colloquia suscepit, ideo (dæmone instigante) ab eo ita solicitata est, ut simul cum nefario stupratore clausuram

Cant. 1.
Iob. 41.
Eccl. 9.

A uiolauerit, sancto uiro eam cum angelis canentem existimante. Quæ in tantam animæ suæ stragem deuenit, ut in publico lupanari turpissimo sui corporis quæstu uitam egerit. Ex quo plane uidebitis, exitum eorum, qui otiosis conuersationib. dęmoni aditus patefaciunt. Qu annis postea illius sanctissimi uiri industria, fœmina hęc in Deum conuersa, suorum scelerum pœnitentiam egit. O rem nimis stupendam, & omni admirationi dignam? Quis paucam securitatem, in qua etiam uiri iusti in hoc seculo uiuunt, attendens, totis artubus non contremiscit? Otium uero

B multorum etiam malorum aditus est amplissimus. Atque inter ea, (ut Sanctus Ezechiel inquit) quibus Sodomitæ in incredibiles abominationes inciderūt, otium fuisse affirmat, dicens. Hæc fuit iniquitas, id est, causa iniquitas, sororis tuę Sodomæ, abundantia & otium. Quapropter siquidē otium & nimia conuersatio uię sunt, quibus mēs euertitur & deprauatur, remedia contraria, scilicet, exercitium & absentia adhibenda sunt. Fugite eorum præsētiam, quorum amore incensi estis, & otium odite, atque ita uestris malis facillimum pote

C ritis remedium inuenire. Salomon in Prouerbiis inquit. Mulierem fortem quis inueniet? Procul & in ultimis finibus precium eius. Et paulo inferius addit. Manum suā misit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fusum. O rem mirabilem. Videte qualiter postquam illius mulieris fortitudinē sapientissimus uir amplificauit eam fortē fuisse ait, quia colum & fusum apprehenderunt manus eius.

Ezec. 16.
Pro. 31.

Nunquid fortitudo id uocatur? Imo cū uolumus aliquem deridere, eo ꝙ ignauus sit, dicere solemus. O egregium uirum. Afferre colum & fusum, ut neat, & fila tor

D queat. At uero hic mulier hęc cum de fortitudine laudatur, fusum digitis apprehendisse dicitur. Quis dubitat eleganter, proprie, concinne utpote ab Spiritu sancto fuisse dictum (Nam id, in quo plerumque fœminæ se solent exercere, est nendo, texendo, & acu depingendo, quę opera licet mulier, diues sit, & nobilis, nūquam parui pendere, quin potius magni facere dēt. Igitur cum impræsentiarum q̄ritur, q̄ erit mulier contra dœmonis insidias fortissima, & cuius dextera quamplurimas comparauit uictorias, respondetur. Non illa profecto erit,

erit, quæ otiosa, iners, *Que esta mano sobre mano*, ac fenestrarum amica est, sed illa, cuius digiti apprehenderunt fusum, illa inquam, quæ in sanctis exercitiis, & bonis operibus continuo occupatur. Quod inferius explicens addit, Panem otiosa nõ comedit. Hæc autem omnia de quouis iusto tam uiro quam fœmina intelligẽda sunt. Ideo in canticis ait sponsa, fratres suos ipsam, ut ab amore & affectione qua æstuabat auerterent, a societate pastorum separasse, & in uineis eam custodem posuisse. Et adiecit statim. Vineam meam non custodiui, antea quando eam otiosa. Vbi apertè significatur, honores, opes religionem, atque alia huiusmodi posita in manibus illius, qui inordinatè diligit, & otiosè uiuit, facillimè perdi, & iacturam pati. Quapropter maximè oportet a nobis has animi affectiones expellere.

Cum Patriarcha Abraham filium habere maximè optaret, Deus uotis eius satisfecit, eiq. Isaac in ipsius senectute nasci uoluit. Cumque magna perfunderetur lætitia, in die natiuitatis pueri aut circumcisionis festum aliquod celebratum fuisse in domo Patriarchæ minimè legitur, sed in Genesi ita scriptum reperitur. Creuit igitur puer, & ablactatus est, fecitq. Abrahã magnum conuiuium in die ablactationis eius. B. Aug. super hunc locum quærit rationem, quare S. Abraham diem natiuitatis, uel circuncisionis filii sui solenniter nõ celebrauit, sed solum diem ablactationis conuiuii festiuum esse uoluit. In hoc diuina sapientia nobis uoluit insinuare, cum Christianus homo mundi uerba, i. illecebras incipit relinquere, & cum uoluptates eius ei amarissimæ uidentur, tunc in cęlo festum solẽnissimum celebrari. Et hoc est quod dominus ait: Gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agẽte.

Cum uenerit ille, arguet mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. Hoc est uos charissimi discipuli Spiritus sancti uirtute suffulti, mundum de his tribus reprehenderis, de peccato quidem, quia non crediderunt in me, ex quo infertur, infidelitatis peccatum grauissimum esse. Ac quemadmodum cum nominatur Apostolus per antonomasiam D. Paulus intelligitur propter eximiam sui apostolatus excellentiã, & cum dicitur Propheta Regius Dauid, propter singularem suæ prophetiæ præstantiam dignoscitur, sic cum dicimus peccatum propter nimiam eius grauitatẽ infidelitatis scelus intelligimus, ut apertè hic dominus designauit, qui tãtummodo ait, Arguet mũdum de peccato. Quod postea explicuit dicens. De peccato quidẽ, quia non crediderunt in me. Tantum (ait D. Augvst. aliquid malum, quantum est bonum in quo priuat, sic quãta est fidei bonitas, tantum est malum, quod infidelitas efficit. Fides aditus est, quo omnia bonorum genera in mentem ueniunt, estq omnium uirturum ductrix rectissima. Fides erga uirtutes Theologales sic se habet, sicut erga morales prudentia. Vt n. morales uirtutes absq. prudentia, rectum iter quo incedendum sit penitus ignorant sic absque fide theologales. Nullus hac excellenti uirtute priuatus, quomodo sperandum sit ac diligendum, intelligit. Ideo egregiè Apostolus eam substantiam appellat dicẽs: Fides, est substantia rerum sperãdarum. Substantia, id est, fundamentum nam ablata fide, totum spirituale ædificium corruit. Atque ita mens, quę fidem amisit, id quod B. Iob in aliud propositum affert, dicere poterit. Quasi rupto muro, & aperta ianua irruerunt super me, deperdita enim fide, facillimus omnibus sceleribus patet aditus, ut apertè in infœlicib. hæreticis conspicitur. Ergo (charissimi fratres) in tantum tamq. perniciosum malum incidere, sicut proh dolor, quamplurimi his tempestatibus infœlicibus inciderunt pertimescite. Cui optimum remedium est, id quod Sãctus Moyses Hebręis adhibuit, dicens Custodite ergo uerba pacti huius, & implete ea, ut intelligatis uniuersa quæ facitis. Quibus uerbis Sanctus Propheta insinuat, diuinæ legis fractionem præcipuam esse causam, qua homines mirabilia, quę pro illis Deus operatus est, non intelligunt. Igitur omni cura, & diligentia diuina pręcepta obseruemus, quibus fides conseruatur, & promeretur gratia, qua consequimur gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

[Margin notes: D. Aug. in Enchi. 11. — D. Thom. 12. q. 73 art. 4. — Sc. in 2. d. 73. li. E. — Heb. 11. — Iob 30. — Deu. 29.]

IN EAD. DOMINICA Quarta post Pascha.

Concio II.

Vado ad eum qui misit me. Ioan. 16.

CVm de crudelissima morte, quã pro mortalib. subiturus erat, Christus dominus ac R.N. ageret, eam sępenumero calicem nũcupauit, sicut cum filiis Zebedęi dixit: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Et D Marcus refert, eum sic eos allo quutum fuisse. Potestis bibere calicẽ, quẽ ego bibo? Vbi differens loquendi modus maximè notandus est, in quo spiritus sanctus significare uoluit, benignissimum Iesum non solum in cruce amarissimum passionis calicem bibisse, sed etiã in eo præclaro opere triginta tres annos cõsumpsisse. Illud nihilominus calicem uocat, ꝙ S. Dauid spiritu uidens alio nomine, s. profundissimum mare nuncupauit, dicens: Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me, infixus sum in limo profundi, Quare ergo amplissimũ mare nunc domine calicẽ appellas? Profectò ĩ hoc amoris affectum, & quanta sit eius uis, & efficacia nos docuisti. Ac non contentus dominus hoc nomine in sacra hodierni Euãgelii lectione eandem sanctissimam passionẽ iter ad Patrem suum nominat. Dulcis ac suauis solet esse uia, qua filius obediẽs patrem suum, quem tenere diligit, uisurus pergit, & huiusmodi itineri diuinus saluator crudelissimam suam mortem comparat, dicens. Vado ad eum qui misit me, quib. uerbis amorem erga nos & uoluntatem, qua mortem suscepturus erat, ostẽdit. Quod S. Euangelista Lucas explicuit cum ait. Factum est, dum complerentur dies assumptionis illius, & ipse firmauit faciem suam, ut iret in Ierusalem, ubi robur, fortitudo, & animi promptitudo, qua ad mortem pergebat, apertissimè denotatur. Id etiam ostendit B. Marcus, dicens: Erant autem in uia ascendentes Ierosolymam,

Mat. 20
Mar. 10
Psal. 68
Simile.
Luc. 9.
Mar. 10

A & præcedebat illos Iesus. O singularem filii Dei amorẽ? O duriores lapidibus omnes, qui fidelissimum hunc amatorem non redamant.

Sanctus Moyses a Deo in Aegyptũ, ut Hebræorum populum redimeret, missus fuisse legitur. Quem, ubi lente ac demisse mandatum hoc exequi incępit dominus in itinere uoluit occidere. At uxor eius nomine Sephora, illicò acutissimam petrã attulit, & circuncidit filium suum, tetigitque pedes eius, & ait. Sponsus sanguinum tu mihi es, & dimisit eum, postquam dixerat, Sponsus sanguinum tu mihi eos es ob B circumcisionem. His uerbis Sephora insinuauit, sanguinẽ filii sui, quem ut uirum suum a morte eriperet, effuderat, in gens beneficium fuisse, quo eum in amorem ipsius deuinxerat, & obligauerat. Ac si diceret. Duabus de causis singularẽ mihi amorem debes, altera, quia sponsus mihi es, altera uerò, quia sponsus sanguinis existis, quoniam utte morte liberarem, filii mei sanguinẽ sparsi. Quod si mulier hęc nouũ amoris gradum a coniuge suo postulabat, quia alienum sanguinẽ proiecerat, & alienum dolorem obtulerat pro eius uita, C quod, obsecro, amoris uenus merebitur ille, qui proprio sanguine ac tãtis dolorib. nos ab æterna morte redemit, nobisq. uitam perpetuo duraturã consequutus est? Merito profecto atq. optimo iure quicunque homo eum uitę suæ libentissime dẽt, anteponere. Omnia, quæ a Deo optimo maximo beneficia accepimus, nos in singularem eius amorẽ inuitant, at uero hoc (ut ait B. Apost.) nos ipsos compellit. Charitas, inquit, Christi urget nos, existimãtes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnib. mortuus est Christus, ut, & qui D uiuunt, iã non sibi uiuãt, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Perpẽdite, quæso, diligenter, uerbum hoc, urget, quo S. Apost. docet, a nobis, nisi lapides aut dæmones essemus, eũ qui tanta amoris ui pro omnib. uitam obtulit, non posse non diligi, quod quidem admirabilis est amplificatio.

Vado ad eum qui misit me. Fœlix ille dicẽdũ est, qui cæleste caput Christũ dñm imitari cõtendens, nõ ui, sed spõtè in mortẽ ducitur. Diuiti auaro summa ueritas dictũ fuisse ait. Stulte, hac nocte repetẽt a te aiam tuã. Hoc idẽ cunctis improbis cõtingit,

Exod. 4
Luc. 12

git, qui inuiti a Deo luce priuantur, & in mortem rapiuntur. Beatus ille Paulus non solum libenter se morti obtulit, uerum etiam efficaci studio oppetiuit. Atque ita, Desiderium, inquit, habeo dissolui, & esse cum Christo Accipiter, postquam arduam auem cepit, si eam rostro, & unguibus dilacerare contendit, ab aucupe impeditur, & capitio contectus pedibus ligatis in pertica collocatur, ipse tamen hirsurus pennis horrescit, & capitium unguibus auferre conatur, ac uix, dum prędæ recordatur, potest quiescere. Sic Beatus Apostolus, dum illis quę in raptu uidit, priuatus est, seque corporis capitio coopertum aspexit, in hac miserabili uita positus, a nemine poterat detineri, & omnia constringere ac rumpere, ut Christum dominum obtineret, uelle uidebatur. Nec mirum est, eum qui talia uiderat, tali desiderio affectum esse. Antequam cœlorum ianua pateret, sanctus ille Tobias, sic domino dixisse legitur. Et nūc domine secundum uoluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum; expedit enim mihi magis mori, quam uiuere. Vbi alia translatio habet, Fac mecum misericordiam, & sic est etiam in translatione Syriaca. Sanctissimus hic uir, nondum ea quæ Diuus Paulus uiderat, expertus fuerat, tamen uerba illa proferre ausus est. Et omnes beati Apostoli ut in sacra pagina legitur. Ibant gaudentes a conspectu Concilii, sicut etiam Diua Agatha libentissimè & glorianter in carcerem pergebat, & quasi ad epulas inuitata, agonem suum precibus domino commendabat. Quod si nos eo amore, quo ij sancti, Deum prosequimur, profecto in nobis ipse eandem effectum quem in illis operaretur, atque ita mortem minime pertimescceremus.

Philip. 1

Simile.

Tobię 3

Acti. 5.

Vado ad eum qui misit me. Non ait, uadā sed uado. Hoc idem unusquisque uestrum (fratres charissimi) dicere debet, uado, & non uadam. Id est, iam nunc ad mortem me præparo, nec dicere deberis, me præparabo. Contemplamini id quod Ecclesiastes ait Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, sic homines capientur in tempore malo. Quibus horribilibus uerbis apertissime significatur, quam plurimos non aliter imparatos, quam si bruta essent, a morte inueniendos esse, qui totam uitam suam dicentes, uadam, pere-

Eccle. 9.

Exo. 12

A gerunt. Factum esse (inquit sacra pagina) in noctis medio, percussit dominus omne primogenitum in terra Aegypti. Et paulò inferius. Surrexitque Pharao nocte, & omnes serui eius, canctaque Aegyptus & ortus est clamor magnus in Aegypto. His uerbis nobis ob oculos proponitur mors, peccatores huius mundi adeo obscuratos tenebris inuenire, ut quid remedii capiant illo postremo uitæ tempore, penitus ignorent, quod quidem eis in pœnam anteactę negligentiæ, a iusto iudice imponitur, Aegyptios, sacer hic textu ait, proclamasse quidem sed non obsecrasse dominum. Ita B plures peccatores mortis dolore perculsi, proclamant, sed Deum in suorum criminum pœnam orare, neque obsecrare sciūt. De assyriis, qui Olofernem principem militiæ Regis Nabuchodonosor comitabantur, in diuinis literis sic legitur: Fugit mens, & consilium eorum. Ita quamplurimis nunc equidem in mortis articulo euenit.

Iudith. 15.

O immense Deus, quam cæci modo sunt illi, qui tantis periculis, dum possunt, remedium non adhibent. Ipse dominus nos illuminet, ut illis, dum per tempus licuerit, clamantes, orantes, ac misericordiā C uera pœnitentia postulantes, mederi possimus. Vado ad eum, qui misit me, & nemo ex uobis interrogat me, Quo uadis? Paulo antea dominum beatus Petrus interrogauerat, domine quo uadis? Et ipse respondit. Quo ego uado, non potes modo me sequi, sequeris autem postea. Quare ergo nunc dominus inquit. Nemo ex uobis interrogat me, Quo uadis? Ad hoc respondeo, dominum cum a diuo Petro interrogatus fuerat, respondisse, se subditurum esse mortem, de quo licet Apostoli nimiam tristitiam acceperint, ta- D men non tanta fuit, ut eis sensus ac uires ad interrogandum, quo iret omnino deficerent. At post hæc addidit. Venit hora, ut omnis qui interficit uos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Quibus uerbis ita animo ceciderunt, ut attoniti & stupefacti remanserint, atque ita iam ab eo non quærebant Quo uadis? Dicitur enim in Ecclesiastico. Non est sensus, ubi est amaritudo. O humanam infœlicitatem. Ita modo omnes tantis miseriis submersi sumus, ut iniurias, & offensiones Deo illatas, parum sentiamus, plurimum

Eccl. 21

uero

uero nobis facta, doleamus. Quod quidē, si uere & ex animo eum diligeremus, aliter omnino esset, sed quoniam amorem quo Deus optimus maximus nobis colendus erat, apud nosmetipsos collocamus: ideo ob minimam quamque nobis illatā iniuriam contristamur, unde quamplurima mala oriuntur. Nam (ut idem ait Ecclesiasticus) Amaritudo animæ, minorans uirtutem & faciens uulnera, supple, est. Quod autem hic sit uerus huius loci intellectus, ex eo patet, quia diuinus magister statim adiecit. Sed quia hæc loquutus sum uobis, tristitia impleuit cor uestrum. Nobis etiam dominus uerba hæc exprobare potest, dicens. Nemo ex uobis interrogat me, quo uadis? A nobis enim idemmet dominus ob crimina in eum commissa sæpissime adest, ac licet hoc ingens sit malum, multo certe id nos minime sentire, ingentius est. Quamplurimi sunt, qui quamuis Deum prosperitatis tempore in seipsis habeant, & conseruent, tamen si quid laboriosum aut sinistrum eis euenit, præ minima intolerantia illum amittunt. Beatus Apostolus ad Corinthios scribens ait. Tentatio uos non apprehendat, nisi humana. Vbi alia translatio, & contextus Græcus habet Tentatio uos non apprehendit, nisi humana.

Eccl. 31

2. Co 10

Vbi sanctus Apostolus testatur, labores nobis non euenire, nec domino permittente, tentationes nos apprehēdere, nisi humanas, id est, humanis uiribus diuino fauore adiutis conformes. Et ideo statim adiungit. Fidelis autem Deus est, qui non patietur uos tentari, supra id quod potestis. Nihilominus tamen sunt aliqui adeo fragiles & inconstantes, ut a quocunque labore, uel tentatione deprauentur. De quorū quolibet regius Propheta sic ait. Confitebitur tibi, cum benefeceris ei. Psittacus, dum ei indulges & blandiris, humanas uoces promit & personat; at si eum percutis aut uexas, statim redit in loquelam suam, & ut auis suo more garrit. Ita hi flante fortunæ uento Deum laudibus efferūt, & de eo uelut alii sancti & pii uiri agunt, & loquuntur, aduersa uero fortuna, id est, labore aliquo perculsi tanquam irrationabiles psittaci, sanctorum sermones derelinquunt, & instar brutorum uitam degunt. Alii uero sunt, qui Deum in laboribus retinent, & conseruant, eumque in uoluptatibus & il-

Psal. 48.
Simile.

A lecebris amittunt. Polypus suapte natura ad oram maritimam ita rupibus adhærere & se coniungere dicitur, ut difficilime ab illis extrahi aut separari ualeat, si uero oleū superinfundatur, statim sponte sua rupem deserit, & ab illa disiungitur, atque ita id quod dolor & uis in eo efficere nequiuit, lenitas & suauitas effecerunt. Sic quamplurimis euenit, qui licet a laboribus non uincantur, quominus a Deo se auertant, tamen ut ipsum amittant, a mundi uoluptatibus superantur. Si nobilis uir a Rege in curiam uocatus, interrogetur, a præside concilii, an iniquo & tyrannico tributo B uelit assentiri, ipse ut nobilissimus est, se nolle respondet. At si rursus ei obiiciat: Domine, uide quid ais, Rege enim tuæ sententiæ conscio, non poteris non cunctis priuari opibus? Ipse uero iterum responsum præbet, uelle se potius facultates quā Deum amittere. Denique si ei Regis imperio mortem minitetur, nisi consentiat, constanti animo responsionem reddit, uelle se potius diuinis, quam humanis iussibus obtemperare. Rex (inquit) quod uoluerit, efficiat, ego tamen huic iniquo imperio non acquiescam.

Simile
Simile

C Hic Deo sicut Polypus lapidi alligatus est, sed si oleum superinfundas, hoc est, si ei uoluptatem offeras quamcunque, statim ei assentitur, & Deum ipsum facillimo negotio dimittit. Iste Deum sicut sponsa non tenebat, quę ait. Tenui eum, nec dimittam. Nec sicut Beatus Apostolus, aut illi de quibus ipse ac de se ait: Certus sum, quod nec mors, nec uita, id est, nec labores, nec uoluptates, nec principatus, nec uirtutes, nec creatura alia poterit nos separare a charitate Dei. At (ut diximus) nos a Deo auerti ingens malum est, & hoc idem non sentire, perniciosum etiam est. Sunt D enim aliqui, qui postquam atrocissima cōmiserunt crimina, adeo hilares sunt, ac si opus aliquod egregium, & maxima gloria dignum perfecissent, qui ideo non interrogant, domine, quo uadis? Patriarcha Iacob præ cæteris filium suum Beniamin chariorem habuisse legitur. Nam cum alii frumentum quærendi causa peregre proficiscerent a conspectu patris, ipsum tristitia uel mœrore propter eorum absentiam effectum fuisse non reperimus. Cum uero de pueri dilecti Beniamin discessu actum est, plorauit & ingemuit, at-

Cant. 3.
Rom. 8.

que (ut narrant diuinę literæ) dixit. Non
Isai. 42 descendet filius meus uobiscū, si quid ei aduersitatis acciderit in terra, ad quā pergitis, deducetis canos meos cū dolore ad inferos. Denique cum uictus precibus eū abire permisit, anima ab eo euulsa ē, nec lachrymę eius ullo modo poterant exsiccari, quousque puerum redeuntem iterū aspexit. O utinam uere Deum diligeremus. Quod si ita esset, omnia quæ nobis aduersa euenirent, facillime toleraremus: nam sola absentia huius superni Beniamin, sanguineis lachrymis ploratu ac sentitu digna est. Dominus Iesus, ut discipulorum tristitiam leniret, eis sic ait. Expedit uobis, ut ego uadā. Discessus meus uobis commodum, mihi uero mortē crudelissimam parat, quæ quidem etiā uobis utilitati erit, illa namque aduentum spiritus sancti paracleti uobisipsis mereat.

Si enim non abiero, Paracletus nō ueniet ad uos. O immensa bonitas, ac summa innocentia Christe Iesu nunquid inter te, & spiritum sanctum tantæ inimicitiæ sunt contractæ, ut simul esse non possitis? Sacris Discipulis sanctissimum Magistrum suum quoniam omnia quæ requiruntur, ut quis diligatur, in eo perfectissime concurrebant, amore nimio prosequebantur, erat enim Iesus præ filii hominum speciosus dulcissime colloquebatur, teste diui-
Psal. 44 no Psalmographo de eo asserent, Diffusa est gratia i labiis tuis. Erat liberalissimus, & ab omni superbia atque elatione alienus, Quibus rebus nimis amabilis erat, & sancti Apostoli ita pręsentia illa pulcherrima corporali capti erant, ut amor ille
Simile. spiritus sancti aduentum in eos impediret. Ideo inquit *Nisi ego abiero, Paracletus nō ueniet ad uos.* Mater quę filium nutrit cum sentit lac infanti non sufficere, ei potiorem cibum, scilicet carnem erogare conatur, ut autem hoc efficiat puerum ablactare studet. Nunquid lac carni contrarium est? Minime profecto, sed si puer illud degustat, eius dulcedine ita capitur ut carnibus uesci nequeat, & ideo ablactatur, ut illius saporem oblitus, cibum potiorem libenter manducet. Sic filius Dei, quoniam sacrosanctam humanitatem suam, ut discipulos beatos afficere, solam minime sufficere uidebat, eos ablactare contendit. Non quod sanctissima Christi humanitas, & spiritus sanctus contrarii sint, illa enim diuino Spiritu continuo plena extitit, sed quia illius conuersationis dulcedine adeo absorpti erant discipuli, ut in ea omnem fere amorem suum collocarēt. At si Dominus ab eis discederet, eius absentia obliuionis causa esset, quo facto ad recipiendum cibum potiorem, uidelicet spiritum sanctum, diligentius sese disponerent. O inestabilem Dei charitatem, qui tot artes, tamque exquisitas rationes, ut suos perfectiores reddat, continuo quærit. Plerunque enim illo, quod nimis diligimus, ut solum ipsum diligamus, nos priuat, sicut Patriarchæ Abrahæ fecisse legitur, quem dilecta uxore & Agar, ac filio eius Ismaele orbauit, ei imperans, ut ancillam & filium eius domo eiiceret. Quod sanctus Patriarcha adeo moleste tulit ut sacer ibi textus referat. Dure accipit hoc Abraham pro filio suo. Tāta Gen. 21
que tristitia illius mētem occupauit, ut ab ipso Deo consolationē accipere opus fuerit. At sic eum Dominus est alloquutus: Nō tibi uideatur asperum super puero, & super ancilla. Hoc idem S. Patriarchæ Iacob euenisse legimus, cuius filiū Ioseph, quia b ipso nimia indulgentia habebatur, Dn̄s in Aegyptū uendi permisit. Qn̄ mater infantē ablactare conatur, amarissima Simile.
quęq; suis pectorib. adhibet, q̄ ubi puer etiā atq; etiā degustauit, amaritudinē sētiēs, dulcissimi lactis saporē paulatim obliuiscitur atq; ea q̄ ad nutriendū magis conducentia sunt, sumere nō recusat. Oēs huius mundi labores, quos homines ad cōsequēdum diuitias, honores, & uoluptates patiūtur, sunt uelut amarissima aloe, Hispane, *azibon*, quam piissimus Deus instar tenerrimæ matris pectorib huius mundi adhibet, ut lac eius, i. delitias, q̄d dulce uidetur, omnino abhorreamus, omnem amorem in ipsum Deum, & in ea, quæ ad illum ducunt, conferentes.

Et cum uenerit ille, arguet mundum, &c. Vt quid domine spūm sanctorū inquisitorem, uulgò *pesquisidor*, in mundum mittere contendit? Inquisitor n fortis, pertinax, sententię suę adhærens, quique in Simile.
neutram partem animum inclinet, esse debet, at spiritus sanctus minima quæque lachrymarum gutta, uel intimo suspirio se uinci & (ut aiunt) manus suas ligari permittet. Munus hoc humano iudicio Patris omnipotentiæ magis, quam spiritus sancti cle-

clementiæ expedire videtur. Nã ipse (ut ait Apostolus) postulat pro nobis gemitibus inenarrabilib. O quantum distat hominum gubernandi modus a iustissimi Dei gubernatione? Regum ac principum inquisitores, seipsos magnificare, & extolle e, crudelilates, & iniustitias exercendo frequentissime volunt. Hunc enim, quoniam delinquentem uiam ignoranter docuit, seuere puniunt. Illum uero, quia eius equum, quo se a periculo liberaret, calceauit, absque aliqua culpa castigant, causantes semper ita fieri opertere, quod secus profecto est, nulla etenim lex innocentẽ puniri aut uexari iubet. O superne Iesu rex cœlestis gloriæ, quid ais? Nolo cũ hominibus per rigorem agere, nolo ut in hostium regionibus exulẽt, ubi facillime peribũt, sed uolo ut ad me humiliter, & submisso animo, ueniam petentes se conferant. Quando aliquis iniuria afficitur solet inferenti illam dicere, crucis signum digitis figurans. Per hanc crucem iureiurãdo me astringo te, mihi *Si os alcance*, pęnas esse daturum. At piissimus Iesus, postquam a nobis iniuria affectus est, inquit, Per crucem hanc cui affixus fui, & ꝑ uulnera hæc sanctissima, quæ in illa accepi, me, si uos consequar, hoc est, si ad me cõuertemini ueniam uobis daturum, multaque dona communicaturum promitto. Tua Domine, omnes cęlestes Hierarchię, atque omnes iusti piissima uiscera collaudent, quibus tam mansuetum, humilem, & piissimum inquisitorem mittere dignatus est. Quia quidem (ut ait sacra nostri Euangelii lectio) mundum arguet de peccato, quia in te non crediderunt. Nam cum spiritus sanctis in sacros Discipulos descenderet, ipseque uirtute eiusdem spiritus, prodigia multa operarentur in fide les, quia in Christum filium Dei credere noluerunt, reprehensi, refutati, & confusi penitus remanserunt. Atq. ita Dominus discipulos suos ad prædicandum mittẽs docuit, ut cum eos in domos suas gentes non receperint. Exeuntes, inquit, foras, excutite puluerem de pedibus uestris. Et notanda est pœna, qua illos, qui sacros Apostolos è ciuitatibus, uel è domibus expellebant, Dominus ibi minitatur: Amen, inquit, dico uobis tolerabilius erit terrę Sodomorum & Gomorrhęorum in die iudicii, quã illi ciuitati. O tremendam uocẽ.

Rom. 8

Similia.

Simile.

Mat. 10

A O terribilem sententiam. O uerbum horribile. Quid facimus, quidue cogitamus (charissimi fratres?) Quæ fiducia nos tantis periculis salutis nostræ, ac saluationis oppositos solatur? Si illi, quibus semel salus oblata est, & ab ipsis repudiata tãquã Sodomitę, multoque grauius puniendi sunt, quid illos, quibus per tot annos, tot prædicatores, totq. uoces Ecclesiæ sanctæ ac ministrorũ eius remedium obtulerũt, & illud exhausto rubore abiecerunt, mereri iudicandum est? Aduersus infestissimos illos infideles, excussus puluis ab Apostolorum pedibus in die iudicii clamabit, at uero aduersus nos parietes, lapides, & suggesta concionatorũ uocib. fere confracta, duritiem nostram, & impietatẽ increpãtia uociferabũtur. Si Propheta Moyses cœlum ac terram contra Hebræorum ingratitudinem pro tantis beneficiis acceptis, testes adhibebat, quid Christũ Redemptorem nostrum Dei filium, contra præuaricatores suę legis, qui alia lõge maiore beneficia contempserunt, facturum esse putatis? Profecto sanguinem pretiosum, uulnera sanctissima, crucem pretiosam, durissimos clauos, & crudelissimas spinas suas aduersus nos testes uocabit. Nemo sua fallatur opinione, existimans peccatorum tantummodo & nõ fauorum ac beneficiorum sibi oblatorum, quę accipere noluit, reddẽdam esse rationem. Hominem in peccatis cõceptum, scelera perpetrare non est mirum, sed eundem remedia, quibus ab illis liberari possit, paruifacere, & contemnere, maxime mirandum ẽ. Quapropter Beatus Apostolus efficaciter nos monet, dicens. Hortamur uos, ne in uacuum gratiam Dei recipiatis. Vt autem intelligatis, nobis res istas animaduertere, maxime expedire attendite, qualiter Dominus postquã dixerat, ab spiritu sancto infideles de infidelitate arguendos esse, adiecit statim. *Arguet mundum de iustitia*. Sed dicetis, Nunquid de iustitia mundũ arguet? imo potius de iniustitia arguere posse uidetur. Nam de iniustitiis homines reprehendi solẽt, de iniustitiis, inquã, quas mariti in uxores & ipsę in coniuges committunt, de iniustitiis filiorum in parentes suos, de iniustitiis prælatorum in subditos, & econtra de iniustitiis dominorum in uasallos, ac deniq. de iniustitiis iniquorum iudicum, qui authoritatem suam

B

C

2. Cor. 6

D

Simile.

suam & potestatem non nisi in pauperib. exercent. Hi sunt uelut pala seu complanatorium cæmentariorum, quod calcem mollem in pariete complanat, si uero aliqui lapides extra planitiem ipsius parietis foras eminent, eos minime explanat. Ita multi iudices ac ministri iustitiæ huius infœlicis tempestatis, in debiles, mites, ac pauperes animaduertunt, proceres uero, diuites, ac potentes, qui multis iniquitatibus ac sceleribus in lucem prodeunt immunes, & impune abire permittunt.

Isaia.3. Quos oẽs Isaias propheta acerrime minatur, dicens: Dominus ad iudicium ueniet, cum senibus populi sui & principibus eius. Et licet D. Thom. ac B August. hunc locum sic interpretentur, scilicet: Deus ueniet ad iudicandum uiuos & mortuos multis uiris senioribus comitatus, aliter tamen uidetur intelligendus, uidelicet, Dominus iudices ac primates populi sui in iudicium uocabit. Statim enim cum illis loquitur, dicẽs. Vos enim depasti estis uineam, (ubi alia translatio simul cum paraphrasi Chaldaica, ac Beato Hieronymo addiderunt meam) & rapina pauperis in domo uestra. Quare atteritis populum meum, & facies commolitis, scilicet, alapis. De iis igitur atque aliis multis iniustitiis, mundus argui & reprehendi iure optimo potest, non autem de iustitia. Quare ergo Dominus inquit. Arguet mundum de iustitia? Non ait, Spiritũ sanctum homines propter iustitias, quas in alio exercerent, reprehensurum esse, sed propter iustitiam eiusdem Christi Saluatoris nostri, qui cum iustus fuerit, & uitam iustitia & sanctitate plenam duxerit, credentes in eum iustitiam hanc, quam ipse operatus est, imitari noluerunt. Atque ita adiecit. *De iustitia uero, quia uado ad Patrem.* Sed qualiter iustitia eius probatur, quia ad Patrem proficiscitur? Quoniam

D. Th. 1 p. q. 89. ar. 1. & in 4. dis. 57. q. 1. ar. 1. add. 3.

B. Aug. su. Ps. 49.

Simile. Pater non nisi iustos recipit. Principes terræ quãplurimos nefarios hoĩes, quibus peruertioẽt, sæpenumero sibi socios adiungunt. Mirum enim uidetur esse, diu cum impiis conuersari, & non peruerti nec deprauari. Idcirco sacra Scriptura de

Iob. 1. B. Iob agens hoc exaggerat, dicens: Vir erat in terra Hus nomine Iob, & erat uir ille simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo. Vbi illud, &, magnam emphasim habet: idem enim significat, acsi diceret: Et ualde, mirandum est, huiusmodi uirum apud tam impiam nationem, qualis erat Idumæorum, sanctissime uitam degere. Et in Apocalypsi dicitur: Angelo Pergami Ecclesiæ, scribe. Scio ubi habitas, ubi sedes est Satanæ: tenes nomen meum, & non negasti fidem meam. Magnus laudibus Spiritus sanctus uigilantissimum hunc prælatum effert, cum ait, eum dum apud impios hæreticos, ubi Satanæ sedens domicilium erat, habitat, nomen Dei tenuisse & non negasse fidem, nec se sicut illi impudentissime fecerunt, deprauasse. Hinc uos, ò mundi principes & magnates, intelligetis quanto se periculo illi committant, qui peruersos & dissolutos homines ad suam conuersationem admittunt. At uero pater æternus solos iustos admittit. Si ergo Dominum Iesum Christum recepit, & sedere fecit ad dexteram suam, eum iustorum esse iustissimum, aperte tissime sequitur.

Apoc. 2.

Et arguet mundum de iudicio. Hoc est iudicium futurum esse, ostendet. Nam impij minime sibi persuadere possunt, ut credant omnium rerum, quas egerunt, arctissimam esse reddẽdam rationem, seuerumque iudicium futurum. At qualiter hoc probabit? Quia princeps huius mundi iam iudicatus est. Si essent quam plurimi homines, qui atrocissimum aliquod scelus simul cum principe suo admisissent, vidissentque eum supplicio damnatum, qui a latere Regis erat, quid existimare possent aduersus ipsos iudicium non esse habendum? Profecto mentis expertes & insani essent, si hoc cogitarent. Lucifer, cum a Deo amantissime diligeretur, propter unum tantum uoluntatis motũ æternis pœnis ac supplicio damnatus est, ergo peccatores cur quotidie multa crimina perpetrantes, se iudicandos non esse sibi persuadere ualent? Ideo Dominus ait: Spiritus sanctus probabit iudicium habendum esse, quia princeps huius mundi iam iudicatus est. Quapropter merito Beatus Iob nos admonet, dicens: Fugite a facie gladii, quoniam iniquitatum ultor gladius est.

Simile.

Iob. 19.

Et scitote quia iudicium est. Vbi alia trãslatio habeat, Quoniam ultor iniquitatis gladius est. Gladius hic iustitiam, iram atque ultionem Dei significat. Et cum ait, ultor iniquitatum, & iniquitatis, insinuat,

nuat, non sufficere cuiquam dicere, se non A habere quam plurima peccata, & ideo puniendum non esse: Deus enim unius tātūmodo sceleris ultor est. Denique dum Spiritus sanctus nos monet, ut à facie huius gladii fugiamus, idem est ac si nobis diceret, nequid ageremus, ob quod animaduersione & supplicio digni essemus.

Et scitote, quoniam iudicium est. Omnes
Simile. hoc pro cōperto habemus: est enim fidei articulus, sed inter scire & scire discrimen est. Fur cum furatur, optimè scit patibulum esse, & supplicium latronibus paratū: ignorat tamen illud in sui ruinam factum
Simile. esse quousque à iudice deprehenditur, cō B demnatur, & in ipso suspenditur. Sic omnes scimus iudicium futurum & infernum improbis paratum, sed cum delinquimus, non nobis paratum est existimamus. Ideo Spiritus sanctus ait. *Scitote, quia iudicium est uobis*, ut damnati sitis propter crimina uestra, nisi eorum modo uos uerissime nō pœniteat. Attendite ergo hoc sæpissimè fratres mei, Deumque obsecrate, ut uos illuminet.

Adhuc habeo multa uobis dicere, sed non potestis portare modo. Quoniam tristitia occupauit corda uestra. *Cum autem uenerit ille Spiritus ueritatis, docebit uos omnem ueritatem*. Id est, omnem ueritatem quę tunc C Ecclesiæ sāctæ necessaria erat, multa enim ab eodem Spiritu sancto posteà de nouo sacri Apostoli didicerunt. Et quamuis dicat, Docebit uos omnem ueritatem, intelligendum tamen est, sicut id, quod idem dominus ei alibi dixerat, scilicet, omnia quæcunque audiui a Patre meo, nota feci uobis. At Dominus non omnia quæ audi
Act. 10 uita a Patre discipulis manifestauit. Quod item non omnia nunc eos docuit Pater ex illa uisione, quā do facta est uox ad Diuū Petrum dicens. Surge Petre, occide & māduca. Ac postea ipse ait: In ueritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus. Et in eisdem Actibus Apostolorum legitur, sacris discipulis in concilio conuocatis, ab Spiritu sancto reuelatum fuisse, legem Moysi neminem iam ad sui obseruantiam obligare. Atque ita Christianis fratribus, qui in diuersis locis erant, sic Apostoli scripserunt: Visum est Spiritui sancto & nobis, nihil ultra imponere uobis oneris, &c. Ideo Ecclesia in Canticis Aurora uocatur, quia quotidie crescit & augetur maiori doctrinæ lumine: quo credentes illuminati, à sceleribus separantur, & quam multa recte facta hac bona opera agunt, quibus in hac uita merentur gratiam, & postam consequūtur gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

IN EAD. DOMINICA Quarta post Pascha.

Concio III.

Vado ad eum qui misit me. Ioan. 16.

Nter ea, quę spirituale iter magis impediunt, tristitia primū locum obtinet, atque ex præcipuis remedii, quæ tristes, afflicti & mœrore consumpti, in suū leuamē adhibere possunt, hoc unū singulare est, uidelicet, tristitiam & angorem suum sanctis ac pudentibus uiris ostēdere, & aperire, nam (ut ait. D. Thomas) omne notitiā inclusum magis nocet. Quem- D. Tho. 12. admodum sanies, quę intra uulnus est, Simile. dolorem efficit: at cum aperitur uulnus, & ab eo sanies dimanat, dolor reprimitur, ita cor triste, cum tristitia intus est, magis affligitur, & mœrore consumitur, cum uerò amico reuelatur, cor ipsum recreatur, maximè si, ut diximus alicui sancto ac prudenti uiro manifestatur, qui uulneri medicinam, uidelicet, suauia ac sanctissima uerba sciat adhibere, ut optimè Spiritus sanctus asserit, cum ait; Fauus Pro. 16 mellis composita uerba, dulcedo animæ, D sanitas ossium. Composita uerba uocat ea, quæ iusta statera examinata, sanctè & utiliter dicta sunt, quæ instar mellis faui, per uiscera cordi liquescunt, & illis cor triste & inquietum leuatur & conquiescit. Dicūtur autem, Sanitas ossium, ad significandum maiorem molestiam & afflictionem mentem lugubrem, & mœrore affectam sētire, quam corpus, cum ossa extra sua loca debilia uel cōfracta habet. Singulare etiam ad hanc ęgritudinem leuandā, remedium sanctorum librorum lectio est, tunc præcipue habenda, cum ille qui tristis

ctis est, neminem cum quo communicare ualeat, inuenit; imo licet inueniat, post quam semel antea cum eo egerit, hoc saluta re remedium est. In Exodo sic legitur; Re
Exo.32 uersus est Moyses de monte, portans duas tabulas testimonii in manu scriptas ex utraque parte, & facta opere Domini, scri ptura quoque Dei erat sculpta in tabulis. Vbi aperte ostenditur scripturam non ab hominibus, sed ab ipso Deo inuentam fuisse. Deus namque literarum & chara cterum primus autor fuit. Nam Cadmus, qui literas Graecis dedisse traditur, longa post tempora fuit editus in lucem, scili-
B cet, quando Othoniel iudicabat Israel, & Nicostrata uel Carmenta, quae latinas lite ra inuenit, tempore iudicis extitit. Iustum enim erat, ut res tam utilis tamque pretiosa, qualis est scriptura, alium nisi ip sum Deum autorem non haberet. Nam licet omnes creaturae nos in creatorem ducant, multo tamen magis hoc literę prę stant, quę nos pręteritarum, pręsentium ac futurarum rerum solertissime erudiūt, & quibus denique Deus ipse nos alloqui tur, uocat, & ad se attrahit, atque sēsa cor dis sui patefacit. Et mirum uidetur, quod
C cum tam paucę tum apud Graecos, tum apud Hebręos, tum etiam apud Latinos sint literae illis, licet paucis tota scripturarum machina componatur. Quantum ue ro commodum & utilitas ex sacra lectio-
B. Hier. ad De. ne reportetur, testantur quamplurimi san cti patres, inter quos D. Hieron. ad Demetriadem scribens sic ait; Vtere lectione di uina uice speculi, fęda corrigēdo, pulchra conseruando & pulchriora faciendo. Scri ptura enim speculum est fæda ostendēs, & corrigi docens. Et inter præcipua com moda, quæ ex sacra lectione percipiūtur, hoc unum singulare est, uidelicet consola
D tio, qua cordis tristitia lenitur, & subleua
2. Mac. 12. tur. Satis hoc Hebręi, cum ad Spartiatas scripserunt, experti sunt. Nos, inquit, habentes solatio sanctos libros qui sunt in manibus nostris, &c. Christus Redēptor noster ut erat uerus Deus, qui corda hominum scrutatur, intelligens sacros disci pulos mœstos ac tristes eē, ad eos dulcis simis ac suauissimis uerbis refertum, in eo rum leuamen & solatium sermonem habuit. Cuius pars quædam est hodierna sa cri Euangelii lectio, in qua eis Spiritus sā cti Paracleti (& est una ex pręcipuis ratio

A nibus, qua eorum tristitiam leuari uoluit) aduentum pollicetur. Vocat autem Spiritum sanctum Paracletum, quoniam inter mirabiles eius effectus, unus ex præcipuis est consolatio. Cumq; ex perfectiori causa effectus melior procedat, liam cernere licet, quantum Spiritus sancti solamina, iis quæ mundi sunt, antecellant. Quod si ex uobis plurimi ea non sentiunt, fortassis ratio est, quoniam diuinum hunc Spiritū non habetis. Incipit igitur sacrosācti Euāgelii lectio. *Vado ad eum qui misit me.* Hoc loquendi modo cælestis sponsus ad signi ficandam suam mortem utitur. Imposuit autem ei hoc nomen, ne tanto suorum di scipulorum corda mœrore opprimeret. Postquam Angelus Raphael (ut sacræ testantur literæ) diabolum religauit in deserto superioris Aegypti, ac postquam sanctum Tobiam illuminauit, eiusque domū prosperitate impleuit, eis dixit; Tempus est, ut reuertar ad eum qui misit me, uos autem benedicite Deum, & narrate mira bilia eius. Sic Christus humani generis re parator (quem S. Isaias magni consilii Angelum appellauit) postquam infestissimū dæmonem suis tentationibus superauit, humanūque genus cœlestis doctrinæ suę luce clarissima illustrauit, atq; diuina sua gratia locupletare dignatus est, ait; Tempus est, ut reuertar ad eum qui misit me, uos autem benedicite Deum, & narrate mirabilia eius. Tob.12.
Isai.9.

Sed miror quod dum dico uobis *Quia vado ad Patrem, nemo uestrum interrogat, quo uadis?* Et causa est. *Quia cum hæc lo quutus sum uobis, tristitia impleuit cor ue strum.* Cōsolamini discipuli mei, & ne tri stitia vos suffocari si natis, *Nā expedit vo bis, quod ego uadam. Si enim non abiero Pa racletus, non ueniet ad uos, si autem abiero, mittam eum ad uos.* Quare diuine Reparator, nisi tu vadas, Spiritus sanctus non ueniet? Huic quęstioni omnes fere sancti pa tres hoc diuino consilio factum esse respō dent, ne, scilicet, in hoc mundo duo simul co solatores alter uisibilis, alter uero inui sibilis, essent. Voluitque ipse Deus uisibi lē abesse, ut inuisibilis mitteretur. Infans tenerrimus, qui vberibus nutricis alitur, eam plusquam parētes suos diligit. Quid igitur remedii erit, ut eos amore prosequatur (Nutrix fiat absens, & cum puer eam coram se non aspexerit, parentes

tes sine dubio medullitus amabit. Ita sacri discipuli sanctissimæ Iesu Christi humanitatis nutriti & educati uberibus, in ea fere totum suum amorem collocabant, uixque Deum diligere recordabantur: ideo Dominum abesse opus fuit, ut ipsi diuinitatem eius potius quam humanitatem diligerent. Quamobrem uenerabilis Beda inquit: Expedit, ut forma serui uestris abstrahatur aspectibus, quatenus amor diuinitatis aptius uestris infigatur mentibus. Hinc facile intelligent homines, quantum omnes humanæ consolationes ac uita illecebris plena ad accipiendos diuini spiritu fauores impediant, siquidem solamen illud uisibile, quod ex corporali Christi Saluatoris nostri præsentia oriebatur, sacros discipulos impediebat quominus sacrosancti Spiritus plenitudinem reciperent. Satis aperte in hoc uidetur illud Propheta Isaiæ. Coangustatum est stratum, ita ut alter decidat, & pallium breue utrumque operire non potest. In corde nostrum non est aptum & Spirituisancto & fallaci mundo domicilium. Si igitur uultis, ut ille ad nos ueniat, huius caducum amorem affectionemque à uobis expellere conamini. Hoc Regius Propheta Dauid in rerum omnium opificis conspectu proponebat, ut ipsum ad misericordiam prouocaret, dicens. Erue a framea Deus animam meam, & de manus canis unicam meam. Pro quo B. Hieronymus ex Hebræo uertit. Solitariam meā, id est, seiunctam, & ab omni humana consolatione separatam. Cælestes ciues (ut in Canticis legitur) ueluti stupefacti consolationibus, quas diuinus hic Spiritus mentis, solitariæ communicat & elargitur. Quę est ista, inquiunt, quæ ascendit deserto, deliciis affluens. In deserto nihil est præterquam quædam solitudo, atque isto exemplo & similitudine, mens quę in hoc mundo solum Deum inquirit, & quidquid uult, propter ipsum est, plane significatur. Quæ quidem anima ex hac solitudine, tam exuberantes spirituales uoluptates gustatura in sublime ascendit, ut merito delitiis affluens dicatur. Et additur ibi. Innixa super dilectum suum. Illum enim tantummodo libenter amplectitur, mens uero, quæ terrena amplectitur, & in eis delectatur, atque solidinem hāc, odit ad consolationes, diuinas

Beda in homilia huius Euange.

Isai. 28.

Psal. 21

Cant. 8.

A que uoluptates omnino inepta est. (Cum terra inter lunam & solem opponitur, luna ipsa eclipsim patitur, nam globus terræ solum in aduersa regione cōsistentem impedit, quominus lunam radiis & splendore suo illustrare ualeat. Sic terrarum rerum amor impedimentum est, quo diuini spiritus radii mentem illuminare non possint. Sed proh dolor? eclipsis lunæ paruo temporis momento existit, at uero miserabilis animæ totius fere uitæ tempore perdurat. Sed forte dicet aliquis. Nunquid pater nullam oportet nos admittere humanam consolationem? Ad hoc respondeo mundi consolationes, aliquando gratiæ esse contrarias, cum scilicet, in illis finem nostrum collocamus: sicut ille, qui in Sapientia leguntur dixisse. Coronemus nos rosis, antequam marcescant, nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra, quoniam hæc est nostra pars. Itaque isti uoluptates huius mundi, pro corona premio atque ultimo fine habebant. Hoc etiam operantur illi, qui non solum gaudiis & illecebris terrenis sunt contenti, uerum etiam Deum offendentes, in suarum mentium ruinam lethaliter peccant. Aliquando uero omnes corporaliter, sine offensa Dei gaudere solēt imo illa corporalis lætitia, eis in posterum ad seruiendum Deus diligentius nouas uires impartitur. Atque ita deuoti & iusti uiri plerumq. gaudia corporalia tanquam baculum, quo eorum feruor spiritus sustentetur, percipiūt. Anima, ubi diuina Sapientia habitat, in sacris literis de se inquit. In omnibus requiē quęsiui, & ī hæreditate Domini morabor. Salomō otium & requiem quæ in terrenis huius mundi rebus inueniri poterat, consequi conatus est, illamque cum peccato quæsiuit, at mens iusta, considerat, cōtemplatur, & eādem requiem solo intellectu, absque culpa aliqua perquirit. Fur areas ad furandum & delinquēdum scrutatur, index uero, eas ut quæ intus sūt, in album referat, & postea rationem reddat eorum, euoluit. Ita Salomon omnium uanitatum quę in mundo erant, instar latronis ad peccandum diligentissimam fecit inquisitionem, sicut ipse fatetur, dicens, Omnia, quæ desiderauerunt oculi mei, non negaui eis, nec prohibui cor meum quin omni uoluptate frueretur. Et inferius ait, Vidi in omnibus uanitatē & afflictionem

Simile.

Simile.

Sapiē. 2

Eccl. 24

Simile.

Eccle. 2

(Marginal letters B, C, D in the inner margin.)

nem animi, & nihil permanere sub sole. At mens sancta, requiē rerum huius mundi non ad quiescendum in eis, sed ad illas contemnentes scrutatur. Atque ita inquit: In omnibus requiem quęsiui, & in hæreditate Domini morabor. Hoc est. Consideraui otium, quod in honoribus, diuitiis, pompa, aut uoluptatibus huius uitæ esse potest, & in his omnibus nō requieui, sed in hęreditate Domini, scilicet in uirtutibus, quibus acquiritur ius, ad æternā Dei hęreditatem moram feci.

Cum uenerit ille, arguet mūdum de peccato. Arguere aliquem, est illum taliter increpare, ut apertis rationibus suorum scelerum conuincatur. Et sic spiritus sanctus infideles propter mirabilia Apostolorum opera, quę in testimoniū diuinitatis Iesu Christi Saluatoris nostri edita fuerunt, de infidelitatis peccato apertissime conuicit. Et est ualde notādum in Bibliis bene correctis, ubi nos legimus. *Quia non credūt in me*, aliam translationē habere. Quia non crediderunt in me, & sic B August. legit. Vbi infidelium pertinax perseuerantia in sua infidelitate manifeste ostenditur.

Et de iustitia. Pro intellectu horum uerborum aduertendum est. Deum aduentū Christi Redemptoris nostri in mundum, dum hominibus legem faciliorem tradidit, & eos maioribus beneficijs ditauit, erga ipsos causam suam plus iustificasse. Nam ante legem gratię homines aliqua habuisse uidentur, quibus aliquo modo sese poterant excusare. Inter quę multitudo præceptorum erat, de quibus D. Petrus ait, iugum, quod neque nos, neque patres nostri portare potuimus. Insuper & illis pceptis gratia deerat. Ideo ea Apostolus egena atque uacua elementa appellat. Neque enim habebant gratiam, neque conferebāt, sed unusquisque eam pro ratione dispositionis, ac propter charitatis effectus merebatur. Omnia igitur hęc inconuenientia (si ita dici possunt) filius Dei legem in amorem, & charitatē reducēs abstulit, ut egregie D. Paulus testatur, dicens. Qui diligit proximum legem impleuit. Quapropter Propheta Isaias inquit Consummatio abreuiata inundabit tristitiam, Idest, breuitas, & facilitas legis gratiæ efficiet, ut in mūdo iustitia circunfluat, & redundet. Atque huius legis pręcepta, uidetur, sacramenta, quæ ex opere operato conferunt gratiā, plena sunt ipsa gratia. Ideoque Euangeliū lex gratiæ nūcupatur. Nā ut accurate D. Thomas notauit (res potissime nominātur, ab eo, quod principaliter efficiūt, & quoniam potissimum nouæ legis est collatio gratiæ, quæ per eius sacramenta datur, idcirco uocatur lex gratiæ. Cū sanctus Ioseph (ut ex sacra pagina cōstat) patrem suum Iacob in terram Aegypti adducere uellet, currus, cibaria, & omnia itineri necessaria ad eum mittere curauit. Ita supernus Ioseph Christus Dominus, dum nos ad se ire imperat per mandatorum uiam, nobis gratiam, prouisionem, & fauorem ad id exequēdū elargitur Reges ac principes terrę, ea munera quę ex propriis redditibus sibi offeruntur minime gratia reputant: Deus uero, ea quæ ex suis diuitiis sibi præsentantur, libentissime pro munere accipit. Imo si ei homo, quod suum tantummodo ē, sine diuina gratia offert, illud acceptare nō uult, ut autē munera nostra ei accepta sint, nobis gratiam suam impartitur. Atq; hęc est iustitia, quam Christus Redemptor noster mundo morte sua sanctissima attulit. Merito ergo spiritus sanctus illum arguet de iustitia ab improbis neglecta, quam si uellent, facillimo possent negotio cōseq.

Act. 15. · Galat. 4 · Rom. 13 · Isai. 10. · D. Tho. · Gen. 45 · Simil.

(Marginal letters: A, B, C, D)

Quia ad patrem uado. Scilicet, per mortē, hoc ē, arguet mundū de iustitia, quam ego nunc ei morte mea porto. Nam Dominus morte sua sacratissima legi ueteri finem imposuit, cælum aperuit, & gratia sacramentorum usus est.

Quia uado ad Patrem, & iam non uidebitis me. Quod perinde est ac si diceret, Hactenus omnes messiam expectabant, ecce iā ueni, iā ad moriendū pergo, iam in mūdo prædicans non uidebor, iam denique non est cur Messias, aut Redēptor expectetur. Si igitur tantis beneficiis acceptis mundus non excitatur quod aliud ei remediū adhiberi potest? Veniet dies, qua ille, qui Redemptor & reparator eius fuit, iudex erit seuerissimus. Qua ergo, o miser peccator, excusatiōe purgaberis? Profecto legē tibi impositam grauem fuisse, minime poteris causari. Quid enim minus tibi præcipi poterat, q̄ proximum diligere? uel quid facilius, si qua medicina peccatis adhibēda erat, quam ea ipsa confiteri? Ergo, o infœlix si hoc nunc minime percipis, neque opere comples, quid tunc respōdere

poteris? Vere equidem, qui nobis omnia donauit, nihil quo negligentiam & ignauiam nostram excusare possemus, in mũdo reliquit. Quocirca B. Apostol⁹ Paulus ait: Propterea abũdantius oportet nos obseruare ea quæ audiuimus, ne forte pereffluamus. Si enim qui ꝑ Angelos dictus ẽ, sermo factus est firmus, & si omnis præuaricatio & inobedientia accipit iustã mercedis retributionem, quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem? — Hebr. 2.

Et arguet mundum de iudicio. Impii & scelerati possent obiicere: Quãuis lex ꝑ fa cilis est, & per illa tanta gratia operantib. communicatur, potentia tamen infestissimi hostis adeo magna est, ut aduersus eum nullo modo præualere possimus. Ad hoc respondendo dominus ait, Arguet mundum de iudicio, id est Arguet eos, q se excusant, dicentes, se a dęmonis potestate fortitudine fuisse superatos.

Quia princeps mundi huius, iam iudicatus est. Iã dæmonis uis & fortitudo superata ẽ: ideo homines, qui seipsos uinci ꝑmittunt, sibi culpam imputent, Ita prædixit Sanctus Isaias. In illa die uisitabit Dominus in gladio suo duro & grandi, & forti, super Leuiathan serpẽtem uectem, & super Leuiathan serpẽtem tortuosum. — Isa. 27.

Vectem appellat, quasi serpentem oblongum, ut eius latissimum imperium per totum mundum denotaret, tortuosum uero, propter uarias nocendi uias & artes. Hunc supernus dux in gladio suo, id est, ui & ditione spiritus sui superauit, sicut idem dñs promiserat, dicens: Princeps huius mũdi eiicietur foras. Vel aliter, Arguet mundum de iudicio, hoc est, Spiritus sanctus iudicium & sententiam eorũ, qui sũt in mundo increpauit, quia princeps huius mundi iam iudicatus est, id est, quia cum diabolus iam humani generis hostis declaratus sit, ipsi tñ homines eum sequũtur. Alexandros, Darios, Persas, Cæsares atq; omnes Imperatores Romanos, dęmonis uestigiis adhæsisse & idololatras fuisse impium est sed non ita mirandũ, quoniã ipse adhuc non iudicatus, nec ut infestissimus hostis sic pronunciatus erat. Nunc uero cum diabolum Deum non esse manifestum sit, cum tamen homines uenerari maxime mirandum est. Omni excusatione caret, ille qui postquã uidit quem piam scissis auribus, *O ensambenitado*, & ut talis ab omnibus cognoscitur, eum amplius sequitur. His igitur dœmon simillimus est, & multo deterior, ut optime D. Paulus refert, cum ait. Spoliatus (scilicet Christus Saluator mundi) principatus & potestates traduxit eos confidenter, triumphans palam in seipso. Traducere, est alterius defectus in publicum manifestos facere, eiusque ignauiam omnibus patefacere. Sicut Romani, qui uictoriæ signo hostes in bello captos, ac de quib. uictoriã reportauerant, catenis & compedibus ligatos per uicos & plateas urbis Romanę in curribus deducebant, ut cunctis ignauia & imbecillitas, uincentium uero fortitudo manifesta fieret: ita supernus dux Iesu Christus, postquam de diabolis triũphum egit, eorum ignominiam manifestare uoluit. Et (quod maxime dolendum est) postquam Satanas & eius sequaces sic a Domino uicti fuerunt, mortales nihilominus eis parere non erubescunt. Profecto multo maiori supplicio digni sunt, qui illi, qui antequam hæc fierent, eos uenerabantur.

Ioa. 12 (margin); Simile. (margin); Colo. 2 (margin); Simile. (margin)

Adhuc habeo uobis multa dicere, sed nõ potestis portare modo: cum autem uenerit ille Spiritus ueritatis, docebit uos omnem ueritatem. Spiritus sanctus uocatur Spiritus ueritatis, qm ipse omnis ueritatis ac sapientię fons est uberrimus, qui oẽs tam angelicos quam humanos intellectus ad intelligendum clarificat. Nam et ipsi Philosophi, ut insignis Aristoteles, & eximius Plato, Deũ sapientiæ fontem esse, cõfessi & cõlesti sunt. Ille enim in excellenti Metaphysicæ libro, Sapientiam domum esse Dei, neminemque absque diuino fauore eam adipisci ualere, ingenuè fatetur. Hic uero in libro de Republica inquit: Nisi enim Dei luce extrinsecus adueniente intellectus illuminaretur, salutem ac ueram sapientiã consequi non posset. Dicitur etiam Spiritus sanctus ueritatis Spiritus quia taliter docet ueritatem, ut non solum intellectum illuminet, sed etiam uolũtatem ipsi ueritati mirabiliter applicet. Quod quidem apertius, alia huius loci translatio insinuauit, quæ ubi nos legimus, Docebit uos omnem ueritatem, eleganter habet: Deducet uos in omnem ueritatem: & sic est in contextu Gręco, & in translatione Syriaca, quas Beatus Augustinus amplectitur. — Ar in 2. Metap. — Plat. lib. de Republica.

Non

Non enim loquetur a semetipso. Hoc est, Non aliam doctrinam, nisi eam quam hactenus erudiui, inquit diuinus Magister, homines docebit, & hanc mirabilib. portentis ac miraculis confirmabit.

Ille me clarificabit, quia de meo accipiet. Id est, de iis q̃ scripta sunt de me. *Et annunciabit uobis.* Quoniam diuinarum scripturarum, quas prophetę sancti de me prædixerunt, sufficientissimam uobis intelligentiam præbebit. Igitur, charissimi fratres, diuinum hunc Paracletum spiritum obsecremus, ut siquidem nos fidei mysteria docuit, mentesq. nostras sanctissima sua lege illustrauit, uoluntates nostras attrahat & alliciat, quo, sicut credimus, operemur, atque ita locupletati gratia, consequamur gloriam. Amen.

DOMINICA QVINTA post Pascha.

Concio prima.

Amen, amen dico uobis, Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit uobis. Ioan. 16.

Omnium beneficiorum, quę quotidie in nos Deus confert, fontem & originem diuinũ eius amorem esse certissimum est. Quod quidẽ in hominibus aliter esse solet. Nam (ut ait D. Thomas) In hominibus radix beneficiorum communiter liberalitas est, & non amor, liberalis enim ac magnificus homo, eodem modo illi quem diligit, & illi quem amore non prosequitur, sua elargitur, eum enim liberalitas, & non ille cui erogat, mouet. Itaque ipsa efficit, ut liberalis id quod donat, parui faciat, & pro nihilo habeat, & ideo impartitur. At uero Deus dona sua non præbet, quia contemnit, nõ enim propter liberalitatem principaliter, licet omniũ liberalissimus sit, sed propter amorem ea elargitur. Atque ita idem D. Thomas disserens de ordine actuum Dei (qui ordo non realis a parte rei, sed rationes est) inquit, electionem in nobis amorẽ

D.Th. 2 2.q.117. art.6.

D.Th. 2 2.q 23. art.4.

A præcedere. Eligit quis aliquem sibi in generum, ex qua electione in animo eius amor oritur. Sed in Deo lõge aliter sese res habet, prius namque Deus quempiam diligit. & quia diligit, eum eligit, & beneficiis afficit. Si quæris, quare Deus B. Petrum glorificauit, apte respondetur, quia iustificauit. Et quare iustificauit? quia uocauit. Quare uocauit? quia prædestinauit. Et quare prædestinauit? quia amauit. Quare denique amauit? Non ultra progredi possumus, ibi sistimus, nec alia potest reddi ratio. Prædestinauit nos secundum propositum uoluntatis suæ, ait B. Apostolus. B Et Regius propheta, Saluum, inquit, me fecit, quoniam uoluit me. Itaque amori uoluntatis, hi duo sancti omne bonum tribuunt. Et illa uerba D. Paulus statim adiecit. Qui operatur omnia secundum consilium uoluntatis suæ, in solo Deo infinitã perfectionem denotare, aduertendum est. Nam, quia homo uult aliquid cõsilio uoluntatis suæ, non ideo bonum est, sicut q̃a iudex pro arbitrio suo sentẽtiam profert, non ideo erit iusta, sed tunc huius nominis digna erit, cum secundum rationem prolata fuerit. Quemadmodum Rex in C urbibus gubernatores instituit, qui, licet sint magnates ac proceres inter omnes totius regni, leges tamen & iura quibus iudicare debent, ignorant, & ideo eis iurisperiti dantur assessores, per quos ipsi ducuntur, sic in regno animæ uoluntas gubernatrix est, sed quoniam dominatrix hæc cęca est, ei ratio tanquam assessor adiungitur. Tunc uero uoluntas recte procedit, cum a ratione gubernatur. At in Deo sola eius diuina uoluntas rem iustam efficit, & quidquid ipsa uult, quia suo proprio cõsilio ducitur, bonum est, ideo Deus operatur omnia secundum consilium uoluntatis D suæ. Est etiam notandum Deum, sicut ab ęterno sua infinita sapientia omnia intellexit, sic admirabili prudentia sua, omnia quæ singulis daturus erat, disposuisse. Si igitur infallibilis ueritas est, Deum omnia propter amorem elargiri, & ab æterno constituisse ea, quæ præbiturus erat, quorsum nobis imperat, ut ab eo efflagitemus, dicens. Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit uobis, nostrę enim orationes nec ad ostendendum ei illud, q̃ ab ęterno cognouit, nec ut animum eius ad nobis erogandum inclinent, utiles esse uiden-

Simile.

Eph. 1.

Psal. 17

Simile.

Simile.

deantur. Nam infinita eius uoluntas abiecta esset, si ab alia minori uoluntate, quam à sua ad uolẽdum aliquid moueretur. Neque etiam oratio nostra potest efficere, ut si apud se Deus constituerat parua tribuere, magna ideo nobis concedat, nam ut ipse ait, teste Malachia propheta; Ego Deus, & non mutor. Quare ergo nobis præcipit, ut petamus? Ad hoc respõdetur, illum no
Mala. 3. bis hoc imperare, ut cum orauerimus, nos ipsos suscitemur, humiliemus & ad deuotionem prouocemus, atque ita eorum bonorum, quæ ipse nobis ab æterno tribuere constituit, nostra oratione intercedẽte, idonei efficiemur. Sic idem dominus de patriarcha Abraham, inquit. Scio quod pceepturus sit filiis suis & domui suę post se, ut custodiant uiam domini, & faciant
Gen. 18 iudicium & iustitiam, ut adducat dominus propter Abraham, omnia quæ loquutus est ad eum. Quibus uerbis aperte constat, iustitiam nostram efficere, ut promissiones Dei adimpleamus, Et etiam cõstat, Deum in homines beneficia propter aliqua bona opera, quæ ipsi acturi erant, con
Ps. 118 ferre ab æterno decreuisse Atque ita propheta Dauid ait. Custodiuit anima mea testimonia tua, & dilexit ea uehementer. Quod cum ita sit, Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine, iuxta eloquium tuum da mihi intellectum: intret postulatio mea in conspectu tuo. Dispositionem, quę oratione præcesserat, S. Rex domino proponebat, ut omnia quæ
1. Io. 3. ab eo postulabat, ei concederet. Quapropter D. Ioannes inquit. Si cor nostrum nõ reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quidquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mãdata eius custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo, facimus. Contra uero, propter peccata homi
Thre. 3. nes redduntur indigni, quominus a Deo precibus suis exaudiantur. Atque ita S. Ierem. ait: Nos inique egimus, & ad iracundiam prouocauimus, idcirco tu inexorabilis es, opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio. Itaque oratione nostra non Deum trahimus, ut quod uolumus ipse uelit, sed ille ad se nos attrahit, ut quod ipse uult
B. Dyo. lib 4. de diui. nomini. nos uelimus B. Dionysius ad hoc elegantissimam affert similitudinem. Animo (inquit) concipe catenam longissimam, cuius ultimum annulum Deus, & ex altera par
Simile. te altera manus tua teneat. Dic, obsecro,

A si Deus catenam istam ad se trahit, & ut ipse ad te trahis, quis alterum ad se attrahet? Forsan tu Deum, cum sis debilis uermis, an Deus, cum sit infinitæ potentię, te ad se adducet? Profecto utroque cadente, te superandum & attrahendum esse certissimum est. Sic oratio sancta catena est, multis annullis, suspiriis uidelicet, lacrymis, optimis affectionibus, deuotis & efficacibus uerbis composita, qua Deum, ut quod nos uolumus, ipse uelit, non attrahimus, sed ille nos, ut ad ipsius uoluntatem conformemur, & ad recipienda eius diuina dona disponamur, ad se attrahit.
B Nam in oratione mens simul cum suis potentiis disponitur, intellectus enim credendo & confitendo Deum omnipotentem, sapientissimum, liberalissimum, atque optimum eximie perficitur, & ipse homo spe erigitur ad postulandum. Voluntas etiam per eleuationem mentis, quæ fit in oratione, disponitur. Nam omnis qui petit, nouo actu dirigit animum in benefactorem suum, demptis beatis, qui cum pro nobis in cœlo orant, non opus habent denuo uoluntatem in ipso Deo figere, siquidem eam continuo in ipso fixam habent. Ideo oratio in beatis (ut eleganter ait Duran Durãd. li. 3. di. 7. q. 2.
C dus) est noua explicatio uoluntatis. Memoria denique in oratione disponitur, quæ acceptorum beneficiorum cum gratitudine recordatur, & propterea res uenturas se consecuturus sperat. Atque ita nos D. Phili. 4. Paulus monet. Petitiones uestrę cum gratiarum actione apud Deum innotescant, homo enim se gratum pro beneficiis acceptis exhibendo, ad multo maiora recipienda disponitur. Deus in hoc nobiscum agit, sicut mare cum fluminibus, quæ, cum ad ipsum plena reuertantur, eis maiorem aquarum abundantiam iterum
D impertitur. Sic ex abundantissimo mari diuino, in nos quotidie gratiarum & donorũ aquæ liquidissime profluunt. Quod si nos grati illas ei reddere contendimus, instar fluuiorum erunt: De quibus Ec Eccl. 1. clesiastes ait: Ad locum, unde exeunt flumina, reuertuntur, ut iterum fluant. At si in uobis dona & beneficia absque gratiarum actione retinueritis, eritis uelut amnis improbus, qui in mare minime refluit, imo in stagnis & paludib. detinetur, ubi eius aqua non pulchros pisces, sed immunda & uenenosa nutrit & sustentat.

Itaque

Itaque in oratione totus homo perficitur, omnes namque eius potentię in optimum obiectum, scilicet, Deum tendunt. In illam diuinæ maiestatis & fragilitatis nostræ co
Gen. 32 gnitionem deuenimus. Idcirco luctamen illud (quod Patriarcha Iacob cum angelo habuit, cum ei dixit, Si contra Deum fortis
Oseę 12 fuisti, quanto magis contra homines prævalebis?) Propheta Oseas sic explicuit. Et inualuit ad Angelum (scilicet Iacob) & cõfortatus est, fleuit, & rogauit eum. Ex quibus omnibus colligitur lucta hæc, inter Angelum, & Iacob, planctus, gemitus, & cordis tribulationes ipsius Iacob fuisse. qui tunc temporis, eo quod cum fratre suo B Esau, quem magnopere timebat, congressurus erat, prę nimio angore affligebatur, quo timore perculsus, gemitibus auxilium postulans, sese coram Deo in oratione prostrauit. Vide super hoc Beatus Gregorium
D. Greg. in mora. li. 9. c. 11 & 12. in suis Moralibus.

Finita autem lucta & oratione, cum Angelus sic alloquutus legitur. Nequaquam Iacob appellabitur nomen tuũ, sed Israel, id est, uidens Deum, quod propter magnã Dei cognitionem, & inestabilem eius misericordiam, qua cum eo ibi usus est, euenisse ipsi domino placuit. Et hoc etiam iusti alii consequi solent, contemplantes C Deum ad omnibus fauendum paratum esse, ut optimè Sanctus Isaias perpendit, di
Isa. 30. cens. Ad uocem clamoris tui, statim ut audierit, respondebit tibi. Non ait, Ad uerbũ clamoris tui, sed, ad uocem, idest. Vix perfectam orationem pronuntias, & cum loqui incipis, statim te audit, & tibi libenter subuenit.

Patriarcha Abraham quando pro So
Gen. 18 domitis, Deum deprecabatur, ubi nos legimus, Quia semel cœpi loqui, in Hebræo habetur. Eia cœpi loqui nunc. Quasi dicat: Tam audax fui, ut cum Deo loqui ausus D sim. Vbi apparet, eum suæ fragilitatis apertam cognitionem assecutum fuisse. Atque ita postquam cœpit orare, audaciam suam ad loquendum cum Deo admiratus est.

Denique in ipsa oratione se abiicere didicit. Ita iusti in oratione, tantam cognitionem suę abiectionis, & humilitatis accipere solent, ut dum orationi uacant, seipsos admirentur, & ex humiliatione spiritus, corporis humiliatio sequitur, qua in terrã proiecti, coram tanta maiestate in abysso
Mat. 26 terræ latere cupiunt. Quemadmodum

A Christus Redemptor noster, qui sic orasse legitur. Et progressus pusillum, procidit in faciem suam orans & dicens. Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste. Et in sacris literis Moyses cum Pharaone sic lo Exo. 11
quutus fuisse dicitur. Descendent omnes serui tui isti ad me, (scilicet afflicti ingentibus Dei flagellis) & adorabunt me, dicentes. Egredere tu, & omnis populus, qui subiectus est tibi. Vbi alia translatio habet. Orabunt me, & sic est in translatione Syriaca, & in paraphrasi Chaldaica. In quo manifeste conspicitur, cultus & obseruantia, qua Ethnici illi orationi operam dabant, & sanctum Moysem deprecabantur, siquidem eorum oratio a sancto uiro Eccl. 35
adoratio nuncupatur. Quod si illi tantam mortali homini adhibebant reuerentiam, qua obsecro obseruantia, & humilitate nos infinitum Deum orare oportet.

Itaque humilis oratio tantam habet efficaciam, ut de ea in sacro eloquio dicatur. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, & non discedet, donec Altissimus aspiciat. O uerba uiris abiectis & humilibus consolationis plena in quibus diuina Scriptura, eorum orationem uacuam non discessere donec Altissimus aspiciat, pollicetur? Sed forte obiiciet aliquis nobis, se ægrotum esse, nec posse genua flectere, & ut decet, orationi uacare. Cui ego facile respondebo ei ante oculos orationem Regis Manassis 2 Paral.
in Babilonia capti proponens. Qui (ut ex capi. fin.
diuinis literis constat) sic ad dominum orauit. Peccaui super numerum arenæ maris, & nunc flecto genua cordis mei ad te domine. Si igitur, o homo, genua corporis flectere non potes, uiscera, & cordis genua inclina, parum enim prodesset nobis, si corporis duntaxat & non cordis genua flecteremus, pluris namque Deus motus animæ quam corporis ęstimat. Nam S. Io Iosue 10
sue, dum eques cum hostibus dimicaret (ut patet in sacris literis) accepta fuit oratio, quam his uerbis habuit Sol contra Gabaon ne mouearis. q. d. O sol, ut quiescas, & ne occidas donec ab hostibus uictoriã reportem, te obtestor. Cuius sanctissimi uiri oratio tantæ fuit efficaciæ, ut quod postulabat, obtinuerit. Ex quo manifeste apparet, Deũ orãtis cor magis, quã uerba, & corporis dispositionẽ attendere, siquidẽ Iosue nõ flexis genibus orationẽ habuit, sed in equo sedens, nõ lachrymas profundens,

sed magnam sanguinis copiam dispergens, non obsecrans, sed adiurans, non denique ille postulans, quę concedi alicui consueuerunt, sed illa, quæ usque ad id tempus nemo petere est ausus. Super quo B. Gregorius ait. Ne diffidas, quoniam Deus, qui S. Iosue, ut de hostibus uindictā sumeret, diem protraxit, tibi etiam ut proximo subuenias & peccata tua euertas, tēpora longissima producet. Sic igitur dominum deprecare. O diuinæ iustitiæ sol, te oro atque obsecro, ut radii clementiæ tuæ quiescant, & in die misericordiæ tuæ me lætifices, ut a scelerib. cunctis auertas, & de peccatis tanquam de infestissimis hostibus ulciscendo uictoriam consequar. Ergo cum tantam utilitatem secum afferat oratio, frequenter nos ea uti maxime conducit, ut egregie idem Saluator nos admonet, dicens Oportet semper orare, & nunquam deficere. Hoc est, quemadmodum numorum cupidus, loquendo, comedendo, ac bibendo semper de ipsis lucris ac diuitiis cogitat, quod quemadmodū carnis uoluptatibus deditus, eam quam diligit semper in animo habet, ita Christianus, homo in Deo creatore suo cognitionem curam, & solicitudinem debet continuo collocare. Cum Sanctus Moyses Hebręo populo suauissima hęc uerba diceret, quibus eos fortes reddebat, scilicet Et uidete magnalia domini quæ facturus est hodie, Aegyptios. n. quos nūc uidetis, nequaquā ultra uidebitis usque in sempiternum, dominus pugnat pro uobis. Cum inquam hæc diceret, ecce dominus eum sic allocutus est. Quid clamas ad me? Vbi aperte ostenditur, quod licet sanctus uir cum hominibus lingua loquebatur, corde tamen cum Deo sermonem habebat, atque eos cum in tanto periculo essent, clamante propheta, uociferatos fuisse credendū est. At quoniam parua fide & spe nitentes uociferabantur, Deus S. Prophetæ duntaxat ait; Quid clamas ad me? Vbi diuina eius misericordia magnopere enitet, qui ꝑpter unius orationem, multis maxima beneficia contulit. Quoniam autem oratio hominibus utilissima est, Deus sæpenumero id, quod in ea petitur, ut in ea continuo perseuerent, eis differt. Sicut pater filium habens cui uehementer indulget eumque præ se diligit, si pomum puero erogare uult, prius se illud nolle dare, manum cō-

B. Greg. 1 regist.

Lucę 18

Simile.

Simile.

Exo. 14.

A primens simulat, puero uero, ut illius cupidus est, nunc digitum unum, postea alium, ac tandem omnes sua tenera manu aperit, cui in hac contentione posito, quasi ploranti manus pii parentis pomū dimittit, qui tandem lætitia & uoluptate perfunditur, eo quod filium suum tot modos totque artes ad extorquendum pomū quærentem uiderit, ita Dñs cum hominibus agit, qui decernens beneficia in eos libenter conferre, uult ut ipsi ui, quodāmodo plorantes, gementes, ac perseuerantes ab eius manibus ea extorqueant. Deus uero perseuerantiam eorum ac diligentiā

B quam adhibent, uidere gaudet. Denique ita Deo ob hoc grata est oratio, ut ultima uerba quæ sponsus sponsæ protulit, uelut mutuo discedentes hęc fuerint. Quæ habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire uocem tuam Nomine hortis, omnis Catholica Ecclesia intelligitur, diuersi uero horti, peculiares Ecclesiæ, ac religiosorum conuentus sunt. In his deuotæ & pię mentes habitant, & eorum singulis sponsus ait, ut cum eo loquantur, ipsumq. obsecrent, id enim sibi gratissimū testatur futuram Et adiecit statim. Amici auscultantte. In quo significauit, non solum ip-

C sum, sed etiam Angelos suauissimum eius orationis concentum delectare. Hoc sponsus in ultimo discessu suo, spōsæ, ut magis memoriæ eius adhæreret, utpotè illi utilissimum dixit.

Ait igitur diuinus magister. *Amen, amen dico uobis, Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit uobis* Vnūquodque horum uerborum diuina in se mysteria recondit, & in illis conditiones orationis, quæ diuinæ maiestati iucunda est, legantissime continentur, quarū prima est, ut id quod petimus sit aliquid D. Aug. sentētia

D est, omnia huius mundi corporalia nihil esse ac recte inquit, siquidem de illis Sapiētia ait Tanquam umbra transierunt, quorum uilitatem & miseriam etiam gentiles cognouerunt. Atque ita Philippus Macedonū rex, quidam nocte philosophis suis ut quæstionem aliquam post cœnam uentilarent, imparasse traditur Inter quos quęsitum est, quid in toto terrarum orbe maius esset Cui alius Olympium montem esse respondit, qui altitudine sua nubes transcendit, & eius cacumen eo quo uenti nequeunt ascēdebat. Alius aquā, quæ ignē

Cant. 8.

Sapię. 5.

extin-

extinguit, & maiorem terræ partem operit esse affirmauit. Alius solem dixit, qui suo splendore terram ipsam, & aquas contegit. Alius, nihil in mundo tam magnum sicut cor, quod ingenia contemnit, esse asseruit, & hic meo iudicio cęteris longè antecelluit. Dictum enim maxima ponderatione dignum protulit, quo omnia huius mūdi tam uilia, & caduca esse docuit, ut maiorem gloriam ille cui animus, & robur est, ad illa contemnenda, quam qui artem inuenit ad ea adquirenda, mereatur. Et ideo D. Augustinus ea nihil appellat, dona uero Spiritus sancti atque eius diuinam gratiam, & charitatem comparatione totius, qui est Deus, aliquid nuncupat. Quod si obiicis, dominum, siquidem ait. Si quid petieritis, insinuare, uelle, terrena cuncta a nobis postulanda non esse, quæ, ut diximus, non aliquid, sed nihil nominari merentur. Huic obiectioni idem D. Aug respondet, dicens. Super omnia autem uitam ęternam petere debemus, sicut faciebat sanctus Dauid, dicens: Vnam petij a domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo domini. Et in quadam homilia ait: Qui uere Christianus est, non ista temporalia petere debet, sed totum pondus orationis & intentionis suæ ad expetendam æternam beatitudinem debet impendere. Nam quando ista temporalia Deus dat, & quando tollit, gratiæ ei agantur, quando enim uoluerit illa tribuet, & quando uoluerit illa tollet, tantum est, ut seipsum nobis non auferat, cum ait: Qui uere Christianus est, non ista temporalia petere debet, hæc absolutè petenda, non esse intelligendum est. Quamobrem B. Chrysostomus nos sic admonet, illud pete a Deo, quod tibi expediat accipere, & illum decea: præstare. Quomodo tibi præstet libenter non habenti, quę si habes admonet, ut contemnas? Si temporalia n pe timus, cum moderatione illa petere debemus, quia quid obsit uel prosit, nouit medicus, non ægrotus. B. Greg. de hoc agēs, sic ait. Ecce alius in oratione postulat, uestem, alius sibi dare deprecatur alimentū. Et quidem si hæc desunt, ab omnipotenti Deo sunt petenda. Hęc petere non est errare, sed tamen non nimiè petantur. O utinam uobis hodie hanc ueritatem persuadere possim, uidelicet quod homo sæpenumero maius cōmodum, & emolumen

D. Aug. lib. 2. de uerbo domini, Psal. 26

B. Chr. su. Mat.

B. Greg. in quadā hom.

A tum sibi necessaria a Deo postulans, quā cum ea consequitur, (saltum de temporalibus agendo) reportat. Quocirca multo maius in te Deus beneficium confert, cum ea petenda tibi occasionem prębuit, quam cum ea elargiri tibi dignatus est. Et ad hoc aliam rationem adducere uolo, nisi uos interrogare, quid uestris in animis sentiatis, cum efficaciter aliquis a diuina maiestate consequi intenditis, quam compositi, & ad formam redacti interius, & exterius, & quam a peccatis alieni domino, quem deprecari uultis, placere studetis: tum, uel maxime quoniam mens cū

B Deo, ut decet, communicare non potest, quin aliquid bonitatis eius ei adhęreat. Ita mea quidem sententia intelligitur illud, quod de Samuelis matre diuinę literę testantur. De qua postquam multis lachrymis ac tristitię signis, ita ut a sacerdote Heli ebria putaretur, ad dominum filium postulans, orationem habuit, sic textus sacer affirmat. Vultus eius non sunt amplius in diuersa mutati, idest, in posterum tristitiæ signum in eius facie non apparuit: Quod non propter certitudinē impetrandi id, quod expetierat, illud enim

C nesciebat, ei contigit. Sed uoluit diuina scriptura significare illam a Deo, qui plura quam ipsa petebat ei impēdit, duplum beneficium fuisse consecutam. Nam intra parum tempus non solum ei filium quem optauerat, concessit sed etiam patientiam ad perferendam infamiam, cuius sterilitas causa erat, contulit, doloremque leuissime mitigauit.

11. Re. 22.

Ex ijs, quæ hactenus dicta sunt, clarissime infertur, nos absolute, & sine aliqua cōditione diuinam gratiam, quæ est quid, atque authorem eius postulare debere, nec etiam, ut tentationes, quas patimur, a

D nobis auferantur, a Deo absolute est petēdum, illæ etenim sunt remedia, quæ optime contra superbiam, præsumptionem, aliasque miserias adhibentur. Ei, qui debilis uel claudus pedib. seu lassus in aliquo suorum membrorum est, adhibetur in curationem epithima quædam, uulgo, Bizmapiee, ac certis quibusdam medicamentis confecta, qua post aliquot dies tanto afficitur dolore, & anxietate, ut caro ipsius edi, & morsib. corrodi sibi uideatur. Tunc medicum, ut eam a se auferat, orat, cui respondet: oportere quidem parum doloris

Simile.

loris paruo tempore, dum medicamen operatur, ut postea infirmitati remedio adhibito sanitas recuperetur, sustineri, quod si modo epithima auferatur, aer in interiora corpori ingredietur, & ęgritudo deterior remanebit. Ita tentationes hominibus, ut a peccatis sint liberi, adhibentur, quæ si auferantur, multo maiorum damnorum aliquando occasio essent. Quapropter, ut a nobis auferantur, absolute a Deo postulare minimè debemus. Ait enim Beatus Apostolus. Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meę, angelus Satanæ, qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum rogaui, ut discederet a me, & dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea: nam uirtus in infirmitate perficitur. Quibus uerbis ad literam Sanctus Apostolus doctrinam, quam hic docuit ualde necessariam esse confirmat. — 2. Co. 12

Denique, ut petere & orare sciamus, Spiritus sancti auxilium efficaciter implorare, nos oportet. De illo enim Diuus Paulus inquit. Spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Nam quid oremus, sicut oportet, nescimus, sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem scrutatur, corda, scit quid desideret spiritus: quia secundum Deum postulat pro sanctis. Vbi diuinus Apostolus peculiarem fauorem, quo Spiritus sanctus nos afficit (uidelicet, qui in orationibus sit petendum) nobis explicuit. Ipse enim diuinus Spiritus remissionem peccatorum, de qua paulo antea egerat, non solum communicat, & non solum glorificationem corporum, de qua etiam inferius egit, hominibus uult polliceri, sed etiam adiuuat infirmitatem nostram, nosq; qualiter sit petendum, erudit, nam quid oremus, sicut oportet, nescimus. Non ignoramus quidem gratiam, & gloriam a Deo esse petendam, sed quibus mediis postulanda sit, nos latet. Aliquando enim tentationibus ac persecutionibus, aliquando uero mentis quietudine, & absque molestia spiritus nostri gratiam consequimur. At uero Spiritus sanctus id, quod magis oportet, qualiter desiderandum sit ac petendum, nos docet, ipse namque illuminat mentem nostram, & adiuuat ut oret gemitibus inenarrabilibus. Et ita, postulet pro nobis gemitibus inenarrabilibus, — Rom. 8.

A significat, Postulare nos facit gemitibus inenarrabilibus. Tantopere Deus in nos beneficia conferre desiderat, ut nobis clamores, uoces, ac gemitus ad petēdum elargiatur. Et ita ait Sanctus Propheta. Clamaui, quoniam exaudisti me. Econtra uidebatur dicendum, s. Quoniam clamaui, exaudisti me. In hoc Sanctus Dauid innuit, Deum cordis humani desiderium exaudire, postea uoces, uerba, ac suspiria, quibus homo ab eo efflagitet, tribuere, atque ita ait. Quoniam exaudisti me clamaui. D. Hieronymus explicans illa Diui Pauli uerba, scilicet, Ipse spiritus postulat pro nobis, inquit. Gratiam spiritus spiritum nominat, qua docet nos pro nobis a Domino postulare. Quam ob causam idem Diuus Paulus inter dona Spiritus sancti donum orationis enumerat, dicēs. Habentes donationes, secundum gratiam quæ data est nobis, spiritu feruentes, orationi instantes. Ideo donū hoc ab eo summis precibus contendere oportet. Et ait ulterius sanctus Apostolus. Qui autem scrutatur corda, scit quid desideret spiritus, quia secundum Deum postulat. Spiritus hic appellatur spiritualis homo, tali spiritus sancti dono prædītus. Ex quo loco manifeste apparet, orationes eius qui tali dono ornatus est, efficaces esse. Ait enim Deus scit, idest, approbat id, quod talis spiritus facit desiderare. Nam si desiderium & orationem approbat, utiq; optata concedit, tum etiam quoniam secūdum Deum postulat, idest, secundum Dei uoluntatem. — Psal. 16. — B — Rom. 12 — C

Itaque dominus ait. *Si quid petieritis*, idest, si petentes perseueraueritis. In quo uerbo orationis perseuerantiam annotauit, est enim hęc quædam perutilis, & ualde necessaria orationi conditio. Propter quod D. Iacob si. ait: Multū ualet deprecatio iusti assidua. Ideo (charissimi fratres) ne petēdo deficiatis, agite sicut S. Dauid fecisse legitur. Vnde pro eo quod nos legimus: In manus tuas commēdo spūm meum, alii transtulerunt; In manus tuas commendabo spiritum meum, & sic est in contextu Græco, & in paraphrasi Chaldaica. Quib. uerbis insti uiri, qui non solum orauit, sed in animo suo proposuit, se continuo orationi operam daturū, perseuerantia insinuatur. Cum quidā monachus (ut legitur in uitis patrum) nimis orationi deditus, — D — Iac. ult. — psal. 30.

ditus, ab aliis obsecraretur, ut eos orandi modum doceret, respondit, se quidē a pauperibus, qui ostiatim petentes, uulnera sua iterum, atque iterum ostendunt, & indefesse ab illis, qui eis subuenire possunt, obsecrantes, postulāt eleemosynam, fuisse edoctum, a quibus etiam ipsi doceri poterant. Inter Deum & homines, praeter alia hoc discrimen est, quod homines nullo modo
Luc. 11 importunis praecibus ab aliis urgeri uolūt. Deus uero hoc magnopere cupit, imo & ad id nos monet, ut apertè ex parabola amici nocte petentis a suo amico panes, deducitur.

Denique inquit. *Si quid petieritis Patrē.* Ex quo colligimus, eum hic cum filiis, scilicet iustis, uerba facere. Nam peccatores filii dœmonis sunt, de quibus apud Diuus
Ioan. 9. Ioannem ait quidam cœcus; Scimus quia peccatores nō exaudit. Nam (ut ait Diuus Isidorus) sicut nullum proficit in uulnere medicamentum, si adhuc sit in eo ferrū inclusum ita nihil proficit oratio illius, cuius adhuc peccatū manet in mate. Quapropter
Psal. 36. S. Dauid ait. Subditus esto domino, & ora eum. Et ibidem. Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Delectare in domino, uidelicet, per pium amorem. Sic tu tanquam amantissimus filius dominū diligere, & in eo delectari contende, & dabit tibi petitiones cordis mei.

Postremo inquit, *In nomine meo:* id est, per merita mea. Quod si ita fecerimus, dabit ipse dominus hic nobis gratiam, qua cōparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariae filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA Quinta post Pascha.

Concio Secunda.

Amen, amen dico uobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit uobis. Ioan. 16.

Odierna huius sacratissimi Euangelii lectio, est etiam pars illius suauissimi sermonis, quem piissimus Magister ad sacros discipulos post ultimam cænam habuit.

A In supra habitis concionibus rationes, quibus dominus ipsorum tristitiam ob discessum sanctissimi Magistri leniuit, adductae fuerunt, in hac uero sacra lectione agitur, qualiter idem dominus eis singularem rationem adleuandam etiam eorum molestiam ac in nostram consolationem tribuit. Iudi. 10

Nam uerba ista, scilicet Amen, amen dico uobis &c. toti eius Ecclesiae dirigūtur. In quibus perinde est ac si diceret. Quid pluribus opus est? Hoc unum, licet aliud non esset, in uestrum leuamen sufficeret, uidelicet, quod, Ei quid petieritis Patrem in
B nomine meo, dabit uobis. Quid dulcius, quid suauius, aut quid hoc liberalius excogitari posset? Solus sapientissimus Salomō postquam sacrificia Deo obtulit, sequenti nocte ab ipso domino uocatus fuisse legitur, eique dixisse, postula quod uis, ut dem tibi. Nunc autem omnibus fidelibus Christianis, licet tot sacrificia non obtulerunt, piissime dicitur. Si quid petieritis Patrem, fiet uobis. Olim congregatio fideliū apud Iudaeos Sinagoga uocabatur, nunc uero apud nos Ecclesia dicitur. Rationem discriminis assignat optimè Beatus Augustinus, uidelicet, quia Synagoga à uerbo 2. Par. 1
C Graeco synagogeo, quod Latine congrego, significat, deducitur, at uero Ecclesia ab alio etiam uerbo Graeco, caleo, id est, uoco, deriuatur. In quo insinuatur, Iudęos tāquam animantia propter timorem congregari.

Olim eos dominus bellis, morte serpētibus, ac bonorum temporalium promissionibus ad se trahebat, eis dicens. Bona terrae comedetis Christianos uero amore & cœlestium bonorum promissionibus conuocat, ut aperte his suauissimis uerbis apparet. Vt autem maiorem huius ineffabilis
D promissionis, fiduciam conciperemus, eā summa ueritas duplici iuramento confirmat, dicens. *Amen amen dico uobis.* Nos, cū dicimus Amen, siue in ueritate, iurare non intendimus, quia de humana ueritate intelligimus, sed Christus dominus per infinitam ueritatem, quae est idem quod eius essentia, se iuramento astringit Ergo magna infidelitas erit nostra, si promissionibus a persona infinitę bonitatis editis, & iureiurando confirmatis non credimus. Qualiter autem Dei uerbis sit confidendū, appositissime nobis exemplum Abraham

Patriar

Patriarcha præbuit. Qui, postquam ei dominus iurauit, Messiam ab eius progenie esse nasciturum, adeo his uerbis credidit, ut cum ei filium suum mortis sacrificio offerre iuberentur, statim (ut subtilis adnotauit Scotus) obtemperauit, sperans filium suum, postquam igni traditus esset, diuino auxilio resurrecturum, ut id, quod ei antea dominus promiserat, adimpleretur.

Quamobrem egregie Diuus Paulus ait Fide obtulit Abraham Isaac cum tentaretur, & unigenitum offerebat, in quo susceperat repromissiones (ad quem dictū est.
Heb. 12 In Isaac uocabitur tibi semen) arbitrans quia & a mortuis suscitare potēs est Deus.
Gen. 21 Atque fiduciam hanc ostendit, cum famulis suis dixit. Expectate hic cum asino, ego & puer illuc properantes, postquam
Gen. 22 adorauerimus, reuertemur ad uos. Quid ais Patriarcha sancte? Ignem & ligna ad cōburendum filium tuum portas, & inquis. Ego & puer reuertemur ad uos? In hoc profecto fiduciæ suæ ingentem firmitatem ostendit. Magna etiam fortissimæ Iudith fiducia fuit. Nam (ut ex sacra pagina constat) cum Holofernes ei ex mensa sua iussit epulas ministrare, ipsa non nisi ea quæ
Iudith. 2 præparauerat ancilla eius, edere uoluit. Cui Holofernes ait. Si defecerint tibi ista quę tecum attulisti, quid faciemus tibi? Illa uero confidenter. Viuit, inquit, anima tua, quia non expendet ancilla tua omnia hęc, donec faciat Deus in manu mea, ea quæ cogitaui.

O admirabilem fœminę fiduciā? Quæ etiam in reprehensione, quam ipsi sacerdotibus, eo quod misericordiæ terminum cō
Psa. 129 stituerant, dederat, clarissimè apparuit. Virtus hæc etiam in S. Dauid maxime floruit, qui ait. Sustinuit anima mea in uerbo eius sperauit anima mea in domino. Et ubi nos legimus. Eripuit me de inimicis meis fortissimis, in contextu Græco habetur. Eripiet me de inimicis meis fortissimis. Vbi
Psal. 18. Sanctus Propheta in magna spe fuisse ostenditur, quod ille, qui ipsum a suorum inimicorum manibus elapsis temporibus eripuerat, cum etiam tempore uenturo eriperet. Et alibi idem Propheta ait Deus noster refugium & uirtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis. Qui-
Psal. 45. bus uerbis non solum fiducia eius conspicitur, uerum etiam omnes in Deo confidę-

A re debere manifestè ab ipso docemur, in eo enim remedium facillimè inueniendum esse ait. In hominibus plerumque remedium, sed non uirtutem reperies. Diues pauperi uirgini numos præbebit, ad hoc ut eam uirginitatis thesauro spoliet. O quàm multi in hac misera uita sunt, qui proximis suis in aduersitatibus opem ferunt; ut in propriis sceleribus eis faueant? Quod quidem diuersis modis ac uiis fieri solet, aut ad iniurias ulciscendum, aut ad dignitates obtinendas, aut ad scelus aliquod perpetrandum. Hi refugium, sed non uirtus dici possunt, at uero

B Deus, refugium & uirtus. Fœlices, qui in eo spem habent. De illis enim Sanctus Dauid inquit: Qui confidunt in domino sicut mons Sion. Hoc est, propter fiduciam quam quis habuit in domino, stabilitatem in bono ad instar montis Sion consequetur, quę quidem est ualde ingēs amplificatio. Contra uero diffidentia; mater & fons multorum malorum est, ut ex Propheta Ezechiele patet. Qui de quibusdam sceleratis hominibus agens, sic eos dixisse affirmat: Iniquitates nostræ, & peccata nostra super nos sunt, & in ipsis nos tabescimus, quomodo ergo uiuere poterimus? Idest Onus peccatorum ac scelerum nostrorum nos succumbere fecit, & ita nos oppressit, ut a nobis expellisit impossibile. In quo (ut Diuus Hieron. hunc locum explicans ait) sic dicere uoluerunt. Iam perpetua mors, & ęterna damnatio nostra certa est, uulneribus nostris nullum remedium adhiberi potest, quorsum ergo frustra affligimur, & præ anxietate consumimur? Residuum uitę nostræ in præsentibus uoluptatibus consumamus, siquidem futuras æternę uitæ amisimus. Attendite, obsecro, qualiter ubi primum diffide re de Dei misericordia cœperunt, omnia uitiorum genera committere constituerunt. At statim dominus ad Sanctum Ezechielem ait: Dic ad eos, Viuo ego, nolo mortem impii, sed ut conuertatur impius a uia sua, & uiuat. Conuertimini a uiis uestris pessimis, & quare moriemini domus Israel? O benedictus sit & glorificatus talis Deus, benedicta talia uerba, in quibus tanta fiducia peccatoribus præstatur? Igitur fratres mei, ne spe cadatis, licèt grauissima scelera cōmiseritis conuertimini uerè, & optimum apud Deum remedium inuenietis.

(Margin: Ps. 124. — Eze. 33. — C — D)

pietis. In diuinis literis Deus sancto Moysi Psalmum (in quo peccata quæ eo mortuo perpetranda erãt, & ultiones quæ ob illa sumendæ erant, referuntur) scribere iussisse legitur: ad cuius Psalmi finem idem dominus imperauit, ut quędam uerba adhiberentur, quibus, cum se Hebręi sceleribus ac laboribus oppressos uidissent, spe uenię munirentur, scilicet:
Deut. 2 Videte quod ego sim solus, & nõ sit alius Deus pręter me; ego occidam, & ego uiuere faciam; percutiam, & ego sanabo. Quibus uerbis nos etiam cum peccatis onerati fuerimus, sicut eos, de quib. hæc diuina Scriptura loquitur, dominus in spem allicit? ut licet innumerabilem scelerum multitudinem commiserimus, unusquisq. intra se dicat; domine, licet infinita perpetrauerim scelera, tu tamen, qui mentem meam percussisti, ut ea reliquerem, & te
Simile. sequerer, me sanabis. Quis adeo crudelis est pater, qui filium corrigens, ut bonus esset, si ei uulnus aliquod infligeret, illi postea nõ medeatur ex manibus suis, uirgam qua eum uerberauit, proiiciens? Si igitur erga filium hac pietate homo utitur, multo magis Deus misericordiarum pater, erga peccatores ea utetur. Quo-
Iaco. 1. circa confidenter ad eum oportet accedere, ut nos Diuus Iacobus hortatur, dicens: Si quis autem uestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. Postulet autem in fide, nihil hęsitans. Qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui a uento mouetur, & circunfertur. Atque id, quod sanctus Apostolus de sapientia in pręsentiarum inquit, idem etiam de aliis necessitatibus nos commonefacere
Psal. 49 intelligendum est. Nam idem dominus per Psalmistam ait: Inuoca me, in die tribulationis, eruam te & honorificabis me. O admirabilem ampliationem Potẽtissimus, & magnificentissimus Deus, qui nullius honore indiget, dicit, se ab eo, qui & suam opẽ & auxiliũ in necessitatib. & laboribus implorat, honore affici. Quorsũ igitur hoc summa ueritas diceret? Vel quorsum si petentibus subuenire nollet,
Simile. ut ab eo peteremus, nobis imperaret? Quis enim princeps famulo suo iubet, ut ea, quæ ipse pręstare nõ uult, ab eo postulet? Quamuis autem memoria nostrorum scelerum fiduciam quam habere de-

A bemus, tapefaciat, nos tamen diuinæ misericordiæ oportet continuo adhærere. Insignis philosophus Seneca, quendam hominem infimo loco natum ab Alexandro magno, parum postulasse commemorat; cui ille urbem quandam magnificentissime donauit. At cum ille homo se ea indignum putaret, Alexander eum sic alloquutus fuit; Vt in te beneficia conferam, non quis sis, aut quibus dignus, sed quid me elargiri conueniat, attendo. Si ergo hanc magnificentiam uermis terræ sibi tribuebat, quid potentissimum Deum ac piissimum facturum existimatis? Quapropter quando ab eo petimus, non fragilitatem nostram, aut exigua merita, sed eius infinitam clementiam & pietatem ante oculos mentis ponere debemus. Memoria etiam pręteritorum beneficiorum in spẽ & fiduciam, quod maiora conferet (siquidem Deus nunquam mutatur) nos allicit. Quod si præteritis temporibus Dominus extitit liberalis, multo magis nunc magnificentissimus erit. Hoc significauit illud Exodi, cum Hebręorum populo aduersus Amalechitas dimicante, sanctus Moyses uirgam Dei in manibus habens, orabat: Quid obsecro, orationi sancti uiri uirga fauere poterat? Sed absque mysterio factum fuisse non est credendũ. Virga, hęc, qua Deus tot mirabilia & prodigia operatus fuerat, in manu Moysi erat, ut innumera beneficia, quę a Deo populus Israel acceperat, in eorum memoriam reuocaret; atque ita spes illorum, & fiducia, ad multo maiora accipienda confirmaret. In quo ipse dominus nos docuit, ut orantes, beneficiorum acceptorũ recordemur, quibus firmissimam spem concipiamus, nos ab illo qui ea contulit, multo maiora esse accepturos. In hoc etiam innuitur, orationes nostras in meritis crucis Redẽptoris nostri, cuius uirga illa typum gerebat, niti debere.

Sene. li. de beneficiis.

B

Exo. 17

C

D

Ait igitur liberalissimus Dominus. *Si quid petieritis Patrem* Quidam uenerabilis Doctor, hunc locum sic interpretatur. Diuinus Saluator nos a Patre suo, & non a se, nec ab Spiritu sancto iubet postdare quoniã Patris liberalitas tribuitur, ipse est enim qui dat omnibus affluenter, & nihil ab aliquo recipit. Nam licet ueram sit, quod filius Spiritui sancto suam essen

tiam

tiam, quam a Patre accipit, communicat, & ipse spiritus sanctus eam a Patre, & Filio absque eo, quod alteri eam communicet, accipit: tamen solus Pater essentiam suam Filio, & spiritui sancto nihil ab eis accipiens communicat, ideo merito ei liberalitas attribuitur. Et ob hoc uobis diuina Sapiētia præcipit, ut à Patre æterno aliquid petamus. Sed licet hæc ita sint, Pater (meo iudicio) impresentiarum beatissimam Trinitatem (quæ fons, & origo est omnium bonorum) significat, a quo in nomine Christi, idest, per merita eius postulare debemus. O uerba dulcissima? Quare fratres mei, corde nostra amore non liquescunt, cum ab eo, qui decipere minime potest, Deum trinum, & unum, nostrum esse? Patrem audimus? Multos filio Dei facit unus filius Dei (inquit Beatus Augustinus) emit sibi fratres suo sanguine, atque ita dixit. Ascēdo ad Patrem meum, & Patrem uestrum. Quid obsecro maioris consolationis, aut dignitatis reperiri potest? ut optime Diuus Ioannes perpendit, dicens. Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus. Satis profecto esset, nos filios eius uocari, sed non solum uoluit, ut filii nuncuparemur, uerumetiam, ut essemus, nec ab aliquo cogitādum est, nomen hoc tantæ dignitatis uacuum esse. Summi Pontifices, Imperatores, ac Reges sæpenumero, quia pauperes sunt honorificos titulos absque diuitiis, uel redditibus imponunt: ueluti cum Episcopos annulares summus Pontifex creat, & Rex ducem aliquem, uel comitem instituit, quæ quidem dignitates nomine sunt honorificentissimæ, uacuę tamen diuitiis. Deus uero non ita facit, nam cum Abram uocauit Abraham (id est, multarum gentium patrem) eum ingentis progeniei, parentum fecit, & cum gloriosum Baptistam Ioannem nuncupauit eum gratia (ut nomen ipsum designat) repleuit. Denique cum Simonē Cephas (quod lingua Syriaca, ut Beato Hieronymo placet, Petrum, uel petram significat) uoluit appellari, eum firmissimū Ecclesiæ suæ fundamentum posuit Ergo si nos filios, & se Patrem nominat, ratio postulabat, ut in amore, beneficiis, & solicitudine Patrem se exhiberet. O utinam hoc continuo in nostrorum resideat memoria? Qualiter in laboribus unusquisq.

Ioā. 20.

a. Ioā. 3

Dissimile.

Gen. 17

A diceret, se patrem & potentem patrem, qui nimio amore filios prosequitur, habere, & ideo magna fiducia ab eo iusta poteris postulare. Quod si cum ab eo efficaciter rem petimus, quam ipse concedere non uult, id nobis magis cōducere credendum est.

Adiecit deinde Dominus, *In nomine meo*. Sed quæro, cū a Deo aliquid petere intendis, quo iure id facere cogitas? Dices fortasse. Ergo coram eius diuina maiestate prostratus, creaturam eius, & opus manuum suarū me esse propono, & hunc titulum sanctus Iob ei afferebat, dicens: Iob. 10.
B Manus tuas fecerunt me, & plasmauerūt me totum in circuitu. Bene quidem ais. Sed illum contra te esse non dubites, qui cum sis creatura eius, & opus manuum ipsius, ei ut debebas non seruiuisti, & aduersus eum multoties rebellando defecisti. Ideo alio tibi opus est titulo, hic enim teipsum damnat, quia cum eo ingratitudo tuo apertissime ostenditur. Ergo me ad imaginem, & similitudinem eius factum esse adducam, ideo siquidem tam perfectum esse mihi communicauit, fauorem eius, & auxilium iure potero implorare. Optime, inquis, sed id etiam ad-
C uersum te pugnat, nam imaginem ipsam ita deformasti, ut uix imago Dei eē uideatur. Itaque panem eius sanctissimum me Simile.
manducasse proponam. Sic enim famulus, qui hero aliquando seruiuit, obiicere solet, cum ab eo aliquid postulare cōtendit. Concede, inquit, hoc domine famulo tuo, siquidem me panis tuus sustentauit, ius optimum in petitionem suam affert. Nam cum quis dicit, se panem domini sui aliquando comedisse, ideo iure optimo ad id, quod postulat illū posse adducere, innuit huiusmodi famulus, cum do-
D mino famulabatur, pacem quo uescebatur, se meruisse. Tu uero, quem Dominus tot annis abundanter aluit, qui panem suum abundantissime largitus est, qualiter id, quod manducasti meruisti? Ideo etiam hoc aduersum te est Ergo id, quod ante diuinum tribunal poteris allegare, in sacra nos Euangelii hodierni lectione supernus magister Christus Dominus erudit, dicēs. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo dabit uobis*. O admirabilem titulū, o firmissimum ius: Scilicet cum a patre æterno aliquid postulamus illud per Dominum

minum nostrum Iesum Christum postu- A lare ac dicere: Deus infinitæ maiestatis, ex parte mea ad hoc quod petere intendo, afferre quid possim præter hoc penitus ignoro. Nam si creaturam tuam & opus manuum tuarum me esse assero, id in meam uergit damnationem, quoniam aduersus creatorem meum impudenter re stiti, si imaginem tuam in me in sculptam esse pro titulo allego, pudet illā tibi osten dere, siquidem ipsam tot immunditiis fœ daui si uero assero panem tuum edisse id nunquam merui. Igitur nullum aliud mi hi refugium est ad petendum, nisi per do B minum nostrum Iesum Christum, per pri mogenitum illum, per illam bonorum summam, per meditatorem inter te & nos, per illum denique, qui tibi solus pla cuit infinite, & hoc ius coram te potero adducere. Ideo semper a te petam per do minum nostrum Iesum Christum filium

Oecum- tuum. Oechumenius insignis Doctor Græcus, super hæc uerba inquit Christum Redemptorem nostrum uerum Deum esse, in hoc ostendisse, quod nomen infini te uirtutes, per quod omnia comparantur, quodque non nisi habenti infinitam, potestatem, uidelicet, soli Deo conuenit, C

Psal. 8. obtinuerit. Ideo sanctus Dauid ait. Domi ne dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in uniuersa terra. Ex quo apparet, ad Christi Redemptoris nostri

Eccle. 3. gloriam pertinere, ęternum Patrem pro pter nomen sanctissimum unigeniti Filii sui, ac propter eius innumera in nos beneficia conferre. Verissime enim in sacra

Exo. 20 Scriptura dicitur. Deus honorauit Patrē in filiis, uidelicet, quando propter merita parentū filiis licet indignis, bona tribuit. Ipse enim ait; Ego sum dominus Deus faciens misericordiam in millia, iis, qui di ligunt me, & custodiunt præcepta mea. D

Deut. 2 Atque ita Hebræis in Deuteronomio di xit. Neque dabo uobis de terra filiorum Esau, quantum potest unius pedis calcare uestigium, quia in possessionem Esau de di montem Seir, quia filius Isaac Patriar chę uiri iusti fuerat. Et inferius adiecit: Non pugnes contra Moabitas, nec ineas aduersus eos prælium: non enim dabo ti bi quicquam de terra eorum, quia filiis Loth tradidi eam in possessionem. Si igi tur cum Idumæis licet idololatris domi nus post quadringentos annos, quia filii Esau primogeniti sanctissimi Isaac erant, hanc habui rationem: quid cum filiis ac membris Iesus Christi iustorum iustissimi, propter merita ipsius æternum Patrem acturum putatis? Ergo quotiescunque os nostrum ad orandum aperimus, uel oculos in cœlum leuamus, semper nobis gra tissimus hic æterni Patris primogenitus est offerendus. Sanctus Ioseph fratres suos hortatus est, ut coram ipso sine Beniamin eorum fratre non apparerent. Alioquin, inquit, non uidebitis faciem Gen. 43 meam, nisi fratrem uestrum minimum adduxeritis uobiscum. Hoc idem nobis Patrem æternum dicere cogitare debemus ut, scilicet coram eo absque dulcissi mo fratre nostro Beniamin Iesu Christo Hebr. 5 non compareamus. Sed ad hoc notanda sunt uerba Diui Pauli, uidelicet, Factus est omnibus obedientibus sibi causa salutis ęternæ Obedientibus, ait, & non morem gerere uolentibus. Nam in Prouerbiis di Pro. 28 citur: Qui declinat aurem suam, ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Ideo hic statim summa ueritas inferius inquit: Ipse Pater amat uos, quia uos amastis, & credidistis quia a Deo exiui. Et Diuus Gregorius ait. Si obedierimus D. Greg. Deo, obediet Deus orationibus nostris. Atque hæc est ratio, quare dominus san ctis, ac piis uiris ita obtemperabat, ut si precabantur, domine pluat, statim ipse dominus eorum deprecationibus fauet. Vt enim Regius propheta testatur, Ps. 144 Deus uoluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet. Atque hoc significatur mysterium in illis uerbis eius eiusdem sancti Dauid, ait. Dirigatur domine oratio mea, sicut incensum in Psa. 140 conspectu tuo. Thus seu incensum in thuribulo positum, nisi ei ignis applicetur, odorem effundere non potest: ita in censum orationis Deo odoriferum, aut gratum non est, nisi cor, unde illa exit, di Simile. uini amoris igne non ardeat. Quapropter apud sanctum Esaiam ipse Dominus hæc profert uerba. Cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam, manus enim uestræ sanguine plenę sunt. Qualiter ò scelerate, te Dominus exaudiet, cum lingua tua orationem Domi- Esaia. 1 nicam pronuntiare cor tuum ab iis, quæ ibi postulantur, longissime absit? Si enim ore profers. Pater noster qui es in cœlis.

Deus

Deus tibi poterit respondere: O infelix, qui me Patrem appellas, cum filius meus esse, nec præceptis mei obedire nolis? Quare ais, sanctificetur nomen tuum (id est, nomen tuum ab hominibus glorificetur & honore afficiatur) siquidem tu ipse nomen meum ignominiis dedecoras? Quare inquis, Adueniat regnum tuum, siquidem cogitatione & desideriis ab illo teipsum continuo auertis, modis omnibus ac uiis huius mundi miserabile regnum inquirens? Quare dicis, Fiat uoluntas tua sicut in cœlo & in terra, siquidem tu ipse mihi non uis morem gerere? Quare ore profers: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, si cum diuitias, uidelicet, horrea plena frumento & magnam numorum copiam ad uitam in centum annos propagandam habeas, non te pudet panem pro unius duntaxat diei spatio a me postulare? Quare postulas, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: siquidem minimam tibi illatam iniuriam non solum inferenti parcere non uis, uerum etiam pertinaci animo eam ulcisci cōtēdis? Nonne uides huiusmodi deprecādi modum perinde esse acsi diceres, Domine cum impiis ac teterrimis dœmonibus me in infernum detrude, ac siquidem ego, ut tu iubes, meis inimicis non parco, nec tu etiam mihi parcas? Quare denique inquis: Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo, siquidem tentationes ac scelera quæritas, ut in illis totus submergaris, ac tui ipsius instar diaboli proteruus efficiaris tentator? O te nimium infœlicem, quem tota hęc sanctissima oratio apertissime condemnat, tuaque facinora palàm ostendit, & te misericordia mea ac beneficiis æternis indignum iudicat? Ergo, ò miserrime peccator, ad Dominum conuertere, ueramque tuarum iniquitatum pœnitentiam facito, ac tandem eo quòd eas commiseris, ingentem lachrymarum copiam profunde, & ita oratio tua diuinę maiestati gratissima erit. Ait enim diuina Sapientia.

Cant. 2. Vox turturis audita est in terra nostra. In quo significauit uocem & orationem cū lacrymis coniunctam piissimo Deo esse nimis acceptam. Atq. ita pro eo quod nos legimus Ne tradas bestiis animas confi-

Psal. 73 tentes tibi, alii ex Hebræo uerterunt. Ne

A tradas bestiis animam turturis tuę. Et sanctus Dauid dicebat, Auribus percipe lacrymas meas. Psal. 16 Ubi innuit, lacrymas, in oratione, esse unum ex præcipuis ius ac singulare remedium, ut coram Deo exaudiatur. Ideo Beatus Augustinus refert, B. Au. li. 22 de ciui Dei c. 6 cum pii & deuoti homines cuiusdā ægroti salutem fletu a Domino deprecarentur, seipsum Dominum simul cum eis obsecrasse, precesque ei fudisse dicendo, Domine, quas preces exaudies, si has non exaudis? Et adiecit statim. Eorum ergo precibus salus ægroto reddita est. Hac igi

B tur dispositione sanctissima oratione Dominica, quam ipse Dominus homines docuit, utendum est. in ea namque, omnia quæ postulare conducit, continentur. Similia. Nam quemadmodum cuncta tempora in septem dierum spatium rediguntur, ac septem cœlis, qui prius cœlo stellato ordine sunt, totius mundi machina regitur ac gubernatur, & septem planetis omnes inferiores gignuntur creaturæ, & quemadmodum homo quatuor elementis in corpore, & tribus potentiis in anima, quæ septem sunt, constat, & quemad-

C modum homines perfectio in septem uirtutibus, uidelicet, tribus theologicis, & quatuor Cardinalibus, consistit, & quemadmodum septem Spiritus sancti donis mens sanctificatur, & quemadmodum in remedium generis humani Christus Dominus septem instituit sacramenta, & quemadmodum in beatitudine septem mirificis dotibus, scilicet, uisione, tentione, & fruitione in anima, agilitate, impassibilitate, & claritate, & immortalitate in corpore glorificabimur, ita omnes necessitates nostræ in septem petitiones quæ in hac cœlesti oratione continentur referuntur. Ac quoniam diuinus Ma-

D gister noster cum discipulos suos orare doceret eis dixit. Sic ergo uos orabitis Pater noster, qui es in cælis, &c. nos etiā hac sacratissima oratione frequentissime uti debemus. Mat. 16 Res etiam plane consideratione in hoc Euangelio digna est, siquidem Deus adeo se liberalem erga nos ostendit, ut in hac sacra lectione Iesus Christus affirmet. Si quid petierimus Patrem in nomine ipsius, nobis esse concedendū, nos etiam propter eius amorem erga proximos nostros liberales esse eis, quæ a nobis postulauerint, concedendo, rationi

consentaneum est. Olim hoc iussit dominus: Ingressus uineam proximi tui comedes uuas quantum tibi placuerit, foras autem ne efferas tecum. Postea uero Christus Redemptor noster sic apud D. Lucã
Luc. 12 ait. Ignem ueni mittere in terram, & quid uolo nisi ut accendatur? In quo, mundum ante aduentum ipsius, frigidum & absque diuini amoris igne esse significauit. Sed proh dolor? quamuis filius Dei tot beneficiis uelut flammis incẽsi, corda hominum in sui & proximorum amore inflammare conatus est, multi tamen aliquo modo frigidiores quam antea remanserunt. Nam si eo tempore pauperi in alienam uineam ingredi, uuasque comedere atque alia id genus licebat, nunc non solum ad manducandum racemum in alienam uineam ingredi minime licet, absque pæna & supplicio, sed etiam aliæ quamplurimæ in miseros pauperes crudelitates exercentur, ob quas (ut credi potest) tot malorum genera his tempestatib. patimur. Equum est enim & rationi consentaneum, ut tibi, qui cum uilicus diuitiarum domini tui esse debebres, eas omnes tibi usurpasti, & nunquam filiorum Iesu Christi, uidelicet, pauperum recordatus es, cuncta quæ possides, ipse dominus auferat. Igitur (charissimi fratres) quandoquidem uultis, ut erga uos Deus sese liberalem exhibeat, uos etiam liberalitatem erga pauperes ostendite. Quo non solum obligationi uestræ satisfacietis, sed diuinam gratiam merebimini, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

IN EAD. DOMINICA Quinta post Pascha.

Concio Tertia.

Amen, amen dico uobis, Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit uobis. Ioan. 16.

MErito, atque optimo iure ueteres philosophi hominem arborem inuersam appellarunt,
Simile ille enim radices in cœlo agere, fru-

A ctum uero in terris, uidelicet in hac uita, præbere debet. Et quemadmodum omnis cura & solicitudo olitoris irrigandis nouis arboribus, ut radices altius mittentes uberrimos fructus ferant, sita est, ita præcipua cura hominis Christiani, debet esse in cogitandis rebus cœlestibus, ut ea cordis cogitatione, quæ radix hominis est, uirtutem cœlestem attrahat, qua bonorum operum fructum ferat abundantissimum. Sic faciebat Sanctus Dauid, qui ait. Leuaui oculos meos in montes, unde ueniet auxilium mihi. Et Ecclesiasticus inquit. Iustus cor suum tradidit ad uigilandum diluculo ad Deum, qui fecit illum, & in conspectu. Altissimi deprecabitur. Ps. 120 Eccl. 39 B

Perpenditeq; uerba illa: Tradidit cor suum, ubi iustus cor suum famulum huius sancti exercitii efficere significatur. Simile Nam sicut olitor ante lucem surgit ad arbores irrigandas, ita uir iustus, ut cor suum ad Deum illa crepusculi matutini quietudine erigat, surgit. Iob 8. Atque Sanctus Iob inquit: Si diluculo surrexeris ad Deum, & omnipotentem fueris deprecatus, statim euigilabit ad te, & peccatum reddet habitaculum iustitiæ tuę. C Dauid etiam licèt Rex, & multis negotiis præpeditus, dicebat: Mane astabo tibi, & uidebo, quoniam non Deus uolens iniquitatem tu es. Pro quo Beatus Hieronymus ex Hebræo uertit. Mane astabo tibi, & contemplabor, Psalm. 5 & alius Doctor uertit; Mane instituam ad te orationem meam & suscipiam. Et pro eo quod nos legimus. Præueni in maturitate, & clamaui, Ps. 118 alii ex Hebræo uertunt, Præueni diluculum Psal. 56 & clamaui. Et ubi nos habemus; Exurgam diluculo, alii uerterunt; Excitabo D Auroram, id est, non expectabo ut Aurora me exsuscitet, imo ego matutino tempore surgendo illam suscitabo: Psal. 62 Et ita ipse Rex Dauid dicebat; In matutinis meditabor in te, qu a fuisti adiutor meus. O magnam multorum confusionem. Nescio quomodo talia audientes pudore non conficiuntur illi, qui cum uiginti quatuor horas diei naturalis in misero & mortali corpore indulgendo integras consumant, saltim unam in adhibendo animæ remedium non impendant. Quod si uir iustus cor suum tradidit ad uigilan-

dum diluculo, & uos hoc facere minime curatis, qualiter iustorum nomen obtinere contenditis? Igitur, o homo, ignauia & negligentia sit procul a te, & sic eam a borem uidelicet animam tuam, ut fructum æternæ uitæ afferat, cælorum rore mane irrigare cura. Ait enim Spiritus sanctus: Qui conseruat legem, multiplicato rationem, scito namque orationem & contemplationem naturæ rationali exercitium esse nimis congruum & conueniens. Quare artes mæchanicas ita nuncupari existimatis? Vocantur męchanicę a uerbo, mœchor, quia homo iis uilibus artibus ac humanis negociis utens, intellectu suo adulterat & mœchatur. Nam (ut ait Beatus Augustinus) fecit Deus hominem rationalē, ut summum bonum intelligeret, intelligendo amaret, amando possideret, possidendo frueretur, ipse uero homo ad uilia se abiecit. Atque ita quando intellectus humanus creatus ad intelligendum Deum, & in eo contemplandum, munus hoc sibi tam proprium relinquit, & terrena meditatur, tunc mœchari dicitur, & opera eius mœchanica, id est, adulterina, dicuntur. Hoc aliter etiam in hunc modum probatur. Deo quatenus Deus & actus purus est dare & non petere, uel accipere, creaturæ uero, ut creatura est, accipere competit, ac quemadmodum Deo semper dare naturale est, ita creaturam semper postulare ac petere rationi est consentaneum, & sicut Deus donat munere suo fungitur, ita creatura cum postulat. Denique oratio sit Deo grata est, ut ipse cum anima iusta loquens ei dicat Fauus distillans labia tua. Hoc est, oratio quam labiis profers, mihi fauo mellis dulcior ac suauior est. Atque ita, ubi nos legimus. Clamor meus in conspectu eius introibit in aures eius, alia translatio simul & contextus Græcus habent Intonuit in aures eius, ubi iustorum oratio in Dei auribus instar suauissimi cōcentus esse significatur. Nam sicut musicus, ut gratiam & concionam coram Rege efficiat melodiam, lyræ chordas prius concionare conatur, ita uir iustus cor suū, antequam orationi uacet, diligentissime præparat, Deus enim interiora hominis plusquam externas uoces intuetur. Quam obrem diuinus Psalmographus inquit. Præparationem cordis eorum audiuit auris tua. Vnde intelligetis rationem, quare dominus iubens sancto Moysi cum Rege Pharaone loqui, ipse se excusauit, dicens: Non sum eloquens ab heri & nudiustertius, impeditioris & tardioris linguę sum. Mira profecto res? Ad loquendum cum Deo se balbum esse atque insufficientem minimè dixisse legitur, cum se impeditioris ad loquendum cum homine se impeditioris linguæ esse existimaret. Nam cum Deus præter hominum consuetudinem, ad cor magis quam ad uerba attendat, iusti uerborum elegantiam & compositionem non curat. Ideo, postquam sponsus sponsę dixit. Fauus distillans labia tua, adiecit statim Et odor uestimentorum tuorum, sicut odor thuris Per uestimenta, uirtutes sanctæ, & per thus oratio suauissima intelliguntur. Cum autem dicit, uestes animæ iustæ thura redolere, perinde est ac si diceret, in operationibus eius idem esse operari, & orare propter deuotionem magnam & considerationem, quibus ea, quæ agit, pertractat. Sicut enim mater cum filii sui aut mariti ex itinere defessi pedes abluit, simul seruitutem adhibet, & ipsum abluendo diligit, atque in ea operatione delectatur, ita fidelis Dei seruus, in iis quę operatur, dominum, propter quem illa agit, contemplatur, & simul ea propter eius seruitium faciendo delectatur ex animo, cupiens ipsa multo melius & exactius perficere. Et id quod hac ratione fit, ingentis meriti esse certissimum est, nam merita nostrorum operum præcipue ab intentione & amore atque deuotione qua fiunt, dependent. Quemadmodum in monetis, nō tanti facimus magnitudinem & quantitatem, quanti metallum, ex quo conflantur (parum enim aurī, pluris quam æris magna copia extat) ita in bonis operibus nō perinde eorum multitudo, sicut amor & deuotio qua aguntur, attendenda est. Est autem oratio Deo grata, quoniam nobis utilissima, quapropter in ea continuo insudare, ac dum uitam degimus, diligentissimè laborare debemus.

Qui flumen aliquod tranare contendit, nisi caput suum super aquam erigat, absque dubio a periculo se mergendi euadere non potest. Cuilibet nostrum uerba illa Prophetæ Dauid, licet in alium propositum scripta fuerint, optimè applicari possunt. In mari uiæ tuæ, & semitæ tuæ in aquis multis. Cum ergo omnes in pro-

cellis

Marginalia (left): B. Aug. — Cant. 4. — Psal. 17 — Simile. — Psal. 9.
Marginalia (right): Exod. 4 — Simile. — Simile. — Simile. — Psal. 67
Section letters: A, B, C, D

cellis huius mundi brachia nostra natādo concutiamus, si caput in altum non erigimus, id est, si cogitationes nostras, affectiones, atque portionem superiorem in Deo misericordia eius postulantes, non figimus, profecto in peccatorum flumine submergemur. Malum, citrum, & alii huius generis fructus (uulgo *Cydras y limonos*) diu incorrupti custodiri nequeunt, ideo, saccaro delibuti (Hispane *en conserua de acucar*) longum temporis spatium retento pulchro colore, uelut recentes, reseruantur. Sic omne opus studiosum diu a se solummodo absque sanctissimo orationis exercitio conseruari non potest, absque oratione enim statim uirtus marcescit, cum illa uero omnia conseruantur, & recentia ac suauissima Deo uidentur. Quocirca quidam sanctus frater nostri ordinis, nomine Aegydius, dicere solitus erat, uelle se potius in sancta religione unam duntaxat uirtutem, quam extra illam in seculo decem habere, nam decem in seculo marcescunt, & facile annihilantur, in religione uero una conseruatur, & multiplicatur sancto orationis exercicio.

Cœlestis igitur magister Iesus Christus ut animum nostrum ad utendum hoc mirifico remedio excitaret, nos in sacra Euangelii lectione hodierna hortatur, dicēs: *Amen, amen dico uobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit uobis.* In diuinis literis Rex Ezechias obsessus ab Assy- 4.Re.19
riorum copiis hoc fecisse legitur. Opertus est sacco, ingressusque est in domum domini, & misit senes de sacerdotibus oper-
Esa. 37. tos saccis ad Esaiam prophetam filium Amos, ut eum in suis orationibus Domino commendaret. Attendite, obsecro, ordinem, quem Rex hic sanctus obseruauit. Non solum orationibus sancti prophetæ contentus fuit, uerum ipse & omnes sui cilicio prius induti sunt, & cooperti. Cumque epistolas ab Assyriis missas blasphemiis contumeliisque plenas uidisset, ipse ascendit in domum domini, & expandit eas coram domino, & orauit in conspectu eius, dicens. Domine Deus Israel, tu es Deus solus Regum omnium terræ, tu fecisti cœlum & terram, inclina aurem tuam & exaudi, aperi domine oculos tuos, & uide, & audi omnia uerba Sennacherib, quæ misit, ut exprobra-

A ret nobis Deum uiuentem, &cæt. Nunc igitur domine Deus noster, saluos nos fac de manu eorum, ut sciant omnia Regna terræ, quia tu es dominus Deus solus. O quam multa exemplo huius sancti Regis docemur, quorum primum est, se non solum orationibus sancti Prophetæ commendasse, uerum etiam se suosque famulos cilicio cooperuisse, & propheta sācto orante, ipse simul orans exauditus est. Nūc uero in hoc miserrimo temporum statu, pii & religiosi uiri propter totius populi necessitates instanter orationi uacāt, principes autem, magnates ac duces, scelera
B & flagitia committentes, lætitia ac uoluptate afficiuntur. Qualiter ergo dominus eorum preces audiet, siquidē pro tam nefariis hominibus deprecātur? Prophetam Ieremiā dominus alloquutus sic ait. Noli orare pro populo hoc, quia nō exaudiā te. Nonne uides, quid isti faciunt in ciuitatibus Iuda, & in plateis Ierusalē? Filii colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, ut faciāt placentas Reginæ cœli, & libent diis alienis, & me ad iracundiam prouocent. Quasi diceret: Parentes, matres, ac filii omnes diabolo seruitutem adhibent, & tu pro il-
C lis me deprecaris? Parum profecto illis tua proderit oratio. Igitur, fratres mei, a peccatis uestris & uijs impiis ad Deū conuertimini, & pro uobis ipsi etiam orate, & ita uobis seruorum Dei orationes erunt emolumento. Sanctus Moyses cum in montis cacumine oraret, Iosue insignis Hebræorum dux, aduersus Amalechitas dimicasse, & uictoriam consequutus fuisse, legitur. Aequumne esset, ut Hebræi dicerēt. Siquidem Moyses in monte pro nobis orat, non sumamus arma, nec aduersus hostes præliemur, ipse enim solus ad
D uictoriam reportandam sufficiet? Certe hoc insania & uecordia iure optimo diceretur. Sed quæro, unde ad bellum gerendum sibi arma Hebręi parare potuerunt? Nam licet in sacro textu dicatur. Armati ascenderunt filii Israel de terra Aegypti, non tamen tot armis, quot eis opus erant, siquidem captiuitate opprimebantur, ex Aegypto muniti exirent. At in deserto arma nullo modo conficere poterant, ergo unde illa habere potuerunt? Huic quęstioni satisfacere uolens ait. Aegyptios, quando filios Israel persecuti sunt, opti-

Ierem. 7 (margin, beside "nefariis hominibus")
Exod. 7. (margin, beside "emolumento")
Exo. 15 (margin, beside "stioni satisfacere")

ma secum arma portasse, at postquam submersi fuerunt, in oram maris simul cum armis a profluuio aquarum, proiectos fuisse. Hebræos uero mortuorum cadauera rebus bellicis spoliantes, seipsos armis eorum protexisse. Itaque aduersarii non solum Hebręis minimè nocuerunt, sed potius eis arma ad aliorum hostium uires propulsandas suppeditarunt. Quibus rebus piissimi Dei, qui suis fauere solet, immensa bonitas planè conspicitur.

Alterum uero, quod occasione orationis sancti Regis Ezechię docere possumus, hoc est, uidelicet orationem a propria persona orantis habitam, erga Deum plus ponderis ac momenti esse, quam si ab alio (cæteris paribus) habeatur. Ratio huius rei ea uidetur esse, quia intensiore actu unusquisque sibi quàm aliis a Deo postulat. Quapropter nullus adeo alienis orationibus confidat, ut nullum sibi huius negotii onus relinquendum cogitet. In sacra Scriptura reperimus, quod cum Ismael & mater eius Agar afflicti ac siti confecti in deserto essent, licet mater leuauerit uocem suam, & fleuerit, tamen statim ibi additur. Exaudiuit autem Deus uocem pueri. Vbi apertè ostenditur, ipse puer suis propriis lachrymis, id quod matris fletus, atque oratio obtinere non potuerant, sibi obtinuisse & comparasse. Id etiam, quod statim adiicitur, ualde notandum est, scilicet: Aperuit oculos eius Deus, uidelicet, matris Agar, quæ uidens puteum aquę, abiit & impleuit utrem aqua, deditque puero bibere. Ibi antea puteus erat, sed non ab eis uisus est, quoniam nondum orauerant. Hoc nobis sæpenumero euenit, qui remedium nostris necessitatibus, si orationi uacaremus, cum ualde propinquum sit, facilè inuenissemus: sed quia non oramus, ideo nos latet. Tertium denique, quod hic admonetur, est huius sancti Regis orationis efficacia & exquisiti modi, quos ad sedandam Dei iram, epistolam coram eo apiciens exquisiuit. Maximè uero nunc dolendum est, uidere negligentiam, ignauiam, ac ue cordiam eorum, qui orationi uacant, & multo magis lachrimandum, si curam & solicitudinem, qua plerique homines, terrena, & ea quæ ad corpora alenda pertinent

Gen. 22.

A agunt, animo euoluamus. Rex Saul Samuelem prophetam exorauit, ut a domino peteret, ne ipse regno suo spoliaretur, quod tanta instantia a sancto Propheta esflagitauit, ut eius pallium sciderit: quia (ut ibi dicitur.) Apprehendit summitatem pallii eius, quæ scissa est, at uero ad obtinendam ueniam suorum peccatorum sanctum Prophetam non tanto studio obsecrasse legitur. 1. Re. 15

Ita sunt quamplurimi, qui bona temporelia a Deo summis precibus obtinere contendunt, bona uero animæ ac diuinam gratiam lente, & desidiosè petunt. B In sacris literis legimus, diligentias quas prophetæ Baal clamantes, & inuocantes Deum suum, seu potius dœmonem, ut eos exaudiret, adhibuerunt, postquam autem preces suas irritas esse uidebant, se cultris, nouaculis, donec sanguine perfunderentur, incidebant. 3. Reg. 18

O miserandos filios Adę! diligentia ac feruor, quo idololatræ illi Deos suos inanes deprecabantur, negligentiam uestram & accidiam, qua omnipotentem ac uerũ Deum obsecratis, iustissime condemnat; qui si aliquando orationi operam datis, cum uestra corpora flagellis, ac disciplinis C percutere deberetis, forsitan de ultione cõtra proximos uestros, atque aliis sceleribus cogitatis. Vltimum tandem, quod in oratione huius Regis aduertendum duximus, quodque magis ad huius Euangelii propositum facere uidetur, est responsio, quam dominus sancto Esaiæ circa Regis Ezechiæ petitionem reddidit, dicens. Protegam urbem hanc, & saluabo eam propter me, & propter Dauid seruum meum. O ineffabile misterium? Non solum dominus his uerbis, eos propter merita prophetæ Dauid eripuisse, uoluit innuere, uerum res ulterius progrediebatur. Nam do D minus Regi Dauid iurauerat, ex progenie eius Messiam nasciturum. Quod si in hac obsidione Ezechias, qui unicus hæres ex progenie Dauid erat, mortem oppetteret, iram Dei promissio ipsi Regi Dauidi facta, deesse uidebatur. Idcirco ait. Protegam ciuitatem hanc propter meum promissum Dauid factum. Et huc spectare uidetur dictum illud sancti Moysis cum Deo loquentis, propter scelera commissa. Aut (inquit) dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro uitæ. Quasi di- Exo. 32

si diceret. Domine, si hanc populi multitudinem perire iubes, hic linea, & progenies uenturi Messiæ finitur. Quod si ipse non nasciturus est, parum mihi proderit ex numero esse prædestinatorũ. Nam si ad redimendum mundum minime uenturus est, gloriam mihi promissam non ingrediar, Atq. ita his omnibus pereuntibus, omnia cessabunt. Hinc est, quod sanctus Noe, licet ingentem multitudinem uitam finiisse aspexerit, non tamen pro illa deprecatus fuisse legitur, in arca enim Sem filium suum, a quo Messias secundum carnem originem ducturus erat, secum incolumen retinebat. I itur siquidem multis ante incarnationem temporibus, ęternus Pater Messiæ uenturi in mundum tantam rationem habuit, ut propter eum Israeliticum populum multis pe. iculis eripuerit, quid nunc propter sacratissimũ Messiam Redemptorem nostrum iam crucifixum, ac propter preces & orationes eius nomini oblatas cum facturum putatis, cum ipse Dominus nobis iureiurando se astrinxerit, dicens, Amen amen dico uobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo dabit uobis? Hæc summæ ueritatis promissio in magnam certe spem ac fiduciam nos allicit, qua freti ad æternum Patrẽ postulaturi oportet accedamus, & hoc efficax remedium

Psal. 45 est ad orationem Ideo S. Dauid dicebat Auditam fac mihi mane misericordiam tuam, hoc est, Fac Domine, ut quam celeriter tuam in me sentiam misericordiam. Quo iure id, o Rex sancte postulas? Quia in te speraui. Et adiungit statim. Notam fac mihi uiam in qua ambulem, quia ad te leuaui animam meam. Attendite obsecro duas, quas in suam causam rationes affert. Quis ergo tali parenti preces fundere, & ab eo necessaria petere non audebit? Magnum in nos Deus beneficium contulit, cum erga nos paternum amo-

Galat. 4. rem habere dignatus est. Sed idem Dominus uult, ut nos etiam erga illum filiorum fiduciam habeamus. Quod Diuus Paulus testatur, dicens. Quoniam estis filii Dei, misit Deus spiritum filii sui in corda uestra clamantem. Abba pater, id est, facientem uos clamare filiorum affectu fiducia, & amore, atque opem illius fidenter implorare. & ita Christus Redemptor noster modum orandi nos docens,

A inquit. Cum oratis, dicite. Pater noster qui es in cælis. Deum infinitæ maiestatis Patrem uocare non auderemus, nisi ad id unigenitus filius eius nobis facultatem præberet. Nam licet olim multi Patriarchę ac prophetæ extiterint, nullus tamen eorum sibi tantum tribuere ausus est, ut Deum ipsum Patrem suum appellauerit, Solus sanctus Esaia dixisse Esa. 63 legitur. Tu Domine Pater noster, & Redemptor noster. Quamobrem Ecclesia Catholica omnium fidelium nomine ait, Diuina institutione formati audemus dicere. Pater noster qui in cœlis Quasi

B dicat. Si unigenitus filius tuus, nos, o immense Deus, non erudiret, te Patrem inuocare minime auderemus. Valde etiam notandum esse, omnes petitiones illius orationis, quam cœlestis magister nos docuit, communes esse. Non igitur Dominus uult, nostrum quempiam in oratione esse proprietarium, id est, neminem soli, sed abundantia charitatis suis etiam proximis a Deo petere debere, qua quidem charitate pleno ore dicamus, Sanctificetur nomen tuum, adueniat regnum tuum, & dimitte nobis debita nostra, Sanctus Dauid ad Do-

C minum erans dicebat: Effundo in con- Psal. 41 spectu eius orationem meam. Vbi uerbum illud, effundere, quod significat, extra aliquid profundere, maxime ponderandum est. Atque ita effundere orationem in conspectu Dei, idem est, quod pro iis qui extra Deũ sunt, uidelicet. pro peccatoribus deprecari. Hac igitur charitate dominus nos orare pręcipit, uultque, ut orationibus nostris amicos, & inimicos, notos atque ignotos comprehendamus. Cum ergo dominus ait. *Petieritis* Simile. *Patrem*. Nos ipse diuinus magister reue-

D rentiam, cultum, & obseruantiam, quã ab eo petere debemus, admonet. Si quando cum Regibus terrę sermones habetis, magnam attentionem ac diligentiã in uerbis adhibere contenditis, & quidquid profertis lingua, animo diligenter ponderatis. Multo maiori attentione, cura ac uigilantia, uos coram Deo esse ratio postulat, in cuius conspectu potestates cœlorum prosternuntur & omnis creatura cõtremiscit. Non me latet, cor hominis suapte natura inquietum esse, & multo magis in oratione. Experientia uidemus, aues, dum Simile.

liberæ in arboribus sunt, quietas esse, & tranquillas, dum uero in caueis includuntur, in hanc, & in illam partem uolitare, caputque plerumque ut inde exeant, confringere. Hoc humano cordi contingere uidetur, nam si liberum relinquitur, quietum est atque tranquillum cum uero in cauea orationis includitur, statim cogitationum multitudine agitatur, quod plerumque ex industria Satanę oriri solet. Atque ita interrogatus aliquando sanctus frater Aegidius nostri ordinis, uir quidē eximia sanctitate præditus, quare in oratione a dæmone pluſquam alibi homines tentantur, sic respondit: Quemadmodum, ille, qui cum alio litem exercet, pro uirili laborat, ne aduersarius eius ad postulandum iudicem alloquatur, ita infestissimus humani generis hostis hominibus orationis exercitium, ne diuinæ maiestati gratum sit, aut ob illud id quod intēdunt consequantur, impedire conatur. At sicut auem, quæ in cauea est, ui mitigari & mansuefieri non oportet (id enim esset in causa, ut ipsa plus efferaretur) sed potius cum ea blande ac leniter agendum est, ita cor hominis per uim minime domandum est, hinc enim sępenumero non paruum incommodum ac damnum capiti euenire solet, imo cum eo suauibus rationibus tractandum est, ei multa incommoda in ijs quæ optat, obiiciendo, atque his uerbis persuadendo: Quid mirabile cor intendis? Quid in ijs quæ cogitas, delectationes inuenies? Quod gaudium, quam uoluptatem, & quod lucrum ista tibi afferre possunt? Otium (mihi crede) aut quietem in ijs, quæ adipisci conaris non inuenies, sed in piissimo Deo omne gaudium ac uoluptatem duntaxat reperiendam esse, pro comperto habe. Aliud etiam remedium huic malo adhiberi potest uidelicet, hoc. Accipiter suapte natura auis est fera, & inquieta, ita ut audiens paruum strepitum, statim euolare contendat. At uero auceps, ad cuius manum ligatus est, eum propter strepitum uolare conantem pedicis, uidelicet, ligulis, uulgo pihuelas quibus prehensus retinetur, iterum ad se trahit, & si aliquando locum ubi strepitus aliquis resonat, præterire contigit, ei ante oculos recentem carnem sanguine conspersam proponit, ut eam intuens strepitu non moueatur. Ita

Simile.

Simile.

Simile.

A humanum cor suopte ingenio inquietū, cum ei aliqua Satanæ instigatio offertur, statim ab oratione in qua erat, diuertitur. Homo autem toto animi conatu debet intendere, ut illud iterum ad se trahat, & uinculis timoris, & amoris Dei tranquille retinere, ei carnem sanguine conspersam, uulneratam, ac flagellatam Christi Saluatoris nostri offerens, ut ipsum cor in consideratione eius sanguinatum, & quodam modo inescatum libentissime commoretur, ac placidissime quiescat. Maxime etiam ad hoc conducit in locis solitarijs, & ab hominum cœtu seiunctis orationi

B uacare. Et ita Dominus in lege ueteri sic præcipit: Nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex sanctuarium ingreditur, ut roget pro se, & pro domo sua, & pro uniuerso cætu filiorum Israel. Insuper ualde notādum est uerbum illud? Si quid petieritis, ut aperte intelligamus, ea quæ in oratione petimus, debere esse quid. Nā cum Deus liberalissimus sit in spiritualibus diuitiis tribuendis, hominem Christianum in eis postulandis parcum atque auarum esse magna cōfusio est. Id enim, quod plerumque ac maiore ex parte peti

C solet corporalia sunt, quæ iure optimo nihil appellari possunt ac sæpenumero in euersionem & incommodum petentiū comparantur. Rachel uxor Iacob, adeo filios habere desiderabat, ut (sicut in sacris literis traditū est) uiro suo dixerit. Da mihi liberos, alioquin moriar. Deus autem ei duos concessit, & ipsa ex partu alterius, uidelicet, Beniamin animam efflauit. Attendite quanti ei optatus filius stetit, siquidem mortis eius causa fuit. Rebeccā etiā (ut narrant diuinę literæ) liberorum mater esse peroptauit, quæ duobus in uentre ipsius pugnantibus sic afflicta, & mœ-

D rore confecta est, ut in hęc uerba prorumperit. Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? O immense Deus, quas afflictiones, & quam ingentes labores multi parentes propter filios, quos diu uehementer cupierunt, & a Deo summis precibus impetrarunt perpessi sunt. Quamobrem fratres mei, solam gratiam & gloriam absolute petere debetis, reliqua uero cum additamento, & conditione postulare. Quod si dominus ea uobis impartiri noluerit, Diui Bernardi sententiā libenter amplectimini, quæ sic habet.

Leu. 16

Gen. 30

Gen. 25

D. Ber. li. de interiori domo. cap. 51. Simile.

Sæpè

Sæpè multos non exaudi Deus ad uolun tatem, ut exaudiat ad salutem. Si insanus ac mentis inops, ab amico suo ensem po stularet, si ipse uerus eius amicus est, ei il lum negaret eo quod existimaret, enim se ipsum uelle interficeret. Ita Dominus no bis petentibus, quamplurima negare so let, eo quod nos tanquā fatuos, & ratione carentes cum illis nobis mortem & dam nationem allaturos esse certo scit.

Vsque modo non petistis quidquam in no mine meo. Nō ait Dominus eis. Hactenus orationi non dedistis operam, nec etiam ait tantummodo, Hactenus non petistis,
Luc. 11 nam sæpenumero Apostoli orauerant, at que ita diuino magistro dixerant, Domi ne, doce nos orare? sed addit, in nomine meo, tum quia eousque cœlestem magi strum suum secum habentes in aduersita tibus & in iis quæ opus erāt eum magna cum fiducia consulebant, tū etiam quia usque ad id tēpus eis, Dominus ineffabi lem sui sanctissimi nominis uirtutem non ostenderat. O superne Magister mun di Iesu Christe? quare uirtutem tui altissi
Similia. mi nominis, quando ad Patrem ire uole bas patefacere, & indicare noluisti? Quo niam pretiosa medicamēta grauibus mor bis adhiberi solent, & in magnis necessita tibus plenissimæ indulgentiæ concedun tur, ac magnæ reliquię, & magna ęstima tione habitæ, in magnis calamitatibus in lucem extrahuntur, denique (ut in prouer bio est) frater & amicus in diebus infaustis
D.Tho. sup. 10. opportunus, idest, *El amigo y el hermano pa ra el dia malo*. D. Thomas inquit, diuini auxilii proprium esse, in maioribus angu stiis & afflictionibus miseriis subuenire. Sed quoniam inter maximas angustias, quas sacri discipuli ferre poterant, una erat sui diuini Magistri absentia, ideo ipse Dominus nomē suum, quod uices presē tię ipsius supplet, & in quo thesauri meri torum eius sunt absconditi, uoluit relin quere, atque ita suauissimum Iesu Christi nomen coram ęterno Patre discipuli po nētes, merita eiusdem Domini reponebāt.

Iterum igitur liberalissimus Dominus sacris discipulis ait. *Petite & accipietis*. Et, ut eos in maiorem spem erigeret, fortio resq. in id redderet, adiunxit. *Vt gaudium uestrum plenum sit*. Idest, ut ex beneficiis que propter orationem consequimini, gaudium plenissimum habeatis. Nam (ut

A D. Paulus docet) Fructus spiritus est chari tas, gaudium, pax. Ac de hoc gaudio san ctus Dauid uerba faciens, inquit: Beatus Psal. 83
populus, qui scit iubilationē. Quare bea tus? Rationem innuit, dicens; Domine in lumine uultus tui ambulabūt, hoc est, du cti clarissima luce tua, ī nomine tuo exul tabunt, id est, ex te gaudia mirabilia & uoluptates depromant, & in iustitia exalta bunt, id est, in lege tua maximos pro gressus facient, & in maiorem perfectio nem ac uirtutem accrescent. Hoc autem gaudium non solum humanas uolupta tes expellere facit, sed etiam ad perferen Simile.
B dos labores recreat, & animum reddit. Si cut enim ursi aluearia inuadentes fauo rum dulcedine allecti, facile apū aculeos & stimulos patiuntur; ita dulcedo cœle stium gaudiorum efficit, ut nō solum om nia, quę in mundo habentur pretiosa, cō temnantur, sed ut ardua & difficilia hac dulcedine quis recreatus aggrediatur hęc etiam dulcedo in mente, sanctum castum que timorem ad non peccandum gene Psal. 85
rat Ideo sanctus Dauid dicebat: Lętetur cor meum, ut timeat nomen tuum, Nam qui Deum gustauit, & ei placere studet, si
C cut ipsi maxime obtemperare & inseruire optat, ita illū uel leuissima in re offende re pertimescit. Atque hoc gaudio preces & orationes nostrę efficaciores coram Deo redduntur, ut idem sanctus Propheta Psal. 36
fatetur, dicens; Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui Libentius enim Dominus eas preces audit, quæ ab hilari & deuoto corde, quam quæ a lan guido & segni proficiscuntur, & propter efficaciam & feruorem (inquit ipse) dabit tibi petitiones cordis tui. Denique hoc gaudium nos per diuinorum mandato rum uiam celeri cursu facit incedere, sicu Ps. 118
D ti idē Regius Propheta testatur, cum ait. Viam mandatorum tuorum cucurri, cū dilatasti cor meum. Ecce igitur quam multa bona Dominus sola suæ suauitatis gutta in fidelium suorum cordibus ope ratur. Si autem a me rursus quæratis, quo in loco pii homines potissimum hac dulcedine fruantur? ad hoc idem Domi nus per Isaiam de iisdem deuotis homini Isa. 56.
bus loquens, sic respondens; Lætificabo eos in domo orationis meæ. Quis ergo (fratres charissimi) tam durus corde ac sui ipsius adeò inimicus est, ut hæc audiens,

sese in posterum sanctissimo orationis exercitio continuò non tradat, maximè cum Dominus toties à se postulari nobis imperet.

D Aug sup. Ioã. & lib. 1 de Trin. Beatus Augustinus aliter uerba hæc explicat, dicens: Gaudium plenum est, Deum ipsum in gloria contemplari: Nam in hac uita nullum gaudium plenum est, quoniam sitim & appetitum animæ nostræ minimè implet & hoc est, quod a se postulari nobis Dominus pręcipit. Oecum. Oecumenius doctor insignis, eadem uerba sic exponit. Petite, ut gaudium uestrum sit plenum, uidelicet, postquam uideritis uos nomine Magistri uestri, omnia quæcunq. Simile. petieritis fuisse consecutos. Si alicui magnati aut principi aliquãdo famulatũ prębuisti, & postea quocũque pergas, ubi ille cognitus fuerit, tibi honor propter eum adhibetur, certe tali Domino seruire magnam capis animo lætitię uoluptatẽ. Sic sacri Apostoli magna lætitia perfundebantur, eo quod omnia quæ optabãt, & petebant nomine sanctissimi Magistri sui, facillimè fieri apertissime intuebantur: ita enim tota natura rerum eis, acsi quilibet ipsorum esset Deus, & ipsarum rerum creator, optemperabat.

Denique ait Dominus, *Et non dico uobis, quia ego rogabo Patrem de uobis*, Id est, modo nolo agere, an Patrem pro uobis sim obsecraturus, de hoc enim iam egi, ac dixi uobis: Quia rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit uobis, nunc autem uobis duntaxat persuadere intendo, ut Patrem meum, quæ uolueritis deprecemini, *Ipse enim pater amat vos, quia vos me amastis*. B. Aug. su. Ioã Quo in loco B. Augustinus ait. Amat nos Pater, quia nos amamus Filium, cum tamen a Patre receperimus, ut & Patrem & Filium amaremus, quia ipse prius dilexit nos. In his uerbis Christus Saluator noster suæ reconciliationis ac redemptionis gratiam quanta fuerit, ostendit. 2. Re. 14 Sanctus Dauid filio suo Absalon mortem fratris eius precibus Ioab pepercisse legitur, non tamen uoluit ut coram se amplius appareret. Simile. Vnde duplicem reconciliationis modum esse deducimus: alterum, cum delinquenti culpa condonatur tãtummodo, alterum uerò, cum ipsi delinquẽti nõ solum remittitur crimen, sed in pristinam gratiam & amicitiam offensi ita redit, ut ab eo fauores postulare audeat, & nõ per- A timescat. Ita Christus humani generis reparator fecit, qui nos sic æterno Patri reconciliauit, ut filios eius charissimos fecerit, & ut beneficia ab èo postulare possimus. Idcirco Dominus ait. *Petite ipse enim Pater amat uos.* Igitur, fratres mei, confidenter accedamus, & ab hoc piissimo Patre petamus quid gratię, & gaudium plenum gloriæ, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius Amen.

B

FERIA SECVNDA IN Litaniis maioribus.

Concio I.

Quis uestrum habebit amicum, &c. Lucæ 11.

Hodie litanias seu rogationes, qđ idẽ est, solennib. festis incipit ecclesia celebrare, atque ita omnes misericordiam a Deo poscentes, C gloriososq. sanctos intercessores habere conantes simul cõuenimus. Exo. 17 Cum Hebręorũ populus in solitudine esset (ut i diuinis literis traditur) tanta necessitate propter aquarum penuriam oppressus fuit ut contra Dñm murmurantes dixerint, sibi terram abundantem ac fertilem ab ipso fuisse promissam, aridam tñ solitudinem & a suauitate alienã eis fuisse datã, quas qdẽ murmurationes linguis proferentes, manibus ad lapidandum sanctum Moysem lapides colligebãt. Nu. 20 Clamauit autem Moyses ad Dñm, dicens Quid faciam populo huic? Adhuc paululum & lapidabit me. D Medere Dñe huic necessitati. Dñs aũt sic alloquutus est. Loquere ad petram, & uirga tange, & statim ex ea aquarum profluet copia abundantissima. Moyses uero: Debile, inquit, remediũ uobis præbes Cũ lapide loquar? Quorsũ? nã lapis minime intelligit. Insuper & illum uirga iubes percutere? Virga mollis, lapis uero dura res est. Si igitur molli durum tangitur, quam impressionẽ efficiet? Deinde lapis hic ex genere silicis est, ex quo si percutiatur, ignis potius q̃ aqua oriri solet. Deniq. petra hæc, praua nimis est, ex qua tãta aqua

rum

rum abundantia, quanta multitudini huic opus est, exire quomodo poterit? Hinc sanctus Moyses de promissione Domini cœpit dubitare, & ideo terram promissionis ingredi non meruit. O Propheta sancte (ait Beatus Augustinus) quam immeritò dubitasti? nam licet lupis hic natura sua non intelligi, id tamen cuius typum gerit, nō solum uerba percipit, sed interiora cordis scrutatur. Christum enim Redemptorem nostrum significat, de quo D. Paulus inquit. Petra autem erat Christus, quæ licet in humanitate parua sit, in diuinitate tamen maxima est, & ab ea flumina (sicut aqua maris operientis) promanare possunt. Quamuis autem uerum sit, quod si petra hæc graui superbiæ ictu tangatur, ignis ex ea prodit, tamen si leui humilitatis ictu tangitur, consolationis & refrigerii aqua ab ea eximitur.

S. Aug.

1. Co. io

4. Re. 1

Quidem seruus Ocoziæ Regis Israel, Eliam propheta in monte commorantem comprehendere uolens, superbia elatus, ei dixit. Homo Dei, Rex præcepit ut descendas. Quasi diceret, licet uelis nolis ego te inuitum ad Regis conspectum traham, siquidem ipse ira imperauit. Cui uir sanctus. Si homo, inquit, Dei sum, descēdat ignis de cælo, & deuoret te & quinquaginta tuos. Et statim descēdit ignis de cœlo, & deuorauit eum, & quinquaginta qui cum eo erant. Iterum autem uenit ad eum alius, totidem sicut primus, hominibus comitatus, quos etiam ignis deuorauit, quoniā ictu superbiæ lapidem tetigerunt. Denique tertius uenit, & genua cōrā Eliā curauit, & precatus est eum, & ait: Homo Dei, noli despicere animam meā, & animas seruorum tuorum qui mecum sunt. Quasi diceret. Inuiti & coacti ad te uenimus, Regis imperium nos coegit ideo nostrorum miserere. Tunc Angelus qui ibi erat, loquutus est ad Eliam, dicens. Descende cum eo, ne timeas. Ecce igitur quantum differant tactus, qui in Deo ac seruis eius cum humilitate fiunt, ab illis qui cum superbia atque elatione efficiuntur. Nam ex his tribus solus tertius, quoniam Dei seruum humilitatis ictu tetigit, incolumis cum sociis euasit. Cum ergo Dominus Moysi ait. Tolle uirgam & loquere ad petram coram filiis Israel, & illa dabit aquas. Modum quem seruare debemus in necessariis a Deo po-

A stulandis, & obtinendis significauit, scilicet, debere nos piis ac deuotis orationibus, petram, uidelicet Christum, alloqui & eam uirga (id est, intercessione sanctorum) tangere ac percutere. Sancti autem conuenienter & appositissimè uirga appellantur, nam uirga propter mollitiem, & teneritudinem facillimè flectitur, ita Sancti præ nimia charitate sua, ad misericordiam proximorum subleuandam, facillimè commouentur. Atque ita apud S. Ieremiam dicitur, Israel uirga hæreditatis eius. Et quemadmodum hic S. Propheta omnem Israel uirgam nuncupauit, Iere. 10

B sic oēs Angeli & cœlestes incolæ, ob singularem amoris unitatem in qua uiuunt, possunt uirga appellari, qua in his rogationibus supernam illam ac diuinam petram percutimus, ut nobis aquas suorum donorum & misericordiam impertiat & elargiatur. Si autem quæritis, quare potius hoc tempore, quam alio hæ fiunt rogationes, quatuor uobis causas assignabimus, Quarum prima est, ut hoc opportuno tempore, carnalis concupiscentia quæ nunc magis augetur & quodammodo ebullit, ieiuniis & orationib. mortificet, & quasi extinguatur. Atque ita allegatus

Rogationes de cō secra d. 3. Tobiæ. 12.

C textus, qui incipit, Rogationes; nos admonet, ut hoc potissimū tempore, nos totos ieiuniis & orationibus tradamus. Angelus Raphael cum S. Tobia sermonem habens, eum sic allocutus est. Bona est oratio cū ieiunio & eleemosyna. Sicut enim accipiter cū ieiunus est, celerius, & expeditius aduolat, ac maiori cum impetu ardeā inuadit, ita cor hominis cum corpus eius ieiunum est, & ipsa sensualitas debilis, magis ad uolandum in cœlestem contemplationem aptum est. Ex quo aperte cōspicitur, ieiunium duos præcipuos effectus

Simile.

D operari, alterū scilicet, orationi fauere, alterū uero sensualitatis passiones reprimere & mortificare. Idcirco Diuus Basilius illud tantopere laudat, ut in altera concionum, quam de eo habuit sic dicat. Custodes Angeli libentius ac studiosius eorum animas curant, qui per ieiunium purgati fuerunt. Et Paulò inferius sic ait. Angeli per singulas Ecclesias, eorum qui se ieiuniis purgauerunt, catalogum faciunt. O admirabilem sanctissimi ieiunii laudem? Videte qualiter gloriosus Doctor ieiunium effert, dicens. Angelicos

D. Basilius.

gelicos spiritus per parochia, & monasteria, omnes ieiunantes, in catalogum militum Iesu Christi, atque in seruorũ eius numero scribere. Possumus autem cogitare, eos sic ab Angelis in album referri. In domo Episcopi ipse ac famuli eius ieiunant: in domo Prætoris ipse ac famuli eius ieiunant in domo principis huius ciuitatis, ipse ac famuli eius ieiunant, &c. Fœlix illa domus, in qua uir, coniux, filii, ac serui omnes ieiunio uacant: hi in numerum eorum referentur, quos Angeli coram Domino constituent. Eos etiam, qui cibis, & uoluptatibus dediti sunt, & qui nunquam ieiunarunt, maxime cum Ecclesia iubet, Angeli in suis codicibus numerabunt, atque in cælesti regno illos uoraces & helluones esse dicent. Oratio etiam simul cum ieiunio, præcipuè hac temporum calamitate, quibus sensualitas ita præualet, ualde necessaria est. Cum sanctus Benedictus (ut refert Beatus Gregorius) in solitudine esset, tanta iam sanctitate prędítus, ut multa Deus ꝑ ipsum miracula ederet, auiculam quandam nigram circum circa se uolantem aspexit, qua uisa tantis luxuriæ incitamentis, & tentationibus commotus fuit, ut statim de reditu in seculum cogitauerit. O rem omni admiratione dignam? Perpendite quæso, quousque tentatio uirum egregiũ ac miraculis & omnium uirtutum genere clarum, perduxerit. At ipso, diuino sauẽte nomine ad se reuersus, & in seipsum iratus, uestibus se spolians in tribulos & asperrimas spinas se uoluptãdo proiecit, atque ita (ut idem B. Gregorius) per uulnera cutis, uulnera sanauit mentis. Ecce igitur, fratres mei, qualiter sancti dęmonũ tentationes superabant. Multo ergo magis nobis miseris oportunioribus remediis uti conducit, si inclytam de hostibus uolumus uictoriã reportare. Valde ét ad Dei optimi maximi dona comparanda, labores & afflictiones simul cũ oratione adiuuant D. Bonauentura, sacratissimam Virginem Mariam, sanctæ Elizabeth uiduę, ordinem uitæ & orationes suæ explicuisse commemorat. Atq. inter alia quæ ibi refert, hoc unum peculiare commendat, uidelicet, eam excepta plenitudine grati, quam in uisceribus matris suæ accepit, cœtera alia dona & gratiarum dotes ingenti labore, assidua oratione ardẽ-

D. Gre.

B. Greg. ubi sup.

S. Bon. in meditatione.

A tissimis desideriis ac lachrymarum multitudine comparasse. Et adiecit, purissima Virgo cum sancta uidua sermocinans: Hoc unum tibi persuade, nullum cœleste donũ, nullãq. uirtutem absque oratione & corporis afflictione, pręterquam cum Dñs extraordinarium opus & intra suarũ legum limites non contentum facere vult posse obtineri. Huic cęlestis Reginæ sententia, uerba Angeli fauere manifestum est, qui eam plenam gratię appellans, dixit. Inuenisti enim gratiam apud Dominum, ubi ipsam, si tot donis ornata erat, industria, & diligẽtia ea quęsiuisse significauit. His etiam cõcordat dictum sacerdotis Eliachim, qui obsessis ab Holoferne Bethuliæ incolis, & in maximum periculum adductis, hanc tanto uiro dignam sententiam protulit. Scitote, ꝙ exaudiet Dominus orationes uestras, si manentes, manseritis in ieiuniis & orationib. in conspectu eius. Perpendite quæso uerba ista. Si manentes, manseritis, ubi q̃ necessaria sit sanctarum exercitationum perseuerantia aperte insinuatur. In uerbis, quæ supra Angelum dixisse retulimus, orationẽ nõ solum a ieiunio, sed etiam ab eleemosyna adiuuari posse Angelus dicebat, sunt. n. hi nę alę, quibus ipse oratio usque ad Dei cõspectum aduolat. Si in curia negotiũ aliquod uobis cum Rege agẽdum est, illud absque magis sumptibus in finem perducere nequitis, nam famulos Regis, & eos qui sunt a latere ipsius, muneribus ac largitionibus, ut nobis suffragentur, efficere cõtenditis, idque sæpenumero frustra fieri contingit. Quare ergo, ut cum Deo agatis, seruis eius, ipsiusque charissimis, pauperibus uidelicet, aliquid condonare nõ curabitis? Siquidem hoc frustra non agi quit. Quamdiu fecistis uni de his fratrib. meis minimis, mihi fecistis. Ideo S. Ieremias nos admonet, ut corda nostra cum manib. ad Dñm in cælos leuemus. In quo orationes nostras cũ recte factis ac bonis operibus coram Deo coniungendas esse, aperte ostenditur. Quapropter (charissimi fartres) per immensam Dei charitatẽ uos oro, ut siquidem tot modos, quib. preces uestræ apud homines irritę non sint, q̃ritis, multo plures, ut petitiones uestræ corã Deo sint acceptę, inquirere contẽdatis.

Secunda aũt Rogationũ causa est, ut

Luc. 1

B

Iudit. 4

C

Simile.

D

Mat. 25

Thre. 3

Domi-

Dominum deprecemur, uelit iram suam erga nos lenire ac mitigare; nosq. prout scelera nostra mererentur, non puniat, & bella ac seditiones, quæ his maxime tem-
1. Re. 21 poribus oriri solent, cōprimere dignetur. Nam (ut in sacra Pagina dicitur) Initium ueris tempus est, quo Reges ad bella solēt procedere. Quod si aliis seculis hoc fieri oportebat, his profecto temporibus calamitatibus plenis, multo magis necessarium est, siquidem aduersus Rempublicā Christianam, tantam Maurorum multitudo, tot hæreticorum copiæ, ac tot exercitus Turcarum quotidie conflari & acerrime pugnare uidemus, ita ut undique nos hostes obsidere, & circumuallare uideantur. Et rationi consentaneum est ut non eorum uires, non multitudinem, non potentiam, sed scelera nostra, quæ ipsi contra nos ut tela fortissima afferunt,
Simile. pertimescamus. Cum quidam exercitus aduersus alium dimicat, si alter alterius arma possit arripere, sine dubio uictoriam facile reportabit. Igitur quia aduersarii nostri peccata quæ commisimus, pro armis portant, si ab eis arma hęc auferimus, certissima pro nobis uictoria erit, ueram autem iniquitatum nostrarum pœnitentiam facientes eos his armis facillime exuemus. Cum sanctus Moyses Israeliticum populum alloqueretur, hæc in
Deu. 28 Deuteronomio ei dixisse legitur. Si audire nolueris uocem Domini Dei tui, ut custodias & facias omnia mandata eius, uenient super te omnes maledictiones istæ, & apprehenndere. Et inter maledicta quę ibi in filios Israel conieciuntur, hoc unum est, uidelicet. Tradat te Dominus corruentem ante hostes tuos. Et statim inferius ait. Adducet Dominus super te gentem de longinquo, in similitudinem aquilæ uolantis cum impetu. Et infrà. Opprimet te hostis tuus. Propheta etiam
Ierem. 5 Ieremias quoniam Deus in urbe Ierusalem iustos minime inuenit, sic inquit. Idcirco percussit eos leo de sylua, lupus ad uesperam uastauit eos, pardus uigilans super ciuitas eorum. Omnis qui egressus fuerit ex eis, capietur, quia multæ sunt præuaricationes eorum. Per feras istas Dominus tyrannos & hostes immanes, qui eos iussu Dei ob ipsorum flagitia perdituri atque euersuri erant intelligit. Ideo sanctus Ieremias de hoc agens, sic lamen-

A tatur. Peccatum peccauit Ierusalem, propter quod instabilis facta est. Peccatum Thre. 1 peccauit, id est. Peccata peccatis accumulauit, uel nimie peccauit. Propter quod instabilis facta est, id est, fragilis & non potens aduersariis resistere. Quid ergo tur cogitatis, fratres mei, nos illis (maxime cū maiori obligatione nunc astricti simus) bonitate antecellere? Credo equidem, immò & pro certo habeo nos illos nunc minime superare. Ergo ore ne miremur, si quotidie nos tot hostib. obsessos uideamus: ueram pænitentiam agentes, tanto malo, facile diuino fauore medebimus. Do-
B minus Hebræorum populum sic minitatus fuisse, à diuina pagina commemoratur. Ecce ego (inquit) conuertam uasa belli, quæ in manibus uestris sunt, & quibus uos pugnatis aduersum Regem Babylonis. Hoc est, eadem tormenta bellica uos displodent, uulgo, *Los mismos tiros dispararan contra uos*, & cogitātes hostibus uestris nocere propriis armis percutiemini. Et adiecit statim. Posui faciem meam super ciuitatem hanc in malum, & non in bonum. Rex nefarium proditorem & fidelissimum ducent eisdem externis oculis con- Simile.
C templatur, sed illum ut puniat, hunc autem, ut muneribus ac præmiis afficiat. Sic Dominus in præsentiarum ait. Sic in urbem illam peccatricem, ut in ipsam seuere animaduertat, ita oculos coniecturum esse ad puniēdum, sicut iustos ut præmiis eos muneret & condecoret, aspicere solet. Postquam autem Dominus sic toties minitatus est, ut iamiam supplicio Dei puniri, eiusque flagellum in ipsos imminere uideretur, eos iterum S. Propheta eiusdem Dei nomine, ad amicitiam ipsius Dei inuitat, dicens. Audite uerbum Domini domus Dauid, hæc dicit Dominus.
D Iudicate mane iudicium. Quasi diceret. Animaduertite diligenter, & cauete, Ecce ego uosipsos continuo expecto, igitur cōuertimini ad me, ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea. O ineffabilem Domini clementiam & misericordiam, fœlices illi, qui eam totis uiribus apprehendunt. Nos ergo ipsam, siquidem sese temporis occasio offert, uere scelerum nostrorum pœnitentes, diligentissime apprehendamus, qua non solum à pœnis æternis, sed à temporalib. flagellis eripiemur. Nam experientia patet, nubibus turba- Simile.

tiones

Ierem. 21 (margin: Ierem. 2.)

tiones nunquam in terram descendere, nisi ab ipsa terra exhalationes ac uapores, ex quibus gignuntur eædem nubes, tonitria, nimbi, niues, fulgura, ac reliquæ cæli turbationes, prius ascendant. At uapores ii sensim & inuisibiliter quodammodo in altum ascendunt fulgura uero, grandinem ac tempestates palam & in propatulo ex eodē cœlo descendere uidemus. Ita Deum nostrum adeo iustum esse, cogitare debemus, ut in nos, nisi propter ingētia scelera nostra sua supplicia non mittat, ipsumque Deum à nostrorum secreta culpa excitari, ut publice de nobis supplicium sumat: & sic quia peccata nostra ascendunt, supplicia Dei in nos descendant. Atque ita, siquidem ob flagitia nostra in nos turbatione istæ ceciderunt, & nos tot aduersariis obsidentibus oppressos uidemus, unicum ac singulare remedium est, nosipsos in Deum reuerti, antequam penitus euertamur. Egregie enim
1.Re.2 Anna Samuelis mater dixit. Arcus fortiū superatus est (scilicet pro peccatis eorū) & infirmi accincti sunt robore, id est, uir-
2.Mach. 12. tute Dei. Hoc in Machabeis manifeste apparuit, quorum aliqui milites in quodam prælio aduersus hostes suos commisso, cecidisse leguntur. Cumque postea ab aliis sepulturæ traderentur, sic ait diuina Scriptura. Inuenerunt autem sub tunicas interfectorum, de denariis idolorum, quæ apud Ianniam fuerunt, à quibus lex prohibet Iudęos. Omnibus ergo manifestum factum est, ob hanc causam eos corruisse. Omnis itaque benedixerūt iustum iudicium Domini, qui occulta fecerat manifesta. Quid igitur, o peccatores, speratis, in uobis tot à Deo prohibita habentes? Quid tu usurarie expectas, tot latrocinia committens? Quid tu diues, pauperis atque egem pignus apud te retinens? Quid tu iracunde, odium contra fratrem tuum in corde reseruans? Quid tu Ecclesiastici, pectus ambitionibus & auaritiis plenum habens? Quid denique tu, ò libidinose, expectas, turpem ipsius libidinis amorem in corde retinens? Qualiter ergo seruorum Dei continuæ orationes & strenuissimorum ducum exercitus uictoriam consequentur, nobis huiusmodi deprauatam uitam uiuentibus? Ergo à uobis omnia ista scelera expellite, mentesque uestras, antequam diuinus furor uos

A absorbeat, expurgate. Cum aliquando Hebeæorum manus, ut diuina pagina refert, contra hostes paucissimos pugnaret, Iosue 7. statim terga uertentes, percussi sunt ab illis pertimuitque cor populi, & ad instar aquę liquefactum est Iosue uero scidit uestimenta sua, & pronus cecidit in terram, coram arca Domini usque ad uesperam, tam ipse, quam omnes senes Israel. Perpendite uerbum illud, Iosue uero, habet enim magnam emphasim, ac si diceret. Cor populi pertimuit, & omnem fortitudinem suam amisit. Itaque sicut aqua minime resistere ualet, sic Hebręorum corda adeo
B ad resistendum impotentia remanserunt, ut corda esse nō uiderentur. Iosue uero, ac Simile. senes Israel animum recipientes, negotiū Domino tradiderunt. Hoc etiam munere senes & maiores natu, in Republica atque in congregationibus uti debent, totis uiribus conantes, ut remedium pauperibus adhibeatur. Pronus igitur in terram dux sanctus dicebat. Mi Domine Deus, quid dicam, uidens Israelem hostibus suis terga uertentem? Quid facies magno nomini tuo? Dixitq; Dominus ad Iosue surge, cur iaces pronus in terra? Peccauit Is-
C rael, & præuaricatus est pactum meum, nec poterit stare ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. Hęc omnia Dominus aiebat, eo qđ unus duntaxat ex filiis Israel pallium coccineum, & ducentos syclos argenti, regulamque auream, quę in hostium castris supererāt, sibi collegerat, & sub terrā absconderat. O rem stupendam. Videte qualiter Deus (licet ibi quamplurimi uiri probi erant) propter unius peccatum, auxilium suum ac fauorem omnibus denegauit. Atque ut rem magis amplificet cum unus tantum peccauerit, omnem Israel deliquisse,
D Dominus inquit. Denique propter furtum ab uno commissum, omnis exercitus superatus est. O incomprehensibilia iudicia Dei. Vt quid, fratres, talia audientes, non obstupescimus? Quare, cum modo in Ecclesia Catholica tot pii ac religiosi uiri sint, tot sacerdotes sancti, tot monachi multis uirtutib. ornati, tot purissimæ uirgines, tot denique sancti coniuges, si toties ab hostibus nostri superamur, in admiratione rapimur, siquidem inter hos bonos tot improbi ac scelerati reperiuntur, maxime in ipsis bellorum copiis & exercitibus,

citibus, ubi oēs ferè milites seclusa fide, Barbaros infideles cunctis morib. imitari uidētur? Sic ubi nos legimus: Egressi sunt
1.Re.13 de castris Philisthinorum ad præliandum tres cunei, alia translatio habet: Egressi sunt ad prædandum. Et in contextu Græco, & paraphrasi Chaldaica habetur; Egressi sunt ad corrumpendum, ubi illos omnes latronum, & corruptorum magis, quā militum nomen obtinere posse, significatum est. Nec illos fuisse tales mirandum est, siquidem perfidi erant ethnici. At uerò militem Christianū furem esse, aut blasphemum, aut populorum uastatorem, aut alia id genus crimina perpetrare, nefariū, & impiissimum est, atque lachrymis omni cum miseratione deplorandum. O infinitæ maiestatis Deus, medere domine propter infinitam clemētiam tuam, siquidem in terris non est, qui uelit remedium adhibere tot flagitiis atque sceleribus. Maxi-
Iosue ubi sup. me ponderanda est sapientissimi ducis Iosue in supra narrato casu prudentia. Qui delinquenti, ut crimen suum confiteretur persuadens, blandis, & amorem præ se ferentibus uerbis, sic ait: Fili mi da gloriam domino Deo Israel, & confitere, atq. indica mihi, quid feceris. Da gloriam Deo, inquit quoniam dominus, eo quod uerba, quæ Hebręis promiserat, circa tutelam ac ipsorum defensionem, non seruabat, diffamatus esse uidebatur. Confessio autē furti erat, domino gloriam dare, nam ex illa ostēdebatur dominus, iure optimo Hebręis
Deu.32 propter scelera eorū, opem ferre noluisse. Cum his omnibus S. Moysi dictum cohæret, qui sic ait: Utinam saperent, & intelligerent, atq nouissima prouiderent. Quomodo persequebatur unus mille, & duo fugarent decem millia? nonne ideo, quia Deus suus uendidit eos, & dominus conclusit illos? O utinam nunc milites Christiani, quando infidelibus bellum inferre uolunt, ante oculos suos gloriam, & pœnam æternam, quæ nouissima sunt proponeret. Nam si ita esset, unus duntaxat miles mille hostes superaret, & duo fugarent decem millia. Simul etiam cum mentis puritate optimum armorū genus est ad insignem uictoriam reportandam ipsa ora-
Gen.48 tio. Hac S Patriarcha Iacob honorifice uicit, & ita cum filio suo Ioseph loquens: Do tibi, inquit, partem unam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi gla-

A dio, & arcu meo. Hic sanctus Patriarcha nusquam armis accinctus, nec arcum intendisse, uel arma sumpsisse legitur, cū populus ille, tempore quo filii eius iniuriam sorori suę Dinæ illatam ulti fuerunt, euersus, & solo æquatus est: imo ipse senex aduersus eos, eo quod rem crudelissimam commisissent, indignatus est. Quare ergo nūc ui, & armis eam cepisse testatur? Huic quęstioni Chaldaica translatio satisfacit, quę sic habet: Quam orationibus acquisiui, hęc namque longe meliora sunt arma, quàm enses, arcus, atque alia tela manu fabricata. Ubi etiam aliorum translatio
B notanda est, quę sic habet. Quam tuli de manu Amorrhæi gladio, & prece mea.

Tertia ratio ob quam rogationes fiunt est ad dominum obsecrandum, ut nobis frugum abundātiam, qua ipsi seruiamus, cōferat, ex hoc.n. tpe totius anni remediū pendet. Ut aūt hoc facilè consequamur, simul cum oratione, uera pęnitentia, atq; animi synceritas est nobis necessaria. Nā Deus pp peccata hominum, ut ipsi ad eū conuertantur, sterilitas eos punire solet. Quemadmodum tenera mater sibi dilectissimum filium habens, quem domi suę Simile.
C nunquam detinere ualet, sed uix mane surgit cū statim auiæ ędes petit, eo quod ipsa ei poma præbet, ac multis cupediis, & liguritionibus indulget, hoc remedio (ne puer auiam tanto amore prosequatur, ut matrem suam deserere uelit) utitur, uidelicet, infantis auiam admonet, ut ei illa, quę solet non præbeat, imò potius ipsum illis oib. priuet, quo facto (inquit ipsa) me matrē, ut rō postulat, iste puerulus diliget, sic Dn̄s, cum nos terrena diligentes, nostrāq; auiam, uidelicet terrā pp fructus atq; alia parui momenti, quæ ipsa nobis producit, nimio amore prosequentes, aspiciat, ut a-
D morem quo ipsam terrā diligimus, totū in Deū trāsferamus, ipsi terrę imperat, ut sterilis fiat, nobisq; panē, uinū, atq. alios fructus non proferat. Ideo Hebræis in sacra Leu.26
pagina dixit: Quòd si non audieritis me, nec feceritis oīa mādata mea, dabo uobis cœlū desuper sicut ferrū, & terram æneā, consumetur incassum labor uester, non proferet terra germen, nec arbores poma pbebunt. Iustū est.n. ut siquidē tu, o peccator, erga Deū sterilis es, ipsæ creaturæ erga te ēt steriles fiāt. Et per Oseā Prophetā Ose.2.
ipse dn̄s de peccatoribus, eo qđ tempora-

ralibus bonis in Dei offensam utuntur, his uerbis conqueritur. Idcirco conuertam, & sumam fructum meum in tempore suo, & liberabo lanam meam, & linum meum, quo operiebant ignominiam suã. Perpendite quæso, uerba hæc. Liberabo lanam meam, &c. Vbi Dominus aperte innuit, creaturas, quę peccatoribus inseruiunt, captiuas esse, in ipsumque, ut eas redimat uoces mittere. Si Rex seruo suo, qui Christianam fidem professus est, imperaret, ut improbo Turcarum Imperatori, licet ipsius infectissimus sit hostis, seruitutem adhiberet, quomodo huiusmodi seruus clamaret, quas uoces in cęlum mitteret, dicens. Domine Rex, quid tibi mali feci, aut in te commisi, quare rem mihi tam grauem iubes? Ita omnes creaturæ, quæ peccatoribus inseruiunt, ingemiscũt, & in Deum uociferantur, ac si scirent loqui, ipsum deprecarentur, ut eas a seruitute misera liberaret, ac dicerent, Domine ab his inimicis tuis, in quorum captiuitate sumus, nos eripe. Dominus uero sic ait. Ergo liberabo lanam meam, & linum meum. Tunc autem creaturas eripit, quando ipsas ab impiorum potestate educit, fructus gelu, frigore, & ariditate consumens. Et apud eundem Prophetam idem dominus inquit. Area, & torcular non pascet eos, & uinum mentietur eis. Vbi maxime ponderandum est, dominum hic nõ dicere, uineas, & agros eis fructum esse negaturos, sed areas, & torcularia ipsum nõ esse præbitura. In quo significauit, peccatores ipsos frumento, & uino, eo tempore quo iam in areis, & torcularibus collecta erant, iure optimo fore priuandos, ut maiori dolore ac tristitia miseri afficiantur. Quocirca fratres mei, ad dominum reuertamur, siquidem, ut nos ad se attrahat, tot modos, artes, & inuentiones quęrit. Cum igitur pluuię atque aliarum rerum sterilitas est, ad eas postulandas domini deprecationes ac pompę fieri solent. Cum uero rerum abundantia ac fertilitas est, tunc ad agẽdas ipsi domino gratias fiunt, nam sancta Ecclesia nunquam pro beneficiis acceptis ingrata extitit. Felis seu catus cum esurit, iuxta domini sui pedes uestimenta eius unguibus blande atterens gemebundus uociferatur, atque pedibus, manibus, totoque corpore cibum postulare uidetur. Qui ubi primum aliquid ab

Simile.

Oseæ 9.

Simile.

A ipso accipit, statim illud in ore ferens mugiens transilit, & in domus angulo manducans, & mugiens, dum prędam in unguibus habet, oculos in dominum minime subleuat, finito uero cibo iterum gemens, ut prius fecerat, a domino illum repetit. Sic ingrati, cum necessitate opprimuntur, oculos suos, & corda in Deum erigunt, & instanter ab eo remedium postulant. Domino uero precibus eorum annuente, ipsi, postquam postulata consequuntur, illis detenti, & occupati, cum proximis rixantes, & contra ipsos murmurantes, ac ueluti cati edentes, & mugientes, amplius ipsius Dei non recordantur, B nec oculos in cœlum eleuant, quousque iterum necessitate opprimuntur. Non sic Ecclesia sancta, non sic, sed creatori suo pro beneficiis acceptis grata, quas potest illi gratias refert. S. Ierem. ait. Nunquid sunt in sculptilibus Gentium, qui pluant, aut cœli possunt dare imbres? Nonne tu es dominus Deus noster, quem expectauimus? Tu fecisti hęc omnia. Omnes cœli nubes, & cuncta terra, imbres, seu unam tantummodo aquæ guttam absque imperio Dei mittere non possunt, idcirco ab C eo pluuia cęterasque hominibus necessaria petenda sunt, eique ob illa gratiarum actiones referendæ. Quarta deniq. ratio, propter quam rogationes fiunt, est ad cælestem reparationem nostram Iesum Christum obsecrandum, ut nos, siquidem ipse hoc tẽpore in cœlum ascendisse creditur, doceat, erudiat, atque in sanctissima uestigia sua dirigat, nobisq. tribuat uirtutem, qua ad recipiendum spiritum sanctum, quem etiam modo ipse dominus post ascensionem suam in sacros discipulos misit, pręparemur. Apud S. Prophetam Ioelem Deus promissionem hanc fecisse legi D tur. Effundam spiritum meum super omnem carnem, idest, uirtus spiritus mei usq. ad ultimos fideles, qui in mundo futuri sunt, perueniet. At sicut illi primi parẽtes, ut promissio hæc adimpleretur, erant in oratione perseuerantes, ita nos etiam esse debemus, spiritus enim noster uitã sine illo diuino spiritu habere non potest. Quocirca egregie nos D. Paulus admonet, dicens, Spiritum nolite extinguere. Spiritus enim humanus extinguitur, quando fugatur spiritus diuinus. Elegans profecto metaphora hæc ex lucerna sũpta est, quę

Iere. 14

Ioel 2.

Thess. 5

tunc

tunc extinguitur, cum lineamentum Hispanè, paulo, ignis participatione priuatur. Sic spiritus noster, cum ab igne diuino priuatur, statim extinguitur. Idem etiam sanctus Apostolus inquit. Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Vbi alia translatio habet, in diem resurrectionis, & sic est in contextu Græco, & in Syriaca translatione. Hoc est. Ne permittatis Spiritum sanctum a uobis propter scelera uestra abesse: eius enim absentia erit causa qua spiritus uester tristetur, & afflictus sit. Atque ita, Nolite contristare Spiritum sanctum, significat, Ne Spiritus sanctus absentia sua uos propter culpam uestram faciat contristare. Postulantes autem hūc diuinum spiritum, & accipientes (inquit idem Beatus Apostolus) solici estote seruare unitatem in uinculo pacis, ut uester spiritus, scilicet, inseparabilis sit a spiritu diuino, nam ab ea re, cui noster spiritus accedit, bonum uel malum in se recipit.

Ephe. 4.

Ephe. 4.

Ideo Apostolus ipse ait. Qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur (uidelicet cum ea) qui autem domino, unus spiritus est (scilicet cum eo) ut plane quantū inter utrumque intersit, uideatis. Ideo soliciti estote seruare unitatem spiritus, id est, cum ipso Spiritu sancto. Id autem quo spiritus hic plurimum conseruatur, inter alia pax cum proximis est, & ideo adiecit, in uinculo pacis. Sed ut hæc omnia postulare sciamus, nobis huius sancti Euangelii lectionem sacrosancta Ecclesia proponit, in qua habetur parabola hominis necessitate oppressi, qui media nocte amicum, ut tres panes sibi accommodaret, obsecraturus inuisit, a quo tandem illos quoniam ipsum precibus importunis obsecrauit, accepit. In quo diuinus magister perseuerantiam, qua orare, & Deum ipsum ardenti studio obsecrare debemus, nos docet. Finita uero parabola inquit. *Et ego nobis dico, Petite & dabitur uobis.* Vbi uerbum illud, Et ego uobis dico, magnā emphasim habet, quasi diceret. Ego, qui propter uos homo factus sum, & qui uestris necessitatibus mederi cupio, dico uobis, ut hoc modo petatis. *Quærite & inuenietis, pulsate & aperietur uobis.* Neminē otiosum esse dominus uult, sed ore, corde, ac manibus petendum esse, ipsius domini uoluntas est. Id autē quod petere debemus,

1. Co. 6.

A non nominatur, quoniam diuina gratia, fauor ac gloria, uerbis explicari minime potest. Ne autem quis existimaret, hęc omnia sacris tantummodo discipulis dicta esse, adiungitur statim. Omnis enim qui petit, accipit, &c. O admirabilem summi Dei liberalitatem, qui tot uiis, modis, ac rationib. nos in spem consequendi illa, quæ postulamus allicit, & fortissimos reddit inuitando. Denique concludit dicens. Si ergo uos cum sitis mali, nostris bona dare filiis uestris, quanto magis Pater uester de cœlo dabit spiritum bonum petētibus se? O utinam hanc efficacissimam rationem cordi

B bus nostris reponeremus, ac nunquam a nostra memoria laberetur. Illa enim duntaxat nos moueret, ut tanquam filii ab huiusmodi Patrem, qui nos tanto amore prosequitur, spiritum bonum (idest, omne spirituale, donum) petituri accederemus, atq. ita diuites diuina gratia fieremus, qua consequeremur gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

C

IN EADEM FERIA II. in Litaniis maioribus.

Concio II.

Quis uestrum habebit amicum, & cæ.
Lucæ 11.

GLoriosus Apostolus D. Iacobus, in ultimo suę epistolę capite, hæc suauissima profert uerba. Multum ualet deprecatio iusti assidua. Quod cō firmat dicens. Elias homo erat similis nobis, passibilis, & oratione orauit, ut nō plueret super terram, & non pluit annos tres & menses sex. Et rursum orauit, & cœlū dedit pluuiam, & terra dedit fructū suum. Si igitur oratio cuiusdā iusti, tantæ efficacię & potentiæ erga Deū est, quāto maioris efficacię multorū iustorum erit oratio? His etiam diuina Scriptura assentitur, quæ sic ait. Aedificauit Noe altare domino, & obtulit holocausta super altare, odoratusque est Dominus odorem suauitatis, &

Iac. ulti.

D

Gene. 8.

ait

ait ad eum. Nequaquam ultra maledicam terræ propter homines. O stupendam efficaciam orationis, & sacrificii serui Dei?
Gene. 6. Propter multorum peccata dominus sic paulo ante dixerat. Delebo hominem, quẽ creaui a facie terrę. At propter sacrificium & orationem quam iustus Patriarcha Noe ei obtulit, se amplius terras aquarum multitudine non esse operturum pollicetur. Et in eadem sacra Scriptura dicitur, quod Aegypti regno, plaga ranarum oppresso
Exod. 8 Rex Pharao cum sancto Moyse, & Aaron sic locutus est. Orate dominum, ut auferat ranas a me & a populo meo. Egressiq; sunt Moyses & Aaron a Pharaone, ut orarent. Qui enim orationi attente uacare uult, omnem populi tumultum uitare debet. Nam licet uerum sit, hominem ubiq; orationi posse operam dare, Deumque
Psal. 62 laudibus efferre (propter quod Sanctus Dauid ait. In omni loco dominationis eius benedic anima mea domino) tamen multo melior in solitudine ad hoc agendum congruitas, & dispositio reperitur. Cum autem egressi essent ambo a Pharaonis domo, clamauit Moyses ad dominum, fecitque dominus iuxta uerbum Moysi, & mortuæ sunt ranæ de domibus, & de uillis, & de agris. Perpendite, quęso, emphasim uerborum istorum, (uidelicet, Fecitque dominus iuxta uerbum Moysi) res enim planè consideratione digna est, quod dominus serui uoluntatem adimpleat. Ideo merito S. Dauid ait: Quam bonus Israel Deus, ij qui recto sunt corde. Abiectus ille pauperculus ac cõtemptus Moyses, plus apud dominum, quam diues, & superbus Rex Pharao cum sui Regni amplitudine ualebat, uniusque iusti oratio omnibus totius Regni remedium obtinuit. Quod uero in prę sentiarum maximè ponderare debebemus hoc est, uidelicet, orationem solius duntaxat hominis pii, quamplurimi impiis prodesse posse. Vnde, obsecro, oriri existimatis, quod cum tot scelera ac flagitia in urbibus & Rebuspublicis grassentur, dominus seuera rigidaque supplicia in nos pro culparum meritis non mittit? Potissima certe causa est, quoniam aliqui Moysi similes, in locis secretis & in religionum angulis pro nobis continuo orant. Qualiter hoc in Dei amorem (siquidem optimum amicum eum esse uidemus, & suos etiam in hac uita nimio honore afficere) nos in-

A uitat. Discamus ergo hinc omnes iustos magni facere, & non solum illos, qui in cęlis sunt, sed etiam eos, qui in terris uitam degunt, eo quod a domino ita diliguntur: Si igitur unius iusti oratio tam potens est, quanto magis multorum potentior erit deprecatio? Hoc nobis Diuus Hieronymus D. Hier.
explicans Annæ matris Samuelis cãticum sup. 1. re.
eleganter insinuat. Nam ubi nos legimus: 1. ito. 4
Domini enim sunt cardines terræ, & posuit c. 105.
super eos orbem, ipse transtulit. Domini enim sunt afflicti terræ, & posuit super eos orbem. Vbi ipse Diuus Hieronymus quãdam Hebręorum antiquorum Doctorum
B approbat expositionem, quæ asserit, Deũ propter merita & orationes pauperum spiritu, mundum sustinere. Satis optimè Propheta Daniel orationem multorum poten- Dan. 2.
tem esse intellexit, siquidem ad intelligendum somnii Regiis Nabuchodonosor mysterium, (ut sacra pagina testatur) ingressus est domum suam, Ananiæque & Misaeli, & Azariæ sociis suis indicauit negotium, ut quærerent misericordiam a facie Dei cœli super sacramento isto. Et Beatus A- 2. Co. 1.
postolus ait. Deus de tantis periculis nos eripuit, & eruit, in quem speramus, quoniã & adhuc eripiet adiuuantibus uobis in o-
C ratione pro nobis, ut ex multarum personis facierum, eius quæ in nobis est donatio nis, per multos gratiæ agantur pro nobis Ecce quo pacto Sanctus Apostolus fatetur orationes a pluribus fusas ante Deum pro se, non parum illi adiumenti contulisse. Atque ita Propheta Ioel ait, non unũ aut Ioel. 1.
alterum ad implorandam misericordiam esse congregandum, sed multos. Vocate, inquit, cętum, congregate senes, omnes habitatores terræ in domum domini Dei uestri, & clamate ad dominum. Ecclesiastes etiam sic ait: Funiculus triplex difficile rũ
D pitur. Quid sunt orationes, nisi funiculi, quibus diuinas manus, ne de nobis uindictam sumant, ligamus? Quanto igitur plures fideles orauerint, tantò plures funiculi, uidelicet, orationes iungentur. Et si funicu Eccle. 4
lus triplex difficile rumpitur, laboriosius profecto centesimus ac ducentesimus rumpetur. Sacrosancta ergo Ecclesia plurimorũ simul fidelium orationes efficaces esse intelligens, rogationes has & litanias uniuersales his dieb. ad placandã Dei optimi maximi irã, eiusq; diuinã misericordiã obtinendã solenniter celebrat. Quod si pręte-

riti-

ritis temporibus hoc fecit multo magis nunc facere ei opus est, maxime cum se undique tot tamque immanibus hostibus obsessam uideat. Quod quidem ob ingenia scelera nostra euenire, maxime pertimescere debemus. Dominus enim
Ierem. 1 Hebræorum populum per Ieremiam prophetam sic minatus est. Ecce ego conuocabo omnes cognationes Regnorũ Aquilonis, & uenient & ponãt unusquisque solium suum in introitu portarum Ierusalem, & super omnes muros eius in circuitu, & super uniuersas urbes Iuda, & loquar iudicia mea cum eis, super omnem malitiam eorum qui dereliquerunt me. O terribilem & admirandam comminationem. Cogitatisne, o peccatores, eos qui nobis bellum inferunt, homines esse? Scitote iras Dei esse, ipsumque Deum esse præcipuum aduersus nos hostium conuocatorem? Hispanè, *El es el muñidor principal, que manda mouendo las uanderas de los enemigos cõtra nosotros*, Vt aperte S. Propheta hic significat, cum ait. Ecce ego cõuocabo omnes cognationes regnorum. Examinate vobiscum uerba illa: Loquar iudicia mea, in quibus dominus linguam suam, uoces atque reprehensiones esse flagella, quibus nos cędit, manifeste insinuat. Cum ego, inquit, conuocauero & inclusero in domos uestras hostium uexilla, & ad ianuas uestras eorum tentoria castramentatus fuero, ipsique aduersarii uobiscum infestissimum bellum gesserint, tunc loquar iudicia mea cum eis. Enses illorũ, tela, tormenta bellica, machinæ, ac munitiones erunt uoces meæ, & altisoni præcones, qui, quales uos estis, prædicabunt. Et idem S. Pro-
Thre. 2. pheta sic alibi inquit; Cogitauit dominus dissipare murum filiæ Sion, tetendit funiculum suum, & non auertit manum suam a perditione. Hic sanctus propheta ostendit, flagella, quæ hominibus inferuntur, nõ casu euenire, sed ab immenso Deo mitti. Et adducit sanctus propheta dominum, ut supplicium de eis sumeret, funiculum suum, hoc est, iustitiam suam tetendisse, ut, uidelicet, animaduersio & punitio pro ratione criminum fieret. Vę, væ, væ, ac millies uæ nobis, si dominus secundum peccatorum nostrorum mensuram nos punit. O infinitę maiestatis Deus, si super scelera nostra funiculum tuæ iustitiæ tendis, uisque sicut iniquitates nostræ merentur,

A nos flagellare, quid erit nobis? Maximè uobis notandum est, adeo homines in alios diuina permittente iustitia, truces atque crudeles existere, ut Hebræi hoc intel- Iudi. 10
ligẽtes satius esse putauerint, se manui Dei, ut ab ipso punirentur, subiicere, quam per manus aliorum hominum puniri. Hoc aperte in diuinis literis apparet, ubi domino Iudæis minitante, ipsi sic dixerunt; Peccauimus, redde tu nobis quidquid tibi placet, tantum nunc libera nos. Nam licet improbi ad puniendum iussu Dei sint ipsius Dei manus, sunt tamen manus crudelissimæ. Alię uero causæ secundæ, non tam
B seuerę sunt in castigando. Ipsi autem carnifices, & qui domino permittente alios corrigunt & puniunt immunes à supplicio se mansuros esse non existiment. Isaias Isai. 10.
enim Propheta de Rege Nabuchodonosor, qui immanis erga plurimos extitit, sic ait; Vę Assur uirga furoris mei, & baculus ipse est, in manu eius indignatio mea. Et paulo inferius inquit. Et erit, cum impleuerit Dominus cuncta opera sua in monte Sion, & in Ierusalem, uisitabo super fructum magnifici cordis (id est, superbi) Regis Assur, & super gloriam altitudinis
C oculorum eius. Attendite, obsecro, qualiter sanctus Propheta atrocia flagella, quibus homines uapulant, opera Dei appellat. Aduertite etiam qualiter postquam Assyrii Hebræos euerterunt, dominus ipsos etiam euertit, & solo æquauit. Deus enim peculiarem hominem ditione potentem, improbum ac nefarium, ut alios puniat in terris esse permittit, illum tamen impunè nõ abiturum certissimum est. Sicut in Christianorum infestissimo Simile.
hoste Rege Turcarum contingit, qui quauis crudelissimum Ecclesiæ Dei flagellum sit, non tamen ipse iustus dominus eum
D ob has crudelitates ac tyrannidem absque supplicio relinquet. Cum igitur modo hunc potentissimum hostem, non solum ex aduerso, sed etiam tot hæreticos atque infideles habeamus, maxime nobis orationis sanctæ refugio & asylo opus est. In Iosue 5.
sacra pagina dux Iosue ad omnem Israel sic dixisse fertur; Vociferamini, tradet enim uobis dominus ciuitatem. Nec existimandum est, ipsum ducem eis uociferari sine oratione ac diuinis laudibus iussisse, nam solis linguis uocem emittere, parum aut nihil prodest. Aduertite etiam, cum in

Plurali numero loqui, uult enim, ut omnes simul clamores edant, & ad dominum corde uociferentur. Intelligebat nanque uir sanctus, concordiam in clamoribus ac multorum uocibus apud dominum multum ponderis ac momenti habere. Atque ita Christus Redemptor noster apud Sanctum Matthæum sic ait: Di-
Mat. 18. co uobis, quia si duo ex uobis consẽserint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo qui in cœlis est. Quid igitur erit, quãdo mille aut duo
Iudic. 7. mille consenserint? At credendum est, quod quemadmodum, cum Hebræi contra Madianitas duce Gedeone arma cepe- B
runt, gladius domini & Gedeonis clamauerunt, ita uoces illæ, quibus Hebræi clamabãt gladius domini & ducis Iosue fortissimi erant. Vbi innuitur, quod clamor fortissimus est gladius Dei, id est, potẽtia Dei & Iesu Christi. Quid enim mundus uel infernus, contra Dei & Iesu Christi filii eius potentiam facere poterunt? Ideo, fratres mei, uos obsecro, ut ad hunc supernum Patrem, per cœlestis eius filii merita spiritu uociferemini, ut nobis in tot aduersitatibus & pressuris opem ferre ac fauere dignetur. Vbi nos legimus apud San-
Iob 31. ctus Iob: Quis mihi tribuat auditorem, C
ut desiderium meum audiat omnipotẽs? alii transtulerunt: Quis mihi tribuat adiutorem? & sic etiam Beatus Gregorius legit. Hunc adiutorem, quem sanctus uir desiderabat, iã nos habemus, uidelicet Christum Redemptorem nostrum, qui coram æterno Patre suo continuo nos adiuuat, ideo nobis præcipit, ut in nomine suo pe-
Dani. 9. tamus. Propheta Daniel calamitates, quas Hebręus populus ob immensa scelera sua patiebatur, animaduertens, oratione deuotissima dominum deprecatus est, ac postquam eum populum iustissimè puniri confessus est, dicens: Tibi domine iustitia, nobis autem confusio faciei, sicut est hodie habitatoribus Ierusalem & omni Israel. Et postquam etiam dixit. Propter temetipsum inclina Deus meus aurem tuam, & audi, aperi oculos tuos, & uide desolationem nostram & ciuitatem, super quã inuocatus est nomen tuum, statim adiecit Nec enim in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Nos uero deprecationibus nostris & ora-

A tionibus aliquid amplius addituri sumus. Nam sic dicere debemus: Non in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus multis, atque in filii tui domini nostri Iesu Christi meritis. Id autem, quod ad res bellicas oratione comparatur, aperte in sacra Scriptura conspicitur. Vbi cum aduersus Iosaphat Hebræorum Re- 2. Paralip. 20.
gem ingens infidelium copia aciem dirigeret, Rex ipse timore perterritus, totum se ad dominum deprecandum contulisse legitur, & prædicauit (aiunt sacræ literæ) ieiunium uniuerso Iuda, congregatusque est Iudas ad deprecandum dominum, sed & omnes de urbibus suis uenerunt ad obsecrandum eum. Et paulo inferius: Cum iam Rex misericordiam a domino postulasset, sic dicitur. In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos. Sed cum ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. Ante exercitum suum, cum iam ad hostium conspectum appropinquarent, prudens Rex cantores qui Dominum in templo suis canticis laudare solebant, collocauit, ut antecedentes exercitum, uoce consona dicerent Confitemini domino, quoniam in æternum misericordia eius. Cumque cœpissent laudes canere, uertit dominus insidias eorum in semetipsos, filiorum, scilicet, Ammon, & Moab, & montis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent contra Iudam, & percussi sunt. Itaque Hebræis laudes Domino decantantibus, ipsi hostes in semetipsos uersi mutuis concidere uulneribus. Iosaphat uero & omnis populus cum eo spolia inimicorum ac diuitias eorum per tres dies auferre
D & portare non poterat, tanta erat prædæ magnitudo. Ex his potest optime intelligi ratio, ob quam Balach Moabitarum Rex, cum ad præliandum contra filios Israel exercitum comparare debe- Nu. 22.
ret, huius rei immemor, nuntios ad Balaam misit, ut uerbis & orationibus imprecatoriis eos superaret, atque ita hostes propulsaret ac uinceret, & ipse a periculo in quo erat, liberaretur. Quod (ut Origeni uiro sapientissimo placet) rex ille Ethnicus fecit, eo quod populum Israeliticum orationibus magis quam

armis hostes superare audierat: idcirco ipse etiam uerbis aduersus eos pugnare contendebat. Ut autem hoc ita esse (inquit Origenes) intelligatis, ex sacra Scriptura intelligite id, quod ego a quodam magistro Hebræo (qui relicta sua secta ad Christianorum fidem se conuertit) accepi Scriptum est (inquit) quod dixit Moab ad seniores Madian. Nunc ablinget synagoga hæc omnes qui in circuitu nostro sunt, sicut ablingit uitulus herbam campi. Cur (ait) tali usus est exemplo? Propter hoc absque dubio, quoniam uitulus herbam campi ore conterit & euellit, lingua uero tanquam falce omnem quam inuenit, secat. ita populus hic labiis & lingua contra hostes præliatur, & pro armis uerbis utitur. Hæc Origenes. Satis aperte hoc, quod narrauimus, in sancto rege Iosaphat & exercitu eius apparuit. Licet autem tibi orationibus duntaxat filii Israel hostes uicerint, uictoriamque ab eis reputauerint, tamen non decet, nos eo modo in orationibus fiduciam nostram collocare, ut id quod in nobis est, ad eam consequendam prætermittamus. Quemadmodum sanctus Ezechias rex fecisse legitur, qui cum Sennacherib regem Assyriorum contra se aciem magnam dirigere cerneret, muros ciuitatis muniri ac refici curauit, & fecit uniuersi generis armaturam, & clipeos, & conuocauit uniuersum exercitum, & loquutus est ad eos, dicens. Viriliter agite & confortamini, nolite timere, nec paueatis regem Assyriorum, & uniuersam multitudinem, quæ est cum eo, multo enim plures nobiscum sũt, quàm cum illo. Cum illo enim est brachium carneum nobiscum dominus Deus noster, qui auxiliator est, noster, pugnatque pro nobis. Animaduertite, obsecro, hunc sanctum Regem ita in Domino spem habuisse, ut id, quod ex parte sua ad defendendum, & propugnandum se ab hostibus facere posset, non fuerit oblitus Iudas etiam Machabeus suis militibus postquam eos ad prœliandum contra ingentem hostium copiam præparauerat, sic dixisse legitur. Nõ in multitudine exercitus uictoria belli, sed de cœlo fortitudo est. Ipsi ueniunt ad nos in multitudine contumaciæ & superbię, ut disperdant nos, nos uerò pugnabimus pro animabus nostris & legibus nostris, & ipse dominus conteret eos ante faciem nostram. Quapropter non solum oportet nobis sanctæ Ecclesiæ nostris orationibus hoc tempore fauere, uerum etiam illos, qui uiribus pol ent, personaliter contra infestissimos sanctissimæ fidei nostræ hostes ad præliandum ire, iustissimum est.

Simile.

2.Pa.32

1.Mac.3

Quod ut intelligatis, quam sanctum & coram Deo meritorium sit, sciendum est, quod (ut ex diuinis literis constat) postquam Hebræi a quodam crudeli tyranno nomine Sisarai qui eos ingenti uirorũ copia inuaserat, uictoriam reportarunt. Delbora Prophetissa, Spiritu sancto admonita, omnib. tribubus quę ad fauẽdum illi prælio pugnaturi uenerant, summas dedit benedictiones. Tribui uerò Rubẽ, qui eo quod gregem suum pascebat, suis fratribus non est auxiliatus, dixit. Quare habitat inter duos terminos, ut audias sibilos gregum? Et paulo inferius adiecit Maledicite terræ Meroz, dixit Angelus Dei, maledicite habitatoribus eius, quia non uenerunt ad auxilium domini. Ubi ualde ponderandum est, hanc sanctam mulierẽ auxilium domini appellare, cum seruis eius subuenitur, quoties a tyrannis atque infidelibus opprimuntur. O nimium fœlices, ac per beatos illos, qui sanctissimæ fidei nostræ zelo contra infideles in bellũ se conferunt, siquidem de illis dici potest, in auxiliũ domini pergere. Sed heu, heu, quam multi in auxilium domini ad bellũ pergunt, ut sensus suos in sceleribus pascant, & suis uoluptatibus atque abominationibus satisfaciants. Hi uitam suam in seruitute Satanæ, potius quam in seruitio Dei consumere uolunt. Dicite, quęso, mihi, ò miseri & infœlices peccatores, nonne satius esset, uitam uestram quæ hodie aut cras minima quaque ęgritudine consumetur, in præliis ad propugnandum fidem catholicam Domino offerre? Profectò scelera uestra, uos tãto bono indignos reddunt Rationi etiam cõsentaneum est, nos maxime hoc tempore, quo carnis incitamenta cum spiritu magis contendunt, orationi uacare, illa enim telum est præcipuum, quo uictoria repotanda est. Atque Christus Redemptor noster suis sacris discipulis dixit. Orate ne intretis in tentationem, non ut non tentemini, sed ne intretis in tentationem, i. ne ab illa uincamini. Et quẽadmodum fur cum uocesillius quem

Iudic. 5

Luc. 22

prædari conatur, audit, statim terga uertit, quoniam intelligit, uicinos uocibus alterius uicini clamantis ad fauendum adesse: sic oratio dæmones fugat, & angelos sanctosque ad fauendum oranti prouocat. Et quemadmodum seruus, qui latronem domum heri sui spoliantem uidet, si non uociferatur, consentiens, & proditor censetur, ita ille, qui tentationem in corpore suo sentit, si auxilium orando non implorat, Dei & animæ suæ proditor esse iudicatur. Lacedæmones gloriosius esse putabant, hostem arte potius quam uiribus superare. Nam uires hominibus & brutis communes sunt, ars uero & sapientia solius hominis propria est. Quapropter cum uiribus uincebant, gallum gallinaceum Marti offerebant. cum uero arte, bouem, innuentes in hoc, plus secundo uictoriæ generi, quam primo deberi.

Similia

Sic passiones nostras, dæmonem, & mundum, atque carnem arte, & stratagemate oportet superare, nam illos solis uiribus nostris nos uelle superare, est impossibile. Inter præcipua autem stratagemata, & artes ad uictoriam comparandam, singularis est oratio. Hac Sanctus Dauid usus est, qui sic ait. Tu domine, custodiet nos a generatione hac in æternum, in circuitu impii ambulant. Hoc est. Tu Domine ab hac impia generatione, quæ nos undique circundat, ut damnum inferat, eripies. Quod si tu, quemadmodum uallasti Iob ac domum eius per circuitum, nos etiam tuo diuino auxilio & protectione circundas, quis nobis poterit nocere?

Psal. 11

Modo etiam, nos pro fructibus terræ cum cordis puritate ad dominum oportet orare, Cordis (inquam) puritate, quoniam Sanctus Dauid ait. Pluuiam uoluntariam segregabis Deus hæreditati tuæ. Id est. Si homines iusti, & hæreditas tua sunt; eis pluuiam quotiescunque uoluerint, & pro uoluntate ac placito ipsorum concedes. Si uero fructuum abundantiam nobis Deus elargitur, ei pro illis summas gratias agere orando debemus. Horridi & lutulenti sues, dum sub fructifera quercu ab ipsorum custode arborem ex alto diligenter concutiente glandibus pascuntur, oculos nequaquam erigunt, in ò illis in terra, ubi cibus est, figentes, & ad inuicem gruniendo rixantes nihil aliud curant, quam seipsos abundantissime satiare, at cibo deficiente, statim oculos subleuant, quasi ab ipso opem ac uictum postulantes.

Psal. 67

Simile.

A

Hoc mirandum non est, quippe cum isti irrationales sint belluæ. Quod uero in magnam admirationem nos rapere debet, est uidere homines, qui instar porcorum, dum a domino rerum temporalium abundantia recreantur, oculos in cœlum leuare, ipsique Deo ob accepta beneficia debitas gratias agere, penitus obliuiscuntur, quin potius (ut regius Propheta inquit.) Oculos suos statuerunt declinare in terram. Omnes cogitationes suas, curam, & solicitudinem in terram, uidelicet, in uoluptates huius mundi, in contentiones cum proximis suis, & in alia terrena conferunt. O ingrati sues, ita ne domino uestro summo rerum omnium opifici, pro beneficiis acceptis uos gratos exhibetis? Hi autem, qui in abundantia oculis in terram fixerunt, glandibus deficientibus, hoc est, dum necessitate aliqua opprimuntur, statim oculos in cœlum offerunt. Non sic iusti, non sic, sed in abundantia, uel inopia continuo dominum collaudantes, & glorificantes tanquam grati in cœlum aspiciunt. Atque ita sacrosancta Ecclesia, uel cum temporum sterilitas, uel cum abundantia rerum est, semper has rogationes remedium postulans, cum necessitas est, & Deo gratias referens cum abundantia, celebrat. In illis uero huius sacri Euangelii lectio proponitur, in quo similitudo cuiusdam amici continetur, qui ab alio panes, quos mutuo summis precibus petierat, & quibus egebat, obtinuit.

Psal. 16

B

C

In qua diuinus magister, nos perseueranter a Deo necessaria postulare debere, erudiuit, ipse enim dominus ardentibus obsecrationibus uult a nobis urgeri. Si quis nobilis & illustris uir in Regis curiam eo animo proficiscitur, ut ab ipso munus aliquod obtineat, Rex uero præsentia eius gaudens, eique multa alia beneficia conferre desiderans, illud quod postulat, ut ibi plurimis diebus commoretur, & differt; & in longius tempus protrahit: nam si statim negotium eius absolueret, ipse etiam illico inde proficisci uellet. Sic cum dominus intelligat nos necessitate oppressos, & mœrore afflictos, curiæ eius, & coram eo ad implorandam

Simile.

D

dam eius opem & auxilium interesse debere, ut diutius coram diuino eius conspectu commoremur, nobis beneficia, & auxilia, licet ea uel r conferre, sępenumero differt, & procrastinat. O benedictus & glorificatus sit talis Deus, qui tot modos, totque inuentiones ad ostendendum suum erga nos amorem, & ut mentes nostræ diuina eius gratia ditentur, quærit atque inuestigat.

Est autem maximè notanda, omnibus quædam insignis orationis præstantia, uidelicet, quod non solum uim ac uirtutem impetrandi, id quod petitur, habet, sed etiam (sicuti & cęteræ uirtutes) efficax est ad merendum Atque ita, si ea quæ a domino postulamus, non obtinemus, (fortasse enim nobis minimè expediũt) meritum tamen orationis non amittimus. Quod quidem immensam Dei bonitatem nimis explicat, qui pro obsequio reputat, misericordiam a se postulare. A qua profectò bonitate longè satis absunt filii hominum, qui ab aliis ardenti studio obsecrari, multisque precibus urgeri, ut aliquid eis concedant, grauiter ac molestè ferunt, Dominus uerò in pręsentiarum ait: Propter improbitatem dabit ei. Non solum enim id non grauiter fert, uerum illud pro obsequio sibi pręstito ac meritorio seruitio ducit. Et hoc adeo uerum est, ut propheta Dauid quærens aliquem modum, quo multorum beneficiorum, quæ a Deo acceperat, posset se gratum exhibere, eaque aliquo modo persoluere, hoc oblationis genus inuenerit. Atque ita inquit. Quid retribuam Domino pro omnibus quę retribuit mihi? Psal. 15

Simile.

Et ipse respondet. Calicem salutaris accipiam, & nomen domini inuocabo, idest, uirtutem Dei implorabo. Vbi apparet, eum sibi persuasum habuisse, ob memoriam & gratitudinem antiquorum beneficiorum singulare oblationis genus esse, alia denuo postulare. Quis igitur (fratres mei) hęc audiens, liberalissimi domini amore non inflammatur? Perseuerantia enim orationis, ad multiplicationem beneficiorum ualde necessaria est. Nam una duntaxat oratio, ea omnia non meretur. Huius rei appositissimum nobis in sacra Scriptura exemplum est, ubi Propheta Dauid, cum in urbe Cella commora-

A retur, pertimescensque ipsum ab incolis ciuitatis Sauli esse tradendum, orationem habuisse, & a Deo hæc duo postulasse legitur. Alterum, scilicet. Si tradent me uiri Cellæ in manus Saul. Alterum uerò. Si ueniet Saul, sicut audiuit seruus tuus. Dominus autem respondit. Descendet, scilicet, Saul. Nunquid Domine in hac oratione, quam seruus tuus Dauid fecit, duo non postulauit? ita profectò. Quare ergo alteri tantum eorum respondes? Quoniam una sola oratione, unum tantum beneficium meruit, atque ita iterum orare ei opus fuit Dixitque rursum. Tradent. Quo audito uir sanctas inde abiit, & in tutiorem locum se recepit. Atque in hoc capite manifestè apparet, sanctum prophetam inde discedere non ausum fuisse, quin prius ad dominum preces funderet. Ter enim aut quater ipse in uaria negotia, quæ a domino consequi uolebat ibi orasse legitur. 1 Re. 23

B

Maximè autem notandum est, diuinum magistrum, licèt in hac parabola nos docere uoluerit, ut ab eo ardenti studio aliquid postularemus, eumque preci bus importunis obsecraremus, tamen in modo uerborum, quibus eam proposuit, nos etiã mysteria magna erudiuisse. Nam cum ait in parabola, amicum alterius amici ianuas clausas inuenisse, atque seruis eius omnibus dormientibus eum uigilasse, aperte insinuauit, Deum, licet omnes angeli dormiant, nullamque de fauore erga nos curam habeant (quod ipsi nullatenus efficient, quia ut ait Diuus Paulus. Omnes sunt administratorii spiritus) nunquam dormiturum esse in opem, & auxilium nostrum, imo continuò ad fauendum nobis nimium euigilantem, atque paratissimum esse. Heb. 1.

C

D Ait preterea, cum media uenisse nocte, tempore, scilicet, ad negotiandum cum hominibus importuno. In quo significauit, omnia tempora ad agendum cum Deo esse opportuna. Media nocte, etiam in hoc monemur, debere nos tranquillitatem, quietem, ac solitudinem quærere ad orandum aptam. Nam (ut sanctus Isaias) in silentio, & spe erit fortitudo uestra. Magnam profectò uerba hæc quampluribus Christianis confusionem ac uerecundiam iniiciunt, qui consumptis noctibus cre- Isai. 30.

pusculo ac toto mane meridie, post prandium cibo & potu tumescentes, horas canonicas, & alias deuotas orationes recitare incipiunt. Sed quęro hoc, si homo ab amico suo, uidelicet, Deo postulat, quis est huius hominis foras uenientis alter amicus? respondeo esse eius cor, quod foras uagatur, & illud, homo, ut attente ora-
2.Re.7 tioni det operam, colligere debet. Atque ita sanctus Dauid Domino dixit. Inuenit seruus tuus cor suum ut oraret te hac oratione Nunquid uir sancte cor tuum amiserat? Vtique profecto, ut palam Deo con-
Psal. 39 fessus sui, cum dixi. Cor meum dereliquit me quod, quando ea, quæ non debui, amaui, mihi contigit. O immense Deus, quot homines in mundo ac forsan hic absque corde sunt, aliorum namque corda honores aliorum uoluptates, aliorum diuitias insequuntur, atque ita ipsi mise-rit inquam statuæ uæcordes & fere exani-
Isa.46. mes remanent, quibus sanctus Isaias ait. Redite præuaricatores ad cor. Eia agite peccatores, quærite corda uestra, & illa, à rebus quas dilexerunt, euellite ac deducite, & in uestra pectora recipite, ut ita
1.Co.14 orationi attente uacare possitis. Nam teste Diuus Paulus Si orem lingua, (scilicet tantum modo) mens mea sine fructu est. Quid ergo? Orabo spiritu, orabo & mente, psallam spiritu, psallam & mente. Ideo cum horas canonicas recitamus, continuo dicere solemus Deus in adiutorium meum intende Domine ad adiuuandum me festina, ut nobis, sicut oportet, orantibus,
Simile. Deus faueat & opem ferat. Quid igitur (fratres mei) esset, si quis uestrum Regem deprecaretur, ut in auxiliũ suum ad negotium tibi necessarium ac magni ponderis properaret, ueniẽte uero Rege in eius opẽ & auxilium, ipse tunc araneorũ telas aspiceret & contemplaretur: Quibus opprobriis iste insanus uir, dignus esse iudicaretur? O stulte & uæsane ita Regem contemnis? Eum celeriter uocasti, ac tempore quo tibi auxiliari volebat, huiusmodi insaniæ crimen committere audes? Dignus profecto es, qui ab ipso seuere rigideque puniaris. Hoc igitur scelus fere omnes committimus, qui fauorem & auxilium a Domino postulamus, dicentes. Festina Domine ad adiuuandum me festina & ueni, ut piissimus pater, nos autem cogitationes nostras in mille uanitates

A ab oratione diuertimus, oculis nostris circumcirca in hanc & in illam partem aspicientes. O infinitę maiestatis Deus, qua pœna isti uilissimi terræ uermes, propter hunc in te commissum contemptum digni erunt? Vtinam, fratres mei, hinc modestiam & sensuum ac potentiarum interiorum & exteriorum quæ, ad orationem requiruntur, compositionem intelligatis Humiliter igitur ac reuerenter te, o homo in conspectu creatoris tui prosterne, cumque animi summissione & amore sic alloquere. O dulcissimę mentis meæ spõse te oro atque obsecro, ut beneuola ac sua-
B uissima brachia tua extendens, me ita amplectaris, ut nec in uita, nec in morte a te ullo temporis momento separer, nõ enim ignoras, creaturam in te melius quam in se esse? In te namque tanquam in Deo est, in se uero tanquam in debili quadam ac fragili creatura. Aquę gutta minima quaque aura, si sola est, consumitur, sed si ma- Simile.
ri (quod eius principium est) coniungatur diu permanebit. Ergo Domine, me a meipso erue & deprome, & tandem in te recipe, ut in te uiuam in hac uita cum gratia, & postea in alia æterna cum gloria Amen.

C

FERIA QVARTA IN Litaniis maioribus.

Concio vnica.

Subleuatis Iesus oculis in cęlum, etc.
Ioannis 17

D QVi attente & accurate diuinas tã ueteris quã noui Testamẽti literas euoluerit, nihil in eis sępius cõmẽdatũ reperiet, quã ut oremus, & auxilia a diuina pietate petamus Sed, o immensa Deus, quid hoc est? Nõne satius esset, ut nobis præciperes, res nostras egẽtibus elargiri (quod si non haberemus, tu ipse quid possemus pauperibus impartiri nobis abundanter tribueres) quam nobis pauperibus & egenis effectis imperare, ut petamus? Donare liberalitas ẽ, petere uero &

acci-

accipere seruitus. Atque ita diuina Sapientia ait; Prouer. 22. Diues pauperibus imperat, & qui accipit mutuum, seruus est fœnerantis. Illi angeli in cęlis maiores esse reputantur, Similia. qui suos hierarchicos actus aliis angelis communicant. Sol etiam inter planetas, quoniam eos sui lumini participes facit, primatum tenet, alii uero planetę quoniā ab eo lumen accipiunt, non dicuntur præcipui. Denique homo distribuēdo ac donando ea quæ habet, magis efficitur similis magnificentissimo Deo, cuius propriū est & peculiare, omnibus tribuere, & nihil ab alio accipere. Huic quæstioni respōdetur, quod quamuis hominem homini aliquid tribuere, sit nobilius quam accipere, idque propter supradictam rationem; tamen inter Deum & hominem e contra res se habet. Nam honorificentius est, hominem de manu Dei accipere quam alteri tribuere. Cum enim homo ab alio aliquid accipit, libertatem quidem amittit, uerū si a Deo accipit, nō sic ē; imo potius quo plura recipit e diuina manu, eo magis liber remanet. Ille namque maiorem libertatem habet, qui magis a peccato elongatus, Deo subditur & subiicitur. Quæ creatura melior est? Illa, quæ plus Deo eget. Quę creatura melior est, lapis an homo? Hominem cęteris creaturis præstare apertè constat, & tamen homo, Deo plus quam lapis indiget. Atq; ita quemadmodū si quis Deo eget, ei in dedecus hoc non imputatur, sed potius in honorem: sic etiam a Deo accipere non ignominiosum, sed honorificum est. Et quemadmodū seruire Deo melius est quam toti mundo imperare, (seruire enim Deo regnare Eccl. 16 est. Et de regibus inquit Ecclesiasticus; Rex hodie est, & cras morietur. de illo uero qui Deo inseruit, ibidem dicitur. Seruo sensato liberi seruient, id est, angeli, nam Diuus Paulus ait, Omnes sunt administra- Hebr. 1. torii spiritus propter eos qui hęreditatem capiunt salutis) ita melius est a Deo aliquid petere, quam hominibus elargiri. Quod cum ita sit, inter ea, quæ nos ad orandum maxime mouere debent, hoc unum est, uidelicet, magna strages, quæ in nobis non solum in corpore, uerum etiam in anima propter peccatum facta est. Si igitur (ut Christus Redemptor no- Matt. 6. ster ait) lumen quod in te est, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ, quantæ erunt? Id-

A est si mens ac ratio, quę lux, & ductrix uitæ operumque nostrorum est, & quæ nos in cœlestia atque spiritualia ducere debebat, cæca, fragilis, ac deprauata est: quid ex carne expectare poterimus, siquidem ipsa mens tanquam uilis serua cupiditati ancillaretur, sensus tamen ab exterioribus rebus attracti, & a uoluptate, quam ob illas accipiunt, allecti, spiritum ad se attrahunt. Quamobrem Diuus Paulus nomine carnalium hominum, inquit. Rom. 7 Non quod uolo bonum, hoc ago, sed quod nolo malum, illud facio. Simile. B Cœli omnes suos proprios motus hebent. Vnumquodque enim eorum proprie ab Occidente in Orientem mouetur, uiolenter uero ab Oriente in Occidentem, qui uero naturalis est motus, lente fit, uiolentus autem celeriter atque uno die. Sic mēs nostra duas habet portiones, alteram, qua cœlestia diligit, & contemplatur, alteram, qua in terrena propensa, & procliuis est, at portionem illam superiorem, quæ ei magis naturalis est, lente ac negligenter exercet, inferiorem uero magno impetu, & feruore pertractat. O lamenta- C bilem, & commiseratione dignam filiorum Adæ miseriam. Ei adeo cæci & uęcordes sumus, ut uix tantum malum sentiamus. Ex quo fit, ut homines quotidie in tot tamque intricata negotia, laqueis quodammodo irretiti, ut quærant buccellam panis ad uitam utcunque transigendam, immergantur. Quibus merito Prophetę Nahū dici potest. Naū. 3. Plures fecisti negotiationes tuas, quam stellę sunt cœli. Cui tanto malo ut mederi possimus, & ut fortunę casibus, qui euenire solent obuiam ire ualeamus, singulare remedium est sancta oratio.

D Atque ita cum Christus cęlestis magister noster suis sacris discipulis labores, quos passus erant, prædixisset, ait Beatus Ioannes, *Hæc locutus est Iesus, & subleuatis oculis in cœlum dixit: Pater uenit hora, clarifica filium tuum*. Vbi notandum est, Dominum oculus in cœlum subleuasse, ut & Apostoli & nos intelligeremus inter remedia quæ contra tentationes atque animi perturbationes adhiberi solent, pręcipuum esse orationē. Ideo Dominus subleuatis oculis in cælū (ut nos ēt, cum oramus, id facere debere eru-

erudiret) orationem incepit. Quando Eua A
Gen. 4. peperit filium suum Cain, sic diuinæ literæ eam dixisse referunt: Possedi hominem per Deum. Pro quo alia translatio, habet. Emi uirum in Domino. Hoc autem aiebat, quoniam a Domino precibus & orationibus filium impetrauerat. Vbi orationem pretium uocasse uidetur, pretium, inquam, quo aliquo modo dona Dei ac beneficia eius emuntur. Quantum uero diuinæ maiestati sit grata sancta oratio, egregie regius Propheta significauit, dicēs Dirupisti Domine uincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis & nomen Do B
Ps. 115. mini inuocabo. Sanctum regem Dominum laudare, eo quod uinculas eius dirupent optime cōgruit. Sed quorsum adiecit. Et nomen Domini inuocabo? Quoniam intelligebat Deum tantifacere preces & orationes nostras, quibus ab eo aliquid postulamus, quanti æstimat laudes, quibus eum, ut decet, efferimus. Ideo Propheta sanctus unum alteri adiunxit, dicens, se ut pro acceptis beneficiis gratus appareret erga Deum, ipsum esse laudaturum, multoque plura beneficia petiturum. Tam ineffabilem igitur liberalitatē omnes cœlestes Hierarchiæ pro nobis ad id faciendum non sufficientibus benedi C
Apoc 8. cant. Hoc etiam D. Ioannes confirmat, a quo orationes sanctorum odoramenta, quoniam in diuino conspectu suauissimum ex se odorem emittunt, appellantur. Nam cum Deus infinite sit bonus, & ad se communicandum aliis sua pte natura inclinetur, gaudet oblata ad benefaciēdum opportunitate, magna uero tunc opportunitas est, cum creatura precib. & orationibus suo creatori, ut in eū beneficia conferat, subiicitur, & humiliatur.

Quod quidem intelligens S. Dauid, ait: Benedictus Deus, qui nō amouit oratio D nem meam & misericordiam suam a me. Si enim orationem meam amoueret à me, suam etiam misericordiam auferret: sed quoniam non abstulit orationē meam, sua misericordia non priuauit. Hoc autem intelligendum est, dum modo, ut oportet, oratio habeatur. Quod uero requiritur ad rectam orationem, est conscientiæ puritas, & animi integritas, & quod orans in Dei sit amicitia. Atque ita cum summus mundi magister Iesus Christus suos sacros discipulos orare do

cuit, eos sic alloquutus est: Quis uestrum habebit amicum & ibit ad illum media Luc. 11 nocte, & dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes, &c. Vbi illum qui petit, amicum ei a quo petit debere esse significauit. O Christe Angelorum gloria, quo iure & quanta ratione amici nomen tibi Eccl. 6. quadrat. In Ecclesiastico dicitur quædam diuinæ sapientiæ sententia: Amico fideli nulla est comparatio. Quæ uerba nulli tam conuenienter quam Christo Redemptori nostro adaptari possunt: qui adeo fidelis noster amicus est adeoque omnia quę habet, nostra sunt, ut aliqua, quæ nobis communicare non potest (quia nobis minimè conueniunt) se illa etiam non habere dicat. Atque ita iudicij finalis diem se scire negauit, eo quod illius diei scientiam nobis ostendere & communicare Mar. 13 noluit, sicut apud Diuum Marcum dici & 6. tur: De die autem illo uel hora, nemo scit, nec filius, nisi Pater. Et alibi idem Euangelista sic ait; Non poterat ibi uirtutem ullam facere. Hoc est. Non poterat in patria sua miracula edere, quoniam incolis eius propter ipsorum malitiam, commodo & utilitati futura minime erant. Qui Dominus adeo liberalis amicus est, ut pro nobis omnem sanguinem suum fuderit. Si quis libenter debitum Simile. aliquod soluit, postquam numos ex marsupio eruit, illud, ut omnia quę intus erāt, in publicum prodeant, excutere solet. Ita filius Dei, ut manifeste ostenderet, quam libenter ac liberaliter nos redimebat, parum sanguinis, qui in eo remanserat, uulnere lanceę, quod in suo sacratissimo latere factum est, effundit & proiecit, sicut qui marsupium excutit. Quod si quis ita obiiciat. Si Christus Redemptor noster tam liberalis atque fidelis amicus est, quorsum per hunc amicum, cuius ostia alter amicus (qui necessitate oppressus, opem auxilium ab eo postulauerat) obserata inuenit, & qui prius quam ei subueniret, ipsum molestis sermonibus exasperauit, uoluit significari? Ad hoc respondeo, quod quamuis uerum sit, amicos seculi huius taliis ingenij & conditionis esse, ut cum nobis maxime necessarij sunt, maximeque illis egemus, tunc ianuas eorum clausas, & uiscera eorum oclusa inueniamus, at si aliquando munus aliquod in nos consuunt,

runt,

runt. prius nos insipidis uerbis lędere soli tos esse uidemus. Tamen dulcissimus, hic amicus noster Iesus Christus non sic est, qui per ianuas clausas, & per asperas alterius amici in alterum respõsiones, uoluit significare siccitatem ac tædium, quod sępenumero iusti, dum orationi uacāt, ex diuina permissione sentiunt. Quod quidem tum ad exercitium, tum ad maius meritum eorum eis euenit, nam cum eam uoluptatem, quam solebant, orando non accipiant, in ipsa efficacius oratione perseuerant. Atque ita Dominus per Ieremiam ait. Recordatus sum tui, quoniam secuta es me in deserto. Diuinæ namque maiestati mentes, quæ ipsum in deserto arido ac sicco insequuntur, (hoc est, quæ in sancta oratione, in eo non maius solatum quam in solitudine inuenientes perseuerant) magnopere placere solent. Simia, cum in nucem arborem ascendit, nuces eius colligens, & ipsarū amaritudinem extrinsecus sentiens, statim eas ab ore proiicit: at uero prudens homo solerter corticem illum amarum ab ipsa nuce expellit, fractaque crusta, eius nucleum sapidissimum edit Sic imprudentes, dum in orationem uoluptatem, & dulcedinē non sentiunt, eam statim relinquunt, prudentes uero in ea perseuerantes amaritudinem eius perferentes, ac difficultates ipsius superātes, tandē ingentibus postea spiritus consolationibus perfruuntur. Aliquando autē hæc siccitas, & tædium orationis, propter demerita ipsorum orantium contingere solet Quamobrem, cum tibi, ò frater dulcedines ac suauitates, quas capere solebas in oratione defuerint, id quod Saul fecit, facere contende. Qui (ut Regum narrat historia) cum dominum consuluisset, eique responsum non fuisset redditum, intelligens silētium illud Dei, propter aliquod a se in ipsum commissum scelus fuisse, constituit, ut ille ob cuius peccatum Dominus responsum negauerat, licet Ionatas filius eius esset, moreretur. Sic pius ac deuotus uir, propter aliquod crimen a se Deum perpetratum, illa dulcedine orationis priuari, cogitare debet. Oportet igitur, ut illud peccatum siue imperfectionem, ob quā credis orationis dulcedine priuari, a te penitus euertas, atque ita solitas a Domino in ea dulcedines ac uoluptates rursus ac-

Iere. 2.

Simile.

A cipies. Vt ergo oratio nostra coram Deo accepta sit, oportet sicut supra diximus nos, & amicos ipsius Dei, & in gratia eius esse. Lapis quidam nomine Diascorides quamplurimas legitur in se habere uirtutes, qui tamen in ore hominis mortui inclusus, eas omnes amittit. Sic oratio, gemma multarum uirtutum pretiosissima est, sed in ore peccatoris, uidelicet, peccati mortui reponatur, eas omnes facillimo negocio deperdit. Propter quod dominus per Isaiam ait: Cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam uos, manus enim uestræ sanguine plenæ

B sunt. Si a Rege seu Principe aliquo beneficium postulare uoluisses, & manus tuę sanguine filii eius coram eo conspersæ essent, petitio tua esset in conspectu eius accepta? Quin potius cum magis ad indignationem aliquid petendo prouocares. O miseri peccatores? ut quid uos non pudet, cum manus rapinis, ac damnis pauperibus illatis plenas habeatis, a domino eorum parente, fauorem, & auxilium postulare? Idcirco dominus statim ibi adiecit. Lauamini, mundi estote, quęrite iudicium, subuenite oppresso, &

C uenite, & arguite me. Hoc est, si uobis non fauero, & opem tulero, de me conquerimini. Idem etiam Dominns apud sanctum Ieremiam, inquit. Verterunt ad me tergum, & non faciem, & in tempore afflictionis suæ dicent: Surges, & libera nos: O terribilem filiorum Adæ abominationem? qui cum immenso Deo ueluti cum uili seruo huius mūdi agunt, & cum enim suis scelerib. magis læsum, & offensum habent, tunc ab eo fauorem & auxilium postulant. Quam igitur, ò infelices responsionem speratis, nisi eam quæ ibi a Domino prębetur, scilicet, ubi sunt dii

D tui quos fecisti? surgant, & liberent te in die afflectionis tuę. Vos ergo (fratres mei) per salutem uestram oro, ut uos a peccatis & abominationibus quibus infecti estis, maxime nunc, aueitatis, si quidem tot laboribus oppressi, ac tot calamitatibus, & hostium contradictionibus obsidemur. Quæ omnia non solum ab illicitis uoluptatibus, sed etiam a licitis, ut orationes nostræ puriores, & efficaciores coram Deo sint, nobis abstinendum esse inuitant. Nam egregie Paulus cum coniugibus loquens, eos sic admonet.

Simile.

Isaia. 1.

Simile.

Iere. 3.

1. Co. 7

Nolite

Nolite fraudere inuicem, nisi forte ex consesu ad tempus, ut uacetis orationi, & iterum reuertimini in idipsum, ne tentet uos Sathanas propter incontinentiam uestram. Vbi alia translatio habet. Vt uacetis orationi, & ieiunio, & sic etiam est in contextu Græco. Quod si huius sancti cõsilii quouis tempore optimo est ad impletio, multo melior propter calamitates ac labores, quibus opprimimur, nunc erit. Beatus Eucherius & uenerabilis Beda singulare mysterium super Genesim adnotarunt, uidelicet, cum quod cũ sacra Scriptura Patriarchę Noe in arcam ingressionem narraret, sic ait. Et ingressus est Noe, & filii eius, uxor eius, & uxores filiorum eius cum eo in arcam. Finito uero diluuio, cum Dominus eis imperaret, ut inde egrederentur, inquit. Egressus est Noe, uxor eius, filii eius, & uxores filiorũ eius cum eo. Vbi ualde perpendendũ est, & magnopere notãdum sacrum textum, cum tempus quo in arcam ingrediebantur, esset ultionis atque irę Dei & ideo tempus pœnitentiæ, Patriarcham cum filiis suis seorsum numerasse, mulieres uero filiorum Noe, separatim etiam recensuisse, ac si in hoc significare uellet, eos in arcam ad fruendum etiam licitis matrimonii uoluptatibus non fuisse ingressos, ideo eos seorsum, uidelicet, uiros separatim a mulieribus recesset. At uero finito diluuio quippe cum iam tempus lætitiæ, & tranquillitatis erat, eos ab arca simul, uidelicet, Noe cum coniuge sua, & filios, eius una cum uxoribus prodiisse diuina Scriptura commemorat, innuens eos ad fruendum matrimonialibus oblectamentis, inde exisse. Excellens etiam ad superandas contradictiones armorum genus est sancta obedientia. Quamobrem cum Domini insigni duci Iosue, in terram promissionis aduersus tot potentes hostes ingredi iussit, non alia ei arma ibi in ipsius defensionem, quam obseruantiam præceptorum suorum designasse reperietis eiq. dixisse. Tu forte diuides populo huic terram pro qua iuraui patribus tuis, ut traderem eam tibi. Cõfortare igitur & esto robustus ualde, ut custodias, & facias omnem legem, quam præcepit tibi Moyses seruus meus. O incommutabilis Deus quam ampla nunc sese nobis hic offert materia, ad ingentem lachrymarum copiam profundendam, cum fere omnes huius infœlices tempestatis duces, penitus horum armorum oblitos esse uideamus? Quod quidem in causa esse, reor quare tã paucas his temporibus ab infestissimis fidei nostrę hostibus uictorias reportemus. Vos igitur fratris mei, illis armis quibus S. Iosue se muniuit, uidelicet, sacri Euãgelii obseruantia armate, erũtque uestræ sicuti illius fuit oratio. De quo sic legitur, Obediente Deo uoci hominis.

Eucher. lib. 1. in Ge. c. 4. Beda in expositione Ge. cap. 5. Iosue. 1

Hæc loquutus ẽ illis, & subleuatis oculis in cælum, dixit. Pater, uenit hora, clarifica Filium tuum. Postquam diuinus Magister suis sacris discipulis afflictiones & calamitates quas passuri erant, explicuit, statim oculos in cælum subleuauit, & orare incepit. In quo illos nosque erudiuit, ut idem cõtinuo faceremus. Si habes imaginem ab insigni artifice depictam, cui aliqua labes uel macula forte fortuna iniusta est, eam cum illa deformitate sic esse permittis, si uero aliquis tibi obiiciat, quare tam pulchram imaginem lauari non curas? Quoniam, inquis, tam artificiose, tamque eleganter depicta est, ut eam potius sic maculatam esse uelim, quam ipsam imperiti artificis, qui eam omnino inficiat, manibus tradere. O anima mea pulcherrima Dei uiuentis imago si forsan aliqua labe, uidelicet peccati macula, aut aliqua molestia siue angustia oppressa es, ecce summus artifex, qui te de nihilo formans, sapientissimè delineauit, & perfectissimè effinxit, ipse tibi remediũ præstabit, tuosque defectus exactissime resarciet. Quam igitur, putatis nostræ destructionis causam esse, nisi quia in necessitatibus & pressuris nostris oculos in cœlum non leuamus, neque inde auxilium quærere intendimus? Cum uos proximus uester iniuria afficit, ne quidem uobis in mentem uenit, a domino humiliter postulare ut uobis patientiam ad eam perferendam impartiatur, imo potius oculos in terram deprimitis, carnem & sanguinem consulentes, quid in eo negocio agendum sit. Cumque perditos, & carnales homines consulatis, ipsi uobis ultionem de inimicis uestris sumendam esse persuadere conantur, quo consilio non solum mentes, sed uitam uestram, honorem, ac res familiares penitus euertitis, & effunditis. O Christe nostræ uitę reparator, & amor anima-

animarum nostrarum dulcissime, qui in tuis agonibus oculos in cælum leuasti, ac plurimis ex ijs, qui te magistrum ueritatis esse confitentur, in suis laboribus & necessitatibus oculos in terram, unde eis nullum remedium oriri potest, impudentissime figunt? Medere, obsecro, his perditorum hominum insaniis & uecordiis. Et uos, fratres sursum leuate corda, uestrumque supernum ducem sequimini, nec uestris solum orationibus sitis contenti, sed iustos ac pios uiros, ut ad Dominum pro uobis preces fundant, deprecamini. Nam

Iaco. 5. ut ait Diuus Iacobus, multum ualet deprecatio iusti. Cum Abimelech S. Patriarchæ Abrahæ uxorem acciperet, cum Do-

Gen. 20 minus sic admonuit Redde uiro suo uxorem, & orabit pro te, quia Propheta est, & uiues. Vbi ualde notandum est, nihil ei orationem prodesse, qui alienam mulierem, uel opes retinet. Ideo Dominus huic Regi ait: Redde uiro suo uxorem. Velim etiam intelligatis, Prophetam hic pro iusto accipi, non enim quia Propheta, sed quia iustus, à Domino in suis precibus erat audiendus. Atque ita ubi Diuus Lu-

Luc. 13. cas ait. Requiritur sanguis Prophetarum, Diuus Matthæus dixit: Requiritur san-

Mat. 23 guis iustorum. Sed quero Domine à te, quare hanc rem huic Regi imperas? Nunquid à Patriarcha Abraham dependet, ut tu in Regem beneficium hoc conferas, quia ais. Orabit pro te, & uiues? Minimè profecto, sed uolo i hoc peccatores docere, ut sese iustorum orationibus quia mihi gratissimæ sunt, commendent. Huius rei nobis sanctissimum exemplum sacra pagina proponit. Vbi sanctus Loth, cum

Gen. 19 ciuitas quædam nomine Segor, diuino iudicio, sicuti & aliæ comburenda esset, pro ea sic orasse legitur Queso, Domine mi, quia inuenit seruus tuus gratiam coram te, ut saluares animam meam, nec possum in monte saluari. Est ciuitas hæc iuxta, ad quam possum fugere, parua, & saluabor in ea. Nunquid non modica est, & uiuet anima mea? Non pro Sodoma, uel Gomorrha urbibus opulentissimis, & ideo multo magis quam aliæ peccatricibus & nefandis, deprecatus est. Atque ita cum pro Segor orauit, adiecit. Nunquid non modica est. Quasi diceret. Et si in ea nefarii homines commorentur, non tamen tot sunt, quot in aliis magnis

A urbibus. Sic, proh dolor, his infaustis temporibus in maioribus ac magis populosis ciuitatibus, maiores quam in paruis peccatores reperiuntur. Vix sanctus uir orandi finem fecerat, cum ei Angelus nomine Dei sic ait. Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, ut non subuertam urbem, pro qua loquutus es. O ineffabilem immensi Dei bonitatem, qui sic ab amici sui uoluntate se superari permitti, ut plane uideatis orationes seruorum Dei coram diuino conspectu, efficacissimas, ac maximi esse momenti. Nec cogitetis iustorum orationes tantam modo efficaciam, quam

B tam illis temporibus habuerunt, non habere. Nam cum ad literam Dominus per sanctum Isaiam de legis gratiæ tempore loqueretur, sic ait. Et antequam clament, Isai. 65.
ego exaudiam, adhuc illis loquentibus, ego audiam. Quod quidem sacrosancta Ecclesia intelligens, has rogationes per totum terrarum orbem celebrari instituit. Nam si unius iusti plurimum ualet deprecatio, multo plus plurimorum acceptæ erunt orationes, utitur autem diuino spiritu illuminata multis orationibus, quæ sonoris uocibus, ut Christianorum corda in deuotionem prouocent, tristitiamque

C ac tepiditatem ab ipsorum canentium & audientium mentibus auertant, solent decantari. Nam Diuus Iacobus inquit; Iacob. 5.
Tristatur autem aliquis uestrum? oret æquo animo, & psallat. Notanter ait æquo animo, id est, bono & iusto, quia si animus (ut iam diximus) bonus non est, oratio deprecantis minime a Domino acceptatur, sicut eorum animus non erat rectus, de quibus summa bonitas ait: Me inuocabunt, Deus meus, & cognouimus te Israel. Vbi paraphrasis Chaldaica habet. Erant omni tempore, quo Oseæ. 8.

D adduco super eos angustiam & dicunt, Deus meus, cognouimus te Israel. Et adiunxit statim. Proiecit Israel bonum, inimicus persequetur eum, Ac si diceret; Quamuis populus hic multis ac dulcissimis uerbis me deprecetur, ego tamen ab ipsius inimicorum manibus eum non eripiam, quoniam proiecit bonum. Quocirca oret qui tristatur æquo animo, & psallat. Et sanctus Dauid Propheta inquit. Psal. 70.
Exultabunt labia mea, cum cantauero tibi. Oratio etiam altis uocibus prolata, nimis utilis est, quoniam ad contemplandum

dum ea quę ibi continentur, plus temporis spatium, quam in illis quæ submissi uoce ac celeriter recitantur, nobis pręber, Sanctus Propheta Eliseus ad uaticinandum, instrumentum musicum pulsari iussisse commemoratur. Cumque caneret Psaltes, facta est super eum manus Domini. Vbi Nicolaus de Lyra egregie annotauit, quod, ut spiritus propheticus cor Prophetæ inspiret, deuotio ipsius Prophetę qua mentem suam in Deum eleuat, maxime iuuat & conducit. Vt autem hanc deuotionē sanctus Eliseus excitaret, musicum iuramentum fecit pulsari. Et ad hoc sacro sanctæ Ecclesiæ modo nobis cātus inseruiunt.

4. Re. 3

Subleuatis Iesus oculis in cælū, &c. Hic etiam apte possumus dicere, diuinum Magistrum, quoniam sacris discipulis paulo ante dixerat, ut Patrem æternum orarent: statim id quod docuerat, sicut bonis magister facit, qui ea quæ docet factis complet, opere fuisse executum Atq. ita ut homo, incipit orare dicens *Pater, uenit hora, clarifica Filium tuum.* Sed quæro. Cur Dominus id a Patre postulat, quod ipse eum facturum esse certo scit? Cui quæstioni respondeo nullum esse inconueniēs, nos illa à Deo postulare, quę nobis ipse datur⁹ est. Promiserat Dominus Patriarchę Abrahæ multas ex filio eius Isaac proles nascituras esse, & tamē sacra Scriptura inquit. Deprecatus est Isaac Dominum pro uxore sua, eo quod esset sterilis, q exaudiuit eum, & dedit conceptum Rebeccæ. Non dubitabat Patriarcha sanctus de diuinis promissionibus, sciebat enim optime, Deū mentiri aut mutari non posse, & nihilominus Deum deprecatur, ut sibi filium ad prolem propagandam daret, quoniam intelligebat, Deum in homines interuenientibus ipsorum orationibus, beneficia conferre cōstitutum, ac decretum habere. Ita Christus filius Dei, postulat ab æterno Patre, ut eum in passione sua clarificet, cum tamen certo sciret, se per illam, ut postea ita fuit, esse clarificandum Itaque si a me petatis, quæ fuerit causa honoris supremi, quem Christus inquantum homo, in terris. & in cælis habet, utrum fuerit propter singulares & profundissimas, quas ad populum habuit conciones, aut propter prodigiosa miracula quę edidit, minime profecto, sed propter ignominiosam & dede-

Gen. 25

A core plenam mortem, quam passus est, respondebo. Atque ita Diuus Paulus. Videmus Iesum propter passionem mortis, gloria & honore coronatum. Et hæc est uia regia, qua iusti ad uerum honorem consequendum incedunt, uidelicet, seipsos humiliare & summittere, ac patienter opprobria & iniurias sibi illatas perferre. Loquitur autem de præterito in his uerbis. Venit hora, cum nondum uenisset, quoniam in sacra Scriptura id, quod propinquum & certissimum est, tanquam pręteritum enarratur. Atque ita, ubi nos legimus. Regnum tuum transibit à te,

Heb. 2.

Dan. 4.

B alia translatio habet, Transit a te & sic est in contextu Græco, & paraphrasi Chaldaica, & sic etiam legit Beatus Hieronymus. Vbi uox illa e cœlo prolata, quæ Nabuchodonosor admonuit, breuitatem, & infallibilitatem illius terribilis cōminationis aperte significauit. Et apud S Ezechielem ubi nos legimus, Lignum uitis, eo modo quo dedi igni ad deuorandum, sic tradam habitatores Ierusalem, & ponam faciam meam in eos, id est, contra eos, de igne egredientur, & ignis consumet eos, alia translatio habet. Tradidi habitatores Ierusalem, & sic est in contextu Gręco, & in paraphrasi Chaldaica.

Ezec. 15

C Vbi etiam breuitas atque infallibilitas, qua supplicium illud sumendum erat designatur? adeoque certum post breuissimum tempus futurum esse, ut iam pro præterito posset numerari. Hoc idem iure optimo de huius mundi uoluptatibus possumus considerare, easque ut præteritas, siquidem tam celeriter transiturę sumpti reputare. Quam ob causam Diuus Paulus nos admonet, dicens. Hoc itaque dico, fratres, tempus breue est. Reliquum est (quasi dicat) ex hoc colligi

1. Co. 7

D debet, ut & qui habent uxores, tanquam non habentes sint, & qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam nō gaudētes præterit enim figura huius mundi. Vbi sanctus Apostolus nos docet, tam labores, quam uoluptatis huius mundi, pro pręteritis & tanquam si non esent, siquidem quam breuissime prætteritura sunt esse habenda. Mortem igitur crudelissimam, quam sine macula Agnus propinquam habebat propter breuitatem cū nondum appropinquasset, iam uenisse Dominus ait.

Venit

Venit hora, clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te. Et ita uerè, & realiter factum est. Quoniam ex eo, quod Pater æternus unigenitum filium suum Christum Redemptorem nostrum clarificauit, cum fecit, ut totus mundus in eum crederet, & ipse ab omnibus filius Dei uere esse crederetur, ortum est, ut ipse Christus Patrem suum clarificaret, i. ostenderet gloriam, & magnitudinem eius, efficeretq; ut a mundo cognosceretur. Atque ita addit. Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut det eis uitam æternã. Et statim explicat, quid uitam æternam appellet, dicens. Hæc est autem uita æterna, ut cognoscant te solũ uerum Deum & quem misisti Iesum Christum. B. Cyrillus, D. Aug. & S. Hilarius in expositione huius loci, expresse dicunt, hunc locum non esse intelligendũ de gloria, sed de fide, tãquam radice ex qua æternę uitæ fructus oritur. Cum autem dicit, se fidem hanc, & cognitionem omnibus daturum esse, perinde est ac si diceret, se ex parte sua, id quod oportebat ad ueram huius immẽsi beneficii cognitionem obtinendam, esse facturum. Atque ita intelligitur etiam illud Diui Ioannis. Erat lux uera, quę illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. Laudemus igitur, fratres mei, & glorificemus hunc supernũ reparatorem nostrum, siquidem nos claritatis suæ participes fecit, qua illuminati, conemur totis uiribus per uitam, quã nos docuit, uidelicet, per diuinam eius legem incedere, ut sic diuites gratia cõsequamur gloriã, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

Cyrillus Aug. & Hilarius sup. Io. 17. c.

Ioan. 1.

DOMINICA INFRA octauam Ascensionis Domini.

Concio Prima.

Cum uenerit Paracletus, quem ego mittam uobis a Patre, &c. Ioan. 15.

Iudic. 3

CVm filii Israel (ut refert sacra pagina) maxima necessitate, & labore opprimerentur, clamauerunt ad dominum, qui suscitauit Saluatorem uocabulo Aioth, qui utraque manu pro dextera utebatur. Inter præstantias, & excellentias uiri iusti, una est, quod de eo spiritualiter ea dici possint, quæ de hoc insigni duce corporaliter affirmantur. Cassianus grauissimus author, inquit, manum dexteram esse spiritualem prosperitatem, cuius digiti sunt deuotio, cordis teneritudo, rerum spiritualium, dulcedo suauissima, dominium in carnis desideria, & rerum uisibilium contemptus, simul cum iubilo ac lætitia incredibili uidendi se a terrenis fere auulsum, & in cœlis per spiritualem conuersationem collocatum. Manus autem sinistra, est spiritualis aduersitas, cuius etiam digiti sunt tentationnm, tribulatio, priuatio deuotionis, acerbitas seu tædium totius boni, siccitas cordis, & amaritudo atque tristitia spiritus. Ecce igitur duas manus, dexteram uidelicet, & sinistram. Fœlix illa mens, quę utraque prudenter utitur? Harum utramque manum Sanctus Dauid, cum tanta esset prędictus sanctitate, formidabat, Hispanè. *De ambas estas dos manos se recelaua Dauid con ser quien era*. Nam de manu dextera solent aliqui præsumptionis occasionem sumere, de sinistra uerò occasionem impatientiæ. Atque Sanctus uir confitetur. Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum. Auertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus. Ecce igitur qualiter in prosperitate spiritus, Rex sanctus de se, plusquam oportebat, sensisse uidetur. Nam statim adiecit. Auertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus. Manu etiam sinistra se bene arti formidabat. Ideo ait. Cum defecerit uirtus mea, ne derelinquas me. Manus dextera etiam prosperitas temporalis est, cuius digiti sunt, honor, diuitiæ, salus, pulchritudo, & generis nobilitas. Hac manu abutebantur illi, de quibus Regius Psaltes ait. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum. Limax, uulgo. *Caracol*, minima quaque roris humiditate (quę super ipsum incidat) extenditur, & ab ipsa in qua est casula, facile prodit, ita miser homo minima quaque prosperitate, & minima fortunæ aura flante, quodammodo extra se prodit, profanatur, dissoluitur, & carnales uoluptates amplectitur. Manus uero sinistra temporalis aduersitas etiam est, cuius digiti sunt, dedecus, infamia, paupertas, ęgritudo,

Cassianus col lat. 6.

Psal. 29.

Psal. 72

Simile.

do, ac generis ignobilitas simul cum persecutione. Neutra harum manu sapientissimus Salomon imperare audebat. Ideo
Pro. 30. a domino efficaciter contendebat, dicens: Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, sed tantum uictui meo tribue necessaria: ne forte satiatus, illiciar ad negandũ, & dicam: Quis est dominus? aut egestate compulsus, furer & periurem nomen Dei mei. O beate Apostole Paule, sit benedi-
Philip. 4 cta immensi Dei infinita maiestas, qui tibi tam diuinitus fauit, talemque animum tribuit, ut uere affirmares: Ego enim didici, in quibus sum sufficiens esse. Scio & humiliari, scio & abundare In omnibus institutus sum, & satiari & esurire, & abundare, & penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Ecce igitur, qualiter hic sanctus uir utraque manu pro dextera utebatur, in laboribus namque patiens, & in fauoribus gratus erat Sic etiam Sanctus Ioseph blanditiis & illecebris patris sui, nec dissolutus, nec ambitiosus, sed obediens prę cęteris fratribus extitit, in aduersitatibus uero castus, fidelis domino suo: in carcere inclusus iniuriæ sibi illatę immemor, ac tandem ijs qui eum occidere uoluerunt, & crudeliter uendiderunt, pro uirili subuenit & auxiliatus est. Quod cum ita sit, uidelicet, rem esse nimis difficilem ac maximę perfectionis, hominem his duabus manibus bene uti, piissimus Deus, ut ille aduersitatis manu sciat bene uti, cum laboribus spirituales consolationes fauoresque corporales solet aliquando miscere, ut aperte apud San-
Dan. 14. ctum Danielem apparet Vbi cũ ipse Propheta Daniel in lacu leonum, eo quod Deum offendere noluerit, esset inclusus, Prophetam Abacuc in messem euntem & prandium messoribus portantem, apprehendit Angelus Domini in uertice eius, & portauit eum capillo capitis sui, posuitque eum in Babylone super lacum ubi erat Daniel, eique cibum illum quem laborantibus portabat, dedit. Vir autem sanctus sic respondit: Recordatus es mei Deus, & non dereliquisti diligentes te. O infinitę maiestatis Deus? quid hoc est? Quare domine, si beneficium hoc amico tuo impendere uolebas, prandium quod messoribus laborãtibus mittebatur, ei uis tribuere? Nonne satius esset, ut Angelus ille culinam alicuius magni principis ingrederetur, & inde delicatas epulas otiosis paratas sumeret, easque sancto Danieli asportaret? Nos etiam minime latet, Angelos tibi in deserto finita tentatione absque alicuius iniuria quid manducares ministrasse, cumque idem modo sic facere posses, quare afflictis & defessis messorib. uictum aufers? Ideo quia messores sunt, eos prandio uolo priuare, & illud Danieli tribuere, ut in hoc aperte insinuem, nullum messorem delassatum, neq; aliquem mercenarium esse, qui cibo & mercede ita dignus sit, sicut iustus, laborib. & necessitatibus propter me oppressus, fauorem spiritualem ac corporalem consolationem meretur. Atque ita D Paul. ait: Benedictus 2. Co. 1
Deus & pater domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius cõsolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Prudens atque in arte Simile.
sua peritus faber ferrarius, semper iuxta se craterem plenum aquæ frigidę habere solet, quoniam neq; absque igne durum ferrum posset cudi aut domari, neq. absque aqua temperari Sic Deus iustos fornace atque igne tribulationis cudit & mollificat
Ideo Ecclesiasticus ait. In igne probatur Eccl. 2.
aurum, homines uero receptibiles in camino humiliationis. Vbi alia translatio habet. Homines uero acceptabiles in camino humiliationis, s. fiunt. Sed statim ipsemet Deus aqua diuinæ consolationis eis adest, *Porque no se distemplen con impaciencia*, Sicut (ut refert sacra pagina) cum trib. Dan. 3.
pueris, quos Nabuchodonosor in fornacem ignis mitti iussit, fecisse legitur. Qui fecit (ait sacer textus) medium fornacis, quasi uentum foris flantem, & non contristauit eos ignis, neque quidquam molestię intulit. Hebręis etiam in Aegypto op- Exod. 7.
pressis, dominus ad Moysem dixit: Immittam manum meam super. Aegyptum & educam exercitum & populum meum filios Israel de terra Aegypti per iudicia maxima, & scient Aegyptii, quod ego sum dominus. perpendite quæso fratres, dulcissima uerba, quę dñs hic loquitur s. Educam exercitũ meũ, populũ meum, filios Israel. O benedictus sit & glorificat⁹ talis Deus? Te Domine omnes angelici cætus, atque omnes iusti collaudent, qui tuis in afflictionib. sic faues & opitularis. Quod uno uerbo poterat dicere id plurimis amplificat. Vt n. ostenderet singularem suũ erga

illos

illos amorem, satis esset dicere: Educam filios Israel, uel, educam populum meum, uel educam exercitum meum, sed uoluit omnia ista proferre, ut quanti eos faceret, significaret, & ut in laboribus eorum ipsos consolaretur. Vt autem dextera manu possimus bene uti, ipse dominus prosperitatem cum afflictione, & laboribus solet coniungere, sicut cum Diuus Paulo fecit, qui de se ait: Ne magnitudo reuelationũ extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet. Cum temporali uero prosperitate, ipsemet Dominus aliquas amaritudines, quæ sunt uelut aqua temperans humanæ uoluptatis uinum, ne nos inebriet, & intellectum faciat amittere, immiscere consueuit. Atque ita reperietis quosdam multis diuitiis affluentes, qui tamen suæ infimę sortis angustiis oppressi, sæpenumero prorumpunt, dicentes.

1.Co.12

O utinam nobilibus ortus fuissem natalibus, nullus profecto me posset fœlicior reperiri. Alii sunt, qui generis nobilitate, & maiorum suorũ fama clarescunt, tamen suspiriis uehementibus (eo quod honorem illum præ egestate sustinere nõ possunt) uolunt potius a nemine cognosci, quam honorem suum tanta rerum inopia ostendere. Alii sunt nobiles diuites, & ab omnibus magno habiti honore, qui tamẽ, quoniam placida ac sibi grata coniuge carent, cum rixosa, & quasi leæna uiuentes, miserrimam atque amarissimam uitam ducunt. Alii denique diuitias, honores, ac uxorem sibi charissimam habentes, intimo corde suspiria tradunt, & lachrymantur, eo quod filiis priuati, opes ac diuitias suas extraneos esse possessuros existimant. Si autem aliquis est, cui aliquid bonum, quę diximus, non desit, si prudens est, satis lachrymarum potest profundere, secum animaduertens, amarum atque infœlicem humanæ prosperitatis finem, maximè in improbis ac sceleratis.

Psal. 67. Quod secum euoluens S. Dauid, de ipsis improbis loquens, ait. Sicut deficit fumus, deficiant. Fumus cum in altum ascen-

Simile. dit, in nihilum redigitur, sic mundi gloria, quo magis in sublime uehitur, eo plus in maiorem confusionem possidentis eam uehi solet. Quapropter sicut expertus nauta,

Simile. & diu in mari uersatus, cum tranquillum mare, & tempus prosperum uidet, corde in

A timo suspiria ducit, procellosas tempestates pertimescens. Ita prudens uir, in prosperitate gemitus edere, & plorare debet, fines amarissimos, qui euenire solent formidãs. Itaque cum uerum sit, quod quemadmodum Deus consolationes seruorum suorum afflictionibus ac laboribus, ne superbia tumescant, solet immiscere, ita afflictiones, & labores eorum aliquibus consolationibus, ne patientiam amittant, temperat.

Quocirca in illo cœlesti sermone, quẽ summus prædicator Iesus Christus suis sacris discipulis post ultimam cœnam ha-

B buit (cuius etiam hæc sacra Euangelii hodierni lectio est quædam pars) cum ingentes labores quos passuri erant, iam enarrasset, quoniam multi alii ei ad narrandum supererant, ne ipsi mœrore ac tristitia penitus conficerentur, ideo pissimus dominus in narratione tot afflictionum, hanc singularis consolationis periodum inseruit, scilicet. *Cum uenerit Paracletus, quem ego mittã uobis spiritum ueritatis, qui a Patre procedit ille testimoniũ perhibebit de me.* O Christe nostrarum animarum amor dulcissime benedicta sit ineffabilis tua sapiẽtia, & tua

C prouidentia, qui ita labores, quos amici tui pro te patiuntur, scis temperare. Quæ cordis afflictio ac molestia tã superna promissione non leniretur? Ideo cœlestis spõsus egregie in Canticis ait. Descendi in hortum nucum. Quę uerba Beatus Anselmus, & Sanctus Theodoretus explicantes, dicunt, has nuces uiros sanctos esse, qui uelut nuces foris amaritudine persecutionũ, famis ac paupertatis sunt pleni, intus uero, mirabilem quandam dulcedinem in cordibus suis inclusam habent.

Canti. 6. B. An. & Theod. sup Cãt. 6.

Atque ita hortus nucũ, sacrosancta Ec-

D clesia est. Dominus etiam de aduẽtu spiritus sancti agit, cum de laboribus loquitur, ut aperte doceret, inter tempora, quibus diuini spiritus fauor ac presentia magis necessaria est, hoc unum esse pręcipuum, uidelicet, cum homo multas tribulationes, & ingẽtes labores patitur. Ideo suis sacris discipulis ipse dominus ait. Sedete in ciuitate, donec induamini uirtute ex alto. Atque ita signum eiusdem est, quod hæc uirtus diuina in mente habitat, cum ipsa patienter labores perfert. Qui longum iter pedester facere uult, emit calceos duplici aut triplici solea cõsutos, ita, ut magis ex ferro

Lucę 24 Simile.

quam

quam ex corio confecti uideantur, & tamen tribus, aut quatuor diebus itineris, rupti, & lacerati sunt. Alius uero qui etiam pedester sine calceis tamen iter facit, quo magis iter continuat, eo plus corium pedum eius induratur, duriоremque callum obducit. Huius rei ratio discriminis est, quoniam corium calceorum mortuum est pedum uero uiuum, atque corii uiui natura est, ut quanto magis conteritur, & pedibus conculcatur, tanto fortius ac durius efficiatur. Ita omnes qui uita gratiæ spiritus sancti uiuunt, quo magis affliguntur, & laboribus opprimuntur, eo fortiores, & constantiores effici solent. Peccatores uero culpa peccati mortui, licet fortes, & constantes uideantur, tamen ipsi labores, & afflictiones eos rumpunt, ac per impatientiã dilacerant.

Dominus igitur suis sacris discipulis ait: *Cum ueneris Paracletus, quem ego mittam uobis a Patre, &c.* Attendite, quo nomine Spiritum Sanctum appellet, uidelicet consolatorem. Quasi diceret Ne animo cadatis charissimi discipuli, aut tristitia aliqua afficiamini, quoniam licèt uobis grauissimos labores, & tribulationes prænunciem, in illis tamen Spiritum Sanctum cõsolatorem uos habituros esse credite. Maximè uero notandum est, Christum Redẽptorem nostrum unoquoque horum uerborum aliquam earum, quæ post sanctissimam Ascensionem suam in mundo grassaturæ erant, hæresim destruxisse. Nam cum dixit, *Quem ego mittam uobis.* Apertè docuit Spiritum Sanctum non solum a Patre sed a se, qui filius est, procedere, quod manifeste contra Græcorum errorem est. Et cum dicit. *Mittam a Patre*, Clare explicat, eundem filium esse eiusdem cum Patre substantiæ, siquidem Pater, & filius habent unum Spiritum, quod contra impium Arrium fortissimè militat. Cum uero inquit, *Qui a Patre procedit*, Spiritum Sanctũ non creaturam, sed Deum esse ostendit, contra eundem Arrium. Quod enim ex Deo procedit, Deus est, creaturæ namque non ex substantia Dei, sed ex nihilo factæ sunt. In hoc uero, quod dicit, Ego *mittam a Patre*: cum aliam personam distinctam esse a Patre, contra sceleratissimum Sabellium nos erudit.

De hoc autem diuino spiritu sic ait: *Cum uenerit Paracletus, ille testimonium* A *perhibebit de me.* Testimonium certè infallibilis ueritatis fuit, quod Christus Redemptor noster uerus Deus erat, ipsum in mũdum tam supernum donum misisse. In diuinis literis legitur, quod cum fratres Ioseph patri suo Iacob dixerunt. Filius tuus uiuit, & ipse dominatur in omni terra Aegypti, audiens Patriarcha sanctus, quasi de graui somno euigilans, non credebat eis. Illi econtra referebant omnem ordinem rei, cumque uidisset plaustra, & uniuersa, quæ miserat, reuixit spiritus eius. Vbi apparet ditissima dona a sancto Ioseph missa, euidens fuisse testimonium, quod ipse in Aegypto princeps erat, multisque gẽtibus dominabatur. Gen. 45 B

Atque ita postquam senex uenerabilis ea uidit statim filiorum dictis acquieuit. Ita summa Veritas impræsentiarum ait. Si quidem ego in mundum tam pretiosum donũ, qualis est spiritus sanctus, missurus sum: id, me uerum Deum esse testimoniũ est euidentissimum. Sanctus Propheta Elias, ut ostenderet illum, quem ipse colebat, esse uerum Deum, sacrificium quoddam fecisse legitur, in quo ipse ligna composuit, & postquam composita fuerunt, holocausta super struem lignorum collocauit, ac tandem super holocausta, & super ligna aquam infundi iussit, & in oratione positus orabat, dicens: Domine Deus Abraham, & Isaac, & Israel, ostende hodie quia tu es Deus Israel, & ego seruus tuus. Et statim cecidit ignis domini, & uorauit holocaustum, & ligna, & lapides, puluerem quoque, & aquam, quæ erat in aquæductu lambens. 3. Re. 1. C

Quod cum uidisset omnis populus ait: Dominus ipse est Deus, dominus ipse est Deus. Propter ignem, qui è cœlo descẽdit, eum a quo mittebatur, uerum Deum esse cognouerunt. Sic conuenientissime possumus dicere, sacratissimam Virginem Mariam, iis post Ascensionem usque ad Pentecosten diebus sacros Apostolos (sicut Elias ligna) composuisse. Nam ipsa tanquã omnium magistra, eos quemadmodum oportebat, suo ordine in oratione collocabat. In uno loco D. Petrum utpotè uirum maiori fide prædictum, cum cæteris Apostoli collocabat. In alio S. Lazarũ, uirum, maioris experiẽtiæ, simul cũ aliis discipulis cõstituebat. Alibi Mariã Magdalenã, mulierẽ, uidelicet p̃ cęteris magis deuotã, cũ aliis D

aliis sanctis fœminis disponebat. Atque ita omnibus recto ordine constitutis, beatissima domina in medio eorum sita, eos (sicut Elias) aquarum abundantia perfundebat. Talia enim, tamque admirabilia uerba & considerationes eius erant, ut omnes ad ingentem lachrymarum copiam profundendam commoueret. Holocaustum uero, quod in hoc sacrificio offerebatur, erant contrita omnium atque humiliata corda. Et sic sanctissima Virgo simul cum illis Deum humiliter deprecabatur, ut ignem, uidelicet Spiritum sanctum, mittere dignaretur. Qui uisibiliter descendit, eosque inflammauit, igne ipso, B lapides scilicet, aliquas diuitias & incredulitates, quas uiri illi sancti aliquando habuerant, pulueremq; alicuius uanitatis & ambitionis, qua ad inuicem seipsos antecellere uoluerunt, consumente, a qua etiã aliqualis inconstantiæ & pusillanimitas eorũ consumpta est. Omnes denique deificati, atque diuino incensi amore remanserunt Atque igne hoc diuino è cælo descendente, Christum dominum, siquidem illũ mittebat, uerum Deum esse, fuit cognitum & manifestum.

Et uos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis. O uerbũ admirabile, ò C sententia profunda. Vos, ait dominus, qui mecum ab initio prędicationis meæ uersati estis, & qui experientiam uitę atque operum meorum habuistis, testimonium perhibebitis de me. O uerbi diuini concionatores, perpendite obsecro, iterum atque iterum horum uerborum altissimum sacramentum. Contemplamini dominum hic dicentem, illos duntaxat, qui cum eo ab initio, id est multo tempore fuerunt, de ipso testimonium esse prębituros. Videamus igitur, qualiter cum domino conuersamini. Quæro a uobis, quot horas D quotidie in meditatione & diuinorum operum, sanctissimæq. uitæ huius cælestis domini contemplatione consumitis? O Christe Iesu lux beatissima, illumina quæso omnes tui sacratissimi Euangelii ministros, ut uere intelligant, non oportere eos omne tempus consumere in studio librorum mortuorum, sed illis magnopere conducere in te, libro uitæ perfectissimo lectitare. Inter alias causas, ob quas illi, qui mundum relinquentes, se in sanctas religiones recipiunt, optimum sibi

A uiuendi genus instituisse dicuntur, una est, quoniam ibi ad diuinæ contemplationi uacandum & cum Domino conuersandum, expeditiores sunt, & ita efficacius de eo possint testimonium perhibere. Circa quod S David notabilissima uerba profert, dicens. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi; uouete & reddite domino Deo uestro, omnes qui in circuitu eius affertis munera, terribili & ei qui aufert spiritum principum terribili apud Reges terrę. Pro intelligentia horum uerborum notandum est, quod Christo Redemptore nostro crucem portante, defesso & fatigato in Caluariæ locum iter faciente Iudæi, quendam hominem qui eum adiuuaret, conduxerunt. In quo significatum est, hunc Christum mysticum (uidelicet populũ Christianũ) qui in hoc mundo mansurus erat, in multis membris suis lassandum & defatigãdũ fore; sicut uerè modo quamplurimis in Christiana republica, qui crucis mortificationem ac pœnitentiam renuunt, contingere uidemus. Cumq. paucissimi essent, qui hanc crucem portare uellent, diuinæ personæ sacrarum religionum constitutores ad eam portandam, atque ad alios, ut idem facerent inuitandum conduxerunt. Dicimus diuinas personas religionum fundatores cõduxisse, quoniam solus Christus Redemptor noster crucem locatione non portauit, idest, *Non lleuo la cruz por alquiler.* Nam per illam neque gratiã, neque gloriam essentialem sibi meruit, accidentalis uero, non erat sufficiens tot tantisque laboribus præmium. Reliqui autem sancti mercenarii sunt, & ideo de illis dicitur Conuentione autem facta cum operariis ex denario diuino, misit eos paterfamilias in uineam suam. Itaque religiones in sacrosancta Ecclesia ad hoc institutæ fuerunt, ut, qui in eis uitam agunt, non solum in humeris suis pœnitentiæ & mortificationis crucem portarent, sed etiam suis bonis exemplis, eos qui in seculo uiuunt, huius sanctissimæ crucis suauissimo iugo colla submittere, incitarent fortissimosque redderent. Huiusmodi tamen religiosos cautissime uiuere oportet. Quemadmodum enim religio introiuit in mundũ, ut eos qui ibi erãt, ab ipso educeret, sic mundus magno impetu religionem

Psal. 75

Mat. 20

nem solet inuadere, ut eos qui ibi sunt, ab illa educat. Hic etiã scitu dignissimũ est, quod sicut in templo Salomonis erat locus dictus Sancta sanctorum, in inferiori ipsius templi parte, quem paucissimi ingrediebantur, & uelum tenuissimum duntaxat, signabat inde interius non esse progrediendum, sic in religione, alia etiã est interior religio, quam perpauci ingrediuntur, quoniam à subtilissimo suarum passionum & miserabilium affectionum uelo impediuntur. Hoc autem Sancta sanctorum est continua oratio, meditatio, contemplatio, & sanctissima cum domino conuersatio, qua multæ uirtutes ac dona spiritualia comparantur. Quoniam uero quamplurimi hanc profundissimam Dei conuersationem non ingrediuntur, ideo sæpenumero hãc crucis mortificationem relinquunt, seque iterum mundi rebus affigentes, ad ea quæ in ipso sunt, conuertuntur. Loquens dominus cum filiis Israel, dixit: Nisi occideritis habitatores
Nu. 33. Chanaan, erunt uobis quasi claui in oculis & quasi lanceę in lateribus. Idem fere religiosis & omnibus Christianis dicere possumus, quibus ipsæmet passiones & deprauati mores, nisi eos correxerint & mortificauerunt, erunt quasi claui ac lanceę eorum oculos affigẽtes & obcæcãtes. Hac igitur prehabita doctrina, uerba Prophetæ, quæ improbos ac nefarios huius tempestatis hęreticos persequentes religiones, & quæ in eis fiunt uota, possunt confundere, facilius intelligetis. Loquitur ergo hic sanctus Dauid cum illis, qui in circuitu Dei afferunt munera, uidelicet, in lege gratię, cum illis inquam, qui sunt uelut a latere Dei, & in quibus ipse dominus diuinos suos oculos figit. Hi enim dum orationi uacant, rem sacram audiunt, ieiunant, eleemosynam erogant, & sese in aliis huius generis operibus exercent, diuinæ maiestati gratissima offerunt sacrificia. Et his Propheta ait: Omnes qui in circuitu eius affertis munera, uouete & reddite. Vbi notandum est illud, Vouete, consilium esse, & non obligationem inducere, nam Spiritus sanctus, id uoluntati nostræ atque arbitrio relinquit. Vult nanque ut tota mentis acie inspiciatis, & contemplemini uarios huius mundi laqueos, quibus plerunque illi, qui in eo manent, sunt irretiti. Vt autem ab illis eripi possitis, in aliqua uouere religione singulare remedium est: Vota enim sunt ueluti quædam fortissima parietis, idest, obseruationis diuinę legis fulcimenta, atque etiam ueluti quidam fræni, quibus passiones mortalium cohibentur. De quibus uerba illa Prouerbiorum Prou. 8
apte dici possunt, uidelicet. Legem ponebat aquis, ne transirent fines suos. Humano nanque passiones instar furibundarum, & magno impetu currentium aquarum sunt, homo uero in quo diuina sapiẽtia habitat, his aquarum torrẽtibus & pro fluuiis legem ponit, ne rationis terminos prætergrediantur. At inter leges, quas iustus ad refrænandas suas passiones diuersis uiis & rationibus quærit, uota in hunc finem remedia efficacissima esse solent. Sed ualde omnibus, qui uolunt emittere uota attendendum est, eos ipsa ad unguẽ seruare atque adimplere teneri. Quia licet illud uerbum, uouete, consilium sit, ut diximus, tamen illa, Reddite Domino Deo uestro, præceptum & obligationem inducunt. Scitote, uos fidem Deo terribili dedisse, cuius potestati, si omnes uires ac potentiæ Regum terræ comparentur, nihil esse putantur. Ipse est enim, qui uita, cum ei placet, illos quos uult, facillime priuat. Et ideo sanctus propheta adiecit. Terribili & ei, qui aufert spiritum principum, id est: Tu, quicunque uoues, cogita, te Deo terribili uota promisisse. Ergo, ò religiosi, uos oro & obtestor, ut animaduertatis, fidem uestram Domino astrinxisse, non propriam uoluntatem, sed ipsius uos esse facturos. Dominus per Isa- Isa. 62.
iam promiserat, producturum se gentem adeo sibi peculiarem, ut uocaretur. Voluntas mea in ea. Hæc gens, uos omnes religiosi estis, idcirco Dei uoluntatem, magis quam uestram adimplere curatem. Vir no- Simile.
bilis ignominia afficitur, si quod ei promittitur non pręstatur, quanto magis Deus illud seuerè & rigorosè postulabit? Pręter utilitates quas in uotis esse diximus, sanctus Propheta hic singulare nobis commodum proponit. Quoniam cum dixit. Vouete, & reddite iam antea reddiderat causam & rationem, dicens; Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquæ cogitationem diem festum agent tibi. Vbi aperte sanctus Propheta de oratione, meditatione, atque contemplatione

plationē uerba facit, his enim dominus laudatur, & glorificatur. At quia hoc exercitium sanctissimum est, uos Spiritus sanctus admonet, ut mundi illecebris derelictis, in sanctas religiones ingrediamini, ibique uota mittatis, ubi ad diuinę contemplationi uacandum, maxima est opportunitas. In oratione uero, Deus mentibus ei operam dantibus festam agere solet, eis ipsis gaudia, & consolationes spirituales impertiens. Quod si alicui uestrum, festū hoc tam celeriter non agit, nihilominus perseuerare debetis: nam & in hoc mundo uani amatores, præ nimio amore illius, quā diligunt, neq. comedunt, neq. dormiunt, neque tranquillam uitam ducunt. Quin et, licet (ut aiunt) ianuis in oculis percutiantur, nullosque fauores recipiant, nunquam in amando deficiunt, sed usque ad optatum finem perseuerant. Quare igitur fidelis Christianus in Dei amore non persistet, quousq. ipse ei ostia, & brachia pandat, eumque dulcissimè amplexetur? Ex hoc autem festo, quod dominus suis amicis agit, ipsi reliquias, quibus postea ei etiam diem festum agunt, deprom͞ut, inde enim animum ac feruorem sumunt, ut promissis plenissime satisfaciant, uictoriasq. amplas de mundo, carne, ac diabolo reportent. Ideo Rex sanctus adiūxit. Et reliquiæ cogitationum diem festum agent tibi. Simile. Solet aliquando contingere, ut princeps aliquis, seu nobilissimus uir, iter faciēs, in domo agrestis, & inculti agricolę diuersetur, ibiq. prandium sumens, panem, uinum, carnes, & multa alia quib uescebatur, superflua ei relinquat, totque reliquiæ ibi remanent, ut ipse pauper multis diebus habeat uictus abundantiam. Sic homini cū domino agenti, eumque domi suæ, uidelicet, in intimis cordis uisceribus recipienti, ipse dominus tot tantaq. dona, ac bonorū reliquias relinquit, ut cum illis postea ipsi Deo festum agat solenne, ei in iis, quæ sese obtulerint, occasionibus inseruiens. Ecce igitur unum ex præcipuis finibus ad quos sacrosanctæ fuerunt institutæ religiones. Illi uero qui in eis sunt, efficacius de Christo Iesu in suis sermonibus testimonium perhibendi multo maiorem occasionem habent, quam ij qui in sæculo uitam degunt, quibus tanta, licèt ad hoc non sit opportunitas, ipsi tamen iusta omnino si se his sanctissimis exercitiis non dediderint, excusatione carent. Nam Propheta Dauid Rex erat, & multis ac magnis occupationib. detentus, & tamē dicebat. Quomodo dilexi legem tuam domine tota die meditatio mea est. O Rex sancte? nōne tibi una aut duæ sufficiunt horæ? Minimè profecto, sed tota die in lege domini meditabor. O magna nostrorum confusio? siquidem in toto integro die uix unam horam in hoc sancto exercitio scimus consumere, atque ita testimonia, quę de Iesu Christo sūma bonitate nostris colloquiis reddimus, tepida sunt ac paruæ utilitatis. Incipiamus igitur, Patres mei, & charissimi fratres, incipiamus inquam, uos obsecro, per immensam Dei charitatem, hanc sanctissimā conuersationem exercere, ut ex oribus nostris uerba exeant, tanto amore incensa, ut corda audientium possimus inflammare, eosque ad diuinam gratiā disponamus, qua comparatur gloriæ, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

Ps. 118

IN EAD. DOMINICA infra octauam Ascensione Domini.

Concio Secunda.

Cum uenerit Paracletus, quem ego mittam uobis a Patre, &c.
Ioan. 15.

SI, quoties Christus Saluator mundi aduētum Spiritus sancti in hoc ultimo sermone repetit, contēplemur, magnam profecto nobis admirationē afferret. Non solum.n. hic de aduentu eius egit, sed post eis dixit. Si ego non abiero, Paracletus non ueniet ad uos, si autē abiero, mittam eum ad uos. Et paulo inferius adiecit. Cum uenerit ille arguet mundum de peccato, &c. Postea uero iterū repetit. Cum uenerit ille spiritus ueritatis, docebit uos omnē ueritatem. Hæc omnia diuinus Magister fecit, ad infinitam tanti doni excellentiam significādam. & ut sancti Apostoli illud, ut æquum erat, magni facerent,

seque ad illud recipiendum efficacissimè disponerent. Effectus enim, qui in cordibus credentium ab ipso diuino spiritu faciendi erant, singularissimi futuri erant, sicut sanctus Isaias multo ante prædixerat: In die illa erit germen Domini in magnificentia, & gloria, fructus terræ sublimis, & exultatio his qui saluati fuerint de Israel, & sanctos uocabitur omnis, qui scriptus est in uita in Ierusalem. His uerbis sanctus Propheta excellentem magnificorum donorum abundantiam, honorē, lętitiam, uoluptatem, ac sanctificationem, quę fidelibus spiritus sancti aduentu communicanda erant, ostendit. Idcirco adiecit. Si abluerit Dominus sordem filiarum Sion, & sanguinem Ierusalem lauerit de medio eius in spiritu iudicii, & spiritu ardoris. Pro cuius intelligentia oportet adnotare, peccatum in duabus præcipuis potentiis, uidelicet, uoluntate, & intellectu, hominem tangere, & ferire, intellectum enim cæcitare, uoluntatem uero malitia percutit. Has autem duas maculas a peccato effectas, sanctus Propheta hic dominum in spiritu iudicii, & spiritu ardoris mundaturum commemorat. Ad cæcitatem erit spiritus iudicii, idest ueritatis, qui ipsum intellectum illuminet, & componat, ad uoluntatem uero gelidam, & corruptam erit spiritus ardoris, qui suo diuino amore eam inflammabit, & in formam rediget. In sacra pagina dominus iubebat omnes agni paschalis reliquias igne consumi. In quo significauit, reliquias immaculati agni Iesu Christi Saluatoris nostri, uidelicet, sacros discipulos, qui in hoc mundo remanserunt, igne, scilicet spiritu sancto inflammandos, & comburendos fore. Vbi adimpletum est, id quod mysticè sanctus Dauid prædixerat. Ignis a facie eius exarsit, carbones succensi sunt ab eo. Facies Patris æterni est Filius eius: nam sicut homo per faciem dignoscitur, ita Pater ęternus per Filium suum in hoc mūdo cognitus fuit. Ex hac autem facie ignis, qui est spiritus sanctus, sicut ab eodem Patre procedit, carbones uero quos succendit, sacrosancti fuerunt discipulis, qui uelut carbones, nigri atque aridi erant, nigri quidē, propter profundam eorum humilitatem, & aridi ab omni humana consolatione, ut ita ad illud mirabile incendium, & inflammationem diuini Spiritus parati ac dispositi essent. O utinam nunc diuinus hic ignis corda nostra tam cruda, & debilia penetraret. Inter uasa fictilia iā igne cocta, & uasa tantummodo cōpacta, nondum tamen in fornacem cōiecta, hoc discrimen est, ꝙ his, uidelicet crudis paleę ac puluis facillimè adhęrent, & quidquid ipsa tangit, statim ea flectere facit, eisque nocet, cocta uero facilius his omnibus resistunt, nec enim flectuntur, nec puluis aut paleę eis adhærent. Sic inter iustos, & peccatores hoc differt, quod iustis uelut uasis diuini ignis amore decoctis, nec puluis uanitatis seu arrogantiæ, nec paleæ uoluptatum terrenarum adhęrent aut coniunguntur, nec denique reb huius mundi flectuntur, peccatores uero, tanquam cruda uasa, minima quaque remouentur, uixq. uoluptas aut uanitas est, quæ eis facillimè non adhæreat, & tandem omnibus huius mundi næniis animum inclinant. Hoc etiam mysterium adumbratum fuit apud sanctum Ezechielem, ubi dominus ei cāpum, in quo erant multa ossa sicca, ostendisse legitur, eique iussisse, ut prophetaret, atq; nomine ipsius Dei diceret: Ossa arida audite: Ecce ego intromittam in uos spiritum, & uiuetis, & dabo super uos neruos, & succrescere faciam super uos carnes, superextendam in uobis cutem, & dabo uobis spiritum, & uiuetis. Statimq. cōmotio magna, & admirabilis sonitus factus est, & in illis ossibus, omnia, quæ dominus promiserat, adimpleta sunt. Sic sacri discipuli tanquam ossa arida, & ab omni humano fauore aliena erant, quib. Christus dominus uerus Deus ac uerus homo se eis suum diuinum spiritum, & simul cū eo carnem, uidelicet, cordis teneritudinē (ubi omnia præcepta sua imprimerētur) atq. etiam neruos, s. uirtutem, uires, & fortitudinem ad resistendum omnib. malis, & ad omnes mundi persecutiones perferendas, daturum promiserat. Promisit etiam se eos cute suæ diuinę protectionis, & umbraculo suæ sanctissimæ tutelæ contectum esse. Quæ omnia tūc adimpleta sunt, qñ factus est repente de cœlo sonus, tanquam aduenientis spiritus uehementis. Adeo. n. mirabilia dona, quæ spiritus sancti aduentu sacri discipuli erāt accepturi, futura erāt, ut dñs uoluerit ea prius ab ipsis uehemēter exoptari, & idcirco hūc supernū aduentū toties enarrando perceēset, dicens.

Margin notes: Isa. 4. · Ezo. 14 · Psal. 17 · Simile. · Eze. 27.

cens. *Cum ueneris Paracletus*, id est, consolator. Merito atque optimo iure Spiritus sanctus consolator appellatur, quoniã nullum solamen, quod uerè solatium sit, esse potest, quin ab hoc diuino consolatore profluat, & dimanet, per quem etiam charitas Dei diffunditur in cordibus no-
Rom. 5. stris, ut Diuus Paulus ad Romanos scribens testatur, dicens. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Vbi autem habitat hæc charitas, ibi uerum gaudium & uoluptas, quę sunt eiusdem spiritus fructus,
Galat. 5. ut etiam idem Apostolus his uerbis asserit. Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, &c. Vbi ualde perpendendum est, quod cum sanctus Apostolus quamplurimos fructus, quos Spiritussanctus in nostris operatur mentibus, hic enumeraret, statim post charitatem intexuit gaudium, tanquã rem aliquo modo ab ipsa charitate insepa-
Hugo. rabilem. Quamobrem uenerandus Hugo de sancto Victore inquit. Vis nunquam esse tristis? semper bene uiue, quia bona uita semper gaudium fert. Et sic etiam diuina Sapientia ait. Secura mens, quasi iuge
Pro. 15. conuiuium, id est, continuum.

Ergo (fratres charissimi) hunc supernũ consolatorem diligite, ac uotis omnibus appetite, ut a uobis nunquã discedat, quo facto nunquam etiam uobis uerum gaudium, solamen, ac uoluptas deerit, sicut sa-
Act. 5. cris Apostolis in suis agonibus & afflictionibus minime defuit Ibant enim (ut sacra historia refert) gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Nulla persecutio, seu labor, aut calamitas, eos hoc gaudio ualuit priuare. Res etiam planè consideratione digna est, tempus in quo Christus Redemptor noster hæc suis sacris discipulis uerba protulit, fuisse, cum iam ab illis discedens mortem subire uolebat. In quo misericordia Dei maximè elucet, & ostenditur, qui in maioribus afflictionibus, maioribus auxiliis opem ferre & subuenire solet. Hoc perfido Sathanæ inest ingenium, quod, si quempiam incipit affligere & uexare, quousque illum omnino (domino permittente) non perdat, minime quiescit. Sic sanctus Iob, cum sibi a Deo facultas data est, prosequutus fuit, nihil ex omnibus quę possidebat, præter cõ-

A iugem, & ipsam etiam ad eum persequendum & indignatione prouocandum reliquerit. A quo teterrimo magistro omnes nefarii eius discipuli peccatores docentur, qui, si aliquem persequi incipiunt, eum usque ad finem destructionis perducunt At uero Deus sicut neminem uexat, ut perdat & destruat, sed ut ei uitam tribuat, efficit, ut in medio turbinum ac tempestatum, quies sit & tranquillitas. Postquam homo peccati uenenum delibauit, nociuis humoribus adeo plenus remansit, ut quidquid recipit, siue bonum, siue malum, illud in lethiferum conuertat uenenum. Atque ita
B non in minori periculo uersatur, cum fauores accipit, quam cum uexatur & opprimitur, nam tam ex bonis, quam ex malis acceptis malum educere solet Quapropter Canti 8.
sicut dominus ei bona, uel fauores solet temperare, ita mala, uidelicet labores, & uexationes, ne uno aut altero funditus euertatur, temperare consuescit. Et hoc est quod sponso dicebat sponsa. Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ hinnuloque ceruorum. Super hęc uerba, id quod Philosophi naturales dicunt notandum est, uidelicet, capream & hinnulum ceruorum,
C hanc habere proprietatem, quod cum uenatoris congressum fugere uolentes celeriter currunt, uultum & oculos passim in terga uertunt, ac retorquent. Ideo his uerbis sponsa suum charissimum sponsum deprecari contendit, ut si aliquando ab ea discedere uoluerit, non omnino discedat: id enim animæ suæ utilissimum fore scit, sed Assimilare, inquit, dilecte mi, capreæ hinnuloque ceruorum, id est. Cum a me recesseris, uerte obsecro aliquando, imo, & sæpissimè hilarem in me faciem tuam, sicut caprea oculos ac faciem retorquet. Ne quęso a me pulcherrimos oculos a-
D uertas, hoc est, ita me laboribus opprime, ut etiam aliquibus fauoribus, seu gaudiis, & uoluptatibus sint coniuncti. Sic supernus sponsus cum suis sacris discipulis in pręsentiarum egit, qui cum eis dixisset: Si me persecuti sunt, & uos persequentur, afflictionem hanc cum promissione magnæ consolationis coniungit, dicens. Cum ueneris Paracletus quem ego mittam uobis a patre, & cæt. Descri- Ezec. 47.
bens sanctus Ezechiel modum & figuram templi quam Deus ei ostendit ait: Ab hoc templo aquæ egrediuntur, & usque

ad mare profluunt, & aquas ipsius maris dulces efficiunt, pisces uero quos producebant, quamplurimi & pulcherrimi erāt. Vbi adumbratum est, omnes afflictiones & amaritudines ac labores seruorū Dei, licet tanquam amplissimum mare sint, dum illis dulces consolationum ac refrigerii aquæ (quæ ab illo admirabili templo, uidelicet Iesu Christi promanant) coniunguntur, dulcissimos fieri, ut in illis quamplurimi pisces producantur, hoc est, ut sint causa multorum meritorum.
2.Co.7. Ex quo intelligetis uerba Diui Pauli, quæ non parum uidentur habere difficultatem, scilicet. Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione uestra. Quid ais diuine Apostole? Idne
Ro 12. charitas docet? Aliter profecto te docuisse mihi uisus es, cum dixisti: Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Qualiter ergo modo inquis, superabundo gaudio in omni tribulatione uestra? Ad hoc facilius est respōsio, scilicet, sanctum Apostolum tanto gaudio & uoluptate fuisse perfusum, cum labores propter Deum patiebatur, ut si quos propter eundem finem etiam afflictiones perferentes uidebat, sua uitatem, qua illas patiebatur, considerans, diceret: Superabundo gaudio in omni tribulatione uestra Negocium hoc intellectu difficillimum est, *Son cifras de Dios*, Quas non nisi qui eas studet, & in eis diligentissimè insudat, intelligere ualet.
Simile. Reges solent habere aliquos à secretis, quos uocant, *Scriuanos de cifras*, per quos difficillima quæque negocia tractāt, sic Deus potentissimus Rex, modos ac cifras habet, quæ à paucissimis intelliguntur, nam exaltari hominem & statim tentari (ut sanctus Iob inquit, cum ipso Deo loquens: Visitas eum diluculo, & subito probas illum) immensi Dei difficillima cifra est. Similiter beatitudinem cum fame, & solatia cum lachrymis iniungere, cifræ sunt, quas nō nisi ille, qui eas experitur, eo quod ab ipso domino docetur, intelligit. Fœlices ergo illi quos summa Sapientia, res tam admirabiles erudiuit? Dominum, fratres mei, summissè deprecamini, ut uos tanti ponderis ac momenti negocia, uestrisque mentibus tam utilia docere dignetur.

Ille testimonium perhibebitis de me, & uos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis. A Animo, hic, quæso, euolute infinitum immensi Dei artificium, cui (ut ait Diuus Paulus) placuit, per stultitiam prædicationis, saluos facere credentes. 2.Co.1 Stultum quippe humano intellectui uidebatur, ut dominus abiectam, uilem, pauperem, & ignorantem gentem eligeret, eosque per totum terrarum orbem ad prędicandum hominem, qui crucifixus fuerat, esse uerum Deum, per quem saluandi eramus, mitteret. Ac tandem hoc, quod insania uidebatur, omnipotens Deus, stultam huius mundi confudit sapientiam, & per hos infimos & abiectos homines, qui erant, quasi non essent, id
B quod habere esse uidebatur, destruxit, & consumpsit. Atque hoc uerba illa Apostoli significant, scilicet: Contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret, ut non glorietur omnis caro in conspectu eius, sibi tam præclarum hoc opus tribuens, cùm immensi Dei opus fuerit. Cuius rei fidelissimum, hi sancti uiri proprias uitas in discrimen offerentes, testimonium reddiderunt, nam ut erant ueri discipuli, gloriam sui sanctissimi magistri quęrere conabantur.
C Eia ergo concionatores uestrarum concionum quis finis esse debeat, diligenter addiscite, & quid uobis summa ueritas dicat, attendite. Vos testimonium perhibebitis de me, ut uidelicet, obedientiæ meæ atque imperii iugo subiectentur. Quod si hic finis uester non est, uæ, ve & millies vę uobis. Beatus Thomas D.Th.2 2.q.100 ar.5. de prædicatoribus agens, eos si præcipue pro mercede prædicant, lethaliter peccare affirmat, quem ibi dominus Caietanus Caiet. explanans, aliquas notabiles distinctiones adhibet. Magna profecto confusio & ingens insania est, eos, ut alii gloriam adipiscantur, ipsi uero, ut gehennam sibi
D comparent, continuo laborare. Quemadmodum de tribubus Ruben & Gad refert sacra pagina, qui cum terram promissionis ui & armis alios adiuuantes expugnarent, postea in ea partem aliquam seu portionem noluerunt, imò quadam regione, quæ ante Iordanem erat, eò quod pinguia ad pascendos greges pascua habebat, contenti fuerunt. Nu.32. O infœlices illos, qui huius miserrimæ uitæ bonis sunt contenti, ut belluinos suos & sensuales appetitus pascāt, & propter illa immensa

mensa æternæ gloriæ bona amittere uolunt. Igitur uos, ò prædicatores, confessiores, ac ministri tam diuini muneris hodierna die obtestor atque obsecro, ut mentis oculos erigatis, eosque terrenis rebus cõtemptis, in summo illo atque ineffabili Deo, qui uos in tanta tamque singulari dignitate collocauit, figere contendatis, ipsumque solum pro laborum uestrorum premio uotis omnibus appetite. Id quod S. Isaias licèt in aliud propositũ
Isai.13. ait, efficere, totis uiribus laborate Super montem caliginosum leuate signum, exaltate uocem, leuate manum. Mons caliginosus, seculum hoc erroribus, & ignorantiis plenum est, super quem exaltate signum, s. crucem. Attendite quæso, pœnitentiæ, & mortificationis crucem in mundo nimis esse demissam, & neglectã, uos eam erigere & eleuare contendite. Exaltate uocem, uidelicet, ad hunc finem spiritus feruore prædicantes, uirtutem docentes, & uitia seuerè increpantes. In magnã certè admirationẽ rapimur, quoties Gentium & Ethnicorum libros euoluimus, in quib. uidere est, qua seueritate, & quo rigore Poetæ illius tempestatis uitia reprehendebant, nos uero Christiani, uix nisi ad placitum, saporemque audientium loqui audemus, quod quidem paucissimi amoris Dei euidens signum est. Penuria enim ac defectus amoris & conscientiæ culpa, homines ad uera loquendum ignauos efficiunt. Atq. ita Anna mater Samuelis e-
1.Re.2 gregiam protulit sententiam, s. Impii in tenebris cõticescent, i. Impii in peccatis suis obmutescent. O dilectissimi in Christo Iesu patres desiderio medendi, & succurrendi animabus, exaltare quæso uocem, leuate manum, s. bene operando. Et hoc, licèt a sancto Propheta fuerit posterius dictum, uos illud prius exequi oportet, ut doctrina uestra in cordibus, audientiũ qui uiderint uos, id quod docetis, opere complentes, efficacius operetur.

Hæc locutus sum uobis, ut non scandalizemini, absque synagogis faciet uos, &c. Vsque. *Arbitretur, obsequiũ se præstare Deo*. Dum ait diuinus magister sacros discipulos de ipso testimonium esse reddituros, statim ingentes labores, quos in executione huius ministerii passuri erant, eis explicat. Ex quo apertissime constat, præclaros illos & sanctitate excellentes uiros, non blanditiis, uel bonorũ temporalium promissionibus fuisse attractos, sed ui uerborum Christi Redemptoris nostri, & euidẽtia miraculorum ac sacratissimę uitę eius, qua adeo confirmati fuerunt, mediante Spiritus sancti gratia, ut omnes mundi persecutiones & calamitates, quæ eis euenerũt, ne sanctissimum hoc testimonium ab eis nõ redderetur, minimè suffecerint. Ex quibus etiam liquidò & manifestè apparet, quantum sit rationi consentaneum, nos omnes in fide, quam illi tradiderũt, & sacrosancta Ecclesia hucusq. obseruat, firmissimos esse debere, siquidem tam clarè, & apertè conspicitur, totum hoc negotium a Deo & non ab hominib emanasse. Admirabile quippe omnibus uisum est, pauperculos homines, tantum animi rubor, & fortitudinem habuisse, ut toti terrarum orbi resistere ausi fuerint. Quapropter D. Paul inquit: Habemus thesaurum 2.Cor.4
istum in uasis fictilibus, ut sublimitas sit uirtutis Dei, & non ex nobis In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur, aperiamus, i. *Semo puestos en lo ultimo de las tribulationes*, Sed non destituimur. Quasi dicat. Stupenda res est tam pretiosum tamq. mirificum thesaurum, qualis est diuina gratia, hominibus imbecillis & fragilibus traditum, & commissum fuisse, cumque debiles ac fragiles simus, tyrannos omnes atque huius seculi potestates a nobis facillimè superari. In hoc profecto omnipotentis Dei magnitudo ostenditur, & apparet, quod uasa tam fragilia, & caduca in crudeles carcere sępenumero proiecta, tot tantisq. ictibus percussa, nec unquam fuerunt confracta, nec ab eis gratia aliquo impatientiæ genere defluxerit. O ineffabilem altissimi magistri sapiẽtiam, qui talia operatus est. Itaq. quemadmodum omnes artes, & inuentiones, quas Laban ad opprimendum, & molestia afficiendum sanctum Iacob excogitauit, in illius sanctissimi Patriarchæ commodum & utilitatem redundarũt, sic omnes inuentiones, quas nefarii tyrãni exquisierunt, ut sacros Apostolos torquerẽt, ac tormentis afficerent, eis in gloriæ coronã, & ad maiorem ipsorum tyrannorum confusionem uersæ sunt. Nam propter crudelitates, quas improbi in iustos exercent, Deus non solũ in alia uita, uerum etiã in seculo eos punire solet. Atque ita domi-

nus Prophetæ Nathan iussit, ut sancto Dauid de filio eius Salomone diceret. Misericordiam meam non auferam ab eo, sicut abstuli à Saul, quem amoui a facie mea. Vbi alii transtulerunt, quem amoui a facie tua, & sic est in translatione Syriaca, & in contextu Græco, atq. in Paraphrasi Chaldaica. Vbi aperte significatur, Deũ propter persecutiones, quas impius ille Rex in sanctum Dauid exercuit, ipsum regno & uita spoliasse.

Et hæc facient uobis, quia non nouerunt Patrem, nec me. O uerba terribilia, & quę maximum cuiq. timorem iniiciunt, a quibus nos terribile ẽt argumentum in hunc modum sumere & formare possumus. Si ij, qui ob defectum cognitionis Iesu Christi atq. æterni eius Patris, iustos persecuti sunt, & de medio sustulerunt, obsequium se pręstare Deo arbitrantes, ęternis suppliciis digni sunt, (licet suis persecutionib. illos gloriosos martyres effecerint. sicut cũ quis flumẽ aliquod in cymba, uel scapha traiicere, & transmeare contendit, alius cymba impellit, quo impulsu eũ celeriter fluuium trãsire, & ad portum breuissimè peruenire facit, ita improbi tyranni uariis tormentorum generib. quæ in sanctos excogitarunt, ipsos procellosum huius mũdi flumen breuissimè transire, & celerius ad tutissimum gloriæ portum peruenire fecerunt, propter quod dominus ait. Nolite timere eos, qui occidunt corpus, aĩam autem non possunt occidere) quanto maiori culpa, maioribusque tormentis Christiani digni erunt, qui suis persuasionib & deprauatis exemplis animas suorũ proximorum interficiunt? O crudelissimi tyranni, qualiter in talem fidem profitentes, talemq. Dei cognitionem habentes, huiusmodi tyrannide uti audetis? O pater luminum, illumina obsecro per infinitam clementiam tuam hos miserabiles ac detestãdos homines, ut tantum scelus intelligentes, ab illo se abstinere totis uirib. contendant. Nouit dominus (inquit S. Iob) & decipientem, & eum qui decipitur. Et ad q̃d eos cognoscit Deus? Vtiq ut digna rependat meritis utrique. Cum Eua serpẽtis suggestione peccasset, interroganti Deo. Quare hoc fecisti? respondit. Serpens decepit me Dominus autem ad serpentẽ ait. Quia fecisti hoc. Quid est hoc, quod serpens fecit domine? Quasi deceptionem nominare pudeat eius nomen subticet, & nec per os suum proferre uult peccatum solũ ait. Quia fecisti hoc. O magna exaggeratio, quam aperte in hoc grauitas abominationis, & sceleris, quod cõmittit ille, qui aliũ ad peccãdum persuadet, explicatur. Deus optimus maximus nos ab huiusmodi crudelitate eripiat, nobisq. spiritum cõferat, ut ad inuicem alii alios in uirtutem, & sanctitatem moneamus, atq. ita pleni gratia, tandem perfruamur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

Simile. Mat. 10. Iob 12. Gen. 3.

A B

IN EAD. DOMINICA infra octauam Ascensionis Domini.

Concio Tertia.

Cum uenerit Paracletus, quem ego mittam uobis a Patre, &c. Ioan. 15.

C

SAcrosanctam huius Euãgelii lectio quædam ẽt illius cęlestis sermonis, quem summus p̃dicator Iesus Christus post ultimam cœnam ad suos discipulos habuit, singularis pars est. Vbi aduerte oportet, dominum paulo ante eis dixisse. Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret, quia uero de mundo non estis, sed ego elegi uos de mundo, propterea odit uos mundus: Terra herbis, quas ex se germinat, & producit, & tãtam uirtutem cõicat, ut nemine eas colente, & circumfodiente, ipsęmet crescant & augeãtur, at uero triticum, & alia quæ ex se terra nõ producit, antequã nascatur, crescat, & in suã perfectionem perueniat, prius seminari, & coli diligenter oportet. Itaque terra erga herbas quas ex se producit, se habet sicut mulier erga filios quos peperit, quib. solicite, & omni cura indulget, filiorum uero mariti sui, quorũ ipsa nouerca est & nõ mater, obliuiscitur, & sępenumero eos uexat. Sic mũdanos utpote qui filii sui sunt, & ipse eorũ pater, honore afficit eisq. fauet, & ĩdulget, bonos uero, cũ filii Dei sint, natos suos esse nõ agnoscit, sed cũ illis tanquam uictri-

Simile. D

uictricus uulgo *padrasto*, & nō pater agit, ipsos multis opprimens tribulationibus. Ideo D. Ambrosius explicans uersiculum illum. Omnia mandata tua ueritas, iniqui persecuti sunt me, adiuua me, sic ait. Fortasse quia persecutiones non patimur, tanquam condemnati habemur, quia homines, qui pie uiuere uolunt in Christo Iesu, persecutionem patiuntur. Si igitur eas non perferimus, signum est quod non pie uiuimus, & quod mundi iam filii esse reputamur. Si autem quæritis, quare dominus permittat filios suos in hoc seculo opprimi & uexari? Huic quęstioni B. Augu. egregie satisfacit, dicens. Omnis tribulatio aut pæna impiorum, aut exercitatio iustorum est. Et alibi idem Sanctus Doctor sic ait. Auferūtur ista bona temporalia bonis, ut probentur, malis autem, ut crucientur. Atque ita quidam non contemnendus Doctor, dixit: Fides inexercitata, languescit. Inter arces, quæ hostibus finitimæ sunt, & illas quæ in medio regni ædificatæ sunt, magnum discrimen uersatur, quod illæ armis & rebus bello necessariis sunt munitissimæ, hæ uero minime. Si arces, quæ in toto regno Castellę ueteris sunt, ingrediamini, omnes belli machinas & bellica tormenta rubigine fere consumpta uidebitis, thoraces & loricas rubiginosas & puluere conspersas: ita, ut si aliquod bellum uel ciuile uel commune insurgeret, plus operis & numorum in purgandis & reficiendis illis armis consumeretur, quam in aliis denuo conficiendis. Cuius rei, pax quæ nunc uiget, causa est, nam cum bella aduersus Mauros quotidie instabant, omnia in promptu ac paratissima erant Hoc quidem equitibus Ecclesię militantis contingere uidemus, qui contradictione deficiente statim animum demittunt, desides fiunt, torpescunt, ac uitiis se tradunt, atque ita tota machina, id est, *Toda la artellaria*, consumpta est rubigine, uidelicet, uitio sensuali, quod in multis usque ad ossa penetrauit, qui etiam auaritiæ musco, id est *Moho* & superbiæ puluere sunt contecti. Quapropter egregie Diuus Bernardus ait. Ecclesiā Catholicam, id quod Rex Ezechias aiebat, posse dicere, uidelicet. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Itaque si hodie ad patiendum pro Christo domino arma capere iuberemur, sicut quotidie in

Ambr. sup Psal. 118.

D. Aug. li. 33. q.

Epi 80.

Simile.

A Gallia, & aliis regnis ad hostium infestantium iniuriam repellendam euenire solet. Hispane, *Si cy tocassen al arma a padescer por Christo*, maior profecto in præparandis armis & in disponendo nos ipsos, quam in moriendo esset difficultas. Nam optima dispositio est, uitia relinquere, potius autem concubinarius uitam suam desereret, quam adamatam concubinam, & lusor facilius millies mortem oppeteret, quam a ludo abstineat, & sic de aliis peccatoribus. Cum res in tanta pace, & tranquillitate sicut modo sunt, non erant, homines uitiis & uoluptatibus non ita erant deditti, imò quamplurimi tanto animo & uoluntate mortem pro Christo subire uolebant, quantā nunc eam multi ex Christianis recusant. Quocirca iusto Dei iudicio fit, ut eorum amici, ingentes labores ac tribulationes patiantur. Ideo ubi nos legimus; Prosperum iter faciet Deus salutarium nostrorum. Felix ex Hebræo sic uertit; Aggrauabit nos Deus salute nostra, hoc est, permittet nos persequi propter salutem nostram. Facillime posset omnipotens Deus in cordibus hominum fidem absque illa contradictione, quę in principio nascentis Ecclesiæ habita est, imprimere, sed quoniam iustis pro Christo pati maxime conducebat, ideo ipse dominus permisit, ut illi, qui primi fidem receperūt, tam crudeliter oppressi necarentur, ut, uidelicet, omnes qui in progressu Ecclesiæ Catholicæ in ipsa nascerentur, æquo animo ac patienter quidquid eis eueniret, perferrent. Hinc intelligetis, obscura illa Diui Pauli uerba scilicet; Nunc gaudeo in passionibus pro uobis & adimpleo ea quę desunt passionum Christi, in carne mea pro corpore eius, quod est Ecclesia. O gloriose Apostole, ut quid ausus es dicere, Christi Redemptoris nostri passioni aliquid defuisse, siquidem illa ad redimendos mille mundos, si tot existerēt, sufficiētissima fuit? Absit, ut dicamus, ei merita defuisse, Sed (ut ait D. Chrysostomus) contingere posset, quod, cum prædicatores hominibus persuadere uellēt ut supernum magistrum Iesum Christum imitarētur, eis sic dicerent; Oportet uos uitam uestram pro Iesu Christo parui facere, siquidē ipse filius Dei propter obedientiam patris ei iubētis, ut ueritatē prędicaret, & tueretur, ac pro defensione eius, si se offerret

B, C, D (section letters)

Colos. 1

Chryso.

ret occasio, uitam relinqueret, eam libentissime obtulit. Vobis ergo idem facere maximè conducit, quia ut princeps Apostolorum ait. In hoc uocati estis, quia & Christus passus est pro nobis, uobis relinquens exemplum, ut sequamini uestigia eius. Ipsi eis in hunc modum respondere possent. Si Iesu Christus mortuus est, ac tot labores pertulit, licet uerus homo erat, simul etiam uerus Deus erat, & diuinum suppositum humanitatem illam, quam sibi uniuit, adiuuabat. Quod si pro ueritate mori uoluit, non mirum uideri debet, nam anima illa sanctissima, ueritatem, pro qua patiebatur, ad oculum (ut aiunt) aspiciebat, nos uero miseros, fragiles, & caducos pro ueritate, quam non uidemus, licet eam credamus, pati difficilius est. Hoc igitur ait Diuus Paulus, Christi Redemptoris nostri passioni deficiebat, quod, scilicet, purus homo, sicut ego, & alii quamplurimi insurgerent, & pro defensione ueritatis quam non intuebantur, licet eam crederent, hilare ac libentissime paterentur. Atque ita, cum ego in carne mea debili, pro ueritate quam non uideo, licet eam credam, morior, tūc id quod Christi passioni defuit, adimpleo, nam Christus dominus pro ueritate, quā clare contemplabatur (siquidem anima eius ab instanti suæ creationis uidit diuinam essentiam, & fuit beata) mortē obiit. Id uero quod ego patior est, pro corpore eius, quod est Ecclesia, quoniam mei ac sodalium meorum exemplo, multi alii uolunt uitam suam pro hac ueritate in discrimen uocare, uidentes ea, quæ nos puri homines carne & ossibus sicut illi compacti perferimus. Quoniam autem sacros Apostolos tot labores quot pertulerunt, pati maxime oportebat, ut, uidelicet, omnibus Christianis, qui usque ad finem mundi futuri sunt, tam gloriosum maneret exemplum, ideo Dominus in præsentiarum eos preadmonet & crudelissima prælia ac conflictus, quos passuri erant, prædicens adhortatur, ut spiritualibus armis seipsos munirent, & præpararent, quibus armati hostium telis possent facilius resistere, certissimamque de illis uictoriam habere. Sic etiam Diuum Paulum de grauissimis persecutionibus, quas in Ierusalē passurus erat, admonuit. Ideo Agabus propheta sumens zonam Pauli & alligans si

1. Pet. 2

Act. 21.

A bi pedes & manus, dixit. Hæc dicit Spiritus sanctus. Virum, cuius est zona hæc sic alligabunt in Ierusalem Iudæi, & tradent in manus gentium. Suauissimus autem magister narrant sacris discipulis, multos, quos passuri erāt labores, uerba hæc singulari dulcedine plena inseruit, scilicet. Cum uenerit Paracletus, quem ego mittam uobis a Patre, ille testimoniū perhibebit de me, uosque ut idem faciatis, fortissimos reddet.

Hæc ut intelligatis, uos nimis attentos esse uelim, nam licet ea, quæ dicenda sūt ex se obscura sint, ob minimam tamen experiētiam quam, proh dolor, de illis habemus, obscuriora redduntur. Spiritus sancti consolatio non est aliquod peculiare donum, sed fontes illius sunt tres theologales uirtutes, quib. diuinus hic Spiritus quādo eas inflat, auget & eleuat, tantum gaudium & dulcedinem in suorum fidelium cordibus operatur, ut in corpora ēt abundantissime redūdet, sicut propheta Dauid expertus est, qui de hoc agens, inquit. Cor meū & caro mea exultauerunt in Deum uiuū. Quemadmodum flumina cum per solitos alueos fluunt, leniter & suauiter collabuntur, cum uero aquarum multitudine hyberno tempore crescunt, ita inundant & extra ripas diffluunt, ut etiam campos longe ab illis semoto, irrigent, sic hæ uirtutes operatione Spiritus sancti, qui eas implet, clarificat, & perficit, suas inundationes habent, quibus iusti non solum in mentibus, uerum etiam sæpenumero in corporibus recreantur. Lumen fidei, quo diuina & cœlestia cognoscimus, ita aliquando ab ipsa luce, uidelicet, Spiritu sancto clarificatur, ut iustus res fidei iam aliquo modo non credere, sed manibus tangere & oculis intueri uideatur. Hoc autem facit, quoties per donum intellectus fidem explicat & illustrat, quod quidem donum a domino nobis Apostolus implorat, dicens: Deus aūt repleat uos omni gaudio & pace in credendo. Huius rei plenus fuit Eunuchus ille, qui (ut sacra refert Apostolorum historia) postquam fidem accepit, ibat per uiā suam gaudens. Spes etiam plerunq. tā uiua & abundans, hoc diuino spiritu uolente esse solet, ut iustus iam non futura sperare, sed præsentia certissima habere sibi uideatur, ac dici non potest, aut uerbis explicari gaudium & uoluptas,

B C D

Psa. 83. Simile. Ro. 15. Act. 8.

quam

quam hoc iusti animę affert, de cuius spe
Rom.12 modo Diuus Paulus inquit. Spe gauden-
& Ro.5 tes. Etidem Apostolus, gloriam in spe glo
riæ filiorum Dei. Charitas denique, cum ab Spiritu sancto suis diuinis flatibus afflatur, ingentes flammas, quę etiam magnæ uoluptates causa sunt, ex se emittit. Porro his uirtutibus Spiritus sanctus in suorum mentibus operatur illud, quod
Rom.8. idem Apostolus ait, scilicet. Ipse spiritus te
stimonium perhibet spiritui nostro, quod sumus filii Dei. Quod quidem testimoniũ licet nos aliquo timore recipiamus, tamen (ut ait Aristoteles) rerum maximarum, uel tenuis cognitio & certitudo maximam
B parit oblectationem. Ecce igitur consolatio, qua ille, qui in se nihil reperit, quod cõscientia accuset, perfruitur.

D. Aug. Qualis erat Diuus Ambrosius, cum in hora mortis quædam protulit singularia uerba quę Diuus Augustinus laudibus magnopere extollit, Scilicet. Non sic uixi, ut me uixisse pœniteat, nec mori timeo, quia bonum habemus dominum. O fœlix ille, qui sic uitam transigit, ut hoc dicere possit. Hic uero maxime notandum est, inter discrimina quę in carnalibus uoluptatibus & spiritualibus repetiuntur, hoc unum esse, uidelicet quod illę, homines debiles,
C molles & effeminatos efficiunt, hæ uero, fortes, constantesque reddunt. Ideo in
Cant.7. Canticis dicitur. Quid uidetis in Sunami-
te (idest, pacifica) nisi choros castrorum, pro quo alii choreas uerterunt. Sed quæro, quomodo chorus & chorea atque castra inter se conueniant? Nam castra exercitus militantium ac bellum gerentium sunt, chorus uero est canentium congregatio, denique choreæ sunt hominum, uel mulierum uoluptatem capientium cœtus & multitudo, in qua ipsi saltando delectantur. Qualiter ergo ludus & saltatio cũ
D bello conuenit? Multum profecto, quoniã nihil est quod iustos tam fortes ad dimicandum, perseuerandum, ac patiendum reddat, quam cum iam ipsi suauitatem diuini spiritus (quæ talis ac tanta est, ut omnia libenter pro ipsa perferri faciat) gustauerunt. Duæ hominis potentię, uidelicet, concupiscibilis, in qua est & fundamentum habet ipsa uoluptas, & irascibilis, in qua fortitudo fundatur, sic genuinę & coniunctę sunt atque altera alteri correspondet, ut quo magis in concupiscibili uolu-

A ptas augetur, & quo magis ipsa in uoluptate inflammatur, & incenditur, tanto magis in irascibili fortitudo crescit, siue, ut id quod optat consequatur, siue, ut id quo iam gaudet, non amittat. Quapropter minimè mirandum est, si dulcedo & suauitas Spiritus sancti, cum talis ac tanta sit, iustorum mentibus tantam afferat fortitudinem, ut sese omnibus laborum periculis, & contradictionibus exponat. Hac suauitate Sancti in principio nascentis Ecclesiæ maxime fruebantur, de quibus in Apostolorum Actibus sic legitur. Ecclesia ædifica
batur, ambulans in timore domini, & con Act.9.
solatione Spiritus sancti replebatur. Ac de sacris Apostolis præcipue in eodem libro dicitur.

Ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Ie
su contumeliam pati. Tantum abest, ut Act.5.
laboribus, carceribus, flagellis, tormentis, ac mortibus superarentur, ut potius illis gaudio & uoluptate afficerentur, talis erat fortitudo, qua eorum mentes firmæ, & solidatæ erant. Et quod magis est, gaudebant, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Magnum profecto est in laboribus quempiam gaudere, sed multo maius esse reputatur, non solum in laboribus gaudere, sed pro Iesu Christo mori, & ignominiis affici, summam existimare dignitatem. Atque ita diuina dispensatione & prouidentia factum est, ut sancti illi uiri, prius ab Spiritu sancto fortitudine muniti essent, quã mundus contra eos insurgeret.

Nam (ut ex sacro Euangelio colligitur) licet antea prædicauerint, dominus tamen non permisit eos ab aliquo opprimi & uexari, quousque ex alto uirtute induti essent. O benedictus sit talis Deus, glorificata talis pietas. Te domine cœlo
rum angeli, & terrarum iusti benedicant Psalm.9
& collaudent, qui tuis sic faues, & auxiliaris. Merito ergo Sanctus Dauid ait. Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor Et in contextu Græco, atque in paraphrasi Caldaica habetur Orphano tu eras adiutor. In quo ostenditur, quã continuus sit piissimi Dei fauor erga illos, qui se a mundi fauoribus omnino abdicarunt. Ideo dum ait. Eras adiutor, perinde est ac si diceret, orphano tu eras, es, & eris adiutor, ut plane uideatis, quanto otio & securitate

ritate orphanus huiusmodi tutela ac protectione potest uiuere. Eia igitur (fratres mei) quid facitis. Quare uobis hæc audientibus, corda uestra desiderio eorum non inflammantur? Et quare, cum mundus tantis contradictionibus sit plenus, arma hæc, quibus non solum minime uincemini, sed gratissimam uictoriam reportabitis diligentissime non quæritis? Si autem a me quæratis, quid remedii ad tot tantaque dona comparanda inueniendum sit? ad hoc respondeo, summam ueritatem per
Lucę 11. Sanctus Euangelistam Lucam dixisse. Si uos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis uestris, quanto magis Pater uester cœlestis dabit spiritum bonum petentibus se, hoc est, dona Spiritus sancti? Ergo hęc dona ab æterno Patre, per merita Iesu Christi filii eius confidenter ac summis precibus efflagitate, nam merita Iesu Christi totius nostræ spei & fiduciæ debent esse fundamenta.

Esai. 15. Atque ita ubi nos legimus. Dominus fundauit Sion, & in ipsa superabunt pauperes populi eius, alia translatio habet. In ipso sperabunt pauperes populi eius, & sic est in contextu Græco. In quo docemur, quod quanuis iure optimo spem habere, & confidere possumus, Deum per merita sacrosanctæ Ecclesiæ, quam Christus uerus Saluator in mundo fundauit, nobis propitium fore, principalius tamen in ipso, cuius merita infiniti ualoris sunt, nos oportet confidere. Vnum tamen uos non latere cupio, uidelicet, orationem hanc, ut id quod intenditis consequamini, cum cõscientiæ puritate ac bonis operibus coniunctam esse debere. Idcirco Beatus Apostolus orandi formam tradens, inquit. Volo uiros orare in omni loco, leuantes pu-
1. Ti. 2. ras manus. Idem Apostolus ait. Templum
1. Co. 3. Dei sanctum est, quod estis uos. Vt autem quilibet sciret, qualis esse deberet, dominus Salomoni iussit templum ędificare, quod totius uitę nostræ & actionum singulare esset exemplar. At inter præcipua, quæ templum illud habebant, erant duo altaria, alterum intus in oraculo, alterum uero foris, in illo thus igne concrematum offerebatur, in hoc animalia mactabantur & in oblationem offerri consuescebant. Hoc idem in quolibet nostrorum oportet esse, scilicet, in interiori animæ, hoc est, in portione superiori quoddam altare esse

A debet, in quo thus deuotę orationis igne diuini amoris inflãmatæ offeratur, in portione uero inferiori, ubi carnis affectus sunt, alterum esse debet, in quo bruta animalia, uidelicet, inordinati appetitus mactentur & sacrificentur.

O quam gratum sacrificium domino sit, quoties gladio diuini timoris eius, omnes passiones & affectiones suę sanctæ uoluntati contradicentes mactamus. Nemo cogitet unum duntaxat horum altare sufficere, nam duo esse maximè oportet, imo & necessario nobis habenda sunt. Quamplurimi extant, qui interius habent altare,
B seque orationi tradunt, & delicias illius habere conantur, sed nihil, quod eos aliqua molestia afficiat, agere uolunt, nec enim ambitionem, nec superbiam, nec iram aut cupiditatem suam mortificare & comprimere contendunt. Quid uero isti a domino in oratione postulent, pœnitus ignoro, nam si gratiam ad te ipsum uincendũ, & ad euellendas proprias passiones, atque ad subiiciendum diuinę obedientię corpus & animam precibus non expostulas, quid obsecro in oratione petis? Siquidem postquam orasti, & thuris sacrificium obtu-
C listi, omnes appetitus tui uiui remanserũt, nec eos sacrificare uoluisti. Conare igitur (charissime frater) hæc duo altaria in te habere, & hos duos sacrificii modos perfectissime offerre, hęc est enim regia uia, qua dona & consolationes Spiritus sancti comparantur.

Deinde sacris discipulis dominus ait. *Hæc loquutus sum uobis, ut non scandalizemini*. Hoc est. Labores, quos passuri eritis prędixi uobis, ne postea in illis offendatis & ab ipsa uirtute cadatis ac declinetis. *Quoniam non solum absque synagogis faciẽt uos, sed uenit hora, ut omnes qui interficit*
D *uos, arbitretur se obsequium præstare Deo*. Hoc est, quod Diuus Paulus de se ac sociis suis dixit. Tanquam purgamenta hu- 1. Co. 4.
ius mundi facti sumus. Proquo alii uertebrunt. Tanquam lustramenta huius mundi facti sumus, id est tales nos mundus reputat & in tali existimatione ab infidelibus habiti sumus, ut existimẽt. Deos suos nulla alia re, quam sanguine, & morte nostrorum, quo ab ipsis beneficia accipiant, posse facilius placari. O rem stupendam, & omni admiratione dignam. Quæ patiẽtia sanctis illis uiris necessaria

erat, ut tormenta tanto errore illata æquo animo paterentur?

Et hæc facient uobis, quia non nouerant Patrem, nec me. Ex hoc infertur, nos multò magis nunc eos posse admirari, qui cum sint Christiani illuminati fidei splendore, iustos ac sanctos uiros, eo quod ipsorum uitia increpant, odio habent & persequuntur. Nam illi, quoniam infideles erant, nec ueritatem intelligebant, arbitrantes se obsequium præstare Deo, crudelitates illas horrendas perpetrabant, tu uero, ò Christiane, qui scis, & intelligitis, te in his grauiter Deum offendere, quare non erubescis, confunderis, & timorem concipis, animaduertens terribilia, quæ tibi ob tam grauem abominationem parata sunt tormentorum genera? O infinitę maiestatis Deus & Pater luminum per immensam clementiam tuam hos cæcos illumina, ut apertè uideant, quo eos malitia sua perduxit, & antea quam furor tuus eos absorbeat, tantis malis mederi, seque in meliorem frugem recipere conentur.

Sed hæc loquutus sum uobis, ut cum uenerit hora eorum, reminiscamini, quia ego dixi uobis. Magno enim solatio uobis erit, cum huius tanto tempore antea me prædictæ ueritatis memineritis. In quo me uerè Deum esse apparet, qui ea quæ uentura sunt, infallibiliter scio, quique uobis in omnibus uestris laboribus adero, & opem feram, quousque ab illis eripiamini ac præmiis digni donemini. Cum populus Israeliticus (ut nobis refert sacra pagina) in magna esset afflictione, dominus Prophetæ
Exod. 3 Moysi apparuit, eique dixit. Vidi afflictionem populi mei in Aegypto, & clamorem eius audiui, & sciens dolorem eius descendi, ut liberarem eum de manu Aegyptiorum, & educerem de terra illa in terrā bonam. O infinitę potentiæ Deus. Nunquid domine, siquidem te miseri illi & calamitatibus oppressi ad misericordi m prouocauerant, eos è cœlis ubi eras, absq; eo quod in terram descenderes, non poteras liberare? O admirabilem omnipotentis Dei pietatem, qui afflictorum miseriam ita compatitur, ut uelit etiam, quod ipsi intelligāt, se cum eis in eorum esse afflictionibus. Cū igitur ai. Descendi ut liberarem eum, singularis quidam amor, & indulgentia atque cordis teneritudo ipsius Dei erga illos, qui propter ipsum patiuntur, denotatur.

A Quocirca, fratres dilectissimi, cum nos laboribus & fortunæ casibus seu contradictionibus oppressos uiderimus, ne deficiamus, aut animo cadamus, sed in hoc fidelissimo socio confidentes spem habeamus eum nos, si patienter perstiterimus, diuites gratia ad præmia perducturum gloriæ, ad quam nos perducat Iesus Marię filius. Amen.

AD LECTOREM.

B PRo die Pentecostes, & ferie secunda, & tertia eiusdem solennitatis, in uolumine quod de s nctis in lucem edidimus, proprias conciones reperies, quatuor etiam conciones in festo sanctissimę Trinitatis inuenies, quód celebratur Dominica prima post Pentecosten.

DOMINICA SECVNDA post Pentecosten.

Concio I.

C *Homo quidam fecit cęnam magnam, & inuitauit multos, &c. Luc. 14.*

VNigenitus filius Dei cum in mundū non solum ad redimēdum, uerum etiam ad erudiendum nos uenisset (sicut eius Pater æternus p Isaiam Prophetam promiserat, dicēs. Ecce dedi eū ducem ac pręceptorem gentibus) Isa. 55.
D postquā hoc negotiū incepit, ab eo omni loco & tempore oblata opportunitate nō destitit. Atque ita cū introisset in domum cuiusdā principis Pharisęorum Sabbatho manducare panē, & occasione illius cōuiuii, quidā ex inuitatis dixisset. B. qui manducabit panē in regno Dei, ipse parabolā hāc elegantissimam proposuit, in qua cœlestis cœnæ magnitudinē, & inuitantis liberalitatem, atque eos qui ab ea repudiandi, quique in ipsa admittendi sunt, cōmemorat. Incipit ergo parabola Homo quidam fecit cœnam magnam. &c. Per hunc hominē piissimus Deus significatur, quod quidem

nomen

nomen singularem eius clementiam, & benignitatem designat. Cum dominus furorem suum, iram, atque iustitiam significare uult, in sacra scriptura Tigris, Leo, aut
Ose. 13. Vrsus uocatur, sicut apud Sanctus Oseam ubi sic ait. Ego ero eis quasi leęna, sicut pardus in uia Assyriorum. Occurram eis quasi ursa raptis catulis, & dirumpam interiora iecoris eorum, & consumam eos ibi quasi leo, bestia agri scindet eos. Cum autem pietatem suam, aut amorem insinuare uult, homo appellatur. Atque ita dicitur a-
Zac. 19. pud Sanctus Zachariam. Homo agricola sum, & hic. Homo quidam fecit cœnam magnam. Sed in primis notandum est, hoc Dei conuiuium non uocari prandium, quod Meridie fieri solet, sed dicitur cœna, quæ uesperi, & in fine diei parari consueuit, & ultra, quam nullus alius cibus sumitur. Mundus suos ad prandium inuitat, sed ipsos absque cœna relinquit, eis in uita nimias delicias ac uoluptates offert, uesperi uero, idest, mortis hora, conuiuas suos fame enectos, & absque cæna dimittit. Ideo
Baruc 4 Propheta Baruch nomine mundi, dilectos eius sic alloquitur. Nutriui illos cum iucunditate, dimisi autem illos cum fletu, & luctu. O immense Deus, quem fletum, quem luctum, & quem planctum amatores mundi incipient, postquam ab hac miserabili uita discesserint? Fames enim propter inordinatam abundantiam, qua in hoc mundo largiter usi sunt, eos magnopere uexabit, atque grauissime torquebit. De quibus
Psal. 58. Sanctus Dauid ait. Conuertentur ad ue-
Iob 21. speram, & famem patientur, ut canes. Et B. Iob postquam de ipsis dixit. Tenent tympanum, & citharam & gaudet ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt, paulo inferius addit. Quoties lucerna impiorum extinguetur (idest, cum eorum uita consumpta fuerit.) Quid tunc erit? Sequitur. Superueniet eis indignatio, & dolores diuident furoris sui. Erunt sicut paleæ ante faciē uenti, & sicut fauilla, quam turbo dispergit & cum reddiderit eis, idest, cum dominus eos, sicut eorum peccata merentur, punierit, & pœnis luere fecerit, tunc sciet, hoc est, tunc quilibet eorum fraudem, in qua uixerunt intelliget. Videbunt oculi eius interfectionem suam, idest, æterna supplicia, quibus torquebitur, aspiciet. Et de furore omnipotentis bibet. Quid enim ad eum
A pertinet, de domo sua post se? Postquam, ò infœlix peccator, in inferno fueris, quid tibi potens, & illustris familia, quā in mundo reliquisti proderit?

Quod filii tui diuites ac potentes in sæculo manserint, non solum minimè gaudebis, uerum propter peccata, quæ ipsi tuis deprauatis exemplis commiserint, crudelissimè torqueberis. O uerba horribilia, illis præcipue, qui largiter in mensa huius mundi omnibus eius uoluptatibus perfruentes, epulantur. Medicus ægrotos, qui in Simile.
prandio cibum necessarium sumunt, cœna priuari iubet. Sic Deus iis, qui in hac ui-
B ta temporalibus bonis saturantur, & stomachum suum, uidelicet, uoluntatem caducis uoluptatibus in plent, præcipit, ne æterna beatitudinis cœna perfruantur. Ideo in fine huius Euangelii ait. Dico autem uobis, quod nemo uirorum illorum gustabit cœnam meam. Dicitur uero cœna magna, propter magnitudinem epularum, quæ in illa exhibentur.

O cœnam illustrissimam, quam semper uotis omnibus desiderare debemus? siquidem ipse Deus cibus est, qui in ea apponitur. Itaque omnes conuiuę eandem e-
C scam, & in eodem cratere, & lance (in qua Dominus) edunt, ibi enim non unus cibus Domino. & alius inuitatis conditur, sed sicut ipse Deus uescitur, & fruitur sua diuina essentia, ita conuiuæ eadem diuina essentia uascuntur & perfruuntur, atque in ea saturantur, & beatificantur.

Quæ autem sit, & quanta hæc uoluptas linguę hominum, aut angelorū nequeunt Simile.
explicare. Si domum alicuius principis aliquando ingrederis, ibique uides ex surfuribus candidos ac sapidos panes seruis, & famulis ipsius domus fieri, statim ex eo colligis, panes qui ex farinæ flore do-
D mino ac filiis compinguntur, ita esse perfectos, ut meliores uix possint cogitari. Sic ex bonis huius miserrimæ uitę ad ęterna cœlorum bona possumus argumentum formare. Si uoluptates huius mundi deprompte ex surfuribus, uidelicet, ex creaturis, quæ seruis scilicet. corporibus humanis dantur, tanta delectatione, & suauitate nos afficiunt, quales erunt delicię, quę ex infinita Dei diuinitate charissimis filiis eius, uidelicet, iustis educuntur? Meritò profectò Diuus Paulus eas 2. Co. 4.
ęternum glorię pondus appellat. Tanti enim

enim ponderis ac momenti uoluptas illa est, ut mentes ipsæ (nisi ad id diuino numine fuissent adiutæ) eam nullo modo ferre
Mat.25 possent. Magnitudinem hanc dominus etiam significauit, cum dixit: Intra in gaudium domini tui. Vbi insinuatur, gaudium illud esse quasi abyssum, ubi iustus submergitur, quo beatorum quisque adeo plenus, hilaris, & contentus est, ut nihil quod alius habet, omnino desideret.

Exo.16. In sacris literis Sanctus Moyses populū Hebræorum nomine Dei sic alloquutus fuisse legitur. Colligat unusquisque ex eo quantum sufficit ad uescendum. Gomor per singula capita. Mirabile certè est, unā duntaxat illius cibi mensuram magnis ac paruis suffecisse, & illa omnes contentos, & satiatos fuisse Qui igitur tam paruo bono omnibus illis satisfecit, quare in cœlo iustis, eis suam infinitam essentiam tribuēs non ita satisfaciet, ut alii aliis non inui-
Gen 49. deant? Sanctus Ioseph in Aegypto, fratres suos ad prandium inuitasse legitur. Et sederunt (inquit sacer textus) coram eo primogenitus iuxta primogenita sua, & minimus iuxta ætatem suam. Et mirabantur nimis sumptis partibus, quas ab eo acceperant, maiorque pars uenit Beniamin, ita ut quinque partibus excederet. Dignum profecto admiratione extitit, eos qui antea fratri suo Ioseph, propter peculiarem parentis erga eum amorem inuidebant, postquam simul cum eo mensæ accubuerunt, ab omni inuidiæ genere cessasse: quamuis excessus beneficiorum ab ipso Ioseph in illos collatorum non cessauerit. In quo certe significatum fuit, omnes querelas, & inuidias in illo cœlestis gloriæ æterno conuiuio, cui uerus Ioseph Iesus Christus ministrabit, deponendas fore.

Nam ordinatissima eius dispositio, tam integram & perfectam in uno quoque beatorum efficiet uoluptatem, ut nullus eorū licet alios plures gloriæ gradus possidentes uideat, tædium aliquod uel molestiam accipiat Hæc ergo splendidissima cœna in pulcherrima, & amplissima cœlorum aula proponitur: cuius excellentiam, & amplitudinem, nullus intellectus humanus potest comprehendere. Etenim si omnes huius mundi homines, uno ore, & corde effecti suis artibus, ingenio, & potentia iu-

A cundissima quædam ac ditissima & quæ meliora fieri non possent, palatia ędificare contenderent, qualia obsecro esse possent? Multo igitur meliora unus duntaxat angelus, quippe qui omnibus hominibus potentior est, ea si uellet construeret. Sed his etiam alia longe pulchriora ac meliora, omnes hierarchiæ cœlestes, si in unum coniungerentur efficerent. Ergo quanto his omnibus meliora ab ipso summo rerum omnium artifice, qui homines & angelos ex nihilo creauit, & in cuius comparatione omnes, tanquam si non essent, sūt, fieri posse cogitatis? Talia igitur erunt
B pulcherrima atria illa, quæ summi Dei in suorum filiorum atque electorum domicilium omnipotens dextra ædificauit.

Nam cum dominus propensionem naturam, & capacitatem nostram optime sciat, illumque locum in delicias nostras, ac perfectum otium, & trāquillitatem creauerit, in eo nihil ex omnibus quę desiderari possunt, deesse certissimum est. Quod Psal.53
quidem regius Propheta considerans, dicebat Quam dilecta tabernacula tua domine uirtutum, concupiscit & deficit anima
C mea in atria domini. Id est. Anima gaudio prosilit, & desiderio pulcherrima atria tua uidendi liquescit. O quam ingens (fratres mei) hoc nobis confusio est, qui hæc omnia audientes, tam gelidi remanemus, acsi ea non crederemus. Nam si illa, sicut Sanctus Dauid paulo altius euolueremus, sine dubio suspiria ex corde traheremus ut illa cosequeremur, & omnib. huius mundi uoluptatibus, sicut ipsæ meremur, contemptis efficaciter ea cuperemus. Ita nos sanctus Isaias admonet dicens. Pe- Isai.28.
dibus conculcabitur corona superbiæ ebriorum Ephraim, & erit flos decidens
D gloriæ exultationis eius, quasi temporaneum ante maturitatem Autumni. Qui- Simile.
bus uerbis Sanctus Propheta, honores, lætitias, ac uoluptates huius mundi cum fructa temporaneo comparat, qui antequam ad maturitatem perueniat, manducati talem dentium stuporem generat, ut quanuis non sit saturatus, tamen optimos cibos, & delicatissimas epulas edere non possit. Sic huius mundi delicię, cum nihil sint, & illis fruentem ac uescentē non satient, saporem ac desiderium gaudiorum, consolationumque cœlestium auferunt.

runt. Ideo Sanctus Propheta affirmat, nos ipsas debere contemnere & pedibus conculcare, quod uerè (si Deum, ut iustum est, diligeremus) ac sine dubio compleremus. Nam sicut duo, qui se adinuicem amore prosequuntur, cum absentes sunt, nihil eis uel epistolæ, uel nuntii, uel dona, sed sola charissimi sodalis præsentia satisfacit, ipsumque satiat & consolatur: ita qui uere Deum diligunt, in nulla re, nisi in eo solatium & uoluptatem inueniunt: & ideo semper eius præsentiam suspirando, uidere cupiunt. Nam si sponsus, uidelicet Deus, pro sponsa, hoc est, pro anima iusti suspirat, & ait: Ostende mihi faciem tuam, sonet uox tua in aurib. meis, uox enim tua dulcis, & facies tua decora, quanto potiori iure mens ipsa desideriis illum uidendi inflammata, dicere debet: Ostende mihi faciem tuam, & cætera. Siquidem de eo illud Prophetæ Dauid dicere potest, scilicet. Dominus pars hæreditatis meæ. Si autem quęritis, qualiter Deus, cum sit tota hęreditas, ac totum bonum hominis, pars esse potest? Ad hæc respondetur, illum in se esse integram hęreditatem, quæ beatificat, in eo uero, qui beatificatur, esse partem: quia nullus beatorum nec omnes possunt cum totaliter comprehendere, idest, omnibus modis quibus comprehendi potest, ut egregie angelicus Doctor Diuus Thomas annotauit. Ergo agite (charissimi fratres) & corda sursum leuate siquidem in terris, nihil quod desideraui possit, reperitur. Ad hanc igitur lautissimam cœnam noster omnipotens Deus, qui benedictus sit in secula, nos magnificentissime inuitat. Quod ut ut compleret, *Misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis, ut uenirent, quia iam parata sunt omnia*. Hora cœnæ, id est, tempore opportuno, videlicet, dum in hac uita sumus, in qua nunc interioribus inspirationibus, nunc prædicationibus, nunc calamitatibus, nunc fauoribus & auxiliis nos uocat, & unumquodque horũ seruus Dei dici potest. Hi autem nuntii quid dicunt? Hoc scil cet, iam parata sunt omnia, *Ya esta muy apunto todo:* Non est cur amplius expectetis. Veteres illis & antiqui patres, licet ex hoc mundo pleni meritis prodierunt, non tamen statim illa cœlesti cœna potiti sunt, multo enim temporis spatio, uidelicet, quousque Christus

Simile.

Cant. 2.

Psal. 15

B. Th. 1. p. q. 12. ar. 7. ad 1.

A Saluator noster, sanctissima morte sua cęlorum ianuas aperuit, in limbo expectauerunt, nunc uero nulla alia re opus est nobis, quam manus abluere, & statim cęnæ possumus accumbere. Volumus dicere, quod mentes, quæ ex hoc mundo omnibus sordibus omnino expurgatæ, & cunctis uirtutibus adornatæ exeunt, statim in gloriam omnipotenti Deo fruituræ ingrediuntur, sicut Beatus Apostolus testatur, dicens: Christus assistens pontifex futurorum bonorum per amplius & perfectius tabernaculum non manufactum, nec per sanguinem hircorum aut B uitulorum, sed per proprium sanguinem introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta.

De quo etiam eleganter Beatus Thomas multa ait. Atque ita Dominus latroni iuxta se pendenti dixit. Amen dico tibi, hodie eris mecum in paradiso. Id est. Ego breui admodum pro te & totius mũdi salute moriar, & ideo statim ut animam exhalaueris, diuinitatem uidebis, & ea frueris, quæ uisio & fruitio uera & ineffabilis deliciarum paradisus est. Ideo ait. Iam parata sunt omnia, *Ya esta hecha la costa, Y la mayor que nunca se hiz*, Siquidem C mors innocẽtissimi agni Iesu Christi fuit. Atque ita, ubi nos legimus. Exultauit ut gigas ad currendam uiam, alii transtulerunt. Exultabit ut gigas ad currendam uiam. Et sic est in contextu Græco, & paraphrasi Chaldaica. In quo significãdum est aduentum alii Dei in mundum, atque eius mortem, quam pro nobis lubentissime subiuit, tantum ualere, ac si quotidie ipse Dominus in mundum ueniret, & mortem susciperet. O immense Deus, qualiter non confundimur, uidentes omnia ex parte tua paratissima esse, ex nostra D uero cuncta deficere? Igitur quilibet nostrum mentis oculos in conscientia sua figat, & eam omnibus rebus necessariis, ut digne ad hanc Dei mensam accedat, spoliatam esse uidebit. Hoc etiam lacrymis & commiseratione dignum est, quod cum cœna, ad quam Deus homines inuitat, opulentissima atque excellentissima sit, ipsi de quouis minimo oblato negotio occasionem sumunt, ut ea non fruantur, sicut in hoc quod hic dominus ait, manifeste apparet, scilicet, cœperunt simul omnes se excusare. Et quod peius est, ita

Heb. 9.

D. Th. 3 p. q. 49. ar. 5.

Luc. 23

Psal. 19

seipsos

seipsos excusant, ut aliqui dicant; Non possumus uenire, ac si plus utilitatis in iis quæ præ manibus habent, quam in ijs quæ relinquunt, uidelicet, in cœna, ad quam inuitantur, essent percepturi.
Antequam autem de excusationibus, quas afferunt, agamus, uelim animaduertatis, res istas quæ hos, de quibus sacra Euangelii lecto agit, impediunt, non esse ex illis, quæ de se malæ aut in diuina lege prohibitę sunt, ut furta, adulteria, homicidia, sed ex illis, quæ communiter bonæ ab hominibus reputantur. Vnde infertur, non solū illa quę aperte sunt deprauata, uerum etiā illa, quibus mundo inseruire solemus (licet optima uideātur) si eis parce & moderate non utimur, posse nos ęternæ gloriæ uoluptatibus priuare, & in perpetuis tormentis sepelire. Atque (ut uera dicam) apud Christianos, in his aliquo modo maius quam in aliis periculum est. Nam adulteria, furta, & homicidia, & cætera.

Como tienenda cara descubierta, facillime cognoscuntur, & ab eis nos ipsos auertimus, at uero damna, & incommoda, quæ ex aliis secundis rebus euenire solent, *Como vinen cubiertos*, non tam facile uitantur. Certum est enim, hominem facilius posse alienam mulierem non rapere, quam sua moderate uti faciliusque nō furari, quā bonis suis bene uti, & sic de aliis. Idcirco uitæ spiritualis Reformator Iesus Christus, non solum ea quæ praua sunt, prohibet, sed etiā periculum, quod in bonis esse solet, in hac sacri Euangelii lectione nobis ostendat. Quidam itaque ex inuitatis hanc præbuit excusationem; Villam emi, & necesse habeo exire, & uidere illam, rogo te habe me excusatum.
Quasi diceret; Deo intime inseruire, & curam de re familiari habere, mihi difficile uidetur. Cum ait, uidere illam, innuit ex cupiditate oculorum, impedimentum ad bene operandum oriri. Auarus enim opes suas, ac facultates uidendo nūquam satiatur, & si quotidie eas non auget, quotidie ei pauciores uidentur, qua cupiditate inflammatus, plures quotidie comparare, uineas emere, & domos edificare, contendit. Quapropter omnibus, qui hoc
Isa. 5. morbo laborant, sanctus Isaias ait; Ve qui coniungitis domum ad domum, & agrum ad agrum, copulatis usque ad ter-

A minum loci. Nunquid habitabitis uos soli in medio terrę? Ecce qualiter sanctus Propheta eos non propter latrocinia commissa, sed propter cupiditatem, qua multa superflua habere conabantur, reprehendit. Et ideo non ait; Vę qui furamini domos alienas, sed, vę qui coniungitis domum ad domum. Nam si res illis superrerant, aliis defuturas esse certum est, tum uel maxime, quia cum ad cœlestia comparanda cœlestium nobis desiderio opus sit, eā quę rerum desiderium impediunt, ipsarum etiam consecutionem impedire solent, cum uero meas in his tempo-
B ralibus bonis effrænata quadam cupiditate immergitur, etiam ad ęterna desideranda impeditur. Quemadmodum si Simile.
quis ad splendidissimum conuiuium & pretiosissimis epulis adornatum inuitaretur, & paulo antequam illuc pergeret, cepis, aliis, atque id genus crassis cibis uentrem expleret; certe appetitus eius ac desiderium uescendi illis pretiosis epulis, hebetaretur. Nam (ut est in prouerbio) ientaculum tenue prandio priuat opiparo. Et ad hoc referre potest illud diui Pauli, scilicet; Animalis homo, non percipit ea
C quę sunt spiritus Dei, id est; Homo, qui se 1. Co. 2.
totum appetitibus sensibilibus, & irrationalibus tradit, cœlestia & spiritualia contemnit. Hoc autem inconueniens ex mundi uoluptatibus generaliter oritur, quæ licet legitime possideantur, si tamen inordinate executioni mandentur, gignunt in te hoc bonorum spiritualiū fastidium. Quocirca homo non solum attendere debet, quales delicias capit, sed etiam quantum ex is sumit, ut & secundum qualitatem iustus, & secundum quantitatem parcus moderatusque sit. Hæc uero intemperantia, licet in omnibus huius mundi bonis
D nociua sit, eam tamen diuinę literæ maxime in diuitiis damnant; istæ enim sunt uelut instrumentum quo omnia temporalia bona comparantur, & quibus homo uires ad satisfaciendum appetitibus suis accipit. Ideo ubi nos legimus, Diues effectus sum (scilicet, mea industria non Dei auxilio) inueni idolum mihi; Ose. 12.
Hebraicè est, Inueni uim mihi, Vbi diuitię, quibus erat affectus ille diues, quę in nostra translatione idolum uocantur, dicuntur uis diuitis, illis enim diues ad id quod uult, animum recipit. Et idcirco

idolum etiam uocantur, quoniam fiducia quæ in solo Deo homo habere debebat, in ipsis ab eo collocatur. Atque ita Salomon dixit Substantia diuitis, urbs fortitudinis eius. Adhæreat (faxit Deus) hæc, fratres mei, cordibus uestris cœlestis doctrina, ut omni cura ac solicitudine cupiditatem h ea euellatis, quam Diuus Paulus radicem omnium malorum appellat. Possumus etiam & fortasse, conuenientius dicere, uillam emere, significare superbiã & ambitionem, qua homines, primatus & dominationes huius mundi acquirere cõtẽdunt, eosque cælestibus gloriæ bonis anteponunt. O ingentem dementiam, qua non tantum aurum præbent, cum scilicet, uolaticos honores emunt, sed qđ plus est, animas suas diabolo tradunt. O pessima & modis omnibus detestãda commutatio. Hinc Beatus Augustinus sic ait. In uilla empta dominatio notatur, ergo superbia castigatur. Habere enim uillam & possidere, homines i illa subdere, & dominari delectat, uitium malum uitium primum: primus quidem homo dominari uoluit, qui dominum habere noluit. Quid est dominari, nisi propria potestate gaudere? Villam emi, habe me excusatum. Inuenta superbia, ad cænam uenire noluit. Hæc ille. Conuenienter igitur superbia & ambitio in primo conuiua, qui se excusauit, significata sũt, quia grauissimũ peccatorum est secũdum suum genus, eo quod excedit in auersione, quæ formaliter peccatum complet, ut optime B. Thomas inquit.

Pro. 10
1. Tim.
B. Aug. li. de uę. Dñi serm. 33
B. Th. 2. 2. q. 162 art. 6.

Maxime etiam hic ponderandum est, hunc inuitatum se non excusare, dicendo. Castrum, ciuitatem, aut regnum emi, sed uillam se emisse ait. In quo tanta esse auari & ambitiosi cupiditas ostenditur, ut pro uilissima re, rem tãtam, uidelicet, cœlestem gloriam contemnat. Nam etiam insanum esset, & a ratione alienum, tantum bonum pro totius mundi monarchia & imperio amittere, quia (ut ait dominus) Quid prodest homini, si uniuersum mundum lucretur, animæ uero suę detrimentum patiatur? Et (quod peius est) impius iustam se habere excusationẽ existimat ideo ait, Rogo te, habe me excusatũ. Quod perinde est ac si diceret, dominus sum, alienis, & plurimis curis uexor, seruire Deo nequeo, uerbum Dei & rẽ sacram audire minimè uacat, Regni cœlestis iustitiam meditari, multis implicatus negotiis non ualeo. O stulte, stulte: ita ne Deum, qui falli nõ potest, & cordium scrutator est, cogitas decipere? Vere tu ipse seduceris. Quapropter non solum illa ineffabili cœna haud frueris, uerum etiam ęternis suppliciorum generibus in inferno cruciaberis.

Mat. 16

Et alter dixit, Iuga boum emi quinque, & eo probare illa. Per hunc cupidi & auari ꝓprius significantur, qui nimia cupiditate totam uitam in emendis bobus, atque aliis animantibus, ad terram subigendam consumunt. Hoc uero maxime mirandum est, quod tam ille qui uillam, quam qui boues emerat, emptiones illas antequam res emendas uiderent, fecerunt. Et hoc unum est ex præcipuis hominum malis, scilicet, ea quæ ardenter cupiunt, & quorum amore flagrant, non contemplari. O miserrime peccator, qui diuitias, honores, ac uoluptates, nec prius id, quod cupis, & intendis consideras, nec quid inde utilitatis, ac emolumenti percipies, postquam illud obtinueris animaduertis? Merito igitur de te, & tuis similibus sanctus Dauid ait, Nescierunt, nec intellexerunt, in tenebris ambulant. Non sic mens illa sancta fecit, de qua dicitur, Considerauit agrum, & emit eum. Prius considerauit, & postquam bonum esse cognouit, tunc illum emit.

Pro. 31

Et alius dixit, Vxorẽ duxi, & ideo non possum uenire. O sancta Maria señora, quę res tam stupenda: Cum matrimonium a domino institutum fuerit, & in eo gratia ex opere operato, nisi aliquod impedimentum adsit, conferatur, ac de ipso D. Paulus dicat, Honorabile connubium, & thorus immaculatus, eo dementię humana malitia peruenit, ut id quod in remedium animæ, & in uiã salutis concessum fuit, in suam homines uerterint damnationem. Res quidem commiseratione digna est, esse aliquos homines, quibus si ut Deo inseruiant, persuadere uelis, respondebunt, se quia uxores habẽt, minime posse. O miseri? nonne matrimonium ad euitãda peccata, & non ut causa eorum sit, institutum est? Quare ergo dicitis uos quia coniugati estis, non posse Deo seruire? Forsan respondebitis? O pater, cum sis in loco tuto, & hunc statum coniugalem nunquam expertus fueris, ad tuum placitum

Heb. 13

secure

A secure loqui? Quid mihi prodest habere coniugem, quæ unius inconuenientis sit remedium, si ipsamet aliorum millium, quib. absq. illa non uexaret, mihi est occasio? illa.n. sua fœtitate mihi multarum iracundiarum, suis uariis uestium cultib multorum sumptuum, suis dissolutionibus & impudicitiis multarũ suspitionum ac solicitudinum, suis deniquè inuidiis, quibus aliis inuidet, multarum litium & contentionum causa est. *O uala me la santissima Trinidad.* Totne ac tanti sunt mulierib. defectus? Ita profectò, ac multo plures maiorésque, non omnibus, sed aliquibus. Ergo B illas quæ in his morbis laborant, uos coniuges, oportet diligentissime docere, ad hoc.n. Deus cum illis uos coniunxit. Matronæ Romanę inter se non minus de honestate & pudicitia contendebant, quàm uiri earum de plurib. uictoriis reportãdis, bello, armis, ac uirib. decertabant. Atq. ita fanum Deę Honestati, in quod nulli fœminæ alicuius impudicitiæ nota infectæ, ingredi fas erat ædificarunt. Si igitur honestas in illis Ethnicis mulieribus florebat, quanto maiori ratione in Christianis nitescere oportet? Vnum tamen uelim, ut omnes fœminæ diligenter perpendant, uidelicet, solam castitatem mulieri non sufficere. Quid.n. prodest castitas, si alioquin superbia, inuidia, rixa, contentio, loquacitas, atque cætera id genus mala cum illa coniungãtur? Hoc ergo, uos coniuges, uxores uestras zelo animarum suarum erudire oportet: mementote parentem nostrũ Adã, ut uxoris suę appetitui & uoluntati satisfaceret, ex oblato cibo comedisse & mortuum fuisse, quod si non comederet, uterque minime moreretur, sed propter uiri constantiam, mulieri remedium adhibetur. Cum uxor tua, quæ est altera Eua, uetita cupit, cum inquam, corporis ornamenta, uestium elegantiam, ancillarum pompam, atque alia multa impertinentia desideat suaq. desideria absque tuo consensu exequi non potest, si tu, ne eam molestia aliqua afficias, uoluntati eius assentiri, iam deliramentorum eius particeps factus es, cumq. eam ab errore suo liberare deberes, mortis utriusq. occasionem præbes. Postea uero excusationẽ affers. Vxorem duxi, non possum uenire, sicut Adam se excusauit, dicens: Mulier quam dedisti
Gene. 3. mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Quemadmodum autem illi sua nõ profuit, sic nec tibi tua proderit excusatio. Quapropter per immensam Dei charitatem uos, tam uiros quàm mulieres obsecro, ut tam ingens beneficium, quale in uos Deus conferre uoluit, uestræ fragilitati sanctissimo matrimonii sacramento medendo cognoscatis, deisque operam in eo ita uiuere, ut hic consequamini gratiã, qua perueniatis ad gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA secunda post Pentecosten, in cuius fine de sanctissimo Eucharistiæ Sacramento agitur.

Concio II.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & inuitauit multos, &c. Luc. 14.

C
Beatus Ioannes ait, Omne quod est in mundo, cõcupiscentia carnis est & concupiscentia oculorum, & superbia uitę. Hęc tria tam communia mala summa. 1. Io. 2.
Veritas aliis uerbis in hac parabola causam fuisse asserit, ob quam inuitati splẽdidissima cœna, uidelicet, gloria, ad quam creati & uocati sunt, perfrui noluerũt Per illum.n. qui se excusando dixit. Villã emi superbi & ambitiosi, in quos superbia uitę dominatur, significantur Per eũ uero qui D ait Iuga boum emi quinq., auari, in quib. oculorum concupiscentia regnat, designatur. Ac dum alter inquit. Eo uidere illam, Et alter, Eo probare illa, rogo te habe me excusatum, friuolæ & parui momẽti excusationes, quib. improbi, ut Dei uocationibus non acquiescant, utuntur, aperte denotantur. Si alter diceret. Venditur quædam uilla, & iam publicæ præconis uoci subiecta est, antequam aliquis eam emat, ipsam uidere uolo, quam, si mihi placuerit, tunc emam, hic idonea excusatione usus fuisse uideretur. Alter uero, si etiam diceret. In

foro boues præconis uoce uenduntur, antequam eos aliquis emat, ibo, & uidebo illos, & tunc, si placuerint, emam, ideo habe me excusatũ: huiusmodi excusatio, iusta aliquo modo uideretur. Sed postquã alter uillã, alter uero boues emerat, quid obsecro iacturæ, aut dispendii fiebat, si id quod emerant, in sequentem diem ad uidendum differetur, maxime cum iam sero esset, & hora cænę? Satis in hoc ostenditur, homines de quacũque minima re, ad non obediendum Deo, sicuti debent, occasionem sumere, atque ideo sunt cæci, ut hæc tam parui momenti ipsos excusare existiment. O insani & amẽtes, itame tam uili pretio æternam illam fælicitatẽ amittere, & ab illa cœlesti cœna discedere conamini? Ob hoc ꝓfectò uos alia miserrima cœna dignos efficitis, de qua D.
Apo. 19 Ioãnes ait. Vidi unum angelum stantem in sole, & clamauit uoce magna, dicẽs omnibus auibus quæ uolabant per medium cœli. Venite & congregamini ad cœnam magnam Dei, ut mãducetis carnes regnũ, & carnes tribunorum, & carnes fortium, & carnes equorum, & sedẽtium in ipsis. O infœlices peccatores, qui quoniã cælestem illam cænam, in qua diuina essentia æternus fuisset cibus uester, cõtẽpsistis, ideo uos in infernis æternib. cruciatib. improbæ eritis dœmonũ epulę, sicut huius S. Apostoli uerbis ostensum est. Si igitur
Ari. 1. Ethico. 1. c. & c. 8 modo dum per tempus licet, tanto malo obuiam ire non contẽditis, uę uobis. Omnes Philosophi cũ Aristotele conueniũt, qui ait Beatitudinem esse bonum, quod omnes appetunt. Et alibi. Natura, inquit, maximè fugit triste, & appetit delectabile. Licet autem uerum sit, nullum eorũ cognouisse, qua in re beatitudo consisteret, si quis tamen ad innuas fere huius ueritatis accessit, fuit ipsum omnium philo
Ari. 10. Ethico. sophorũ princeps Aristoteles, qui in suis Ethnicis asseruit, beatitudinem in speculatione ueritatis animi uirtutis studiosi bene ordinati consistere. Hic uero, quoniam Deũ, ut ei aperiret, ipsumq. illuminaret, non inuocauit, in tenebris mansit, & æter
Psal 52. nis cruciatibus, sicut cæteri, in gehenna torquetur. De quibus omnibus S. Dauid ait. Deum non inuocauerunt & confusi
Rom. 5 sunt quoniã Deus spreuit eos. Et B Apostolus. Euanuerũt, inquit, in cogitationib. suis, & obscuratum est insipiẽs, cor eorũ,

A dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Quod autem hi ineffabile glorię bonum non fuerint consecuti, minime mirã dum est, siquidem fidem nõ habuerant: at uero Christianos (quibus Deus sua diuina misericordia tãtam lucem communicauit, eosque toties, ut ęternis glorię bonis fruanr, uocauit) pro huius mũdi rebus damnari, maxime dolendum est, & omni cõmiseratione dignum reputatur. Denique per eum qui se excusauit, dicens: Vxorem duxi, & ideo non possum uenire, carnales & uoluptuosi, in quibus ipsa carnis cõcupiscentia dominatum tenet, significantur.
B Vbi maxime perpendendum est, tam primum qui uillam emit, quam secundum qui iuga boum, seruo patrisfamilias modeste respondisse, dicentes. Rogamus te, habe nos excusatos, uxoratum uero non ita, sed perfricata fronte dixisse. Non possum uenire. Ratio est, quia luxuria ita hominem ligat & obcæcat, ut ipsi uoluptates illas nullo modo se relinquere, & Deum sequi posse uideatur. Commune est omnibus peccatoribus, cunctas creaturarum delicias, ut uideant in quibus melius se habeant, gustando tentare, cumque quasdam obtinent, alias ardenter desiderant.
C De quib. egregie D. Paulus ait, Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum. Nõ inquit in desiderium, sed in desideria, quoniam plurimorum desideriorum serui sunt, atque expletis quibusdam, alia succedunt. Quamuis autem hoc peccatoribus commune sit, multo tamen luxuriosis communius est, quos carnis & uoluptatis uaria desideria torquent, ut nullo modo turpia uiis omnibus inquirere, & inuestigare pretermittant. Et idcirco dicunt. Non possumus uenire. Deus optimus maximus, nos a tanta tyrannide eripiat; idque ab eo omnes summis preci Rom. 1
D bus contendere & deprecari debemus, Si Propheta Dauid Deum humiliter obsecrabat, ut ipsum a prauo desiderio liberaret, & sic ait. Ne tradas me Domine desiderio meo peccatori, quanto magis nos ardenti studio precibus instare debemus, Ps. 139
ut a multis, quibus capti, & ligati sumus, nos eripiat. Itaque iste se excusauit, dicens. Vxorem duxi, & ideo non possum uenire. Libido effrænis hic taxatur & reprehenditur, & non status. Quemadmodum uillam emere, & iuga boum comparare

parare nullatenus prohibetur, sed affectus iniquus dominandi, & praua uoluntas in diuitiis acquirendis damnatur, quæ ad cænam illam cælestem accedere prohibet. Ergo intellige, ò homo, non satis esse, quod ad tuam uxorem accedas, memento quod ait B. Augustinus, quòd Noè non

B. Aug. ex aliena uinea, sed ex propria quam possidebat bibit, & nihilominus inebriatus est: Si primus parens noster Adam Domino dixit. Mulier quã dedisti mihi sociã, dedit mihi de ligno, & comedi: (quod perinde

Gene. 3. est, ac si diceret: Mulier quam dedisti mihi decepit me) si inquam mulier, quam dominus Adamo dedit, tot tantisque donis cœlestibus adornata, ipsum fefellit, quid obsecro, putas illam, quam tu elegisti, ut appetitui tuo absque alia ratione diuini cultus satisfaceres, facturam esse? Quod si legitima tua uxor ad gloriam comparãdam tibi solet esse impedimento, quid cõcubina tua, cum qua tot crimina contra diuinam bonitatem committis, efficiet? O infelix nimium, quam cito hæ tuæ breuissimæ uoluptates, quas tãto studio quæ-

Apo. 18 siuisti, finientur. B Ioannes angelum quendam se uidisse affirmat, qui magnis uocibus, & clamoribus Babyloniæ sic dicebat, Poma desiderii animę tuæ discesserunt a te, & amplius illa non inuenies. Hæc poma uoluptates sunt quas miser homo ingenti labore, & studio ex arboribus seculi decerpit, & cum illis frui incipit, ab eius manibus surripiuntur. Sicut ille, qui ma-

Simile. gna solicitudine, & uitæ discrimine in arborem, ut fructus caperet, ascenderat: quibus collectis, cum eos iam edere uellet, ita priuaretur, ut nunquam eos amplius uideret, quam tristis ac deceptus iste pauperculus manebit? Sic, & absque aliqua cõparatione infælicius peccatori eueniet, cum se omnibus uoluptatibus, quas tanto studio & labore acquisiuit, priuatum uiderit & ob quas dignus factus esti, ut de eo il-

Iob. 20. lud Iob dicatur. Non uideat riuulos fluminis torrentis mellis, & butyri Hæc nõ oratio, sed prophetia est, atq ita alia trãslatio habet, Non uidebit riuulos, &c. Et sic etiã est in paraphrasi Chaldaica. Perpendite, quæso, quibus nominibus hic Spiritus sanctus æternæ glorię dulcissima bona appellet, gloriam namque flumen uocat, quod multos riuulos dulces & suauissimos habet, in quibus beati reficiuntur, & recrean-

A tur. His igitur ineffabilibus bonis, immensus Deus homines inuitat & obsecrat, ipsi uero tales sunt, ut ea contemnant, in quo profecto diuinæ maiestati magnam iniuriam afferunt. Nam liberali & magnifico cordi tunc magna fit iniuria, cum dona uel beneficia quę offert, non acceptantur. Patriarcha Iacob (ut ex sacra Scriptura cõ stat) munus fratri suo Esau offerre constituit. Elegit (inquit sacer textus) & separauit de iis, quæ habebat, munera Esau fratri suo, capras ducentas, hircos uiginti, oues ducentas, & arietes uiginti, camelos fœtas uiginti cum pullis suis, & uaccas, & Gen. 32

B asinas. Cui hæc omnia offerenti, tyrannus frater respondit. Frater mi, sint tua tibi. Dixitque Iacob: Noli ita obsecro, sed si inueni gratiam in oculis tuis, accipe munusculum de manibus meis. Quibus uerbis, sanctum Patriarcham, iniuriam sibi fieri existimasse cõstat, eo quod frater eius oblata munera accipere nolebat, quod (ut diximus) liberalis ac magnifici cordis propriũ est. Multo igitur maiorem iniuriã domino facimus, cum supernas diuitias, quibus nos inuitat, cõtemnimus. Hoc D. Paulus his uerbis inquit. An diuitias bonitatis eius contemnis? Quasi diceret, admi- Gen. 33 Rom. 2

C rans humani cordis ingratitudinem, & cũ ipso loquens. Tantum nefas commitere audes, ut diuitias bonitatis Dei contemnas?

Intelligens itaque Dominus illorum inuitatorum nequitia, dixit seruos suos. *Exi cito in plateas, & uicos ciuitatis, et pauperes ac debiles, & cæcos, & claudos intro duc huc.* Hic aperte docemur, quamplurimos principes, magnates ac potentes huius seculi, qui ad epulas cœli sunt inuitati, in gehennam atque inferna loca cœnaturos detrudi, qui ad id occasio-

D nem de dominiis, diuitiis, honoribus, atque aliis temporalibus bonis sibi a domino liberalissime concessis, arripiunt. De quibus in Deuteronomio dicitur. Incrassatus est dilectus, & recalcitrauit, incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, & recessit a Deo salutari. O summam filiorum Adæ perfidiam, dignam profecto quæ sanguineis lachrymis deploretur? E contra uero nobis hic ostenditur, quamplurimos pauperes, afflictus, & ægrotos eisdem laboribus seipsos disponere, ut in

eis efficacius diuinum uerbum operetur, & sic in cęlum facilius ascendant. Ex quo illud D. Gregorius dictum cõfirmatur, scilicet. Mala quæ nos hic premunt, ad Deum nos ire compellunt. Vnde etiam infertur, nos maxima obligatione astringi ad Deum quotidie, pro laboribus quibus nos premit, glorificandum, siquidem tantum bonum, & utilitatem mentibus nostris afferre solent. Porrò hic paterfamilias homines docet, ut panem suum absque communicatione pauperum comedere nolint, siquidem ipse quamplurimos ad cœnam suam inuitat, & domum pauperibus, atque egenis impleri iubet. Hoc idem Sanctus Tobias filiũ suũ docebat, dicens: Panem tuum cum esurientibus, & egentibus comede. Et in Ecclesiastico dicitur Si benefeceris, scito cui benefeceris, & erit gratia in bonis tuis multa. Benefac iusto, & inuenies retributionem magnam, & si non ab ipso, certè a domino. Hæc sola Spiritu sancti admonitio hominibus sufficere debebat, ut & mundo nec guttam aquæ darent, & erga Deum liberalissimi existerent. Mundus enim ingratissimum, Deus uero adeo gratus est, ut duos pro nomine suo oblatos obolos, nunquam prædicandi ac remunerandi finem faciat. Hoc etiam carius idem Ecclesiasticus ostendit, cum ait. Misericordia uiri quasi sacculus, cum ipso gratiam hominis quasi pupillam conseruabit. O mirifica uerba, digna sane ęterna memoria, quibus Spiritus sanctus asserit, opera misericordię, quę iustus operatur, posse ipsum atque eius gratiam quousque in cœlum perueniat, conseruare. Quemadmodum fascia Hispane, *Funda o arpillera*, In qua pretiosus pannus inuoluitur, ipsum a puluere, & immunditia tuetur, & defendit. Quis ergo has misericordiæ in pauperes excellentias audiens, illã ardenti studio consequi non optabit? Scitu etiam dignissimum est, D Paulus cum dona Spiritus sancti enumeraret, si dixisse. Qui miseretur in hilaritate. Vbi manifeste ostẽdit misericordiã cũ lætitia, & gaudio esse exercendã, atq. ita fieri donum Dei esse, idcirco ab eo efficaciter postulandum est. Quapropter diuinam maiestatem (charissimi fratres) obsecrare debetis, ut uobis hoc singulare donum cõcedat, uosque in hoc sibi conformes efficiat, qui (ut ait D. Iacobus) dat omnibus affluenter. Vbi in cõtextu Cręco habetur. Qui dat omnibus simpliciter, hoc est propter suã duntaxat bonitatem. Y *sin interes*. Vt autem dominus desiderium quod habet, ut homines ipsius gloria fruantur, magis ostendere iterum seruo suo ait. *Exi cito in uias, & sepes, & compelle eos intrare, ut impleatur domus mea.* O infinitæ maiestatis Deus, quid est hoc, quod imperas? Nunquid isti qui uocantur, bruta sunt, an homines? Nam si bruta, conuiuium hoc ad eos non pertinet, si uero homines rationis compotes, iustum non uidetur eos cogi, ipsisque uim inferri. Ad hoc respondetur, duplicem esse modum inferendi uim, alterum cum bruta ictibus & flagellis coguntur, alterũ cum homines rationis capaces amore compelluntur. Atque ita cum Dominus ait. Compelles eos intrare, perinde est, ac si diceret seruo suoq; Tot tantaque beneficia nomine meo hominibus ante oculos propones, ut aliquo modo, eos, ut boni sint, & me diligant, compellas. Qualiter uero domine, possibile erit, unum, solummodo nuntium tot homines, ut ingrediantur ad cænam posse cõpellere? Ad hoc facilis est responsio, si dicas per hunc nuncium omnes Euãgelicos ṗdicatores significari, qui omnes propter unitatem, & consensum doctrinæ, q̃ prædicant, & propter finem, quem in suis concionib. habere debent, scilicet, pro gloria Dei, & pro utilitate animarũ, unus uocantur, Finis namque prædicatorum, gloria Dei, & non humana merces esse debet, quãuis aliqui nõ sine magno animarum suarum dispendio è contra faciunt. Capo, si in uentre deplumetur, pullos gallinarum facillimè alere cogetur, illos uero non propter ipsorum utilitatem, sed propter suam ad se trahere & sub alis suis fouere nititur, pennis. n. caret, ideq calore indiget. Ita aliqui concionatores, uel confessores, quia plumas bonorum temporalium non habent, spirituales filios conseruant, ut, uidelicet, calore eorum, hoc est, tẽporalibus bonus foueantur, non autem ut illis commodo & emolumento spirituali esse possint. O infœlices homines, quibus satis esset utilius in triremibus continuo remigare, quã tantum tamque præclarum munus tam uili intentione exercere. O Patres concionatores & ministri Dei, aduertite, obsecro

Marginalia (left column): D. Greg. — Tob. 4. — Eccl. 12 — Eccl. 17 — Simile. — Ro. 12. — Simile. (right column): A — B — C — Simile. — D

ero uerba hæc ab omnipotenti Domino prolata, s. Compelle eos intrare. Quib. uobis imperat, ut tales opere & exemplo uos exhibeatis, ut homines illis cōmoti, probi & uirtutis studiosi esse compellantur. Exēplum enim alicuius principis, seu in aliqua Republica primarii magnam uim habere, ut quamplurimos ad se trahat, certissimum est. Ideo D. Paulus B. Petrum reprehendit, dicens: Tu cum Iudęus sis, gentes cogis iudaizare? Non compellebat D. Petrus, nec uerbis Gentes, ut iudaizarent docębat, sed quoniā Iudæorum cęremonias coram gentibus obseruabat, ideo dicitur a B. Paulo ipsos ad iudaizandū compulisse. In quo significauit, exemplū duntaxat D. Petri tantæ fuisse efficacię, ut gentes ad id faciendum cogeret. Contēdamus ergo (fratres charissimi) tale populis, ubi cōcionamur, simul cum sancta doctrina exēplum prębere, ut homines uitia relinquere, & uirtutes amplecti, illo adducti aliquo modo cogantur. Nam sicut monstra ac prodigiosa res esset, aliquem hominem linguam duorum cubitorum, manus uero exiguas ac iuxta humeros habere, ita quemlibet in uerbis nimium, operib. uero breuissimum esse, portentum est. Non sic primi illi parentes fidei nostrę erant, ut apertè constat ex ijs quæ D. Paul. ad Thessalonicenses scribēs affirmat, cum ait: Vos testes estis & Deus, quàm sanctè & iuste & sine querela uobis qui credidistis, affuimus, sicut scitis, qualiter unumquemque uestrum (sicut pater filios suos) deprecantes uos & consolantes testificati sumus, ut ambularetis dignè Deo, qui uocauit uos in suum regnum & gloriā. O utinam uerba hæc Spiritus sanctus cordibus omnium ministrorum sacrosancti Euangelii faciat adhærere, ut per illa dignè sanctissimum hoc munus exercere discant.

Gala. 1. — Simile. — 1. The. 2

Pro ineffabili sacramento Altaris.

B. Aug. de uerbis Do. ser. 33.

Beatus Augustinus hanc parabolam aliter explicat, dicens: Quis est iste homo, qui fecit cænam magnam, & uocauit multos, nisi mediator Dei & hominum homo Christus Iesus? Et hæc cęna magna fuit admirabilis sanctissimi sacramēti Eucharistię institutio. Dicitur aūt cæna magna, propter ingētem cibum, qui

A in ea fuit & nunc est appositus, uidelicet ipsemet Christus. Atque ita cœlestis Dominus cænam hanc magno apparatu uoluit celebrare, ut manifeste colligitur, cū ipse dominus sacros discipulos in ciuitatem Ierusalem miserit, eisque necessaria iusserit parari, dicens: Ipse demonstrabit cænaculum grande, stratum, & illic parate nobis. Mirabile profecto est, dominū Iesum in stabulo uoluisse nasci, & in præsepio reclinari, & in monte Caluariæ, loco uidelicet infimo, & abiecto in cruce mori, & in angusto sepulchro sepeliri, ac denique dum uixit, dicere solebat; Vulpes B foueas habent, & uolucres cœli nidos; filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet. Hanc uero cœnam uoluisse, ut esset cœnaculum grande, stratum, & pompa adornatum. In hoc singularem magnificentiam, qua erga homines utebatur uoluit ostendere, non contentus, pro illis factus fuisse homo, sed præbens seipsum eis in cibum, tam singulari modo ac tanta amoris teneritudine, ut mentes eorum mirifice sustentarentur, & in maximam perfectionem peruenire possent. Atque ita Concilium Tridentinū de hoc C altissimo sacramento loquens, ait; In quo diuitias diuini sui erga homines amoris uelut effudit. Quæ sententia maxima ponderatione digna est, in ea namque aperte, ostenditur, magnificentia qua Dominus, in hoc erga homines usus est siquidē uelut effudit in eo sui amoris diuitias. Ideo egregie Diuus Thomas diffinit, quod licet per Baptismum detur primus actus uitæ spiritualis, per Eucharistiam tamen datur eiusdem uitę spiritualis complementum. Et hoc significauit dominus, cū dixit; Ego sum panis uiuus. Quid est sum panis uiuus, nisi uita hominib. hic D cibus largitur? De hac magna cæna sponsa in Canticis ait; Dilectus meus, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, id est, Dilectus meus, qui pascit me inter lilia, donec dies huius uitę finiatur. Si autē quæritis, quare uerbum illud pascitur, significet, pascit? respondeo, esse modum loquendi sacræ scripturę, quæ cum loquitur de beneficiis, quæ Deus in aliquem confert, quia in illis conferendis magnopere delectatur, inquit, ipsum Deum illa accipere, sicut cum ait. Super quem requiescit spiritus meus, nisi super humilem? Certissi-

Mar. 14 — Concil. Tri sess. 13. c. 2. — D. Th. 3 p. q. 79. ar. 1. — Ioan. 6. — Cant. 2.

mum est enim, meum, cum in mentem iustam ingreditur, nouam quietem minime recipere, neque etiam antequam ingrediatur, in labore est. Sed ait, se requiescere, quoniam quietem menti, in quam ingreditur, præbet. Et in Apocalypsi dicitur. Apoc. 3 Si quis mihi aperuerit, cœnabo cum ipso. O immense Deus, ut quid possibile est, te, cum sis satietas infinita, cum anima iusta de nouo cœnare? Inquit, se cum ea cęnaturum, quoniam ipsam reficiet, eique cœnam dabit. Ita impræsentiarum ait, pascitur, quia pascit, ut gaudium & lætitiam qua mentem iustam pascit, insinuet. O benedictus & glorificatus sit talis Deus, siquidem tot modis & rationibus suum erga nos amorem apertissime ostendit. Qui pascitur (ait) inter lilia, quoniam nos inter millia angelorum, qui sacratissimam illã mensam circunstant, depascit. Quapropter, siquidem cibus talis est, nobisque inter puros & angelicos spiritus prębetur, rationi consentaneum est ut ad ipsum angelica etiam puritate accedamus. Prou. 9. Hoc spiritus sanctus insinuauit, cum dixit, Sapientia miscuit uinum, & posuit mensam, & ait. Venite, comedite panem meum, & bibite uinum, quod miscui uobis. O mensa regia, o altare sanctum, ubi non cibaria corruptioni obnoxia, sed sacratissimum corpus, & sanguinem benedictum Regis æterni fideles manducant. Vt autem doceret, non omnes hoc sacratissimo conuiuio dignos esse, adiunxit. Si quis est paruulus ueniat ad me, & insipientibus loquuta est Sapientia. Venite, comedite panem meum, & bibite uinum, quod miscui uobis, relinquite infantiam, & uenite ambulate per uias prudentiæ. Ecce quomodo apparet, quod non homines turgidi & arrogantia inflati, hac mensa & cœna magna digni sunt, sed humiles spiritu, nec sapientes huius seculi, qui gloriam mundi quærunt. Ideo clamat Beatus Apostolus: 1. Co. 3. Qui sapiens est inter uos, fiat stultus, ut sapiens sit. Luc. 15 Hoc etiam Diuus Lucas in parabola filii prodigi significauit, dum prius quam pater cibum filio, & epulas ministrare iussisset, dixit ad seruos suos: Cito proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manu eius, & calciamentum in pedibus eius. Et postea addidit. Et adducite uitulum saginatum. Posset aliquis huic patri sic obiicere; O pie

A parens, nonne uides filium tuum itinere defessum, & fame enectum uenientem? Iube ergo prius dari cibum, & postea his uestibus paulatim induetur. Non ita futurum est, sed prius uestietur, & postea comedet. Itaque cum iubet ipsum stolam primam indui, significat, peccatorem tantam dispositionem & contritionem scelerum suorum posse habere, ut ad tantam gratiam perueniat, quantam, antequam peccaret, habebat, cum uero præcipit, ipsum calciari, perinde est, ac si iuberet, eum affectibus terræ priuari. Ideo per prophetam Ieremiam inquit dominus. Iere. 2. B Prohibe pedem tuum a nuditate, id est, Ne permittas aliquam affectionum tuarum infimæ terræ adhęrere. Annulus magis Simile. ad sigillandum, quàm ad ornandum digitos inuentus est, atque ita fidelitatem significat. Quamobrem sancta Ecclesia eum sponsis in signum fidelitatis, quam ad inuicem seruare debent, adhibere consuescit. Episcopis etiam annulus imponitur, ad insinuandam illam, quam Ecclesiis suis debent fidelitatem obseruare.

Cum ergo huic filio annulus dari iubetur, C fidelitas, amor, & obedientia, quam habere debet ille, qui uitulum saginatum in mensa sacrosancti altaris manducaturus est, apertissimè denotatur. Quam etiam dispositionem dominus in Leuitico significauit, Leu. 10 cum sancto Moysi imperauit, ut fratrem suum Aaronem admoneret, ne sanctuarium ingrederetur, quin prius tunica linea uestiretur, & fœminalibus, inquit, lineis uerenda celabit, accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti, hæc enim uestimenta sunt sancta, quibus cunctis, cum lotus fuerit, induetur In his ornamentis, confectis ex lino quod postquam D madefactum, ictibus concussum, & coctũ est, candorem suum obtinet, & ex uiridibus, atque incultis herbis tandem album & pulcherrimum efficitur, significatur munditia & puritas, quę laboribus, asperitatibus, & pœnitentia comparatur, atque ita homines ex uoluptuosis & carnalibus puri, iusti ac sancti efficiuntur. Ob quod in Apocalypsi dicitur: Byssinũ, Apo. 19 iustificationes sunt sanctorum. Et hac puritate omnes potentiæ interiores, omnesque sensus exteriores adornari debent. Denique cum hic peculiaris fit mentio de

lineis puritatis in dumentis, castitas atque honestas corporalis manifeste designatur, sacrilegium enim esset, ad sanctissimum & immaculatum agnum turpi corde & corpore accedere. Veritas Catholica est, hoc sanctissimum sacramētum, cum dignè accipitur, gratiam conferre, & spiri-
Psal. 77 tuales uires augere, nam hic est panis ille, qui cor hominis confirmat. Vnde pro eo quod nostra æditio habet. Panem angelorum manducauit homo, Beatus Hieronymus ex Hebræo uertit; Panem fortium manducauit homo: Quod si ita est, quare hi, qui sępenumero hanc diuinā escam sumitis, non aliquid uobis prodesse ostenditis? Vbi incrementum & auctio spiritualis est? Vt quid cœlos non rumpimus? Vt quid mundum non conuertimus? Vt quid Sathanę machinas & insidias non euertimus? Væ, væ, væ, quam malum signum, signum inquam est, quod ad hanc cœnam cum supradictis conditionibus, non accedimus.
Simile. Sepænumero solet euenire, quod etsi puer nimia indulgentia, cura, & solicitudine alatur, & optimis ac delicatis cibis sustentetur, ipse tamen macilentus, pallidus, ac tristi colore sit, quod si medicus de huius rei causa interrogetur, respondet, ipsum absque dubio terram comedere, & ideo licet gallinis atque optimis epulis uescatur, non melius se habere, nec uiribus proficere. Quæ est ratio, charissimi fratres, quare cum frequenter hunc diuinum cibum accipimus, in moribus ac uiuendi ratione non proficimus, & tam prauum colorem habemus, ut uix Christiani esse uideamur? Huius profecto rei causa est, quoniam terram edimus, hoc est in caducis & terrenis, huius mundi rebus usque ad oculos (ut
Marc. 5 aiunt) amore inordinato immergimur. Beatus Euangelista Marcus narrat quod cum Christus Redemptorem nostrum magna hominum ac mulierem multitudo comitaretur, mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur, ad eum plena fide accessit, dicens; Si uel uestimentum eius tetigero, salua ero. Quæ per multitudinem gentium prorumpens, ipsum tetigit. Dominus autem ad eam conuersus, dixit. Quis tetigit uestimenta mea? Et dicebant ei discipuli sui. Vides turbam comprimentem te, & dicis, quis me tetigit? O *quanta differentia ay de tocar a tocar*. Multi domi-

A num tangebant, Y *lo atropellauan*, Ipse tamen interrogat, quis me tetigit? Quoniam illa duntaxat mulier cum tactu fidei, spei, atque humilitatis, tetigit, & hoc uocat dominus tangere. Sic quamplurimi modo ad hunc eundem dominum accedimus, & ipsum manducantes tangimus, Y *lo atropellamos*, si ita dici potest: Sed paucissime sunt, qui ipsum tangunt, & ad eum humilitate, amore, atque fiducia necessaria accedunt. O bone Iesu gloria iustorum, ecquis se poterit, ut ad te dignè accedat, absque tuo fauore & auxilio præparare? Igitur piissime Deus, da quod Gen. 44
B imperas & postulas, postula autem & impera qđ uolueris S. Ioseph (ut diuina scriptura commemorat) in sacco Beniamin nihil præter aurum, quod ipse ibi posuerat, inuenit. Sic tu, ò suauissime sponse, nihil in cordibu nostris inuenies pręter bonum, quod in illis collocaueris, tuum est nobis hanc dispositionem largiri, ad te pertinet, ad nos autem eam petere, & summis precibus postulare, ac tuis donis non abutentes, coadiutores tuos nos esse oportet. Denique per te ad te accessuri sumus tali dispositione, ut hoc tātum bo-
C num nobis in malum minime uertatur, sicut ob sua demerita multis uertitur, de quibus S. Dauid ait: Fiat mensa eorum coram ipsius in laqueum, & in retributiones, Psal. 68
& in scandalum. In libro Iudicum sacrosancta refert historia, quendam hominem Iudic. 7.
in castris Madian proximo suo somnium narrasse, sic dicentes. Videbatur mihi quasi subcineritius panis uolui, & in castra Madian descendere. Et respondit is cui loquebatur. Non est hic aliud, nisi gladius Gedeonis. Stupenda profecto res & admiratione digna? ecce panis, illis gla-
D dius uidebatur Sic hic diuinus panis, qui digne sumentes fortes reddit, gladius iis qui illum indigne sumunt & æterna damnatio erit Nam (ut ait D. Paulus) Qui eum 1. Co. 11
manducat indigne, iudicium sibi manducat & bibit. O terribilia uerba. Attende peccator, quid agis? attende qualiter ad hanc sacratissimam mensam accedas, ea ue ne accipiendo sanctissimi Christi corpus, accipias aduersum te iudicium, hoc est, omne diuinę iustitię tribunal, (ueluti si dicas. Oē pretorium, uel omne cōciliū regium) nam hic iudex est, uidelicet, Iesus Christus, a quo te iudicari oportet. Est et

ficus, s. idem dominus, qui te accusabit, & qui etiam testis tui sceleris ac tortor erit, a quo in æternum cruciaberis. Licet enim ad pœnam sensus Deus carnifices immanes, uidelicet, ipsos dæmones, qui damnatos torquent, habeat, tamen ad pœnam damni exequendam, ipsemet Deus ultor est, & tortor. Quapropter probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, nec temporalib negotiis a tam supernæ cœnæ participatione excusetur, sicut illi, de quib huius sacrosancti Euangelii lectio agit: in illa namque communicatur gratia, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius Amen.

DOMINICA TERTIA post Pentecost.

Concio I.

Erant appropinquantes ad Iesum publicani & peccatores, ut audirent illum. Luc. 15.

Simile. I uenator aues, absq. artes aliqua & industria capere uellet sine dubio ipsæ terrentur, & ita labor eius inutilis esset atque inanis. Idcirco ille, q peritus & expertus est, solet colore uiridi nemoris, in quo uenatur, uestes induere, ac si columbas capere contendit, columbam quandã iuxta retia collocat, si uero perdices, perdicã alligatã, seu in cauea inclusam, ut cæteræ illius speciei aues illuc concurrant, & ita in retib. capiantur. Olim Deus homines retæ suæ diuinæ legis uenari, & ad suum diuinum amorem atq. obedientiam uoluit attrahere, qui tanquam aues per saltus & nemora suorum peccatorum cursitabãt. Atq. ita propheta Oseas de populo Israelitico ait: Ephraim quasi auis ad uolauit. At uero aues istæ uenatorem qui ipsas capere uolebat, pertimescebant, quoniam uiderunt eum in monte Sinai maxima fulgurum & tonitruorum maiestate assistentem: Atq. ita in Exodo dicitur: Perterriti ac pauore concussi steterunt procul, dicentes Moysi: Loquere tu nobis & audiemus, non loquatur nobis dominus, ne forte moriamur. Quod ergo remedium adhibetur, ne aues istæ terrore concutiantur: Id quod uenator facit agendum est, sic altissimus filius Dei fecit, (*El qual se disfraço*) Et ut homines caperet, factus est homo. In similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo, ait B. Paulus. Sed quoniam peccatore capere uolebat, figurã peccatoris assumpsit, & ita idem Apostolus inquit, ipsum ab æterno Patre in similitudinẽ carnis peccati fuisse missum. Non in carnem peccati, sed in carnem similem carnis peccati. *Y poniendose desta manera por arengaza.* Ad eum aues illius speciei accedebant, quæ retibus cœlestis doctrinæ eius capiebantur, sicut B Lucas hic testatur dicens. Erant appropinquantes ad Iesum publicani, & peccatores. In sacra Regum historia, de Rege Dauid, sic legitur. Conuenerunt ad eum omnes, qui erant in angustia constituti, & oppressi ære alieno & amaro animo, & factus est eorum princeps. O Christe Reparator uitæ, & amor dulcissime animarum nostrarum, quã perfecte in te hoc, quod de sancto Dauid dicitur, adimpletum est, siquidem princeps ac dux peccatorum peccatis oneratorum & amaritudine plenorum factus es, eosq. infinita clementia tua recipisti. Quoniam autem hanc singularem prædam, præclarumq facinus adeptus es, eternus pater eosdem peccatores tibi pro corona concessit, atque ita de te optime dici possunt illa uerba, scilicet. Veni coronaberis de capite Amana, de uertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum & de montib. pardorum O admirabilẽ erga omnes peccatores fauorem, o spem omnibus mortalibus certissimam, o supernam cunctis filiis Adæ gloriam Inuictus dux Iesus Christus coronabitur de capite Amana, i. male, quod perinde est ac si diceretur: Coronabitur de capitibus ac principibus flagitiorum. Nam Regem Dauid adulterũ & homicidam, Diuum Paulum persecutorẽ ecclesiæ, ac alios huiusmodi peccatores, pro corona habet. Et de uertice Sanir, i. de cacumine eorum, qui uanitatem inuenerunt & sustinuerunt, sicut Magdalena atque alii ei similes fuerunt. Et Hermon, i. anathema, qualis fuit publicanus, D Matthæus, & Zachæus, atque alii huiusmodi.

Marginalia: Oseæ 9. — Exo. 20 — Phil. 2. — Rom. 8 — 1 Re. 22 — Cant. 4. — A — B — C — D

De

De cubilibus leonum, id est, eorum, qui fu
res, prædones, atque grassatores extiterũt,
de quorum numero fuit latro, quem in cru
ce ipse dominus ad se conuertit. Demoni
bus pardorum, scilicet, carnalium, & uolu
ptariorum, qui pedes suos ferè nunquam
ab stercore auertunt, qualis Maria Aegy-
ptiaca ante conuersionem suam extitit.
De his omnibus fit corona, qua uniuersa
lis Rex Iesus Christus coronatur, qui enim
tam præclara facinora edidit, tali etiam co
rona dignus est. In quo significatur, inter
ea quę pluris facit diuinus Saluator no-
ster, hoc unum singulare esse, uidelicet, pec
catores conuertere, & ad se per gratiam at-
que amorem attrahere. O benedictus, &
glorificatus sit talis dominus, qui tali tan-
taque pietate erga eos, qui ea minimè di-
gni sunt, liberalissimè utitur. Fidelis ser-
mo & omni acceptione dignus, (ait Bea-
1.Tim.1 tus Apostolus) quia Christus Iesus uenit in
hunc mundum peccatores saluos facere.
Eia agite peccatores, animum concipite, &
a sceleribus uestris in Deum conuertimi-
ni, & quamuis a teterrimo inimico Satha-
na nunc conculcemini, tamen (diuino nu-
mine fauente) illius Regis Regum Iesu
Christi corona eritis. In iustificatione pec-
catoris duplicem Deus finem habet alterũ
honoris & gloriæ suæ, alterum uero utili-
tatis, & commodi ipsis peccatoris. Idcir-
Rom.9. co Diuus Paulus inquit: Vt ostenderet di
uitias gloriæ suę in uasa misericordiæ,
quæ pręparauit in gloriam. Atque ita ex
peccatore, dominus bonum hoc aliquo
modo magis, quam ex iusto educit. Nam
(ut experientia patet) quędam res ad fi-
nem aliquem melior est alia, licet ipsam
pretio, & ualore non adęquet.

Serram auream, pluris quam ferream ę-
stimari nemo est qui dubitet, sed ad serrã
dum ligna, ferream meliorem quam au-
ream esse constat. Sic peccator ferreus est,
Simile. nec tantum sicut iustus ualet, at uero in ad
mirabilem effectum iustificationis, quam
Deus in ipso operatur, magis quam iustus
Psal.78. qui in peccatum non incidit, conueniens
est. Hoc Sanctus Dauid ad poscendam
misericordiam domino adducebat, atque
ita inquit. Adiuua nos Deus salutaris
noster, & propter gloriam nomini,
tui Domine libera nos, & propitius
esto peccatis nostris propter nomen
tuum.

A Ait igitur sacrosancti Euangelii hodier
na lectio: *Erant appropinquantes ad Iesum pu
blicani, & peccatores.* Publicani dicebantur
illi, qui uectigalia, & tributa publica exige
bant, uel (ut ait glossa ordinaria) redempto
res, camptores, mercatores, seu negotiato-
res. Et communiter omnes qui hoc mune-
re fungebantur, infames reputabantur,
non quia sit illicum, mercatorem, campso
rem, aut publicanum esse: nullum enim
horum officiorum de se malum est, sed
quoniam plerunque illi, qui hæc munera
exercent, deprauata conscientia homines
esse solent, quique pauperibus mille ex-
torsiones, & iniurias faciunt, ideo propter
B malitiam, & peruersam tirannidem ea exe
quentium, ministeria, & officia hæc infa-
mia esse iudicantur. Atque ita Sanctus E-
uangelista, ut domini misericordiam am-
plificaret, inquit, ipsum publicanos, gen-
tem uidelicet perditam, & in Republica
perniciosam recepisse. Status etiam Phari
sæorum inter Hebræos perfectissimus erat,
at cum illo homines deprauati ac dissolu
ti fungebantur, propter ipsos adeo infa-
mis remansit, ut cum modo dicimus, Pha-
risæos, sub hoc nomine hypocritas, inui-
dos, malitiosos, tyrannos, atque ambitio-
C sos intelligamus. Itaque Publicani, & Pha
risæi suis sceleribus ac corrupto uiuendi
modo status illos qui de se boni erant, sor
dibus ac maculis ignominiæ afficiebant.
Et nunc, proh dolor, idem fere in respubli
cis contingit, nam iurisperiti, scribæ, licto-
res, prætores, atque alii huiusmodi, quo
rum munera de se bona sunt, improba sua
uiuendi ratione ipsis infamiæ notam inu-
runt. Sed quid esset, si perditus ac deprauа
tus uiuendi modus, statum clericorum, uel
monachorum infamię nota coinquina-
ret? Hoc certe ingens ac detestabile malum
esset, a quo Deus per infinitam misericor-
D diam nos eripiat sicut Beatus Apostolus 2.Co.6.
admonet, dicens. Adiuuantes exhortamur
ne in uacuum gratiam Dei recipiatis, nemi
ni dantes ullam offensionem, ut non uitu
peretur ministerium nostrum Gratiam Dei
hic Beatus Apostolus tempus, & opportu
nitatem huius uitę ad merendum, atque sta
tum in quo nos diuina misericordia con-
stituit appellat.

Hortatur uero omnes, ut illum sanctè e-
xerceant. Ad quod exequendum maxime
oportet, gubernatores ad principes Rei-
publicæ,

Pharisæorum & Scribarum dilacerante, ad murmurationes se conuerterunt, dicentes. Hic peccatores recipit. O quam maxi ma ratione dominus his nefariis & scelera
Mat.12 tis hominibus dixit: Progenies uiperarum quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? nam ex abundantia cordis os loquitur. Bonus homo, de bono thesauro suo profert bona, & malus homo, de malo thesauro suo profert mala, id est, ex dispositione cordis bona aut mala locutio per os exit. Improbus ac sceleftus homo, cum sit auidus, iracundus, superbus, & ambitiosus atque alia huius generis scelera habeat, horum omnium thesaurum in corde suo retinet abundātissimum, a quo maledicto thesauro uerba malitiosa prodeunt. Contra uero bonus ac pius uir, in corde suo thesaurum uirtutum amplissimum retinet, a quo etiam singularia & magnę ædificationis uerba profert. Appellat autem illos dominus genimina uiperarū: quoniam quemadmodum catuli uiperini,
Simile. matris uiscere rumpunt, & illam, quæ ipsos genuit, interficiunt: ita hi uenenosi Pharisæi, Christi Redemptoris nostri honorem mordentes, ipsum uidelicet factorē
Simile. suum, uita priuare cupiebant. Mulier cum ubera plenissima lacti habet, magnam uoluptatem capere dicitur, si ei lac illud quo abundat, sugatur, contra uero, ipsam magna molestia ac tædio affici dicunt, si non sit qui illud exugat, & in suum commodum & utilitatem accipiat. Sic Deus optimus maximus sua diuina misericordia, & pietate, pectora plenissima habet, ac si lætitiam uoluptatemque nouam posset accipere, magnam profecto caperet, si homines ad sugendum & accipiendum diuina eius dona ac beneficia ad ipsum accedat, contra uero si tędio affici posset, illud certè magnum acciperet, cum uideret aliquos ita impios esse, ut suis irrisionibus, subsannationibus, & murmurationibus peccatoribus sunt impedimento, quominus diuinæ clementię lacte fruantur. Isti
Eccl.13 illud Ecclesiastici legerant, scilicet. Qui communicat superbo, induet superbiam, & illud. Viri iusti sint tibi commensales. At propter malitiam suam non intelligebant uerba hęc, iustos ac perfectos uiros minimè tangere, quorum maxime interest, cum sceleratis commercium habere, & cum illis conuersari, ut eos a delictis

A suis ad pœnitentiam trahere possint. Ideirco Diuus Paulus aiebat. Omnibus omnia factus sum, ut omnes lucrifacerem. Maiorem tamen iusti capient animo lętitię uoluptatem, dum cum aliis iustis conuersantur. Atq; ita Diuus Paulus Romanis (quorum sanctitate ita fretus erat, ut seipsum eorum orationibus commēdaret, his uerbis. Obsecro uos fratres per dominum nostrū Iesum Christum, & per charitatem sancti Spiritus, ut adiuuetis me in orationibus uestris) sic dicebat. Veniam ad uos in gaudio per uoluntatem Dei, ut refrigerer uobiscum. 1.Co.9. Rom.15

B Vbi alia translatio habet. Vt requiescā uobiscum, & sic etiam est in textu Græco. In quo significatum est, iustos ac pios uiros in aliorum iustorum societate non solum refrigerium, uerum etiam quietem, ac requiem inuenire, & ideo maximo cū gaudio in illam se conferunt, conuersationem autem peccatorum ideo quærunt, ut ipsos a uitiis & sceleribus, in quibus uersantur, auertant. Signum uero optimum est, cum ipsi peccatores iustorum colloquia admittunt, & multo melius, quando ea inquirūt, nam in Ecclesiastico dicitur. Pondus super se tollit, qui honestiori se communicat. Im Eccl.13
C probus magnopere torquetur, quotiescunque probum ante oculos aspicit, uita namque pii ac iusti, uiri improbo & scelerato onus est grauissimum, quod quidem difficillime ferre potest. Ita Saul uitam sancti Dauidis sustinere non poterat, erat enim ei nimis grauis, nam uita iusti continua improborum reprehensio est. Quoniam ipsa quoddam speculum est, ubi illi suas deformitates uident, ac ne tales se aspiciant, speculum, si possent, frangere uellent, ideo cum peccatores diligunt, & quę runt iustorum colloquia, signum est, ipsos
D peccata & scelera uelle relinquere, iustosque effici. Quod si uerba illa Spiritus sancti. Qui graditur cum superbo, induet superbiam, ad uiros heroicos non attinent, quomodo ad Christum dominum, qui peccare non poterat, pertinebunt? Fragiles, & imperfectos cum peccatoribus minime conuersari, ne simul cum eis corrumpantur, maxime oportet. Ideo dominus populo Israelitico iussit, ne fœdus cum Chananæis initet. Ne forte (inquit) peccare te faciant in me. Hoc illis imperauit, quoniam cum in Aegypto diu Exo.23
habi

habitassent, idololatriis nimis dediti erãt. Atque ita aliqui doctores dicunt, Aegyptios quosdã qui se ad Moysem converterant, eo quod in Aegypto cum multa prodigia operantem uiderant, fuisse primos, qui Hebreos, ut uitulum ad idololatrandum constarent, incitarunt, cumque ab ineunte ætate improbo idololatrandi cultu uixissent, parua occasione in illum iterum nefarie inciderunt.

Et murmurabant Scribæ, & Pharisæi. Quoniam Pharisæi homines erant in tota Republica precipui, ideo eorum aduersus Dominum murmuratio perniciosa fuit, nã multis ad eum non sequendum occasio- B nem dederunt. Qui de sancta Susanna murmurauerunt, iudices erant, & uiri magnæ

Dan. 13. æstimationis, de quib. apud S. Danielẽ dicitur. Credidit eis multitudo, quasi senib. & iudicibus populi. Quapropter eos, qui magnæ authoritatis in Republica sunt, & in ea grauibus muneribus funguntur, a detractione alicuius se abstinere maximè oportet, improbo enim uitio murmurationis authoritatem præbent, & cum illa omnibus sunt nocumento.

Intelligens igitur, cœlestis dominus horum sceleratorum maledicam murmurationem, ait ad illos parabolam istam, di- C cens *Quis ex nobis, qui habet centum oues, &c.* O Christe uerissime, ac summe mundi Magister, sit tua ab omnibus creaturis superna clementia ac pietas benedicta, quã doquidem ex malis sic bona scis educere, ex malitiosa enim improborum Pharisæorum murmuratione occasionem cœpisti, ut his suauissimis parabolis nobis tot tantaque de tua diuina misericordia patefaceres, ut & illos, & nos ad tuum diuinũ amorem atque obedientiam attraheres. O mortales filii Adam! discite ab hoc cœlesti magistro, malum pro malo minimè D reddere. Quando isti merebantur, ut igne è cœlo descendeate propter tantum facinus comburerentur, ac penitus absorberentur, tunc dominus in eos singularia beneficia confert, ipsis ineffabili mansuetudine cœlestem doctrinam prædicans, sicut cum per Prophetam Oseam Synagoga dixit: Vadam post amatores meos, qui dant panes mihi, idest, post idola. Dominus cum iure optimo terræ posset precipere, ut ipsam deuoraret, inquit. Propter hoc ecce ego lactabo eam, & loquar ad cor eius.

A O immensam atque ineffabilem summi Dei pietatem, quis hæc audiens, in eius diuino amore totus non deliquescit?

Quis ex nobis homo, &c. Idest. Vos, qui murmuratione, & maledictis, me læditis, quoniam peccatores ad me uenientes libẽter accipio, scitote hæc omnia parum esse Prou. 8. respectu eorum, quæ facere decreui. Non solum enim expectabo, ut ad me ueniant, sed instar optimi pastoris per alta cacumina, & per umbrosas ualles eos diligentissimè quæram, & in humeris meis portabo, peccata eorum ferens, pro quibus tandem patiar, & eis ueniam consequar, & gratiã, qua comparatur gloria. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

IN EAD. DOMINICA Tertia post Pentecost.

Concio II.

Erant appropinquantes ad Iesum publicani, & peccatores, ut audirent illum. Lucæ 17.

IN sacra Scriptura legitur, qđ cum Patriarcha Iacob è somno (in quo scalam, quæ cœlos attingebat, uidit) euigilaret, tulit lapideum quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum fundens oleum desuper. Diuus Paulus inquit, Petra autem erat Christus. Hanc autem petram, æternus Pater tam abundanter unxit, ut S. Dauid dicat Vnxit te Deus Deus tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Vbi illud, Deus, in primo loco positus, in uocatiuo casu est, & loquitur Regius Propheta cum Christo mundi Saluatore, qui per illum lapidem, quem Iacob unxit, adumbratus est. Itaque ait Te Deus Christe Iesu, unxit Deus tuus, uidelicet Pater æternus, qui est Deus tuus, inquantum tu ipse homo es, & unxit te præ consortibus tuis, uidelicet omnibus sanctis, super quos Christus dominus unctus fuit, omnibus enim gratia per mensuram donata est. De ipso uero domino

Gen. 28

i. Co. 10

Psal. 44

Ioannes

Ioan. 3. Ioannes ait. Non est datus ei spiritus ad mensuram: imò (ut idem ipse inquit) de plenitudine eius omnes accepimus. Si igitur unctio, qua Iacob lapidem unxit, nimis abundans fuit (oportebat enim, ut ipsa, terram, quæ circumcirca erat, fluendo ungeret) & unctio diuini lapidis fuit abundātissima, certissimam est, omnes qui ad eum fide, amore, & obedientia accesserint, diuinæ eius gratiæ participes futuros esse.
Idem 7.

Ps. 131 Quapropter optime impresentiarum illud Prophetæ Dauid mystice applicari potest, scilicet. Sicut unguentum, quod descēdit in barbam, quod descendit in oram uestimenti eius. Caput est Christus Iesus, de quo Diuus Paulus inquit. Ipsum dedit, scilicet Pater æternus, caput super omnem Ecclesiam, idest, super Ecclesiam triumphantem & militantem, & in hoc capite omnis plenitudo unguenti, & unctionis Spiritus sancti est. Hinc autem effluxit usque ad barbam, uidelicet, sanctos Apostolos. Nā sicut barba hominem nobilitat, & honore afficit, ita sacri Apostoli suis uirtutibus ac recte factis, Christum unigenitum filiū Dei honore condecorarunt. Ab hoc uero diuino capite in subuculam, uidelicet in Ecclesiam ipsius, eadem unctio effluxit.
Eph. 1.
Simile.

Simile. Quemadmodum enim subucula in collari multos sinus uulgo, *Pheges* habet, qui omnes uniti, & coniuncti sunt, ita in primitiua Ecclesia (quæ ueluti subuculæ collarium erat) omnes fideles per amorem, & charitatem uniti atque coniuncti erant, ut in Actibus Apostolorum dicitur. Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una. Ac sicut subuculæ sinus, & rugæ quanto magis ab ipso collari ad inferiora descendunt, tanto magis ampliantur & dilatantur ita ut in ora nulli iam sint, sic Ecclesia Catholica quanto magis progreditur, tanto plus multa illius membra odiis, passionibus, inimicitiis adinuicem separantur. Denique sicut in fimbria seu ora subuculæ, nullæ duplicationes, uel sinus sunt, aut aliquid, quod cum alia re sit coniunctum, sic in nobis, qui sumus in quos fines sęculorum deuenerunt, uix amoris uestigium aut charitatis reperitur, imo potius mutuo nos ad instar rabidorum canum mordemus, & non solum proximis nostris in rebus familiaribus nocere atque officere contendimus, uerumetiam in fama, uita, & conscientia eos lędere, ac de
Act. 4.

A ipsis detrahere totis uiribus conamur. Merito ergo fimbria uestimenti appellamur, nam scelera nostra usque ad ultimum terminum, quo peruenire poterant, quodammodo accessisse uidentur, & nihilominus si ad meliorem uiuendi modum reduci, & ad hanc diuinam petram humiliter accedere uolumus ipse nobis aliquid ex unctione suę diuinę gratię impartietur, siquidem ait, ipsam usque ad oram uestimenti accedere. Cum sanctus Dauid dixit. Longe a peccatoribus salus, non ibi stetit, sed adiunxit. Quia iustificationes tuas non exquisierunt. In quo significauit, peccatores efficaciter quærentes Dei iustificationes, non longe a salute esse. Igitur (fratres mei) qui lethali macula infecti estis, & Dei uiuificationes quærere minime conamini, uos longe a salute esse intelligite, ac pro certo habete, uos ipsos esse, sicut terram, quæ cum a sole non calefiat, & attingatur, fructus propter nimiam frigiditatem parere, seu pręberé non ualet, sicut experientia patet in Septentrionalibus regionibus, in quibus (ut aiunt) res uiua non gignitur, nec uiri de aliquid ob defectum caloris produci tur. Ita in mentibus uestris nihil uiuum, nihilque uiride, sed omnia mortua sunt, & sicca, prę frigiditate peccati, & diuinę gratię caloris penuria. Si cadauer ueste pellicea induatur, uestis ipsa cadauer minime calefaciet, nam ut uestis corpori calorem tribuat, prius ab ipso corpore calorem exire oportet, qui uestem pelliceam calefaciat, & postquam illa calefacta fuerit, facile calorem ipsi corpori communicabit. Hę autem operationes fieri nequeunt in cadauere, sed in corpore uiuo. Sic bona opera sunt quædam uestis pellicea, qua mens induitur, & contegitur, sed ut ei calorem meriti afferant, prius ab illa ipse calor gratię, & charitatis, qui uitam caloremque bonis operibus præbet, exire debet. At si mēs per culpam mortua est, sicuti ab illa calor hic exire non potest, ita nec operibus communicari, nec etiam ipsa opera animæ calorē hunc impartiuntur, atq. ita misera mens, tanquam terra Septentrionalis, arida, & sterilis remanet, quoniam a uero iustitiæ Sole, uidelicet Deo, longe abest. Aliud etiam non minus malum peccatori euenit, ex eo quod a Deo se elongat, scilicet, omnia, quę Dei sunt, ei minima uideri.
B Ps. 118
Simile.
C
Simile.
D

Res

Similé. Res quas a lõgè uidemus, minores quam sunt nobis representari, certissimum est: illas uero, quas prope & iuxta nos uidemus, magnas esse iudicamus. Sic peccatori, quoniam a Deo procul est & in mundi rebus summersus omnia mundi magna esse uidentur, & propter illa facillime mortem oppeteret, illa autem quæ Dei sunt minima, & ideo ea parui facit & ꝓ nihilo ducit, uultque potius breuissima

Phili. 3. quadam uoluptate, quam illis omnibus frui. Non sic D. Paulus faciebat, sed quoniam cum Christo Iesu unitus, & corde separatus a mundo erat, dicebat. Omnia arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam. Quapropter, siquidem in tam infœlici statu, omnes q a Deo auersi estis, uersamini, & ipse uos sua diuina misericordia expectat & inuitat, ut ad eum accedatis, quid moramini? Quis uos detinet, quominus a tanto periculo euadatis, tantumque beneficium accipiatis? Ephraim

Osee 14 (inquit S. Oseas) quid mihi ultra idola? Audiens Ephraim (id est Israel) beneficia, quæ ei Dominus pollicebatur, hæc uerba protulit Quid mihi ultra idola? Et in paraphrasi Chaldaica habetur, Dicent progna ti domus Israel, Quid ad nos attinet ultra seruire idolis? Deus autem statim eis alia longe maiora beneficia promittit, dicens. Ego exaudiam & dirigam eum, ut abietem uirentem. Paraphrasis Chaldaica explicat, Deũ hic Israel promisisse, se populum Israeliticum tanquam abietem uirentem facturum. Vel potest intelligi, quod ipse Deus tanquam abies frondosa, quæ supereminet uirens (id est, qui suis diuinis fauoribus & auxiliis eis faueret) erga ipsos futurus esset. Idcirco quandoquidem Deus modo peccatoribus si ad eum cõuertuntur, multo maiora & præclariora beneficia pollicetur, omnes puro corde dicite. Quid ad nos attinet ultra seruire idolis? Vere relinquamus illa, & ad sũmum bonum Iesum Christũ accedamus, sicuti isti faciebant, de quibus sacrosãcti Euangelii lectio ait. *Erant appropinquantes ad Iesum Publicani & peccatores*. Quis ęgrotus est, qui salutẽ nõ desideret? Quis est in carcere qui libertatem non optet? Quis nudus, quis uestes non cupiat? Quis famelicus, qui cibos nolit? O animæ indu ratæ uos estis illæ quę remedium contẽ nitis. O utinam omnipotẽs Deus his meis

A sermonib. efficaciam præberet, ut lapidea corda uestra transfigerent, quo omnes ad Deum conuersi, statim hęc quæ nomine ipsius nobis intimo, faciatis

Et murmurabant Pharisæi, & Scribæ dicentes Quia hic peccatores recipit, & mãducat cum illis. Conuenienter de cęco illo populo quę sanctus Iob inquit, dici possunt, Iob. 28

scilicet. Semitam ignorauit auis, nec intuitus est oculus uulturis. Vbi alia Similé.

translatio habet. Non est intuitus oculos uulturis; & sic etiam B. Gregorius legit. Vultur acutissimo suo olfactu, cæteras omnes aues facile antecellit, qui per aerẽ

B uolans, cadauera mortuorum longissime distantia olfacit, & in ea celeri ac ueloci impetu descendit, non ut inter ipsa spatietur, sed ut fami suę satisfaciat carnibus illis uescens, & eas in se commiscens & incorporans. Non solum autem eas edere contendit, uerum etiam ipsas in altas rupes atque asperas crepidines, in quibus nidificauit, pullis suis asportare conatur. D. Ambrosius inquit, esse quod D. Am. lib. 5. exham.

dam genus uulturum, quorum fœminę absque maris accessu concipiunt. Quapropter Christus Redemptor noster apte

C uultur appellari potest, siquidem mater sua sanctissima ipsum integra uirginitate cõcepit. De hoc cælesti uulture improbe Hebræi dixerunt, Plus ualet in manibus passer, quam uultur in aere uolans, ut uulgo dicitur. *Mas uale paxaro en mano que Buytre volando* Venient Romani, & Ioã. 11.

tollent locum nostrum & gentem. Habebant Iudæi in manibus passerem, hoc est, dominatum & imperium, & ne hunc minimum, passerem amitterent, supernum Redemptorem tantis miraculis ac tam altam doctrinã uolantem contempserunt & aspernati sunt. Hoc etiam unusquisque

D peccatorum inquit, scilicet, *Masquiero paxaro en mano que Buytre uolando* Qui licet uerbis illud non proferat, operibus tamen dictitat, quandoquidẽ propter uoluptates, honores, atque alia temporalia bona Deum derelinquit. Iustus uero ecõtra ait. Malo uolantem uulturem, quam in manibus passerem, hoc est, ut Christum Saluatorem meum sequar, & ei toto corde seruiam, uoluptates ac delicias humanas contemno, & pro nihilo habere uolo. Hic igitur diuinis, vultur magno impetu suæ diuinę charitatis, olfaciẽs huma

num genus, quod propter culpam mortuum erat, e cœlo in terram descendere dignatus est, qui inter mortuorum cadauera incedebat, hoc est, cum publicanis peccatoribus uersabatur: Hebreus uero populus similitam auis ignorauit, & non intuitus est oculos uulturis. Oculi intentionem alicuius significant, & oculos non intueri, idem est atque animum & intentionem non attendere. Ita Hebrei dulcissimum Iesum tanquam uulturem inter cadauera cum peccatoribus commorantem aspexerunt, sed intentionem eius atque animum, quo id faciebat (uidelicet, ut fami suæ satisfaceret) minime attenderunt. O quam maxime Deus iustificationem impiorum & saluationẽ animarum esurit. Quando aliquis fame (ut aiunt) enectus est, panis septem hebdomadarum coctus, licet durissimus sit, ei recens uidetur. Sic Deus ita salutem animarum esurit, ut peccatorem septem peccatis mortalibus durum uera pænitentia contritum, ac si esset panis recens, deuoret & manducet. Hæc igitur fames ipsum quodammodo coegit, ut inter cadauera, hoc est, inter peccatores uersaretur, ipsosque ederet, & in se per gratiam incorporaret, atque in cœlorum nidum asportaret. Nam, ut ipse ait: Non ueni uocare iustos, sed peccatores. Circa quod notandum est, Dominum tã iustis quam peccatoribus e cœlis in terram uenisse. Dicit autem se præcipue pro peccatoribus uenisse, tum quia isti plus aduentu eius egebant, tum quia eius uirtus & potentia in his sanandis magis ostendebatur. Idcirco D. Paulus inquit: Iniquitas nostra iustitiam Dei commendat. Deniq. isti scelera atque impii homines animum & intentionem qua piissimus Iesus cum peccatoribus & publicanis communicabat minime attendebant, & ideo impudentissime murmurabant. Hoc unum ex præcipuis negotiis est, ad quæ Pater æternus eum in hunc mundum misit. Hinc uox illa insonat miræ suauitatis plena, nec dum eius desideratum aduentum, sed unctionem & prædicationem illius palam faciens, scilicet: Spiritus Domini super me, eo quod unxit me, ad annuntiandum pauperibus misit me, ut mederer cõtritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam & claudis redemptionem, ut prædicarem fortitudinem lugentibus Sion, & annuntiarem annum placabilem Domino. Et paulo post: Et darem coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Quam prophetiam Saluator noster dignatus est de seipso explicare, ubi in synagoga petiit librum, & sedens uerba hęc ore suo sacro protulit, dicens: Hoc die impleta est prophetia hæc in oculis uestris, & statim librum clausit. Quid precor commodius & nobis salubrius dici potuit, qui captiui a tyranno Sathana tenebamur? Clausi in tetro carcere eramus, & delictorum nostrorum tenebris, perinde atque æreis uinculis irretiti, ueruntamen, Redemptor Christus Iesus cruore sanctissimo suo suaque pretiosissima morte uincula nostra dirupit, & mirabili sua uirtute libertatem nobis etsi immeritis donauit, sic oleum gaudii pro luctu largitus est pœnitentibus, & coronam gloriæ pro cinere humilitatis. Murmuratione igitur iustorũ Pharisæorum, patientissimus Iesus suauissimis sermonibus satisfacit, eis efficacissimas quasdam in modum similitudinum rationes proponens. In quo admirabile artificium ad superando eos, qui nobis calumniam inferunt, nos docuit. Narrat Plinius, egregius naturalium rerum indagator, in mari quendam esse piscem, qui cum ceto perpetuam habet contentionem, ut autem tantam belluam possit superare, uirus abominabilis fœtoris per os mittit, cetus uero ad se defendendum, fummum quẽdam odoriferum, & anhelitum maximę fragrantiæ, qui ex ambro (quod in uisceribus habet) oritur, dicitur emittere, atque ita uenenum aduersarii nocere ei minimè potest. Sic cũ improbi lethale uenenũ iniuriarum & opprobriorum in iustos ac pios uiros eis nocere intendentes, coniiciunt, ipsi uerborum dulcedine, uultus mansuetudine, & uitæ sanctitate se non solum ab eorum iniuriis tuentur, uerum etiam illos hac admirabili arte, facillimè superant. Ita D. Paulus faciebat, sicut ipse testatur, dicens. Signa Apostolatus mei facta sunt super uos in omni patientia. Inquit: In omni patientia, tum quoniam nõ deficiebat, nec desistebat ab incœpto, cum uidebat peccatores nolentes se conuertere, sed una die atque alia patienter expectabat, tum etiam

quia

Margin notes: Simile. — Matt. 5. — Rom. 3. — A — Isai. 61. — B — C — Simile. — D — 2. Co. 12.

quia æquo animo cōtradictiones eorum qui eum a sancto proposito deterrere uolebant, sustinebat, atque ita eos mansuetudine uincebat. O charissimi fratres, quot quantaque mala euitaremus, si hanc cœlestem doctrinam, quam hic diuinus Magister nos docet, seruaremus?

Inquit igitur sacra Euangelii lectio, *Quis ex uobis homo, qui habet centum oues, &c.* Vsque. *Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quæ perierat.* Hæc oia, quæ bonus pastor hic facere dicitur, filius Dei Iesus Christus fecit, qui nouem angelorum choros in cælo reliquit, & in terram quæsiturus ouem quæ perierat, scilicet, naturam humanam profundissime descendit. Si autem quæris, qualiter angelos reliquit, siquidem ab eis nunquam discessit quippe qui ubique est huic quæstioni Rupertus Abbas eleganter satisfacit dicens, hunc loquendi modum esse per comparationem. Veluti cum rex aut princeps aliquis in domo sua famulum habet quo familiarissime utitur, & in quē maxima quotidie beneficia confert postea uero ad se alium, quem plus diligit & maioribus beneficiis exornat, attrahit & beneuolentia prosequitur, tunc dicere solemus. Iam Rex illum, quem nimio amore charum habebat, reliquit, non quod in domo eius ut antea non habitet, & in eū ipse Rex multa beneficia conferat, sed quia comparatione alterius, quem denuo recepit, & maioribus beneficiis auxit, illa quæ erga illum confert, minima uidentur, ita filius Dei nunquam Angelicos spiritus omisit, quin potius illos continuis beneficiis afficit, sed comparatione innumerabilium miraculorum, quæ pro hominibus (dum homo fieri uoluit) operatus est, dicitur aliquo modo Angelos reliquisset, siquidem (ut ait Diuus Paulus.) Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit. Vocat autem oues, Angelos ipsos atque homines, propter innocentiam in qua creati fuerunt, cœlum uero appellat desertum, quoniā in deserto ouis pascua abundantissima ac sapidissima inuenit, in urbe uero macellū est, ubi ipso uita amittere solet. Ita homo in cœlis tantum satietatem & requiem integram atque perfectam inueniet, in mundo autem omnia afflictio, fames & mors sunt. Atque ita Dominus inquit: In mundo pressuram habebitis, in me pacem. Desertū etiam, cælum summa Veritas appellat, quoniam ibi id quod maxime ipse diligebat, uidelicet homo, non erat. Cum quis alium nimio amore prosequitur, licet cum aliis quamplurimis eo absente sit, in solitudine se absque illo esse existimat. O ineffabilem Dei bonitatem: o immēsam diuini amoris magnitudinem Vt quid, fratres non confundimus? Vt quid pudore talia audientes, non erubescimus? Ecce, Deus locum in quo homo non est, solitudinem uocat, cum tot Angelorum millia cum eo sint, nos uero econtra locum in quo Deus est, uidelicet, ubi negotia seruitio eius dicata aguntur, solitudinem putamus, ac tunc multitudine comitati nobis esse, uidemur, quando cum illis sumus, cum quibus murmurare, ludere, atque alia id genus scelera committere facile possumus. Maxime uero perpendendum est, amissionem hominis a Domino comparari cū ouis iactura. Ideo S. Dauid inquit. Erraui sicut ouis, quæ periit. Ouē ab aliis, ut parumper in herba edat facile errare contingit. Gradiuntur oēs simul, & ex illis quædā, ut uiridem ramū, uel dulcem herbam manducet, cæteris ultra progredientibus, ipsa sola retrorsum manet. Sic primus parētes, quoniam uetitum fructum manducauit, a uia recta aberauit: quod etiam nunc quamplurimis euenit. Nā quid est illud, propter quod homines pereunt, nisi parum herbæ uiridis, quæ in momēto marcescit & consumitur? O miseros ac cæcos filios Adæ quā studiosè parentis primi suum Creatorem pro uilibus huius mundi rebus offendentes, uestigia sequuntur Ait etiam, se tanquam ouem errasse, quoniam discrimen est inter amissionem ouis, & amissionem margaritæ prætiosæ. Si enim margaritam prætiosam amisisti, in eo loco ubi eam amisisti, ipsā inuenies: at uero si ouem perdidisti, ipsam longe ab eo loco in quo remansit, cōperies cōtinuo namq. eius perditio augetur, quia in dies magis in saltuosa nemora & in asperos montes sese immittit. Ita homo nō tanquam margarita, quæ quiescit ubi remansit, sed tanquam ouis deperditus, nam postquā unum scelus cōmittit, aliud & aliud, atque alia multa perpetrare contendit. Ouis amissa, rapaci lupo subiecta est, nec habet dentes, uel ungues, aut cornua,

Marginalia: A; B; C; D; Simile.; Simile.; Heb. 12; Ioan. 16; Ps. 118.; Simile.; Dissimile.

nua, quibus se tueri ualeat. Sic peccator, postquam gratiam amisit, arma, quibus a teterrimi inimici uiribus se possit defendere, & ab eius potestate liberari, minime habet. Canis aut felis, si aliquando a domo heri sui aberrauit, in eam facile redit, ouis uero in gregem a quo discessit, reuerti nescit, si a pastore suo non quæritur. Idcirco S. Dauid, postquam dixit, Erraui sicut ouis quæ periit, statim adiecit. Quęre seruum tuum Domine. Quasi diceret. Non ad me Prophetæ, nō Patriarchę quęrentes ueniant, ipsi enim a peccato meipsum haud poterunt eripere. Tu Domine, qui meus pastor es proprius, quique ab his malis eripere uales, me quęre. Hanc igitur errantem ouem filius Dei e cœlis in terram quęsiturus, descendit, atque ita per S. Euangelistam Lucam ait, Venit filius hominis quærere & saluum facere, quod perierat. O incommutabilis Deus, quare cum in mundo tot perditi homines sint, quidam propter ludum, alii ꝓpter uoluptates, alii propter superbiam, alii propter cupiditatem, inqui, esse unā tantummodo ouem perditam? Quoniam dulcissimus Iesus uult, ut credas se taliter teipsum quæsiuisse, ut si in toto mundo tu solus esses, propter te duntaxat moreretur. Ideo unusquisque se ut ouem illam perditam reputare debet, & beneficia Redemptionis, non ut uniuersalia, sed ut particulariter sibi facta existimet, eaque ut talia gratificetur.

Simile.

Psal. 118.

Lucæ 10

Et uadit ad illam quæ perierat, donec inueniat illam. Hic immensa Christi Saluatoris nostri charitas denotatur, qui tanta cura, diligentia, ac perseuerantia nos diu noctuque, mane ac uesperi indefesse, tot a natiuitate sua usque ad crucis mortem labores patiens. Vbi aperte nostrorum ingratitudo reprehenditur, siquidem tam lente & ignaue hoc summum bonum inquirimus, quod si aliquando illud quęrere incipimus, statim laborando deficimus, cum alias in perquirendis huius mūdi rebus nimis constantes ad diligentes simus. De hoc Dominus per Aggæum prophetam conqueritur, dicens. Quia domus mea deserta est, & uos festinastis unusquisq. in domum suam, propter hoc prohibiti sunt cœli, ne darent rorem, & terra prohibita est, ne daret germen suū. Discamus igitur, fratres, a nostro diuino

A Magistro, qui tanta cura, diligentia & constantia, ea quę nostra intererant, effecit, ut nos omni sedulitate ac solitudine, ea quæ ad eius seruitutem attinent, agamus. Rex Iosaphat in sacra Scriptura sic iudices alloquutus fuisse legitur Sic timor Domini uobis, & cum diligentia cuncta facite. O admirabile consilium. Spiritus sanctus illud cordibus nostris, ut per ipsum ducamur, affigat. 2. Pa. 19

Donec inueniat illam, O Christe Angelorum gloria, quorsum Domine, tanta cura & solicitudine, rem tam uilem, qualis est ouis, quærere intendis? Ad hoc responderi potest, aliqua esse quę cura & solicitudine quæruntur, non propter id quod in se sunt & habēt, sed propter id quod esse possunt, alia uero propter id quod in se sunt tantum. Inquirimus aurum & argentum diligenter, eo quod res pretiosę sunt, sculptor uero arboris trūcum seu stipitem quęrit, non quod de se pretiosum sit, sed quia ex eo sacrarium magni ualoris facere potest. Sic Deus omni cura ac diligentia peccatorem quærit, nō propter id quod in se est, nec propter bonum quod in se retinet (est enim alter Sathanas) sed illum quęrit propter id quod esse potest, nam melior esse quam Angelus, aut Archangelus, seu Cherubim, aut Seraphim, & plusquam ipsi, ualere potest. O peccator qui nihil uales, sed tamen plurimum ualere potes? *En el juego del axedrez ay differēcia entre aquellos trebejos y peças que se assientan en la tabla. El peon el mas infima, y mas alto es el arfil, y mas el cauallo, que el arfil, y mas el roque que el cauallo, y mas el rey que el roque, y mas la dama que el rey, pero aunque son todos mayores que el peon ninguno puede subir a ser mas. El arfil no puede, subir a ser cauallo, ni el cauallo a ser roque, ni el roque a ser rey, ni el rey a ser dama, Solo el peon q̄ es menor en acto es mayor en potencia, porque puede subir a ser mas q̄ arfil, y mas que cauallo, y mas q̄ roque, y mas que rey, porque puede subir aunque con difficultad a ser dama.* Ita. *En el axedrez del uniuerso.* Hoc discrimen uersatur inter creaturas intellectuales quod ex omnibus infimę, sunt hoīes, super quos dignitate & excellētia Angeli sunt, & super Angelos Archangeli, & ita usq. ad Seraphim ascēdendo. Et inter eos hic ordo seruatur, qđ neq Angeli ad dignitatem Archangelorum, neq. Archāgeli

B Simile.

C Simile.

D

ad

ad dignitatem Thronorũ, nec Cherubim ad dignitatem Seraphim ualent ascendere Soli homines, qui infimum naturæ gradum retinent, diuina gratia & fauore adiuti, ad dignitatem plusquã Angelorum, Archangelorum, Cherubim ac Seraphim ascendere possunt, sicut uere & realiter sacratissima Virgo Maria domina nostra ascendit. O nuncia filiis Adę fælicissima. Quocirca omnes peccatores e somno euigilate, capita uestra leuate, & hanc singularem libertatem arripere, atque capessere incipite. Tempus, in quo ad tantam sublimitatem peruenire potestis, ne frustra consumatis.

Et cum inuenerit eam, imponit in humeros suos, gaudens, O uere nostrarum mentium amator, qui cum eas tanto pretio emere ac redimere dignatus fueris, sicut
1. Pet. 1. B. Petrus testatur, dicens. Scientes quia nõ corruptibilibus auro & argento redempti estis, sed pretioso sanguine, quasi agni incontaminati Iesu Christi, redempti ait, id est, iterum empti, quoniam piissimus Iesus nos sępenumero emit, siquidem quodlibet opus eius infiniti ualoris erat, cum
Ioan. 17 inquam, animas nostras tanto pretio emeris, qũo dicis, te e s inuenisse? Quin etiam loquens cum tuo æterno Patre dixisti. Manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. O liberalissime Iesu, id quod tibi tanti stetit, & propter quod tot labores tamque crudelem mortem passus es, donatum tibi esse uidetur? O benedictus ac glorificatus sit talis a-
Simile mor? Cum quis rem quam magnopere exoptabat, etiam maximo pretio emit, postea amico suo ait. En domine mi, iam id, quod studiosè quęrebam, inueni. Egregie profectò rem pluribus numis emit, & eam se inuenisse inquit, eo quòd ipsam emisse, nimia lætitia & gaudio perfundebatur. Sic filius Dei cum errantem hominem inuenit, tanta lætitia affectus est, ut omnia quibus illum emit, licet pretium emptionis proprius ipsius sãguis ac mors fuerit, paruipenderit & pro nihilo habuerit. Et ideo postquam bonus Iesus dixit, *Cum inuenerit eam* Adiunxit statim, *Imponans in humeros suos gaudens*. Loquens sãctus Moyses de populo Hebræo inquit. Inuenit eum in terra deserta, in loco horroris & uastæ solitudinis, circunduxit eũ, & docuit, & custodiuit quasi pupillam oculi sui, & assumpsit eum, atque portauit in humeris suis. Hoc ait sacer textus, quoniam Deus illis legem dedit, & eorum molestias, atque onera pertulit. Hic uero, dum ouem in humeros suos imponit, aperte innuit, se humani generis peccata in humeris portasse, & pro illis in cruce debitum ipsorum persoluisse, quia (ut ait 1. Pet. 2.
Beatus Petrus) Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, iustitiæ uiuamus. Adiecit autẽ, *Gaudens*, quoniam etsi mens eius secundum portionem inferiorem tristabatur, tamen secundum superiorem, magnopere gaudebat, quod quidem gaudium neque Ita D. Tho. 3. pa q. 46 ar. 8.
ipse uehemẽs dolor quem sanctissima eius caro ui tormentorum patiebatur, impedire potuit.

Et ait, *Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam quæ perierat*. Simile.
Quemadmodum piissimus pastor, damna & incommoda suarum ouium, ut sua propria reputat, & ea plusquam ipsemet oues sentit, ita uigilantissimus pastor Iesus Christus, hęc omnia obseruans inquit, ut sibi congratulentur de oue quam inuenit, ac tandem concludit illa mirabili sententia, uidelicet: *Dico uobis quod gaudium erit in cælo super vno peccatore pænitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pænitentia*. Nescio quid prius amplificem, aut quid prius admirer, an beatorum erga omnes admirabilem charitatem, an singularem uirtutem & dignitatem pœnitentiæ, quæ omnem cœlestem curiam nouo gaudio lætificat, an peccati malitiam? Siquidem cum homo ab illo exit, Deus ipse atque eius Angeli lætantur. An denique væcordiam, pigritiam, ac cæcitatem filiorum Adæ, qui nec his uerbis uirtutem eximiam & singularem excellentiam pœnitentiæ intelligunt, siquidem ad illam agendam, sese minime applicare uolunt. O infœlices illos, quos hęc omnia ad hanc supernam medicinam sumendam non mouent? Pro intellectu tamen istorum uerborum notandum est, quod cum excellentior sit innocentia, quàm pœnitentia, maius gaudium fit in cœlo de innocente iusto, quam de conuersione peccatoris, quia de maiori bono maius gaudium dimanat, ut egregie Diuus Thomas inquit. Sed dictum est, plus gaudere

dere de pœnitente, quàm de iusto innocente, eo quod plerunque pœnitentes, humiliores resurgunt, & feruentiores. Sic sãctus Gregorius exemplum adducit de milite, qui in certamine succumbens, deinde fortiter inimicum prostrauit, de quo eius dux plus exultat, quam de alio milite, qui in bello nunquam cecidit. Quocirca, siquidem Angeli hominum peccatorum conuersione lætantur, rationi etiam consentaneum erat, ut Pharisæi ipsi gauderet, & cõtra dominum non murmurarent, quoniã ipse eos ad se recipiebat, & ab eorum peccatis & sceleribus auertebat. Discamus igitur (fratres charissimi) hanc cælestem doctrinam, & ad ueram pænitentiam agendã adinuicem nos excitemus, qua hic gratiã consequemur, & postea gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius Amen.

D.Th 1. p3.q.20 ar.ad 4. B Greg. hom.34 in Euã.

DOMINICA QVARTA post Pentecosten.

Concio Prima.

Cum turbæ irruerent in Iesum, ut audirent uerbum Dei, &c. Lucæ 5.

Orig su. Nume. Simile.

ANtiquissimus Origenes, sacratissimum Euangelium agro pulcherrimo & floribus referto cõparat, ex quo licet omnis eius pulchritudo magnopere delectet, oẽs flores, rosas, ac uiolas, quas intueris, minime capis, sed ex illa multitudine florũ, illos qui oculis placidiores sunt & quorum odore magis delectaris, colligere assuescis. Quoniam autem hoc sacrum Euangelium est ueluti campus floribus repletus, nos siquidem omnes decerpere non ualemus, eos quos poterimus, colligemus. Inter quos unus euangelicæ lectionis huius principii ualde excellens est, dum ait Cum turbę irruerẽt, id est cum impetu irent in Iesum. Hoc initium maxima amplificatione dignum est, ubi satis apertè docemur, quo feruore, spiritu, ac diligentia diuina eloquia audire debemus. Perpendite, quęso, si in quadam urbe maxima fame oppressa, unum duntaxat horreum frumento plenum esset, qua solicitudine, cura, & festinatione, omnes ad illud quærendi triticem causa confluerent? Multo igitur maiori cura, angore, & anxietate nos ad accipiendum cœlestem panem, uidelicet, sacram doctrinam properare, ratio postulat. Quod si ad id diligentiam non adhibemus, satietas & fastidiũ, quod de reb. spiritualib. habemus, huius rei causa est. Ecce, dies ueniũt, dicit dñs, & emittem famem in terram, non famem panis, nec sitim aquę, sed audiendi uerbum domini, inquit Amos Propheta. Magnum profecto in nos Deus beneficium conferret, si famem hanc, quæ nos suscitaret, & à nobis frigiditatem atque acerbitudinẽ, res diuinas audiendi auerteret, mentibus nostris immitteret. Si sciretis in hac Ecclesia ditissimum thesaurum, ex quo quantum cuilibet placeret, posset accipere, quo impetu & solicitudine, ac celeritate omnes ad depromendum aurum uenissetis? Nonne ergo diuina uerba omni auro & argento pretiosiora sunt? Ita profecto, sicut S. Dauid testatur, dicens. Iudicia domini desiderabilia super aurum, & lapidem pretiosum multum, & dulciora super mel & fauum. Si igitur concio diuinarũ rerum thesaurus est, quo mentes uestras ditare potestis, quare magno impetu, magnaq; lętitia ad hoc tã pretiosum aurum colligendum huc nõ confluitis? Aliter profecto ac longè dissimili spũs feruore S. Dauid illud sibi arripiebat, dũ ait. Lętabor ego sup eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. O admirabilem Spiritus sancti metaphoram, qua efficacia, & uehementia ac feruore huius sancti uiri explicatur, & quanta solertia, quãtaq; auiditate ad audiendũ uerbum Dei cõuenire debeamus. Quemadmodum milites postq̃ ditissimam aliquã urbẽ expugnarunt, eã spoliare conantes, oĩ cura, anxietate, & solicitudine spolia colligunt, sinus ac manicas exuuijs implent, tandem oĩa quæ possunt, in humeris portant. sic (inquit S. Dauid) Ego facio, cũ Deus meus sanctissima tua uerba audio, ea ad cor, ad oculos, & ad omnes animæ meæ potẽtias colligo, atque sicut illi ut diuitias spoliorũ comparent, non bibunt, neque comedunt, ita ego in tuis diuinis sermonibus immersus, sæpenumero necessitatũ corporalium obliuiscor. Præterea dicite mihi, obsecro (fratres charissimi) si oẽs huius

Simile. Amos. B Simile. C Psal.18 Ps.118 Simile. D

rubis

urbis ciues regi infesti essent, ac propter
Simile. grauissima crimina morti damnati: Rex
uero clementia commotus, non ministros
aut carnifices, qui pęnas in eos exercerēt,
sed legatos mitteret, qui ipsos ad ueniam,
& amicitia inuitarent, eisque nomine Re
gis noua ac magnifica beneficia promitte
rent, quo animo, quo gaudio, aut qua affe
ctione, cum eos ad legationem nuncian-
da uocarent, eam audituri accederent? O
utinam hac similitudine spiritum, affe-
ctum, ac feruorem, quo legatos Dei præ-
dicatores, scilicet, audire debetis plane in
2.Cor. 5 telligatis. Ita nos Diuus Paulus admonet,
cum ait. Deus erat in Christo mundum
reconcilians sibi, non reputans illius deli
cta ipsorum, & posuit nobis uerbum re-
reconciliationis. Pro Christo ergo legatio
ne fungimur, tanquam Deo exhortante
per nos. Obsecramus pro Christo reconci
liamini Deo. O fœlicissima nuntia, o uer
ba digna quę perenni memoriæ manden
tur. Ponderate quæso unumquodque eo
rum, quoniam omnia ponderatione ma
gna dignissima sunt. Non inquit Sanctus
Apostolus. Rogamus pro Christo, sed ob
secramus pro Christo. Quasi diceret. Ad
pedes uestros proiecti uos uehementi desi
derio uestræ utilitatis, Christi nomine pe
timus, ut reconciliemini Deo. Merito er
go summa. Veritas diuinam legem, Euan
gelium, idest, bonum nuntium appella
uit, & Diuus Paulus eandem in Actibus
Apostolorum Euangelium gratiæ Dei,
idest, bonum nuncium ad obtinendā gra
tiam & amicitiam erga Deum, nuncupa
uit. Quibus ergo uisceribus, & quo amore
talia nūcia audienda sunt? Sicut apes om
ni cura, & solicitudine prata floribus ple
na circumuoluentes quęritant, ut flores ip
sos ad fabricandum dulce mel in interio-
ri aluearis parte colligant, sic ac multo
maiori diligentia nos ad diuina collo-
quia colligenda, quæ ueluti flores sunt,
quibus in intimo corde hominis cęlestis
dulcedo gignitur aduolare oportet. De
Ps. 118 quibus diuinis sermonibus Sanctus Da-
uid inquit: Quam dulcia faucibus meis
eloquia tua, super mel ori meo. Cum ait.
Quam dulcia, dulcedinem spiritus sentiri
posse, uerbis autem exprimi non ualere, si-
gnificat. Hyemis tempore cum frigus ui-
get, uidere est qua uoluntate ad ignem, ut
Simile. calefiamus, accedimus. Nunc ergo siqui-

A dem in diuino amore adeo frigescimus, &
ipse dominus per Ieremiam ait: Nunquid Iere. 23
non uerba mea quasi ignis, quare magna
cum animi affectione ad hunc cœlestem
ignem non accedimus? Propheta Dauid Ps. 118
huius rei causam assignat, dicens Ignitum
eloquium tuum domine, & seruus tuus
dilexit illud. Quoniam autem tu, ò pec-
cator, seruus Dei non es, sed diaboli, ideo
eloquium ignitum Dei minimè diligis. Simile.
Si uis cognoscere an piscis sanus sit uel
corruptus, ad aurem eius oportet olface-
re, qui si ibi fætet, signum corruptionis e-
ius est, si uero bene olet, signum sanitatis,
B & incorruptionis. Ita in aure, uidelicet, in
affectione, aut in tepiditate, qua diuina
uerba audiuntur, cognoscitur aliquo mo
do, an homo iustus sit, ue peccator. Ait Ioan. 8.
enim summa Veritas: Qui ex Deo est, uer
ba Dei audit, propterea uos non auditis,
quia ex Deo non estis. Ergo, o homo, si in
peccati corruptione es, hoc esse certissi-
mum iter, per quod si incedas, facilè tuis
uulneribus medeberis, pro comperto ha
beas. Viuerra, uulgo *Huron*, cum in fo- Simile.
ueas cuniculorum ingreditur, ipsos ple-
runque per aures inde extrahit, sic ex quin
C quaginta hominibus, qui ad Deum con-
uertuntur, quadraginta, ex antris peccato
rum ipsorum Deus per aures (idest, quia
diuina uerba audiunt) reducit. Cum ali-
quando Diuus Bernardus in quadam ur-
be concionaretur, quidam perditus pecca
tor uidens alios homines in Ecclesiam au
diendi sermonis causa eūtes, ipse etiam il
luc simul cum eis se contulit, ac sancto ui
ro peccatores asperè increpāte cœpit plo
rare, & suorum peccatorum pœnitentiam
habere. Quem cum Diuus Bernardus aspi
ceret, uidit catenam quandam multis an-
nulis ipsum in faucibus habentem, & sin
D gulis lachrymis ab eo profusis, singulos
quoque catenæ annulos dissolui. Quod
prodigium uir sanctus intuens, maiori ef
ficacia uitia cæpit detestari, peccator uero
maiori amaritudine flebat, quousque om
nes annuli simul cum catena fuerunt con
sumpti. Porro finita concione, uir sanctus
peccatorem illum uocauit, & consolatus
est, qui eius monitu crimina sua cōfessus
est, & in posterum sanctissimè uixit. Si er-
go tantum commodum, & utilitatem ille,
qui absq. aliqua sancta intentione concio
nē audit, ex ea reportat, qd obsecro ille, re

portabit, qui spiritu, affectione, ac deside rio proficiendi conuenit? Heu, heu, quot forsan ex uobis hic sicut ille peccator catenis, uidelicet, inuidiis, iris, ambitionib., luxuriis atque cupiditatibus ligati estis. Accedite igitur (fratres mei) sicut oportet: accedite inquam, ut in uobis diuina eloquia imprimantur, diuinasque in cordibus uestris efficient operationes. Pierius Valerianus inquit, uas ex stipite hederæ confectum, talem habere proprietatem, ut si in illud aquam, & uinum infundas, uinum ab eo exit, aqua uero in ipso remanet. Heu, quot hic fortasse sunt, quorum corda hanc naturam habent, ut res diuinas, & sermones sanctos, qui animam ad instar mari in diuino amore inebriant, statim ut eos audiunt a se expellunt, si autem fabulę, scurrilitates, & profana eloquia narrantur, in eorum memoriis insident, & inhærent, atque aliis adinuicem narrant. Quæ omnia ex eo oriuntur, quod res profanas ipsi magna animi affectione, diuinas uero absque illa & grauiter audiunt. Igitur (fratres mei) ad uos reuertimini, & desiderium ac uoluntatem, quam ad huius mundi res inanes applicatis, in necessariis ac uestræ saluationis pertinentib. collocate, atque ita non tam facile a uestrorum memoria labentur.

Et ipse stabat secus stagnum Genezareth, &c. Ascendens autem in unam nauim, quę erat Simonis, rogauit eum ut a terra educere pusillum. O ineffabilem Iesu Christi clementiam, & humilitatem, qui tanta modestia seruum, cui absolute poterat imperare, deprecatur. Est enim sapientia, quæ attingit a fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter. (Sap. 8.)

Ab hoc diuino magistro prælati, ac Domini temporales blandè, & benignè, non uiolenter aut coacte subditos gubernare addiscant. Ita Beatus Petrus eos admonet, dicens: Pascite, qui in uobis est gregem Dei prouidentes, non coacte, sed spō tanee, neque, ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo. (1. Pet. 5) Inter discrimina, quę iustum a peccatore discernunt, hoc unum singulare est, uidelicet, quod de peccatore inquit Sanctus Iob. (Iob 11.) Sicut pullum Onagri se natum putat. De iusto uero in Sapientia dicitur: Deduxit iustum per uias rectas, (Sap. 10.) uidelicet, per uias diuinæ

A legis. De qua D. Thomas, ait, non esse aliud quam regulam, & mensuram actuum agendorum uel omittendorum. (D. Th. 1. 2. q. 29. art. 2.) Itaque peccator suapte natura inobediens est, iustus uero nihil aliud magis exequi intendit, *y de lo que mas se precia*, est esse obediens. Idcirco in Canticis sponsus (Cant. 1.) animæ iusti inquit. Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilaui te, amica mea. Ac si apertius diceret. Quemadmodum equas mites parentes fræno aurigæ, ut eas uertat quoquo uoluerit, facilè ceruices loris & iugo currus submittens Rex Pharao iungebat, in eundē modum tu, o soror & B sponsa mea, legis meæ nexibus te deuinctam conspicio, qua mea præcepta dicunt, eundem pergis, & non alia uia, scilicet, peccati. Atque ita dominus Sancto (3. Re. 2) Dauid dixit. Si custodierint filii tui uias meas, & ambulauerint coram me in ueritate. Pro quo alii transtulerunt. Si custodierint filii tui uitam suam, & sic est in translatione Syriaca, & in paraphrasi Chaldaica, atque in contextu Gręco. In quo significatur proprium hominis iter debere esse summo Deo obedire, & per uias diuinorum mandatorum eius incede C re, nam cæteræ uiæ magis precipitatio, quam iter dicendæ sunt. At sicut iustus Deo obediens est, ita etiam, & prælato suo, aut domino temporalis. Vt autem hæc obedientia subditis uideatur suauis, maximè oportet prælatos, ac dominos modeste, ac uerbis significantibus potius preces quem imperium, in subditos dominari eisque precipere, suaptè enim natura cor hominis generosum est, & amore potius uult trahi quam uiolentia. Atque ita ubi nos legimus. Principatus sensati stabilis erit, (Eccl. 10) alia translatio habet, terribilis erit. Et in contextu Gręco habetur, ordinatus D erit. Vbi apertè innuitur, principem, qui sapientia, suauitate subditos gubernat, suum principatum optime constitutum, ac nimis securum esse habiturum, suisque inimicis terribilem fore, intelligent enim inimicis illius, ipsum ab eius subditis diligi, & tanquam patrem obediri atque obtemperari.

Et sedēs docebat de nauicula turbas. Hoc fecit diuinus Magister, ad ostendendum quanta quietudine, & tranquillitate uerbum diuinum, & prædicandum sit, & audiendum. Cum quis uestrum aliquos

ad

ad epulas inuitauit, eis in ipso conuiuio ua- A rietate ciborum ministrata, in principio dicere solet. Domine, noster est totus dies, ne festinemus, sed lente, & paulatim his epulis fruamur, edendo enim nulla festinatio esse debet. Nam prima decoctio ciborum (ut aiunt Philosophi) inter dentes fieri debet, quod mihi uerissimum uidetur, quoniam si cibus dentibus bene conteritur, & (ut dicitur) fit optima masticatio, melius in stomacho ipse naturali calore decoquitur, id uero quod satis decoctum est, in substantiam corporalem subtilius conuertitur. Sic ergo cum ad audiendum sermonem Dei conuenitis, animo perpendite, fidelissimum amicum uestrum Iesum Christum, uobis lautissimum conuiuium præparate.

Quis igitur uos opprimit? quis uexat? quis festinare facit? Sedete & omnem temporalium negotiorum curam deponite, quæ paruo temporis spatio occasionem minime amittent, nam prima diuinorum uerborum decoctio hic facienda est. Sed nunc optime manducatis, & intelligitis sacrosanctam doctrinam, & si in cordibus uestris diuina eloquia insident, facillime animis uestris proficient.

Mar.4. *Et sedens docebat*. Vt ex Diuo Marco C constat, dominus sedens longissimam habuit concionem, in quo prædicatores ipsius gloriam zelantes erudiuit, ut cum sese obtulerit occasio, prædicando non defatigentur. Iuxta hunc sensum aliquid illud
2.Ti.4. B. Apostoli explicant, scilicet. Prędica uerbum, ista opportunè importune. Idest. Cum uideris tempus opportunum, ipse in tuis concionibus nimius esto, & (ut aiunt) importunus. Ita faciebat idem
Act.24. Sanctus Apostolus, de quo in actibus Apostolorum sic dicitur. Protraxit sermonem usque in mediam noctem. Et paulo D inferius. Ascendens autem, frangensque panem, & gustans, satis alloquutus est usque in lucem. *O Sancta Maria señora*. Quæ tempora illa erant, qui concionatores, & qui diuini eloqui auditores? Nec illi diu noctuque prædicando, nec hi audiendo deficiebant. Nunc uero in hoc miserrimo temporum statu, si prædicatos parum per horam transgreditur, illico eum prolixum & molestum esse dicunt, atque ab ipso tanquam a peste fugiunt. Perpendite autem sacrum textum, dicentem. Frangens panem, & gustans. Et non inquit, manducans, nam uix sanctus uir panem gustauerat, cum statim ad prędicationis munus usque ad mane se contulit, gustus enim diuini uerbi ac zelus salutis animarum, ipsum a gustu corporalis cibi priuabat.

Vt autem cessauit loqui, dixit ad Simonem Duc in altum. Prius imperauerat, ut pusillum nauiculam a terra reduceret, nunc uero iubet ut ipsam in altum traheret. In quo aperte insinuauit, nos in eius seruitio, & obedientia a minoribus ad maiora debere procedere, non autem, sicut quam B plurimi modo faciunt, qui initio suæ conuersionis de magnis contemplationibus, ac de uita illuminatiua, & unitiua agunt, obliti operum pœnalium mortificantium sensuales passiones, ac tandem nullam aliarum exercitationum humilium, & piissimarum habentes, rationem. Igitur (fratres mei) si uultis rectè procedere, a minoribus incipite, & id quod Sanctus Iob Iob 5.
ait, attendite. Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur aceruus tritici in tempore suo. Quemadmodum sepul- Simile.
chrum locus est cadaueris, ita diuina contemplatio animæ deuotæ sepulchrum est grauissimum. Ac sicut Ethnici mortuorum corpora diuitiis adornata humare solebant; ita prisci illi sancti in diuinam contemplationem corporalibus exercitiis humilibus, piis, ac pœnalibus ornati ingrediebantur. Sicut infertur aceruus tritici in tempore suo, quod postquam tritum est, ictibus concussum, & palea puluereque immune in granarium includitur. Ideo Diuus Bernardus agens de modo, qui D Bern.
ad uitam contemplatiuam attingendam Psal.26.
necessarius est, illa uerba Psalmographi: Circuiui, & immolaui hostiam uociferationis, cantabo, & psalmum dicam domino, (in quibus Sanctus Propheta fatetur, se prius circuisse, & sacrificia obtulisse animalia mactando, postea uero se contemplationi & diuinis laudibus tradidisse) sic explicat. Quando accipiter ardeam inua- Simile.
dit si recta uia contra illā aduolat, auceps, qui alias huis similes contentiones expertus est, sodalibus suis inquit. Hic accipiter cum uitæ periculo prædam aggreditur, ideo meo iudicio eam non capiet. Debebat enim faciendo gyros, *Y haziendo puntas*. In hanc, & in illam partem in altum

cum ascendere, & hoc modo optatam prædam facillimè consequeretur. Sic tu, Christiane, qui in diuinam contemplationem cupis ascendere, supernamque ardeam, uidelicet, altissimum Deum capere, & teipsum illi perfecte unire, debes ascendere prius gyros faciendo, id est, teipsum in operibus pœnalibus exercendo, Y *haziendo primero una punta al ayuno, otra a la disciplina.* Aliam in eleemosynam, aliam in pauperes, aliam in infirmos, aliam denique in tuarum passionum mortificationem, atque ita finem optatum facillimè consequeris. Nam si statim absque his gyris recto tramite in ardeam uis ascendere, uiscera rumpes, & præda non obtenta patieris.

Igitur loquens piissimus dominus cum Beato Petro ac sociis eius, eis inquit. *Laxate retia uestra in capturam. Et respondens Simon dixit illi. Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus.* O quam multi uerba ista merito proferre possunt? Retia nostra in mari huius mundi tetendimus, & per totam noctem laborantes nihil cepimus. Non imponimus mundo falsum crimen, cum illum mare nuncupamus, quoniam sanctus Dauid inquit. Ps. 103.

Hoc mare magnum, & spatiosum manibus. Hic mundani retia sua tendunt, uidelicet, uaria ac diuersa negotia, quibus in huius uitæ nocte tanta cura, & solicitudine implicantur, ita ut de illis S. Isaias Propheta dicat Telas araneæ texuerunt. Isa. 59.

Simile. Sicut enim araneę in texendis telis ad capiendas muscas seipsas euiscerant, ita filii huius seculi in negotiis parui ponderis ac momenti, torquentur, & defatigantur. Musca non solum uilis, & sordida est, sed Simile. etiam molesta, & (ut aiunt) importuna, etenim licèt eam semel iterum atque iterum abigas, ipsa tamen statim ad pungendum redit. Sic auarus in tranquillitate noctis uult requiescere, & statim superuenit cura, & solicitudo mercium, quo pacto eas carius uendet, ac quantum in illis lucrabitur, & ita secum contendit, eamque muscam, uidelicet, angorem ad quiescendum parum per expellere conatur sed statim cura illa & solicitudo ueluti musca iterum atque iterum reuertitur. Idem misero ambitioso, qui honores adipisci contendit, idem carnali homini, qui uoluptates ac delicias captat, idem denique

A illi, qui iniurias sibi illatas ulcisci uult aliisque huius generis perditis hominibus contingit. O miser peccator, qui tot curis, & solicitudinibus teipsum in uanum opprimis, & affligis? Ideo merito S. Propheta adiecit. Opera eorum, opera inutilia, cogitationes eorum, cogitationes inutiles, contritio in uiis eorum, uiam pacis nescierunt. Magna certe fuit plaga illa, quam dominus ad Aegyptios torquendum, & ad molestiam eis inferendam misit, sed multo maior est, quam nunc omnes mundani suis curis, & angoribus patiuntur, nam illa Aegyptiorum breuis fuit, hęc

B uero assidua est, ac toto tempore uitæ eorum permanet, qua finita ipsi uacuis, ut aiunt, manibus reperientur. O si nunc ex sepulchris, in quibus sunt, Cæsares, Alexãdri, Darii, & reliqui mundi monarchæ, quibus uoluptatum, & honorum temporalium maxima cura fuit, resurgerēt, quid obsecro dicerent? qualiter uociferarentur, ac pœnitentia commoti exclamarent, Per totam noctem laborantes nihil cepimus. Diuina sapientia confessionem quã impii circa hoc in inferno faciunt, nobis Sapi. 5. ante oculos proponit. Ipsi enim sic dicũt.

C Lassati sumus in uia iniquitatis, & perditionis, & ambulauimus uias difficiles. O rem stupendam, & omni admiratione dignam Si isti s[...]em dicerent. Per momentum gaudium nostrum, & delicię perdurarunt, nunc uero æternis suppliciis illas persoluimus, non tanta admiratione digni erant, at non dicunt, se gaudium & uoluptatem habuisse, sed inquiunt. Lassati sumus in uia iniquitatis, scilicet, in captandis caducis huius seculi rebus. Itaque per labores, & lassitudines ac defatigationes, infœlices illi ad inferos descenderunt. Igitur omnes, qui eos modo se

D quimini, non putetis plus commodi, & utilitatis, quam ipsos, uos esse reportaturos Nonne experti estis id, quod ex laboribus uestris, & erumnis hactenus percepistis, & cõsequuti estis? Ponite corda uestra Agg. 1 super uias uestras, ait sanctus Aggæus, & aperte uidebitis uos multum seminasse, & parum intulisse, Comedistis, inquit idẽ sanctus propheta, & non estis satiati, bibistis, & non estis inebriati, operuistis uos, & non est s calefacti, & qui mercedes congregauit, misit in sacculum pertusum. Hoc est, omnes uestræ negociationes, & lucra,

lucra, corpori sunt & non animæ, *Y esto es echarlo todo en saco roto*. O pater luminum per infinitam clementiam tuam hos, obsecro, cæcos illumina, ut aperte uideant, quanta insania, & uecordia sit, tot tantaque corpori quod minimo flatu comprimitur & perit, scilicet quærere, suarum animarum penitus immemores, atque ita ab hoc seculo, tandem uacui, exeunt & inanes. Iusti uero ac pii non ita se gerunt. Nam sicut B. Petrus dicens: In uerbo tuo laxabo rete, copiosam piscium multitudinem inclusit, sic illi omnia in uerbo domini faciūt & ideo licet quamplurimas patiantur persecutiones, ex hoc seculo in æternam uitā
Gen. 31 ditissimi egrediuntur. In diuinis literis Laban generum suum Iacob maxime persecutus fuisse legitur, sicut ipse conquestus est dicens; Immutasti mercedem meam decem uicibus, ubi numerus determinatus pro indeterminato accidi debet. Quod perinde est ac si diceret. Millies decepisti me. Iacob tamen è domo soceri sui Laban cū duabus filiis, cum pecoribus, cum camelis, ac denique cum omni bono comitatus exiuit, quæ ipso Laban minime potuit impedire, quoniam Deus ei terrorem incusserat. O iusti quam diuites ex hoc seculo egredimini, licèt in eo laboribus, & ærumnis oppressi fueritis: quoniam id quod in hoc mundo melius est, iustorum merita sunt, & his uos satis ornati ab eo exitis, eo quod in nomine Christi retia uestra laxastis. O utinam Deus spiritum his meis uerbis imprimeret, ut illis corda uestra sanctis desideriis inflammarentur. Ac ita omissis illis, qui ad capiendas muscas retia tendūt, illos qui ad captandam diuinam gratiam retia laxant, imitaremini.

Prædicatores etiam sacrosancti Euangelii dicere possunt. Per totam noctem laborantes nihil cepimus. Res planè admiratione digna est, uidere tot concionatores singulis fere diebus concionantes, qui quam parum capiant, & quam pauci suis concionibus a suo deprauato uiuendi modo, sese in meliorem frugem recipiant, maxime dolendum est. Huius rei causam esse reor, quoniam non in nomine Iesu Christi, sed in nostrorū nomine retia laxamus, hoc est, nostris rationibus, nostris studiis, ac diligentia nitentes, & propter peculiares fines prædicamus: atque ita hoc nihil aliud est quam retia noctu absque gratiæ lumine laxare, ideo nihil capimus. Quodque peius est (ut ex eodē Diuus Mattheo, qui piscaturam tandem refert, colligitur) quamuis ea nocte piscatores illi nihil ceperint, eorum retia rupta fuerant, inquit enim sacer textus. Erant reficientes retia sua. Hoc multis sacri Euangelii prædicatoribus euenit, qui studētes, laborantes, sudantes, & uiscera sua concionando fere rumpentes, nullum spirituale commodum reportant, sed dilaceratis retibus & immundis, quaplurimas ægritudines propter assidua studia contrahunt, conscientiis ipsorū propter uanitatem sordidis manentibus. O æterne Deus, doce obsecro me in tuo nomine retia laxare. Nunc ergo in nomine Dei, *Echo esta lance*. In nomine tuo, pro gloria tua, pro zelo animarum, pro desiderio attrahendi multos ad pœnitentiam, & an amorem tuum dulcissimum. Ita Patres concionatores in nomine Christi piscari debetis, ut piscatura uestra fructuosa sit. Cum Naaman leprosus (ut Regum narrat historia) è Syria in eum locum, ubi Eliseus propheta uenisset, ipse Sanctus Propheta non exiuit ad eum, sed misit nuntium, dicens. Vade & lauare septies in Iordane. Tunc Naaman, ut erat Regi dilectus, existimauit 4. Re. 5.
Sanctus Prophetam, & omnes prophetas, ac dominum prophetarum ipsam magnifacturos esse, & iratus est, eo quod uir sanctus ad eum excipiendum non egrediebatur, atque ita in Iordanem ire nolebat, sed dixit: Nunquid non meliores sunt Abana, & Pharphar fluuiis Damasci omnibus aquis Israel, ut lauer in eis & munder? Sed tandem a suis famulis persuasus, in Iordanem profectus se lauit, & a lepra sanitatem recepit. Quamplurimi in illo flumine Iordane se abluerant, & ab ægritudinib suis minime sanati fuerant, hic uero, quoniam iussu sancti Prophetæ se lauit, a lepra mundatus est. In quo nobis apertè ostenditur, magnum discrimen uersari, si res spōte tua, aut imperio Dei facias. Hæ namque, si ut oportet fiant, maximum fructum afferunt ipsa exequentibus.

Rumpebatur autem rete eorum. Præ multitudine piscium, qui eo fuerunt capti. Vbi significatum est, quod ex eo quia multi eorum qui non sunt electi & prædestinati ad fidem Christianam se conuerterunt, ex eo inquam ortum est, oritur, ut rete fidei ac Reipublicæ Christianæ tot tantisque schismatibus

matibus & hæresibus rumperetur, atque sacrosancta Ecclesia tot procellarum fluctibus, laboribusque iactaretur, nefarii enim perditionis filii in illa horum tantorum malorum causa sunt. O rem sanguineis lachrymis deplorandam. In Chalcedonensi concilio, sexcenti, & septuaginta Episcopi quietos & Catholicos episcopatus habentes subscripserunt, ex quibus, proh dolor, in sanctę Ecclesię obedientia, atque fidei integritate paucissimi extiterunt. Nos uero adeo sumus insensibiles, ut uix tot mala sentiamus, cum assiduè illa plorare deberemus, & a diuina maiestate postulare, ut per infinitam clementiam suam illis remedium adhibeat, & nos ipsos in sanctissima fide conseruet, & cum illa nobis impartiatur gratiam, qua gloria comparatur ad quam nos perducat idem Dominus Iesus Marię filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA Quarta post Pentec.

Concio II.

Cum turbæ irruerent in Iesum, ut audirent uerbum Dei, &c. Lucæ 5.

Exo. 12 CVm dominus in sacra Scriptura formã & modũ edendi Hebræis daret, eis dixit: Non comedetis ex eo crudum quid, neque coctum aqua, sed assum tantum igni Atque (ut D. Gregorius annotauit) hæc eadem uerba legis, *ibi aliquod mysterium latere insinuãt*, alias enim quorsum dicere Non comedetis illum crudum, siquidẽ apud Hebręos, quemadmodum & apud nos non est mos carnibus crudis uescendi? Ergo superfluũ esset, illum imperare, nisi ad aliquod mysterium significandum. Voluit igitur in hoc dominus innuere, quod sicut ille qui crudum agnum manducat, eum saporem nõ sentit, quem si assum uel coctum aqua perciperet, ita ille qui cœlestem agnum Iesum Christum manducat. illum omni sapore, gustu, suauitate, & affectione edere, conari debet. Et est notandum, nos hunc diuinum agnum, non solum cum sacratissimum eius corpus in altissimo sacramento. Altaris accipimus manducare, uerum etiã illum, quoties aliquod sanctum exercitiũ operamur (per quod participes meritorũ eius efficimur) spiritualiter edere, uultque dominus, ut cibus iste nobis horrorem uel tædium non afferat, sed ut illum maximo gustu, sapore, & suauitate percipere contendamus. De credentibus legi gratiæ, inquit Sanctus Isaias. Lętabuntur coram te Isaiæ 9.
sicut lętantur in messe, sicut exultant uictores capta præda, quando diuidunt spolia. Licet Deus intimè in omnibus rebus sit (propter quod semper coram illo sumus) tamen singulari quodammodo ante eius diuinum cõspectum esse dicimur, quoties cunque illum cum animi attentione, orando, meditando, & contemplando consideramus, & quando tanta affectione concionem audimus, ac si ab ipsius diuino ore illam audiremus, & quando rem sacrã tanta attentione & reuerentia audimus, ac si in monte Caluario pręsentes essemus morti Redemptoris nostri Iesu Christi, cum se Isaiæ 9.
pro omnibus in cruce obtulit, quando libros sanctos, qui nos ad deuotionem prouocant, lectitamus, ac denique quãdo carceres, & xenodochia seu hospitaliam inuisimus, & ægrotos qui in eis sũt, animi teneritudine curamus, eorumque necessitatibus medemur. In quibus omnibus pertractandis, non aliter gaudio affici debemus, quam si speciosa spolia in expugnatione urbis opulentissimæ caperemus. Et hoc quod uere significare uidentur uerba illa. Lætabuntur coram te, sicut exultãt uictores capta præda.

O utinam ad tantam perfectionem uenissemus, ut hoc modo Deo inseruire conaremur, fœlices profecto uocari possemus. Volens dominus homines docere eisque ostendere quantum, cum ipsis conuersando, gaudium accipiat, per Sanctus Oseam sic ait Quasi uuas in deserto inueni Israel, quasi prima poma ficulneæ in Oseę 9.
cacumine eius uidi patres eorum. O admirabilem amplificationẽ, in qua dominus fatetur iustos ac pios uiros sibi gratissimos esse, & cum illis gaudere, sicut ille qui uuas sapidas ac dulces præcocesque ficus in solitudine defessus, & fame enectus inuenit. Si igitur Deus ille infinitæ gloriæ

gloriæ,& maiestatis Dominus, cum uermi A bus terrę gaudere,& lætitia affici, inquit: quare ipsi non gaudebunt, & maxima uo luptate perfunduntur, cũ illo conuersari? Si autem à me quęritis, quid ad operandum sancta exercitia cum gaudio,& uolu ptate faciendũ sit: ad hoc uobis respõdeo,
2.Co.3 ut hoc magnopere desiderare totis uirib. contendatis, hoc enim ad illud continen dum, iter est rectissimum. Interim tamen uerba D Pauli adnotate, quę sic habent: Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis. Quod si ad cogi tandum bonum non sumus sufficientes, quanto minus ad illud optãdum erimus? B
D. Aug. Nam (ut ait D. Augustinus) Desiderare auxilium gratiæ, initium gratiæ est, uiuum enim desiderium gratiæ, mentem inflammat, ut nihil ex necessariis ad illã obtinendam prætermittat. Ideo congrue desideria floribus cõparantur. Quoniam quem
Simile. admodum cum arbores florum multitudinem prę se ferunt, signum est abundantiæ fructuum, ita plurima sancta desideria plurimorum donorum Dei signa sunt
D. Ber. i quadam epi. manifesta. Quapropter egregie D. Bernardus ait. Sicut fides ducit ad plenã cognitionem, sic desiderium ad perfectam dilectionem. Et sicut dicitur. Nisi credideritis, non intelligetis, sic dici potest, Si non desideraueritis, nõ perfecte amabitis, quia Sa-
Sap.6. piens inquit. Initium sapientiæ, uerissima est disciplinæ concupiscentia. Ait ue-
Pro.21 rissima, quoniã desideria aliqua falsa sũt, & fraudulentia. De quibus in Prouerbiis dicitur. Desideria occidunt pigrũ, uoluerunt enim quidquam manus eius operari Heu quot desideria hodie in mũdo fallacia,& inania inuenientur, quibus quam plurimi se ipsos decipiunt, existimantes recte dirigi, eo quod ipsa habeant, licet nunquam ea adimpleant, & exequãtur. Idcir D
D. Ber. co D. Bernardus inquit. Si uolumus frustra quærere Dominum quæramus ueraciter, quæramus frequenter, quæramus perseueranter,& ne quæramus pro illo aliud, nec cũ illo aliud, sed nec ab illo ad aliud conuertamur Facilius est enim cælum,& terrã transire, quam ut sic quærentes, non inueniant, sic petentes non accipiant, & sic pulsanti non aperiatur. Quocirca, siquidem efficacia ac uiua desideria boni, tantę excellentię sunt, & dignitatis, si ea uolumus adipisci, ipsa ab eo, qui est fõs, & origo omnium bonorum, nos ipsos simul disponentes, ad illa accipienda debemus postulare. Nam si animæ nostrę his desideriis ditatæ fuerint magno cum gaudio, & affectione res ad diuinum cultum seruitutemque pertinentes operabuntur, & ad illas eo impetu,& feruore properabimus, quo ij ad diuina eloquia audienda accesserunt, de quibus sacrosancti Euangelii lectio hodierna inquit. *Cum turbæ irruerẽt in Iesum, ut audirẽt uerbum Dei*. In Ecclesiastico dicitur. Tibiæ, & Psalterium Eccl.40 suauem faciunt melodiam, sed super utraque lingua suauis. Quod si tanta suauitas est in hominum eloquentia, qualis in filio Dei esset? Cælestis prędicator Iesus Christus, corda hominum ad se attrahebat, ac tanto impetu ipsum sequebantur, ut piissimo Domino, se in nauiculam recipere, ne comprimeretur necessarium fuerit. Magna profecto Christianorum huius temporis confusio est, audire feruorem, quo olim diuinum uerbum accipiebatur, maxime si negligentiam, socordiam, ac tepiditatem qua nũc ad illud audiendum confluunt, animaduertant, & contemplentur, quam ob causam multis C ita prodest, ac si illud non audirent, aliquibus uero, propter suam malitiam magis nocet, quam prodest. Diuus Antoni- D. Ant. nus narrat, quendam eximium prędica- i par.hi. torem, cum quadam solenni festiuitate cõcionem habiturus esset, in morbum incidisse. Cumque magna populi multitudo audiendæ concionis causa in cœnobium conflueret, prælatus illius monasterii maxima tristitia, ac molestia affectus est, eo quod nullus ibi erat, cui, concionatore deficiente prædicandi munus committeretur. His itaque peractis, ecce adest ad fores, pulsans quidam dœmon, monachi habitu indutus, qui concionatorem se esse ait, & concionem illam se habiturum promittit. Porro suggestum ascendens de gloriæ bonis amplissimis, de magnis inferni tormentis, de crudelibus gehennæ pœnis, de grauibus quę in mundo cõmittuntur sceleribus, altissime prædicauit, & tanta efficacia hæc propherebat, ut quotquot aderant, lachrymas profundere cogeret. Diuina igitur reuelatione, quidam religiosus uir sanctitate insignis, ex ijs qui in eo conuentu habitabãt, illum concionantem dœmonem esse cognouit, cumque post-

postquam concioni finem imposuit, nomine Dei adiurauit, ut causam, propter quam ad prędicandam illam concionem commotus fuerat, exponeret. Cui dęmon sic respondit. Iam grandia mysteria, quę prædicaui, audiuisti, & qualiter illi qui aderant plorauerunt, aspexisti, ego optime mores, & ingenium eorum cognosco, nam ex his, quæ dixi, nihil percipient, aut commodum aliquod reportabunt, imo statim bona desideria, quę ibi concęperũt, illos deposituros esse credo, atque ita uerba, quæ audierunt, in maiorem ipsorum damnationem uertentur, & hoc est, quod ad prædicandum me incitauit. Quibus dictis ab eius oculis euanuit, & amplius non apparuit. Per immensam hunc Dei charitatem, uos, fratres mei oro, ne permittatis, ut tantum bonum (quale est uerbum diuinum) uobis in malum uertatur. sed diligenter in illo proficere, totis uiribus contendite. Nam (ut ait Diuus Chrysostomus) quemadmodum arbor perpetua irrigatione in magnam crescit altitudinem, sic diuinorum eloquiorum doctrina assidue irrigatus, ad uirtutis fastigium peruenit.

D.Chr. ho.8 de Samue. educat. Simile.

Ascendens autem in unã nauim, quæ erat Simonis, rogauit eum, ut a terra educeret pusillum. Ab hoc superno prælato Iesu Christo, omnes sanctę Ecclesiæ prælati, modestiã qua subditis suis pręcipere debent, ad discãt, intelligantq; Dominũ per Ezechielem Prophetam, & de illius tẽporis pręlatis cõqueri, qui sic ait: Cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia, & dispersæ sunt ou s meæ. Statimque paulo inferius inquit. Cornibus uestris uentilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras. Vbi Dominus insinuat, inter alias unam destructionis, & perditionis ouium causam, esse imprudentem asperitatem, & arrogantiam atque superbiam pastorum, Quod si hoc pastoribus legis scripturę uituperabile erat atq. reprehensibile, quanto magis nũc legis gratiæ p̃latis erit odiosum, qui tale humilitatis exemplum in summo prælato Iesu Christo habent?

Eze.34

Et autem cessauit loqui dixit ad Simonẽ. Duc in altum, & laxate retia uestra in capturam. Et respõdens Simõ, dixit illi. Præceptor, per totã noctem laborantes nihil cepimus. O quam multi nunc in hac uita sunt, qui uere hæc uerba dicere possunt, quoniam in

A nocte tribulationis, absque eo, quod aliquid meruerint, laborauerunt. Vult Deus te, ò peccator, egritudine, paupertate, ac rebus aduersis opprimere, ut in illis tanquã in nocte positus, multa merita piscareris, tu autẽ ob culpam tuam labores pateris, & nihil mereris. Fige oculos, o miser, in teipso, contemplare qualis ex morbi periculo, ex naufragio, aut ex alia aliqua tribulatione euasisti, a qua quidem, cum plenus fructibus, & bonis spiritualib. exire deberes, exis sicut D. Petrus illa nocte exiuit, insomnis, defessus, & omni bonorũ

B genere uacuus, prodis. Dissipati sunt, nec compuncti, inquit S. Dauid, de tibi similibus. Quibus Propheta Sophonias ait. Vlulate habitatores pilæ O singularem Spiritus sancti metaphoram, B. Hieronymus inquit, hoc nomen, pilæ, in genere fœmi nino significare mortarium, atq. ita, habitatores pilę, perinde est ac si diceretur, *Moradores del almirez.* Mortarium est hic mundus, grana uero, quæ in eo teruntur, & emoluntur, sunt boni atq. improbi homines. Probos Deus laboribus, & tribulationibus in maius ipsorũ meritum opprimit, improbos uero, ut in meliorem fru-

Psal.54 Soph.1 B.Hier.

C gem se accipiant, eisdem laboribus afficit: At, sicut grana cuiuscunq. seminis, si arida sunt, & sicca, statim dũ ictibus in mortario concutiuntur, crustas à se, & siliquas seu tegumenta expellunt, & in puluerem rediguntur si uero humida sunt, licet quã plurimis ictibus conterantur, nec siliquas aut tegumenta a se expellunt, nec in puluerem reuertuntur, imo quanto pluribus ictibus percutiuntur, tanto magis comprimuntur, & condensantur, atq. in massam quodammodo efficiuntur, sic inter bonos, & improbos hoc discrimen communiter uersatur, quod illi uelut sicca gra

Simile.

D na, & absque humore malitiæ, dum alicuius laboris ictu (Domino permittente) feriuntur, statim crustas imperfectionum, si quas in se habent, expellunt, & in puluerem reuertuntur, animo euoluentes, se quam citissime esse moriturus Et si tanta, inquiunt, molestia, parui ac leues huius mũdi labores opprimunt, quid magni, & æterni alterius uitę labores efficient? qualiter uexabunt, & quam crudeliter torquebunt? Ideo hos patienter ferre ad illos æternos euitandos satius esse iudicamus. Improbi autem tanquam grana humiditate

tate concupiscentiæ & malitiæ humida, quanto pluribus à Domino laboribus uexantur & concutiuntur, tanto magis comprimuntur, & ira atque impatientia condensantur & contrahuntur. His ergo Spiritus sanctus inquit. Vlulate habitatores pilæ, id est, uos, qui estis in tribulationibus, quæ sunt ueluti medicamenta, quib. animæ ægritudines curantur, & illa prodesse uobis nō curatis, instar campestriū
Simile. ferarum ululate, quoniam id uestræ damnationis signum est apertissimum. Cum aliquis ægrotus maxima tristitia afficitur, & ab aliquo inuisus interrogatur, quę tantæ tristitiæ causa sit, respondet, se potionē amaram, quę tantum purgare sufficiens erat accepisse, & eā absq. aliqua operatione seu commotione in corpore suo habere. O infelix peccator: quam optimo iure sanguineas lachrymas posses profundere, siquidem tam efficacia medicamēta, qualia sunt labores à Deo missi, nihil in tuo corde operantur.

In uerbo autem tuo laxabo rete, & cum hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rationi consentaneum est, ut hoc loco promptitudinem, qua Beatus Petrus Domino, in omnibus quæ ei iussit, obtemperauit, perpendamus. Nam prius nauicula a terra pusillum reduxit, postea uero ipsam in altum protraxit, ac tandem in nomine ipsius Domini imperantis retia tetendit, & ideo ex illa piscatura tot tantosque fructus percepit. Hic, fratres mei, præcipuus est nostrę saluationis punctus, uidelicet, nos ad beneplacitum Dei & uoluptatem eius continuo incedere, atque in omnibus rebus ab eius diuino imperio gubernari permittere. Hoc
Psa. 22. sanctus Dauid magnopere exequi contendebat, & seipsum iactabat dicens: Dominus regit me, & nihil mihi deerit, id est, ego à Domino meipsum duci sino, & tali ductore ac duce quid mihi deesse potest? Non errabo certe, quoniam me totum gubernationi eius commisi. Et statim eleganter & succincte bona, quæ a Domino acceperat, & accepturus expectabat, incipit exponere, & enarrare, dicens. In loco pascuæ ibi me collocauit, id est, Dominus me in suorum fidelium congregatione posuit, ubi spirituali pabulo pastus sui. Hæc, quædam pura & gratis data gratia est, quæ nullis meri-

A tis præcedentibus potest tribui. Nam quid obsecro anima illa, quæ in corpus genitum in utero mulieris Christianę infusa est, plus meruit, quam ea quæ in corpus genitum in utero mulieris Gentilis & infidelis inclusa est? Quid, inquam, meruit, ut altera, cum in lucem prodiit, nunc in lege gratię sacrosancti baptismatis sacramentum plenum gratia & sanctificatione, & in lege ueteri circuncisionē reperiret, altera uero minime? Et hoc significat? In loco pascuæ ibi me collocauit; nam locus pascuæ est hęc sacrosancta Ecclesia, quam Dominus in terris ha-
B bet. Et addit, Super aquā refectionis educauit me. Hæc & alia singularis gratia ē, uidelicet, Deum mihi parētes, qui doctrina sācta me usque ad annos descretionis educarunt, cōcedisse; & hanc doctrinam S. Propheta aquam refectionis appellat. Quoniam autem, licet, parentem habebat, qui ipsum doctrinę moribus imbueret, tamen crescente sensualitatis impetu, eum tanquam fragilem per deuia itinera, scilicet malitiam cordis ipsius turpiter sectando, atque appetitibus corporis satisfaciendo, incipientem aberrare, Dominus
C oculis misericordię aspexit, mentemque eius errantem, ne has fallaces uoluptatum umbras sequeretur, ne ex uno malo in alia deteriora incideret, conuertere dignatus est; idcirco adiecit statim, Animam meam conuertit. At quia parum prodest, hominem bene incipere, nisi in ipso bono perseueret, ideo ulterius aliam gratiā, quam sibi Dominus communicauit, commemorat, dicens; Deduxit me super semitas iustitiæ propter nomen suum. Quoniam uero Deum ipsum ducem & fautorem in uirtutum exercitatione habuit, ei tanta fiducia ac uigor ortus est, tantasque
D uires atque animum recuperauit, ut adiecerit; Nam si ambulauero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Adone Propheta sancte, securus es, ut errare, & in malum aliquod incidere, atque a bono te separari sit impossibile? Et quis is est qui his periculis non sit obnoxius? Fateor equidem me errare, & incidere posse? sed, virga tua & baculus tuus ipse me consolata sunt. Correctio & reprehensio iustorum, est quędam in peccatorem uirga, dulcia autem uerba quibus ipsum nomine Dei ad ueniam & mi-

misericordiã inuitant, sunt baculus, quo idem peccator, ne in diffidentiam labatur, & ut a culpa resurgat, sustẽtetur. Hęc etiã est gratia eximia, quia Dominus electis suis fauet. Væ autem illis, quos tanquam
Psal. 27 perditos Deus absq. flagellis & correctione relinquit. Quamobrem idem S. Dauid maximo affectu hoc a Domino postulabat, dicẽs: Ad te Domine clamabo, Deus meus, ne sileas a me: ne quando taceas a me, & (idest, quia) assimilabor descendentibus in lacum. Quod perinde est, ac si diceret: Si in me ac scelera mea, uirga, reprehensio & ultio non est, cum in peccatum
B. Aug. incidero, ero uelut diabolus. Ideo B. Augustinus ait, nihil infœlicius esse fœlicitate peccatorum, qui se fœlices putant, cum a Domino non uapulant, nec reprehenduntur. Denique quia Dominus in ipsum hęc omnia beneficia conferre non fuit, contẽtus, sed plura contulit, ideò adiungit: Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos qui tribulant me. Hæc Sacrarum scripturarum lectio est, in qua mens spiritualem refectionem, qua dæmones uincit, superat, & præcipitat suauissimè accipiat: & ex hac oritur alia gratia, uidelicet, deuotio, quæ affectionẽ cordis in omnia bona corroborat, firmat, & impinguescit. Hæc iustos in medio tribulationum suarum lætabundos reddit, atque ad currẽdum per rectas uias Domini uelocissimos. Hoc uinum est, quod iustos inebriat, ipsosq. perfectissimè Deo coniungens, attonitos & extra se fere relinquit. Hanc uero gratiam significauit, cũ dixit. Impinguasti in oleo caput meũ, & calix meus inebrians quam præclarus est. Quæ quidem gratia deuotioni, quoniam facilè amittitur, & sępenumero absque culpa, Deus hominem, ne tũc deficiat in bono, sua misericordia protegit. Et hoc est quod dicit Et miseri-
Psal. 58 cordia eius subsequetur me, omnibus diebus uitæ meæ. Sed hoc contradicere uidetur, ei quod ipse S. Dauid alibi dixerat, scilicet: Deus meus, misericordia eius pręueniet me. Hic me iudicio nulla est contra-
Ps. 118 dictio, quia ut idem Propheta ait. Misericordię tuę multę Domine. Et ex his misericordiis quędam nos præueniunt, aliæ uero nos sequuntur. Prędestinauit nos Dominus uocauit in sua Ecclesia, posuit, & sanguine suo lauit, hę & alię similes misericordiæ pręcedunt nos: at uero nobis

A parcere per pœnitentiam, nos in sua gratiam conseruare, ac in tentationibus uim & auxilium præbere hę & alię huius generis misericordiæ nos subsequuntur. Sed quæro, ò Rex sancte, quorsum Deus has omnes gratias & misericordias in te operatus est? Ipse statim explicat, dicens: Vt inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum, idest, in æternum. Iam igitur (fratres mei, obligationes ac rationes, quas S. Dauid habebat, ut Dei nutu & uolũtate se regeret, & gubernaret, ei magna in omnibus promptitudine obediens, audientes intellexistis. Vos etiam ex his
B multas gratias accepistis, quarum aliquę longe illis maiores fuerunt, siquidẽ uos ipsos Deus in sua Ecclesia & in lege gratiæ posuit. Quod si aliquas hactenus ex his misericordias non estis consecuti, id culpę uestræ tribuendum est. Nam idcircò D. Paulus nos admonet, dicens: Pa- Heb. 12
cem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam contemplantes, ne quis desit gratię Dei. Quibus uerbis S. Apostolus ostendit, gratiam Dei nemini deesse, nisi ei, qui prius ipsi gratiæ deficit. Quocirca per immensam eius charitatem, uos fratres, obse- Psal. 72
C cro, ut a tam recto duce & rectore uos gubernari sinatis, & cum eodem S. Dauid dicite; Vt iumẽtum factus sum apud te. Tu domine eques esto, & ego equus ero, tu auriga, & ego currus; tu denique nauclerus & ego nauis. Disce igitur, o homo, disce a brutis tibi subiectis obedientiam, & illorum efficere discipulus. Interroga, in- Job. 12
quit S. Iob, iumenta, & docebunt te, attende quanta beneuolentia tibi inseruiunt, quanta lętitia tibi obtemperant. Equus nãque pulcher, licet ferox, tumidus, & furibundus sit, atque prę ferocitate spumas
D ab ore mittat, freno quocunq. ac tenuissimis loris cohibetur, & in hanc atque illam partẽ trahitur, currit, & sistit, quotiescunq. tibi placet. Cõtemplare bouem, qui Similia.
licet horridus sit, & cornibus suis terrorẽ incutiat, quam patienter iugo colla summittit, aratrum trahit, & terram, quamdiu tibi placet, colit & proscidit. Animaduerte, quam facile a tenero puero multitudo equarum & boum custoditur. Ipse eas, quo uult, ducit, ad prata & ad bibendum trahit, & inde ipsas obtemperantes, domum mansuetudine mirabili reducit. Intuere curam & diligentiam, qua canes

nes domum tuam & pecora uigilantes & noctu latrantes ad lupos latronesque terrendus obseruant, & sui ipsorum obliti, lapidibus, telis, & fustibus, ut ea quę eis commisisti, custodiant, se libenter exponunt. Quæ quidem bruta licet tu non alueris, neque eis esse, quod habent, dederis, tamen quia creatori eorum placuit, ea omnia tibi subiicere, ideo tam facile tibi atq; efficaciter obtemperant. O homo multo peior animantibus, quanto magis & efficacius te creatori tuo summittere debebas, eique obedire, a quo quidquid habes, & habiturus expectas, & quidquid tibi deest, te accepisse & accepturum esse certum est. O durissimam ceruicem, ò diabolicam hominum superbiam. Ferendum ne est, ut bruta rationis expertia tibi obtemperent, tu uero tanta ratione præditus & ornatus, summo rerum omnium opifici non pareas? Dicito, dicito id qđ S. Dauid ait:
Psal. 61. Nonne Deo subiecta erit anima mea. Ab ipso enim salutare meum, nā & ipse Deus meus, saluator meus, & susceptor meus. Hoc est. Quare ego domino non obediā, siquidem ratio id exigit, & in lucrum hoc mihi uertitur? Discite etiam fratres a B. Petro, & cum eo in cordibus uestris dominum alloquentes dicite. In uerbo tuo laxabo rete. Fœlix ille nimium, qui nec pedē, nec manum (ut aiunt) mouet, absque eo quod in se reflexionem faciat, ut omnia in gloriam & honorem Dei dirigat. Et hæc (ut ait quidam pater) est uerę spiritualis methodus ac regula quædam, ubi quantū quisque in uirtute proficit, aliquo modo cognoscet, scilicet, quanto pluries in unoquoq; die hoc amore & affectione egerit. *Rumpebatur autem rete eorum, & annuerunt sociis, qui erant in alia naui &c.* In hac mortali uita nullus sibi soli sat est, sed omnes adinuicem auxilio & fauore alio-
1 Co. 12 rū egemus. Ideo D. Paulus inquit. Non potest oculos dicere manui. Opera tua nō indigeo, aut caput pedibus, non estis mihi necessarii. Atque ita maxime rationi consentaneum est, ui id, quod sacri Apostoli fecerunt, exequamur, qui signis & nutibus intelligentes suorum fratrum necessitatem, statim eis opem & auxilium ferre conati sunt. Hæc est genuina & perfecta charitas, scilicet, non expectare, ut proximus ad aliquam sibi opem ferēdam te ardenti studio atq; importune obiiciet. In hoc ēt dominus significauit, piscatores animarum mutuo se adiuuare debere, maximā amoris conformitatem habentes.

Primi Euāgelii sacri prædicatores, Christus Redemptor noster ac D. Ioannes Baptista fuerunt: id uero, quo alter eorum concionabatur, alter libentissime commē- Lucæ 3.
dabat. Cœpit D. Ioannes, dicens. Facite Matt. 4.
fructus dignos pœnitentiæ, & Iesus Christus filius Dei sic incœpit. Agite pœnitentiam, appropinquauit enim regnum cœlorum. Ad hanc amoris unitatem D.
Iacobus nos hortatur, dicens. Fructus iu- Iaco. 3.
stitiæ in pace seminatur facientibus pacem, nam si sacrum Euangelium inuidiis, contentionibus, ac liuoribus seminatur, est operam perdere. Rursus notandum est in presentiarum, piscatores alios piscatores in auxilium uocasse. In quo prę lati docentur, ut cum uiderint, se omnibus adesse non posse suumque munus erga omnia minimè posse exercere, coadiu
tores sibi adhibeant, sicut sanctus Moy- Exo. 18.
ses fecisse commemoratur. Sicut enim Simile
manus ad suum munus exercendum non est minus apta ac fortis, eo quod in digitos diuidatur, qui potius ob id ad operandum aptior & dexterior est, ita non minus strenuus princeps aut prælatus est habendus, si negotia, quæ ipse perficere non potest, prudentibus uiris committat, quinimo sic Respublicæ melius reguntur & gubernantur, ipsis principibus aut prælatis ad res maioris ponderis expeditioribus manentibus.

Quod cum uideret Simon Petrus, procidit ad genua Iesu, dicens. Exi a me, quia homo peccator sum Domine. Hic unus est ex fructibus, quos homo ex colloquio & conuersatione Iesu Christi percipit, uidelicet, seipsum ut abiectum peccatorem cognoscere, & summissè ac profundè seipsum prosternere & demittere. Ex hoc infertur, manifesta fraus & perniciosa fallacia illorum, qui dicunt, nimiam sacrosancti sacramenti altaris assiduitatem contemptum parere. Apud homines uerum esse fateor, nimiam consuetudinem contemptum gignere, quia propter nimiam consuetudinem, & rerum adinuicem cognitionem, miserias ac defectus alterius tandem intelligunt, unde contemptus ipse oritur. Secus est in Dei conuersatione, nam quo magis quis-

quisque eum pertractat, & cum ipso conuersatur, tanto magis de eius bonitate ac magnitudinē cognoscit, ex quo fit, ut ipsum plus ęstimet & maiori amore prose-
Gen. 17 quatur. Apparuerat dominus Patriarchę Abraham, ac sępenumero cum eo de multis egerat, postea uero (ut ex sacra Scriptura patet, postquam nonaginta annorum esse cœperat, apparuit ei dominus, dixitque ad eum. Ego dominus omnipotens, ambula coram me, & esto perfectus. Post longos uero cum eo habitos sermones, inquit sacer textus. Cecidit Abraham in faciem, quod antea minime fecisse legitur. Itaque sanctus uir maioribus beneficiis, & intima Dei conuersatione seipsum magis cōtemnebat, parui æstimabat, & humilius abijciebat. Propter nos, charissimi fratres mei, demissio hęc & humilitas sancti Patriarchæ, & non propter ipsum scripta est, quoniam multis retro temporibus, cū hęc scripta fuerunt, ipse mortuum obierat. Idem
Ioā. 13. nos D. Petrus hic docet, & cum dominus pedes eius uoluit abluere, qui cum ipsius cor ardentissimo amoris feruore id ferre nō posset, sic prorupit: domine, tu mihi lauas pedes? In cognitione quorum pronominū, uidelicet, tu, & mihi, id est, in Dei cognitione & tui ipsius, omnis euangelica theologia comprehenditur. Tu mihi lauas pedes? Tu Deus infinitæ maiestatis, mihi uilissimę creaturę? Conuersamini igitur, fratres mei, cum hoc magnifico Deo, qui rectissimum iter est, & ad ipsum magnificiēdum
D. Th. 2 2. q. 82. ar. 2. & ad uos ipsos contemnendos. En fons, inquit B. Thomas, a quo deuotio in oratione scaturit, nempe ex consideratione profunda nostrę fragilitatis & contemplatione maiestatis Iesu Christi, paupertas enim & fragilitas nostra cum beneficentia & clementia Dei, in nostris excitat cordibus deuotionem.

Et ait ad Simonem Iesus. Noli timere, ex hoc iam eris homines capiens. Tales esse debent sacrosancti Euangelii prædicatores, scilicet, hominum piscatores, & non nu-
2. Co. 12 morum, aut dignitatum, uel honorum tēporalium. Ideo dicebat D. Paulus. Ecce tertio paratus sum uenire ad uos, & non ero grauis uobis, non enim quęro quæ uestra sunt, sed uos. Silentio etiam prætereundū nequaquam est, dominum Diuo Petro se hoc modo humilianti honorem tribuisse, ei tam mirabilem dignitatem promitten-

A do. Vbi aperte docuit, unam ex uirtutibus præcipuis, quæ in pręlatis & concionatoribus nitere oportet, & quæ diuinæ maiestati magnopere placet, esse humilitatem, atque animi demissionem.

Illuminati igitur sacri discipuli illa diuina luce, & ab illo diuino ore Iesu Christi uocati, *Subductis ad terrā nauibus, relictis omnibus secuti sunt eum.* Fęlices nos si tam glorioso exemplo commoti & inflammati, idem facere toto animi conatu studeamus. Interrogatus Plato, quando esset fugienda ciuitas, respondit. Quando maiores sunt expensæ lucris, & in ea mali sunt Platonis respōsio acuta, in uitiis Philosopho
B plures bonis, ac domini terræ sunt mendaces, & illa est quærenda, in qua omnia sūt opposita. Omnia hæc mala in mundo esse manifestum est. Quapropter illum relinquere, nobis maxime conducit, saltim ab eo animum auertere, inquirentes per rectum uirtutis iter omni cura & solitudine, supernam ciuitatem glorię, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius Amen.

DOMINICA QVINTA post Pentecosten.

C

Concio Prima.

Amen dico uobis, nisi abundauerit iustitia uestra, &c. Matth. 5.

SAcrosancti huius Euāgelii principium, nobis maximū terrorem & admirationem inijcit.
D Valde n. horribile est, Deum nobis aperte dicere, nos, si iustitia nostra in uirtute altiores meliores, quam Pharisæorum, radices non egerit, in regnum cælorum nequaquam esse ingressuros. Nunquid domine illi non ieiunabant? ita profecto, & aliqui eorum bis in Sabbatho. Nonne eleemosynas erogabant, nonne orabant, ita sanè, imò & assiduè. At multos reperies Christianos, qui non solum se a cibis minimè abstinent, uerum etiam epulones & uoraces sunt, alios uero inuenies, qui non solum pauperibus subuenire

nolunt, uerum aliena rapiunt, alii denique quamplurimi existunt, qui nec orationi uacant, nec preces fundunt, imo multis periuriis, iuramentis, & blasphemiis sacratissimum Dei nomen polluunt & ostendunt. Pharisæis uero omnia illa bona opera exercentibus, tu domine nobis inquis. Nisi abundauerit iustitia uestra plusquam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum? Pro huius rei intelligentia, notanda sunt uerba D. Dionysii, dicentis. Bonum consurgit ex integra causa, malum autem non: Id est, ad hoc quod aliquid sit perfecte bonum, oportet multis circunstantiis exornari, & nihil quod ad perfectionem pertineat, in eo deficere, ut autem sit malum, sufficit parum mali habere. Sunt aliqui nobiles uiri qui quanuis pii, magnifici, & erga pauperes liberales sint, tamen inter illos referri possunt, quos Deus per Isaiam minatur, dicens: Qui ponitis Fortunæ mensam, & libatis super eã, numerabo uos in gladio, & omnes in cæde corruetis, hoc est, *Son unos tahures*, continuo ludentes.

D. Dio. l.4. de diuinis nominis.

Simile.

Isa. 65.

Quoniam licet ea omnia bona in se habeant, si hoc tantummodo malum habent sufficiens est, quominus ipsi probi minimè dicantur. Id autem, quod de personis dicimus, de operibus etiam affirmandum est. Nam ut aliquod opus bonum sit, nihil ei boni deesse debet, imo omnibus circunstantiis ornatum esse oportet, inter quas præcipua est finis, ut, uidelicet, opus propter Dei amorem fiat duntaxat. Hæc autem finis circunstantia, operibus Scribarũ & Pharisæorum deficiebat. Idcirco de eis dominus apud Diuum Matthæum ait: Omnia opera sua faciunt, ut uideantur ab hominibus, atque ita coram Deo uacui meritis & absque præmio remanserunt. Nam idem dominus inquit. Attendite, ne iustitiam uestram faciatis coram hominibus, ut uideamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud Patrem uestrum qui in cœlis est. Isti similes illis existunt, qui mimos agunt, & tota die saltantes, & gestientes, atque choreas ducentes, tripudiantes corpora sua distorquent, quæ omnia ad hoc tantummodo faciunt, ut, uidelicet, iis, qui ipsos uidẽt, studeant placere, qui tandem noctis tempora corpora sua defessa, & absque aliquo lucro aut utilitate fere confracta sentiunt.

Mat. 23.

Matt 6.

Simile.

A Ita miseri hypocritæ, mille uultus ac demonstrationes sui ipsorum faciunt, & hoc tantum ut hominibus placeant, nocte uero mortis appropinquante, seipsos defessos absque aliquo merito contemplantur. Cum castellum aliquod optimis munitionibus septum, & fortissimis tormentis bellicis munitum, & circumuallatum est, omnibus, qui illud foris intuentur, terrorem affert, & admirationem. Sed plerumque contingit, ut in eo nihil aliud sit, quam ille exterior apparatus, nam si interius aspiciatur, omnia illa bellica tormenta uacua sunt, & absque puluere sulphureo, atque globo aliquo. B Ita uidebis hypocritam, exterius armatum & munitum, *Con un tiro de ayuno, con otro de lymosna, y otro de oracion.* Ita ut aspicientibus maximum iniiciat terrorem. *Mas como a aquellos tiros les falta la poluera de lamor di Dios, y la pelota de la buena intencion, no dan golpe, ni hazen operacion en los muros del cielo.* Atque ita cum deberent suis bonis operibus cœlum lucrari, illis ipsis infernum merentur. Radix & fundamentum, ex quo illis, hoc malum oriebatur, erat ingens superbia & arrogantia ipsorum, quæ in illa miserrima, & infœlicissima natione continuo regnauit. C Propter quod Sanctus Prophetas Oseas ait. Et respondebit arrogantia Israel in facie sua. Ubi Septuaginta interpretes transtulerunt. Et respondebit iniuria Israel in facie sua. Et Theodocion uertit. Et respondebit super Israel in facie sua. In quarum translationum uarietate significatur, superbia & arrogantia, adeo semper esse coniuncta, ut una sine altera esse nequeat, quarumquælibet tantum malum est, ut per antonomasiam iniuria Dei appelletur. Alii uero doctores accipiunt arrogantiam propria significatione, D in quorum numero est Beatus Thomas, qui sic ait. Arrogantia est elatio mentis, uel spiritus, quã usque in Dei contemptũ erigitur, ut eum non agnoscat, id est, ut cognoscere uel uenerari contemnat.

Simile.

Ose. 5.

B. Th. 2. 1. q. 122 ar. 1. ad 2

Huc uidetur spectare Chaldaica Paraphrasis, quæ sic habet: Respondebit gloria Israel in facie eius, id est, publice punietur, ueluti cum dicere solemus, *Esto le saltdra a fulano al rostro.* Vel aliter, Respondebit arrogantia Israel in facie sua, id est, cũ peccatum suum accusabit. Ergo homo attende quid agas, nam cum peccatum aliquod

aliquod committis, testes aduersus te coram diuino tribunali adhibes, sicut B. Paulus ad Romanos scribens, inquit: Testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus in die cum iudicabit Deus occulta hominum. Quapropter (frater charissime) sancti Iob accipe consilium, qui sic ait: Depone magnitudinem tuam absque tribulatione, id est (ut egregie Diuus Thomas explanat:) Depone superbiam animi tui, antequam tribulatio tibi a Deo immittatur ad tuam humiliationē. Ac si apertius diceret: Ideo Deus homines præcipue punire solet, ut, uidelicet, se a peccato auertant. Ex his, quę dicta sunt, calamitatem horum infęlicium temporum, in quibus homines aliquo modo magis perditi & corrupti sunt, quam illi, de quibus hic summa Veritas agit, facile poterimus colligere. Nam (ut constat) illi in exteriori cauti erant, nec aliquem suis deprauatis exemplis offendebant, licet in interiori improbi essent, tamen omnibus probi apparere studebant, ac bona opera exterius exequebantur. Atque ita idem dominus de illis temporibus agens inquit: Omnis, qui male agit, odit lucem, & non uenit ad lucem, ut non arguantur opera eius.

Rom. 2. Iob 36. Ioan. 3.

Non autem in hoc miserrimo temporū statu, iam homines a luce, ut improbi existant, non abhorrent, sed publice fornicarii, adulteri, fœneratores, detractores, epulonesque passim reperiuntur, & (quod peius est) hæc nefaria scelera ut bonitatem atque elegantiam esse putant, & cum aliis sui similibus tempus conterentes, illa extollunt, publicè Christum Dominum crucifigentes, ac seipsos de illis gloriantes. Itaque de huiusmodi sceleratis hominibus, id quod sanctus Isaias ait, possumus affirmare. Peccatum, inquit, suum, quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. Vę animæ eorum. Denique eo mali peruentum est, ut homines illa solummodo peccata, quæ mundus, infamia, turpia & inhonesta esse reputat (qualia sunt, furari, peccatum contra naturam committere, fidem deserere, & proditores esse) erubescant: at uero iniurias ulcisci, carnales esse, lusores, & in uestibus profanos, hoc summę gloriæ atque honori tribuunt. Itaque si ab his turpibus peccatis (fratres mei) caueatis, non ideo est, quia illa Deus prohibet, sed quoniam ea mundus damnat: nam si propter Deum ab illis uos abstineretis, alia committere uerecundia afficeremini. Quibus igitur flagellis tanta scelera ac dissolutiones digna sunt? Vt quid iram Dei, & fauorem eius non pertimescitis? Per infinitam ipsius Dei clementiam uos oro, ut his malis nunc remedium adhibeatis, & interius exteriusque omni cura ac diligentia probi esse contendatis: ne aliis uestri deprauatus exemplis peruersionis causa sitis, & occasio.

Isa. 3.

In Exodo ubi nos legimus: Si egressus ignis inuenerit spicas, & comprehenderit aceruos frugum, reddet damnum qui ignem succenderit, alii transtulerunt. Si egressus ignis inuenerit spicas, & sic est in translatione Syriaca, & in contextu Græco, & paraphrasi Chaldaica, & sic quoque legit Rabanus. Quæ omnia rem exaggerant & amplificant. Si ergo ille, qui ignē spinis, ex quibus ignis ipse egressus messes combussit, admonuit, damna resarcire tenetur, quanto magis is qui causa peccandi suo fratri fuit, & ad cuius exemplum alii peruersi & combusti fuerunt, spiritualia damna satisfacere tenebitur?

Exo. 1

Vt ergo ab his omnibus calamitatibus liberi esse possitis, satagite, ut abundet iustitia uestra plusquam Scribarum & Pharisęorum, idque quod Beatus Apostolus docet adimplere contendite, qui ad Colossenses scribens sic ait. Omne quodcunque facitis in uerbo, aut in opere, omnia in nomine domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo & Patri. Videlicet, quia uobis uires & uoluntatem ad id faciendū præbet. Et alibi idem sanctus Apostolus inquit. Siue manducatis, siue bibitis, uel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Sine offensione estote Iudæis & gentibus, & Ecclesię Dei, id est omnibus bonū exemplum reddite. Aiunt naturales Philosophi, aquilam ut cognoscat an pulli sint uere filii sui, oculos eorum contra solem uertere, & qui ex illis in ipsum solem oculorum aciem non intendit, ab ipsa repudiatur. Sic unum ex præcipuis signis, quibus filii regiæ aquilæ Iesu Christi cognoscuntur, est cum oculorum aciem in uerum iustitiæ solem intendunt, hoc est, cum omnes actiones suas in Deum honoremque

Colos. 3 2. Co. 10 Simile.

remque eius & gloriam dirigũt Animad uertite Deum, si nobis iustitiam exercere imperat, non id propter suam utilitatem facere, bonorum enim nostrorum minime indiget, sed id pręcipere, propter maiorem gloriam & honorem nostrum certissimum est. Solent Reges terræ in homines beneficia conferre cum honore, & absque honore, aliquã do Rex; alicui uiro nobili diploma mittit, quo eum commẽdato, cuius redditus quotannis stant quatuor mille aureis, insigniuit, in diplomate scriptũ continetur, ipsum Regem ei beneficium illud donasse, eo quod in tali prælio talem arcem expugnauit, & in ea strenue se gessit. Alterum uero diploma alij etiam uiro nobili mittit, in quo licet munus & beneficium, quo eum afficit, scriptum contineatur, tamen causam & rationem, propter quam illud in eum confert, minime exprimit, non enim habet aliquid propter quod tantum beneficium in illum conferat, sed duntaxat quia uoluit. Primum beneficium cum honore esse certissimum est, hoc uero secundum, absque honore.

Simile.

Idcirco Dominus uult, nos iustitiam operari, ut ipse in nos beneficia magnificentissima cum honore conferat, ita ut dicere possit. Do uobis gloriam meam; quoniam uos ipsi eam auxiliis meis & fauore adiuti meruistis. O benedictus & glorificatus sit talis Deus, qui tot modos, totque inuentiones ad officiendum nos honore & gloria condecorandum quærit. Quis igitur animum non recipiet, & in bonam spem non excitabitur, ut totis uiribus atque animi conatu, tam pio, tamque grato Domino inseruiat, qui nunquam seruitiorum, & earum rerum, quas pro eius amore quis fecerit, obliuiscitur? Cum sanctus Ieremias à Domino interrogaretur; Quid tu uides Ieremia? respondit, Virgam uigilantem ego uideo. Et dixit ei Dominus. Bene uidisti, quia uigilabo eo super uerbo meo ut faciam illud. Ecce qualiter Deus uirga uigilans appellatur, nunquam enim dormit, sed semper sibi ad exhibita seruitia attendit. Reges uero principes, ac prælati huius mundi, non uirgæ uigilantes, sed potius dormientes erga ho minum seruitutes dici possunt, per pauci enim eas remunerant & compensant. Quibus profecto debet esse magna con-

Ierem. 6

A fusio, id quod sacra pagina de Rege Assuero enarrat, qui cum noctem quandam insomnem duxisse, iussit sibi afferri historias & annales priorum temporum, ut uideret, si qua erant seruitia sibi aliquo tempore adhibita, quæ ipse non persoluerat, reperiensque singulare quoddam officium, quod Mardochæus ipsi exhibuerat, illud exactissime remunerauit. Quod si Rex hic, cum Ethnicus esset, adeo gratus & beneficiorum memor erat, quare Christiani, quibus Diuus Paulus ait. Pax Christi exultet (id est, exultare uos faciat) in cordibus uestris, & grati estote, beneficia in se collata mutuo non reddent? Ac si hæc gratitudo in homine infideli reperta est, qualis in Deo reperietur? Notandum tamen est, quod quamuis (ut diximus) iustitiam nostram Pharisæorum iustitiam oporteat excedere (nam illis deerat finis circunstantia siquidem opera sua faciebant, ut ab hominibus uiderentur) tamen licet eorum opera optimo fine essent facta, adhuc iustitiam nostram eorum iustitiam superare necesse est, illi enim falsã legis diuinæ habebant intelligentiam. Nam (ut inquit beatus Augustinus) Praua desideria cordis, aut odium, peccata non esse existimabant Atque ita cum Dominus dixit. Amen dico uobis, nisi abundauerit iustitia uestra, &c. statim rei huius adiecit rationem, scilicet. Audistis, quia dictum est antiquis, Non occides, qui autem occiderit, reus erit iudicio. Vbi summa ueritas explicuit, illos solum hoc pro peccato habuisse. Sed quæro, unde eis tantus error oriri potuit? nam in Leuitico præcipiebatur. Nõ oderis fratrem tuum in corde tuo. Et S. Dauid ait; Quæ dicitis ĩ cordibus uestris, & in cubilibus uestris cõpungimini. Et S. Isaias inquit. Auferte malum cogitationum uestrarum ab oculis meis. In quibus locis apertissime docetur, esse aliqua peccata & scelera, quę corde duntaxat patrantur, a quibus pænitentiam agere maxime oportet. Ad hoc respondeo, passiones hominum adeo esse potentes, ipsosque ita obscurare, ut id quod malum est, eis bonum esse uideatur. Cum autem illi miseri Pharisęi uariis passionibus pleni essent, malitia eorum excæcauit eos, ut in tantum errorem inciderent, quem eleganter Beatus Augustinus, & D. Thomas re

B

C

D

Esth. 6.

D. Aug. contra Faustũ.

Leui. 19

Psalm. 4

Isaiæ. 1.

futant. Ac præcipuus huius erroris confutator, est ipsa summa Veritas Iesus Christus Dei filius qui in huius sacri Euãgelii lectione ait. *Ego autem dico uobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Diuus Augustinus atque alii nonnulli doctores, iuxta Græca exemplaria, pro autẽ, legũt enim, quæ quidẽ coniunctio aptius cum pręcedẽtibus uidetur cohęreret. Vbi etiam notandum est, uocem illam, fratri, non uacare significatione: aliud namque est in fratrem irasci, aliud uero in fratris
Psa. 118. uitia irasci. Idcirco inquit S. Dauid, Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi. Iniquos, id est, iniquitatem iniquorum, & de hoc odio atque ira in uitia intelligitur
Psalm. 4. illud eiusdem S. Prophetæ scilicet. Irascimini & nolite peccare. Ego autem, ut uos a periculo iracundiarum in fratres uestros liberi esse possitis, uellem potius, vos eorũ casus compati, quam in ipsos irasci. Nam peccata binas faciẽs habent, quarum altera nos ad compassionem, altera uero ad indignationem prouocat & inuitat. Peccatum enim ut est offensa Dei, in iram cõcitat; at uero est casus hominis, in compassionem inuitat. Et quoniam ex iracundia peccati, potest aliquãdo euenire, ut in fratrem peccantem irascaris, ideo tutius est compati propter casum eius. Aduerte tamen in præsentiarum, nomine iræ, non primum motum intelligi, quia (ut theologi testantur) primi motus non sunt in hominis potestate & arbitrio, nec eis subiacent: & ideo culpa uacare dicũtur, non enim potest esse peccatum, quod non est uoluntarium. Sed loquitur hic Domi-
D. Tho. 2. 2. q. 158. art. ad 2. nus de ira deliberata, ad quam uoluntatis consensus accedit, qua quis commotus, occisionem fratris, uel grauem læsionem appetit, de qua Salomon spiritu Dei afflatus, dixit. Ira non habet misericordiam, neque erumpens furor. O uirulentam rabiẽ, quæ sic hominem deformem reddit? Atque ita in Prouerbijs in Salomon ait, Spiri-
Pro. 18. & 27 tum ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Et alibi, Impetum concitati spiritus, quis ferre poterit? Hęc ira, fons &
S. Tho. 2. 2. q. 10 ar. 6. & 2. 2. q. 72. ar. 3 origo multorum malorum est, à qua homicidium oriri solet, quod (ut D. Thomas asserit) ex peccatis quę in proximum committuntur, grauius est, quia maius nocumentum infert, siquidem uita priuat. Qua-
Psal. 26. propter merito S. David quemlibet no-

A strum admonet, dicens: Declina ab ira & derelinquere furorem. Atque hoc Christianum adimplere, non multum est, siquidẽ gentes id facere se iactant. Nam (ut refert M. Tullius) cum insignis quidam philosophus nomine Architas famulos suos segnius quoddam admittẽtes comperisset, animaduertẽs se ira inflammatum, eos puniri noluit, sed in hęc uerba prorupit. Fortunati estis, quia irascor uobis. Plato etiam (ut in uita ipsius narrat Laertius) interrogatus, quo indicio cognosceretur sapiẽs, respondit; Sapiens, cum uituperatur, non irascitur, cum laudatur, non extollitur. M. Tullius li. 4 Tusc. 2. Laertius in uita Platonis
B Quæ sententia maxime cohæret cum illa Ecclesiastici, scilicet, Ira in sinu stulti requiescit, & S. Iob. Iratum uirum stultũ uocat. Quo circa fratres mei, ut equis in ipso cursu non fræna iniicit homo, sed longe ante, ita qui animo sunt in iram pręcepiti, & ad res molestas facile irritabiles, rationibus quibusdam diu ante pręsumptis, in certamen sunt producendi. Eccl. 7. Iob. 36 Simile.

Valde etiam notãdum est, Dominum hic nomen fratris posuisse, ut nos doceret, aliam esse fratris in fratrẽ, hoc est, æqualis in æqualem cõditionem, aliam uel patris
C in filium, uel domini in seruum, uel prælati in subditũ, hi namq. subditos sibi corripere tenentur, & non solum uerbis, sed uerberibus coercere possunt. Sed uideant, q͞d pro qualitate criminum sit castigationis temperamentum, atque ut uerborum acrimonia, quibus interdum uti opus est, internam animi pacem atq. trãquillitatem, quantum fieri poterit, minime turbet. Hoc enim modo iracundia non reprehensibilis sed sancta est. Qua succensus Beatus Paulus cuidam mago nomine Elimę, Act 13 dixit. O plene omni dolo & omni fallacia fili diaboli, inimice omnis iustitiæ, non de-
D sinis subuertere uias Domini? Et nunc ecce manus Domini super te, & eris cæcus non uidens solem usque ad tempus. *O ualame la beatissima Trinidad.* Tantane uerborum asperitas est in tam sancto uiro? Hinc apparet, merito B. Augustinum dixisse, in nostra disciplina non tantum attenditur, an animus Christianus ira commoueatur, quantum illius irę causa spectatur, sicut non attẽditur utrum aliquis moestus sit, sed causa tristitię eius aduertitur. Nam qui contra peccatum alicuius irascitur, ut ipse peccator in meliorem fru- August. lib. 9. de ciu. Dei.
gem

gem se recipiat, a nemine potest æquo iure damnari. Sed id quod D. Gregorius circa ea hoc ait, attendite. Summopere pcauendum est, ne ira, quę instrumentum est uirtus, antecedat. Perpendite obsecro, quo nomine iram appellat, scilicet, instrumentum uirtutis, atque ipsam tanquam dominam non debere antecedere, sed tanquam seruam, & ancillam retro ire. Hoc est, ira non debet esse pręcipua causa, quæ te ad alios increpandum, & puniendum moueat, sed potius zelus honoris Dei atq. proximi utilitas, ita, ut fere necessitate coactus irascaris, punitio enim ac reprehensio, ut prosit, magno cum feruore, & efficia pręberi debet. Sclopetta, aut quoduis aliud tormentum bellicum, globum nullo modo a se excutiet, nisi prius puluerem sulphureum ei adhibeas, & ei ignem admoueas, quę duo non ante, sed retro adhibenda sunt. Si enim puluerem sulphureum tormēto bellico ante adhibeas, id est, *Si por delante le echoys la poluora la ercabuz, y le poneys el fuego.* Facile rumpetur, ac te interficiet, si uero a tergo, statim globus ab eo exibit. Ita ira necessaria est, qua bilis incenditur, & ita supplicium ac reprehensio, ut oportet exibit, sed (ut diximus) retro, & non ante procedere debet. Iam (fratres mei) uidistis, qualiter cælestis Magister nos doceat, non solum homicidium esse peccatum mortale, sed iram atque interius humani cordis odium. Idcirco ab utroque summa cura, & solicitudine nobis abstinendum est. Cum dux aliquis contra hostes ad pugnandum perrexit, ipsosque superauit; sępenumero euenire solēt, ut reportata uictoria rediens ab aliis hostibus ipsi insidias occulte parantibus interficiatur, cui nihil profuit publicos hostes occidisse, siquidē occulti ipsum interemerunt Sic non sat est, a sceleribus abstinere, sed a prauis cordis desideriis omnino receden um est Nec sufficit dicere. Ego illum minime lædo, licet ipse mihi damnum intulerit, ego nihil ab eo coram iudice peto, cum eum uideo, libenter alloquor, id enim. Perinde est, ac si inimicos externos superares. Sed si iræ, & odia tanquam occulte insidiantes, hostes in corde tuo remanent, ipsa animam tuā interficient, & morte æterna damnabunt. Videbis adolescentem pulcherrimum, & formam elegantem uenustamque habentem, qui cum alio in certamine quodam ęquatis hastis uulgo, *En una iusta* grauiter percussus, & postea curatus esset, tandem non integram assecutus est sanitatem: Hispane, *Quedo sobre sano.* Cum autem illum postea gibbosum, debilem, macilentum, & prauo colore affectum uides, eum interrogas. Quid est hoc domine, tunc gibbosus ac debilis eras? Profecto recto corpore incedere solebas. Forsan tuis uulneribus remedium non est adhibitum? Qui respondet: Profecto multi chirurgi uulneri meo quampluima medic mina adhibuerunt, sed intus quædam assula lanceę, uulgo *Raia de lanza*, remāsit, quæ uexat, & uexabit me, quousque foras eiiciatur. Sic tibi, o frater, qui cū proximo tuo rixatus es, euenit Amicitię quidem inter te, & ipsum contractæ sunt, sed assula quędam, uidelicet, odium in interiori cordis tui remansit, & hoc est in causa, ut in seruitio Dei, & amore proximi tam imperfecte ambules Sed nunquid tua crimina sacerdoti non es confessus? Nonne in gratiam inimici tu redisti, & cum eo reconciliatus es? Ita sanè. Verum in corde meo adhuc quædā, assula, uidelicet odiū remansit, & quousque a me non extrahatur, nunquam quiescam, nec in Dei amicitiam redibo.

D. Greg.

Simile.

Simile.

Simile.

Qui autem dixerit fratri suo, Racha, reus erit concilio. Hoc nomen, Racha (sicuti D. Augustino, B Chrysostomo, & Remigio placet) nō est uox significatiua, sed uerbū Hebræum indignationem denotans ueluti si quis ira inflammatus diceret, O. Cum autem inquit. Concilio, magis pœnam quam iudicium insinuat, quia iudicium ad unum tantum pertinet.

D Aug. Chryso. Remig. sup huc locum.

Qui autē dixerit, Fatue reus erit gehēnæ ignis Sed quæro qu re cum primus, secūdus, & tertius ira consummata excandescentes mortaliter peccent, Dominus hoc discrimen posuit, dicens, quendam illorum rerum esse iudicio, alterum concilii, alium uero gehennæ? Ad hoc respondeo Christum Dominum hanc differentiam inter hos collocasse ad significandū, omnes eadem met pæna non esse in inferno puniendos, siquidem non omnes æqualiter delinquunt. Nam primus sola ira non tantum peccat, sicut secundus, qui eam uo ce manifestauit hic uero non tan

tum peccat, quantum ille, qui eãdem irã uerbis ignominiosis ostendit. In hoc loco Christus Redẽptor noster processum, & discursum peccati in ipso homine docet. Ex ira enim peccator in exteriore signa prorumpit postea uero in ignominiosa uerba: ac tandem inde homicidia, & alia quamplurima mala oriuntur. Vnde exa-
Pro.29 cte Salomon in Prouerbiis dixit: Qui ad indignandum facilis est, erit ad peccata procliuior. Ergo (fratres mei) iracundiam in principio, & aliud quoduis peccatum, antequam in alia maiora incidatis, comprimere, & a uobis expellere omni studio contendite. Nefarius enim ac perditus Iudas, ex eo quia cupidus fuit, tandem furatus est, &
Mat.26 quia latro murmurauit, ac de piissimo opere quod B. Magdalena exercebat, detraxit, dicẽs. Vt quid perditio hęc? Denique per hęc scelera usq. ad summum flagitium uidelicet, usque ad traditionem
Simile. & uenditionem magistri sui ac Domini nostri Iesu Christi peruenit. Puer numos ex crumena patris sui prius capere incipit, postea ex marsupio uicini, ac tandem ex domibus exterorum alieni rapit, atque ita usque ad patibulum minime sistit. Explicans sacra pagina causam mouentem Saram, ut a uiro suo Abraham filius eius
Gen.21 Ismael è domo expelleretur, inquit: Cumque uidisset Sara filiũ Agar Aegyptię ludentem cum Isaac filio suo, dixit ad Abraham. Eiice ancillam hanc, & filium eius. Mirabile certe: quia duntaxat uidit cum filio suo Isaac Ismaelem ludentem, tanta molestia affecta est, ut non quieuerit quousque pater eius ipsum e domo eiecit. Nũquid tam impium tamque nefarium erat, duos pueros inter se pacifice ludere? Cũ quo alio puer Isaac, melius, quam fratre suo ludere posset? Ad hoc cõmuniter respondetur, ludum illũ fuisse idololatriã, & Ismaelem idola fictilia fabricasse, fratremque suum Isaac ad illos adorandum docuisse, sicut modo pueri altaria erigũ, Y *hazen santicos*. At uero Sara periculum illius ludi intelligẽs (nã idololatria, quæ tunc ludendo, cum pueri erant, ludus & iocus puerilis tantummodo erat: postea cum prouecti ætate essent, grauissimum scelus, & fidei quã receperant, essent apostasia) & tãto malo obuiam ire intendens coniugem suum, tã importunis precibus obsecrauit, ut ipse Domino ei iubente, &
A ad id impellente, Ismaelẽ e domo detruserit. Vbi aperte docemur, quamplurima, quę in tenera ętate, cum pueri sumus, facimus, ludi sunt: quæ quidem, cum in prouectiori ætate sumus, grauissima peccata esse non est dubium.

Monemur etiam in hoc facto, ut initio malis mederi & obstare contẽdamus, antequam in cordibus nostris altiores agant radices, sintque aliorum maiorum causa, & origo, ita ut eis remedium adhiberi difficillimum sit. Regius psalmographus Ps.118
peccata funes appellat, dicens Funes peccatorum circumplexi sunt me. Quod si Eccl.4.
B (ut ait Ecclesiastes) Funiculus triplex difficile rumpitur: quanto maiori difficultate funiculus centuplex rumpetur? Multiplicauit Israel fornicationes suas recordãs dies adolescentię suæ, inquit S. Ezechiel. Ezec.23
Et quid inde secutum est, ò Propheta sancte? Insaniuit libidine super concubitum eorum, quorum carnes sunt, ut carnes asinorum, & sicut fluxus equorum, fluxus eorum. Ecce qualiter ex multiplicatione peccatorum homines insaniunt, & peruertuntur, ac quodammodo bruta animantia remanent. Deus a tantis malis per infinitam clementiam suam nos eri-
C piat, ac nobis uigorem, & spiritum elargiatur, ut statim ueram pœnitentiam facere incipiamus, qua consequamur hic gratiam, & postea gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA V. post pentec.

Concio II.

D *Amen dico uobis, nisi abundauerit iustitia uestra, &c. Matth. 5.*

CVm Christus Redẽptor noster modũ quem in exequendis bonis operib. obseruare debemus, apud B. Lucam erudiret, sic ait: Si Luc.11
oculus tuus fuerit simplex, totũ corpus tuum lucidum erit. Vbi aperte innuit, sanctam intentionem, qua aliquis exercet opus, ipsum illustre efficere, quod quidem intelli-

tellıgitur, dummodo opus sit bonum, & in gratia Dei fiat. Idem namque Dominus cum suis sacris discipulis loquens, in
Io. 16. quit: Venit hora, ut omnis qui interficit uos, arbitretur obsequiũ se præstare Deo. Ecce isti iustorum persecutores bonam in tentionem habebant, & tamen opus eorum, uidelicet, cum iustos odio proseque bantur, sceleratissimum erat. Ergo non sufficit, bonam duntaxat intentionem habere, vt opus lucidum sit & pręclarũ. Et ual de notandum est, Dominum non fuisse contentum, cum dixit: Si oculus tuus bonus fuerit, sed uoluisse addere: Si oculus tuus simplex fuerit, quia uerbũ simplex, Hebræis significat integrum & perfectũ.
Iob. 1. Ita de sancto Iob sacra Scriptura dixit: Erat uir simplex Vbi alii in Hebræo peritissimi transtulerunt. Erat uir integer, & aliorum translatio habet: Erat uir perfectus. Ita cum Dominus ait. Si oculus tuus simplex fuerit, nobis apertè ostẽdit, se uelle, ut intentio in operibus nostris integra sit atque perfecta.

Idcirco sacra hodierni Euangelii lectio nos admonet, dicens. *Nisi abundauerit iustitia uestra plus quam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum*. Quod si quis hoc modo arguat: Pharisæi habebant iustitiam, ergo erant iusti. & si iusti, ergo poterãt saluari: si autem illi ea iustitia saluari poterant, ergo etiam illa iustitia, qui non erant Pharisæi, poterant saluari. Ad hoc respondetur, Pharisæos non ueram iustitiam, imo fictam & simulatam atque inanem habuisse. De quibus id quod Diuus Paulus ait,
Rom. 10 affirmari potest; Ignorãtes Dei iustitiam, & suam quęrentes statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Hinc legitimum sen-
Psal. 74. sum illorum uerborum, scilicet: Cum accepero tempus ego iustitias iudicabo, facilè intelliges. Quæ sunt istę iustitiæ, quas Dominus se iudicaturum ait? Profecto iustitiæ apparentes & non ueræ, quales erant Pharisæorum iustitiæ, quibus sum-
Mat. 23 ma ueritas inquit. Væ uobis Scribę & Pha
Simile. risæi hypocritæ. quia similes estis sepulchris dealbatis quæ à foris apparent hominibus speciosa, intus uero plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitia, sic & uos a foris quidem apparetis hominib. iusti, intus autem pleni esti hypocrisi & iniquitate. Sed uę, uę, & millies uæ, quot tunc in mundo Pharisęorum sunt discipuli, falsa atque apparenti iustitia pleni, in quo certe non paruam suo Creatori iniuriam irrogant. Quid obsecro, nobilis uir Simile. sentiet, quando uxorem suam seipsam componentem, & adornãtem uariis uestibus aspexerit, non ut ipsi, sed ut aliis complaceat? Certissimum est, hoc ei maximæ tristitię & afflictionis causam esse, magnamque sibi iniuriam fieri huiusmodi uir existimabit. O infinitæ maiestatis Deus: quibus uerbis iniuria & offensio, quam tuæ sanctissimæ celsitudini illi inferunt, qui opera sua faciunt ut uideantur ab hominib. aliquo modo poterunt amplificari? Qua pæna, si illam posses accipere afficereris, uides illos seipsos bonis operibus exterioribus adornantes, non ut tibi, qui animarum uerus es sponsus, sed ut aliis sibi similibus abiectis ac uilibus crea Psal. 74 turis placeant? O scelus æternis suppliciis dignum. Fugite, fratres mei, fugite a tanta iniquitate, & id quod Dominus ait, uidelicet, cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo, attentis animæ oculis contemplamini. Nunc Deus, tempus hoc in quo uitam degimus nobis concessit, sed mortis hora illud a nobis auferet, & tunc fictas has iustitias iudicabit, illasque seuere puniet. Quocirca (fratres mei) bona opera pura ac sancta intẽtione propter Dei glorię solummodo, toto animi studio ac 2. Esd. 4 uiribus facere contendamus. Vt autem iactantię & inani gloriæ facile resistamus, similes illis, qui templum ædificarunt, non esse oportet, de quibus sacræ literæ aiunt; Vna manus sua faciebat opus, & altera tenebat gladium. Sic nos partim bene operari, partim uero contra iactantiam, inanem gloriam, ac malam intentionem pugnare debemus; & sic abundabit Leui. 7. iustitia nostra plus quam Scribarum & Pharisæorum, ac non solum exterius, uerum etiam interius (quod Deo magnopere placet) boni erimus Ad hoc autem significandum iussit Dominus sibi offerri super altare pinguedinem arietis, quæ Ps 102. iuxta uiscera est, & ipsa operit Hoc S. Dauid Deo obtulit, cum dicebat; Benedic anima mea Domino, & omnia quę intra me sunt nomini sancto eius. Nõ solum uero studere debemus ut iustitia nostra abũdet plusquam Scribarum & Pharisęorũ, sed omni animi contentione & spiritus

feruore laborare, ut iustitia nostra uere iustorum excedat iustitiā ipsos diuino fauore, atque humili corde antecellere contendentes, in sanctis & spiritualibus exercitiis nunquam cessantes. Nam (ut Salomon ait) Iustorum semita, quasi lux splendēs, procedit & crescit usque ad perfectam diem. O uerba mysteriosa, diuinus spiritus non illuminet, ut ex explicare atque intelligere, & ex illis (sicut oportet) utilitatem capere ualeamus B. Ioannes in sua Canonica inquit. Qui facit iustitiam, iustus est. Quo in loco atque in hoc sacro Euangelio, nomen iustitia, non pro una ex quatuor cardineis uirtutibus accipitur, sed omnem uirtutem significat. Atque ita inquit Aristoteles: Iustitia communis est uirtus Et alibi idem ait; Iustitia est uirtutum praeclarissima, & ipsa est omnis uirtus. Licet autem D. Augustinus sic iustitiam definiat: Iustitia est amor Deo tantum seruiens, in amore Dei proximi dilectio includitur, ut Beatus Thomas asserit. Atque ita hęc definitio omnes uirtutes amplectitur. Alii doctissimi uiri iustitiam definientes, dixerunt; Iustitia est perpetua & constans uoluntas, ius suum unicuique tribuens. Signanter in hac definitione ponitur primo uolūtas, ad ostendendum, quod actus iustitię uoluntarius ac spontaneus est: & quia firmitate opus est, additur, quod sit perpetua, & constans uoluntas, ubi actus ponitur pro habi u. Sępe habitus specificantur per actus. Potuissemus autem iustitiam sic definire. Iustitia est habitus secū dum quem aliquis constanti, & perpetua uoluntate ius suum unicuique tribuit, & qui facit hanc iustitiam iustus est. Sunt autem tres, quibus ius suum tribuere debemus, uidelicet, Deo, nobis, & proximo Quid uero Deo possumus tribuere? Non ne ait: sanctus Dauid, Domini est terra, & plenitudo eius? Ita profecto, sed ipsa omnia homini dedit, sicut idem sanctus Dauid testatur, dicens. Omnia subiecisti sub pedibus eius Opes, quas Deus, peculiariter diligit, sunt hominum animae, & eas suas appellat. Omnes, inquit animae meae sūt, & has eis reddere debemus. Sed qualiter? Nonne ipse eas omnes habet siquidem illarum creator est. Hoc per similitudinem quandam facilè intelligeris. Habet Rex munitissimam arcem, & ut

Prou. 4. — 1. Ioā. 3 — Arist. 5. Ethico. — D. Aug. li. de moribus eccle. — B. Tho. 2. 2. qu. 58 ar. 1 — Insti. de iustitiae & iure ī princ. — D. Th. 2. 2. q. 58. ar. 1 — Psal. 23 — Psal. 8. — Eze 18. — Simile.

A melius seruetur, praesidi cuidam uiro bonae existimationis, eam sub publica fide seruandam, & custodiendam committit: ea lege, ut quoties ab eo petita fuerit, ipsam libenter tradat: quas conditiones idem pręses arcis, sub poena proditoris acceptat. Sic Deus cum hominibus se habet, quorum cuilibet animam unam iuxta normas, id est, *Cōforme a los aranzelos*, suae diuinae legis regendam, & gubernandam ea lege committit, ut quando ab eo petita fuerit, eam reddat: tunc autem ipsam Deus ab homine exigit, cum aliqua res sui diuini seruitii, cui ipse homo se to-

B tum dedat, & addicat, offertur. Atque ita diuinus Psaltes ait. Anima mea in manibus meis semper legem tuam non sum oblitus, Hoc est, Domine, animę meae claues, ut eam custodiā, mihi tribuisti, & id quod promisi, cum ipsam mihi tradidisti, non oblitus sum. Ex hoc infertur, peccatores non solum esse iniustos, sed etiam proditores, siquidem fidem, quam in baptismo praebent, violant O infęlices peccatores? ut quid non erubescitis, & vos ipsos confunditis, non praestantes diuinae maiestati debitum, quo astrictis estis?

C Qui cum a uobis animam commissam exigit, ipsam minime redditis, eo quod eam alienatam, & uariis sceleribus oppressam habetis. O execrandam abominationem. Ferendum est, ut anima, inaestimabilis ualoris, a quibusdā uili precio uendatur, ab aliis uero impudēter pignori detur? Quod ut melius percipiatis, notandum est, hominum esse animal rationale, hoc est duabus rebus constare: altera quidem infima, & abiecta, uidelicet, misero & corruptibili corpore, plurib. aegritudinibus quam caeterorum animalium corpore obnoxia, altera uero pretio-

D sa, & excellenti, uidelicet, anima, quā Dominus ad imaginem, & similitudinem suam procreauit. Solet imago, quae peritissimi artificis manu depicta est, summopere laudari, & qui illā possidet, saepenumero dicit. Hāc effigiem nullo precio aut dabo, aut commutabo, quoniam a celeberrimo pictore Apelle, qui caeteros arte pingendi longe antecelluit, confecta est. Quanto ergo magis facienda est mens, quę a solo Deo creata & effecta est? Ad generationem omnium rerum Deus cum causis secundis concurrit, at uero animam

Ps. 118 — Simile. — Simile.

mam sua duntaxat infinita potentia creat. A Sicut pictor, qui amplam tabulam multis figuris ornatam in luce edere conatur, iubet discipulis suis, ut imagines, quę in extremis partibus atque in angulis ipsius tabulę futuræ sunt, depingant, quod ut melius efficiant, idem artifex manus eorum penicillo ducit, imaginem uero, quę in medio apparere debet, & cuius pulchritudine omnis tabula decoranda est, ipse propria manu, ut perfectior sit, depingit. Hic mundus tabula quædam est uariis imaginibus, scilicet, diuersis creaturis, quæ in eo sunt adornata, ad conficiendas B autem has imagines, omnipotens Deus artifices quosdam, uidelicet solem, lunã, & alios planetas, atque elementa habet quæ omnia ad illarum generationem concurrunt, & ideo uocantur pictores imaginum huius tabulæ, scilicet, mundi, Deo ipso cum illis tanquam magistro (qui manum discipulorum pingendo ducit) concurrente, effigiem autem, idest, animã, quę in medio est, omnemq. tabulam sua pulchritudine decorat, Deus optimus Maximus sua infinita sapientia solus scit depingere. Multis uero lachrymis, & maxima commiseratione dignum est, quod C cum homo corpore uili & anima prætiosa constet, corpus nullo pretio commutat, animam uero breuissima quaque uoluptate, uel paruo honore, aut minimo lucro libentissime præbet. Quanti, obsecro, o infælix peccator, tuum miserrimum corpus, ut in uinculis & captiuitate apud Turcas esset, uenderes? Illud profecto centum mille aureis & pro totius mundi rebus minime traderes, quid enim mihi omnia ista prodessent, si ego miserrimæ seruituti obnoxius futurus eram? Ergo si corpus tanti facis, quare mẽtem, D quæ inæstimabilis pretii est nõ pluris æstimas? De hoc per Exechielem prophetam Dominus conqueritur, dicens. Violabant me propter pugillum hordei, & propter fragmen panis. Illi, qui animam uendunt, sunt omnes, qui tam deprauate delinquunt, & uitiis ita dediti sunt ac propẽsi, ut de correctione sua nunquam cogitẽt nec uitia relinquere, & ad Deum se conuertere, aliquo tempore proponant, illi autem, qui eam pignorant, sunt ij qui peccantes, & multa scelera committentes, dicunt: Statim me corrigam, & in meliorem frugem perspiciam. Quibus ad instar illius euenit, qui pignus, aliquod in cauponam mittit, non eo animo, ut apud ipsum cauponem maneat, sed animo illud statim repignerandi, ut uini cupidus quotidie plus uini sibi mitti ad bibendum iubet, & quantum ipsius uini augetur cupiditas tantum super pignore debitum multiplicatur, ita ut tanta debito obligatus, dicat ipsi cauponi. Pignus, quod apud te pigneraui, siquidem debitum, quod super illo debeo, ita multiplicatum est, ut illud soluere minime possim, tuũ sit. Sic aliqui sunt, qui aiunt se peccatum aliquod semel & non amplius uelle committere, postea uero illud atque alia multa admittunt, & taliter super pignore uidelicet, super anima debitum peccatorũ onerant, atque in ipsis sceleribus ita ueterascunt, ut omnino impotentes ad pœnitentiam agendam sibi esse videantur, quos mors sic imparatos rapit, pignus uero uidelicet, anima, remanet in dæmonis potestate. O æterne Deus, concede obsecro mihi per infinitam clementiam tuam spiritus feruorem, ut hæc tanta flagitia, ut oportet, sciam amplificare. Qualiter, o miseri animas uestras omnipotenti Deo prębebitis, si ipsas a uobis alienatas, & ut quid uile, uenditas habetis? Quare non contremiscitis uos ipsos in tanto periculo positos contemplantes? Sed quædam uobis optima nuncia nunc significare uolo atque utinam ea capere, uobisque prodesse uelitis. Scitote uos, quamdiu in hac uita commoramini, libertatem & opportunitatem habere, ut has uenditiones possitis irritas facere atque dissoluere. Nam publica huius Regni lege permissum est, ut omnes pupilli, & qui sub tutoribus sunt, possint quoscunque cõtractos, qui in ipsorum damnum facti fuerint, annullare. Dum hanc miseram uitam ducimus, omnes (ut ait D. Bernardus) pupilli sumus donec (sicut B. Paulus inquit) occurramus omnes in unitatẽ fidei & agnitionis filii Dei in uirum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, ut iam non simus paruuli fluctuantes. Et tanquam pupillis, Deum nobis Angelos tutores ac pædagogos tribuisse testatur Regius Psalmographus, dicens; Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis. Idcirco modo quamcunque

Simile. Simile. Ezc. 13 D. Ber. Ephes. 4 Psal 90.

cunque uenditionem dæmoni, mundo, aut carni factam optime possumus reuocare, siquidem ad illam faciendam nullã facultatem habebamus. Fit autem irrita hęc uenditio, per ueram quam de peccatis nostris agere debemus, pœnitentiam. Eia, fratres mei, estne aliquis uestrum, qui animam suam uendiderit? Estne hic aliquis concubinarius, qui propter carnales diuitias se Sathanæ uendiderit? Est hic aliquis honoris ambitiosus, aut aliquis auarus, qui propter caducam & inanem gloriam, uel propter uilem pecuniam corda sua uendiderunt? soluite, fratres, soluite per salutem uestram, ac remedium animarum uestrarum has infælices uenditiones. O uos miseri, o īfausti, quis uos ita demẽtauit, ut tam bonam opportunitatem contemnatis, illamque pręterire absque utilitate uestra permittatis? Quid, quæso, damnati in inferno darent, si libertatem quæ nunc uobis sese offert, haberent? Si Angelus nomine Dei ad prędicandum illis è cœlo descenderet, qualem pænitentiam agerent, ut se à tantis tormentorum generibus eriperent? Ergo existimate nunc, & animo concipite, iam uos in horridis inferni ignibus ardere, posseque ab illis facile liberari, si uestrorũ peccatorum uerã pœnitentiam egeritis, atque ita ad illam agẽdam uos ipsos incitabitis, animasque uestras, ut ad suum uerum Dominum, uidelicet, altissimũ Deum redeãt, redimetis.

Secundus uero, cui ius suum tribui debet, est unusquisque sibi ipsi. Sed dicetis. O pater id certe prædicare non opus est, nullus enim extat, qui ut sibi prouideat, aliũ pelle, si posset, non exuat. Non id profecto fratres, est ius, quod adinuicem uobis debetis, quin potius magis nociuum quã utile est. Sed quod uobis debetis, est quędam uestrorum appetituum & affectionum mortificatio, & hoc inquit S. Propheta Oseas. Seminate uobis in iustitia, & metite in ore misericordię. Quoniam si seminatis in misericordia, uosipsos, ut oportet, non castigantes nec mortificantes, meteris in iudicio condemnationem. Pro quo est notandum, seminationem nostram esse diuersam à seminatione agricolarum. Illi enim id quod seminant, colligunt, si triticum seminant, triticum colligunt, si uero hordeum, hordeum metent. Non autem si in hac uita lachrymas seminamus, gaudium colligemus, si labores, otium, si paupertatem uoluntariam diuitias, si obedientiam libertatem metemus. Ergo seminate uobis in iustitia, & metetis in misericordia.

Osc. 10.

Tertius denique, cui ius suum reddere debemus, est proximus noster. Ius uero ei debitum a nobis, est bonum exemplũ, quo eum ad bene operandũ prouocemus. In diuinis literis quidam Angelus sanctum Moysem sic alloquutus fuisse legitur. Immolabis Deo super montem istũ. Pro quo in contextu Greco & in paraphrasi Chaldaica habetur. Immolabitis Deo super montem istum. In quo significatur, bonum opus publicum ab uno factum, alios quamplurimus ad id faciendum commouere, atque ita ex immolabis, sequitur immolabitis. Sed proh dolor quam aliter multi faciunt, qui publice delinquere gaudent ac suis deprauatis exẽplis proximum peruertere conantur, sicut illi, de quibus Dominus per Oseam prophetam conqueritur, dicens: Super capita montium sacrificabant, & super colles accendebant thimiama, ideo fornicabuntur filiæ uestræ, & sponsæ uestræ adulteræ erunt. Hoc est, ex publicis parentum & sponsorum peccatis, filię & sponsæ ad se ipsas peruertendum occasionem capiebant. Quapropter egregie S. Thomas inquit peccata publica esse nimis execranda, tum quia peccator publicus uidetur ex maiori contemptu peccare, tum quia cum scandalo aliorũ peccat. Ideo B. Paulus ait. Peccantes coram omnibus argue. Quasi dicat. Nunquam dissimulanda sunt peccata publica, sed obiurganda & arguẽda. Et rationem reddens, addit: Vt & cęteri timorem habeant. Qui hæc tria adimplet, iustitiam facit & iustus est, ac de huiusmodi inquiunt superius adducta uerba: Iustorum semita, quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectã diem. Semitam iustorum uocat Spiritus sanctus piorum hominum uitam, propter coarctationem & rectitudinem conscientiæ, ac propter sanctum timorem, quo reguntur & gubernantur. Horum autem tranquilla & sancta uita, quotidie in melius usque ad perfectam diem augetur. Ad inteligendũ uero quæ sit ista perfecta dies, maxime perpendendum est sanctum Moysem, cum modum quo

Exo. 3. Oseæ. 4 D. Tho. 3. pa. q. 84. ar. 6 ad. 1. 1. Ti. 3.

Deus

Deus omnes dies fecit, numeraret, semper a uespere inchoasse. Factum est (inquit) uespere, & mane dies unus, idest, primus.
Gene 1. Et inferius. Factum est uespere, & mane dies secundus. Ac sanctus Dauid ait: Vespere, & mane, & meridie narrabo, & an-
Psal. 54 nuntiabo, & exaudiet uocem meam. Hūc ordinem numerandi dies a uespere incipiendo, Spiritum sanctum uoluisse intexere existimo, ut uidelicet, per illum significaretur, ordo quem habet dies spiritualis, quo iusti perficiuntur, qui a uespere uitæ actiuæ eorum incipit, statimque mane uitæ contemplatiuæ sequitur, & ita augetur, & crescit usque ad meridiem, in quo umbræ fidei consumuntur, scilicet, usque ad claram Dei in gloria uisionem. In cuius rei mysterium, Christus Redemptor noster uesperi in cruce mortuus est, & mane resurrexit, ac meridie cœlos ascendit: innuens in hoc nos in uesperi uitæ actiuæ debere corpora nostra cruce, & pœnalibus exercitiis mortificare, in mane uerò uitę contemplatiuę, resurgere nouo spiritu ac nouo diuini amoris feruore, tandem postea in claram Dei uisionem ascendemus.

Psal 29 De illis duobus sanctus Dauid ait: Ad uesperam demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Nam in uita actiua, mens in deplorandis peccatis, atque in tolerando aliquid pœnale pro illis se exercet, in uita autem contemplatiua, solet gaudia, & cœlestes consolationes accipere. Appellatur uerò uita actiua uesper, & cōtemplatiua mane, quoniam uesper solet esse ma-
Matt. 16 ne futuri prænuntius. Atque ita dominus
Simile. dixit: Facto (u)e pere dicitis: Serenum erit, rubicundum est enim cœlum. Nam sicut rubedo uespertina, signum est ex qua colligimus, uenturum mane clarum, & serenum futurum esse, sic disciplinæ, flagella, cilicia, ieiunia, atque alia opera pęnalia, quib. uir iustus in uespera uitę actiuæ corpus suum affligit, & macerat, signa sunt aperta, ex quibus colligi potest, mane uitę contemplatiuę splendidum ac lucidum futurum esse, & hoc modo augendo progredi debet usq. ad perfectum diem, s. usque ad claram Dei uisionem. Ecce igitur, fratres charissimi, qualiter iusti nō solum uolunt, ut iustitia sua Pharisęorum iustitiam excedat: uerum etiam omnes qui ueram iustitiam habent, præclaris uirtutum exer-

A citijs anteire, & superare conātur. Maximè etiam oportet, ut iustitia nostra abundet plusquam Scribarum, & Pharisæorū, propter falsam, quam legis habebant intelligentiam: iram enim, & odium cordis, peccatum esse non existimabant, quod hi sūma. Veritas apertissimè reprobat, & condemnat, inquiēs: *Audistis, quia dictum est antiquis, &c. Vsq; Reus erit gehennæ ignis.* Pijssimus Dominus nec solo duntaxat uerbo, aut inordinata uoce uult, ut nos proximos nostros offendamus. Plinius insi- Pli. li. 2.
gnis rerum naturalium indagator, inquit: c. 16.
Regem apum, cum a natura pulchrior ac Simile.
B duplo maior cęteris omnibus, & colore nitidior conditus fuerit, tamen stimulo, quo reliquę apes nocent, priuatum esse. Vbi eiusdem naturę author nos apertissimè docuit, tanto aliquem debere plures molestias, & iniurias pati, atque ad nocēdum aliis esse impotentior, quanto nobilior est, & alios magis antecellit.

Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid aduersus te, relinque ibi munus tuū ante altare, & uade prius reconciliare fratri tuo & tunc ueniens, offer munus tuum. Mi-
C ra docendi ratione dominus his uerbis usus est. Vbi. n. ad summum repentè gradū conscēdit, inferiores omnes in eo complexus est. Satis esse uidebatur dixisse. Si proximum lęseris illum placare, illique satisfacere, solicitè contende, sed nequaquam hoc solo contentus, omni sacrificio, & oblatione ei interdixit, donec offensum fratrem debita satisfactione placaret. Cū uerò ait, ut sacrificium incœptum relinqueret, & opus interrumperet, atq. ad quærendum fratrem quem læserat, ipsumque placandum tenderet, rem hanc magis amplificauit, ostenditque se pacis inter proximos
D maximum esse amatorē. Atq ita B. Chrysost. explicans hūc locum, inquit. Vidi mi- D. Chr.
sericordiam Dei, quæ plus respicit homi- su. Mat.
num utilitatem, quàm suum honorē. Hic c. 5.
præintelligi uult, quod uis opus externū, quo Deum promereri studemus, ut est oratio, ieiunium, carnis afflictio, eleemosyna, & alia id genus. Nihilominus tamen munus pręcellētissimum altaris noui testamēti, Eucharistia est. Itaq; ubi commodè fieri potest recōciliatio, sanctam communionem, præcedat oportet. Vnde B. Hieron. Si munera nostra absque pace nō offerre possu-

possumus quanto magis corpus Christi accipere? Iudicium damnationis sibi conciscit, qui cum Iuda accedit ad sacramẽtum summę pacis. Cæterum, quando munus sit relinquendum in altari, donec reconciliatio fiat, prudentia maxime opus erit. Est enim hoc mãdatum affirmatiuum, quamobrem loci, & temporis circunstantia maxime eget, lex namque spiritus sapientiæ, & intellectus omnia sapienter præcipit. Itaque quo ad animum attinet, absolute dictum est: Vade prius reconciliere fratri tuo, quo ad executionem uerò, nisi commodè fieri possit, non ita. Tu uero, ò homo, qui læsus es, offensori tuo libẽter parce, ut Deus tua etiam scelera remittat, eũque ex toto corde tuo dilige, & dominum propitium habebis. Contemplare quæso, id quod Sanctus Dauid ait, scilicet. Dilexi, quoniam exaudiet dominus uocem orationis meę. Sanctus Propheta hic, quem dilexit, minime explicat, sed Caietanus hoc animaduertens inquit. Attende quo tempore, & ubi sanctus Prophetam hunc psalmum ediderit, & quem dilexit, facile intelliges, tempus namque fuit, cum in spelunca Saulem ipsum persequentem, potens occidere, non interfecit, & tunc tẽporis ait. Dilexi, scilicet, inimicum meum Saulem, quoniam exaudiet dominus uocem orationis meę Hoc est Deum in meis necessitatibus habebo propitium, nã propter eius amorem dilexi illũ, qui me odio prosequebatur. Sic tu, eundem Deum, si hoc ipsum feceris, propitium habere non dubites. Ad cõfusionem autem omnium, qui se maximos Christianos esse putant, uobis egregium dictum ac sententiam hominis ethnici referre uolo. Seneca philosophus inquit. Dissensio ab aliis, reconciliato à te incipiat. O utinam uerba hæc in cordibus nostris scriberentur, & per illa duceremur, magnam profecto gloriæ coronam in cõspectu diuinę maiestatis consequeremur. Ergo, ò Christiane, non expectes obsecro, ut frater tuus ueniam a te postulet, sed tu ipsum inuita. Festina, inquit D. Chrysostomus, inimicum tuum preuenire ad amicitias, ne forsan te tardante, ille præueniat ad rogandum, & de manu tua rapiat pietatis mercedem. Illuminet Deus, atque inflammet suo diuino amore corda nostra, ut posthac ita faciamus, & sic abundantem mereamur gratiam, qua

Ps. 104.

Caiet.

Seneca.

D. Chr. hom. 12 su. Mat.

A comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Marię filius. Amen.

DOMINICA SEXTA post Pentecosten.

Concio I.

Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent, quod manducarent, &c. Marci 8.

B

Loquens sponsa de suo spõso in Canticis ait. Botrus cypri dilectus meus mihi, in uineis Engaddi. Non inquit. Dilectus meus granũ est botri, sed botrus. Quẽadmodum enim in botro non unum, aut alterum granum inueniuntur, sed multa, ita sponsa multa remedia, & beneficia a domino accepisse hic fatetur. Hoc autem donis, quæ S. Ecclesia a Deo, antequam fieret homo accipiebat, rectè applicari potest. Nam postquam liberalissimus hic dominus homo factus est, non solum se botrum appellauit, sed apud D. Ioannem inquit. Ego sum uitis uera, innuens, ꝙ sicut uitis uuis onerata, racemum superat, & antecellit, sic beneficia, quę in homines, postquam factus est homo, Deus confert, illa, quæ olim ante eius sanctissimam incarnationem præstitit, longe antecedunt Huius apertæ ueritatis testimonium certissimum est, id quod D. Matth. eandem, quam hic B Marcus agit historiam narrãs inquit, s. Ascendens Iesus in montem sedebat ibi, & accesserunt ad eum turbæ multę, habentes secum multos cæcos, claudos, debiles, alios & multos, & proiecerunt eos ad pedes eius, & curauit eos.

Simile.

C

Ioan. 15 Simile.

Mat. 15

D

Nequaquã uero contentus est piissimus dñs hæc tot tamque singularia beneficia præstando, sed (ut hic S. Euangelista Mar. ait) Sciens illos non hr̃e aliquid ad mãducandũ. *Conuocatis discipulis suis, ait illis: Misereor super turbã, quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent.* Certè cum aĩaduerto, turbam illam triduo in deserto, sine domo, sine lecto, sine hospitio,

sine

sine cibo,(quę propè iam defecerat) perdurantem, dieique æstum, & noctis intemperiem, cum paruulis etiam, & uxoribus tolerantem, ac super nudam humum cubantē, quid aliud iudicare potero, quam eam fuisse dominicæ præsentiæ gratiam, eam in sanando uirtutem, eam in docendo suauitatem, & eloquentiam, ut homines illi sui quodammodo obliti, usque adeo a diuina illa domini præsentia, & docentis ore suspensi essent, ut neque longioris uiæ, neque inediæ, quę illos iam premere cœperat recordarentur? Optima quidem sese mihi nunc offerebat occasio, ad increpandos huius tempestatis Christianos. Sunt enim aliqui, qui fere nunquam concionem audiunt, quos ego admoneo, ut magnopere perhorrescant, ne super illos, id, quod dominus per Prophetam Oseam Hebreæ gēti ait, incidat. Oblita es legis Dei tui, obliuiscar filiorum tuorum, & ego. Idest. Contempsisti legem Dei (quia ut Beatus Thomas inquit) obliuio paruipensionis est euidens signum: ea enim, quæ magni æstimamus, magis memoriæ insigimus, & in pœnam huius sceleris obliuiscar filiorum tuorum, & ego. Sed quæro, qualiter obliuio in Deo esse potest? Ad hoc Diuus Augustinus respondet dicens. Tunc Deus meminisse dicitur, quando aliquid facit, tunc obliuisci, quando non facit. Et alibi apertius explicuit, quod obliuisci est, non misereri. O terribilia uerba. Quomodo, o peccator qui diuinę legis ita obliuisceris, & concionatores illam tibi in memoriā reuocare uolentes contemnis, hæc uerba non pertimescis?

Osea 4.

B.Th. 12.q.47. art 2.

D.Au.l. 15. de Tr. capi. 16. Idem li. de efficientia diuinitatis.

Si Deus in pœnam tanti sceleris tui non miseretur, quid facies? quid remedii capies? Eisdem namque, quibus antea supernus dominus fuerat minitatus, per Prophetam Ezechielem sic ait. Ecce, ego extendā manum meam super te, & auferam iustificationem tuam, & dabo te in animas odiētium te. Vbi alia translatio habet, Auferam ius tuum a te, & in Hebræo est. Auferam statutum tuum a te, & in contextu Græco legitur, Auferam legitima tua a te. In quarum translationum uarietate significatur, Deus in pœnam grauium peccatorū multoties permittere, homines in tot scelera ac flagitia incidere, ut fidem, legem, obedientiam, atque illa, quæ ipsorum iustificationem adiuuabant, amittant. Et hac grauissima pœna dominus hic infœlicibus peccatoribus minatur.

Ezec. 16

Quid igitur, ò miser, expectas, siquidē iisdem quibus illi ambularunt, uiis incedis? Deus ipse qui luminum Pater est, te illuminet, ut resipiscas, & in meliorem frugem te recipias, atque remedium, siquidē nunc per tempus tibi licet, diligentissimè quæras. Alii autem sunt, qui ad audiendū quidem uerbum Dei conueniunt, sed nō sicut isti uenerunt ieiuni, postquam enim cibis se onerarunt, tunc in Ecclesiam ad audiendam concionem, seu ut potius dicam, ad dormitandum in concione, uel ad propriam, & aliorum attentionem peruertendam confluunt.

Quamuis concio ad populum habita, non sit sacrosanctæ Eucharistię communio, ut ieiuni eam audire teneamini, tamē, ut melius cordibus uestris imprimatur, ieiunos conuenire maximè conducit. In sacra Regum historia legitur. Saui puellas quasdam Hebręas, quæ a fonte ueniebāt, interrogasse. Num hic est uidens? Et ipsę responderunt. Hic est, hodie enim uenit in ciuitatem, quia sacrificium est hodie populi in excelso. Ingredientes urbem, statim inuenietis eum, antequam ascendat excelsum ad uescendum, neque enim comesturus est populus, donec ille ueniat, quia ipsa benedicet hostiæ, & deinceps comedent, qui uocati sunt. Perpendite, obsecro, fratres, qualiter Hebręus populus non afficiebatur molestia, cum ieiuni prophetam sacra peragentem, expectabant. Nunc autem ex uobis, quamplurimi, uiginti horas ludentes, absque ciborum memoria consumitis, & ad concionem uenire, nō potestis, quin prius cibum sumatis, atque ita diuinum uerbum parum dispositi, & minus attenti auditis. Et licet hoc malum sit, tamen multo peius est, uos inordinatis affectionibus, & passionibus, quę effectum uerbi diuini impediunt, plenos ad diuinam concionem audiendam accedere. Beatus Ambrosius inquit, quod sicut illi qui uinum colligunt, dolia, & cados pręparare debent, parum enim prodest, uuas optimas, & uini abundantiam magnam habere, si uasa in quæ mittendum est immunda sunt, ita ad recipiendum diuinum uerbum, corda nostra mandati, ac sanctis affectibus ornari oportet, nam alias ex his, quę in concione

1. Re. 9

Simile.

ne dicta fuerint, parum fructus atque utilitatis percipiemus. Qualiter, obsecro, musicus instrumentum, quod pulsare contendit, concinnare poterit, si ipsum chordas non habet? Impossibile erit illud, si ita est, in consonantiam posse redigi. Quid peccator est, nisi instrumentum sine fidibus, uidelicet, sine timore, & amore? Qualiter ergo a concionatore in harmoniam, dum ita fuerit, redigetur? His similitudinibus dispositionem, qua ad audiendam cęlestem sacrosancti Euangelii doctrinam, ut in mẽtibus uestris operetur, conuenire oportet, facilè intelligetis. Nam idem Dominus per Isaiam Prophetam ait: Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, & cõtritum spiritu, & trementem sermones meos? idest, ad sermones meos. Quibus uerbis ostenditur, quantum diuinæ maiestati placeat ille, qui ab omni inordinata affectione expeditus (hoc enim per pauperculum significatur, & timore plenus ad audienda diuina uerba ex ore prædicatoris accedit. Ideo non inquit. Ad quem aspiciam, sed. Ad quem respiciam, idest, in quo sæpenumero oculos meos, tanquam re mihi gratissima, figam? Valde etiam notandum est, hanc hominum multitudinem, dum esset cum Christo Redemptore nostro in deserto, licèt uictum non habebat, minimè conquestam fuisse, nec Domino dixisse, ut ipsam acceptam eius benedictione dimitteret Quando uerò Israeliticus populus cum Moyse in solitudine erat, cum singularem, & excellentem cibum, uidelicet, manna, quo absque aliquo magno labore fruebatur, haberet tamen in sacra pagina alter ad alterum dixisse legitur. Constituamus nobis ducem, & reuertamur in Aegyptum. Ex quo apparet discrimen, quod inter esse cum Deo aut esse cum hominibus, reperitur. Nam cum Deo, licet cibus non habeatur, uoluptas, & gaudium est, sine Domino autem, quamuis manna sit, omnia amaritudo esse uidentur. Meritò ergo in Sapientia dicitur. Non habet amaritudinem conuersatio illius, nec tędium conuictus illius, sed lætitiam, & gaudium. Hac dulcissima conuersatione Sanctus Propheta, dum per asperas Palestinæ solitudines exulabat, detinebatur, ut ipse fatetur, dicens. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meę, Et alibi. In terra deserta, inuia, & inaquosa, sic in sancto apparui tibi, ut uiderem uirtutem tuã, & gloriam tuam. Hoc est, perinde ac si in Sanctuario tuo tibi assisterem, ita tuam gloriam, maiestatem, omnipotentiam, & perfectionem in hac solitudine contemplor, quod quidem labores meos dulces ac suaues reddit, eosque patienter persero. Idcirco merito in Prouerbiis dicitur. Melius est uocari ad olera cum charitate, quàm ad uitulum saginatum cum odio. Et in Hebręo atque in Paraphrasi Chaldaica clarius habetur. Melius est uocari ad conuiuium oleris cum charitate, & cętera, quod idem est, ac si diceretur. Plus ualet conuiuium oleris cum Deo, quam sine eo abundantes epulæ atque opiparę. Ex defectu autem huius conuersationis, multa mala in mundo oriri solent, ut Beatus Paulus ad Romanos scribens, nos docet. Sicut (inquit) non probauerunt Deũ habere in notitia (idest, quia conuicti sunt, nullam Dei memoriam habere) tradidit illos Deus in reprobum sensum (idest, permisit eos tradi) ut faciant ea, quæ non conueniunt, repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, & cętera. Atque huius ueritatis ratio est apertissima, quoniam actualis, quæ de Deo habetur, memoria, in ipsis mentibus reuerentiam, timorem, & amorem gignit, reuerentia uero, amor, ac timor Dei, obedientiam generat, obedientia autem omne peccatum expellit, ac deficiente memoria Dei, hæc omnia deficiunt, & ita uitiis, & sceleribus locus atque aditus patefit. Hanc eandem causam assignat Sanctus Daniel, circa illorum improborum senum peruersitatẽ. Auerterunt inquit sensum suum, & declinauerunt oculos suos, ut non uiderent cęlum, neque recordarentur iudiciorum iustorum.

Diligamus igitur, fratres, hanc sanctam conuersationem, & in illa dies noctesque consumamus, toto animi conatu laborantes, & contendentes, ab hoc cœlesti Redẽptore non discedere. In Canticis namq. dicitur, sponsus ab sponsa propter ipsius pigritiam, ignauiam, & negligentiã fugisse. Obscuius rei causam quærens ipsum spõsum, in manus percutientium, & spoliantium eam incidit, ut ipsamet fatetur, dicẽs. Inuenerũt me custodes, percusserũt me & uulnerauerunt me, tulerunt palliũ meum custodes

Margin notes: Simile. — Isai. 66. — Num. 14 — Sap. 8. — Ps. 118. — psal. 62. — Prou. 15 — Rom. 1 — Dan. 13 — Cant. 5. — A — B — C — D

custodes murorum. Cane igitur ò anima, A
ne à te hoc summum bonum secedat, sta-
tim enim in manus alicuius, qui te percu-
tiat, uulneret, spoliet, & perdat, scilicet,
in manus mundi, carnis, & diaboli inci-
des.

Ait igitur dominus *Misereor super tur*
bam, quia ecce iam triduo sustinent me, &c.
Vsque, *Quidam autem ex eis de longe uene*
runt. Res plane admiratione digna est, ui
dere rationem, quam gratissimus hic Do-
minus munerum & seruitiorum sibi fa-
ctorum habet. Attendite qualiter dies,
quibus turba illa cum ipso in deserto sue B
rat, & longum iter quod confecerat, ma
gnifaciens, peculiariter enumerat & speci
Lucę 7. ficat. Ita cum Maria Magdalena fecisse
legitur, nam omnia seruitia quæ ipsa in
domo Pharisæi illi exhibuit, singulariter
enumerauit. Et Patriarchæ Abraham fa-
ctum, quod imperio suo egerat glorificās,
Gen. 22 dixit. Per memetipsum iuraui, quia fecisti
hanc rem, & non pepercisti filio tuo uni-
genito, benedicā tibi, &c. Videte quomo-
do omnes illius eximiæ obedientiæ circū
stantias peculiariter commemorat. Non
solum enim ait. Filio tuo, uerum etiam
adiecit, unigenito. O benedictus & glorifi C
catus sit talis Deus. Fœlices, ac beati illi,
qui se totos seruituti eius dicant, & ei li-
bentissime inseruiunt. Inter probos & im-
probos, hoc præter alia discrimen uersa-
tur, quod probi Deum imitantes, benefi-
cia in se collata magni ęstimant, & mul-
tis gratiarum actionibus amplificant. Ita
Deut. 8. sanctus Moyses in Deuteronomio inquit:
dominus Deus tuus introducet te in ter-
ram bonam, terram riuorum, aquarum-
que & fontium, in cuius campis & mon-
tibus erumpunt fluuiorum abyssi, terram
frumēti, hordei, ac uinearum, in qua ficus
& malogranata, & olíueta nascuntur, ter- D
ram olei ac mellis, ubi absque ulla penu
ria comedes panem tuum, & rerum abun
dantia perfrueris, ut cum comederis &
satiatus fueris, benedicas domino Deo
tuo pro terra optima quam dedit tibi. Per
pendite, qualiter sanctus uir, utpote Deo
gratus, excellentias illius optimæ terræ pe
culiariter commemorat, amplificans, &
magnifaciens immensi Dei beneficium.
Ecōtra improbi, quippe qui ingrati sunt,
beneficia accepta paruifaciunt, & con-
temnunt, sicut illi duo maledicti Dathan
& Abiron, qui (ut in Numeris legitur)
sancto Moysi impudenter dixerunt. Nun- Nu. 16
quid parum est tibi, quod eduxisti nos de
terra, quę lacte & melle manabat, ut oc-
cideres in deserto, & ut nostri dominatus
esses? Reuera induxisti nos in terram, quæ
fluit riuis lactis & mellis, & dedisti nobis
possessiones agrorum & uinearum, an &
oculos nostros uis eruere? Hoc per iro-
niam aiebant, quasi dicerent. Promisisti
nobis terram abundantem, & dedisti steri
lem ac siccam solitudinem. Eandem
ingratitudinem omnis populus ostendit
sancto Moysi & Aaron, dicens. Quare Nu. 20
nos fecistis ascendere de Aegypto, & edu-
xistis in locum istum pessimum, qui seri
non potest, qui nec ficum gignit, nec ui-
neas, nec malogranata? O diabolicam
peruersitatem, & hominum nequitiam,
qui cum ingentes gratias diuinę libera-
litati agere deberet, eo quod in terra ste-
rili cibum tam sapidum, & manibus an-
gelorum conditum, & absque labore ip-
sorum comparatum (siquidem ad fruen
dum illo terram colere, aut serere, uel in
ea insudare non opus habebant) eis tri
buebat, tanti beneficii immemores de
sterilitate terræ, & per consequens, de
ipso Domino detrahebant & murmura-
bant, atque ita gratiarum actiones, quas
domino reddere debebant, in querelas
commutabant. Omnipotens Deus per in
finitam clementiam suam nos eripiat, ne
in huiusmodi ingratitudinem prolaba
mur, quin potius tanquam grati minimū
quodque beneficiorum eius magnifacia
mus.

Misereor inquit, *super turbam, quia ecce*
iam triduo sustinent. Sustinere est idem Ps. 129.
quod expectare. Atque ita diuinus Psal-
tes ait. Sustinuit anima mea in uerbo
eius, sperauit anima mea in Domino.
Vbi posterior particula declaratiua est
prioris. Hoc piissimus Iesus ad subuenien
dum illis egenis, pro ratione adducit, in-
quiens: In me hucusque sperauerunt, &
propter mei amorem laboribus & neces-
sitatibus se commiserunt, ideo meæ pieta-
ti conuenit, eis lubentissime subuenire. Si
homines hoc obseruare solent, ut licet
cum magno detrimento suo fiat illis, qui
in ipsis confidunt, opem ferre, & succurre-
re conantur, quanto magis hoc infinitę
Dei bonitati conueniet? Animaduertite,

quanto se periculo senex ille, qui Leuitam in domum suam recipit in Gabaa, subiecerit. Qui nefariæ genti & abominabili, hospitem suum uiolare contendenti, sic ait. Nolite fratres, nolite facere malum hoc, quia ingressus est homo hospitium meum, & cessate ab hac stultitia, habeo filiam uirginem, educam eam ad uos, ut humilietis eam. *O sancta Maria señora*. Quæ fidelitas uiri erga hospitem suum? Eadem uirtute sanctus Loth in hospites, quos domi suæ hospitio recepit, usus est. Nam cum eos turpes & nefandi Sodomitæ profanare uellent, ipse sic illos alloquutus est: Nolite, quæso, fratres mei, nolite malum hoc facere, habeo duas filias, quæ necdum cognouerunt uirum, educam eas ad uos, dummodo uiris istis nihil mali faciatis, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. Quid igitur expectandum est de infinita Dei bonitate, si fidelitas hæc apud homines reperitur? O fratres, si molestias ac labores, quos pro adimplendis appetitibus uestris patimini, ad sequendũ cælestem reparatorem nostrum, diuinamque uoluntatem eius faciendam perferretis, quam singularia diademata & gloriæ coronas consequeremini? Sed, proh dolor, quia ad sustinendum ipsa importabilia onera artes & inuentiones quæritis, ad sustinendum autem Christum Iesum, in iis quæ uobis imperat, nec minimam quidem diligentiam adhibere uultis. Quapropter merito hic diuinus dominus per Prophetam Isaiam conqueritur, dicens. Væ qui trahitis, quasi uinculum plaustris, peccatum. Sumitur metaphora hæc à bobus uel mulis, quæ magnum pondus, quod per se solæ portare non possent, currui iunctę illud facile uehunt. Sic peccatores coniuncti plaustro, facile peccatorum pondera ferunt, alias enim illa supportare non possent. Videbitis hominẽ qui sudore uultus sui, uictum sibi quotidie quærit, & cum hoc se (ut aiunt) tanquam principem induit & componit, atque ad hoc quanto potest ære alieno se opprimit, se pignerat, Versutias facit, mille fraudes cõmittit, ac mille molestias, & angores patitur, solummodo ut eleganter induatur. Vanitas illa qua uult eleganter indui, currus est, qui illa cuncta onera & afflictiones ei portare adiuuat, ne ipse tantum ea sentiat. Videbitis alium, qui per uicos & plateas urbis, in equo seu mula multis famulis comitatus incedit, & qui abundanter & lautè epulatur, redditus autem eius ad dimidium illius pompę non sufficiunt, quam ob causam ære alieno opprimitur, & quotidie à creditoribus affligitur, & molestia afficitur. Si autem quęratur, qua re tot tantaque onera ille perferat, ad hoc ego respondeo, insaniam illam, qua uidelicet, uult ab omnibus nobilis & magnificus haberi, esse currum adiuuantem ipsum ad onera supportanda. Videbitis iuuenem per urbem cum uitę suæ discrimine cursitantem, & alium suis similibus sociatum, qui eo dementię peruenit, ut uiam propter illud quo nunquam fruetur iri & armis propugnare contendit, & alia id genus crimina perpetrat. Si autem illum admoneas, ut ab illis adolescentibus, quorum amicitia familiariter utitur, sese auertat, attendatque offensiones Dei, quas simul cum illis committit, respondet: Domine nunquam uile aliquid, nec abiecto aut infimo homine dignum feci, & nunc minimè faciam, ignobilium enim hominum est, beneuolentiam amici pari amore non referre. Ecce qualiter stultitia illa, qua nobilis & gratus habere conatur, est ueluti currus, quo ille onera, licet grauia sint, uehit. Denique esset infinitum si modo onera, quæ miseri peccatores sustinent, uelim numerando percensere. Nam sicut boues currui iunguntur, sic isti alicui fallaci fundamento, aut inani cogitationi adhærent, qua uelut curru onera eis tam grauia non uidentur. Idcirco ait S. Propheta: Væ uobis, qui trahitis quasi uinculum plaustri peccatum. Hi uero, qui onera teterrimi Sathanę sic perferunt, nihil propter Dei amorem sustinere uolunt quamobrem cœlestis conuiuii participes minimè erunt, ipse nanque Dominus, illos qui eum sustinet, inuitare solet. Sed, ò bone Iesu, & hominum amantissime, quot annos patienter expectasti & sustinuisti nos, antequam ad te ueniremus? Sanè pigritiæ nostrę quasi oblitus rationem duntaxat trium dierum habes, quibus nos æquo animo misericordiam tuam expectantes, non desperamus. Videte, obsecro, summi Numinis stupendam tolerantiam, Tacui semper, silui, patiens fui. Et iterum clamat: Laboraui sustinens.

Margin notes: Iudi. 19. — Gen. 19 — Isa. 5. — Simile. — Simile. — Isa. 42. — Isa. 1. — A — B — C — D

Misereor super turbam, quia ecce iam tri-
Mat. 15 *duo sustinent me.* B. Matthęus pro, sustinēt me, inquit, Perseuerant mecum. Hæc est una præcipua diuinæ miserationis causa, s. boni operis perseuerantia. Inter ea, quæ in hoc mundo magis deploratu, & pluribus lachrymis digna sunt, est parua, quam in bonis habemus perseuerantia: nam cum incipimus, statim deficimus, quod plerunque diuitibus, & deditis uoluptatibus contingere solet. Quibus illud sancti Prophetæ Dauidis exprobrare possumus, scilicet: Filii Ephraim intendentes, & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli, nō custodierunt testamentum Dei, & in lege eius noluerunt ambulare, & obliti sunt benefactorum eius. Filii Ephraim, i. Abundantes. Isti licèt per uiam domini ambulare incipiant, in ea tamen perseuerare minimè uolunt, sed in die belli, uidelicet in die tentationis conuersi sunt. Sunt aliqui, qui dicunt: Ego post hac castitatem seruabo, imò si uxor mea è uita migrauerit, alicui religioni medicabo, & statim minima quaque tentatione, uel oblata occasione, in solitas turpitudines reuertitur. Sed pauper cum iam laboribus sit assuefactus, tanquam ueteranus miles est, qui licèt supra se globorum nimbum, aut multitudinem cadentem aspiciat, nunquam se tradere, uel subiicere vult. Ille uerò qui delicate sibi indulget, est ueluti equus, qui cum in stabulo omni cura, & diligentia pertractetur, ubi primum strepitum aliquē bellici tormenti audit fugit, & a nemine potest detineri. Hoc in primis oritur ex eo, quia iste Dei beneficia in se collata obliuiscitur. Et obliti sunt benefactorum eius. Vbi illud, Et, est causale, & est sensus: Conuersi sunt in die belli, quia obliti sunt benefactorum eius. Tum etiam quia cōmuniter huiusmodi homines propter timorē inferni, magis quàm propter Dei amorem conuertuntur, & isti minus perseuerare solent. Cum Aegyptii multis Dei flagellis ac plagis opprimerentur, metu potius, quā uoluntate commoti: Vrgebant (inquit sacra pagina) populum Israel exire uelociter de terra. Et statim eos pœnituit, ipsumq; populum Israel persecuti sunt usque ad mare, ubi suorum scelerum pœnam luentes, summersi sunt. Ita delicati ac diuites facere solent, qui metu potius, quàm amore, peccata a se expellunt, & ea confitentur, postea uerò minima quaque occasione adducti, ad ea redeunt, ipsa ad se trahere conantes, quousque hac infælici lite in inferno summergūtur. Agitur (fratres mei) in omni uirtute persistite, si diuinæ misericordiæ participes esse uultis. Ac ne in die belli, i. in die tentationis superemini & terga uertatis, in oratione etiam permanere, sicut B. Hier. qui acriter a dæmone tentatus, opem domini implorans, tamdiu in oratione perseuerauit, ut ipse de se in epistola ad Eustochium dicat: Memini me clamantem, diem crebro iunxisse cum nocte, nec prius a pectoris cessasse uerberib. quàm rediret domino imperante tranquillitas. Discite etiam ex hoc, fratres, cui potissime eleemosynam exhibere debeatis, nempe omnibus, sed pręcipue iis, qui Christum Iesum sequūtur, eique diu ac noctu inseruiunt, laudes atque encomia indesesse persoluunt. Vnde B. Paulus ait: Operemur bonum ad omnes, maxime ad domesticos fidei. Valde etiam hic notandū est, Dominum, ut hoc conuiuium faceret, pręcepisse turbę discumbere super terram. Credendum autem est, eos recto ordine sedisse, ut facilius eis sacrosancti Apostoli possent ministrare, & ut in eo significaretur Deum illos qui ordinem seruant, uelle inuitare, ipse namque dominus rerum ordinem magnopere diligit. Quapropter D. Paulus uehementer gaudebat, eo quod illum Colossenses seruabant. Atque ita ait illis. Spiritu uobiscum sum & si corpore absens, gaudens uidens ordinem uestrum. Et inter cætera, quæ Deus Ecclesiæ promittit, unum est, agnos pascendos nō utrunque, sed ordine seruato. Pascentur (inquit S. Isaias) agni iuxta ordinem. Itaque quoties fines ordinis transigimus, & inordinate siue uerbis, siue comedendo, siue uestiendo uiuimus non agni sumus, quoniam agni pascuntur iuxta ordinem. Inter alia, quæ Reginæ Saba in domo Salomonis uehementer placuerunt, ipsamque in admirationem rapuerunt, fuerunt ordines ministrantium. Atque ita unum ex his, in quibus pulchritudo sanctæ Ecclesię consistit, & quod magnopere Deo, & Angelis eius placet, sunt ordines ministrātium, i. Christianorum. Vnde Beato Iob Dominus ait: Nunquid nosti ordinem cęli, & pones rationem eius in terra? Quid est rationem ordinis cœlestis ponere in terra?

Marginalia: Psal 77 — Simile. — Simile. — Exo. 12. — B. Hier. ad Eustach. — Galat 6 — Colo. 2 — Isai. 5. — 3. Re. 10 — A, B, C, D

terra? nisi quod quemadmodum inter ipsos spiritus cœlestes, & angelicos ordo seruatur, sic immitationem eorum homines in sacrosancta Ecclesia, ut digni sint cœlesti conuiuio, se disponere debent. Voluit etiam diuinus magister, ut illi homines, antequam saturarentur, sederent, ut intelligeremus, necessarium nobis esse, si saturitatem uolumus, unumquemque nostrum in loco, in quo Deus illum posuit, sedere, uidelicet, quod artifex in loco artificis, mercator in loco mercatoris, & nobilis in loco nobilis sedeat. Hoc Diuus
1.Cor.7 Paulus erudiuit, dicens. Vnusquisque in qua uocatione uocatus est, in ea permaneat. Seruus uocatus es, non sit tibi curæ (idest, ne efficiaris molestia, nec fatigeris, ut libertatem consequaris, in ipsa namque seruitute, gloriam poteris adipisci) qui enim in domino uocatus est seruus, liber tus est domini. Similiter qui liber uocatus est, seruus est Christi. Vultis (fratres mei) causam, & rationem cognoscere, quare mundus tantam patitur diuitiarum famē, ut uix in eo homines saturentur? Ratio (meo iudicio) est, quoniam ipsi in loco, ubi eos Deus posuit, esse nolunt. Artifices enim in sedili mercatorum sedere uolunt, hoc est, filias suas dotare, & se ad instar mercatorum induere uolunt, mercatores uero sedile ingenuorum equitum cupiūt, equites comitum, & ducum locum obtinere uolunt, comites denique ad ducū pompam, & Regum amplitudinem contendunt. Atque ita omnes fame & necessitatibus oppressi uiuunt, & ut statum suum, & naturæ conditionem, quæ nulli ipsorū satisfacit) amplificent atque augeant, alii aliorum bona usurpant. Quibus uerba il
Haba.2 la Prophetæ Habacuc optime quadrant, scilicet: Væ qui congregat auaritiam malam domui suę, ut sit in excelso nidus eius, & liberari se putat de manu mali. Cogitasti confusionem domui tuæ, concidisti populos multos, & peccauit anima tua, quia lapis de pariete clamabit, & lignum, quod inter iuncturas ædificiorum est, respondebit. Multi enim, ut suum statum amplient. & nobilitent, proximis suis, quantum possunt, damnum inferunt, uæ illis, quia propriæ ipsorum diuitiæ contra eos in die iudicii clamabunt. Igitur (fratres mei) quiescite in loco, & statu, quem dominus uobis dedit, in eo recto ordine

A uiuite, & gaudium ac saturitatem facillimè habebitis, imò & uobis multa supererunt, quibus pauperibus subuenire possitis, & mereamini diuinam gratiam, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA Sesta post Pentecost.

Concio II.

B

Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent, quod manducarent, &c. Marci 8.

SAnctus Propheta Zacharias inquit, nomine Dei, sibi a quodā Angelo uerba hæc fuisse dicta: Reuertar ad Ierusalē in misericordiis, domus mea ædificabitur in ea, & perpēdiculum extendetur super Ierusalem. Ex quo apparet, perpendiculum quo in terris domus Dei ædificata fuit, è cœlo descendisse. Vbi diuina Sapientia docuit, nos si domicilium ac domus eius esse cupimus, debere ędificari, & duci perpendiculū, quod æternus Pater nobis e cœlo misit, uidelicet, per Christum Redemptorem nostrū, & unigenitum Filium eius, ipsum totis uiribus nostris, atque animi conatu, in uirtutibus quas in uita sua operatus est, imitantes, inter quas una ex præcipuis, in qua eum sequi debemus, est misericordia. Zach. C

D Cum dominus per prophetam Isaiam Hebręo populo, & in ipso nobis regulam ac normam, qua duci, & gubernari conducit, præberet, sic ait: Leuamini, mundi estote, auferte malum cogitationum uestrarum ab oculis meis. Quiescite agere peruerse, discite benefacere, quærite iudicium, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite uiduam, & uenite, & arguite me, dicit Dominus. Si fuerint peccata uestra, ut coccinum, quasi nix dealbabuntur, & si fuerint rubra quasi uermiculus, uelut lana alba erunt. Ac si dice- Isai. 1.

diceret. Si peccata uestra coram oculis meis sanguine fluunt, & ultionem contra uos postulant: si uultis, in me ad iram non prouocent, lauamini. Peccatum (ut inquit Scotus & Alexander de Ales) mentem quadam macula inficit, quæ (sicut eisdem placet) est priuatio pulchritudinis spiritualis. At uero Diuus Augustinus hanc maculam in Dei imagine, quæ in ipsa anima impressa est uidetur collocare. Quemadmodum enim imago, quæ in lutum incidit, ita inficitur & fœdatur, ut uix imago esse uideatur: sic anima quæ in peccatum mortale labitur, polluitur & maculatur. Ait igitur Deus: Si animas uestras peccatorum immunditiis inquinastis, lauamini. Mundus duo habet lauacra, uidelicet, numos, & fauores, nec aliquod saponis genus ita maculas ex panno emundat, sicut hæc duo purgare solent. Licet enim quis improbus ac nefarius sit, si numos fauoresque habet, in tribunalibus hominum facillime purgabitur: at coram Deo, impius non nisi uera pænitentia mundatur. Et non solum (inquit cœlorum supernus Rex) oportet, ut peccatores lauentur; sed addit, Mūdi estote. Hoc est, in ipsa perseuerate mundítia, & ad hoc auferte malum cogitationum uestrarum ab oculis meis. Idest, cū in corda uestra cogitationes malæ intrare cœperint, omni cura & diligentia illas statim auertite: ipsę enim sunt fons & origo omnium malorum. Non ait. Cogitationes improbas ne in corda uestra ingredi permittatis, hoc namque in manu hominis nequaquam est. Atque ita Dominus per prophetam Ieremiam dicit. Vsq. quo morabuntur in te cogitationes noxiæ? Morabuntur, inquit, & non ingredientur, quia ut ait Beatus Gregorius, In bona corda cogitationes illicitæ ueniūt, sed morari prohibentur. Et in Apocalypsi Beatus Ioannes inquit, Se uidisse simile filio hominis, uestitum podere, & præcinctum ad mammillas zona aurea; caput autem eius, & capilli erant candidi, tanquam lana alba & tanquam nix. In quo significatum est, caput, uidelicet cor hominis, tunc capillos albos id est, cogitationes mundas ac licitas habere, cum uiscera & pectora charitate circundata retinet. Nam quod noxię cogitationes diligēter ab humano pectore amoueantur, ut lici-

Sco. li. 4 dist. 14 Alex. de Al. 2. p. q. 14. D. Aug. d saluta rib. documentis. 8. ca. Simile. Iere. 4. D. Greg. li. 17. moral. c. 10 Apoc. 1

A tæ in eo duntaxat remaneant, ab ipsa charitate prouenit. Vt autem Dominus magis hæc omnia peccatoribus persuaderet, adiecit. Quiescite, agere peruersè. Quasi dicat, Aduertite ingentem laborem & afflictionem, quam peccatum ipsum secum affert, & nolite cum laboribus æternam damnationem comparare. Sed quoniam non sufficit ad integritatem iustitię, desistere a malo, nisi etiam, id quod rectum est agatur, adiunxit. Discite benefacere. O cœlestem doctrinam, & omni studio amplectendam; fœlices illi qui eam sequuntur. Vt quis theologiam B sciat, aut eius pontificiū, seu ciuile, uel etiam medicinam, oportet unam quamlibet harum scientiarum multis annis addiscere, quod si eis non dat operam, nunquam profecto eas cōparabit. Multo igitur minus rectè operari, ac bonus eē sciet ille, qui id, non discit, & consequi omni studio conatur. O magnam filiorum Adę cæcitatem, qui absque studio & labore, boni se esse existimant. Dic mihi homo quot annos theologię uacasti? Et tu, quot annos iuri pontificio? Et tu, quot annos philosophiæ? Certe si plurimos annos in eis studiis consumpsisti, doctus C euades. Tu uero quantum temporis ut bonus esses, impendisti? Nullum equidem. Ergo nunquam bonus eris. O charissimi in Christo fratres, quare cum tantum temporis in comparandis scientiis humanis consumitis, duas saltim horas diei in addiscenda scientia bonitatis non eligitis? Discite bene agere, discite uestras inclinationes superare, discite appetitui uestro non succumbere, discite passiones & inordinatas affectiones a cordibus uestris radicitus euellere; & discite humiD les, pii, & casti esse. O Christe Iesu uitæ reparator, & mundi magister, quin in sacratissimæ Crucis cathedram ascendisti, ut paupertatem, patientiam, humilitatem, mansuetudinem, obedientiam, & ineffabilem charitatem in ea doceres te oro atque obsecro, ut hos fratres meos has diuinas lectionem erudias, & fælices illi, qui eas a te omni cura & solicitudine addiscere laborauerint. Hic, hic, fratres mei, discite bene agere. Sed ualde notādum est, quod cum Dominus nobis dixerit, Discite bene agere, statim bona opera, in quibus nos exercere debe-

Simile.

mus cœpit numerare, dicens. Sebuenite A oppresso, iudicate pupillo, defendite uiduam. Quæ omnia sunt pietatis, & misericordiæ opera. O infinitæ sapientiæ Deus, nunquid omnia bona opera in opera misericordiæ resoluuntur? Minime quidem. Sed hęc in præsentiarum peculiariter referre uoluit, ut doceret nos, si in operibus misericordiæ exercemur, inde facilè disponi ad obtinendum diuinum fauorem, ut alia omnia recte facta ac bona opera agere sciamus. Quamobrem ī principio huius concionis diximus, unam ex præcipuis uirtutibus, in qua Christum Redemptorem nostrum nos imitari oportet, esse misericordiam. Beatus Iob de seipso sic ait: Ab infantia creuit mecum miseratio, & de utero matris meæ egressa est mecum. Hic locus singularis est, quo ex sacra Scriptura, conuincitur, ponendas esse uirtutes infusas, siquidem sanctus Propheta hic ait. De utero matris meæ, egressa est mecum miseratio. In quo aperte fatetur, se illam diligentia sua minime comparasse, imo potius a potenti Dei manu obtinuisse, quæ in ipso, utpote uiro prudenti, & grato, ab infantia in dies creuit, quod certe non parum bonum reputandum est. Nam plurimi sunt, qui suapte natura in bonum sunt propensi, & ui quodammodo illam optimam ingenii propensionem deprauant, & amittunt. Quocirca, siquid in aliquam misericordem esse, donum Dei & ualde necessarium est, illud instanter ab ipso summis precibus contendere maxime oportet, ut tandem illo suffulti, & ornati, nostris proximis in suis necessitatibus opem feramus, & diuina misericordia digni afficiamur. Merito Raab (ut sacra pagina refert) exploratoribus, quos domui suæ accepit postquā ipsos a morte eripuit, dixit. Nunc ergo, iurare mihi per Dominum, ut quomodo ego misericordiā feci uobiscum, ita, & uos faciatis cum domo patris mei. Ita qui Domino in pauperibus eius, dum uixerit, succurrerit, & cum eo usus fuerit, misericordia confidenter, & iusto titulo ab eo poterit misericordiam postulare. Econtra uero (ut Diuus Iacobus asserit) Iudicium sine misericordia fiet illi, qui non facit misericordiam. O tonitruum terribile? quis deo stupens, & graui somno sopitus est, qui non excitentur? Ex hoc infertur, quanta obligatione Christiani ad eleemosynam erogandam astringantur, qui alias non plecterentur pœna æterna in misericordes. Hinc Beatus Ambrosius illam stupendam sententiam, & in cordibus nostris scribendam protulit, scilicet. Pasce esurientem, si non pauisti, occidisti. Quis ergo hæc audiens, totis uiribus hanc uirtutem adipisci non contendit?

Job 1.3. — Iosue. 2 — Iaco. 2. — D. Th 2.2.qu 32.ar.5 — D. Am.

Quapropter (charissimi fratres) si in hoc uultis optime procedere, oculos in cœlestem magistrum nostrum uertite, qui in B sacro hodierni Euangelii lectione, illud mirabiliter docet, quę sic incipit. *Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent q̃ manducarent, cōuocatis discipulis ait illis, Misereor super turbam, &c.* O admirabilē Iesu Christi humilitatem & clementiam: qui filius Dei altissimi est, qui sapientia Patris uocatur, is nūquam dedignatur Apostolus rudes cōuocare, & ueluti ab illis in re tam graui tāque seria consilium audire. Hinc discant Reges & prælati, quos Deus posuit in Ecclesiā, negotia, quę magni momenti sunt absque multorum con C silio non expedire. Salomō enim ait. Qui autem sapiens est, audit consilia. Ecce quomodo sapientis signum est, consiliū aliorum audire. Idem etiam inquit, Erit salus, ubi multa consilia. Ergo ubi consilium defuerit, infirmitas non deficiet. Et B. Bernardus dicit. Omnia illi desunt, qui sibi nihil deesse putat. Licet autem principibus, & prælatis aliorum consilium capere magis oporteat (eorum enim negotia grauiora esse solent) tamen hæc sacra doctrina omnibus perutilis, & necessaria est. Aliqui seipsos excusare solent, dicentes. Tanta iracundia, & furore in hac re D inflammatus fuit, ut cōsilium sumere nō fuerit in mea potestate. O egregiam excusationem. Imo potius quia ira excandescebas, & iracundia in te dominabatur, illud capere debebas. Insanus enim, & mentis inops esset cæcus ille, qui diceret. Nolo doctorem, quia non uideo, imo quia cœcus es, & non uides, doctore indiges. Sic qui præ furore, & iracundia cæcus est, & ueluti torris absque oculis factus, tunc opus habet consilium accipere. Quantuis Rex Assuerus ethnicus erat, & quia regina Vasthi uxor sua imperium

Pro. 24. — Pro. 24. & 11. — D. Ber.

ipsius

Simile ipsius contempsit, iratus est tamen; iracundia illa duci noluit, sed prudētes uiros super negotio cōsuluit. Atque ita sacra scri-
Esth.1. ptura inquit: Iratus Rex, & nimio furore succensus, interrogauit sapientes, qui ex more regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio, scientium leges ac iura maiorum. Quanto ergo maiori studio Christiani homines hoc facere tenentur? Maxime autem oportet ut uiros Apostolicas sapientia ac sanctitate plenos consulamus, nam si ita non fit, multorum malorum consilium huiusmodi causa
Eze. 19. erit, ut apud S. Ezechielem apparet. Vbi legitur, quod uidens Dominus desolationem populi dixit ille sancto Propheta. Assume planctum super principes Israel, & dices. Quare mater tua leæna inter leones cubauit, in medio leunculorum enutriuit catulos suos? Vnde ingens malum ortum est uidelicet. Et eduxit unum de leunculis suis, & leo factus est, & didicit capere prędam, hominemque comedere. In quo apertè significatur, quod ideo Rex aut princeps aliquis, tyrannidem & crudelitatem in subditos exercet, quia inter leo-
Ps. 100 nes, hoc est, improbos & crudeles consiliarios educatus est. Non ita Sanctus Dauid faciebat, qui de se ait. Ambulans in uia immaculata, hic mihi ministrabat, qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum. Heu proh dolor, quam pauci sunt modo, qui hunc Regem inclytum imitentur, quin potius iam
2. Ti. 4. nunc ad eam temporum calamitatem peruenisse uidemur, de qua D. Paulus inquit. Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus.

Ait itaq. Dominus. *Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me.* His uerbis supernus magister nos docet, cui præcipue eroganda sit eleemosyna; nam licet omnibus pauperibus fieri debeat, iustis tamen & sectatoribus Iesu Christi potiori iure debetur. Idcirco in sacra Scri-
Eccl. 12 ptura dicitur. Benefac iusto, & inuenies retributionem magnam, & si non ab ipso, certe a Domino. Vbi Vatablus legit. Be-
Vatab. nefac pro ut reportes precium ingens, &
Psal. 15 Propheta Regius inquit, Sanctis qui sunt in terra eius, mirificauit omnes uoluntates meas in eis. Pro quo alius uertit, erga

A sanctos, qui sunt in terra & pręclaros, omnis uoluntas mea. Quia supra dixerat. Dixi Domino Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges, ait nunc se uellem misericordiam eius cum sanctis ipsius exercere, siquidem ipse bonis hominum non eget. Quanquam autem pauperes improbi sint, & eleemosynam non mereantur, tu ad eos non attendas, sed ad ipsum Deum propter quem illam præcipue erogas. In sacra Regum historia Rex
Dauid cuidam filio Ionathæ nomine Miphiboseth utroque pede claudo, dixit. 2. Re. 9.
Ne timeas, quia faciens faciam in te mi-
B sericordiam propter Ionatham patrem tuum, & restituam tibi omnes agros Saul patris tui, & tu comedes panem in mensa mea semper. Sic licet pauper utroque pede claudus sit, nec patientiam in aduersitate, nec humilitatem in paupertate habet, tu non ipsum, sed patrem eius Iesum Christum aspice, & propter illum necessitati egentis succurre. Antequam hi famelici cibum à Domino postulassent, ipse in eis oculos clementiæ suæ ac misericordiæ collocauit. O utinam in cordibus nostris uera misericordia regnaret,
C certe non opus esset, ut pauperes a nobis precibus importunis eleemosynam peterent. Nam (ut inquit Diuus Augusti- D. Aug.
nus) Misericordia est alienæ miseriæ in lib. 9. de
corde nostro compassio, qua utique si ciuita.
possumus, subuenire compellimur Et Bea Dei. ca.
tus Isidorus ait, compassionem uocari mi- 13. B Isi
sericordiam, quia miserum cor facit dolēs dor. li. 9.
de aliena miseria, & quia ac compassio- Etymol.
ne caremus pauperibus, licet magnos cla- 1. Ioã. 3
mores mittant, remedium adhibere nolumus. Omnia hæc ex defectu charitatis proficiscuntur, sicut Beatus Ioannes testatur, dicens. Qui habuerit substantiam
D huius mundi, & uiderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit uiscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? impossibile uidetur, quo- Simile.
niam ferrum durius est hominis corde, & ignis diuini amoris fortior est igne materiali, si uero ignis materialis ferrum durissimum mollificat, multo melius diuinus amor humanum cor emolliet. Ergo si impossibile est, ferrum diu esse in fornace, absque eo quod emolliatur, impossibilius profecto erit, humanum cor in fornace charitatis esse, abs-

que eo quod uiscera eius misericordia commoueantur. Hi uero, qui ad elargiendum proterui & duri sunt, ad accipiendum facillimos se prestant, ad instar spongiæ, quæ facile liquorem in se missum recipit: illum autem, non nisi prius comprimatur, a se emittit. Sic istos oportet premere, & precibus quodammodo uexare, ut obolum pauperi egenti præbeant. Alii etiam sunt, qui non solum erga pauperes ita se gerunt, sed sunt tanquam uas quoddam fictile undequaque circumclusum, quod nullum foramen præter tenuissimam rimam habet, Hispane, *Alcancia*. In quod si numos mittas, ipsum quidem in se illos recipit, sed postquam intus sunt, nihil ab eo extrahi & educi potest, quanquam illud millies huc atque illuc inuoluas & inuertas. Itaque ut numis ipsis fruaris, opus est ibi uas ipsum frangere, & postquam fractum est, numi circumcirca sparguntur. Sic auari, qui nimia cupiditate & desiderio bona temporalia accipiunt, licet postea prædicatoribus multis repræhensionib. inuoluantur, & increpentur, atque a pauperibus concutiantur, nihil ad operandum aliquod opus pium commoueantur, quousque Deus illos morte confringit, & tunc ipsis inuitis, omnes opes & res familiares eorum, per heredes, clericos, ac pauperes sparguntur & diuiduntur. O miseros uos, siquidem absque utilitate uestra, plurimi facultatibus & diuitiis, quas sudore nimio comparastis, fruentur.

Simile.

Simile.

Sap. 2. Amici sancti prophetæ Iob, uidentes ipsum in sterquilinio sedentem, sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus, tantaque fuit immanitas eorum, ut nullus ei, nec pannum quidem, quo uir sanctus uulnera sua mundaret, elargiretur. O terribilem inhumanitatem hominum, qui uidentes amicum suum testa saniem radentem, ei in tam graui necessitate opem ferre & auxiliari noluerunt. Signum profecto erat, illos plus crudelitatis quam compassionis habuisse. Deum igitur (fratres mei) obsecrate, ut uobis corda compassiua præbeat, atque ita pauperes contemplantes, eorum necessitatibus subuenire curabitis. In sacra Regum historia legitur, Regem Achab (postquam tres anni sterilitatis trāsacti sunt, & fames adhuc in Israel increpuerat) dispēsatori do

3. Re. 18

mus suæ dixisse: Vade in terram ad uniuersos fontes aquarum, & in cunctas ualles: si forte possumus inuenire herbam, & saluare equos & mulos, & non penitus iumenta intereant. Diuiseruntque sibi regiones, ut circuirent eas. Achab ibat per uiam unam, & Abdias per uiam alteram seorsum. Quid, o Rex, non sunt tibi alia negotia, in quibus occupatus te exerceas? Nonne esset melius dicere? Quæramus uictum, & necessaria uiduis, pupillis, atque aliis pauperibus, quam circuire terram ad quærendam herbam mulis, & equis tuis sustentandis? O rem lachrymis
B & commiseratione dignam, uidere Christianos quamplurimos, qui in quærenda herba ad alendos equos, & multo plus in recreandis propriis sensibus ac corporibus suis obliti fere proximorum suorum, soliciti sunt & occupantur.

Misereor super turbā, quia ecce iam triduo sustinent me. Ex his uerbis sequitur, illos qui Iesum Christum in laboribus, & necessitatibus sectantur, fiduciam magnam, & securitatem habere posse. Quapropter uobis hodierna die (fratres charissimi) id quod sanctus Samuel populo Israelitico dicebat, in medium propono,
C uidelicet. Nolite recedere a tergo Domini, & nolite declinare post bona, quæ non proderunt uobis. Id est, Ne in hominibus confidatis, sed Domino uere, & ex animo seruite, atque in eo omnem fiduciam uestram collocate, & ita solatio pleni uitam ducetis. At, ut uerum fatear, hanc doctrinam surdis me prædicare existimo. Quis enim afflictus & necessitate oppressus in Domino sicut decet quadam animi fortitudine confidit? Hoc autem magis dolendum, & multis lacrymis deplorandum est, quod cum in laborib.
D hanc fiduciam penitus fere contemnamus ad perpetranda scelera ei fortiter ac misericordiæ Dei cōfidenter adhæremus. Itaque uix aliquid est, quod nos ita ad peccandum ex parte nostra commoueat, quam grandis misericordiæ Dei fiducia. Sæpenumero alicui solet euenire, ut cum multa, quæ ad uitam propagandam necessaria sunt, non nisi per fraudem, & grauia scelera committēdo, obtinere posse existimet, ipse tunc minime recordetur, se Deum Patrem habere, & in eo (ut ratio postulat) siquidem infinitæ misericordię

3. Re. 12

cordię

cordiæ est, confidere debere. Quemadmodum S. Dauid faciebat, qui sic ait. Tu autem Domine ne elongaueris auxiliũ tuũ à me. Vbi alia translatio habet. Ne elongaueris auxilium meum a me. Auxilium Dei sãctus Propheta suum uocat quoniam ipse Deus, illud ijs qui (vt equum est) in eo confidunt promisit, atque ita ueluti rem sibi debitam Regius propheta suum appellat. Hac igitur sancta fiducia destitutus, se totum in fraudibus & latrocinijs aliisque iniustitiis exercet. O te infœlicem peccatorem, qui ad scelera committenda in Dei misericordia confidis, dicens. Licet peccauerim, infinita tamen est Dei misericordia, ipse mihi ueniam præstabit. Vt autem peccare desinas, & a peccato desistas, in eadem misericordia Dei minime confidis pro comperto habens illum tibi, si ulterius flagitia non committis, opem & auxilium laturum esse. O cæce, cæce, quãto cum periculo falleris. Dic obsecro, si Dominum misericordem esse, & qui tibi scelerum tuorum ueniam condonabit, confiteris, quare multo apertius non fateris, illum tibi in necessitatibus tuis, ac laboribus, absque hoc quod peccata committas profuturum? Eum misericordem erga flagitia tua reputas, & in necessitates tuas crudelem ac negligentem? O cœli, ò terra, super tanto scelere ac perfidia obstupescite. Disce ergo (fratres charissime) disce, te totum ac tua diuinæ misericordiæ credere & committere, atque ita in maioribus aduersitatibus cũ Regio Psalmographo dices. In pace in idipsum dormiã & requiescam, quoniam tu Domine singulariter in spe cõstituisti me. Vbi B. Hieronymus uertit, singulariter in spe securum habitare fecisti me.

Psal. 21

Psalm. 4

Et respõderunt ei discipuli. Vnde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine? Antea, uolẽs Dominus miraculum illud, quando quinque panibus saturauit quinque millia hominum, facere Beatum Philippum interrogauit. Vnde ememus panes, ut manducent ij? Ipse uero respondit. Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque modicum quid accipiat. Non miror Philippi diffidentiam, qui quamuis alia Domini miracula uiderat, hoc tamen nouum miraculi genus, quo sine commeatu populus erat reficiendus, nondum uiderat. Sed isti, qui

Ioan. 6.

A paulo ante uiderant, maiorem hominum turbam in deserto minori panum numero satiatam, cui & ipsi panum & piscium fragmenta ministrauerant, & duodecim cophinos fragmentorum, ex iis quæ saturato iam populo superfuerant, Domino præcipiente collegerant, quomodo tam breui temporis mora interiecta, quod ipsi uiderant, manibusque tractauerant, obliti sunt: cur ad hunc modum non philosophari sunt? Qui potuit exigua annona tot homines pascere, poterit utique & idsum modo facere, quod antea fecit. Quam facile ergo erat, quærenti Domino respondere, Tibi Domine omnia possibilia sunt,

B sicut antea fecisti, fac modo. Quis quæso, fratres, adeo tardus atque hebes ingenio esset, qui non hanc responsionem in promptu haberet? Non dubium, quin aperte hoc argumento colligamus, non Philippum modo, sed omnes etiam discipulos, qui huic consilio interfuerunt, tardissimos ingenio fuisse, qui sic in Meridiana luce caligabant, ut nec hanc rem ideo perspicuam assequi possent. Quos Dominus ideo tales elegit, ut incomparabilem diuinitatis suæ potentiam hac ratione declararet, qui talibus instrumentis uniuer-

C sum potuerit mundum superare, tyrannorum uim astringere, aras & templa idolorum euertere, & dijs repudiatis, crucifixũ inter latrones hominem pro illis Deum uerum mũdique conditorem prædicare. Volens igitur Dominus necessitati corporali suorum sectatorum subuenire, ac sacros discipulos illuminare, quærit ab illis, quot panes haberent. At illi septem se habere dixerunt.

Et præcepit turbæ discũbere super terrã. Omnibus discumbere imperauit, neminemque ab illo conuiuio excepit, in-

D nuens in hoc se ex parte sua, uelle omnes saluos fieri. Atq. ita Diuus Ioannes agens de fausto sacri Euangelii nuntio, inquit, Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Nunquid magnatibus tantummodo uel Regibus aut principibus hanc potestatem concessit? Minime profecto, Quibus ergo? Iis qui non ex sanguinibus, nec ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, sed ex Deo nati sunt, hoc est omnibus illis qui carni & sanguini renuntiare, & Deum induere uoluerint, siue pauper, siue diues sit, uel nobilis, aut ignobilis. Ideo B. Apostolus

Ioan. 1.

Paulus

Paulus respondens huic quęstione uidelicet Quis maius ius in sacrosancto Euangelio haberet, Iudaei utrum an Gentes? quoniam Iudęi affirmabant, illud sibi iure hæreditario pertinere, siquidem & ad ipsos promissio facta erat, & ab eis Christus Dñs nasci dignatus fuerat. Gentes uero asserebant, id quidem uerum esse, sed sufficere, illos ipsum Dominum crucifixisse, idcirco eis sacrum Euangelium nequaquam competere. Huic iniquam quæstioni satisfaciēs, ad Romanos scribēs a 1. Nō est distinctio Iudęi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. Omnis enim, qui inuocauerit nomen Domini, saluus erit. O benedictus & glorificatus sit talis Deus, te omnes cęlestes hierarchię collaudent, siquidem omnibus, qui efficaci uoluntate ad te uenire contenderint, piissima uiscera tua aperis. Igitur (fratres mei) per fidei, obedientiæ, atque amoris uiam currite, ut illius cælestis conuiuij, cuius excellentiam omnes hominum linguę uel Angelorum minime possunt explicare, participes esse possitis. Si in Regis palatium ingrederis, & in aula eius mensam pretiosis mappis instratam, & delicatissimis epulis ornatam uides, cui muliones atque alij uiles totius domus famuli accumbunt, quibus postquàm illę epulæ consūptæ fuerunt, aliæ atque alię abundantissime ministrantur, diceres certè & iure optimo Deus bone, qualis erit mensa, ubi Rex cum filijs suis manducat, & quibus epulis erit ornata, siquidem huiusmodi mensa mulionibus atque infimis seruis paratur? *O ualame la beatissima Trinidad.* Quam incensi & inflammati bonorum cælestium desiderio essemus, si profunde & attente illa animo euolueremus, cum huius uitæ bonis ipsa quodammodo conferentes. Quid enim est mundus hic uisibilis tanta rerum diuersitate adornatus, nisi quædam mensa à diuina potentia instrata? Quam pulchrę mappæ sunt campi, & prata multa herbarum, florum & rosarum uarietate florentia? Quot epulę in hac mēsa sunt, id est quot sapida gustui, pulchra uisui, & olfactui odorifera? Et sicut in conuiuio, ablato uno cibo, alius apponitur, sic in hac mensa, finitis quibusdam fructibus, alii opportune maturescere incipiunt, quibus consumptis, alii atque

Prou. 10

Simile.

Simile.

A alii succedunt. Quod idem in carnibus cōtingere uidemus, aliquando enim perdices tempestiuę sunt, alio uero tempore pulli, alio gallinæ, alio caro arietine, alio denique alię carnes. Idem etiam de piscibus dicere possumus, quorum tempestiuitas non semper eadem est. Ad condiēdas autem has epulas omnipotens Deus multos quoquos, uidelicet cęlos solem, lunā, atque alios planetas habet, atque hæc tā excellens mensa uilibus solum mulionibus, uidelicet, caducis hominum corporibus sic adornata est: Si ergo talis est mensa, quam Deus miseris corporibus parauit, qualis erit illa, in qua ipse Dominus & supernus Rex cum filiis suis, scilicet iustis manducat? Igitur quis adeo demens erit, qui ardenti studio & cupiditate ei accumbere non exoptet, atque ad tantum bonū consequendum omnem curam ac diligentiam non adhibeat?

B

Et accipiens septem panes, gratias agens, fregit et dabat discipulis suis ut apponerent, & apposuerunt turbæ. O quam multa in his pauci uerbi sese, nobis consideranda offerunt. Primum est, quod Dei filius æterno Patri gratias agit, exemplo suo nos erudiens, ut cum ad mensam accedimus tot diuinis beneficiis, quot ferculis onustam, largitori bonorum omnium gratias agamus, qui nobis cælestium atque terrestrium creaturarum ministerio, uitam quā degimus, & ad uitæ usum necessaria, larga manu suppeditat. Quo animi affectu sanctus Iacob Domino dicebat. Deus in cuius conspectu ambulauerunt Patres mei, Deus qui pascit me ab adolescentia mea usque ad pręsentem diem. Eodem ergo affectu nos ob id Dominum glorificare oportet ne de nobis, sicut de illis ingratis conqueratur de quibus per Prophetam Ieremiam inquit. Et non dixerunt in corde suo. Metuamus Dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluuiam temporaneā & serotinam in tempore suo, plenitudinem annuę messis custodientem nobis. Deinde in his uerbis notandum est, qualiter Dominus suis sacratissimis manibus panem frangebat, & sacris discipulis suis turbæ distribuendum largiebatur, ad significandum prælatos non solum doctrina spirituali, sed etiam corporali cibo, subditos debere reficere. Circa quod Diuus Ambrosius inquit. Aurum habet Ecclesia,

C

Gen. 48

Ierem. 5

D

Ecclesia, nõ ut seruet, sed ut eroget, & sub ueniat necessit.tibus. Dominus per infinitam clementiam suam illos illuminet, ut ita faciant, ac suo bono exemplo nos ad ipsum imitandũ prouocent, atque ita mereamur gratiam, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius Amen.

DOMINICA SEPTIMA post pentec.

Concio I.

Dixit Iesus discipulis suis, Attẽdite à falsis prophetis, &c. Matth. 7.

Simile.

Cum filius alicuius Regis aut magni principis educãdus e, o.i cura & solicitudine nut icis aptitudo, uidelicet, sanitas eius, corpis dispositio, ac tẽperies seu cõplexio solet attendi: lac eius appẽditur in statera, & aliæ quamplurimæ diligentiæ adhibentur: q si tam apta, ut opus est non reperietur, nullo modo infans ei nutriẽdus tradi.ur. Sic Christus Dominus Princeps Regum terræ, quoniam sciebas eos, qui uerbum diuinum docent, esse uelut nutrices nutrientes filium scilicet, populum Christianum (ideò enim D. Paulus ait. Tãquam paruulis in Christo lac uobis potum dedi) uult sollicitudinem & diligentiam ad omnem solicitudinem & diligentiam adhiberi, ut hæ nutrices corruptũ lac idest, doctrinam qua populus Christianus peruertatur minime habeant. 1. Cor. 3.

Et ideo ait *Attendite a falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* O Christe uere hominum amator, frustra uideris de hoc nos admo.ere, siquidem id nobis prodesse, non potest, nam si isti falsi prophetæ tanquam oues uenturi sunt, quid mirum, si nos deceperint? Et siquidem tã quam oues uenturi sũt si instar luporum ulularent, eos hoc signo cognosceremus. At si uenientes ut oues balant sicut oues, qui eos poterit dignoscere, aut quis ab eis se poterit tueri? uerum quidem est, illos sic esse uẽturos, sed aduertite, quod si pelle quadam ouina, licet magna sit, aliquis lupũ uellet cõtegere, nõ posset illũ ita operire, q̃n ex alia parte auris ex alia rostrũ, ex alia pedes, & ex alia cauda appareret, ex quibus lupus esse ostenderetur. Ita licet aliquis munus pii sancti & religiosi hominis uelit præstare, licet loqui ut sanctus, licet denique sanctus uelit apparere, si intus nulla ei uirtus est, una aut alia uia (quando id non cogitaueris) tibi nõ ouis, sed lupus apparebit. Non uocat hic Dominus falsos prophetas, hypocritas, licet uerum sit hos etiam falsis ostensionibus & fictionibus se ostendere, qui intus lupi honoris cupidi sunt: illæ autem simulationes & mortificationes, quas faciunt, sunt uelut esca ad decipiendos principũ animos, & ad consequẽdum finem intentum Nam sicut uulpes (ut fertur) uidens agricolam portantem in curru multos pullos finxit, se esse mortuam iuxta uiã, & cum eam rusticus uidisset cupiditate pellis commotus ipsam in currum proiecit, & illa ibi a nemine impedita pullos manducauit, quo facto se non esse mortuã, sed uiuam manifestauit, sic hypocritæ fingunt mortificationem, ut ubi desiderant, collocentur, sed statim ubi primum id quod intendunt, consequuntur, ostendunt se non mortuos, imo potius uiuos esse. His etiam contingit, id quod pauperibus & uagabũdis, qui tempore quo uolunt uxores ducere, elegãter & perpolite induti, in longinquas urbes ubi a nemine cognoscantur, se conferunt, atque ita illo apparatu miseras uxores decipiũt, credentes illos diuitiis abundare. Sic hypocritæ externa ostẽsione & optimo apparatu Reges & princeps fallunt, postquam uero uxorem ducunt, id est, postquam optatũ finem adipiscuntur, statim ostendunt quã pauperes uirtutis sint. Alii uero licet honores ac dignitates non intendant, hanc mortificationem & optimam ostentationem propter mundi duntaxat laudes demostrant, quæ etiam paruo temporis spatio permanere potest. Nam inter colores naturales, & artificiales hoc discrimen uersatur, quod illi non facile euanescunt, hi uero facillimè. Effigies alabastri licet fricetur, panno, & aqua abluatur, nunquam candorem amittit, quin potius a puluere excuti ur & mundatur, at uero imago diuersis coloribus depicta, si aqua abluitur,

Simile. (A, B, C, D margin letters; Simile. Simile.)

abluitur, statim illos deperdit, sic inter ueras ac solidas uirtutes & inter fictas & simulatas, hoc aliquo modo discrimen est, quod illas, ut habent in corde fundamenta sua iustus (licet in aqua tribulationum immergatur) non amittit, imo cum illa puluerem uanitatis, si quis erat, à se expellit; hæ uero, scilicet, simulatæ uirtutes, ueluti ficti & artificiales colores, minima quacunque occasione incidunt & euanescunt, atque ita interior miseria, in publicum prodit & demonstratur. Quanuis autem huiusmodi hypocritæ sibi damnũ inferant proximis tamen suis minime sunt nocumento, saltim enim foris de se bonum exemplum prębent. Quapropter peius est, homines publicos peccatores esse, propter damnũ quod deprauato suo uiuendi modo aliis afferũt, maxime si nobiles ac primates sunt in Republica. Simile. Nam, sicut in ædificio maxima differentia est, si lapis magnus corruat (nunquam enim solus incidit, sed casu suo totum ædificium nutare & contremiscere facit) an si lapis minimus & in infimo loco collocatus decidat, nulli nãque suo casu nocet, ita magnopere differt, si homo nobilis & in Republica præcipuus peccet, an homo infimus & abiectus. Quapropter Dominus per prophetam Ezechielem de huiusmodi conqueritur, dicens. Ezec. 44 Et facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis. Idcirco leuaui manum meã super eos, ait Dominus Deus, & portauerunt iniquitatem suam, & nõ appropinquabunt ad me, ut sacerdotio fungantur mihi, sed portabunt confusionem suam, & scelera sua quę fecerunt. Vbi alia translatio habet. Et portabunt iniquitatem suam, & sic est etiam in contextu Græco, & in paraphrasi Chaldaica. Vbi significatur, quod propter criminum grauitatem, & quia ipsa publice atque a personis nobilibus committebantur, flagella per multum tempotis spatium duratura erant. Hoc enim signat, Portauerunt, & portabunt, hoc est: Passi sunt, & patientur. Alibi ẽt idem Dominus in eosdem inuehitur, dicens. Dilexerunt afferre ignominiã protectore eius scilicet, Issael. Ose. 3. Obseruate principes, Reges, iudices, & prętati quod nomen Deus uester uobis imponat, nẽpe protectores. Hoc munus uestrum est, uidelicet, inferiores non so-

A lum a tyrannis defendere & protegere, uerum etiam a dæmone sanctis operibus Simile. propugnare. Et quemadmodum, clypeus ictus recipit, ut corpus illęsum & incolume seruetur: ita uos debetis labores perferre, ut subditi uestri ab omni malo immunes sint & liberi. Notandum est etiã, ꝙ ubi dicitur, Protectores, poterat uerti Clypei: vox enim Hebraica, puta magen, clypeum etiam significat. Atque ita Psal. 46 illud Psalmi: Quoniam Dii fortes terræ uehementer eleuati sunt, transferri potest. Quoniam principes qui terræ sunt clypei uehementer erecti sunt, uel ut uertit Beatus Hieronymus, Dii scuta terrę uehementer eleuati sunt. B O quale scutum 2. Reg. ult. erat sanctus Dauid se obiiciens Deo percutienti populum ne subditos interficeret, dicens. Ego sum, qui peccaui, & ego iniquè egi, isti, qui oues sũt quid fecerũt? uertatur, obsecro manus tua contra me. O pretiosissimum scutum ex auro purissimo charitatis fabricatum. Heu, heu quam pauca hodie huiusmodi scuta reperiuntur, quam pauci principes, aut prælati, qui uitam suam pro uita subditorum in discrimen offerant. Econtra uero quot Respublicæ nunc extant, quibus dici potest. C Dilexerunt, afferre ignominiam protectores tui. Nam cum earum gubernatores ipsas protegere & tueri deberent, illas suis deprauatis exemplis peruertunt & labefactant. O Domini & patres mei per immensam Dei charitatem uos oro, ut dignitatis statum, in quo Deus uos posuit, attendatis, & ne sitis causa damnationis proximorum ac subditorũ uestrorum, quibus fauorem & tutelam protectionemque debetis. Cum igitur publici peccatores magis noxii & nociui sint, quam hypocritę, qui sibi duntaxat nocent, de his (ut iam dixi) Dominus in D præsentiarum, mea sententia, non loquitur, sed falsos prophetas intelligit hæreticos, qui ueniũt ad uos in uestimentis ouium, id est, uerbis dulcionis & suauibus. Hoc enim falsis propheta hęreticus sua malitia intendit, nempe miseris hominibus blandiri & eos in suum nefarium propositum adducere, dicens non esse necessariam pœnitentiam, nec ieiunium, nec disciplinã, aut aliquod opus pœnale. Quod si aliquando ueritatem loquitur, illa non aliter quam sutor apri seu porci seta utitur, Simile.

tur, qui filum multoties duplicatum & pice delibutum componit, & ut possit per corium ingredi, in fine eius subtilem porci setam adaptat, qua per corium ingressa filum pice delibutum ipsam sequendo per idem foramen introgreditur. Sic hæretici, ut in hominum intellectibus mendacia grandia imprimant, unam ueritatem loquuntur, qua id, quod dicunt contegere, &(ut aiunt) palliare conantur, & illam ueritatem in fronte afferentes, mendacia magna & perniciosa intromittunt,

Nu. 14. & in publicum proferunt. Execrandus ac maledictus propheta Balaam (ut in libro Numerorum legitur) populum Israel benedixisse traditur, dicens. Quam pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Israel, ut ualles nemorosæ, ut horti iuxta fluuios irrigui, ut tabernacula, quæ fixit Dominus. Postea uero consilium dedit, ut Moabitidæ fœminæ cum Hebræis contra præceptum Domini iungerentur. Ita hæretici populum Christianum beatificantes, ac dicentes illum esse populum electum ipsis consulunt, ut in pestifera libertate uiuant, & nullam uicario Iesu Christi obedientiam præstent. Dominus autem cum discipulis suis loquens eis inquit. *Veniunt ad uos cum uestimentis ouium.* Nam isti hæretici prophetæ non se in Maurorum regionem, uel idolatrarum ad eis prædicandum conferunt, sed ad Christianos huius diuini Redemptoris discipulos, ut eos peruertant, & decipiant, quia (ut

B.Gre. I moral. ait Beatus Gregorius) dæmon eos tentare negligit, quos iure perpetuo se possidere sentit Hos etiam in ecclesia nō defuturo,

Act. 20. aperte B. Paulus in ea concione, quam ad seniores Ephesi habuit, his uerbis exposuit. Ego scio, quod post discessionē meā intrabunt lupi rapaces non parcentes gregi, & ex uobis exurgent uiri peruersa loquentes, ut abducant discipulos post se. Maximè perpendēdū est uerbum istud, lupi rapaces, ubi fames & solicitudo denotatur, qua ministri sathanæ candidas & in-

Simile. nocentis oues Iesu Christi edere cupiunt, & in se incorporare, atq; sui ipsorum sectatrices. Quando in horto Gethsemani illi infernales carnifices innocentissimum dominum aggressi sunt, (non aliter quam lupi multi unum agnum inuadunt, qui dum plurimi sunt agnus uero unus dūtaxat, singuli eorum currunt ad deuorandum illū, & dilacerandum, & ita omnes simul ad eū accedunt) eis ipse dominus tanquā agnus mansuetissimus dixit. Hæc est hora nestra Luc. 22
& potestas tenebrarum. Quod perinde Simile.
est ac si diceret. Quemadmodum dęmones, si facultatem Dei haberent, hominibus secundum uires suas nocerent, (nam sicut agentia naturalia omnem potentiā, quam habent, in exercendis suis operationibus impendunt, ita dęmones in malitia sua cōfirmati ad perdēdos homines quidquid possunt operantur) sic ego uobis nunc permitto, ut in me quotquot poteritis crudelitates exerceatis. Illo autem furore, quo ministri scelerum à teterrimo Sathana commoti sanctissimum Ecclesiæ caput, uidelicet Iesum Christum filium Dei uexarunt, & ignominiis affecerunt, eodem nunc hęretici atque eadem rabie ab ipsomet maligno spiritu incitati eius sanctum corpus, scilicet Ecclesiā dilacerare, & morsibus lædere conantur. Et tanto potētiores ad fallendum sunt lupi isti, quanto magis sanctitatis speciem atque ouium imaginē referunt. De his B Paulus, Huiusmodi, in 2. Co. II
quit, pseudoapostoli, sunt operarii subdoli, trāsfigurantes se in apostolos Christi. Et non mirum, ipse enim Sathanas transfigurat se in Angelum lucis Non est ergo magnum si ministri eius transfigurētur, uelut ministri iustitię, quorum finis erit secundū opera ipsorum. Sic etiam uenatores pellibus se ferarum, quas illaqueare student, ue stiūt. Sic aucupes auicularum, quas capta Simile.
re cupiunt, uocē & cantilationem arte imitantur, quo illas hac simulata uocis imitatione decipiant Sed quantumuis isti falsi Prophetæ simulent atque dissimulent. *A fructibus eorum* (ait Dominus) *cognoscetis eos Nunquid colligunt de spinis uuas, aut de tribulis ficus? sic omnis arbor bonus, bonos fructus facit, mala autem arbor, malos fructus facit.* Si igitur hoc indicio, qualis arbor sit, agnosci pōt, respōdeāt hæretici, quinā boni fructus, quæ morū cōmutatio, quæ uitę disciplina, quę puritas aut sanctitas ex hoc eorū euangelio consecuta sit? Ipsis plane tacentibus res ipsa loquitur. Sublata. n. annua confessione, quę magna ex parte homines in officio continebat, sublatisq. ecclesię ieiuniis, delectuque ciborum, quib. carnis petulantia comprimitur, quodq. his maius est, sublatis bonorum operum meritis, quid superest, nisi ut in omni libidi ne

ne, & intemperantia homines uersentur? Id adeo uerum est, ut in comitiis Germaniæ habitis de restituenda Cæsaris legib. peccatorum confessione deliberatum sit, quod re ipsa animaduersum fuerit, abrogata confessione (quæ uelut humanæ intemperantię frænũ quoddam erat) in omnia turpitudinum atque libidinum flagitia, & homines, & mulieres solutis habenis irruisse. Hi sunt igitur fructus, qui ex faustissimo hoc Euangelio cõsecuti sunt, ut omittam interim tot cædes, tot homicidia, tot bella, quibus uniuersus pene Christianus orbis ardet, totque discordiarum seminaria, quibus non modo priuatorum domus, sed etiam urbes, prouinciæ, & regna intestinis inter se atque feralib. odiis conflictantur, adeo ut nec maria a sanguinolentis bellis, & assiduis direptionib. immunia sint. Ab his igitur fructib. noui isti prophetę dignosci poterunt.

Nunquid colligunt de spinis uuas, aut de tribulis ficus? Merito quidem dominus hæreticos spinas ac tribulos appellat. Et certe multo deteriores illis sunt. Nam spinę ac tribuli non pungunt, nisi eum qui ad ipsos accedit, hæretici uero ex Germania, & Britãnia, atque Vngaria nos huc stimulant. Praua namque ratio, quam modo de animabus, quę in purgatorio sunt, habemus, negligentia in explendis testamentis, paucitas potentum ac diuitum, qui relicto mundo in sanctas religiones ingrediũtur, assiduitas ciborum, uoluptates carnales, odia in sancta ac pœnalia exercitia, alia denique huiusmodi ex illis infęlicib. Regnis, atque execrandis hominibus in nostram regionem promanarunt. Pertimescamus ergo fratres charissimi, ne in pœnam nostrorum scelerum, & deprauationum dominus permittat, ut omnino ab illis decipiamur, fidem catholicã, ut multis contigit, amittentes. Loquens Deus cũ Regio Propheta ait. Si dereliquerint filii eius (scilicet Salomonis) legem meam, uisitabo in uirga iniquitates eorum, misericordiam autem meam non dispergam ab eo, nec nocebo in ueritate mea. Vbi alii transtulerunt Nec decipiam in ueritate mea. In quo significatur, quod cum peccatores ex malitia, & cum assiduitate, delinquũt, solet diuina iustitia eos aliquando decipere, idest, permittit eos decipi Illorum autem, qui non ita deprauate, & tã frequen- psal. 88

A ter peccata committunt, uisitat dominus in uirga iniquitates, sed non nocet eis, nec decipit in ueritate sua. O stupendum Dei supplicium, quis tam lapideus est, ut illud audiens non perhorrescat, ipsumque omni cura, & solicitudine uitare contendat? Peccatum per se solum ita mentem obcæcat, ut cum Adamus in statu innocentiæ esset sapientissimus, (atque adeo, ut ad ostendendum dominus sapientiam eius, coram eo animalia terræ, & aues cœli posuerit, ut eis secundum uniuscuiusque naturam nomina imponeret) statim postquam peccauit, tanta ignorantia, & B cæcitate obtenebratus est, ut crediderit, sibi locum, ubi ab oculis Dei latere possit, minime defuturum esse, & ita audiens uocem ipsius Dei abscondit se ab oculis eius in medio ligni Paradisi. O miserabilem homini cæcitatem, qui, cum tanta sapientia esset prædıtus, eo stultitie, deuenit, ut crederet, se ibi a domino non esse uidendum. Idcirco ait. Timui eo, quod nudus essem, & abscondi me. Hęc eadem ignorantia, & cæcitas in prophetam Ionam cecidit. Gen. 2. Gen. 3.

Cui postquam Dominus spiritum prophetię communicauerat, ipse constituens C apud se diuino pręcepto, quo in urbem Niniuen prędicaturus ab ipso domino ire iubebatur non obedire, ignorantiæ tenebris ita coopertus est, ut putaueris, uisum ac potentiam summi Dei non nisi usque ad omnem Iudæam extendi. Ideo nauim conscendit iturus in Tharsum existimans sic a pręsentia, & potentia Dei posse liberari. Quid uobis tam grandis cęcitas uidetur? Dominus nos a tanto malo eripiat, Quod si mens amissa gratia ita remanet cæca qualem amissa fide remansuram esse putatis? Nam, ut ait Diuus Thomas, inuisibilia Dei quantum ad plura percipit fi- D des, quam ratio naturalis ex creaturis in Deum procedens. Atque ita dicitur in Ecclesiastico. Plurima super sensum hominis ostensa sunt tibi. Et Beatus Paulus cognitionem fidei quandam uisionem appellat, dicens. Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciẽ. Si ergo ratio lumine fidei adiuta propter peccatum tantopere obscuratur, qualis obsecro absque gratia, & fide remanebit? Quapropter mirandum non est si amissa fide homines in tot tamque uarios Ioan. 1. D. Th. 2. 2. qu. 2. a. 3. ad 3 Eccl. 3. 1 Co. 13

errores

errores atque abominationes incidāt. Ex A his omnibus apparet, quam necessarium sit, nos, ut ab his falsis prophetis nequaquam decipiamur, & in eorū errores non prolabamur, a peccatis cauere, & in conscientiæ puritate uiuere. Contra hos uoraces lupos ualde etiam conducunt canes qui eos mordeant, & in fugam conuertant. In libris gentium legitur, quod cum Philippus Rex Macedonum Athenas urbem florentissimam obsessam teneret, misit ad gubernatores eius legatos, qui eis dicerent, ut sibi darentur decem oratores, quos ipse eligeret, quo facto eorum amicus esset, & statim ab obsidione desisteret. B Cui Demosthenes insignis orator respondit, dicens. Scias, potentissime Princeps lupos pastoribus quondam dixisse. Omnis discordia, quę inter nos ac uos uersat, est propter canes, si eos nobis dare uultis, erimus uobis amicitia maxima cōiuncti. Quibus traditis & concessis, cum pastores somnum caperent, lupi oues inuaserunt, & eas incolumiter deuorarunt. Hac quidem parabola uoluit hic philosophus innuere, Rempublicam illam, quæ caret oratoribus, qui sua prudentia & singulari doctrina ipsam moderentur, & a tyrannis defendant, multo in maiori periculo esse, quam oues absque canibus, qui C eas a rabidis luporum morsibus tueātur. Illud munus, quo olim Ethnici oratores fungebantur, nunc Christiani prædicatores excellentius & præclarius exercent: illi enim sunt ueluti canes, qui nos ab inferni lupis protegunt & tutantur. Idcirco nobis maximè conducit, a domino omnib. uiribus postulare, ut nobis concionatores spiritus feruore efficaces concedat, & non tanquā illos, de quibus S Esaias ait. Isa. 56. Canes muti non ualentes latrare, dormientes & amātes somnia, sed similes maximo D prædicatori D. Paulo, qui, cum intelligebat oportere, tanta seueritate concionabatur, ut hominibus ingentem terrorem incuteret Et ita inquit. 1. Co. 4. Quod uultis? In uirga ueniam ad uos an in charitate, & spiritu mansuetudinis? Quid? quando uenit in uirga, non uenit in charitate? Maximè profecto, sed quia homines non existimant esse charitatem, nisi quando cum ipsis blande agitur, ideo, ut diceret, se ad eos seuerum aut mansuetum esse uenturum, id hoc modo ait: in uirga, an in charitate? O Deus infinitæ maiestatis, per uiscera misericordiæ tuæ te obsecramus, ut prędicatores mittas & elargiaris, qui, cū opus fuerit, ueniāt ad nos in uirga, & acrimonia ac seueritate sua lupos, qui damnum inferunt, abigāt & expellant. Apud S Malachiam dicitur, qualis debet esse il- Mala 2.
le, a quo hoc diuinum ministerium exercendum est. Labia, inquit, sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus domini exercituū est. Quod si Angelus est, opera angelica debet efficere. Cū sanctus propheta Elias ab impiissimæ Reginæ Iezabel cōspectu 3. Re. 19
fugeret, atque adeo defessus, ut ultra progredi non ualent sederit subter unam iuniperum, & in umbra eius obdormierit, & ecce Angelus domini tetigit eum & dixit illi. Surge & comede, respexit, & ecce ad caput suum subcineritius panis, & uas aquæ, comedit ergo & bibit. In hoc sancto Propheta obumbratur uita iusti a sua sensualitate uexati & oppressi. Munus uero sacerdotis, siquidem Angelus dicitur, est panem cœlestem in igne charitatis coctum, uidelicet, sacrosanctum sacramentū altaris, & aquam doctrinę euangelicæ huiusmodi uiro iusto tribuere, & erogare, quibus rebus ad prosequendam cœlestē uiam uires recipiat, & corroboretur. Et in Actibus Apostolorum sic legitur. Act. 12.
Erat Petrus dormiens inter duos milites, uinctus catenis duabus, & ecce Angelus domini astitit, percussoque latere Petri excitauit eum, dicens; Surge uelociter. In hoc ui a hominis, qui in peccato persistit significata est. O miser peccator, qui carcere inclusus dormis inter duos lethales hostes mortē, uidelicet, & dœmoniū, duabus catenis fortissime uinctus. Mors qui dē tuo corpori insidiatur, diabolus uero menti quā plurimas insidias parat At duę catenę, quib. ligatus es, sunt amor mundi, & amor tui ipsius Quid igitur remedii ad tantum malū? Veniat Angelus, s. sacerdos, Mat. 18.
& tangat te, ac sanctis admonitionibus, & charitatis plenis reprehensionibus suscitet, & sic a carcere culpæ, in qua es, te faciet exire. Vltra hęc Angeli continuo corā diuina maiestate assistunt, & ita dominus dixit. Angeli eorū semper uident faciē patris mei, qui in cœlis est. O patres sacerdotes & concionatores attendite diligentissimè, siquidē Angeli estis, hoc esse

munus

munus uestrũ, nempe coram Deo contẽplantes & plorantes, ac pro peccatoribus mundi remedioq; animarum deprecãtes assistere. Quod si ita feceritis corda uestra feruentissima erunt, ut tanquam canes efficaciter lupos a sacrosancta Ecclesia, & uitia detestanda penitus deterreatis.

Quoniam autem diuinus magister dixerat. Ex fructibus bonis, & non ex foliis polchris bonam arborem esse cognoscẽdam, statim inferius se ipsum plus explicat dicẽs: *Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in Regnũ cœlorum, sed qui facit uoluntatem patris mei*. Ille uoluntatem æterni Patris adimplet, qui diuinã eius legem obseruat ductus ab illa in omnibus operibus, cogitationibus, ac desideriis suis. Quemadmodum enim qui sortiti sunt aciem oculorum obtusam, semper se cum afferunt conspicilia, ut oculis superponentes clarius cernant, & exactius res cognoscant, sic & nos, ne nos præcipites demus in uoragines inexplicabiles peccatorem, debemus ante oculos mentis præcepta diuina ponere Atque ita S. Moyses populo Israelitico, qñ eis nomine Dei legem dedit, hæc locutus est. Erunt hęc uerba, quę ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, eruntq; & mouebuntur inter oculos tuos. Quid est. Erunt inter oculos tuos, nisi nihil facies, nihil concupisces, nisi prius per conspicilia legis diuinę illud prospexeris? Ideo S. Dauid ait: Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis Si igitur hæc opere non coplemus, quotidie in mille miserias incidemus, maximè cũ debilem oculorum aciẽ sortiti simus. Qui aliquem inuitat, omni cura & diligentia conatur, epulas nõ gustui suo, sed inuitati aptas præparare. Cũ ergo nos Deũ nostris operibus inuitemus illa opera, quibus ipse gaudet, & non illa quæ nobis placent facere debemus. Voluit Saul dominũ pinguibus uaccis Regis Amalec inuitare, quas ideo uiuas reliquit, cũ ipsum Regẽ in bello spoliauit & hoc egit, ut sibi ipsi & non domino placeret, quamobrẽ a diuina iustitia seuere reprehensus & punitus fuit. Vt autẽ in hoc rectè procedatur, ualde utilis ac necessaria est oratio. Ideo Ecclesiasticus ait. Qui cõseruat legem, multiplicat orationẽ, id est, qñ iustus multiplicat orationem, conseruat legem. Et sanctus Dauid inquit. Vnã

Simile. Deut. 6. Psa. 118 Simile. 1. Re. 15 Eccl. 35 Psal. 26.

A petiit a domino, & hanc requiram, ut inhabitem, in domo domini omnibus diebus uitæ meæ. Quare, ò Rex sancte, uis toto tẽpore uitę tuę in ipsa domo sancti habitare? Vt uideam uolũtatem domini, hoc est, ad dominũ continuis precibus obsecrandum, ut suam me uolũtatem doceat, mihique uires ad illam explendã tribuat.

Discite ergo, fratres mei, ab hoc sancto Rege orationes uestras in tam excellentẽ finem dirigere, attendite, quid hic summa ueritas dicat, scilicet, *Qui facit uoluntatem Patris mei, intrabit in Regnum cœlorum*.

B Quis tali promissione animum non recipiet, ut negotium hoc facillimè & efficaciter comprehendat? Merito quidem Ecclesiasticus inquit. Homo sensatus credit legi Dei, & lex illi fidelis. Id est, Homo sensatus obtemperat legi pręcipienti, & credit legi promittenti, & sicut in obediẽdo fidelis est, ita lex in exhibendo id quod ꝓmittit, illi fidelis erit. Hoc significat Sponsa cum ait. Dilectus meus mihi, & ego illi. Vbi notandum est, linquam Hebræam nominibus adiectiuis carere, quorum loco pronominibus utitur. Nam dictura erat sic. Tu meus & ego tua, & dixit Ego tibi.

C Quod perinde est ac si diceret. Si tu, ò homo, es Dei & ipsi obtemperas, ille tuus erit & tibi obediet. Hinc quilibet nostrũ probabiliter poterit coniecturam facere, qualiter cum Deo est. Omnes hoc scire cupimus, & ad intelligendum illud non opus est cœlos ascẽdere. Ingredere frater in te ipsum & tecum rationem subducẽs intra te inquire, quem erga Deum animũ habeas, & quale fuerit cor tuum. & animus erga Deum, talem erga te Deum animum suum habere, poteris cogitare. Si inuenis tibi nihil esse charius, nihilque iucundius aut suauius, quam Deo obedire,

D & hanc tibi esse primãm, & præcipuam curam ac solicitudinem, scilicet, ei seruire, & in nulla re ipsum offendere, tunc hoc iudicio piè & probabiliter poteris credere eundem erga te Deum animum, & curam tanquam piissimum patrem habere. Quemadmodum qui magnum Solis splendorem intueri non potest, ipsum in fonte aut in uase pleno aquæ aspicere potest, atque ita in terra contemplatur illud quod in cœlo est, sic tu in tuo pectore & ex iis, quæ in illo sentis, id quod in diuino pectore est, poteris conücere. Hoc signisficare

Eccl. 33 Cant. 2. Simile.

Psal. 16 ficare uidetur illud Psalmi. Cum sancto sanctus eris, & cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris, id est. Eris domine pius erga pios, parens erga filios, & seuerus in proteruos. Hoc idem ipse sanctus Dauid apertius alibi cũ iam morti appropinquaret, loquens cum filio suo Salomone, in ultimis uerbis dixit. Tu Salomon fili mi, scito Deum patris tui, & serui ei corde perfecto, & animo uoluntario. Omnia enim corda scrutatur dominus, & uniuersas mentium cogitationes intelligit Si quæsieris eum, inuenies, si autem dereliqueris eum, proiiciet te in æternum, id est, qualis tu erga Deum fueris, talem erga te Deum experieris. 1. Pa. 28

Quocirca, siquidem hoc ita est, eum toto animi conatu, ac syncero corde diligamus, eiusque diuinam uoluntatem in omnibus adimpleamus, & sic certissimã habebimus in hoc mundo gratiam, & postea gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA VII. post Pentec.

Concio Secunda.

Attendite à falsis prophetis, &c. Matthæi 7.

IN hodierna sancti Euangelii lectione cęlestis magister scopulum quędam, in quo non nunquam innocẽtiæ nauis allidirur, nobis demonstrat, & signa, quibus illum deprehendere, & ab eo declinare ualeamus, detegit. Ait igitur. *Attendite a falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, a fructibus eorum cognoscetis eos*. Non casu sed alto Dei consilio in sancta Ecclesia hoc accidit. Nam per hos falsos prophetas supernus Deus expediri uult, utrum diligamus eum nec ne.

Deu. 13 Hoc sanctus Moyses populo Israelitico ostendit, dicens. Non audies uerba prophetæ illius, aut somniatoris, quia tentat uos Deus uester, ut palam fiat, utrum diligatis eum, an non in toto corde & in

A tota anima uestra. Cui ueritati concinit id quod Apostolus ad Corinthios scripsit. Oportet (inquit) hęreses esse. Cur ita Paulè sanctissime? Sane, ut qui probati sunt, inter uos manifesti fiant. Et ita Dominus ait. Veniunt ad uos in uestimentis ouium, quia ueritatis zelatores se iactant dicentes, Verbum domini, uerbũ domini, Euangelium, Euangelium sicut olim prophetæ falsi clamabãt. De quibus dominus per Ieremiam prophetam conqueritur, dicens. Ecce ego ad prophetas qui assument linguas suas, & aiunt, dicit dominus, quia narrauerunt ea, & seduxerunt populum meum in mandacio suo, cum ego non misissem eos, nec mandassem eis. Hoc significauit bestia illa, quam Diuus Ioannes uidit ascendentem de terra, & habentem capita septem & cornua duo similia agni, & loquebatur sicut Draco Cornua agni uirtutes Euangelii sunt, quas ubique prętexunt hæretici laudantes humilitatem, paupertatem, & modestiam agni incontaminati Iesu Christi. Veruntamen uox Draconis, sermo eorum est lethalis & uenenosus, quo animę inficiuntur. *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Nũquid colligũt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? De istis hodie apud uos plus agere mihi nõ placet Cum enim totius Hispaniæ termini Dei beneficio ab hęreticorum ueneno immunes sint, non est cur aduersus absentes multum inclamare debeamus, qui etiam si præsentes essent nihil oratione nostra commouerentur. Quos enim ecclesiæ authoritas, & cociliorum decreta, sanctorumque Patrum consensus, & totius antiquitatis uetusta religio a perfidia sua non reuocant, quomodo rudi hac oratione nostra reuocarentur? Illud tamen unum dicam, quod nisi penitus a Dęmone subuersi essent eos ad sanam mentem reduceret nempe sectarum confusa multitudo, quas hodie zizaniorum seminator Sathan inter eos sparsit. Numerantur enim à uiris doctis supra decem & octo centum sectarum nomina, quæ ab eis orta sunt, ut non fuerint plures linguæ eorum qui turrim Babylonis ædificabant. Quis igitur hoc argumento non aperte eorum errores & mendacia agnoscat? Veritatis enim natura simplex est, & simplici uia tendit, mendacium autem fœcundissimum, quod 1. Co. 10 Iere. 23 B Apo. 13 C D

infinitis modis à ueritate deuiat, unica enim uia est collimandi atque attingendi scopum, at infinita prope diuerticula sunt, quibus ab eo deflectimus. Cum autem unusquisq. eorum aliorum dogmata impugnet, & sua tantummodo tueatur, ipsi se suis armis iugulãt, quemadmodũ olim
Iudic 7. Madianitæ expugnante Gedeone mutua se cæde truncabant. Quid enim mirabilius aut etiam miserabilius, quam in tam paucis annis tot hæresum monstra atque prodigia ab una radice pullulasse? Quod quidem iustissimo Dei iudicio euenisse putandum est, ut aperte homines uiderent, in quàm multa & horrenda pręcipitia, ubi à Deo deseruntur, ruant. Quo etiam iudicio nullum miseris excusationis uelamen relinquitur. Quod enim maius erroris & mendacii argumentum quam hæc tam multiplex sectarum uarietas? Sed hæreticos missos faciamus, & ad mores nostros instruendos atque examinandos ueniamus.

Sic omnis arbor bona, bonos fructus facit, mala autẽ arbor malos fructus facit, &c. Ex his uerbis possumus inferre sacrosanctam Ecclesiam esse uelut hortum, fideles uero esse arbores, & antliam, *uulgo, Noria,* qua irrigantur, esse sacratissimam Christi Redemptoris nostri passionem, fistulas
Simile. denique *Hispane, Arcaduzes*, quibus aqua diuinæ gratiæ in arbores profluit, esse diuina sacramenta. Vnde Christiani possunt colligere singulare beneficium quod Deus in eos contulit, dum ipsos in tam fructifero loco plantauit, ubi cum nascerentur, haberent fistulas sanctificatione plenas, quibus mentes eorum rigarentur, & fertiles fierent. Quo summo beneficio tot tamque innumerabiles nationes per totum terrarum orbem dispersæ errore & infidelitate planæ carent. At sicut maximè dolendum est, uidere in horto, ubi antlia magna aquarum abundantia scaturiens instructa est, arbores marcidas & aridas esse, eo quod nullus est, qui illis aquam applicare uelit, ita grandi commiseratione dignum est, uidere in sacrosancta ecclesia quamplurimos Christianos aridos, languentes, & absque aliquo uirtutis fructu adornatos, quoniam ad diuinam gratiam, quam diuinorum sacramentorum usu poterant accipere, sese minimè uolunt disponere. Quapropter

A Spiritus sanctus nos admonet dicens. Ne fueris mediocris in contentione ex fœnore, & non est tibi nihil in seculo. Id est, Ne Eccl. 18
sis piger in acquirendo & comparando, dum tibi par tempus licet, nec sis contentus mediocri diligentia, atque in hoc seculum tibi inutile non erit. Et est notandũ, quod ubi nos legimus, Et non est tibi nihil in seculo, alia translatio habet: Non Simile.
est tibi nihil in sacculo. Vbi significatur, quòd sicut homines cupidi id quod lucrantur, quotidie in sacculum includunt, & quamuis plurimum lucri faciant, multò plus lucrari conantur, & postea omne
B lucrum simul inueniunt, & illud in suum commodum & utilitatem accipiunt, ita iusti semper in sacculo suę conscientiæ quamplurima bona opera thesaurizant, quorum meritum in hora mortis congregatum inueniunt, ideo ne fueris, charissime frater, mediocris in contentione ex fœnore, festina, & nè sis contextus bonis operibus, quæ aliquando egisti. Inter arbores quædam sunt, quæ uirtutem in radicibus habent, quędam in frondibus, quædam in cortice, quædam in medulla, quędam in ramis, quædam in floribus, quædam in
C fructu, quędam denique in semine, quod ab eis colligitur. Iustus uerò arbor est habens uirtutem in omnibus, nam in radice, uidelicet, in corde, à quo cogitationes sanctę, exeunt, & in cortice, scilicet, in bono exemplo, & in foliis, hoc est, in sanctis sermonibus, & in floribus nempe in bonis desideriis, & in fructu, scilicet in sanctis operibus uirtutem habet, Cum enim uoluntas sit tam potens, ut per modum agentis moueat omnes potentias animæ ad suos actus præter uires naturales, quæ non arbitrio nostro subduntur, ut egre-
D gie Diuus Thomas testatur, si uoluntas bona est, bonum hominum efficit, & è contra, si praua est, prauum hominem facit. Quamobrem bona uoluntate stante homo tanquam arbor bona bonos ac salubres fructus profert, & quamdiu uoluntas iniqua est, pestiferos fructus, uidelicet, peccata ex se producit, quæ quidem quem praua sint solus ille poterit intelligere, qui cognouerit; quis est Deus, siquidem illa contra eius infinitam bonitatem sunt. In Exodo S. Moyses dominum sic allocutus fuisse legitur. Ostende mihi faciem tuam. Ille uero respondit, D.Th. 1 p.q. 62. art. 4. Exo. 33

Vide-

Videbis posteriora mea, faciem aũt meam videre non poteris. Hoc est, effectus quidem bonitatis meę & misericordiæ atque omnipotentię & sapientię meę uidebis, sed infinitã essentiam meam in hac mortali uita minimè poteris uidere. Sicut ergo in hac uita licet effectus Dei conspici ualeant, tamen facies eius uideri non potest: ita non potest cognosci nec perfectè cerni facies peccati, sed eius duntaxat effectus, per quos aliquo modo potest cognosci, per strages nempe, quas in anima facit, per ingentia mala, quæ affert, & per bona, quibus priuat: Ex quo intelligetis quãtum beneficium in uos Deus confert, dũ uos a tanto malo, quantum est peccatum eripit, & ut tale in sacra scriptura recensetur, in qua magna præmia ei, qui omnem fiduciam suam in Deo collocat, proponũ

Psal. 32 tur. Ait neque Sanctus Dauid: Non saluabitur Rex per multam uirtutem, & gigas non saluabitur in multitudine uirtutis suæ. Fallax equus ad salutem, in abundantia autem uirtutis suę non saluabitur. Id est, Vires, diuitię & fortitudo deficere solent, & si fiduciam in Rege aut principe aliquo collocasti, cum magis tibi necessarius erat, tunc moritur, sed ecce oculi domini super metuẽtes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius, ut eruat a morte animas eorum, & alat eos in fame.

Psal. 33 Postquam autem Sanctus Propheta recẽsuit, quamplurima singularia bona, quæ dominus confidentibus in ipso largitur, concludit in fine sequentis psalmi dicens. Non derelinquent omnes, qui sperant in eo. Vbi aperte ostenditur, quantum sit bonum non peccare, si quidem illud pro ultimo præmio tantę uirtutis, qualis est fiducia, constituit. Omnibus igitur uiribus, fratres charissimi, contendamus, ut simus arbores bonæ, & quę fructus optimos proferemus, si quidem in tam fertili loco, qualis est sacrosancta Ecclesia, sumus plantati. Nam de unoquoque eorum, qui sal-

Psal. 1 uandi sunt, idem S. Propheta inquit: Erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructũ suum dabit in tempore suo. Quid est fructum præbere suo tempore?

Ad hoc respondetur, quod quotiescunque aliquis ignominia & iniuria afficitur, tunc tempus est producendi fructum patientię, & cum carnis tentationes patitur, tempus est proferendi fructum castitatis eis toto animi conatu resistens. Cum quis Simile. in sua potestate inimicum, qui eum grauiter læserat, habet, & de ipso uindictam sumere potest, tunc tempus est prębendi misericordię fructum ei liberaliter parcendo, & cum pauper, nudus, & famelicus a te remedium postulat, tunc tempus pietatis est, ei opem & auxilium ferendo, ne terribilis illa Domini maledictio te comprehendat, scilicet. Ite maledicti in ignem Mat. 25 æternum, esuriui enim & non dedistis mihi manducare, nudus eram & non cooperuistis me. Beatus Matthęus narrat, quod Matt. 2. cum Dominus famem pateretur, uidens fici arborem, uenit ad eam, & nihil inuenit in ea, nisi folia tantum, & ait illi Nunquam ex te fructus nascatus in sempiternum.

Et aresacta est continuo ficulnea. O Christe mansuetissime agne, quid nocuit ficulnea? ut enim ait D. Marcus non erat Marci 1 tempus ficorum Voluit diuinus magister in hoc significare illud, quod inter pauperes ac diuites agendum erat. Quoties contingit piissimum Iesum Christum in suis pauperibus domum alicuius diuitis petere, & in eo nihil præter folia arboris fici, id est, uerba, quæ asperrima sunt, inuenit; O terribilem inhumanitatem. Cum diues miserum pauperem dulcissimis uerbis ac bonis operibus deberet consolari, cum duris sermonibus opprimit & uexat, ei dicens. Vade piger & uagabunde ad laborandum, non enim dignus es, cui eleemosyna erogetur. Si ergo Iesus Christus in uobis o diuites, fructum pietatis non inuenit, sed folia tantummodo aspera, scitote maledictionem, quam ipse in ficum deprecatus est, non fuisse propter illam, sed ad significandum id quod de uobis futurum est, qui quoniam in proximum crudeles extitistis, eritis maledicti aridi & in æternum steriles, atque ad merendum & ad remedium obtinendum impotentes. Est etiam notandum, quod Regius propheta ait, uidelicet, Dabit fructum suum. Nam Simile, sicut in horto quælibet arbor secundum suam propriam naturam fructum præbet, pyrus pyra profert: malus mala, & ficus ficos, ita in Ecclesia Catholica quilibet Christianus debet fructum secundum suũ status conditionem prębere. O rem lacrymis sanguineis deplorandam. Videbitis Chri-

stianos, qui non suum, sed alienum fructū producunt. Hi sunt religiosi, qui relicto monasterio silentio, choro, & aliis sanctis exercitiis, quæ ad eorum statum pertinēt, se totos negotiis secularibus tradunt & committunt, quæ penitus ab eis relinquē da esse cœlestis magister docuit. Cui (ut ait Euangelista Lucas) cum quidam de
Luc. 12 turba diceret. Magister dic fratri meo, ut diuidas mecum hereditatem, respondit. Homo quis me constituit iudicem aut diuisorem super uos. Nec etiam sacerdotes suum fructum producunt, qui relicto suarum ecclesiarum sacro ministerio ac diuinis officiis se in gubernationes regnorum, & rerum publicarum intromittunt. Tales etiam sunt nobiles equites, qui omissis armis & negotiis militaribus ad bonum & pacem regnorum pertinentibus, seipsos uoluptatibus, ludis, & negotiationibus diuitiarum dedunt, ob quod melius possunt uocati mercatores quā equites. Nec etiam fructum suum proferunt matronę, quę habentes familias, relicta earum cura & tutela, omne tempus in peregrinationibus consumunt, ex quo solent quotidie quamplurima inconuenientia oriri. Igitur fratres mei unusquisque uestrum iuxta sui status conditionem uiuat, monachus ut monachus, clericus ut clericus, coniuges ut coniuges, nobiles, ut nobiles, mercator ut mercator, & ita unusquisque fructum suum dabit uberrimum. Dicite mihi, obsecro, si oculi uellent audire, aures uidere, pedes palpare, & manus ambulare, nonne esset nociua omni corpori hæc officiorum commutatio? Nunquid nescitis, omnes nos esse diuersa membra huius corporis mystici Iesu Christi? Sic profecto testatur Diuus Paulus, dicens. Sicut
Rom. 12 in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus in Christo, habentes donationes secundum gratiam, quæ data est nobis, differentes.

1. Pet. 4 Quocirca fratres mei, id qđ D. Petrus nos admonet, oportet agere. Vnusquisq. (ait) sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes, ne sit confusio in corpore domini, uidelicet, in sacrosancta Ecclesia. Hunc autem fructum unusquisq. in tempore suo, nempe cum se (ut iam diximus) obtulerit bene operādi occasio, præbere debet. Hoc etiam significat oportere hominem in hac uita, cum tempus suum est bene operari, nam in morte dominus illud sibi capiet, & ab eo arripiet. Atq. ita per sanctum Dauid inquit. Cum accepero Psal. 74
tempus, ego iustitias iudicabo. Illi qui eleemosynas, restitutiones, atque alia bona opera differūt usque ad tempus, quo morti appropinquantes testamentum condūt, reddunt fructum in tempore non suo, quoniam rectè facta ac bona opera uel debita quæ dum uiuebant soluere poterant suis hæredibus post mortem soluenda atque adimplenda relinquunt. In quo profecto maximè decipiuntur, ut optime Spiritus sanctus nos hortatur, dicens. Ante mortem benefac amico tuo, & secun- Eccl. 14
dum uires tuas exporrigens da pauperi, non defrauderis a die bono, & particula boni diei non te prętereat. O admirabilem doctrinam, fœlix ille, qui eam apprehenderit, sicut ipsam custodire cupiebat sanctus Dauid, cum ait. Illumina oculos Psal. 13
meos, ne unquam obdormiam in morte, ubi alii transtulerunt, ne unquam obdormiam in mortem, & sic est etiam in contextu Græco. Quod perinde est ac si diceret. Illumina oculos meos, ne in pręparatione mortis meę, dum uixero, negligens sim, atque ita ipsa me imparatū inueniat. Eia agite fratres, nemo ignauus aut negligens sit, festinate modo dum per tempus licet ad bona opera facienda, ut cum Dominus uenerit, uos tanquam fructiferas arbores optimis fructibus oneratos, & ab omni nequitia ereptos inueniat, ne in illa tremenda confusione, in qua improbi se uidebunt, cum eorum scelera manifesta fuerint, uos ipsos aspiciatis. Attendite id quod S. Iob ait de Deo loquens. Omne Iob 28.
pretiosum uidit oculus eius, profunda quoque fluuiorum scrutatus est, & abscondita produxit in lucem. Egregie inquit, Deum intueri omne pretiosum, actiones uidelicet commendabiles piorum hominum, quib. incumbunt, ut ieiunia, orationes, eleemosynæ, cęteraque id genus, ut rependat dignam mercedem. Sed etiam ab oculis eius non sunt abscondita profunda fluuiorum, i. uoluptatum & peccatorum, quibus se homines ingurgitant. Eleganter enim eum fluuio ea comparat. Nam queadmodum dulcedo fluuiorum tandē amaritudine maris suscipitur, (ad illud Simili-
nam-

namque flumina tendunt) sic corporeas uoluptates pœnæ gehennalis acerbitas amarissima consequetur. Hęc autem omnia peccata in publicũ prodibũt, ut ab omnibus conspiciantur, quod in maiorem cõfusionem & ignominiam committentium ea cædet. Quod si quis mihi obiiciat. O pater, ego non adulter sum, nec fornicarius, nec latro, aut homicidia, nec denique illa, quę commemorasti flagitia, committo, ideo securus ero? Minimè profectò, quoniam summa ueritas impręsentiarum ait. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonũ, excidetur & in ignem mittetur. O dura & tremenda uerba, quare corda ipsa audientia non contremiscunt, & terrore liquescunt? Quis hac terribili comminatione, licet deprauato animo sit, ad dominum non conuertitur, dicens: Væ, væ, mihi peccatori, quandiu hanc pęnam iam merui? Quod si hactenus eam domine in me non exercuisti, id certè tuę infinitæ clementię tribuendum est. Nam si arbor non quia fructum malum, sed quia nõ bonum præbet, meretur, ut euellatur & in ignem mittatur, ego, qui tam pessimos fructus protuli, quid mereor? Cum ciuitas Ierusalem à Babylonicis euersa est, sa-
2.Ma.1 cerdotes ipsius, inquit sacer Textus, acceptum ignem de altari occulte absconderunt in puteo alto & sicco, & inde postea hauserunt aquam, qua ligna aspergentib. ignis succensus est, postquam solis radiis in eis refulsit. Sic tu, ò peccator, in corde tuo hunc ignem infernalem, quo Dominus tibi minitatur, absconde, quem ob immensa scelera tua iam meruisti. Profunde contemplare, quod tormentum illud sit, & in se ignis in aquam timoris doloris, & pænitentiæ commorabitur, quo aspersa uoluntate tua primo solis radio, id est, prima inspiratione sancta, ignis in te charitatis succendetur, qui aquam ipsã timoris seruilis consumet, & tu uiuis puri amoris flammis inflammaberis. Di-
Eccl. 2. co illum ignem consumpturum esse timorem seruilem, quoniam timorem filialem, qui a diuino amore procedit semper cum ipso retinere & conseruare debes, ut egregie Ecclesiasticus monet, dicens. Serua timorem Dei, & in illo ueterasce. Magna certe res est hic timor, siquidem nobis dicitur, ut in illo ueterascamus, id est, usque ad senectutem & per totum uitæ

A cursum ab eo non desistamus. Cum aliquis fundũ seu uillam optimam possidet, ex qua ei multi prouentus accrescunt, licet cæteras alias facultates & opes suas dispendat, illam tamen ut refugium in senectutem suam obseruare contendit. Sic timor Dei magna hęreditas est, ideo illum nunquam derelinquere oportet, ipse n. domum tuam bonis abundantissimis implebit, & cum eo placidam senectutem habebis. Idcirco in illo ueterasce, nam inferius additur, Qui timent dominum, inquirent quæ placita sunt ei. Timentes Deum non solum ipsi seruitutem debitam offerunt,
B sed in quærendis modis & inuentionibus quibus ei magis placeant, peruigilant, & quamuis plurima bona operentur, nunquam suo desiderio satisfaciunt, nec illud adimplent.

Ait itaq. dominus, *Excidetur & in ignẽ mittetur*. In hoc duę gehennales pœnæ, uidelicet, damni & sensus explicantur. Et quidem pæna damni, quę pręcipua est quemlibet à suauissima Dei uisione, atq; infinito bono priuat. Mater Tobiæ (ut eius refert sacra historia) flebat lachrymis irremediabilibus atque dicebat. Lumen Tob.10
C oculorum nostrorum, solatium uitæ nostrę, omnia simul in te uno habentes te non debuimus dimittere a nobis. O quan to iure & ratione damnati in inferno hęc uerba proferre possunt. Væ nobis, qui tã cæci atque stulti fuimus, ut te ipsũ summũ bonum propter inanes & caducas uoluptates, quàm uelocissimè trãseuntes derelinquerimus, nunc uero æternis suppliciis id persoluimus. Licet autem hoc dicerent incassum & absque aliqua utilitate esset. Quapropter tu ò peccator, nunc magno cordis tui dolore ea profer,
D siquidem credis, quod cum actualiter in peccato mortali sis, à gratia & amore huius summi boni auulsus es, & hac uia illud poteris recuperare. Dic ergo frater, maxima spiritus tui amaritudine hęc uerba. O domine infinitæ maiestatis, qualiter mihi persuadere potui, ut te ipsum, qui omnium bonorum fons es, relinquerem, igitur per infinitam clementiam tuam te oro, ut me iterum ad te redire facias. Pęna uero sensus est, In ignem mittetur. Infernus fornax quidam est absque foramine quo fumus respiret, & in eo tot erunt titiones, quot sunt dæmones, &

quot erunt corpora atque animę, quæ ibi in æternum exardebunt. Cum quidam religiosus morti esset propinquus, quandam horribilem uocem protulisse fertur, dicens: Hei mihi, maledicta hora, qua in religionem ingressus sui, & statim conticuit. Post paruum uero temporis spatium hilari uultu ridens, dixit. Non maledicta, sed benedicta sit hora, qua in religionem intraui, & benedicta sit sanctissima Iesu Christi mater, quam ego semper dilexi & colui, quibus dictis iterum tacuit. Et post duas horas monachos, qui pro eo orabant, uocauit, eisq; sic collocutus est. Scitote fratres mei, dæmones mihi ad animã meam asportandam hic apparuisse, me autem alienatum a mente & timore perterritum, horam qua religionis habitum suscepi, detestatum & execratum fuisse. Et ut planè uobis uerum dicam, si hic metallorum ac sulfuris liquefacti ingenti flamma ignis ardentis esset copia, ut usque ad fines totius orbis terrarum pertingeret, mihique optio daretur, utrum uelim per medium illarum flammarum transire, an iterum horridos illos nefariorum spirituum uultus aspicere eligerem potius illius ignis pœnam sustinere, quam teterrimos dæmones denuo intueri. Sed statim affuit sanctissima illa cœlorum Regina, & mater misericordiæ & illos omnes hinc expulit & abegit. Quam ubi primum uidi, illico magnam spem concepi, atque ingenti gaudio ridens, horam, qua religionem ingressus fui, benedicere inchoaui. Quibus dictis ab hac uita religiosus hic fœlicissimè migrauit. *O ualame la beatissima Trinidad.* Quę lingua aut quæ uox poterit explicare tormentorum genera, quæ in inferno damnati patiuntur magna continuo dæmonum multitudine sociati, siquidem sola breuissimi spatii uisio ipsorum, adeo religiosum illum terruit? Quo igitur timore nos uiuere oportet, siquidem in tanto periculo sumus in illum miserrimum locum eundi? Licet enim Deus nobis promisisset se gloriam daturum, nos tamen pertimescere debebamus, quoniam promissiones Dei ea lege & conditione intelliguntur, uidelicet, si illis indigni nostris demeritis non efficimur. Atque hoc sic intelligens Caleb sancto Iosue dixit. (Iosue 14.) Nosti quod locutus sit Dominus ad Moysem hominem Dei de me, &c. Da ergo mihi montem istum, quem pollicitus est dominus, te quoque audiente, in quo Enacim sunt & urbes magnæ atque munitæ, si forte sit dominus mecum, & potuero delere eos sicut promisit mihi. Non dubitabat hic sanctus uir dominum promissa sua præstiturum, sed ait si forte, dubitans & pertimescens ne forte ipse suis demeritis efficeret, ut dominus id quod ei promiserat, non adimpleret. Idē ēt Patriarchæ Iacob contigit. Qui (ut sacræ referunt literę) (Gen. 32.) audiens fratrem suum Esau contra ipsum aciem direxisse quadringentis militib. comitatũ, timuit ualde, quanuis dominus ei pollicitus fuerat, ipsum incolumen & pacificũ in patriã suam esse asportandum. Tamē munera tunc ad fratrem mittere cępit, opemque & auxilium ab eodem domino implorare, dicēs. Erue me de manu fratris mei Esau, quia ualde timeo. Accedens autem ad fratrem suum quodã inaudito seruitutis genere usus est, septies corã eo se prosternens, existimans illũ hac profunda summissione fore placãdũ timebat nãque uir sanctus ne forsan suis demeritis diuina promissio sibi facta impediretur. Quare ergo nos continuo non contremiscimus, siquidem toties dominum offendimus? Quare omnem diligētiam ad eum mitigãdum non adhibemus? Nõ solũ Patriarcha Iacob munera secum uoluit asportare, ut sic frater eius, cũ ad ipsum perueniret, placaretur, sed ea ante se ferri iussit, ut cum frater Esau accederet, iam placatus inueniretur. Quare ergo tu ò peccator munera, quę domino offerre debes, usque ad mortis horam differs? Pręmitte, pręmitte ueram pęnitentiam, ieiunia, eleemosynas, atque alia bona opera, ut cum ad eum perueneris, ipsius iram sedatam reperias.

Concluditur igitur dominus iterum dicens. *Ex fructibus eorum cognoscetis.* Non est foliis uidelicet, ex uerbis, & ideo adiecit. *Non omnis, qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in Regnum cælorum, sed qui facit uoluntatem patris mei.* Idcirco sponsa in Canticis non ad colligēda uirentia folia, sed ad edendos fructus (Cant. 5.) pomorum sponsum inuitat, dicens. Descendat dilectus meus in hortum suum, & comedat fructus pomorum suorum. Multi sunt, qui quotidie decipiuntur, & negligentes atq. ignaui fiunt, nam licet eis

prę-

prędicemus, ut in ieiuniis atq. orationib. A se exerceant, diuinaq. sacramenta frequenter sumant, & alia sacra exercitia accipiāt, ipsi tamen dicunt. Ego non ecclesiasticus aut religiosus sum, nec huiusmodi operibus aliqua obligatione astringor, mei.n. status conditio talem perfectionem mini mè postulat Hi forsan tanto auxilio egēt, ut latrones, adulteri, & homicidæ non sint, quanto alii, ut omnia, quæ possident propter Deum pauperib. erogent Non.n. mihi uidetur opus minoris potentiæ a malis eum prohiberi, qui in medio eorum immersus uitam degit, quàm efficere, ut ille, qui expeditus est a negotiis secularibus & B ab occasionib. quæ ad peccandum mouere solēt, semotus, ingentia bona operetur.

1.Co.15 Quocirca merito D. Pau. omnes cohortatur, dicens. Itaque (charissimi) estote stabiles & immobiles in omni opere domini. Sicut.n cytharędus, ut optimam faciat me

Simile. lodiā, omnes lyræ chordas nulla excepta pulsat, sic Christianus omnes uirtutes dēt amplecti, seipsum in charitate, misericordia, castitate, patientia, atq. aliis exercens, & hoc modo suauissimum concentum diuinis aurib. efficiet. Fœlix ille, qui cū san-

Ps.118. cto Dauid uere dixerit: Hęreditate acquisiui testimonia tua in ęternum, quia exultatio cordis mei sunt. Id est, quamuis tot C tantasq. diuitias ac potentiam habeam, ea omnia inania & caduca esse reputo, hæreditas mea & thesaurus meus in obseruantia tuorum mandatorum collocatus est, Quia exultatio cordis mei sunt. In hoc lætitia cordis mei consistit. Qui uerè filii Dei sunt, licet aliquando a dęmone decipiantur, & ab eo ducantur, tamen clamore domini creatoris sui uocē ipsius dignoscunt & relictis scelerib. ad eius obedientiā sancte operando redeunt. Quamobrem dęmoni uerba illa Prophetæ Ieremię appli-

Iere. 17 cari solent, Perdix fouit quę non peperit, D fecit diuitias & non in iudicio, in dimidio dierum suorum relinquet eas. Perdix aliena oua furari dicitur, eaque aliis fouere,

Simile. ac tandem pullos excludere, quib. magnopere indulget, at postquam illi uocem uerę matris, quę illos degnuit, audiūt, illam sequuntur, & adulterinam matrem deceptam relinquunt, itaq. calor ille, quem illis misera perdix impartiebatur, sicuti naturalis non erat, ad illos detinendos minime sufficiens fuit. Sic dœmon licet uanitatib. ac deliciis mundi quamplurimos ex filiis Dei fallat & seducat, ipsi tamen, ubi primum uocem & inspirationem sui parētis audiunt, nefarium dęmonem omittūt, & se uera pœnitentia ad Dei obsequium atque obedientiam recipiunt, & sic ditati gratia consequuntur gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

DOMINICA OCTAVA post Pentec.

Concio Prima.

Homo quidam erat diues, qui habebat uillicum. Lucæ 16.

Eferunt sacrę literæ, quod cū Rex Iosias decimū octauū annum ageret, initio Regni sui sacerdos Helchias legis librum inuenit, qui propter temporum præteritorum iniurias & calamitates iacebat neglectus inter alia utensilia templi, in quo & magnificentissima Dei promissa legis cultorib. proposita, & horrenda supplicia improbis cōstituta cōtinebantur. Hūc ergo librum sacerdos Regi legēdum misit. Cum ergo ad eū locum uentum esset quo inaudita pęnarum atrocitas improbitati & perfidię a Deo proponebatur, quę tyrannidem, famem, gladiū, obsidionem, pestem esum carnium filiorum, cęterasq. clades complectabatur, tāto terrore atq. metu pii Regi animus consternatus est, ut uestimenta sciderit, & Oldam Prophetam, quę eo tempore Ierosolymis erat, super ea re cōsuluerit, & omnia publica peccata e Regno suo funditus eliminauerit. Hūc timorem, hunc affectum, hanc religionem & admirationem lethalis peccati grauitas perspecta in eius animo peperit. O utinam nos hodie fratres tanta dicendi facultate peccati malitiā uobis ante oculos poneremus, & diuini iudicii seueritatē ita uerbis amplificare possem, ut idē terror, ideq. animus, idē peccati odiū, eadēq. religio mentib. uestris superno Dei beneficio instillaretur. Celebris est.n sen-

4. Reg. 22.

tentia Diui Hieronymi nihil esse fœlicius Christiano, cui Regnum cœlorum proponitur, nihil autem infęlicius illo, qui de uita quotidie periclitatur. Vnde merito Ieremias ait. Quis non timebit te, o Rex gentium? Et Beatus Petrus. In timore incolatus uestri tempore conseruamini. Hæc, quæ supra retulimus, occasione huius parabolæ diximus, quam summus prædicator, & magister mundi Iesus Christus in sacra hodierni Euangelii lectione proposuit, qua ipse timore arctissimæ rationis, quæ in suo diuino iudicio reddenda est, homines mouere conatus est, ut pii sint, suamque uiuendi rationem ita instituant, ut mortis tempore in æterna domicilia recipiantur. Beatus Euangelista Lucas inquit quod cum dominus hanc parabolā proponebat, Pharisæi, qui erant auari, eum audiebant. Vbi diuinus Magister euangelicos concionatores docuit, ut doctrinam secundum necessitatem audientium pręedicarent, coram auari deliberalitate, pietate & misericordia, apud carnales de castitate ac pudicitia, &c. Auaritia in omnibus reprehensione digna est, quantum autem sit malum patet ex eo quod Christus Redemptor noster apud Diuus Matthæum testatur, scilicet Facilius est, camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum cœlorum, quod quidem non de luxuriosis, ne cuoracibus, aut pigris, uel ambitiosis affirmauit. Atque ita uidemus leges humanas pęna mortis luxuriosos, epulones iracundos, aut superbos non punire, latrones uero maximè. Cuius rei inter alias causa est, quod auaritia horum incurabile uitium esse reputatur, quod quidem hominem inquietum reddit, efficitq. ut ipse auarus sit tanquam argentum uiuum, quod semper ebullit & scaturit, cuius natura est, ut omnia super eo enatent dempto auro. Nam si in uas plenum argēto uiuo aliquid infundas, licet graue sit, uidelicet, ferrum, aut plumbum, in illo natat, aurum uero penetrat ipsum argentum uiuum, & usque ad profundum eius descēdit. Ita cor auari inquietum, nihil ingreditur, nec ueritas, nec pietas, aut charitas; aurum duntaxat ipsum penetrat, & ad profundum eius descendit, atque ibi placidū domiciliū inuenit. Hoc est, auarus ad nullam uirtutem animum applicat, omnes in illo natant & fluctāt, omne deniq studiū suum in auro ac lucro collocat, & hæc efficiunt, ut ipse ebulliat, & inquietus sit, atque unam solummodo otii & tranquillitatis horam non habeat, factus miser suarum diuitiarum seruus, nec illis uti sciēs. Idcirco in Ecclesiastico dicitur. Est qui locupletatur parcè agendo, & hęc est pars mercedis illius in eo quod dicit. Inueni requiem mihi, & nunc manducabo de bonis meis solus, & nescit, quod tempus prætereat & mors appropinquet, & reliuquat omnia aliis & moriatur. Hic ostendit Spiritus sanctus, qualiter cupidus gaudium uoluptatem, atque otium suum procrastinat, illudq. in ulterius differt, dicēs. Volo ad senectutis tempus lucrum facere & diues fieri, nunc quęcunque licet minima res mihi sufficit. Nescit infœlix utilitatem educere ex iis, quę acquirit, existimans se in posterum illis esse fruiturum, & hac pessima cogitatione a morte arripitur, atque ita illis rebus, quas lucratus est, minime fruitur. Quapropter meritò ulterius dicitur: Viro cupido & tenaci ad quid aurū? Qui aceruat ex animo suo iniuste, aliis congregat, & in bonis illius alius luxuriabitur. Iure optimo ait. Ad quid aurum, quoniam harum rerum perfectio in ipsarum usu est, & illę, quib. non utimur, sunt tanquam si non essent, sic diuinæ, quibus non fruitur diues, sunt tanquam si non essent. Vatablus in præsentiarum sic legit. Viro sordido nō sunt ornamēto diuitię, i. immeritò eas possidet, siquidem in eo minime elucent. Quamuis autem auaritia in omnib. reprehensibilis sit, multo magis in ecclesiasticis. Ait enim summa ueritas. Nisi quis renuntiauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Et apud eundem Euāgelistam dominus pręceperat discipulis suis, ne duas tunicas haberent. Vbi aperte omne superfluum prohibuit. Id enim, quod necessarium est ad uitam peragendam una tunica uocatur, ut B. Hieronymus ad Helgidiam scribens testatur, quod clarius apparet ex eo, quia ipse dominus duas tunicas habuit. Ex hoc infertur, quàm perniciosa res sit auaritia & tenacitas, maxime in eis, qui se discipulos huius diuini magistri iactant. Solent in ecclesiis esse quædam gazophylacia tali artificio fabricata, ut omnem pecuniam, quæ in ipsa mittitur & includitur, facillime recipiant, at inde depromi ne

obolus

Margin notes: Ire. 10. 1. Pet. 1. Matt. 19. Simile. Eccl. 11. Eccl. 14. Luc. 14. Lucæ 9. B. Hier. ad Heluidiam. Simile.

obolus quidem poteſt Sic quamplurimi
Eccleſiaſtici ad accipiēda beneficia & of
ficia paratisſimi ſunt, promptaſque uolun
tates ſuas habent, & licet quam multa in
cos conferantur, ipſi tamen nunquam ſa-
tiari poſſunt. Si autem ab eis aliqnid auſer
ri uel accipi contendimus, hoc difficillimū
eſt, cum ipſi pauperibus bona ſua debeāt
Vrba.5. diſtribuere, ſicut Vrbanus quintus sūmus
Pontifex teſtatur, dicens. Ipſæ res fideliū,
quæ domino offeruntur, non debent in a-
liis uſibus quam eccleſiaſticis & Chriſtia-
norum fratrum uel indigentium conuer-
ti, quia uota ſunt fidelium, & precia pec-
catorum ac patrimonia pauperum Quan
quam uero Imperatoris Conſtantini uo-
luntas, & intentio fuerit ſanctisſima, & o-
pus optimum quando miniſtris ſacroſan-
ctæ Eccleſiæ reditus impartitus eſt, hoc ta
men multis perditionis cauſa extitit. Atq.
Liran 1 pa. ſup. Deut. c. 32. ita Nicolaus Liranus citans Henricum de
Gandauo, inquit, temporibus, quibus Con
ſtantinus miniſtros Eccleſiæ his redditib.
affecit, in aere auditam fuiſſe hanc uocē,
Henr in quodlibeto. ſcilicet, Hodie cecidit uenenum in Eccle
ſiam Dei.

Cum igitur dominus hanc parabolam
Phariſæis, qui erāt illo tempore religioſi,
quoniam auaritiæ dediti erant, propoſue
rit, licet omnes oporteat ab illa commo-
dum elicere, multo magis religioſis, & ec-
cleſiaſticis hoc conducit, quæ ſic incipit.
*Homo quidam erat diues, qui habebat uilli
cum.* Hic homo Chriſtus dominus eſt, qui
non hominis ſolum, ſed etiam Dei filius
eſt, & paternæ hæreditatis atque glorię hę
res. Qui licet in arctiſſima paupertate in
hoc mundo uitam egerit, natus in ſtabu-
lo, nudusq. affixus patibulo, & alieno cō
ditus tumulo fuerit, quatenus tamen Dei
filius eſt, uniuerſorum eſt hæres atque do
Ro. 10. minus. De quo D. Paulus ſic ait Diues in
omnes, qui inuocant illum. In mundo
nullus tam diues eſt, qui erga omnes abū-
det. Nam ſi maiori princeps totius orbis
terrarum cuilibet homini unum duntaxat
dipondium elargiretur, certe nihil ei re-
maneret, & pauperrimus omnium eſſet.
At filius Dei, licet omnibus multa impar-
tiatur, tam diues remanet ſicut antea. In
quantum etiam homo eſt, meritis ditiſſi-
mus eſt, quoniam ratione perſonæ diui-
næ, merita eius infinita fuerunt. Atque ita
in omnibus aliis ſanctis, quamuis multum

A meruerint, ſemper præmia, quibus à Deo
afficiuntur, ſunt maiora quam merita ip-
ſorum. Si in cœlum aſcenderes, & ibi glo
riam, qua B Petrus uel B. Paulus fruitur,
uideres, profecto diceres nihil eſſe quid-
quid fecerūt, aut paſſi ſunt, ſi cum gloria,
quam habent, comparetur. Meritis autem
Chriſti Redemptoris noſtri nullum ęqua
le præmium tribuitur, ſemperq. pręmium
minus eſt, quam merita ipſius fuerunt,
non enim habet hic cæleſtis Reparator in
quo tot merita præmientur. Nam licet
alii mille mundi eſſent, non ſufficerent ad
omnia illius merita exhaurienda Quis er
B go ueſtrum, fratres, eſt qui ingenti lętitia
non perfruatur, ſciens tot eſſe ſui fideliſſi-
mi amici Ieſu Chriſti diuitias, & quod ſi
quilibet hominum tot peccata haberet,
quot omnes mundi homines ſimul com-
miſerunt, uenia ipſorum omnium ab æter
no Patre filio ſuo Ieſu Chriſto debetur, ſi
homines ex parte ſua ſe ad illam recipien
dam uolunt diſponere. Si autem dicitis.
Nunquid Chriſtus filius Dei unum tātum
uillicum habet? ad hoc reſpondeo, omnes
homines eſſe illius uillicos. Dicitur uero
unicum habere, quoniam à quolibet no-
ſtrum adeo arctam & peculiarem ratio-
C nem exiget, ac ſi in mundo unus duntaxat
eſſet uillicus. Glorię etiam retributio apud
ſacram ſcripturam in particulari ponitur.
Et ideo ſanctus Dauid ait. Ecce nunc be- Pſ. 143.
nedicite dominum omnes ſerui domini.
Quaſi diceret. Tempore neceſſitatis ueri
amici cognoſcuntur, & ſiquidem tot ſunt
modo, qui Deum offendunt, nunc etiam
tempus eſt, quo amici eius ſe fideles exhi-
beant illum benedicentes & glorificantes.
Hoc etiā ſanctus Mathathias allegabat, di
cens. Nunc confortata eſt ſuperbia, nunc Mac. 2.
ergo ò filii, ęmulatores eſtote legis, & date
D animas ueſtras pro teſtamento patrum ue
ſtrorum, & mementote operum patrum,
quę fecerunt in generetionibus ſuis, &
accipietis gloriā magnam, & nomen æter
num. Nunc, ait, quando tot diſſolutiones
fiunt, tot peccata committuntur, ac tam
pauca uirtus exercetur, nunc, quando tot
mali & tam pauci boni exiſtunt, nunc er-
go uires ſumite, & ad uirtutem bonitatem
que animum concipite: Hoc idem ego
(fratres chariſſimi,) nomine Dei uobis di-
co; Nunc mementote operum patrum,
quæ fecerunt in generationibus ſus O ſin

gularia

gularia uerba, utinam ea adimpleamus. Si autem dicitis, uos nō posse illos sacros Apostolos illos fortissimos martyres, & illos primos patres, qui Ecclesiam sanguine suo fundauerūt, imitari, si ad illos æmulandum ignaui, & animo pusillo estis, mementote illorum, qui in generationib. suis ab hinc centum annis transierunt, aut eorum qui post quinquaginta, aut denique illorum qui post decē annos mortui sunt, quos tam iustos ac dominum timentes cognouistis, & rubore confundimini, eo qđ nunc illis similes non estis. Quo circa filii æmulatores estote legis. Et hoc significant illa uerba: Ecce nunc benedicite Dominum omnes serui domini. Sed quæro, ò Rex sancte, quare statim inferius dicis. Benedicat tibi dominus ex Sion? Siquidem inuitas omnes ad dominum laudandum eique seruiendum, cur non ais. Benedicat

Simile. nos dominus? Aduertite, quando aliquis pater multas diuitias habet, easque quam plurimis filiis impartitur, cuilibet illorum parum remanet, at si unum duntaxat filiū habet, ditissimus post obitum parentis manet. Sic ne tu cogites, fore ut tibi minima præmii pars contingat propter multitudinem seruorum Dei, ideo inquit. Benedicat tibi Dominus ex Sion, significans in hoc præmium, & benedictionem Dei a quolibet ita esse obtinendam, ac si ipse solus hæres esset, & qui solus illam meruit. Et addidit. Qui fecit cœlum, & terram. Voluit Spiritus sanctus in benedictione iusti de cœlo ac de terra mentionem fieri, ut intelligeremus, Deum suos non tantum in cœlo ditare, sed etiam in

Matt. 6. terris ipsis fauere. Atque ita apud S. Matthæum ipse dominus ait. Quęrite primum regnum Dei iusti&tiam eius, & hæc omnia adiicientur uobis. Itaque uillicus hic

1. Cor. 4 quilibet hominum est. & ita D. Paul. cum singulis hominibus loquens, ait. Quid habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? A domino accepisti corpus cum omnibus suis membris ac sensibus, ab ipso animam cum potentiis, ab ipso tempus, quod huc usque uixisti cum horis & momentis, ab ipso salutem & uires cœlum ac terram, quæ te sustinent, ab ipso denique Solem, Lunam, stellas, campos, aues, pisces, atq. animalia, quæ iussu eius tibi inseruiunt. Vis uidere, quanta sint hæc omnia? Pro-

A fectò si quodlibet horum beneficiorum per se consideras, hoc facile intelliges. Dic mihi obsecro, si aerem, quo respiras ac uiuis, empturus esses, quanti illum quotidie emeres? Et si pedes aut manus nō haberes, quanti illas emeres ab eo, qui illas tibi uoluisset uendere? Et si cæcus esses, quāti oculos emeres? comparatione quorum licet quamplurimas opes ac facultates possideres, ea omnia pro nihilo penderes, ac cum sancto Tobia diceres. Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non uideo? Deniq. quot terras peragrares, si scires esse aliquem artificem, qui ti- Tob. 5.

B bi lumina ad uidendum præstare posset? Benedic ergo frater dominum Deum, qui tibi rem tam pretiosam absque aliquo precio donauit, & qui aliis in lucem prodeuntibus oculorum lumine priuatis, te tam pulchris ac lucidis oculis ornare dignatus est. Tandem perpende & animo euolue toties illos tibi denuo tribuere, quoties mereris illis priuari, ac toties mereris ut tibi eruantur, quoties illis abuteris in eius, qui illos tibi dedit offensionem. Quod si ex corporeis oculis, quibus aliis animantibus similis es, ita ad dominum

C laudandum, ac te ei gratum ostendēdum obligari colligis, quid erit, si mentis oculos, & fidei lucem, qua te affecit, alios quamplurimos in infidelitate sua relinquendo consideras? At uerò quid erit si dona & gratias quibus animam tuam in sacro baptismate ornauit, aliosque fauores spirituales animaduertis, quibus & te alit & tu ipse mentem tuam poteris meritis ditare. Apud S Oseam ubi nos legimus. Oseę 14 Ero quasi ros Israel, germinabit sicut lilium, paraphrasis Chaldaica habet. Ero quasi ros Israeli germinabit sicut lilium, idest omnia prospera succedent ei talibus

D fauoribus. O Christe ro cœlestis, quanto maiori iure ac ratione Christiani uberiores bonorum operum fructus, quam Hebręi facere deberemus, siquidem nos multo potioribus beneficiis quam illos aspersisti, atque ditasti Sed uæ, uæ, & milies uæ, quoniam cum piissimus Iesus erga nos, sit ros abundantissimus, nos ipsi nimis aridi & infructiferi sumus. Quapropter egregie D. Paulus nos admonet di- Heb. 13 cens. Beneficentiæ eius nolite obliuisci, atq. ita huic summo benefactori nō ingrati sed fideles uillici eritis. In coloco, ubi

Diuus

Diuus Paulus dixerat: Quid habes, quod non accepisti? adiecit etiam hęc uerba. Hic iam quęritur inter dispensatores, ut fidelis quis inueniatur. Hæc autem fidelitas duabus maximè rebus nititur, altera in congregandis diuitiis, altera uero in ipsis distribuendis iuxta domini uoluntatem.

O mundi diuites, si iterum atque iterũ uobiscum cogitaretis uos immensi ac ueri Dei uillicos esse, non acquireretis, & augeretis eo modo diuitias uestras, quo ille, de quo Sancto Iob ait: Aedificauit sicut tinea domum suam. Sed quomodo tinea domũ ædificat? Certè seipsam pinguefaciens, & ligna, in quibus habitat, destruens: ipsa enim materiam, quæ domus eius est, corrodit, & sese ex ea sustenta, & pinguem facit. Sic multi ex uobis agunt, qui ut pinguescatis, & diuites efficiamini, proximos uestros destruitis ac perditis. Si etiam animo uestro euolueretis, uos esse uillicos, & arctissimam bonorum, quæ possidetis, rationem esse reddituros, illa in sceleribus non consumeretis. Sancto Prophetæ Ezechieli Dominus sic iussit. Sume gladium acutum, & capillos tibi rade, & assumes stateram ponderis, & diuides eos. Tertiam partem igne combures in medio ciuitatis, tertiam gladio concides, tertiam uero aliam dispe rges in uentum. In hoc Dominus uoluit ad literam ultionem Hebræorum innuere, qui in tres partes diuidendi erant.

Job.27.

Simile.

Ezech. 5

Quorum alteri a Chaldæis comburendi erant, alteri gladio occidendi, tertii denique in seruitutem, & captiuitatem adducendi. At uero mystice in hoc significatum est, quam prophane plurimi diuitias, quas Dominus eis largitus est, dispendũt. Nam per capillos (qui, si nimis crescunt, & augentur, oculorum aciem impediunt) bona temporalia intelligi possunt, quę si plurima sunt, incautos atque impudentes obcæcare solent. Partem horum capillorum in ignem aliqui mittere consuescunt, & ita consumunt. Hi sunt, qui diuitias, & facultates suas in carnis illecebris ac uoluptatibus effundunt. Quare, o peccator, debitum famulis tuis non soluis? Quare filiis tuis non adhibes remedium? Quare eleemosynas pauperibus non erogas? Profecto quia carnalis es, & partem tuarum facultatum in luxuriæ rogum proiicis. Altera uero pars horum capillorum

A gladio scinditur, & sic consumitur. Hoc autem est id, quod in rixis, iurgiis, & litibus dispenditur. Porro tertia pars, dum in aerem proiicitur, consumitur. Vis tot canes uenaticos, tot equos, tot famulos habere, tantaque pompa incedere, ut aer iste omnes opes tuas ac diuitias dispe rdat. Ecce igitur tonsus Ezechiel, quoniam capillos suos in ignem iniecit, & per aerem dispersit, ac gladio praecidit. O infœlix peccator atque infidelis, siquidem diuitias quas Dominus tibi donauit, ut cum illis ei inseruires, in offensionibus eius sparsisti.

Quid igitur de naturæ bonis dicam? Salu-
B tem, pulchritudinem, ingenium, atque omnes uitæ annos in Satanæ seruitute maxima cum iniuria Creatoris tui dispendisti. Quocirca merito existimare poteris te esse uillicum, de quo in hac sacra Euangelii lectione dicitur: *Hic diffamatus est apud illum, quasi dissipasset bona illius*. Hoc aduerbium quasi, non denotat diminutionem, sed ueritatis, ut ita dicam, realitatem, sicut cum Diuus Paulus de præpositis loquens, ait. Ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus uestris redditur, idest qui uere de illis rationem reddituri
C sunt. Et sicut apud diuum Ioannem dicitur. Vidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a Patre, idest, gloriam tanquam ueri filii Patris æterni, ita hic dicitur. Quasi dissipasset bona illius, idest, uerè & realiter dissipauerat.

Heb. 13

Ioan. 1.

Res plane digna ponderatione est, quã hic Dominus ait, scilicet, *Hic diffamatus est apud illum*. Veritas infallibilis est illud Diui Pauli, Quod omnia nuda, & aperta sunt oculis Dei, & ipse nouit abscondita cordis nostris. Et hoc audaciam nostram, atque impudentiam maximè aggrauat, & amplificat, uidelicet, quod cum ipse Deus
D omnia contempletur, nos coram diuinis ipsius oculis peccare ausi sumus, de quo per Esaiam Prophetam magnopere conqueritur, dicens. Et faciebatis malum in oculis meis. Et apud Sanctum Ieremiam Ego uidi, dicit dominus. Quodque peius est, esse aliquos qui sine aliquo timore uel conscientiæ angore ita delinquunt, & peccant, ac si dominus eos non uideret, quod perinde est, ac si dicerent, non uerbis quidem, sed operibus. Deum esse lapidem, aut truncum. Hoc significauit Sanctus Dauid, cum inquit. Dixit insipiens in

Hebr. 4.

Isai. 65.

Ierem 7

Psal. 52

in corde suo, Non est Deus. Quomodo autem hoc dixerit, exposait protinus, cum subdit. Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in studiis suis. Hac ratione improbi dicunt, non esse Deum, quandoquidem nihil minus peccant, Deum esse credentes, quam si omnino non crederent, quod genus peccandi grauissimum est, quia maximum Dei contemptum presefert. Talens erant illi qui Sanctus Iob sic diuisse refert
Iob 21. Quis est omnipotens ut seruiamus ei? Et in contextu Græco, & in paraphrasi Chaldaica hebetur. Quid est omnipotens,
Gen. 18 ut seruiames ei? Cum dicunt. Quid apertius eorum contemptus ostenditur, cum uero, Omnipotens, ipsorum insania, & cæcitas apparet, siquidem Deum omnipotentem uocant, & dicunt. Quid est? Si est omnipotens, quid amplius uultis? Ergo siquidem omnipotens est, qualiter ab eius potentissimis manibus absque ultione euadetis? Cum igitur sit Catholica ueritas Deum omnia intueri quid sibi uult, Hic diffamatus est apud illum? Ad hoc respondeo ipsamet peccata delatoris officium coram diuino conspectu gerere. Atque ita
Gene. 4. idem dominus ad Cain dixit, Sanguis fratris tui Abel clamat ad me de terra, id est, opus execrandum, quod temere patrasti, accusator tuus est, & coram me clamat ultionem commeritam efflagitans. Et alibi. Clamor Sodomorum multiplicatus est, qui uenit ad me, quin etiam clamor oppressorum pauperum cœlos penetrat, ut patet in eo quod dicitur: Ascendit clamor eorum, scilicet, filiorum Israel ad
Exo. 3. Deum. Quocirca peccatores attendite quid agatis, quoniam scelera, quæ committitis, uos coram, diuino iudice accusant, ac de uobis ultionem postulant.

Atque ita quilibet peccator potest dicere
Iob 16. illud Sancti Iob: Rugæ meæ dixerunt testimonium contra me. Rugæ, quæ animam fœdant, & debilem reddunt, sunt ipsa peccata. Considerare etiam poteritis cœlum, terram, elementa, & creaturas, quæ in eis sunt, & quę uobis continuo seruiunt, ut uos Creatori uestro seruiatis, esse quasdam linguas, quę ingratitudinem uestram ostendunt, & propalant, uosque accusant, & dedecore coram diuina maiestate afficiunt.

Vt autem hoc melius intelligatur sciendum est, Aristotelem sic dixisse: Omnis

A substantia uiuens melior est non uiuente. Ex quo apparet formicam, muscam, & uermiculum, quæ uitam sensitiuã uiuunt, habere altiorem, & nobiliorem naturam, quam stellas, cœlos, atque planetas. At cũ hæ creaturę uiuentes tantę sint nobilitatis, & ualoris, quamplurimę ex illis uitam suam ut hominis uita conseruetur, amittunt. Quotidie namque uidemus pisces, aues, atque alia animãtia mori, ut ipsi mortuis uita hominis sustentetur. O uita humana, quam pretiosa es, siquidem ad tui conseruationem tot quotidie strages fiũt in uitis animantium. Merito ergo homo
B animaduertere debet, qualiter uitã degat, siquidẽ aliis creaturis, quæ nobiliores sunt cęlo, & stellis tanti stat. Igitur iure optimo omnes istæ creaturæ hominem accusant, quando uitam suam seruitio Dei, ut obligatus est non dicat. Ari. 17. de aĩali.

Ait ulterius sacra nostri Euangelii lectio, *Et uocauit illum, & ait illi. Quid hoc audio de te?* Quamuis (ut diximus) scelera Gen. 18
hominis omnia Deo manifesta sint, nihil tamen hoc in loco discernere uoluit, nisi prius reum ipsum conueniret, & illius confessionem audiret. Sic in Genesi postquam
C dixit dominus Clamor Sodomorum multiplicatus est, &c. adiecit statim. Descendã & uidebo, utrum clamorem, qui uenit ad me, opere compleuerint, an non. In quo omnes iudices docuit, ne contra inauditam partem sententiam aliquando ferant. Valde utiles ac necessarii sunt in Rebus publicis iudices. Vt autem rectè munus suum prestent, oportet quamplurimis uirtutibus ipsos adornari. Idcirco sanctus Rex Iosaphat regnum suum componere & reformare uolens, atque ad hoc iudices creans, eis dixit. Videte, quid facitis, non enim hominis exercetis iudicium, 2. Pa. 19
D sed domini, & quodcunque iudicaueritis, in uos redundabit. Sit timor domini uobiscum, & cum diligentia cuncta facite, non est enim apud dominum Deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio nec cupido numerum. Quasi diceret, Tales uos esse oportet. O diuina uerba, digna profecto, quæ literis aureis in omnibus pretoriis, & multo magis omnium iudicum cordibus scribantur. O domini mei quam optime in uestris actibus procedetis, si illa sæpenumero memoriæ repetatis. Valerius Maximus insignis Tiberii

berii Cæsaris, & aliorum historiographus narrat, ipsum cum timeret, non posse iudices à cupiditate alienos inuenire, noluisse illos, quos urbibus atque aliis locis præfecerat, crebro permutare. Interrogatus autem, quare hoc ageret, usus est appositissimo exemplo hominis uulnerati muscis cooperti, cuius miseria commotus quidam alius eas ab illo misero abegit, de quo uulneratus cōquestus est dicens. Quare has à me expulisti? hę, enim quæ in me aderant iam saturatæ erant, atque ita non me adeo uexabant, uenient nunc aliæ famelicę, & me multo plus opprimeut. Sic postquam aliquis iudex urbem aliquā depredatus est & ciues eius quodammodo euiscerauit, alius denuo in ipsam famelicus ingreditur, & prioris uestigia sequens idem faciet, ideo minus malum est, eū, q iam plenus in urbe erat, ibidem commorari. Scipio etiam, cum senatus duos consules in quandam prouinciā mittere uoluisset, dixisse legitur: Neuter mihi placet, q alter nihil habes, alteri nihil sat est, existimans alterum illorum cupiditate commotum, alterum uero necessitate munus suum, ut oportebat, non esse executuros. Inter has condiciones, quas iudices habere debent, est etiam ualde necessaria hæc, quam supernus Iudex impresentiarum docet, scilicet, ut sint efficaces iustitiæ executores. Penuria enim huius rei maximè Reipublicæ nocet. Prophetam Ieremiam Dominus sic interrogasse legitur. Quid tu uides Ieremia? Et ipse respondit. Virgam uigilātem ego uideo Et paulo inferius iterum eum interogauit. Quid tu uides? ille uero responsum prębuit. Ollam succensam ego uideo. Prius itaque uirgā, & postea ollam succensam aspexit. In quo mystice significatum est, impium, & sceleratum hominē esse ueluti quandam feruētem ollam, & quoddam domicilium malorum, esse denique domū, in qua improbi, & nebulones se in ludis atque aliis flagitiis exercent. Dicitur etiam improbus esse olla succensa, & feruens, in qua animę multorum coquuntur, & condiuntur, ut eas Satanas in stomacho, uidelicet, in inferno deuoret, & absorbeat, & prope has ollas debet esse iustitiæ uirga, quæ illos pro portione delictorū puniat, ne penitus Rempublicam euertant, & labefactent. Maxime autem conducit, ut ante executionem huius iustitiæ sufficientissima examinatio pręcedat, quoniam præcipitatio, iudicii nouerca esse dicitur. Antequam dominus Patriarchę Noe sententiam illam proferret, scilicet. Finis uniuersæ carnis uenit coram me, ait sacer Textus, dominum apud se dixisse. Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Et iterū. Delebo hominem, quem creaui, à facie terrę. Vbi oēs iudices docuit, maturè, & paulatim ante prolationem sententiæ esse processuros. Sic dominus, dicens. *Quid hoc audio de te?* Non solum iudices, sed etiam alios admonet, ne facilè assensum detrahentibus præbeant, cum non raro ex malitia magis quam ex uero aliorum errata commemorent, qui eo ipso, quod detrahunt seipsos produnt, & maledicos re ipsa esse confitentur, atque ita seipsos fide indignos faciunt. Quod si de aliis male iudicare non decet, licet de illis detrahere audiamus, quanto minus de proximis nostris iudicare debemus propter nostrum duntaxat beneplacitum? O diabolicam peruersitatem, & euidens signum cordis corrupti ac malitia deprauati. Nabal (inquit sacra pagina) erat pessimus, & malitiosus. Sic hodie quamplurimi extant, qui, cum malitiosi, & pessimi sint, existimant, sub unoquoque lapide esse quendam scorpionem, de omnibus male suspicantur, quia per seipsos alios iudicant. Atque ita dicitur in Ecclesiastico. In uia stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat. Impiissimus Nero dixisse fertur, omnes homines illa, quæ ego committo scelera perpetrarent, si quam ego potestatem habeo, haberent, quoniam eis uoluntas minimè deest. Isti tales eos, qui bene operantur, hypocritas reputant, existimant enim, neminem esse uirtutib. & earum exercitiis deditum, è contra uero uirtutis studiosi de nullo male iudicant, sed de omnibus bene cogitant Cum Dominus populo iussisset Hebræorum, ne in montem Sinai ascēderet, iterum ad Moysem dixit: Descende, & cōtestare populū, ne forte uellet trāscendere terminos ad uidendum. Respondit autem ei S Moyses. Nō poterit uulgus ascendere in montem Sinai, tu enim testificatus es, & iussisti Cui ait dominus iterū: Vade, & descende. Eximabat uir sanctus, iam populū non posse ascendere, siquidem dominus id prohibuerat, & sicut ille nimis obediens

Margin notes: Simile. — Ierem. 1 — Ge ne. 6 — 2 Reg. 25. — Eccl. 10.
Section letters: A, B, C, D

diens erat, alios etiam futuros ita esse iudicabat. Hanc animi synceritatem ipse alibi demonstrauit. Nam cum Pharao sæpenumero mentitus esset, & uerbum, quod promiserat, fregisset, postquam dixit. Peccaui etiam nunc, orate Dominum, ut desinant tonitrua, & dimittam uos, respondit ille: Cum egressus fuero de urbe, extendam pal-
Exod.9 mas meas ad Dominum, & cessabunt tonitrua, &c ut scias, quia Domini est terra. Perpendite, obsecro, qualiter, licet multoties, a Pharaone deceptus fuerat, tamen de
1.Co.13 eo bene iudicabat, quia (ut ait Beatus Paulus) Charitas omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, & de nullo, quamuis improbus sit, desperat. Cum uero ait. Extendam palmas ad Dominum, efficaciam, qua pro tyranno ac pro eius populo oraturus erat, significauit. Quid hoc audio de te? Mira planè hominis huius lenitas, & patientia. Alius rerum suarum iactura exacerbatus diceret. Prędo, & bonorum meorum dissipator cur bona mea dilapidasti? In crucem, & in carcerem te agā, donec nouissimum mihi quadrantem reddas. Nihil horum dicit, sed blandè leniterque ait.

Quid hoc audo de te? Redde rationem uillicationis tuæ. Hac igitur diuitis hominis proposita mansuetudine Dominus clementię ac lenitatis suę magnitudinem uoluit ostē-
Apoc.4 dere: Qua etiam erga grauissimos peccatores utitur. In Apocalypsi dicitur. Ecce sedes posita erat, & supersedem sedens, & iris erat in circuitu sedis. Hic sedens Christus Dominus est, sed dum sedit iudicaturus, quo circundatus est? Obserua quid
Gen.9. dicat. Et iris in circuitu sedis. Quid iris adūbrat, nisi diuinam clementiam? Sic enim scriptum est. Nequaquam ultra interficietur omnis caro aqua diluuii, arcum meum ponam in nubibus cœli, & erit signum inter me, & inter terram. Circundabitur uero diuinus iudex tempore iudicii ab arcu, qui signum misericordię eius est, quoniam etiam ibi illa maxime utetur. Vnde infertur, quod ille qui patiens, & mansuetus minime est, iudex, uel prælatus non debet esse. Quamuis sanctus Dauid unctus erat Rex Israel, nunquam tamen eum impius Saul recognouit, quousque uidit eum partem chlamydis suæ scidisse, & cum facilè potuisset interficere, nequaquam uoluisse. Tunc dixit: Nunc scio, quia certissimè

A regnaturus sis, & habiturus in manu tua Regnum Israel. Nam uir adeo mansuetus, 1.Re.24
& qui cum uindictam de inimico suo potuisset sumere, id non fecit, dignus profecto Regno est, atque imperio.

Redde rationem uillicationis tuæ, iā enim non poterit uillicare. O uerbum horribile cunctis humanis cordibus, licet dura, & lapidea sint? Si nunc quotquot estis, in hoc templo uocem quendam audiretis dicentem, Dei uoluntatem esse, ut hic cum parētibus, & maioribus uestris maneretis: quid, obsecro, uobis esse faciendum?
B Quam rationem redderetis? Quales uos Deus hac hora inueniret? O cæci, cęci, quare hæc profunde non animaduertitis: siquidem nescitis, an Deus hodie aut cras uobis dicet. Redde rationem uillicationis tuę. Attendite, hunc uillicum non dixisse, Dominus meus auferet a me uillicationē, sed aufert in præsenti, & ita oportet uos animo euoluere, & quo maiores peccatores estis, eo plus hoc timere debetis. Nam scelerati in pœnam delictorum suorum digni sunt, quibus Dominus uitam abbreuiet. Hoc Diuus Hieronymus testatur, B. Hier.
Deum ante diluuium fecisse, & sic locum sup.6.c.
C illum Genesis explicat. Non permanebit Gene.
spiritus meus in homine in æternum, quia caro est, eruntque dies illius centum, & uiginti annorum. Idest, quia omnis caro, hoc est, omnis homo corrupit uiam suam, ideo omne genus hominum, & omnia, quæ in seruitutem ipsorum in terris fuerunt creata, euertere ac destruere uolo. Eis tamen centum, & uiginti annorum spatium ad pœnitentiam agēdam concedo, & hoc tempore iussit arcam illam ingentis magnitudinis fieri, quę ueluti quædam admonitio, & comminatio esset diuinæ ultionis in cunctos mortales. Et ob hanc cau-
D sam Diuus Petrus Patriarcham Noe iusti- 2.Pe.2.
tiæ pręconem nuncupauit, quoniam ipsius arcę fabrica mundo de peccatis suis minabatur, uidelicet, homines, nisi pœnitentiam egissent, aquarum illuuione esse perituros. Quia uero se in meliorem frugem non receperunt & has omnes minas contempserunt ex illa summa centum, & uiginti annorum Dominus abstulit uiginti, & ultionem (ut ait Diuus Hieronymus) centesimo anno fecit. Quapropter siquidē uos ob scelera uestra digni estis, a quibus Dominus statim uillicationem auferat.

rat, de morte non agatis tanquam de re futura, sed tanquam de re præsenti, ac uera pœnitentia uosipsos præparate, facientes de facultatibus uestris amicos Christi pauperes, ut cum defeceritis, recipiant uos in ęterna tabernacula gloriæ, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA Octaua post Pentec.

Concio Secunda.

Facite uobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant uos in æterna tabernacula. Lucæ 16.

INter præclara beneficia, quæ liberalissimus ille rerum omniũ Dominus generi humano largitur, est principem locum obtinet, quod unigenitum Filiũ suum non modo in Redemptorem, & libertatis nostrę uindicem, sed etiam Doctorem ac uoluntatis suæ interpretem nobis donauit Quod beneficium non immerito Apostolus amplificat, cum ab hac sententia epistolam ad Hebræos scriptam exorsus est, dicens: Multifariam multisque
Hebr. 1. modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissimè diebus istis locutus est nobis in filio, quem constituit hæredem uniuersorum per quem fecit & secula. Huius autem beneficii gratia exultare & gra-
Ioel. 2. tias agere nobis Propheta Ioel iubet, cum ait. Filii Sion exultate in Domino Deo uestro, quia dedit uobis doctorem iustitiæ, & descendere faciet super uos imbrem matutinum, & serotinum, ut, uidelicet, uerbi diuini semen ipsius opera in terra cordiũ uestrorum iactum, & cœlestis gratiæ imbribus irrigatum fructus geminet uitæ æternę. Munus autem hoc Saluator noster cumulatissimè præstitit, sicut ipse loquens
Psal. 39 cum æterno Patre in psalmo ait. Annuntiaui iustitiam tuam in Ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo, Domine tu scisti. Quid enim aliud sacra Euangelia, nisi iustitiam Dei annuntiant? Iustitiæ autem

A nomine uirtutem omnem, & sanctitatem Hebræo more significauit. Quia enim ad iustitiam præcipuè pertinet, unicuique reddere quod suum est, & uirtus hoc ipsum cumulatissimè præstat, ideo non mirum, si iustitiæ nomine uirtutem omnem complexus est. Inter documenta uero utilia, & fructuosa, quæ hic cœlestis magister nos docuit, unum est hodierni Euangeli sacra cõclusio, quæ misericordiæ, & beneficentiæ officiis continetur, quæ facit, ut misericordiam apud Dominum in iudicio inueniat ille, qui misericordiæ officiis usus est.

B Vt autem uirtutis huius fructum, & salutarem uim commendaret, hanc nobis parabolam in Euangelica lectione proponit, quæ sic habet. *Homo quidam erat diues qui habebat uillicum, & hic diffamatus est apud illum, quasi dissipasset bona illius.* Et quę sequuntur usque in finem Hunc uillicum, Dominus noster uult, ut in hoc imitemur, uidelicet, scientes amicos in tempus necessitatis comparare, & acquirere, siquidem omnes diuinę maiestatis uillici sumus. Non solum quilibet nostrum bonis natu-ralibus & gratuitis, quę a diuina manu ac-
C cepimus, bene uti debet, sed (ut ait Diuus Thomas) unusquisque obligatur ad exequendum officium, quod accepit. Sacerdos habet pro uillicatione ipsum sacerdotium, iudex iudicaturam, mercator mercaturam, seu negotiationem, & sic de aliis. Quemlibet autem illud Prophetæ Habacuc dicere oportet, scilicet. Super custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem, & contemplabor, ut uideam quid dicitur mihi, & quid respondeam ad arguentem me Est enim in porta Christus, teste Ezechiele, dicente. Et funiculus lineus, & calamus mensuræ in manu
D eius, uidelicet, ad metiendum huius ædificii lapides, qui sunt fideles, & electi. Vnde locus ille Prophetę ab Apostolo citatus in ea quæ extat ad Romanos, epistola dicens: In omnem terram exiuit sonus eorum, potest uerti ex Hebræo: In omnem terram exiuit norma, siue amussis, siue funiculus, & directorium eorum. Quem locum Diuus Paulus de Euangelii prędicatione intelligit, in quo normæ, per quas quilibet Christianus iuxta suam status conditionem duci & gubernari debet, perfectissimè continentur. Hoc sapientes uiri

[Right margin: D. Th. 3 p. q. 67. art. 8. — Haba. 2 — Eze. 40. — Roma. 10]

uiri intelligentes, munera & officia publica atque omnes dignitates renuere totis uiribus contendebant, cum autem illa per obedientiam compulsi accipiebant, hoc maximo timore affecti faciebant. Quod satis apparuit in sancto Iosue, quem cum gubernationem populi Hebræorum subiuit, bis sanctus Moyses sic allocutus est. Confortare & esto robustus. Et statim iterum ei dixit, Ecce præcipio tibi, cōfortare, esto robustus: noli metuere, & noli timere, quoniam tecum est Dominus Deus tuus. Ex quo apparet, uirum sanctum timore perculsum ac perterritum fuisse tanti muneris sibi commissi magnitudine, alias enim nō fuisset necessarium, toties ipsum ad munus acceptandum cogere. Et est notandum summam consolationem ei fuisse cum ipsi dicebatur. Quoniam tecum est Dominus Deus tuus. Hoc præcipuum est, quod in omnibus curare debemus, quoniam omnes huius mūdi res absque Deo nihil sunt aut ualent. Cum Sanctus Dauid in sacra Scriptura a quodam laudaretur, sic laudās dixisse legitur. Vidi filium Isai scientem psallere, & fortissimum robore, & uirum bellicosum, & prudentem, & uirum pulcherrimum, & Dominus est cum eo. Hoc ultimum sigillum (ut aiunt) cunctis eius laudibus apposuit, quoniam omnes hominis excellentiæ absque Deo magis nocent quam prosunt. Insipientes uero, quoniam non intelligunt sibi onus impositum, cum munus aliquod aut dignitatem accipiunt, lætitia afficiuntur cum illis præficiuntur, molestia uero, cum eisdem priuantur. Seneca insignis Philosophus in libro, quem de breuitate uitæ inscripsit, narrat, quod cum Senatori cuidam Romanos a Caio Cæsare facultas daretur, ut iam nonagesimum annum agens otio uacaret, Reipublicæque negotia relinqueret, ipse ubi primum hoc intellexit, se mortuum esse reputauit, ac suis famulis iussit, ut in tumulo tanquam defunctus poneretur, siquidem officio publico priuabatur, sine quo nullo modo uitam se agere posse existimabat, adeo negocia ei suauia & iucunda uidebantur. At post quam huius rei Imperator certior factus est, ei præcepit, ut illa Reipublicæ negocia usque ad mortem exerceret. Nec hoc ualde mirandum est in homine Ethnico, in maximam uero admirationem nos rapere debet, uidere homines Christianos doctrinæ Euangelicæ lacte nutritos, qui in quiete ac tranquillitate uiuere minime sciant, & negociis implicari etiam in senectute magnoperè delectentur.

Iosue 1. — 1. Re. 16 — Seneca li. de breui uitæ. [margin references]

Quamuis autem omnes uillicisimus, de multis tamen illud Prophetę Oseę dici potest: Dominum dereliquerunt in non custodiendo, scilicet, id quod custodire debeban, & ita derelinquunt, ut id publica infamia sua efficiant. Quamobrem de illis etiam dici potest, quod ulterius idem Propheta testatur. Reuelata est iniquitas Ephraim, & malitia Samarię, quia operati sunt mendacium. Iniquitas, & malitia peruersitatem, & contumaciam significant: iniquitas enim ex uerbo Hebraico idem est, quod peruersitas, & deuiatio, malitia uero, quod Græcum malithia est, quandam ægritudinem cordis, quæ foris exprimitur, significat. O utinam ego tanto spiritus feruore pollerem, ut efficaciter dicerem, & multis lachrymis deplorarem exteriorem multorum Christianorum dissolutionem ac malum exemplum, quod quidem omne ex interiori suorum cordium strage oritur, & procedit. Peccatum tantum malum est, ut non solum ipsum peccatorem illud committentem infamia afficiat, sed propter eundem peccatorem tota congregatio, & etiam integra Respublica infamia notatur. Quando Beata Magdalena super caput Domini unigentum profudit, Iudas duntaxat impius indignatus est, & murmurauit, sacer uero textus inquit. Videntes discipuli indignati sunt. Omnem sacram illam congregationem infamia indignationis, & murmurationis nepharii Iudæ infecit. Ideo infami peccatori illud Prophetæ Isaiæ dici potest. Tu populum tuum occidisti, quod dictum sanctus Propheta in Regem Nabucodonosor coniecit. Quapropter de quolibet peccatorum dici potest. Et hic diffamatus est apud illum. O quam denigrata est fama cuiusuis peccatoris, & quam pessimus odor ab illo dimanat. Vtinam mens improba putredinem suam odoraret; fugeret ni fallor, a seipsa, & ad Christi Iesu brachia conuolaret. Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ a facie insipientiæ meæ, inquit sanctus Dauid, quoniam pessimum odorem peccatorum suorum sentire cœpit. O miser peccator,

Oseę 4. — Oseæ 7. — Ioa. 12. — Isai. 14. — Psal. 37 [margin references]

cator, quare non confunderis animaduertens eam, cuius in Republica tuo deprauato exemplo causa es, corruptionem? Multas maledictiones dominus in mulierem coniecit, quoniam hominem ad peccandum prouocauit. Quid igitur expectas in te uenturum, si nō solum unum, sed plurimos ac totam Rempublicam tuis manifestis dissolutionib. peruertis? B: Ambrosius inquit, Euam, cū peccauit, timuisse, ipsam solā e paradyso a Domino proiiciendam fore, & ut Adamus etiam simul cum ea eiiceretur, ipsum ad peccandum cūmouisse & solicitasse, eo quod siquidē illa à paradyso expellenda erat, non sola, sed charissimi sui coniugis protectione comitata abiret, atque ita ad prouocandum uirum suum Adam, ut peccaret, aliquam occasionem habuisse uidetur. Sed te, o infœlix peccator, quid commouere pōt, ut alios tuo malo exemplo peruertas? In Exodo dominus iubebat, ut si quis proximū percuteret, opera quæ sanus facturus erat, & impensas in medicos restitueret. Non solum supernus dominus uolebat, ut soluerentur ægroto omnes expensę factæ in ægritudine, & curatione ipsius, sed etiam, ut persolueretur ei quidquid lucraturus erat. Vbi insinuauit dominus, quod si sceleratus homo aliquem in aliquam ægritudinem spiritualem incidere fecerit, & aliqua culpa percusserit, persoluet nō solum illa scelera, quæ alius commisit, malo exēplo commotus, sed etiam omnia, quæ ipse lucraturus erat si in peccato non esset. De filiis Heli in sacra Regum historia sic legitur. Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram domino, quia detrahebāt homines à sacrificio domini. Notate obsecro, fratres mei, Qualiter sacra scripturam illorum deprauatorum hominum malum exemplum ponderat, siquidem ait, Peccatum grande nimis. Erant enim occasio illis, à quibus uidebantur, ut domino non inseruirent. Idcirco ille, qui alios scandalizauit, ita in uirtute proficiendo festinare debet, ut suo bono exēplo damnum quod fratribus suis intulit, aliquo modo resarciat. Dominus per prophetam Habacuc conqueritur, dicens. Vę qui congregat auaritiam malam domi suæ, ut sit in excelso nidus eius, & liberari se putat de manu mali, q: lapis de pariete clamabit, & lignum, quod inter iuncturas ædificiorum est, respondebit. Ex quo apparet, peccata non solum peccatores coram Deo accusare & infamia efficere, sed etiam ędificia ipsa, quæ sanguine pauperum ædificauerūt, & ornamenta suarum personarum, atque omnia supellectilia eorum cōtra ipsos esse nociferatura.

B. Amb. li. de paradi. c. 6.

Exo. 21

1. Re. 2.

Haba. 2

A

Et uocauit illum Multifariam Deus peccatores uocare solet, ut mala ac scelera sua animaduertant, & ipsa, dum tempus habent, diligenter corrigat, Ex multis autem modis, quibus hoc facere solet, unus est conscientiæ commotio. In omnibus laboribus & iacturis quæ sancto Iob euenerūt, semper unus remanebat, qui ei malum, quod euenerat, nuntiabat, atque ita in primo sui libri capite dicitur. Nuntius uenit ad Iob, qui diceret. Boues arabant, & asinę pascebantur iuxta eos, & irruerunt Sabæi, tuleruntque omnia, & pueros percusserūt gladio, & uasi ego solus, ut nunciarem tibi. Idem contigit, quando eius oues concrematæ fuerunt, & cameli ipsius rapti, ac denique quādo uentus irruit, & domū, in qua omnes filii eius erant, pręcipitauit, eosque percussit, semper unus remanebat, qui diceret. Et fugi ego solus ut nuntiarē tibi. Sic in detrimentis spiritualibus peccatoris euenire solet, nam quoties instigantes Sathana peccatum committit, & dona Spiritus sancti gratiam, charitatem, ac merita amittit semper uermis conscientiæ mordens, & rationis synderesis clamans, & annuntians id, quod per peccatum amittitur, in eo remanet. Dominus etiam per concionatores peccatorem uocat, atque ita Diuus Paulus ait: Deo exhortante per nos obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Quocirca unusquisque in sermone, quem audit, animaduertat illud, quod sibi magis conducit, & id uocatio eius est. Non attendatis, fratres mei, illud quod alio, sed quod uos ipsos tāgit. Animo cōcipite sermonē, qui a concionatore declamatur, esse uelit ditissimā quandam uariarum mercium officinam, in qua principes, nobiles, ignobiles, ecclesiastici, uxorati, domini, ac serui aptissimas sibi mercimonias inueniunt. Nam, si nobilis in eam ingrediatur, uidens ibi aptam suo corpori loricam, eam emere contendit. sarcinator, cernens ibi optimas acus, ipsas emere curat, si ingenua aliqua & curiosa fæmina, auratas uitas,

B Iob. 1.

C

2. Co. 5

D

Simile.

tas, uelamina, atque alia pretiosa mulierum ornamenta aspiciens, ea emere studet, denique unusquisque, quod sibi conuenit emere conatur, neque eques seu nobilis acus emit, nec sarcinator loricas. Ita cum ad sermonem audiendum conuenitis, uos facere oportet, siquidem tanquam officina quædam ditissima multarum mercium est, unusquisque suę personæ atque status conditioni necessarium accipere debet, sed longe aliter hoc fieri solet. O miseri filii Adæ, quam inimici uobis ipsis estis, quandoquidem id quod uobis utilissimum est, eligere minimè uultis. Si nobiles reprehendimus, artifices gaudent, si uero artifices carpimus, nobiles lętitia afficiuntur. Vnusquisque, quod aliis & nō sibi utile est, animaduertit, atq; ita perpauci
Iere. 25. uocationi Dei respondent. De hoc conquerebatur S. Ieremias, dicens. Misit dominus ad uos omnes seruos suos prophetas consurgens diluculo, mittensque & non audistis, nec inclinastis aures uestras, ut audiretis, cum diceret: Reuertimini
Simile. unusquisque a uia sua mala, & à uestris cogitationibus pessimis. O inestabilem Dei bonitatem, qui tanta cura & solicitudine nobis remedium adhibere conatur. Sicut ille qui præ nimia cupiditate rerum acquirēdarum se à somno matutino, qui dulcior & suauior est, priuat, & maxima anxietate ad mittendos operarios in agrum suū diluculo surgit, ita, ait sanctus Propheta, dominus ad mittendum suos ministros, qui nomine ipsius nos doceāt, reprehēdant, & arguant, antelucanus. Hoc inquit S. Propheta ad insinuandum desiderium quo pater ille misericordiarū nobis fauendi habet Nos igitur diuinis eius uocationibus surdos minimè esse oportet. Inter ea autem quæ prædicatores magnopere intendunt hoc unum est, scilicet ut omnes peccatores animo concipiant, Deum cuilibet ipsorum continuo dicere, *Redde ratione uillicationis tuæ, iam non poteris amplius uillicare. O sancta Maria senno ra* quam excellentes effectus hoc fratres mei in cordibus uestris operaretur, si profunde illud contemplaremini? Quis ad dominum non conuerteretur, si ante oculos suos proponeret, se iam coram seuero superni Iudicis esse tribunali? In Exodo legitur, quod cum dominus ad loquendū
Exo. 19 cum sancto Moyse in monte Sinai descen-

A deret, Ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem, clangorque buccinæ uehemētius perstrepebat, & timuit populus, qui erat in castris. Quę omnia ideo contingebant, quoniam Deus ad ferendam legem ueniebat. Ergo, si cum lex dabatur, tot tantæque tempestates, ac tormenta extiterunt, & homines tanto terrore percussi fuerunt, quid erit, cum ipse dominus rationem obseruationis suæ sanctæ legis ab hominibus postulauerit? Quando expectabunt homines, ut alterum ex duobus tam disparibus sibi dicatur, uel, Venite benedi
B cti patris mei, uel, Ite maledicti in ignem æternum? In Prouerbiorum libro sic legi Pro. 16
tur. Pondus & statera iudicia Dei sunt. Solent numularii sæpenumero monetas aureas in statera appendere, quas, si pondere, quod habere debent, carere uident, non Simile.
admittunt, si uero iustum pondus retinent, in thecis seu arcis eas obseruant. Quid, obsecro, sentiet homo, cum iustus iudex Iesus Christus cor eius in statera sui diuini iudicii appenderit ipso nesciente, an in infernum perenniter arsurus detrudendus sit, an uero admittendus, & in gloriæ eius thesauro collocandus? Qua- Thre. 1.
C liter pertimescet, ne sibi eueniat id, quod illi contigit, de quo sanctus Ieremias ait: Vigilauit iugum iniquitatum mearum, in manu eius conuolutæ sunt, & impositæ collo meo, infirmata est uirtus mea. Quando ille, qui falsam monetam cussit, in carcerem coniicitur, & sententia fertur, ut igni comburendus tradatur, con- Simile
gregatis omnibus, quas cussit, adulterinis monetis, & ad collum eius appensis in rogum ducitur, præcone dicente. Hęc est iustitia, quæ fieri iubetur, &c. Sic dominus scelera peccatoris congre-
D gabit, & illa ad collum ipsius in maiorem eius confusionem appendet, atque ita in ardentissimas inferni flammas perpetuo cremandus mittetur. Eia peccator cæce, quid in corde tuo hæc audiēs euoluis? Cogitas, ne quia dominus nunc scelera tua dissimulat, semper ita futurum esse? Falleris profecto. Ab hoc errore te auertit D. Rom. 2
Paulus, dicens. Existimas hoc, o homo, q iudicas eos, qui talia agūt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? Quasi dicat, Nō. Hoc Beatus Apostolus suo eleuatus intellectu, locutus est, considerans tremenda

immensi

immensi Dei iudicia, Sæpenumero occulto licet iusto Dei iudicio contingere solet, quòd cum duo malefactores idem crimen commiserint, alter comprehenditur & punitur, alter uerò minimè. Contra hos autem, qui in hac uita delinquunt, & in ea
Psal. 9. non puniuntur, loquitur D Paulus eos admonens, ne ideo ab ultione Dei se liberos ac securos esse existiment, quia hic non puniuntur, quin potius magnopere timere debent. Nam hoc magnum solet esse iræ Dei signum, sicut S. Dauid aperte testatur, dicens. Exacerbauit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæret. Quid est, Non quæret, ait Beatus
B. Aug. Augustinus? Id est, Non puniet in præsenti, quia multum irascitur, illud in futurum seculum ad puniendum maiori cum seueritate reseruans. Si autem mihi dicitis. Pater, quod remediũ adhibebimus, ut a tantis malis liberi esse possimus? Id quod cœlestis Magister Iesus Christus impręsentiarum præbet, uidelicet, ut hunc uillicũ, quem uobis in sacra hodierna lectione proponit, non in iniquitate, sed in prudẽtia, quam in comparandis amicis necessitatis tempore habuit, imitari contendatis, non inquam in infidelitate atque iniquitate illum ęmulari oportet: quoniam in ea omnis peccati machina fundatur. Communis solet esse hominum cura, dare operam ut se a laboribus corporeis liberent, licet illos ad animam transferant.

Hoc uillicus hic agere contendit, qui animaduertens se a uillicatione fore priuandum dicebat: *Fodere non uoleo, mendicare erubesco. Scio quid faciam*. Iniustissi-
Simile. mum scelus committam, ita ut labor, quẽ corpus passurum erat in animam transferatur. Si habes domum seu uillam in qua animum a curis recreare, & reficere soles, quæ non plus ualoris habet, quam tua uoluntas, & curiositas ei præbet, tamen molestia afficeris, eo quod censibus subiecta sit, &, ut eam ab illo onere liberes, cẽsum illum in aliam possessionem tuam, licet melior sit, ac maioris utilitatis, transferre conaris. Sic homo adeo ad corpus suum animum inclinat, ut quod melius est, uidelicet, animam contemnat, & ideo censum unius partis in aliam transferre studet, scelera committens, ut corpus a laboribus liberetur, seipsum ob hoc obli-

A gans, ut illos mens in ęternum patiatur. Ephraim uitula docta diligere trituram, inquit Dominus. Id est, scitote populum meum esse uelut quandam uitulam, quę aratrum renuit, & se ad aream, ubi triticũ teritur, inuitat. Nam labor aratri ipsi grauis & non fructuosus est, labor uero areę plus commodi quam fatigationis habet. O gens misera quæ non attendi aliud, a corporis laboribus liberari, quamuis hoc cum animę dispendio fiat. Longe aliter D. Paulus uos erudit, dicens. De spiritualibus autem nolo uos ignorare fratres, scitis, quoniam cum gentes essetis ad simula- 1. Co. 12
B chra muta, prout ducebamini, euntes. Quasi diceret. Velim sciatis quòd postquam lumine fidei illuminati estis, non sicut antea esse debetis. Nam tunc ex quouis ligno aut lapide Deum unum faciebatis, & quodcunque uitium sequebamini, nunc uerò omnem curam & solicitudinẽ in comparandis spiritualibus bonis collocare debetis, mentem magnificantes, & corpus aspernantes. De iusto namque S. Ieremias ait. Et erit ei anima sua quasi Iere. 21
spolium. Id est, Tãti faciet iustus animam suam, quanti ditissimum spolium in crudelissimo bello acquisitum.

C Cæterum absque dolore nimio dicere nequeo id quod iam sequitur, scilicet: *Prudentiores sunt filij huius seculi filijs lucis in generatione sua*. Id est magis astuti, & perspicaces sunt improbi in suæ perditionis negociis, quàm multi ex iustis in rebus suæ saluationis. Quandoquidem, charissimi romphea bis acuta sententia hæc est corda nostra percutiens, & (ut ingenuè fatear) quoties uerbi huius recordor, in me ipso ualde confundor. Proh dolor, quam expediti sunt filij Sathanę huius tẽpestatis in hæresibus suis dispergendis, &
D ueneno suo diffundendo, nec nõ ad dogmata sua lethalia prædicanda. E contra uerò quanta Catholicorum est tepiditas in ueritate & integritate sacre fidei diuulganda. Quid plura? Quanta etiam orthodoxi subeunt pericula transfretantes maria, ut aliquas diuitias congerant? Quot probra & labores honoris cupidi, quo dignitatem, ad quam aspirant, conscendant? Denique quas calamitates scortatores, & adulteri non ultro patiẽtur, ut carnis oblectamentis satisfaciant? Contritio & infœlicitas in uiis eorum, & uiam pacis non co

gnouerunt, inquit S. Dauid de huiusmodi peccatoribus. Agite ergo filii lucis, & date
Psa. 13. operam, ne filii tenebrarum plus laborēt in adipiscēdis caducis rebus, quam uos in æternis & nunquam casurii diuitiis cōpa
2. Cor. 9 randis. Qui in agone est (ait B. Apostol.) ab omnibus se abstinet, illi quidem, ut corruptibilem coronam accipiāt, nos autem incorruptam. Proculdubio uox illa, Ab omnibus se abstinet, emphatica est, & ad notatione digna, ac si patenter dicat? Qui agonem agit, nihil de rebus familiaribus, nihil de cibo & potu, nihil de alia re excogitat, sed totus est in cōflictu, & omnes conatus eius eo tendunt, ut uictoriā sibi comparet, & brauiū sui laboris adipiscatur, quo omnia ouanter suffert, ut marcescibilem ac cito perituram coronam accipiat, at nos stertimus in utrāque aurē dormientes, nec insudamus, ut diu desideratā coronam gloriç cœlestis comparemus.

Vere sane dictum est *prudentiores sunt filii huius seculi filiis lucis*. Vt ministri ac famuli Regis Assueri in quodam conuiuio ipsi placerent, spatium medii anni consumpserunt in adornādo horto quodam tanta cura & diligentia, ut glossa ordinaria dicat fuisse in eo uites argenteas cum palmitibus aureis racemis ex lapillis pretiosis. De uxoribus uero eiusdem Regis sacra scriptura commemorat, ipsas, ut semel in anno coram Regis conspectu apperefent, per annum integrum faciem fucasse, ita ut sex mensibus oleo ungerentur myrtino, & aliis sex quibusdam pigmentis aromatibus uterentur. O Deus infinitç maiestatis, quanta confusio nobis est hæc audientibus, qui tam paucam diligentiam, ut tibi placeamus, adhibemus? Cum aliquando monachus quidam singulari sanctitate præditus, mulierem quādam prophanè compositam & nimis ornatam ad placendum hominibus, uideret, flere cœpit, dicens. Vç mihi, qui non tanta diligentia ad placendum Domino mentem meam composui, quanta hæc mulier corpus suum, ut hominibus placeat, adornauit. Pudeat uos ergo, fratres, quod improbi maiori cum diligentia Sathanæ inseruiant, quā uos uero Domino Iesu Christo & post hac magno spiritus fauore ei ueram seruitutem adhibere cōtēdite. Hoc D. Paulus efficacissimis uer
1. The. 4 bis hortatur, dicens De cætero, fratres, ro

A gamus uos, & obsecramus in Domino Iesu Christo, ut queadmodum accepistis a nobis, quomō oporteat uos ambulare, & placere Deo, sic ambuletis, ut abundetis magis. Idest, in omnibus operibus bonis, quæ egeritis, iterum atq. iterum respīcite modū, quo magis grata sint diuinç maiesti Refert Cçsariu, quendā uillicū Ducis Barbantçi, postquā mortuus fuit, uxori suæ maximo strepitu diuina dispēsatione apparuisse, eique dixisse se æternis suppliciorum cruciatibus esse damnatū. Cui cū illa dixisset, itane agitur? Postquā ianuæ nostræ pauperibus & peregrinis
B nunquam clausç fuerunt, & postquam tot tāntaque bona opera in hac uita exercuisti, tandem nunc damnaris? Ita profecto, inquit ille, quoniam ea non charitate commotus, sed caduca & inani gloria incitatus operatus sum. Quinimo & hoc unum tibi affirmo, omnia cunctarum arborum follia, licet in linguas uerterētur, non posse magnum tormētorum genus, quod patior, aliquo modo explicare. Quibus dictis hoc etiā adiecit, Hic amplius commorari non possum, quoniam cacodæmones me foras manent: atque ita horribili quodam ululatu, qui per totā urbē
C sonuit, ab eius oculis euanuit. Iste sane insœlix hanc D. Pauli admonitionē minime fuerat secutus, siquidem, magis hominibus quam Deo placere studuit. Quis ergo est, qui hçc tam tremenda, & horribilia audiens non dicat, Quia faciam, quia Dominus meus aufert a me uillicationē? fodere, non ualeo, mendicare erubesco. Idest, utraq. res & rationis reddēdç periculū & futuræ inopiæ malū me uehemēter augit. Duo hic ingētia pericula, quç unicuiq. nostrū imminent, ob oculos nobis proponuntur, unum est ratio uitæ nostræ
D reddenda, alterum sublata per mortem satisfaciendi, atque negociandi opportunitas. Quandiu enim in hac uita sumus, locus misericordiæ, locus ueniæ, locus penitentiæ precibus, ieiuniis, eleemosynis, cæterisq. remediis est, ubi autem ab hac uita excesserimus, hæc omnia subsidia (nisi cū uiuentium, sufragiis adiuuamur) nobis interclusa sunt, idcirco, nisi nobis in hac uita prospexerimus, in altera nulla spes relicta est. Quæ res facit, ut uiri etiam innocētissimi hoc mortis iudicium reformident, ut patet de Beato Iob, qui huius ra- Iob 10.
tionis

tionis metu perculsus, pænitendi spatium petebat, dicens. Dimitte me, ut plangam paululum dolorem meum, antequam uadam ad terram tenebrosam & opertam mortis caligine. Hoc postulabat, qui domini testimonio neminem in terra similem habebat, hoc petebat, qui de se dicere potuit. Pater eram pauperum, oculus fui cæco, & pes claudos, qui etiã dicebat: Nec reprehendit me cor meum in uita mea. Denique hoc petebat, qui tot calamitatibus in ipsum eodem temporis momento irruentibus, sic se gessit, ut de eo scriptum sit. In omnibus iis non peccauit Iob labiis suis, nec stultum quid contra Deum locutus est. Hic igitur tantus uir usque adeo tepidatione iudicii huius augebatur, ut post tanta uirtutum & patientiæ merita paululum spatii à Domi-
Ps.142. no flagitauit. Et sanctus Dauid eodem timore perterritus dicebat. Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. Heu me miserum si tales uiri, qui ab Spiritu sancto certissimo ueritatis magistro erudiebantur & agebantur, sic timebant, quid nos miseri facimus, qui toties peccata peccatis & scelera sceleribus cumulamus? Vnde tantus hic stupor? tanta cęcitas? An hæc forte cæcitas noua peccati pœna est? Sic enim quidam ex patrib. ait: Puto quod iam magna sit pœna peccati, metum ac memoriam futuri iudicii esse deperditam, quæ enim saxa his tantis exẽplorum fulminibus non frangerentur? Hic ergo Dei atque hominum fidem imploro, hic cœlum, terra, maria in testes aduersus dementiam, & cęcitatem nostram aduoco, si hoc iudiciũ protinus à morte nobis imminet, quomodo tã secutè agimus? quomodo nulla curu, nulloque metu angimur? Quis nos ita fascinauit? Quis sic excęcauit, ut hanc tantam rem nec sentiamus, nec nos ad illam oportunè præparemus? Facite, obsecro, uobis, fratres, amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant uos in ęterna tabernacula. Hoc idem propheta Daniel Regem Nabuchodonosor erudiuit dicens. Peccata eleemo-
Dani.4 synis redime. Nam (ut ait S. Isaias) compu-
Isa. 10. trescit iugum à facie olei. Quid ais sancte propheta? Quis unquam uidit, lignum oleo computrescere aut corrumpi? Quin potius (ut experientia patet) cum ipso con-

A seruatur. Ad hoc D. Augustinus respondet dicens, quod iugum est potestas, & dominium dæmonis. Dum aliquis mortaliter peccat, super se iugum Sathanæ imponit, & hoc iugum computrescit à facie olei, id est misericordiæ. Econtra uero, ut in Ecclesiastico dicitur. Fortissimus non Eccl. 35 habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum impiorum. Vbi alia translatio habet. Fortissimus non habebit in illis patientiam, quo usque cũtribulet dorsum impiorum, & sic est etiam in contextu Græco. Vbi apertè ostenditur, quam celeriter dominus impios puniat. Et est ẽt hic notan-
B dum, quod loco impiorum in contextu Græco habetur immisericordium. Consideratione uero dignum est, quod quemadmodum, hic uillicus in debitores Domini sui hoc beneficium contulit, nemine ipsum importunis precibus obsecrante, ita oportet uos non expectare, à pauperib. & egenis multis, seu importunis precibus urgeri. Nam oleum, quod ex ipsis oliuis absque eo quod premantur, effluit, melius est Simile. & ad plurima medicamenta utilius, quam illud, quod per uim educitur & exprimitur, id quod etiam in uino contingere solet. Sic eleemosynæ, quæ uoluntariè &
C absque molestia, seu importunis petentium obsecrationibus fiunt, magis sunt Deo acceptæ Et sicut uillicus ille dixit. *Sede cito scribo*, ita oportet uos non solum libenter sed celeriter ac diligenter eleemosynas erogare. Nam quemadmodum (ut ait Diuus Paulus) hilarem datorem dili- 1.Co.9. git Deus ita diligentiam amore prose- Pro. 3. quitur. Idcirco in Prouerbiis dicitur. Ne dicas, Vade, cras dabo tibi, cum statim possis dare. Et sicut hic uillicus pauperibus & ære alieno oppressis debitum cõdonauit,
D sic tu pauperibus & non diuitibus elargiri debes. Hoc Spiritus sãctus aperte admo Eccl. 11 net dicens. Mitte panem tuum super transeuntes aquas, quia post tempore multa, inuenies illum: Aquas transeuntes, id est, pauperes & afflictos. Vbi maxime perpẽdendum est, non dicere in præsentiarum. Da panem tuum, sed, Mitte panem tuum, ut intelligas, pauperes esse uelut agasones Dei, uulgo *Recueros de Dios*. Qui bona huius mundi, ut ea coram eius diuinis oculis repræsentet in cœlum portant. Simile Qui in aliquo horto fructus arborum colligit, & intelligit, se, cum exierit, ab oli-

tore ipsis penitus esse priuãdum, conatur illos per parietes extra hortum mittere, ut postea cum potuerit, eos in domum suam ad manducandum portet. Sic (fratres mei) nunc in horto huius mũdi estis, quidquid in eo extat, fructus est, quem hortulanus, uidelicet, mors à uobis, cum ab hac uita exieritis, auferet. Vt enim ait B. Iob: Nudus egressus sum de utero matris meç, & nudus illuc reuertar. Vultis in cœlo quid manducetis reperire? Nunc per parietes fructus proiicite? eleemosynas pauperibus tribuentes, quamuis eleemosyna citra extremam necessitatem, non habenti superfluum, in præcepto non est, sed in consilio, ut optime D. Thomas docet. Sed quęro, cur diuitiis nomen iniquitatis dominus imponit? Respondeo, quia frequenter malis comparãtur artibus, & ad malum, hoc est, ad fastum, luxum, uoluptates, atque superbiam multos mortalium animos alliciunt. Quemadmodũ ergo Apostolus concupiscentiam carnis siue fomitẽ, qui intra nos latet, peccatum appellat, ꝙ à peccato primi parẽtis originẽ ducat, & ad peccatũ incitet, ita diuitias Dñs iniquas appellat, quod frequenter iniustitia & iniquitate parentur, & ad iniquitatem inuitet, non qđ in diuitiis iniquitas ulla sit, sed in earum abusu. Cum enim (ut in libro Ecclesiastes dicitur) Pecuniæ obediant omnia, qui pecuniosus est, si diuino timore destitutus fuerit, ad quæuis facinora parata habet instrumenta. Tandem diuitiæ iniquitatis recte dicuntur, quoniam solis iniquis diuitię sunt, iuxta Beati Augustini miram sententiam, dicentis, Iusti etsi ista possideant, tamen diuitias habent in cœlo. Quid mihi est in cęlo? aut à te quid uolui super terrã? Deus cordis mei, pars mea Deus in æternum, dicebat Sanctus Dauid. Et etiam est hæc uox iustorum, quibus uilescunt temporalia bona. Licet autem dominus est, qui misericordes in æterna tabernacula recipit, tamen pauperes dicuntur hic eos recipere, sicut etiam alibi dicitur. Mensuram bonam dabunt in sinum uestrum, scilicet pauperes, quia ipsis intercedentibus dabitur hęc merces. Hoc etiam inquit, ut pauperas honore afficiat, eosq; fortes reddat, ut illi cum patientia, diuites uero cum misericordia gratiam mereantur, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

Job. 1.
D. Th. 2. 2. q. 33. art. 5.
Eccl. 10
B. Aug. đ cõco. Euang.
Psal. 72
Lucę 6.

A

DOMINICA NONA post Pentec.

Concio Prima.

Cum appropinquaret Iesus Ierosolymam, uidẽs ciuitatem, fleuit super illam. Lucæ 19.

Ngelicus Doctor D. Thodoctissimè probat, pręsciẽtiam meritorum nõ posse esse aliquam rationem prędestinationis in communi quia merita præscita cadunt sub prædestinatione: Esto præscientia peccatorum sit aliqua ratio reprobationis ex parte pęnæ, quę pręparatur reprobis, in quantum scilicet Deus proponit se puniturum malos propter peccata, quę à seipsis habent & non ab illo, iustos autem proponit se præmiaturum propter merita, quæ à seipsis tantum non habent. Et confirmat hanc sententiam illo Prophetæ Oseæ uaticinio, scilicet. Perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum. Perditio tua Israel, idem est quod, tu ipse es causa ꝑditionis tuæ. At uero Paraphrasis Chaldaica sic hęc uerba explicat. Cum uos deprauatis opera uestra, ô domus Israel, dominantur in uos populi, sed quoties cõuersi estis ad legem meam, uerbum meum fuit uobis pręsidio. Vbi constat ab hac translatione, hunc locum laboribus ac Dei fauoribus in hoc mundo applicari. Propter peccata enim Dominus bella atque alia infortunia hominibus euenire permittit, at propter pœnitentiam ipsos ab eisdem laboribus eripit. Atque ita per eundem Prophetam ipse dominus iis, qui se per ueram pœnitentiam ad Deum conuerterint, hoc tanquam singulare beneficium pollicetur. Et percutiam, inquit, cum eis fœdus in die illa cum bestia agri, & cum uolucre cœli, & cum reptili terræ, id est, in eorum gratiam & utilitatem. Ita in libro Iob dicebat Eliphaz. Erue te de manu gladii in bello, in uastitate & fame ridebis, & bestias terræ non formidabis, sed cum lapidibus regionum pactum tuum, & bestiæ terræ pacificæ erunt tibi. Volucres

B
C Oseę 13
D Oseæ 2.

eres cœli uocat sanctus Propheta Reges superbos, & ita apud sanctum Ieremiam de Repe Assyriorum dicitur. Quasi Aquila uolabit ad Moab. Et apud sanctum Oseā de Nabuchodonosor. Quasi Aquila super domum Domini. Sicut enim aues rapaces ut accipiter, dum uiuunt, in magna habentur æstimatione, atque in manibus magnatum maximis delitiis gestantur & nutriuntur, post mortem uero in sterquilinum proiici solent, ita potentes Tyranni dum in hac uita sunt, magnifiunt & ab omnibus honorantur, ac corpora sua deliciis atque illecebris tradunt, at uero post mortē in inferni sterquilinium miserrime detrudentur. Bestias agri uocat homines crudeles, reptilia uero terrę (quæ sunt uenenosæ uiperę) appellat homines mordaces, ueneno malitia, & inuidia plenos. Denique omnia hæc nomina Sanctus Propheta inimicis imponit, cum quibus Dominus fideles seruos suos pactum inituros esse pollicetur. Et adiecit: Et arcum, & gladium, & bellum conteram de terra, & dormire eos faciam fiducialiter. Sicuti cum sancto Dauid fecit, qui, cum se ab hostibus obsessū uideret, dicebat. In pace in idipsum dormiam, & requiescam. Atque ita sanctus Iob inquit. Si iniquitatem, quæ est in manu tua, abstuleris a te, & non manserit in tabernaculo tuo iustitias tunc leuare poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis & non timebis, defossus, securus dormies, requiesces, & non erit, qui te exterreat. Quid est, Defossus securus dormies? Vatablus uertit: Iacebis securus, scilicet, ut fossa circundatus, id est, in summa fiducia dormies. Ad consuetudinem bellantium alludit, qui fossis quibusdam, quas Hispane dicimus, *Trincheas*, se ab hostium impetu, & insidiis defendunt. Nulla certe fortior fossa est, ut securi simus, quam ad Deum conuersio. Atque ita ubi nos legimus, Non est idolum in Iacob, nec afflictio in Israel, Hebręi legunt, Non est labor in Iacob. Et subdit statim rationem, dicens: Deus eius cum eo & clangor uictorię. Vbi sigsificatur, illos qui creaturas non adorant, nec idola uenerantur, in bellis, & contradictionibus a summo numine esse protegendos, & in hoc plangor uictorię auditur. Nam (ut ait Sanctus Dauid) In Deo faciemus uirtutem, & ipse a nihilum deducent tribulantes. E-

Iere. 48. Oseæ 8. Simile. Psal. 4. Iob. 11. Nu. 23. Psa. 106

A contra uero Dominus per Prophetam Oseam Ierusalem minitatur, inquiens. Comedet eam bestia agri, & uisitabo super eam dies Baalim, quibus accendebat incensum. Attendite, quod nomen Dominus militibus, qui Ierosolymam euerterunt, imponit, non eos nuncupat hostes, sed bestias, & non qualescunque, sed bestias agri, & syluestres, quæ crudeliores esse solent, nec unquam domari consueuerunt, homines enim, qui in alios homines crudeles fiunt, indigni profecto sunt hominum nomine, sed potius bestiarum. Ita eos sanctus Dauid appellat. Ne tradas,
B inquit, bestiis animas confitentes tibi, bestiis, idest, crudelibus hominibus. Vbi Paraphrasis Chaldaica habet. Ne tradas populis similibus animalibus syluestribus animas discentium legem tuam. Milites etiam, qui Regnum Pharaonis euersuri erant per Ezechielem prophetam Dominus bestias appellat, his uerbis Bestiis terrę dedi te ad deuorandum. Hoc Plinius Philosophus magnopere amplificat, dicēs Nec bruta animan ia, nec pisces, nec aues alia suæ speciei animantia interficere solere uel contra illa crudeles fieri, non
C enim leo aduersus alium leonem dimicat, nec Aquila contra ali m Aquilam, homines uero in seipsos quotidie irasci, & bellum gerere uidemus. Maxime, cum tot rationibus cogantur, ut se ad inuicem diligant, quas quidem bruta animantia non habent. Et inter eas una est, ut Beatus Augustinus perpendit Deum in mundi principio non multos homines simul, sed unum duntaxat ex quo reliqui procedunt, creauisse. Hoc Deus ob ipsorum hominum peccata permittit, atque ita peccatores cum aliis peccatoribus punit, sicut uerba hæc, Comedet eam bestia
D agri significant De quo manifestissimum testimonium in sacra hodierni Euangelii lectioni habemus, in qua refertur, qualiter princeps clementię Christus filius Dei miserandam Ierosolymorum euersionem propter ciuium ipsorum innumera peccata plorans nunciauit. Erit autem operępretium, quo potissimum tempore hęc Domini lamentatio contigerit, explicare. Cum igitur iam tempus appropinquaret, quo bonus Iesus seipsum pro generis humani salute in ara crucis immolare destinauerat, ad passionis locum

Oseæ 2. Psal. 73. Eze. 29. Pli. li. 7. B. Aug. li. 12 de ciui. Dei cap. 16.

sponte uenire, & sed ad mortem parare uo
luit. Vt autem omnibus esset conspicuũ,
qua animi alacritate se ad hoc sacrificium
offerebat, uoluit cum magna totius ciui-
tatis lætitia & gratulatione excipi, quasi
nõ ad crucem, sed ad optatas nuptias pro
peraret.

Quid igitur dominus in hac commu-
ni omnium lętitia animo agitabat, sacra
Euangelii lectio explicat, dicens. *Cum ap-
propinquaret Iesus Hierosolymam uidens ci
uitatem fleuit super illam*. Christus Do-
minus, sicuti erat uerus homo, ita & uerus
Deus. Ideo eius sanctissima anima in di
uina essentia, omnia quę in illa urbe erant
scelera, latrocinia, ambitiones, cupidita
tes, atque alias abominationes, quæ in
omnibus statibus erant, contemplabatur.
Videbat ex sacerdotibus quosdam esse in
sipientes, & idiotas, alios inhonestos,
quosdam ambitiosos, & alios nimia cu
piditate inflammatus. Aspiciebat mini-
stros iustitię, & gubernatores Reipubli-
cæ suis commodis atque utilitatibus con
sulentes, rapina, & mendacio plenos.
Denique causas pauperum, & uiduarum
ob defectum tutelæ cadentes, causas uero
diuitum protectas, & in sublime elatas
cernebat: &, quod peius erat, omnes
absque cura aliqua in utramque aurem
dormiebant multis flegitiis ac sceleribus
onerati Dominus autem illarum delicia-
rum breuitatem, & punitionis æternita-
tem quam in alia uita illi puniendi erant,
contemplans, atque terribilia flagella,
quibus in hoc mundo castigandi erant,
animaduertens, commotis ipsius uisceri-
bus tamquam piissimus homo lacrymas
profundere cœpit, & uoce lamentabili
in hęc uerba prorupit. *Si cognouisses & tu,
& quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi.*
Soph.3 Iam multis retro temporibus Propheta
Sophonias illam mirabilem urbem in
spiritu fuerat lamentatus, his uerbis: Væ
prouocatrix, & redempta ciuitas, colum-
ba non audiuit uocem, & non suscepit di
sciplinam, in Domino non est confisa, ad
Deum suum non appropinquauit, prin-
cipes eius in medio eius, quasi leones ru-
gientes, iudices eius lupi uespere nõ relin-
quebant in mane. Prophetę eius uęsani,
uiri infideles, sacerdotes eius polluerunt
sanctum, iniuste egerunt contra legem,
Valame la Beatissima Trinidad, Quot quã-

A tæque abominationes erant in urbe illa,
quę uelut columba sine felle esse debebat,
quũ a miserrimis captiuitatibus redempta
fuerat. Multitudo hominum plurimorum
peccatorũ sępenumero solet esse occasio,
atq; ita quanto maiores sunt urbes, tanto
in illis plura ac maiora sunt peccata. Ideo
Amphides dixit, quod ciuitates sunt theatra Amphi-
infœlicitate scaturientia. Huius rei præsa- des.
gium fuit primus urbium ædificator uide
licet pręscitus Cain, qui (ut ex sacro Gene Gene.4.
sis textu colligitur,) ędificauit ciuitatẽ, &
uocauit nomen eius Henoch Stratonicus
Atheniensis exiens ab Heraclea ciuitate,
portas ac muros eius contemplari cępit,
B interrogatus aũt a quodam, quid intueba
tur, sic respondit: Pudet, si uidear exire è
lupanari O egregiam uiri uocem, in qua
corruptionem illius urbis, cuius quã pluri
mæ in mũdo fuerunt ac sunt modo socię,
denotauit. Sed illa, quę omnes scelere &
nequitia superauit, fuit Ierusalem, in qua
adeo malitia regnauit, ut maius, inter om-
nia peccata, scelus cõmiserit, quæ omnia
clementissimus Dominus hic lamenta-
tur. Vbi aperte nos docuit, ut fratrum no
strorũ calamitates & peccata, sicut nostra
lugeamus, quandoquidem omnes corpo-
ris unius mẽbra sumus. Sic faciebat D. Pau 2.Co.12
C lus, qui in quadam epistola sic ait. Timeo
ne iterum, cũ uenero, humiliet me Deus
apud uos, & lugeã multos ex iis, qui antea
peccauerunt, & non egerunt pænitẽtiam
super immunditia, & fornicatione sua, &
impudicitia, quã gesserunt. Et alibi intelli
gens idem Apostolus aliquos ciues urbis
Corinthiorum peccasse, ita ipsorum scele 2.Co.2
ra lugebat, ut diceret Nam ex multa tribu
latione & angustia cordis scripsi uobis per
multas lacrymas, ut sciatis quam charita-
tem habeam abundantius in uobis. Et S.
Propheta Samuel ita Regem Saulem lu-
gebat, ut Deus illi diceret. Vsquequo lu-
D ges Saul? Et in Ecclesiastico dicitur Modi
cum plora supra mortuum, quoniam re- 1.Re.16
quieuit, luctus mortui septem dies, fatui Eccl. 2.
autem, & impii oẽs dies uitæ illorum. Ob
huius rei defectũ cõquerebatur D. Augu- B. Aug.
stinus his uerbis Suntne in te Christiane,
uiscera compassionis, qui plangis corpus,
a quo recessit anima, & non plangis ani-
mam, a qua recessit Deus? Idcirco de ani-
ma iusta in Cãticis dicitur. Oculi tui sicut Cant.7.
piscinę in Hesebon. Quis sit autem huius
dolorís

doloris & compassionis fructus, apertè dominus per Ezechielem prophetam ostendit, ut districtis gladiis ciues omnes Ierosolymitanos propter abominanda eorum
Ezech. 9 scelera trucidarent, nec seni, adolescenti, virgini, paruulo, aut mulieri parcerent, iussit simul alii uiro, signo Thau sup frontes uirorum gementium & dolentium super cunctis abominationibus, quæ fiunt in medio eius. Vt hi tantummodo siquidem tantam charitatem habebant, ut aliena peccata plorarent, a crudelissima morte & a ministris diuinæ iustitiæ immunes euaderent. Quis autem ex nobis, fratres, hoc tempore (quo mundus tot calamitatibus peccatis, & hæresibus quatitur, quando ex altera parte Pagani, ex altera uero hæreticorum perfidia Ecclesiam Christi deuastant) his gemitibus & lachrimis tot malorum ubique grassantium turbines deflet? Quis assiduis precibus Ecclesiæ causam Domino tuendam committit? Ferè omnes, quæ sua sunt, quærunt, & cum res suas in tuto positas esse arbitrantur, communia Ecclesię mala, & aliorum proximorum damna negligunt. Quando mare pro
Ionæ 1. pter peccatum Prophetæ Ionę intumuit ait sacer Textus: Clamauerũt uiri ad Deũ suum, & miserunt uasa, quæ erant in naui, in mare, ut alleuiaretur ab eis, & Ionas descendit ad interiora nauis, & dormiebat sopore graui. Qui sine culpa illius tempestatis erant, anxii & soliciti remedium, ne nauis periret, adhibere contendebant, Ionas uero, ob cuius peccatum tempestas illa emerserat, absque aliqua cura somnũ capiebat. Sic nunc in mari tempestuoso huius mundi contingere uidemus. Nam peccatores, ob quorum scelera Dominus permittit tot turbationes, quot cernimus quotidie insurgere, dormiunt & in otio ac tranquillitate suarum uoluptatum quiescunt, obliti penitus remedii ad tot malis succurrendum. Non uacat mysterio, quod cum dominus sępenumero Ierusalem ingressus fuerit, nunquam, nisi hodie super illam plorauerit. Ratio huius est, quoniã in hoc dumtaxat ingressu eum ciues illius cum pompa ac triumpho exceperunt, ipsumque Regem appellarunt, dicentes: Benedictus, qui uenit in nomine domini,
Luc. 19 Rex Israel. Vt autem doceret, Regibus ac prælatis subditorum necessitates esse impositas, ut illas lugeant & eis compatiantur ipsisq. remedium adhibeant, dominus plorare uoluit, cum eum Regem uocabant, & tanquam Regem honore afficiebant. Inter ea, quæ principem maximè decent, præcipuum locum obtinet clemẽtia. Atque ita in Prouerbiis dicitur: Misericordia & ueritas custodiunt Regem, & roboratur clementia thronus eius. Hæc Salomonis sententia satis in filio eius Roboã confirmata est, cõtra quem decem trib. Israel manente cum eo tribu Iuda, & Beniamin rebellarunt, eo quod ipse tyrannus erat, & clementia ac pietate erga subditos minimè uti uoluit. Pro. 20.

Plorans igitur clemẽtissimus dominus, dicebat. *Quia si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autẽ abscondita sunt ab oculis tuis*. Maxime hic perpendendum est, Dominum in his uerbis orationem perfectam, aut clausulã integram non fecisse ut significaret magnam tristitiam, qua illa proferebat. Quando aliquis tristissimus est, præ nimia angustia dimidium uerborum non pronunciat, sed plurima in ore ipsius remanent. Sic Dominus hoc modo in præsentiarum loquitur. Et his uerbis idem est, ac si diceret. O Ierusalem, si in hac die tua, i. in hoc tempore, quo tibi ad quærendum remedium, & ad salutem comparandam conceditur, quę ad pacem tibi i. cum ego tibi fælicitatem offero, quam æternus Pater per me ad te mittit & offert, illam cognoscens tota animi deuotione & alacritate reciperes, ut bonorum & gratiarum eius particeps effice-reri. Hæc autem bonorum omnium plenitudo, pacis nomine significatur. Pax enim Hebræis non singulare aliquod bonum, sed omnia bona significat, quæ Dei filius secum in mundum attulit. In eius namq; aduentu rupti sunt fontes abyssi magnę, & cataractę cæli apertæ sunt, & effusa est grandis super terram omnium gratiarum pluuia. Hoc est enim quod Isa. insinuauit, Isai. 40.
cum dixit Suscepit de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. i (ut quidã interpres ait satis abundè fuit diuinę iustitię pro hominum peccatis satisfactum. Hanc eandem bonorum affluentiam & uisitationis gratiam regius propheta aptissima aquarum similitudine significauit, cum dixit. Visitasti terram, & inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam. Flumen Dei repletum est aquis. Aquarum Psal. 64
nomi-

nomine diuinas gratias & opes in sanctis literis significare notissimum est. Aqua namque sordes purgat, terram fœcundat, calorem temperat, sitim extinguit, quæ omnia in genere suo diuina gratia plenissimè in mentibus piorum operatur. Qua autem libertate & copia aquæ istę in mun dum per hanc uisitationem effusæ sint, sa tis apertè hoc in loco uates sanctus inebriandi, locupletandi, & replendi uerbis declarauit. His enim ingentem huiusmodi aquarum, hoc est, omnium gratiarum uim & copiam uoluit designare. Nec satis Domino fuit, aditum hominibus ad hanc tantam gratiarum inundationem patere uoluisse, sed etiam ipse per se maxima uo ce ad eas hauriēdas eos inuitare dignatus

Ioan. 7. est. Sic enim apud D. Ioannem legimus. In nouissimo die magno festiuitatis stabat Iesus, & clamabat. Si quis sitit, ueniat ad me, & bibat. In die magno festiuitatis, ubi plures sunt homines non consueta & familiari uoce, non sedens, sed stans maxima uoce clamabat ad has cælestes aquas inuitans. O immensam Dei nostri bonitatem, ò ineffabilem erga genus humanum charitatem, ò perpetuis laudibus pręducandam atque celebrandam benignitatem. Quæ tandem omnia, quamuis incredibilia humano sensui uideantur, credibilia tamen erunt, si personæ redimentis maiestatem ac diuinitatem expendamus, quam

Isa. 34. Isai. Propheta insinuauit, cum dixit, Deus ipse ueniet, & saluabit nos. Quid enim hominibus a tali Saluatore sperare non liceret? Hęc igitur sunt, quæ populus ille agnoscere debuisset, quæ tamen ab eius oculis abscondita esse dominus uehementer doluit.

Atque ita annuntians eis illud terribile supplicium, s. *Venient dies in te, & circundabunt te inimici tui uallo, &c* causam non assignat esse ingentia scelera & peccata, quę commiserant, sed ait. *Eo quod non cognoueris tempus uisitationis tuæ*. Nam si cognosceret, & ab illa cognitionem commodum eliceret, non ita in hoc mundo, & minus in alio puniretur. In hoc etiam diuina misericordia enituit, illos enim non statim, sed post quadraginta annos, ut pę nitentiam agerent punire uoluit. Peccante Angelo Lucifero statim diuina iustitia ipsum puniuit. Atque ita Dominus ait. Vi

Luc. 16 debam Sathanam sicut fulgur de cœlo ca

A dentem. Vbi breuitatem, qua supplicium in illam infœlicem creaturam atque omnes sequaces eius executus est, apertè significauit, propter eorum paruam occasionem, & propter maximam malitiam, qua peccauerunt. Homines uero, quoniā debiles & caduci sunt, idem dominus per aliquod breue temporis spatium, ut pœnitentiam agant, expectare solet. Quocirca in Ecclesiastico dicitur. Ne dixeris, Eccl. 5.
peccaui, & quid mihi accidet triste? altissimus enim est patiens redditor. Peccator cum non uidet, a diuina iustitia se puniri, statim securum, & liberum se esse existi-

B mat, ideo iterum illud & alia peccata cōmittit, cogitans simulationem Dei suam (ut aiunt) litem bonam facere. O stulte, stulte, attende quòd Altissimus est patiēs redditor, & quo magis te expectarit, si tu ipse in meliorem frugem te non receperis, eo maiori seueritate in te animaduertet. Quando aliquis aries cum alio Simile.
congredi contendit, quanto magis ab illo retrocedit, tanto maiori ictu eum percutit, sic dominus quò plus punitionem differt, eo ipsa seuerior erit.

Sed Iudæos missos faciamus, & ad nos ipsos ueniamus, causamque nostram

C cum illorum causa comparemus, constat enim, hanc pacem, quam Dominus commemorat, (hoc est, hanc tantam fœlicitatem, tantam cœlestium donorum & gratiarum ubertatem) non minus nobis, quam Iudæis oblatam fuisse. Nam Iesus Christus (ut Beatus Apostolus asserit) Heb. 13
heri & hodie ipse in secula, id est, Iesus Christus omnibus qui fuerunt a principio mundi, & qui erunt usque ad finem sufficentissima merita habet. Sic enim per Prophetam Isaiam cœlestis pater eum al Isai. 49.
loquitur. Parum est, ut sis mihi seruus ad

D suscitandas tribus Iacob, & feces Israel conuertendas, dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terræ. Vtique igitur populo & Iudæorum & gentium hæc salus a domino missa est. Quid igitur minus nos quàm illi percepimus siquidem cœlesti huius superni Redemptoris doctrina, ac diuinorum sacramentorum munera, quæ ad nostrum remedium instituit, perfruimur.

Idcirco uereor (fratres mei) ne lacrymæ Domini multorum ex nostris cęcitatem deplorent, uereor, ne de nobis quoque

quoque ipse dicat, Si cognouisses & tu, & quidem in hac die, quæ ad pecam tibi, scilicet, data est, quam tamen percipere noluisti. Plurimi enim inter fideles modo sunt, quibus perinde uenit Christus, quasi omnino non uenisset, qui nec eius doctrina quicquam proficiunt, nec clarissima uirtutum eius exempla sibi ad imitandum proponunt, nec magnificentissima eius beneficia mente retractant, ut eius amore accendantur, nec ab sacramentorum eius medicamenta, & præsidia, nisi ui coacti, accedunt. Quid autem mihi prodest, quod cœlestis medicus tot secum medicamenta afferens in mundum uenerit, si ego nec illam audio, nec sacramentorum medicamenta, quæ ille mihi gratis offert, percipere uolo? Igitur si Iudæi tam atroces rebellionis suç pœnas dederunt, eo quod diuina beneficia neglexerunt, quid nos timere par est, qui eadem beneficia percepimus, nec tamen illis meliores effecti sumus? An non æquum est, ut aut similem pœnam, aut etiam maiorem uereri debeamus: Nũ Deus aut iniustus, aut personarum acceptor est, ut in simili causa dissimilem ferat sententiam? Dominus Abimelech Regi Geraræ

Gen. 20. (ut sacra refert Historia) sic iussit. Redde uiro suo uxorem, si autem nolueris reddere, scito quod morte morieris tu, & omnia, quæ tua sunt.

Omnia hæc uerba magnam emphasim habent. Et in primis uerbum illud, scito, id est, pro certo habeas, nec de illo dubites. Deinde non ait, simpliciter Morieris, sed, Morte morieris, hoc est, dupliciter, & in corpore, & in anima. Denique inquit. Tu & omnia quæ tua sunt, id est, tu eris causa perditionis omnium tuorum. Ex quo colligitur, qualiter propter peccatum principis omnis populus punitur, ipse uerò princeps in omnium mortibus culpatur. Quod quidem optime Rex ille intelligebat, quoniam cum Abraham loquens ei dixit. Induxisti super me & super Regnum meum, peccatum grande. Quapropter siquidem hoc ita est, minimè mirari debemus tot labores, quot nos undique circundant, quin potius in maiorem admirationem rapi deberemus, eo quod multò plures non patimur Dominus totum integrum Regnum euertere uolebat, quoniam princeps Ethnicus alienam uxorem cepit, quare ergo nunc funditur euerti non pertimescimus, si cum Christiani simus, tam magnates quã parui tot iniustitias committimus? Velim maximè perpendatis uerba quædam quæ Rex ille Sarę uxori Abrahæ dixit, cum eã uiro suo reddebat, scilicet: Memento te deprehensam. Quasi diceret. Ne iterum dissimules te uirum habere. Vbi Beatus B. Chry.
Chrysostomus ex alia translatione sic legit. Quocunque perrexeris, uerum dic, id est. Dicito uerum, te a me minimè fuisse tactam, & tuum ac meum honorem tuere, ut uideatis zelum, quem honoris sui Rex ille habebat, ut proximis malum exemplum non præberet. Si autem dicitis. Nunc diuina gratia adiuuante similia peccata in Regibus non uidemus, ut propter illos euertamus. Ad hoc respondeo, quod licèt uerum sit, illa in Regibus non inueniri, tamen in eorum subditis atrocia crimina esse reperiemus, & hoc sufficit, ut merito a diuina iustitia destruamur. Cum Patriarcha Isaac in Palestinam pergens simulauit, Rebeccam non esse uxorem suam, cum Rex Palestinæ sic allocutus est. Quare imposuisti nobis? Potuit coire quispiam de populo cum exore tua, & induxeras super nos grande peccatum. Ecce qualiter Rex ille licet Ethnicus existimabat, sibi ac Regno suo damnum, & grande incommodum futurum, si quispiam cum aliena uxore delinqueret, cum etiam ignoraret, illam uxoratam esse, cognoscens peccata subditorum super Reges & gubernatores, ac super omnem populum incidere, super Reges propter negligentiam quam habẽt, ne subditi delinquant, super populum, quoniam non curauit, ut tales punirentur ac digno supplicio afficerentur.

Cæterum cum dicat Aristoteles, sermones uniuersales esse minus utiles, unicuique eorum qui cæca mente in sceleribus suis perstant, eisdem Domini uerbis dicamus: *Si cognouisses, & tu, & quidem in hac die tua*. Peruersa quippè anima (ut Diuus Gregorius hoc in loco ait) D. Gre.
rebus præsentibus dedita, in terrenis sup. Lu
uoluptatibus resoluta, abscondit sibi ma cę 18.
la sequentia, quia præuidere futura refugit, quæ præsentem lætitiam perturbent. Sed quæro, o Christe superne omnium rerum Domine, cum Sanctus Da Psal. 73
uid dicat, Tuus est dies, & tua est nox, tu fabricatus es Auroram, & Solem, quare tu inquis, in hac die tua; Si tuus est dies,

dies, quare dicis esse hominis? Ad hoc multis modis responderi potest. Et primus sit hoc exemplo. Si quis uir nobilis equum alteri accommodat, & ille eũ per unius mensis spatium apud se retinet, ac tandem ipsum debilem, & claudum ad Dominum mittit. Cum Dominus equum suum per ianuam ingredietem uidet, eum, qui illum affert, interrogat, cuius est hic equus? Seruus uero respondet. Tuus est Domine. Ille uero, Non meus, inquit, iste equus est. Sit equidem ille heri tui, ego enim illum sanum & perpulchrum ei tradidi. Sic Dominus diem uitæ homini accomodat, ut illo bene utatur, sed uidens quod homo illum tot abominationibus inficit, & maculat, inquit. Ita, ò miser peccator diem fœdasti, ut meum ipsum appellare nolim, tuus sit.

Simile.

O infœlix, qualiter non confunderis, si quidem diem sic fædasti, ut Deus illum suum uocare negligat? Quam uerè illud Psalmi dicere potes, scilicet, Dies mei sicut umbra declinauerunt, & ego sicut fœnum arui. Vita peccatoris umbræ comparatur. Nam sicut umbra figuram, quam homo uult, repræsentat, (si enim surgit, ipsa etiam surgit, si sedet, illa sedet, si currit, illa etiam currit, denique quidquid homo, id ipsum illa facit) sic peccator quidquid dæmon uult, a quo ipse gubernatur, efficit. Si illum carnalem optat, ecce miser ab eo, carnalis reperitur, si auarum, auarus inuenitur, si superbum, superbus apparet. O infœlix creatura, quandoquidem de te diabolus absque aliquo obstaculo tuo mille gestus edit, teque mille modis irridet, & sicut umbra paulatim consumitur nemine illam detinere ualente, ita uoluptates & humana uita cõsumuntur, tu tamen ad illa semper anhelas, & ex illis nullam aliam utilitatem educis, quam sicut fœnum manere, ut postea cibus eiusdem diaboli sis. O utinam uires, & spiritus feruorem ad execrandum, & lachrymas haberem ad plorandum quam aridus miserrimus peccator remaneat postquam peccatum commisit, & quam deperditus pulchritudinis spiritualis flos, ita ut si ipse sese uideret, timorem conciperet, & perhorresceret. Dies etiã hominis uocatur dies uitæ eius, quoniam ipse totum illum in suis deliciis & uoluptatibus, & non in seruitio creatori suo adhibendo consumit. Ad hoc explicari

Ps. 101.

Simile.

A possunt illa uerba Prophetæ Dauidis. Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos. Viros sanguinum appellarunt aliqui in hoc loco improbos Christianos, qui sanguinem sacratissimum Iesu Christi diffundunt & dispergunt, ipsumque amittere uolunt nullam ex eo utilitatem educentes. Ob quod maiori iure illud dici potest, quod de Magdalenæ unguento impius Iudas affirmauit, scilicet, vt quid perditio hęc? Poterat enim unguentum istud uenundari multo, & dari pauperibus. Nam cum una tantum gutta illius ad redimendum mille mundos sufficeret, &

Psal. 5.

Matt. 26.

B cum liberalissimus Dominus totum illum pro hominibus profuderit, multi ex illis adeo sunt ingrati, ut ipsum amittant, & hi uocari possunt uiri sanguinum. De quibus dici potest, Non dimidiabunt dies suos, quoniam tam improbi in senectute, quam in iuuentute esse uolunt. Qui adolescentię tempus in perpetrandis sceleribus contriuit, & postquam conuertitur, ipsum in exercendis uirtutibus consumit, hic dimidiabit dies suos. Ille uero, qui semper improbus esse uult, nec cum Domino patitur, nec ipse Dominus aliquid ei impartietur. De quo etiam illud Ieremię dici po-

C test. Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est (scilicet anima eius) finis sui. Nunquid non potius est pedes immundos quam caput sordidum habere? Ad hoc respondeo, minus malum esse habere caput sordidum, quam pedes saltim in proposito de quo loquimur: nam caput est uitæ principium, pedes uero finis, & senectus. At ex his duobus malis minus, est quempiam in adolescentia esse uitiis deditum quam in senectute. Nam si plenus canitie, & plenus deliciis, cupiditatibus, & odiis es, maius profecto ac deterius malum est, quam si ipsa, cum adole-

Thre. 1.

D scens eras patrares. Sicut enim segetes, cum iam albescunt, ipsum messorem, ut eas falce metat, inuitare uidentur, ita homines canitie pleni, & annis plurimis onerati, tanquam albæ, & maturæ segetes Deum quodammodo inuitant, ut ipsos morte metat. Ex obliuione autem harum rerum homo in senectute tam turpiter, & impudice uiuit quam in iuuentute. Denique uita dies hominis uocatur, quoniam Deus illam ei donauit ut in ipsius tempore ęternam uitam ualeat comparare,

Simile.

compa-

comparare. Si ergo, ò homo, *Cognouisses, & tu, & quidem in hac die tua, quae ad pacem tibi.* Id est, si cognouisses, dominum in hac uita te pace, & uenia peccatorum tuorum inuitare, tu te ipsum in tempus tantae necessitatis praeparares *Quia uenient dies in te, & circundabunt te inimici tui uallo.*
Simile. Quãdo perdix sub rubo inclusa est, & circum circa se uidet multos canes ipsam deuorare uolentes, & in aere multos accipitres ad ipsam dilacerandam, & multos homines fustib. & lignis rubum percutiẽtes, ut inde exeat, quo timore misera concutitur seipsam sic circundatam aspiciens? *O sancta Maria Señora*, Quę lingua aut q̃ uox poterit timorem, & pauorem explicare, quo anima peccatrix mortis hora perhorrescit, inclusa adhuc in rubo corporis, cum se peccatorum multitudine circundatam aspexerit & animaduertens se etiã ab hostibus, uidelicet daemonibus obsessam teneri, & dolores quos patitur, esse quosdam ictus, qui ipsam ad exeundum ex illo rubo compellunt, ut in crudelissimas ministrorum, & executorum diuinae iustitiae manus incidat, ubi aeternis suppliciorum generib. breuissimas, quib. nunc fruitur, uoluptates persoluet? Et haec est ratio, propter, quam dominus praesentem uitã diẽ appellat, tempus uero ultionis dies nuncupat, dicens *Venient dies in te.* O utinam tu hęc nũc cognosceres, certè si cognouisses plorares. Si quidem ergo Iesus uidens ciuitatem, fleuit super illam, tu o peccator conscientiam tuam intuere, & si mẽte alienus non ea, mala, quae in ea sunt, et lugebis. Fac id, quod S. Isai. ait, Sume tibi cytharam, & circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita, bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit. O diuina uerba, Deus nobis spiritum conferat, ut illa, sicut oportet explicare sciamus. B. Hier. hanc ponderationem facit, quod quando meretrix adolescentem aliquem maximo amore prosequitur, & aliqua inter eos rixa seu indignatio fuit, ipsa cytharam in manib. sumit, & canẽdo amatorem suum cantus suauitate ad se iterum attrahit, & in pristinum amorem ipsum placando adducit. Meretrix est anima peccatrix Dei, & sui ipsius oblita, cythara uero, quam prę manib. capere, est proprium suum cor, quoniam eodẽ modo facta sunt, ut patet, cythara, i. *Arpa*, & ipsum cor, chordę uero, quę huic

Isa. 23.

Simile.

A cytharae ligatae appendent, sunt culpę contra Deum commissae, quia de corde exeũt homicidia, adulteria, fornicationes, furta, &c. Hae autem culpae è corde exeũt, & in ipso ligatę remanent, quoniam idem cor illarum amore captum est. Ictus, quib ipsas chordas atq. cytharam tangere debet, sunt dolores, & actus contritionis, canticũ denique, quod canere debet, est lachrymosa confessio. Et quoniã confessio uera, frequẽs, atq. optima esse debet ideo ait Bene cane, frequenta canticum. O quã suauissimum canticum canit suo amatori meretrix, cum eum ad suum amorem redire facit. Cupis, o anima suauissimum concentum facere, quo Deum tuum mitiges, & è coelo usq. ad sinum tuum attrahas, tuũq. amatorem efficias, canticum quod supra retulimus, ei cane, quod quidẽ ad hęc omnia efficacissimum est. Et circui ciuitatem, uidelicet, conscientiam tuam, quę uelut ciuitas est diuersis uitiis plena. Per omnes uicos eius, nullo dẽpto spatiare, & incolas, qui in eis sunt uidebis. Transi per uicum oculorum & ibi diuersas ac uarias ornatus tui inuentiones domus tuae diuitias dissipantes conspicies. Et inde ultra progredere in uicum gulae, & ibi inuenies inordinatas manducandi ad bibẽdi curas, ibi ieiunia confracta, atq. alia, quam plurima mala, quę secum ipsa gula affert, comperies. Et non ibi quiescas, sed progredere ad uicum linguae, & ipsam plenam mendaciis, murmurationib. falsis criminibus, iuramẽtis, atq. secretis apertis inuenies. Et ulterius progredere in uicum olfactus, & ibi odores, aromata, pulueres mille modis confectos, aquas odoriferas, atq alia delicatissima Satanę artificio inuenta ad te aliosque in turpia prouocandum deprehendes. Deniq. progrede ad uicum auditus, & ibi uoluptatem, quam in audiendis defectibus alienis turpissimis fabulis, atq. in honestis canticis cor tuum corrumpentibus nancisceris. Atque hęc omnia mala in ea urbe contemplans, si lapis aut diabolus non es, super illam plorabis, & uiscera tua commouebũtur, ad imitationem Christi Saluatoris, qui uidens ciuitatem fleuit super illam. Et hoc modo te ad diuinã gratiam recipiendam dispones qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariae filius. Amen.

Mal. 2.

Eccl. 5.

DOMI-

DOMINICA NONA post Pentec.

Concio Secunda.

Cum appropinquaret Iesus Ierosolymam, uidẽs ciuitatem, fleuit super illam. Lucæ 19.

Certissimum est, calamitates, quæ in commune omnes attingunt, propter hominum peccata a Deo im
Eccl. 40 mitti, ꝙ Ecclesiasticus testatur, dicens: Mors, sanguis, romphæa, oppressiones, fames, contritio, & flagella super iniquos creata sunt, & propter illos factus est cataclysmus, i. diluuium. Inter flagella, quibus magis assiduè olim dominus Hebræos puniebat, unum erat captiuitas.
Iudic. 2 Atque ita in libro iudicum dicitur. Fecerunt filii Israel malum in conspectu domini, & secuti sunt Deos alienos, iratusque dominus tradidit eos in manus diripentium, qui uendiderunt eum hostibus, nec potuerũt resistere aduersariis suis, sed quocunque pergere uoluissent, manus domini super eos erat, sicut locutus est & iurauit eis Hoc autem, quod hic additur, sicut
Deu. 28 locutus est, in Deuteronomio continetur, ubi dicitur: Si audire nolueris uocẽ domini, ut custodias omnia mandata eius, seruies inimico tuo in fame, & siti, & nuditate & in omni penuria, & ponet iugum ferreum super ceruicem tuam, donec conterat. Et præcipuè in terrore malorum hic dicitur: Quocunq; pergere uoluissent, manus domini super eos erat, ut planè intelligamus, neminem manus Dei posse effugere. Et inferius in eodẽ libro dicitur: Addi
Iudic. 4 derunt filii Israel facere malum in conspectu domini, & tradidit illos dominus in manus Iabin Regis Chaan, qui erat grandis tyrannus. In Hebræo uerò habetur. Vendidit illos in manus Iabin. In quo significatur dominus eos reliquisse, sicut ille qui merces tanquam uiles & parui ponderis contemnit & uendit. Significatur ẽo cum eis ab illo tyranno tanquã cum bru-

A tis actum fuisse, ut planè uideatis, quo Hebræorum prosperitas propter ingẽtia scelera sua peruenit. Et sequitur inferius. Clamaueruntque filii Israel ad dominum, per uiginti annos uehemẽter oppresserat eos. Videtur sacer textus insinuare, hos post uiginti annos ad dominum clamasse, uerisimile tamẽ est, eos ante illud annorum spatium sępenumero clamasse, at quia nõ ita contriti erant, sicut oportebat, Dominus eos non exaudiuit, quousq. illi maiorem suorum peccatorum cognitionem habuerunt. Ex quo apertè constat, orationes & clamores, quos peccatores edunt absq;
B eo, quod a peccatis suis exire nt uelint, coram diuino conspectu, nec pro orationibus, nec pro clamoribus reputari. Qualiter enim Deus preces & mores peccatorum exaudiet, quorum peccata tunc fortius ad dominum clamant, & de ipsis urgentius ultionem postulant? Contege ergo, ô peccator, prius uera pœnitentia scelera tua, & tunc clamor tuus poterit exaudiri. Idcirco Rex Niniuæ dixit. Operiantur saccis homines, & clament ad dominum in fortitudine, & conuertantur uir a uia sua mala. Ionæ 3.
C Nunc etiam, quoniam Christiani suis horrendis sceleribus dominum ad iram prouocant, eos ipse eisdem flagellis punit. Vnde pro eo quod nos legimus, Dominus iustus concidet ceruices peccatorum, Ps. 128.
alia translatio habet; Concidit ceruices peccatorum, & sic est in contextu Græco & in paraphrasi Chaldaica. In quo docemur, Dominum non solum illis temporibus inimicos suos dilace asse, uerum etiam nunc dum peccatores extite int, idẽ supplicium de ipsis sumpturum esse. Atque ita Beatus Hieronymus in epitaphio B. Hier. i epitap. Nepotiani.
Nepotiani inquit; Barbari fortes fiunt nostris uitiis Romanus superatur exercitus.
D Infœlices nos, qui tantum displicemus Deo, ut per rabiem barbarorum illius in nos ira desæuiat.

Ex his autem uniuersalib. flagellis electi magnam utilitatẽ educunt, præfecti uerò duritiem & obstinationem Hoc significauit dominus per Zachariã Prophetam Zac. 14
his uerbis. Sumpsi mihi duas uirgas, & alteram uocaui decorem, & alteram uocaui funiculum. Hæ duę uirgæ tribulationem significant, tribulatio uerò iusto pulchritudo est atq. dulcedo. Vox n. Hebræa, Noã, pro qua Latinis interpres uertit, uirgam; signi-

significat etiam dulcedinem, & iucunditatem, quæ omnia iusti in tribulatione inueniunt, & ita redduntur pulchriores: idcirco tribulatio a Domino decor uocatur. Quoniã autem peccatores suppliciis plus irretiuntur, peccatis sese ad impatientiam atque indignationem prouocantes, ideo tribulationes eorum Deus funiculum appellat. Inter ea, quæ in hoc mundo maxima admiratione digna sunt, unum est par ut utilitas, quam improbi præsciti ex punitionibus Dei educunt. Quis in admirationem non rapietur uidens in agro bestiam pascentem, ac uiridem herbam manducantem, quę cum iterum atque iterum sagittę ictu percutiatur, ipsa tamen nunquam ab eo loco in quo est, dimouetur, nec sagittarum ictus euitat, nec pascua relinquit? Multo ergo magis admirari debemus, cum peccatorem in uiridi prato suarum uoluptatum ac deliciarum pascentem uidemus, & cum a Deo acutissimis sagittis feriatur, uiuendi statum non mutet, atque detestanda scelera, & abominationes non derelinquat.

Simile.

O infernalis bestia, quis te in lapidem conuertit? Deus enim ex molli carne te formauit, ut facilius suarum sagittarum ictus sentires, & illos euitares. Quod autem labores sagittæ sint, testatur Sanctus Iob dicens: Pharetram suam aperuit, & afflixit me. Vocat hic sanctus Propheta pharetram ipsam altissimi Dei prouidentiam, qua hominibus flagella mittit. Nam sicut pharetra in se plurimas sagittas inclusas retinet: sic Deus plurimos ac uarios flagellorum modos, quibus homines punit, habere solet. Alios namque amissione diuitiarum alios filiorum mortibus, alios captiuitatibus, alios deniq; ignominiis percutit. Ac sicut sagittę, in pharetra tanquam in marsupio sunt, ut non uideantur, quousque ipse sagittarius illis indiget, ipsasque iactat, sic diuina consilia, quibus Dominus supplicia mittit, in illa pharetra suę diuinę prouidentię conteguntur. Has autem sagittas, nec indurati peccatores euitant. Percussisti eos, & non doluerunt, attriuisti eos, & renuerunt accipere disciplinam: indurauerunt facies suas supra petram, & noluerunt reuerti, ait Sanctus Ieremias. Huius rei appositissimum exemplum in impio Adonibezec habemus, quem sacræ literæ referunt, habuisse septuaginta Reges

Iob 30.

Ierem. 5

Iu dic. 1.

A amputatis manuum ac pedum summitatibus, qui colligebant sub mensa eius ciborum reliquias. Hunc autem tyrannum filii Israel bello superarunt, eique manuum ac pedum summitates absciderunt. Qui, cum se ita truncum uideret, in hanc uocem querulam prorupit. Sicut feci, ita reddidit mihi Deus. In crudelitate, qua hic Ethnicus tyrannus in illos Reges usus est, apparet, quam improbi ac nefarii erant illi Chananæi, non solum erga Deum, uerum etiam erga proximos suos, & quanto iure Dominus eos solo æquauit, & ab eis regna ac patriam eorum abstulit: In supplicio etiã, B quo Hebræi illos punierunt, æquitas diuini iudicii conspicitur, quam tyrannus ille lumine naturali cognouit, siquidem dixit, Sicut feci, ita reddidit mihi Deus. Idcircò Sanctus Isaias ait. Væ qui pręunder, nonne, & ipse prædaberis? Væ qui spernis nõne, & ipse sperneris? In hac denique punitione uidemus Deum non solum iniurias iusto illatas minimè perferre, sed nec pati illam qua impius alium impium afficit, sicut erant illi septuaginta Reges. Et apud prophetam Amos Dominus Moab suppliciis minitatur, eo quod ossa Regis C Edom, qui impius erat, combussit. Porro ultimum, quod hic ostenditur, quodque ad propositum nostrum facit, est quod impii, licet cognoscant, a Domino propter peccata sua puniri, ad ipsum se conuertere, cumque minimè inuocare sciunt, misericordiam ab illo humiliter postulantes, ut aperte in hoc miserrimo tyranno apparet, qui intelligens, se a Deo propter scelera sua puniri, ueniam ab eo minimè poposcit.

Isai. 23

Amos 2

In huius ueritatis confirmationem in sacro hodierno Euãgelio efficacissimum habemus testimoniũ In quo narratur, *Quod* D *cum appropinquaret Iesus Ierosolymam, uidens ciuitatem fleuit super illam, dicẽs: Quia si cognouisses, & tu.* Et quę sequuntur, usque *Non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoueris tempus uisitationis tuæ.* O quam multa hic sese nobis offerunt docenda, & accipienda. Quorum primũ est, Deum ut impios, & sceleratos puniat, diuersis uti ministris, aliquando enim eos per Angelos bonos, aliquando per Angelos malos, aliquando per alios homines suppliciis afficit. Hinc obscura illa Diui Pauli uerba intelligetis, scilicet; Reuelatur

Rom. 1

tur enim ira Dei de cœlo super omnem impietatem, & iniustitiam hominũ. In hoc loco, & in omnibus sacrę scripturę, in quibus ira Dei dicitur, per illam pœna, seu ultio, uel supplicium intelligitur, in Deo enim non est ira, quamuis sit effectus eię, uidelicet ultio. Et inquit, De cælo, quoniam ei Dominus reuelauit, qualiter aliquoties homines per Angelos bonos puniuntur, sicut erant illi duo Angeli, qui Sodomam uenerunt, & ille qui aquam maris rubri super Aegyptios conuertit. Aliquando uero per Angelos malos iussu Dei puniuntur, ut
Psa. 77. in Psalmo dicitur. Misit in eos iram, & tribulationem immissiones per Angelos malos. Ideo hic, De cœlo, intelligitur de cœlo empyreo Deus Angelos bonos mittere, de cœlo uero aereo Angelos malos. Aliquando etiam ira Dei de terra uenit, uidelicet, cum homines aliis hominibus punit.
Ezec. 39 Atq; ita idem Dominus Prophetę Ezechieli dixit. Tu fili hominis uaticinare ad uersum Hog. & dices: Hęc dicit Dominus: Ecce ego super te Gog, principem capitis Mosoch, & Thubal, seducam te, & ascendere te faciam de lateribus Aquilonis, & adducam te super montes Israel, & cades tu, & omnia agmina tua. Et paulo inferius de Hebræis loquens inquit. Depredabuntur eos, quibus prędę fuerunt, & diripient uastatores suos. Vbi alia translatio habet, Reducum te, & alia, Educam te. Et est notandum, quod Dominum permittere, ut tyrannus ille cæcus ac passione sua deceptus deprauata intentione ad populum Israeliticum iret, ut ab illo penitus euerteretur, uocat ipse Dominus, Seducam te. De ultionibus autem, quæ per homines in alios homines fiunt, sunt quamplurima in sacra scripturas testimonia, inter quę unũ præcipuum est hoc, quod summa ueritas impræsentiarum refert, *Circundabunt te inimici tui uallo.*

Alterum, quod hic docemur est, quod ciuitas illa non tantum propter scelera, quibus se fœdauit, euersa fuit, quantum eo quod non se mundari permisit, nec remedium accipere uoluit, cum illum Dominus ei offerebat, & ob hanc causam adiecit *Eo quod non cognoueris tempus uisitationis tuæ.*

Aliud etiã grande supplicium, quo Dominus per Regem Nabuchodonosor populo Hebręo intulit, sacræ literę commemorant. Et præcipua causa, quã assignant hæc est. Mittebat Dominus Deus patrum 2. Pa. 36
suorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgens, & quotidie commonens, eo quod parceret populo, at illi subsannabant nuntios Dei, & parui pendebant sermones eius, donec ascenderet furor Domini in populum eius, & esset nulla curatio. Hęc fratres mei, est pręcipua querela, quam Deus erga nos habet, non tantum: quia peccamus, conqueritur, sed quia ad eum non conuertimur. Et ita Gen. 3.
primo parente Adamo peccante, statim Dominus ad ipsum uenit, dicens. Adam ubi es? Quasi diceret. Quare fugis conspectum meũ? qui huius loci magis proprius sensus est. Atque ita intelligens Adam sibi a Domino dictum esse, quare præsentiã meam fugis, respondit. Timui eo quod essem nudus, idest, tuam præsentiam declinaui, eo quod nudus eram. Et apud san Ierem. 3
ctum Ieremiam cum Dominus ingentia scelera Ierusalem narraret, sic ait. Et dixi, cum fecisset hæc omnia Ad me reuertere, & non est reuersa. Vbi magis de hoc ultimo, quam de omnibus, quę supra narraue Zach. 5.
ras, Dominus conqueri uidetur. Et cum S. Zacharias refert, se amphoram uidisse, & talentum plumbi, mulieremque sedentem in medio amphoræ, de qua Angelus ei dixit. Hæc est impietas. Et cum proiecisset eam in medio amphoræ, misit massam plumbeam in os eius. In hoc omnium peccatorum perditio resoluitur uidelicet, dæmonem in eos ita dominari, ut ipsi a se nec unum uitium expellere possint, non aliter, quam si pondere plumbis os obtusum haberent, & ianuam cordis ita, ut nec ad Dominum uno ueræ confessionis uerbo suspirare ualeant. O Deus infinitę pietatis, & pater luminum, nos, obsecro, per infinitam clementiam tuam illumina, ne in tantum malum incidamus. Tertium, quod hic nobis ostenditur, est, qualiter in Christo Redemptore nostro illa, quę habere debet, qui alios recturus, & gubernaturus est, mirabiliter enituerunt. Plorauit pijssimus Dñs eo tempore, quo de vltione, quã de ciuitate Ierusalem sumptus erat, verba faciebat, & eodem die, quo plorauit, in ipso delinquentes ab Ecclesia flagello expulit. In quo docuit, iudices & gubernatores debere esse iustitia, & misericordia adornatos Iustitia in operib. ostendenda est:

est: misericordia uero in corde regnare debet. Sed aliqui sunt iudices, qui quodam modo lætitiæ affici uidentur, cũ malefactores inueniunt, quos suspendendo aut alio modo interficiendo puniant. Valde profecto necessaria est iustitiæ executio, sicut eam Zeleucus Rex Locresii habuit. Qui cum leges suis subditis ferret, inter quas una fuit, ut adulterium committenti oculi eruerentur, filio autem eius adulterium patrante, ipse illum in uincula coniici iussit, & sententiam tulit, ut eius oculi ostenderentur, congregatis uero principibus Reipublicæ ac regni illius ad eum obsecrandum, ne tam crudelem pœnam in principe filio suo exequi uellet nihil aliud ab eo precibus potuit obtineri, quam ut filius eius in pœnam criminis uno duntaxat oculo priuaretur, ipse uero pater sesibi alterum ex suis euulsit, ut sic legis norma penitus adimpleri uideretur. Sed oportet, ut hæc executio legis cũ cordis compassione coniungatur, quam in illis iustitiæ ministris minime esse credo, qui, ut illam exequantur, reuerentiã, quę sacris locis debetur, non obseruant. Non me latet, esse aliqua crimina, ob quæ licitum est, delinquentes a locis sacris, ut puniantur, extrahere. Dominus enim in sacro Exodi libro dixit. Si quis ꝑ industriã occiderit proximum suum & per insidias, ab altari meo auelles eum, ut moriatur. At quando delinquentes Ecclesiæ immunitate iure optimo possunt gaudere, magna profecto diuinæ maiestati, irreuerentia, fit cum priuilegia suę sacrę domus cõfringuntur: & multo minus ferendum est, quando illi, qui ad Ecclesias se recipiũt, & sacrosanctæ Eucharistiæ custodiã amplectũtur, inde per uim extrahũtur Quod quidem nefas diuina iustitia seuere punire solet, sicut punit Eliodorum, quoniam tyrannice (ut ex sacris literis constat) in templum urbis Ierusalem ingredi tẽtauit. Quod si ita Dominus Ethnicum propter irreuerentiam illi sancto templo habitam puniuit, quid ipsum facturum expectat Christianus ille, qui cõntra ius ingreditur templum, ubi uiuus Deus in sacrosancto & ineffabili sacramento altaris, est ut ibi irreuerentiis contra ipsum Dominum utatur? Omnes delinquentes urbis Ierusalem, tam paruos, quam magnos diuinus iudex puniuit, quoniam ipse persona-

Exo. 21

B

C

2.Ma.3

D

rum acceptator non est, nunc autem uix nisi in paruos animaduertitur, potentes uero licet nefarii & scelerati sint, nullus est, qui (ut aiunt) in filio chlamidis pertingat, nec ipsos punire uelit. Quando flumen aliquod extra ripas exit propter aquarum multitudinem, solet secum ligna atque arbores integras magno impetu ferre: tunc pauperes uncis & harpagonibus omnia ligna, quæ possunt, colligere conatur. Si quis autem eis dicit. Heus ecce lignum magnum per flumen labitur, aut ingens arbor, quę forsan pontem aut molina præcipitabit, magnasque faciet strages, & ante te alia quã plurima ligna parua impellendo fert, ite & colligite illa: ipsi respondent: Non possumus tantas trabes, tamque magno stipites colligere, sed sola ligna parua, quę non tantum habent ponderis, nec nobis tantopere resistunt. O iustitiæ ministri qui uncos & harpagones ad capiendos minimos pauperes per aquam habentes, & in sceleribus suis immersos habetis: quod ego non quidem reprobo, sed quare magnas arbores, & tigna pontes præcipitantia non capitis? Quare, inquam, magnos ac potentes, qui suo deprauato exẽplo totam Rempublicam euertunt, non punitis? Quia non habemus uncos, id est, *Garauatos*, ad tãtas trabes detinẽdas. Hoc est, non habemus animum ad puniendũ tam potentes homines, eosque a suis sceleribus extrahẽdum, atque ita illos impune relinquimus, siue quia eos pertimescimus, siue quia manus nostras pecuniis & largitionibus implẽt. Loquẽs S. Isaias de Christo mundi Saluatore, dixit. Erit iustitia cingulum lumborum eius, id est, iustitia erit cingulũ corporis mystici illius cælestis capitis, quod ẽ Respublica Christiane. Et hoc cingulũ per aliquas partes torqueri solẽt, *O por el peso de la escarcela*, hoc est, *Por el intereſſe*, Aut propter põdus ensis, hoc eũ propter timorem ac minas magnatum & potentum. O quam merito in Ecclesiastico dicitur. Noli quærere fieri iudex, nisi ualeas uirtute irrũpere iniquitates, ne forte extimescas faciam potentis, & ponas scandalum in agilitate tua: & in contextu Græco habetur in æquitate tua. Et iuxta hanc literam Spiritus sanctus docet, hominem non habentem fortitudinem ad resistendum sceleratis si munus ali-

Simile.

Isai. 11

Eccl. 7.

aliquod publicũ ad iudicãdum suscipit, suę propriæ æquitati, scãdalum ponit, ob quod nomen iniusti meretur. O Domini iudices Reipublicæ gubernatores, Deũ obsecrate, ut nobis animum & uires cõferat ad tantum ministerium, & tam utile, ut oportet exercendum. Dicite cum S. David, Doce me facere uoluntatem, non hominum, sed tuam quia Deus meus es tu. Hæc est norma, qua boni iudices duci debent. Contendite autem uos ab omnib. timeri, non tanquam homines simpliciter, sed tanquam homines Dei authoritatem habentes, contendite etiam, ut in uobis Deus ab omnibus timeatur. Quãdo Rex Saul mortuos boues & dilaceratos misit in omnes terminos Israel per manum nũtiorum, dicens. Quicunque non exierit, & sequutos fuerit Saul sic fiet bobus eius, ait ibi sacer textus. Inuasit timor Domini populũ, & egressi sunt quasi uir unus. Non inquit, timor Regis Saul, aut timor amissionis boum inuasit populum, sed timor Domini, cuius authoritatem Saul in terris habebat. Et cum Saul hoc egit ẽt ibi dicitur, Insiluit in eum spiritus Domini. Vbi apparet, quod sicut caput in spiritu Domini incepit, sic membra per spiritum Domini processerunt. Igitur siquidẽ Dei ministri estis, minas ac potẽtiam hominum non pertimescati, quoniam ipse uos, si id, quod debetis præstatis, absq. dubio ab eis eripiet. Nicolaus Lyranus ait, ꝙ cũ homines Patriarcham Noe aquarũ diluuiũ prædicantem audierunt, ei mortem minitabantur, dicẽtes illum etiam uinum non esse remansurũ. Vt autem Dominus eum securum redderet & ab hoc periculo liberaret, ei dixit: Ponam fœdus meum tecum & ingredieris arcam tu & filij tui. In quo satis apparuit hunc esse uerũ literæ sensũ, quẽ Lyranus exponit, scilicet, Ne timeas, quia uiuus ingredieris in arcã, & ego te ab illorum morte eripiam. Moyses etiam quoniam propter mortem illius, quem in arena interemptum humauit, exulabat, & coram rege Pharaone comparere oportebat, ne timeret apparuit ei Dominus in rubo igne incenso, ac si apertius per uisionem illam ei diceretur. Quemadmodum hic rubus licet debilis cõtra ignis fortitudinem flammis ardet, & non cõsumitur, sic tu quãuis pauper poteris tutus ac securus coram regis Pharaonis poten-

Psal. 118.

1. Reg. 11.

Nicola. de Lyr.

Exo. 35

A tiæ apparere, & etiam uerbis ei dixit, Ego ero tecum. Idem ergo Dominus, qui illos ministros suos liberauit, uos etiam a tyrãnorum potentia eripiet. Sed quæro, siquidem post aduentum Spiritus sancti in sacros discipulos multi Hebręi incolæ urbis Ierusalem ad fidem Domini Iesu Christi ueri Saluatoris mundi se conuerterunt, & fideles ac perfecti amici eius fuerunt, nunquid etiam hi euersi & cum aliis infidelibus destructi fuerunt? Hæc est, quæstio, quam Patriarcha Abraham Domino dissoluendam proposuit, quando ipse Deus ei manifestauit, se opulentissimas illas urbes

B Sodomam & Gomorrham uelle comburendo diripere & funditus euertere. Nunquid (ait Patriarcha) perdes iustum cum impio? Absit à te, ut rem hanc facias: non est hoc tuum, qui iudicas omnem terram. Et in contextu Gręco, & in paraphrasi Chaldaica habetur nunquid iudex uniuersę terrę non faciet iudicium. Ex quo colligitur iustitia non fieri, nec iudicium, quando iustus cum impio punitur. Et sũt ualde ponderanda uerba ista, scilicet, Nõ est hoc tuum: qui iudicas omnem terram. Quod perinde est ac si diceret, cum sis su-

C premus iudex à quo nõ datur appellatio non debes hoc facere. Ex hoc colligitur summa obligatio quam supremi iudices, a quibus nulla est appellatio, habent, ut rectissimè in suis iudiciis procedant, siquidem non est, qui sententias eorum corrigat. Vt autem inde constat. Dominus iustos cum impijs illarum urbium nõ combussit, siquidem sanctum Loth ac filios & uxorem eius ab illo incẽdio liberauit. Et in sacro libro Exodi uidens Moyses populũ quod nudus esset ab omni pudore (Aaron enim ipsum spoliauerat, importunationem, & impudentiam ac petulantiam

D eius discooperiens) uidẽsque ipsum populum suã culpam ac scelus non cognoscẽtem, qui potius contra ipsum (eo quod idolum confregerat,) congregantem se & ad inuicem perturbantem, uir sanctus gladio utens pertinaces puniuit, & non Aaron fratrem suũ, qui culpam recognoscens humiliter reprehensionem sancti Moysi accepit. Et cũ ibi dicitur. Occidat unusquisque fratrem suum, de illis, qui pertinaces erant, intelligitur. Atque ubi nos legimus, in illa die ceciderunt uiginti tria millia, licet in Hebræo habetur,

Gen. 18.

Exo. 32.

Tria

Tria millia, intelligitur ex præcipuis, nam in fine capitis dicitur: Percussit Dominus populum pro reatu uituli, quē fecerat Aaron, atque ita ex aliis fuerunt illa uiginti millia. Brisonius, & Stobæus narrant Scolonem Solonium fuisse interrogatū, quod nam esset inclytum & excellens regnum. Cui ille respondit, illud esse, in quo bonis præmia proponebantur, improbi uero pæna ac supplicio afficiebantur. Profectò ille uerum dixit, infælix enim dici potest Respublica, & regnum ubi hoc non seruatur, quin potius probi humiliātur, improbi uero sublimantur. Ideo Diuus Petrus ait, Dominum dedisse regibus, & gubernatoribus mūdi potestatem ad uindictam malefactorū, laudem uero bonorum. Ex his omnibus colligitur ad propositā quæstionem responsio, scilicet, quod proculdubio iusti in illa subuersione nihil mali passi sunt, quoniam cœlitus admoniti se ultra Iordanem in ciuitatem Pellam, ut refert Eusebius, receperunt. Quia in re benignitas magna Dei eluxit. Sic de Hebreis in Aegypto, legimus quos tenebræ non cruciabant. Vnde sapiens ait. Sāctis tuis maxima erat lux.

A — 1.Pet.2 — B — Euse. li. 3. cap. 3 — Sap. 18

Et ingressus in templum cæpit eÿcere uēdentes in illo & ementes, dicens illis. Scriptū est, quia domus mea domus orationis est, uos autem fecistis eam speluncam latronum. Ex his uerbis colligitur, ꝙ licet in omnib locis orare, & Dominum laudare possimus (ait enim S. Dauid, in omni loco dominationis eius benedic anima mea Domino) tamen ad hoc peculiaris locus est templū. Atque ita ubi nos legimus. Laudate Dominum in sanctis eius B. Hieronymus uertit, Laudate Dominum in templo sancto suo. Et ita literalis sensus horū uerborū, in sanctis eius est, In locis sanctis eius: in templo enim duo peculiaria loca erāt ui dilicet, sancta, & sancta sanctorum. Et ubi nos legimus, Mirabilis Deus in sanctis suis, B. Hieronym. uertit, Mirabilis Deus in sanctuario suo, quoniam tunc nullum aliud in mundo ad Deum obsecrandum templum nisi illud erat, in quo ipse Deus in beneficiis, quæ ibi hominibus conferebat, se mirabilem ostendebat. Occasione sumpta huius purificationis, fratres mei, quam Dominus Angelorum in illo materiali templo fecit, ad nos nostra se uertat oratio. Ex illa namq. infertur magna obligatio, quam ut nos ab omni nequitia purificemus, quilibet nostrum habet; siquidem immensi Dei uera templa sumus, quemadmodum Beatus Paulus testatur, dicens. Vos estis templum Dei uiui, sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis. Atque ita loquens idem Beatus Apostol de Deo ait. Hic cæli, & terræ cum sit Dominus, nō in manufactis templis habitat. Et Salomō in consecratione templi dixit: Nec putandum est, quod uere Deus habitet super terram. Si enim cœlum, & cæli cœlorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc, quam ædificaui? O rem admirabilem. Aedificauerat hic sapientissimus uir templum illud magnificentissimū, in quo ingentem nummorū, & diuitiarum copiam consumpserat. Animo cōcipite quas expensas facere poterāt ducenti mille homines, qui in opere eius per septem annorum spatium, quo ędificium illud durauit, laborabant, pręter lapillos pretiosos, & aurum, quo totum templum operiebatur, & pręter innumerabilia uasa aurea, argentea, atque aliorum metallorum, quæ ad seruitium eius fabricata fuerunt. Postquam autem confectum fuit fatetur Salomon, Deum in templis materialibus non habitare. Insanus certè uidetur Salomō tam opulētam domum, ædificasse ut Dominus in ea habitaret, & postea dixisse, ipsum ibi nō esse habitaturum, Quorsum ergo illam tantis sumptibus o Salomon ædificasti. Ego dicam dummodo & uos prius ad aliam quæstionem respondeatis, uidelicet, Ad quid Dominus cœlum fecit, siquidē ille hic & illic, & atque in omni loco habitat nec cœlis indiget? Ad hoc respondetur, Deum fecisse cęlū, ut in ipso serui eius habitarent. Sic ergo ait Salomon, templum hoc ego ædificaui, ut homines serui Dei ī eo habitent ipsumque Deum ibidem uenerentur, & adorent, & ut homines, qui propria templa sunt Dei per diuitias, ornatum & puritatem huius templi materialis seipsos adornare, & purificare addiscant. O utinam hæc fratres mei, sæpenumero nobiscum animo euolueremus, sanè mentes nostras immunditiis peccatorum polluere, maximè pertimesceremus. Ostende domui Israel templum, & cōfundentur ab iniquitatibus suis, dixit Dominus ad Ezechielem Prophetam. Ego autem etiā

C — Ps. 150 — D — Psal. 67 — 2. Co. 6 — Act. 7 — 3 Re. 8 — Eze. 43

dico uobis, ut reminiscamini uos eẽ ueri Dei templa, atque ita a scerelibus uestris confundemini. S. Dauid, ait, unam petii à Domino, & hanc requiram, ut inhabitẽ in domo Domini omnibus diebus uitæ meæ. Mirabile profecto est, sanctũ Dauid unam tantummodo rem à Domino postulasse. Te alloquor, o rex sancte aut cogitas Deum esse pauperem, aut tam parcum esse, ut difficillime id, quod ab eo petitur, concedat. Porro id, quod postulas, non tantum nec tam preciosum uidetur, siquidem ais, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus uitæ meę. O incommutabilis Deus, quam singulare beneficium in illum confers, cui hoc concedis. Dauid namque Rex erat, & regnum suũ gubernaturus erat, propter quod ĩ domo materiali Domini semper habitare non oportebat, & tamen ait. Hoc requirã (id est, consecuturus sum) ut inhabitẽ in domo Domini omnibus diebus uitæ meæ. Sequitur ergo, illum non fuisse locutum de habitatione domus materialis, sed perinde est ac si diceret. Hoc beneficium a Domino postulaui & illud consecuturus sum, uidelicet, ut mihi uirtutem, & gratiã conferat, ut intra meipsum cõtinuo habitem, & ad conscientiam meam attendã, & animam meam mundare laborem, ipsiusque strages reficiam, siquidẽ templũ, & habitaculum eius sum Fabrica autẽ, & ædificium huius domus debet esse omnino diuersa ab ædificio domorum materialium, nam artifices in fundamẽtis lapides incultos, & incisos, in progressu uero ædificii perpolitos, affabre laboratos, omnibus uidendos collocãt, sic peccatores ędificant, qui scelera sua pro fundamẽtis ponunt. In quo obsecro, fundatur superbus? Omnia opera eius in aere, & uanitate fundantur. In quo auarus? Certe opera eius fundantur in conseruandis diuitiis, & in pluribus acquirendis. In quo uoluptuarius? In deliciis, & carnis immunditiis. Hæc autem fundamenta scelerati tanquã lapides fundamentorum, qui non apparent contegunt, quod si aliquod bonum operãtur, id in sublimi, ut ab omnibus uideatur reponunt Iusti autem ad imitationem Dei ædificant, qui pro fundamento optimum posuit. Aedificauit mundum, & cælos pro fundamento elementorum, & eorum, quæ in eo sunt, posuit, ædificauit hominem, & pro fundamento corporis eius animam posuit, atque ita ablata anima, corpus corruit, & corrumpitur, ædificauit Ecclesiam, & pro fundamento unigenitum filium suum factum hominẽ posuit. Ideo D. Paulus inquit. Fundamẽtum aliud nemo potest ponere pręter id, quod positum est, quod est Christus Iesus. Sic iusti fundamenta iaciunt in lapidibus perpolitis, quę sunt uirtutes, patientia, mansuetudo, & charitas, in charitate radicati, ut ait D. Paulus Hoc autẽ fundamentum ipsi iusti terra humilitatis contegunt, & foris lapides minus cultos & polito reponunt, hoc est, cupiunt quantum in se est, ut imperfectiones suę ab omnib. cognoscantur, & uideantur, ut sic contemnantur, & pro nihilo fiant, quod si eas nõ palant, ideo est, ut malum exemplum de se non præbeant, nec fragilibus scandalũ. Quamuis autem omnes Christiani templa sint, tamen discrimen est inter eos. Nam sicut inter templa materialia differentia uersatur, (quædam enim sunt ædiculæ in solitudine ędificatæ, idest, *Hermitas*, quædam sunt Ecclesiæ parochiales, & quędam sunt Ecclesię cathedrales sic inter Christianos discrimen est, quidam namque sunt uelut ædiculę in solitudine, quę nec uertuntur, nec mundantur, nec in eis res sacra fit, nisi semel in anno, die uidelicet illius sancti, cuius est aduocatio eius, reliquum uero temporis telis araneorum atque aliis immunditiis plenæ sunt. Ita quamplurimi sunt Christiani, qui sanctissimo confessionis sacramento minime purificantur, nec sacrosanctam Eucharistiam, nisi semel in anno, & fere pudore ac timore compulsi, ne nominatim excommunicentur, accipiunt, reliquum uero temporis pleni immunditiis atque peccatis sunt. Alii uelut Ecclesiæ parochiales sunt, ubi plerunque diuinum officium celebratur, & singulis quibusque hebdomadis uertuntur. Hi sunt Christiani mediocri uirtute prędití, qui in festis solemnibus anni crimina sua expiare conantur, & sacrosanctam Eucharistiam sumũt, atque ita maiori conscientiæ puritate uitam degunt.

Alii deniq. sunt uelut cathedrales Ecclesiæ, quæ ferè quotidie mundantur, & sãctũ Missæ sacrificiũ in eius maxima solennitate celebratur, suauesque musicæ concetus fiunt

Marginalia: Psal. 6. — Simile. — A — B — C — D — 1. Cor. 3 — Eph. — Dissimile.

sunt in laudem & honorem Dei atq. pulcherrima, & ditissima ornamenta, imaginesque magni ualoris in eis reperiuntur. Hi sunt perfectissimi Christiani qui quotidie animas suas seuera conscientiæ examinatione mundant, & purificant, atque abundantissimis lachrymis irrigant, frequenter diuina sacramenta suscipiunt, & corda eorum sunt ueluti chori, ex quib. continuę laudes Dei deuotissimè prolatę exeunt, quia id, quod Apostolus monet, adimplere student, scilicet, Cantantes, & psallentes in cordibus uestris. Pretiosa uero ornamenta sunt diuersæ uirtutes, quib.

Ephe. 5. ornātur. Denique in eis sunt pulcherrimæ imagines, uidelicet, imago sāctissimę Trinitatis, quę est libertas, quam tāto aliquis perfectiorē habet, quanto magis bona sua

Simile. proximis cū charitate distribuit: nam pater æternus totum se filio dat, filius uerò ac Pater totam suam essentiā Spiritui sancto conferunt. Atque ita si quis ex centum aureis, quos possidet, octoginta clargitur, & alter, qui alia centum habet, tota integra ea pauperib. impartitur, hic profecto magis est similis Deo, quā ille. Est etiam

Galat. 5 in illis imago Iesu Christi crucifixi, quia (ut ait idem Apostolus) Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum uitiis, & concupiscentiis. Et sicut ille, qui cruci affixus est, nec pedes, nec manus mouere potest, sed ad omnem motum impotēs est: ita iusti carnem suam, desideria, & cupiditates cum clauis timoris, amoris, atq. spei crucifixerunt, ne in aliquid contra diuinā legem moueātur. Est etiam in illis imago sacratissimæ uirginis Mariæ, uidelicet purissima castitas. Deniq. in eis magno Apostolorū reperietur, qui est uerus mūdi atque omniū rerum eius contemptus, &

16. q. 1. c. 1. renuntiatio. Et ita in Decreto est quidam textus de sacerdotibus monachis imaginem Apostolorum gerentibus. Omnes autem totis uiribus conari debemus, ut his præcipuis templis assimilemur in omnibus, quę potuerimus iuxta cuiusque nostrum status conditionem.

Concludit igitur sacrosanctum hodiernum Euangelium dicens. Et erat docens quotidie in templo. Non erat bonus Iesus sicut quamplurimi frigidi huius tempestatis prædicatores, qui grandem laborem esse reputant, octauo quoque die ad populum sermonem habere: &, (quod

A peius est) ipsis concionatoribus non est tam laboriosum concionari, quantum auditoribus, audire, qui si classantur, & audiendo una duntaxat hora sermonem fatigantur, acsi in illa torquerentur. Non deficiebat cælestis magister quotidie p̄dicando nec auditores illius temporis admirabilem eius doctrinam audientes langue sceb ant, nunc uero incipiente cōcionatore statim quamplurimi oscitari incipiūt. Dominus ipse suum diuinum spiritum & feruorē nobis cōmunicet, ut cū gustu, suauitate, & affectione diuina eius uerba au-

B diamus, & per obedientiam eorum, mereamur consequi gratiam, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

DOMINICA DECIMA post Pentecosten.

Concio I.

C *Dixit Iesus ad quosdam, qui in se confidebant, &c. Lucæ 18.*

IN sacro huius diei Euangelio, dilectissimi, cœlestis Magister mirabili quadam siue parabola, siue rei gestæ historia, & superbiæ crimen detestatur, & humilitatis uirtutem commendat. Tam sublimis uirtus humilitas est, ut uidēs Deus, in terris non esse magistrum qui eam ut oportebat, doceret, unigenitum filium suum doctorem eius in terram Matt. 11.

D mittere dignatus est. Atque ita ipse Dominus ait: Discite, a me quia mitis sum & humilis corde. De insigni philosopho Homero legitur, omnes urbes Græciæ pugnasse, & inter se quamlibet contendisse, illum in seipsa fuisse natum unaquæque enim se fœlicem & nimio honore condecoratam reputabat, si uir in Philosophia tam doctus, & in poesi tam singularis in ea nasceretur. Ita dici potest, omnes uirtutes aliquo modo inter se contēdere, qualibet earum dicente humilitatem suam esse sibique propriè pertinere tanta est humilitatis excellentia.

Et inter illas prima, quæ hoc postulat est temperãtia, & habet pro aduocato angelicum doctorem D. Thomam, qui eleganter probat humilitatẽ esse temperantiæ partem. Quod ut recte intelligatur, notandum est, uirtutem esse bonum arduũ. Quęlibet uirtus habet duo in se, bonitatem scilicet, & difficultatem. Ex parte bonitatis oritur in mente quædã passio, quæ est bonis spes, quod quidem omnes appetunt, ad difficultatem non attendentes, ex parte uero difficultatis oritur alia passio, uidelicet, quædam ignauia, & diffidentia ad illud arduum consequendum. Exemplum huius reperitur in brutis. Si enim cani uenatico leporem a longè ostendas, licet propensio eius, & inclinatio naturalis ipsum inuitet, ut eum insectetur, ipse tamẽ eum tam procul a se uidẽs sistit, quoniam instinctu naturali docetur, difficultatem esse ad obtinendum illum. Sic humanum cor considerans bonitatem, & pulchritudinem uirtutis, eam exoptat: sed ex alia parte contemplans difficultatem, quæ in ea comparanda est, ignauia, & diffidentia afficitur desperans se illam posse consequi. Ad huius autem remedium inquit sanctus Doctor, esse duas uirtutes, alterã magnanimitatẽ, alteram uero humilitatem. Illa animum & uires prębet ad opus incipiendum, & illud prosequendum, licet difficile uideatur, humilitas uero impetũ desiderii & spei reprimit, ne se se incauto proiiciat. Sicut ad regendum & moderandum equum ipse eques eget calcaribus ut eum uelociter & diligenter faciat currere, fræno uero opus habet, ut moderate ambulet, sic cor nostrum calcaribus indiget, uidelicet, magnanimitate, & etiã fræno, quæ est humilitas, ne se ĩ id quod per uires nõ potest, præceps proijcere audeat. Hanc uirtutem S. Dauid se iactabat habere, dicens. Domine nõ est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei: neque ambulaui in magnis, neque in mirabilibus super me. Id est, Non me in illa, quæ uires meas superabant, proieci. At sicut magnanimitas est pars fortitudinis, sic humilitas temperantiæ, quæ efficit, ut mẽs reprimatur, & se cohibeat cognoscendo paruum sui ualorem, & cum hac cognitione se coram Deo tanquam impotentem ac debilem repręsentat implorans a diuina liberalitate auxilium ad comparandam, quam intendit uirtutem, cognoscẽs illam per se solum non posse consequi.

D. Th. 2.2. q. 161. ar. 1

Simile.

Simile.

Ps. 130.

Secunda autem uirtus, quę intendit humilitatem esse suam propriam, est fortitudo. Hęc pro aduocato, habet doctorem Martinum de Magistris in quodam libro, quem de ipsa fortitudine inscripsit. Intentum uero sic probat. Omnes tentationes, quibus homines in hac uita prouocantur, ad duo degenera reducũtur, aut enim homines tantantur rebus prosperis aut aduersis, & utrunque tentationum genus iustus humilitate superat. Nam in aduersitatibus contemplatur sibi labores a Domino propter peccata sua tribui, & multo plures mereri, quia licet aliquis sit uirtute prędiuus saltẽ uenalia peccata committit, siquidem Diuus Ioannes asserit. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & ueritas in nobis non est. Et cum iustus cogitet propter peccata uenialia in hoc seculo non purgata, animas terribilia tormenta in Purgatorii igni sustinere, existimat magnum sibi a Domino beneficium conferre, si pœna illa, quam in alia uita passurus est, in pœnam huius uitæ sibi commutetur. Quod si rebus prosperis tentatur, illas etiam humilitate uincit. Itaque humilitas est ueluti arma, quibus se tuetur, ne rebus prosperis in superbiam efferatur, & ne in aduersis patientiam amittat. Ex quo apparet quantum fortitudo in humilitate habeat.

Martin. de Magistr. in lib. de fort.

1. Ioa. 1

Tertia uirtus, quæ intendit, humilitatẽ suam esse, est prudẽtia, quæ sic diffinitur: Est prouida scientia, qua homo prouidet se in futurum. Quod aũt humilitas sit pars huius prouidentię, patet, quia unus ex pręcipuis effectib. humilitatis, est efficere, ut uirtutes, quas homo habet, & bona opera quæ operatur, omnia ipsi licet magna sint, paruum esse uideantur, e contra uero superbia efficit, ut parua, quæ quis operatur, magna esse existimet. Inter conspicilia, quib. adolescentes utuntur, & illa quibus senes, hoc discrimen uersatur, qđ ea, quib. adolescentes utuntur res minores q̃ sunt, repręsentant, conspicilia uero senum res maiores quam sunt referunt. Sic hoc differt inter superbiam, & humilitatem, ꝙ illa est uelut conspicila senum, quæ res maiores quam sunt, repręsentat. Quidquid namque superbus in seruitio Dei agit,

Simile.

agit, licet minimum sit, ei magnum uidetur, & magno pretio dignum. Humilitas uero est tanquam conspicilia adolescentum, quę res minores quam sunt refert, quamuis enim magna atque optima opera ille, qui humilis est, operetur, ei tamen parua & imperfecta repræsentantur. Diuus Bonauentura narrat, Dominum Ruffino socio Patris nostri Francisci reuelasse, se quandam singularem gloriæ coronam sancto illi uiro seruatam habere. Cupiens autem frater Ruffinus scire, quantam humilitatem haberet, cum quadam die sit interrogauit. Pater maxima lętitia afficeret, si unum, quod scire cupio, mihi patefeceres, uidelicet, quid de te sentis, & in qua existimatione te ipsum habes? Cui Beatus Franciscus respondit: Existimo, me omnibus mundi peccatoribus esse maiorem, & qui minus omnibus Deo inseruio. Qualiter, ò pater (inquit frater Ruffinus) id uere dicere potes, siquidem alii sunt latrones, alii homicidæ, & adulteri, tu uero hęc minimè habes? Tunc sanctus uir respondit. Si tam liberali manu Dominus ipsis sicut mihi auxilium & fauorem præbuisset, certe magis grati quam ego sese erga illum ostēderent, insuper si ipse Dominus me deseruisset, maiora quam illi simul crimina perpetrassem. O responsum profundissimum, & tanto uiro dignum? Sed certe illud non est considerandum lumine naturali, nec prudentia humana, quoniam uidetur non posse uerificari. Nam si Dominus uidisset, ab alio sibi illis donis maiorem seruitutem esse adhibendam, illa ei daret.

Sed perpendere debetis hanc huius sancti uiri humilitatem ab altissima Dei cognitione processisse: quanto enim quis altius in hanc diuinam cognitionem ascendit, tanto clarius suam (h)umilitatem & miseriam intelligit. Idcirco sponsa in Canticis ait: Nolite me considerare, quod fusca sim, qui(a) decolorauit me Sol. Sicut enim ille, qui solicis radiis obfuscatus domum suā ingrediens ea, quæ in ipsa sunt, non uidet ita qui alta contemplatione diuini Solis eleuatur, quæ sua sunt, minime respicit, omnia ei tenebræ & nihil uidētur. Vnde ei quidam mæror suiipsius ac fames & sitis iustitię oritur, qua ad bona opera quā plurima operandum multasque uirtutes comparandas festinat. Et hoc modo humilitas pars est prudentię. Quarta denique uirtus, quæ humilitatem suam esse intendit, est iustitia, sic a doctissimis uirtus diffinita. Justitia est perpetua & constans uoluntas, ius suum unicuique tribuens, Et hic etiam est unus inter præcipuos humilitatis effectus, quoniam mediante illa homo defectus & culpas, quas committit, sibi tribuit, & Deo gloriam bonorum quæ agit, reddit, dignoscens se eius fauore & gratia adiutum illa operari. Atque ita ubi nos legimus a facie tua Domine concepimus, & quasi parturiuimus spiritum, Septuaginta interpretes transtulerunt. A facie tua Domine concepimus, & peperimus spiritum salutis tuæ, quem fecimus in terra. Et sic etiam legit Beatus Hieronymus. Ex quo apparet, qualiter iusti sua bona desideria ac recta opera Deo tribuūt, siquidem aiunt. A facie tua, id est à uirtute fauore tuo cōcepimus, bona uero opera appellant spiritum salutis Dei. Atque ita probatam manet, humilitatem esse omnium uirtutum parentē, ideo à sūmo ueritatis magistro Iesu Christo nuncupata est omnis iustitia. Nam (ut D. Matthęus narrat) cum gloriosus Baptista ipsum Dominum baptizare renueret, reputans se tanto munere indignum, Dominus ei dixit Sine modo, sic enim, decet nos implere omnem iustitiam, id est, humilitatem, ut ait glossa. Quis igitur est, fratres mei, q̄ has de humilitate excellentias audiat, & illius desiderio non inflammetur, & ad ipsam comparandam omnes modos, atque inuentiones possibiles non quærat?

Hæc præclarissima uirtus illis deerat, de quibus sacer Euangelista dicit, *Qui in se confidebant tanquam iusti, & asp ernabātur cæteros*. Licet propter aliquam uirtutis imaginem, quam in seipsis deprehendebant, & seipsos pluris quam par erat, ęstimabāt, & alios præ seipsis contemnebāt. Quemadmodum enim sunt quidā adeo imbecillo & infirmo capite, ut uel una uini guttula inebrientur, & corruant, ita nonnulli sunt, qui si aliquam uirtutis scintillam in moribus suis deprehenderint, uel plusculum aut orauerint, aut ieiunauerint, protinus inflātur, & alios præ se ipsis facile contemnunt.

Vt autē diuinus magister ostēderet, in quāto isti periculo uersarētur, & q̄ longè

Margin notes: Cant. 1. Simile. — Isai 26. — Matt. 3 — Simile.

ge ab ea iustitia, quã sibi arrogabant, abesA
sēt, hanc illis parabolã proposuit. *Duo ho*
Psal. 28 *mines ascenderunt in templum, ut orarent.*
In tēplũ non debet quis ire nisi ut oret, &
2. Pa. 6. Deũ glorificet. Et ita ait S. Dauid in tēplo eius omnes dicēt gloriã. Et filius eius Salomō in tēplo orãs dixit dñe Deus meus, audias preces, quas fundit famulus tuus corã te. Ipsum orare ad tēplũ uocat Salomon orare corã Domino, & hæc erat una circũstantia, ob quam orationē suã exaudiri postulabat. Et paulo inferius dixit: Quicunq; orauerit in loco isto, exaudi de cœlis, & propitiare. Est autē notandum, quod hic ubi nos legimus, Preces, quas fundit B famulus tuus corã te, alia trãslatio habet, Preces, quas fundit famulus tuus, & sic est in contextu Græco, & in paraphrasi Chaldaica, & in translatione Syriaca. Vbi per seueratia regis in oratione denotatur, sicut orauerat & orabat. Quod si Hebræi, eo quod in templo illo orabant, confidebãt hãc unam futuram esse rationem, propter quam Dominus preces eorum exaudiret, multo maiori ratione Christiani confidere possumus, quod preces fundentes in Ec
Esthe. 7 clesia, ubi uere & realiter Christus fidelissimus aduocatus noster in admirabili Altaris sacramento est, exaudiemur. Si uero C reprehensione dignum est, in templum ire aliquem, ut ibi uerba iocosa loquatur, quanto maiori dignus erit ille, qui eo se confert, ut peccet, aspiciens ibi ac desiderans id, quod non oportet. O sacrilegam abominationem: Vt rex Assuerus nequitiam & tyrannidem impii Aman amplificaret, dixit. Etiam reginam uult opprimere me præsente in domo mea. Quanto magis exaggeranda est audacia & impudentia hominis Christiani, qui in loco sacro corã supremo Imperatore Iesu Christo audet aliquod peccatum committere?

Ex iis, qui orationis causa tēplũ ingressi sunt, *Vnus erat Pharisæus, et alter Publicanus. Pharisæus aũt stans hæc apud se orabãt. Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri homines, raptores, iniusti, adulteri, uelut ēt hic Publicanus.* O diabolicã crudelitatē. Ferēdũ ne est, ut aliquis homo corã Deo ad amplificãdũ, & exaggerandũ pro
Abdi. 1 ximi sui peccata se supponat? Hoc certe ē superborũ ingenium. Atq; ita ubi nos legimus. Superbia cordis tui extulit te, in paraphrasi Chaldaica habetur, impietas cordis tui seduxit te. Vbi apparet, qualiter superbia efficit homines impios, & in proximos suos crudeles. Deus, ut pater misericordiarũ, occasionem quærit ad hominum peccata aliquo modo excusanda, atque ita dixit. Nequaquã ultra maledicam Gen. 8
terræ propter homines sensus, n. & cogitatio humani cordis in malũ prona sunt ab adolescentia sua. Attendite, obsecro, quam rationem diuina bonitas quæsiuit ut alterum in mundum diluuium non mitteret, uidelicet, homines in malum propensos esse. O benedictus, & glorificatus sit talis Deus, qui ita in humanã miseriam, & fragilitatem comparitur. Hanc etiam benignitatem apud D. Matthæum Mat. 26
ostendit, cum postquam discipulos suos, eo quod dormiebãt increpauit, eos ipsos excusauit, dicens. Spiritus quidē prōptus est, caro autē infirma. Satis hoc S. Dauid Ps. 102
intellexit, cum dixit. Misertus est Dñs timentib. se quoniã ipse cognouit figmentum nostrum. Simile est illud prophetæ Oseæ ubi postquam Dominus quamplurimas Hebræorum abominationes Oseæ. 4
recensuit, adiecit statim dicens. Spiritus enim fornicationis decepit eos. Si spiritus prouento hic sumatur (ut ait quidam interpres) aperte in hoc uoluptatis & carnis deliciarum breuitas significatur. At uero Theodoretus & Theophylactus inquiũt, spiritum fornicationis esse studium, & curam appetitus uoluptatis. Sed quæro, quomodo impræsentiarũ Dominus ait, Spiritus decepit eos? Vbi deceptio est, ibi uolũtas nō est, & ubi uolũtas nō est, quomodo potest esse peccatum? Ergo Domine, quomodo dicis, spiritus fornicationum decepit eos? Et quomodo potuit hic spiritus decipere eos? Res enim (ut recte docet D. D. Th. 1.
Tho.) per se non fallunt, sed per accidēs. p. 7. q.
D Rationem autem subiunxit desumptam 27. ar. 1
a Beato Augustino, quia res non ostendunt ad 1.
aliud quam suam speciem. Dicũtur uero res per accidens decipere, quia præ D. Aug.
bent occasionem falsitatis, eo quod si libr. de
militudinem eorum gerunt, quorum non uera re-
habent existentiam & sic non est uere de lig one
ceptus peccator, nisi largo modo quatenus uoluptas præbuit occasionem, ut iudicaret bonum, quod erat iniquum. Cum autem Dñs hoc de Hebræis dixit, fuit sua immensa bonitate occasionem quærere ad excusandum alieno modo eorum

pecca-

peccata. Tale est etiam iustorum ingeniũ talis eorum laudanda conditio. Atque ita
Dan.13 Propheta Daniel iniquitatem turpis senis excusauit, dicens. Species decepit te, & cõcupiscẽtia subuertit, cor tuum. Et in Acti
Actuũ. 3. bus Apostolorum Diuus Petrus postq̃ ciuibus Ierusalem dixit. Vos sanctũ & iustum negastis, & petistis uirum homicidam donari uobis, authorem uero uitæ interfecistis, extenuauit peccatum eorũ, addens paulo inferius: Et nunc fratres scio, quia per ignorantiam fecistis, sicut & principes uestri. Perpendite bonitatẽ sanctissimi Apostoli qui ex omnibus peccatis, quę in mundo commissa fuerunt, ita maximum excusat Imitemur ergo, fratres charissimi, nostrum benignissimum Dominum, sicut eũ sancti imitati fuerũt: peccata proximorum nostrorum ne amplificemus, quin potius ea modis omnib. amore & charitate excusare cõtendamus.
Apo.12 Nam unum ex nominibus, quæ sacra scriptura diabolo imponit, est accusator fratrum nostrorũ. Nolo dicere, quod cum correctio fraterna obligat ipsa cum efficacia & spiritus feruore minime fiat, siquidem ualde necessaria est maxime si delinquens nimium frequentauit peccatum. Si
Simile. cut enim arbor de nouo plantata facile euellitur, si uero diu plantata est, & altas egit radices, magnis uiribus, & inuentionibus ad eam euellendam opus est, sic benignius agendum est cum homine, qui semel peccauit, quam cũ eo, qui plurib. se irretiuit peccatis. Apud Diuum Marcum legitur, quod cum dæmoniacus Chri
Marc. 9 sto Redemptori nostro præsentaretur, ipse Dominus parentem eius interrogauit: Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? Et cum pater responsum prębuisset. Ab infantia, uidere est quo pacto exierit dæmon ab illo multum (ut ait sacer textus) discerpens eum. Poteras quidem Domine Iesu dæmoni imperare, ne miserum hominem illum sic uexaret, quare ergo Domine id non iubes, sed permittis, ut ipse pauperculus ita torqueatur? Hoc cælestis magister fecit ad significandam uim & uiolentiam, quæ ad expellendã dęmonem, qui a multo tempore in mentem aliquam dominatur, necessaria est.

Postquam Pharisæus dixit, se non illa scelera perpetrare, quę alii homines committunt, cœpit numerare bona, quæ faciebat, dicens. *Ieiunio bis in sabbatho, &c.* Quid in hac oratione accusari potest? Siquidem hic Pharisęus Deo gratias agit, eo quod se a peccatis abstinebat, & bona opera operabatur. Quando Dominus prophetam Ieremiam ad prædicandum misit, id quod præcipue ei iussit, fuit, ut euelleret & destrueret, & postea ut ædificaret & plãtaret. Prius conare, o Ieremia, ut uitia euellantur & pessimæ consuetudines penitus extirpẽtur, & statim de nouo ędificium spirituale erige, nouasque uirtutes planta. Sic hic Pharisęus fecisse uidetur. Quod si bona sua proferre, uitio datur, quid, ad illa D. Pauli uerba responde Heb.10.
bitis, scilicet: Rememoramini pristinos dies, in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum, & altero quidem opprobriis & tribulationibus spectaculum facti, in altero autem socii taliter conuersantium effecti. Nam & uinctis cõpassi estis, & rapinam bonorum uestrorũ cum gaudio suscepistis, cognoscentes uos habere meliorem & manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam uestram, quę magnam habet remunerationem. Ecce qualiter gloriosus Apostolos illos nuper conuersos admonet, ut suorum bonorum operum recordentur, & ad pręmium illorum spe recreẽtur. Quinimo idem apostolus de seipso fatetur, plus omnib. laborasse in Euã i.Co.15
gelio diuulgando, & plura propter Christum supplicia pertulisse. Optimi & Simile.
odoriferi cibi postquam edũtur, & in stomacho sunt, gaudio illis qui ipsos mãducarunt, afferre solent, atque ex se suauissimum odorem mittunt, & in labiis manducantis saporem quendam relinquunt, quo qui manducauit, relingit, & manducasse degustat, uulgo *Se esta relamiendo* Sic bona opera postquam probe acta sũt, ipsum operantem gaudio & consolatione afficiunt, & ea fecisse delectatur. Quamuis Iob 19
S. Iob se uulneribus plenum, & laborib. circundatum uidebat, tamen in sterquilinio sedens, & bona opera, quę aliquando egerat, in memoriam reuocans, se ipsum consolabatur, dicens Cor uiduæ consolatus sum, oculus fui cœco & pes claudo, pater eram pauperum. Et sicut insipidi cibi quales sũt alia, cępe, & cætera id genus Simile.
postquam ab aliquo manducati sunt efficiunt ipsi manducanti quandam acerbitatem

tem, & tædium: sic mala opera postquam facta sunt, quandam amaritudinem & afflictionem ipsi operanti gignunt. Sunt quędam in mundo regiones, quę quosdã fructus prębent, aliæ uero alios dissimiles producunt. In frigidis enim mali citreæ, id est, *Narancios* minime producuntur. Qđ si arbores huiusmodi ibi plantantur, nascuntur quidem, sed adueniente gelu statim marcescunt, licet omni cura obseruentur, cœlum enim illius regionis illas non patitur, in calidis autem regionibus parua industria conseruantur. Sic uirtus terra est, seu regio, in qua fructus lætitiæ oritur, & crescit mirabiliter. Atque ita

2.Cor.6 de iustis inquit Diuus Paulus. Quasi tristes semper autem gaudentes. Peccatum uero tellus est frigidissima, nullum lætitię fructum, sed amaritudinis & molestiæ affert, ꝙ si aliquãdo in eo aliquod gaudiũ

Iob. 20 oritur, est ueluti in locis frigidis malus ci

Ecc. 24 trea, quæ statim marcescit & consumitur. Et ita apud S. Iob, dicitur, Gaudium hypocritæ ad instar pũcti. Et Ecclesiasticus ait: Beatus uir, qui non est stimulatus in tristitia delicti. Cum igitur hoc ita sit, merito D. Paulus Hebręis consulebat, ut bonorũ operum suorum reminiscerentur ea ipsa profunda humilitate considerãtes tãquã beneficia a Deo accepta & non tanquam propria sua opera. Nam (ut ait Beat. August.) ipsa hominis opera beneficia Dei sunt.

Hoc ergo infælici Pharisæo deerat, qui quãuis realiter bona opera exteriora fuerat operatus, non tamen interiorem humilitatem habebat, sed superbia plenus se tanquam iustum reputabat, alios uero ut

Simile. peccatores, atque ita cum uanitate & pręsũptione dicebat, *Non sum sicut cæteri.* Si parum aceti in cadum uini plenum incidat, totum uinum corrumpitur, & in acetum uertitur. Sic unum dũtaxat peccatũ mortale, omnia merita ac bona opera deprauat & in acetum uertit, ut in hoc impio Pharisęo apparuit. Quamuis Dominus iubebat, ut ex omnibus sacrificiis daretur quædam pars sacerdotibus, tamen imperabat, ut thus nõ distribueretur, sed totum sibi offeretur. Et postea ait. Incen

Isaia.1. sum abominatio est mihi. O Deus infinitę maiestatis, siquidem Domine, incensũ nemini impartiri iubes, & illud tanti facis, quare modo ais, tibi eẽ abominabile?

A Quoniam per manus immundas & per fędatas conscientias transit. Sic bona opera, scilicet, ieiunia orationes, & eleemosynæ, quæ Dominus ita magni facit, ut iubeat propter suum duntaxat amorem & non propter alium hominibus fieri (hoc est enim nolle ea ipsa cũ aliquo alio partiri) si a deprauata conscientia procedũt, immunda esse reputat, & ipsa ad meritũ Gene. 4 gratiæ & glorię acceptare non uult. Quando illi duo fratres Chain & Abel munera sua Deo obtulerunt, ait ibi sacer textus. Et respexit Dominus ad Abel & ad munera eius, ad Cain uero & ad munera illius nõ

B respexit. Ex hoc infert doctissimus Abulẽsis, Cain, cum obtulit, in peccato fuisse, & Dominum munera eius non acceptasse, eo quod ipse acceptus non erat. Cui sentẽtiæ Diuus Paulus fauet ad Hebræos scribens. Vbi sic ait. Fide, plurimam hostiam Abel, quam Cain obtulit Deo, per quam testimonium consequutus est, esse iustus, testimonium perhibente muneribus eius Deo. De Cain autem tanquam de peccatore nec de muneribus eius aliquid dixit. Et rupertus ait. Abel offerens sacrificiũ seipsum primo obtulit Deo, &

Abulẽs. su. Leu. fol.7.

Heb.11

C ideo respexit Dominus ad Abel. Cain uero seipsum non obtulit, & ideo ad Cain non respexit. Contendamus igitur (fratres charissimi) ut opera, quæ fecerimus, a cõsciẽtia pura & ab oĩ peccato aliena procedant, ut sic diuinę maiestati grata sint.

Sed iam omisso Pharisęo ad Publicanum ueniamus, de quo Saluator, ait, *Publicanus autem à longe stans nolebat, neque oculos ad cælos leuare, sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori.* Oĩa sunt humilitatis plena, locus & oratio eius cũ animo & oculis consentiebant, totus interius & exterius uelut

D quodã humilitatis indumento amictus erat, quare nihil mirum, si humilitatis amatorẽ ad se traxerit. Eia fratre, estne hic aliquis peccator? Aliquis usurarius? aliqs adulter? aliquis ambitiosus &c? In hunc publicanum oculos conijce, cum magistrum accipe, & ad Dominum uera contritione conuertere, ac te ipsum coram eius diuinę maiestatis cõspectu prosterne. Nã sponsus de spõsa, quam singulari amore Cant.4. prosequebatur, dixit. Sicut fragmen mali punici genę tuę. Color maxillarum pudorem quẽdã ac submissionem & animi humilita-

militantem denotat. Et cum sponsus ait, A spõsam habere maxillas rubicundas sicut fragmẽ mali punici, perinde est ac si doceret, animam licet sancta sit, coram diuino conspectu humilem, cõfusam, & pudore affectam esse debere, nimiũ, quod a liberalissima manu accepit, & parum, quo ei inseruire potest, contemplando. Et si dilecta sponsa hoc facit, & coram cęlesti spõso humiliter se reprę sentat, qua obsecro humilitate, pudore, atque animi summis-
2.Re.2 sione oportet peccatorẽ sceleribus & iniquitatibus oneratum seipsum coram Domino ostendere? Cum Azael frater Ioab ducem Israelitici populi Abner fugientẽ B insequeret, dixit illi Abner, Recede & noli me sequi, ne compellar confodere te in terram, & leuare non potero faciem meã ad Ioab fratrem tuum. Si igitur hominem aspicere iste uerebatur, cuius insequẽtem fratrem in bello occidisset, quonã modo ad cęlestem patrem oculos attollere, sine uerecundia & confusione poterit ille, cuius ipse unigenitum filium toties crucifixit, & toties flagellauit, quoties lethaliter
1.Esd.9 peccauit? Sanctus Esdras cum Domino loquens & populi sui peccata considerans in oratione sua dicebat: Deus meus confundor & erubesco leuare faciem meam C ad te, quoniam iniquitates nostræ supergressæ sunt caput nostrum, & creuerũt usque ad cœlum. Si igitur sanctus ille uir propter aliena peccata cœlũ aspicere erubescebat, quanto magis rationi consentaneum est, ut tuorum te peccatorum puneum est, ut tuorum te peccatorum pudeat? Hoc igitur primum est, o peccator quod ab hoc publicano discere debes, sci-
Iere. 3. licet, erubescere, & pudefieri ante Deũ in peccatis tuis, ne propheticũ illud audire merearis: Frons meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Valde etiam hic notãdũ est, qualiter Dominus ceremonias & D dispositionem exteriorem, qua hic peccator orabat, laudat, & amplificat, uidelicet habere demissos oculos, pectora percutere, & longe ab altari esse. Vnde conuincitur, ceremonias sacrosanctæ Romanæ ecclesię, scilicet, genuflexiones & inclinationes atque alias huiusmodi, quas hæretici diaboli suggestu decepti vilipendunt, magni faciendas atque æstimandas esse. De
Psal. 1. iusto enim S. Dauid loquens, ait. Erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suũ dabit in tempore suo, & folium eius non defluet. Vbi spiritus sanctus docet, quod quemadmodum folia arboris necessaria Simile. sunt ad fructus conseruationem in ipsa arbore, ita in iusto necessariæ sunt ceremonię, ut uirtutes in ipso conseruentur, & ideo folium eius, id est ceremonia, nõ defluet. Quocirca Dominus per Prophetã Ioel .1. Ioelem mystice conqueritur, dicens. Gens ascendit super terram meam, dentes eius ut dentes leonis, ficum meam decorticauit, nudans spoliauit eam, & proiecit, albi facti sunt, rami eius Gens crudelis ueluti leones sunt hæretici, qui ecclesiam sanctam decorticare contendunt, sacras ceremonias ab ea auferentes, ut arida & absq. uirtute tanquam ficus decorticata remaneat. Vos autem, fratres, non ita, sed sicut filii morigeri matris uestrę doctrinam & ceremonias obseruate. Nonne in omnibus actibus latriæ id quod est exterius, refertur ad id quod interius, sicut ad principale? Ergo exterior adoratio fit propter interiorem, adeo, ut per signa humilitatis, q̃ corporaliter exhibemus, noster ad subijciẽdum se Deo affectus excitetur. Et sic homines, qui duplici natura conditi sumus, uidelicet, corporali & spirituali, par D. Th. est, (sicut ait D. Thomas) ut duplicẽ ado- 2. 2. q. rationem Deo offeramus. 84. ar. 2

Hactenus, fratres mei, audiuimus in Pharisæo superbum accusatorem, in Publicano antem humilem reum, nunc superni iudicis sententiam audiamus. *Dico vobis, descẽdit hic iustificatus in domum suã ab illo, quia omnis, qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur.* O admiranda Dei iudicia, quam uere in Prouer- Pro. 16. biorum libro dictũ est, Omnes uię hominum patent oculi eius, spiritum ponderatur est Dominus. Quis hos duos homines, cognoscens, uidens alterum scelerib. oneratum, alterum uero bonis operibus adornatum, id quod Dominus hic, ait, iudicaret? Quapropter nemo in se confidat, sed omnes id quod singulis Ecclesiasticus ait, faciamus, uidelicet, Memento irę, quoniam non tardabit, humilia ualde spiritum tuum, quoniam uindicta carnis impii, ignis & uermis. Et hoc modo hic per Ecc. 16. gratiam exaltabimur, & postea per gloriam ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

I N-

IN EAD. DOMINICA x. post Pentecosten.

Concio II.

Dixit Iesus ad quosdam, qui in se confidebant, &c. Lucæ. 18.

Isa. 54. SAnctus Propheta Isaias agens, quam copiosè Dominus in aduentu suo gentibus, & quàm parcè Iudęis se B communicaturus erat, sic ait. Lauda sterilis, quæ non paris: decãta laudem & hymnum, quę non parturiebas, quoniam multi filii desertæ magis quam eius, quæ habebat uirum. Hæc sterilis, quæ plurimos fructus prolatura erat, est ipsa Gentilitas, illa uero, quæ habebas uirum, est gens Iudaica. Scitu profectò dignissima ē causa, quare cum Christus Redemptor noster pcipue Iudæis promissus fuerit, sese gentibus plus communicauit. Si enim dicatur hoc ideo fecisse, quoniã Iudęi plura peccata, quam gentes habebant, ad hoc dico, C quod quamuis ita esset, tamen Deus, ideo uenit in mundum ut iis, qui peccatores erant, mederetur, gentes etiam sine dubio tot peccata, quot ipsi Iudæi, habebant, si quidem ligna ac lapides pro diis uenerabantur. Quod si adhuc obiicias, Hebræorum peccata fuisse multo deteriora quã gentium, eo quod illi maiora à Deo beneficia acceperant: nec hoc uidetur esse sufficiens, ut piissima infinitæ misericordiæ Dei uiscera clauderentur.

Quapropter rebus omnibus circumspectis, huic quęstioni (meo iudicio) responderi potest, quod ut Deus in aliqua men D te habitet, magis impediunt aliquo modo falsę uirtutes, quam uitia magna, & reputatio sanctitatis cum mala conscientia, quam ingentia scelera. Nam scelera magna plerumque solent esse pudoris, humilitatis, & correctionis occasio, falsa uero sanctitatis opinio ita hominem obcæcat, & ipsum suipsius t m amicum reddit, ut additus, quibus Spiritus sanctus in animam uenturus est, intercludat. Falsas autem uirtutes illas uoco, quæ in sancta cordis puritate atque in uero Dei amore nõ

A fundatur. Et cum Iudęi offerrent sacrificia, ac uiderent se legem habere, nec idola sicut gentes colere, ita in superbiam elati sunt, ut hęc eorum uana præsumptio fuerit maius impedimentum quam gentium peccata, ad hoc, ut uerbum diuinũ factus homo eis se communicaret. Hoc etiã manifestè apparet in parabola, quam in hodierna sacri Euangelii lectione nobis diuinus magister dē Pharisęo, & Publicano ante oculos proponit, siquidē Pharisęus plenus bonis operibus tandem propter sup̃biam damnatus est, Publicani uero sceleribus onerati propter humilitatem Dominus misertus est. O rem omni admiratione dignam! Quis non stupescit, & totis artubus non contremiscit hæc paulo altius Psal. 65 animaduertens! Merito S. Dauid ait. Venite, & uidete opera Dei, terribilis in consiliis super filios hominum. Sicut aliquando euenire solet, ut si optimi cibi inordinatè sumantur sint ægritudinis causa, uenenum uero in medicina qualis est theriaca, sumptum, sanitatem faciat, sic aliqui Simile. cum uirtutibus tumescunt, alii uero cum peccatis humiliantur, quemadmodum sãcto Dauid contigit, qui sic ait: Prius quã Ps. 118 humiliarer ego deliqui. Hinc ergo boni addiscant, periculum, in quo uersantur & negligentia, uel incuria non tepescant, improbi uero se ipsos abiiciant, humilient, & a Domino ueniam postulēt, nec à diuina misericordia desperēt. Siquis existimat se stare, uideat ne cadat, inquit. D. Paulus. Qui uas aliquod plenum pretioso liquore portat, quanto ipse liquor pretiosior 1. Co. 10 est, & uas plenius, tãto maiori cura ac diligentia illud ferre conatur, ne liquorem Simile. spargat, & infundat, sic quanto aliquis uirtutibus plenior est, tanto maiori cura & cautione uiuere debet, ne offendendo ipsas euertat & proiiciat. Sic etiam artifex quanto altius parietem ædificauit, tanto plus eget in eo maiori uigilantia incedere ne cadat & caput confringat, altitudo Simile. enim eiusdem ædificii sua pte natura efficit, ut caput ambulãtis in ipso euanescat; ita iustus quo altius spirituale ædificium ædificauit eo plus maiori cura & solicitudine indiget, ne superbia elatus, euanescat. Nam uirtutum præstantia humanum cor ad ipsam inuitare solet.

Dixit ergo Iesus ad quosdã, qui in se confidebant, &c. Duo homines ascenderũt in templum,

plum, ut orarent. Ecce fratres mei causam, A ob quam ad Ecclesiã quotidie pergere debemus, non ad colloquendum, aut noua quędam pertractanda, sed ad orandum & ad Dominum ipsum laudandum. O nos beatos, si domum Dei adeuntes nihil nisi orationi instemus: nec semel tantum in die ad illam ire contenti simus, sed quib. opportunitas est, sæpenumero hoc facere
Psal. 54. debeant. Nam S. Dauid ait: Vespere & mane & meridie narrabo & annuntiabo, & exaudiet vocem meam. id est. Omni tempore ad Dominum confugio, quia semper ipse paratus est, vt in me beneficia conferat. Si igitur omne tempus orationi aptum B & opportunum est, & locus magis illi cõuentẽs est templum, profecto necessarium erit ad illud sępenumero cõfluere. In Acti
Act. 3. bus Apostolorum sic legitur. Petrus & Ioãnes ascendebant in templum ad horã orationis nonam. Ex quo apparet sacros Apostolos non solum mane in templum, verum etiam alijs diei horis ad orandum cõscendisse.

Pharisæus stans hæc apud se orabat Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum raptores, adulteri, velut etiam hic Publicanus. Videte petulantiam Pharisæi orãtis. Apud se orabat, nõ apud Deum, qui superborum prælationem uilipendit. Apud se orat (inquit D. Basilius) ille, qui cogitat, preces, quas fundit, eo quòd suæ sunt, mereri vt exaudiantur, & si Dominus in eum beneficia cõfert, id propterea esse, quoniã ipse illis dignus est. Quam quidem orationem Deus omnino execratur. Deus huius
Thre. 4 modi orãtibus sic scriptum est apud S. Ieremiam. Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio. Quid superbia detestanda est, nisi nubecula quędam terra orationi nostræ obsistens ne cœlos ipsos penetret, & ad conspectum Dei nostri perueniat?

Gratias tibi ago Domine, Ait hic Pharisęus. O suauissimum omnium verbũ & sẽper, atque ubique, tum in corde, tũ in ore nostro uersandum. Gratias tibi ago Deus meus. Quid obsecro dulcius proferre orthodoxus poterit, quam Deo gratias? Hinc viri religiosi, tam in cænobijs, quã extra in
1. Thes. 5. uicem salutãtes, Deo gratias dicere cõsueuerunt, Quod uerbum (ut fertur) ex ore sacratissimę Virginis Mariæ Dominę nostrę prodijt. Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite, admonet B. Paulus. Perpendite quomodo dicit, ut in omnibus gratias agamus tam in aduersis quam in prosperis. Et alibi idem S. Apostolus nos admonet, ut orationes nostrę incipient sicut oratio huius Pharisæi
incipiebat, dicens. Cum gratiarum actione petitiones vestrę innotescãt apud Deũ. Philip. 4
Quid plura, fratres? Tam mirabile est exordium orationis huius Pharisæi, ut Sal
uator eo vsus ita orauerit. Gratias tibi Matt. 11
ago Pater Domine cæli & terræ. Vnde D. Augustinus pulchre hunc locum explicans, sic ait. Non reprehenditur Pharisęus, quia Deo gratias agebat, sed quia nihil sibi addi cupiebat, tanquam si iam plenus & abundans esset, nec haberet, cur diceret. Dimitte nobis debita nostra. D. Aug. li. de uerbis Domini.
Si forte legerat Isaiam dicentem, Omnes iustitiæ nostrę sicut pannus menstruatæ, non tamen legendo intelligebat amore
suo excæcatus. O si illud Salomonis ob Pro. 18.
oculos ille haberet. Iustus in principio accusator est sui, & se, & non alios accusare moliretur, nec magnifice de se loquens diceret. Non sum sicut cęteri hominum.
Quid est, Non sum sicut cæteri, inquit B. D. Aug li. de uerbis Domini.
Augustinus, nisi, non sum sicut omnes homines? Ego quidem iustus sum, cæteri autem peccatores, alij sunt raptores, iniusti,
adulteri, velut etiam hic Publicanus. Satis Iob. 16
optime huic superbo quadrabat illud Iob. Vsquequo loqueris talia & spiritus multiplex sermonis oris tui, id est, uentus multiplex sermo oris tui. Et illud eiusdem. Nunquid habebunt finem uerba uentosa? Heu quot hodie infelicem Pharisęum imitantur qui cum Publicano peccatore se com
parans se ipsum iustum reputabat. Qui Simile.
speculum lutulentum inspicit, faciem suam terram uidere nequit, sic peccator, qui alios nequiores se conspicit, fœditatẽ
D suam agnoscere non ualet. Ideo S. Dauid Psal. 25
aiebat. Lauabo inter innocentes manus meas, ac si aperte dicat. Non speculum lutulentum unquam aspiciam, id est, improborum hominum piacula respicere nolo, sed candidam iustorum uitam, & eorũ facta cõspicua respiciam, quo uelut in speculo lucidissimo me ipsum contemplans manus meas, id est, opera mea, exemplo iustorum commotus biuam. Sed, proh dolor, quot hęredes habet hodie Pharisęus hic. Multi enim peccatores, dum alios nequiores se considerant, sibi blandiuntur,

&

& innocentes se existimant. Ergo (fratres charissimi) hunc superbum Pharisæū ne imitemini S. Dauid æmulari contendite, lauantes inter innocentes manus uestras. Hoc est, ne profanam celeratorum uitā, sed perfectum iustorum uiuendi modum ante oculos proponite, & ita de uestris im perfectionibus cōfundemini Quod si aliquis in se uirtutem aliquam aspexerit, cogitet alios quamplurimos uirtutem illam atque alias multo perfectiores habere. In
Iud. 6. sacro Iudicum uolumine legitur, qualiter quidam Angelos Gedeonis apparuit, cū que sic est allocutus. Dominus tecum ui rorum fortissime. Dixitque ei Gedeon: B Obsecro mi Domine, si Dn̄s nobiscū est, cur ergo apprehēderunt nos hæc omnia? Angelus ei peculiariter dicit, Dominus tecum. Et ipse existimans Deum etiam cū aliis esse, inquit. Si Dominus nobiscum est. Iustus enim non cogitat, se aliquam particularem gratiam habere, quam alii non habeant: idcirco nō sicut Pharisæus, ait, Non sum sicut cæteri.

Quia uero expedit non solum declinare à malo, sed etiā agere bonū, ideo post quā Pharisæus dixerat. *Non sum sicut cæteri hominū, raptores, &c.* addit, *Ieiuno bis in sabbatho: decimas do omniū, quæ possideo.* C
Simile. Attendite, obsecro, demētiam huius miseri. Ibat ad preces fundendas, uidelicet, ad postulandum aliquid a Domino, & tempus consumit in bonis operibus suis enarrandis. Insanus esset pauper ille, qui cū eleemosynā ostiatim postulare uellet, digitos suos annullis aureis seq. pretiosis uestib. ornaret, existimās hoc sibi ꝓdesse ad inclinandum in suam uoluntatem diuitū animos. Non sic uiri prudētes necessitate oppressi faciunt, quin potius uulnera sua ad commouendum illos à quibus postulant, ostendunt. Sic nos in oratione oportet agere, uidelicet, uulnera nostra coram D
Psal. 6. diuino conspectu patefacere, remediū illis postulando. Sic S. Dauid faciebat, eum dicebat: Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum, sana me domine quoniam conturbata sunt ossa mea. Et alibi. Paupe
Psal. 78 res facti sumus nimis, adiuua nos Deus. Propter ista bona opera hic Phærisæus se tanti faciebat, & iustum reputabat quod quidē magna est abominatio, sicut B. Iob
Iob. 31. testatur, dicens. Si osculatu sum manum meam ore meo, quę est iniquitas magna, A & negotiatio contra Deum altissimum. Quænam culpa est, o beate uir, manum propriam osculari? Nempe manum suam osculatur, qui perperam suis operib. uim iustificandi tribuit, & in hanc Scyllam incidit hic superbus homo. Cui, & omnib. eius similib illud, quod Dominus i Apo Apoc. 3 calypsi ait prælato quidā Laodiceæ Ecclesię dici potest: Utinam frigidus esses aut calidus, sed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. Ubi insinuat sacra scriptura, illum, qui aliquas apparētes uirtutes habet, quiq. iustum esse existimat, in maiori periculo uersari, quam illū qui grauia scelera commisit: nam qui ægritudinem suam non cognoscit, qualiter ei remedium adhibebit? Quod autem hic sit huius loci uerus sensus, patet ex ratione, quam Dominus ibidem reddit, dicens, tepidum deterioris conditionis esse his uerbis, Quia dicis, quod diues sū, & locupletatus, & nullius egeo, & nescis, quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cęcus, & nudus. O infelicem classem, quam peccatum habet. Ille diuitem se putabat, & omnib. uirtutibus præditum, attamen miser erat, quia elōgatus a Deo, Miserabils erat, & pauper, quia sine Christo. Licet quis diuitiarum corporalium copia affluat, pauper est, sicut econtra satis diues est, qui cū Christo pauper est, teste B. Hieronimo & B. Hier. ita nudus manet impius, quia gratia, & ad He- charitate ē orbatus. Est aūt notādū Dn̄m hod. in ultimo loco dixisse, peccatorem esse cęcum, hæc enim est quædam miseria, quæ super alias omnes additur quod cum peccator in scelerum abysso immergatur, periculum, in quo uersef nec uidet nec sentit. Ergo q̄uis homo se uirtutib. & bonis operib. plenū uideat, tamen nō est, cur manus suas osculetur, siquidē omnia illa à benefica, & liberali immensi Dei manu proce- Gala. 5. dunt. Qđ apertè D. Paulus ad Galatas scribens, docet inquiēs. Manifesta sunt opera carnis, quę sunt fornicatio immūditia, impudicitia luxuria, &c. Fructus autem spiritus est charitas, gaudiū, pax, patiētia, &c. Opera, carnis, idest, hominis. Ita D. Aug. hunc locum explicat: sicut etiam dixit Isai. 49. Isaias. Videbit omnis caro, i. omnis homo, salutare Dei. Inquit autem hic sāctus Apostolus, manifestum esse, quę sūt opera, & actus hominis in quantum talis, statim ibi ponit, quendam peccatorum

nume-

numerum, quæ uocat opera hominis propria: uirtutes autem appellat opera Spiritus sancti, nam (ut idem Apostolus ait) Deus est, qui operatur in nobis, & uelle, & perficere pro bona sua uoluntate. Quod cum ita sit, de nihilo miser homo se potest iactare, quin potius de multis se confundere & humiliare. Nemo in mensa regis apponit fructus, qui ex arboribus uento ceciderūt, sed qui manu & opportuno tempore decerpti sunt. Sic Domino nullo modo offerenda sunt opera uento inanis gloriæ percussa uel contaminata.

Phili. 2.

Simile.

Primum bonum opus, de quo Pharisæus iste gloriatus ē, fuit, *Ieiunio bis in sabbatho*, Id ē. in hebdomada, & in hoc, licet superbus erat, rectè fecit. Ieiunium enim, abstinentia, & mortificatio carnis sunt quidam fons, ex quo quamplurima bona procedunt, sicut econtra a gula & intemperantia quamplurima mala oriuntur. Vnus namq. ex crudelioribus inimicis nostris est ipsa caro, & illi uires præbuere, vt spiritum superet, magnum est inconueniens. In diuinis literis scriptum est, ꝙ cum uidisset Sara filium Agar Aegyptiæ cum Isaac dixit ad Abraham: Eiice ancillam & filium eius. At D. Paulus hunc locum explicans sic ait. Sed quemadmodum tunc iis, qui secundum carnem natus fuerat, persequebatur eum, qui secundum spiritum, ita & nunc. Videtur non cohærere hoc, quod S. Apostolus inquit, cum eo, quod in Genesi dicitur. Ibi enim ait sacer textus, Ismael cum Isaac lusisse, at uero sanctus Apostolus hic ait, Ismaelem persecutū fuisse puerum Isaac. O admirabile mysterium! Merito D. Paulus ludos uocat persecutionem: nam uerè illecebræ ludi, delitiæ, & recreationis carnis sunt grandes spiritus persecutiones. Ludos Ismaelis B. Apostolus persecutionem appellauit, quoniam puerum Isaac ad cōstanda idola docebat, cui malo si mater obuiam nō iret, fortassis puer efficeretur idololatra. Nunc etiam uoluptates & ludi carnis incitamento sunt spiritui, ut creaturas diligat, & eis tāquam Deo obediat & obtemperet. Quapropter hanc miserabilem carnem ieiuniis & exercitiis pœnalibus nox uexare oportet, ne spiritum persequatur, sicut idem Apostolus faciebat, & de se fatetur, dicens: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne cum

Gen. 21.

Gala. 4.

1. Co. 9.

A aliis prędicauerim, ipse reprobus efficiar. Quæ quidem uerba, si perspicuè expendantur, stuporem magnum nobis ingerent, cum qui raptus usque ad paradisum Dei fuit, is sane sic trepidat, & carnem suam uigiliis & ieiuniis edomat nos uero mole peccatorum oppressi delitiis indulgemus, & ieiunia sacrosāctæ Ecclesię uix obseruamus, quin potius frequenter ea frangimus. Iussit rex Saul, ne qui in castris erant, aliquid ederent, quousque ipse de hostibus suis Philistæis uindictam sumeret, quod quidem populus magna cū uigilantia obseruauit. Et quoniam Ionathas filius eius parum mellis ausus est mādūcare, & parentis mandatum transgressus est, ipse pater eius imperauit, ut filius interficeretur. Quid igitur belluones expectant, qui tam effrenatè epulantur & ieiunia sanctæ Ecclesiæ Reginę potentissimę potestate, Dei quæ in ipsa est, frangunt, & labefactant? Per immensam igitur Dei charitatem uos fratres, obsecro, ut non solum ieiunia sanctæ Ecclesiæ obseruetis, sed super illa & alia spiritus feruore addatis, carnemque uestrum re tam utili domare & macerare doceatis. Quando aliquis nobilis eques ab hostibus captus, & apud ipsos detentus fugam quærere intendit hoc sibi remedium adhibet, uidelicet, antequam equum ascendat, eū, quamuis dolore afficiatur, uersis retro soleis ferreis calceat, ita ut cum illum uenientem quis putauerit, ipse ul eius progrediatur, & sic deceptus hostis, qui eum insequitur, a uia qua captiuus pergit funditus aberret. Sic, fratres mei, qui Sathanę uinculis capti estis, & ab eius potestate uultis euadere, soleas ferreas equis uestris commutare, hoc est mores corporibus uestris, licet ipsa dolore uexentur, cūmutate, & qui ea molliter & suauiter ducebatis, nunc asperè & seuerè tractare, ita nanque uobis conducit, si iterum ad dæmonis potestatem redire non uultis. In sacra Scriptura iubebat Dominus ut sacrificium sibi pro peccatis oblatā ab oleo & incenso immune esset, ad significandum in hoc peccata debere aspera pœnitentia & non odoribus & blanditiis curari. Mirabile certè & notatu dignum est, quod inter bona opera, quæ Pharisæus iste perpetrauerat, non reperietis dixisse, se eleemosynam erogasse, quoniam hoc hominum

1. Re. 14.

B

C

Simile.

D

Leui. 5.

num genus erat notabiliter erga pauperes impium: & fortasse si iste arrogãs eleemosynam pauperib. tribuisset, Dominus eũ ab illa cæcitate, in qua erat, uidelicet, ex proprio amore & fiducia, quã de se habebat, educeret. Cũ enim Dominus quosdam Phariseos de eorum sceleribus increparet, eis dixit. Verũtamen quod superest date eleemosynam, & ecce omnia mũda sunt uobis. In quo dominus insinuauit, hominem propter misericordiam disponi ad hoc, ut Deus eũ illuminet, & ad uerã suorum peccatorum pœnitentiam adducat, atque ut in ipsum quamplurima alia beneficia conferantur. Deus cum homine sic agit, sicut pater cũ puero suo pomum donat, & ut uideat, si eum diligit, iterum illud repetit, dicẽs. Fili mi da mihi pomũ: & si puer illud libenter patri reddit, tunc ipse illum amplectitur & osculatur, multisque allis illecebris pertractat. Postquã Patriarcha Abraham multas preces Deo fuderat, ut filium sibi daret, tandẽ Dominus eum exaudiuit, ut autem appareret, qualiter S. Patriarcha ipsum diligeret, ab eo filium eius repetiit dicens. Tolle filiũ tuum quẽ diligis, Isaac, & offer eum. At sanctus uir statim iussa Dei opere cõpleuit. Deus uero bonam ac rectam uoluntatem eius aspiciens, ei dixit: Quia fecisti rẽ hanc, benedicã tibi, & multiplicabo semẽ tuum, sicut stellas cœli. Anna etiam uxor Elcanę obtulit filium, quem multis lacrymis, & orationibus a Domino impetrauerat, & (ut sacra refert historia) sacerdos Heli eã sic allocutus est, Reddat tibi Dominus semen pro fœnore, quod commodasti Domino. Et ob hanc liberalitatem, qua sancta mulier usa est, inquit ibi sacer textus. Visitauit Dominus Annam, & concepit, & peperit tres filios, cum antea sterilis fuisse. Sic bona tẽporalia, quæ hic cęlestis pater uobis elargitur, ipse per suos pauperes repetit. Quod si ea libenter tribuitis, Deus ipsi, acsi non dedisset, gratificat, & in uos ob id plurima beneficia confert. Atque ita sanctus Dauid postquam simul cũ populo suo Domino ingentia munera obtulerat, dixit: Tuum, Domine, regnum tuæ diuitiæ, tua sunt, omnia, & quod de manu tua accepimus, reddimus tibi Sed vę, vę, & milliesvę, qđ cum omnia bona Dei sint: homines ea usurpant, & quilibet eorum illis absq. eo

Luc. 11

Simile.

Gen. 22

1. Re. 1 & 2.

A quod pauperum recordetur, solus ut delectatur Diogenes Cynicus exemplum magnæ paupertatis fuisse legitur, uoluisseque de eleemosynis tanquam pauper uitam ꝓpagare. Videns autem homines ad subueniendum suis proximis nimis parcos & durissimos, a lapidibus eleemosynam postulauit, Reprehensus autem eo ꝙ id faceret, respondit Hic me exerceo & actus patientiæ ago, ut cũ ab auaris, qui lapides sunt, petiero, & eleemosyna cõcedere noluerint, non afficiar molestia, neque eorũ duritiem admirer. Singularis profecto hęc pauperibus doctrina est siquidem hodie B plurimi extãt Christiani tam duri lapides sicut illi Ethnici.

Tempus ẽ iam, ut Pharisęum missum facientes ad Publicanum ueniamus. In illo uidimus quid timere, & fugere debeamus, in hoc uidebimus, quid sequamur. Illum quidẽ superbia ẽ cœlo deiecit, hũc humilitas in cœlũ sustulit. De quo hic Dominus ait *Publicanus de longe stans nolebat neque oculos leuare*. Super quo B. Bernardus inquit. Cum oculos ad cælum attollere noluit, ipsum ad se cælũ traxit. Et demissis oculis pectus percutiebat, dicẽs: *Deus propitius esto mihi peccatori*. O uerbũ C mirabilis, satis breue, sed uehementer efficax. Quãtum differt oratio huius ab illius improbi Pharisei oratione. Hęc humilitatis plena fuit, illa superbiæ, hic peccatorẽ se appellat, ille iustũ. Itaque orationes horum erãt ueluti duę dispares uenę scissiones. Hispanè, *Dos sangrias differentes*. Cũ alicui uena scinditur, & ab eo bonus sanguis profluit, statim dicere solemus, illud esse sinistrum signũ: exit enim bonus sanguis & putridus atque corruptus intus remanet, & ita ęgrotus corrumpetur, & facile morietur. E contra uero si corruptus sã D guis ab eius corpore scissa uena profluit, bonum signũ dicere solemus: intus enim bonus remanet, & ita ęgrotus facilè sanitatem consequetur. Sic o frater cũ ad cõfessorem adis, & ei dicis. Pater ego nõ furatus sum, nec interfeci aliquẽ, nec aliud malum cõmisi, ista certe est incauta & improba uenæ scissio bonũ sanguinẽ a te exire facis, corruptũ uero, uidelicet peccata intus hoc est intra conscientiam remanere permittis. Hoc profecto æternæ damnationis signũ est, At uero si pure & humiliter omnia crimina tua coram sacerdote

B. Bern.

Simile.

fateris, id equidem bonum signum est, siquidem deprauato sanguine extra corpus expulso, mens tua sana & munda remanebit. Infælix Pharisæus pessimã uenę scissionem fecit, foras enim bonum sanguinem proiecit, corrupto intra uiscera eius remanente. Quod quidem longe aliter publicanus fecit, qui se peccatorem multoties nuncupare non erubescebat, & hac humili oratione ex publicano & mundi seruo Dei filius & amicus effectus est, tãtum humilis oratio & pœnitentia apud supernũ iudicem ualet. Loquens propheta Oseas cum Israelitico populo, sic ait. Conuertere Israel ad dominum Deũ tuũ, B quoniã corruisti in iniquitate tua. Quod autem remedium ei, sancte propheta tribuis? Ipse statim explicat, dicẽs. Tollite vobiscũ uerba, & conuertimini ad dominũ, & dicite ei Omnem aufer iniquitatem, & accipe bonum, & reddemur uitulos laborũ nostrorum. Verba humilia, & quæ á corde contrito exeunt, sanctus Propheta hic

Simile. uitulos appellat, quibus dominus placatur. Et quemadmodum illi, qui diplome, ut nobiles efficiantur, a rege consequuntur, exemptionibus & priuilegiis nobiliũ gaudent, & illi, qui ad aliquem ordinem C promouentur, ecclesiastica immunitate fruuntur, sic qui ueram pænitentiam agit, cum antea seruus fuerit Sathanę, iam incipit Dei amicus esse, & priuilegiis ami-

Ps. 118. corum eius gaudere. Hoc sanctus Dauid efficacissime postulabat, dicens. Aspice in me & miserere mei secundum iudicium diligentium nomen tuum. Id est: Hoc à te obsecro, & hanc misericordiam obtinere desidero, ut mecum agas sicut cum amicis tuis agere soles, & in me paternis illis oculis respicias, illã curam de me habeas, atque in me illa beneficia conferas, quæ in amicos tuos conferre soles! O admirabilẽ D pænitẽtiæ efficaciam, quæ ita hominẽ ele-

Psal. 50 uat, ut ex inimico ipsum Dei amicum reddat, & ex immundo mũdum efficiat atq; niue candidiorem, sicut sanctus Dauid te-

Simile. statur, cum dixit Lauabis me & super niuem dealbabor. Quemadmodũ illi qui papyrum conflare solẽt, ipsam ex immundis & ueteribus atque in sterquilinio collectis pannis faciunt, qui postquam abluti & ictibus concussi sunt, tandem cãdidissima papyrus efficiuntur, sic tu Dñe ex immundis peccatoribus deductis ab sterquilinio cõ-

A suetudinis deprauatę uiuẽtium ipso lacrymarum & doloris flumine abluendo, laborum ictibus concutiendo, & uera conditione pungendo sanctos eximios efficis, in quorum mentibus tanquam in alba papyro singulares characteres, uidelicet, cęlestia dona, quę in illis iprimis, scribis. Quapropter dñe, me obsecro hoc modo ablue, & ita super niuem dealbabor. Hanc diuinam mutationem supernus artifex Iesus Christus in istius publicani mente facere dignatus est. Eia agite immundi peccatores, cum fiducia nunc accedite, siquidem uobis per tempus licet, & niue candidiores remansuros uos esse, pro comperto habete. Quid expectatis? Quis uos detinet, fratres, ut tantum bonum non cõsequamini? O Christe dulcissime amor nostrarum mẽtium, ignis frigida corda inflammans, per infinitam clementiam tuam pectora ac uiscera horum meorum fratrum incende, vt hunc publicanum imitantes, ad te summũ bonum libentissime accedant.

Sequitur iã diuini iudicis æquissima sẽtentia *Amen dico uobis, descendit hic iustificatus in domum suam ab illo*. Vnde uero tam uarius euẽtus euenerit erga hos duos homines orantes, statim aperit Saluator, dicens. *Quia omnis, qui se exaltat, humiliabitur, & omnis, qui se humiliat, exaltabitur.* Hæc uerba diuinus magister sæpenumero repetit, sciebat enim optime, quàm necessarium erat, ut cordibus nostris adhererent, ut tantam pestem, qualis est superbia, omni cura & solicitudine fugeremus, ac rem tam utilem qualis est humilitas, omni studio amplecteremur. Nam hæc cœlestis uirtus appetitum deprimit, ne præterrationem rectam tendat in magna. Idcirco quod anchora in naui hoc humilitas in mente operatur, adeo ut inter feroces mundi fluctus & seculi honores undas tumentes cor tranquillum reddere & prorsus sedare queat. Humilitatis autem comes indiuulsa magnanimitas est, quippe quæ animum (ut ait D. Thomas) ad D.Th. 1

maiora impellit secundum rectam ratio- 2.q.161

nem, & sic humilitas sociata magnanimi art.1.

tate uel abiectissimos homines super æthera exaltat. Quòd si a me (charissimi fratres) quæritis, qualiter hanc admodum utilem uirtutem consequimini? ad hoc respondeo, duo esse ad id singularia pręter alia multa quę alibi docuimus, itinera.

Philip. 2 Alterum quidem docet Diuus Paulus ad Philippenses scribēs, ubi sic ait. Si qua cōsolatio in Christo, si quod solatiū, si qua societas spiritus, si qua uiscera miserationis implete gaudium meum, ut idē sapiatis eandē charitatem habentes, unanimes idipsum sentientes, nihil per cōtentionē nec per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes, nō quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quę aliorum. O cælestem doctrinam; Dominus suum diuinū spiritum nobis conferat, ut ea intelligere, & sicut oportet, exercere sciamus. Si accepistis (inquit) aliquam consolationem ex Iesu Christi couersatione, si experti estis aliquod charitatis solatium, si cum Spiritu sancto aliquem societatem habetis, si uiscera uestra aliqua misericordia commota sunt, per hæc omnia uos adiuro, ut me hoc gaudio & lætitia afficiatis implete gaudium meum. Sed quo modo, o sancte Apostole, plenum gaudiū habebis? Ipse statim explicat, scilicet, ut idem sapiatis, &c. usque sed ea, quæ aliorū In his uerbis aliqua notatu digna sunt.

Primum est, quod hic, ubi nos legimus, Si qua uiscera miserationis, alia trāslatio habet, si qua uiscera & miserationes, ac sic est in contextu Gręco, & sic etiam Beatus Ambrosius legit. Vbi aperte denotatur, non sufficere quempiā piissima uiscera habere, sed oportet eum misericordiæ opera exercere. Alterū est, quod postquā diuinus uir charitatem, unitatem fraternalem concordiam commendauit, humilitatem commendat Vbi ostenditur, unam ex pręcipuis charitatis & pietatis effectibus esse humilitatem, ipsa enim est, quæ conseruationi unitatis & cōcordię fauet. Ideo si humiles esse uolumus, oportet ut piissimus & charitatem habeamus, atque oculos in nostrorum proximorum uirtutibus & non in nostris (ut hic nos D. Paulus admonet) collocemus & hoc modo illos ut superiores habebimus. Statim uero nobis imperat, ut hanc humilitatem à cœlesti magistro discamus, & in illa ipsum omni contentione imitemur. Ideo adiecit Hoc enim sentite in uobis, quod & in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit &c. Et humiliauit semetipsum, factus obediēs usque ad mortem, mortem autem crucis

A Alterum uero iter ad humilitatem cōparandam est, cum humilibus conuersari Eccl. 31 & superbos uitare, nam Spiritus sanctus inquit. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & qui communicauerit, superbo, induet superbiam In quo insinuatur, quod sicut difficile est, aliquem picem tangere absq; eo quod ab illa inquinetur, sic multo difficilius est, quempiam cum superbo communicare absq; eo quod superbia illius inficiatur. Quodcunque uitium homini facile adhærere solet, sed inter omnia uitium superbię magis adhæret. Si enim quis duobus diebus cum superbo cō-B uersetur, iam eius superbiā quodāmodo Simile. induisse uidetur. Vocatur autem superbia uestis, quoniam qui superbiam habet, eam dissimulare nescit, statim ipsa in conspectu omnium apparet, & est tanquam uestis, q̄ foris cernitur, licet in corde magnas habeat radices Si ergo per has duas uias incedimus, excellentem diuino fauore consequemur humilitatis uirtutem, qua ditati gratia exaltabimur in gloria, ad q̄ nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

C

DOMINICA XI. post Pentecosten.

Concio I.

Exiens Iesus de finibus Tyri, &c. Marci 7.

D Nter ea quę in sacra scriptura maximè laudari solent, est desiderium boni erga proximos, & ꝓpter illud serui Dei corā diuino cōspectu nimis illustres fuerunt. Magna in progressu uitæ suæ opera Sanctus Moyses operatus est. Et inter illa unum, de quo cum B. Basilios magnopere laudat, est, illum per quadraginta annorum spatium oues soceri sui pauisse, seipsum in rerum diuinarū meditatione cum silentio exercendo, priusquam in Aegyptum, ut dux populi Israel esset, se cōferret. Postoa uero fuerunt pene innumerabiles molestiæ ac labores, quos

pro adimplendo Dei mandato sustinuit, cum populum illum ab Aegyptiorum seruitute eduxit, ipsumque in deserto prudentissime gubernauit. Sed propter nullum illorum operum tam illustris, nec tanta laudatione celebratus fuit, quantum propter boni communis desiderium ac spirituale suorum proximorum remediũ, quo affectus est, cum Deus ipsos propter idololatriam, quam commiserant, uoluit euertere. Et ita Domino dicere ausus est. Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, quẽ scripsisti. Quod perinde fuit, acsi diceret. Tanti facio, te eis parcere, quantum in libro tuę diuinæ prædestinationis me scriptum esse. Patriarcha Abraham magnopere etiam commendatur propter desiderium, quod liberandi illas quinque ciuitates peccatrices habuit. Cuius rei commiseratione commotus illam feruidam orationem habuit, scilicet. Numquid perdes iustum cum impio? Absit a te, ut rem hanc facias. Non est hoc tuum, qui iudicas omnem terram, nequaquam facies iudicium hoc. Optime sciebat uir sanctus, Deum posse prius bonos ex illis urbibus educere, & postea impios ac nefandos comburere, sed hanc rationẽ quęsiuit, ob quã improbus propter bonus uenia condonaretur. Et quamuis regius Propheta ingentes uictorias comparauit, ex illis tamen una, ob quam magis laudatur, fuit illa, quam de seipso cum desiderio adhibendi remedium suis subditis consequutus est, quando Deo percutienti populum se obiiciens, dixit, Ego sum, qui peccaui, & ego inique egi; isti, qui oues sunt, quid fecerunt? Vertatur, obsecro, manus tua contra me. Optime sanctus rex intelligebat, in populo etiam peccatores esse (quin potius) ut ait Beatus Gregorius (sicut ęgritudo capitis ex humoribus corruptis stomachi prouenire potest, sic proper populi scelera Dominus permittere solet, ut principes uel reges tumescant & tyranni fiant) & nihilominus dicit, se duntaxat peccasse, ut cæteri omnes liberi euaderent. Beatum etiam Apostolum in hoc admirari possumus, si incẽsa desideria eius erga ꝓximos suos consideramus, qualiter uir sanctus uoluptates, quibus in conuersatione Christi afficiebat propter illos, qui eum toties flagellarunt, & tam dure persequebantur, amittere cupiebat: Optabam inquit, anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem. Hoc unum est ex pręcipuis, quę Deus a Christiana uita expectat. Quãdo Christus Redemptor noster paralyticum sanauit, se a calumnia sibi imposita de non obseruãdo sabbatho excusauit, dicens. Pater meus usque modo operatur, & ego operor. Id est, ego die sabbatho illa opera facio, quæ pater meus continuo facit, & ad quę dies particulariter constitutos nunquam habuit, uidelicet, ad succurrendum hominibus & ad eorum necessitatibus auxilium præstandum, quamuis enim ab operibus creationis die sabbatho cessauit, tamen ab huiusmodi nunquam cessauit, neque usque ad finem mundi cessabit. Et hoc tam libenter, ut Diuus Paulus dicat: Sine pœnitẽtia sunt dona & uocatio Dei. Id est, tanta est Dei bonitas, ut nunquam eum bonorum, quæ in homines confert, pœnituerit. Sponsa etiam in Canticis ait. Manus eius tornatiles, id est, torno rotundæ, quę quidem dona ac diuitias minimè retinent, sed ea liberaliter impartiuntur, sicut in globo nihil retineri potest. Quamuis autem peccata, quæ homines committunt, duas facies habeant, alteram, qua malitiam perpetrantium ipsa ostendunt, alteram, in qua miseria & infœlicitas eorum, qui ea habent, conspicitur, hanc tamen Deus modo respicit. Et ideo quanto peccata sunt maiora, tanto magis miseriam committentium ipsa aperiunt, magisque ad pietatem inuitant, si ipsi peccatores ad eam recipiendam ex parte sua sese disponant, Atque ita quamuis peccata, quæ homines perpetrant, sint penè innumerabilia non ideò Dominus eis benefacere cessat, & in hoc uult hic cœlestis Dominus, ut ipsum peculiariter non sine maximo lucro nostro imitemur. Et sicut ille, qui proximis suis nocere contendit, hoc semper proprio damno efficit, ita ut proprium sit certum, alienum autem incertum, sicut P. Augustinus his uerbis inquit. Quod malitia tua alteri non noceat, fieri potest, quod autem tibi non noceat, fieri non potest. sic ille, qui aliis facere conatur, semper id proprio lucro efficit, licèt aliquando re ipsa id quod cupit propter impossibilitatem suam opere non adimpleat.

Hæc omnia diximus occasione sumpta ex eo, quod sacer Euangelista inquit,

Marginalia: A; Exod. 3; B; Gen. 18; 2. Re. ul.; Simile.; C; D; Rom. 9; Ioan. 5; Rom. 11; Cant. 5.

oblatum domino a quibusdam fuisse hominem surdum & mutum, a quo suppliciter petebant, ut manus suæ contactu ægrũ contingens, illi sanitatem donaret, qua in re fides & pietas illorum claruit. Quemadmodum ergo illi se congregarunt, ut bonum opus huic egenti facerent, ita oportet nos adinuicem congregari, & mutuo nos ipsos inuitare, ut opera pietatis erga egentes proximos nostros exerceamus. In Sap. 2. libro Sapientiæ ubi nos legimus. Liberabit illum de manibus contrariorum, alia translatio habet. Liberabit illum de manu contrariorum, & sic etiam est in contextu Græco. Vbi significatur concordia malorum ad impiè operandum, & quod plurimę manus eorum sunt uelut una, ita ad scelus committendum unanimiter omnes concurrunt. Si igitur impii ad malum congregantur, & sese mutuò ad illud prouocant, quare boni non congregabũtur, & ad inuicem sibi animum præbebunt, ut necessitatibus pauperum subueniant? Quoniam autem in proximis & corporales & spirituales necessitates sunt, licet in omnibus eis auxilium sit præstandum, tamen præcipuè in spiritualibus, siquidem magis utiles & necessariæ sunt. Cum fratres mei, proximum uestrum surdum & mutum uideritis, omnibus uiribus contendite, ei auxiliari. Surdus est, qui aure cordis uerbum Dei minimè percipit, mutus uerò, qui os habet in oratione clausũ & in confessione, quæ mala hominem in extremum salutis discrimen adducunt, quando miser homo nec Deum loquentem audit, nec Deus ipsum. Constat autẽ (ut de priori morbo prius dicamus) inter pręcipua diuini spiritus instrumenta, quo mentes hominum sanantur, esse Dei uerbum, quod per aures corporis in aures penetrat mentis, easque diuina luce complet, & erga diuina afficit, atque ita demum sanitatem confert. Hinc Sapiens.
Sap. 16. Non, inquit, herba aut malagma sanauit eos, sed sermo tuus domine, qui sanat omnia. quo deficiente infirma, ieiunia, arida, & sterilia cuncta sunt. Et ideo Salomon
Prou. 14 in Prouerbiis ait. Vbi non sunt boues, presepè uacuum est, ubi autem plurimę sunt segetes, ibi manifesta est fortitudo bouis. Quo genere loquendi uir sapiens significauit, quod copia uel inopia cœlestis doctrinæ pariat: bouis enim nomine

A strenuos atque fideles diuini uerbi operarios intellexit. In Exodo legitur, quod cũ Exo. 32 Hebręi sacerdoti Aaron dixerunt, Surge, fac nobis Deos, qui nos præcedant, ipse eis dixit. Tollite inaures aureas de uxorũ filiorumque & filiarum uestrarum auribus, & afferte ad me. Mirabile profectò est, non petiisse ab eis torques aureos, nec armillas aut alia huiusmodi pretiosa, quę plus auri quàm inaures habere solent. Hoc meo iudicio diuina permissione factum fuit, ut uidelicet, in hoc significaretur, homines ex eo, quia diuinum uerbum audire nolunt, & Deo obedire renuunt, sę
B penumero fidem amittere solere, idololatras fieri, & alia quamplurima scelera perpetrare. Mutus autem ille dicitur, qui os & cor suo creatori in oratione minimè aperit, ut cum plenus miseriis spiritualibus sit, Deus ipse ei opem ferat, remediumque adhibeat, neque etiam illud aperit ad crimina sua, ut debet, sacerdoti manifestãda, & ita in illis desidiosè inueterascit. Quamobrem cum regio propheta dicere Psal. 31 potest. Quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die. Id est. Quoniam os ad mentiendum, murmuran
C dum, & proximos meos ignominia afficiendum habebam, & non ad adorãdum, nec ad loquendum bona, aut sancta, ideo inueterauerunt ossa mea. Ossa uirtutem significant, sicut & caro uitium, atque ita idem Propheta ait. Recordatus est quia Psal. 77 caro sunt. Et alibi. Omnia ossa mea dicent Psal. 34 tibi, Domine quis similis tibi? Ossa non loquuntur, sed uirtutes sunt, quæ Deum benedicunt, & glorificant, & hæc ossa inueterascunt & arescunt, cum homo id quod decet, non loquens de proximis suis, detrahit, ipsosque ignominia afficit. In Prouerbiis enim dicitur. Abominatio domi-
D ni est omnis illusor. Et B. Thomas docet Prou. 21 derisorem de re notabili mortaliter peccare. B.Th 2 Atque Propheta Oseas regẽ Ieroboam 2.q.75. increpat, dicens, extendit manum suam ar. 2. cum illusoribus. Hoc principes & omnes, Oseæ 7. qui gaudent proximos suos ludibrio habere, maximè debent animaduertere. Qui igitur os habet ad hæc perniciosa, & non ad preces domino fundendas, nec ad confitendum crimina sua, iure optimo mutus appellari potest.

Et adducunt ei surdum & mutum. Prius sanctus Euãgelista de minori, q̃ de maiori malo

malo facit mentionem, prius namque cũ surdum appellat, & postea mutum, ut denotaret peccatorem, qui per hũc hominẽ significatur, à paruis in maiora scelera uenire consuescere. Ideo eo Ecclesiasticus inquit. Qui spernit modica, paulatim decidit. Et sanctus Isaias ait. De radice colubri egredietur regulus, regulus basiliscus est. Per hæc uero duo uenenosa animantia intelliguntur peccata, & quo uenenosius est animal, eo grauius peccatum insinuat. Atque ita basiliscus, qui inter omnia animalia uenenosa pessimus est, (solo .n. uisu suo necat) non solũ peccatũ mortale designat, sed etiam inter omnia peccata maius, quod (ut B. Augustino placet) ẽ maiori uirtute priuans, ergo si maior uirtus est charitas, peccatum, quod magis contra charitatem militat, erit maius uidelicet, odium Dei, si possibile est, nam Scotus inquit, non posse in aliquo homine huiusmodi peccatum reperiri. Quod si huiusmodi peccatum non est, maius peccatum erit illud, quod magis charitati contrariatur, scilicet desperatio, quæ est peccatum in Spiritum sanctum. Et hoc significat basiliscus, & coluber, qui licet uenenosus sit, non tamen uita priuat, peccatum ueniale, quod charitatem non aufert, significat. Ait igitur S. propheta quod ex radice colubri, qui est peccatum ueniale, facile oritur basiliscus, qui omnium peccatorum maius est. Hoc satis in reprobo Cain apparuit, qui Deo sacrificium obtulit, & forsan ex deterioribus, quæ habebat. Cumque dominus sacrificium eius sicut oblationem fratris sui Abel non acceptasset, inde ei magna inuidia orta est, cui si tunc restitisset, ueramque pœnitentiam egisset in scelera quę commisit non incideret. Sed cum id non fecit, ex illa inuidia ei intestinum odium contra fratrem suum ortum est, quo ipsum per fraudem in agrum exire fecit, & ecce proditio, nã cũ ibi essent, cũ crudelissimè trucidauit. Ecce igitur qualiter homicidium ex proditione sequutum est. Et cum dominus ei dixit. Vbi est Abel frater tuus? respondit, Nescio. Nunquid custos fratris mei sum ego? Ecce hæresim, in quam incidit, existimans Deum non uidisse ipsum fratrem suum interficientem. Intelligens autem Deum sciuisse & uidisse, quoniam ei dixerat. Quid fecisti? uox sanguinis fratris tui cla-

Eccl. 19

Isa. 14.

Scot. in 2. dis. 13

Gene 3

A mat ad me de terra, in desperationem uenit, dicens. Maior est iniquitas mea, quam ut ueniam merear. Hæc desperatio basiliscus fuit, qui ex radice colubri ortus est, uidelicet, ex eo quod primo motui cupiditatis non restitit. Atque ita ex illo cupiditas, & ex cupiditate inuidia orta est, & ex inuidia proditio, & ex proditione fratricidium, & ex fratricidio hæresis, & ex hæresi desperatio, de radice colubri egredietur regulus. Ecce igitur in quot mala miser homo incidit eo ꝙ aditus paruis scelerib. patefacit. Atque ita peccatori sæpenumero euenit id, quod manducanti cerasa cõtingere solet, qui existimans unum duntaxat ad se trahere, illud secum duo, & illa duo quatuor, & quatuor octo, ac deniq; octo secum uiginti simul afferunt. Atque ita B. Gregorius inquit, Peccatum, quod mox per pænitentiã non diluitur, suo pondere aliud trahit. Et ita natura corrumpitur, & homines ad bonum tam impotentes remanent, ut S. Ieremias dicat. Si mutare potest Aethiops pellem suam, aut Pardus uarietates suas, & uos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. O terribilem amplificationem, qua Spiritus sanctus docet non impossibilitatem quidem, sed magnam difficultatem, quæ illis hominibus qui peccatis sunt assuefacti, esse solet, ut ab illis se auertant & uirtutes operentur. Quapropter (fratres mei) filum uestro pessimo uiuẽdi modo scindite, nullus dicat, in posterum me corrigam, omnes animo concipite, postea minorem opportunitatem ad id agendam futuram esse. Cũ quis iter facit, & riuulum aliquem offendit quam saltu quodam poterat transire, & non uult, sed dicit, inferius facilius illũ transibo, quanto magis infra descendit tãto eum ampliorem & ad transmeandum difficiliorem inuenit. Sic qui initio peccatũ uno tãmodo doloris transitu peragere poterat, postea in tot difficultates immergitur, ut uix remedium inuenire possit, facilius. n. unũ uulnus q̃ multa curantur, & melius recẽtib. uulneribus q̃ ueterib. medicina adhibetur. Sic anima melius ab uno pctõ recenter cõmisso quã multis, quæ in corde ueterascunt, curatur. Cum igitur peccator surdus sit & mutus, uos qui spirituales estis, omnibus uiis & rationibus contendere debetis, ut eum ab his malis educatis. Et ad hoc singulare iter est fra-

B

C

D

Simile.

Iere. 13

Simile.

Similia.

fraternalis correctio ac sancta admonitio.
Cant. 4. Idcirco in Canticis postquam dictum est, Tempus putationis aduenit, statim sequitur. Vox turturis audita est in terra nostra. In quo significatur, quod cum intendimus uitia proximorū nostrorum putare, statim auditur uox peccatoris pœnitentis, qui peccata sua plorat, & ingemiscit, nā ex tali seminatione talis fructus colligendus est. Cū peccator gladio reprehēsionis putatur Spiritus sanctus, ut ipse lugeat & ingemiscat. Quādo autē hoc non expectatur, theologorum sententia est, quam
D. Th. 2. 2. q. 33. art. 9. etiam D. Thomas amplectitur, à fraterna esse correctione cessandum. Atque ita dominus per Oseam prophetam ad Iudam
Oseæ. 4. dixit. Particeps idolorum Ephraim, dimitte eum, id est, ne corrigas eum, quoniam idolis nimis adhæret, & ita eis animum adiunxit, ut ipsa licet eum acriter reprehendas, nequaquam relinquat. O extremum infœlicitatis gradum, cum peccator ad talem statum deuenit, ut ei correctio denegetur, eo quod iam incorrigibilis esse reputatur.

Simul etiam cum his curare debemus hunc cæcum & mutum ad dominum Iesum Christum ueræ salutis medicū esporrare ei persuadentes, ut ad ipsum uera suorum peccatorum cognitione ac magna fiducia reuertatur. Nam ubi nos legimus,
Iob. 14. Tu quidē gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis, in Hebręo, & in paraphrasi Chaldaica habetur, sed parces peccatis meis, & B. Gregorius legit, sed parcis peccatis mei. Vbi significatur affectus, quo peccator correctus iam & in meliorē frugem receptus ueniam suorum peccatorū a Domino postulare debet, magnam habens fiduciam, eum non solum sibi ueniam esse condonaturum, sed quod actualiter ipsimet iam parcet. Ita regius propheta accessit, cum dixit. Ego autē ad dominū clamaui & dominus saluabit me. Vbi
Psal. 54 alia translatio habet, Et dominus saluauit me. In quo insinuauit, se auxilii & protectionis Dei, cum illā ab eo postulabat, adeo certum esse, ac si ipsum iam accepisset. Ad perfectum autem huius pii operis complementum non solū has omnes diligentias debemus adhibere, sed ipsum cælestē medicū oī animi contentione deprecari oportet, ut illi manū imponat. Duas dominus habet manus, quas super homines imponere solet, & sunt illę, de quibus regius uates dixit. Misericordiam & iudicium cantabo tibi domine. Manus iustitię ita grauis est, ut omnia infortunia, quę S. Iob accepit, licèt magna fuerint, ipsa huius manus tactum appellauerit, dicēs. Miseremini mei, quia manus domini tetigit me. O Sācta Maria señora, quā grauius manus est Dei iustitia, siquidē tot diuitiarū iacturā, tot filiorum mortes, tot uulnera, ac tantum sui corporis corruptionē hic sanctus uir tactum illius appellat. Quid esset, si Deus plena manu illum percussisset, siquidem vnus duntaxat tactus, id est, *Toque* ei tam grauis uisus est. De hac terribili manu idem sanctus Iob dicebat: Duo tantum ne facias mihi, & tunc à facie tua non abscondit. Manum tuam longe fac a me, & formido tua non me terreat. Quasi diceret: Domine ut ego audeam loqui, & coram tuo diuino cōspectu apparere, nec terrore tuæ diuinę maiestatis obstupescam, me obsecro, a grauissima manu tua eripe. De hac etiam S. Dauid aiebat. Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis. Id est grauem iustitię tuæ manum super hæret eos, Turcas, Mauros, Ethnicos, infideles, & nō super nos repone, quin potius manum tuę diuinæ misericordiæ in nobis colloca. Immitte manum tuam de alto, eripe me de aquis multis. Hanc igitur misericordię manum a domino postulare debemus, ut super peccatorem ponat, ut audiat, loquatur, & cum regio Psalmographo tanquam perfectissimus obediens dicat. Audiam quid loquatur in me dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam. Et, os meum aperui, & attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam, hoc est, ex intimo corde preces ad te domine fudi, ut mentem meam corroborares, quo mandata tua per gratiam adimplere possem.

Ps. 100. | Iob. 19. | Iob. 13. | Psal. 20 | Ps. 143. | Psal. 84. | Ps. 118.

Et apprehēdens eū de turba seorsū, misit digitos suos in auriculas eius, & expuēs tetigit linguā eius, et suspiciēs in cælū ingemuit, & ait illi. Ephethah, quod est adaperire, & statim apertæ sunt aures eius, & solutum est uinculum linguæ eius, & loquebatur recte. Nemo adeo stupidus erit, qui in his domini cæremoniis otiosum aliquid esse credat, oīa mystica sunt, omnia salutarem doctrinam sub his imaginibus cōtinent. Vt igitur qd dn̄s hac noua curandi ratione docere

docere uoluerit, expediamus, a primo incipiendum est, scilicet, quod ægrotum a turba separauit. In quo innuere uoluit, (cum in hoc homine surdo, & muto is designetur, qui mentem habet surdã, & mutam) ut quisquis a peccatorum contagio immunis esse cupit, eorundem peccatorũ occasiones non minori studio quam ipsa peccata fugiat. Cum enim corruptæ naturę uitio peccatorum semina intra nos maneant, facile peccandi opportunitate oblata cupiditates, quæ uelut sopitæ erãt, excitantur, & quæ intus latebant, foras

Simile. erumpunt. Cuius rei imaginem in silice ære percusso passim uidere licet. Inuenis quippe silicis quædam ignis scintillæ latent, quę ubi silex ferro ictus fuerit, emicant protinus, quibus facile ignis accenditur. Ad hunc modum cupiditatum nostrarum scintillæ, quæ in imo pectore uelut in silice latent, ubi ęris ictus accesserit, hoc est ubi peccandi opportunitas oblata mentẽ pupugerit, statim cupiditatis scintilla, quæ intus latebat, foras exilit, a scintilla autem una, (ut Sapiens ait) augetur ignis, quo mens nostra ad uritur atque accenditur. Ab hoc igitur tanto periculo sub

Eccl. 11 lata peccandi opportunitate liberamur.

Narrant diuinæ literæ, ꝙ domus Dei cum

3. Re. 6. ædificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis ędificata est, & malleus & securis, & omnes ferramentum non sunt au-

3. Re. 8. dita in domo cum ædificaretur. Cum aũt postea dedicatio eius fieret, quando, scilicet, Deo consecrande erat, ait ibi sacer textus. Nebula impleuit domum Domini, & non poterant sacerdotes stare, & ministrare ꝑpter nebulã. In quo significatũ est, quod ad opera corporalia, & materialia exercenda, uix impedimentum aliquod seu contradictionem inuenimus, cum autem nos ipsos Deo uolumus addicere, & consecrare, statim superueniunt obscuræ nebulæ & asperę, quæ nos impediũt, quæ sunt homines obscurę, & deprauatæ conscientiæ. Idcirco ab illis nos segregare oportet, si mentibus nostris remediũ adhibere

Iob. 11 contendimus, In sancto Iob sic dicitur. Interroga uolatilia cæli, & indicabunt tibi. O magnam filiorum Adę confusionem. Animaduertite, qualiter eos suę passiones & affectiones præcipitarunt, ita ut necessariũ sit eis uolatilia cæli pro magistris da

Simile. re. Ab illis ergo, o homo disce, & particu

A lariter ab apibus, quæ hyberno tempore uirium suarum debilitatem sentientes in aluearibus latent, & quę illa non habent in terrę cauernis se abscondunt, timentes si in publicum prodeunt, se ab aere rapiendas esse, uel a pluuia suffocãdas. Ne igitur frater sis brutis animantibus ineptior, ne permittas te ab apibus superari, fragilitatem tuã agnosce, & tempestates, quę contra spiritualem uitã insurgunt, fugere labora, quęre angulum, in quo ab hominiũ cætu & congregatione separatus inclusus uitam agas tranquillam. De homine nam Isa. 32.

B que prudente apud S. Isaiam scriptum est. Et erit uir sicut, qui absconditur a cento & celat se a tempestate. Quod si tanto perè improborum hominum conuersatio uitanda est, quanto magis fæminarũ? Eccl. 42

De quibus sapiens ait. In medio mulierũ noli commorari, de uestimentis enim procedit tinea, & a muliere iniquitates uiri. Et quod magis in hoc admirari debemus, & nos terrere debet, est id, quod in Prouerbis Salomon ait, scilicet. Nunquid po- Prou. 6.

test homo abscondere ignẽ in corde suo, ut uestimenta illius non ardeant, & ambulare super prunas, ut non comburan

C tur plantæ eius? In chronicis fratrum Minorum traditur quendã religiosum adeo castitatem coluisse, ut oculos suos coram aliquo aperire nec personã aliquam aspicere audere. Interrogatus autem ab alio monacho, quare cum gratia Dei adiuuante tam castus esset ita uisum obseruabat, sic respondit. Scito frater, quod cũ homo id, ad quod ex obligatione astringitur, facit, Deum ipsum si ita dici potest, obligat, ut ei faueat, quando uero id, quod facere debet, minimè efficit, Deum ab obligatione (ut ita loquamur) liberat, ne ei faueat.

Cum Abimelech rex Saram in domũ suã Gen. 21

D adduceret (ut sacræ referunt literæ) postquam intellexit illã esse Abrahæ uxorem, seipsum excusabat dicens. In simplici atc cordis mei, & in munditia manuũ mearũ feci hoc Dixitq; ad eũ Deus. Et ego scio quia in simplici corde feceris, & ideo custodiui te, ne peccares in me, & nõ dimisi, ut tangeres eam. In hoc manifeste ostenditus donũ Dei esse peculiare non peccare aliquẽ post quam in occasione positus est, & illũ, qui se per malitiam in illam intromittit, dignum esse, quem dñs permittat cadere. Quocirca non solum ei gratias

agere debemus, eo q nobis scelera in se commissa condonat, sed etiam quoniam nos ipsos à plurimis, in quæ incidere poteramus, eripit. Super hoc autem uerbum, quod dñs ait, Ne peccares in me, rationi cõsentaneum est adnotare, quod cum dæmon aliquem tentat, non solum animam eius destruere intendit, sed finis illius præcipuus est, Deum ignominia afficere. Quapropter tu, o Christiana, contra eum debes illo zelo dimicare, quo rex Dauid eum gigante certauit. Cui (ut ex sacra Regũ historia patet) ipse sanctus Da-
1.Re.17 uid dixit. Dabit te dñs in manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum à te, ut sciat omnis terra, quia est dominus Deus in Israel, & nouerit uniuersa Ecclesia hæc, quia non in gladio, nec in hasta saluat dñs, ipsius n. est bellum. Non attendebat sanctus adolescens ad honorem, neq. ad libertatem populi Israel, sed tantum gloriam & honorem Dei aspiciebat, & ideo dicebat, Bellum, uictoriam, & honorem esse illius, & his cõsiderationibus cor suum ad decertandum inflammabat. Eisdem etiam quilibet Christianus ad præliandum contra Demonem se debet incitare, ne, scilicet, Deus ipse offendatur.

Quamuis autem omnia, quæ ut hunc surdum & mutum sanaret, Dñs fecit, mystica sint, (ut diximus) illud tamen maximè mirabile uidetur, quod ipse, cum omnipotens sit, ingemuit. Maximum enim malum esse necesse est, quod potẽtissimo
Gene. 6 domino gemitum excutere potuit. Hoc namque fecit initio mundi cum omnis caro corruperat uiam suam, ipse dolore cordis tactus fuisse dicitur. Idemque cum stupendam Iudęorum cæcitatem & uastatio-
Lucę 19 nem eorum animaduerteret, lachrymatus est, dicens. Si cognouisses & tu. Sic igitur cum in hoc ægro hominem spiritualiter surdum & mutum contemplatur esset, ex imo pectore gemitum dixit. O quam magnam alapam bonus Iesus hic peccatoribus impingit: qui cum peccatis circunden tur, uiuunt tanta alacritate, & tanta lætitia rident, ac si contra Deum lapideum uel ligneum, qui nec audit, nec uidet nec
Psal. 37 sẽtit, peccauissent. O miseros uos, siquidẽ ipse dominus propter peccata uestra plorat & ingemiscit, uos uero tanquam mente capti, qui periculum, in quo uersantur, nõ intelligunt, hilares ridetis. De ini-

A quitatibus regius Propheta inquit. Sicut onus graue grauatæ sunt super me. Quod si ipsæ adeo graues sunt, quare peccator earum onus non sentit, quin potius illas uno die & una hebdomada, & uno mẽse, atq. ẽt uno integro anno humeris suis habere delectatur? Ad hoc respondetur id q Aristoteles de elementis ait, scilicet elementum in suo loco non põderare. Dum homo in profundo maris submersus est, li- Simile.
cet supra se mille amphoras aquarum habeat, pondus illud cum tam graue sit, minime sentit, si autem quando ibi non est, in humeris unam duntaxat amphoram
B plenam aquæ portet, defetiscitur & sudat, ita ut eam portare non possit. Si uero quęratur, quare illud parum aquæ ei tam graue est, tanta autem multitudo, quantam supra se habebat, illi grauior non uidebatur, respondetur, quod elementum in suo loco non ponderat, & cum aqua, dum in meri uel in flumine est, in suo loco fit, nõ ponderat, illa uero, quæ in amphora, quia in suo loco non est, ponderat. Beatus Au- B. Aug.
gustinus in libro de natura boni, & alibi li. de lib. arbit. &
inuestigat, quis sit proprius peccati locus. li. de na.
Et inquit, non esse corpus. quoniam lapi- boni, &
C des corporei sunt, & tamen peccatum nõ li. de se.
habent, nec esse sensus, nam bruta animan de ad
tia sensibus minimè sunt expertia, & ta- Pet. cõ-
men peccatum nequaquam habent. Itaq; tra Ma-
neq; intellectus potest esse peccati locus, nich.
sed sola deprauata uoluntas, in qua dum peccatum est, in suo loco sistit, & non põderat. Conuertatur ergo ipsa mala uoluntas, & desinat esse improba, & iam peccatum in suo loco non erit, ac tunc graue peccatori uidebitur, ipsiusque grauitate oppressus peccator ingemiscet, & lachrymas ex corde abundantissimas profundet, se ipsum tam uili re oppressum con-
D templans. Per multum temporis spatium rex Dauid in peccato fuit, & graue ei non uidebatur eo qđ uolũtatem deprauatam habebat, & peccatum eius tũc in loco suo erat, cum aũt ad dominũ conuersus est, ei tã graue extitit, ut diceret Sicut onus graue grauatæ sunt super me (.s. iniquitates) Psal. 37
Afflictus sum, & humiliatus sum nimis, & rugiebam a gemitu cordis mei.

Quapropter (charissimi fratres) uos oro per infinitam huius superni Saluatoris clementiam, & per lachrymas, quas pro peccatis nostris profundere dignatus est,

ut uestras deprauatas uoluntates compo nere & reformare contendatis, quo pecca torum pondus sicut oportet, sentiatis, & sic ploretis, & gemitus edatis per ueram pœnitentiam, qua comparatur gratia in hoc seculo & postea gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA XI. post Pentec.

Concio Secunda.

Exiens Iesus de finibus Tyri, &c. Marci 7.

Abemus in hac sacra huius diei lectione mirabilē quandam ęgroti curationē longe alius dissimilem, quas in Euāgelica historia legimus, quæ sanè magnis mysteriis salutariq. doctrina referta est. Narrat enim S. Euangelista domino a finib. Tyri, & Sidonis egresso (quę urbes erant gentilium ubi Chananęæ filiam a dęmone libauerat) oblatum ei a quibusdam hominib. surdum quēdam & mutum deprecātibus ut illum ab his duobus grauissimis incommodis solita pietate, quā nemini ad se confugiēti salutarem opē denegabat, curare dignaretur. Quan do aliquis iter facit defessus, languens, & fame, ac siti oppressus, magnum solatium ei esse solet, si discus pretiosis fructib. ple nus ad manducandum sibi offeratur, piissimo Iesu, cum pedes fatigatus, & defessus iter faceret, cupido inueniendi aliquē, cui benefaceret, & cum quo misericordia uteretur, quidam ęgrotus & egenus oblatus est qui quidem ei gratior & iucūdior extitit, quam fructus recentes, pulchri ac maturi uiatori sunt. Hic est. n. piissimus il le dominus, de quo Ecclesiasticus postquā plurimas hominum miserias retulerat, sic ait: Effundit super eos misericordiā suam. Vbi alia translatio habet. Effundet super eos misericordiam suam. Et alius transtu lit. Effundit super eos misericordiā suam, & sic est in contextu Gręco, & sic ēt legit Rabanus. In quo significatur Deus nunquam cessare erga miseros homines misericordias operari. Et ita in uerbo. Effudit, diuinæ misericordiæ abundantia ac sana uoluntas, qua hominum miseretur, apertè ostenditur. Satis hoc manifestè hic apparuit, siquidem ipsi homines ab eo tantummodo postularunt, ut ægroto manum imponeret, at liberalissimus dominus, manus, digitos ac saliuam suam imposuit. Largiores Deus manus habet, quam homines os, siquidem plus dare solet, quam ipsi ab eo petunt. Atq. ita inuitans nos B. Iacob. ad petendum ab illo, inquit: Qui dat omnib. affluenter, & non improperat. Et D. Paul. ait: Qui potens est omnia facere superabū danter, quam petimus, aut intelligimus. O benedictus & glorificatus sit talis Deus, qui sic uermiculis terrę uilissimis fauet. Quis fratres, hæc audiens cum fiducia in suis necessitatibus, ut a tam piissimo domino postulet, nō accedet? Ad hoc B. Ioā. nos inuitat, dicens: Si reprehenderit nos cor nostrū, maior Deus est corde nostro, & nouit omnia. Idest, si quoniam cor nostrum & conscientia nostra nos reprehen dit, ad Deum accedere nequaquam audemus, ne animo cadamus: Deus enim maior est corde nostro, pietatē infinitam hēt ad nos recipiendum, nobisque remedium adhibendum, & ideo nos inuitat, ut in ipso confidamus. Quemadmodum cum aliquis plenus est vulneribus fætidis, & corruptis, si chirurgus vulnera illa sananda eo accederet, & ipse ęgrotus ei diceret: Ne huc domine accedas, eo qđ uulnera mea pessimum odorem se ex se emittunt, ita ut egomet meipsum ferre non possim, & adeo corruptus sum, ut nec tu, etiam odorem pessimum ferre possis, ipse uerò chirurgus pietate commotus ad eum accederet dicēs: Si tu de teipso horrorem habes, ego certè de te non habebo, imo potius omni beneuolentia & amore te curabo, & tuis uulneribus remedium diligentissime adhibebo. O immensa Dei bonitas Aīad uertite singularem Dei erga peccatorem amorem. Peccator de se horrorem habet, & Deus de illo minime. Maior est Deus corde nostro. Quocirca o peccator, accede, & postula, remedium enim opportunissimum inuenies. Vbi nos legimus apud sanctū Dauid. Exaudiat illum de cęlo san cto suo, alii transtulerunt. Exaudiet illum de loco sancto suo. Et sic est in contextu Græco,

Marginalia: Simile. — Eccl. 18 — A — B — C — D — Eph. 3. — 1. Ioā. 5. — Simile. — Psal. 26

Græco, & sic etiam legunt B. Hieron. & B. Aug. & in paraphrasi Chaldaica habetur, Exaudiuit illum de cœlo sancto suo. In quarum translationum uarietate significatur Deum omni tempore paratum esse ad audiendum peccatorem, & ad subueniendum oppresso, qui ad ipsum accedit, & quod magis negotium hoc amplificat, est Deum sibi honorificum (ut ita loquar) reputare, ut homines in suis necessitatib. ad eum accedant, & ut ipse eis tanquam piissimus pater remedium adhibeat. Atq. ita

Psal. 49. apud regium Psalmographum inquit. Audi populus meus, & loquar Israel, & testificabor tibi, Deus tuus ego sum, non in sacrificiis tuis arguam te, holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. dest. In hoc nihil habeo de quo uos reprehendam, quamplurima enim quotidie mihi sacrificia offertis. Quid ergo est, quod tibi placet, & quid de nobis uis Deus æterne? Ipse paulo inferius explicat, dicens. Immola Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo uota tua, & inuoca me in die tribulationis eruam te, & honorificabis me. Id est. Cum in uestris necessitatibus ad me confugitis, me honore afficitis. Talis profectò clementia tuam infinitam domine maiestatem decet, fœlices illi, qui ex ea commodum sciunt eligere. Diligentia, quam hi homines adhibuerunt, proponẽtes coram diuino medico hunc ęgrotum, & procurantes eius corporalem salutem, laude digna est, sed certe multo magis meritoria, & maiori laude digna est illa, quam iusti adhibent contendentes, ut peccatores spiritualem salutem consequantur, & ad Deum suis sanctis admonitioni-

Rom. 12 bus & consiliis accedant. Enumerans D. Paul. Spiritus sancti dona, inquit. Siue qui exhortatur in exortando. Vbi aperte docuit, quod aliquem peccatorem exhortari & ad ueram pœnitentiam efficaciter induci, est Spiritus sancti donum, idcirco humiliter, & instanter illud abeo postulare debemus. B. Bern. quendam sceleratum hominem sic ad dominum conuertisse fertur. Prius ei prædicauit, & ipsum precibus exorauit, ut cum Deo pacem ageret, quod cum peccatori non placeret, uir sanctus ab eo petiuit, ut saltem cum domino per tres dies inducias faceret, relictis interim suis sceleribus, cui consilio peccator acquieuit. Transactis uerò illis

A trib. diebus, seruus Dei alios três propter sacratissimam Virginem Mariam postulauit, postea alios tres in B. Ioãnis Baptistę (cui ille se deuouerat) reuerentiam petiuit. Quib. finitis tanta uoluptate erga Deũ homo ille affectus est, ut diceret, se non solum inducias, sed perpetuam pacem per totum uitæ cursum cum diuina maiestate uelle pacisci In quo certe apparuit, industriam illam Spiritus sancti fuisse, siquidem in indurato corde illo tam efficaciter operata est. Quanti autem meriti hoc sit ex eo conspicitur, quod D. Paul. ad Thes Thess. 2 salonicenses scribens testatur, dicens. Quæ

B est enim nostra spes, aut gaudiũ aut corona glorię? Nonne uos ante dominum nostrum Iesum Christum estis in Aduentu Simile. eius? Quemadmodum dux, qui induxit ad pugnandum milites post acquisitam uictoriam coronatur, eo quod ipse illius Aliud. causa extiterit, sic qui splendidum candidarum actionum exemplum aliis subministrant, & eos uerbis admonent, ingenti laude & gloria digni sunt. Et ita in Eccle- Eccl. 3. siastico dicitur. Qui docet filium laudabitur in illo. Eia fratres mei, siquidem hoc intelligitis, in id totis uiribus incumbite,

C & cum uideris aliquem a Deo instinctu dęmonis separatum, omnibus uiis, & rationibus contendite, ipsum iterum ad dominum dirigere. Et si hoc cum extraneis agendum est, multo diligentius & maiori cum ratione cum filiis uestris obseruare debetis. Magna profectò cõfusio est, uos, qui patres filiorum estis, nimis solicitos esse atque anxios, ut post mortem uestram ipsi diuites remaneant, nunc uero nullam rationem de eorum uirtute ac bona indole habere. Insanus & maxime demens diceretur ille qui cum pedes ægritudine po Simile. dagræ tumidos haberet, & manus uulne-

D ratas, & lepra coopertas omni cura & solicitudine ocreas angustas & comprimentes pedes, & manicas pretiosas quæreret. O stulte, stulte, nonne uides, ocreas ipsas pedibus tuis nocumento futuras esse, quoniam ipsi infirmi sunt, chirothecas uero pellem manibus tuis esse detracturas? Conare prius salutem pedibus ac manibus adhibere, & postquam sani fuerint nec ocreę pedibus, nec chirothecæ manibus nocebunt. Dicere soletis, filios uestros esse pedes & manus uestras. Si igitur ipsi pedes, & manus tuæ, uitiis corruptę

sunt,

sunt, insanum profecto est, eis multa bona temporalia relinquere, illis enim magis corrumpentur & deteriores fient. Id enim perinde est ac si ocreas, & chirothecas pedibus tumidis, & manibus lepra infectis adhibentes. Labora, frater mi, & da operam, ut filii tui ab spiritualibus infirmitatibus sanentur, ne sint mendaces, superbi, & inhonesti, uel ludo dediti, sed ut sint boni ac uirtute præditi, & si hoc habuerint, ditissimi, post mortem tuam remanebunt. Sic sanctus senex Tobias filio suo dicebat. Noli timere fili, pauperem quidem uitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bonum. Quod si illi fuerint uirtute præditi, tunc diuitiis, quas post mortem eis reliqueris, digni erunt. Sed proh dolor, quot hodie reperientur, qui non solum filios suos, uel etiam extraneos ad Iesum Christum minime adducunt, sed Sathanæ munere fungentes, eos a diuino amore ac seruitute uerbis suis ac depravatis exemplis auer-

Isa.9. tunt. Quibus Propheta Isaias seuere minatur, dicens: Disperdet Dominus ab Israel caput, & caudam incuruantem, & refrænantem die una. Vbi alii transtulerunt: Depravantem, sic etiam legis Beatus Hieronymus. Per caput, & caudam nobiles, & ignobiles intelliguntur. Sed multo magis timenda est illa Domini comminatio, quam apud Diuus Matthæum ipse po-

B. Aug. li.22.cõtra Faustum. nit, dicens: Qui scandalizauerit unum ex istis minimis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & immergatur in profundum maris.

D. Hier. sup. Ma. Quid autem sit scandalum, egregie Beatus Augustinus ostendit inquiens. Scandalum est dictum, uel factum, uel concupitum minus rectum, præbens occasionem ruinæ.

D.Th.2 2.q.43. art.1. Et Diuus Hieronymus exponens illius Diui Mathæi. Scis quia Pharisæi audito hoc uerbo, scandalizati sunt, sic ait. Quando legimus, Quicunque scandalizauerit, hoc intelligimus, scilicet, qui dicto uel facto occasionem ruinæ dederit. De hoc etiam uidere poteris Diuum Thomam, qui illud eleganter suo more tractat. Quæ lingua poterit explicare quantum scelus illorum sit, qui non solum Deum offendunt, sed alios ad id faciendum impudenter inuitant? Hæc est magna perditionis mundi

Gen.3. pars. Non contenta fuit Eua Dei præce-

A ptum frangere, sed (ut sacra scriptura refert) uidit quod bonum esset lignum, & tulit de fructu illius, & comedit, deditque uiro suo. Et alibi quædã ex filiabus Loth ad aliam dixit. Ecce dormiui heri cum patre meo, etiam demus ei uinum hac nocte & dormies cum eo. Deus nos a tanta peruersitate eripiat. Primum præceptũ, quod inter amicos Marcus Tullius seruandum esse dixit, fuit, ut nullus propter amicum suum peccaret, nec ei aliquid, quod ipsum ad peccandum adduceret, persuaderet. Fœlix & nimium fœlix ille, qui hoc præceptũ seruauerit. Inimicitias (ait Dominus ad Gen.19 I Gen.3.

B serpentem) ponam inter te, & mulierem, & semen tuum, & semen illius. O fons charitatis pacis, & misericordiæ, quare te discordiarum authorem inter bonos, & malos efficis? Vt homines doceam non esse minorem uirtutem improbos amicos, qui ad malum inuitant, deserere, quã bonos, qui ad bonum alios incitant, conseruare. Non ueni pacem mittere, sed gladium, ait ipse princeps pacis Iesus Christus, ueni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam. Quibus uerbis diuinus magi- Mat.10.

C ster docet, debere quemlibet, se ab illo, qui occasionem peccandi præbet, siue pater sit, uel mater, omni cura & studio separare.

Omnia hæc a nobis dicta sunt occasione sumpta a pietate, qua hi homines erga proximum suum egenum usi fuerunt. Hunc igitur ægrum Dominus mirabili quadam ratione curauit. Tulit enim eum a turba seorsum, *Et misit digitos in auriculas eius, & expuens tetigit linguam eius, & suspiciens in cælum ingemuit & dixit, Ephethah quod est aperire, & statim apertæ sunt aures eius, & solutum est uinculum linguæ*

D *eius & loquebatur recte.* Quis hoc genus curationis non miretur? Quis hæc omnia mysteriis uacare credat? Si enim in tota hac mundi fabrica nihil otiosum a naturæ authore factum est, quonã modo idem ipse omnium conditor in morborum curatione cęterisque operibus gratiæ aliquid otiosum fecisse putandum est? Illuminet corda nostra, qui lux uera est ipse Christus Iesus, ut ea intelligamus. Vt igitur hæc mysteria excutere incipiamus, notandum est cum sanctis patribus ægrotum hunc surdum & mutum periculosissimum

quendam

quendam animorum morbum significare, eorum uidelicet, quibus omni penè ad salutem aditus industria Satanæ interclusus est. Is namque sensus omnes per quos lux aliqua obtenebratæ menti fulgere possit, obstruere contendit, os enim eorum claudit ne opem Domini implorent, sine qua nemo ab eius uinculis eximi potest. Aures etiam cordis ita claudit, ut nullius nec internis Dei motibus, nec externis concionatorum uocibus quidquam proficiat. Multos enim reperies, qui cum tota ferè uita concionibus audiendis interfuerint, in quibus quamplurimas comminationes ac Dei promissiones audierunt, & nullam earum aure cordis acceperunt, iidem prorsus maneant, qui antea fuerunt. Loquens Dominus de Pharisæorum ac doctorum duritie, & obstinatione, dixit. Similes sunt pueris sedentibus in foro, & loquentibus adinuicem atque dicentibus: Cantauimus uobis tibiis, & non saltastis, lamentauimus, & non plorastis. Quasi diceret. O infœlices homines, uenit Ioannes Baptista prædicans timorem, horrorem, & luctum, & uos ad Deum minimè conuersi estis. Veni ego, uobis amorem, peccatorum remissionem, gratiam, & regnum cœlorum prędicans, & uos doctrinam meam abhorretis, itaque nec amore, nec timore in ueram pœnitentiam, & Dei amorem adduci potestis Hoc idem multis in suis sceleribus obduratis dicere possumus. O duriores Adamantibus, Quæ obsecro spes salutis uestræ haberi potest, siquidem nec blanditiis, nec asperitate uos Deo summittere uultis? Infœlices animæ, quę nec suauibus medicamentis, nec cauteriis ignis sanitatem consequuntur. Homines, qui nec inferni ignibus, nec præmiis cœlorum propositis conuertuntur, & a Domino ueniam postulant, quibus rebus conuertentur? Hos igitur surdos, & mutos ægrotus, quem Dominus tantis cęremoniis sanauit repræsentat: quarum prima fuit, apprehendere eum de turba seorsum. O fœlicem hominem quem Christus Iesus a rudi turba segregat. Nec abre turba uocatur, nam in ea maximæ dissidiæ & turbationes insurgunt. Ne sequutis turbam ad faciendum malum, ait Dominus, nec iudicio plurimorũ acquiesces sententiæ, ut a uero deuies, Etenim qui ludem, & tumultuantem turbam sequitur, calamitatibus plurimis se exponit, & innumeras patietur perturbationes. Ideo ubi nos legimus. Non est tibi nihil in hoc sæculo, alia translatio habet, Non est tibi nihil in sacculo, & sic etiam est in contextu Græco. Conuenienter hic mundus appellatus sacculus, in eo namque omnia inuoluta, & absque ordine aliquo sunt, sicut illa, quę in sacculum includuntur. Hoc igitur donum ardentissimis uotis optabat spõsa, ideo dicebat. Trahe me post te, & curremus in odorem unguentorum tuorum. Ecce quomodo a turba fluctuanti exire affectat, sed per se sola id efficere non ualet, nisi sponsi Christi Iesu uirtute fulta.

Luce 7. — Exo. 23 — Eccl. 18. — Cant. 1.

Primum igitur ægrotum seorsum a turba separat, ut is, qui sanari cupit, intelligat a turbulentis huius mundi curis atque negotiis paulisper secedens de salute sua cogitare debere. Eum etiam a turba separat ad significandum esse aliquos homines qui de proximis detrahere, & ea, quę de ipsis dicuntur, audire adeo soliciti sunt, ac de lingua, & auribus ita laborant, ut ab hac infirmitate minime sanentur, nisi prius ab illorum congregatione, qui eis detrahendi de aliis sunt occasio separentur: Conquerebatur Sanctus Isaias dicens, Væ mihi quia tacui, quia uir pollutus labiis ego sum, & in medio populi polluta labia habentis ego habito. Vbi illud, & causam denotat, & sic est sensus, uir pollutus labiis ego sũ, qa in medio populi polluta labia habentis ego habito. Quam plurimi nunc de hac ægritudine possunt etiam conqueri, & ideo ut sanitatem consequantur, oportet eos ab hominum turba seiungi, & uniuersaliter omnibus peccatoribus conducit, si a suorum scelerum infirmitate sanari cupiunt, occasionem peccandi relinquere. Quamobrem apud Sanctus Ieremiam dicitur. Si reuerteris Israel, ait Dominus, ad me conuertere, si abstuleris offendicula tua a facie mea, non commoueberis. Quibus uerbis Spiritus sanctus docet, neminem ad Deum uere conuerti, nisi illum qui a peccatis suis conuertitus: nullus autem uerè conuerti tur, nisi prius occasiones peccatorum, quę offendicula uocantur, deponat. Si quis habet capitalem hostem, non solum eum pertimescit, sed etiam omnes qui eius sunt factionis, ipsiusque partes agunt. Sic non

Isa. 6. — Ierem. 5 — Simile.

non solum peccatum, sed omnes occasiones, quæ eius partes agunt, pertimescere debemus. Et sic in Ecclesiastico dicitur: Qui timet Deum, nihil negligit: omnia timet, & de omnib. sibi prouidet. Quod si Salomon egisset, & recordaretur eius, qđ in Prouerbiis dixit, s. Sapiens timet, & declinat a malo, stultus transilit, & confidit, non incidisset in tantam confusionem, quantam incidit. Ob hoc etiam pauci a suis sceleribus sanitatem consequuntur. Ascende in Galaad, & tolle resinam uirgo Aegypti: frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi, ait S. Ieremias. Quib. uerbis ad literam sanctus uir remedia eludit, quæ Aegyptus quærebat, ad eximendum se ex Dei flagellis, significans eis minimè profutura esse. Spiritus uerò huius literæ tecū, ò peccator loquitur, & inquit. Quid tibi, o miser, prodest, ut in sacrosancta Ecclesia tot tamque efficaces sint medicinæ, (qualia sunt diuina sacramenta, & illa admirabilis resina, uidelicet, sacratissima Iesu Christi caro) si tu ad illas accipiendas teipsum, ut oportet, nequaquam præparas, nec ab occasionibus ad malum inuitantibus te uis auertere? Frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi, quin potius illa in tuam erunt maiorem damnationem. Quid prodest in pharmacopolium ad quærendas pistimas ac potiones cor tuum lætantes, aliaque salutifera medicamenta, te conferre, si cum illis simul uenenum sumis? Deprecare igitur frater cœlestem medicum Iesum Christū, ut sua potenti manu te de turba seorsum apprehendat, & in tranquillo statu semotum ab omni peccandi occasione constituat. Loquens D. Paul. de hoc superno domino inquit: Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut eriperet nos de præsenti sæculo nequam. Non uult sanctus Apostolus dicere, Christum Redemptorē nostrū uoluisse mori, ut nos ab hoc sæculo per mortem eriperet, sed ut efficeret, ne uitam turpem, cupidam, superbam, atque ambitiosam uiueremus, hoc enim est a sæculo nequam nos eripere. Atque ita apud S. Isaiam de illo dicitur. Vocabitur pater futuri sęculi, quoniam aliud sæculum longè melius, purius, & candidius, uidelicet, uitam iustorum ab omni peccati occasione alienam, facturus erat. Postquam uero dominus hominem a turba secreuit, misit

Eccl 7. Pro. 14. Ierc. 46 Simile. Galat. 1. Isa. 9.

A digitos in aures, quia (ut diximus) ægrotus hic surdus, & motus obduratę mentis hominem repræsentat, quisquis autem hoc modo sic obduratus est, etiamsi omnia diuinorum uoluminum oracula ante illum proposueris, nihil prorsus aure cordis accipiet. Et sic de illo dicitur. Cor fatui, quasi uas confractum, omnem sapientiam non tenebit. Et rursus. Quasi in percussura cribri remanebit puluis, sic aporia (idest scoria) hominis in cogitatu illius. Hoc est: Non percipit, nec cogitat aut animum adiungit nisi rebus immundis, & scoriis huius sæculi. Istius autem miserandum stuporem dominus per Ieremiam

B Prophetam designauit, cum ait. Audi popule stulte, qui non habes cor, qui oculos habentes non uidetis, & aures, & non auditis. Quod uero ait, stultum populū non habere cor, significat, ita sensu ac mente obrutum esse, ut nec periculi, aut morbi sui magnitudinem agnoscat, nec eius remedium quęrat. Hoc enim fratres inter leues, & graues corporis morbos distat, quod leues quidem, nec multum sentimus, nec admodum diligenter eius remedia quærimus, at quo grauiores sunt, eo

C maiorem nobis sensum doloris incutiūt, & ad quęrenda remedia acrius incitant. Longe tamen aliter in animæ morbis euenit, pios enim uiros perfectiorisque uitæ studiosos leuia etiam peccata non leuiter angunt. Quod quidem longe aliter in grauissimis sceleribus contingit, quæ quanto grauiora sunt, tanto minus sentiuntur, quoniam ipsam uim sentiend. in hominibus impediunt. Quod aperte Salomon significauit, cum dixit. Impius cum uenerit in profundum malorum, contemnit, hoc est. Pro nihilo ducit grauissima etiam delicta committere. In has igitur aures

D necesse est, ut cęlestis medicus digitos immittat, idest, spiritus sui dono ad rectè audiendum idoneos efficiat. Quo quidem beneficio in Actibus Apostolorum fœminam quandam nomine Lydiam dominus affecit, cuius ipse aperuit cor, ut perciperet quæ a Paulo dicebantur. Ergo fratres cū ad concionem conuenitis corda uestra in Deū attollite, illum suppliciter exorantes, ut digitos suos, idest, dona spiritus sui in aures mentis uestrę immittat, quibus intendere iis, quæ dicuntur, possitis, & ut ad salutem audiatis. Sic enim audire ipsius

Eccl. 21 Eccl. 27 Ierem. 5 Simile. Pro. 18. Act. 16

sius donum est, & beneficium, quemadmodum in Prouerbiis legimus. Oculum uidentem, & aurem audientem dominus fecit utrunque. Hoc est, ea, quę ad salutē nostram pertinent, recte intelligere, eademque piè religiose audire, utrumque Dei munus, & gratia est. Ceterum non solum digitos dominus in surdi aures immisit, sed etiam saliua linguam eius tetigit. Per saliuam autem, quæ ex ore procedit, Dei sapiētia, quæ ex ore altisismi prodiit, significatur. Sapientiæ autem nomen a sapore deductum spiritualem suauitatē atq. dulcedinem representat. Hoc est etiam aliud beneficium ad salutem nostram maxime necessarium, non enim satis est diuini uerbi mysteria intelligere, nisi illa etiam spirituali quod in sapore degustemus. Ob cuius rei defectum sæpenumero euenire solet, imperitos, & illiteratos homines ad illud audiendum magis propensos esse, quam sapientes. Atque ita audiens Beatus Augustinus enarrare D. Antonii Abbatis deuotionem, in hæc uerba prorupit. Surgunt indocti, & rapiunt cœlum, & nos cū nostra scientia in carne, & sanguine uolutamur, & in infernum demergimur. Vt igitur intellectus, quæ intelligenda sunt percipiat tactus aurium necessarius est, ut autem affectus ea, quæ intelligimus amplectatur, diligat, atque degustet, palatū animæ saliua Christi Iesu, hoc est, sapientiæ dono sanandum est. Quod uariis uitiorum morbis infectum erat, ut cui antea sola terrena noxia sapiebant, nunc sola cęlestia atque diuina dulcescant. Apis hic unum florem, ibi alium carpere solet, postea uero in aluearium se recipit, & ibi mellificat: nam si totum tempus in colligendis floribus consumeret, & nunquam uellet mellificare, inanis esset eius labor, & diligentia. Sic (fratres mei) licet quamplurimos flores in una atque alia concione carpamus, si nunquam nos ipsos ad illos exprimendos in aliquem locum recipimus, hoc est, si diuinas sententias, quas intellectu nostro percipimus, non meditamur, parum nobis proderit, quidquid uel audimus, uel legimus. Hoc autem ex eo oritur, quia spiritualia non degustamus. Quapropter maximè oportet nos hanc diuinam saliuam a domino humiliter postulare, ut illa degustantes, ipsa sæpenumero animo, euoluamus, & ab eis magnam educamus utilitatem.

Prou. 20.

Simile.

Postquam Dominus ægroti linguam tetigit, aliud longè mirabilius operatus est, *Suspiciens enim in cœlum, ingemuit*. O gemitum mirabilem omni adnotatione dignum. O Iesu bone, & hominum amantissime, angelorum gaudium, & cunctorum beatorum lætitia, quid subest causæ, ut suspiciens in cœlum, ingemiscas? Oculorum aspectus cum affectione, & cordis desiderium semper uno eodemque ferè motu coniunguntur, oculi enim cordis sunt prænuntii, atque ita dicere soletis, eo aspiciunt oculi, ubi cor diligit. Ideo in Ecclesiastico dicitur: Posuit oculum ipsorum super corda illorum: nam id, quod corde manifestari non potest, oculis, qui sunt cordis prænuntii, ostenditur. Plinius etiam inquit. Profecto in oculis animus inhabitat, nec ulla ex parte maiora animi indicia cunctis animalibus, sed homini maxime, idest, moderationis, clementiæ, misericordię, odii, amoris, tristitię, & lætitiæ colligi possunt. Atque ita sacra scriptura hoc loquendi tropo utitur ad explicandum, quomodo populus Dauid regem diligebat. Acceptus, inquit erat Dauid in oculis omnium, idest, omnes eum diligebant. Vt autem referret odium, quo Saul ipsum Dauid prosequebatur, inquit Non rectis oculis Saul inspiciebat Dauid. Hinc infertur, eum, qui in cœlum suspicit, & suspiria trahit, ibi suam habere sitam atque collocatam affectionem.

Eccl. 17
Pli. li. 11 c. 37.

1. Re. 18

Et hoc est singulare medium ad auferendam affectionem rerum terrenarum, & ipsam in cœlo collocandam, uidelicet illud sæpenumerò attente suspicere. Aristoteles enim ait, amorem maxime oriri, & fieri per sensum uisus. Quod & probatur ex eo, quod apud Sanctus Ieremiam dicitur, scilicet. Oculus meus depredatus est animam in cunctis filiabus urbis meæ. Sæpenumero Christus Redemptor noster in cœlum oculos subleuasse legitur, quippe qui suam ibi fixam habebat affectionem, & hoc ideo faciebat, ut nos ad idē agendum erudiret. Et ingemuit, ut hoc indicio declararet, inter innumera mala, quę secum peccatum affert, hoc maximum, & summum, quod illius summi rerum omnium domini maiestatem uiolet. Hac enim de causa peccati deformitas

Arist. 9. Eth. 12. Thre. 3.

tas & malitia dicitur esse digna infinita, & A sempiterna pœna, quod aduersus illum pugnat, cuius bonitas & maiestas est infinita. Quocirca mirum non est, si quis, quanta esset ex hac parte peccati deformitas, adeo perfecte nouerat, ingentem ex imo pectore gemitum duceret. Quod perinde fuit ac si cum peccante homine his uerbis ageret: O si scires miser, in quem barathrum, cum Deum offendis, præcipitas. Ingemuit Dominus, ut tu etiam cum te in aliquo peccato immersū uideris, ingemiscas, & nunc, siquidem per tempus licet, lacrymis, & gemitibus tibi remedium adhibere

Simile. contendas. Euenire solet ut in pomū pul- B chrum, candidum & rebicundum, odoriferum & sapidum, ita ut cor aspicientis læti ficet, uermiculus ingrediatur, & ipsum breuissimo temporis spatio corrumpat, atque ita totum putridum absque odore, sapore & pulchritudine remaneat, sic ut ad nihilum prosit, nisi ut in sterquilinium mittatur. Tu uero, qui illum pulchrum odoriferumque uidisti, dolore afficeris, cum ipsum corruptum reperis, & eo frui minimè potes. Quanto igitur maiori cum ratione tu ò peccator considerans animæ tuæ pulchritudinem, dum in gratia erat, & quam odorifera ac sapida Deo, & angelis, cum C autem in eam peccatum introiuit, quam corrupta & inutilis remansit, ita ut ad nihilum prosit, nisi ut in infernum torquenda mittatur, poteris lamētari? Quare ergo nō ingemiscis, & ploras? O detestabilem amētiam. O execrandum stuporem. O spiritualem animi frenesim, quæ hominem in tanto periculo cōstitutum ridere, ludere, epulari, & lætum diem agere facit. Quę igitur uis ista est, quę sic te obstupefacit, & a mente deducit, ut nolis exiguo huius uitæ labore redimere quod nullis unquam cruciatibus postea redimendum est? Ad hanc sanè D peccatoris cęcitatem explicandam uerba desunt, mens deficit, affectus succumbit, & omnes ingenii humani uires fatiscunt. Quocirca mirandum non est, si magnus ille humanæ salutis amator, dum obstinatū in sceleribus hominē in hoc surdo & muto mentis oculis contemplatur, pœnam illi diuino iudicio decretam animaduertens ex imo pectore gemitum ducat, ut nos exēplo suo mala nostra gemere, atque lamentari doceat.

Postquam uero ægrotum sanauit, uerus magister humilitatis illis præcepit, ne cui dicerent. *Quanto autem eis præcipiebat, tanto magis plus prædicabant.* Vbi obseruādum est, quòd impensum beneficium prædicātes non contra pręceptum fecerunt: quin potius uehemēter fidei & gratię uirtutem annunitatio hæc declarat, & gratos sese ostendunt. Nec uerbum hoc ut sonat accipiendum est, eo quod uoluntate absoluta rem hanc non reticeri uoluit Saluator. Vnde Beatus Augustinus ait: Si sciebat eos, sicut notas habebat & pręsentes, & futuras hominum uoluntates, tanto magis prædicaturos, quanto magis ne prædicarent eis præcipiebat, ut quid hoc præcipiebat? Pigris uolebat ostendere quanto alacrius, quantoque feruentius eum prędicare debeant, quando illi, qui prohibeantur, tacere non poterant. Mirabile dictu? Dominus uetabat, eos loqui opus singulare, quod pararat, & ipse interne eos excitabat ut uoce magna tonarent encomia illius. O mira satisque miranda fidei uiuæ energia, quippe quæ talis est, ut etiā adiurata, Dei laudes tacere nequeat. Huc pertinet illud Actuū. Non possumus ea quæ audiuimus & uidimus, non loqui. Vbi mentio torpor fidei nostræ arguitur, qui Dei innumera beneficia prędicare iussi silemus. Referēs D. Paulus, cum ad Corinthios scriberet, immēsa, quæ a diuina ac liberali manu beneficia acceperant, inquit. Non estis uestri, empti enim estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore uestro. Glorificate Deum ad internum affectum & oris clamorem: portare uero eum in corpore ad externum opus attinet, ita ut uterque homo Christo Iesu seruiat fide uiua, & opere, & obsequiū ei offerens, & summis eum laudibus extollens, iuxta illud Ecclesiastici. Exaltare illum quantum potestis, maior est omni laude. Exaltantes eum replemini uirtute, & repleti hic uirtute & gratia, postea replebimur gloria, ad quam nos perducat Iesus Marię filius.
Amen.

D. Aug. de concordia euangeliorum.

Auctū 4

1. Cor 6

Eccl 45

DOMINICA XII. post Pentecosten.

Concio I.

Beati oculi, qui uident quæ uos uidetis, &c. Lucæ 10.

VT rectè intelligamus quorsum Dominus uerba hæc pro tulerit, quid sanctus Euangelista paucò ante referat, exponere necesse est. Ait enim ipsum Dominum discipulos suos ad euangelixandum misisse, potestatemque illis languores curandi, dœmonesque pellendi tradidisse, quod cum ipsi fecissent, resque illis fœliciter euenisset, læti ad eum redierunt dicētes: Domine, etiam dœmonia subiiciuntur nobis in nomine tuo. Tum Dominus pro hoc tā fœlici nuntio æterno Patri gratias agens, quod sapientię suæ mysteria paruulis illis reuelare dignatus fuerit, ad eosdē his uerbis conuersus est: Beati oculi, qui uident, quæ uos uidetis. O Christe summa æterni Patris sapientia. Vt quid Domine hos pauperculos homines, quos ex puluere terræ suscitasti collaudas? Nonne uides, hoc esse aditum aperire, quo ipsi insolescant? Ad hoc responderi potest, uirtutem laudare esse quandam iustitię distributiuæ partem, uidelicet, unicuique quod suum est reddere. Patet autem quòd laus uirtuti & uirtutis studioso debetur. Qui uitiosum & sceleratum hominem laudat, contra distributiuam iustitiam facit: ei namque non laus, sed uituperium debetur. Quantum autem hoc malum sit, ex illo Psalmi colligi potest, ubi Regius uates Deum sic interrogat Vt quid Domine recessisti longè, despicis in opportunitatibus in tribulatione? Et respondet. Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suę, & iniquus benedicitur Ideo Ecclesiasticus admonet. Ne laudaueris hominem in uita sua. Nequaquam uult dicere, ut hominem, dum uixerit, non laudes, contrarium enim Christus Redemptor noster fecit, cuius opera (ut ait D. Augustinus) sunt uelut exemplar quoddā, & norma rectissima, qua duci, & gubernari

Psal.6.

Eccl.12

A debemus. Scimus autem illum laudauisse Beatum Ioannem Baptistam, Centurionē, Chananæam, & Nathanael, & olim etiam sanctum Iob, Abraham, atque alios plurimos uiros sanctos, cum adhuc uiuerent, commendasse. Quid igitur significat, Ne laudaueris hominem in uita sua? Vult dicere hominem non in uita sua, sed in aliena esse laudandum. Quid homo ex se habet? Propheta Oseas id explicat, dicens: Perditio tua Israel, tantummodo ex me auxilium tuum. Quando gula, luxuria, aut superbia in te dominantur, hæc est uita tua: cum uero patientia, mansuetudo, & charitas in te regnant, hęc non uita tua, sed aliena est, id est, Christi, tantummodo ex me auxilium tuum. Idcirco D. Paulus ad Galatas scribens, uiuo, inquit, iam non ego, uiuit uero in me Christus. In ipsa ergo uita, quæ aliena est, poteris hominem laudare, non autem in sua, quæ peccatrix est Et ideo inquit sapiens. Ne laudaueris hominem in uita sua. Quod autem hoc ita sit, Diuus Bernardus egregiè explicat, dicens. Cum laudatur homo, in quo, iam uiuit, nō ipse, sed Christus, non in sua laudatur, sed in Christi uita, ac per hoc non laudatur cōtra sententiam, quæ prohibet laudare hominem in uita sua. Quamobrem Angeli, fragilitatem humanam cognoscentes, uidentes animam quandam uirtutibus adornatam, inquiunt illud Canticorum. Quę est ista, quæ ascendit sicut aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? Meritò profectò admirantur uidentes in tanta fragilitate uirtutem, in carne mortali puritatem, & in natura humana uitę angelicæ similitudinem. Quemadmodum homines admirari solemus, cum in brutis quendam prudentiæ ac diligentiæ modum in procreandis filiis suis, & in eorum necessitatibus prouidendis, atque propriis uitis prospiciendis similem humanæ prudentiæ uidemur, sic superni spiritus in admirationem rapiuntur, cum animam miseram & caduca carne circundatam in peccatis conceptam, & in malum procliuem habere quandam admirabilem suæ ipsorum puritatis, & sanctitatis similitudinem contemplantur. Idcirco eam tot nominibus hic nuncupant ac tot rebus comparant. In quo certè Diuus Bernardi sententia cōfirmatur. Hæc autem laus utilis est ad ipsum

Oseę 13

B

Galat.2.

B.Bern. epist.23

C

Canti.6.

D

Simile.

ipsum iustum, nam uirtus laudata crescit, si uera uirtus est. Vt enim in Prouerbiis dicitur. Quomodo probatur in flatorio argentum, & in fornace aurum, sic probatur homo ero laudantis. Id est: Sicut argentum ignis fornace purificatur, ita ut falsum & adulterinum in spumam & fumũ vertatur, optimum uero purificetur, sic uirtus laudata, *Passando por el crisol del loor*, Si falsa est, inani quadam gloria consumitur, si autem pura & uera, solidatur atque ad crescẽdum habet occasionẽ. Quãdo segetes multum creuerunt ita, ut spicas iam protulerint, quæ iamiam ad maturitatem peruenire uolunt, cupiunt earũ domini, ut uenti sufflent, quibus ipsarum grana tumescant, & augeantur. Sic laudum uẽti iustos crescere & augere faciũt. Laus etiam iustorum aliquando peccatoribus prodesse solet, sicuti D. Gregorius testatus, dicens. Infirmę mentes cum bona de aliis audiunt, aliquando ad operationem rectam non amore uirtutis, sed delectatione laudis accedunt, qui licet non bono fine incipiant, postea uirtutem ipsam amore amplecti & recta intentione operari sępenumero contingit. Verum est tamẽ prudentiam & temperantiam in humanis laudibus necessariam esse, ut prosint & nõ noceant. Solet olitor recenter plantas irrigare ut crescant & fructus proferant, at si eis tantam aquarum copiam insundit, ut radices earum putrescant, non olitor, sed horti & plantarum pestilentia dicetur. Bonus ac prudens uir iustum ita laudibus effert, ut ipse ad ulterius progrediendum & ad dominum glorificandum propter talentum sibi ab eo concessum animum cõcipiat, adulator uero tot tamque excessiuas laudes coniungit, ut humilitatis radices faciat putrescere. Laudauit ergo diuinus Magister suos sacros discipulos, ut ipsi dignitatem suam intelligentes sese ad uilia & caduca huiusmodi non abiicerent, & propter hunc finem eos apud Diuum Matthæum ita laudibus amplificauit, dicẽs. Vos estis sal terræ, & uos estis lux mundi, & non potest ciuitas abscõdi supra montem posita. O quantum nobis prodesset, hanc cœlestem doctrinam omni studio & diligentia amplecti, nos ipsos adinuicem incitantes memoria lucis fidei quam dominus nobis donauit, atque etiam recordatione beneficiorum, quæ in nos contulit. Adolescens Tobias sponsam suam Saram incitabat, ut per tres noctes integras orationi uacarent, dicens. Filii sanctorum sumus, & non possumus ita coniungi, sicut gentes, quæ ignorant Deum. Antiquissimus Philo Iudæus inquit, hominem secundum spiritum id imaginem & similitudinem Dei fuisse procreatum, ut scilicet, ob hanc causam incontaminatum se ab omni peccato seruaret propter honorem illius, ad cuius imaginem & similitudinem fuerat formatus, & ut puderet se imaginem Dei delere & fœdare. Quanto igitur maiori obligatione ad hoc astringimur, siquidem Deus hanc imaginem, quę per culpam hominis fœdata erat, suis donis cœlestibus instaurauit. Nam (ut inquit Osius) per fidem, spem, & charitatẽ imago Dei in homine instauratur.

[Margin: Pro. 27 — Simile. — D. Greg. l. 22. moral. c. 7. — Matt. 5. — Philo in de opifi. cũ mũd. — Osius in confess. Apollonica.]

Beati oculi, qui uident, quæ uos uidetis. Non loquitur hic dominus de illa beatitudine, de qua dixit D. Augustinus: Beatus qui habet omnia, quæ uult, & nihil mali uult, quæ in uisione & fruitione Dei consistit. Est tamen alia beatitudo in hoc calamitoso seculo, ubi homines mortali corpore grauati oculis fidei creatorem cõtẽplantur, & contemplantes unicè diligunt, diligentes mandatis eius diligenter obediunt. Tales erant S. Apostoli. Postquã vero dominus eos fælices & beatos uocauit, beatitudinis huius magnitudinem ex sanctorum patrum desiderio exponit, cũ subdit *Dico enim uobis, quod multi Prophetæ & reges uoluerunt uidere, quæ uos uidetis, &c.* Tanto enim uidendæ salutis huius desiderio ueteres sancti tenebantur, ut ipse dñs desideratus cunctis gẽtibus, & desideriũ colli æternorum, id est, sanctorũ omniũ, qui ueluti editi colles inter alios homines uirtutis altitudine eminent, in literis sanctis appelletur. Merito ergo discipuli domini beati prędicantur, qui desideratum cunctis gentib. uiderunt, & tam larga manu huius gratiæ primitias acceperunt. Nec hac benedictione orthodoxi nũc priuantur, quia non ut patres aut qui typis umbrisque Christum intuentur, sed reuelata facie gloriam Dei speculantes, in eandem imaginem transformantur, a claritate in claritatem tanquam a domini spiritu, scilicet, edocti & adiuti. Ideo ore suo sacro dñs ipse eos benedixit, ubi Thomæ uul-

[Margin: B. Au. li. 3. de ciu. Dei. c. 5. & 8. — Aggei. 2 — 2. Co. 3]

vulnera eius tangenti respondit. Quia uidisti me Thoma, credidisti, beati qui non uiderunt & crediderunt. O nos fælices, fratres, si nec Saluatorem in carne uirtutem, nec miracula patrantem uidentes, non sacra eius uerba ipso concionante audientes, nihilominus per sacrosanctum Euangelium instructi, Christum filium Dei & sacratissimæ Virginis unigenitum adoramus, fide syncera confitemur, & ardentissimis desideriis in cælestibus confidentem ad dexteram Patris uidere affectamus, cũ Apostolo Paulo ad Philippenses scribente ac clamante: Cupio dissolui & esse cum Christo. His uerbis Christus redemptor noster discipulos suos, & in illis nos docuit, esse gratos. Magister quando puerũ docet, profert literam A, ut ipse puer discat & dicat etiam A: similiter & literam B, ut ipse puer eam apprehendat & dicat B, & hoc modo ipsum in legendo instituit, sic cœlestis magister Iesus Christus dixit: Beati oculi, qui uident, quæ uos uidetis, ut & ipsi in terram proiecti, maximeq. gratos se ostendentes, dicerent: Fœlices homines, qui cum essemus mundi feces & purgamenta, nos dominus discipulos suos elegit, nobisque id, quod Regib. & Prophetis non concessit, donare dignatus est. O Domine, unde meruimus nos regi Dauid, Patriarchæ Abrahæ, & prophetæ Isaiæ atque aliis anteponi? Sic tuum sanctum nomen benedictum, & pro tam singularibus beneficiis in nos collatis glorificatum. Hoc (fratres mei) debet esse nostrũ continuum exercitium, ita enim nos D. Paulus admonet, dicens Omne quod unque facitis in uerbo, aut in opere, omnia in nomine domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo & Patri per ipsum. Prius ait, Omne, & postea adiecit. Omnia Sicut enim ingrato omnia in nihilum rediguntur, ita grato omnia augẽtur & multiplicantur. Nam gratitudo est ueluti clauis uiscerum Dei, qua plerunq. ipsa aperiuntur, ut inde ingẽtes thesauri prodeant. Et adiunxit amplius, Per ipsum, quoniam gratitudo res tanta est, ut ipsã absque fauore Iesu Christi habere minime possimus.

Ioã.20 · Phili.1. · Simile. · Colos.3

Quidam interpres explicans illa Genesis uerba, Erat Abraham diues ualde in possessione auri & argenti, reuersusq; est per iter, quo uenerat à Meridie in Bethel usque ad locum, ubi prius fixerat tabernaculum & inuocauit ibi nomẽ domini, ait, ꝙ, ut S. Patriarcha Deo pro acceptis beneficiis gratias ageret reuersus est in paupertatis locum, quem antea habuerat. Vbi aperte docemur, eũ qui in prosperitate existit, ut gratum se erga Deum ostendat, debere suæ paupertatis principii reminisci, ut sic circunspecta statuũ differentia, crescat ipsius erga Deum gratitudo & glorificatio, atque ei seruiendi desiderium.

Gen.13

Dominus etiam Hebræos ad gratitudinem commouere uoluit, cum seruo suo Moysi imperauit, ut in arca uirgam Aaron & tabulas legis reconderet, ut per uirgam recordarentur mirabilium, quæ dominus ꝑ illis operatus fuerat, tabulæ uero in memoriam ipsorum id, quod pro domino agere debebant, reuocarent. Et in eadem sacra pagina exploratores quidam meretrice Raab dixerunt. Innoxii erimus à iuramento hoc, quod adiurasti nos, si ingredientibus nobis terram signum fuerit funiculus iste coccinus, & ligaueris eum in fenestra, per quam dimisisti nos. Vbi ualde notandum est. eos iussisse in eadem fenestra, per quam ipsos à morte eripuerat, & non alibi signum apponere, ut illud uidentes beneficii accepti recordarentur, & ad gratitudinem erga illam domum commouerentur. Ita oportet nos, fratres, modos & inuentiones querere, ut beneficiorum in nos collatorum recordemur, & ingratos nos minimè exhibeamus, est enim diuinæ maiestati hoc nimis odibile, quod quidem ipse dominus grauiter & seuere punire solet.

Exo.25 · Iosue 2 · Cant.6.

Pincerna ille Regis Pharaonis, à quo sanctus Ioseph fauorem & auxilium implorauit, & ipse illud ei debebat, & de quo in sacra scriptura dicitur, quod succedẽtib. prosperis prępositus pincernam oblitus est interpretis sui, propter ingratitudinem qua in eum usus est, punitus fuit. Deus enim sanctum Ioseph præpositum domus Pharaonis & seruorum eius cõstituit, & hoc fuit uindicta, quæ de illo ingrato homine sumpta est, quo enim pudore miser afficeretur, cum se coram sanctum Ioseph aspiceret & ingratitudinis, qua erga eum usus fuerat, recordaretur? Hoc dignus est ille, qui obliuiscitur eius, qui in ipsum beneficia contulit, scilicet, se famulum illius ac seruũ uiderẽ, nimio

Gen.40

pudore

pudore coram eius conspectu affectum. Et hæc erit una ex ultionibus, quę de ingratis sumetur, uidelicet, illos uisuros esse Iesum Christum, a quo tot tantaque beneficia acceperunt, & quem maxime offenderunt factum iudicem & omnium uniuersalem Dominum. Atque ita inquit D. Ioannes. Videbunt, in quẽ transfixerunt. Quod si ingens malum & grandi supplicio dignũ est, quẽlibet pro acceptis beneficiis se gratum non prębere, (propter quod sacra scriptura in confusionem nostram nobis proponit exemplum Sodomitarum, qui cum essent pessimi & nefandi homines, grati tamen extiterunt, Rege eorum nomine omnium subditorum offerente Patriarchę Abrahæ omnia spolia, quę in prçlio a quatuor regibus exceptis animabus ceperat, atque ita ei dixit: Da mihi animas, cætera tolle tibi) quid erit benefactorẽ ipsum bonis ab eo acceptis offendere? Quibus uerbis tanta abominatio amplificari poterit: Hæc est una ex præcipuis querelis quibus Dominus de gente peccatrice conqueritur ut id propheta Ezechiele patet, maxime illis uerbis Perfecta eras in decore meo quẽ posueram super te, & habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es. Propter hęc scelera consueuit Dominus reges ab ipsorum regnis. Atque ita in Leuitico, ubi Dominus populo Hebræorum dixit, ut sibi cauerẽt, ne cum illis bonis, quę ab ipso acceperant, eum offenderunt, imitantes in abominationibus illius regionis incolas, adiecit Ne polluamini in omnibus iis, quibus contaminato sunt uniuersæ gentes, quas ego eiiciam ante conspectum uestrũ, & quibus polluta est terra, cuius ego scelera uisitabo, ut euomat habitatores suos. Et paulo inferius. Cauete ergo ne & uos similiter euomat cum paria feceritis, sicut euomuit gentem, quæ fuit ante uos. Hæc solet esse fons, & origo omnium errorum. Atq; ita Diuus Paulus loquens de philosophis ait. Quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorũ. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, & mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & uolucrum, & quadrupẽdum, & serpentum. O stupendum & seuerum iustitię Dei supplicium. Quod adeo

Ioan. 29 Gen. 14 Ezec. 16 Per totũ Leu. 18 Rom. 1

A lapideum erit cor, quod hoc audiens non contremiscat? ut uidelicet, in pœnam ingratitudinis homines prudentes in tantam cæcitatem deuenissent, ut bestias ac serpẽtes pro Diis adorarent Si autẽ quęris, quid sit glorificare Deum, sicut Deum est ipsum summè glorificare & super omnia diligere. Aliud est seruire regi, & aliud ei tanquam regi inseruire. Seruire regi est te eius licet nolis esse seruum & subditum, atque ei tributum licet coactè persoluere, quamuis nunquam eum uideas, nec audias. At ei tanquam regi inseruire, est ei seruitutem adhibere cum amore, obedientia, atque B diuitiis. Et sic aliud est glorificare Deum, & aliud glorificare ipsum tãquam Deum. Glorificare Deum est esse opus manuum eius, in omnibus enim creaturis, licet irrationales & insensibiles sint, Deus glorificatur, quoniam in eis bonitas, sapientia, atq. potentia eius ostenditur. Sed glorificare ipsum tanquam Deum est illum diligere, honorificare, & ei animi, promptitudine, & hilari uoluntate obedire. Quia uero philosophi eum hoc modo non glorificauerunt nec ei gratias pro sibi impensis beneficiis egerunt, ideo ipse Deus eos tanquam C ingratos in abominabilium errorum tenebras permisit incidere. Glorificate igitur (fratres mei) Deum sicut Deum, & ei pro fidei luce, quam uobis donauit, & pro aliis innumeris beneficiis, quæ a liberali manu eius accepistis, gratias agite & hac gratiarum actione ueluti quadam claue magnificentissimi Dei uiscera aperietis, atque ab eis thesauros misericordiæ eius cõseruationis, & augmenti illorum deprometis.

Simile.

Hęc ubi Dominus dixit, quidã legisperitus quæstionem ei bonam non tamen sano animo proposuit. *Magister, inquit, quid* D *faciendo uitam æternam possidebo?* O utinam hi nostri omnes essent sermones, uidelicet tractare quid ad salutem animæ comparãdum agendum sit, siquidem hoc unicum & singulare omnium negotium est, atque omnia alia respectu huius impertinẽtia appellari possunt. Apostolus enim ad Galatas scribens, ait. Quæ seminauerit homo, hæc & metter qui enim seminauerit in carne de carne metet corruptionem, qui autẽ in spiritu de spiritu metet uitã æternam. Cũ uero omnia negotia excepto hoc & illis, quę in illud nõ diriguntur, sint in carne

Gala. 6.

seminare, hinc apparet, ea non solum esse impertinentia, sed et perniciosa, siquidem per illa corruptionem ac damnationem æternam comparamus. Si hæc igitur ita se habent, quanta, obsecro, hominũ insania & quanta cæcitas est, omnes curas, & cogitationes, & locutiones suas, & omnia uitæ studia in his acquirendis, quæ ad hanc momentaneam uitam pertinent, impendere, ad illam uero, quæ nullo fine clauditur, & quę sempiternis seculorum ætatib. aut in summis delicijs, aut in acerbissimis cruciatibus duratura est, nihil omnino parare, nihil prouidere, nihil de ea loqui, nec ulla eius cura & sollicitudine tangi? O mentes horrendis tenebris circumfusas, ò sensus serpentis antiqui fraudibus oppressos, ò exitialem aĩorum insaniam. Quid .n. est, si hic stupor & furor & insania non est? Quæ mentis cæcitas cum hac tanta cęcitate comparari queat? Vbi, quæso ratio? ubi iudicium? ubi consilium? ubi futurorũ cura & prouidentia, quæ propria creaturæ rationalis est? In hoc enim homo a pecudibus distat, quòd pecudes sola præsentia, & quę habent ante oculos posita cernunt, homo autem, qui rationis est particeps, & pręteritorum meminisse, & futura ex antecedentibus causis partim præuidere, partim etiam prouidere potest. At isti pecudibus similes effecti, sola cogitant, curant & de ijs loquuntur, quę pręsentia sunt, futuræ autem ęternitatis nullam magis curam aut rationem habent, quam ipsorũ animæ perinde atque brutorum cum corpore simul interirent.

At ille dixit: *In lege quid scriptum est? Quomodo legis?* O admirabilem responsionem, illis pręcipuè, qui cauillationibus & fallacijs utuntur, & ad conuincendũ hominem, qui ueritatem subterfugere conatur, interrogans, an licitus sit suus uiuẽdi modus, optans inuenire aliquem, qui illũ iustificet, huiusmodi hominis negotium oportet ad ipsummet remittere, ipsumque interrogare, quid de hoc sentis? quid lex in hoc casu dicit? & ipse seipsum conuincet ac respondebit, sicut iste legis peritus, qui quod sciebat, cautè & cum mala intẽtione interrogabant. Qui interrogat an quadã contractus diabolici sint liciti, responsionem in eius capite oportet ponere. Dicite ei, Quid tibi uidetur? Quid tibi dictat conscientia? Et ipse si uerum dicere non erubescit, respondit. Illicitum mihi uidetur. Id igitur ego tibi dico. *In lege quid scriptum est*, ait summa Veritas: Quasi diceret, in lege scriptum est quid ad salutem consequendam te oportet facere.

Quocirca (fratres mei) qui literas non didicistis, ab illis qui literati sunt addiscere contendite, magna enim confusio est, esse aliquos iam prouectę ætatis Christianos, qui id, ad quod obligatione astringũtur, penitus ignorãt, pueris ipsis illud scientibus & per uicos urbis cantantibus. Qui autem literis operam dedistis, diuinam legem lectitate, ibi enim quod uos oporteat facere, & a quo sit fugiendum, inuenietis. Idcirco egregiè D Paulus inquit. Omnis scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei ad omne opus instructus. 2. Ti. 3. Si quis ab homine profano quęrat, Quare ita uiuis tanto faustu & pompa? quare subditos tuos euisceras? quare dies noctesq. ludendo consumis? quare debita non soluis? quare factiones sequeris? quare conciones non audis? quare sæpenumero crimina non confiteris, & sacrosanctũ Eucharistię corpus non accipis? impudenter respondebit, sic homines suæ conditionis & status uiuere. Sed quęro a te, ò miser, in lege quid scriptum est? Profecto diuina lex id non asserit. Disce, disce infœlix, circa res tuas diuinam legem consulere, & per illam uitam tuam gubernare, dicito cũ regio Propheta Consilium meum iustificationes tuæ. Ps. 118. Nam uia, qua incedis, absque dubio in æternam te ducet condemnationem.

Respondens legis peritus ad id, quod dominus interrogabat, dixit. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis uiribus tuis, & ex omni mente tua, & proximum tuum sicut te ipsum.* Beatus Chrysostomus in quadam homilia inquit, magnum esse signum, quod Deus nos maximo amore prosequitur, siquidem nobis tam strictè impetat, ut ipsam diligamus. Primũ, quod a nobis Deus postulat, est cor. (D. Chryso in homil. ad populũ Antiochenũ.) Nam cum hominis cor sit præcipue eius pars, sic rationi cõsentaneum est, ut sit primum qđ Deo subijciamus, facile namque totus homo cor ipsum insequitur. Et quoniam opera nostra nisi a corde exeant, nihil sunt,

sunt, si autem ab eo procedant cū debitis circunstantiis, tunc uere bona sunt, (licèt enim manus eleemosynam eroget, & lingua bonū cōsulat, si id ad corde nō exeat
Psa. 50. nihil prodest) deo postquam rex Dauid peccauit, a Domino magno affectu postulabat, dicens. Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in uisceribus meis. Nequaquam petiit, ut Dominus in eo alios pedes ad rectè ambulandum crearet, nec alias manus quibus bonum operaretur, nec aliam linguā quā sanam doctrinam doceret, nec alias aures, quibus uerba sancta audiret, nec alios oculos, quibus necessitates proximorum suorum inspiceret, nam hęc omnia parui sunt ualoris ac momenti, si cor immundum est, & spiritus inueteratus & debilitatus cum peccato. Idcirco cor mundum & spiritum nouum a Deo postulat: hoc.n. modo omnes aliæ potentię innouabuntur, earumq operationes utilissimæ erūt. Cor istud, (quod ut B. Augustinus ponderat, est ipsa uoluntas) fōs est & origo, unde exeunt duo uberrima amoris flumina. Nā cum per appetitum ad exteriora profluit, dicitur cupiditatis, aut concupiscen-
Simile. tia: at cū ad spiritualia uel diuina labitur, charitas appellatur. Veluti cum duo flumina ab uno fonte oriuntur, alterum in unam partē fluit, propriumque nomen retinet, alterum uero in aliam, quod diuerso nomine nūcupatur, una tñ est ex eodē fonte aqua dimanans, quæ cū per diuersa loca labātur, diuersos etiam sapores accipiunt, sicuti & uari nomina sibi uendicarūt: ita humanum cor est amoris fons, à quo flumina oriuntur, alterum cupiditas dicitur, alterum charitas appellatur, & hæc quidem diuersimode sapiunt, nā charitas Dei saporem habet, cupiditas uerò carnis. Cum autem iubemus Deum diligere ex toto corde, pręcipimur quidem, ut omni studio & diligentia carnalia ex-
Simile. tinguere, atque odio habere cōtendamus, & tantummodo diuinum amorem amplectamur. Deus enim non uult semicorde aut tertia eius parte, sed ex toto corde ab hominibus diligi. Et quamuis ipse nobis imperet, ut proximos nostros amore prosequantur, hoc tamen propter eundē Deum esse debet. Atque ita amor proximorum nequaquam diuersus est ab amore Dei, sed idem, siquidem finis minimè

A diuiditur aut mutatur, quia (ut ait philosophus) Vbi unum propter alterum, utrobique tantum unum. Diligimus potionem amaram propter sanitatem & totum sub una amoris ratione. Sicut etiam res amici propter ipsum charas habemus, & ita utrobique tantum unum, ex eo enim quod res illius diligimus, amorem erga ipsum non minuimus, quin potius illum augemus; ita quidquid propter Deum amatur, intra amorem, quo ipse diligitur, continetur. Non solum autem uult Dominus ex toto corde diligi, sed ex toto corde tuo. Sed for-
B tasse dices; Cuius, obsecro, cor erit nisi meum? Nonne illud mecum habeo? Aliquando minime. Idcirco non uacat mysterio Dominum dixisse, Ex toto corde tuo. Cum regius Propheta preces Deo funderet, sic eum allocutor fuisse dicetur; Inuenit seruus tuus cor tuum, uocaret te hac oratione. Nunquid rex sancte, cor tuum amiseras, ut illud inuenisse dicat? Ita profecto, quoniam cor ea 2. Re 7.
quæ diligit insectatur, & ideo idem Sanctus Propheta dixit, Cor meum dereliquit me. Atque ita ubi nos legimus apud S. Isaiam. Audite duro corde, septuagin- Psa. 39.
C ta interpretes transtulerunt. Audite me, Isai. 46.
qui perdidistis cor. Oculi solent esse cā amissionis cordis. Sunt aliqui famuli, qui dominis suis in hoc dūtaxat seruiūt, ut ipsos uidelicet induant, quod postquā adimplent, statim discedunt. Sic oculi ubi primum aliqua re sibi placita uestiuntur, hoc est, uidentes aliquid pulchrum, quod eis placeat, statim illud sequuntur, oculos uero ipsum cor sequitur. Simile.
Denique cor meus sectatur, illa namque plus esse in amantem dicitur, quam ubi animat, atque ita homo sine corde & absque anima aliquo mō remanet. Quocir-
D cā (fratres mei) ne sinatis obsecro oculos uestros pulchra sectari siquidem tantorum malorum causa sunt, illos diuini amoris claue occludite. O carnalis, qui Deum toto corde tuo non diligis qm̄ tuū non est, quin potius illud a te alienatum, & in persona, quam turpiter diligis, collocatū habes. O auare, qui Deū toto corde tuo non diligis, qm̄ illud in thesauro retines. O ambitiose, qui Deum ex toto corde tuo non diligis, qm̄ illud in honoribus posuisti. Quærit ergo fratres corda

uestra, sicut S. Dauid suum lachrymis & contritione quæsiuit, ut Deum ex toto corde uestro diligere ualeatis. Hic tamen prætereundum non est, & uellem notetis, quod ubi nos legimus. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, in Hæbreo ponitur uerbum, quod si Latine commode reddi posse, hunc sensum facit, cum toto tuo ualde seu multo, hoc est ut quicquid in re uel in tua potestate est totum id uehementissimo in studio in obsequium Dei tui uelut perfectissimum quoddam holocaustum offeras: in quo nihil sit, quod igne diuini amoris non incendatur, ita quod omnia, quæ ad te pertinent, siue corpus, siue animam, siue diuitias cum ardore tota animi propensione & uoluntate offeras, hoc est, cum toto multo tuo. O inestabilem Dei sapientiam qui sic infinitam bonitatem suam detegit huiusmodi amoris genus a nobis postulans. Voluntas hic cor appellatur: quoniam sicut a corde motus in alias corporis partes procedit, sic à uoluntate oritur, ut intellectus humiliter, & rebus fidei consentiat, memoria uero acceptorum beneficiorum ipsa gratificando re-
Simile. cordetur. Per uoluntatem etiam appetitus sensitiuus mouetur, ut cum ratione conueniat, quemadmodum sphæra superior cęlos inferiores suo motu mouet, hoc totum uoluntas a charitate informata mirabiliter operatur. Diuus Bernardus interpretatur hunc locum hoc modo, Diliges ex toto corde tuo. Id est, sic Deum diliges, ut nullis, uoluptatum illecebris ita capiaris, ut ab eius obsequio & amore disiungaris, quemadmodum illum sanctæ uirgines, dilexerunt quæ regnum mundi, & omnem ornatum seculi, omnesque carnis uoluptates propter eum contempserunt. Diliges etiam cum tota anima tua. Hic anima pro parte sensitiua accipitur, iuxta illud. Ne soliciti sitis animæ uestræ, quid
Matt 6. manducetis In Exodo dixit Pharao Moy-
Exo. 10 si & Aarō: Ite & sacrificate Domino, oues tamen uestræ & armenta remaneant. Moyses uero respondit. Cuncti greges pergent nobiscum, non remanebit ex eis ungula, quę necessaria sunt in cultum Domini Dei nostri Si ueri serui Dei fieri debent, qui licèt dęmon eis persuadeat, ut omnes sensus exteriores humanis uoluptatibus tradant, respondere debent, quod nec ungula ex eius remansura est, quæ seruitio crea-

A toris sui non dedicetur. Et hoc significatur, in eo, quod statim sequitur, scilicet, Dilige ex omnibus uiribus tuis, ut uidelicet, omnes animæ tuæ uires, omnes corporis sensus, atque membra omnia, quæ a Deo condita sunt suo modo cōditoris dilectioni inseruiant. Quod etiam Apostolus a nobis exigit, dicens Humanum dico propter infirmitatē carnis uestrę, sicut enim
Rom. 6 exhibuistis membra uestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, (hoc est ad inquinando, & consputandos uos & ueris contumeliis afficiendos) ita nunc exhibete ea seruire iustitiæ in
B sanctificationem, hoc est, ad uos perficiendos, & sanctificandos, & ab omni contumelia uindicandos Diliges etiam cum tota uirtute, idest, (ut D Bernardus exponit) adeo constāter diliges, quod nullis minis & nullis calamitatibus aut incommodis ita perturberis, ut ab eo nulla unquam ratione diuellaris, quomodo illum sancti martyres dilexere, qui nullo tormento ui frangi & superari potuerunt, quo minus dilectionem & fidem illi præstitam constantissimè seruarent. Denique, Diliges cum ex omni mente tua, id est, intellectu. Nota
C te obsecro, quam singulariter diuina sapientia hæc omnia disposuit, nam primo loco uoluntatē posuit, in ultimo uero intellectum, tanquam duas pręcipuas spiritualis ædificii amoris columnas Posuit, inquam, in principio uoluntatem, quia illa fons est amoris & origo motuum hominis, intellectum uero in fine collocauit ad significādum, quod ut amor crescat, & ad finē debitū perueniat, ualde sunt necessariæ sanctæ intellectus considerationes.

Et proximum tuum sicut teipsum. Enumerans in Canticis sponsa fauores ac deli-
Cant. tias quas ab sponso acceperat, una fuit
D hæc: introduxit me Rex in cellam uinariā ordinauit in me charitatem. Hoc est; Inter præcipua dona quę mihi communicauit, me ipsam in uiscera sua intromittens, unum hoc fuit, uidelicet, me docere charitatis ordinem obseruare, ut cuncta suo ordine diligerem, in primis Deū, deinde animę meæ salutem, postea proximorum saluationem, & statim meum proprium corpus deinde alienum, postremo bona externa necessaria Quo in ordine omnis pietas & religio consistit. At quæro si prius meipsum quam proxi-
mum

mum diligere debeo, quomodo inquit: A Diliges proximum tuum sicut teipsum? Respondeo quod illud, sicut teipsum, nõ dicit omnimodam equalitatem, sed significat, sicut teipsum, id est, ad quod teipsũ, uidelicet, ad gratiam & gloriam in opere & in ueritate sicut teipsum diligens; in
B.Th.2 amore autem erga proximos ordo etiam
2.q.26. debet esse: Ideo B. Thomas egregie docet
artic.7. meliores magis esse diligendos. Atque ita
Psa. 14 interrogatus S. Dauid, Domine qs habita
Psa. 15 bit in tabernaculo tuo, iter illa, quę respõdet, unũ est, Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus, timentes autem Dominum glorificat. Et alibi: Sanctis, B qui sunt in terra eius, mirificauit omnes, uoluntates meas in eis. Pro quo alii uerterunt. Erga sanctos, qui sunt in terra eius, & praeclaris omnis uoluntas mea in eius. Ille uerò qui nobis magis coniunctus est,
B.Th.2 plus a nobis est diligendus sicuti idẽ B.
2.q.26. Thomas testatur. Quod aliqui ecõtra fa-
art.1. & ciunt, qui suorum obliuiscuntur, & extra
8. neos beneficiis quamplurimis afficiunt. Hi similes sunt oculis, qui sibi coniuncta
Galat.6. non possunt uidere, sed quę ob ipsis sũt separata. Et quamuis Diuus Paulus di-
Iob. 31 cat. Operemur bonum ad omnes, sicuti sanctus Iob faciebat, qui inquit Foris nõ C mansit peregrinus, ostium meum uiatori patuit, tamen hic ordo obseruãdus est uidelicet, plus nobis coniũctos diligere, & prius ei remedium quęrere, atque auxiliari debemus, quam extraneis. Quod si hũc ordinem obseruauerimus, diuites meritis & gratia tandem consequemur gloriam, ad quam nos perducat Iesus Marię filius, Amen.

IN EAD. DOMINICA XII. post Pente.

Concio II.

Beati oculi, qui uident quae uos uidetis, &c. Lucae 10.

Ic primũ aduertẽdum est, quod B Lucas ait, Cõuersus, scilicet, Dominus ad discipulis suos dixit, Beati
Mat. 13 oculi, &c. At uero B. Mattheus & B. Marcus indicant, seorsum Dominum haec dixisse, ipsis poscentibus de- Marc. 4.
clarationem parabolae de satore. Itaque seorsum a turbis quadam affabili cõuersatione, & dulci uultus sui conuersatione hęc suauissima uerba ad sacros discipulos dixit. In hoc docemur debere nos solitudinem quaerere, ubi Dominus talia tamque sublimia seruis suis communicat, ut licet ea sentire possint, tamen ipsa nequaquam sciunt explicare. Hoc idem Dominus per Oseam Prophetam pręclarissi Oseę 1.
mis uerbis testatur, inquiens, Ecce ego lactabo eam. O singularia uerba. Quando in aliquo libro calamo signatam manum uel aliquod huiusmodi signum inuenietis, statim animo concipitis aliquod ibi latere mysterium. Sic ubi in sacra Simile.
scriptura ponitur hoc aduerbiũ, Ecce, ab auditoribus attentio postulatur, quoniã ibi mysterium latet, sicut uere hic est. Et ideo ait. Ecce, id est animaduertite hoc profunda animi consideratione. Et quid nobis Domine est animaduertendũ? Ego Simile.
lactabo eam. Ego, qui Deus infinitę potẽtiae & pietatis sum dabo animae piae & deuotę lac diuinę cõsolationis, sicut pia mater illud infanti suo tanta animi teneritudine sugendum erogat, ut omnia uiscera sua in eo posita habere uideatur. Et ut magis expedita sit ad hos supernos ac diuinos fauores accipiendos, Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius. Et dũ separata fuerit sponsa mea a cõsortio hominum, atq. in oratione mecum conuersata fuerit, tũc arcana secretorum reuelabo ei, & lętabunda ac mirum in modum iucunda uerba mea audiet. Intelligẽs hoc regius Propheta ab imo pectore suspiria Psal. 52
trahebat, dicens; Quis dabit mihi pennas sicut colũbae, & uolabo & requiescam? Et D non consumpsit omne tempus in trahendis suspiriis, & desideriis tantũmodo sicut aliquibus contingere solet, qui sępenumero dicũt, O quis esset in solitudine, o quis se ab hominum cętu & congregatione separatum uideret; ipsi uero quotidie in huius mundi rebus caducis & inanibus se immergunt Non sic S. Dauid fecit, sed statim sua bona desideria opere complere conatus est. sicut ipse ibidem testatur, a dicens; Ecce elongaui fugiens & mansi in solitudine, id est, illico mea bona desideria studui executioni mandare. Et quid ibi fa-

ciebas, rex sancte? Expectabam eum, qui saluum me facit a pusillanimitate spiritus & tempestate. Hoc est, Expectabam eum, qui omnipotens est qui requies, trãquillitas, & fortitudo est sperãtium in ipso, & eorum qui expectant se a tempestate, quam mũdus, caro, & diabolus excitare solet contra iustos & ab ignauia & vecordia cordis per eum eripiẽdos esse, sibiq. fore concedendam quandam magnanimitatem humilem, & quandam humilitatem magnanimam, quã inferni potentiam superare, & cęlum ipsum expugnare ualeant. Ex hoc infertur, quam bonam uiuẽdi rationem eligant, & quam recte procedant illi, qui in adolescentia sua relicto mundo sese alicui sacrae religioni dedicãt.

B. Am. & obito Valenti. Thre. 3 — B. Ambrosius dupliciter explicat illa Threnorum uerba Bonum est uiro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua, sedebit solitarius & tacebit, quia leuauit se supra se. Prima expositione illorum uerborum ostenditur, quam magnum sit in Ecclesia Catholica esse aliquos, qui in feruore iuuentutis, quando mundus & carnis corruptio maiorem in hominibus uigorem habet, nõ solum iugum obligationis, sed etiam onus perfectionis Euangelicę uoluntariè, & aequo animo suis humeris imponant, & carere uoluptatibus humanis libentissimè eligant. Ad intelligendũ autem, quanta res haec si non egemus maiori probatione quã uidere, quam pauci reperiantur, qui etiam in senectute iuueniles delicias acceptã à se expellere uelint. Attendite obsecro quam paucos ętas ab ipsorum fraudib. liberet, & quot decipiat consuetudo, & deinde uidebitis, quanti faciendum est beneficium quod Dominus in eos confert, quibus spiritum dedit, ut mundum contemnentes, possint diuinae eius conuersationi suauissime uacare. Atque ita uerba illa, sedebit solitarius, a sanctore, hoc modo explicantur.

Habebit paucos socios in iis sublimibus & praeclaris quae apprehendit, pauci enim sunt, qui humanas uoluptates relinquere uolunt. Diuus Augustinus in suis confessionibus inquit, bonam partem suę conuersionis & ut in perplexitatibus, in quibus erat, se confunderet, fuisse uidere pueros ac puellas, qui in cordis, & animae puritate Deo seruiebãt Et Beatus Athanasius id reputat esse unam ex

D. Aug. in cõfessio.

A præcipuis uerae religionis Christianae probationibus. Est enim id apertum signum spiritus Iesu Christi & ueritatis promissionum eius, pręcipue si cum hoc coniungant desiderium uiuendi ab omnib ignoti, & fugiendi non solum oculos, uerum etiam cognitionem mundi, & ut ab illo duntaxat cognoscantur cui ipsi placere studẽt, quod quidem unum ex praecipuis est, quod in religiosis commendatur.

Nam (ut ait Eusebius) monachi gloria est a nemine cognosci. Quoniam autem hoc extra naturae cursum & hominum intentiones est, ideo inquit. Leuabit se supra se. Altera explicatio, quam Beatus Am- B brosius his uerbis adhibet, est quod ipsa uerba ostendunt obligationem & uiam illius, qui hanc monachalẽ uitam elegit, & hęc uidetur esse magis propria huius luci expositio. Atque ita hic erit sensus. Qui tandem mane surgit, ut iugo Domini tanta naturę repugnantia succumbat, sicut semper experietur, singulare iter ad illud supportãdum est eligere aliquem locum ab hominum congregatione semotum, ubi possit iuuari a sanctis cogitationibus & considerationibus, ut propriae ipsius passiones uincantur. Nam si die, qua religionem ingressus est, mundique uolu- C ptates, põpas, & gaudia deseruit, sese ab omni affectione illorum spoliaret, & simul cum ueste se quodam inseparabili paupertatis mortificationis, & humilitatis amore, quę ipsa significat, imponeret, posset securè & confidenter procedere. Sed cum appetitus, qui hodie mortificati apparent, non sint omnino mortui, & tempus saepenumero magnam partem feruoris, qui initio monachalis uita eligitur, tandem consumat oportet, ut cogitationes sanctę pectus amore & desiderio rerum coelestium inflamment, & strages, quas eiusdem naturae corruptio in ui- D ta spirituali facit, penitus reforment. Atque ita D Paulus castitatem commendãs ad Corinthios scribens ait: Hoc ad utilitatem uestram dico, non ut laqueum uobis iniiciam, sed ad id quod honestũ est, & quod facultatem habeat (scilicet, quis) sine impedimento Dominum obseruandi, ubi alia trãslatio habet, Dominum obsecrandi: quod ualde necessarium est, ut puritas animae in melius ulterius procedat. Nam licet honor & opinio efficiãt, ut quis

Eusebi.

1 Co. 7

quis in statu, quem semel professus est, progrediatur, tamẽ quod intus puritas animæ puritati corporis correspondeat non nisi per considerationem diuinarum rerũ & continuum meditationis & orationis exercitium, & sanctorum librorum lectionem obtinetur. Atque ita D. Bernardus hęc omnia scalam monachorum appellat: qui autem per illa non ascendunt, vę illis. Dicite mihi, ò monachi & moniales cum in monasterijs tanquam in perpetuis sepulchris inclusi fuistis, & mundus, & caro suo munere vsi fuerint, vosque multis tentationib. Sathanæ artificio expugnauerint, quid remedij capietis? Quod refugium, quod asylum quod solamen habituros vos esse speratis si uobis gaudium spirituale quod in interiori animæ vestrę possidere ualetis, deficit? Et hoc qualiter obtinere poteritis, si cõsideratione & meditatione ita ad bona quę expectatis, animum non adiungitis, ut omnia mala quę toleratis uobis facillima uideantur? Quapropter hominibus religiosis non uelle modo persuadere uitam ipsorum debere esse quandam diuinarum rerum assiduam cõsiderationem, & ad hoc institutam fuisse, perinde est ac si eis modũ, quo religionis oneri non succumbant præbeamus: imo quo eis omnia facillima ac suauia diuinis fauoribus appareant, quos sic ab hominibus segregati his sanctis exercitijs consequantur. De quib. loquens diuinus sponsus cordibus ipsorum inquit: Beati oculi, qui uident, quę uos uidetis.

Et ecce quidã legisperitus surrexit tentãs illum, & dicens, Magister quid faciendo uitam æternam possidebo, At ille dixit ab eum: In lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille aũt respondens, dixit. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota aĩa tua, & ex omnib uirib. tuis, & ex omni mente tua, & proximum tuum sicut teipsum. Dixitque illi, Recte respõdisti, hoc fac & uiues.

Gene 2 Prima lex, quã Deus homini dedit, amoris fuit. In sacra scriptura sic legitur: Tulit Dñs Deus hominem, & posuit eũ in paradysum uoluptatem, precipitq. ei dicens. Et omni ligno paradysi comede. Hoc quoddam præceptũ fuit. De ligno aũt scientię boni & mali ne comedas, fuit alterũ. Quę duo pręcepta si recte perpẽdantur, amoris præcepta fuerunt. Magnũ profecto Deus amorem hominib. ostẽdit eis pręcipiens, quod ipsi aliis erant facturi, & eis dicens, Comedite & de uobis ipsis curam habete. Inter ea, in quibus amor dignoscitur, est in cura, quę de aliquo habetur, ut manducet, & illis, quæ ipsi apponuntur, fruatur. Si quis alium inuitauit, quem grandi amore prosequitur, dum mensæ uterq. accumbit, semper ei dicit: Domine mãduca, accipe hoc, quod bene conditũ est, nihil manducas: & huius curæ amor est causa. Sic hunc amorem Deus hominib. ostendit, cũ eis iussit, ut manducarent. In religionib. si Prælatus charitate feruidus est, qñ aliquis subditus ægrotat, ipsum orat ut manducet ei, dicens. Frater ex hoc comede, & ut plus in eo merearis, id per sanctam obedientiam tibi pręcipio. Ita Deus primo parenti fecit, cui cum diceret ut de omni ligno comederet, id per obedientiã ei imperauit. In quo appareat, hanc amoris legem fuisse: siquidem cum homo ipsum deprecari deberet, ut ei facultatẽ ad id faciendũ daret, Deus illam præ nimio amore prius voluit cõcedere, & curã, quæ homini futura erat, habere uoluit.

Simile.

Simile.

Secundũ præceptum negatiuũ fuit, & si quis illud superficietenus inspiciat cogitabit ipsum ex amore non processisse, dum in eo pcipitur, ut de arbore, q̃ uere & realiter bona erat, homo nõ comederet. At si profundè consideretur, reperiemus certè illud ẽt in amore habuisse fundamẽtum. Pro quo est notandũ, primum parentem Adam fuisse sapientissimum scientia sibi a Deo infusa, sed hęc scientia rerum uniuersalium fuit, uidelicet proprietatũ herbarum, lapidum, animalium, stellarũ, cælorum, &c. Sed de omnibus peculiaribus, quę hominibus euenire solent, scilicet, scire in cunctis rebus particuliaribus pretiosum a uilli discernere, perfectã nõ habuit cognitionem, hęc enim alia peculiaris scientia est. Atque ita uidemus sapientissimos quousque uiros in his particularibus deficere, quoniam nullus est, qui scientiam de particularibus, quæ in toto uniuerso euenire solẽt, possit obtinere. Idcirco Annibal scripturã Vegetij de re militari derisit, inquiens, esse scripturã uniuersalem, quæ casibus & infortunijs particularib. minime proficiebat. Posset quidẽ Deus facere, ut Adã primus parens de illa arbore manducans aut alio modo (ut tangit Beatus Thomas) hanc scientiam

tiam consequeretur, sed noluit illam ei communicare, quod quidẽ ingẽtius amoris fuit signum. Nam, si Adam hãc scientiam obtinuisset, adeo potens remaneret, ut ad Dominum confugere ad ipsum in aliqua re consulendum non egeret. At piissimus Deus, ut homo maiorem occasionem haberet, ipsum cõmunicandi, & sępenumero tractandi, uoluit ei hanc sciẽtiam denegare. Si tu cum alio litigares &
Simile. iurisperitum consuleres, in quo, obsecro, ille maiorem tibi amorem ostẽderet? Vtrũ si tib. instructionem quandam uniuersalẽ præberet: qua data statim te discere iuberet, an potius si tibi diceret. In quacunque peculiari oblata difficultate me consule, & ego ostendã tibi iter, quo recte incedẽdum sit. Certissimum est, hunc legisperitum in hoc secũdo maiorẽ tibi ostendisse amorem. Sic etiam Dominus eum magis demonstrauit, cum Adamo scientiam de omnib. particularibus successib. non dedit, ut singulis horis ad ipsum confugeret, & per conuersationem amor eius erga diuinam maiestatem magis augeretur. Quoniam autem hęc omnia significata fuerunt, cum eis Dominus dixit. De ligno sciẽtiæ boni, & mali ne comedas, idcirco aperte cõspicitur, hoc amoris fuisse præceptum. In lege etiam scripturæ Deus
Deut. 6 pręceptum amoris maxime commẽdauit, ut patet in Deuteronomio. Vbi postquã Propheta Moyses dixit, Diliges Dominũ Deum tuum ex toto corde & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua, statim nomine ipsius Dei adiecit. Eruntque uerba hęc, quę ego pręcipio tibi hodie, in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiẽs atque consurgens, & ligabis ea quasi signum in manu tua, eruntq. & mouebũtur inter oculos tuos, scribesq. ea in limine & ostiis domus tuæ *O sancta Maria Señora*. Et quæ uerborum multiplicatio, quæ (nostro uideri) nam duntaxat rem commendant? Sed qui ea attente legerit, intelliget quãtum Dominus cupiat, ut hoc amoris præceptum adimpleatur, si quidem tot uerbis & circumloquiis illud commendat. Ex omnibus autem particulis, quæ in hoc pręcepto continentur, infertur Dominum imperasse, ut ipsum sup omnia diligeremus, hoc est quod posito Deo ex una parte, & toto mundo ex alia,

A uellet potius homo totum mundum quã Deum amittere. Quod quidem optimè filii Leui adimpleuerunt. Dicente enim Exo. 32
sancto Moyse post adorationem uituli cõflatilis, Ponat uir gladium super fœmur suum, ite, & redite de porta usq. ad portã per medium castrorum, & occidat unusquisque fratrẽ suum & amicum & proximum suum sequitur statim. Feceruntq. filij Leui iuxta sermonem Moysi, cecideruñt que in die illo quasi uiginti tria millia hominum, Et ait Moyses, consecrastis hodie manus uestras Domino, unusquisq. in filio & fratre suo, ut detur uobis benedictio.
B Nec hac benedictione propheta contentus fuit, sed ubi iam morti propinquus esse, de eodem Tribu Leui in hęc uerba prorupit, q dixit patri suo, & matri suę Nescio uos &, fratribus suis ignoro illos, & nescierunt filios suos, ii custodierunt eloquium tuum pactum tuum seruauerunt. *O ualame la beatissima Trinidad*. Quæ res tam stupenda Leuitam cernere in hac tanta strage districtum ferrum in uiscera parẽtũ, fratrum, & filiorum condere, nec parentum canitiem reuerti, nec filiis amantissimis parcere, nec matrum gemitib. concuti, nec ubera, quibus lactati sunt, agno-
C scere nec riuis cognati sanguinis ubique decurrentis commoueri. Hãc autem mentem, & animum quis ille sine Deo immittere potuit? Ipse enim supernaturali quodam lumine ita mentes eorum illuminauit, ita eorũ animos diuino quodam feruore incendit apertissime, uiderent, quantum amoris & reuerentiæ immẽsæ illi maiestati ac bonitati deberetur. Vt de factũ est, ut extremo supplicio dignissimos esse ducerent, qui aduersus illum rebellassẽt, quamuis fratres, sorores, parentes, & filij
D essent, non enim parentes agnoscebant, quos Dei hostes esse uidebant. Hoc etiã præceptum in lege scripturę efficacissimè Hebręi illi obseruarunt. De quib. in sacra pagina dicitur, q cum eis infideles die festo eo animo bellum inferrent, ut fidem & obedientiam Dei sui desererent, ipsi existimantes se diem sabbathum, si contra hostes præliabantur, fracturos, esse nec lapidem miserunt in eos, dicentes. Moriamur oẽs in simplicitate nostra, & testes 1. Mac. 2.
erunt super nos cælum, & terra, q iniustę perditis nos. & mortui sunt ipsi & uxores eorum & filii eorũ. Alii etiam in eodem libro,

libro, & in aliis testamenti ueteris leguntur ostēdisse, qualiter Deum super omnia diligebant, quamplurimas, & crudeles mortes pro ipso patiētes. Tempore uerò, quo summus mundi magister Iesus Christus filius Dei legem gratiæ hominibus prędicabat, de hoc diuino pręcepto uerba faciēs huic legisperito dixit, *Hoc fac & uiues*. Vbi aperte docuit neminem posse uitam gratiæ aut gloriæ uiuere, nisi hæc duo præcepta amoris adimpleat, in quibus, ut ipse Dominus asseruit, uniuersa lex pendet & prophetę.

Mat.22 Super his omnibus ualde notandum est, quòd loquens Dominus in ultima cœna de amore, inquit, Mandatum nouum do uobis. Quomodo mandatum nouum appellas Domine, quod tantis retro temporibus præceptum fuerat? Illud nouum appellat ad significandum rationi consētaneum esse, ut nouo modo adimpleretur. Nam postquam Dominus tam singularem amorem erga homines ostendit, ut propter ipsos crudelissimam mortem crucis subire non recusauerit, oportebat certè, ut homines ipsum nouo modo diligere addiscerent, quibus tam nouum, & inauditum dilectionis modum demonstrauit. Sed o ingentem confusionē nostrā, talesne futuri sumus, ut cum Dominus ita nos dilexerit, & tam singularia beneficia in nos contulerit, oporteat ut nobis arctissimo præcepto imperet, ut ipsum diligamus? Perpendite hoc in quodam potentissimo rege, qui cum ex puluere terræ hominem aliquem ad summum dignitatis gradum euexerit, ipsumque multis bonorum affluentiis ditauerit, si ei diceret: Dilige me, quod si nolueris, caput tuum abscindi iubebo, Nunquid Domine (diceret ille) adeò me ingratum esse existimas, ut id mihi imperes? Mea profectò ignominia est, Domine, ut cogites opus eē mihi pręcipere ut te diligam. O filii Adæ quare rubere, & uerecundia non afficimini, ut necessarium sit, Deum uobis absoluto pręcepto imperare, ut ipsum amore prosequamini? O Deus infinitę maiestatis, adeo ingratus sum ego Domine, ut postquam me creasti, & tāti redemisti, & postquam mihi tot tantaque beneficia impedisti, tale pręceptum imponere necessarium sit? O Domine qualiter me undique hoc mandato non confundis? Si mihi pręciperet, ut te non diligerem, hoc mihi impossibile & intolerabile uideri debebat, at uero cū imperas, ut sub pęna ęternæ damnationis te diligam, cum hoc facies mea pudore conficienda erat. Certè frater in hoc ratione minime cares, nam si peccatum non esset, amoris præcepto nequaquā egeremus sicuti & modo non opus est præcepto, ut unusquisque seipsū diligat, id enim ipsa natura facillime, & plusquam oportet facit. Et quamuis homini sit magis naturale Deum diligere, quam seipsum, tamen pręceptum habemus de diligendo Deo, & nō de diligēdo nos, cuius rei causa est peccatum, quod oculos animæ ita retorsit, ut ipsos a Deo auerteret, & in seipsa figeret, atque ita fluuium amoris, qui in Deum fluebat, in se retinuit. Itaque si homo in puritate perseueraret, non opus esset hoc præcepto. Sed propter peccatum adeo alienati a nostra propria natura, & adeo corrupti remansimus, ut uix præceptis, promissionibus, minis & continuis beneficiis in nos collatis in amorem piissimi Dei nostri adduci possumus. Sed quemadmodum magnum pondus plumbi, si sursum per uiolentiam mittatur, ubi primum omittitur, deorsum redit, ita mens nostra, si ad cœlestem contemplationem atque diuinum amorem aliquando ascendit, hoc magna uiolentia facit, & cum ille impetus ac uiolentia deficit, iterum ipsa cadit, seque per creatura miserrimè spargit, quia (ut in Sapientia dicitur) corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Quapropter fratres, oportet uos continuo hac uiolentia, uti siquidem Dominus ait Regnum cęlorum uim patitur, & uiolenti rapiunt illud.

Ioā.13. Simile. Simile. Sap.9. Mat.11

Diliges ergo Dominū Deum tuū. In his duobus uerbis scilicet Deum & Tuum, clauditur amoris ratio. Atque ita, Diliges Dominum Deum tuum, perindè est ac si dicat, Dilige eum, quia Dominus tuus est & quia Deus tuus est. Picus Mirandula in quadam quæstione, quęrit, quare Deus hominem postquam omnia creata sunt, uoluit creare? Creauit cælos, & ipsos angelis impleuit, creauit terram, & illam animalibus impleuit, creauit aquam, & eam piscibus impleuit, creauit aerem, & illum auibus impleuit, postquam autem

Pic⁹ Mirādu in q. de homine.

omnia

omnia creata & plena sunt, creauit hominem cum iam omnia dederat. Vt quid Domine hominem creas tam excellentem, quando nihil ex iis, quę creasti ad ei tribuendum habes? Vbi eum repones? Si in cælo, dicent angeli, cœlos esse suos, quoniam illos eis iam dedisti. Si in aere conquerentur aues, ac dicent suum esse. Si in aquis, pisces suas esse dicent. Si denique in terra, animalia clamabunt, te iam eam eis hęreditate dedisse. Dic ergo o homo, quod erit tuum sedile? Quo ibis? Deus tibi cœlum hęreditate propria non concessit, quoniam si cum in terra creatus esses, cogitare potuisti, te uelle Deum fieri si in cælo creareris, quo peruenires? Non donauit tibi ignem ad habitandum, quoniam cum tu gelidus ac frigidus sis tamen in corde tuo ardet continuus cupiditatis, & malitię fornax, quo totam urbem incendis, si in igne esses, quãto magis combureris? Nec tibi aerem dedit pro habitaculo, nam cum tu plumbo grauior sis, leuior pennis incedis, & mille uentorum turres instruis, si aerem tibi donasset, quid faceres? Non dedit aquas tibi quoniam cum ex ossibus ualidis & duris neruis sis compositus, tamen ipsa aqua inconstantior es, si aquam tibi dedisset, quanto inconstantior esses? Non dedit tibi pro natura terram, quoniam cum spiritualis mente sis, tamen magis terrenus es quam talpa, si totus esses terrenus, quid de te esset? Ergo Domine siquidem hominem creasti, quando omnia, occupata erat, quoniam ex his nihil ei conducebat, ubi eum collocaturus es? Quæ erit hæreditas eius? Creaui, inquit Deus, hominem quando omnia occupata erant, & quando fere nihil ad donandum supererat pręter meipsum, ut in hoc docerem me solum esse hominis hæreditatem, possessionem, ac centrum, & extra me uerum otium, & trãquillitatem illum minime posse inuenire. O benedictus, & glorificatus sit talis Deus, glorificata talis liberalitas. Benedicant te Domine omnes cœlestis hierarchiæ, quandoquidem sic uoluisti uermiculos terræ sublimare, ut eis teipsum pro hęreditate & possessione tribuere dignatus fueris. Itaque sicut

Simile. auibus naturalis est aer, & piscibus aqua, sic proprius hominis locus est Deus. Si auiculam aliquis cæpit, & in caueam in-

A clusit, quamuis ei nucleos pineos uel cannabiæ semen ad manducãdum eroget, & in ipsa cauea a frigore protegat, ac tandem multis illecebris afficiat, nunquam tamen ipsa contenta est sed continuo, & indefesse hinc inde saltat, quęrens locum aliquem seu foramen, quo ex cauea exire possit. O misera & stulta auicula, quo pergere uis? Nonne ibi necessaria tibi suppeditantur, foris uero uix herbam quandam, qua sustentari possis inuenies? Responderet ipsa, si sciret loqui, Væ mihi quia cauea ista domicilium meum non est. Dominus me ad aerem possidendum

B creauit, & ille hæreditas mea est, atque ideo in eo magis contenta sum quadam herba ad uitam sustentandam quam in hac cauea multis deliciis & illecebris affecta. Sic anima dum in cauea corporis inclusa est, non omnibus mundi uoluptatibus & gaudiis consolatur, sed semper suspiria trahens alas mouet, & perfecta consolatione non afficietur, quousque ad suam propriam hæreditatem, uidelicet, ad ipsum Deum perueniat. Si in uas

Simile. triangulare aliud rotundum includas, certissimum est nunquam illud posse ple-

C num remanere, nam tres anguli uacui erunt, at si in idem uas triangulare aliud etiam triangulare includas, id certe quadrabit, & angulos alterius implebit. Sic anima uas triangulare est, quoniam est quędam essentia tribus potentiis consistens: mundus uero est uas obiculare. Et quamuis, in animam (quod impossibile est) totus mundus cum suis uoluptatib. honoribus, ac prosperitatibus intromittatur, tamen famelicã & uacua sicut antea ipsa remaneret: quoniam eius potentiæ, quæ sunt eius anguli uacuæ essent. At si alius uas triangulare uidelicet, beatissi-

D ma Trinitas, quæ est una, simplex essentia & tres personæ in animam ingrediuntur, tunc impletur, & satiatur. Quapropter licet o homo mundum ad quęrendas uoluptates, & delicias circumeas, ipsas non nisi in solo Deo qui bonum infinitum est, inuenies. Hunc igitur bonum & piissimum Deum, siquidem tuus est, totis uiribus diligere contende. Aristoteles

Arist. in Topicis in Topicis, sic ait. Quę sunt amicabilia

Similia. ad alterum, pręsupponunt amicabilia ad se. Diligis hunc puerum, quoniam filius tuus est, diligis illum adolescentum, quia

frater

frater tuus, diligis hanc fœminam, quia uxor tua, diligis domum illam, uineã, pallium, quia tua sunt, & in hoc tuus amor fundamẽtum est, quid igitur magis tuum quam Deus est, qui tuus creator, tuus pater, tuus frater, tuus amicus, & totũ tuum bonum est. Vt quid ergo rubore non afficeris, & de tua ingratitudine ac peruersitate nõ confunderis, qui domum, uineam, soleam, ac cingulum tuum diligis, & Deũ tuum amore nõ prosequeris? Amisisti pallium, & tristitia conficeris, perdidisti nummum, & ploras, & Deum, qui thesauris infinitus est, amisisti, & rides, nec plus sentis, ac si corrigiam calcei tui amisisses. O cœli, o terra, o creaturæ insensibiles obstupescite, & tantam abominationem admiramini. Ferendumne est, ut homo Deũ amittens aliquam possit capere animo lætitiæ uoluptatem? Certe si hoc summum bonum diligeres, tristitiam caperes, eo ꝙ illud amiseras, sed ex defectu amoris tui defectus doloris procedit. Diliges ergo dominum Deum tuum, qui sic tuus est & ita homines diligit, ut bonum, quod alii in alios conferunt, dicat se illud recipere, sibiq. esse factũ. Atque ita ubi nos legimus

Deu. 17 in Deuteronomio, Hi stabunt ad benedicendum Domino super montem. alia trãslatio habet, Hi stabunt ad benedicendum populo, & sic est in contextu Græco, & in paraphrasi Chaldaica. Ex quo apparet, Deum benedictionem, quæ populo dabatur, suam appellare. Dilige etiã Deũ tuũ, o homo qui adeo tuus est, ut homo factus sit propter homines, amor enim quem erga illos hẽbat, ipsum inuitabat, ut eis hoc tantum beneficium impenderet. Quod quidem bonum angeli in eius natiuitate

Luc. 2. satis ostenderunt, dicentes. Gloria in excelsis Deo & in terra pax hominib. bonæ uoluntatis. Circa hoc notandus est duplex apud Hebræos loquendi modus, sine quibus hæc uerba recte intelligi nõ possunt. Alter est, quod pax significat omniũ bonorum abũdantiam, alter uero quod homines bonę uoluntatis, perinde est ac si diceretur, homines, quib. Deus bene uult, sicuti ẽ contra illi in quos ipse Deus indignatur, & eos punire uult uasa iræ, & filii iræ nuncupantur. Atque ita quod angeli cecinerunt, significat. gloria detur Deo in cœlis, quoniam hodie in mũdo fons quidam omnium bonorum, & thesaurus cun

A ctarum diuitiarum apertus est hominibus, erga quos Deus bonam uoluntatem habet. Dilige etiam Deum tuum, quoniam Leu. 5.
amor uim, & uigorem tribuit bonis operibus, quę in eius seruitio fiunt, tantum enim bonum opus ualet, quantum ponderis in amoris statera habet.

Olim in lege ueteri duo põdera seu stateræ habebantur, alterum publicum, alterum uerò pondus Sanctuarii, quod subtilius erat. Sic modo est publicum pondus seu statera, uidelicet, publica æstimatio, & communis hominum sententia, põdus autem Sanctuarii est charitas, per quam

B Deus æstimat, & ponderat. O quot ieiunia, quot eleemosynæ, quot bona exercitia hodie fiũt, quæ in statera publica, hoc est in publica hominum æstimatione magni appenduntur, quæ si in pondere Sanctuarii appenderentur, tanquam pluma esse inuenirentur, eo quod propter uanitatem, & non propter amorem fiunt. Appẽde igitur frater tua bona opera in statera solius amoris Dei, & sic maximi ualoris Simile.
erunt. Est amor ueluti cifra arithmeticæ, quæ si numero uno addatur ualet decem, si uero addatur altera, efficitur numerus

C centenarius, & si alia millenarius, & sic in infinitum. In hunc modum si operi bono addatur unus amoris gradus, efficitur maioris ualoris, & si duplex plures etiam gradus meriti augentur, si uerò triplex, adhuc plures augentur, &c. Non solum autem amor bonis operibus ualorem tribuit, sed (ut ait B Tho.) nulla uirtus, quamuis eximia, sine charitate, simpliciter, & absolutè uera uirtus dici potest. Sunt ipsæ in suo gradu morales uirtutes, quæ hominẽ ordinant ad naturalem fœlicitatẽ, quam etiam Philosophi posuerunt, non tamen sunt uirtutes ad uitam æternam promerẽ

S Th. 2. 2. q. 23. ar. 7.

D dum. Ideo nõ debent simpliciter ueę uirtutes appellari, quia (ut Aristoteles definit) uirtus est dispositio perfecti ad optimum, optimum uerò Christiana fœlicitas est. Hic autem amor debet habere qualitates, quę in his uerbis particulariter recensentur, s. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. Quę Diuus Augustinus sic explicat: Ita Deum diligere debemus, ut nos & omnia nostra in eo ponamus & in ipsum dirigamus, ac tali modo, ut quidquid cogitamus, optamus, loquimur, & operamur, per diuinam eius legem

D. Aug. lib. 1 de do. Christia.

gem

gem regulemus. Et B.Greg.elucidans hęc uerba ait dicendo, Cor, substantiam corporalem significauit, uidelicet, uitam nutritiuam, dicendo uerò animam, sensitiuã, dicendo autem mẽtem, intellectiuam potentiam indicauit. Vbi sanè illud intelligamus expedit, quod oportet nos omnem animæ uirtutem amori diuino subijcere, & hoc uiriliter & non remissę. Atque ob hanc causam ait, Ex totis uiribus tuis, & proximum tuum sicut teipsum. Olim Romani amicitiam hac forma depingebãt, s. iuuenem pulcherrimum habentem caput discoopertum, ueste abiecta & hirta indutum, & in fimbria uestimenti eius scriptũ erat, Vita, & mors, in fronte uero ipsius literis exaratum erat, Aestas, & Hyems. Habebat latus usq. ad cor apertum, brachiũ uero retortum, illud digito demõstrabat: in corde denique hæc verba scripta continebantur. Longe, & prope. Dum amicitia figuram iuuenis habet, significat amorem amici semper debere esse recentem, nunquam uero ueterascere. In hirta ueste denotatur, semper amicum debere esse paratum ad perferendos pro amico suo labores. Discoopertum caput innuit, nũquam propter pudorem amicum negandum, imo semper confitendum esse. Duo uerba scripta, s. Vita, & mors, designant ipsum tam in uita quam in morte amicum esse diligendum. Verba autem scripta, Aestas, & hyems, insinuant amicum tam in aduersitate, quam in prosperitate esse diligendum. Latus usque cor discoopertum significat amicum uerè & syncere & absque malitia ex corde esse charum habendum. Dum ostendit cor manu, insinuat amorem, qui in corde est, operib. esse manifestandum. Deniq; duo uerba, Longè, & propè, designant amicum, siue pręsens, siue absens sit, maximo semper amore prosequendum esse: nam distantia loci nõ debet amorem impedire. His omnib. conditionibus debemus & nos proximos nostros propter Dei amorem diligere, imo eadem charitas, idemq. habitus ad Deum & proximum diligendum animam inclinat, ut schola theologorum asserit. Dixit aũt legisperito dominus. *Rectè respondisti, hoc fac & uiues. Ille autem uolens iustificare seipsum, dixit ad Iesum. Et quis est meus proximus?* Existimabat solos gentis suę homines in proximorum numero esse haben-

A dos. Cuius ignorantiam dominus insigni quadam parabola curare uolens, omnes homines inter proximos numerãdos esse declarauit. *Suspiciẽs enim Iesus, dixit.* In cõtextu Græco uerbum significans, suscipiẽs autem Iesus. Vbi denotatur cælestis magister interrogationem & quæstionem acceptasse, & ideo dixisse. *Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho, & incidit in latrones, &c.* Quæ sequuntur usq. ad finẽ. Ex hoc loco apparet, minorem pietatẽ in aliquib. ecclesiasticis sæpenumero, quam in sæcularibus reperiri. Ostenditur etiam imprę sentiarum tempora illa quo ad hoc
B fœliciora fuisse, quam nostra, tunc.n. inter tres saltim in uno reperta est misericordia nunc uero inter centum uix unus misericors inuenitur, qui pauperum necessitatib. ut oportet, succurrat. Videbitis plateas & uicos egenis, vulneratis, claudis, ęgrotis, atq. debilibus plenos, & cum illos totus populus pertæseat, uix inter tot unus est, qui saltim oculos in eis figat nedum eis faueat. Vę huiusmodi obduratis corde, quoniam scriptum est. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. Prou.21

C Notatu etiam dignum est, quod hic de hoc Samaritano dicitur, s. illum expendisse omnia, quę ad pauperis ægritudinem necessaria esse intellexit. Quid prodest ægrotum pauperem ad domum tuam accedere ut ei subuenias, si tu ipsi frustum panis aridi & durissimi elargiris? Qualiter necessitati suæ remedium adhibebit? Eũ igitur domui tuæ excipe, sicut S.Isa. admonet, dicens. Egenos uagosq. induc in domum tuam. Et ab hoc Samaritano disce, posthac horrorem de pauperib. uulneratis non habere. Animaduerte qua pietate ad hunc uulneratum accessit, eumq curauit, Isai.58.
D & propter ipsum fatigatus pedes iuit, ut proximus eius in iumento ipsius sedens iter faceret. Tu ita agere contende, & dominus hic suam gratiam tibi elargietur, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

DO-

DOMINICA XIII. post Pentecosten.

Concio I.

Cum iret Iesus in Ierusalem, trāsibat per mediam Samariam & Galilæam, &c. Lucæ 17.

Xplicās Beatus Augustinus, quomodo Spiritus sanctus in sacra scriptura uocetur digitus Dei, (ut apud Diuum Lucam, Si in digito Dei eijcio dæmonia) inquit, huius rei causam esse ad significandum magnum discrimen, quod inter dona, & bona iustis a Deo in alia uita communicata, & inter illa, quæ eisdem in hac uita communicantur, uersatur. Nam cum Spiritui sancto diuisio bonorum tribuatur, nunc digitus Dei appellatur, ut significetur, quod quamuis dona, quæ in hoc mundo ab Spiritu sancto communicantur, magna sint, tamen respectu eorum, quę in alia communicantur, sunt ueluti gutta alicuius liquoris, qui digito ex aliquo loco educitur. Certum est enim, quod quamuis aliquis iuxta mare sit, si ex abundantissima eius aquarū copia digito distribere uult, id minimè poterit efficere, nisi guttatim. Atque ita sanctus Dauid animaduertens quod quamuis gratia, charitas, & diuitiæ, quas iusti in hac uita a liberali manu Domini accipiunt, magnæ sint, tamen si cum illis, quas Dominus in alia eis elargitur, comparentur, minimę sunt, omnia inferiora quendam gustum appellat, superiora uero ebrietatem, & satietatem nuncupat. Et ita inquit. Gustate, & uidete, scilicet, hic quoniam suauis est Dominus. Sed de superioribus bonis ait: Inebriabuntur ab ubertate domus tuę, & torrente uoluptatis tuæ potabis eos. Et alibi Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Multum distat, si tibi dicatur: Degusta parum huius liquoris, an si tibi proponatur magnum pelagus aut flumen abundantissimum eiusdem liquoris, ut quantum poteris bibas. Multò ergo plus differt id, quod in hoc mundo iusti degustant, ab eo, quod in alio accipiunt. Illa autem bona cum tanta sint, aliam etiam admirabilem excellentiam habent, uidelicet, secura esse, & perpetua: nam ut Regius Propheta inquit. Non commouebitur in æternum, qui habitat in Ierusalem. Hæc est una ex præcipuis circunstantiis illius perfectæ fœlicitatis, ob quam Sanctus Dauid illam cœlestem ciuitatem inuitat, ut peculiariter suum factorem collaudat, dicens. Lauda Ierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, quoniam confortauit seras portarum tuarum, & benedixit filiis tuis in te, qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te. Ad pe frumenti, idest diuinitate. Subtilis Scotus inquit, hanc firmitatem, & stabilitatem bonorum beatis oriri ex securitate, quam a Deo habent, qui non consentit ipsos ab aliqua re, quæ non sit beatitudo, tangi Atque ita Dominus ait. Date, & dabitur uobis, mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum uestrum. Per hæc omnia uerba Dominus insinuat præmium cœleste superaturum esse iustorum merita, & inquit: In sinu eorum futurum esse, quoniam ab eis nunquam incidet. E contra uero una ex magnis miseriis bonorum huius uitæ est, quod cum parua sint, stabilia non sunt, nec firma aut secura, siquidem omnibus horis, ac momentis amittendi, in periculo uersamur. Apertum huius rei in sacro hodierno Euangelio testimonium habemus in quibusdam leprosis, quos Dominus sanauit, & qui in corporibus, & mētibus ditati omnes præter unum ab illa spirituali prosperitate, quam citissime ceciderunt.

Narrat igitur Beatus Lucas, quod eunte Iesu in Ierusalem, *Transibat per mediam Samariam, & Galilæam &c.* Quemadmodum Sol hic oculis nostris obiectus nunquam quiescit, nec itineris sui cursum aliquando remittit, sed incessabili motu terras, & maria lustrat, quo rebus omnibus, quę hoc inferiori mundo continentur, lucis, & caloris beneficium impertiat: ita Sol iustitiæ Christus Dominus, cum primum doctrinæ suæ lucem spargere in homines cœpit per uicos & castella discurrens nū quam destitit omni ratione mortales iuuare, eosque doctrinę suę luce, & clarissimis uirtutum exemplis, maximisque beneficiis ad diuinarum rerum cognitionem, & amorem excitare. Petant aliqui Christiani,

Marginalia: Lucæ 11. Simile. Psa. 33. Psa. 35. Psa. 26. Simile. Ps. 124. Ps. 147 Sc. in 4. d. 49. q. 6. Luc 6. Simile.

stiani, quod iter fauientes ab obligatione cuiuscunque studiosi ac boni operis sunt liberi, & quod tempus itineris in narrādis fabulis consumendum est, atque ita nec rem sacram audiunt, nec eleemosynam erogant, nec orationem Dominicā recitant dicentes cum in domibus nostris fuerimus nos in bonis operibus exercebimus, nunc rideamus, & lætitia afficiamur ad itineris molestiam leuandam.

In Actibus Apostolorum legitur, quod cum eunuchus reginæ Candacis uenisset in Ierusalem, & reuerteretur sedens super currum portabat secum sacram Bibliam, legebatque in ea Prophetam Isaiam, licet illum non intelligeret. O magnam Christianorum confusionem. Hic cum barbarus Gentilis esset, hoc faciebat, propter, qđ meruit in fide Saluatoris illuminari, & uos Christiani tale exemplum habentes uos ipsos per itinera uerbis immundis, & operibus nequam profanatis, & turpiter polluitis. Animaduertite, quomodo cælestem magistrum Iesum Christū imitemini, qui iter faciens pedestris, & absque calceis, fatigatus, & defessus in operibus pietatis se exercebat, ut in hoc itinere appareret, quo a Galilæa in Ierusalem moriturus profectus est, & tunc hos leprosos sanauit, & cæcos iuxta Iericho uisui restituit, Zachæum conuertit, & alia singularis clementiæ opera facere dignatus est.

Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei decem uiri leprosi, qui steterunt a longe. Non ausi fuerunt ad ipsum Dominum, nec ad eos qui eum comitaban-tur, accedere, quoniam lege prohibiti erāt cum hominibus tractare, ne illos inficerent, & contaminarent, ad significandum, quod si Deus ita uolebat, ut homines alios homines lepra corporali non polluerent, quanto magis uellet, ut ipsi spiritualiter ad inuicem non inficerentur. O si Rerum publicarum gubernatores intelligerent quanta obligatione adstringuntur ad separandum publicos illarum peccatores, ne ipsos fœdent, & euertant, quam maximam in hoc diligentiam adhiberent. Lugebat Sanctus Isaias, dicens. Facta sunt morticinia eorum quasi stercus in medio platearum. Quamuis lachrymis dignum sit uidere plateas alicuius urbis corporibus mortuis plenas, tamen multo magis lamentandum est, cernere ipsas publicis peccatoribus re-

Leu. 13

Isai. 5.

A sertas quorum unus duntaxat sufficit ad totam Rempublicam corrumpendam, & labefactandam. Maxime autem dolendum est, quod cum ægroti corporalibus morbis naturaliter aliis non nocere cupiant, præcipue illis quos diligunt, ægroti spiritualibus morbis contrafaciunt, qui quos plus diligunt, socios in suis sceleribus habere conantur: atque ita ipsi ludos, ambitione, ultiones, atque carnales delitias persuadent. O uos infœlices, & si onus, quod uestris humeris imponitis, & quantum iram Dei in hoc incitatis, intelligeretis, totis profecto artubus contremuissetis. Cum uenator laqueos, & retia tetendit, si auem, quam intra ipsa retia esse uidit, aliquis auolare fecit, & ab ipsis laqueis liberari, magnam iram contra illum concipere solet, quanto igitur maiori indignatione Deus afficietur, si cum animas tanti tamque singularis ualoris retibus suę diuinæ misericordiæ uenatus fuisset, uos diabolicis uestris persuasionibus eas ab eius laqueis, & obedientia aufugere facitis? Nolite fratres mei per huius magni Dei reuerentiam tam grandem offensionē contra ipsum committere. Vos autem, qui leprosi non estis, omni studio, & uigilantia contendite, cum leprosis minimè uersari, ne uos suo morbo inficiant. Inter ea, quæ in sacra scriptura maximè nobis commendantur, unum est, ut occasiones peccatorum, si bene uiuere studemus fugiamus. Atque ita ubi nos legimus, Vt non loquatur os meum opera hominum, propter uerba labiorum tuorum ego custodiui uias duras, Beatus Hieronymus uertit: Ego obseruaui uias latronis Idest, Ne loquerer unum paruum uerbum de his, quæ peccatores facere solent, & ut tua Domine diuina præcepta obseruarem, omnes occasiones, quas latro, idest Sathanas mihi offerebat, (hæ enim uiæ eius sunt) uitare conatus sui. Ideo ubi nos legimus. In die septimo non erit fermentatum in domibus uestris, quicunque comederit fermentatum, peribit, alia translatio habet. In die septimo non erit fermentum in domibus uestris, & sic est in Græco, & in paraphrasi Chaldaica: Vbi insinuatur, quod cum Dominus aliquam rem prohibet, occasionem eius uetare etiam intelligitur, idcirco iussit, ut fermentatum, & fermentum, ex quo fit, nullo modo in domi-

Simile

B Simile

C

Psa. 16.

D

Exo. 12

A domibus esset. Si autẽ omnes occasiones sunt fugiẽdæ, inter illas una præcipua est malorum cõuersatio,& familiaritas, & inter ipsas, quæ magis adhærere solet, est car-
1.Co. 5. nalium cõsuetudo, de qua Diuus Paulus inquit: Nescitis, quia modicum fermentũ totam massam corrumpit? Expurgate uetus fermentum, ut sitis noua consperso; id est voluptuosos homines, & sensuales fugere contendite, ut uos mundi,& pudici sitis. Luxuria est, ueluti quædam lepra, inficiens, fœtida, & alijs facilè adhærens, hæc totum fere mundum penetrauit. Dicebat quidam uir Sanctus parabolicè lo-
B quens, dæmonium vxorem duxisse iniquitatem,& in ea nouem filias genuisse, quarum octo particularibus octo maritis in matrimoniũ dedit, una vero noluit viro peculiari nubere, atque ita omnes vniuersaliter aggreditur Prima Sathanæ filia est superbia, hæc particulariter regibus, principibus & mũdi magnatibus nupsit, quoniam in his ipsa plerumque regnat. Secunda est Simonia, hæc particulariter clericis nupsit, quoniam hoc peccatum communiter ab illis cõmittitur. Tertia est hypocrisis, q̃ religiosis nupsit, illa enim in ipsis magis quam in alijs regnare solet. Quar-
D ta est rapina, quæ militibus & ijs, qui in exercitibus uersantur, nupsit. Quinta est vsura, hæc mercatoribus nupsit. Sexta est mendacium, & hæc artificibus & mechanicis operarijs nupsit, qui uix sciunt verũ dicere. Septima est pigritia, hęc nobilibus nupsit, qui ab illa lege pœnali, scilicet, in sudore vultus tui vesceris pane tuo, im-
Gene. 6. munes esse uolunt. Octaua est murmuratio,& hæc rusticis agricolis nupsit, q̃ quoties congregantur, vix unum verbum ędificationis loqui sciunt, sed omnes ad inuicem tanquam canes se ipsos mordent, & de alijs detrahunt. Nona autem filia,
D quæ luxuria est vno peculiari nubere noluit: ipsa enim in omnes status ingreditur, paruos,& magnates, diuites & pauperes, ecclesiasticos, & seculares fortissimè aggredit̃,& pauci sunt, quos aliquo modo nõ superet. Hispanè, *Poco ay donde no haga presa* De hac D. Hieronymus ait: O infernalis ignis luxuria, cujus materia gula, cuius scintillæ praua colloquia, cuius flãma turpitudo, cuius fumus infamia, cuius cinis inopia, cuius finis gehenna. Deus nos à tanto igne,& tam pestifera lepra eripiat. Hoc adeò perniciosum malum est, A
vt sæpenumero Dominus permittat homines spirituales tentationes pati, & instituit ipsos perferre corporales labores, vt in his occupati ac detenti carnales tentationes, in quibus casus certior esse solet, superent & extinguant. Sicut popu Deut. 7.
lo Israelitico sanctus Moyses dixit, Deus magnus, & terribilis ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes, non poteris eas delere pariter, ne fortè multiplicentur contra te bestiæ terræ: In hunc modum Deus non vult, vt omnes tentationes spirituales superemus, & ab alijs laboribus simus li B
beri, ne bestiæ, uidelicet, carnales tentationes multiplicentur, siquidem scriptum est: Malitia (id est labor) horæ obliuio Eccl. 11.
nem facit luxuriæ magnæ. Omni igitur cura & studio fratres nos a peccatoribus, & præcipue ab effœminatis & luxuriosis separare contendamus, siquidem luxuria uitium est, quod tam facile hominibus adhæret(

Hi ergo leprosi *Leuauerunt vocem, dicentes; Iesu præceptor miserere nostri*. Notandum est, unumquemque eorum non sibi soli, sed sibi & alijs omnibus a Domi C
no salutem postulasse: Nam charitas (ut ait Apostolus) non quærit, quæ sua sunt. 1. Co. 13.
Ideo D. Iacob. nos admonet, dicens: Ora Iacob. 5
te pro inuicem, ut saluemini. *Quos ut uidit, ite & ostendite uos sacerdotibus*. De hoc eodem Dño inquit D. Paulus: Nõ est Hebr. 4.
vlla creatura inuisibilis in conspectu eius omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius. Hoc peccatores confunderet, si profunde animaduerterẽt, se abominationes suas coram oculis, & conspectu illius magni Dei, & maiestatis infinitæ committe re. Quod idem Dominus uolebat, vt He Osea. 4.
bræi cogitarẽt, cum eis per Prophetam di D
cebat: Ego scio Ephraim,& Israel non est absconditus a me, quia nunc fornicatus est Ephraim, cõtaminatus est Israel. Vbi septuaginta interpretes transtulerũt: Ego cognosco Ephraim. Et uerbum, scio, plus importat, quam verbum, cognosco,& sic translatio Chaldaica habet, Palam mihi nota sunt opera Ephraim. Idem autem est, scio Ephraim, quod intus & in cute cognosco illum, quemadmodum dicere solemus Ego cognosco optimè, *A fulano, y se sus mañas*. Et per Ieremiam prophe-

A tam inquit: Si occultabitur uir in ascondi tis, & ego non uidebo eum? Dum eos Dominus de hoc admonet vult, ut ipsi confundantur committere peccata, quæ Simile. coram talibus oculis perpetrabant. Et hoc debebat esse iustis incitamentum in suis sanctis exercitijs, considerantibus Deum oculos suos in ipsis positos habere, sicut nobilis eques animum concipit, & incitatur ad præliandum coram rege Cant. 6. suo. Idcirco cum quidam in Canticis interrogaret: Quæ est ista, quæ progreditur, terribilis vt castrorum acies ordinata? respondet sponsus: Descendi in hortum B nucum, vt viderem poma conuallium, & inspicerem si floruisset vinea, & germinassent mala punica. Ac deinde post pauca adiecit: Quid videtis in Sunamite, nisi choros castrorum? Vbi cœlestis sponsus innuit, quod fortitudo sponsæ, & eam esse velut vineam florentem atq; hortum fructibus plenum, ideo erat, quia ipse eam aspiciebat. Quamuis autem hæc uerba: Theodoret⁹ sup. hunc locum. Quid uidetis in Sunamite, nisi choros castrorum? (ut optimè notat Theodoretus) videntur inter se quodammodo pugnare, (non enim in castris conueniunt chori) tamen elegantissimè significant æquani- C mitatem, & tolerantiam iustorum in afflictionibus. Habet namque ecclesia viros virtute patiētię insignes, qui simul & choros ducunt, & præliantur animaduertentes Deum in ipsis oculos fixos habere. Patriarcha Abraham in tantum certamen descenderat, quale erat filium suum interficere, & ad tantum prælium superandum dimicante paterno amore cum diuino præcepto considerauit, Deum ipsum respicere, atque ita locum, in quo filium suum Isaac sacrificare constituit, vocauit, Dominus uidet. Ac si apertè diceret. Considerabam Deum videntem me decertan- D tem, & ideo obedientia paternum vicit amorem. Cum igitur omnia oculis Christi veri Dei & veri hominis continuò pateant & manifesta sint, quare hic dicitur: Quos vt vidit, siquidem antea iam eos videbat? Ad hoc respondeo, Dominum in eis tunc nouam quandam fidei, obedientiæ, fiduciæ, & amoris dispositionem uidisse, quam antea ipsi non habebant.

Et cum eos ita dispositos aspexit, dixit: *Ite & ostendite uos sacerdotibus*. Vt quid Domine ad sacerdotes eos mittis? Quid lepræ cum sacerdotio? Nimirum, A quia lex ita præcipiebat, vt lepræ iudiciū ad sacerdotes deferretur. Et si quæras, cur non magis ad medicos, quorū est de corporeis morbis ferre sententiam, quam ad sacerdotes iudicium lepræ præcipiebatur deferri? Hoc certè apertè declarat, hanc quoque legem sicut & cæteras eiusdem rationis spiritualium rerum imagines esse. Nisi enim lepræ nomine peccati deformitas intelligeretur, (quod propriè ad sacerdotum pertinet auditum) parum decens videretur medicis prætermissis huius morbi cognitionem ad sacerdotale officium delegari. Quia igitur magis Dominus de B spirituali animarum lapra, quam corporis solicitus erat, ideo causam hanc lata lege sacerdotibus examinandam cōmisit, quorū est spirituales animæ morbos non solum iudicare sed etiam sanare. In quo notandum est dictum D. Th. scilicet quod D. Th. 1. 2. q. 102 art. 5. ad 7. quāuis aliquando sacerdotes in eo iudicio deciperentur, iudicantes mundum esse eum, qui tamen adhuc infectus erat, Deus supplebat illud sanando ægrotos propter authoritatem sacerdotalis dignitatis.

Ait ergo Dominus eis: *Ite ostendite uos sacerdotibus*. Illi autem fide & fiducia præditi, cum adhuc lepram corporibus suis hærere cernerent, tamē ire cęperunt. Ani- C maduertite, obsecro, hic fratres fidei, & obedientiæ vigorem. Poterant namq; homines isti, si solius rationis iudicium consulerent, intra se dicere: Quorsum nos ad sacerdotes mittit, illi enim non uim sanādi lepram, sed diiudicandi facultatem habent? Quocirca nemo ad eos, nisi iam sanatus & a lepræ contagio immunis proficiscitur, nos adhuc istis oculis testib. corpora lepræ infecta gestamus, nihil in eis nouum, nihil sanum cernimus, quorsum ergo nos contra legis præceptum & in vrbium conuentus, à quibus lege prohibe- D mur, & ad sacerdotū iudicium mittit? Sed nihil horū dixerunt, non enim sensus cōsuluerunt, nec rationis iudicium sequuti sunt, sed supra sensus, & supra rationem sublati, fidem ac fidei comitem obedientiam tota mente complexi, in spem contra spem crediderūt, ut B. Paulus de Abraham testatur, ideoque amplissimum fidei & obedientiæ suæ præmium retulerunt. Rom. 4.

Factum est enim dū irent mundati sunt. Vbi apparet q̄ meritò in Prouerbijs dicit; Pro. 21.

Vir

A Vir obediens loquetur uictorias. Ná, quia vir obediens in diuinam uolútatem inten tos semper oculos habet, ideo summus ille obedientiæ amator piam eius uoluntatem & sancta desideria adimplenda curat.

Vnus autem eorum, ut uidit, quia mundatus est, regressus est cum magna uoce magnificans Deum, & cecidit ad pedes eius & hic erat Samaritanus, Respondês autem Dominus ait. Nonne decem mundati sunt, & nouem ubi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriã Deo, nisi hic alienigena.

B Ecce humana miseria, isti omnes bene cœperunt, siquidem ad Dominum fide clamarunt, & diuino eius pręcepto prompte obedierunt, sed accepta gratia & salute minime perseuerarunt, siquidem statim in peccatum ingratitudinis ceciderunt. Inter miserias & infęlicitates, quas S. Iob de homine recenset, una est, quod nunquam in eodem statu permanet. Quot homines uidebitis, qui uitam optime institutam & nimis studiosam incipiunt, post duos uero dies defatiscuntur & retrocedunt. Statua illa, quam in somnis uidit Nabuchodonosor habebat caput aureum, pectora argentea, uentrem æneum, tibiæ autem eius ferreę erant, denique quædam pars pedum fictilis erat, itaque incepit in auro, & desijt in luto. In hac statua, multorum inconstantium uita denotatur, qui initio ardentes fuerunt in Deũ amore, paulatim uero deteriores fiunt, quousque ad uitiorum lutum miserrime perueniunt. Per aurum, quod omnia metalla antecellit, charitas intelligitur, quæ omnes uirtutes superat. De illo in Apocalypsi sic dicitur, Suadeo tibi emere a me aurum, ut locuples fias. Hoc aurum iusti lacrymis, suspiriis, orationibus, eleemosynis, atque aliis bonis operibus emunt. Per argentum bona uerba designantur, atque ita Regius Propheta inquit. Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum. A capite autem aureo descendit homo inconstans vsque ad pectora argentea, quoniam amissa charitate adhuc tamen ei bona uerba remanent, sed ipsum argentum paulatim efficitur æs, quoniam bona verba, quæ loqui bona intentione solebat, postea cum vanitate, vt, videlicet, bonus ab aliis reputetur, loquitur, postquam autem æs factum fuit, ferrum efficitur, quoniam cum quis uanus & superbus est, plerunque durus & crudelis efficitur. Denique immundum lutum redditur, quoniam tandem vsque ad turpissimas abominationes accedit. Hos inconstantes lugebat S. Ieremias dicens. Filii Sion inclyti & amicti auro purissimo, quomodo comparati sũt in vasa testea, opus manuum figuli? Et quanuis inconstantia fit quędam communis miseria, plerunque tamen qui voluptatibus & illecebris assuefacti sunt, inconstantiores esse solent. Bombyces, vulgo. *Cusanos de seda*, cum folia uiridantia continuo edant adeo delicati sunt, ut minimo quoq; tonitru seu fulgure commoti, subtilissimam illam telam, quam paulatim fabricant, texere desinant, & statim moriantur, ideo qui eos alere consueuerunt, inuentiones quærunt, ne ipsi tonitrua audiant, aut fulgura videant. Sic homines in viriditatibus, idest delitiis & voluptatibus humanis educati, adeo teneri & delicati sunt, vt si aliquando opus aliquod studiosum incipiant, minima quaque oblata est occasione ab incepto desi & peccata committentes, moriuntur. De quibus illud psalmi dici potest. Filij Ephraim intendentes arcum, conuersi sunt in die belli. Filii Ephraim, idest, diuites & prosperi huius mundi. Hoc autem in hac materia maxime plorãdum est, quod cum homines in bono valde inconstantes sint, in malo solent magnopere perseuerare. Atque ita Dominus de illis, quæ cum superbia infernali, turrim Babylonis ædificabant, dixit. Cœperunt hoc facere, nec desistent a cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Vbi aperte conspicitur, qualiter homines contendunt, vt in inceptis sceleribus ultra progrediantur, maxime quando plurimi ad unum deprauatum opus concurrunt, ipsi enim se ad inuicem adiuuant. Idcirco Deus illos diuisit, ne cum se vnusquisque solum uideret, malitiam suam opere compleret. Atq; ita inquit sacer textus, Diuisit illos Dñs ex illo loco in vniuersas terras, & cessauerunt ædificare ciuitatem. *Iusti* autem econtra in bono perseuerantes sunt. Et hoc est unum ex signis, quæ sancti præbent diuinæ prædestinationis. In sacra Regum scriptura legitur, quod cum Philistæi arcam Domini in captiuitate haberent, magnis plagis a Domino uapularunt. Vt autem intelligerent, utrum illæ ægritudines casu ipsis,

Margin: A; Iob. 13.; Dan. 2.; C; Apoc. 3; D; Psal. 13.; A; B; Psal.; C; Gen. 11; D

A ipsis, an a manu Dei euenirent, sacerdotes ipsorum eis dixerunt. Facite plaustrum nouum unum & duas uaccas fœtas, quib. non est impositum iugum, iungite in plaustro, & recludite uitulos earum domi tolletisque arcam Domini, & ponetis in plaustro, & dimittite eam, vt vadat, & aspicietis. Et si quidem per uiam finium suorum ascenderit, contra Bethsames, ipse fecit nobis hoc malum grande, sin autem, minime, sciemus quia nequaquam tetigit nos, sed casu accidit. Ipsis uero sic facientibus inquit sacer textus. Ibant autem in directum uaccæ, & itinere uno gradiebantur, pergentes & mugientes, & non declinabant ad dextram, nec sinistram Atque

B ita cognouerunt hoc Dei esse negotium. Hoc modo possumus conijcere, an recte dirigamur, & an res nostræ diuinæ sint maiestati gratæ. Tunc uelut uaccę illę su, per humeros nostros imponimus arcam Dei, hoc est, legem diuinam, qñ bonũ eo animo incipimus, ut illud prosequamur. At non est uacca, quæ non habeat suum uitulum, qui ad ipsam clamet, & mugitus edat, ut ipsa retrocedat. Profana mulier vitulus est, quæ uirum suum excitat, ne uirtutem prosequatur. Maritus improbus &

C peruersus uitulus est, qui mugitus edit. & ad uxorem suã uirtutis studiosam clamat ut ipsa retrocedat. Affines, cognati, & amici cõscientiæ deprauatę, uituli etiam sunt, qui suis mugitibus & persuasionib. iustos a sanctis ipsorum itineribus auertere conantur. Denique nostrę proprię passiones & appetitus sensuales uituli sunt, qui clamant, & conqueruntur, ne ita ieiunemus, ne orationi uacemus, ne ita sileamus &c. Sed in hoc efficacia uere seruorum Dei inspicitur, qui itinere uno gradiuntur pergentes, & mugientes, atque nec ad dextram nec ad sinistram declinantes. Ita

D que licet mugitus uitulorum, hoc est, molestias suæ ipsorum sensualitatis sentiant, tamen ulterius progrediuntur in bono cœpto perseuerantes, intelligentes, quia (ut ait B. Isidorus) salus perseuerantibus solum datur: non enim beatus erit, qui bonum facit, sed qui perseueranter facit: Et ideo D. Bernardus in quadam epistola ait. Scias, diabolum, ô Christi miles, soli perseuerantiæ inuidere, quam solam nouit a Domino uirtutem coronari. In huius rei typũ Dominus in Exodo iubebat,

B. Isido li. de sũmo bono.

D. Bern. in quad. epist.

A ut tunica summi sacerdotis in fimbria seu ora per gyrum mala punica mistis in medio tintinnabulis haberet, ita vt tintinnabulum esset & malum punicum, rursumque tintinnabulum & aliud malum punicum. Malum punicum fructus est coronam habens, per quam cœleste præmium significatur. Atque ita cum iubet Dominus, vestem sacerdotis in fimbria malis punicis & tintinnabulis adornari, significat præmium & coronam atque ueram laudem uirtuti perseueranti vsque ad ultimum uitæ deberi. Ideo D. Paulus ad Philippenses scribens, ipsos ad uirtutem incitabat, dicens. Confido in uobis, quod qui Philip. 1.

B incipit in vobis opus bonũ perficiet vsq; in diem Iesu Christi. Diem mortis appellat hic sanctus Apostolus diem Iesu Christi. Nam dies quos nunc uiuimus nostri uocantur, ut patet apud B. Iob. Vbi dicitur. Sicut mercenarii dies eius. Et paulo inferius. Dies mei uelocius transierunt, quam a texente tela succiditur. Et S. Dauid inquit. Sicut fumus dies mei, & in eodem psalmo. Sicut umbra declinauerunt. Itaque nunquam finem imponeremus, si locos, in quibus sacra scriptura dies hominis appellat dies uitæ ipsius, recensere uellemus. Illos autẽ sic uocat, quoniã homo

Iob. 1.

Ps. 101.

C libertatem habet, ut in eis quod uoluerit, efficiat, siue cœlum mereri, siue illud amittere. Dies uero rationis dies Domini nostri Iesu Christi nuncupantur, quoniam tunc iam non poterit homo mereri, nec demereri. Atque ita sicut homo in diebus suis id quod uult, facti, licet contra Domini voluntatem sit, sic Deus in die suo voluntatem suam exequetur, quanuis contra ipsius hominis voluntatem sit. Ergo usque ad illum diem perseuerare debet qui opus aliquod bonum incepit. O sancta perseuerantia, quot bona animæ

Prou. 7.

D affers? te enim duce habitus uirtutum gignuntur, & difficultates, quę in ipsis sunt, faciles fiunt Hoc spiritus sanctus significauit, cum dixit. Vade ad formicam, & cõsidera uias eius, & disce sapientiam. O magnam filiorum Adæ confusionem & ignominiam, siquidem sua ipsorum negligentia & pigritia ita superati, & summissi sunt, ut necessarium sit eos ad formicas mittere, ut ipsas magistras habeant. Videbitis multitudinem formicarum, quæ per duram rupem multoties trã

seuntes

seuntes, tandem cum paruę sint, uestigiũ manifestum assiduitate transeundi relinquunt. Considera ergo, ò homo inquit Spiritus sanctus (qualiter tã uilia ac tam parua animalia cum sæpenumero per duram rupem transeant, tandem in ea iter patefaciunt. Sic tu per uirtutum actus per sæpe transi, & in ipsis perseueranter te exerce, qui absque dubio in anima tua tam pręstantes habitus gignent, ut aperte, & manifeste uideri possint in facilitate, & suauitate, qua opera bona exercebis. Nam cum uerum sit dictũ Aristotelis, scilicet, quod delectatio conseruat operantem in opere, hinc fit ut homo perseuerans B breuiter perfectionem consequatur. In sacra

3.Re.6. Regum historia legitur, templum Dei intra septem annorum spatium fuisse in

Ioan.2. structum. Et apud Diuum Ioannem dixerunt Iudæi Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc. Quod quidem fuit postquam illud Babylonici euerterunt. Vbi adumbratum est, quod perseuerans homo in gratia baptismali, breuiter perfectum Dei ædificium efficitur. At si non perseuerat, & in peccatum incidit, difficillime postea ad perfectionem peruenier, quod B. Apostolus testatur, di-

Heb.10 cens. Voluntarie peccantibus nobis post acceptam notitiam ueritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem quædam expectatio iudicii, & ignis æmulatio, quæ consumpta est aduersarios. Quibus uerbis S Apostolus nemini quidem uiam salutis percludit, sed quantum sit eius conuersio, & restauratio difficilis qui post ueritatis cognitionẽ peccat, aperte declarat. Tam desiderabilis est perseueranti, ut S Augustinus, & B. Cypria-

S. Aug. li. de bo nõ pse uerãtię & B Cypria. nus dicant. Nos in singulis orationis Dominicæ petitionibus donum perseuerantię postulare, ut animaduertenti facilè est D deducere. Itaque cum dicimus, Sanctificetur nomen tuum, a Deo petimus ut ipsum continuo sanctificemus, cum dicimur, Adueniat regnũ tuũ, postulamas a Domino, ut semper ad nos dona regni sui descendant, cum dicimus Fiat uoluntas tua, Deum precamur, ut semper diuinæ eius uolũtati obtẽperemus & sic de aliis. Sed hoc perseuerantia donum non solum a Dño efflagitare debemus, sed ex parte nostra aliquot nobis diligentiæ sunt adhibendæ, & aliquot sanctę considerationes

A faciendę. Ex quibus una est, quod si a bono incepto desistimus statim omnia merita, quæ hactenus comparauimus amitti mus insanus profecto esset ille, qui una ui ce, idest, *En una mano*. Omnes diuitias, quas diu ac magnis laboribus acquisierat, ludendo perdere & iactare uoluisset. Quid obsecro, diceretis, si uidissetis hominem, qui maximo uitæ suę discrimine mare transegit, & quamplurimos annos in comparandis diuitiis apud indos magna cordis sui afflictione consum sit, & in Hispaniam perueniens è naui descendens omnes illas diuitias in portu una uice ludendo iactauit? O insane, & mente alienate, ad hoc te tantis periculis exposuisti, totque labores pertulisti, ut uno horę momento ab omnibus facultatibus spoliatus remaneret? Si igitur hunc insanum existimatis maiori ratione eũ putare debetis, qui quam plurima merita coram diuino cõspectu ieiuniis, disciplinis, orationibus, uigiliis, eleemosynis, atque aliis sanctis operibus, acquirens, postea illa omnia breuissimo temporis spatio amittit, ut effrænato suo appetitui satisfaciat. De huiusmodi enim hominem per prophetam Eze Eze.18. chielem inquit Dñs. Si auerterit se iustus C a iustitia sua, & fecerit iniquitatem omnes iustitiæ eius, quas fecerat non recordabuntur. *O sancta Maria señora*. Et quod tam ingens malum: nos pater luminum illumine, ut illud fugere & uitare sciamus.

Simile.

Alia etiam ad hoc utilis consideratio est, uidelicet, illum, qui uerã pęnitentiam faciens per sanctum uirtutis iter cæpit incedere & non perseuerauerit, non solum acquisita merita deperdere sed (ut Dominus ait) Fient nouissima hominis illius peiora prioribus. Et hoc duabus rationibus, quarum prima est quoniam diabolus cum maiori uigilantia quam antea obseruat. Solet aliquando euenire, ut cum aliquis delinquens sit in carcere inclusus, custos ipsius reputans eum hominem, qui promissis stabit, ipsum catenis non opprimit, quin potius per totam domum incedere permittit. Ille uero promiss non seruans e carcere fugit, & postea siue ob idẽ delictum aut propter aliud iterum in illo includi ut, tunc custos carceris, cum maiori cura, & diligẽtia custodit, ipsumque catenis, & compedibus ligando opprimit, ne sicut antea rursus aufugiat. In

Luc.11

Simile.

hunc modum dæmonium cum peccatori A
[illegible] enim, qui semel per ueram
pœnitentiam ab eius uinculis liberi fue-
runt, si iterum peccant, & in carcerem cul-
pæ ingredientur, maiori cura & diligētia
obseruat: ac si antea eos una duntaxat ten
tatione solicitabat, postea omni studio il-
los quamplurimis afficit.

Secunda autem ratio est, quoniam natura nimis corrupta & debilis ac deprauata per malā consuetudinem remanent. Si (Simile.) ueste noua atque optimo panno confecta diu utamur tandem tractu temporis ita attenuatur, & uilis fit, ut si eam sartori resarciendam tradas, dicet. Profecto melius esset aliam denuo fieri, hęc enim ita attenuata, & attenta est, ut acus quid in ea prehendat, non inueniat. Sic conscientia peccatoris assiduitate peccādi adeo corrupta & deprauata remanet, ut uix in ea sit aliquid, in quo diuina uerba, uel sanctę inspirationes, uel prælatorum reprehensiones, uel amicorum admonitiones, apprehendāt. Valde etiam conducit ad perseuerantiam obtinendam continua beneficiorum acceptorum memoria. Ideo cum Sāctus Dauid dixit, Conuersi sunt in die belli, rationem statim reddidit, dicēs. Et obliti sunt benefactorum eius, id est, Quia obliti sunt benefactorū eius. (Esai. 17.) Et sanctus Isaias ait. Eris deserta, qui oblita es Dei Saluatoris tui, & fortis adiutoris tui non es recordata. De illo autem, qui perseuerauit, & tanquam gratus Domino gratias egit, inquit sanctus Euangelista: *Vt uidit quia mūdatus est, reuersus est cum magna uoce magnificans Deum*: Hoc est. Vbi primum oculos cōsiderationis in beneficio accepto collocauit, statim commotus est ad id, quod debebat, faciendum. Ergo (fratres charissimi) & nos oculos ineffabilibus bonis, quę a diuina manu accepimus, figamus & illa cōtinuo memoria nostra repetamus, quod quid quidem nobis erit maximo adiumento ad perseuerandum in eius seruitio, & amore.

Et hoc modo pleni
gratia cōseque
mur glo
riam,
ad quam nos perducat Ie
sus Mariæ filius.
Amen.

IN EAD. DOMINICA XIII. post Pentec.

Concio II.

Cum iret Iesus in Ierusalem, trāsibat per mediam Samariam, & Galilæam, &c. Luc. 17.

Beatus Apostol. Paul. ad Corinthios scribēs sic eis inqt: (1. Co. 9.) B Nescitis, quod hi, qui in stadio currunt, omnes quidē currūt, sed unus accipit brauiū: sic currite ut comprehendatis. Omnis, qui in agone contendit, ab omnib. se abstinet, & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiāt, nos aūt incorruptam. Hic S. Apostolus alludit ad eos ludos, quos Gręci ac Romani celebrabāt imitantes fortissimū Herculē, qui cursum quedā longitudinis centum & uigintiquinq passuum (quē ipse Hercules uno impetu absque respiratione currebat) fecisse legit. Postea uero homines ueloces signatis dieb. in alio cursu illi C simili, quē stadium appellabant sese exercebant. Ad hoc iudices constituebātur, ad quod is, qui non respirans atq. incessabili cursus prius accedebat, illud cū circunstātium honore, & applausu consequebatur. Vt aūt uestes aut cibis eis impedimēto nō essent, seipsos exuebant, & a multitudine ciborum priuabant & oīa, quæ ipsos impedire poterant, omittebant. Hinc ortum est, ut D. Paulus Christianā uitam stadiū, idest, cursum appellaret, in quo nūquā cessare debemus, nec uix ī ipso respirare quousque præmium consequamur. Philon Iudæus inquit, legem diuinam ideo in deserto (Phil. li. de dece oraculis.) D fuisse datam, ubi nec cibi, nec conuersatio, nec lætitia, nec gaudium humanum erat, ad significandum hæc omnia impedimento esse solere ad eius obseruationem, efficeretque ut homines filum obedientiæ frangant, & retrocedant. Quod si ad illius legis obseruantiam abstinentia tot rerum necessaria erat, multo magis conducit ad obseruantiam legis gratiæ, quæ perfectior est. Et ideo eam D. Paulus hic stadio comparat quoniam nec per unum uitæ momētum a cogitatione harū

rerum

gerum desistere debemus. Hinc intelligetis legitimum sensum illorum uerborum
Apoc.7. Apocalypsi, quæ unus de senioribus ad D. Ioannem de iustus gloriosis loquens, di
Psal.33 xit. Hi sunt, qui uenerunt de tribulatione magna. Quæ quidem uerba uiden ur esse contraria illis sancti regis Dauid, scilicet: Multæ tribulationes iustorum. Si plurimę sunt iustorum tribulationes, quomodo eas ille uir unam tantummodo appellat? Quoniam omnis Christiani hominis uita debet esse quædam assidua tribulatio, & crux perpetua atque cursus laboriosus.

Sed id in uariis rebus esse debet, nunc orãdo & suspiria trahendo, nunc lugendo, & gemitus edendo, nunc ieiunando, nunc corpus flagellis opprimendo, nunc iniurias perferendo, nunc carceres, & hospitalia uisitando, & in aliis pietatis operibus
Simile. se exercendo. Et hæc sunt multæ tribulationes, quę illa magna tribulatione comprehenduntur, sicut corpus humanũ, quod licet unum sit, diuersa tamen membra habet, quod maioris eius pulchritudinis causa est. Hanc autem perseueran-
Ro.13. tiam commendauit etiam Beatus Paulus, cum dixit: Induimini Dominum nostrum Iesum Christum. Id est, ita ad Dominum Iesum Christum accedite, & uos illi unite, ut nunquam ab eo discedatis. Proprium
Ps.118. ac peculiare est Hebraicæ linguę ad denotandum perseuerantiam, & durationem alicuius dicere illum ea re, in qua perseuerat, esse indutum, ut in Psalmo dicitur: Fiat ei maledictio, sicut uestimentum quo operitur, id est semper maledictione contegatur, & inferius. Operiantur sicut diploide confusione sua, id est, Nunquam
Isai.21. ab eis confusio & ignominia auertatur. Et ita intelligendum est illud Isaię. Et erit iustitia cingulum lumborum eius, & fides cinctorium renum eius. Hoc est: Omnes uirtutes ita Christo Saluatori mundi adhærebunt, ut ab eo nullo modo disiungantur, & ipse continuo se in studiosis operibus exercebit. Sic cum hic dicit Beatus Apostolus, induimini Dominum nostrum Iesum Christum, uult dicere: Diligite Dominum nostrum Iesum Christum, & ei tam perseueranter seruite & abtemperate, ut nunquam ab eo discedatis. O fœlices illos, qui hac firmitate, & stabi-
Mat.10 litate ei inseruiunt, siquidem ipse ait. Qui perseuerauerit usque in finem, hic

A saluus erit. Itaque adeo excellens est perseuerantia, ut Dominus ipsam uelut in premium aliarum uirtutum elargiatur. Hoc aperte in sacra Regum historia con- 1.Re.12
spicitur, ubi propheta Samuel Hebræis dixit. Si timueritis Dominum, & seruieritis ei, & audieritis uocem eius, & non exasperaueritis os Domini, eritis uos, & rex qui imperat uobis, sequentes Dominum Deũ uestrum. Ecce quomodo sequi Deum perseueranter, hic pro premio aliarum uirtutum promittitur. E contra uero in peccatorum pœnam solet Dominus inconstantiã Thre.1.
permittere. Sic testatur S. Ieremias. Pecca-
B tum, inquit, peccauit Ierusalẽ, propterea instabilis facta est. Peccatum peccare, est corde animo grauissima peccata committere. In libro Sapientiæ sic dicitur. Tamquam momentum stateræ, sic & est Sap.11
ante te orbis terrarum. Vbi aperte omniũ filiorum Adæ inconstantiæ ostenditur, Examen seu lingua stateræ res est subtilis Simile.
sima, quocunque enim grano licet minimum sit, dicitur in unam uel in aliam ipsius stateræ partem Sic altos Adæ quęcũque res, quamuis parua sit, ad se attrahit & adducit. Sed hoc multo aptius perditis
C & corruptis hominibus præ multitudine peccatorum conuenit. Et ideo postquam S. Dauid de iusti perseuerantia egerat, & quod fructum suum dabit in tẽpore suo, & quod foliũ eius non defluet, dixit. Nõ Psalm.1
sic impii non sic, sed tanquam puluis, quẽ proiicit uentus a facie terræ. O appositissimam similitudinem. Quid obsecro in mũdo maioris inconstantię, quã puluis reperiri potest, siquidem unus dũtaxat flatus eum dispergit, & penitus euertit? Pars Simile.
huius inconstantiæ ipsis peccatoribus ex humanis timorib. oritur. Lepus adeo timidum animal esse fertur, ut quãdo cur-
D rit, caput in tergum uertat, quod aliquãdo amissionis uitæ eius causa est: nam hoc detentus, a canib. uenatici obtinetur, & interficitur. Sic quam plurimi ex his, licet aliquoties à dœmone fugere incipiant, & uirtutes insequantur, tamen præ timore incitandi in morbos, paupertatem, aut amissionem honoris, & authoritatis retrocedunt, & in crudelissimos dentes ac horridum Sathanæ os incidunt. Et quamuis diuina sacramenta recipiant, tamen cum statim ad eadem peccata redeant, signum est manifestum eos ipsa exactè non suisse

confessus, nec ea uere reliquisse. In corpo-
Simile. ralibus morbis experimento apparet. Si
enim quis postquam ab ægritudine exi-
uit, iterum in eam incidit, dicere solemus,
eum non perfectam sanitatem fuisse cõse-
quutum nec humorem, unde illa ægritu-
do promanabat, omnino expurgasse. Hęc
autem coniectura adeo uehemens est, ut
lex sit, qua iubetur, quòd si ægrotus alicui
medico certam pecuniæ summam ea con-
ditione dederit, ut ab ægritudine, in qua
est, sanetur, si facile in eadem infirmita-
tẽ incidit postquã sanus factus fuerat, te-
neatur medicus ipsi ægroto denuo medi-
cinam adhibere, quoniam lex præsumit
eum perfecte non fuisse curatum. Ita hic
Lucæ. 9 præsumi potest, & hoc ponit Dominus ꝓ
uno ex reprobationis signis dicẽs. Nemo
mittens manum suam ad aratrum & aspi-
ciens retro, aptus est regno Dei. Quocirca
(fratres mei) ego ad pedes uestros proie-
ctus uos oro, & per sanguinem Iesu Chri-
sti, & per amorem, quo ipsum profudit,
adiuro, ut salutem uestram & remedium
uere atque omni studio curare & adhibe-
re contendatis, & in hac uitam omni per-
seuerantia consumatis, nec sitis sicut hi le-
prosi (de quibus hodierna agit sacri Euã-
gelii lectio) qui ad autorẽ uitę Iesum Chri-
stum fide accesserũt, ab eius liberalissima
manu corporalem salutem atque spiritua-
lem consecuti sunt, sed tanquam ingrati
inconstantes in ipsius diuino amore mi-
nime perstiterunt. Ait igitur sacrum Euan-
gelium. *Cum iret Iesus in Ierusalem, &c.*
Leprosi isti magnam cura quęrendi re-
medium habuerunt, antequam Dominus
castellũ ingrederetur, nã postea nulla eis
esset opportunitas, quoniã ingressus in
illud eis prohibitus erat. Intelligitis hoc
fratres mei? Festinate modo, siquidẽ per
tempus licet, ad misericordiam postulan-
dam. Nã postquã spõsus ĩ cęlestes nuptias
ingressus fuerit & ianuas clauserit, nõ po-
teritis eo ingredi, nec remedium aliquod
inuenire. Ecce nũc uos expectat, & iniquũ
est uos hanc benignitatem ac patientiam
contemnere erit enim hoc ad maiorem
uestram confusionem ac damnationem.
Rom. 2 Sic D. Paulus testatur, dicens: An diuitias
bonitatis, & patientię & longaminitatis
eius contemnis? Ignoras, quoniam beni-
gnitas Dei ad pęnitẽtiam te adducit? Se-
cundum autem duritiam tuam & impœ-

A nitens cor thesaurizas tibi iram in die irę,
& reuelationis iusti iudicii Dei, q reddet
unicuique secundum opera eius. O terribi-
lia uerba. Quod tam lapideum cor est, qđ
illa audiens timore nõ frangatur? Ad quo-
rum intelligentiam oportet uos meminis-
se eius, quod aliquando uobis fortasse cõ- Simile
tigit. Cũ quis uestrum iter facit cũ aliquo
uiro nobili, & magna authoritate prædi-
to, si ob aliquã necessitatem longe ab eo
remansisti, & ille, qui ultra progreditur te
in comitatu expectat, nunquid postquam
intelligis ipsũ te expectare id tibi in causa
est, ut propter expectationem eius intra te
B dicas, siquidem ille me expectat, ego in
hoc diuersorium ad comedendum & lu-
dendum ingredi uolo, aut ex hoc amœno
fonte bibere, & iuxta illum quiescere sub
umbra huius arboris mihi placet? Nequa-
quam profecto, quin potius econtra qui-
libet urbanus homo faceret. Si enim co-
gnoscis eum te expectare in comitatu di-
cis. Non oportet me in aliqua re detineri,
nec in dulcissima fontis aqua, nec in gra-
tissima arboris umbra, &c. quin potius fe-
stinabo, donec illum consequar, inurbani-
tas enim esset, tantũ uirum & tam nobilẽ
qui me expectat ꝑ ꝑ me detineri. Hoc est
C qđ D. Paulus impresentiarum ait. Atten-
de peccator, Deum immensum ac maxi-
mum Dñm te expectare, & inurbanã rem
esse, te ipsum expectare facere, Hispane.
Et mala crianza hazelle esperar. Animad-
uerte quod si ipse te expectat, nõ ideo est,
ut in creaturis per affectionẽ te detineas,
in illis uoluptatem capiẽs, sed ut festines,
dicens. Heu, uniuersalis illi cæli ac terræ
Dominus me expectat, & magna inurba-
nitas ac irreuerentia esset ipsum expecta-
re facere. Si propter necessitatem in aliqđ
diuersoriũ fueris ingressus, & aliqua crea-
D tura usus fuerit, id omni cura & sedulita-
te facito, animaduertens te Deũ expecta-
re & quã celeriter te a necessitatibus expe-
dire cõtende. Sed vę, vę, & milles vę, quia
hæc attente non consideras atque animo
euoluis. Non cogitas quod patiẽtia & lõ-
gaminitas Dei ad pœnitentiam te addu-
cunt? Secundum autem duritiam tuã the-
saurizas tibi iram. Vno die unum commit-
tit peccatum, alio duo, alio quatuor, &c.
Denique singulis horis magis in Dei pe-
ctore iram thesaurizas, & cum minus co-
gitaueris, diuina eius misericordia rũpet,

& ira ipsius, uelut profluuies amnis cum
Simile. extra ripas exit, & molēdina, domos atq.
arbores euellit: sic teipsum perdet, & euer
Simile. tet Auicula quædam nomine Cornix ma
gnum dissidium, & contentionem cum
aquila dicitur habere, nam illā uolantem
persequit, & molestia afficit, nūc in alis,
nunc in cauda, nunc in corpore suo rostel
lo ipsam mordens. Aquila uero, ut est no
bilis, omnes illas molestias pfert, & nobi
li corde dissimulat, ipsa importuna auicu
la maiorem inde ad eam uexandam occa
sionem sumente, quousque aquila defessa
iam illis molestijs, & importunationibus
miseram auiculam ungibus crudeliter
dilacerat. O quam proprie hoc inter Deū
& peccatorem contigit, nam miser ho
mo uidetur quodammodo particulari gu
stu affici, cum diuinam maiestatem suis
sceleribus, & peccatis quantum ex se est,
uexat, & persequitur. Cum autem Deus
sua infinita clemētia cum illo dissimulat,
cumque iterum atque iterum patitur, in
de ipse peccator ad Deum magis offendē
dum occasionem capit: quia si Deus, cum
ipse peccator primum aut secundum sce
lus commisit, terræ iuberet, ut uiuum eum
absorberet, ille abominationes amplius
nō perpetraret, & alii forsan sibi cauerēt,
alienoque saperent periculo. O infœlix ho
mo, attēde q̄ Dominus, si ita dici potest,
desetiscet, idest, *Se cansara*. Tot molestias
& iniurias perferendo, ac te inter ungues
iustitiæ suæ per mortem dilacerabit, a cor
pore animam separans, ipsamque in æter
nas gehennæ flammas arsuram proiiciēs.
Et hoc est, quod ait D. Paulus. Secundū
duritiam tuum thesaurizas tibi iram, &c.
Quapropter siquidem nunc tibi uacat, oc
casionem arripe, antequā illam amittas.
Occurrerunt ei decem uiri leprosi, qui steterūt
a longe, & eleuauerunt uocem, dicens: Iesu
præceptor miserere nostri. O precationem
mirabilem, quam Spiritus sāctus, cōfecit,
& per ora horum hominū protulit. Quid
obsecro breuis hac oratione, fratres, quid
sapientius quis sacratius, quid utilius dici
potuit? Vtinam diu noctuque non dico
cēties, sed millies hanc efficacem oratio
nem corde, & ore proferamus; Iesu præce
ptor miserere nostri. In hoc sacratissimo
nomine Iesus, nomina illa cuncta, quæ
Isaia.9. Isaias de Messia recenset, mirabiliter con
tinentur, scilicet Admirabilis Deus, for-

A ti pater futuri secu'i, princeps pacis. Quā
pulchre disserit. B. Thomas. At minime B.Th.3
contenti remanserunt illius nominis, Ie- p.q.37.
sus, prolatione, sed addiderūt. Præceptor, artic.2.
diuinitatem eius profitentes, qui præcipe
re possit lepræ ut facessat, & salus ut statim
adueniat. Et tanquam Deo ei dicunt, Mi-
serere nostri, & ea miseratio Domini fuit,
ut uix illa uerba finierint, cum salutem il
lis impartitus fuerit, ut appareat fidelem Isai.65.
esse, qui per Isaiam prophetam dicit. Erit
que antequam clament ad me ego exau-
diam, adhuc illis loquentibus ego audiā.
Hęc tanta fœlicitas omnibus piis homi-
B nibus promissa est, qua non uideo quid
optabilius illis in uita possit accidere.
Quod si illum tam facilem, tamque exo-
rabilem, cū in hoc mundo inter homines
uersaretur, experti sunt, non alium planè
existimare debemus, cum in cælum est as
sumptus. Locum enim tantum, non ani-
mum, nō affectum, non miserendi officiū
mutauit, cum in cælum ascendit. Hinc B.
Paulus ad Hebræos scribens dixit, Iesus Heb.13
Christus heri & hodie ipse, & in secula.
Hoc est. Eadē in illo mens, eadem pietas,
eadem nostri cura, & prouidentia, quæ in
C illo fuit, semper erit. Quid enim mutare Ps.102
illum poterit, de quo scriptū est per Psal-
mographum. Tu autem Domine idem ip
se es, & anni tui non deficient? Si ergo idę
ipse est in cælo, qui in terris extitit, cur nō
semper eadē pietatis & misericordiæ ope
ra ab eodem fonte dimanabunt? His er-
go, fratres, diuinę ueritatis, & promissio-
nis testimoniis suffulti, adeamus cum fi-
ducia ad thronum gratiæ eius, (ut nos B.
Paulus admonet) ut misericordiam inue Heb.4.
niamus in auxilio opportuno. Et ut ad
hoc animum acciperemus, sacra scriptu-
ra toties de diuina misericordia agit, &
D peculiariter in Ecclesiastico, ubi dicitur.
Pius & misericors est Deus, & remittet in
die tribulationis peccata, & protector est
omnibus exquirentibus se in ueritate. Vbi Eccl.2
alii transtulerunt; Et remittit in die tribu-
lationis peccata, & sic est etiam in con-
textu Græco. Vbi insinuatur, quòd nun
quam Deus lassatur nec lassabitur, reme-
dium adhibendi peccatoribus, si ipsi ad
eum se conuertere uolūt. Et ideo dicitur;
Remittit, & Remittet. Et propheta Oseas Osee.14
ait. Eius qui in te est miserebėris populi.
Et Hebraicè pro his uerbis habetur; Eò
quòd

quod in te sit miseratio pupillo, & ita etiã transtulerunt septuaginta interpretes. Et est sensus, quod Deus tantæ sit misericordiæ, ut per eum seruentur etiam infirmissimi In hoc etiam res quædam cõsideratione digna est, uidelicet, in diuinis literis solere sæpenumero duplicari nomen, quod de misericordia Dei loquitur, ut apud S. David dicitur: Misericors & miserator Dominus, & apud S. Isaiam, Miserans, miserabitur tui. Huius autem rei mysterium est, quod Hebraica lingua superlatiuis caret, & ut illa formet, nomen duplicat. Itaque, Miserator, & misericors, idem est quod multum misericors. Et miserans miserabitur tui, idem est quod misericordia ingentissima efficiet te Dominus. Quis ergo hęc audiens ad hunc piissimum Dominum confidenter in suis necessitatibus misericordiam postulando non accedet? Ita S. David faciebat, qui ait Et ueniat super me misericordia tua Domine, secundum eloquium tuum uiuifica me. Vbi alia translatio habet. Et ueniet super me misericordia tua Domine, & sic est in Paraphrasi Chaldaica. In quo significatur fiducia qua hic sanctus rex Domino preces fundebat, siquidem petens, ut super se diuina misericordia ueniret, adeo certus erat illam esse uenturam, ut dicat. Et ueniet super me misericordia tua Domine. Velim etiã fratres, ut notetis in præsentiarum, quid est quod petitis cum a Domino misericordiã postulatis. Non ab eo mutuum petitis aut commodatum, sed aliud altius ab eo postulatis. Quãdo ei dicitis, Miserere nostri, perinde est ac si diceretis. Domino obsecramus te, ut leges, quas contra peccatores, qui mandata tua transgrediuntur, sanxisti, frangere digneris. Magna profecto audacia pręditus ille esse diceretur, qui ad Regem se conferret, & ab eo hoc munus & beneficia postularet, ut uidelicet, leges, & statuta sui regni erga ipsum irrita faceret, mereretur profecto iste, ut magna confusione sua reprehensus, grauiter puniretur B. Paulus ad Ephesios scribens, inquit, Deum legẽ posuisse quod omnis fornicator, aut immũdus e auarus, quod, aut idolorum seruitus, non habet hęreditatem in regno Christi Et ad Romanos etiam scribens, postquam catalogum quodam multorum, & horribilium peccatorum fecit, adiunxit statim. Qui talia agũt, digni sũt

Psal. 85 & 101. Isai 30. Ps. 118. Simile. Ephe. 5. Rom. 1.

A morte, scilicet, æterna & temporale. Cum ergo tu, ò peccator, aliquod horum scelerum commisisti, & a Deo misericordiam postulas, profecto in eo exigis, ut erga te legem illam, quam aduersus eũ, qui tale peccatum commisit, condidit, confringat, ipse autem adeo misericors est, ut uelit te ab eo id postulare, quod, si ut oportet postulas, sine dubio tibi concedet, at nõ pro te, sed per unigeniti filii sui meritis. In Exodo legitur, quod cum S. Moyses ex monte Sinai portans legis tabulas descendisset, cũ appropinquaret ad castra, uidit populi abominationem, & idololatriam, iratusque ualde proiecit de manu tabulas, & eas ad B radices montis confregit. Si quidam inquisitor per diploma Regium, quod habebat de oĩbus alicuius prouinciæ delinquentibus cognoscẽs, & quoniam aliquos regis proditores inuenit, ita commotus diploma ipsum rumperet, nonne reprehẽsione & supplicio dignus esset, eo quod signũ ac diploma regis ita parui fecit? At cum sanctus Moyses hoc fecisset, ob id a Dño minime reprehensus fuisse legitur. O ineffabile mysterium & admirabile sacramentum. Non fecit reprehensus sanctus Moyses, quoniam diuina ordinatione tabulas C illas ad radicem montis confregit, ut significaretur omnia peccata tam mortalia, quam uenialia, quæ a principio mundi usque ad fidem eius fuerunt & erunt condonata, ideo fuisse condonata, quoniam diuinæ leges ad radices montis confractæ fuerunt. O Christe uitæ reparator, amor dulcissime animarum nostrarum, tu mõs ille, es de quo Regius propheta ait. Mons Dei, mons pinguis, mons coagulatus, mõs in quo beneplacitum est Deo habitare in eo. Huius montis altitudo est diuinitas, radices uero seu infima ipsius montis pars D est humanitas, & hic diuinæ leges confractæ fuerunt, quoniam ipse Dominus Iesus Christus in Cruce patiens meruit efficaciter ueniam peccatorum omnium, quę condonandi sunt, & quod diuinæ leges cum peccatoribus, quæ scelera commiserunt, frangerentur.

Quos ut uidit, dixit. Ite, ostendite uos sacerdotibus Eos nimirum iisdem clementię suæ oculis, quibus populum suum ingemiscentem in Aegypto contemplatus est, ubi, (ut ait sacer textus) uidens afflictionem populi, descendit, ut liberaret

Exo. 32 Simile. Exod. 3 Psal. 67

careteum Vnde scitè S David orabat, cũ
Psal. 24 quo & nos orare debemus. Respice in me & miserere mei, quia unicus & pauper sum ego. Et in sancto Isaia scriptum
Isa. 64. est: Ecce, respice, populus tuus omnes nos. O quantum nos ite preces fundere oportet, potissimum his temporibus, quando undique Saraceni, hæretici, & homines
Psal. 79 procaces nos premunt, & sanctam Romanam Ecclesiam prorsus euellere contendunt. Nos igitur cum Sancto Dauid dicamus: Respice Domine uineam istam, quam plantauit dextera tua, & perfice eam, quam exterminauit aper de sylua, (id est spurcissimus Mahometus) & singularis ferus depastus est eam (id est superbus B Lutherus)

Et factum est, dum irent, mundati sunt. Non eis Dominus dixit, Vbi primum eos uidit, Sani estote. Propter quod ipsi tã quã homines dicere possent, quando iussi sunt
4. Re. 5. ab eo, ut irent, & ostenderent se sacerdotibus: Nos in conspectu suo minimè sanat, qualiter in absentia sanabit? Nec indignati sunt, sicut Naaman, ille princeps militiæ regis Syriç leprosus, qui eo quod Eliseus ei per famulum dixit, Vade & lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua, iratus recedebat, dicens. Putabam quod egrederetur ad me, & stãs inuocaret nomen Domini Dei sui, & tangeret manu sua locum lepræ, & curaret me. Nihil horum isti dixerunt, sed magna animi promptitudine ei obedierunt.

Et factum est dum irent, mundati sunt. O insignis obedientiæ uis, statim ut Christo
D. Basi. ho. 12. in Prouerbia. iuberi paruerunt, uirtutem obedientiç experti sunt. Hinc D. Basilius merito ait. Pręclara est obedientiæ merces. Obediamus igitur, bono patri, certaminum pręmia nobis ea spiritus oraculis proponenti, qui instar uenatorum in locis inuiis, quasi catuli cuiusdam uenatici indicio, cursus nostri
D Basil. ĩ monasticis cõstitut. experimentum uult capere. Et iterum, Animaduertite, inquit, quid in Euangelio Dominus, dicat cum de obedientia seruis suis adhibenda legem sanciret. Qui uos au-
Luc 19 dit, me audit, & qui uos spernit, me spernit. Quod de Apostolis dixit, intelligendum est in communi sanxisse in posteros, qui aliorum futuri erãt moderatores. Hęc
B. Th 2 2. q. 186 artic. 5. ille. Huius sancti doctoris sententiam B. Thomas confirmat.

Vnus autem ex illis ut uidit, quia mundatus est, regressus est cum magna uoce magnificans Deum, & cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens, & hic erat Samaritanus. A

Sed quæro, quis hunc Samaritanum cum Iudæis coniunxit? Nam apud D. Ioannẽ dicitur. Non contuntur Iudæi cũ Samaritanis: illos enim uelut excommunicatos reputabant. Ad hoc respondetur, inter ea quæ magis dispersos congregant, & concordes efficiunt, esse laborem, paupertatem, atque ægritudinem. Et contra uero unum ex his, quibus humana corda magis separantur, est corporalis prosperitas & diuitiarum affluentia. Quamobrem licet huius mundi bona aliud præter hoc malum non haberent, uidelicet, homines mutuo ab aliis separari, patrem a filio, diuitem consanguineum a paupere, hoc solum sufficeret ut illa merito odiremus, & parui faceremus. Et quamuis labores aliud etiam bonum præter hoc non haberent, uidelicet, concordiam facere & confraternitatem quandam in hominibus gignere, satis esset ut illos diligeremus. De Patriarcha Abraham & consanguineo eius Loth in sacra pagina sic legitur. Nec poterat eos capere terra, ut habitarent simul, erat quippe substantia eorum multa, & nequibant habitare communiter: unde facta est rixa inter pastores gregum Abraham & Loth Antequam plurimas diuitias possedissent, ambo simul incedebant, ambo de terra sua egressi sunt, & regionẽ Palestinæ peragrarunt, & seipsos simul adinuicem consolabantur. Cum uero diuites & opulenti facti sunt, nequibant habitare communiter. Diuisusque est Loth, & factus est incola in regione Sodomorum: & quoniam a sancto Abraham se disiunxit, ei quamplurimi casus & infortunia euenerunt. Etenim non post multum temporis à quibusdam barbaris captus est, postea uero facultates eius in Sodoma incensæ fuerunt deniquepost hæc mala inebriatus est, & stuprum duabus filiis suis turpissime intulit. Heu quot mala hominibus euenire solent, eo quod a bonorum societate segregantur. Maledictę diuitiæ, quæ tot malorum causa sunt & occasio. Illæ non solum hominem ab alio separãt, & efficiunt, ut filius cum patre, & frater cum fratre, litigent, sed ipsum hominem a Deo auertunt, Atque ita Salomon in Prouer-

Ioan. 4.
Gen. 13

Pro. 30 Prouerbiis dicebat. Diuitias ne dederis mihi, ne forte satiatus alliciar ad negandum, & dicam. Quis est Dominus? De
Actuū 4 primis fidelibus in principio nascentis Ecclesiæ legitur. Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Attendite, quomodo de illis, qui aliquid proprium non habuisse dicuntur, etiam dicitur, quod erat ipsis cor unum, & anima una. Alterum ex altero sequitur. Diligamus ergo fratres paupertatem & labores, siquidem in cordibus humanis pacem & concordiam gignunt. Satis profecto huius Samaritani gratitudo manifeste apparet siquidem
Tob. 12 commouebatur magna uoce magnificare Deum. In sacra scriptura legitur quod cum Tobias & filius eius intellexissent, angelum Raphael esse illum, qui ex parte Dei tot in ipsos beneficia contulerat, prostrati per horas tres in faciem, benedixerunt Deum, & exurgentes narrauerunt omnia mirabilia eius, in quo gratitudinē suam ostendebant. Hinc modum laudandi Deum uocibus, & canticis cœlestis magister Iesus Christus nos docuit. Qui postquam sacros discipulos in sacerdotes consecrauit, & admirabile Eucharistiæ sacramentum instituit, suam sanctissimam uocem simul cum ipsis extulit, & laudes æterno patri in quantum homo decantauit pro illis ingētibus beneficiis, quæ ibi uniuerso mundo impedit. At-
Mat. 26 que ita D Mattheus inquit. Hymno di-
D. Aug. cto exierunt in montem Oliueti. D. Au-
sup. Psa. gustinus ait hymnum esse uerbum Græ-
72. cum & significare laudem Deo redditam cum cantu. Itaque ut hymnus sit, tria de-
B. Isido. bet habere. Primum quod sit laus, dein
li. 6. Ety de, Dei, tertio cum cātu Idem ait B. Isido
mol. ca. rus. Hoc sancto exercitio usus est D. Pau-
34. lus cum socio suo Sylla, qui (ut in Acti-
Act. 16. bus Apostolorum legitur) postquam eis Gentiles multas plagis imposuerunt, ipsosque miserunt in carcerem. media nocte adorantes, laudabant Deum, & audiebant eos, qui in custodia erant. Illæ autem laudes Domino ita acceptæ fuerunt, quod subito terremotus factus est magnus, ita ut mouerentur fundamenta carceris Et statim aperta sunt oīa ostia, & uniuersorū uincula soluta. Et idē Apostolus ad Corinthios scribens, ait. Si quis in mæ 1. Co. 14.
rore est, psallat. O infœlices ingratos, qui nihil horum faciunt, quamuis à Domino plurima beneficia accipiant, de quibus B. D Aug.
Augustinus ait, Væ tacentibus de te Do in med.
mine, quoniam ipsis loquaces muti sunt, cum non tuas laudes dicunt. Tales nouem leprosi extiterunt, qui quāuis à Domino sanitatem acceperunt, ad ipsum non redière, ut ei pro tanto beneficio gratias Nicol.
agerēt. Nicolaus Lyranus, inquit sacerdo Lyran.
tes eis persuasisse ut crederent, ipsos uirtutes legaliū cæremoniarum & non uirtute Christi fuisse sanatos. Deus nos a tam pessimis sacerdotibus eripiat, qui cum deberent homines uirtutem docere eos corrumpunt & peruertunt. Misit Dominus leprosos ad ipsos ut honore eos afficeret, & illi conuerterentur, uidentes non solum unum, sed decem in instanti mirabili potentia edita miracula: ipsi autem magis cæci & duriores remanserunt, ad instar fontis, qui quanto maiori calore circundatur, tanto frigidor est, & sicut piscis, qui quo magis in aqua salsa alitur eo ma Simile.
gis insulsus est. Multo melius hoc de sacerdotibus Legis gratiæ dici poterit, siquidem maiora beneficia a Deo acceperunt, si ipsi, quales esse debent, non sunt.
De illis per sanctum Ieremiam Dominus Iere. 12
conqueritur inquiens. Nunquid auis discolor hereditas mea mihi? Auis duos colores habens est ille sacerdos, qui cum in altari coram Deo, est sanctus apparet, cū uero coram hominibus, cum illis se conformat: nam cum lusoribus lusor est, cum meretricibus uoluptuarius, sicut animal quoddam dictum Chamæleon, quod illa Simile.
rum rerum, quibus se adiungit, colorē refert. O patres euangelici sacerdotes, ut quid uos ipsos non confunditis, & pudorem non contrahitis, qui cum tot beneficiis diuinis condecorati sitis hoc malum in uobis sentitis, & nix secularis perditus peccator est, cui uos in suis deprauatis moribus non conformetis, ipsumque imitari contendatis? Per infinitam ergo maiestatem illius magni Dei, a quo sic honore affecti estis, uos adiuro, ut uobis ipsis atque illis, qui uestris deprauatis exemplis corrumptis, compatiamini, & sanctissimum ministerium uestrum, ea qua oportet animi puritate, in posterum exerceatis. Satis digni erat leprosi illi a quibus domi-

A Dominus propter eorum ingratitudinẽ salutem quam dederat, auferret, eosq; iterum lepra inficeret, sed noluit, ut nos doceret, ne uindictam sumere de inimicis curaremus. Sicut aliqui qui uidentes non sibi pro collatis beneficiis gratias reddi, ipsa omnia destruere uolebant.

Cant. 5. Discamus igitur ab hoc superno Magistro, & id quod sponsa in canticis ait, attẽdamus. Crura eius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ sunt super bases aureas. Acsi dicat, pedes eius non esse faciles ad motũ, sed grauissimos ubi patientia eius denotatur. Et quod crura eius, id est, à genibus B usque ad pedes sint sicut columnæ, quæ fundatę sunt super bases aureas, significat, quod patientia Dei & eius erga scelera nostra tolerantia oĩa in diuino eius amore fundantur. Per hunc ergo amorem nos etiam commoueri debemus, ne malum pro malo reddamus.

Respondens autem Iesus dixit. Nonne decẽ mundati sunt, & noue ubi sunt. Non est inuentus qui rediret & daret laudẽ Deo, nisi
1. Re. 6. *hic alienigena.* O quam damnata hic remanet Christiani hominis ingratitudo per C huius infidelis ingratitudinẽ. Voluit Dominus tempore Heli vt arca testamenti veteris in bellum duceretur, & à Philistęis caperetur, & eam in templa sua asportarent, vt videretur reuerentia, quam ipsi ei adhibebant, & ut nequitia sacerdotum Hebræorum magis confunderetur, qui in domo Dei coram ipsa arca comedebant, & bibebant, furabãtur, & fœminas in turpitudinem prouocabant. Nunc etiam grandis confusio est Christianis, contemplari feruorem ac deuotionem, qua gentes Indicæ sanctissimam fidem Iesu Christi accipiunt. Animaduertere etiam hic licet eximiam Domini largitatem & benefi D centiam, qui pro impenso oblatissimæ salutis beneficio solam gratiarum actionem à leprosis exigebat. Nec minor in nos, sed multo maior eadem domini benignitas est, qui cũ tam eximia quotidie nobis conferat beneficia, adeo exiguum a nobis requirat obsequium, nempe gratum animũ & beneficii memorem. Pax Christi exultet in cordibus uestris, in qua uocati estis, & grati estote, inquit Beatus Paulus, Id est
Colos. 3 ipsa pax, quæ est donorum Christi abundantia, moueat & illuminet corda uestra, vt grati sitis. Vult sane dominus, qa pater benignissimus est, nos debitum gratitudi A nis adimplere, ut nacta occasione maiora atq. longe potiora nobis dona ipse impendat; qui n. donis acceptis bene utitur, meretur copiosiora accipere. Econtra uero (vt ait B. Bernardus) ingratitudo inimica est B. Bern. animæ, exinanitio meritorum, ventus v- su. Cãti. rens siccans fontem pietatis. Ecce quam sit graue facinus ingratitudo, quippe quæ licet non semper mortale peccatum est, nisi interior adsit contemptus, (vt egregie B. Thomas docet) tamen non dubito, hos B. Th. 2. 2, q. 100. homines mortaliter deliquisse, contra quos saluator noster tam acriter querimoniam facit. Pudet me, fratres, tot verba in B commendatione gratitudinis tantorum beneficiorum, qualia accepistis, consumere, si quidem etiam in brutis hæc reperitur. Narrat etenim Aelianus, quod cum mercator quidam in nundinas, quæ in urbe Theonte apud Gręcos fiebant, se conferret, quidam eius famulus, qui numos portabat, casu propter necessitatem quandam à via declinauit: rediens autem inter oblitus est marsupium numis plenum. Ca C nis vero, qui ipsum comitabatur, videns marsupium remanere, remansit & ipse illud seruans. At cum postea mercator & famulus eius marsupium cum numis amisisse sensissent, illud rursus quęrere contenderunt, & cum peruenissent ad locum vbi id remanserat, inuenerunt ibi mortuum canem, qui potius fame ibi mori uoluit, quam marsupium heri sui deserere. Quid vobis de hac fidelitate videtur, quam summus ille naturę author in creatura irrationali ad nostram confusionem posuit. Si ergo tot tantisque beneficiis, quæ à diuina manu accepimus, grati non extiterimus, Ne, obsecro fratres permittamus, vt bestię nos in hoc antecellant, laude D mus & glorificemus hunc summum benefactorem, quoniam nos ipsos hac uia disponentes merebimur dona maiora accipere & nimiam gratiam, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Marię filius. Amen.

*

DOMI-

A

DOMINICA XIV. post Pentecosten.

Concio Prima.

Nemo potest duobus Dominis seruire Matthæi 7.

Tertul. B li. 1 Her mo. hęr. fol. 539. TErtullianus in libro, quem aduersus Hermogenem hęreticum edidit, perpendit, quomodo in sacra scriptura Deus antequam hominem creasset Dominus appellari minime reperitur, itaque quoties de eo fit mentio, Deus tantummodo nuncupatur, ut in sacri libri Genesis principio uidere est. Vbi sic dicitur. In principio creauit Deus cœlum & terram, & paulo inferius. Dixitque Deus. Fiat lux, & uidit Deus lucem, quod esset bona, & postea dixit, quoque Deus. Fiat firmamentum, ac denique ibi sæpenumero Deus solum. Post quam uero hominem creauit, incipit Dominus appellari, ut ex eodem libro patet, cum dicitur. Formauit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ & inferius. Plantauerat autem Dominus Deus paradisum uoluptatis, produxitque dominus Deus de humo terræ omne lignum. Tandem ut ex illo capite atque ex cæteris apparet passim dominus Deus nuncupatur. Huius rei mysterium est, quod Deus non appellatur dominus, antequam homo fuisset creatus, ad significandum diuinam maiestatem & potestatem magnifacere istarum rerum inferiorum, uocari dominum nisi solius hominis est. Etenim principatus politicus apud homines rationis participes duntaxat reperitur, & quamuis ipse Dominus cœli, & terrę sit, in hoc peculiariter hominem uoluit honore condecorare, cum se dominum nos appellat, nisi postquam ille creatus est.

Gene. 1.

C

Gene. x.

D

Est etiam aduertenda Diui Hieronymi adnotatio, uidelicet. Quotiescunq; in diuinis literis ponuntur duo nomina Dei, alterum significare essentiam eius, alterum uero dominium, vt cum dicitur dominus, Deus, Deus ab hoc nomine, Iehoua, quod significat essentiam eius, transfertur Dominus uero ab hoc nomine Adonai Heloim quod Dei dominium significat. Vbi insinuatur, quod nihil, ultra esse Dei essentiæ infinitæ, ei magis conuenit, quam esse dominum. Atque ita Diuus Thomas inquit, eum non posse dominium, ius, & actionem, quam super homines habet, relinquere. Hinc infertur, quantam ille committat iniustitiam, qui cor suum & cogitationes, desideria atq; opera a beneplacito & obedientia Dei alienat. Si cum tu arborem in horto tuo plantasses, circunfoderes, atque irrigares, ipsa arbor, si manus haberet, inimicum tuum eo ingredientem inuitaret, atque ei omnem fructum tribuens diceret, Accipe, accipe, non ne obsecro diceres. O perfida, ego te plantaui & in te tempus consumens & laborans desudaui, & tu fructum inimico meo erogare & tribuere non erubescis? Magna certe proditio & iniustitia ista est. O homo, qui plantatus, creatus, cultus, & irrigatus es a Dei potentissima manu, attende magnam esse proditionem & iniustitiam, te fructum tuarum cogitationũ, operum, ac desideriorum in Sathanæ inimici eius seruitium impendere. Omnis tuo legitimo Domino, uidelicet Deo offer, ei tuis omnibus rebus inserui, siquidẽ ei omnia debes, animaduerte quod in sacro hodierno Euangelio dicit. *Nemo potest duobu dominis seruire, aut enim unum odio habebit*, qui est dęmon *& alterum diliget*, qui est Deus, *aut unum sustinebit*, id est diabolum *& alterum contemnet*, scilicet, Deum.

A

D. Th. 2. q. 10.

Simile.

B

C

Ex hac contrapositione, qua hic dominus utitur B. Augustinus infert, hos duos dominos, de quibus hic agitur, esse Deũ & diabolum, & ideo postquam dixerat Saluator noster. *aut enim unum odio habebit, & alterum diliget* non adiecit. aut unũ diliget, & alterũ odio habebit, sed dixit. Aut unum sustinebit, id est diabolum. Nõ ait (inquit B. Augustinus) diligit, quia nemo diabolum diligit, sed sua cupiditate implicatus ei subditur, & alterum contemnet, scilicet, Deum, non dicit, odio habebit, quia nullius cõscientia Deũ odio habuit. Si autẽ obijcitis. Quare ergo S. Dauid inquit, Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper? Ad hoc respondetur, dæmones Deum odio habere non secũdum quod Deus est, sed secundum quod punitor eorum est. Vocat autem hic summa

D

Veri-

A Veritas diabolum dominum, quia (ut S.
Iob 41. Iob testatur) Ipse est rex super omnes filios superbiæ, nam peccatores sua deprauata uoluntate serui eius efficiuntur, eique tanquam regi famulantur. Quibus
Rom. 6. Beatus Paulus inquit; Nescitis, quoniam cui exhibetis vos seruos ad obediendum, serui estis eius, cui obeditis? Quoniam cùm quis se diabolo tradere incipit, statim sese omninò ei tradit: charitas enim non amittitur per partes, sed tota simul: atque illa amissa, remanet miser homo totus Sathanæ seruitio dedicatus. Quo circa siquidem quilibet horum domino-
B rum tam disparium totum hominem sibi postulat, vultque vt totus seruituti ipsius tradatur, attende cui te tradere, iustum est, an Deo uel diabolo. Animaduerte, quod (vt ait Beatus Gregorius) Seruire
Luc. 11 Deo regnare est. Atque vbi D. Lucas ait, Dominum dixisse, Multi prophetæ & reges voluerunt videre, quæ vos videtis, Bea
Mat. 13. tus Matthæus hanc eandem historiam referens inquit: Multi prophetæ & iusti cupierunt videre quæ uos videtis. Itaq; quos ille Euangelista Reges appellat, hic iustos nominat.

Huius rei duæ solent assignari ratio-
C nes, altera est, reges iustos vocari ad docendum nullum regem debere esse, qui iustus non sit, ita vt si aliquis regē dixerit, iustus intelligatur. Si hoc ita esset, munera ac beneficia seu dona non per passionem, sed pro cuiusque meritis referrentur. In
Gen. 27 sacra scriptura legitur Patriarcham Isaac, quoniam cæcus erat, benedictionem, & primogenituram filio suo Iacob, qui dopmi erat, absq; labore tribuisse, qui si opti-
Simile. mum cibum ipsi parenti suo Isaac dedit, illum ex gregibus eius deprompsit, filio autem Esau, qui in agro frigori & calori expositus, venationem eidem patri pro-
D curans incedebat, ipse patriarcha Isaac nullam benedictionem esse dicebat. Sic quam plurimi reges ac principes, & magnates huius mundi sunt, qui primogenituras, fauores, benedictiones, munera, ac beneficia ijs, qui à latere sunt, & qui in curia resident, absque labore, & fatigatione aliqua conferunt. Qui, si aliquem bonum cibum regibus ac dominis suis offerunt, illum ex eorū diuitijs, sicut Iacob Isaac, depromunt, & nihilominus in illos munera, commendata, atq; alia beneficia conferuntur. Ad miseros autem A duces, milites, ac cæteram gentem bellicam, qui cum periculo vitæ arcum, & hastam & alia tormenta bellica humeris portantes, & ipsi regi plurima regna uenantes, & dominium atque imperium ipsius conseruantes in bello continuo versantur nulla est benedictio, nullum munus, nullum beneficium, nec etiam vnum bonum aut saltem gratiosum uerbum, Profecto qui hoc agunt, dici non potest, quod cum reges sint, iusti valeant appellari.

Altera ratio, ob quam illos, quos alter Euangelista reges appellat, alter iustos nuncupat est, atquoniam iusti vere & realiter reges sunt, qui suos appetitus, affe- B ctiones, ac desideria per rationis ac diuinæ uoluntatis regulam sciunt optimè gubernare. Atque D. Ioannes in Apocalypsi ait, se illos uiginti quatuor uenerandos se- Apoc. 4. nes mittentes coronas suas ante thronū Dei uidisse. Si ergo iusti coronas habent, bene sequitur, illos esse reges. Quapropter si seruire Deo regnare est, & seruire Sathanæ est esse seruum in misera seruitute, quare non intelliges, quantum te oporteat huius maledicti domini seruitutem uitare, & teipsum totum summi atque optimi Dei seruitio tradere. Vult dæmon, vt omnes qui ei inseruiunt, om- C nibus ēt vitijs inseruiant. Atque D. Augustinus, ait, Peccator seruus est tot domi- D. Aug. norum, quot vitiorum. Hoc optimè intellexit magnus ille philosophus Diogenes. Idcirco cum Alexander se totius mundi dominū appellaret, ipse ei sic ait: Nequaquam es dominus, sed seruorum meorum seruus, vitia enim sunt domini tui, & serui mei in te dominantur, & ego ea suppeditaui. Hoc ēt obtinuerunt gentes quædam dicta Brachinanæ, quę eidē Alexādro multas vrbes expugnanti, & plurimas nationes in potestatem & imperium suum redigenti, in hūc modū scripserunt. Inimicos D externos euertere conaris, ut internos sustentes. Quid tibi prodest totius vniuersi dominum fieri, si tam infimæ, & abiectæ rei, qualia sunt peccata, seruus es. Sententia profectò notabilis, & digna, q̄ æternæ memoriæ mā detur, qua illi Ethnici significarunt, in Alexandro propter victorias, quas de inimicis reportabat, superbiā, uanitatem, ambitionem, atque alia uitia augeri. Et isti domini sunt nimis graues, q̄m

con-

A contraria imperant. Superbia enim vult, vt homo maximos sumptus faciat, perpetuam sui memoriam relinquat, & magna pompa atq; apparatu incedat. Auaritia vult, vt homo nec vnum obolum consumat, & mille afflictiones ne numos expendat, patiatur. Gula hominem ad opiparos cibos prouocat, pigritia ad otium inuitat & sic homo nec bucellam quidē ad manducandum habebit. O infœlices peccatores in quibus afflictionibus, & laboribus vos summergere vultis, tam diuersis ac disparibus dominis, tamque contraria iubentibus seruire uolentes. Merito vobis dicere possumus id quod Propheta Ie-
B Iere. 16. remias Hebræis dixit; Seruietis Dijs alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem. Et D. Paulus loquens de peccatis, è quibus Christus Redemptor noster
Ephe. 2. nos eripuit, inquit: Et nos omnes aliquando conuersati sumus in desiderijs carnis nostræ, facientes voluntatem carnis. Vbi alia translatio habet, Facientes voluntates carnis, & sic est in contextu Græco, & sic etiam legit B. Hieronymus. In quo ostenditur, quod seruire carni, est etiam pluribus dominis seruire, siquidem tot voluntates habent, hoc est tot tamque diuersos appetitus, & adimplendum tam difficiles.
C Isa. 5. Hoc insinuauit S. Isaias, dicens: Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis uanitatis, id est, væ vobis, qui eò impudentiæ, & petulantiæ erga Deum, & homines deuenistis, ut cum vitia à vobis fugiāt, quoniam Deus, qui lux est, tenebras ipsas fugere facit, vos ea per vim quodammodo funiculis vanitatum vestrarum attrahere ausi sitis. Videbitis hominem, qui quotidiano labore victum sibi quærit, tam preciosis Vestibus indutum, ut princeps esse videatur, quin etiam & illis non contentus, alios pretiosiores in arca seruatos retinet: Si autem inquiratur, qualiter illas
D habet, inuenietis eum illas mille fallacijs, fraudibus & mendacijs comparasse. Ecce igitur qualiter illæ vestes sunt vanitatis funiculi, quibus licet à te peccata fugiant, tu ea ipsa per uim attrahis. Videbitis nobilem equitem, qui splendide quotidie tribus & quatuor cibis epulatur, & iuxta possibilitatem, ac redditus suos vnum duntaxat poterat manducare. Si autem ei aliquis dicat, Domine, quorsum tot tantosq; sumptus in cibis fieri permittis? Respondebit ipse: Ita in more positum est, quod A
si ego ita non fecero, famuli mei uilem & infamem me esse reputabunt, alias iste, ut hanc uanitatem sustentet famulis ipsis, sarcinatori, mercatori, atque alijs quamplurimis debitor est. O vanitatum funiculum detestandum ad attrahendum miseræ animæ quamplurima peccata. Idem contingit alijs, qui in alijs scelerum generib. immerguntur, quę omnia funiculi sunt vanitatum, quibus per vim grauissima alia peccata attrahuntur. Ideo merito S. Propheta inquit: Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. O fratres charissimi vtinam recte intelligeretis, quam B
improbus hospes peccatum est, non solū illud per uim in domū vestram minime adduceretis, verū ab illo longissimè abesse cuperetis. In hoc verbo, Trahitis, ostenditur labor & difficultas qua homines peccata committunt, quoniā, trahere, significat per uim ad se trahere: id autem, quod per uim trahitur, labore certe ac molestia trahi solet. Nos verò adeo imprudentes sumus, vt id quod maiorem nobis laborem & incommodum affert maiori studio diligamus, id autem qđ facilius, suauius atq; vtilius est, abhorrere solcamus. Gen. 29
Patriarcha Iacob socero suo Laban pro C
Rachele pulcherrima septem annis seruiuit, quibus finitis ei data est Lia absque eo quod pro illa seruierit, & postea per aliorum septem annorum spatium ad obtinendam desideratissimam suam Rachelem seruiuit. Tādem Lia, quæ ei gratis data est, fructum ipsi benedictionis afferebat, & cū eo maximam consolationē, Rachel vero quæ ei tot annis seruitutis stetit non fructum, sed labores & molestias afferebat quoniam sterilis erat. O miseriam humanam. Ecce qualiter homines non intelligimus id quod charius & laboriosius est, inutilius esse, quod vero facilius, utilius. Heu, heu, nō solum septem annis aut D
quatuordecim, sed per totū vitæ spatium mundo ac diabolo inseruimus, ut nobis honores, diuitias, ac uoluptates conferāt, & tandem afflictionem & amaritudinem in hac uita, postea uero æternam confusionem & supplicia nobis præbent, uirtutes autem, quas gratis, & tam facile sicut Iacob Liam obtinuit, possemus cōsequi, & nobis fructum & gaudium afferrent, capere minime uolumus. Iam

fratres

fratres uidistis, quam sceleratus & quam grauis dominus Sathanas sit, & quam difficilia suis imperat: Deus autem è contra dominus est infinitæ bonitatis, & qui suis facillima imperat. Et ita ait: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam uos. Tollite iugum meum super uos, & inuenietis requiem animabus uestris, iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. O Christe uniuersalis cœli ac terræ domine, benedicta sit lingua tua, benedictum os qui tam sancta & gloriosa uerba locutus es, quibus fragilitatem nostram, ut te sequamur, roboras. Et quoniam maxime conducit, ut prædicatores facilitatem diuinæ legis ostendant, ne infirmi atque imperfecti terreamur, quin potius animum concipiant, & ad diuinam eius obseruantiam inciten tur, notandum est diuina præcepta merito indulgentiam, Y *desmandamientos*, appellari posse.

Mat. 11

Pro cuius intelligentia obseruandum est, subtilem Scotum, cum de satisfactione ageret opinionem Diui Anselmi recitare, qua probat, nos Deo uix posse satisfacere, quoniam satisfactio est redditio uoluntaria æquiualentis alias indebiti, sed nos nullum bonum possumus operari, quod Deo non debeamus. Nam secundum Aristotelem summe tenemur summo benefactori Sicut, cum aliquis omnes diuitias & facultates suas tecum consumeret, magnosque simul pateretur labores, ut te a misera captiuitate eriperet, aut si cum maximo uitæ suæ discrimine te è mari penè submersum educeret, ubi nisi esses ab eo adiutus, sine dubio perires, tunc apertissimum est, te ei maxime obligatum fore, quapropter nihil facere posses, quod ei non deberes.

Scot. i 4. di. 5. q. 1.

Simile.

Cum igitur Deus propter creationem, conseruationem, redemptionem, & iustificationem nostram sit summus noster benefactor, manifeste constat nos quidquid propter eius seruitium fecerimus ei debere. Quod si ita est, locum non habebunt opera, quæ theologi uocāt supererogationis, uidelicet illa, quę absque aliqua obligatione fiunt. Cum enim Deus sit summus benefactor, summa ei obligatione tenemur, & per consequens nihil addere possumus, quod gratiæ sit, & quod ei prius non debemus, atque ita nihil no-

A bis remanet indebitum, quo ei possumus pro preteritis nostris sceleribus satisfacere. Hinc argumento Scotus sapientissime satisfacit, dicens, quod quamuis Deus sit summus benefactor, & ei summè obligemur, ipse tamen per infinitam bonitatem suam à nobis plus non postulat, quam decem præcepta, & diuinorum sacramentorum usum necessarium, atque sacrosanctæ matris Ecclesiæ obediētiam, cuius in terris caput est summus Pontifex. Et cum ad hoc nos obligat, ab aliis innumerabilibus debitis, quæ in illa summa obligatione includebantur, nos liberat.

B Et si ad hoc attendimus, præcepta Dei uocabimus de præcepta, hoc est, *Desmandamientos*, quoniam à pluribus rebus nos exonerant, quam onerant. Nam si Deus pręcepta nobis nequaquam dedisset, obligati maneremus ad omnia, quæ propter eius seruitium facere possemus. Est tamen aduertendum, hæc decem præcepta prius fuisse in lege naturæ & in lege scripturę dedita, itaque antequam dominus ea præciperet, cum dixit cuidam iuueni. Si uis ad uitam ingredi serua mandata, iam ad illa tenebamur, & cum ea iussit obseruari, nihil nouum præcepit, sed

Mat. 19.

C id, quod antea de lege naturali, & de lege scripta erat, legis Euangelicę fecit, atque ita ad illa lege naturali & lege diuina positiua astringimur obligatione. Grandis profecto hęc fuit Dei misericordia, nam cum ipse suo in mundum aduētu factus homo, nobis tam singularia beneficia impendit, cogitare possemus, illum à nobis magna seruitia postulare ille autem ut nos securos & quietos redderet, eadem pręcepta, ad quæ antea lege naturali obligabamur, iterum nobis pręcipit, nos ipsos (ut supra diximus) ab illa summa obligatione liberans.

D Hoc autem parum, quod nobis imperat, iugum appellat, quod est onus solitum semper duobus imponi, innuens in hoc nunquam Christianum hominē suis humeris hoc onus imponere absque eo ꝙ idem dominus eidem simul non coniungatur. Atq; ita suis sacris discipulis in horto dixit Sustinete hic & uigilate mecum. Non inquit, sustinete & uigilate tantum, sed addidit, mecū, quoniā hic piissimus dominus non solet in uigilijs & laborib suos deserere, sed ibi cum eis est, ipsis fortitudinem ad illos perferendos tribuēs Ideo ubi

Mat. 10

nos legimus. Ad fontes aquarum potabit Isa.46.
eos, alius transtulerunt. Ad fontes aquarũ
portabit eos, & sic est etiam in contextu
Græco. In quo significatur, idem dominus suos sustinere, & tanquam piissimus pater in brachiis portare, eisque diuinæ suę gratiæ aquis in laboribus atque afflictionibus eorum fauere. Cum aliquis nobilis te inuitauit, dum cibi pręparantur, & Simile.
epulæ condiuntur, afferri solet aliquid saccaro delibatum uulgo, *Alguna conserua*, quo tempus suauiter consumitur. Sic Deus dum suis conuiuium glorię non præbet, eos quibusdam buccellis adeo sapidis detinet, ut ipsi labores huius miserrimæ uitæ suauissimè perferant. Ideo D. Paul. inquit: Ro.12.
Nolite conformari huic seculo, sed reformamini in nouitate sensus uestri, ut probetis, quæ sit uoluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta. Id est, Hoc facite, ut experiamini quam bonam ac rectam uoluntatem Deus erga suos habet, & quam suauiter cum illis agit. O quot serui Dei in terris sunt, qui hanc ueritatem experiuntur, Simile.
illa enim, quæ de se difficilia sunt, facillimè operantur. Quando aliquis pater cum filio suo paruulo iter facit, si ad flumẽ aliquod perueniunt, quod traiiciendum sit, uel per locum asperum transeunt, ipsum puerum pater suis humeris aut brachiis imponit, & hoc modo puer per difficilliora loca facilius & suauius quam per plana transit, nam itinera plana ipse pedester ambulat. aspera uero & saltuosa, aut transitu difficilia in parentis brachiis cum otio & incolumiter transit. O appositissimam similitudinem, qua admirabiliter docetur, qualiter misericordiarum pater cũ filiis suis agit, qui, quò res difficiliores sunt, eo maioribus auxiliis eos ad illas superandas adiuuat, atq; ita ipsos suis humeris imponit, ut uix laborem aliquem sentire uideantur, in aliis uero rebus, quæ faciliores sũt, ipsos non solos relinquit, sed eos tantis fauoribus minime afficit. Vnde sæpenumero euenire solet, ut qui difficillima quęque facillime uincunt, postea in aliis minoribus & multo facilioribus molestia afficiãtur. Hoc autem (ut ait B. Gregorius) diuina fit dispensatione uidelicet, ut hinc iusti intelligant, se, cum maiores difficultates superarunt peculiari Dei fauore fuisse adiutos siquidem illas, quę ualde minores sũt, uix possunt superare. Hos fauores sancti

A Angeli in Canticis significarunt, interrogantes. Quę est ista, quę ascendit de deserto delicijs affluens, innixa supra dilectum suum? Id est, Quæ est ista, quę licet ascensus asper & arduus sit, sine labore, imo deliciis plena ascendit? Et statim rationẽ reddunt, quare tam facile ascendat, quia inquiunt innixa supra dilectum suum, nam si ita non ascenderet, magnopere fatigaretur, & defetisceretur. Super quod B. Bernardus eleganter sic ait, frustra sponsa nititur, si non innitatur, si autem innititur, omnia possibilia sunt innitenti super eum, qui omnia potest. Hoc Hebræi experimento uiderunt quando dominus S. Iosue iussit. Surge & trãsi Iordanem tu & populus iste, quamuis fluuius profundus erat, nec pontem, aut cymbam ad illum traiiciendum habebant, sed solum ipsum Deum, qui eis fauens aquas diuisit, & iter, quo transire possent, mirabiliter patefecit. Ex quo apparet, Deũ cum difficilia imperat, difficultates amouere, atque ita cum eis iussit, ut Iordanem transirent, sese (ut ita dicam) obligauit, eis modum daturum, quo facile & sine periculo transirent. Sed cum lex diuina sit iugum & onus quamuis suaue & leue, & sit ascensus difficilis, licet deliciis affluẽs, dæmon conatur & omnib. suis uiribus labora, ne in suauitatem & facilitatem eius, sed ad difficultatem & laborẽ oculos coniiciamus, ut sic nobis sit exosa. Sicut detestãdus Rex Balac, qui uolens Prophetę Balaã persuadere, ut populo Israelitico malediceret, ei dixit. Veni mecũ in alterũ locũ, unde partem Israel uideas, & totum uidere non possis, inde maledicito ei. At circa peccatum efficit. Sathanas ut uoluptatem, quam affert & non pœnã, ad quam nos obligat inspiciamus, ut ita ipsi animum adiungamus, eiusque amore capiamur. Sicuti Hebræi, q carnes & cepas Aegypti in memoriam reuocantes, & nõ seruitutem miserabilem, qua eos sine aliquo solatio laborare faciebant, & quod magis est filios eorum in uberib. matrũ lactantes suffocabãt, suspiria ab imo pectore trahebant, ut iterum in Aegyptum, redirent. O cæci & mente alieni, qui ad uoluptatem duntaxat attenditis & non ad supplicia, quib. ob illa adstricti & obligati remanetis, & idcirco eam desideratis & omnib. uiis ac modis illam quæritis. Hic et cœlestis dominus legem suam iugum appel-

Cant.1. B. Bern. su. Cant. Iosue 3. Nu. 23. Simile.

appellauit, quoniam iugum boum capi- A tib. imponitur quodam pulullo, uulgo, 1.Co.13 *Melena*, ne eis noceat, sic diuina lex fidelibus imponitur cum puluino, quæ est charitas, de qua D. Paulus inquit: Charitas patiens est, benigna est, omnia suffert, omnia sustinet. Diabolus autem suum execrandum, & maledictum iugum super colla suorum absque pululillo collocat ad usũ, & consuetudinem Italiæ, ubi iugum ceruicibus boum absque pululillo adhibetur, & ideo ceruices eorum excoriantur, & uulnerantur. O miser peccator qui diabolo tanta grauitate & molestia uulneratus, sicut bos Italus, inseruis, nam Sathanas non habet pululillum, quod suo iugo adhibeat, hoc est, non habet consolationem, qua labores tuos, quos pro eo pateris, leuare possit. Hi duo domini tam dispares, & contrarii, quiq. tam diuersa imperant, suis seruis disparia etiam præmia largiuntur, Deus. n. suos ęternæ gloriç munere condonat, diabolus uero sempiternis æternç damnationis suppliciis. Atque ita Rom.6. D. Paulus agens de fructu, quem probi atque improbi de suis operibus percipiunt, inquit Stipendia pecc ti mors, gratia Dei uita æterna in Christo Iesu Domino nostro. Gratiam Dei uocat hic S Apostolus sanctam iustorum uitam, quoniam ipsa est per gratiam Dei emeritã per Iesum Christum dominum nostrum, hæc autem pro præmio habet uitam æternam. O utinam in hoc inestabili præmio oculos cõtinuo poneremus, quanta facilitate per cursum diuinæ legis brauium expectantes curre-

B. Aug. remus. Ita B. Aug. testatur, qui explicans

su. Psal. illum uersiculum Psalmi, Qui fingis labo

2.Cor.4 rem in pręcepto, & adducens illa D. Pauli uerba, Id enim quod in pręsenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ, sic ait. Quibus momentaneum? quibus leue? Non contemplantibus quæ uidentur, sed quæ non uidentur. Quę enim uidentur, temporalia sunt, quę autem non uidẽtur, ęterna. Quoniam autem oculos considerationis in æternis non figimus, sed in temporalibus, tanta ignauia, & negligentia uiuimus. Vellem autẽ uos, fratres mei, hoc sãguineis lachrymis deplorare, quod cum Deus infinitę bonitatis sit, & nobis tam honorifica, tam facilia, tamq. suauia præcipiat cum infallibili ueritate præmia æternæ gloriæ promittens. Sathanas autẽ inter omnes creaturas scelere, & malitia uilissimus cum hominib. ignominiosa, & laboriosa iubeat, suisq. ęternis suppliciis persoluat, omnes ferè mundi homines ei inseruiunt. Deo autem, qui summè bonus est pauci sunt, qui uelint inseruire. O terribilem cæcitatem, ò detestandam abominationem, o homines brutis animantibus rudiores. Quis uobis iudicium, & intellectum deprędatus est, ut creatorem uestrũ, qui uos tanto amore prosequitur, relinquatis, & impium Sathanam, qui tantopere uos odit sequamini? O quam merito ipse Deus per Michæam prophetam cõque- Mich 7.

B ritur, dicens. Vę mihi, quia factus sum, sicut qui colligit in Autũno racemos uindemię. Non est botrus ad comedendũ, præcoquas ficus desiderauit anima mea, periit sanctus de terra, & rectus in hominib. non est. O uerba ad maximam commiserationem prouocantia. Quod adeo lapideum cor est, quod illa audiens, dolore non frangatur? In illis namq. significatur, quod si Deus tristitia, & amaritudine posset affici illam sine dubio, & ualde incomparabilẽ acciperet, uidens, quod cum ipse tam magnam uineam, quantus hic mundus est, C plantauerit, ipsamq. tot tantisque beneficiis coluerit, eam fere totam diabolus uindemiet. Ferendumne est, ut præcipua totius orbis pars, reges uidelicet, principes, duces, illustres ac potentes huius sæculi, tam abominabili domino inseruiant, & uix unus duntaxat maturus racemus ad mensam domini reperiatur? Sumitur hic metaphora ab eo, qui uineã suam uindemiare uolens illam iam ab aliis uindemiatam inuenit, & gemens ac plorans colligit paucos racemos, quos latrones rel querunt. Quare fratres hæc audientes pudore non conficimini? Videntes, quã ad literã D hoc hodierna die adimpletur, siquidẽ nostris propriis oculis tot improbos ac nefarios homines, & tam paucos bonos ac uirtotis studiosos uidemus? Hoc mystice S. Isai. 24. Isai. prophetauit, dicens. Sic erũt in medio terræ, in medio populorum, quo pauci racemi, cum fuerit finita uindemia. Hi pauci racemi sunt pauci, qui in mundo repeciuntur iusti, respectu multorum, qui diabolo inseruiunt. Maximè uero hic perpendẽdũ est, Deum quippe qui nobilissimus dominus est, paucos quos in mundo ser uos habet magnificere, & maximi estimare,

mare, Quod quidem ipse ostendit, cum diA
centi sibi diabolo, Circuiui terram, & per
ambulaui eam, interrogauit eũ. Nunquid
Iob 1. considerasti seruum meum Iob, ꝙ nõ sit
ei similis in terra, hõ simplex, & rectus? Pos
set tunc dæmon respondere: Vt quid domine tantam rationem unius duntaxat serui tui habes, & ego cũ tot millia seruorum habeã, eos uilipedo, & pro nihilo duco? O ineffabilem Dei bonitatem, te oẽs hierarchiæ cęlestes benedicant, quoniam cũ tãtus ac talis sis, uermiculum terræ ita magnifacis. Igitur Charissimi fratres Sathanã relinquite, qui uos non, quod estimet, quęrit, sed quia uos odio habet, hunc superum dominum inquirite, & ei seruite, siquidem uos ita magnifacit, ut uitã suam pro uobis dederit. Itaque cum Christus R. N. ait, Nemo potest duobus dominis seruire, nõ ideo prohibet seruitutem, quæ dominis temporalib. debetur in iis, uidelicet, quę diuinę legi minimè repugnant, quamuis ipsi improbi sint, & tyranni. A q

Iere. 27. ita per Ieremiam Prophetam dixit. Gens, & regnum, quod non seruierit Nabuchodonosor regi Babylonis, in gladio, & in fame, & in peste uisitabo super gentem illam, ait dominus, donec consumam eos in manu eius. Ex quo infertur, quod licet Prælatus aut dominus tẽporalis tyrannus sit, ei tamẽ obedientia, obsequiũ, & subiectio propter Dei amorem debetur. Infertur etiam hinc domino maximè placere captiuos humiles atq obediẽtes, & quod siquidem illis sors illa euenit, non sint in illa rebelles atque impatientes. Si autem quis illud Iosue obiiciat. ꝙ Hebræi ipsimet duci dixerunt, Sicut obediuimus in cunctis Moysi, ita & obediemus tibi, tantum sit dominus Deus tecum, si ut fuit cũ Moyse, ex quo Hebræi uidentur promisisse

Iosue 1. Duci Iosue obedientiam, & seruitutem, si ipse bonus esset, alias minimè. Ad hoc respondeo hanc locutionẽ non esse cõditionalem, ita ut sit sensus. Obediemus tibi sicut Moysi, dũmodo tu, sicut ille bonus sis, nam subditi maiorib. etiam discolis,

1. Pe. 2. ut ait D. Petrus, obedire debent. Et hoc summa. Veritas testatur, dicens. Quodcunque dixerint uobis, facite, secũdum opera eorum nolite facere Sed qm maximè de-

Mat. 23 cens, & necessariũ est, ut subditi Prælatos suos uirtute, & bonitate clarescere uideãt, ut ipsorũ uoluntas ad eis obediendũ magis inclinetur, isti huiusmodi sanctitatem in duce Iosue sicut in Sancto Moyse nitere desiderabant. Atque ita illud, Tantum sit dominus Deus tecum, perinde est ac si dicerent: Ideo optamus, ut Dominus sit tecum, sicut cum illo erat.

Ne autem cogitaremus, solum Deum, & dæmonem esse Dominos incompatibiles, adiecit summus Magister: *Non potestis Deo seruire, & mammonæ*, Hoc est, diuitiarum cupiditati, quia alter, s. Deus, nos ad omnia bona stimulat, alter uero è contra ad omnia malas nos inducit. Hac. n. de causa in alio loco, Mammona iniquitaB
tis a Deo appellatur, ipsa enim auaritia curarum, & solicitudinum fons atque origo est Ideo ab illa in his uerbis nos cœlestis Magister deterret, ut extincta matre, filię simul cum ea extinguantur. Seruire autem dixit, quia aliud est pecuniæ seruire, aliud pecuniam possidere, possidere enim dominorum est, seruire autem mancipiorum.

Et (ut ait Beatus Hieronymus) bene potest quis seruire Deo, & dominari diuitijs, sed impossibile est seruire Deo, & diuitiis. Dominus otio, & quieti uacans fa- Simile.
C mulum suum in unam atque aliam partem mittere potest, eique dicere: Fac hoc, & illud. Sic iustus diuitiis suis tanquam ancillis imperat, ut uiduis, pupillis, pauperibus, ægrotis, atque ita carcere inclusis subueniant, & ipse tanquam Dominus a quiete, & tranquillitate sua non cessat. At auarus diuitias suas tanquam dominas domi inclusas habet, & ipse seruus earum factus in alias atque alias nundinas negotiaturus magna cum animi sui afflictione ut ipsas augeat, & conseruet, se confert. Idcirco de huiusmodi uerba faciens Psal. 75
Sanctus Dauid eos uiros diuitiarum, hoc Ephe. 5.
D est seruos ipsarum appellauit, quos, & B. Paulus non modo pecuniæ seruos, sed etiam idolorum cultores nuncupat, siquidem, ut pecuniam cumulent, Dei leges transgredi non uerẽtur. Cętera omnia huius sacræ lectionis uerba miram quãdam in se spirant suauitatem, dum paternam Dei nostri curam, & prouidentiã non tantum erga magna, sed et erga minima nobis ob oculos proponunt. Sequitur enim, *Ideo dico uobis: Ne soliciti sitis, &c.* Vsq *Nõne anima plus est, quam esca, & corpus, quã uestimentum?* Hoc est, Qui maiora præstitit,

stiuit, utique & minora pręstabit. Hac ra
tione monemur, ut in maiora Dei benefi-
cia oculos coniciamus, & ex præteritis
futura, & ex maioribus minora sperare di
scamus. Si enim tu, ò homo, credas, Deum
te creasse, & suo pretioso sanguine rede-
misse, atque in tuum remedium diuina ti-
bi sacramenta plena gratia & sanctifica-
tione dedisse, qui fieri potest, ut qui tã ma-
gna in te beneficia contulit, uitæ subsidia,
quæ brutis non negantur, tibi negaturus
sit? Qui seipsum tibi donabit, quomodo
frustum panis in usum uitæ non ministra
bit? Confide ergo frater in eius diuina pro
uidentia, & cordis quietudine te totum
eius seruitio committe, & ipse tanquam fi
delissimus dominus tibi prouidebit de ci
bis corporalibus ad corpus & de spiritua-
libus ad animam, uidelicet, cum gratia,
qua comparatur gloria, ad quam nos per
ducat Iesus Marię filius Amen.

IN EAD. DOMINICA XIIII. post Pente.

Concio II.

Nemo potest duobus Dominis serui-re. Matthæi 6.

B.Greg. li.31.moral.

BEatus Grego. in suo lib. Mo
ralium, auaritiam capitale
uitium appellat, nẽpe quia
alia uitia ex illo oriũtur, q͠d
& B Thomas asserit, & an
te illos id ẽ docuit B.Paulus, dicẽs: Radix
omnium malorum est cupiditas. Nam, si
cut terra, quæ aurum ex se producit, ad cę
tera omnia sterilis est, ita miser homo aua-
ritia & acquirendi aurum cupiditate ple-
nus ad nihil aliud, quam ad ipsum compa
randum, prodest Ob hanc causam Chri-
stus Redemptor noster in sacra hodierni
Euangelii lectione nihil intentatum relin
quit, quo hanc pessimam radicem, ex qua
propemodum innumera mala dimanant,
penitus a pectoribus nostris euellat.

B.Th. 2 2.q.140 art 7.
1.Ti.6
Simile.

Est autem hæc sacra lectio pars quædã
diuinissimi illius sermonis, quem ipse do-
minus ad sacros discipulos in monte ha-
buit, in quo tota pene Euangelicæ uitę per
fectio disertissimis ab eo uerbis atque do-
cumentis traditur, quæ sic incipit. *Nemo po
test duobus Dominis seruire, aut enim unũ
odio habebit, & alterum diliget, aut unum su
stinebit & alterum contemnet.* V bi notandũ
est, quod loquens hic dominus de diabo-
lo, dicit: Peccator eum sustinebit In quo
uerbo significauit ingens onus, quo male-
dictus ille & execrandus princeps suos ue
xat & opprimit, sicut antea per Isaiam pro Isai 46.
phetam ostenderat, dicens. Facta sunt si-
mulacra eorum bestiis & iumentis, onera
uestra graui pondere usque ad lassitudi-
nem. Contabuerunt & contrita sunt simul,
non potuerunt saluare portãtem. Quibus
uerbis docemur, quod sicut Idola Babylo
nica, (quę adeo grauia erant ut uix a iumẽ
tis ferri possent) ab hominibus in humeris
maxima afflictione & labore, atque sine
aliquo lucro portabantur, quæ cum tam
grauia essent, non poterant saluare portan
tem, ita diabolus illis, qui ei inseruiunt,
grauissimus est, eo quod humeris eorum
onera intolerabilia imponit, & non po-
test saluare portantem. Et de Deo lo-
quens, non inquit. Eum sustinebit, sed ait.
Eum diliget, quoniam Deus seruos suos
graui onere nec uexat, nec affligit, si autẽ
improbis eius diuina lex grauis uidetur,
hoc propter eorum malitiam est, & quo- Eccle. 6
niã illi libenter ei se minime uolunt sub-
iicere. De præceptis Dei dicitur in Eccle
siastico. Vincula illius alligatura salutis.
Et quemadmodum funes, quibus animal
ligatur, ei nullum dolorem aut molestiã
afferunt, si ipsum pacifice, & absq. uiolen
tia gradiatur, at si resistit, quanto maio-
rem uim adhibet, maioremque resisten-
tiam ipsum trahentibus facit, magis affli-
gitur & uexatur ab ipsis funibus, ita si ho-
mo magna cum animi promptitudine di
uinis præceptis obtemperat, & ab illis se-
duci permittit, nullam ei molestiam affe-
runt, quin potius suauissima uidentur, at
uero si illis resistit, quanto maiorem eis re
sistentiam fecerit, tanto maioris afflictio-
nis & molestiæ ei causa erunt. Nec etiam
de Deo loquens, ait. Alterum odio habe
bit, sed: Alterum contemnet. Impius enim
Deum contemnit delinquens, non autem
odio habet, quia Deus est prima & essen-
tialis bonitas, nullus autem potest odi-
re primam & puram ueritatem, ut egregiè
D.Tho-

D.Th.li. 4.d.50. D.Thomas asserit. Itaq; Deus secundum se non est odibilis, ueruntamen in suis effectibus, qui ab impiis apprehenduntur ut mali, Deus aliquando oditur per accidens quidem, quatenus punitor est, & pœ-
Psal. 82 narum illator. Et sic intelligitur illud Psalmi. Quid oderunt te extulerunt caput. Quis ergo non uidet, quam impium sit ac detestabile derelicto & contempto omnipotenti Deo, Sathanę mancipium fieri? Omnes sane hoc uident, nemo aliter iudicare potest, sed interim tamen maior hominum pars re ipsa prę stat quod uerbis detestatur, atq; ita fit, ut rem quidem amplexerunt, eius uero nomē exhorreamus. B Nemo patitur se superbum, auarū, raptorem, ac Satanę seruum appellari: multi tamē his sceleribus quæ Christus prohibet, & Sathanas suadet, dant operā. Quo quid esse detestabilius, & quid monstruosius potest? Ideo B. Anselmus exclamat, dicens. O cur non diaboli detestor imitationem, cuius nomen sic horreo? Et si quidem iustissimum esse existimo diligere Creatorē meum & ei inseruire, quare id omni ani-
Ps.118. mi & cordis affectione nō facio? Huc omnes actiones dirigere sanctus Dauid cupiebat, atque ita à domino efficaciter postulabat dicens. Vtinam dirigantur uiæ meę C ad custodiendas iustificationes tuas in omni tempore. O si hoc etiam nos quotidie ad eodem domino ardentissimo desiderio peteremus. Hæc futura est prima oratio quam domino, cum mane surgimus, fundere debemus: Vtinam dirigantur uiæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas in omni tempore. Vtinam domine sciam ego tibi in hoc statu, quem dedisti mihi siue uxoratus, siue clericus, siue monachus inseruire. Maxime etiam ad hanc rem conducit, ut unusquisq. in seipso hoc addiscat. Si dominus est, discat ex modo, quo uult, ut seruiatur sibi, qualiter Deo ser- D uire debeat, sit tam promptus in seruitute eius quantum uult, ut famuli sui in sua ipsi seruitute sint parati. Si autem seruus est, discat ex se, qualiter Deo seruire debet, animaduertat reuerentiam, quam domino temporali adhibet, uideat quomodo eius uoluntati nec in aliqua minima re uult resistere, & sic cum domino Deo agat. Si mercator est, in suis etiam mercaturis lectionem habeat per quam Deo seruire addiscat, animo euoluat, quam curam A solicitudinem, & diligentiam in lucris de mercibus reportandis adhibeat, & ex his maiora dominus eum docebit. Hoc sancto exercitio S Dauid utebatur ex famulis Ps.122 suis, qualiter Deo seruire debebat, addiscens, & ita inquit. Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum, sicut oculi ancillæ in manibus dominę suę, ita oculi nostri ad dominum Deum nostrum, donex misereatur nostri. Oculi seruorum in manibus sunt dominorum, non solum ad accipiendum, sed etiam ad aspiciēdum, quid eis præcipiatur ad illud exequendum.

Ait igitur nostri Euangelii sacra lectio. Similis. *Nemo potest duobus Domini seruire*. Vna hasta nullus duobus ducibus inseruire potest, uno pileo non possunt simul duo capita operiri, nec uno calceo duo pedes calceari, & uno oculo cęlum suscipere & terram simul intueri nequimus, sic uno corde Deo & Satanæ minime seruire possumus. Coangustatum est stratum, ita ut alter decidat, & palium breue utrumq; operire non potest, ait propheta Isaias. Si ani- Isai.28. ma sicut lectulus regem regum Christum & regem super omnes filios superbiæ Satanam capere nequit, alter decidat, necesse est, nec nō & amor noster qui pallio recte comparatur, utrumq. operire non ualet. Huic sententiæ adstipulatur quod B. Paulus ad Corinthios scribit, ubi luculenter hoc expresit dicens. Quæ participatio 2.Co.6 iustitię cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autē conuentio Christi ad Belial? Ingrediens arca domini (ut 1.Re.5 refert historia) in templū Dagon, ubi primum in altari collocata fuit, idolum in terram cecidit. In quo significatum fuit, quod ingrediente domino in animam per gratiam & amorē statim incidit idolum, illico Sathanas & qui eius sunt factionis, cadunt statim gula, auaritia, superbia, atque alia id genus uitia incidunt. O quam malum signum est, fratres mei, postquam dominus in alicuius animam introiuit, & idola eius præcipitauit, iterum illa erecta uideri & ab ipsa adorari. O quot hodie in mundo decepti uiuunt, qui ita Deo seruire uolunt, ut uitia relinquere nolint, sed utrumque simul amplecti uolunt. O nos infœlices, quos, si in meliorem frugem non recipiamini, pœna & supplicium comprehendet, quo dominus alios

nobis

vobis similes per prophetam Sophoniam A minatur, dicens: Disperdam eos, qui adorant & iurãt in domino, & iurant in Melchom, & qui auertuntur de post tergũ domini, & qui non quæsierunt dominum.

Quanuis autem seruitus, quæ omnibus vitiis adhibetur, sit incompatibilis cũ seruitute, quę Deo exhibetur, tamen diuinus Magister hic cupiditatem diuitiarum peculariter recenset, dicens. *Non potestis Deo seruire & mammonæ*. Nã, ut diximus hęc radix omnium malorum est, hinc omnes lites, cõtentiones, inimicitiæ, inuidiæ, iræ, homicidia, latrocinia, usuræ, & cordis anxietates oriantur, tot enim amaritudines B cupido animo occurrunt, quot negotia gerit. Itaque ex diuitiis ipse diues deteriorem partem, uidelicet peccata quæ pro illis acquirendis committit, & tristitiam ac molestiam, quam ex illis accipit, sibi comparat. Nam omnes serui eius & filii comedunt, induunt, & illis magna cum uoluptate fruuntur, solus infœlix diues miseriam patitur, ut alii gaudentes deliciis perfruantur. Ideo in Ecclesiastico dicitur: Noli an-

Eccl. 5. xius esse in diuitiis iniustis, non enim proderunt tibi in die obductionis & uindictæ. Vocat, hic Sapiens diuitias iniustas, quoniam iniusti iæ causa sunt, sicuti etiã dominus eas ipsas propter eandem rationem mammonam iniquitatis appellauit, atque illas non profuturas in die obductionis & uindictæ hoc est, nec in uita, nec in morte. Non in uita siquidem in corde possidentis tot amaritudines & molestias gignunt, nec etiam in morte, quoniã (ut ait S. Propheta) Diues cum interierit,

Psal. 48 non sumet omnia, nec descendet cum eo gloria eius. Vbi maximè perpendendum est, non dixisse sanctum Dauid: Nihil sumet, cum interierit, sed, Nõ sumet omnia. In quo significauit, illum partem earum esse relicturum partem uerò portaturum. Relinquet quidem diuitias, peccata autẽ, quę cum illis commisit, asportabit. Visui profecto delectabile est, uidere in Oceano

Simile. nauem multis mercibus oneratam passis uelis, ac multis uexillis adornatam nauigantem, cum autem ad portum peruenit, uela eius dimittuntur, uexilla auferuntur, deniq, omnibus quas portat, diuitiis exoneratur, ita ut in ea nihil præter fœtorem & immũditias, quæ ex diuitiis in ipsa portatis productæ fuerunt, remaneat. *O ualame la beatissima Trinidad*, quam ad uiuum in hoc diues ac potens huius mundi repręsentatur. Quam gratum & delectabile est humanis oculis intueri illum pulchrũ, elegantibus uestibus indutum, multis famulis comitatum, & magna pompa incedentem, per mare huius seculi nauigantem, sed cum ad mortis portum peruenit, ea pompa atque illis omnibus denudatur diuitijs, & nihil ei pręter immunditias & peccata, quæ cum illis commisit, remanet. O Christe uera lux, quę illuminas omnem hominem uenientem in hunc mundum, illumina obsecro hos cæcos a cupiditate sua, ut hæc, quæ nomine tuo eis prędico, intelligant, siquidem aliqui extitere infideles, qui solo lumine naturali illud aliquo modo intellexerunt. De Dionysio tyranno narrat Marcus Tullius, qđ Cicer. in cum ei quidam homo nomine Damocles Tuscul. diceret. O te fęlicem, qui tã dulci ac suaui tot diuitiis ac famulis, tanta pompa & apparatu frueris, quotidie pretiosos cibos manducans, & multis uoluptatibus perfruens, ita ne (inquit tyrannus) mea tibi uita dulcis uidetur: ergo eam tibi faciam experiri. Et ad hoc iussit in aula magna C mensam insternere, epulis suauissimis plenam, cui solus Damocles accumberet, & ei omnes ipsius famuli reuerenter ministrarent, ac plurimi cantores, qui suaui musica & diuersis melodiæ instrumentis ei canerent, super ipsum uero dum manducaret capite discooperto & audato, acutissimus ensis euaginatus a subtilissimo filo ita penderet, ut caput ipsius si filum deficeret, transfoderet. Postquam autem ibi per magnum temporis spatium fuit, ingressus rex, ipsum sic interrogauit: Nunc, o Damocles magno solatio ac lætitia afficeris. siquidem tam splendidæ mensæ ho D norificè accumbis?

Cui ipse respondit; Vę mihi misero, qui nunquam in tanta afflictione me collocatum aspexi, sicut postquam hic sedi, nec quidquam manducaui, nec musica famulorum tuorum frui tis sum, quoniã singulis momentis uidebatur mihi filũ illud delicatissimum frangi, & ensem acutissimum caput meum trãsfigere. Inde ait Dionysius, intelliges quales afflictiones cordis mei sunt in medio honorum & mũdi prosperitatum, si quidem tanto timore uitam dego, continuo expectans tempus, in quo

seuerissimo mortis ictu percutiar, quæ quidem cogitatio me his, quę possideo, bonis (sicut ergo uolebam) frui nequaquam sinit. Si ergo fratres, tyrānus ille ictum mortis ita formidabat, quanto maiori ratione nos illum perhorrescere æquum est, siquidem credimus nobis post mortem seuerum Dei iudicium futurum esse? Nunquā tyrannus ille D. Pauli sententiam audierit, s. Statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium, at ei cogitanti aliquando bona illa finem habitura, omnia in amaritudinem uertebantur, nos autem qui illa audimus & credimus, tam læti & securi uiuimus? O detestandam uecordiam & insaniam. Quis nos ita fascinauit & dementes reddidit, ut nō timeamus, uidentes bona hæc, quæ tanta solicitudine & angore inquirimus, esse uelut lapsū, quo miser homo in quamplurima peccatorum genera, & inde in infernum labitur? Vbi (ut ait Regius Propheta) Laborabit in æternum, & uiuet adhuc in finē. Et alii transtulerunt. Laborauit in æternū, & sic est in contextu Græco, & sic legit etiam B. Hieronymus. In quo notatur ita certum esse, peccatorem ad patiendum in æternas flammas iturum, sed ad meliorem uitę frugem per ueram pœnitentiam se non recipit, ac si iam passus esse, & æternitas illa præterita fuisset. Interea, quæ a nobis D. Paulus efficaciter postulat, unū est, ut animaduertamus periculum, quod in his temporalibus bonis est. Atque ita ait: Obsecro uos fratres per misericordiā Dei reformamini nouitate sensus uestri. Fuit quidam homo, qui (ut a persona magnę authoritatis audiui) insaniuit, & postquam sanctitatem & iudicium recepit, affirmauit se, cum in luto usque ad genua immersus erat, existimasse super tapetes & bombycina atque deaurata peristromata ambulare, & pueros, qui ipsum illudentes lapidibus petebant, famulos suos esse, qui ei capitibus nudatis reuerentiam adhibebant. Hæc est frenesis & insania filiorū huius seculi, qui terrena bona, in quibus usque ad oculos summersi sunt, cum lutum, & scoria sint tanquam aurum & pretiosissima quæque reputant, seruitutes autem uanas & excessiuas reuerentias, quib. a suis honore afficiuntur, cum sint lapidū ictus, miseram animam percutientes, magnum honorem atque æstimationem esse

Heb. 9.

Psal. 48

Ro. 12.

A cogitant. Quibus B Apostolus ait, Reformamini in nouitate sensus uestri, ita ut relicta insania res in ęstimatione perpendatis, & periculum, quod in eis est, sentiatis atque ut tales ipsas contemnatis. In sacra Scriptura legitur, quod postquam Deus aues & pisces creauit, & uidit quòd esset bonum, benedixit eis. Et paulo inferius dicitur. Fecit Deus bestias terræ, sed non inquit sacer textus, eis sicut auibus & piscib. dominum benedixisse. O Deus infinitę maiestatis, nū quid bestiæ terræ magis peccauere, quam aues cœli & pisces maris, ut eis benedictionem non adhibueris? O admirabile mysterium. Hoc fecit dominus ut doceret eum, qui benedictionem illam consequi uellet, s. Venite benedicti patris mei, debere uolare, ac natare, & non super terram uiuere. Nam qui uelut animantia bruta in terris uiuunt, rebus terrenis animum applicantes Dei benedictionem minime consequentur, quin potius eis dicet. Ite maledicti in ignem ęternum. Igitur sicut autem te, o frater, in contemplatione oportet aduolare, & uelut piscem in amaris contritionis & pœnitētiæ aquis adnatare, non autem uelut bestia in terra uiuere debes, & hoc modo æternam benedictionem obtinebis.

Gen. 1.

B

Mat. 25

C

Non potest Deo seruire, & mammonæ. Hic seruiendi uerbum obseruandum est. Ille enim diuitiis seruili animo famulatur, qui eas non ut dominus dispensat, sed ut seruus illis cumulandis inuigilat. Atque ut serui frigus & æstus & imbres, uariosque labores non sui, sed dominorum gratia perferunt, sic isti, ut diuitias suas augere & marsupia auro & argento suffocare possint, nulla nec terre, nec magis pericula reformidant, non ut diuitiis suis fruantur. (quas attingere nequaquam audent) D sed ut eas iure uel iniuria cumulent. Talis erat ille cuius famulos cum philosophus quidam, ut narrat Maximus, onera tot quamplurimis pretiosis uasis, atq. aliis diuitiis ornatos uideret, sciens ipsum eorum dominum nimis parcum & auarū esse, in hanc uocem prorupit. Vt quid nō pudet eū tot tamq; pretiosa habere, qui seipsum non habet? Illum diuitiarum eius seruum ad notam. Imprudēs & incautus esset ille qui candelæ habenti tenuem lychnū plurimū sebum adhiberet, cū. n. ipsum liquesceit, illa quasi sternutans, lumen & claritatem

Simile.

Maximus in cōcion.

Simile.

tatem

tatem nõ præbet. Sic multo magis impru dens erit ille, qui cum lychnum uitæ tenuem, fragilem, ac breuissimum habeat, & seuum diuitiarũ adhibet, illis enim cũ prophanitate liquescet, & per bonam famam non illuminabit. Sic etiam esset imprudens ille, qui cum uellet ascendere in cacumen alicuius asperrimi montis, & grauissimum onus suis humeris sustinens; modum quæreret, quo se plus oneraret. Profecto iste innueret, se in montem nolle ascendere, siquidem talia quærebat impedimenta. Cœlum mons est altissimus, quo tu, o Christiane, uiam dirigis & cum acer, & laboriosus sit ascensus, & mẽs tua graui corporis onere sit onerata; de illo enim Sapiens ait. Corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, tu, ut magis bonis temporalibus onereris, quotidie laboras. Nonne uides hoc imprudentiam, & insaniam esse? Conare, conare frater, teipsum exonerare, ut facilius ascendere possis, quo desideras. Sic D. Aug. te hortatur his uerbis, Quid est quod dicis, Ego sũ diues, ille pauper, ego oneratus, ille leuis? Pondus tuum laudas, o onerate. Quid te laudas? Minue de sarcina tua, da con itiuo, ut te releuet.

Simile.

Sap. 9.

D. Aug. de operibus monachorũ

Dominus autem statim adiecit, dicẽs: *Ideo dico uobis. Ne soliciti sitis animæ uestræ quid manducetis, nec corpori uestro; quid induamini* Super quo B Aug. inquit, Non dicit, ut ista non procurẽtur, quantum necessitatis est, ubi honestè poterunt sustentari, sed ut ista non intueamur, & propter illa faciant, quod non facere iubentur. Non uult dominus, ut otiosus sis, & cum familiã ac filios sustentandos habeas, toto integro die sub deuotionis titulo in hãc, & illam, atq; aliam, Ecclesiam te conferas non laborans, ad uictũ filiorum tuorum sustentandum. Nam D. Paul. postquã dixit: Nolite locum dare diabolo, statim corporale laborem commendat, significans, otiositatem esse aditum amplũ, quo Sathanas ingreditur, atq. ita ait: Qui furabatur, iam non furetur, magis autẽ laboret operando manib. suis, quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatẽ patienti. Quod uero hic dominus prohibet, est nimia bonorum tẽporalium solicitudo, iõ non dixit: Ne laboretis, sed ait, Ne soliciti sitis, non. n. oblitus est uerbi sui, quod primo parenti post lapsum dixit. In sudore

Eph. 4.

A uultus tui uesceris pane tuo.

Atque ita exemplum apponẽs in auib. non inquit, illas non uolare ad uictũ sibi quærendũ, sed ait: *Respicite uolatilia cœli, quoniã non serunt, nec metunt, nec cõgregant in horrea, & pater uester cælestis pascit illa.* In quo diuinus Magister docet, quẽadmodum aues ad cibum quærendum aduolant, ita oportet homines laborare; & aliquam honestam diligentiam, ut parcè, & commodè sustententur; adhibere, fœlices. n. homines ac diuites dici possent, si cum rebus tantum modo necessariis contenti essent. Qu propter luculenter Seneca ait. Si secundum opinionem uiuis, nunquam diues eris, si uero secundum naturam, nunquam pauper, quoniam opinio nunquam satiatur, natura autẽ paruo contenta est. Et sicut esset monstrosum aues serere, metere; & in horrea congregare, ita etiam monstrum esset ac multo maius, homines per media illicita, & perniciosa uictum quærere. O quot nefarii patres & abominabiles matres filias suas uendũt, ut cibos ad uitam sustentandam & uestes ad induendum habeant. Quid obsecro, de patre illo diceretis, qui filium suum infidelib. ad sustentandum, & alendum equum uenderet? Multo ergo maior ac terribilior crudelitas, & abominatio est, te animam tuam & animam filiæ tuæ uendere; ipsasque ad sustentandum equum; uidelicet corpus tuum dæmon tradere. Insanus profecto ac demens esset ille, qui ut umbram alicuius tauri fugeret, sese in cornua ipsius iactaret. Vmbra pœnarum inferni sunt omnes huius uitæ labores, fames, nuditas, & rerum necessariarũ penuria, ergo magna insania est, ut has umbras euitemus, scelera committere: id. n. perinde est, ac si nos in cornua infernalis tauri proiiceremus, siquidem ob ea peccata nos ipsos æternis suppliciis obligamus. Itaque agricolam & mechanicum artificem laborare, ut honestè sustententur, & nobilem suis redditibus parcè & moderatè uti, est ueluti aues ad quærendum cibum aduolare, quibus hoc naturale, decens, ac necessarium est, id autem, quod præter hoc fit, monstrum.

B

Simile.

C

Simile.

D

Ne ergo soliciti sitis, &c. Estote fratres mei soliciti ad ueras diuitias, uidelicet uirtutes cõparandas Ita D. Gregorius inquit. Si fratres charissimi diuites esse cupitis,

tis, ueras diuitias amate, quę tanto meliores sunt, quanto utiliores, & in interiori animę magis inclusæ. Cum quis uineam aliquam seu prædium possidet, quanuis optima sint, si tamen longe ab urbe distāt, illa non magnifacit, si uero prope muros ipsius urbis sunt, pluris ea æstimat, si autē intra domum, multo pluris. Virtutes sunt diuitiæ ac possessiones, quę intra animam sunt, unde a nemine, nec per uim, nec per litem poterunt extrahi, nisi tu per malitiam tuam eas amittere permittas. Sed, proh dolor, quam ampla sese nobis ad profundendas lachrymas materia hic offerebat, uidentibus solicitudinem, qua plurimi Christiani has temporales diuitias inquirunt, quę, ut diximus, non ueræ diuitiæ sunt. Atq; ita ubi D. Lucas ait, ipsas a domino diuitias appellari, B. Matthæus inquit, ipsas fallaciam diuitiarum ab eodem domino nuncupari. Super quod Beatus Gregorius dicit: Fallaces enim sunt, quæ nobiscum diu permanere non possunt, fallaces sunt, quæ mentis nostræ inopiam non expellunt. Satis optimè hoc Bias philosophus intellexit, qui (ut narrat Marcus Tullius) cum patriam captam fugeret, uideretque cęteros diuitias secū asportantes, interrogatus, quare non idem faceret, & de bonis suis aliquid etiā secum ferret, respondit. Omnia mea mecum porto, innuens in hoc omnes diuitias suas esse sapientiam & uirtutes, corporales autem diuitias non suas, sed fortunæ esse, quæ inopinatè homines illis priuat, ipsis deceptis remanentibus. Cum autē ita fallaces, & uolubiles sint, homines nihilo minus eas omni cura, & solicitudine quærunt, uirtutes uero, quæ uerę diuitiæ sunt, alii tepidè, & desidiose inquirunt, alii non solum ipsas non quærunt, sed etiam earum tædium, & fastidium habent. Sicut æger, qui in epulis optime conditis non solum saporem & dulcedinem minime inuenit, uerum illas edere sibi molestissimum est sic quamplurimi Christiani adeo pigri & indeuoti atque spiritu imbecilles sunt, ut in lectione sacra, in oratione, in sermone spirituali, in contemplatione, in concionibus, atque aliis huiusmodi sacris rebus non solum uoluptatem, aut dulcedinem minimè reperiant, sed hęc omnia ita exhorrent, ac si essent uenenū, quod eis mortem allaturum erat. De his

Simile. | Lucę 8. | Mat. 13 | B. Greg ubi sup. | M. Tull. in Paradox. | Simile. | Ps. 106

A illud psalmi dici potest. Omnem escam abominata est anima eorum ideo appropinquauerunt usque ad portas mortis Cōtendite ergo, fratres mei, satietatem istam ac fastidiū ab animis uestris uehementib. bonorum gloriæ, & tormentorum inferni considerationibus auferre, maxime diuinum fauorem implorantes, ut siti uelut homo sanus, qui magna dulcedine, & grato sapore epulas etiam insipidas, nedum sapidas manducat, siquidem in diuinis literis scriptum est. Anima esuriens etiam amara pro dulci sumet. Ad hoc etiam maxime conducit, ut, Ne solici sitis animę B uestræ, &c. Ad euellendam hanc solicitudinem ab humanis cordibus iubebat dominus, ut in eodem die, quo sacrificium offerebatur, in ipso totum manducaretur, & nihil in diem crastinum remaneret. De manna ēt iussit idem dominus, ut colligeretur quantum singulis quibusque dieb. ad uescendum sufficeret, & non amplius, quod si aliquid in sequentem diem seruabatur statim corrumpebatur. Et in lege gratiæ nobis imperauit, ut peteremus panem nostrum quotidianum, ut, uidelicet, quotidie ad eum postulandi causa confu C geremus, & ideo uobis paulatim bona sua elargiri uult, ut sic necessitas ipsa nos ad ipsum adeundum cogeret & inuitaret. Si cani frustrum panis proiiciatur, celeriter illud manducat, & statim ad dn̄m redit, si uero ei integer panis obiiciatur, illico cū ore sumit, & foras exit, ac p̄ magnū tp̄is spatium ad dn̄m non reuertitur. Sic filius prodigus egit, cui postquā data est portio, quę ei contingebat a domo patris peregre secessit, & ad illam nō rediit, quo usque non habuit quid manducaret. Maxime hic notandum est, Dn̄m particulariter D nobis iubere, Ne solicitis simus animæ nostrę, id est, uitę nostræ, quid manducemus, neque corpori nostro quid induamus. Nam manducare, & induere intemperate & immoderate aliorum multorum malorum est occasio. Ideo de cibis in Prouerbiis dicitur. Cui uę? Cuius patri uę? Cui rixę? Cui foueæ? Cui sine causa uulnera? Cui suffusio oculorum? Nonne iis, qui commorantur in uino & student calicibus epotandis? Et quāuis hæc de damnis corporalibus, quæ propter uinum & nimiam ebrietatem eueniunt, aliqui explicent, etiam de damnis spiritualibus, in quę hel

Pro. 27. | Leu. 7. | Exo. 16 | Lucę 11 | Simile. | Lucę 16 | Pro. 23.

ssiones & uoraces incidunt, explicari pos- A sunt, huiusmodi enim homines in foueam uitiorum & in uæ ęternæ damnationis delabuntur. O infęlices uos, qui in indulgendis corporibus uestris occupati estis, quomodo mortis hora uidebitis quam inanis & frustraneus uester labor extitit. Tunc enim uestra miserrima corpora, quæ tanti fecistis, uermibus terrę dabitis. Ibi aspicietis, qualiter soliciti uermiculorum coqui extitistis, quibus id, quod plus diligebatis, uidelicet corpora uestra in cibum præparastis, quod certè magna est stultitia. Quapropter si, cum uiri authoritate præditi sitis, iniuria afficeremini, si uos aliquis inuitaret, ut coqui alicuius regis aut imperatoris essetis, quomodo non erubescitis, & ignominia conficimini, uos immundorum uermium coquos esse, eis corpora uestra præparantes, & condientes? Cum quo occasionem præbetis, ut passiones uestrę, & appetitus corporales uires accipiant, & sic animam euertant, nam quo magis imbecillior est caro nostra, eo debiliores sunt passiones, quæ ab illa procedunt, & econtra. Quemadmodum in terris aridis plantæ tenues, & imbecilles oriuntur, in fertilibus autem & irriguis plantę roboreæ ac potentes, sic passiones, & appetitus sunt, qui ex corporibus debilibus, & præ abstinentia consumptis nascuntur, & illæ, quæ ex pinguibus, satiatis, & nimia uoluptate affectis oriuntur. Quando simia per tectum simul cum claua lignea hoc est, *Con maza al pescuezo*, incedit, non ipsa est, quæ tegulas frangit, & damnum ipsi tecto infert, sed claua lignea quam secum portat, Sic præcipua mala, quæ in mundo fiunt, ut plurimum non tantum ab anima licèt per consensum eius committantur, quantum a claua lignea uidelicet, a corpore, quod secum ipsa affert, procedunt. A uestimentorum autem ab usu quæ lingua poterit explicare, quanta mala oriantur: Et hoc maximè in fœminis, quæ ut prophanè induantur, uiros suos cogunt, ut remedium filiorum auferant, & omnes facultates in ipsarum uanitatibus consumant: ipsis autem renuentibus ecce in domo rixa, quousque miseri homines, ne a uicinis sentiantur, mille se debitis onerant, & mille offensiones Dei committunt, ut appetitui suarum mulierum satisfaciant.

Simile.

Simile.

Simile.

Cum uero aliæ uicinæ uos, ò prophanæ mulieres, sic ornatas uident, statim uolunt, ut id ipsum secum a maritis suis agatur, denique tot eius molestiis afficiūt, ut illi pet onibus earum tandem consentiant. His etiam accedit occasio, quam prębetis, ut de uobis aliæ, quæ similibus uestibus propter paupertatem indui non possunt, detrahant, & mortuos (ut aiunt) a sepulturis extrahant, publicantes qui fuerint maiores uestri, & quod peius est, miseros homines uestris indumentorum elegantiis incitatis, ut uos igne concupiscentiæ ardentes insequantur. Seueram igitur Domini sententiam audite, quam per Isa. 3. B Isaiam prophetam ipse potentissimus Dominus contra quasdam mulieres in uanitate uobis similes fulminauit, quæ quidem sententia super uos etiam incidet, si uos ipsas in meliorem uiuendi formam non recipitis. Pro eo, inquit, quod eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerunt erecto collo & nutibus oculorum ibant, & pedibus suis composito gradu incidebant, decaluabit Dominus uerticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit, & erit pro suaui odore fętor, & pro zona funiculus, & pro crispanti crine caluitium, C & pro fascia pectorali cilicium. Quamuis autem hæc comminatio in fœminas lata fuerit, non ideo ęterna supplicia hominibus deficient, qui, ut corpora sua ultra modum adornent, grauissima scelera committunt. Qui autem in his prophanitatibus delinquunt, eis qui ipsos reprehendunt respondere solent; Mei etiam uicini hoc modo induuntur, quare ego siquidem per facultates mihi licet, sicut illi non faciam? Sed quęro a uobis, coram quo scriba facta est talis obligatio, ut uos sicut uicini uestri, qui uanè & prophanè uestibus induuntur, indui debeatis? Cer- D tè dæmon scriba est, superbia autem uestra, & præsumptio, testes huius obligationis sunt, tandem in inferno hanc litem diremptam, & conclusam uidebitis Dicite, mihi, obsecro, si uester uicinus se interficit, nunquid uos ad id faciendum obligatione astricti estis? Et si in puteum se coniicit, uos etiam illum forasse sequi debetis? Ad hoc nulla est obligatio, si uero in infernum se confert, illum sequi uultis? O execranda, & maledicta talis pietas, omnes euntem in infernum sociare uultis. Vestrum igitur misereminini, fratres

fratres mei, & a tanta dissolutione uos abstinete, cogitantes, quòd si Dominus non uult, ut de rebus corpori necessariis nimiã solicitudinem & anxietatem habeamus, multò minus ei placet, ut in inquirendis superfluis solicitimus aut euigilemus.

Respicite uolatilia cœlo, &c. Considerate lilia agri, &c. Non uulgaris est, pro qua tam serio Dominus tot argumenta affert.

Quomodo ergo fieri potest, ut cum huius mundi moderator Dominus nullum neque animal, neque uermiculum a prouidentiæ suæ cura excludat, sed omnibus abunde omnia suppeditat, & fœnum agri sic uestit, piu m hominem (cuius obsequio cuncta destinauit) fame & inedia confici B patiatur? Si pater aliquis filii sui familiam

Simile.

seruos, ancillas, & iumenta diligenter curaret, illisque necessaria abundè prouideret, quomodo ipsum filium fame perire sineret, cuius familiam tanta cura fouet & alit? Quis enim hoc in animum inducere possit?

Efficax est hæc ratio, qua cælestis magister diffidentiam nostram curare, & spem in ipsum alere, atque fulcire studet, sed immitatis nostræ conscius, alia adhuc spei nostræ firmamenta adducit, dicens. *Nolite soliciti esse dicentes. Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur?* Hæc enim omnia gentes inquirunt.

Magna certè uis in huius orationis particula inest, qua Dominus aliam esse gentium, hoc est, infidelium, alia uero fideliũ conditionem docet. Infidelis enim aut Deum esse non credit, aut illum res nostras administrare non putat. Cum enim ligna & lapides colant, de quibus Sanctus David inquit. Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum, os habent, & non loquentur, oculos habẽt & non uidebunt: Quam fiduciam huiusmodi Deorum cultores in illis habere potuerunt, quos nec oculos, nec aures, nec manus, quibus cultores suos adiuuent, habere sciunt? At fidelis homo longè aliter de Dei sui prouidentia sentit. De quo in Ecclesiastico scriptum reperitur. Est homo laborans & festinans & tantò magis non abundabit. Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens uirtute & abundans paupertate, & oculus Dei respexit illum in bono, & exaltauit caput eius, & mirati sunt in illo multo, & honorrauerunt

Ps. 113

Eccl. 11.

A runt Deum. Quibus uerbis Ecclesiasticus fortunas hominum a diuina prouidentia pendere innuit. Quod apertius declarat, ut cum protinus subdit, Bona & mala, uita, & mors, paupertas & honestas a Deo sunt Denique nunquam finem dicendi faceremus, si loca sacræ scripturæ, quæ paternam Dei prouidentiam adstruunt, recensere uoluissemus, cum uix quidquam frequentius diuina oracula ubique proclament Cum igitur hoc credamus, æquum est, ut longè aliam de Deo nostro fiduciam, quam homo ethnicus de Deo suo habeamus, ne sicut illi simus, de quibus propheta Amos ait: Væ qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ. Idest, væ uobis qui omnem fiduciam uestram in terræ fertilitate, & industria uestra atque in uestrarum manuum labore reponitis. Sed proh dolor, ecce in uobis uideo tantam solicitudinem, ut ipsi ethnici illam admirentur, quæ quidem a fidei nostræ confessione maxime dissentit. Credimus cum intellectu Dei optimi maximi prouidentiam, & tantam curam, & solicitudinem in procurandis necessariis habemus, ac si illam non crederemus. Non ita S. Esdras fecit, qui cum populum a captiuitate Babylonica in patrias sedes transferret, multaque in tam longo itinere pericula sibi imminere sciret, ausus non est auxiliares milites a Persarum Rege petere, apud quem paternam Dei erga suos prouidentiam prædicauerat, ne hac petitione professionis suæ fidem abrogaret. Cuius uerba sunt: Erubui petere auxilium a Rege, quia dixeramus regi, Manus Dei nostri super omnes, qui quærunt eum in bonitate, & imperium eius, & furor super omnes, qui derelinquunt eum. Si enim auxiliares a Rege copias postulassem, proximum erat, ut is mihi insultaret, & paternam Dei nostri curam, & prouidentiam inanem esse diceret, cum ego alia præter ipsum patrocinia quærerem. Hæc erat sanè plena, atque perfecta fides, quæ quod ore prædicabat, rebus ipsis profitebatur. Non sic impii, non sic, sed quod uerbis profitentur moribus impugnant. Aliam Dominus statim subiungit rationem, quæ paucis uerbis non minus fiduciam nostrã, quam quæ hactenus inducta sunt, fulcit, subdit nãque. Scit enim pater uester, quia his omnibus indigetis. Quæ uis obsecro oratio-

Amos 6

C

1. Esd. 8

Simile.

D

orationis hanc tantam piorum hominum dignitatem (quod, uidelicet, Deum patrem habeant) pro meriti ualeat amplificare? Satis erat ad singularem hominis dignitatem habere eum in regem, Dominum, magistrum, ductorem, atque tutorem, & uitę nostræ custodem, sed quanto maius & mirabilius est habere in patrem? quæ enim affinitas coniunctior? Quanta est ergo hęc fœlicitas rerum omnium Domino tam arcto necessitudinis uinculo coniungi, ut ipse dicat per S. Ieremiam, Si filius honorabilius mihi Ephraim, si puer delicatus. Pro quo alius interpres uertit, an non filius mihi prætiosus Ephraim? An nō puer solatiorum siue deliciarum? Quod si de populo Israelitico rebelli (qui Ephraim hic appellatur, quoniam pro Rege habuit Hieroboam ex tribu Ephraim) Dominus ait uerba hæc tanto amore, & teneritudine plena, quid de populo Christiano fideli, & diuinæ uoluntati obtemperante, dicet? Quæ cum ita sint, cur modicæ fidei homo qui Deum agnoscis patrem, angeris? Cur de eius prouidentia dubitas? Cur uariis curis animum discerpis, solicitè cogitans quid manducabo? quid bibam? quo operiar? Qua quæso, de re dubitas? Si de eius potentia, Deus est. Si de eius uolūtate, pater est. Si de rerum nostrarum scientia, hāc plene filius eius declarat, cum dicit: Scit enim pater uester, quia his omnibus indigetis. Quid ergo habet pius homo cur de rebus, quæ ad uitę usum spectant, solicitus esse debeat? Sed væ, væ, quam parem hæ omnes rationes in cordibus multorum infidentiæ filiorum operantur. Quibus illud Isaię prophetę dici potest: Ecce confidis super baculum arundineum confractum, cui si innixus fuerit homo intrabit in manum eius, & perforabit eam. O quam egregiū innixum & prosulturam habet miser ille, qui confidit Dominum suum temporalē sibi ad uictum necessaria esse præbiturum, & ut illi placeat, Deum ostendit, & cum eius auxilio, & fauore sibi opus fuerit, nullum inueniet, quin potius in pœnam suæ culpæ temporalis Dominus contra illum ueretur Deus enim ipsum pro torto re contra illum sumet: sicut infœlix Aman qui in maiori necessitate Regem Assuerū Dominum suum contra seipsum indignā tem expertus est. Idcirco merito Sanctus Dauid ait: Bonum est sperare in Domino, quam sperare in principibus.

Ier. 31. — Isa 36. — Ester. 6. — Psal. 17.

Quærite ergo primum regnū Dei, & iustitiam eius, (ait supernus Magister) *& hæc omnia adijcientur uobis*. Prius nominat regnum Dei quod finis est, & postea iustitiā quæ est medium ad illud obtinendum: nā finis prius in intentione debet esse, quam media, per quę ipse comparatur. De hoc solummodo nimis soliciti esse debemus, quam enim maiorem solicitudinem in hoc adhibuerimus, tanto melius erit, quia (ut ait Philosophus.) Illa, quæ propter se quęruntur in infinitum quęruntur, beatitudo autem est propter se quærenda, ergo nullus finis nec terminus in illa inquirenda est ponendus.

1. Polit.

Sed quęro, qualiter hic summa Veritas dicat. *Et hęc omnia adijcientur uobis*. Si quidem quam plurimos uidemus, qui regnum Dei & iustitiam eius inquirunt, & tamen quamplurimis sunt corporalibus necessitatibus oppressi? Ad hoc respondeo quod si ad eis quęras, utrum illa paupertate, & egestate, quam patiuntur sunt contenti, sine dubio ingenue fatebuntur, se illam pro totius mundi diuitiis commutare nolle. Insuper, & dicent, se tantam quietem, & tranquillitatem in cordibus suis habere, ut nullę diuitiæ cum eis possint adæquari.

Etenim qui ex nihilo omnia creauit facere potest, imo & sæpissimè facit, ut iustus paruo magis sit contentus quam rex suo imperio. Si ęgrotus magna febri laborat, & simul insatiabilem sitim patitur, dupliciter eius siti satisfieri potest, uel si ei tanta aquæ gelidę copia tribuatur, quousque ipse satietur, uel si a febri ipsa liberetur, a qua sitis illa dimanabat. Si huic ægroto optio daretur, quid potius uellet, an aqua frigida satiari ea conditione, ut quamuis sitis eius tunc extingueretur manente febri statim iterum sitiret, an uero ut omnino a febri liberaretur, ut unum horum eligeret? profecto, nisi insanus esset ac demens, eligeret potius a febri liberari: hoc enim multo magis ei quam illud expediebat. Ergo maius beneficium Deus in illum confert, a quo sitim & cupiditatem bonorum temporalium aufert, quam si ei diuitias tribuat, quæ desiderium ipsarum magis incendere, & inflammare faciunt. Psal. 36

Simile.

Ideo

Ideo S. Dauid ait, Melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas. Cũ autem regnum cæleste & iustitiam eius quærere nolumus, Dominus in huius culpæ pœnam permittit, ut res temporales nobis maxima cordis afflictione deficiãt, Aggæi 1 Atque ita ipse per prophetam Aggæum inquit de quibusdam, qui dicebant. Nondum uenit tempus domus Domini ædificandæ, cum tempus haberent ad proprias domos ædificandas, idcirco eis ait. Ponite corda uestra super uias uestras, seminastis multum & intulistis parum, comedistis & non estis satiati, bibistis & non estis inebriati, cooperuistis uos & non estis calefacti, & qui mercedes congregauit, misit eas in sacculum pertusum. Quod perinde est ac si diceret. Quoniam uos ipsos totos seruitio meo tradere non uultis, omnia inter manus (ut aiunt) uobis in nihilum redigentur, atque ita nec spiritualia, nec temporalia habebitis. Ergo fratres mei ne dicatis non esse tempus pænitentiæ, nec ædificãdi conscientias uestras, habentes illud ad mille nænias, & impertinentia: atque ita super vos pœna hæc non incidet, si tẽpus bene consumere scitis, & in hac uita regnum Dei quæritis per gratiam, ut illud possideatis per gloriam, ad quam nos perducat Iesus Marię filius Amen.

DOMINICA XV. post Pentecosten.

Concio I.

Ibat Iesus in ciuitatem, quæ uocatur Naim, &c. Lucæ 7.

Eccl. 23 Nter sententias, quas Ecclesiasticus Spiritu sancto inspirante scripsit, hæc una singularis est, gloria magna est sequi dominum. Hic præcipuè de spirituali loquitur sequela, quæ est Eph. 5. per imitationem, ad quam nos Diuus Paulus inuitat, dicens. Estote imitatores Dei sicut filii charissimi. Sed dicet aliquis. Nunquid Deum possumus imitari, & ei similes effici? Nonne omne malum, quod Angelis & hominibus euenit ex hac radice & fundamento ortum habuit. Referens sanctus Isaias peccatum Isa. 14. primi Angeli, qui suos sequaces ad ęternã duxit damnationem. Quomodo, inquit, cecidisti. Lucifer qui mane oriebaris, qui dicebas in corde tuo. In cœlũ conscendã, similis ero Altissimo. Et in sacro Genesis Gen. 3. libro refertur, qualiter astutus serpens primam mulierem decepit, quæ hominem & in eo humanum genus præcipitauit, ei dicens. Eritis sicut dii, hoc est. Eritis similes Deo Ecce quomodo omne malum Angelis & hominibus ex eo ortũ est, quia Deo similes effici uoluerunt. Qualiter ergo hic S Apostolus inquit, Imitatores Dei estote, sicut filii charissimi? Ad hoc respondeo in medium adducens id, quod prophetę Ionę contigit, qui (ut inquit sacra historia) cum in naui dormiret, orta Ionæ. 1 est in mari propter eum maxima tempestas. E somno uero euigilans & cognoscẽs se illius tempestatis esse causam, dixit. Tollite me, & mittite in mare, & cessabit mare a uobis, scio enim ego, quoniã propter me tempestas hæc grandis uenit sup uos & tulerunt Ionam & miserunt in mare, & stetit mare a feruore suo. Itaque antequã Ionas in mare proiiceretur, ob eius causã orta est tempestas, ubi primum uero in mare proiectus est, cessauit tempestas, & tranquillitas, ac serenitas in mari eius etiam causa successit In hunc modum cum uerbum diuinum inclusum esset in naui suæ inuisibilitatis dormiens capiens illum suę infinitæ gloriæ & quietudinis somnum, orta est maxima in mari huius sęculi tempestas propter primi parentis peccatum Intelligens autem filius Dei hanc tẽpestatem sui causa, aliquo modo, ortam esse, (ipse est enim ęterni Patri sapientia, & peccatum in hominibus ortum habuit ex eo quod sapiẽtes sicut Deus esse uoluerunt) dixit, Propter me orta est hęc tempestas grandis ideo, o pater ęterne mitte me in mare. Id est. Quia homines mihi similes esse uoluerunt mentes bonum & malum, peccarunt, tu o æternæ pater, me in mare seculi per assumptionem humanitatis proiice, proiice, inquam in mare iniuriarum, in mare flagellorum, in mare crucis, in mare tormentorum, ac crudelissimę mortis, & statim cessabit tempestas, quæ propter me orta est. Et ita factũ est, nam missio uerbo diuino in mare huius mundi & pænalitatum propter ad

mira-

mirabilem eius incarnationem, tempestas, quæ antea propter eum orta fuit, in serenitatem ac tranquillitatem uersa est. Volumus dicere, quod si antequam Deus factus esset homo, Angeli mali damnati sunt, & homines, quia similes eidem Deo esse uoluerunt, in tantaque mala inciderunt, nunc postquam factus est homo, & in mare nostrarum pœnalitatum fuit proiectus, bonum, quod hominibus uenit, id eo est, quia ei similes sunt. Nam qui tunc Deo similes esse uoluerunt, id maxima superbia fecerunt, qui autem nunc similes ei fiunt, ideo quia postquam dominus usque ad mortem crucis se humiliauit, ei per humilitatem & amorem adesse cupiunt, & cum hoc desiderio eum in uirtutibus, quas operatus est, diuino eius fauore imitari contendunt. Vt autem apertius hanc similitudinem, sequelam, & imitationem intelligatis, scitote fratres mei, quod sequi & imitari Christum cœlestem reparatorem nostrum est opera nostra & cor nostrum cum operibus eius, & corde ipsius conformare, & cum hac conformitate magnum honorem & ualorem operibus nostris & cordi nostro tribuimus. Itaque tantę excellentiæ & præstantię conformitas est, quod sola ipsa efficit ut nos genua flectentes coram ligno, si in forma crucifixi est, licet alias si illam formam non haberet in ignem esset mittendum, maxima illud ueneratione adoremus. Sicut igitur illi ligno propter conformitatem, quam cũ Christo crucifixo habet honor debetur, sic opera nostra, quãdo cum Christi operibus conformantur, ualorẽ atq. honorẽ accipiunt. Rursus conformare opera nostra operibus Christi est, quod quando aliquod bonum opus fecerimus, illud operantes cogitemus: Si Christus Saluator noster hoc opus ageret, si hoc ieiunium ieiunaret, si hanc eleemosynam tribueret, si hanc orationem recitaret, si hanc concionem ad populum haberet, & si hanc rem sacram faceret, quomodo in illo se gereret? quibus circunstantiis illud adornaret? qua puritate, quo amore, qua intentione, & quo feruore illud perficeret? Et quicquid illum facturum esse cogitaueris, tu pro uirili facere labora, & hoc est opera tua cum Christi operibus conformare. O Deus infinitæ charitatis & misericordiæ, te per infinitam clementiam tuam

A obsecro, ut robur, uirtutem, & efficaciam his meis sermonibus tribuas, quo in cordibus horum fratrum meorum, qui hanc cœlestem doctrinam audiunt imprimantur, siquidem tantum eorum animabus conducit. Hoc sanctum exercitium quidam spiritualis & deuotus pater Diuo Paulo admonitum fuisse asserit, cum ad Corinthios scribens, eis dixit. Omnia in gloriam Dei facite. Non uacat misterio dixisse sanctũ Apostolorum, In gloriam Dei, hoc enim est unum ex præcipuis exercitiis, quibus (1.Co.10) Deus in terris magis glorificatur, nam in eo aliquo modo Iesu Christi opera, quæ

B æterno Patri tam accepta ac tantę gloriæ fuerunt, innouantur. (Rom.8.) Hoc medium necessarium est & in nostram glorificationem a Domino constitutum, sicut Beatus Paulus testatur, dicens. Quos præsciuit & prædestinauit, (Simile.) conformes fieri imaginis filii sui. Hoc est. Præsciuit cõformes fieri imaginis filii sui, quia eos ꝓdestinauit. Et ex hoc fonte eis hæc conformitas oritur, ut per illam effectum prędestinationis, uidelicet, gloriam consequantur. Quemadmodum, ut aliquid uideamus, oportet nos prius eius similitudinem in nobis habere,

C mediante qua illud uideri potest, sicut ut ego uideam parietem illum, necessarium est ut prius species illius, uidelicet, similitudo eius in oculos meos intromittantur, atque in ipsis imprimantur. Sic, ut Christum uerum Deum nostrum in gloria intueamur, oportet prius nos eius similitudinem modo supradictũ in nobismetipsis, atque in operibus nostris impressam habere. Et hoc est nos ipsum sequi & imitari. Vt autem turba & populus suum uerum ducẽ, & magistrum Iesum Christum hoc modo imitetur, maximè oportet, ut ecclesiastici primi sint ad hæc sancta exercitia

D complenda, & alios suos exemplo incitent & commoueant. Hoc uoluit hic Spiritus sanctus docere, cum per sanctum Euãgelistam inquit. *Ibat Iesus in ciuitatam, quæ uocatur Naim, & ibant cum illo discipuli eius, & turba copiosa.* Prius de sequela discipulorum mentionem facit, & postea de sequela turbæ copiosæ. Nã ex eo quod discipuli illum sequebantur, maximo aliis incitamento erant ad idem faciendũ, qui uero peculiariter in populo Christiano discipulorum nomen habent sunt ecclesiastici, certum est enim illos dignitate

priores esse. Aman (ut ait sacra Scriptu- Esth. 5.
ra) uidens se a Regina Esther simul cum
Rege ad manducandum fuisse inuitatum
conuocauit, inquit sacer textus, ad se ami
cos suos & Zares uxorem suam, ut eis bo-
num euentum suum nunciaret, & quanta
cum gloria super omnes principes & ser-
uos suos Rex eum eleuasset. Et post hæc
ait: Reginaque quoque Esther nullum a-
lium uocauit ad conuiuium cum Rege
pręter me, apud quam etiam cras cum Re-
ge pransurus sum. Quanto igitur maior di
gnitas & excellentia sacerdotis est, quem
summus Rex Iesus Christus exaltauit, ei
tam sublimem dignitatem præbens ut di
gnitas summi Pontificis non sit maior quam
sacerdotis? illa enim ordinatur ad hoc, ut
super corpus mysticum Iesu Christi pote-
statem habeat, sacerdos uero super corpus
uerum Domini Iesu Christi, qui sedet ad
dexteram Patris, habet potestatem. At sa-
crosancta Ecclesia, quæ Regina est, sacer-
dotem inuitat, ut per potestatem, quam ha
bet, in sacra altaris mensa manducet, ad
quam non solum Rex Iesus Christus tan-
quam inuitatus accedit, sed etiam tanquã
cibus. Et cum sacerdotes sint priores di-
gnitate, etiam in honore primi esse debent
Apo.22 Beatus Ioannes (ut in Apocalypsi legitur)
uidens Angelum quendam cecidit, ut ado
raret ante pedes eius. Angelus uero ad
eum dixit: Vide ne feceris, conseruus e-
nim tuus sum Non sic his temporibus do
mini temporales faciunt, qui a sacerdoti-
bus se adorari permittunt. Non consensit
Angelus, ut sacerdos Diuus Ioannes ei re-
uerentiam illam adhiberet, quilibet autem
dominus temporalis, & quod peius est,
etiam quęlibet domina inaniter consentit,
ut Dei sacerdos, coram illa genua flectat.
O miser sacerdos qui hoc agit, & miserri-
ma muliercula, quæ id cõsentit. O Deus
ò Deus, o Deus, in admirationem rapian
tur omnes, qui altissima maiestatem dili-
gunt, uidentes sacerdotes, quos Angeli ue
nerantur, tanto ludibrio & despectui ha-
beri. Mouit Spiritus sanctus corda uicino
rum Ierusalem, ut asinam super quam Do
minus sedebat, ita honorarent, ut uesti-
bus se exuerent, & super illas ipsa incede-
ret, quoniam Iesum Christum uniuersa-
lem rerum omnium Dominum uehebat,
quanto magis digni sunt sacerdotes, ut ho
nore afficiantur, quorum manus quotidię

A sunt eiusdem Domini thronus, linguę ue-
ro cœlorum claues, pectora autem tam
ineffabilis sacramenti sacrarium? In Nu-
merorum uolumine Dominus ad Moy- Nu.27.
sem sic dixisse legitur. Tolle Iosue filium
Nun uirum, in quo est spiritus Dei, qui sta
bit coram Eleazaro sacerdote, ad uerbum
eius egredietur & ingredietur ipse & om-
nes filii Israel cum eo. Attendite reueren
tiam, & obedientiam, quam Dominus
uolebat, ut princeps, & omnis populus in
lege ueteri sacerdoti adhiberent. Quam
igitur obedientiam ac reuerentiam sacer-
dotibus legis gratiæ deberi putatis? Siqui-
B dem ergo priores dignitate, & honore
sunt, priores etiam debent esse imitatio-
ne, & sequela illius magni Domini, qui Simile.
sic eos magnificauit, tantisque honori-
bus affecit Sicut in domibus regum ac
principum maior puritas, & elegantia in
illis requiritur, qui ei in camera & in men
sa inseruiunt, & coram eius cõspectu sem-
per assistunt, quam in illis, qui in culina
stabulis & in pręsepibus ei seruiunt, sic in
sacerdotibus, qui Domino infinitę maie
statis in sacra altaris mensa ministrant, &
coram eius diuino conspectu, nunc oran
C tes, nunc diuina sacramenta ministrantes
sunt, maior puritas ac sanctitas desidera-
tur. Cum igitur munus eorum sit alios
mundare, & sanctificare, quales eos opor
tet esse? Beatus Chrysostomus inquit: Il-
lum, qui pro uniuerso mundo officium
obsecrandi habet, & deprecatur Deum,
ut non solum uiuorum, sed & mortuo-
rum misereatur, qualem debere esse existi
mas? Puto, quod fiducia sancti Moysi, &
prophetæ Elię ad talem orationem non
est sufficiens Certe uerba ista huius tanti
doctoris magnum in cordibus sacerdotũ
timorem incutere debebant. qui totius
D mundi sunt aduocati Ad quorum ora-
tionem existimat hic sanctus Doctor mi-
nimam esse fiduciam sancti Moysi & Eliæ
quorum alter ueniam exercitui Hebręo-
rum, qui per desertum ibat, a Domino ob-
nuit, alter uero cœlũ occludebat, ne plue
ret, & cum sibi uidebatur, illud aperiebat,
tandem sua oratione è cœlo ignem trahe
bat, quo uiuos interficiebat, atque eadẽ
mortuos ad uitam reuocabat Qualis igi-
tur uita nostra esse debet, siquidem Bea-
tus Chrysostomus ait, illam horũ duorũ
sanctorum uitam debere superare? O Pa-
tres

eres sacerdotes, quid de nobis erit, cum in tremendo Dei iudicio apparuerimus, nobisque bella, pestilentię, sterilitates, atque hęreses quę in mundo sunt impositæ fuerint, eo quod non fecimus id quod debebamus, scilicet, Deum efficaciter deprecari, ut illa omnia extingueret. Quid dicemus? Heu, heu, quam multis tunc amarum erit, se sacerdotes fuisse, Dura res est, quod cum ego aptus non sim ad orandum pro me, & auxilio uicinorum meorum ad placandam Dei iram egeam, cumque tam parum spiritualis sim, ut defectus meos nec sentiam, nec sciam deplorare: petatur à me, ut habeam uiscera maximo feruore charitate & amoris incensa, & mala totius mundi perinde sentiam, ac si pater sim omnium uiuentium, tantamque ac talem sanctitatem habeam, ut iræ Dei me opponere ausus sim, ipsumque ex irato pacificum, & ex ultore condonatorem reddam. De sacerdote legis naturæ Melchisedec sic inquit Beatus Apostolus. Melchisedec Rex salem sacerdos Dei summi sine matre, sine genealogia assimilatus autem filio Dei, manet sacerdos in perpetuum. Doctores Hebręi testantur, Melchisedec fuisse primum patriarchę Noe filium uocatum Sem, eumque cum benedixit Abraham, fuisse ætatis trecentorum & nonaginta annorum, & ipsum Abraham suum octauum pronepotem triginta quinque annis superasse, hoc est postquam Abraham mortuus est, triginta quinque annos uixisse, & cum Dominus diluuium misit in mundum, centum annos iam egisse. Semper autem sacra scriptura hunc sacerdotem, Sem appellat, præterquam cum munus sacerdotis exercuit, tunc enim Melchisedec, id est, rex pacificus, uel rex iustus appellatur. Quando etiam sacra scriptura mentionem facit de origine & progenie huius sacerdotis, illam sub nomine Sem facit, & non sub nomine sacerdotis, quoniam sacerdos de progenie & suorum nobilitate curare non debet, atque (ut impræsentiarum ait D. Paulus) existimare debet, se in mundo nullum habere consanguineum, & super omnia contendere, ut sit similis filio Dei. Quod si Diuus Paulus hęc de sacerdote legis naturæ prędicabat, quanto magis oportet, ut de sacerdotibus legis gratiæ prædicetur, siquidem eorũ sacerdotium ac dignitas ita Melchisedec

Hebr. 7.

A B C D

dignitati præstat & antecellit. Sancta Iudith loquens cum sacerdotibus, ut populum docerent ad patientiam præstandam & fiduciam in Domino habendã, eos sic est allocuta: Vos, q estis presbyteri in populo Dei, & ex uobis pendet anima illorũ ad eloquium uestrum, corda eorum erigite, ut memores sint, quia tentati sunt patres nostri, ut probarentur, si uere colerent Deum suũ. Notate, obsecro, fratres per immensam domini charitatem, quę uerba tanta admiratione digna sancta hæc mulier illius temporis sacerdotibus dixit, quę multo magis euangelii sacerdotibus conuenire debent, ut uerè & non tantum nomine sint presbyteri in populo Dei, id est, prębentes iter uerbis, operibus, ac sanctis exemplis, & illud patefacientes omnibus in cœlum, atque ita uiuere debent, ut dicere possit: Hac uia, qua ego incedo, uos etiam incedere debetis, sicuti Beatus Apostolus faciebat, cum dicebat. Imitatores mei estote, sicut & ego Christi Et idem Sãctus Apostolus, qui nuper conuersis dicebat, ut ipsum sequerentur, de se fatetur, animum concepisse, uiresque ac robur ad sequendum Christum filium Dei accepisse, oculos collocans in aliis sanctis uiris, qui ipsum præcesserant, dicens: Gratias ago Deo meo, cui seruio à progenitorib. meis in conscientia pura. Ecce quomodo illos eximios Patriarchas tot uirtutum ornamẽtis pręclaros se imitatũ fuisse fatetur. Nos ergo ita faciamus, nec animum demittamus, & si illos in omnibus sequi nõ potuerimus, saltem in aliquo imitari contendamus In sacra scriptura legitur, quod Angelis in figura iuuenum peregrinorum Sodomam introeuntibus S. Loth, ubi primũ eos uidit, surrexit & (ut ait sacer textus) iuit obuiam eis At uero antea eadem sacra pagina de Patriarcha Abraham, cum ei Angeli apparuerunt, sic refert. Quos cum uidisset, occurrit in occursum eorum, quod maiorem charitatem & deuotionẽ denotat & tamen sanctus Loth laudatur, quoniam licet non in omnibus, in multis saltim patruum suum Abraham secutus est. Ad hunc modum, si cum sanctis currere nõ possumus, saltẽ ut melius potuerimus, uestigiis eorum insistamus, & sicut discipuli domini erant primi, qui suum cœlestẽ magistrum sequebantur, & postea sequebatur eum turba copiosa, ita nunc in spirituali

Iudit. 8.

1. Co. 4.

2. Ad Timo- tum 1.

Gen. 19.

Gen. 18

ritualisequela oportet, ut ecclesiastici primi sint, & ipsorum bono exemplo totus populus ad id faciendum commoueatur.

Ibat Iesus in ciuitatē, quæ uocatur Naim. Nunquam Dominus quandiu inter homines uersatus est, promouendæ salutis humanæ officium intermisit. Interdiu enim docebat in templo, noctu pro nobis pnoctabat in oratione Dei, circuibat etiam ciuitates, uicos, & castella, ubique regnum Dei euangelizās, ubique dæmones ab obsessis corporibus pellens, & salutis beneficia omnibus impertiens. Hāc autem adeo solicitam salutis humanæ & paternæ gloriæ curam declarauit, cum discipulis cibum ipsi offerentibus respondit. Meus cibus est ut faciam uoluntatem eius, qui misit me, ut perficiam opus eius. Hoc autem exemplum sequentes sancti omnes tātam temporis rationem habent, ut ne momento quidem à diuinis operibus & mandatis Dei exequendis uacent. Et hęc non solum eis ex Domini exemplo oritur, diligentia, uerum etiam ex assidua uirtutum exercitatione, nam in Ecclesiastico dicitur. Religiositas custodiet & iustificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit. Religiositas est quædam uniuersalis ab omnibus malis abstinentia, & quędam omniū mandatorum Dei obedientia atque operatio. Hæc autem non solum cor custodit, & ipsum paulatim iustificat, & in dies perficit, uerum in eo iucunditatem & gaudium gignit, sicuti in corde Dauid faciebat, qui sic ait. In uia mandatorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitiis. Et B. Augustinus inquit. Dulciores sunt lacrymę orantium quam gaudia theatrorū. Ex hac uero iucunditate & gaudio oritur quædam grandis in mente fortitudo, atque ita sacerdotes ad populum dixerunt. Gaudium Domini fortitudo nostra est, econtra autē uoluptates carnales animam debilem & inconstantē reddunt. Hoc uero gaudium non solum fortitudinem gignit ad non retrocedendum & ulterius progrediendum, quia, ut ait Philosophus, Delectatio conseruat operantem in opere, uerum in anima singularem quandam diligentiam generat. Atque ita ubi nos legimus, Religiositas iustificabit cor, alia translatio habet. Religiositas uiuificabit cor, hoc est, cor feruidum ac diligens efficiet. Idcirco quidam sanctus Abbas dicebat, singularem cuiusque hominis Christiani iustitiam consistere in hoc quod ipse sibi non placeat, & seipsum continuo reprehendat, non contentus solis beneficijs, quę diuina manu accepit, sed plura quotidie postulans, & totius uiribus contendens se nouis seruiendi modis gratum præbere. Quod quidem in sancto Moyse maxime floruit, qui (ut ait sacra pagina) quando incepit cum Deo loqui, abscōdit faciem suam, non enim audebat aspicere contra Deum. Postquam autem cum illo cōuersatus est, ab eo postulabat, Domine ostende mihi gloriam tuam. Quid ais uir sancte? Nonne tibi satis erat cum Domino per quadraginta dies conuersari, & quod ipse tecum, uelut cum peculiari amico locutus fuerit? Ad hoc respondeo, hanc esse seruiētium Deo & efficaciter eum amantium conditionem atque ingenium, uidelicet, non æstimare quod habent propter desiderium eius, quod expectant, & quāto plus eis communicatur, plus desiderant, plus expectant, & maiorem diligētiā ad illud obtinendum adhibent. In huius sententiæ confirmationem sanctus ille Abbas dictum illud D. Pauli scilicet, Omnia munda mundis, sic interpretabatur, id est, iustis quidquid in se & in alijs uident, maior puritatis animæ ipsorum & humilitatis occasio est. Quando enim uidet proximum suum peccatum aliquod committentem, ut homicidium, adulterium, blasphemiam, &cæ. Seipsos summittunt & humiliant, considerantes se non bene correspondere tanto beneficio, quale est se illud peccatum per Dei misericordiam nō committere, si autem in se uirtutem aliquam aspiciunt seipsos etiam humiliant, cogitātes & animo euoluentes se humilem & abiectum locum obtinere, cum in sublimiori & magis excelso esse possunt. Quis autem hoc in loco cæcitatem & socordiam aliorum hominum satis deplorare ualeat, qui tempus pręclarissimum Dei munus, in rebus nihili consumunt, in quo sempiternę fælicitatis opes comparari possent? Quid illos memorem, qui tempus omne in chartarum & alearum similiumq; rerum ludo consumunt? Quid isti, quæso, cum ante superni Iudicis tribunal sistāt pro salute sua offerre poterunt, quandoquidem uitam omnem in somno, ludo, otio, & ludicris rebus consumpserint? O miserandam hominum,

Marginalia: Eccl. 1. — Ps. 118. — B Aug. sup. psa. 117. — 2. Esd. 8. — Arist. — Exod. 3 — Exod. 3 — Ad Titū 1.

minum conditionem, qui cum ad sempiternam beatitudinem a Deo conditi sint, sic se abiecerũt, sicq. uitam suam instituerunt, ut pecudum more uentri solum & uoluptatibus nati esse uideantur. Vnde B. Aug. ait, quam plurimos esse Christianos adeo pigros & socordes, ut deteriores sint multis ethnicis, qui in infidelitate sua in melioribus operib. quam illi se exercent. Considerate & animo concipite duo agmina. Toletum iter facientia ea obligatione, ut ante noctem illuc perueniant, quorum alterum uiam non ignorat, alterum uero penitus iter quo eundum sit, nescit. Hoc omni celeritate per ualles & cacumina aberrans, tandẽ propter uiæ ignorantiam qua incedebat, in præcipitium deuenit, ubi omnes miserrimè perierunt. Illud uero agmen quod iter non ignorabat, existimans diem uernum longum esse, ac proinde satis temporis ad iter conficiendum habere, iuxta quemcunq. fontẽ & ad umbras arborum, quas inueniunt, otiose sedent, & cum ad aliquod oppidũ perueniũt, inquiunt omnes: Comedamus & bibamus, atq. otio hic uacemus. Postquam autem cibis, uino, ac ludis saturati sunt, nunc aiunt. Somnum parumper capiamus, multum enim temporis ad iter cõficiendum nobis restat. Denique ita seipsos quieti tradiderunt, ut cum è somno euigilarunt, obscura nox esset nec per tempus eis iter facere licebat, atque ita sicut alii Toletũ minime peruenerunt. Quæro utri horum maiorem culpam cõmiterũt, & maiori culpa digni sunt, eo quod ad destinatum locum non peruenerint? Planum profectò est, & manifestum, illos, q iter non ignorabant, maiori culpa dignos esse. Ex his duobus agminibus alterum sunt philosophi naturales, qui fide caruerunt, alterum uero sunt pigri, socordes, & ignaui Christiani. Illi quidem uiatores ad gloriam extiterunt, ad illam enim creati fuerunt, & naturaliter beati esse cupierũt. In die uero uitę suę per uirtutes morales mirabiliter cucurrerunt, fuerunt nanque abstinentes, casti, patientes, & bonorum temporalium contemptores, sed quia propter superbiam fidei iter nescierunt, nihil eis ipsorum profuit diligentia. Atque ita de illis illud psalmi dici potest. Errauerũt in solitudine, uiam ciuitatis habitaculi nõ inuenerunt, & antequam ad illam perueni-

D. Aug. in quinquagenis.

Simile.

Ps. 106.

A rent, ceciderunt in detestandum inferni præcipitium. Hi uero, qui alterius sunt agminis, rectè fidei iter sciunt, atq. obseruantiam diuinę legis, qua ad ciuitatem gloriç eundum sit, non ignorant, sed putant ipsi multum temporis restare ad iter illud conficiendum, longumq. esse uitæ diem existimant & hac fiducia in quolibet fonte, hoc est, in qualibet uoluptate detinentur, & uix creatura est, in qua ipsi non sistant seipsos adinuicem inuitantes, atque ut sacra scriptura testatur dicentes. Venite, fruamur bonis, quæ sunt, & utamur creatura tanquam in iuuentute celeriter, coronemus nos rosis antequam marcescant, nullum pratum sit, quod non pertrã-B seat luxuria nostra. Atq. in his tẽpus inaniter consumentes spe ducuntur, se in posterũ pœnitentiam esse facturos. Illis autẽ hæc facientib. & cogitãtibus obscura mortis nox superuenit, atq. ita ad urbem in quam iter faciebant, minime ualent peruenire. *O sancta Maria señora*. Quantã stragem in mundo spes faciendi in futurum pœnitentiam efficit. Quemadmodum uenator uiridi colore induitur ad uecordes bestias auesq. capiendas, sic dæmon uiridi falsæ spei colore se contegit, ad quam plurimos miseros capiendos, eis persua-C dens, satis temporis ad uoluptates capiendas futurum esse & quod nũc deliciis, & gaudiis, licet contra Deum sint, frui possint, postea uero pænitentiã agent. Atque ita inopinanter a morte rapiũtur, & sicut alii in infernum descendũt, nullum commodum educentes ex eo, quod iter non ignorauerint, quin potius quia illud sciuerunt, & inde utilitatẽ elicere noluerũt, grauiorib. apud inferos suppliciorum generib torquebuntur. Quia (ut per quã doctè D. Tho. docet.) Peccati infidelium magis merentur ueniam, quam fidelium propter ignorantiam. Et ita D. Paulus dixit. Miseri-D cordiam consequutus sum, quia ignorans feci in incredulitate mea & per consequẽs minora tormenta patientur infideles cæteris paribus, quam fideles.

Sed iam ad historiam redeamus. *Cum ergo dominus appropinquaret portæ ciuitatis Naim, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ* Non erat mos apud Hebręos in Synagogis, ubi ad audiendam legẽ confluebant, sed in cãpis mortuos sepelire, & ideo hic defunctus extra urbẽ ef-

Sap. 2.

Simile.

D. Th. 2 2. q. 89. ar. 5.

1. Ti. 1.

ferebatur. Hoc Sathanæ stratagema & inuentionem fuisse existimo, ut, uidelicet, a uiuis considerationem mortis auerteret, & ne continuum excitatorem illum haberent, quem nunc quoties in templa ingredimur, habemus, uidentes sub pedibus nostris illos, cum quibus ridentes & gaudentes manducauimus, bibimus, lusimus, atque alia fortasse scelera perpetrauimus.

Gen. 50. S. Ioseph (ut sacra refert scriptura) cum iã morti appropinquaret, fratres suos admurauit, dicens: Asportate ossa mea uobiscũ de loco isto. Quid, obsecro, ò Patriarcha sancte, ad rem facit, ut magis in illo quam in alio loco terræ manderis? propter commodum & utilitatem illorum id sanctus uir imperauit, quia uidelicet, magnam existimationem, quam erga illos habiturus erat intelligebat: idcircò eis inquit: Asportate ossa mea uobiscum, ut. s. uestræ mortis memoriæ sint, & ipsa in conspectu uestro cernentes, dicatis. Hæc sunt ossa illius potentis ac sapientis uiri Ioseph, & tandem mortuus est, quid de nobis erit? Nunquid & nos non moriemur? Cum Christus Redemptor noster ineffabile Eucharistiæ sacramentum instituit, suis sacris discipulis dixit. Hoc facite in meam commemorationem, idest, in memoriam mortis meæ. Atque ita B. Paulus inquit. Quotiescunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem domini annũciabitis, donec ueniat. Inter utilitates, quas ex recordatione mortis Iesu Christi elicere possimus, una est nostra ipsorum memoria, singuli animo euoluentes, atque intra nos dicentes. Nunquid mors quę in filium Dei, qui ipsa uita est, dominata fuit, in me non dominabitur? Sed cũ dæmon animum & intentionem sancti Ioseph non habeat, & spiritui Iesu Christi filii Dei sit contrarius, forsan Hebræis persuasit, ut mortuos in locis remotis, ubi raro eorum sepulturæ uiderentur, humarẽt, atque ita magis obliti mortis uiuerent. Nunc autem in lege gratiæ inuentio fuit Spiritus sancti: ut in ecclesiis, ad quas glorificãdi Deum in diuinorum officiorum celebratione causa conuenimus, mortui sepultura donarentur. In sacro Exodi uo-

Exo. 38 lumine sic legitur. Factum est labrum æneum cum basi sua de speculis mulierũ, quæ excubabant in ostio tabernaculi. Hoc ideo factum est, ut cum sacerdotes

A se ibi lauarent, in illis speculis seipsos contemplarentur, & sui ipsorum ornamenta, ne incomposita essent, diligẽtissimè componerent. Et Rabbi Moyses testatur, illa specula fuisse aliquarum mulierum, quæ cum aliquando prophanè uixissent, sese conuertebant, & in templum se recipiebant. In cuius rei signum summo sacerdoti specula, quib. faciem composuerant, tradebant, & hęc in lauatorio ponebantur, ut sacerdotes se abluentes, & in illis seipsos aspicientes recordarentur se ad imitationem illarum mulierum a peccatis abstinere & mentes suas purificare, siquidem

B illæ prophanæ mulieres eis sanctificationis exemplum prębuerunt. Bona profectò inuentio illa fuit, sed multo melior & utilior extitit, quę nunc in sacrosancta Ecclesia obseruatur, ut uidelicet in templis mortui sepeliantur, quoniã sunt quædã excellentissima specula sepulturæ illorũ, cum quib. uiximus, comedimus, & conuersati sumus, ut in illis contemplantes nosipsos in meliorem uitæ modum reciperemus. Siquidẽ omnes illud Ieremiæ dicere possumus. Non fugiat uelox, nec saluare se putet fortis, ubi alii transtulerunt. Non fu- Iere 46.

C giet uelox. Veloces enim aut fortes a morte se poterunt minimè defendere, nã illa adeo fortis est, ut Spiritus sanctus ad ostẽdendã amoris fortitudinem ipsum cũ ea comparauerit, dicens. Fortis est, ut mors, dilectio, i. sicut mors in omnia humana corpora absq. aliquo obstaculo & impedimento ingreditur, sic amor omnia corda penetrat, & in omnibus locum inuenit. Cant. 8.

Lactantius Firmianus inquit cineres combustę uiperæ esse optimum medicamentum, & remedium contra eiusdem uiperæ morsus. Animaduerte, ò peccator, tuã sensualitatem esse uelut uenenosam uiperã, Lactan. Fir. in li. de ira Dei c. 13

D quæ tuam miserabilem animam crudeliter mordet. Vis sanari, & ipsis morsib. medicinam adhibere, eis uehementi consideratione cineres alterius uiperę adhibe. In memoriam reuoca alterum iuuenem te non solum pulchritudine, sed etiam diuitiis superantem, cuius corpus, cui ille maxime indulgebat, in cineres uersum est. Recordare etiam pulcherrimæ adolescentulę, qualiter suam pulchritudinem & formæ elegantiam amisit, & in puluerem miserrimè uersa est. Et his considerationibus tuæ animæ uulneribus medeberis,

seque-

eeque ipsum poteris conseruare, ut alia minimè recipias. Cum B Maria Magdalena (ut refert D. Ioannes) pedes domini Iesu Christi ungeret, sceleratus Iudas murmurat. Dominus uero dixit. Sinite illam, ut in diem sepulturæ meæ seruet illud. Quasi diceret. Tacete, ibi enim me nequaquam unget, ideo nunc sinite illam pro deuotione sua hac parua lętitia affici, & hac uoluptate perfundi, nam die mortis meæ illud soluet. O bone Iesu, cœlestis nostrarum animarum magister, quam utilem hic nos doctrinam doces si quidem in hac tam minima uoluptate mortis tuæ recordaris & de ea loqueris. In quo certe nos erudis debere nos in ludis & recreationib. nostris mortis meminisse, ne iudicium nostrum euertant & nos ipsos perdant. Sed heu adeo miserabile sumus, ut non solum in gaudiis & recreationibus humanis illius minime reminiscamur, sed nec, cum fratres nostros & amicos uitam finire uidemus, & cum tā terribile spectaculum nostris oculis proponitur, ipsam in memoriis nostris non imprimimus Nabuchodonosor (ut ait S. Daniel) somnium uidit, & conterritus est spiritus eius, & postea suis Magis & ariolis dixit: Vidi somnium, & mente confusus ignoro quid uiderim. Vt autem ex eodem sacro textu apparet, Rex statuam grādem uariis ac diuersis metallis conflatam uiderat, cuius pedes, qui fictiles erant, lapis abscissus de monte percussit, & statuam comminuit. Et quoniam Nabuchodonosor, cum hanc uisionem uidit, dormiebat, factum est, ut eius quod in somniis uiderat, obliuisceretur, eique pauor duntaxat remaneret, quousque Daniel propheta Dei, lineamenta statuę, quam uiderat in memoriam reuocauit. Idem nobis nunc quotidie contingit. Videmus hominem potentem, diuitem, honore affectum, & pretiosis uestibus indutum, (sicut hæc statua diuersis erat conflata metallis) in flore autem suæ ætatis, & in maiori prosperitate uitæ suę tē sis uelis & cum centum annos uiuere putabat, ecce, quia fundamentum, quo nitebatur tota illa machina, fictile erat, mors illum tetigit, & tandem ipsum interfecit. Pulsantur cymbala, & uos timore correpti interrogatis. Quis mortuus est? Respondetur, Fulano, uos uero iterum petterit, dicitis; Iesus. Iesus, Iesus, Iesus. illa iuuentus illa pulchritudo, illa nobilitas, & illa pompa mortua est? Quorsum in uita confidimus, siquidem uelut aer sumus? At cum finem admirandi facimus, iam amplius horum omnium non recordamur, & tanquā si non fuissent, illorum obliuiscimur, quoniam in somno sumus. Itaque ex his omnibus repræsentationibus nihil nobis remanet præter pauorem & timorem quem cum audiuimus aut uidimus de alicuius mortę concepimus. Et ad hoc Dominus prouidet, ut sanctus Daniel, uidelicet concionator hanc uisionem in memoriam hominum reuocet, qui illius adeo obliti sunt. Huic etiam rei inseruit, mortuos in ecclesiis sepeliri. Quapropter, siquidem templa sunt mortuorum domus, in illa debetis eo animo conuenire, ut non solum Deum uideatis, sed etiam tanquam in speculis clarissimis, uidelicet in mortuorum sepulturis uos ipsos aspiciatis.

Ioā. 32. Dani. 2

Quam cum uidisset Dominus, misericordiæ motus super illam, dixit. Noli flere. Commouit fontem pietatis matris uiduæ calamitas, & solitudo, & ad misericordiam flexit. Qualis autem hæc misericordia in Christo domino fuerit, expendendum est. Scire igitur oportet, esse misericordiam uirtutem, quæ a fraterna charitate procedit, & esse etiam naturalem cordis affectū magno diuinæ prouidentiæ beneficio humanis animis ingenerato. Hunc misericordię affectum conditor & amator hominum Deus hominum pręcordiis infixit, quo tantum ferè de aliena calamitate, quātum de sua dolorem concipiunt, atque ita periclitantibus omni ratione subuenire contendunt Christus igitur Saluator noster cum uerus esset homo, hoc affectu cęterisque similibus nō caruit, licet affectus, qui in nobis passione appellantur, in eo non passiones sed pro passiones appellentur, eo quod erant plenissima obedientia rationis imperio sine ulla repugnantia subiecte. Cum ergo dominus in hoc loco misericordia erga uiduam commotus fuisse dicatur, utrumque intelligere debemus, & misericordiæ affectum & eam etiam misericordiam, quam uirtutem à charitate manantem esse diximus, nam utraq. res in eo uice nituit ac singulariter. Et ita dixit per Sanctus Dauid. Factum est cor meum tanquam cera liquescens in medio uentris mei, id est, in medio uiscerum meorum, Cera naturaliter dulcis est propter mel unde Psal. 21

unde depromitur & paruo igne liquefit,
Simile. ita cor nostri Redemptoris nostri suapte natura misericors est, eo quod à dulcissima uirgine sumptum est, & paruo igne di-
Cant. 4. spositionis, quam in nobis inuenit, liquescit. Quod etiam in Canticis significauit, dicens. Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, in uno crine colli tui. His uerbis dominus teneritudinem cordis sui mirabiliter explicat, siquidem una duntaxat bona cogitatione, uel altera sancta cordis affectione uulneratur. Parum profecto resistentiæ habet res illa, quæ una pilo sauciatur. Et quamuis initio huius concionis diximus oportere nos hunc cælestem sponsum cunctis uirtutibus imitari, & ei similes effici, tamen inter omnes una, qua magis ei similes efficimur, est misericordia charitate informata. Cum enim quis alteri simi-
Simile. lis esse dicitur, plerunque non ideo est, quia similes manibus aut pedibus sunt, sed facie quæ superior pars ac perfectior in corpore humano est. Sic nos Deo in facie similes esse oportet. Facies est id, quod in homine magis patens & manifestum est. & ideo facies Dei est eius misericordia. Siquidem Regius propheta ait: Miserationes eius super omnia opera eius. Hoc est id quod ma-
Ps. 144. gis in Deo elucet, est eius ineffabilis misericordia quæ in omnibus ipsius operibus nitet, & in ea ei similes effici contendere debemus; illā erga omnes pauperes & egenos & maxime ergo pupillos & uiduas utentes, sicut bonus Iesus fecit, qui mirifica misericordia motus, hanc uiduam consolatus est.

Prius ipsi compassus est, deinde ad illā accedens uerbis dolorem lenire uoluit, cum dixit. *Noli flere*, postremo ad locum deueniens, adolescentem à morte ad uitam reuocatum uiduæ matri lætanti atque minanti, restituit. Corde igitur & uerbo & opere uiduæ subuenit. Sunt autem hi gradus quidam, quos perfecta uiri iusti misericordia complectitur. Primū enim ergo alienam miseriam miserationis affectu commoueri debemus, nisi enim & uerba & facta nostra ex pio cordis affectu prodierint, inania sunt. Deinde blanda & amica oratione laborantem fratrem alloqui & consolari debemus. Ac postremo, si facultas suppetit, benignitatis officiis eius miseriam subleuādam curamus. Quibus itaque rebus animas nostras gratia di-

A tabimus, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA XV. post pentec.

Concio II.

B *Ibat Iesus in ciuitatem, quæ uocatur Naim; & ibant cum illo discipuli eius, & turba copiosa. Lucæ 7.*

IN illa mirabili uisione, quam S. Ezechiel uidisse refert (ubi hæc monarchia & Christiana Respublica, quam Deus in mūdo habet, repręsentata est) Ezec. 1. & 10. conuenientissime per illā quatuor animalia quæ rotas currus trahebant, prælati sanctæ Ecclesiæ significantur, per rotas uero, subditi insinuantur, illę enim proprium
C motum non habent, eadem namque facilitate in unam atque in aliam partem mouētur. Et ideo S. Propheta ait. Rotas uocauit uolubiles audiente me, hoc est. Faciles ut in unam & in aliam partem uoluerentur. Et inter notabilia quæ ibi de illis animalibus ac rotis dicuntur, hoc unum est, cum ambularent animalia, ambulabant pariter & rotę iuxta ea, & cum eleuarentur animalia de terra, eleuabantur simul & rotæ. In quo significatum fuit, bonum exemplum maiorum efficacissimum esse ad cōmouendum minores ad uirtutem sectandum. Si enim prelati in uia uirtutis antece-
D dunt, & à terra sese erigūt, affectionem suā atque amorem in cælo collocantes, statim subditi & inferiores idem maxima cū promptitudine faciūt. Quamuis uerum sit, quod Lucæ 10 dominus cum discipulis suis loquēs, eosq; ad prædicandum mittēs, dixit. Qui uos audit, me audit, & q. uos spernit, me spernit. 1. Th. 4. Iuxta q. sententiam B. Paulus etiam dixit: Non enim uocauit nos Deus in immunditiā, sed in sanctificationem (hoc est, Deus non uocauit nos, ut homines immundos, sed ut ipsos sanctos redderemus) itaq. qui hęc spernit, non hominem spernit, sed

Deum

Deum, qui etiã dedit spiritum suum sanctum in nobis. Et ante hęc S. Moyses loquens ad Core, & ad tribum Leui, dixe-
Nu.16. rat. Num parum uobis est quod separauit uos Deus Isreael ab omni populo, &c. ut uobis ẽt sacerdotium uẽdicetis, & ois globus tuus stet contra dominum? Non ait, stet contra Aaron pontificem, sed cõtra dominum, quoniam obedire prælato, est Deo obedire, & ipsum spernere est ẽt dominum spernere, tamen ut pręlatis obediatur, & ipsi subditi sint quales esse debent, oportet p̃latos in domini Iesu Christi sequela subditos anteire, eosq. suis bonis exemplis incitare. Idcirco dominus p̃ Ezechielem prophetam iussit, quando sacrificia essent offerenda, & lex audienda,
Ezec.46 Princeps, inquit, in medio erit aliorum, cum ingredientibus ingredietur, & cum egredientibus egredietur. Hoc dominus imperauit, ut princeps ac prælatus intelli-
Simile. geret ipsos esse cor populi, & quod sicut cor, dum in medio corporis est, omnibus membris motum præbet, sic prælatus suo bono exemplo omnes subditos ad uirtutem mouere, & incitare debet. Quantæ autem efficaciæ sit talium exemplum, ex eo patet, quod D. Paulus ad Romanos scri-
Ro.11. bens, ait. Quandiu ego sum gẽtium Apostolus, ministerium meum honorificabo (uidelicet perfectione operũ ac uitę meæ) si quo modo ad æmulandum prouocem carnem meam (idest Iudęos) & saluos faciam aliquos ex illis. O admirabilem potentiam iusti, qui uere dicere potest, se peccatores saluos facere, quoniam ad eorum salutationem magnopere adiuuat, maxime si Prælatus princeps, aut paterfamilias est. Hoc ẽt comprobatur ex illo Iudicum, s. Seruierunt filii Israel Domino cun-
Iudic. 2 ctis diebus Iosue, & seniorum, qui longo post eum uixerunt tempore, & nouerunt omnia opera domini, quæ fecerat cum Israel. Itaque dum in illo populo Israelitico principes prælati, ac senes iusti extiterunt, ipse fideliter domino seruiuit, illis autem deficientibus rursus quam plurimis peccatis corruptus, & deprauatus est.
Ier. 10. Atque ita S. Ieremias ait. Quia stulte egerunt pastores, & dominum non exquisierunt, propterea omnis grex eorum dissipatur est. Inquit. Stulte egerunt, quoniam magna insania est, ex Dei beneficio quemlibet maleficium facere, & in-

A de occasionem sumere in suam damnationem. Eodem gladio, quem Saul ad propugnandum populum Dei habebat, ipse se interfecit, ut ex sacra scriptura patet. Sic ingenii acies, literarum scientia, & digni- 1.Re.vl.
tas, quam Dominus alicui pro armis ad se suosque proximos ab insidiis dæmonis defendendum præbet, sępenumero sunt in causa, ut ille, qui ipsis pollet, se ipsum illis interficiat, dum eis abutitur, & aliis peccandi occasionem præbet. Quando canis Simile.
in capite percussus est, uita eius in maximo periculo uersatur, quoniam uulnus suum lingua lambere non potest, at si in
B aliis membris uulneratus est, cum ipse uulnera possit lingua pertingere, paruo temporis spatio sanitatem consequetur. Sic cum prælatus, qui caput est, imperfectè uiuit, cum non sit lingua, quæ eum possit lambere, hoc est, non sit qui uitia, & defectus eius, atque imperfectiones carpere audeat, difficilis est eius correctio. Si uero prælatus uitæ sanctitate præfulget, quanuis subditi improbi sint, lingua eius, hoc est, bonum exemplum, reprehensiones, & sana eius doctrina eos curabit, & sanos reddet. Spiritus sanctus inspirauit sancto
C Euangelistæ narranti quomodo turba copiosa sequebatur Christum Redemptorẽ nostrum, ut prius diceret, discipulos cum secutos fuisse, ut in hoc hæc cælestis doctrina, quam modo prędicamus, significaretur, scilicet, maiores dum ad sequendum suum ducem præeunt esse causam, ut minores ipsum sequantur. Quapropter (fratres mei) a Domino summis precibus postulemus, ut nobis principes ac prælatos tribuat, qui omnibus uirtutibus alios antecedant.

Ait ergo sacer Euangelista: *Ibat Iesus in ciuitatem, &c* Pergebat cęlestis Domi-
D nus per uicos, castella, & ciuitates, ut ubique cęlestem doctrinã diffunderet, morbosq. omnis generis pelleret, & clarissimis operum suorum miraculis ad fidem homines excitaret: in hoc erudiens nos, ut in uirtutum operatione, & proximorum remedio, si diuinæ maiestati placere uolumus, maxime diligẽtes essemus. In sacra scriptura legitur sanctum Regem Iosaphat suis 1 Par.16
ministris sic dixisse. Cum diligentie cuncta facite. Et paulo inferius eis iterum dixit. Confortamini, & agite diligenter, & erit D̃ns uobiscum in bonis. Vbi alia trãs-

latio habet: Et erit Dominus uobiscum cum bonis: & sic est etiam in contextu Græco. n quo significatur Deus cum bonis ac iustis esse, non solum dum ipsi bona operantur, uerum etiam dum in bonis perseuerant. Idcirco sanctus Rex toties diligentiam suis ministris reperiit, & commendauit, utpote rem seruitio Dei maxime necessariam, qua deficiente tam parum in uirtute proficimus. D.Bern. D. Bernardus rem quandam maxima commiseratione dignam refert, dicens, Plures uidi qui ex malis boni effecti sunt, quam qui ex bonis ad perfectionis culmen peruenerint. Huius autem rei duę solent causæ assignari, altera est diuina dispensatio, quæ sic aliquando disponit, ut, uidelicet, homines habeant, in quo humilientur. Videbitis plurimos ad Dominum conuersos, qui ab atrocibus, & horrendis sceleribus sese auerterunt, & tamen alia minima peccata penitus a se non expellunt, in quo certe maximam motionem habent ad seipsos summittendum, & humiliandum. Atque ita D. Augustinus ait. Humilitatis magister verba illa in oratione sua posuit. Dimitte nobis debita nostra, ut hanc quotidie uocem repetentes, infirmitatis nostræ admoneremur, & ut debita nostra, & non merita commemorantes lamentandi magis, quam gloriandi causam habere intelligeremus. Altera uero, quam magis assiduã esse credo, est ignauia, pigritia, & uecordia nostra, ob cuius causam tam parum in incepta uirtute proficimus Magna profecto confusio est, uidere diligentiam, quã improbi in effrænatis appetitibus suis explendis adhibent, & segnitiem, qua plurimi, qui Deo inseruiunt, uirtutes operãtur. Haba. 1 Loquens Dominus per Habacuc prophetam de Chaldęis, qui ad euertendum Hebræorum populum uenturi erant, inquit, Ecce ego suscitabo gentem amaram, & uelocem ambulantem super latitudinem terræ, ut possideat tabernacula non sua, leuiores pardis equi eius, & ueilociores lupis uespertinis, equites namque eius uolabũt, quasi aquila festinans ad comedendum. O incommutabilis Deus, & quæ diligentia hominum ad aliis nocendum hic commemoratus, quem autem desidia, & pigritia in nobis ad bene operandum reperitur Et quod peius est plurimi sunt, qui nec desidiose saltim Iesu Christo in uirtutũ exer

A citio seruire uolunt, uidentes propriis oculis non tantum suos maiores, uerum, & socios suos ipsis præcedere. Causa, quę reddi solet, ob quam Rex Dauid in tantum malum incidit ut crudeli homicidio turpissimum adiecerit adulterium, hæc fuit, ut sacra refert historia, quoniam tempore, quo solent Reges ad bella procedere, 2. Re. 1 misit Dauid Ioab, & seruos suos cum eo, & uniuersum Israel, & uastauerunt filios Amon, Dauid autem Rex mansit in Ierusalem. Itaque cum exercitus eius in cãpis frigus, & æstum patiebatur, ipsę domi suę illecebris, & uoluptatibus se tradebat. O B miser peccator quæ spes tuę salutis restat, si tempore, quo alii Christiani ieiuniis, cilicis, orationibus, uigiliis, & lachrymis bellum cum carne, mundo, ac diabolo committentes se tradunt, tu uoluptatib. ludis, & comessationibus te committis? Pudeat pudeat te frater, ex bonis exẽplis tuorum proximorum nullam utilitatem educere & nouo spiritus feruore ipsos totis uirib. sectari incipe.

Cum autem appropinquaret portæ ciuitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ. Et hic quidem adolescẽs erat, C cui ętas, & sibi & matri longioris uitę spẽ præbebat, hæc autem spes multos sæpe fallit. Quoties n patres filiorum magis, quam filii parentum hæredes sunt? Ideo omnis ętas trepida esse debet, fratres, & de morte, & de genere mortis, & hora mortis solicita. Alii enim naufragio, alii ferro, alii casu aliquo, & fortuna intereunt, alii longa ęgritudine, alii celeri atque inopinata morte rapiuntur, quib. nec testamenti condendi, nec sacramenta percipiendi, qđ est maxime formidandũ, facultas suppetit. Propter peccatum mors uniuersaliter in oẽs filios Adæ ingressa est. Atq; ita D S Dauid ait, Quis est homo, qui uiuit, & Psal. 38 non uidebit mortẽ? Nullus Magnis ac singularibus priuilegiis Deus sanctos suos, qui omnem naturæ facultatem superabãt affecit, & donauit. Alios quidem, ut absq; cibo & potu sine domo, ab omni hominum commercio separari inter bruta animantia, & inter serpentes uitam degerent, alios, ut in medio ignis non comburerentur, & in tẽpestuosis fluctibus maris ambulantes non suffocarentur. Sed hoc nemini illorum concessum fuit, uidelicet, per horribiles mortis ianuas non esse ingressu

gressu

gressurum Heliam tantum, & Enoch sacra scriptura adhuc uiuere commemorat, sed ipsę diuinæ literæ, ut asserit B. Thom. testantur, illos aliquando esse morituros. Etsi quæratis, quare alicui sanctorum prærogatiua hæc singularis non fuit concessa, respõdetur, id propter duas rationes esse. Altera est, quoniam diuinum illud uerbũ sacrę scripturæ, s. in quacunque hora comederis, morte morieris, in æternum uerissimum remaneret, aduersus quod dæmon impudenter dixit: Nequaquam moriemini, atque ita manifestissimè apparet quàm mendax sit ipse diabolus, & quam uerus immensus Deus. Altera uero ratio est, ut mundum & omne quod in eo est, parui faceremus, pro certo habentes ipsum, a nobis esse relinquendum. Nam si cum hoc experientia sciamus, quotidie nostris propriis manibus amicos, fratres, parentes, filios, ac uicinos nostros sepelientes, tamen diuitias, honores, ac uoluptates tanta animi affectione diligimus & tanta solicitudine quærimus, quid fieret, si de morte aliquam dubitationem haberemus, scientes Deum aliquando cum aliquibus, ne morerentur, dispensare solere? Idcirco cum nemine uoluit dispensare In quo hęc lex pœnalis moriendi misericordia nimis sociata esse uidetur, siquidem ab ea tanta utilitatem elicere possumus. B. Ambr. inquit, illum hominem, qui se quoquo modo immortalem cogitauerit, siue in hac uita, siue in alia, miserum, afflictum & dolore plenum statum habiturum esse, si diuina gratia, & fauore caruerit, qui eam immortalitatem gloriosam & felicẽ efficiat. Ideo homini maximè conducit ita uiuere, ut nunquam ipsum pœniteat immortalem esse, & domino gratias agat, siquidem cum propter originale peccatum malis obnoxius remanserit, hac mortis pœnali lege magnam occasionem habet se ab illis cohibendi & refrænandi Valde autem notandum est diuinam misericordiam etiã magis elucere in eo, quod non solum uoluerit, ut omnes morerentur, sed quod id diuersis esset ętatibus. Posset quidem Dominus pro diuino suo arbitrio cõstituere, ut omnes usque ad certam & præfinitam ætatem, s. usque ad sexaginta aut septuaginta annos uiuerent, & cum ad illum terminum peruenirent, morerentur. Sed uoluit, ut in uariis ętatibus mortis debitum persoluerent, alii quidem cum decem annos agerent, alii cum duodecim, alii cum quindecim, alii cum uiginti, &c. Ne scilicet, alicuius ignauię aut incuriæ occasionẽ haberent, quin potius cõtinuo essent parati. Idcirco cum Dominus diceret, Vigilate ergo adiecit statim, Quia nescitis, qua hora Dominus uester uenturus sit. Quasi diceret. Siquidem horam nescitis, omnibus horis uigilate. Si rex domum quandam ædificari iuberet, tam altis fundamentis ac tam fortibus muris circundatam, ut nullo modo perfodi posset, & ibi magna delinquentium multitudo esset inclusa, in quos iam mortis sententia lata esset, & ipse rex diceret, suam esse uoluntatem, ut omnes simul non interficerentur, sed una die quinq; e domo educerẽtur, & eorum capita abscinderentur, alia decem necarẽtur, alia quindecim, & sic paulatim omnes morte consumerentur, ita ut nullus eorũ sciret, qua die esset morti tradendus, dicite obsecro, mihi, quales essent illi miseri homines? quid cogitarent, in quo tempus consumerent? Nunquid in ludis, uoluptatibus, aut murmurationibus? Nunquid in rixis aut contentionibus? Non illos adeo insanos esse existimo, ut hoc agerẽt, quin potius cogitabundi ac tristissimi animas suas ad Deum dirigerent, & ab ipso suorum peccatorum ueniam postularent. O appositissimam similitudinem status miserabilium post peccatum filiorum Adæ Omnes in hoc mundo uelut in carcere inclusi sumus circundati inexpugnabilibus muris, uidelicet, potentia Dei, a qua nullo modo fugere possumus, & in nos omnes prolata est mortis sententia, a qua nulla est appellatio, excepto quod diuina prouidentia instituit, ne omnes uno die moreremur, sed hodie aliqui, cras alii, & alia die alii &c. Et hoc eo ordine decreuit ut diem nec horã, in qua hęc diuina iustitia in nobis executioni mandanda est, penitus nesciremus. Quales ergo cogitationes nostras, desideria, opera atque conuersationes oportet esse? Si illos, quos modo retulimus ultimo supplicia damnatos, uidissetis ludis atq. aliis mundi uanitatibus uacare, nõne in admirationẽ raperemini, & illos insanos, & amentes appellaretis? Quare ergo uos ipsos non admiramini? Eos alloquor, qui tempus in effrænatis ac turpibus appetitibus suis satiandis consumunt.

B. Tho. su. Apoca. c. 4.

Gen. 2.

B. Amb. lib. de fide resurre. & immortalitatib.

Mat. 24

Simile.

munt. O pater luminum & Deus immensæ charitatis, illumina, obsecro, per infinitam clementiam tuam hos cæcos, ut tempus sciant consumere, & ab eo, siquidem modo licet, utilitatem educere, antequã eos furor tuus absorbea, & nullum sibi
Exo. 14 remedium inuenire possint. In sacro Exodi uolumine legitur, quod cum Pharao & famuli eius ac sequaces morti propinquos se aspicerent, uoluerunt ab incepto desistere, & a persecutione Hebræorum retrocedere. Dixerunt namque (ait sacer textus) fugiamus Israelem, dominus enim pugnat pro eis contra nos. At sero sapuerunt, nam (ut statim dicitur) fugientibus Aegyptiis occurrerunt aquę, & inuoluit eos dominus in mediis fluctibus. O quot miseris hominibus hoc contingit, quos cum dominus ad pœnitentiam, sicut Pharaonem sæpenumero uocauerit ipsi surdi efficiuntur, postea uero quando ultionẽ Dei ac supplicium fugere uolunt, portas remedij occlusas inueniunt, sicut Pharao undas maris obseratas comperit, & interclusas. Deus nos minimè creauit, ut in sola mortis hora ei seruiremus, sed ut oẽm uitam nostram in eius seruitute impenderemus, & nihil faceremus mõ de quo postea nos pœniteret, quod si fortasse egimus, nunc illud lugeamus. Sicut S. Dauid
Psal. 6. fecit, qui, postquam peccauit, dixit: Anima mea turbata est ualde, sed tu domine usquequo? Conuertere domine, & eripe animam meam, saluum me fac propter misericordiam tuam, quoniam non est in morte, qui memor sit tui. Nunquid Rex sancte, nullus est qui Dei in morte sua recordetur? Experientia quotidie contrarium uidemus, siquidem non solum probi, uerum etiam improbi & scelerati homines qui in uita sua quamplurima flagitia perpetrarunt, Dei tunc recordantur, & Christum crucifixum amplectuntur, suorum peccatorum ueniam humiliter postulantes. Ad hoc respondetur, sanctum Regem ibi mortem appellare infernum. Et ita statim se explicuit, dicens. In inferno autem quis confitebitur tibi? Sed quamuis mortis tempore peccatores Deum reminiscantur, & in memoriam reuocent, tamen sancti maxime de hac recordatione trepidãt, quoniam in illa hora nimis parua opportunitas est, ut sicut oportet Dei recordentur. Et quoniam tempus illud adeo impor

A tunum est, idem S. Dauid orabat, dicens. Exaudi Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam, intẽde mihi, & exaudi me. Cõtristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum a uoce inimici, cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me. Timor & tremor uenerunt super me, & contexerunt me tenebræ. O utinam spiritum D. Pauli & uocem sonoram haberem ad exclamandum, & cum spiritus seruore hæc sancti Prophetę uerba explicando, quæ unumquemque nostrorum dicere oportet, in memoriam reuocando illud
B seuerissimum, & periculosissimum mortis spectaculum.

Hæc omnia occasione huius adolescentis defuncti diximus, ne quis in ętate confidat, nec se ullo temporis momento securum putet, quin potius illam continuo ante oculos habeamus. Maximè uero, qui adolescentes sunt hoc fræno plus egent, ut suam rebellem sensualitatẽ cohibeant, & in cordis puritate ac corporis munditia uiuant, qua domino creatori suo magnopere placebunt. Atque ita Dominus per prophetam Oseam ait. Quia puer Is- Ose. 11
C rael & dilexi eum. Sicuti etiam idem Dominus elegit Saul, quãdo ita purus, & mũdus erat, ut cum esset adolescens de eo sacra scriptura dicat. Filius unius anni erat Saul, cũ regnare cœpisset. Et in paraphrasi Chaldaica habet, Saul uir erat innocens 1 Re. 13 sicut puer unius anni, in quo nulla sunt peccato. Purus etiam erat nobilis quidam adolescens, diues ac delicatus, qui prędicatorum ordinem ingressus fuisse legitur, cumq. ab amicis cõmoneretur ut religionem, quam susceperat, relinqueret, futurũ enim erat, ut ipse, qui tot illecebris educatus fuerat, asperitates illius sanctæ religionis
D minimè perferre posset, ipse respondit dicens: Quin potius ob id huius sanctę religionis habitum suscepi, quoniam, inquit, consideraui me esse nimis delicatum & quemcunque laborem licet paruum, difficile sustineo, & quælibet asperitas mihi grauissima apparet, qualiter ergo acerbissimas, & ęternas inferni pœnas potero tolerare? Satius igitur mihi erit, hos breues ac paruos religionis labores quam illos æternos gehennę perferre. Itaque ipsum delicatum esse, huic pio adolescenti causa fuit, ut mundũ desereret, & in cordis puri

tate

eate Domino inseruiret Similes huic in sacris religionibus nunc quamplurimi reperiuntur, qui cum pueri, diuites, nobiles, ac delicati sint: quadam ferè annelica puritate uiuunt, sua tenera corpuscula ieiuniis, ciliciis, disciplinis, atque aliis pœnalibus
Ps 127. exercitiis mortificantes. Ex diuina proui-
Simile. dentia, atque ingenti Dei beneficio fit, ut in sacrosancta Ecclesia ex his quam plurimi sint, quam diuinus Psalmographus in quodam psalmo uitem appellat, dicens: Vxor tua sicut uitis abundans. Sicut enim ex uite racemi, qui nondum ad maturitatē peruenerunt, colliguntur, ex quorum succo ab ipsis premēdo extracto efficitur salsamentum, quo insipidæ epulæ sapide mā ducari possunt, sic in sancta Ecclesia maxime in sacris religionibus sunt quamplurimi iuuenes, ac puellæ sancti, qui cum sanctis exercitiis in sua tenera ætate contriti, & expressi uelut racemi sint, ab eis suauissimis boni exempli liquor emanat, qui est quoddam salsamentum efficacissimum, quo omnes, qui in mundo estis, operationem uirtutum degustare, & gaudia ac uoluptates humanas fugere ualeatis, quæ quidem plenæ sunt ueneno illis, qui ipsis fruuntur. Atque ita eis dici potest illud
Isa. 59. Prophetæ Isaiæ. Oua Aspidum ruperunt.
Simile. Hęc oua foris candida sunt, & oculis aspicientium pulchra, si autem confringuntur, intus ueneno mortifero ipsi aperienti sunt plena, Sic humanæ deliciæ, quæ tam pulchræ foris apparent, intus lethali ueneno quod animas interficit, refertæ sunt. Ex quo patet, quam uera sit sententia illa Philosophorum, scilicet. In regno uoluptatis
Simile. uirtuti non est locus. Quemadmodum enim emortuæ carnes in [illegible] dulci corrumpuntur, vermibusq; [illegible] incipiūt, in salsa uero quam diutissime conseruantur, & a nauigantibus ad extremos usque mundi fines incorruptę deferuntur, sic humanus animus laboribus perficitur, & conseruatus, & probatur, deliciis uero, &
Iere. 32 uitæ blandimentis dissoluitur. Idcirco S. Ieremias ait: Vsquequo deliciis dissolueris filia uaga?

Eia ergo iuuenes, & uirgines oculos aperite, & bona exempla inspicite, quæ uobis alii eiusdem uestræ ætatis & conditionis præbent. Illos imitari omni solicitudine contendite, cauete ne uos sic dissolutos & deprauatos mors arripiat, & in inferA num sempiternis flammis arsuros detrudant.

Ecce inquit, defunctus efferebatur, filius unius matris suæ, & hæc uidua erat, & turba ciuitatis multa cum illa. Ex hoc conspicitur, uiduam hanc diuitem esse, nam mūdus eos, qui diuitiis abundant, honorat, pauperes uero, & egenos, nec aspicere uult. O quam pauci pauperes infirmos inuisere dignantur, & ipsis decedentib. corpora eorum ad sepulchra comitantur, sed quibus mundus deficit, non deficiūt exercitus angelorum, qui animas eorum super æthera collocent, sicuti animæ pauperis
B Lazari fecerunt. In quo maxime perpendendum est solere sacrosanctam Ecclesiā Luc. 16
in obitum cuiuscunque fidelis defuncti, siue rex sit, aut imperator, uel mundi monarcha, orare & dicere hæc uerba. Et cum Lazaro quondam paupere æternam habeas requiem. Vt plane uideatis quanti Deus pauperes faciat, quos uos immeritò contemnitis, & nec in uita, nec in morte illos, sed diuites ac potentes sociare uultis quibus fortasse Deus uestro comitatu aliqua bona opera uult persoluere. Nam in uitis Patrum legitur fuisse quidam in
C solitudine eremita, Domino fideliter ac deuote seruiens, ad quem uir quidam pius ex urbe cibum deuotionis causa deferebat. Cumque in illa urbe quidam nefarius & crudelis homo ualde diues esset, factū est, ut tandem moreretur, & sicut in uita magno honore affectus fuerat, sic & in morte, nam episcopus, & omnes clerici & magna populi frequentia multis luminibus incensis eum comitantes ipsius funera egerunt. Cum autem pius homo portionem ad eremitam deferret, ipsum mortuum, & a bestiis dilaceratum inuenit. Quem post quam sic uidit, in terrā
D proiectus, & cupidus sciendi tam uaria Dei iudicia ad ipsum Dominum orare cæpit, ut causam sibi aperiret, quare diues ille, cum adeo crudelis & sceleratus in uita extiterit, in morte tanto honore affectus fuerit, at uero sanctus uir, qui tam fideliter ei diu, noctuque seruierat, cur a feris ita discerpi & comminui permiserit? Cui angelus quidam apparuit, eumque sic allocutus est: Scias frater, illum nefarium hominem aliquot in hac uita bona fecisse, in quorum remunerationem illo honore pro præmio affectus est, siquidem

in alia uita nullum aliud accepturus erat. Hic autem eremita licet in uita sua uirtute prǽditus fuerit, tamen aliquot defectus commisit, ob quos hanc pœnam in hac uita sustinuit, ut per illam penitus mundaretur. Ecce igitur fratres, qualiter nec diues, quia multitudine stipatus in sepulturam ducitur, saluabitur, si in peccato mortali obiit, nec pauper si in gratia decessit, damnabitur, ex eo quod funera eius sine pompa & absque hominũ comitatu fiat. Fateor tamen bonorum orationes maximè adiuuare illum, qui in purgatorio aliquid satisfacturus est.

B *Quam cum uidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi Noli flere.* O fœlices lacrymæ, quæ talem habere meruerunt consolatorem. O fęlix misera, quę talem habuit depulsorem. En fratres calamitatum fructus. Aristoteles in suo de generatione uolumine, ait. Motus solis in obliquo circulo causa est generationis, quia si semper directe luceret super hemisphærium nostrum, ita terram aridam faceret, ut efficeretur sterilis. Sic continua prosperitas multis esset occasio sterilitatis; ideo res admodum utiles est, aliqua pati infortunia, ut huic uiduę contigit.

Arist. 2. de gene.

C Hic etiam maximè ostenditur, qui sunt cœlesti consolatione digni, non planè illi qui ducunt in bonis dies suos, qui tenent tympanum in manum, & gaudent ad sonitum organi, ait Sanctus Iob, sed eos uisitat Christus, & eorũ lachrymas abstergit, qui labores patienter sustinent, & in creaturis solatium nullum habere uolunt. O nos beatos, si quisque nostrum cum Rege Dauid corde & ore, dixerit: Renuit consolari anima mea Et quid ex hoc sequutum fuit, nempe. Memor fui Dei & consolatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus Videte scalam Iacob, per quã quotidie & angelici uiri super æthera conscendunt, & (ni fallor) horum quinque gradus prior est & quasi basis aliorum renuntiatio gaudiis fucatis huius seculi. Delicata est enim consolatio diuina, ait D. Bernardus, & non patitur alienam. Ideo orabat S Iob dicens Hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat. Et Beatus Augustinus eodem spiritu inflammatus aiebat. Domine hic ure, hic seca, & nihil mihi parcas ut in æternum parcas. O uiros robustos, o Gigantes strenuos, qui nõ

Iob. 21.

Psal. 77.

Iob 6.

B. Aug.

A diuitias, aut honores umbraticos postulabant, sed squalentes carceres, flagella, & rogos ardentes, quo omni solatio humano orbati diuinum solamen accipere mererentur. O nos pusillos, & fragiles, qui quauis ærumna cruciante statim succumbimus, & tanquam infirmi ad gaudia mũdi conuolamus. Precemur ergo Christum bonum nostrum, ut sua grata dignatione suaque uirtute roborati sanctorum Patrũ uestigia sectemur, ita ut prorsus seculi huius gaudio posthabito, spiritualia, & quę uera sunt gaudio omni solertia quæramus & assequamur. Discamus ab hoc cœlesti magistro uiduarum, & pupillorum misereri, quia (ut ait Beatus Iacobus) Religio munda & immaculata apud Deũ & Patrem hæc est, uisitare pupillos, & uiduas in tribulatione earum. Et ad hoc notandum est misericordiam (ut ait Beatus Thomas) dici eo quod quis miserum habeat cor super miseria alterius. Hinc a Philosopho misericordia tristitia uocatus super apparenti malo. Vnde sequitur quod si quis alienam miseriam uidẽs pro sua uirili non subuenit, is misericors ueutiquam est, uera enim misericordia hominem compellit ad patrocinandam eo modo, quo potest. Ideo Christus Dominus, qui fons est misericordię, uidens plorantem uiduam, eius miseratione commotus, dixit, Noli flere. B. Paulus ad Thessalonicenses scribens, ait Nolumus, uos ignorare de dormientibus, ut non contristemini sicut & cæteri, qui spem non habent, si enim credimus, quod Iesus mortuus est, & resurrexit, ita & Deus, eos qui dormierunt per Iesum adducet cum eo Non ait Sanctus Apostolus ut non contristemur propter mortuos, sed quod non tantam, sicut infideles, capiamus animo tristitiam, siquidem gloriosam morientium in Domino resurrectionem credimus Huic sententiæ cohæret Ecclesiasticus Fili in mortuũ produc lacrymas, & fac luctum secundũ meritum eius uno die uel duobus propter detractionem, idest, propterea quod si id non egeris, existimabunt circumstantes te illum uel odio fuisse prosecutum, uel saltim non tanto, sicut par erat, amore dilexisse. Ideo in signum amoris iustum est, ut plores, sed non secũdum meritum illius facito. Si enim qui mortuus fuit Reipublicę utilis & exemplaris erat,

Iacob. 1

D. Th. 2. 2. q. 10 ar. 1.

Arist. 2 Rhetor

1. Thes 4.

D

Eccl. 38

erat, ipsum ob detrimentum, & iacturam, quæ ex eius morte proueniet, deplora. Si
4. Re. 14 cut Rex Ioas fecisse à sacra scriptura narratur. Qui cum sanctus Eliseus morti esset propinquus, descendit (ait sacer textus) ad eum, & flebat corā eo, dicebatque, Pater mi Pater mi, currus Israel, & auriga eius. Hoc est: Tu Israelitico populo murus eras, tu defensor, & arx munitissima, plus. n. tu ad regni munimentum, quā omnes currus, & equites, omnesq. hominum armatoru phalanges conferebas. Ex eo autem, ꝙ obitum iustorum non sentiamus, & magnopere deploremus, sanctus
Isa. 57. Isaias conqueritur, dicēs: Iustus perit (idest moritur) & non est, qui recogitet in corde suo, & uiri misericordiæ colliguntur, quia non est, qui intelligat, à facie. n. malitiæ collectus est iustus. Ex his uerbis infertur, debere nos iustorum mortem lugere, tum quia ipsis deficientibus maximum inde nobis incommodum prouenit, tum etiā, quia ipsi propter peccata nostra ab hac uita in cœlum rapiuntur. Si uero peccator erat, & in peccato obiit, tunc multo maior ad ipsum lugendum sese offert occasio, sicut S.
2. Re. 18 David pro filio suo Absalon plorauit, dicens: Fili mi Absalon, Absalon fili mi, quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te: At cum puer, qui ex Bethsabee ei ortus fuerat è uita migrauit, quoniam innocens erat, pro eo lachrymas profudisse non legitur. Licet enim quando infans ægrotabat, dicat sacer textus. Deprecatus est Dauid
2. Re. 12 Dominum pro paruulo, ieiunauit ieiunium, & ingressus seorsum iacuit super terram, tamen ubi primum audiuit illum mortuum esse, surrexit de terra, & lotus unctusque est, &c. erudiens in hoc non debere homines exceptis causis, quas retulimus, propter aliud mortuos deplorare. Narrat Plutarchus inter Licaonios legem fuisse, qua prohibebatur, ne quis pro morte aut pro alio infortunio se tristem, uel lugubrem ostenderet, nisi in habitu fœmineo, sola enim fragilitas mulierum tristitiam, quæ pro casibus accipi solet, excusare potest. Multo profecto melius hæc lex istis temporibus seruire poterat, cum pro defunctis, qui Christiano ordine mortui sunt, confidenter cantamus, Requiem æternam dona eis domine, & lux perpetua luceat eis. Ex his, quæ diximus, infertur, ꝙ cum dominus ac Saluator noster huic uiduæ dixit. Noli flere, lachrimas minime damnauit, quæ cum respectibus, quos diximus profunduntur, sed ideo hoc ei dixit, quoniam filium eius defunctum resuscitare volebat. Quę quidē uerba nos illis dicere possumus, qui filios, cū adhuc in tenera ætate erant, antequam eos mundus contaminaret, amiserunt. Licet. n. uerum sit, Deū sępenumero uitam peruersorum, & impiorū abbreuiare, ne plura scelera committant. (Et ad hoc propositum explicat Titelmanus uerba illa Psalmi, Priusquā intelligerent spinę uestæ rhamnum, sicut uiuentes sicut in ira, absorbet eos, Rhamnus genus quodā est spinarum quæ postquam crescunt, sunt uelut acutissimæ acus, & cum S. Dauid ait, quod antequam tenera spina indurescat, eam furor domini consumet, & absorbet, perinde est ac si diceret, Deum plurimis sceleratis uitam esse abbreuiaturum, ne deteriores fiant. Hoc etiā aperte S. Iob ait de peccatore loquens: Antequam dies eius impleātur, peribit & manus eius arescent, idest, opera, & machinę ipsius in nihilum redigentur, & morte eius arescent. Et in contextu Græco atque in paraphrasi Chaldaica habetur. Et ramus eius. Et in translatione Syriaca legitur Arescet, idest, omnis pompa, & pulchritudo eius immaturè arescet) quamuis inquam Deus cū impiis sic agat, tamen alios, qui puri, & synceri sunt, antequam macula inficiantur, & inquinentur à rebus mundanis, ad se per mortem attrahit, sicut cum quis uineam aliquam iuxta iter habet, fructus eius non dum maturos colligit, ne uiatores, qui illinc transeunt, uuas ipsius fruentur, & ipse, cum sit dominus, eas penitus amittat. Atque ita de iuuene iusto in sapientia dicitur. Viuens inter peccatores translatus est, raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius, placita enim erat Deo anima illius, propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum. Ille, qui noctu amicū suum ludentem uidet sciēs si ludus in longum differetur, illum omnes suas diuitias ac numos esse amissurum ingens in eum beneficium conferet si candelā extingueret, ne ultra ludas progrederetur, & suam dilectus amicus pecuniam amitteret. Sic, quia Deus est noster fidelis amicus, & scit, quod si aliquorum dies in longius tem-

[Right margin: Titelm. sup. Ps. 57. — Iob. 5. — Simile. — Sapi. 4 — Simile.]

tempus differantur, animas suas facillime amittent innumerabilia peccata commit tentes, solet lucernam uitę eorum, ne penitus destruantur, extinguere. Quapropter, tu Pater seu mater, qui filium amisisti, nolis flere, scilicet, nimis, siquidē Deus illum a te, ut in bonum ipsius redundaret, auferre dignatus est. Solet etiam Dominus parentes filiis priuare, ut, uidelicet, ipsi magis expediti sint ad ipsius Dei seruitium, sicut hortulanus solet fructificationē arboris, & superflua eius, ut ipsa magis crescat, & uberiores fructus proferat, abscindere. B. Hieronymus refert, quandam piam, & deuotam fœminam, cum una die uir eius & duo filii ex uita migrassent, magno animi feruore dixisse. Scio Christe quid quęras, quęris totum meum amorē. O fælix mulier, quæ sic illa sancta consideratione ex laboribus commodum, & utilitatem sciuit educere. Facite, & uos sic (fratres mei) & hanc prudentem fœminā imitari contendite, cum uos filiis orbatos uideris, omnem uestrum amorem in eo, qui illum meretur, uidelicet, in Deo collocate.

Simile.

B.Hier.

Igitur post consolatoria uerba. *Accessit Christus Dominus & tetigit loculum*. Vbi B.Cyrillus ait: Non solum uerbo peragit miraculum, sed & pheretrum tangit, ut agnoscas efficax esse Christi corpus ad humanam salutem: est enim caro uerbi omnipotentis cuius habet uirtutem. Sicut enim ferrū adiunctum igni, perficit opus ignis, sic postquam caro unita est uerbo quod uiuificat omnia, ipsa caro facta est uiuificatiua, & mortis expulsiua. O appositissimam similitudinē & annotatione dignam. Mira res. Nō ut Helias aut Eliseus super corpus mortuum incubuit, nec ut Petrus pro Tabita suscitta orauit, sed tanquam Dn̄s omnipotens uocauit adolescentē delatum ad sepeliendum, dicens. *Adolescens tibi dico, Surge. Et resedit qui erat mortuus, & cæpit loqui, & dedit illum matri suæ.* Siquidem propter eius amorem illum suscitauerat. Ex quo patet, lacrymas, & orationes proborum parentum erga filios plurimū coram diuino conspectu ualere sicuti ē cōtra improborum parentum scelera filiis multorum laborum causa esse solent.

B.Cyril.

Simile.

D.Aug. i epi. ad Auitū. D. Augustinus & B. Thomas inquiunt filios nunquam puniri pœna spirituali pro parentibus nisi cōmunicent in culpa, uel

A per originem ut peccatum originale, quia (ut dicitur in Ezechiele propheta.) Filius non portabit iniquitatem patris. Pœna autem corporali interdū iudicio diuino uel humano filii pro parentibus puniuntur, in quantum, s. sunt aliquid patrum secundū corpus. Et alibi idem S. Doctor aliam distinctionem adhibet, dicens, quod pœna consideratur bifariam, primo pro ratione pœnæ secundo sub ratione medicinę peccati. Pœna primo modo sumpta nō debetur nisi peccato, quoniam per pœnam reparatur ęqualitatis iustitiæ, & hac pœna non punitur nisi peccator. Pœna autem se

B.Th. 1 a q. 81. a. 2. ad 1. Eze. 18. B Th. 1 2. q. 87. ar 8.

B cundo modo, sumpta prout est medicina, irrogatur aliquibus absque culpa propria, sed non absque causa, & hoc solum in bonis temporalibus, non in spiritualibus, & ęternis. Et resedit, qui erat mortuus, ad unum tātum uerbum, quod Dominus locutus est. Tu autem ò miser peccator nō uis e culpa suscitari Deo ipso te quamplurimis uocibus diuinis inspirationibus, ac suis prædicatoribus admonente.

Accepit autem timor Cur, quæso, timor? Quia in effectu causam cognouerunt, hoc est in hoc diuinitatis opere diuinitatis om

C nipotentiam & gloriam præsentem adesse senserūt. Ea n. est diuinę maiestatis amplitudo, ut cum ea aliquo signo manifeste proditur, non possit humana infirmitas non præ eius admiratione obstupescere atque trepidare. Ex hoc, fratres, licet deducere, quale erit irati iudicis in die illa tremenda uultum expectare, quis pauor, quis mæror, qui horror, quę trepidatio, cum reprobi homines scissuras petrarum & saxorum cauernas requirant, ne uultum iudicis iratum cernant. Si modo accepit homines timor, cum Dei omnipotentis gloriam in mortui huius excitatione uiderūt,

D quid facient, cum eundem non mortuos ad uitam reuocantem, sed uiuentes sempiterna morte mulctantem uiderint? Nunc autem fratres in potestate nostra est, ut in illo die non iratum, sed placidum iudicem ad cœleste regnum inuitantem, cernere ualeamus. Fœlix, qui hoc semper animo agitat. Fælix & uere prudens, qui sic uitam instituit, ut se semper ad illum diem preparet, hac enim præparatione diuinam gratiam adquiret, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

AD LECTOREM.

PRo hac Dominica decimaquita duas conciones inuenies in Quadragesimali nostro, in feria quinta post quartam Dominicam Quadragesimę

DOMINICA XVI. post Pentecosten.

Concio prima.

Cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis Pharisæorum Sabbatho manducare panem, & ipsi obseruabant eum. Luc. 14.

Deu. 13. IN sacro Deuteronomii uolumine Sanctus Moyses nomine Dei populum Israeliticū sic allocutus est. Si audieris in una urbium tuarum dicentes aliquos: Egressi sunt filii Belial de medio tui, & auerterunt habitatores urbis tuæ, & dixerūt, Eamus, & seruiamus Diis alienis, quę te solicite, & diligenter rei ueritate perspecta, si inueneris certum esse quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam statim percuties habitatores urbis illius in ore gladii, & delebis eam, omniaque, quæ in illa sunt usque ad pecora. Quidquid etiam suppellectilis fuerit, congregabis in medio platearum eius, & cum ipsa ciuitate succendes, ita uniuersa consumas, non ædificabitur amplius. Quid quęso fratres hac lege seuerius? Quid agis Domine? Quid quęso hac lege præcipis? Quęnam huius legis æquitas, & iustitia est? Satis enim esse uidebatur, ut rei criminis huius ferro atque igne interirent. Quid pueri infantes commeruerunt? Quid uaria domus suppellex? Quid pecora? Quid parietes domorum, & mœnia ciuitatis, ut ea destruere, solo ęquare, & comburere iubeas? Quod si iudicia Domini uera sunt, & iustificata in semetipsa, qui hanc adeo seueram legem iustificabit? Sed quæro a te, quis illam contra primum parentem latam sententiam iustificabit, per quam om A nis eius posteritas æternæ pœnæ damnata fuit, propter unam duntaxat rem tam facilem, qualis fuit ex uno pomo uetito manducare? Ecquis etiam obsecro legem iustificabit, quæ iubet, ut propter unum tantummodo peccatum mortale, quod breuissimo temporis spatio committitur, ille, qui illud perpetrat, in æternis inferni cruciatibus patiatur? Nullus profecto eā, nisi infinita, & immensa Dei bonitas iustificat. Quæ etiam hanc legem iustificat, ut uidelicet, nō solum peccator, sed quidquid suis manibus tetigit, & quidquid ei inseruiuit, penitus destruatur. Ex quo patet, q̄ B immensa sit Dei bonitas, siquidem qui eū offendit, tanta pœna dignus est. Hinc etiā infertur, quantum malum sit peccatum, & quod si unum peccatum totam unam urbem, quin imo, & totum mundum Deo odibilem reddit (sicuti peccatum Adæ primi parentis fecit) quanto magis quodlibet opus, licet bonum sit, cum peccato coniungitur, odibile reddet? Hoc D. Paulus mirabiliter ad Corinthios scribens docet. 1. Co. 10 Nolo inquit, uos ignorare fratres, quoniā Patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt & omnes in Moy C se baptizati sunt in nube, & in mari, & omnes eandem escam spiritualem manducauerunt. Idest, omnes sancto Moysi crediderunt, & obtemperarunt, omnesque uerbis eius confidentes per medium maris transierunt, ac doctrina ipsius pasti fuerunt, eamque secuti sunt, sed nec in pluribus eorum bene placitum est Deo. Hoc est. Quāuis hæc bona opera egerunt, tamen Deo non placuerunt, quoniam cum illis bonis operibus quamplurima scelera miscuerūt. Quæ quidem statim sanctus Apostolus incipit recensere dicens. Hæc autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupi D scentes malorum, sicut illi concupierunt, nec idololatræ efficiamini, sicut quidam ex ipsis, nec fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, &c. Ecce igitur qualiter peccatum uenenum est, quod opera, licet de se studiosa sint, inficit.

Excellens profecto opus erat, Christum Redemptorem nostrum ad manducandum inuitare, sed peccato deprauatæ intentionis hoc opus corruptū, & uitiatum est, siquidem sacrosanctum hodiernum Euangelium inquit. *Ipsi obseruabant eum.* Quasi dicat, princeps Pharisæorum, qui

Domi-

Dominum inuitauerat, alios etiam Pharisęos sibi similes in malitia inuitauit, ut omnes simul attente inspicerent, in quo eum calumniantes notare possent. Hęc est mundi perditio, nullus suis peccatis, & sceleribus contentus est, sed omnes in ipsis uolunt sociari, sicut huic improbo Phari-
Iud.14. sęo contigit. Leo, quem Sanson interfecit, in ore mel habuisse, uiscera uero, & reliquum corpus corruptum fuisse, legitur. Sic hi miseri Pharisęi in ore mel habebãt, hoc est, dulcia uerba, quibus Dominum inuitabant, at uiscera, & corda eorum inuidia, & malitia penitus corrupta, & inquinata erant. Isti cum populi concionatores essent, dissecabantur cordibus suis, uidentes summi prædicatoris Iesu Christi acceptationem, & ferre non poterant, ut populus ipsis relictis, eum sequeretur. Cain, &
Gen.4. Abel fratres erant, & credere dignum est, illos initio maxima familiaritate, & amicitia coniunctos fuisse, sed cum ambo sacrificium offerre, & idem munus exercere cæperunt, statim in altero uidelicet Cain inuidia regnare cępit, & fratrem suum Abel tanto odio prosecutus est, ut, quousq; eum interfecit, non quieuerit. Ideo in prouerbio dicitur. Quis est tuus inimicus? Ille qui idem munus exercet, Hispane, *Quien es tu enemigo el hombre de tu officio* Propterea Pharisæi adeò aduersarii erant immaculato agno Iesu Christo, quia, scilicet prędicationis munus etiam exercebãt, & ideò, *Obseruabant eum.* Vtinam hoc malum in Pharisęis tãtum remaneret, nec ulterius progrederetur. Sed proh dolor, siquidem tot hodie in populo Christiano insidiatores suorum proximorum inueniuntur, super quos, si ipsi se non corrigunt, incidet
Haba.2 illa Prophetę Habacuc maledictio. Vę qui potum dat amico suo, mittens fel suum & inebrians, ut aspiciat nuditatem eius. Fel est malitia, inuidia, & odium, quo improbus ac sceleratus, conatur proximi sui defectus detegere, de eo iniuste male suspicans. Auertite fratres inuidias, & malitias
Isa.58. de cordibus uestris, si ab hac maledictione liberi esse uultis, & diuinam misericordiam consequi desideratis. Nam S. Isaias ait. Anteibit faciem tuã iustitia tua, & gloria Domini colliget te. Tunc inuocabis, & Dominus exaudiet, clamabis, & dicet, Ad sum. Si abstuleris de medio tui catenam, & desieris extendere digitum, & loqui, quod non prodest. Lõgè certè admirabilia sunt hæc dona, & alia, quę hic nomine Dei sanctus Propheta pollicetur tibi, o homo, si catenas, quibus anima tua ligatur, id est, scelera ac peccata aliis sceleribus coniuncta, abstuleris atque exolueris, ex malitia enim inuidia oritur, & ex inuidia odium, & ex odio suspicio, proditio, homicidiũ, atque alia quamplurima scelera nascuntur. Et si desieris extendere digitum. Quando aliquis digitum erigit, signum est, quo Simile. pollicetur se promissa adimpleturum. Atque ita dicere soletis promittentes aliquid: Eleua digitum tanquam fidelis homo, & sic res confirmata remanet. Idcirco, si desieris extendere digitum, perinde est ac si diceretur, si te in malo non cõfirmas. Vel secundum sanctum Hieronymum, si desieris extendere digitum, hoc est, si desieris B.Hiero. ostendere digito proximum tuum, de eo malè iudicans, & dicens illum digito ostendens, Ecce ille talis aut talis est, uel sine dubio ille ad aliquod scelus perpetrandum pergit. Igitur (frater charissime) hæc mala depone, & tantorum malorum particeps non efficieris. Et implebit Dominus splendoribus animam tuam, & eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ, sicut statim inferius promittitur. Disce bona opera sancta intentione patrare, nam (ut ait D.Aug. sup.Ioã. Diuus Augustinus) non solum bonus est, qui bonum facit, sed qui propter bonũ facit. Magnus peccator fuit Saul & magnus peccator Rex Dauid, & uterq. de suis scelerib. pœnituit, & ea publice cõfessus est. Saul enim dixit: Peccaui, quia præuaricatus sum sermonem Domini. Dauid au 1.Re.15 tem, Peccaui inquit, Domino. Deus ue 2.Re.12 ro pœnitentiam Regis Dauid admisit, eo quod sancta intentione facta fuit, pœnitentiam autem Sauli, quoniam eam debita intentione non egit abiecit. Similiter infœlix Iudas, & Beatus Petrus ambo Christum Dei filium pręlatum habuerũt, ambo in eodem collegio commilitones fuerunt, ambo peccatores, ambo proditores suo magistro, siquidem alter semel illũ uendidit, alter ipsum ter negauit, ambo dixerũt, Peccaui, sed Iudas reprobatus fuit, quoniam illud sancta intẽtione, & fiduciæ plena non dixit, at D. Petro condonatum est peccatum, quia bona intentione dixit, Peccaui. Ex his stupendis exemplis patet

A pater deprauatam intentionem ipsa bona opera mala facere; intentionem uero recctam eadem bona opera diuinæ maiestati grata & accepta reddere. Sed dicere aliqs, Dominus deprauatum illorum Pharisæorum cognoscebat animum & intentionē, quare cum illis potest manducare? Ad hoc B. Cyrillus respondet dicens: Quãuis Dominus malitiam Pharisæorum cognosceret, in eorum tamen aderat conuiuiis, ut prodesset præsentibus per uerba & miracula. In quo diuinus magister nos docuit animum, quē erga illos, qui nos odio prosequūtur, habere debemus. Si esset imago quædam Christi crucifixi, quam ipsemet Christus filius Dei depinxisset, qua reuerentia & honore haberetur? Et si hęc imago cadens caput tuum percuteret, & postquam cecidit, in luto remaneret, forsan deuotionem & reuerentiam, quam erga illam habebas, ob id amitteres? Minimè profectò, quin potius diligenter eam à luto educeres, & ipsā omni sedulitate mūdares. Quis enim esset adeo insanus & mēte alienus, ut, quia imago cadens eum percussit, de ipsa ultionem sumere uolens, eā frangeret, & in frustra redderet? Deus nos a tanta insania eripiat, qui enim tale facinus perpetraret, crudeli supplicio dignus esset. O utinam (fratres mei) hinc intelligatis obligationem, qua astricti estis, ut proximis, qui uobis nocent, benefaciatis, & intelligatis etiam crimen, quod committitis malum pro malo reddentes. Optime scitis proximum uestrum esse quandā Dei imaginem ipsius propriis manibus depictam & fabricatam. Si igitur ob malitiam suam imago hæc incidit, & aliquem uestrum uexat & dolore afficit, atque hoc modo cadens ipsa in luto culpæ remanet, propter reuerentiam, & amorem immensi Dei, qui eam suis manibus pinxit & fabricauit, ad suique imaginem fecit, obligatione astricti estis, damnum & nocumentum, quod uobis suo casu intulit, pferre, ipsamq. è luto, in quod incidit, omni cum diligentia extrahere. Si autem dicitis: Qualiter illam a luto extrahemus? B. Apostolū audite, qui modum egregiè ostendit, dicens. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potū da illi, hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius. Excellens profectò hoc artificium est ad extrahendum impium & sceleratum ab ira, inuidia, & malitia sua, ipsumque in amore & charitate inflammandum, uidelicet, bonis operibus eam afficere. Sed, proh dolor, quàm pauci sunt, qui sic Deum diligant, ut hoc modo proximos suos à peccato auertere atque extrahere contendant. Quin potius uelut canes rabidi imagines Dei in luto iacentes aggrediuntur, ipsasq. confringunt, eis omnibus, quibus possunt, modis damnum inferentes. O infernales belluæ, quam aperte ostenditis nullo amore illum summū Deū prosequi, a quo tot beneficia accepistis, & accepturos uos esse speratis. Nam (ut ait B. Ioannes) qui non diligit fratrem suum quē B uidet, Deum, quem non uidet, quomodo potest diligere? Pertimescite fratres seuerissima Dei supplicia, quibus ob huiusmodi impatientiam, & propter crudelitates, quas erga proximos uestros exercetis, digni uos esse reputamini. Oculos in illo cælesti magistro collocate, attēdite quo amore uelut agnus mansuetus sese inter dentes illorum uoracium luporum dilacerãdum iniecerit, ut eorum insanam rabiem, quæ usque ad ipsorum corda penetrauerat, sanaret. Quanto magis illorum sceleratorū malitia & uenenum augebatur, tanto magis bonus Iesus ipsos ad se conuertere & C attrahere contendebant. Calamum quassatum non conteret & lignum fumigans nō extinguet, inquit Sanctus Isaias de ipso Christo Saluatore mundi ad literā loquēs atque ita hanc authoritatem B. Matthęus citauit. Quo aliqui pluribus laqueis irretitur & illaqueatur, eo Dominus plura ei media & itinera ad ipsum ad se attrahendum patefacit. Quamuis Propheta Helias plurimam aquam in holocaustum proiecit, non ideo ignis, qui è cœlo descendit, ipsum totum holocaustum destruit incendere & consumere, in quo significatum D est, quod licet homines madefiant & immergantur in aquis plurimorum peccatorum, non ideo ignis diuini amoris non descendit ad ipsos inuitãdos & ad ueram pænitentiam commouendos, ita, ut uelut prunæ incensæ sic ipsi charitate inflammatæ maneant.

B.Cyril. su. hunc loc.

Ro. 12.

1. Io. 4

Isa. 42.

Mat. 17

3. Re. 18

Domino igitur manducante. *Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum.* Si aliqs ab hoc hydropico q̄ereret, & ei diceret, Nōne æquū esset frater & rationi cō[n]sentaneū, ut palum per expectares, quousq. prandio finis imponeretur, & tūc opportunum tēpte

te uenisse diceremus? Respondere posset. Nunquid cum dominis huius seculi a misericordia & pietate alienis mihi agendum est, quos humana superbia perniciose docuit, ut pauper licet septies & octies ipsos adeat, uix eorum conspectum captare possit, & eos uno uerbo alloqui. Prius enim quam ad eos uentum sit, sunt ianitores, custodes, & pædagogi, qui aditum non aliter intercludunt, quam si esset arx fortissima seu mœnia publica, vbi nobiles ob aliquod scelus includuntur. Non mihi agendum est cum iis crudelibus & inflatis principibus, Regem clementiæ & principem bonitatis ac fontem misericordiæ adire contendo, in cuius pijssimi domini ædibus nullus est, qui dicat. Non est modo hora alloquendi Principem nostrum, reuertere postea, quia ipse prandet, reuerteret qui dormit meridianum tempus, ipse enim ianua & ianitor est, ipse qui nos uocat, & ipse, qui nobis ad ingrediendum aperit. Quomodo ianuas suas occlusas habebit, qui ad ostia animæ meæ cõtinuo pulsat? Quomodo a sua mensa uacuum aliquem abire iubebit ille, qui in cruce pendens, tot locupletauit? Erga hunc Dominum nulla hora est extra horam, nec tempus extra tempus, nec locus ubi non sit locus, nec occasio, ubi non sit ad postulandum occasio, & ut ab illo maxima dona ac beneficia obtineantur. Ah fratres, ubi charitas est, & amoris ignis, semper hora est benefaciendi, & semper occasio ac ianua est manifesta. Mihi credite fratres, impietas & crudelitas, quam dæmon in hominum cordibus seminauit, in causa est quod pauperibus famuli dicere solent, dominus meus dormit, manducat, aut in alia re est occupatus, illum nunc minimè
Gen. 18 alloqui poteritis. Erat Patriarcha Abrahã in conualle Mambre sedens in ostio tabernaculi sui, expectans transeuntes pauperes & peregrinos ut eos inuitaret, atque hospitio acciperet, tunc uidit tres uiatores ad se uenientes, cum quibus singulari pietate usus est. Et quota hora id contigit? In ipso, ait sacer textus, feruore diei. Nũquid Patriarcha sancte, hoc tempus non postulat, ut in interiori tabernaculi te contegas & includas, ubi à solis calore minime opprimaris, & non Meridiano soli & æstui, quando maiorem uim habet, te esse expo-

A situm? Minimè profecto, quoniam seruis Dei nec frigus, nec calor, nec cibus, nec potus, nec somnus, nec aliquid aliud impedimento esse debet, quominus proximorum necessitatibus absque ulla mora non subueniant. Audiens Sanctus Tobias, iu- Tob. 2.
gulatum iacere in platea, statim exiliens de accubitu suo & relinquens prandium, ieiunus peruenit ad corpus, & postquam illud sepeliuit, manducauit panem cum
luctu. Omnia tempus habent, inquit Ec- Eccl. 3.
clesiastes, tempus nascendi, tempus moriendi, tempus plantandi, tempus euellendi, quod plantatum est, &c. Omnibus
B rebus sapiens tempus designauit, præterquã ad diligendum Deum, & ad subueniendum egeno proximo, hæc enim duo quolibet tempore fieri possunt, & quacunque oblata occasione illa exercere debemus. Dic mihi frater, si domi tuæ, quæ pro car-
cere in quodam crimine tibi data fuisset, Simile.
detentus esses, & cum tu mensę accumberes, quidam tibi diceret Quid mihi domine dabis & ego ab hoc infortunio te eripiam, ecce adsunt testes in tui fauorem, tunc forsan responderes, & diceres, Abite hinc tu & testes tui, ego enim nunc man-
C duco & ad id opportunius aliud sese tempus offeret? Profecto hoc absq; dubio minimè diceres, quin potius statim scribam uocari iuberes, ut illorum testium dicta in album reciperet, & cibos, qui coram te appositi erant, auferri & obseruari imperares. O humanam miseriam, dignam quæ lachrymis sanguineis deploretur. An nescis ò homo, animam multo maioris valoris esse quam corpus, & spiritualia uincula deteriora esse quam corporalia, & cũ in peccato sis, ad gehennæ furcã damnari? Quid aũt sũt pupillus & uidua pauper &
D egenus, qui a te eleemosynam postulant, nisi testes, qui te in seuerissimo die iudicij ereptum sunt, & patroni, pro quibus Deus te dispositurus est, ut modo ab ijs peccatorũ uinculis exigere & liberari ualeas? Quomodo ergo eis dicere audes Ite & a me recedite, quia per tẽpus nunc uobis subuenire nõ uacat, cũ illos apertis brachijs excipere deberes, dicens Bene ueniatis fratres, si quidẽ ad eripiendum me à furca uenitis? Deus te, ò frater illuminet, ut hoc intelligas, & posthac illud adimplere studeas.

Et ecce homo quidã hydropicus erat ante illũ. Optimũ sibi pauper hic remedium quæ-

stituit ad salutem, & misericordiam consequendam, uidelicet, cum se coram domino posuit, efficax enim ualde est alienæ necessitatis uisus, ut uiscera uidentis compassione commoueantur, & ut humanum cor compellatur ad succurrendum egenti. Si iudex propriis oculis carcerem uideret, diues hospitalia, nobilis uiduam debilem, & pauperem iacentem in humo hyberno tempore; o quot remedia miseris pauperibus adhiberent, sed cum illos propriis oculis non aspiciant, ipsis nequa-
Tob.4. quam compatiuntur. Bonus senex Tobias filio suo dicebat: Noli auertere faciē tuam ab ullo paupere, ita enim fiet, quod nec facies domini auertatur a te. Attendite qualiter iustus senex iubeat filio suo B oculos in pauperibus figere, si enim ipsos contemplatur, uisus suo munere fungetur, uidelicet, cor præ teneritudine emolliet, & manus soluet, ipsasq. liberales red-
Gen.4. det. Postquam Aegyptii omnia, quæ habebant, consumpserunt, ad Patriarcham Ioseph dixerunt. Quare morimur coram te? Ac si dicerent. Si non uideres nos quāplurimam penuriam ac miseriam patientes, nō mirum esset, si nobis minime compatereris, sed uidens tuis propriis oculis
Matt.25 egestatem nostram, qualiter commiseratione ductus nobis non subuenis? Idcirco supernus iudex Iesus Christus die iudicii impiis dicet. Infirmus eram, & in carcere, & non uenistis ad me O piissime domine, siquidem per illud, Me, intelligis pauperē, quid obsecro commodi aut utilitatis egeno prouenit, ex eo, quod ego ipsum inuisam, si necessaria ei non suppeto? Et ei, qui in carcere est, quid meus uisus prodest, si eius debitum non soluo, ac eius remedium non inquiro: Ah, (fratres mei) hinc poteritis uos uisus efficaciam colligere, Iubet Dominus, ut ęgrotum, & eum, qui in uinculis est, propriis oculis aspiciatis, quoniam si hoc facitis, adeo naturale est, ex uisu pietatem quandam, & compassionem oriri, ut non possitis non illis totis uiribus uestris opem ferre, & auxiliari. Idcirco id, de quo magis bonus Iesus cōquereretur, est. *Quia non uenistis ad me.* Hoc uerbū, Ad me, nos docet, debere pauperibus remediū quærere, nō propter humanos respectus, sed quia in nomine Iesu Christi postulāt. Olim cum Iudæi nimis angusto corde essent, eos Propheta

A Isaias ad misericordiam persuadens, sic est allocutus. Cum uideris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Vbi alius uertit, & domesticos seminis tui ne despexeris. Hebręi uix sciebant misericordia uti, nisi erga consanguineos suos, nunc autem, ut pietas sit meritoria pauperibus opem ferre debemus, non tantū, quia consanguinei nostri sunt, sed consanguineis, & non consanguineis egenis subuenire debemus, ipsi enim loco Christi Redemptoris nostri in terris sunt. Isai. 50.

Et respondens Iesus ad impias cogitationes astantium, dixit ad legis peritos, & ad Pharisæos. Si licet sabbatho curare? Vt intelligamus quorsum Dominus hanc quæstionē proposuit, notandum est id, quod in Exodo dicitur scilicet Memento, ut diem sabbathi sanctifices. Sex diebus operaberis, septimo autem die sabbathum Domini Dei tui est, non facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia tua, seruus tuus, & ancilla tua, iumentum tuum, & aduena qui est intra portas tuas. Vbi ualde perpendendū est Dominum huic duntaxat pręcepto illam particulam, memento, addidisse. Non dixit, Memento, ut diligas Deum, Memento, quod nō assumas nomē Dei tui in uanum, sed memento, ut diē sabbathi sanctifi- Exo.10
C ces, quod quidem non sine magno mysterio additum fuit. Alexander Alensis inqt, nouem præcepta Decalogi esse a rationis dictamine indita in humanis cordibus seminata, hoc uero tertium per inspirationē Spiritus sancti fuisse edoctum. Sicut enim certa tempora necessitatibus corporalib. scilicet, ad comedendum, dormiendum & familiam nostram gubernandam cōstituimus, sic certum tempus ad uacandū rebus diuinis & ad reformanda corda nostra, atque ad reparandas ex quotidianis stragib. animas nostras, destinare necesse erat. Alexād Alen.3. p.q.22. mēb.3. art.1. Simile.
D Deus autē particulariter ad hoc diē sabbathi signauit. Et cum hoc pręceptum de die sabbatho seruando non sit a dictamine rationis, sed ab inspiratione, & imperio Dei, ideo hic doctor ait, Dominum huic præcepto addidisse, Memento. Alia singularis ratio huius uerbo, Memento, hæc est scilicet, uoluisse Deum in adimpletione huius præcepti modum tribuere ad impletionē aliorū omniū. Qui n. festiuis dieb. ut ęquū est, Deo uacat ipsosq; sanctificat sese i sāctis exercitiis, & cogitationib. exer

cens, atque in memoria reuocans accepta A
a Deo beneficia & ipsum Deum, qui illa
sibi contulit, apud se cum animi teneritu-
dine redamans (hoc enim uere est sabba-
thum sanctificare, otium namque pietate
& ratione uacuum adeo nihil confert, ut
Eccl 13 etiam de eo scriptum sit, Multam mali-
tiam docuit otiositas, & ideo sabbathi o-
tium tanta religione obseruandum Deus
sanxerat, ut homo cui, & negotiis secula-
ribus uacuus, eo die rebus diuinis atque
animę suæ saluti operam daret) iis rebus
ad obseruationem aliorum pręceptorum
facillime disponitur. Idcirco Dominus
B hic adiexit, Memento ut diem sabbathi
sanctifices, ad significandum quantum hu-
ius pręcepti obseruatio ad aliorum imple
tionem conducat. Hic etiam ualde notan
dum est S. Moysen in nullo aliorum præ-
B.Chry. ceptorum præterquam in hoc, rationem
reddi iussę eius quod Dominus imperaue
rat. Sicut ē hoc B. Chrysostomus animad
uertit causam assignans, quia cętera om-
nia præcepta a dictamine sunt rationis, &
ipsa naturalis ratio ea nos docet. Et ob
hāc rem S. Dauid dicit. Præuaricātes repu
Ps. 118. taui omnes peccatores terræ. Præuaricator
est, quia aliquam legem soluit ergo illi,
C qui legem non acceperunt, neq. eis præ-
dicata fuit, qualiter a sancto Dauid legis
præuaricatores appellari possunt? Respō-
detur illos legem naturalem confregisse.
Ideo quoniā præcepta legis naturę ipse
homo per se scire potest, Deus rōnem nō
reddidit, propter quam illa imperabat, cū
aūt ad hoc præceptum deuenit, adiectum
est. Sex enim diebus fecit Deus coelum, & ter
ram, & mare, & omnia, quæ in eis sunt, &
requieuit die septima, idcircò benedixit
dominus diei sabbathi, & sanctificauit eū,
Eo cum particulariter præcipere hunc diē
obseruare, non esset a rationis dictamine,
D ideo causam assignat obseruationis, uide
licet, creationis beneficium, quasi admo-
nens, ut parenti, & conditori rerum om-
nium, peculiariter in illo die homines gra
tias agerent, eumq. ob tam admirandam
fabricam feruida prædicatione celebra-
rent. At post creationem Deus hominib.
aliud longe maius beneficium contulit,
uidelicet, beneficiū reparationis, & redem
ptionis. Quid enim prodesset, Deum nos
creasse, si infectam, & quodammodo de-
latam imaginem animæ nostræ, ipse non

A reformasset, & suo sacratissimo sanguine
illustrasset? Ideo cum Christus Redemptor
noster die Domino a mortuis resurrexe-
rit, sabbathū, quod olim propter creatio-
nis beneficium, ut festiuum celebrabatur,
propter beneficium redemptionis in diem
Dominicum translatum est. Hanc autem
commutationem temporibus Apostolorū
inceptā fuisse existimo. Fuit ēt dies Domi
nica aliis mirabilibus operibus, quę Deus
in ea operatus est, summopere adornata.
Nam primus dies fuit, in quo Deus cęlum
ac terram creauit, & eodem die arca Noe
in montibus Armeniæ quieuit, in hoc do-
B minus populū Hebræorum ab Aegyptio-
rum seruitute eduxit, in hoc cępit manna
è coelo affluere, in hoc Christus Redēptor
noster ex purissima Virgine matre sua na-
sci dignatus est, in hoc sanguinē suum in
circuncisione primo profudit, in hoc re-
surrexit, & sua sanctissima resurrectione
omnia nostrę redemptionis mysteria con
firmata remanserunt, in hoc denique die
Dominico Dominus Spiritum sanctum in
suos sacros discipulos misit. Quocirca me
rito sancta Ecclesia his altissimis mysteriis
adducta, sanctificationem sabbathi in diē
C Dominicam commutauit. Quamuis au-
tem uerum sit, quod propter creationis, &
conseruationis beneficium Deo gratias
agere debeamus, tamen multo magis
propter redemptionis beneficium obliga-
tione astringimur, & debemus creato-
rem ac Redemptorem nostrum laudare,
& glorificare. Ad hoc enim nos san-
cta Ecclesia ī quotidiano sacrosancto Mis
sæ sacrificio uoce sacerdotis hortatur, cū
ait. Gratias agamus Domino Deo nostro.
Et postea ad Deum orationem cōuertens,
inquit: Vere dignum, & iustum est, æquū,
& salutare, nos tibi semper, & ubique gra-
D tias agere. Obseruate obsecro, quomodo
nullis uerbis poterat magis hoc officium
cōmendari, quam, ut semper, & ubique fie
ret, hoc est, ut omni loco, & omni tempore
Deo gratias ageremus, ita ut ipsa uita no-
stra nihil aliud, quam perpetua gratiarum
actio, & uox laudis esset. Quid. n. iustius,
quam, ut semper illum cogitemus, qui
semper nobis adest, semper uitam inspirat.
semper in conseruandis, tuendis, & alendis
nobis ita occupatus est, ut si, uel tantillum
prouidentię suæ oculos à nobis auerte-
ret, in nihilum prorsus, unde conditi su-
mus,

mus, recideremus? Mos apud mercatores est, ut diuersis in locis positi, mutuas sibi operas præstent, ut ille mea, ego contra illius negotia curem, cum enim ego sim Salmanticæ, ille Cęsaraugustę, dum ille Cæsaraugustæ agit, quæ mea sunt, ego Salmanticę diligenter, quæ illius sunt, exequor. Cur ergo non præstem ego Deo quod homini præsto? Si in cœlo residens indefessa cura & prouidentia salutis meæ curam gerit, cur ego, qui in hoc inferiori mundo uitam ago, non illius cultus, & honoris rationem habebo? Et si propter dona corporalia hoc facere debeo, quanto maiori obligatione hoc propter spiritualia beneficia faciam, quę ille sua acerbissima morte mihi lucratus est? Insensibiles creaturas sanctus Isaias inuitat dicens: Laudate cœli, quoniam misericordiã fecit Dominus, & in paraphrasi Chaldaica habetur, Laudate cœli, quoniam salutem populo suo fecit Dominus. Vbi apparet, quod dum dicitur misericordiam absolute mundi redemptio per antonomasiam intelligitur. Dum autem sanctus Propheta cœlos inuitat, ut propter illam Dominum collaudent, perinde est, ac si significaretur, beneficium redemptionis adeo magnum fuisse, ut etiam creaturæ insensibiles, & quę gaudii minime sunt capaces obligatione (si ita dici potest) ad ipsum Dominum propter illud collaudandum, astringuntur. Quod profecto est magna exaggeratio ut hinc homines rationes prædit, & in quorum utilitatem illud collatum fuit, summam obligatione, quam ad hoc habemur, intelligamus. Quamuis autem magna sit ingratitudo nos continuo in diuinis laudibus, & ubique non occupari, multò tamen maior est, nos diebus solennibus, qui ad hoc peculiariter destinati sunt ab operibus cessantes diuinis colloquiis & contẽplationi minime uacare, quin potius illos in mille nęniis, & uanitatibus consumimus adeo illius superni benefactoris nostri obliti, ac si nihil ex iis, quæ fides nos docet credere mus. In sacro Exodi uolumine legitur, quod mortuo Ioseph surrexit rex nouus, qui filio Israel crudeliter cœpit odio prosequi. Merito illum, regem nouum appellat, quippè qui adeo erat ingenio differens ab eo, qui regni sceptrum tenebat eo tempore, quo Israel in Aegyptum ingressus est, ille enim extraneos iustos regno suo benignè excepit, hic eosdem iustos, qui in terra ipsius incolæ erant, tyrannide persecutus est, idcirco illi omnia ex animi sententia ac prospere eueniebant, huic uero mille casus & infortunia contigere, ita ut ipse cum suo exercitu in mari summersus fuerit. Horum autem infortuniorum causa fuit, quoniam ignorabat Ioseph, id est, immemor erat beneficiorum, quæ in Aegyptum ipse sanctus Ioseph contulerat, cum illa in eius memoria continuò deberent residere. Fecerat enim sanctus Ioseph, ut omnis Aegyptus quintam suorum bonorum partem Regi persolueret, atque ita si tam potens erat rex ille, ipse sanctus Ioseph in causa fuerat. Et quoniam horum omnium non est recordatus, eo dementiæ uenit, ut multas tyrannides, quibus, & se, & regnũ suũ perdidit, exercere non dubitauerit: Ecce igitur (fratres mei) omnium malorum nostrorum fontem & origenem, illa enim ex eo profluunt & dimanant, quia uerum Ioseph Iesum Christum Saluatorem nostrum, & eorum, quæ ipse pro nobus fecit, ac beneficiorum, quę in nos contulit, obliuiscimur, atque ita horum omnium immemores tanquam ingrati cum omni tempore & maxime illis diebus, qui ad Deo seruiendum, & ipsum glorificandum dedicati sunt, impudentissimè offendimus.

Simile. | Isaia 44 | Exod. 1 | A | B | C | D

His præhabitis oportet nos scire, apud Iudæos nefas esse, non quidem ex diuina religione, sed ex eorũ superstitiosa obseruatione in die sabbatho ęgrotos curare, idcirco Domiuo insidiabantur, utrum hydropicum, quem ante oculos habebat eo die sanare. Tanta enim erat Domini misericordia, ut ipsi etiam aduersarii hoc sibi de eo pollicerentur, atque ita pro certo habebant ipsum posse ab eis accusari, cò qđ diem festum non seruabat.

Cum ergo Saluator consilia eorum intelligetet, quærit ab eis *Silicet sabbatho curare*? At illi tacuerunt, ne, uidelicet, responsione sua aditum insidiis suis præcluderent; cogitabant enim intra se. Si dixerimus, licet, non poterimus illum testimonio nostro damnare, quin & nos ipsos damnemus, qui factum antè probauimus. Si uerò dixerimus: Nõ licet, fortasse nostri metu, a curando ægroto desistet,

atque ita consilia nostra, quibus cum illa quererre conamur, irrita erunt. At piissimus Dominus praua malignantium consilia & odia despiciens, apprehensum sacratissima manu sua hydropicum, subita sanitate donauit. Qua in re immensa Christi Domini misericordia apparet, qui sępe etiam non rogatus misericordiam miseris impendit, sic enim hydropicum hunc nihil rogantem, nihil petentem sanauit. Cum ergo cœlestis medicus hydropicum sanasset, Pharisæos etiam, qui grauioris superstitionis, & cęcitatis morbo laborabant, sanare curauit, eos docens diem festũ non frangi, dum quis erga egenos proximos in eo misericordiæ opera, siue spiritualia, siue corporalia exercet, hoc enim magis Deo placet, quam sacrificia legis ueteris illi placuerunt. Et in hoc significatur id quod Dominus apud D. Matthæũ dixit, scilicet: Misericordiam uolo, & non sacrificium: Nunquid Domine sacrificiũ non uis? Quare ergo in toto Leuitici libro iubes, vt tibi vituli, arietes, tauri, atque alia animalia in sacrificiis offerrentur?

Matt 9.

Respondetur, hæc uerba esse quandam diuinam exaggerationem ad significandum quanti Deus opera misericordiæ quę erga proximos fiunt ęstimet, ideo inquit, se nolle sacrificia, quãuis uere realiter illa uelit. Quanuis (ut ait B. Augustinus) sacrificium est, quidquid Deo ad eius honorem impenditur, ut placetur, Igitur ad significandum se illa sacrificia ueteris legis tãti non æstimare, quanti opera misericordię, ideo dixit, Misericordiã uolo &c sicut cũ ẽt ait: Scindite corda uestra, & non uestimenta uestra, id est, opera exteriora non curo, sed interiora. O Deus infinitæ maiestatis nunquid exteriora opera tibi grata non sunt? Maximè profecto, imo & qui contrarium diceret, pessimè erraret. Quare ergo inquis, tibi non placere? Hoc dicit ad significãdum se pluris facere interiora opera quã exteriora, quinimo, & exterius opus ab interiori ualorem accipit. Rursus, Misericordiam uolo & non sacrificiũ, perinde est ac si diceret, quando duo concurrunt, quorum alterum tantummodo adimpleri potest, nolo sacrificium, sed misericordiã, plus enim uolo ut ęgrotum cures & egeno necessaria impertiaris, quam ut rem sacram audias, tunc enim hoc sacrificium nolo, sed potius illud mihi placet.

B. Aug. 10. de ciu. Dei.

Ioel. 2.

A Quemadmodum si tibi duo uasa ad eligendum proponerentur, quorum alterum aureum, & alterum argenteum esset, & diceretur tibi, Ex his duobus unum elige: ambo enim tibi dari minimè possunt, diceres, aureum uolo, si quidem ambo accipere non possum, sic Dominus ait, Si duobus mihi seruitiis simul possetis inseruire, ambo illa libenter acceptarem, at si fieri nequeunt, Misericordiam uolo, & nõ sacrificium. Simile.

Vt autem hoc eos diuinus Magister doceret, eis hanc quæstionem proposuit. *Cuius uestrum asinus aut bos in puteum cadit, & non extrahet illum continuo in die sabbathi? Et non poterant ad hoc respondere.* Quid. n. respondere possent, si boui quidẽ periclitãti succurrẽdum esse in sabbatho dicerent, homini uero ęgrotanti negarent, cum nõ homo propter bouẽ, sed boues, & oues & pecora campi hominis gratia condita sint? En fratres, quomodo sapientia uincit malitiam Sed quid, quęso, homines in lege atque Prophetis eruditos in tantũ errorem impulit, ut boui periclitanti in sabbatho subueniendum esse crederent, homini uero ęgrotanti minimè? Non aliud certe, quàm quod bouem suum magis quam proximum amarẽt, ideoque pluris apud eos bouis, quam hominis periculum erat, cum tamen uera charitas non quæ sua sunt, sed aliorum quærat. Quisquis autem seipsum nimis amat, & huic errori & plurib. aliis obnoxius erit. Quo enim uehemens aliquis affectus propendet, eo secum trahit intellectũ, qui facile rationes inuenit, quibus affectui suo morẽ gerat, magnus n. erroris magister est affectus corruptus, ex hac enim radice omnes penè mortalium errores egrediuntur. Sic frequenter iniquum iudicem uel immodicus amor, uel etiam odium erga litigantes a recto deducit, iniustamque innocentis damnationem iustam esse sibi persuadet. Sic lucri cupiditas facit, vt aduocatus rationes inueniat, quibus uel dubiã uel iniustã causam litigantis iustã esse discernat, similique affectu litigantes ipsi decipiũtur, dum iustam esse litẽ credunt, quæ uere iniusta est, & sic de aliis. Ac denique nunquã his, qui animi ægritudine laborãt, ficta ratio deerit, qua seipsos decipiant, atque errorem suum tueantur. Ideo sapiens ait, peccator homo uitabit correptio- Simile. Eccl. 31

B C D

ptionem, & secundum uoluntatem suam inueniet comparationē, hoc est, aliquam apparentem rationem qua sibi imponat, & mendacium pro ueritate amplectatur, nemo tamen hac ignoratione errorē suū apud æquissimū iudicem defendere posse arbitretur. Quapropter oportet nos in nostris negotijs nobis ipsis minime confi-
B. Bern. de gradibus humili. dere, quoniam (ut ait D. Bernar.) Amor & odium nesciūt iudicium ueritatis: & ideo hic in exterioribus iudiciis non admittuntur iudices, aut testes, qui contrariæ partis sūt amici, quanto igitur minus erit bonus iudex quilibet in propria causa, siquidem suipsius adeo amicus est: Vnde fit consequens, ut homo sibi suspectus sit, atque alieno consilio & iudicio utatur, diuinam clementiam exorans, ut ipsum sua diuina illuminet luce & gratia, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA XVI. post pentec.

Concio Secunda.

Cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis Pharisæorum Sabbatho manducare panem, & ipsi obseruabant eum. Luc. 14.

Hrasis & modus loquendi est Hebraicæ linguę quęcunq; cibum panem appellare, ut patet in primo Regū uolumine. Vbi Rex
1. Re 4. Saul edictum in hunc modum legitur iussisse proferri. Maledictus uir, qui comederit panem hodie, & qm̄ Ionatas filius eius fauum mellis manducauit, cum tāquam edicti regii transgressorem punire uolebat, quoniā sub nomine panis quicunq;
2. Re. 9. alius cib. intelligebatur. Et alibi: Accersito Dauid Miphiboseth filio Ionatæ dixit ei: Ne timeas, quia ego faciam mīam in te, tu comedes panem in mensa mea semper. At in regali mensa non solum panis,

A sed alia cibaria apponebantur. Et rursus, quærenti Regi Israel ab Eliseo, an famulos regis Syriæ, qui ad ipsum capiēdum 4. Re. 6 uenerant, interficeret, ipse respondit. Nō percuties, sed pone panem & aquam coram eis, ut comedant & bibant, & uadant ad dominum suum. Et sequitur statim. Appositaque est eis ciborum magna pręparatio. Vnde in oratione, quam Saluator noster nobis edidit, quotidie precamur dominum, panem nostrum quotidianum da nobis hodie, hoc est, Da nobis hodie necessariam sustentationē Ex hoc infertur hic, ubi S. Euangelista inquit do- Simile.
B minum in ędes cuiusdam principis Pharisæorum ingressum fuisse ad manducandum panem, nomine panis alios etiam cibos intellexisse, uel dicere possumus, qđ licet hoc conuiuium splendidum fuerit, sacer Euangelista noluit abundantiam ci- Luc. 11
borum referre, qua princeps ille Phari- Matt. 6.
sęorum dominū inuitauit, sed potius modestiam & temperantiam, qua bonus Iesus ibi manducauit, uoluit recensere. Ideo ait. Cum intraret Iesus sabbatho manducare panem. Nam adeo parum fuit, quod manducauit, ut nihil præter panem cum manducasse dicere possimus.
C Ab hoc cęlesti magistro seraphicus noster Pater D. Franciscus sobrietatem didicit, qui licet aliquando Cardinalium mensis accumberet, tamen frustis panis ostiatim emendicatis uescebatur, & pretiosos cibos, qui ipsi ab illis principibus apponebantur, minime curabat. Hoc Ecclesiasticus consu- Eccl. 37
lit, dicens. Noli auidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas, & auiditas appropinquabit usque ad choleram. Propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinens est, adiiciet ui-
D tam. Vbi obseruandum est posse hic per infirmitatem & per mortem, infirmitatem & mortem corporalem & spiritualem etiam intelligi, hęc enim omnia secum intemperantia affert. Nam sicut ex humida Simile.
terrā exhalationes & uapores Solem perturbantes ne illuminet, ascendunt, sic ex corpore ciborum pleno uapores rationem obscurantes ascendunt quod quidem occasio est homini ad multa scelera committenda. Vbi etiam cum hic dicitur, Qui autem abstinens est, adiiciet uitam, uita spiritualis intelligi potest. Sicut

enim aquila ablato pullis suis cibo est in causa, ut ipsi a nidis exeant, & uolare discant ad uitã sustentandã, similiter & auceps cum accipitrem cibo priuat, ipsum in altum ad sectandã prædam ascendere facit, sic corpus a cibis priuatum, & fame oppressum & uexatum cogitur uoluptatũ ac deliciarum nidum relinquere, & animã non impedire, ut prædam, uidelicet, Deũ suum insequatur. Socratus Philosophus legitur homines docuisset, ut a sapidis epulis & appetitum excitantibus abstinerent, dicebatque nullum aliud esse melius obsonium & condimentum quam famem, hæc etenim omnia dulcia reddit, & ipsa nihili stat: Cum aũt quidam eius amicus ei diceret. Quare tã paucã diligentiam ad accipiendum hospitio quosdam nobiles hospites adhibuerit, lapide, & perdocte respondit. Si boni sunt, hoc sufficit, si uero mali hoc superest In quo innuit, probum semper debere paruo esse contentum, improbum uero nullius rei dignum esse. O admirabilem sententiam, & in maiorem confusionem nostram ab ore Ethnici, qui æternis nunc inferni tormentis cruciatur, prolatam. Nos autem qui in cęlũ ascendere contẽdimus, tantum ab eius sobrietate, & doctrina absumus. Et quamuis hoc in omnibus reprehensione dignum sit, multo magis est in sacerdotibus & Euangelii concionatoribus, quos uere imitatores sobrietatis & paupertatis Iesu Christi esse oportet, ut sic expediti possint facilius (ut ait B. Thomas) orationi, & prædicationi instare. Atque ita B. Hieronymus inquit. Delicatus magister est, qui pleno uentre disputat de ieiuniis, sacerdotis lingua, mẽs, manusque concordent.

Simile.

Aliud.

B. Th. 3. p q 40. art. 3.

B. Hier. ad Neapotia.

Et ipsi obseruabant eum. O uala me la beatissima Trinidad Et quam uarie ac diuersæ sunt proborum, & improborum intentiones. Bonus enim si alicui benefacit est, ꝓpter bonum eius, si uero male ei facit, illũ reprehendens aut increpans, id etiam propter bonum eius facit. At improbus si alicui male facit id propter malum eius facit, si aũt bene facit, id ẽt propter malũ facit, itaque finis eius semper prauus est. Vnusquisque stylum sui capitis imitatur, scelerati omnes unum corpus efficiunt, cuius caput est diabolus, probi uero omnes etiam unum corpus efficiunt, cuius caput est Christus Iesus quodlibet autem

A corpus ingenium, & conditionem sui capitis insequitur, conditio Dei hæc est, si tibi diuitias honorem, atque alia bona elargitur, id in tuum commodum, & utilitatem facit, ut, uidelicet, his beneficiis magis in eius diuino amore inflammeris, si uero te corrigit atque ægritudine seu paupertate opprimit, & hoc modo tibi malefacit, id etiam perpetuum bonum facit, ut scilicet, ad ipsum, si peccasti, conuertaris, aut, si non peccasti, cum patientia aliquid merearis. Hoc optimè Sanctus Iob intellexit, cum dixit; Si bona suscepimus de manu Dei, mala autem quare

B non sustineamus? Quod perinde est, ac si diceret: Si quidem cum bonis, quæ Deus nobis contulit, gauisi sumus, quare patienter mala non sustinebimus? Siquidem Deus utrumque eodem fine facit. Econtra uero dęmon, si mentitur, uel si uerum tibi dicit, ideo est, ut te decipiat, si conatur, ut temporalia bona possideas, hoc ideo efficit, ut tu cum illis in plurima peccata incidas, si contendit, ut alii te persequantur, hoc etiam ideo est, ut tu in patientia tenteris, denique siue bene, siue male tibi faciat, omnia ut tibi noceat, efficit. Hoc idem ingenium & con

C ditionem improbi habent, sicuti, & boni Dei conditionem sequuntur. Animaduertite hos Pharisæos Sathanæ membra, qui Christum filium Dei ideo inuitabant, ut ipsi nocerent, & ideo maxima cum attentione attendentes, in quo illum calumniari possent, obseruabant eum. Bonum opus, quale erat, Dominum inuitare, deprauata intentione fędabant. Deus nos ô fratres, a tanta malitia, & peruersitate eripiat, ut opera nostra bona, mala aliqua intentione inficiamus. Artifex, siue sit pictor, siue faber, siue aurifico, semper in me

D moria retinet uoluntatem eius, qui opus sibi commendauit, illudque iuxta eius intentionem, & non secundum propriam fabricare contendit, & si hoc non obseruaret, diceret ille, Nolo opus tuum, siquidem in eo conficiendo non meam, sed tuam obseruasti uolũtatem, atque ita inanis esset eius labor Sic nos semper, quantum possibile fuerit, Dei uoluntatem ante oculos ponere debemus, & quidquid egerimus, iuxta eius imperiũ facere debemus sicuti S. Dauid faciebat, qui sic ait. Prouidebam Dñm in conspectu meo semper

Iob. 2.

Simile.

Psal. 15

Id verò quod in nostris operib. dominus à nobis præcipuè postulat, est conscientię puritas & recta ac sana intentio. Oportet etiam super hunc locum adnotare, qđ cum sponsus sponsam laudaret, eam in hunc modum alloquitur: Pulchra es amica mea, suauis, & decora. Quib. uerbis docuit, quod ut anima ei placeat, non debet uirtutes cum peccatis coniungere. Nā (ut ait D. Aug.) Forma & pulchritudo corporalis in proportione conuenienti partium adinuicem consistit. Si enim quis conformes os habeat, nares uero disformes, & si oculos pulchros, frontem uero rugatam, & maxillas rubicūdas, dentes uero nigros ac putridos, pulcher minimè dici potest. Ad hoc enim ut pulcher & decorus hēatur, omnes corporis eius partes conuenīti proportione debent componi. Idem in spirituali possumus dicere. Nā qui in intellectu plurimam scientiam habet, in uoluntate autē nullum amorem, eius mens pulchra nequaquam dici potest. Qui eleemosynas erogat, & luxuriosus est, aut qui castitatem colit, & eleemosynas facit, sed superbus est, eius anima minimè pulchra appellabitur. Itaque omnes uirtutes anima iusta habere debet, ut corā diuino cōspectu pulchra & decora reputetur. Hæc est querela, quam Deus aduersus episcopum Ephesinum habebat, cui in Apocal. dixit: Scio opera tua & laborem & patientiam tuam, & quia non potes sustinere malos, sed habeo aduersū te pauca, quod charitatem tuam primam reliquisti, memor esto itaque unde excideris, & age pęnitentiam, & prima opera fac. Attendite, obsecro, quot uirtutibus prælatus ille insignitus erat, & nihilominus Deo non placebat, quoniam suam priorem charitatem reliquerat. Quocirca, fratres, ne ita seculi sitis, nec aliquibus uestris bonis operibus decipiamini, si illa aliis deprauatis operibus fœdatis, sicut isti Pharisæi agebant, qui eleemosynas orationes, & sacrificia, malitia, superbia, atque inuidia polluebant.

Cant. 6. · D. Aug. · Simile. · Apoc. 2

Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Mirificum certè est artificiū, quo improbi & scelerati homines in scelerib. & malitiis suis exercendis euigilant, propter quod dominus apud S. Euangelistam dixit. Filii huius seculi prudentiores sunt filiis lucis in generatione sua. Hoc sanguineis lacrymis nobis deplorandū erat, si uerè res ac negotia diuina sentiremus. Nam eo dementiæ totus mundus peruenit, ut cum in omnibus artib. & mechanicis officiis singulares inuentiones quotidie reperiantur, uidelicet, in mercaturis, in uestium cultu, in picturis, in modis loquendi, in excellentiis, in murmurationibus, in proditionibus &c. in his denique omnibus sunt ualde singulares artifices, & qui in arte sua primas tenere se iactēt, at in seruiendo Deo nunquam mundus adeo tardus, incultus, & agrestis, sicut nūc extitit. Videbitis puerum uix duodecim annos natum, qui tanta dexteritate patris sui officium exercet, ut quemlibet in admirationem rapiat, & si filius mercatoris est iam mille technis & fraudib. uti scit. Si ab eo quęratis qualiter crimina confiteri, & quomodo preces Deo fundere, ipsumq. pro uenia peccatorum deprecari debeat, nec penitus unum uerbum loquetur. Sic famulus licet paruus maxima ingenii acie seruatis mundi primoribus, fœminam ex nomine domini sui alloqui, folia lusoria uoluere, mirifica arte, atq. alia huiusmodi scelera committere, & uix orationem Dominicam aut rationem animę suę habere scit. Itaq. cum in rebus mundi isti pueri acutissimi appareant, in diuinis sunt uelut bruta animantia. Si impios Pharisæos in magistros haberetis (qui in malitia adeo periti erant, ut coram domino hydropicum posuerint ad ipsum, uel ad impatientiam prouocandum illa ægritudinis corruptione, atque ita ipsum de crudelitate calumniari possent, uel ad misericordiam incitandum, ut, uidelicet, illū die sabbatho curaret, & ita dominum de festo non obseruando accusare possent, alias uerò adeo rudes, & stulti erant, ut cogitarent solemnitatem sabbathi quodā tantæ pietatis opere, quale erat, infirmos curare, uiolandam esse, si hos, inquā Pharisæos in magistros haberetis, non admirarer, si adeo uiuidi, & expediti ad res mūdi, & tam hebetes, ac tardi ad res diuinas essetis. Sed cum tot Euangelici sint, qui suo exemplo, & religioso ac sancto uiuendi modo, suaque cęlesti doctrina uos doceant omnia huius sæculi contemnere, & uerè cœlestia inquirere, uos nihilominus adeo sitis imperfecti, hoc magis mirandum, & deplorandum est.

Lucæ 16

Subij.

Subijciunt ergo oculis domini dydropicũ. Existimantes uno aut alio modo occasio nem esse efferẽdam, qua illum possint destruere & euertere. At possumus hic dicere, quòd sãctus Dauid ait: In laqueo isto, quem absconderunt, comprehẽsus est pes eorum, cognoscetur dominus iudicia faciens. Rectè enim S. Iob dixit de hoc superno domino loquens. Qui apprehendit sapientes in astutia sua. O insigne benignitatem & stupendam Christi Iesu mansuetudinem. Qui quãuis intelligeret, qua intentione lupi illi ipsum ad conuiuium uocarent, ea tamen animi synceritate & candore usus est, ut quasi nihil horum intelligeret, & conuiuium eorum minime repudiaret, quia hydropicũ sanare & eos a cæcitatis & superstitionis suæ morbo liberare uolebat. Vbi ergo Christi pietas tãta est, ut mentes liuidas non horreat, quin etiam & persecutoribus & æmulis suis per uerba & miracula prodesse intẽdit, oportet ut nos fideles illius uestigia sectemur. Ita D. Paulus ne hoc etiam nos admonet, cum ait: Noli uinci à malo, sed uince in bono malum. Ignis alio igne non extinguitur, quin potius magis incenditur, si ergo illum extinguere uelis, oportet super ipsum aquam infundere, quæ ad illum extinguendum efficax est. Sic si proximus tuus ira & odio aduersus te inflammatur, & tu contra ipsum uelut ignis ad ipsum te confers, plus illum incendis, & peruertis, si uerò benignus & mansuetus eum alloqueris, atque in ipsum beneficia confers, hoc uelut aqua est, qua ignem quem in corde suo retinet, facillime extingues.

Psal. 9.

Rom. 12

Simile.

Oportet etiam fratres hic animaduertere, qualiter hydropicus iste ante oculos clementissimi Iesu positus, integram & perfectam sanitatem est consecutus. In quo docemur debere nos ad hoc uniuersale refugium in omnib. nostris angustiis, & afflictionib. confugere, ac cum Propheta Daniele sic dicere: Propter temetipsum inclina Deus meus aurem tuam & audi, aperi oculos tuos, & uide desolationem nostrã. Si addiscimus (fratres charissimi) nos ipsos ante oculos pijssimi Dei nostri proponere, ipsa nonsolum ægritudines nostras curabit, sed etiam animas nostras donis suis cœlestibus exornabit. Quis Patriarchæ Iacob animum tribuit, ut coram fratre suo Esau apparere auderet? Antea

Dan. 9.

A cum frater eius pauper & inops erat, ab eo fugit, cum autem potens ac diues erat, & postquam ei minatus fuerat, cum ipso congreditur, unde ei tanta fortitudo? Ipse in sacro Genesis uolumine ait. Vidi dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Coram Deo sese posuit, & cum eo lachrymis & suspiriis luctatus est, & inde illum animum & fortitudinem acquisiuit. Et tu S. Dauid, qualiter a potentissimo Rege Saule in suo regno & magno exercitu stipato cum esses pauper & sine potentia te defendisti? Ipse respõdet, dicens. Oculi mei semper ad dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes

Gen. 32

Psal. 24

B meos, ipse est fons fortitudinis & totius uirtutis refugium. Heliotropiũ seu herba solaris, uulgo, *Tornasol*, solis ortum, ut ait Plinius, mane expectat, & eius iter usq; ad occasum ipsius insequitur, & satis manifeste apparet, illam ab ipso sole multas influentias accipere, in ea.n. producitur rosa quędam adeo pulchra, ut solẽ ipsum cum suis radiis rubicundis in figuræ orbicularis modum præ se ferre uideatur. O anima Christiana attende, ubi dominus Sol iustitiæ effectus, quos producere solet in illis, qui cum animi affectione in diuino ipsius conspectu perseuerare sciũt

Pli. lib. 18. c. 27
Disc. li. 4. c. 204

C sapientissime effinxit. Consuesce igitur te coram hoc lucidissimo sole proponere, & in anima tua pulcherrimam quandã sui ipsius effigiem transformabit. O sancte Moyses, unde uenis tantis splendorib. circundatus, qui a facie tua tanquã radii oriuntur? Non.n. solent homines talem splendorem ex se mittere? Ne miremini, quoniam ex monte Sinai, ubi cum domino egi, descendi. Atque ita inquit sacer textus. Ignorabat, quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis domini. O fratres mei, & quæ luces atque splendores bonorum exemplorum a nobis dima

Exo. 34

D narent, si frequenter ad orationis & contemplationis mõtem ascenderemus. Quapropter uos adiuro & obsecro, id quod sæpe fecisse memini & in posterum faciã, non enim desistam, ut saltim aliquã diei & noctis partem in hoc sancto exercitio impendatis.

Respondens autem Iesus, dixit ad legisperitos & Pharisæos, Si licet sabbatho curare? Nemine interrogãte respondit, nã abscõdita cordis prorsus agnoscit. Vnde uerba

Ierem.7 eius sunt illa Ieremiæ, scilicet, Prauum est cor hominis & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans corda, & probans renes. Idcirco cogitationibus illorum, qui eum malitiose interrogabãt, hac etiam quæstione, Si licet sabbatho curare? diuinitus respõdit. O Christe summa patris sapientia, uideris Domine in hoc interrogare, an liceat charitatis opera exercere, ac si facultatem ad id faciendum postulares? Is uidetur esse mundi stylus.

Nunc in more positum est, ut multi opus habeant facultatem petendi ad bona opera exequenda, ad opera autem uanitatis minimè, libere enim illa exercere possunt. Vultis hoc experientia uidere? Ite ad rectores & gubernatores cuiusque urbis, & dicite illis. Domini, hospitale quoddam ruinam minatur, & pauperes, qui ibi recipiuntur, magnam patiuntur necessitatem, tale pium opus in hac Republica necessarium est: tale monasterium incensum, & combustum est, hic obsecro, necessitatib. siquidem uobis per facultates licet, prouidete & consulite. Respondebunt ipsi. Oportet ad hæc bona opera Regem cõsulamus, & ab eo copiam impetremus. Si autem uolunt tauros agitare, aut æquatis hastis certamen habere, aut alios profanos ludos exercere, ad hæc omnia nulla opus est facultate, liberè illa agunt, magnos sũptus ex ærario publico facientes, atque ita ad malum licentiam habent, ad bonũ uero minime. Fateor quidem aliquas iustas esse causas, ob quas ciuitatum gubernatores facultatem postulent ad pietatis opera exercenda, sed eædem causæ, & multò plures extant, ut ipsi ad impendendum nummos in operibus uanis licentiam peterent, ne libertatem haberent, ut pro libito ærarium publicum in prosanitatibus cõsumerent. Dico igitur Dominum inpræsentiarum non postulasse facultatem ad opera

Exo. 31. pietatis exercenda, sed interrogasse, utrũ liceret die sabbatho ęgrotos curare? Quisquis ueteris Testamenti uolumina paulo diligentius euoluerit, non satis mirari poterit, quanta cura Dominus sabbathi religionem commendauerit, maxime in sacro Exodi libro, ubi sic ait. Videte, ut sabbathum meum custodiatis, quia signum est inter me & uos. Hoc est, publico signo uolo, ut ab omnibus nationibus religionis meæ cultores, cæterisque hominibus dissimiles agnoscamini. Atque ita hoc pręceptum in cordibus quorundam religiosorum Iudæorum impressum est, ut ne arma quidem, quibus se ab inuasoribus tuerentur, die sabbathi capere auderent, priusque ab hostibus trucidari, quam sabbathum uiolare mallent, quod ex sacra scriptura manifeste patet. Cæterum cum Christus Dominus ait: Deus spiritus est, spiritualium etiam pręcipue uirtutum hoc est, charitatis, & benignitatis iustitiæ, misericordiæ, & humilitatis, cæterarumque similium uirtutum est amator, cur ergo externam seruilium operum cessationem in die festo commendauit? Ad hoc respõdemus hanc cessationem & otium nõ admodum Deo gratam esse, sed illud tamen officiũ esse illi gratissimum, quod sine aliorum uacatione commodè exerceri non potest. Hoc autem est mentis in Deum salutis, & uitæ nostræ authorem eleuatio, quæ animum requirit uacantem, liberum, trãquillum, & ab omnibus non modo curis, sed etiam externis occupationibus expeditũ. Ideo ipse Dñs ait: Vacate & uidete, quoniam ego sum Deus. Ad hoc ergo dies festi diuina & humana authoritate sanciti, & consecrati sunt, ut contractas cæteris diebus peccatorum sordes in illis expiemus. Sed uæ, uæ, & millies uæ, usque adeo enim uulgus Christianorum Dei & ecclesiæ præceptum inuertit, ut nullo die licentius uiuat. Vnde merito cũ sancto Dauid clamare possumus. Tempus faciendi, Domine. dissipauerunt legem tuam, ubi alii transtulerunt. Tempus faciendi Dño, & sic est in contextu Græco, & sic et legunt B. Augustinus & B. Hilarius. Et iuxta hãc translationem inpræsentiarum significatur quod homines tempus Dei seruitio peculiariter dedicatum, & quando ipsi sese in eius laudibus atq; aliis ipsius diuini amoris actibus exercere debebant, frustra consumunt, eum offendentes, & diuinã eius legem dissipantes. Hoc enim tempus ad epulas, ad conuiuia, & ad ludos præstolãtur, in quibus sane ludis rixæ & contentiones & iuramento & periuria, & interdum etiam horrendæ blasphemiæ in Deum sanctosque iactantur. Dei etiam sacro festo puellæ se diligentius comũt & ornãt, uariisque pigmentis naturæ colorem adulterant, ut formosus diaboli laqueus efficiãtur, cum scriptum sit in sacro Ecclesiastici

Marginal notes: 1. Ma 2; Ioan. 4.; Psal. 5.; Psa. 118; August.; S. Hilar.

sticibro. Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscétia quasi ignis exardescit Hoc die adolescentulorum egreges urbem inambulantes turpissima inter se colloquia miscent, & lasciuos oculos per cuncta eius loca circunducũt, quibus corrupto saltem affectu prauisque desideriis, animas suas polluant. Quis uero iustis lachrymis innumerabilium aliorum hominum abusum deflere queat, qui toto tempore, quo diuinum sacrificium festis diebus celebratur, a secularibus colloquiis non cessant, quique dum Dei uerbum populo annunciatur, quo animę suę morbis & saluti consulere deberent, simili modo garrire, ridere, & nugari cum magna totius populi offensione minime desistunt? O gentem peruersam, o animos tenebris & densissima cœcitate oppressos: quæ obsecro uobis salutis spes reliqua erit, si quo tempore Dei uerbo mala uestra curare deberitis, non modo non curatis, sed nouis etiam abominationib. cumulatis? O quam iustè nobis Dominus nunc dicere potest, quod per Prophetam Isaiam olim dixit, scilicet. Neomeniam, & sabbathum, & festiuitates alias non feram, iniqui sunt cœtus uestri, calendas uestras & solemnitates uestras odiuit anima mea, facta sunt mihi molesta, laboraui sustinens. Per immensam igitur summi Dei charitatem (fratres charissimi) uos obsecro, ne id, quod ad animarum uestrarum salutem institutum fuit, hoc modo peruertere seu deprauare uelitis. Memẽto te, taliter Hebræos dies festos obseruasse, nos autem non sic, sed alio modo eos colere debere, illis nanque tanquam hominibus multis uoluptatibus deditis, in hunc modum sanctus Moyses dixit. Epulaberis in omnibus bonis, quæ dederit tibi Dominus Deus tuus, tu & filius tuus, & ancilla tua. Nunc tamen, quia nox præcessit, dies appropinquauit, (inquit Beatus Apostolus) non in commensationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, sed induimini Dominum Iesum Christum & carnis curam ne feceritis (in desideriis scilicet eius adimplendis) Quapropter festa sanctis exercitiis spiritualibus & operibus corporalibus pietatis obseruare, ægrotos pauperes uisitantes, & eis medicinam adhibentes, siquidem creditis opus seruile non esse, sicut isti cœci Pharisæi

Eccl. 9. · Isa. 1. · Deu. 26 · Ro. 13.

A credebant. Deus enim adeo amicus est hominis, ut nolit festa sua, nec in minima re necessitati & remedio eius præiudicare. In memoriam reuocate id, quod Beatus Apostolus ad Thessalonicenses scribens ait. Veniet Antichristus in omni uirtute, & signis, & prodigiis mendacibus, & in omni seductione iniquitatis, his qui pereunt, eo quod charitatem ueritatis non receperunt, ut salui fierent. Quid obsecro, his uerbis formidabilius illis, qui duro & incompassiuo sunt corde? Siquidem Sãctus Apostolus inquit, illum execrandum, & maledictum hominem deceptum iri esse illos, qui charitatis doctrinam, & amoré B proximi minimè receperunt. Notate quæso, quod nomen hic sacrosancto Euangelio imponitur. Animaduertite, quomodo illud doctrinam charitatis & amoris erga proximum Sanctus Apostolus appellet atque Dominus in illos, qui illud cum animi affectione non acceperunt, & diligenter obseruarunt, sed impii & crudeles erga proximos suos extiterunt, esse animaduersurum, permittendo ipsos ab Antichristo decipi, & in quamplurimos errores atque hęreses incidere. Vere locus hic C efficacissimus est, ut per illum intelligamus, quantum malum sit charitatis defectus erga ege nos proximos. Quoniam uero apud Pharisęos immane sacrilegium erat, ægrotos in sabbatho curare, ideo Dominus eis hanc quęstionem proposuit.

At illi tacuerunt. Vt erant crudeles, & absque charitate, nec uerbis quidem huic pauperi infirmo fauere uoluerunt, Qui pius est pauperes uerbis & operibus tuetur, & adiuuat quod si operibus non potest, saltim suauibus uerbis consolatur, sicuti sanctus Elisęus fecisse legitur, qui cum temporalibus bonis careret, hospitę suę dixit. D Nunquid habes negocium, & uis, ut loquar regi siue principi militię? siquidem illi operibus opem ferre non poterat, saltim sermonibus ei auxiliari uolebat. Sic serui Dei facere debent, qui iis, quæ potuerint, pauperes, & eorũ causas tueri debẽt, pro ipsis coram Regibus & magnatibus intercedentes. Et hoc est, quod D. Paulus ad Corinthios scribens, testatur, dicens Si cut egentes, multos autem locupletantes. Si egentes sunt, qualiter alios ditare possunt? Postulantes deprecantes, atque intercedentes pro illis coram potentibus.

2. Th. 2 · 4. Re 4. · 2. Cor. 6

Beda su pr hunc locum. Isti autem Pharisęi, quoniam nullum charitatis uestigium habebant, tacuerunt. De quibus uenerabilis Beda sic ait: Tacuerunt, qui quidquid dixissent, contra se dictum fuisset. Si enim quæstioni annuissent, posset eis obijci. Ergo quare obseruatis? Si autem renuissent, tunc hoc efficacissimo argumento possent conuinci. *Cuius uestrum asinus aut bos in puteum cadit, & non continuo extrahet illum die sabbathi?* Et quidem sine dubio conuicti fuerunt, cum dominus ipsis tacentibus hoc proposuit. Atque ita statim in sacro textu sequitur *Et non poterant ad hæc respondere*. Animaduertite ad quantam isti miserrimi homines in pœnam suorum delicto[rum] deuenere cæcitatem. Cum enim constet, charitatis legem ab omnipotēti Deo non ad brutorum, sed ad hominum salutem latam fuisse, isti ita obcęcati erant, ut eam erga pecudes, non autem erga homines seruandam esse discernerent, siquidem periclitantes boues cum summo labore in sabbatho curandos, homines uero negligendos esse iudicabant. Quo quid dementius, quid a pietate humana magis alienum esse poterat? Sed proh dolor, proh dolor, in quot Christianis hodie alia longe maior cęcitas reperitur. Quam multi enim sunt qui maiorem iumentorum suorum, quam animarum suarum curam gerunt. Idcirco B. Bernardus hanc calamitatem deplorans, sic ait. Cadit asinus, & est qui subleuet, perit anima, & non est qui recogitet. Diuus Augustinus explicans illa Genesis uerba, Vallis syluestris habebat multos puteos bituminis, inquit. Per hanc uallem mundus significatur, in quo sunt multi bituminis putei qui sunt uitia, quę peccatores ita apprehendunt, & alligant, ut sicut bos, si in puteum cadit, inde per se exire non potest, nisi adiuuetur, ita peccator per se a suo scelere exire minime queat, estque infœlix adeo erga se crudelis, ut boni remedium diligenter inquirēs sibi illud nequaquam procurat. Deplora igitur frater, & cum Regio Propheta dicito Saluum me fac Deus quoniam intrauerunt aquæ usq; ad animam meam, infixus sum in limo profundi & non est substantia. Animaduerte, quō in limo peccati infixus sis, & quomodo in te nō est præcipua substantia, uidelicet, diuina gratia, quę animam tuam sustentabat, instanter a domino postula, ut a te luto peccati separet & euellet, ac tibi cœlestē illam substātiam, qua reuiuiscas, communicet.

B.Bern.

D. Aug. su. Gen. 40.

Simile.

Psal. 60

A

Videns igitur clementissimus dominus quæstioni suæ pharisæos non respondere, *apprehensum* (s hydropicum) *sanauit ac dimisit eum*. O immensam Dei pietatem, quis adeo lapideus est, qui eam considerans, ipsius Dei amore non liquescat? Cibum dimisit bonus Iesus, a mensa surrexit, & ægrotum apprehendit, atque sanauit. Quis nostrum somnum aut mensam relinquit, ut infirmis pauperib. inseruiat? O ignauia nostra, quantum & quam amplum sibi uendicauit imperium. Ob oculos habeamus obsecro ubique exemplū hoc præclarum, quod nobis reliquit diuinus Saluator, & uerbi illius minime obliuiscamur dicentis. Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Alios cęlestis medicus non tātum suo uerbo curabat, uerum etiam sui uestimenti tactu sanos reddebat, hunc autem dextera apprehendit. In quo insinuauit, hunc morbum magnum ac difficilem esse, siquidem ad illum curādum manu usus fuit. Nec hoc admiremini, ut enim Christus uerus Saluator mundi uerbum diuinum erat, etiam tacens loquebatur & docebat, & quoniam hic hydropicus auarum significabat, ipsi non uerbis, sed manibus remedium adhibet, non q. uerba eius ad hanc ægritudinem expellēdam, sicut ad cęteras tam potentia non essent, illis.n. mortuos suscitabat, sed ad significandum quam difficulter corab auaritia & cupiditate semel ligatum curetur. Cum aliquis magno & incurabili morbo laborat dicere soles. Magna profecto ęgritudo hæc est, si Deus manum suam ei non adhibet, ægrotum hunc mortuum reputare possumus. Ideo S. Dauid ad significandum ingens mundi malum dicebat Emitte manum tuam de alto. Quasi diceret. Si tu Domine manum tuam non admoues, mundus funditus peribit. O execranda & maledicta auaritia, quas strages in mundo facis postquam semel alicuius animum occupasti, ita ut si Deus manum suam non adhibeat, frustra profecto laboretur. Omnes nominis tui possessores, qui non pauci sunt, merito hydropici nocā[n]tur quandoquidē flagrantissima diuitiarum siti opprimūtur. Quid obsecro diceretis de illo, qui iter faciens, æstu fatigatus, defessus,

B

Mat. 25

C

D

Simile.

A sue, & sitibundus, uidens alium uiatorem
sudantem, ad eum anhelans, & maxima
cũ anxietate accederet, sudorem uultus
eius bibere uolens? O quam uehementem
sitim huiusmodi homo pateretur, siquis
alterius uiatoris sudorem bibere non du-
bitat. Nonne uides hunc sudorem tibi no
cere posse, & forsan mortis causam futu-
rum esse? Non aliud, inquit, facere pos-
sum, siquidem ingenti siti moribũdus op-
primor. In hunc modum auari tanta sui di
uitiarum, & cupiditate uexantur, ut pau-
perũ sudores bibere non dubitent. Quan-
tum miser agricola per totum integrum
B annum in sudore uultus sui comparauit,
idipsum tu, o auare, una fraude, & uersu-
tia atque uno die bibis. Diximus, quãplu
Iere.6. rimos esse auaros, quoniam ita S. Ierem.
testatur, dicẽs. Omnes a maiori usque ad
minorem auaritię student, a propheta us
que ad sacerdotem cuncti faciunt dolũ.
Omnes inquit, hanc inexplebilem sitim
Arist.3. Ethic. habent, de qua Aristoteles ait: Appetitus
diuitiarum appetit in infinitum. Hoc non
carent aliqui religiosi, quorum nũquam
desideriũ expletur optandi plurimas suis
monasteriis diuitias; & id sanctũ esse exi-
stimant. Isti uelut hydropici bibunt aquã
mulsam, uidelicet, liquorem aqua, & mel
Simile. lę cõfectum, Hispane, *Aloia*. Et sicut aqua
melli coniuncta, quamuis degustetur, nõ
sentitur, sic isti auaritiam non sentiunt,
& ipsam quodammodo contegunt, dicen-
tes, se illa omnia ad monasterium suum
atque ad seruitium Dei desiderare. Quib.
Haba.2 illud Prophetę Habacuc dici potest. Vę
qui congregant auaritiam malam domui
suæ. Auaritia religiosorum peculiariter
improba, & detestanda appellari potest,
quoniam sub specie boni exercetur, atque
ita difficilius agnoscitur, & difficillime
D curatur. Hydropici etiam sunt aliqui sa-
cerdotes, qui nunquam multitudine be-
neficiorum, præbendarum, ac dignitatũ
saturantur. Isti uelut Tartari sanguinẽ bi-
bunt, quoniam insatiabilem sitim suam
beneficiis Ecclesiasticis, q̃ sanguine Chri-
sti fundantur, extinguere contendunt.
Haba.2 Quibus etiam illud Prophetæ Habacuc
exprobare possumus: Væ ei, qui multipli
cat non sua. Hydropici etiam sunt quam-
plurimi nobiles ac potentes huius sæculi,
qui cum subditis suis crudeliter agentes
ipsorum diuitias tyrannicę usurpant. Sa-

per quos maledictio illa Deuteronomii Deu.23
cadet, ubi dicitur: Maledictus qui trans-
greditur terminos alienos, & omnis popu
lus dicat, Amen. Isti uinũ, quod inebriat,
uidelicet, pompam, & gloriam munda-
nam bibunt, quę illos amentes, & insanos
reddit. De quibus S. Isaias ait: Vę qui po- Isa.5.
tentes estis ad bibendum uinum. Hydro-
pici etiam sunt aduocati, cum quibus, &
scribę, & procuratores atque alii iustitiæ
ministri, numerantur. In horum officio
ac munere unum satis periculosum, & e-
tiam diabolicũ experimus, scilicet, quod
quamuis causa, lis, seu contentio iniusta
sit, si pecunia adsit, nunquam ei aduoca-
tus deficiet. Ad Deus uos ab officio auer
tat, quod homines desiderare facit, ut in
Republica non sit pax, quod profecto
ingens malum est. In Prouerbiis enim di
citur: Sex sunt, quæ odit dominus, & septi Prou.6.
mum detestatur anima eius, s. eum, qui se
minat inter fratres discordias, & idem de
eo dicendum est, qui eas desiderat, quiq.
ipsis obuiam ire potest, litigantem adm o
nens de iniustitia ipsarum, & id non facit.
Quid amplius de hoc dicam: Hoc unum
pro comperto habete; nunquam in sar-
ctorum calendario aliquem aduocatum
fuisse repertum, nisi solum unum, qui pau
perum causas egit. Et hic Iesus Christus
est, de quo D. Ioannes inquit: Aduocatũ
habemus apud patrem, dominum nostrũ 1.Io.2.
Iesum Christum, quem plurimi ex istis
aduocatis non imitantur, qui lites ita dif-
ferunt, & prorogant, ut quamuis miser li
tigator ius obtineat, omne tamen commo
dum, & emolumentum in ipsorum, atque
scribarum domibus remanet, plus nam-
que ipse litigans cum illis consumpsit,
quam fuit utilitas, & commodum, quod
ex lite præter suum laborem reportauit.
Isti hydropic iusculum auro cordatum
bibunt Hispane, *Caldo es forzado conoro*.
Si enim eorum manus numis aureis non
imples, statim animo cadunt, & a lite defi
ciunt. Quibus etiam illud Prouerbiorum
dici potest. Qui calumniantur pauperum, Pro.12
ut augeant diuitias suas.

Nam hoc animo atque intentione mul
ti eorum literis operam dant, & rationes
quærunt, ut miserum pauperem faculta-
tibus, & peculio spolient. Hydropici e-
tiam sunt medici, Isti aquam stillatiuam
bibunt, marsupia enim pauperum ægro-

torum

torum exhauriunt, dico pauperum, quoniam diuites eis contribuere, rationi consentaneum est. Prou. 1. De his illud Prouerbiorum dici potest: Semitę omnis auari animas possidentium rapiunt. Vitas a pauperib. eripiunt, si quidem ab eis substantiam, ui debeet, numos quibus in ægritudine sustentandi erant, tyrannicè extorquent. Hydropici etiam sunt mercatores, qui mendaciis, technis, uersutiis, usuris, fraudibus, & (quod peius est) diabolicis usuris diuites fiunt. Isti liquorem quendam uocant musculum vulgo, *Clarea*, bibunt, nam clare & manifeste furantur, & clare etiam in infernum proficiscuntur. In aliquibus locis etiam nobiles usuras committunt, sed non in hac urbe, quoniam proh dolor, ne obulum quidem habent. Omnia enim in ludis atque aliis uanitatibus consumunt. Eccl. 10 De his usurariis illud Ecclesiastici dici potest. Auaro nihil est scelestius, nihil est iniquius, quam amare pecuniam; hic enim & animam suam venalem habet. Quod igitur his hydropicis medicamentum adhibebimus? Hoc ipsum certe, quod nobis hic hydropicus Euangelii ostendit, cum se ante uerum animarum atque morborum omnium medicum, præsentem exhibuit. Hic enim ab eo non quidem uerbis, sed miseriæ suę ostensione & uehementi desiderio salutē petebat, quod genus petitionis (ut docet Beatus Thomas) Deo gratissimum est. D.Th. 2 2. q. 83. ar. 12. Sic igitur nos ipsos, fratres, huius hydropici exemplo ante cœlestem medicum constituite, ut tot mala animarum nostrarum curare dignetur. Vbi ergo Dominus superstitionis morbum, quo Pharisæi laborabant adhibita ratione sanare aggressus est, aliud multò grauius ambitionis malum quo ægrotabant, proposita quadam parabola, curare uoluit.

Ait ergo. *Cū inuitatus fueris ad nuptias, non discumbes in primo loco*, & cætera, quę sequuntur usque, *Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur*. Super hoc notandum est, cœlestē Magistrum urbanitatem & illum ordinem, qui in congregationibus seruari solet, non hic prohibere, quia urbanitas hæc quamcunque Rempublicam seu congregationem summoperè illustrat, qua deficiente omnia Babylon cōfusio sunt. Ratio enim postulat ut ordo sit, & principalia sedilia atque loca principalioribus, & qui digni-

A tate præeminent, tribuantur, nec aliud iustitia distributiua permittit. Et D. Paulus ad Romanos scribens, sic ait. Ro. 13. Reddite omnibus debita, cui honorem, honorem: cui tributum, tributum. Eccl. 3. Et in Ecclesiastici uolumine dicitur, Sapiens in populo hæreditabit honorem. Quemadmodum contra ius & æquitatem est, Regi tributum non soluere, ita contra ius & æquitatem est, honorem & primum locum ab eo, cui debetur auferri. Nam inter Angelos in cælorum regno ordo reperitur, Iob. 10. de inferno autem inquit S. Iob: Vbi nullus ordo: Ex quo fit, illas Respublicas, in quibus B omnes æquales esse uolunt, nullamque rationem senectutis, literarum ac nobilitatis habere, inferni esse uiua exemplaria. Quę enim sunt, a Deo ordinata sunt, inquit B. Apostolus. Ex eo uero quod hic ordo atque urbanitas non seruatur, plurimę discordiæ & contentiones ubique oriuntur. Inter ea autem quæ in hac re Dominus persuadere contendit unum est, Ro. 13. quod nobiles urbaniter alios inuitare uelint, *Vsando con ellos de cumplimiento, de buena crianza*, Vrbanitas namque amoris causa est. Ro. 12. Atque ita Diuus Paulus ait. Charitate fraternitatis inuicem diligentes, C honore inuicem præuenientes. Hac enim inuitatione, idest, *comedimiento*, quamuis alius oblatum locum non sit accepturus, eo fauore tamen lætitia afficietur, ut in posterum maiori te amore prosequatur. Valde etiā hic notandum est, non dixisse Dominum. Qui exaltatur humiliabitur, sed. Qui se exaltat. Nam qui dignitatem absque aliqua negociatione, sed duntaxat per obedientiam accipit si ea dignus est, non malum, quin potius meritorium esse reputatur. Dicimus absque negociatione eius, quoniam eo ipso quod ad illam ad- D quirendam ambitionibus utitur, se ipsum exaltat, dicente philosopho. Honor est præmium uirtutis, & per consequens non debetur ambitiosis. In huius rei signum Augustinus narrat potentes Romanos D. Aug. lib. 4. de ciu. Dei duo templa coniuncta ędificasse, quorum alterum Deæ Virtutis, alterum uero Deæ. Honoris consecratum erat, ita ut ad templum Deę Honoris ingredi non liceret, nisi per templum Virtutis. In quo significabant eum, qui uirtutem non habet, honore aut dignitate minime dignū esse. Vnde idem Beatus Augustinus ait:

Supe-

Superior locus, sine quo communitas regi non potest, etsi administretur, ut decet, indecenter tamen appetitur. Et Beatus Thomas egregie docet, satis periculosum esse actum episcopalem desiderare, eo quod ei annexa est dignitas. Hinc uehementer aurea uerba eiusdem D. Augustini notanda sunt. Otium, inquit, sanctum quaerit charitas ueritatis, negotium iustum suscipit necessitas charitatis, quam sarcinam si nullus imponit, percipiendae atque intuendae uacandum est ueritati, si autem imponitur, sustinenda est propter charitatis necessitatem. Et cum hoc merebitur quis diuinam gratiam quam comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariae filius. Amen.

D.Th 2 2.q.185 art.1.

B.Au.li. 19. de ci. Dei c.19

DOMINICA XVII. post Pentecosten.

Concio prima.

Accesserunt ad Iesum Pharisaei, & interrogauit unus ex eis legis doctor tentans eum. Matth.22.

Doctores & sapientes absque uirtute & amore Dei sacrosanctae Ecclesiae maximè nociui & perniciosi sunt, ut egregie Beatus Paulus docet, de quibusdam Iudaeis ad fidem nouiter conuersis loquens qui se sapientes esse iactabant, & iuxta sapietiam suam non operabantur, sed de ipsis aliis malum exemplum praebebant; Gentiles autem uidentes Christianos non operantes iuxta ea, quae docebant, magis in infidelitate sua confirmabantur, ac sacrosanctum Euangelium mendacium esse reputabant; & ita sanctissimum Dei nomen blasphemabant. Idcirco in eos sic inuehitur. Si autem tu Iudaeus cognominaris, (id est, si te iactas ex tribu Iuda originem trahere, ex qua Iesus Christus Filius Dei secundū carnem ortum duxit) quiescis in lege, (hoc est in tam sancta lege & ab omni errore tam immuni, qualis est lex Euangelica uiuis) & gloriaris in Deo, (id est, summae tibi gloriae ducis, habere ueram Dei cognitionem, qualiter ipse Deus sit honorandus, ac diligendus) & nostri uoluntatē eius, & probas utiliora instructus per legem, (hoc est, tanta sapientia polles, ut illa, quae in lege magis aut minus obligent, & quae plus aut minus meritoria sunt, discernere scias,) & confidis teipsum esse ducem caecorum, lumen eorum, qui in tenebris sunt, eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiae & ueritatis in lege, (hoc est, & cum gloriaris te esse ducem, lumen, magistrum & doctorem infidelium atque ignorantium) & gloriaris etiam te habere formam scietiae & ueritatis, (hoc est, perfectionem scientiae in docendo ueritatem) & iuxta ea, quae doces non operaris, magna profecto confusio tibi est cum tot rationes habeas, quae te ad bonitatem moueant, tu ipse improbus sis, & aliter doceas, quam operatis. Qui ergo alium docet teipsum non doces? Qui praedicas non furandum furaris? Qui dicis non moechandum, moecharis? Qui in lege Domini gloriaris, per praeuaricationem legis Deum inhonoras? O uerba terribilia? O asperrimam reprehensionem in prelatos, magistros, & praedicatores, qui per praeuaricationem Deū inhonorant. Nam peccare, est propriam uoluntatem, Dei uoluntati ante ponere, sicut & seruire, est uoluntatem Dei propriae praeferre. Deo autem magna in hoc fit iniuria, hinc enim oritur id, quod statim sequitur, scilicet, Nomen Dei per uos blasphematur inter gentes. Sed dicet aliquid. Miror maxime, quod cum homines prudentes sint, suos deprauatos appetitus sequantur, & tentationes suas non uincāt; sapientia enim homines potentes facit. Atque ita ubi nos legimus; Elige uiros sapientes, alii transtulerunt: Elige uiros potentes, & sic est in contextu Graeco, & in paraphrasi Chaldaica. Vbi significatur, idem esse dicere sapientes, quod potentes. Qualiter ergo multi sapientes ita se superari sinunt, & tantam fragilitatem in suo uiuendi modo ostendunt? Ad hoc respondeo, uitam sapientiae, & id, quod ei uigorem tribuit, esse diuinam gratiam sine qua sapientia mortua est. Idcirco D. Paulus ad Corinthios scribēs, dixit Gratia Dei sum id quod sum, & alibi Omnia (inquit) possum in eo, qui me cōfortat. Vnde per quam doctè ait D. Thomas, minimam gratiam

Exo.18

1.Co.15 Philip 4 D.Th.3 p.q.70. art.4 in Cor. & 1. 2. q.111. art.3. in Cor.

gratiam posse cuilibet concupiscentiæ resistere, & omne peccatum mortale, qui committitur in transgressione mandatorum Dei, uitare. Hinc intelligetis, quare sacra scriptura sæpenumero uictoriam, quã Christus Redemptor noster de dæmone ac de peccatis reportauit, exaggerat, ut cũ
Apoc. 5 in Apocalypsi ait. Vicit leo de tribu Iuda.
& 17. Et ibidem, Agnus uincet illos, quoniam
Ioã. 16. dominus dominorum est, & Rex regum. Et alibi idem dominus inquit, Confidite, ego uici mundum. Prima enim facie uile & abiectum esse uidebatur, filiũ Dei de hoc laudari, cum eius potestas omniũ dæmonum uires ac fortitudinem longe superet. Sed tamen quia omnis hęc superni ducis Iesu Christi uictoria in uirib. & gratia, quam ipsemet nobis meruit, nititur, ut nos etiam uictoriam consequeremur, hoc mirabile est, scilicet, in membris debili carne & ossibus compactis tantam esse fortitudinem, ut omnia, quæ natura renuit, facilè contemnat & aspernetur, atque ita omnes uictoriæ Iesu Christo totius gratiæ fonti, præcipuè tribuuntur. Quoniam tamen peccatores licet scientia polleant gratiam tamen non habent, idcirco debiles sunt, & miserrimè
Iere. 10. superantur. De huiusmodi inquit Sanctus Ieremias. Stultus factus est omnis homo à scientia sua. O incommutabilis Deus, quid est hoc? Nunquid albedine homo niger efficitur, & calore frigescit, hoc est, scientia imprudens redditur? Ita sanè, quoniam sapiens sine Deo ab ipsa sapiẽtia occasionem sumit ut superbus fiat, tyrannus ac malitiosus, & ut proximis suis fraudulenter noceat, quod quidem maxima insania est. Nonne uobis insanus uidetur ille, qui ex re tam excellenti tamque præclara, qualis est sapientia, gladium acutum efficit, quo se atque alios interimat? In hanc miseriam deuenit, infelix ille legis doctor, de quo sacrosanctum Euangelium impręsentiarum agit, cuius occasione hęc omnia diximus, Iste cuiusdam turmæ Phariseorum dux factus cum illis uelut lupis ad mansuetissimum agnum Iesum Christum mordẽdum accesserunt. Deus nos (fratres mei) à tanto malo eripiat Qui literis operam datis, dominum obsecrate, & ab eo summis precibus contendite, ut uos ueros sapientes efficiat, uestramque scientiam sua diuina gratia uiuificet, uos autem quã-

A tum in uobis fuerit, ad hoc uos ipsos disponite, in duobus libris, quos ego dicam continuo legentes Alter est propria conscientia, cuius tria folia pręcipuè lectitabitis, attente quilibet uestrum considerans, qui fuerit, quis est, & quis erit. O quantum utilitatis, & commodi ex uera sapientia perciperes, si sæpenumero tibi in mentem ueniret, quam malè pręteritum tempus cõsumpsisti, & quoties in eo creatorem tuũ offendisti, atque amaritudine cordis hoc deplorares, quo perlecto folio secundum aggredereris, animo euoluens quam imperfectus, & miseriis plenus nunc es, tan-
B dem tertium euolueres, maximo timore dicens: Heu mihi, quid in posterum de me erit? Si plurimi, qui cum sanctitate incepérunt, infœliciter uitam suam finierunt, ego, qui tam improbè cæpi, & tam parum in uirtute profeci, quo perueniam? Deus te ò frater, illuminet, ut huius libri hæc tria folia scias perscrutari, à qua lectione singulare tuo spiritui commodum resultabit. Alter liber est Iesus Christus Dei filius, Cruci affixus, & in omnibus membris suis cruciatur, liber inquam duorum foliorum humanitatis, uidelicet, ac diuinitatis.
C Prius in eius sacratissima humanitate legere debes, contemplans paupertatem in qua natus est & usque ad mortem uixit, obedientiam, humilitatem, charitatem, atque alias singulares uirtutes, quę in eo clarissime enituerunt, contemplas etiam quanta liberalitate amantissimus ille tuus sponsus omnem sanguinem suum pro te effudit, & nunc, si ad salutem cuiusque animæ opus esset, iterum libentissimè effunderet. Postquam uero hoc folium euolueris, aliud, uidelicet, diuinitatem eius diligentissime peruoluta, cõsideràs, eum, qui hæc omnia pro te passus est, Deum infini-
D tæ gloriæ esse atque maiestatis. O fœlicem illum ac nimium fœlicem, qui partem diei ac noctis scit in his utilissimis lectionibus consumere, superans continuo impii Sathanæ contradictiones, qui omnibus uiis ac modis hæc sancta exercitia impedire contendit. Quidam crudelis tyrannus nomine Naas (ut sacra refert historia) inimicis suis sic dixisse legitur. In hoc feriam uobiscum fœdus, ut eruam omnium uestrũ oculos dextros Hoc etiã infestissimus Sathanas intendit. Nam cum interior homo duos oculos habeat, alterum, quo cęlestis 1. Re. 2.

contemplatur, alterum uero quo corporalia intuetur, ipse dæmon ita eum peruertere conatur, ut solum oculos habeat ad terrena inspicienda, ad cœlestia autem Isa. 32. penitus sit ipsis oculis priuatus. Ideo Sanctus Isaias inquit. Excutere de puluere, cõsurge, sede Ierusalem. Id est. Excute hos terrenos affectus, & erigere atque à rebus terrenis erectus, sede in rerum æternalium cõtemplatione, & ita in amore earum inflammaberis, & tandem ueram sapientiam consequeris.

Antequam isti Pharisæi ad Dominum accederent, iam prius Sadducei, *Qui dicunt non esse resurrectionem*. Ad ipsum accesserant, quęstionem proponentes de muliere quæ septem uiris nupserat, & interrogabãt eum, cuius uxor ex illis septem in uniuersali resurrectione futura erat: Quibus ipse dominus respondit. *Erratis nescientes scripturas, nec uirtutem Dei. In re-* Psal. 48. *surrectione enim nec nubent, nec nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cœlo.* O rem admirabilem. Ecce qualiter ille, de quo S. Dauid inquit. Comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis, in cœlo sicut angelus futurus est. Non inquit, Comparatus est iumento, sed iumentis, quoniã omnes ferarum & brutorum bestialitates in misero homine inclusæ esse uidentur, ui- Rom. 8 delicet, leonis crudelitas, lupi uoracitas, vrsi turpitudo, ulpium astutię atque calliditates &c. Quapropter merito D. Paulus inquit. Fratres debitores sumus non carni, ut secundum carnem uiuamus, si enim secundum carnem uixeritis, moriemini. Quasi dicere Nescio quomodo ita euigilatis in carne uestra, deliciis ac uoluptatibus afficienda, etenim parum admodum ei debetis, & si multis eius appetitibus satis facien- Psal. 72 tes, in ęternum moriemini, sicut illi, de quibus regius Propheta dixit. Transierunt in affectum cordis, id est, in bruta animantia conuersi sunt. Nam sese à passionis impetu & non à ratione duci & gubernari pmiserunt. Quocirca si angelis in cœlo similes esse cupimus, totis uiribus contendamus à carnis passionibus minime gubernari, illa enim etiam iniustis ac piis uiris, qui eam opprimere & domare conantur Simile. rebellis & immunda esse solet. Cum nobilis eques pretiosum equum & furibundũ habet, ipsum quotidie suis famulis stringere & mundare iubet, & cum ei placet, illũ

A pretioso stragulo insternere, & fræno, tintinabulis argenteis, atq; aliis phaleris adornari imperat & in ipsum ascendit & dum coram illa, cuius amore flagrat, incipit spatiari, ecce equus in conspectu charissimæ immunditias è corpore suo mittit: Videte, obsecro quo peruenit equi compositio, & ornatus: Deniq. fecit, ut iumẽtum rationis expers. In hunc modum caro uestra est, quæ, cum magis domitam & spiritui subiectam, ac bonis moribus plus adornatã esse existimatis, tempore, quo orationi uacatis, aut sacerdos rem sacram facere uel B quis sacram Eucharistiam sumere vult, tũc ipsa stimulos quosdam immundos ac turpissimos ex se producit, quos & uos fateri coram sacerdote, & ipse eos audite, erubescitis. Idcirco merito diuinus Psalmogra- Ps. 136. phus ait. Filia Babylonis misera, beatus, qui retribuit tibi retributionem, quã retribuisti nobis. Quę uerba miseræ carni filiæ confusionis applicari possunt, est .n. phrasis Hebræa, rem illam, in qua maxima confusio est, filiam Babylonis appellare.

Pharisæi autem audientes, quod silentium imposuisset (scilicet Dominus) *Sadducæis, cõuenerunt in unum*, Vt omnes simul in eum C irruerent Super quod B. Hiero. inquit: Pha- B. Hie. risæi & Sadduceі, qui inter se pugnabant, su hunc ad tentandum Christum pari mente con- loc. sentiunt. Hoc idem ad pedem (ut aiunt literę) his infaustis temporibus apud impios hęreticos contingit, qui licet inter se ob diuersitatem hęresum contrarii sint, (eo enim miseriæ isti deuenerunt ut in eadem domo patres diuersas a filiis hęreses sequãtur, & frater aliam ab alio fratre sectum amplectatur) tamen omnes unanimiter sacrosanctam. Dei Ecclesiam persequuntur. Isa. 9. In quo illud Prophetæ Isaię adimpletur. Succensa est (inquit) quasi ignis impietas, D uepres & spinam uorabit, & succendetur in densitate saltus, & conuoluetur superbia fumi. In ira domini exercituũ cõturbata est terra, & erit populus quasi esca ignis, uir fratri suo non parcet. Vnusquisq. carnem brachii sui uorabit. Manasses Ephraim, & Ephraim Manassem, simul ipsi contra Iudam. O immense Deus, & qualiter hoc in plurimis regnis, q̃ ab hinc paucis temporibus Catholicam amplectabantur fidem, adimpletũ uidemus. Atquoniã spinæ & tribuli erãt regna ista, ob innumera & horrenda scelera, quæ perpetrabant,

ignis

ignis tantæ impietatis & tot hæresum ea ita apprehendit & incendit, ut propter diuersitatem hæresum, ipsi parentes filios, & fratres adinuicem seipsos corrodant, dilacerent ac deuorent, & ipsi simul contra Iudam, uidelicet, contra Iesum Christum, qui ex tribu Iuda secundum carnem ortus est. Faxit Deus optimus maximus, ut ad hoc tam necessarium negotium (fratres mei,) aduertatis, & intelligatis, quòd, quia homines uepres & spinæ sunt, succensa est in eis quasi ignis impietas, hoc est, in pœnam suorum horribilium scelerum seipsos peruerterunt, & hæretici facti sunt, cognita autem causa, unde tantum malum oritur, uestras conscientias ne in illud incidatis, emundare & abstergere laboretis. Si esset pestis & causam eius intelligeretis, omni cura & uigilantia ab illa uos ipsos auertere contenderetis. Idcirco, siquidem hæc spiritualis pestis a superbia, ambitione, luxuria, & cupiditate &c. oritur, multo maiori cura & solicitudine oportet uos hæc omnia mala omnino deponere, & siquidem hęretici contra Iesum Christum & eius sacrosanctam sponsam Ecclesiam unanimes fiunt, nos etiam singulari amore, spiritu, & efficacia ad eius honorem defendendum, & pro eo propugnandum simul conueniamus. Quando duo canes rabido impetu inter se rixātur, & adinuicem sese mordent, si cum in hoc conflictu sunt, lupum in ore ouem portantem transire uident, statim pugnam relinquunt, & ipsum uno animo, ut prædā deponat, insectantur. Sic his temporibus, siquidem uidemus infernalem lupū regna Germaniæ, Vngariæ, Angliç, & Flandriç, & magnam Galliæ partem in ore portantem, oportet nos lites, contentiones, sectiones, atque alia huiusmodi relinquere, & omnes uno animo & uoluntate hunc crudelissimum lupum lacrymis, suspiriis, ieiuniis, ciliciis, atque orationibus, ne tantum illis miseris animabus damnum inferat, persequamur. Nam hęc sunt præcipua arma, quibus nos ab illis infestissimis hæreticorum regnis, qui tanta rabie sacrosanctam Ecclesiam euertere conantur, tueri ac defendere ualebimus.

Simile. (margin, beside "laboretis. Si esset pestis")

Simile. (margin, beside "Quando duo canes")

1. Re. 4. Cum filii Israel (ut sacra refert historia) a Philistæis in quodam prælio superarentur, iterum cum illis bellum committere decreuerunt, se cum arcam Domini, ut ipsos defenderet, portantes, sed factum est, ut iterum uincerentur capta domini arca & interfectis sacerdotibus. Videns autem ingentem stragem, quam Philisthiim in Hebræis fecerant, ait Samuel ad uniuersā domum Israel, (inquit sacer textus.) Si in toto corde uestro reuertimini ad dominū, auferte deos alienos de medio uestri, & pręparate corda uestra domino, & seruite ei soli, & eruet uos de manu Philisthiim. Ipsi autem dictis Prophetæ obtemperauerunt, & deos alienos a se abiecerunt, hauseruntque aquam, & effuderunt in conspectu domini, in signum quod quemadmodum aquam ex illis uasis effundebant, ita a cordibus suis iniquitatem expellebant. Et ieiunauerunt in die illa, atque dixerūt: Tibi peccauimus domine, quibus peractis statim uictoriam reportauerunt. Antequam peccata a se expellerent, & ueram pœnitentiam agerent, nihil eis profuit, arcam testamenti secum portasse. Sic nunc (fratres mei) plurimas supplicationes, seu litanias facimus, sacrosanctum altaris sacramentum a sacrariis educimus, & illud in Ecclesiis ad suscitandum deuotionem nostram publicè exponimus, & nihilominus ferè semper uincimur, hæretici uero & infideles Barbari de nobis uictoriam cum opprobrio nostro consequuntur. Huius autem rei causa est, quoniam maliā & iniquitatem a cordibus nostris per ueram pœnitentiam non auertimus, quin potius continuo in nostris idololatriis perseueramus, detestanda uitia sicut Deos adorantes. Conuertimini igitur uerè ad dominum, fratres mei, & ueram omnium peccatorum uestrorum pœnitentiam agite, & hoc modo supplicationes, quas facimus, & sanctæ ceremonię, quibus utimur, nobis proderunt ad iram Dei optimi maximi placandam, ac ne hostium nostrorum infidelium contradictiones nobis nocere ualeant.

1. Reg. 7 (margin, beside "ait Samuel ad uniuersā")

A, B, C, D (section letters in the inner margin)

Accesserunt ergo ad Iesum Pharisæi. Et sceleratus doctor uelut malitiæ dux quęstionem pro omnib. proposuit *Et tentans eum dixit: Magister, quod est mandatum magnum in lege? Ait illi Iesus: Diliges dominū Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omni mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum.* Dominus in hoc pcepto tot cōditiones apposuit ut aliqui dixerint, ipsum Deū illud dedisse, ut

in alio mundo adimpleretur, in hoc enim impossibile uidetur, posse adimpleri, eo quod tot tantasque conditiones in se includit, & nos adeo ad id malum proni & procliues sumus. Sed hoc falsum est, & a ueritate alienum: nam in gloria iusti aliqua lege nequaquam astringentur. Vbi primum. n. iustus in cœlum ingreditur, illico intellectus eius quodam mirabili artificio, quod lumen gloriæ dicitur, eleuatur, ut ita eleuatus, possit Deum, sicuti est in sua essentia & existentia, uidere atque intelligere; quem postquam idem intellectus percipit, adeo efficaciter ipsum uoluntas apprehendit, ut nullo modo retrocedere queat: quoniam in Deo nullum defectum inuenit. Et cum eum necessario uoluntas diligat, (ut egregiè docet D. Tho.) statim necessario sequitur possessio. Et cũ memoria illum possideat, necessario ipse possidens delectatur. Et cum perfruitionē delectatur, necessario cor quiescit. Et cũ quiescit, per satisfactionem & adimpletionem omnium desideriorum, necessariò anima beatificatur, eo quod ipsa coram omnibus bonis est, & ab omnibus malis abest. Et ubi tam fœlix necessitas futura est, præcepto non opus erit, nec etiam necessarium erit, dominum beato iubere, ut ipsum toto corde diligat. Et siquidem ipse beatus toto corde & animo i Dei amore absorptus erit, illi non imperabitur, ut tota anima & mente diligat, non solum. n. ipsa anima, sed etiam corpus in modum spiritus factum in eius amore transformabitur. Nec iubebit Dominus ibi ex omni mente a beatis diligi, quoniam intellectus, uolũtas, ac memoria eorum sese omnino huic sancto operi dicabunt. Fateor equidem hoc præceptum, licet in hac mortali uita, dum nihil contra charitatem operamur, pro modulo nostro, ut docet Beatus Thomas (illud expleamus) in patria tamen a beatis perfectè adimpleri, sed hoc non erit tanquam præceptum, sed tanquam meritorum præmium. Præmium enim seu remuneratio gloriæ est, quòd omnia iustorum desideria ibi expleantur: inter quæ unum magis efficax, quod in hoc mundo habent, est, ut Deum perfectè diligant. Quod quidem desiderium hic perfectè adimpleri non potest propter miserias & pœnalitates, quibus circundati sumus, in gloria uero Deus hoc desiderium beatis in præmium suorum meritorum adimplebit. Restat ergo, fratres, nos pro comperto habere, Deum hoc præceptum dedisse, ut illud meliori modo, quo possimus, in hac uita adimpleamus. Sed dicet aliquis. Si hoc præceptum in hac uita perfectè adimpleri non potest, quorsum dominus illud dedit? Ad hoc sacri doctores respondent. Dei uoluntatem esse, ut continuo unusquisque seipsum humiliet, & suiipsius uerecundetur & pudore afficiatur. Idcirco nobis hoc præceptum proposuit, quod quidem semper nos antecedit, licèt enim plurimum in eo adimplendo elaboremus, semper inueniemus plurimum, ex quo pudore conficiamur. At sicut uiator, qui iter uiginti millia leucarum conficiendum haberet, quãuis quingentas, aut sexcentas iam ambulasset, existimaret nihilominus se parum aut nihil confectum habere, respectu plurimarum parasangarum, quæ ei ad ambulandum restabant, & oculos considerationis in illis, quæ supererant, ad ambulandum poneret, ita dominus uult ut Christiani licèt plurimum dilexerint, semper cogitent ipsos parũ dilexisse respectu plurimi, quod ad diligendum eis restat, atque ita humiliter uiuent & cum B. Paulo dicẽtes. Quæ retrò sunt obliuiscens, ad ea uero, quæ sunt priora, extendens me ipsum, magis ad currendum per amoris cursum festinabunt. Poterit etiam quis dicere. Aliquem amare est ei bonum uelle, ergo Deum amare est ei bonum uelle, sed Deus est sũmum bonum, cui aliud addi non potest, ergo Deum non possumus diligere, quoniam non possumus ei bonum uelle. Ad hoc respondetur, duplicem esse amorem, desiderii scilicet & complacentiæ. Amor desiderii est quãdo alicui desideramus bonum, quod ipse non habet, & tunc est uerus & perfectus amor desiderii, cũ nos omnibus uiribus & tota animi contentione studemus, ut ipse bonum quod ei deest, consequatur. Amor uerò complacentiæ est quando consideratis bonis, quæ aliqs habet, ego lætitia afficior, & mihi complaceo, eo q ipse ea habeat. Quoniam autem proximi nostri omnia bona necessaria nõ habent, ipsos amore desiderii diligere debemus, quamuis. n. gratiam & uirtutes habeant, possunt tamen plures acquirere, eisque precipuum, uidelicet gloria, deest.

Et

Marginalia: A; B; C; D; D. Th. 2 2. qu. 5. ar. 4.; B. Th. 2 2. q. 44.; Simile; Phili. 3.

Et quoniam Dominus infinita bona habet eum non possumus, amore desiderii, sed amore complacentię diligere, lętantes & nobis ipsis complacentes, quod ipse bona, quæ habet, quib. plura esse nequēt, possideat. Hoc amore Beatus Augustinus inflammabatur, cum dicebat. Si qualiter ego sum Augustinus, essem Deus, & tu Domine uniuersæ creaturæ Augustinus esses, ego me uerterem in Augustinum, ut tu esses Deus meus omnipotens. O admirabilem charitatis inflammationem. Hanc phrasim & loquendi modum frigidi atque amore carentes non intelligunt, idcirco idem S. Doctor aiebat: Da amantem, & sentiet quod dico. Da desiderantem, da feruentem, da in ista solitudine peregrinantem, atque sitientem, & ad fontem æternæ patrię suspirātem, da talē, & sciet quid dicam. Res plane certissima est eum, qui non diligit, nequaquam posse intelligere, qualiter homo ad tantum tamque efficacem amorem peruenerit, ut diceret, quod si ipse esset Deus, deponeret D[e]itatem, ut Deus esset Deus. Hinc etiam intelligetis, fratres: quantum plerique homines huius seculi decipiantur, qui plurimos dies consumunt absque memoria bonorum Dei atque excellentiarum eius. Nam si Deus amore complacentiæ diligendus est, qualiter de bonitate infinita, de ineffabili pulchritudine, de immensa misericordia, de incomprehensibili sapientia, de innumerabilibus perfectionibus eius lætabitur & complacebit sibi ille, qui nunquam in his cogitat? O miseros uos, & quàm cæcos uos diabolus reddidit. Resipiscite fratres & aliquot diei & noctis horas in consideratione admirabilium excellentiarum Dei consumite, atque ita eius amore flagrabitis, & maximè gaudebitis, quod ipse ea bona possideat, & hoc erit, illum amore complacentię diligere. Vt autem magis hoc diuino amore inflammemini, cum B. Augustino dicite. O ignis, qui semper ardes, & nunquam extingueris. O amor, qui semper uris & nunquam tepescis, accende me & accendat, accendat inquam, ut totus diligam te solum, minus enim te amat, qui tecum aliquid amat. Ob defectum harum considerationum tam frigidi tamq; tepidi in amore Dei uiuimus, ac si uoluntatem non haberemus. O ingentem confusionem & A ignominiam hominū, qui se Christianos esse iactant. Nonne, o homo, magna miseria est, te amorem & affectionem erga uineam, erga domum, erga equū erga pallium, & etiā erga calceum habere, & erga illū Deum qui gloriæ infinitæ atq; immensæ bonitatis est, nullam affectionem in te sentire? O cæli, ò terra super tanta ingratitudine obstupescite. Pudeat uos (fratres mei) in uobis ipsis tantum amoris defectum sentire erga illum, cui tantum debetis, & eius amorem sanctis exercitiis, suspiriis, lachrymis, & orationib. acquirere contendite. Et scitote, tantā excellentiam B inter alias uirtutes amorē habere, ut aliæ uos homines efficiāt, hæc uero Deos. Sine temperantia enim, sine castitate, sine prudentia, sine misericordia, quid aliud estis quam bruta animantia? & his uirtutibus homines efficimini. At uero amor uos ad altiorem dignitatis gradū euehit, nam per illum Dij facti estis, sicut B. Apostolus testatur, dicens: Qui autem adhæret Domino, unus spiritus est, scilicet, cum eo. 1. Co. 6.

Diliges ergo Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Super hoc B. Augustinus perpendit, ex parte Dei non esse modū, quo ipsum diligamus. Si enim aliquis cogitat, C Deum uelut patrē esse diligendum, profecto multo magis diligendus est, qui non solum te totum cōdidit, sed & modo etiā conditum seruat, sine quo neque esse, neque uiuere, neq; spirare, neq; loco moueri posses. Hac ratione Daniel Propheta Regis Assyriorum impietatem amplificauit, quod illum ad iracundiam prouocaret, qui flatum ipsius habe[r]et in manu sua. Si autem cogitas, Deum sicut filium diligendum esse, certè multo magis diligendus est, si tanquam uxorem tuam, multo magis, si sicut tuum fratrem, aut amicū, mul- D to magis. Denique multo magis te ipso & omnibus creaturis eum diligere debes. Quocirca ex parte Dei non potest exponi qualiter à nobis diligendus sit, ex parte uero nostra hic nobis declaratur, cum dicitur. Diliges Dñm Deum tuū ex toto corde tuo. Ait, Dñm Deum tuum, ut sic te ad amorem inuitaret, siquidē Deus ita tuus est, ut nemo illum à te si nolueris, auferre possit. Michas (ut refert sacra scriptura) plorans sequebatur filios Dan. Qui cum respexissent, dixerūt ad eū: Quid tibi uis? Iudi. Quid clamas? Qui respondit. Deos meos,

Marginalia: D. Aug. sup. Io. — D. Au. ī soliloq c. 28. — B. Aug. sup. hūc locum.

quos mihi sed, tulistis, & sacerdotē & omnia, quæ habeo, & dicitis. Quid tibi est? O Micha, Micha, si tu, Deum, qui te fecit & creauit, haberes, nemo illum a te inuito auferret. sed quoniam fiduciam tuam & amorem in Deo, quem manibus tuis conflasti, posuisti, ideo contra uoluntatem tuā ipse surreptus & sublatus est. Dilige ergo, o homo hoc summum bonum, si quidem ita tuum est, illudque ex toto corde tuo amore prosequere. Deus ex aliis, quæ cor nō sunt, partem postulat: postulat, inquā, partem diuitiarum. Quod superest, date eleemosynam, postulat partem frugum, uidelicet, decimas: postulat partem temporis, dies scilicet festos, at uero ex corde non partem, sed totum integrum exigit. Nec mirandum est, Deum, cum sit infinitæ maiestatis & magnitudinis, non nisi toto corde, tota anima, tota mente, ac denique toto homine esse contentum, siquidem homo cum sit uilissimus terræ uermiculus, nō nisi cum toto Deo contentus est. Cum S. Dauid adhuc pauper & abiectus pastor esset, Dominus illi uires ad superandos ursos ac leones tribuit, & postea dedit illi animum ac fortitudinem ad uincendum Gigantem Goliath, tandem ipsum exercitibus Israel præfecit, postremo eum regē populi Hebræorum constituit, ac non solum eum magnum bonis temporalib. fecit, uerum etiā ipsum gratiis & donis spiritualibus ditauit. Atque ita ipse animam suam inuitat dicens: Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redemit de interitu uitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus, hoc est, qui te circuit & suis supernis donis exornat. Si tunc ab eo aliquis quæreret. Rex sancte, nunquid contē tus es? responderet utique id quod in Psalmo inquit: Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Non satiabor, quousque totū Deū habeam, hoc est, quousque Deum simul per gratiam & gloriam possideam, & hoc uoco, totum Deum habere, nam ipsum duntaxat per gratiam habere est eum ex parte possidere. Atque ita D. Paulus dixit: Cum uenerit, quod perfectū est, euacuabitur quod ex parte est. Si igitur homo non nisi cum toto Deo (ut supra explicuimus) contentus est, (& ita Beatus Augustinus

Luc 11

Ps. 102.

Psal. 16

1. Co 13

B Aug. in confessio.

A inquit. Fecisti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum, donec perueniamus ad te) non est mirandum, Deum non nisi cum toto homine esse contentum. Quocirca, o frater, dilige Dominum Deū tuum ex toto corde tuo, animo euolue quantum Deus meretur, & considera parum, quod tu ei potes offerre, & id parum diuidere noli, quia potius illud integrum ei libentissime tribue. Cor tuum adeo paruum est, ut ipsum quilibet passer in suo rostello portare ualeat, & tu illud diuidere ītendis, & partem Deo, partem uero mundo, & partem diabolo uis tribuere? B Magnam profecto illi summo Deo, qui ipsū totum integrum uult, & ei iure optimo debetur, iniuriam irrogas. Animaduerte, Dominum de Hebræis per Oseam prophetā dixisse. Diuisum est cor eorum, nunc interibunt. Sic tu peribis, si cor tuum diuidere constituis. Vsquequo claudicatis in duas partes? Si Dn̄s est Deus, sequimini eum, si autē Baal, sequimini illum, dixit S. Elias Hebræorum populo. Qui uoluerit uno pede per locum excelsum & altero per locū infimum incedere, certum est ipsum tortum & inæqualem & utroque pede claudi C cantem ambulaturum. Talis est, qui Deū & mundum simul diligere contendit. Pedes namq; animæ sunt affectiones & amores, Deus aūt infinitæ altitudinis est, mundus uero Infimæ profunditatis, atque ita fiet omnino ut ille, qui affectiones suas in reb. tam inæqualibus collocat, claudicet & facile à recto deuiet. Si quidē ergo ô homo, soli Deo tuum amorem debes, illi soli cor integrum & omnia, quę in te sunt, tribue, sicuti B. Anselmus tribuebat, quando dicebat, Veni Domine ueni o bone Iesu, iam enim pedes meos nolo, nisi ut te quæram, nolo manus meas, nisi ut tibi seruiā, D nolo genua, nisi ut te adorem, nolo linguam, nisi ut te laudem, nolo deniq: cor, nisi ut te amantissimè diligam. Iustum namque atque æquum est, ut me totū integrum tibi tradam, siquidem tu teipsum integrum mihi tribuendum seruas, atque ita tanta familiaritate me diligis, ac si quem diligeres præter me alium non haberes. Si igitur ego præter te alium non habeo, quare te solum amantissimè non diligam? O dulcissimè redemptor, quā uere nos Christiani dicere possumus, nos à te singulari amore diligi, siquidem illis uerbis,

Osee 10

3. Re. 18

Simile.

B. Anse. sup hoc.

Ioan.

verbis, iam non dicam uos seruos, do cui-
Ibidem. sti nos a de te crudeli captiuitate redem-
ptos fuisse, ne iam amplius serui essemus,
Ioã. 20. illis autem uerbis. Vos amici mei estis, o-
stendisti, qualiter nos amicos elegeris, &
Ibidem. illis, Ascẽdo ad patrem meum, & patrem
uestrum, manifestasti, qualiter nos, ut fra
tres elegisti, & illis, Ascẽdo ad Deũ meũ,
& Deum uestrum, nos docuisti, qualiter
nos tuos socios, & cohęredes fecisti ut si
mul tecũ tui ipsius regno frueremur Qui
ergo nos tantis beneficiis auxit, æquum
est, ut in eo duntaxat totum cor nostrum
collocemus. Sed heu, heu, heu, & quã ali
ter ferè omnes faciunt, siquidem ubi pri-
mum ad rationis usum perueniunt, cor
suum, quo dominus diligi uult, ab ipso
auertunt, & alienant, illud uitiis, & uolu-
ptatib. tradentes, atque ita erga res diui-
nas adeo sine corde uiuũt, ut de eis illud
quod propheta Osæas de aliis tã nepha-
riis sicut ipsi inquit, dici posset, s. Ephraim
Oseę 7. quasi columba seducta non habens cor.
O miseri homines, qui rem tam pretio-
sam, qualis est cor, pro uilibus, & cadu-
cis rebus huius seculi commutastis. Redi
te præuaricatores ad cor, sicut S. Isai. hor
Isai. 46. tatu, hoc est, cor uestrum inquirite, nec
quiescatis donec illud inueniatis, & a mi
sera, in qua est seruitute, ipsum redimatis,
ut totum in Dei amore impendere pos-
sitis. Postquam aũt redemptum fuerit, u-
nusquisq; id, quod sapiens consulit, am-
plecti studeat, s. Omni custodia serua cor
Prou. 4. tuum, quoniam ab ipso uita procedit. Si
enim coluber tam astutè caput suum ob-
seruat, illud omni corpore protegens (ab
ipso namque capite uita in alia membra
procedit.) Et si natura arborum radices
Simile. sub terra abscondit, quoniam ex illis ra-
mi, & folia uegetantur, floresque ac fru-
ctus producuntur, ut ita latentes, a nulla
re lędantur, ne sic arbor ipsa arescat. &
pereat: quanto maiori studio cor tuũ ser
uare debes, quippe quod pars præcipua
est, qua Deus uult diligi, atq; ita ex eo ali
quo modo uita oritur. Et sicut impossibi
Simile. le est uas quod manibus alicuius tenetur
perfectè adimpleri, si tremens est, & non
quiescit, sic impossibile est humanũ cor
perfectè Deum diligere, & amore charita
tis adimpleri, si inquietum est, & mutabi-
le. Idcirco Sapiens ait: Omni custodia ser
Heb. 13 ua cor tuum. Et B. Paulus inquit. Bonum

A est gratia stabilire cor. Satis hoc teterri-
mus Satanas intelligit, & ideo omni cura
& solicitudine nos a quiete & tranquilli
tate semouere conatur. Atq. ita ubi nos
legimus: In domino confido, quõ dicitis Psal. 10
animæ meæ, Transmigra in mõtem sicut
passer? alia translatio habet, Quõ dicitis
animę meæ, Transmigra in montes sicut
passer, & sic est in contextu Græco, & sic
legunt etiam B. Hier. & B. Aug. Vbi signi B. Hier.
ficatur, quod interea, quę diabolus ma B. Aug.
gnoperè contendit, unum est hoc, uideli
cet, ut inquieti & instabiles reddamur, ex
monte in montem, & ex uno negocio in
B alia negocia, & ex una uoluptate in aliã
uoluptatem transeuntes, ut ita cor nostrũ
Dei amore nequaquam ualeat adimpleri.
Quidam pater eremita a domino conti-
nuè postulasse legitur, ut eum doceret,
in quo magis ad æternam salutem conse
quendam ipsi placere posset. Ad quẽ dia
bolus in angelum lucis transformatus ue
nit eũq; sic allocutus est. Oratio tua exau
dita est, ego a domino missus sum ut te
docerem; si saluus esse uis tria facere opor
tere, & illa pro peccatis tuis offerre, s. Lu-
nam nouam, & Solis circulum, & quartã
rotæ partem, & si hęc tria coniungis, &
C ipsa Deo offers, saluus eris. Quibus dictis
amplius non apparuit. Eremita autẽ hæc
impossibilia reputans, cœpit de salute
sua desperare. At uero Deus misericor-
dia commotus Angelum lucis ad eum
misit, qui ei sic dixit. Ille qui antea tibi ap
paruit, diabolus erat, qui teipsum in frau
dem & ad desperationem adducere uo-
lens illa, quę humano uideri impossibi-
lia uidebantur, licèt non sint, si rectè intel
ligantur, tibi proposuit. Per lunã nouam
hanc literam C, quę figuram lunæ præ se
fert, intellexit, per solis circulum intelle-
D xit, literam O, per quartam deniq. partẽ
rotæ hanc literam R, significauit, hæc. n.
est prima litera huius nominis Rota, quę
quatuor characteribus constat. Iunge er-
go has tres literas, C, O, R, & ex illis hæc
dictio, Cor resultabit, & si id, quod ipsa
significat, uidelicet Cor Deo amore ple-
num obtuleris, saluus eris, si uero minus
damnaberis. Offeramus ergo fratres hanc
tam acceptam superno Creatori nostro
oblationẽ, eum ex toto corde, ex tota ani
ma, & ex tota mente, hoc est, omnibus ui
ribus, & possibilitate nostra diligentes.

B. Aug. li. de cõtempla. Christ. c. 17. Nam (ut ait B. Aug.) Immensus est & sine mensura debet amari, in omnib. uirtutibus saltim cardinalibus requiritur terminus amandi. Summa n. iustitia crudelitas est, & summa misericordia inertia, & sũma prudentia curiositas, & summa fortitudo ferocitas, amor uero quanto magis extenditur, tanto magis excellentior est. In eo enim terminum aut mensuram nequaquam ponere debemus, sed quanto magis potuerimus, tanto magis diligere debemus, & sic maiorem gratiam merebimur, & maiorem gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA XVI. post pentec.

Concio Secunda.

Accesserunt ad Iesum Pharisæi, &c. Matth. 22.

Simile. Iquis aliquam tabulã singulari manu depictam conspiciat, licet eã sæpenumero intueatur, semper aliquid denuo in ea considerãdum inuenit, & attentè ipsam contemplans, aliquid peculiare, quod alias non attẽderat, descernit. Qui Simile. & in hortum odoriferis rosis, & pulcherrimis florib. refertum ingreditur, licet sæpenumero per illum transeat, semper aliqui flores quos antea nõ uiderat, sese ad aspi Simile. ciendum offerunt. Arbores quotannis nouos fructus, & nouos flores proferunt, & præcedentis anni fertilitas abundantiam sequentis non aufert. Sacrosancta Euangelia, & cęlestis doctrina Christi reparatoris nostri sunt quædam tabulę diuersis Aliud. ac excellentib. imaginibus depictę, & sũt quidam horti ac topiaria plurimis floribus rosisq; pulcherrimis referta, sunt etiã quędam arbores fructib. admirabilib. onerate, idcirco quamuis sæpenumero, & a tot prædicatorib. prædicentur, semper in illis noua quædam tractanda, & considerãda reperiunt & quamuis superioribus annis quam plurima dicta fuerint, non ideo præsentibus ac sequẽtib. quid dicen A dum sit, deficiet. Hoc uerba illa Cãticorũ significant. Fauus distillãs labia tua, hoc est, doctrina tua, ò sacratissima humanitas diuini uerbi sponsa, uelut fauus sunt, quæ semper dulcissima mysteria distillant labia tua, idest, doctrina tua, & nunquam exhaurientur.

Hæc dicta sunt, quoniam huius sacri Euangelii materia, in qua de amoris præcepto agitur, non solũ singulis annis, sed unoquoq. anno sępenumero prędicatur & semp in eo admirabilia de nouo aduertenda & consideranda sese offerũt. Ut aũt expositionẽ eius aggrediamur, ex supra- B dictis in eodẽ sacro textu notandum est, S. Euangelistam dicere, ꝙ antequã Pharisæi quæstionẽ suã proponerẽt, Sadducęi ad supernũ mundi Saluatorẽ alia qõne tentandũ accesserant, quę de mortuorum resurrectione, quã ipsi negabant, agebat.

Pharisæi autem audientes, quod silẽtium imposuissent Sadducæis, cõuenerunt in unũ, & interrogauit eum unus ex eis legis doctor tentans eum, Magister quod est mãdatum magnum in lege? Quãuis Pharisæi Sadducęis contrarii essent & alterius sectę, nam illi resurrectionem fore asserebãt, quod satis C rudes Sadducæi negabant ueruntamẽ, ut Christũ persequerentur, amici facti sunt. Sed quæro, cũ constet, Christum Iesum perfectissimũ uirtutum omnium exẽplar fuisse, & ita inter homines uersatum esse, ut merito dicere potuerit. Quis ex uobis arguet me de peccato, quare isti sic eum Ioan. 8. persecuti sunt? Ad hoc breuiter respondemus, dicentes quod Propheta Amos multis retrò seculis diuino afflatus spiritu lo- Amos 5. quẽs de eo, dixit: Odio habuerũt in porta corripientem, loquentem perfectè abominati sunt. Saluator noster, fratres, ueluti in porta stãs, Pharisæos superbię & inuidiæ, D necnon auaritiæ, sicuti in plerisq. Euangelii locis conspicuum est, arguebat. Et sicut qui in porta alicuius domus stat, Simile. partim foris, partim uerò intus stare uidetur, sic Christus Iesus simul uiator & cõprehensor erat anima. n. eius sacratissima uerbo diuino fruebatur, quamuis sacrum illius corpus fami, & siti morti obnoxiũ erat. Vel in porta eos arguebat, qui palam eorum sceleribus exprobabat, adeo ut diaboli filios illos appellaret, necnon hypocritas benemerito esse indicaret, idque non semel, sed sępe. Quamob- Ioan. 8. rem

rem odio eum habuerunt, ita ut grauis esset eis etiam ad uidendum, idcirco eum tentare, & multi modis qōnib. illum adoriti moliebantur. Semper in hoc miserabili seculo non tantum reprehensio, uerum etiam ipse reprehensor odio habitus est. Idcirco sicuti pauci sunt Dei gloriam & proximorum bonum zelantes, & qui uirtute fortitudinis adornati sint, sic etiã pauci reperiuntur, qui libere peccatores audeant corripere, eorumq; uitia grauiter increpare. O miserimam uitæ humanæ infælicitatẽ. Fieri ne potest, ut propter ignauiam, & pusillanimitatem mundus re tam necessaria ac tam meritoria, qualis est reprehensio, careat? Sicuti hac appositissima similitudine intelligi potest. *En el juegos de los birlos a cada mano se derribã muchos dellos con las bolas, por lo qual es necessario que aya qui en tenga cuydado de leuantarlos y aunque se lo paguen porque de otra manera no se podra conseruar el juego. Est mundo es un juego de birlos, porque assi como en aquel juego uno uale diez y otro ueynte, y en quanto dura el juego, y acabalo el los echan todos juntos en un rincon sin hazer mas caso del que ualio ueynte, que del que ualio diez*, sic in mundo alij sunt magni & plurimi ualoris, alii parui & minimi ualoris, finito uero ludo huius uitę oẽs æqualiter in sepulturã coniiciuntur, & a terrã uermibus ita cõsumũtur, ut nullũ sit discrimen inter corpus potẽtissimi Imperatoris & corpus infimi & abiecti agricolæ. *A estos birlos arroja el demonio en quanto dura el juego de la presente uida, las bolas, que son las tentaciones, y con ellas los derriba en culpas y pecados, y assi como dando la bola en un birlo, y derribãdolo aquel haze caer a otro y a otros*, sic uictus & superatus a tentatione peccator, & per malitiam cadens efficit suo malo exemplo, & nefariis persuasionibus alium atque alios cadere. Maximè ergo necessarium est, esse aliquos, qui hos cadentes in plurima scelera suis sanctis admonitionibus & prudentibus ac feruidis reprehensionibus erigant magnopere confidant, seipsos si tam pium opus exercẽt, a domino magnis muneribus afficiendos esse atque augendos. Sicut Beatus Iacobus testatur dicẽs: Fratres mei, si quis ex uobis errauit a ueritate, & cõuerterit quis eum, scire debet, quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore uitę suæ, saluabit animam eius a morte, & operiet multitudinem peccatorum. Vbi, qui conuertit peccatorem, perinde est ac si diceretur: Qui ex parte sua omnia, quæ opus sunt, ad peccatorem conuertendum, præstauerit, tantum merebitur, ac si uere, & realiter illum conuertisset. Oportet autem in correptione, & reprehensione seruare modum, quo Dominus increpans episcopum Ephesi usus est, quem in Apocalypsi sic alloquitur. Scio opera tua, & laborem, & patientiam tuam, & quia non potes sustinere malos, sed habeo aduersum te pauca, quod charitatem tuam primam reliquisti. Singularis profecto hic reprehendendi modus est, prius eum de uirtutibus laudat, & postea ipsum de culpa, in quam inciderat, reprehendit. Super quod Abbas Cassianus sic ait. Quemadmodum chirurgus in sua arte peritus membrum putridum, uel sauciatum sine læsione aliorum membrorum curat, sic prudens prælatus debet corrigere in subdito id quod corruptum inuenerit ea lege, & conditione, ut id, quod in eo boni est, minime annihilet uel inficiat. Ex quo infertur quàm perditi, & deprauati erant Pharisæi illi, siquidem Dominus uix aliquid laude dignum in eis inuenit, præterquam quod sinapis, & aliarum similium rerum decimas soluebant. Atque ita eis dixit. Væ uobis Scribæ, & Pharisæi hypocritę, qui decimatis mentham, & anethum, & cyminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidem, hæc oportuit facere, & illa non omittere. Duces cęci, excolantes culicem, camelum autem glutientes. Et quanto minorem uirtutem habebant, tanto magis reprehensionibus sese exasperabant, & in dominum, qui eos increpabat, indignabantur eo animo, ut si possent, ipsum penitus euerterent. Et quamuis Sadducæos confusos & superatos Pharisæi uiderunt, cogitabant inuicem, & dicebant. Sadducæi ignari sunt, quid mirum si Christum non uicerint? nos uero sagaci ingenio & scripturarũ scientia præditi eum superare poterimus. Propterea in unum conuenerunt, ut multitudine uincerent, quem ratione antea uincere nequiuerunt. O utinam inter fideles hoc malum nõ esset inuentum. Dolendum quippe est, quam multi conueniunt, ut Christum Iesum

Símile. B. Iac. 5. Apoc. 2 Cassian. su. Apo Simile. Mat. 23

A B C D

sum

sum persequantur ut uindictam de proximo sumant, ut in spectaculis & puellarum choris lasciuię suæ indulgeant, necnon vt in ludes periurantes omnipotentem Deũ
Isa. 1. offendant. Satis usitatum semper hoc ma-
Psal. 44. lum in mundo fuit. Atque ita Dominus Hebræis per Isaiam prophetam dixit. Iniqui sunt cætus uestri. Et in psalmo, ubi nos legimus, Sagittæ tuæ acutæ, populi
B. Aug. li. 19 de ciu. Dei, c. 13. sub te cadent in corda inimicorum Regis: alii transtulerunt, in corde inimicorum Regis, & sic est in contextu Græco, & sic legit etiam B. Augustinus. In quo insinuatur, quod omnes improbi & scelerati ad malum operandum unum cor habent, & omnes in miserabili quadam concordia uiuunt, quæ quidem pax neutiquam po-
B. Th. 2. 2. q. 29. art. test appellari. Nam (ut ait B. Augustinus, & D. Thomas docet) pax est ordinata cõ cordia. Atque ita S. Isaias dixit. Non est
Isa. 59. pax impiis. Hęc autem maledicta & exe-
Iob. 41. cranda concordia eos cõstantiores in suis sceleribus facit. Et hoc significat id, quod S. Iob de Sathana loquens inquit: Corpus illius, quasi scuta fusilia, compactum squamis se prementibus, una uni coniungitur. Corpus diaboli est malorum & impiorũ cõgregatio, qui sunt uelut scuta fusilia, & uelut squamæ aliæ aliis compactæ, quæ difficillimè penetrari possunt. Sed nullus idcirco a suo remedio diffidat, quoniam sagittæ superni uenatoris Iesu Christi (ut ait S. Dauid acutissimæ sunt, & operationem facient in corde inimicorum regis, id est, peccatorum, atque ita populi cadent sub eodẽ Saluatore Iesu Christo, in eius obedientia uiuentes. Ergo, ò peccatores, uenite, uenite ad diuinos sermones audiendos quamuis enim corde durissimi huc conueniatis, huius Superni uenatoris sagittis percussi absque dubio exhibitis. Sed hoc
Simile. uariis modis contingere solet. Sicut enim cum uenator sagittam in ceruum emittit, si eius cor penetrat, statim incidit absque eo q̃ ultra progrediatur, & ore incipit uomere, quousque uitam finit, rursus sagittã in alium ceruum emittit, & quamuis illũ percutiat, ipse tamen fugit, & tandem longe inde cadit, atq. ita uenator illũ aliquo alio labore comparat, tertiam deniq. sagittam emittitur, & quamuis ceruum fixit, ipse tamen longissimè inter rupes & precipitia cecidit, ubi nullam ab eo utilitatem ipse uenator aut aliquis alius potuit edu-

A cere, sed a coruis & aliis auibus ibi comeditur, sic Deus per ora prædicatorũ sagittas suas, uidelicet, diuina uerba emittit, & aliquando cor peccatoris, qui uelut brutum animal per montes in uitiis & scelerib. pascebatur, ita trãsfigit, ut ipse statim ad pedes cõfessoris cadat, & ibi uelut ceruus iniquitates suas incipiat euomere, quousq. ipse a culpa moritur. O peccator, qui tãquam ceruus liber & expeditus per montes & prata uoluptatum ac deliciarum humanarum pascebas, quis te huc asportauit? Diuinum uerbum quod instar sagittæ acutissimę cor meum percussit, & me hoc modo succũbere & summittere
B fecit. In alium quoq; peccatorem Deus sagittam dirigit, & ipsum ẽt percutit, sed non statim in eo sagitta operatur, pergit uelut ceruus, & nihilominus per uitia & peccata currit, & tandem procul inde cadit. Nam Deus illum ęgritudine quadã, aut alio labore opprimit, & cum se ita afflictum & omni gaudio priuatum uidet, in se reuertitur & ait. Vę mihi peccatori, hoc & hoc in tali die a tali prædicatore auditi, qui cor meũ p̃cussit, & proposui meipsum in meliorem uiuẽdi modum uitam meã commutare. Heu mihi qualiter illud nunquã opere compleui. O ingens
C malum, & qũo infernorum cruciatib. dignus sum. Nunc uere id quod tunc non egi, facere uolo, & ita ad confessionariũ uadit, ubi peccata sua euomit, & mundo per pœnitentiam moritur. Ecce qualiter diuinus sermo illum percussit, & quãuis statim non cecidit, tamen adhuc tp̃e & loco opportuno cecidit, & eius casus utilis & fructuosus fuit. Alios quãplurimos Deus percutit, sed longissime inter rupes & præcipitia cadunt, & ita ab eis nulla utilitas educi potest, sed a coruis comedũtur. Hi sunt peccatores adeo indurati, ut quamuis eos diuinum uerbum percusse-
D rit, ipsi tamen non resipiscunt, quousque ab hac uita migrarunt, cum iã in inferno crucientur, tunc ad se redeũt, & in memoriam reuocant, quoties cum uenia & mĩa a domino per concionatores inuitati fuerunt. Et tunc (ut in libro Sapiẽtiæ dicitur) Sap. 5.
uidentes turbabuntur timore horribili, & præ angustia spiritus dicent, Errauimus a uia ueritatis, & iustitiæ lumen non luxit nobis, & Sol intelligentię non est ortus nobis. Et paulo inferius ait. Sapiens,

Talia

Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaue rũt. O infælices uos nunc loquimini? nũc loquimini? nunc sapitis, quãdo iam nullũ habetis remedium? Nunc, cum in rupes, præcipitia, & fauces infernales cecidistis? Ibi uos comedet coru, & ibi in æternum cruciabimi. Per immensam igitur Dei charitatem uos fratres, obsecro, ut nunc id, quod uobis prædicamus, animaduertatis, ut pænitentia uestra fructuosa sit, & non rabida, & sicut damnatorum inutilis: omnes unanimes & uno corde ad Dei seruitium & non ad offensionem eius effici contendite.

B.Chry. sup. hũc loc. Ait ergo legis doctor, *Quod est mandatum magnum in lege?* Super hoc B.Chrysostomus sic inquit: De magno præcepto interrogat, qui nec minimum obseruabat. Ille debet interrogare de maiori iustitia, qui iam minora compleuit. Hic defectus hodie in quamplurimis Chistianis regnat, qui statim initio suæ conuersionis, cum ne quidem duo spatia per actiuam uitam fecerint, imprudenter de uita unitiua, purgatiua, & illuminatiua agunt. Verum est tamen quod sicut aranea cum uidet ruptã

Simile. telam suam eam a medio incipit reficere: ita oportet peccatorem uitæ suæ ruptæ ac deprauatæ remedium adhibere, incipiens a medio, uidelicet, a corde, ipsum sanctis considerationibus reformans, & ad donũ contritionis disponens. Tamen ad hoc maxime conducunt pœnalia uitę actiuæ exercitia, quibus sensualitas mortificatur, & in liberatem spiritus iter dirigitur, qua mens ipsa in alta ac profunda uitæ contẽplatiuę mysteria disponitur. S. Patriarcha

Gen.29. Iacob (ut sacra scriptura refert) ingrediens domum soceri sui Laban statim ab eo pulcherrimam Rachelem uxorem sibi postulauit, ipse autem ei Liam, quæ erat deformis & lippis oculis, tradidit, dicens. Non est in loco nostro consuetudinis, ut minores antea tradamus ad nuptias. Sic plurimi Christiani uix Iesu Christo seruire cœperunt, cum iam pulcherrimæ Racheli, uidelicet, uitæ contemplatiuæ gaudiis spiritualibus, & consolationibus plenæ nubere uolunt. Sed non ea est domus Dei consuetudo, prius enim oportet cum deformi ac lipposa Lia nubere, quæ est uita actiua, informis, & ad sensualitatem insipida propter cõtinuas lachrymas & cordis amaritudinem, propter peccata,

A contra diuinam maiestatem commissa, propter ieiunia, cilicia, flagella, atque alia pęnalia exercitia, qualia sunt, ægrotos curare, carceres inuisere, mortuos sepelire, &c. & cum per hæc minora ingressus fueris, ad maiora postea ascendens. Alter enim magna fraus est fallacia. Atque ita Diuus Paulus ad Colossenses scribens, dicebat: Hoc autem dico, ut nemo uos decipiat in sublimitate sermonũ, nam, & si corpore absens sum, sed spiritu uobiscũ sum gaudens, & uidens ordinem uestrum, & firmamentum eius, quę in Christo est, fidei uestrę. Et paulo inferius. Nemo uos

Colos.2

B seducat, uolens in humilitate & religione Angelorum, quæ non uidit, ambulans frustra inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones subministratum & constructum, crescit in augmentum Dei. O mirifica uerba. Dominus nobis spiritum suum conferat, ut ea, sicut oportet intelligamus, & ab eis utilitatem educere sciamus.

Primum igitur, quod in præsentiarum uellem notetis, est quãtum B. Apostolus cupiebat, ne Christiani ab aliquibus uanis & superbia inflatis magistri deciperen-

C tur, qui in animum credentium inducebant, ut statim initio suę conuersionis res profundas, & altissimas addiscerent, atque ita uitæ spiritualis ordinem peruerterent. Secundo animaduertite, qualiter Sanctus uir magnam capiebat uoluptatem uidens ordinem credentium & in fide Iesu Christi firmamentum. Qui quidem ordo consistit in hoc, quod omnes initio conuersionis suę a uita actiua incipiant tenentes caput, quod est Christus, ex quo totum corpus uitę spiritualis per nexus, & coniunctiones subministratum, & coniunctum

D crescit, quod nequaquam docebant illi ambulantes frustra inflati sensu carnis suę & sic non Christum caput tenebant. Ecce qualiter B. Apostolus uitam spiritualem corpus appellat, quod per nexus & coniunctiones paulatim crescit, quousque ad perfectionem deueniat, hoc est, ut a minoribus exercitiis ad maiora & perfectiora ascendatur.

Sed notandum est, quod quemadmodum Patriarcha Iacob, quamuis postquã Liam uxorem duxit, & Rachelem obtinuit, non ideo Liam deseruit, quinimo utriusque

utriusque coniux fuit, & mari us gratissimus, sic oportet nos, licet, ad contemplatiuam uitam perueniamus, non ideo actiuam relinquere, sed in utraque pro temporis opportunitate, nos ipsos exercere. Nã si in exterioribus uitæ actiuę exercitiis nos prudenter gubernare scimus, optime etiam uita contemplatiua u emur. Cum enim in corporalibus operibus exercemur, oportet animum & cor nostrum expeditum ad cogitandum in Deo relinquere, ad instar auiũ, quę mare uolando transmeant, & (ut aiunt Naturales) cum desfiscuntur, in aquam descendunt, & alteram alarum sub se ponunt, alteram uero in altum porrigunt, quæ sit uelut linteum (id est, *Vela*) ac dux suæ nauigationis, & ne omnes earum plumæ madefiant Si enim hoc eis contingeret, postea auolare non possent Sic qui per mare huius mundi in glorię portum nauigamus, post quam defessi fuerimus uolantes per contemplationem, descendere debemus in mare uitæ actiuæ insipidæ atque amarissimæ, sed non omnino, oportet enim semper alam desiderii in cælum erectam dirigere. Ala est plumarum congregatio, & sicut aues duplicem alam habent, ita nos duas etiam habemus, quarum altera est congregatio potentiarum animę, altera uero est etiam sensuum corporis congregatio. Et ita alam sensuum corporalium in mare uitæ actiuę summergere debemus ut alam potentiarum spiritualium in altum, hoc est, in diuinam contemplationem erigamus, ne omnis pluma nostra madefiat, quod si ita fecerimus, remis & uelis nauigabimus.

Simile.

Interrogauit itaque legis doctor. *Quod est mandatum magnum in lege?* At mitissimus agnus qui è cœlo in terram uenerat, ut non solum hominum Redemptor, sed etiam iustitiæ doctor esset quamuis non ignoraret, qua mente atque consilio Pharisęi hanc illi quęstionem proposuissent, nihilominus tamen docendi officium, nec hac quidem occasione intermisit, ut si illis minus prodesset, nos tamen (quib præcipue consultum esse uolebat) hanc respõsione erudiret & ut ẽt scientes quales esset maius præceptum, maiorem curã in eius obseruatione adhiberemus.

Atque ita ei, qui interrogabat respondit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto*

A *corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omni mente tua. Hoc est maximum, & primum mandatum* Vbi maxime notandum est, Beatum Marcum, cum hãc sacram historiam referret, dixisse, quod postquam diuinus magister hanc responsionem dedit, dixit illi Scriba. Bene magister in ueritate dixisti, quia unus est Deus, & non est alius præter eum, & ut diligatur ex toto corde, & ex toto intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine, & diligere proximũ tanquam seipsum, maius est omnibus holocaustomatibus, & sacrificiis. Et sequitur statim. Iesus autem uidens, quod sapienter respondisset, dixit illi non es longe regno Dei, super quod Beatus Augustinus sic ait. Fortasse quamuis tentator insidias accessit, audiens Christi Iesu uerba cõuersus est, & ideo responsionem Saluatoris uehementer laudauit, Allusio est ad illud quod legimus apud Diuum Ioannem, quosdam uoluisse ipsum Redemptorem capere, audientes uero illius mirifica uerba admiratione rapti, & mira uirtute uerbi Dei capti, dixerunt. Nunquam sic locutus est homo. Ex hoc intelligere poteritis, quam utilis ac necessaria res sit, cum Iesu Christo agere & conuersari. Etenim si hic deprauata intentione ad ipsum Dominum accedens tantam ex hoc accessu utilitatem eduxit, ut ei summa Veritas dixerit, Non longe es a regno Dei qualiter, obsecro, commodum non reportabit ille qui sana ac recta intentione ad hunc cœlestem Dominum accesserit? Si is, qui ad audiendam concionem eo animo ad ecclesiam conuenit, ut eam, quam turpiter amat, uideat, ubi solet aliquando confusus & contritus remanere, quomodo ille, qui sancta intentione uenit, utilitatem nõ eliciet? Vos ergo fratres, per salutem uestram obsecro, ut assidue & maxima cum affectione ad hunc diuinum magistrum accedere contendatis. Animaduertite id, quod in ecclesiastico scriptum est; Qui timent Deum, præparabunt corda sua, & in conspectu eius animas suas sanctificabunt. In eo enim uelut in clarissimo speculo, defectus suos contemplantur, & ab ipso fauorem accipiunt, quo ipsis remedium adhibeant. Et non existimetis conuersationem eius amaram esse, aut insipidam. De eo namque dicitur; Non habet amaritudinem conuersatio illius, nec

Mar. 12

B

B. Aug. de cõc. euãgel.

Ioan. 7.

C

D

Exod. 2

Sapiẽ. 8

tæ-

tædium conuictus illius, sed lætitiam, & gaudium. O fœlices, ac perbeati illi, qui tantum tamque singulare bonum sciunt apprehendere, nam ex hac uita æternam illam in animabus suis incipiunt sentire beatitudinem, cuius dulcedine, ac suauitate capti, & allecti ab ipso domino nec per temporis momentum discedere sciunt.

Joan. 6. Quando Iudæi scandalizati fuerunt, eo eo quod dominus eis dixit, Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo, eo relicto abierunt, cœlestis Magister duodecim discipulos suos sic allocutus est. Nunquid, & uos uultis abire? Cui Beatus Petrus respondit. Domine ad quem ibimus? Verba uitę æternæ habes, & nos credimus. & cognouimus, quia tu es Christus filius Dei. Vbi alia translatio habet. Et nos credidimus, quia tu es Christus filius Dei uiui, & sic est in contextu Græco, & sic legit etiam Beatus Augustinus. In quo significatur illorum Apostolicorum uirorum perseuerantia, qui, & crediderant, & ab ipsa fide non defecerant, licet plurimos etiam ex iis, qui peculiares domini erant discipuli, defecisse uiderant. Mansuetudo, qua innocentissimus agnus huic legis doctori respondit, fortasse fuit in causa, ut ipse conuerteretur, & odium, quo ipsum prosequebatur, deponeret, hęc enim uirtus corda ira inflammata mitigare solet, ut

Iudic. 8. apertè in sacro Iudicum libro conspicitur Vbi legitur qualiter sanctus Gedeon eos, qui ex tribu Beniamin erant, in ipsum indignantes humilitate, & mansuetudine placauerit, dicens Nonne melior est racemus uindemiis Abiezer? Idest, meliores sunt illi, qui ex tribu tue, quam qui ex mea originem trahunt. Quod cum locutus esset, requieuit spiritus eorum, qui tu-

Pro. 15. mebant contra eum, nam (ut in Prouerbiis dicitur) Responsio mollis frangit iram. O quot iras proximorum nostrorum mitigaremus, & quot offensiones in Deum uetaremus, si cum eis leniter, blandè, & mãsuetè loqueremur.

Ait ergo Dominus: *Diliges Dominum Deum tuũ ex toto corde tuo, &c.* Inquit: Deũ tuum, ut te ad ipsum diligendum inuitet, siquidem ille qui summum bonum est, & qui te maximo amore prosequitur, tuus est. Hoc sponsam docuit, ut ipsa fatetur, dicens: Introduxit me Rex in cellam uinariam, ordinauit in me charitatem, & alia

Cant. 2. translatio habet. Introduxit me Rex in cellam uinariam, cuius uexillum erga me charitas. Quod perinde est, ac si diceret. Ostẽdit mihi Dominus uiscera sua, & in eis charitatem eius sicut uexillum pro me extensum, & quodammodo me inuitãs aspexi. Et quemadmodum cum in arce uexil-

Simile. lum Regis Castellæ, aut Regis Galliæ apparere uideris, intelligitis, arcem illam esse illius Regis, cuius est uexillum, sic ego uidens in uisceribus Dei uexillum positum pro me, intellexi uiscera Dei mea esse. O admirabilem excellentiam pię ac iustæ animæ, quæ uisceribus Dei dominatur.

Quis ergo non diliget illum, qui sic amat, ut cor suum, & uiscera infiniti ualoris diligentibus tribuere non dubitet? Hoc igitur summum bonum, ò homo dilige, quippe qui Dominus Deus tuus est. Volens Exo. 20. Deus præcepta decalogi Hebręis ferre, ut populi animum, ad obseruantiam eorum inclinaret, incepit, dicens: Ego sum Dominus Deus tuus. Vbi ualde notandum est omnes excellentias ac perfectiones infinitas in hoc nomine, Deus, includi, qui (ut aliquibus placet) dicitur a Dando. At uero secũdum alios dicitur Deus, quia ei nihil desit alii denique putant, dici a uerbo Græco, quod significat, speculari: quoniam Deus omnia uidet, & contemplatur. Et non ait, Ego dicor Deus, sed Ego sum Deus, eo quod suapte natura infinitas perfectiones essentialiter habet At ne homines curiose eius diuinam essentiã scrutari uellent, adiecit. Qui eduxit te de terra Aegypti, de domo seruitutis, ut, uidelicet, eos ab hac cogitatione auerteret, & in suorum operum considerationem duceret, nam ipse per illa in hoc mundo uult cognosci. Atque ita ibi per illa opera, quæ tunc recentiora erant, se nominauit, cum antea Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob appellatus fuisset. Quasi diceret: Non solum sum Deus, qui creaui omnia, sed sum Deus, qui homines iustos facio, quod opus admirabile est. Nunc autem Ephes. 1. (ut ait Beatus Apostolus) uocatur Deus, & pater Domini nostri Jesu Christi, ut magis nos ad amorem inuitet, ex admirabili redemptionis beneficio nomen accipiens. Vnde sequitur nullam diligendi rationẽ esse, quæ non acres nobis ad eum diligendum stimulos addat. Si enim iustitiæ debi-

debitum attendas, nulli magis amor noster, quam illi debetur. Si beneficia spectes nullius beneficia maiora sunt. Si amicitiæ rationem habeas, nullius amicitiæ signa euidentiora unquam extiterunt. Si autem eximia bonitatis, & pulchritudinis species amorem promeretur, quis immensam illius pulchritudinem, & immensas bonitatis eius opes mente, & cogitatione comprehendere queat? Rursum, si amor pretio emitur, quis maius pro illo pretium impendit, quam qui uitam æternam pollicetur? Si uero gratis donandus est, cui, quæso, dignius possit exhiberi? Si uero nō donandus, sed extorquendus est quis illo
1.Co.16 potentius extorquere possit? Qui uelut euaginato gladio illum postulat, & fulmē excommunicationis æternæ aduersus ingratos per Apostolum iaculatur, cum ait. Si quis nō amat dominum Iesum, sit anathema, maranatha, idest, quando dominus noster adueniet. Quod si ita est, quid superest fratres, nisi, ut dicamus cum Beato Augustino. Quis ego sum Domine, ut te a me amari iubeas, & nisi id fecero, mineris mihi ingentes miserias: Parua ne est hæc ipsa miseria, si non amem te? In con-
Deu.32 fusionem populi rebellis, eo quod Deum offendebat, dixit illi Moyses. Generatio praua atque peruersa, hæccine reddis Domino popule stulte, & insipiens? Nonne ipse est pater tuus. qui possedit te, & fecit, & creauit te? Quod perinde ac si diceret. Si adeo naturæ consentaneum est, ut filii parentes diligant, & uenerentur, a quibus existendi principium, & uitam acceperunt, quanto iustius erit, ut homo Deū, quem parentem agnoscit, multo maiori ardore diligat, & obseruet? Parentes enim corporis tantum mei authores extiterunt, Deus autem animam immortalem meam solus creauit.

Simile. Quid igitur erit, si cum hoc gratuitum esse, quod nobis donauit, coniungimus? Partus uiperæ inter omnes difficilior, & laboriosior est, ut. n. filii in lucem prodeant, ipsi matres uiscera corrodunt, & locū quo exeant, aperiunt, & sic matrem interficiunt. O Deus infinitę bonitatis, hic domine tuus est partus, nonne peccatores genimina sunt uiperarum? Ita profecto eos B.
Lucæ 3 Lucas & Diuus Ioannes appellarunt. Hos igitur Domine ad regenerandum, & pa-
Luc.15. riendum uenisti, sicut per Beatum Lucam

A Euangelistam dicis. Non ueni uocare iustos, sed peccatores. Isti te interfecerunt ac comederūt, & nunc in Sanctissimo altaris Sacramento comedunt. Quem ergo amorem tibi pro tanto tamque singulari beneficio debent? O duri, & ingrati, qui tanto beneficio, & amori ingrati sunt.

Diliges Dominum Deum tuum. Super hoc Chrysostomus ait, Non dixit. Timeas Dominum Deum tuum, quia diligere magis est, quam timere. Timere enim ad seruos attinet, amare uero ad filios Vnde scri- 2.Ioa.4
ptum est perfecta charitas foras mittit ti- Simile.
morem Ad coniungendū, & consumēdū
B duos pānos filo, & acu, opus est. Acus pręcedit, & locum aperit, per quem filū ingrediatur, remanente autem ibi filo, quod pānum iungit, acus ipsa foras exilit Apud S. Prophetam Isaiam dicitur, iniquitates uestræ diuiserunt inter uos, & Deum uestrū. Isa.19.
Filum, quod nos cum Domino iterum cōsuit, & coniungit, est amor, acus uero est timor, qui præcedit, & iter, quo hic amor intromittatur, patefacit, quia initium sapientiæ timor domini, & ingrediente filo, quod est amor, acus, uidelicet timor, foras Eccl.1.
exit, quia perfecta charitas foras mittit ti-
C morem. Non ergo uult Deus optimus maximus (ait Beatus Chrysostomus) ut timeatur ab hominibus seruiliter, sed ut diligatur quasi pater, qui adoptionis spiritum eis donauit, ut cum toto corde diligant. Diligere autem ex toto corde Deum est, ut cor tuum non sit inclinatū ad alterius rei, quam ad Dei amorem, & dilectionem. Diligere ex tota anima, est certum habere animum in ueritate, & firmum esse in fide. Diligere ex tota mente, est, ut omnes sensus Deo uacent. Itaque cuius intellectus Deo ministrat cuius sapientia circa Deum est, cuius cogitatio ea, quæ
D Dei sunt, tractat, cuius memoria, quę bona sunt, recordatur, is tota mente Deum diligit Hæc Beatus Chrysostomus Ex quo infertur, quod quemadmodum non solum, quę intra templum, sed etiam quidquid in porticu erat omnia auro cooperta erant, ut ex sacra Regum histo- 3.Re.6.
ria colligitur, sic nihil in templo animę nostræ, nec in porticu templi, uidelicet, in corpore esse debet, quod non sit amoris B.Au.li.
auro contectum, Beatus Augustinus hic de doct.
ait: Ad quid ex toto corde pręciperis Christ.
Deum diligere? Vt omnes cogitationes ex

tota

tota anima, ut omnem uiam tuam ex tota mente, ut omnem intellectum in illum cõferas, a quo habes ea, quæ cõfers. Nullam ergo uitæ nostrę partem reliquit, quę uacare debeat, & quasi locum dare ut alia re frui uelit, sed quidquid aliud diligendum uenerit in animum, illuc rapiatur, quo totus dilectionis impetus currit, tunc enim optimus est homo, cum tota uita sua in incommutabile bonum pergit.

Glossa uero sic ait. Ex toto corde id est, ex toto intellectu. Ex tota anima, id est, ex tota uoluntate Ex tota mente, id est, ex tota memoria. Adeo ut nihil ei contrarium uelis, sentias, aut recorderis Huc pertinet

Pro.25 quod Dominus in Prouerbiis inquit, scilicet. Fili præbe mihi cor tuum O uerba quouis igne ardentiora. Quid hęc eloquia sunt fratres, nisi faces quædam accensæ, quibus pectora nostra gelida in summi numinis dilectione incalescant? Fili præbe mihi cor tuum, hoc est, gratis da quod gratis accepisti, Nec uendas, quamuis ego in te plurima beneficia contulerim (*Y lo tengo bien comprado.*) Nec accommodes illud mihi, sicut quamplurimi faciunt, qui Quadragesimali tempore conuertuntur, & peccata sua confitentur, ipso autẽ transeunte ad illa redeunt, quoniam cor suum mihi non prębuerunt, sed accommodarũt. Quapropter tu illud omnino mihi trade, ut nunquam amplius ipsum a me auferas. Hoc est, in amore meo perseuera, sicut

Cant 3. faciebat sponsa, quæ in Canticis ait. Num quem diligit anima mea uidistis? Vbi alia translatio habet, Num quem dilexit anima mea uidistis, & sic est etiam in cõtextu Græco: Et paulo inferius ubi nos legimus, Inueni quem diligit anima mea, alia translatio habet, Inueni quem dilexit anima mea, & sic est etiam in contextu Gręco. Vbi sanctę sponsæ perseuerantia manifeste ostenditur, si quidem ait, quod dilexit, & diligebat. Quando rex Babylonię Ierosolymam euertit, quis dubitat, potuisse sacerdotes plurima abscondere, sed (ut sacra Machabęorum historia

2.Ma.1. refert) ignem tantummodo absconderũt. Sic iustorum præcipua cura, licet tyranni illos persequantur, & quidquid possidẽt, ab eis auferant, debet esse in conseruando amoris igne. Rapiatur aurum, comburatur domus, destruãtur prædia, & omnia temporalia amittantur, siquidem tam

A parum ualent, & ignis charitatis non amittatur, hic maxima cum uigilantia obseruetur: Præbe mihi, inquam, cor tuum, non mundo fallaci, non Satanæ cruento, non honoribus futilibus, nec fętidę carnis oblectamentis. Quid tibi uis in uia Aegypti, ut bibas aquam turbidam, (inquit Sanctu Ieremias) & quid tibi cum uia Assyriorum, ut bibas aquam fluminis? Depone, depone, fili, hæc omnia, & ab eis cor tuum aufer, & illud mihi, qui uita tua & omne bonum sum præbe. O fœlix, & nimium fœlix ille, qui suo cœlesti patri in hoc obtemperat, & ei cor suum ita

Ierem.2

B prębet, ut quidquid agit, propter eius diuinum amorem faciat. Hæc omnia uisibilia Deus ad hominis seruitium & utilitatem creauit, atque ita ipso homine deficiente illa in quatuor elementa resoluentur, nec pisces erunt, nec aues, nec animalia, nec plantæ, nec herbæ, nec denique cęli mouebuntur. Nam cum hæc omnia ad hominem ordinentur, ipso deficiente omnia deficient. Iustum est ergo, ut siquidem Deus hæc cuncta propter hominem fecit, ipse homo omnia, quæ egerit, propter Deum faciat, & ipse amor eum mouebit

C ad facienda opera munda & ab omni peccati macula aliena: hæc enim est una ex rationibus, ob quam amor morti comparatur, cum dicitur: Fortis est, ut mors dilectio. Nam sicut, qui aliquo uitio in captus est, ut nullus sit, qui eum ab eo auertat, mors potens est ad ipsum ab eo separandum, nec prędicatores, nec increpationes, sed sola mors eum a peccato auertere potuerunt, sic ergo (ait Spiritus Sanctus) in homine amor operabitur illud, quod mors factura erat. Fortis est enim, ut mors dilectio. Itaque tu, qui per mortem a sceleribus & peccatis auertendus eras,

Cant.8. Simile.

D nunc per amorem, qui potens est, ad id in tuo corde operandum facere contende. Atque ita dicere possumus amorem esse uelut ignem comburentem & inflammantem. Dominus (ut in sacro Exodi libro dicitur) Moysi apparuit in flamma ignis de medio rubi, & uidebat quod rubus arderet, & non combureretur. Hoc fuit quoddam cœlestis gloriæ exemplar, ubi quilibet iustorum est uelut rubus in amoris igne ardens, sed ipse ignis, qui eum inflammat, illum non consumet, ibi enim nihil est imperfectum, quod consumi aut

Exod.3

puri-

purificari possit. In hoc mundo iusti etiam sunt tanquam rubi amoris igne incensi, sed is ignis inflammat, & consumit, quibusdam namque uitam consumit. Quis enim tot martyres impulit, ut tam terribilia tamque atrocia tormenta paterentur, & tandem uitam suam amitterent? Amor qui ignis est hic ardens & comburens. Vidistis aliquando iuuenem pulcherrimum diuino amore captum, qui cum asperrimã pœnitentiam agere inciperet, adeo macilentus, & prauo colore affectus apparet, ut uix dignosci possit. Quis huius pulchritudinem consumpsit? Amor, qui ignis est urens & consumens. Aliis autem diuitias, ac libertatem ipse amor consumit. Quam multi in hoc seculo diuites ac liberi fuerunt, qui ipsis diuitiis, ac libertate relicta se sanctis religionibus dicarunt, ubi in paupertate & subiectione uitam degũt? Quis hoc fecit? Amor, qui ignis est urens & consumens, non solum imperfectiones, uerum etiam alia, quibus homines licitè uti poterant, ut sic perfectiorem uitam agant. Vt autem magis huius cœlestis uirtutis desiderio inflammemini, oportet uos aliam eius longè admirabilem scire excellentiã, uidelicet, quod omnibus uirtutibus (ut ait B. Thomas) formam præbet. Et ratio est, quia in moralibus forma actus attenditur principaliter ex fine. Principium autem moralium actuum est uolũtas, cuius obiectum & quasi forma est finis, semper autẽ forma actus consequitur formam agentis. Vnde oportet, quod in moralibus id, quod dat actui ordinem ad finem, det ei, & formam. Et quia per charitatem omnes uirtutes ordinantur in finem, ideo dicitur forma omnium uirtutum.

Similia.

B.Th.2. 2.q.23. art.8.

Ex his, quæ diximus, ostenditur quam merito Dominus dixit, *Hoc est maximum, & primum mandatum*. Et adiecit statim. *Secundum autem simile est huic. Diliges proximum tuum sicut te ipsum*. Legis doctor tantum ab eo quæsiuit. *Quod est mandatum magnum in lege*? At Dominus tanto hominem amore prosequitur, ut illius rei, quæ sibi gratissima est, qualis est, ab hominib. diligi, ipsum participem esse uelit, ut ipse ea fruatur. Aduertendum tamen est, quomodo diligendus sit proximus. Sicut te ipsum, ait, non ex toto corde, anima, & mente, sicut ipse Deus, nempe, quia in Deo est ratio & meritum absque mensu-

A ra, quoniam infinita bonitas est, & infinito amore dignus, quem plene ei omnes angeli & homines simul dare nequeunt, sed ipse duntaxat sese diligit, uti diligendus est. deo beatus Bernardus ait. Modus diligendi Deum, est eum diligere sine modo. Quapropter in hac re excessus inueniri non potest, sed quanto plus attingitur regulæ, tãto melius est, ut egregie Beatus Thomas docet. At homo mensurabilem habet bonitatem, & ideo mensuratur eius dilectio, scilicet, sicut seipsum. O utinam illum diligeres, sicut tuum equum, quem abundanter sustentas, aut sicut canem, quèm fame perire non sinis, aut sicut parietes domus tuæ, quos precio sis tapetibus contegis, aut sicut calceum, quem a puluere, & luto mundari iubes. O infernalem crudelitatem: O monstrum horrendum: O detestabilem nequitiam: O execrandum facinus, sempiterno supplicio sempiternisque ignib. merito uindicandum. Feredumne est, ut tu homo erga bruta animantia maiori clementia utaris, & maiorem rationem lapidum, & aliarum creaturarum insensibilium, quam proximi tui habeas, quem Deus sicut teipsum diligere iubet, & cum fame perire sinas, & nudum, & omni humano auxilio destitutum uideas, & ei non subuenias, eiusque necessitatibus non miserearis? Vix reperitur aliquis, qui proximo suo benefaciat, nisi cum ab eo utilitatem educere intendit, sicut ille, qui super humeros suos scalam imponit, licet grauis sit, cum illa opus habet ad ascendendum in aliquem locum, postea uero illam in angulo deponit, & nunquã eius amplius recordatur. Hæc omnia ex eo oriuntur, quoniam uerus Dei amor in nobis deficit. Quando uitrum in fornace ardenti est, ipsi artifici nimis obediens est, & tractabile, ita ut uno flatu ex eo quidquid uult, efficiat, uno flatu magna, & capacia atque pulcherrima uasa conflat: at uero postquam ex fornace ipsum uitrum extrahitur, adeo fragile est, ut minimo ictu digiti frangatur. Sic dum homines in igne diuini amoris sunt, Deus uno flatu, & una inspiratione ex eis, quidquid uult, facit, eorum corda dilatãs, & ipsos uariis seruitutibus proximo suo seruire faciens, absque eo, quod ipsi per impatientiam, deficiant, uel frangantur.

B.Ber.l. de dilig. Deum.

B.Th.2. 2.q.27. art 6.

B

C

Simile.

D Simile.

Quis

1 Co. 9. Quis Diuum Paulum ita ampliauit, ut ipse diceret, Omnibus omnia factus sum? Charitas profecto. O admirabilem Apostolici cordis amplitudinem? Hic Sanctus vir de omnibus rebus proximis suis seruiebat: orphanorum erat pater, uiduarum refugium, tristantium consolator, & ignorantium magister: Si in hac fornace essemus (fratres mei) inclusi, sufficeret certè, Deum illud nobis iussisse, ut corda nostra ita ampliarentur, ut proximos nostros capere possent, & necessitates eorum reputaremus, ipsisque remedium diligentissime quæreremus. Sed quia in hac fornace non sumus, inde oritur, ut in uisceribus nostris tanta sit erga proximos nostros frigiditas. Denique, quod postremo hic sese notandum offert, est, quod cum homines maiori obligatione astringantur ad Deum diligendum, quam proximum nihilominus Deus Optimus Maximus, hominibus tria tantum præcepta erga se posuit, ac uero erga proximum septem. In quo uoluit significare quantum sibi placeat, ut homines sese adinuicem diligant non se mutuo interficiant, nec alter alterius bona furetur, nec denique alii aliis noceant, siue in mente siue in honore aut denique in facultatibus. Atque ita quando aliquis in Deum peccat, nihil habet, quod restituat. Si enim eum non diligit, si iurauit, aut blasphemauit, aut festa eius non seruauit, solum de quolibet horum pœnitere debet, & illud cum animo & firmo proposito sese in meliorem frugem recipiendi confiteri: at uero si contra proximum peccat, hoc non sufficit, quinimo tenetur damnum proximo suo illatum resarcire: uel enim ab eo opes, uel famam aut aliud aliquod bonum abstulit, quod quidem ei satisfacere debet.

In his duobus mandatis (inquit cælestis magister) *Vniuersa lex pendet & prophetæ.* O Christe superne cœli ac terræ imperator, qui, cum immensus esses, intra purissima uiscera Sanctissimæ Virginis Mariæ matris tuæ claudi dignatus es, & uerbum abbreuiatum fecisti super terram. Curas abbreuiasti, cum dixisti: Porrò unum est necessarium. Abbreuiasti consilia, cum iussisti, ut homo relictis omnibus, & seipsum negans te cum cruce sua sequeretur. Abbreuiasti cęremonias, & innumera legis ueteris sacrificia, & ea in septem Sacramenta reduxisti, Abbreuiasti sexcenta & tredecim pręcepta illius grauissimæ legis in hęc tantummodo duo suauissima. Abbreuia obsecro passiones nostras: abbreuia uires & appetitum nostræ sensualitatis, & auge uires spirituales nostrarum animarum, ut hęc perfectissime obseruemus, & obseruantia illorum mereamur plurimam gratiam, ut postea fruamur ingenti gloria. Amen.

DOMINICA XVIII. post Pentecosten.

Concio I.

Ascendens Iesus in nauiculam transfretauit, & uenit in ciuitatem suam. Matth. 9.

CElebratissima ueritas est in sacra Scriptura, quod licet Christiana charitas in omnes extendi debeat, multo magis tamen erga propinquos, uicinos & amicos ipsos exercenda est, ad hoc enim non solum charitas, gratia, & fides non inuitat, sed et iam ipsa natura sic a Domino instituta. Quapropter Beatus Ambrosius explicans illa Canticorum uerba, Introduxit me Rex in cellam uinariam, ordinauit in me charitatem, sic ait: Scire quid facias & ordinem ignorare, non perfecta scientia est, ergo ad perfectam scientiam pertinet, modum in rebus tenere. Atque ita Diuus Paulus licet omnium improborum maxime dolebat perditionem, multo tamen magis Israelitarum, a quibus ipse originem trahebat, ut aperte ex iis colligitur, quæ ipse ad Romanos scribit. Vbi sic ait, Veritatem dico in Christo Iesu, non mentior, quoniam tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo, optabam enim ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israelitæ. Et quamuis pro omnibus peccatoribus orabat, multo magis pro Israelitis peculiariter deprecabatur. Et ita in eadem epistola inquit, Voluntas quidem cordis mei & obsecra-

Cant. 2.

Rom. 8

secratio ad Deum sit pro illis in salutem.
Gala. 6. Et ad Galatas scribens, Nolite, ait, errare, Deus non irridetur. Quę enim seminauerit homo, hæc & metet. Et paulo inferius concludit, dicens: Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes maxime ad domesticos fidei. Quam ob causam cum Christus filius Dei quam peculiariter Hebræos dilexerit & honore affecerit, ex eis carnem assumens, & ad ipsis
Mat. 15 prædicandum personaliter ueniens (& ita dixit Non sum missus nisi ad oues, quę perierunt domus Israel) cum inquam eos sic dilexerit, unaquæque ciuitas Hebræorum, posset ciuitas Iesu Christi appellari: sed nulla hoc titulo insignita est præter Capharnaum, ut in sacra hodierni Euangelii lectione apparet, ubi sic dicitur. *Venit Iesus in ciuitatem suam.* Non dicitur, sua, eo quod ipse in ea natus fuerit uel educatus constat enim, in Bethleem natum fuisse, & multo suę uitę tempore in Nazereth conuersatum: sed dicitur ciuitas sua, quoniam incolę eius doctrinam ipsius, ac sermones magna cum deuotione audierunt, cumque maxima cum animi promptitudine, & affectione secuti sunt. Vrbes ac populos, in quibus hoc fit, Dominus suos appellare, uult, non autem rebelles & inobedientes. Atque ita quando Hebræi debitam amicitiam diuinæ Maiestati seruabant, populi Dei uocabantur, ut patet in
Exod. 3 sacro Exodi uolumine, ubi ipse Dominus sic ait. Vidi afflictionem populi mei in
Isai. 32. Isai. 52. Aegypto. Et in sancto Isaia, Sedebit, inquit populus meus in pulchritudine pacis, & alibi in Aegyptum descendit populus meus in principio, ut colonus esset ibi. Denique nunquam finem faceremus, commemorandi, quoties in sacra Scriptura gens illa populus Dei appellatus fuit. Sed postquam in deserto per adorationem uituli peccauit, Dominus ad Moy-
Exo 33 sem dixit. Vade descende de loco isto tu, & populus tuus, quem eduxisti de terra Aegypti quare Domine Hebreos populum Moysi uocas Quoniam peccauerũt, & ideo nolo, ut populus meus uocentur, siquidem mihi non obtemperarũt. Et pro
Oseæ. 1 phetæ Oseæ etiam dixit: Voca nomen eius, non populus meus quia nos non populus meus, & ego non ero uester Deus. O terribilem comminationem, quomodo peccatores tam seueram sententiam con-

A tra se audientes, non perhorrescunt? Vultis, fratres mei, scire cuius estis, attendite cui seruitis, si Deo an diabolo, & illius certe seruiestis. Si quando sese offert iniustum lucrum, aut iniuriarum ultio, aut turpis uoluptas, &c. & ipse Sathanas uos ad hæc inuitat, & uos illum auditis & sequimini, res quidem certissima est, uos populum eius esse. At si ipsum contemnentes magna cum animi affectione diuina colloquia auditis, & illis libenter ob temperatis, euidens argumentum est uos Ioan. 8,
esse Dei populum: nam summa Veritas inquit, Qui ex Deo est, uerba Dei au
B dit. Atque ita nos illa benedictio psalmi comprehendet: Beatus populus, cuius Ps. 133
Dominus Deus eius. Vt autem hoc modo audiatis diuina uerba, oportet uos ad concionem præparatos accedere. Cum Simile.
quis ignem incendere uult, silicem ferro percutit, & ex uenis ipsius silicis cadentes scintillas prodire uidet, & cum fomitē, id est, (*La yesca*) adhibuerit, admiratur qualiter ignem non concipit, & tandem causam esse repetit, quia fomes ipse humidus & madefactus erat. O patres prædicatores, quoties lapides percutitis id est (*Quãtos golpes days*) Et quot scintillæ micantes
C ab oribus uestris exeunt quot rationes, quot modos ad seruiendum Deo, quod reprehensiones, & quot documenta præbetis, & nunquam ignis incenditur, tam frigidi in fine concionis, & etiam in fine quadragesimæ auditores remanent sicut in principio Et huius rei causa est, quoniam fomes, uidelicet, uoluntas, multis affectionibus carnalibus, multis, cupiditatibus, ac multis inordinatis desideriis madida est. Exciccate, exciccate fratres fomitem, exprimite uoluntatem ex aquis deprauatorum desideriorum. Id est (*Des*
D *secate hermanos esse yesa, exprimid essa uoluntad de las aguas de los malos desseos*. Et statim in ea scintillæ incendentur, & simul etiam cum illis in eadem uoluntate ignis diuini amoris inflammabitur, atque ita digni eritis, qui populus Dei uocemini. Vt autem magis in huius magni Dei amore inflammemini notate quod Deus non solum magnificit esse Dominum alicuius populi boni, sed etiam alicuius animæ iustę. Atque ita cum iussit Moysi, ut iret in Aegyptum ad redimendos Hebręos, ipse Moyses ei dixit. Domine sit in

terro-

terrogatus fuero, Quis me misit, quid di cam eis? Respondit Dominus, Hæc dices
Exod.3 filiis Israel: Deus Abrahã, & Deus Isaac, & Deus Iacob misit me ad uos. Hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generatione in generationem. O Deus infinitę maiestatis, quare non inquis, Dñs Indorum Africæ, Asiæ, & Europæ, & Dñs cęli & terræ me mittis ad uos? Ad hoc nobis respondere potest: Quoniam pluris facio esse Deum, ac Dominum Abraham, & Isaac atque alicuius animæ iustę, quam esse Dominum totius cœli & terrę, & ideo hoc mihi nomen est in ęternum, & hoc memoriale meum in generatione, & generationẽ. O benedictus & glorificatus sit talis Deus, te omnes cœlestes hierarchiæ Domine, collaudens pro tam ineffabili clementia, qua erga homines uteris. Magnifacite obsecro fratres hunc supernum Dominũ, ipsum super omnia diligite, & ab eo summis precibus postulate, ut hoc in cordibus uestris operetur, sicut ipsum regius propheta deprecabatur, dicens. Exal
Ps.117. tare super cœlos Deus, & super omnem terram gloria tua Quid postulas Rex sancte? Nunquid gloria Dei non est exaltata super cœlos ac terram, licet tu id a Domino non petas? Ita profecto: sed ego deprecor ut in pectore meo & in anima mea gloria Dei omnibus, quæ in cœlo & in terra sunt, ita præferatur, ut uitam & quidquid in ea mihi pretiosum est, cum animæ promptitudine pro eius seruitio offeram. Hoc autem, quod Sanctus uir postulabat, aperte ostendit se ab ipso Domino obtinuisse, quando Sauli, qui ipsum
i.Re.26 persequebatur, dixit. Quam ob causam Dominus meus persequitur seruũ suum? Nunc ergo audi Domine mi Rex uerba serui tui. Si Dominus incitat te aduersum me, odoretur sacrificio. Id est. Si Dominus uult, ut ego moriar, libenter pro gloria eius & pro obedientia meipsum morti offeram, & diuina maiestas accipiat odorem sacrificij mortis meæ Nam ubi melius uitam meam & quidquid habeo expendere potero, quam in eius seruitio & obedientia? Petamus ergo instanter a Domino & ipsum fratres mei obsecremus, ut hanc promptam obedientiam & spiritus summissionem, sicut huic Sancto uiro dedit, nobis conferat.

A *Et uenit in ciuitatem suam.* Ciuitas, quã concionator suã reputare debet, est illa, in qua prædicans fructus facit, & ab adiutoribus attente ac deuote auditur. Ob cuius rei defectum tam parum proficimus, non enim attendimus, in quo loco cum maiori animarum profectu audiamur, sed attẽdimus locum, qui magis ad nostrum commodum aut honorem uel delicias conducit quærimus enim nostra & non Christi. Phil.2.

Et, Ecce, (inquit Euangelista) *offerebant ei paraliticum iacentem in lecto. Videns autem Iesus fidem illorum, &c.* Res plane notatu digna est in præsentiarum, qđ aliena fides huic homini ad salutem animæ
B & corporis profuit, in quo. Articulus fidei enitet, quem quotidie confitemur, dicentes, Credo Sanctorum communionem & remissionem peccatorum.

Est communio inter nos, & Christum Saluatorem nostrum, sicut inter corpus & caput eius habemus enim communionem cum sacratissimo Iesu Christi sanguine, cum meritis ac sacratissimo Iesu Christi sanguine, cum meritis ac sacramentis eius, & cum Euangelio, doctrina, atque exemplo ipsius Prima communio est in
C ter Christum & Ecclesiam, sicut communio membrorum cum capite. De hac communione inquit Beatus Apostolus. Fidelis Deus, per quẽ uocati estis in societatẽ filij eius Iesu Christi Domini nostri. Et apud D Ioannẽ dicitur. Vita manifestata est, ut & uos societatem habeatis nobiscũ, & societas nostra sit cũ Patre & Filio eius Iesu Christo. De hac communione fusius agit Alexander Alẽsis, & B. Augustinus exponens illa uerba. Particeps ego sum omnium timentium te. Alia est communio inter Sanctos & Ecclesiã triumphantẽ, & inter Ecclesiam militantem, quoniam oẽs
D illæ beatæ mentes nobis suis orationibus coram diuino cõspectu fauent. Atque ita D Ioannes dixit, se uidisse uiginti & quatuor seniores, qui ceciderunt coram agno, habentes singuli citharas & phialas aureas plenas odoramentorum, quę sunt orationes sanctorum. Cum igitur sancti non opus habeant pro se deprecari, consequẽs est ut preces & orationes, quas Domino fundunt, pro nobis sint, quod quidẽ contra miserabiles huius tempestatis hæreticos efficacissimum est argumẽtũ. Alia est communio inter Sãctos, respectu bonorũ

1.Co.
1.Ioã.1
Al.4.p. q.23.de offi.Mi.
B.Aug.sup Psa.118.
Apoc.5.

operãt nullus.n.uir Sãctus sibi soli, sed toti mystico corpori bonum opus operatur, ad instar corporis naturalis, cuius oculis cũ uidet, nõ sibi soli uidet, & lingua nõ sibi soli loquitur, & pes non sibi soli ambulat, sed ad totius corporis utilitatem. Sic in corpore mystico unito eodẽ spiritu nullus iustorũ sibi soli operatur. Atq ita non inquit, Pater mi, qui es in cęlis, sed Pater noster, & panem nostrũ quotidianum da nobis hodie, & dimitte nobis debita nostra, &c. Hoc in uirtute charitatis fundatur, & ideo nos D. Paulus admonet, ut simus soliciti seruare unitatem spiritus in uinculo pacis, cuius rõnem reddit, Quia unũ corpus & unus spiritus, estis, sicut uocati estis in una spe uocationis uestræ. Non solum autem probis societas sanctorum utilis est & fructuosa, sed et improbis. Atq ita Alexander Alensis ubi supra inquit, ꝙ in cõione & societate sanctorũ sit remissio peccatorũ. Idcirco mysteriosè Simon Chananæus Apostolus hũc articulũ pronuntiauit his uerbis: Credo sanctorum communionem, remissionem peccatorũ. Quod ad hũc modũ est intelligẽdũ: Licet remissio peccatorũ, & iustificatio fiat gratis a Christo Iesu, quia si gratia ex meritis non est, gratia tamen a tota societate Sanctorum adiuuatur peccator, ut resurgat. Et ideo postquam dixit, Credo sanctorũ cõmunionem, addidit statim, Remissionẽ peccatorum. Maximè tamen oportet, ꝙ ut fides, ac merita aliena peccatori ꝓsint, ipse ex parte sua se disponat, ut iustificetur. Atq. ita uerbũ hoc: *Videns Iesus fidem illorum*, ad fidẽ eiusdem paralitici ẽt referẽdum est, qm̃ si fidẽ non haberet, se a Domino sanandum fore, non se tantis laboribus, ac periculis exponeret, ut egregie B. Chrysostomus super hunc locum adnotauit. Est ẽt notandum, ꝙ licet Christus Redemptor noster hoc uerbo, Fidem, omniũ fidem comprehenderit, nõ inde sequitur, fidem in eis omnibus fuisse æqualem & eiusdem ualoris, Nam (ut Origenes inquit) sicut facies a facie differt, sic magnũ discrimen est inter corda & uoluntates, & inter uirtutes, quę cũ ipsis exercentur. Atque ita fides & quæcunque alia uirtus, quæ in uno est, habet nescio quid, in quo differt ab alia, quæ in alio est. Explicat ipse hoc per quandam similitudinem: Literæ, inquit, Alphabeti uiginti quatuor

Luc. 11
Eph. 4.
Ale. ubi supra.
B. Chry. sup. hũc locum.
Or. sup. Numer.
Simil e.

A sunt (quod in lingua Græca reperitur, de qua ipse loquebatur) & omnes quotquot sunt scribæ, his caracteribus Alphabeti scribunt, non enim aliæ sunt, sed unusquisque diuerso modo ab alio scribit, omnes quidem scribũt, A, B, C, D. &c. sed uix unquam reperies characteres ab uno scriptos, qui omnino cum characteribus alterius similes in omnibus existant. Sic, ait, uirtutes Sanctorum septem sunt, tres Theologicæ, & quatuor cardineæ, at uirtutes unius quasdam (ut ita dicam) peculiaritates, habent, per quas ab aliis aliorũ differunt. Sed quoniam in huius ægroti,

B & multorum aliorum, curatione Dominus fidei uirtuti edita miracula tribuit, quænam hæc fides sit, disserere oportet, constat enim uariam esse ac multiplicem huius uocis significationem. Et quidem in his locis non debet fides accipi simpliciter pro credulitate firmoque assensu eorum, quæ de Deo Christo credenda sunt: Nec rursum accipi debet, ut idem sit quod fiducia, quæ a spe nihil aut parum differt, quomodo multi in multis locis exponunt, & quomodo uidetur accipi, cum Salutator ait: Si habueritis fidem Mat. 19

C sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Transi, & cęt. Et alibi, Si fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic uestit, quanto magis uos modicæ fidei? Nam cum dicitur de Centurione? Non inueni tantam fidem in Israel, fides Centurioni tribuitur, non tam propter fiduciam, quam habuit, quam propter opinionem, & æstimationem, quam habuit de Christo filio Dei, credens illum tantæ esse uirtutis, ut absens ęgrum sanare posset. Sic & postea cum apud eundem Euangelistam duobus cęcis dixisset: Creditis, quia

D hoc possum facere uobis? Et deinde illis dicentibus, Vtique Domine, responderat, Secundum fidem uestram fiat uobis, manifestum est nomine fidei credulitatem, & firmam persuasionem potentiæ Christi Iesu significari: non enim fiducię quæ ad uoluntatem pertinet est credere qđ Christus posset cæcos illuminare, sed credulitatis, quæ ad rationem & intellectum attinet. Proinde rectissime, ut apparet, dicetur nomine fidei in Euangeliis sacris, cum ei tribuitur salus, aut consecutio omnium, quæ uolumus, complecti utrumque,

Luc. 12
Matt. 8
Matt. 9

que, nempe, & assensum illum firmum in credendis de Deo, ac Christo Iesu, & fiduciam ex illius omnipotenti bonitate conceptam, quamuis in quibusdam locis magis uideatur haberi ratio ad credulitatem, & assensum illum mentis, in quibusdam uero ad ipsam fiduciam. Ita enim duo hæc adinuicem cohærent, ut nec fiducia esse possit sine credulitate, nec credulitas sine fiducia quidquam impetret à Deo, utque fiduciæ magnitudo ex credulitatis perfectione nascatur. Equidem dum di-
Ioan. 2. cimus. Confido huic uerbo Dei, Quorum remiseritis peccata, remittentur eis, in uerbo illo, Confido, duo illa simul comprehendi uidentur. Est enim sensus. Adeo persuasus sum, illud esse uerum, ut inde etiã mihi certò sperem per sacerdotes remissionem peccatorũ. Si ergo & hoc loco fides accipitur, cum dicitur Dominus uidisse eorum fidem. Magnam de Christi potentia simul & bonitate conceperant opinionẽ, atque ex hac opinione firmaque credulitate magnam etiam fiduciam, & spem consequendæ salutis, quam desiderabant, quã de Christo opinionem & fiduciam declarabant, dum tantum laboris & molestiæ subire non dubitarent, ut ægrum Christo
Mar. 2. Domino præsentem exhiberent. Et enim
Lucę 5. (ut sacri narrant Euangelistæ) Cum præ turba per ostium domus, ubi erat Saluator, ingredi non ualerent, sublatis tegulis paralyticum submittentes, coram Domino posuerunt. O quam operosa
Heb. 12 est fides charitati adiuncta. Sanè nihil est quod obsistere possit. Ideo B. Paulus ad Hebræos scribens, ait: Sancti per fidem uicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt promissiones, obturauerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis. En trophæa sacrę fidei quam sint miranda & stupenda. Huius cęlestis uirtutis, quæ cæterarum est fundamentum, nimis cupidi, eaque diuites fieri, totis uirib. cõtendere debemus. Nam (ut D. Thomas, & Theologi testantur) ad hoc ꝙ homo
D. Th. 2 2. q. 2. ar. 3. perueniat ad perfectam uisione Dei, ubi eius fœlicitas sita est, pręexigitur, qđ credet Deo tanquam discipulus magistro do-
Theol. in 3 d. 24. centi. Sed fides hæc oportet, quod sit operosa, similis ei, quam isti homines habuerunt, qui tanta pietate erga illum ægrotũ usi sunt. Et hæc ita Dño placuit, ut sacer Euangelista dicat, *Videns Iesus fidem illorum, dixit, &c.* Quęnam erat illa fides; equidem charitati coniuncta, de qua Bea-
Galat. 5. tus Apostolus inquit: Fides, quæ per dilectionem operatur. Estote fratres charitate plenï, & erga proximos egenos misericordes, quoniã Dominus defectũ huius uirtutis seuerissimè punire solet; cuius rei nobis exemplũ esse potest synagoga, de qua Propheta Oseas inquit, Ablactauit
Osea. 1. eam, quæ erat absque misericordia. Verba Dei sunt diuina eius beneficia, quibus ipsi immisericordes priuat. O tremendam ultionem. Cum Dominus a te pectora sua aufert, uidelicet, quod cum sis monachus, uitam monachalem perinde degustes, ac si esse Turca, aut infideles, & cum sis sacerdos, res diuinas & rem sacrã facere perinde gustes, ac si esses barbarus, & cum sis Christianus, de lege Iesu Christi perinde sentias, ac si esses paganus, & cum ad concionem uenias, nullã inde utilitatem percipias, & cum te concionator increpet, & tibi gehennam minetur, uel cum gloria inuitet, nihil horum tibi prosit, nec tu ex eis commodum aliquod elicias, hoc est ablactare eam, quæ erat absque misericordia. Quamobrem de crudelibus peculiariter in Pro-
uerbiis dicitur. Abominantur impii eos, Pro. 29.
qui in recta sunt uia. Pro quo in contextu Græco habetur Abominantur impii uiam rectam. Impii omnia quæ recta sunt, odio habent, uirtutem & uirtutis studiosos qui ipsos increpant uel docent, abhorrent, & in pœnam suę immanitatis intestino odio prosequuntur. Quis ergo adeo lapideus est, qui tam magna namque nociua supplicia nõ pertimescat, & misericors esse totis uiribus non contendas? Econtra uero animaduertite, quia de misericorde sacra scriptura dicat. Qui miseretur pauperi beatus
Pro. 14. erit. Et paulo inferius. Misericordia & ueritas præparabant bon[a]. Et postea, Honorat eum (scilicet Deus) qui miseretur pauperis. *O sancta Maria Señora* quam singularia bona Spiritus Sanctus in presentia[l]ium uiro misericordi pollicetur. Quis ergo ut tanta mala fugiat & tot bona consequatur, hanc uirtutem ex integra animi & cordis affectione non diliget.

Confide filii, remittuntur tibi peccata tua. O infinita filii Dei clementia? Benedicta sit lingua tua, & benedictum os tuum dul-

dulcissimum, ô Christe mundi Saluator, quo tam sancta tamq; gloriosa uerba locutus es. Attendite, fratres, qualiter bonus Iesus pauperculum pertractat, euoluite Sacrosancta Euangelia, & non reperietis eũ peculiariter aliquem Apostolorum filium nuncupasse, sicut hunc paralyticum filiũ appellat, ut planè uideatis, quantum ipse Dominus pauperibus faueat, siquidem similem huic fauorem nec regibus, nec imperatoribus dedit. Benedicta sit paupertas & ægritudo, quę patienter tolerantur, quādoquidem coram diuinis oculis tantum ualent.

Remittuntur (ait) *tibi peccata tua*. Quid Domine? homo iste non à tę modo postulat suorum peccatorum ueniam, sed quod a te exigit, est, ut corporis ipsius remediũ adhibeas. Quorsum ergo ei dicis, *Remittũtur tibi peccata tua*? O inestabilem immẽsi Dei liberalitatem, qui sicuti plus quam ꝓmittit, donat, ita plus quam ab eo petitur, præbere solet. Promisit Ezechiæ Regi, nullum Assyriorum in urbem Ierusalem emissurum esse sagittam aliquam, at nõ solum hoc præstitit, sed per manum Angeli cẽtũ octoginta quinque millia millitum in castris Assyriorum interfecit. Item apud eundem Prophetam sic ait. Omnes sitientes uenite ad aquas; paulo inferius adiecit, comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima uestra, diabolus uero multa pollicetur, & nihil dat, nisi crudelissima tormenta, & nihilominus illum homines tanquam cæci sequuntur. O si nunc resurgerent cadauera mortuorum, qui in hoc templo sepulti sunt, qui illum in uita secuti fuerunt, & nobis dicerent, quid prēmii pro eius sequela reportarunt, qualem nobis ipsorum tormenta audientibus terrorem incuterent? Relinquite ergo (fratres mei) relinquite dæmonium, qui uos decipit, & liberalissimum Dominum Iesum Christum sequimini, qui non solum plus quam promittit, sed etiam plus quā ab eo postulatur, elargitur. Petebat Centurio à Domino salutem seruo suo, ipse autem salutem & diuinum conspectum suum ei promittit, dicens: Ego ueniam, & curabo eum. Petebat Chananæa, ut è corpore filiæ suę dæmonium expelleret, & non tantum benignissimus Dominus id ei concessit, uerum ipse hospes animæ eius remansit. Petebat denique paralyticus iste corpori suo salutem, & ipse Dominus illam ei in anima prębet, & postea in corpore. Super quod Beatus Augustinus ait. More periti medici causam morbi prius expellit. Solet enim aliquando Deus corporalibus morbis atque aliis quam pluri mis laboribus homines ob ipsorum peccata punire. Et hoc nautæ illi, qui cum Propheta Iona nauigabant, intellexerant. Cum enim essent Gentiles, & nihil eorum, quæ in diuinis literis continebantur, intelligerent, crediderunt nauigantium scelera tempestatis illius causam fuisse, atque ita sortibus scire conati sunt, quis tantę turbationis reus esset, ut ab eis puniretur. Nos autem Christiani, cum tot undique Turcis, tot hęreticis, tot pestilentiis, tot ægritudinibus, tot sterilitatibus, tot infortuniis, ac tot laboribus circundati simus, adeo stulti sumus, ut hæc omnia casu euenire existimemus. Aegrotat quis per quatuor mensium spatium, & cum medicis ac medicamentis quidquid possidet dispendit, & quotidie ægritudo eius in deterius procedit, ipse uero crimina sua confiteri minimè recordatur, nec cogitat morbum illum ei ob multa scelera sua peruenisse, & forsan si animæ suæ salutem quęreret, illam etiam corpori suo inueniret. Ideo merito Innocentius Papa iubet, ut medicus ægrotum uisitans ante omnia ipsum hortetur, ut scelera sua spirituali medico confiteatur. Quæ lex si obseruaretur, ęgroti non terrerentur, cum peccata sua confiteri iubentur. Ad hoc medici respondere solent, dicentes: Galeni, & Auicennæ sententiam esse ne ęgrotis tristia nuntientur, ego uero uobis domini medici dico, Galenum, & Auicennam nunc in inferno ardere, & uos si illos in hoc sequimini, & quod debetis non facitis, easdem pœnas & supplicia esse subituros. Vos autem ægrota ne incuria tepescaris, circa hoc negotium, licet medici uos ad id faciendum non admoneant, sit uobis corporalis ęgritudo occasio ad animę salutem consequendam, hoc enim Dominus intendit, cum propter peccata homines ægritudinibus uexat, quamuis præscit nullam ex eis sciant utilitatem educere. Plinius naturalis Philosophus inquit, ex eadem terra, ex qua argentum depromitur, si in cacabo aqua ebulliente ignis apponatur, plumbum etiam educi hoc modo, nam

ipsa

Marginalia: A; B; Isa. 37.; Isa. 55.; C; D; Matt. 8.; Mat. 15; Ioan. 1.; Similia.; Cap. Cũ īfirmitas đ pęn. & remissio; Pli. nat. hist. lib. 32.

ipsa terra in aqua decocta partim sursum ascendit, & in superficie ipsius aquæ enatat, & ex hac argētum efficitur, partim uero deorsum descēdit, & ex hac plumbum conflatur. Omnes homines eiusdem naturę sumus, ex luto namque seu ex terra nos
Iob.33. fecit Deus. Atque ita S. Iob inquit, Ecce & me sicut & te fecit Deus, & de eodē luto ego quoque formatus sum. Princeps, Rex, Imperator, & rusticus ac pastor de eodem luto formati sunt. At proprius lutum & terra dicimur, cùm in peccato sumus ad terrena & immunda procliues & inordinata affectione propensi. Ideo S.
Isai.57. Isaias ait: Cor impii quasi mare feruens, quod quiescere non potest, & redundant fluctus eius in conculcationem & lutum. Venustissima similitudo comparare hominem impium cum maris inquietudine, nihil.n. eo similius mari, cum uir impius sit amarus cōtentionibus, nihil in eo dulce reperitur, nec unum bonum uerbum, tumidus superbia, liuidus inuidia, spumidus libidine, mutabilis inconstantia, turbulētus, fluctuosus, & aliarū maris qualitatum imitator Et hunc inquit S. Propheta, ignominia & contemptu tanquā immundum lutum dignum esse. Hanc ergo terram & lutum Deus in cacabū & ignē ęgritudinis & tribulationis includit, & ibi pars huius terræ in ima descendit tanquā plumbum, hi sunt præsciti, qui infirmitatibus, laboribus, ac tribulationib. magis peruertuntur & tanquam graue plūbum efficiuntur. De quibus illud Exodi dici
Exod.15 potest; Summersi sunt quasi plumbum in aquis uehementibus. At uero prædestinati cum a domino in tribulationes includuntur, statim sese erigunt, & ex luto in pulcherrimum argentum conuertuntur. O admirabile Dei artificium, qui dolores & ægritudines tanquam uoces & reprehensiones suas hominibus mittit. Atque
Iob.33. ita S. Iob dicit. Increpat quoque per dolorem in lectulo, & omnia ossa eius marcescere facit. Fœlices illi, qui dolores morbi sui tanquam uoces & reprehensiones Dei acceperunt, & per illas a suis scelerib. sese auerterunt. Nam Spiritus sanctus per
Ezec.33 Prophetam Ezechielem inquit. Sonū buccinæ audiuit, si autem se custodierit, animam suam saluabit. Vbi alia translatio habet, Animam suam saluauit, & sic est etiam in contextu Græco & in paraphrasi

A Chaldaica, In quo significatur eius saluatio adeo certa esse, ac si iam accepta fuisset, quod quidem admirabilis est amplificatio.

Cælestis igitur medicus paralytico dixit, *Confide fili*. Super hoc uobis rē quandam dicere uolo, quæ in hominibus piis magnam generat tristitiā, & utinam uos ex ea tantum fructum percipiatis, quantū ego ipse desidero. Ingens profectò scelus est, ut homines malum ad alia mala exequenda ut medium assumant sed non ualde illud admiror, & quod ex creaturis, quas dominus fecit, ut homines ipsum
B laudarent, retia ad scelera sua ipsi efficiāt, & quod ex eis, quę dominus fecit tanquā quædam calcaria, quibus homines celerius ad ipsum uias suas per cognitionem, & amorem dirigerent, ex his (inquam) ipsi homines fræna efficiant, ne ad ipsum Deum accedant, hoc maius malū est, sed nec hoc multum admiror. Quod autem me in magnam rapit admirationem, & ingenti stupore afficit, est, quod ex ea re, quam Dominus fecit, ut peccata nostra condonarentur, homines adeo peruersi, & nefarii sint, ut ordinem, quē Deus instituit, subuertentes, illa longè aliter utātur,
C ne, uidelicet, peccata eorum remittantur. O diabolicam abominationem. Ferendumne est, ut medicinam, quę ad sanandum, & ad prębendum uitam ordinata est, uos ipsi eam ad accipiēdam mortem applicetis?

Ait dominus huic paralytico, *Confide fili*. Et paulo inferius dixit cuidam mulieri. *Confide filia* Quorsum dominus ad sananda, & dimittenda peccata hanc fiduciam postulat. Vult dominus ut quāuis peccator sis, confidas tamen te sanandum esse, impossibile est n. peccatorem sanari, nisi
D fiduciam habeat, se salutē fore consecuturum. Nam licet a corporali salute hoīes sępenumero diffidant, & postea sanitatē consequantur, tamen in salute aīæ longe aliter se res habet, nunquam.n. peccator spiritualiter sanitatem comparabit, nisi in domino confidat, se illam esse cónsequuturum. Quod autē hac fiducia hoīes ita abutantur, ut pleraq. peccata, quę committunt, ideo perpetrent, quoniam confidunt magnam esse Dei misericordiā, qui facilè ea omnia condonabit, hæc est infernalis peruersitas. Proiicis te, ò pecca-

 tor,

tor, in abyssum scelerum, & in uoraginem
iniquitatum te immergis, atque diu in il-
lis te esse sinis, & postea dicis, Bonus
Deus, qui ea omnia mihi parcet. O prodi
tor, proditor, qui medicinam in uenenum
conuertis, & ex fiducia occasionem sumis
ut deterior fias O cœli, ò terra, ò creaturæ
insensibiles transgredimini naturæ uestræ
limites, & simul nobiscum tam horrendũ
facinus sentite & deplorate. O fratres in
Christo Iesu charissimi, aperite, obsecro
mentis oculos, & perpendite qua pœna,
eo quod re tam excellenti tamque pręcla
ra, ueluti est fiducia, abutimini, digni sitis.
Vtimini igitur hac cælesti uirtute ad ani
marum uestrarum salutem, & non ad ipsa-
Psal 43 rum damnationem, Sicuti Sanctus Da-
uid faciebat, cũ dicebat. In te inimicos no
stros uentilabimus cornu in te, nõ in me,
non in uirtute nostra, & in nomine tuo,
id est potentia tua, spernemus insurgentes
in nobis. Vbi alia translatio habet sperne-
mus insurgentes in nos, & sic est in para-
B. Aug. phrasi Chaldaica, & sic legit etiam Beatus
Augustinus. Vnde, Surgentes in nobis,
referri potest ad passiones, quæ in nobis
oriuntur Surgentes uero in nos, ad dæmo
nes eorumque ministros, hos omnes ad-
uersarios, In te uentilabimus cornu & in
nomine tuo spernemus, in te enim est
Domine, mirabilis ad omnia fortitudo ac
potentia. In hac etiam fortitudine, suam
sanctus uir collocabat fiduciam, quando
Psal. 41 aiebat, Sitiuit anima mea ad Deum fon-
tem uiuum. Vbi alii transtulerunt, Ad
fortem, & sic est in contextu Græco, & in
paraphrasi Chaldaica. O singularem tam
Sancti uiri fiduciam, non a peccatis se su
perari sineret, sed potius, ut ea diuino
auxilio ac fauore adiutus, uinceret, & pe-
nitus euerteret. Hac etiam uirtute ipse erat
munitus. cum dicebat. Auerte mala (scili
Psal. 53 cet contra me concitata) ab inimicis meis,
ubi alia translatio habet. Auertet mala
ab inimicis meis, & sic est in contextu Gre
co & in paraphrasi Chaldaica. In quo si-
gnificatur fiducia, quam sanctus Rex ha-
bebat, Deum sibi concessurum, quod ab
eo postulabat. Idem insinuauit, dum alibi
postea dixit. Ego autem ad Dominum cla
maui, & Dominus saluabit me, & in con-
Psal. 54 textu Greco ac in alia translatione deno-
tatur, satis Dauid persuasum esse, Deũ ani-
mum hactenus paratissimum habere, &

A deinceps semper habiturum omnib. subue
niendi: ait. n. Et Dominus saluauit me; at-
que ita est sensus illius uerbi, Dominus
saluauit me, & saluabit me.

Quæ hactenus a me inducta sunt, fra-
tres, uehementer nobis fiduciæ uirtutẽ cõ
mendant, & ut ea bene utamur, quam ut
commendationem uobis faciã, quam sit
diffidentiæ uitium Deo detestabile, pro-
posito ex diuinis uoluminib. insignis exẽ- Nu. 13.
plo, demonstrabo. Inciderunt. n. in hoc cri
men filii Israel, quando ab exploratoribus
audierunt ingentes difficultates, quas, ut
in terram promissionis ingrederentur, pas-
B suri erant, qui uehementer exterriti, seque
terrã illam expugnare posse diffisi, de re-
ditu in Aegyptum tractare cęperunt. Quę Nu. 14.
uis autem orationis explicare queat, quan
tus Domini furor ob huius diffidentię cri
men aduersus populum fuerit concitatus?
Vsquequo (ait Dominus ad Moysen) de-
trahet populus iste? Quousque non cre-
dent mihi in cunctis mirabilibus, quæ fe-
ci coram eis? Feriam ergo eos pestilentia
atq; consumam, te autẽ faciam principem
super gentem magnam, atque fortiorem,
quam hæc est. Cumque multis precibus lõ
C gaque oratione iram Domini lenire cona
retur, atque inter alia diceret, Dimitte ob-
secro peccatum populi huius secundum
magnitudinem misericordię tuę, sicut ꝓ-
pitius fuisti egredientibus de Aegypto us
que ad locum istum, respondit Dominus.
Dimisi iuxta uerbum tuum, attamen om-
nes homines, qui uiderunt maiestatẽ meã,
& signa, quæ feci in Aegypto & in solitu-
dine, & tentauerunt me, iam per decem
uices, non uidebunt terram, pro qua iura-
ui patribus eorum. Viuo ego, ait Domi-
nus, sicut locuti estis audiente me, sic fa-
ciam uobis. Vestra cadauera iacebunt in
D solitudine, filii uestri uagi erunt in deser-
to annis quadraginta, & scietis ultionem
meam. Animaduertite quęso, fratres,
quam graue, quam ingens peccatum
sit diffidentia, siquidem Deus eam tan-
tis tamque seueris suppliciis afficit. Si er
go magnum malum diffidentia est, quod
eius pœnæ magnitudo declarat, necesse
est, ut magnum bonum fiducia sit, quæ
nos a tanto malo liberat. Et si in illis diffi
dentia tanta pœna fuit digna, tantaque se
ueritate punita, multo magis erit in no-
bis, qui a diuina liberalitate longè maio-

ra

ra accepimus beneficia: propter quod stri ctiori obligatione astringimur, ut in ea fiduciam nostram sitam, ac positam nostris in necessitatibus tam spiritualibus, quam corporalibus firmissimè habeamus.

Cum igitur dominus peccatorum remissionem paralytico donasset, Scribę, qui tunc aderant, *Dixerunt intra se, Hic blasphemat,* quia quod Dei propriū est, s. peccata dimittere, sibi arrogare uult Deus
Isai.42. .n. per S. Isaiā ait: Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates propter me. At dominus Iesus occultas cordium eorū cogitationes diuina uirtute inspiciens, dixit: *Vt quid cogitatis mala in cordibus uestris? Quid est facilius dicere, Dimittuntur tibi peccata tua, an dicere, Surge, & ambula?* Quod perinde est ac si diceret. Vos me blasphemum iudicatis, quod hac remissionem peccatorum mihi Dei uendicem potestatem, sed uestrum hic requiritur iudicium, utrum horum minoris sit potestatis uerè asserio dicere. Dimittuntur tibi peccata tua, an dicere, Surge & ambula? Non dubitem, quin utrumq. sit æqualis, imò eiusdem potestatis, utpote diuinæ, cum solius Dei sit quidquid uoluerit solo uerbo efficere Cum ergo uideatis me modo hac tātā uti potestate, ut solo uerbi imperio paralyticum hunc subitæ sanitati restituam, cōsequens est, ut qui hoc pręstare potest, possit, & peccata condonare, cū utrumque eiusdem sit potestatis. Hoc igitur firmissimo argumento se dominus remittendi pecc ta potestatem habere facilè comprobauit Ad eum ergo omnes cōfugiamus, ut peccata nostra remittat, & gratiam nobis largiatur, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat idem piissimus Iesus Marię filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA XVIII. post Pentecosten.

Concio II.

Ascendens Iesus in nauiculam transfretauit, & uenit in ciuitatem suam. Matth.9.

INter notabilia, quæ dominus in ueteri testamento iussit, unum est illud

A Exodi, scilicet. Si pignus a proximo tuo acceperis uestimentum, ante Solis occasum reddes ei ipsum est enim solum, quo operitur, indumentum carnis eius, nec habet aliud, in quo dormiat. Si clamauerit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum. Velim Domine te interrogare (siquidem hic iubes, ut cum alicui pauperi mutuarentur numi super aliquod pignus, quòd uestis essent aut indumētum, cum quo dormiret & operiretur, ante solis occasum ei redderetur, si enim ob defectum pignoris ipse pauper frigus de nocte pateretur, & coram te de creditore conque

B reretur, te ipsum auditurum promittis, rationem assignans, Quoniam misericors es: in quo innuis, quod ex eo quòd tu misericors es, tibi prouenit, ut nobis necessitates proximorum nostrorum tantopere commendes. Velim inquam, te interrogare, quod misericordię genus sit, hominem punire, eo quod pauperis necessitatibus, non succurrit, siquidem tu ipse eum in illis collocas, & illarum causa es? Si tantopere pauperum necessitates doles, facile ei remedium poteris adhibere, si autem cum possis, ei remedium non adhi

C bes, quare me supplicio afficis, eo quod ei non succurram? Impone domine huic aliud nomen, uoca illud iustitiam, rigorem, iram, non autem misericordiam. O incōprehensibilia Dei mysteria. Diuinus eius spiritus nos illuminet, ut aliquid illorum ad utilitatem animarū nostrarum possimus intelligere. In hoc, quid hic Dominus præcipit, duo nobis singularia manifestantur.

Alterum est, Deum maxima misericordia erga diuites uti in hoc, quod pauperes sint in mundo, erga quos ipsi etiam pietate utantur. Alterum uero est, ingen

D tia esse spiritualia bona, quæ Deus in anima tribulantis operatur, siquidem, cum tam misericors sit, corpora paupertate, fame, & ægritudine opprimit. Quid enim ex eo qu a misericors est, me punit, eo quod corporalibus proximi mei non subuenio laboribus, quorum ipsemet Deus est causa, sine dubio maxima futura sunt spiritualia bona, quæ per hoc medium ipse non solum patientibus necessitates, sed etiam in illis fauentibus facere uult. Hoc (fratres mei) ęquum est, ut quilibet uestrum, cum laboribus circundatus

datus fuerit, consideret, & intra se dicat. Siquidē Deus adeo misericors est, ut nō solum illum, qui meis necessitatib. minimè fauet, puniat: sed etiam mecum tā seuerè agat, magna absque dubio sunt bona, quæ ex his meis laboribus educere cō
Iere. 48. tendit. Vnde S. Ieremias explanans causam, quare Moab nunquam a peccatis suis exierit, inquit: Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requieuit in fecibus, nec transfusus est de uase in uas, & in trāsmigrationem non abiit: idcirco permansit gustus eius in eo, & odor eius non est immutatus. Idest, semper populus ille in prosperitate fuit, nunquam a patria sua exulauit, nec captiuus, ut alij populi, extitit, & ideo in suis peruersis moribus continuò permansit multis peccatis diffamatus. Et notandum est, quod cum eis Dominus minaretur, se ob scelera eorum Assyrios, qui eos euerterent, missurum esse, in Hebræo habetur, Mittā euacuatores, & euacuabunt eos, ubi nos legimus, Mittam ordinatores. In quo loco Spiritus Sāctus persecutores appellat euacuatores, & ordinatores, significans persecutiones, & labores quantum ex se est, efficere, ut homines ordinentur, & peccata relin-
Simile. quant. Sæpenumero euenire solet, ut cū piscator arundine piscetur, hamo piscem magnum apprehendat, & quoniam si magna uiolentia illum uellet ab aqua extrahere, ipsa linea piscatoria facilè frangeretur, & ita piscis liber euaderet, ideo piscator illum per uiolentiam non extrahit, quin potius lineam pertrahit, quo usque piscis defetiscatur, & sic lassatum ipsum ad ripam fluminis facilè apprehendit. O eximie piscator Iesu Christe fili Dei, quot artificiis, ut peccatores ad te attrahas, uteris Hamus, quo illos piscaris, est tuus diuinus amor, esca uero est præmium tuę gloriæ, quam illis polliceris. Quilibet Christianus hanc escam libenter deuorat, & deglutit, sed difficulter peccatum statim relinquit. Si repente dominus ipsum a suarum affectionum aqua in qua maximè immersus est, educere uellet, ita hinc inde uolutaretur, ut lineam facilè frangeret, & nullius esset utilitatis, hoc est nullum emolumentum a diuinis inspirationibus educeret. Quilibet concubinarius, usurarius, ambitiosus, uel alius id genus peccator, licet hamo diuini timoris capti

A sint, & glorię desiderio detenti, difficilè tamen subito sua scelera relinquūt. Quid igitur remedii? Defatigentur, & torqueātur prius multis laboribus & infortuniis, & hoc modo facile ad ripam trahentur, & ab aquis suorum peccatorum educentur, ac tandem in uiridi littore gratię collocabuntur. Quamuis autem uerum sit omnes labores uniuersaliter esse efficaces ad peccatores lassandos peculiariter tamen morbi corporales hunc effectū operantur. Nam aliis laboribus homo plerunque diuitias amittere solet, quæ quidem (ut ait D. Thom.) inter bona exteriora ultimum locum obtinent, at cum ęgritudi- D. Th. 2. 2. q 118 ar. 5.
B nibus homines uitam amittere, & seuerū Dei iudicium subire pertimescunt, & hic timor efficacior est ad peccatorum conuersionem omnibus aliis mundi infortuniis. Atque ita experientia uidemus, quod emergente in mari tempestate uix ex omnibus, qui in naui portantur, cognosci potest, qui boni aut mali sint. Tūc enim omnes Deum inuocant, omnes misericordiam postulant, omnes si confessor adest, crimina sua confitentur, & tunc difficulter deuoti, & honesti a dissolutis, & inhonestis dignoscuntur: omnes namq. timore perterriti, bona opera faciunt. Quod i-
C dem in magnis ægritudinibus contingere uidemus, probi enim atque improbi tunc boni uidentur, omnes Deum inuocant, omnes sanctissima Sacramenta accipiunt, & alia pietatis opera agunt, & utinam omnes in sanctis propositis, quæ cū aliquo graui morbo laborant, habent, postquam sanitatem consequuntur, perseuerarent. Sed proh dolor, & quam multi finita ægritudine, & salute obtenta retrocedunt ac peruertuntur. Rex Ezechias (ut refert S. Isaias) luctum & lachrymas, Isa. 38.
quas, cum ægrotabat, profudit, & quod tunc domino promisit, his uerbis enarrat.
D De mane usq; ad uesperam finies me. Sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut colūba, attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum. Et paulo inferius. Viuens uiuēs ipse confitebitur tibi, sicut, & ego hodie, pater filiis notā faciet ueritatem tuam. Domine saluum me fac, & psalmos nostros cantabimus cunctis dieb. uitæ nſæ in domo domini. Aīaduertite obsecro ad quid ęgrotus uitā desiderabat, uidelicet, ut cum cūctis dieb. ui-

tę

tæ suæ laudaret, & glorificaret, & ut suos diuinam legem ac uoluntatem doceret. At posteaquam sanitatem est consequutus, & ab illa ægritudine liber, quando nūtii Regis Babylonis ad eum uenerunt (ut

Isai 39. idem Sanctus Propheta refert) cum deberet de diuinis laudibus, sicut in ægritudine proposuerat coram ipsis agere, per uanitatem (quod peccatum plerunq; Reges & etiam non reges committunt) ostendit eis (inquit sacer textus) cellam aromatum, & argenti, & auri, & odoramentorum, & unguenti optimi, & omnes apothecas supellectilis suæ & uniuersa, quæ inuenta fuit in thesauris eius. Quæ omnia ideo eis ostendit, ut magnus ac potentissimus Rex ab ipsis reputaretur, quod quidem euersionis Ierusalem fuit causa. Ecce de quo huic regi recuperata salus profuit, attendite qualiter sanctas intentiones, quas in morbo habuit, conseruauit. Væ, væ, væ, & millies uæ, & quot Ezechiæ hodie in mundo sunt, qui eorum, quæ promiserunt, cū ægrotabant, facilè obliuiscuntur, & ex ipsa salute obtenta ensem efficiunt, quo dominum, qui eam donauit, offendunt.

Omnem hanc utilissimam doctrinam retulimus, occasione sumpta huius paralytici, cui infirmitas corporalis fuit medium quoddam, ut a peccatis, in quibus erat, exiret, & spiritualem salutem consequeretur, ueniens ad cœlestem medicum qui illam ipsi communicauit, ad quem forsan non ueniret, nisi ægrotus, & paralyticus esset.

Ait igitur sacer Euangelista, quod ubi dominus Gerasenorum terram reliquisset, conscensa nauicula, *Transfretauit & uenit in ciuitatem suam*, Scilicet, *Capharnaum*. *Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in*

Marci 2 *lecto*. Atque (ut ex Diuo Marco, & ex Di-

Lucæ. 5 uo Luca apparet) cum illi, qui eum portabant, propter confertissimam turbam, quę domum circumsidebat, sistere illum ante Dominum minime possent, tantus erat salutis amor, ut noua ratione excogitata scalis admotis supra tectum ascenderint, tegulisque, ac tabulis sublatis paralyticum in lecto iacentem magno labore ad supera loca sublatum, funibus dimissum, ante dominum Iesum posuerint, nihil morantes domini domus iniuriam, cuius tectum perfoderunt, nec coram periculum, qui subtus erant, animaduerterunt, nec (quod erat grauius) concionantis Domini sermonem intercidere, atque impedire ueriti sunt, hæc enim omnia impedimenta flagrans salutis amor superauit. O si tanto studio animę suæ homines, quanto corporis salutem quærerent. Quid enim non faciunt ut corporis saluti prospiciant? Quas opes non profundunt? Quibus se laboribus non addicunt? Et quid non tandem huius rei gratia patiuntur? Si ob hoc enim ad longinquas terras peregrinandum sit, peregrinantur. Si corpus diuturna inedia extenuandum, extenuant, si a solitis uoluptatibus atque delitiis abstinendum, abstinent, si ferro & igne atque incisionibus opus sit, ferrum patiuntur, & ignem, ut corporis dispendio maius redimant eiusdem corporis dispendium. Quæ igitur insania est, cum morituri corporis gratia tā multa facias, nihil propter immortalem animam pati? Cum tā multis partibus anima corpori præstet, quæ dementia est, omnem curam, & studium intuenda corporis salute ponere, nullamque omnino huius diuinæ partis rationem habere? Fateor nulla esse uerba, nullam dicendi uim, quæ huius tantę cęcitatis indignitatem, qua maxima generis humani pars laborat, pro meritis ualeat explicare.

Videns ergo dominus fidem illorum, ait paralytico. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Vbi S. Hieronymus bene merito exclamat, dicens: O mira humilitas, despectum & debilem ac totis membrorum cōpagibus dissolutum filium uocat. Mira bili lenitate peccatorem filium appellat, ut blandientis affectu, eum alloquens, cor eius emolliat, & in amorem Dei uiscera eius incalescant, & absque eo quod ueniam peccatorum postulet, ei dicit, *Remittuntur tibi peccata tua*. Hic manifeste ostenditur, quantum Dominus peccata detestetur, & quantum gaudeat ipsorum ueniam condonare, siquidem uenia illorum non petita, ipse ea condonat. O clementissime Domine, si hoc facis, quid obsecro facies, quando peccatores suorum scelerum ueniam a te postulauerint, ipsa humiliter deplorantes, siquidem huic minime lugenti nec ueniam postulanti, dicis. *Remittuntur tibi peccata tua*. Quapropter confidenter Regius Propheta dicebat. Miserere mei Deus secundum magnam miseric- Psal 50

B. Hier. sup. hūc locum.

sericor-

Simile. sericordiam tuam. Magna infirmitas, licet ipsi ægroto nociua sit, est tamen medico curanti magnum decus & gloria. Sic peccata grauia & horribilia, quamuis cõmittentibus ipsa noxia sint, Deo tamen, qui illa condonat, honorifica sunt, in illis enim bonitas ac misericordia eius ostenditur. Idcirco peccator Dauid ingentem diuinã misericordiam implorabat, ac si diceret; Domus tuę magnę misericordię Domine omnes capit, & si aliqui extra sunt, sine dubio sunt illi, qui in eam ingredi nolũt.

Ezec.18. Si ego ob magnitudinẽ peccati mei diffidere uolo, existimans, te mihi ueniam nõ esse daturum, iniuriam certe tuæ infinitæ ueritati facio, siquidem per Ezechielem prophetam inquis. Si impius egerit pænitentiam, ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, uita uiuet & non morietur, omnium iniquitatum eius, quas operatus est, (siue magnæ, siue paruæ sint) non recordabor. Si uero cogito, te ipsa condonare non posse, magnam tuę omnipotentiæ irrogo iniuriam. Si denique cogito, te illa parcere nolle, tuam infinitam bonitatem, grauiter offendo. Quare ergo in te Domine non confidã, siquidem adeo singularis tuus erga nos amor est, ut non solum peccatorum nostrorũ ueniam concedere, sed ẽt nobis gratificare uelis, eo ꝙ a te ueniã postulamus? O immensam Dei liberalitatẽ. Perpendite quæso qualiter Dñs se debitorem nostrũ ostendat, eo ꝙ ab eo petimus debiti solutionem, siquidem non tm̃ uult peccata condonare, sed peccatorib. ipsis iam conuersis, suam statim diuinam gratiã elargitur, & ex eo ꝙ eis gratiam impartitur, ipsis, si in ea perseuerant, debitor est suæ glorię. Prius Dñs huic ęgroto salutem animę, quam corporis tribuit. Hinc

B.Chry. Beatus Chrysostomus egregie asserit, nemini in corpore salutem Christum dedisse, quin simul eius animam sanaret, salutem uero spiritualem non dabat, nisi habenti

D.Tho. 1.2.q.2. articu.3 Theol. in 3.dis. 24. fidem atque dispositionẽ. Nam ut egregiẽ D. Thomas & theologi docent, ad iustificationem peccatoris requiritur propria fides & propria dispositio, & ob hanc causam Dominus huic paralytico dixit *Confide filij, remittuntur tibi peccata tua.* Quasi a-

Heb.10 ctum fidei illius postulans, quia, ut Apostolus ait, sine fide impossibile est placere Deo. ubi etiam notãdum est, Dñm potuisse dicere: Confide filii, ego remitto tibi

A peccata tua, sed maluit modestius loqui, dicens, Remittuntur tibi peccata tua, ne æmuli, qui circuncirca erant, magis ira succenderentur. De quibus statim sequitur. *Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se. Hic blasphemat.* Cũ peccatum iniuria quædam in Deũ sit, nemo pręter eum illud delere potest. Hinc S. Dauid inquit. Tibi soli peccaui & malũ coram te feci, i. Tu solus, Domine, potes delicta mea dimittere, cuius legem ipse transgressus sum. Cęterũ creaturam sibi arrogare, quod soli Dei peculiare est ad blasphemiam attinet. Consequenter ergo ait B. Hieronymus, quia scribę tantum hominem putabant, & uerba Dei non intelligebat, arguũnt eum uitio blasphemiæ, dicentes ipsum Dei potentiam usurpare. Psal.50 B.Hier.

B *Et cum uidisset Iesus cognitiones eorum dixit, Vt quid cogitatis mala in cordib. uestris,* Dum cogitationes eorum cognouit, se eis Deum uerum esse ostendit. De Deo namque Salomon inquit. Tu nosti solus cor omnium filiorum. Ex hoc apparet, quanto errore inducantur illi, qui uidentes, siue audiẽtes aliquid a proximis suis statim de ipsis præcipitãter male iudicant. Olim licet Dominus permiserit hominibus, ut animalium carnibus uescerentur, sub grauibus tamen pœnis uetuit, ne sanguinem mãducarent. Et rationem reddens, inquit ideo, iussisse, quoniam ipse sibi sanguinẽ eligeret, quem in sacrificio homines pro partis sceleribus offerrent, idcirco uoluit facinorosum esse eum, qui sanguine uesceretur. Ita cum Dominus sibi soli reseruauerit cognitionem cordium humanorum, munus Dei usurpat ille, qui cognitiones atque intentiones proximorum suorũ iudicat. De illis quatuor mysteriosis animalibus sic ait S. Ezechiel. Planta pedis eorũ, quasi planta pedis uituli. Vitulus animal est, quod grauiter figit pedem, & in hoc significatur, non debere seruos Dei sese in cogitationibus suis pręcipitare, sed omnia magna cum grauitate & consideratione facere debere. Non debet (inquam) male iudicare de proximis suis siquidem eorum cogitationes, & cordis interiora minime potest cognoscere. 3.Re.3. Ezech.1. C D

Vt quid cogitatis mala in cordib. uestris? Et dicit cordium scrutator. O quam multis hodie possumus hoc exprobare, qui nõ sine magno animarum suarum dispendio

nihil

nihil bonū in cordibus sui cogitare sciūt.
unde eis oritur, ut quāplurima scelera, &
atrocia fingi ia committant. Res quidem
certissima est, quod cogitatio dilatata, uolun
tatem inuitat, ut consentiat iis, quæ intel
lectus cogitat. Atque ita cogitatio in malo
extensa peccatum est, & tale qualis fuerit
materia, in qua quis cum aduertentia de
tentus est. Itaq. si materia est mortalis pec
catum erit mortale, & si uenialis, ueniale,
quōniam se periculo exponit, ut uolūtas tali ma
teriæ consentiat. Hanc dilationem, & mo
Hiero. 4 rā S. Hieremias reprehendit, dicens, usque
B. Gr. li quo morabūtur in te cogitationes noxiæ?
27. mor. Non increpat, (inquit B. Gregorius) eo quod
cap. 1. ueniant, sed quia morētur, quoniam primus mo
tus (idest *La primera assomada*) prauæ cogi
tationis nō est in manu nostra & si statim
illā expellimus, minime peccamus, quin
Mich. 2. potius meremur. Atque ita illa commina
tio prophetæ Michææ scilicet, Væ, qui co
gitatis inutile, & operamini malum in cu
bilibus uestris, de cogitationibus dilatatis
intelligenda est. Quod aperte constat ex
eo, quia Sanctus Propheta cum illis loqui
tur, qui cogitationes impias ita protraxe
runt, ut eas tandem opere compleuerint.
Et adiunxit statim, In luce matutina fa
ciunt illud. nam deprauatæ cogitationes
ita uoluntatem inflāmāt ut improbos ad
improbe operandum ante lucem surgere
faciant. O ingentem filiorum Adę confu
sionem, qui cum ad bonum exequendum
tam pigri, & ignaui sint, ad malum diligē
tissimi sunt. Fons, & origo tanti mali est
bonarum cogitationū defectus, & impro
barum abundantia. Sicuti egregiè testatur
Pro. 12 Sapiens, dicens: Qui confidit in cogitatio
nibus suis, (scilicet pessimis) impiè agit: &
in cōtextu Græco habetur impiè aget. Qui
in cogitationibus suis cōfidit, signum est,
quod in ipsis delectatur. Ex quo fit, ut non so
lum opera impie de præsenti operetur, sed
quod etiam perseueranter illa in futurum
Rom. 2 operabitur. Hoc etiam B. Apostolus erudit
ad Romanos, scribens. Vbi cum naturali-
bus philosophis loquens, inquit: Qui cum
Deum cognouissent, non sicut Deum glo
rificauerunt aut gratias egerunt, sed eua-
nuerunt in cogitationibus suis, & obscu-
ratum est insipiens cor eorum. Ecce qua-
liter S. Apostolus ostēdit, fontem, & origi-
nem malorum omnium illis hominibus
fuisse, seipsos uanis ac pessimis cogitatio-

A nibus tradidisse. Atque ita sicut cogitatio
impia in scelera prolongata uoluntati oc
casionem præbet, ut cōsentiat, ex quo alia
plurima mala oriūtur (nam ut ait B. Isido Isidor.
rus cogitatio parit delectationem, delecta
tio consensum, consensus opus, opus con
suetudinem, consuetudo legem) ita cogi-
tatio sancta dilatata occasionem præbet
uoluntati, ut illi se per affectionem adiun-
gat, & illam desideret, atque opere com-
pleat. Ideo ait Regius Propheta: Et medi- Ps. 118.
tabar in mādatis tuis, quæ dilexi, & exerce
bar in iustificationibus tuis. Idest, ex me-
ditatione diuinorum præceptorum meip-
B sum ad ipsorum obseruantiam incitaui.
Idcirco postquam dixit S. Moyses, Diliges Deut. 6.
Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,
subiecit protinus Eruntq. uerba hæc, quæ
ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, nar
rabis ea filiis tuis, & meditaberis sedens in
domo tua, ambulans in itinere dormiens
atque consurgens, & ligabis ea quasi signū
in manu tua, eruntque, & mouebuntur
ante oculos tuos. Hinc ortum est, ut Pha- B. Hier.
risæi (inquit B. Hieronymus super illa uer su. c. 23
ba Matthæi, dilatant philacteria sua) decē Matthę.
præcepta legis in membranulis scribentes
C ea è manibus suspensa portarent, & sicut
in aliis errabant, in hoc etiam errore du-
cebantur, Deus enim his uerbis significa
re uoluit, ut homines continuo in memo
ria, & cogitatione sua diuina præcepta por
tarent, ut ita ea opere adimplerent, nō au
tem uolebat, ut ea a manibus suspēderēt.
Quod si tantam cura, studiumque res ista
meretur, fratres, quid quęso de his dicen-
dum erit, qui uix unquam huius tantæ rei
meminerunt, qui Dei suiq. ipsorū prorsus
obliti, more pecudum uitam degunt? Qui
nec, quid Deus mereatur, quid ipsi debeāt,
quis eos manet exitus, quę spes, quæ pœ-
D na, unquam recordantur? Vt per hoc faci-
le appareat, quot aculeis a propheta ad
huius rei memoriam excitentur totidem
eos fraudibus a diabolo excæcari, & ad
obliuionem tantarum rerum induci. Vos
ergo obsecro, fratres, per uiscera miseri-
cordiæ Dei nostri, huic tantę miseriæ, &
calamitati remedium adhibeatis. Aufer
te (ut inquit Sanctus Isaias) malum co- Isaia. 1.
gitationum uestrarum de cordibus uestris
& resistite (ut ait Diuus Iacobus) diabolo, D. Iac. 4
& fugiet a uobis Et sicut Sāctus Abraham Gen. 15
tempore sacrificii uolatilia omni cura abi
gebat,

gebat, ne insiderent carnibus Deo iā dicatis, ita & uos cogitatus nociuos a cordib. uestris Deo iā dicatis, depellite. Et nō solū cogitationes impias a cordib. uestris abigere curetis, sed ēt ipsa sanctis considerationibus adimplere contendite: ut ita ex aīa cuiusque uestrum illud dici possit, ꝙ sponsus sponsæ in Canticis dixit: Comæ capitis tui sicut purpura regis iuncta carnalibus. Id est: cogitationes cordis tui sunt uelut purpura regia non trita, uel usu consumpta, sed recenter tincta. Iuncta carnalibus, hoc est, (*Quando luego sale deltinte*) Viuissimū colorē habens. Quod perinde est, ac si diceret cogitatus illius eē purissimos, illustrissimos, & amore, & charitate plenissimos. Vbi septuaginta interpretis transtulerunt; Comæ capitis tui sicut purpura regis ligati in carnalib. Eadem ferè utriusq. uersionis sentētia est, sed hęc modo magis amatorio & uerbis dulcioribus procedit, estque singularis exaggeratio pulchritudinis cogitationum, quæ sunt ueluti funiculi, quibus rex regum ligatur: In canalibus, id est, in capillis, quos per similitudinem canales nuncupat. Sicut. n. aqua in canalibus diuiditur, quæ per ipsos maximo cum splendore, crispa & retorta præterlabitur, sic pulchri capilli, diuisi, extensi, & separati per humeros sponsę uelut canales oblongi & effusi crispantur. O admirabilem amplificationis modū. Si uidisses pulcherrimam uirginem sparsis & effusis per humeros capillis, & Regem potentissimum illis ligatū, eo ꝙ ei magnopere placebant, profecto hoc maximum signum pulchritudinis illorum esset. Hoc igitur Spiritus sanctus animę iustæ hic ait. Cogitationes cordis tui adeo pulchræ sunt, ut rex æternus iuxta te illis ligatus sit, ipsi enim sunt uelut funiculi, quib. ipse amore captus est. Fœlices animæ, quæ sic Deum redamare sciunt, suis sanctis cogitationibus apprehendere. His certe non dicetur. *Vt quid cogitatis mala in cordibus uestris*? Peculiariter Dominus hoc Scribis dixit, qñ id quod paralytico dixerat, ipsi sceleri tribuerunt, atque in malam partem acceperūt. Super quod oportet uos considerare, quam impium erit, de proximis uestris detrahere, & ipsos aliqua ignominiæ nota inurere, siquidem de eis male cogitare non licet, qđ longe aliter multi ex uobis facere solent, qui ad refrænādum linguam, nullam ferè

Simile

A uirtutem habetis. Idcirco B. Iacobus rem stupendam super hoc negotium inquit, scilicet, omnis natura bestiarum & uolucrum & serpentium domatur, & domita sunt a natura humana, linguam aūt nullus hominum domare potest, inquietum malū, plena ueneno mortifero. O magnā hominum cōfusionem, siquidem propter malitiam nostram linguam domare non possumus, & illam uelut ferum animal proximis nostris mille dāna inferre ꝑmittimus. Quanuis sartor imperitus sit, & quāuis pannus, ex quo uestem conficere uult, sit uilis, priusquam ipsum forcipe scindat, semel & iterū eū metitur & sapone signat, ne aliquid illius deperdat uos autem cum fama proximi uestri sit uelut pannus preciosissimus, non perpendentes malū quod committitis, illam forcipe, hoc est, lingua uestra ita proscinditis, ut vix postea scissura, quā in illa fecistis, aliquo modo consului aut resarciri possit. Experientia uidemus, qđ ex duobus nodis, qui facilius efficitur difficilius postea soluitur. Hoc manifeste apparet in funibus sparteis, in quibus si nodum efficiamus difficillime illum facimus propter ipsarum funium asperitatē, postea uero ipsum facile dissoluimus, at è contra in filoserico facilè nodus efficitur, difficillimè uerò dissoluitur. Sic inter peccata peccatum linguę faciliter cōmittit, & difficilius soluitur, qa difficilis est famę restitutio. Nam quemadmodum si in albā papyrum atramentum siue litura incidit, licet postea diligenter radatur, semper tamen remanet signum seu macula, si enim papyrus ipsa multum radatur, facile rumpetur, sic infamia, quę est litura quædam inficiens proximi tui famam, maxima cum difficultate raditur, & postea semper remanet aliqua macula, quin imo sæpenumero ut ei remedium, adhibeatur papyrus rumpitur, hoc est, fama eius magis rupta, & infecta remanet.

D. Ia. 3.

B

Simile.

Simile.

C

Simile.

D

Denique quanuis Dominus cogitatus eorum pessimos arguens se Deum esse ostendit, tamen ut eos euidentius conuinceret, statim addidit. *Quid est facilius dicere, Dimittuntur tibi peccata tua, an dicere, Surge, & ambula*? Vt sciatis aūt quoniam filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralitico; *Surge, tolle lectum tuū, & uade in domū tuā, & surrexit, & abijt in domū suā*. Placuit altissimo

ſimo Domino per id, quod uiſibile erat, p A bare, quod erat inuiſibile: remiſſio namq. peccatorum ab hominibus uideri non poteſt, paralyticum autem ſanum à lecto ſurgere uideri potuit. Et in hoc egregio miraculo clariſſime ſe Deum omnipotentem indicauit eo, quod non orando, ut patres antiqui, & Apoſtoli miracula operabatur, ſed tanquam ex propria uirtute imperando paralyſi, ut recte docet B. Thomas. Annotatu etiam hic dignum eſt, quod Saluator quatenus Deus, propria poteſtate miracula faciebat, ut autem homo erat, poteſtate excellentiæ id faciebat, ut idem etiam S. Thomas docet. Atque ita quæſtioni in præſentiarum à cœleſti magiſtro B propoſitæ, ſcilicet: *Quid eſt facilius dicere, Remittuntur tibi peccata tua an dicere, Surge, & ambula*: Reſpondetur, quod ex parte Dei tam facile eſt unum ſicut, & alterum, ex parte uero ipſius rei inquit Beatus Auguſtinus, magis eſt impium pium facere, quam cœlum, & terram creare. Si autem quis obijciat dicens: Contrarium omnino uerius eſſe, nam iuſtificare impium, eſt gratiam in eius anima creare, at cœlum, & terram creare, eſt etiam aliquid ex nihilo facere: ergo non maius eſt unum, quam alterum, reſpondetur maius eſſe peccatorem iuſtificare, ſi ad ipſum opus, & ad modum, quo efficitur, attendamus. Quemadmodum, ſiquis in aliqua urbe terrenam domum nemine contradicente ædificaret, & exigeret, atque construeret arcem fortiſſimam, ipſa eadem urbe renuente: hoc ſecundum eſſet abſque dubio maius tum ex parte operis (plus enim arx inexpugnabilis, quam domus lutea ualet) tum etiam ex parte contradictionis: ſic dicimus, eſſe maius opus peccatorem iuſtificare, quam mundum creare primo quia gratia cœlos ac terram multis antecellit. De illa enim in Sapientia dicitur, Præpoſui illam regnis & ſedibus, & diuitias nihil eſſe dixi in comparatione illius, neque comparaui illi lapidem pretioſum, quoniam omne aurum in comparatione illius, arena eſt exigua. Deinde maius opus eſt, peccatorem iuſtificare propter modũ quo fit. nam in hac iuſtificatione obſtaculum eſt, & contradictio, quæ in celi creatione non fuit. Si autem quæritis, Quis huic operi obſtat, illudque impedit? fortaſſe peccatoris uoluntas? De hoc obſtaculo

B. Th. 3 p. q. 64. artic. 3.

B. Aug.

Simile.

Sap. 7.

A non loquor, quoniam ſi peccatoris uoluntas contradiceret, nunquam Deus ipſum iuſtificaret. Nam (ut inquit Beatus Auguſtinus) Qui creauit te ſine te, non iuſtificabit te ſine te. Obſtaculum autem, de quo hic agimus, eſt peccatum mortale, quod in anima reſidet, & hoc, licèt ipſe peccator ad Dominum ſe conuertere uelit, & ad iuſtificationem diſponatur, obſtaculum impedimentum eſt. Miſerabile profecto, quod cum peccatum nihil ſit, (ut idem Beatus Auguſtinus teſtatur ſuper illa uerba D. Ioannis Sine ipſo factum eſt nihil, id eſt peccatum) hoc nihil dicatur impedire, & obſtare peccatoris iuſtificationi. Ex quo apparet, quam pernitioſum ſit id nihil. Dicite mihi, obſecro, nox quid eſt? Eſt tenebræ Et tenebræ quid? Eſt priuatio lucis Non eſt quid poſitiuum nec habens eſſe, ſed eſt nihil. At uox eſt quoddam nihil, quod impedit artificem, & quemcunque alium laborantem ac cunctis terrorem incutit. Sic peccatum mortale, quod in anima ſiſtit, eſt quædam nox, quædam tenebræ, & quoddam nihil, quod Angelos terret, ſanctis timorem iniicit, & diuinam potentiam impedit ne iuſtificationẽ operetur, & propter hanc contradictionem eſt etiam maius iuſtificare peccatorem, C quam cœlum, & terram creare. Ex parte uero hominum quoniam ab ipſis iuſtificatio non conſpicitur magis in admirationẽ raperentur, cum uiderent aliquid corporale creari, & paralyticum repente ſanitatẽ conſequi, quam cum audirent Dominum dicẽtem: *Remittuntur tibi peccata*, Vt uere in huius paralytici miraculo contigit.

Ideo ſequitur, *Videntes autẽ turbæ timuerunt, & glorificauerunt Deum, qui dedit poteſtatem talem hominibus* Hic eſt unus ex præcipuis fructibus qui percipiendus eſt ex uiſione operum Dei admirabilium, uidelicet, propter illa ipſum glorificare, & col- D laudare: ita ſanctus Dauid faciebat, ſicut ipſe fatetur, dicens. Memor fui operum Domini, quia memor ero ab initio mirabilium tuorum, & meditabor in operibus tuis, & in adinuentionibus tuis exercebor. Deus in ſancto uia tua. Quis Deus magnus, ſicut Deus noſter? Tu es Deus, qui facis mirabilia. Notam feciſti in populis uirtutem tuam. O feruida uerba, & grati cordis atque in igne diuini amoris ſuccenſi ſignum indicantia. Omnia illa ma-

B. Aug.

D. Aug. ſup Ioã. cap. 1.

Simile.

Pſal. 76

xima ponderatione digna sunt, sed præcipue hęc Deus in sancto uia tua, idest, uia quæ nos ad te, o Deus perducit, est in sancto tuo, idest Christo, qui suis admirabilibus operibus nos illuminauit, mouit, & in amorem suum attraxit. Atque ita inquit B. Augustinus. Multitudo credentiũ miraculis Saluatoris cõgregata est Admirabilis certe fuit Dei prouidentia, & singulare beneficium in nos contulit, cum in diuinis literis prodigia, quæ a principio mundi operatus est nobis reuelauit, hæc enim reuelatio magna diuinarum laudum materia est Nimis durus ac lapideus homo est, qui admiranda creationis mundi, & ineffabilia redẽptionis nostræ misteria, atque miracula, quæ tunc Dominus edidit, contemplans, cœlesti quodam amore non inflammatur cum Sancto Propheta dicens, Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam, tota die magnitudinẽ tuam. Nec cogitare debetis hæc admirabilia opera usque ad finẽ sęculi defutura, nam quotiescunque necessitas postulauerit, Dominus suę sanctæ Ecclesiæ cum illis fauebit. Ait enim D. Paulus. Diuisiones gratiarum sunt, alii gratia sanitatum, alii operatio uirtutũ, idest miraculorum. Vbi illud uerbum, sunt, quod pręsens tempus significat, maxime perpendendum est quoniam in sancta Ecclesia semper sunt gratiarum diuisiones & Christus Redemptor noster dixit Qui credit in me, opera, quę ego facio (idest miraculosa) faciet, & maiora horum faciet, quia ego ad Patrem uado, idest propter meam absentiam corporalem nomine meo ministros meos operatores miraculorum in Ecclesia relinquo. Vel aliter. quia ad patrem uado, ubi mea pręsentia fidelibus meis, ut miracula possint facere usque ad sęculi consummationem impetrabo, atque ita noui credentes semper ad Dominum glorificandum, & collaudandum incitabuntur. Oportet autem (fratres meis) ut hæ laudes coram diuina maiestate sint acceptæ, a pura conscientia procedant. Glossa ordinaria perpendit, quod primus, qui nomen Dei nominauit, fuit diabolus, qui (ut patet ex diuinis literis) mulieri dixit. Cur præcepit uobis Deus &c. Et primus, qui Christum Redemptorem nostrum Iesum Nazarenum nuncupauit, fuit etiam diabolus, (ut patet apud D. Lucam) ubi dicitur. Erat

B. Aug. li. de ul. li. cred. cap. 17.

Co. 12

Ioa. 14.

Gen. 3.

Lucæ 4

A homo habens dæmonium immundum & exclamauit uoce magna, dicens, Quid nobis, & tibi Iesu Nazarene? Venisti perdere nos Sed Domino non placuit, ut res tam improba, immunda, atque execranda, qualis est diabolus, ipsum nominaret, Quapropter Sanctissimum nomen Dei, atque eius diuinas laudes, non sicut diabolus corde immundo pronunciare studeamus, sed illud corde mundo, & amoris pleno nominemus, hæc enim est laus, quæ illi placet, & quæ animam laudatoris lætificat. Atque ita ubi nos legimus, Lauda sterilis, & quæ non paris, alia translatio habet, lętare sterilis, & quæ non paris, & sic est etiam in contextu Gręco. Vbi significatur, quod laus animam lætificat, sed hoc intelligitur, dummodo anima ipsa munda sit, & amoris plena. Ex iis autem, ob quę maximo cum gaudio Deum glorificare debemus, unum est, quia talẽ potestatem, scilicet, dimittendi peccata dedit hominibus. Magnas Deus amicis suis olim communicauit potestates. Prophetis misteriosas reuelationes futurorum dedit, & aliquibus hominibus potestatem suscitandi mortuos, & alia miracula faciendi tribuit, sed nemini ante legem gratię dimittendi peccata, quousque ipse uenit in mundum, concessit potestatem quam sacerdotibus tribuere dignatus est, dicens. Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseretis peccata, remittuntur eis Quæ quidem potestas (ut docet B Thomas) ministerialiter eis data est a Christo Iesu, & nusquam Angelis collata. Sed obserua, quod licet bona sit definitio peccati, quam tradit D. Augustin. dicens. Peccatũ est dictum, uel factum, uel concupitum contra legem Dei, quæ definitio confirmatur ex illis uerbis Ecclesiastici. Vę duplici corde, & labiis scelestis, & manibus mala facientibus, ubi aperte Spiritus sanctus docet esse peccatum cordis, & linguę, & prauorum operum, sed tamen non omne dictum, uel factum, uel concupitum contra legem Dei est peccatum mortale, quoniam sæpenumero propter materiæ paruitatem multa dicta, uel facta, uel concupita contra legem Dei sunt peccata uenialia, ad quæ in sacrosancta Ecclesia præter confessionem alia multa remedia collocata sunt. Et D. Thomas ad idem tria adhibet. Primum est, quacunque gratia, quam

Isa. 54.

B

C

Ioa. 20.

B. Th. 3. p. q. 64.

D. Aug. li. cõtra Faustũ.

D

Eccl. 2.

quam Dominus animæ tribuit, peccatum ueniale dimittitur, uerbi gratia cum quis mortalia confitetur, ei gratia tribuitur, & ibi eius uenialia condonantur. Secundum remedium est, interior cordis dolor. Exempli gratia, audis rem sacram, & cum recordaris tuorum peccatorum, ex intimo corde suspiria trahis, eo quod Deum offendisti, ob hoc uenialia tibi dimittuntur. Tertium denique remedium est propter quãcunque reuerentiam Deo & sacris Ecclesię reb. adhibitam, aut propter aquam benedictam, aut propter cinerem prima feria quarta Quadragesimæ Christianis impositum, aut propter benedictionem episcopalem, & his exceptis propter quemcunq; laborem aut afflictionem, quã quis pro Dei amore patitur. Hoc aperte constat in iis, qui in purgatorio sunt, ubi peccata uenialia purgantur, & pœna, quæ in hoc mũdo pro mortalibus non est purgata, licet isti contra uoluntatem suam patiantur, mallent enim in gloria, quam ibi esse. Igitur fratres mei omni puritate, affectione, & amore altissimum misericordiarum patrẽ glorificemus, qui tot remedia ad peccata nostra nobis contulit, & his laudibus merebimur abundantiam gratiæ, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Marię filius. Amen.

DOMINICA XIX. post Pentecosten.

Concio prima.

Loquebatur Iesus principibus Sacerdotum & Pharisæis in parabolis dicens, &c. Matth. 22.

Dicatur tota parabola usque, Multi enim sunt uocati, pauci uerò electi.

Occasione Vltimorum horũ uerborum uobis rem quandam maximę cõsolationis dicere uolo, scilicet, ꝙ licet D. Paulus ad Ephesios scribens de diuina electione & prædestinatione loquens, agat de illa per uerbum de pterito, dicens: Benedictus Deus pater Domini nostri Iesu Christi, q benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus (id est, ut bona cælestia suauissimę gloriæ consequeremur) in Christo (id est, per merita Christi) sicut elegit nos in ipso, ante mundi constitutionẽ, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, qui prædestinauit nos in adoptionẽ filiorum per Iesum Christum, Vbi uerbum illud, Elegit, & prędestinauit, non ad præteritum tempus, sed ad æternitatem referendum est, ut sit sensus, Elegit nos & prædestinauit nos in æternitate sua, ĩ qua omnia sunt præsentia, & in ea nihil præteritum aut futurum est. Ideo plurimi (ut inquit Scotus) decipiuntur, quoniam de diuina prædestinatione tanquam de re præterita loquuntur, existimantes ipsam iam præteritam esse, & tanquam rem præteritam non posse non esse. Idcirco dicunt isti, Si Deus nos prædestinauit, securus est campus, dormire possumus tranquillè & quiete, si autẽ nos reprobauit, quid nobis prodest laborare, siquidẽ infallibiliter in æternas gehennæ flammas ituri sumus? Si Deus ita constitutum habet non mutabit, quia inuariabilis est, apud quem (ut ait D. Iacobus) non est transmutatio, nec uicissitudinis obũbratio Falsa opinione ducimini, fratres, & nimis decepti uiuitis, metientes Deũ ad modum creaturarũ. Cogitatisne, quod sicut ea, quæ fecistis, iam transierunt, & id quod præteritum est de necessitate præteritum est, sic etiam diuina electio, uel probatio est iã præterita, & siquidem pręterita est, quod necessitate uos saluabimini, aut condemnabimini? Non ita est, ut existimatis, hoc enim opus Dei tempore non metitur, sed æternitate, & ideo non habet futurum aut præteritum. Atque ita inquit ibi Scotus, Deum tam libere modo nos eligere, ac si nunquam uoluntatem suam ad aliquam partium determinatam haberet. Quocirca (fratres mei) sancti & immaculati esse contendite, in charitate & in omni uirtute perseuerantes, & eritis electi ac prędestinati, & post hanc uitam, illis cœlestibus perennis gloriæ nuptiis fruemini. Qui enim in illa triumphãte Ecclesia habitaturi sũt, oportet ut prius se disponant, & in hoc mundo illa addiscant, in quibus postea coram diuino conspectu se exercere debent, uidelicet, in cogni-

Ephe. 1.

Scot. in 1. di. 40. ad 1.

D. Iac. 1

cognitione & dilectione altissimæ maie- A statis eius & proximorum sicut seipsos p. ipsius Dei amorem Narrant diuinę li-
Dan 1. teræ Nabuchodonosor præposito domus suę iussisse, ut inter filios Israel eligeret pueros, in quib. nulla esset macula, decoros forma, & eruditos omni sapientia, qui per trium annorum spatium in regis palatio essent, & ibi litera & sapiētiā Chaldęorum docerentur. Et interea dum hæc addiscebant, constituit eis. Rex annonam per singulos dies de cibis suis & de uino unde bibeb. ipse, ut enutriti trib. annis postea starent in conspectu eius. Itaque non licebat eis coram Rege apparere, quousq. linguam & scientiam Chaldęorum perdiscerent. Ita decretum & cōstitutū est a Deo, ut nullus in regium gloriæ palatiū ingrediatur, quin prius in legibus & lingua cœlesti doctus & exercitatus sit. Et dum hæc addidiscimus, ipse nobis cibum de mensa sua, uidelicet, diuinam essentiam præbet, quam in ineffabili Eucharistiæ sacramento sumimus, ĩ quo Christus uerus Deus & uerus homo continetur. Quod si hic hanc cœlestem scientiam non addiscimus, nunquam coram superno Rege apparere posse, aut in domo eius ingressuros nos esse
Apo. 21. expectemus. De illa nam q. in Apocalypsi dicitur: Non intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens & mendacium. Si uerò fratres mei in illis fælicissimis nuptiis uos ipsos uidere cupitis, hæc omnia deponite, q̃ uos à spiritualibus studiis in quib. Deus uult, ut uos hic exerceatis auertere & semouere pos-
B Aug. in cōfes. sunt. Nam (ut ait B. August.) ille cœlestem hæreditatem uerè & ex animo desiderat, qui eā iis, qui in terra præstantissima habentur, facile anteponit, & potius uult oīa huius mundi quam illam amittere. Sed q̃ parum huius desiderii hominib. sit, ex eo apparet, quod ipsi miseri homines quæcunq. caduca huius seculi ei præferūt, & ut ipsa non amittant, uolunt potius cœlū amittere. Quoties. n. o frater, lethaliter peccas, eam amittis. Attende ergo ob quę delinquere non metuis, & apertè uidebis ob quę ipsam amittant. Quocirca primu passus ad illam est quædam terrenarum rerum abnegatio. Atq. ita Origenes defi-
Orig. super Leu niens hoc nomen, Sanctitas, qđ in sacra scriptura toties reperitur, recurrit ad nōis Gręci etymologiā, quod significat, rem absq terra. Et ita id quod B. Paul. dixit, Elegit nos, ut essemus sancti, uult secundum Origenem significare, ut essemus sine affectione rerum terrenarum. Et ex hoc sequitur, quod statim dicit s. Et immaculati in charitate, ex eo. n. quod homo desideria sua a terrenis reb. auertit oritur, ut immaculatus & cum charitate uiuat. Notanter dixit D. Aug. Ille cœlestem hæreditatem uerè & ex animo desiderat. Nā multi aut ferè omnes eā desiderat, sed perpauci uerè & ex animo, pauci enim uolunt suscipere onus, quod ipsa secum affert.

In Deuteronomio iussit Deus hoc scili- Deu. 25
B cet. Quando habitauerint fratres simul, & unus ex eis absque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alteri, sed accipiet eā frater eius, & suscitabit semen fratris sui, & iuxta hanc legē dixit Booz propinquiori consanguineo uiri Ruth iā de- Ruth 4.
functi. Partem agri uendidit Noemi, quæ reuersa est de regione Moabitide, si uis possidere iure propinquitatis, eme & possi de, si aūt displicet tibi, hoc ipsum indica mihi, ut sciam quid facere debeā, nullus. n. est propinquus excepto te qui prior es & me qui secundus sum. At ille respōdit,
C Ego agrum emam, cui dixit Booz, quādo emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoq; Moabitidē, quæ uxor defūcti fuit, debes accipere, ut suscites nomen propinqui tui in hæreditate sua. Qui respondit. Cedo iuri propinquitatis. Volebat ille hęreditatem, sed non cum onere, quod secū importabat, rem. n. grauem existimabat, Ruth uxorem ducere. In hunc modū si a plurimis quæras, an gloriam uelint. dicēt, Maximè profecto, imo nihil aliud se desiderare asserent. Sic inquit B. Aug. omnes B. Aug.
naturaliter uolumus esse beati. Deus est obiectum, scopus, meta, & trāquillitas no
D stræ uoluntatis, sicut color & lux sūt obiectum uisus, unde oculi delectantur, cū lapides pretiosos uident, quoniā in illis est uiuacitas coloris, & splēdor, atq. claritas. Sed quamuis uisus ipsis delectetur, nullus tamē ei per se solū satisfacit, quia nullus solus omnium lapidum perfectiones habet. At si esset aliquis lapillus, qui oēs colores, splendores atque perfectiones omniū gemmarum haberet, ille profecto integrum oculis tribueret delectamentum. Cū Deus sit infinita bonitas, qui in se omnes perfectiones continet, ipso solummo

do

:do humana corda satisfiunt, idcirco. Inquietum (ait B. August.) est cor nostrum, donec ueniamus ad te. Si igitur illam supernam hæreditatem optatis, & illam cõsequi cupitis, uos ipsos diuina lege uelut per matrimonium coniungere debetis. Quid autem est cum illa uos coniungere, nisi in obseruatione eius uiuere, & onera ipsius humeris uestris imponere, ac tandẽ ab illa gubernari? Propter hanc relinquet homo patrem, & matrem, sicut illi faciũt, qui habitum alicuius sanctæ religionis suscipiunt. Hinc intelligetis mysterium, ob quod cum Christus Redemptor noster in cruce penderet, suam sacratissimam matrẽ dulcissimo matris nomine non appellauit, sed eam mulierem uocauit. O Christe humanæ uitę reparator, superne nostrarũ animarum magister, quare loquẽs in cruce cum ęterno patre, ei dixisti, Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. Et postea dixisti etiam, Pater in manus tuas cõmendo spiritum meum, at uero loquens cum sanctissima matre tua inquis Mulier ecce filius tuus? Quare illam matrem non uocas, sicut, & patrem tuum uocasti? Hoc fecit, ut nos doceret, quod postquam in cruce religionis positi fuerimus, nec patrẽ, nec matrem si fieri posset, nominare deberemus, & quod nec pater, nec mater, nec affines nos a quiete, & tranquillitate ipsius religionis remouere debent, quin potius Deum instanter obsecrare debemus, ut a nobis amorem ipsorum auferat, quo eos non plus quam alios proximos diligamus, atque ita maiori cum libertate spiritus dicere possimus, Pater noster qui es in cœlis. Qui autem religiosi non estis, etiam propter amorem diuinę legis, quæ est propria mulier, cum qua usque ad mortem uobis est uiuendũ debetis in eo, quod uobis fuerit impedimento ad eius obseruantiam, patrem, & matrem libentissimè relinquere. Hęc est mulier illa, de qua in Prouerbiis dicitur, scilicet. Lętare cũ muliere adolescentiæ tuæ, ubera eius inebrient te omni tempore, & in amore eius delectare iugiter. Quare seduceris, fili mi, ab aliena & foueris in sinu alterius? Respicit Dñs uiam hominis, & omnes gressus eius cõsiderat. O uerba perenni memoria digna, quæ si attento animo euoluantur, nimis efficacia sunt, ut quodcunque cor, licet durum, & lapideum sit, emolliant, & effringant: fœlix ille, qui mundanas, & caducas uoluptates fugit, & se a terrenis, & impertinentibus expediens, a prima sua ætate diuinam legem maximo cum delectamento, & amore amplectitur, & dulcia eius pectora sugit, hoc est, altissima ipsius mysteria intelligere conatur, ut sic in diuino amore absorptus, & inebriatus remaneat. Et hoc est, nõ seduci ab aliena permittere, & non foueri in sinu alterius. Ad hæc autẽ omnia ei magnopere fauet, perpendere, quod respicit Dominus uiam hominis, & omnes gressus eius considerat.

B.Aug.

Luc.23

A

Vultis ergo fratres mei siquidem glorię hereditatem cupitis, hanc mulierem ducere? Quid respondetis? Sed quid mea uerborum uestrorum? Parum refert uos dicere, sic; si opera uestra, negocia, ac mores uestri respondent, uos sicut Hebræum illum Domini hęredita em uelle, sed diuinæ legi coniungi nolle. Vult, & non uult piger, ait Salomon. Vult hæreditatem, & non uult onus hæreditatis. Vnusquisque in se oculos figat, & hoc uerissimum esse inueniet. O quam pauci sunt sicut Booz, qui hęreditatem, & mulierem uoluit, existimantes, & reputantes rem grauem esse diuinæ legis obseruantiam, seque uires nõ habere ad tantũ onus subeundũ, & ad uoluptates deponẽdas Hanc ignauiã, & timorẽ. B. Augustinus ante conuersionẽ suam habebat, cui impossibile uidebatur cõcubinã, cum qua diu uixerat, posse relinquere, sicut ipse in suis confessionibus humiliter fatetur. O quã mult adolescentes dicunt, Ego castitatẽ seruare uolebam, sed me cõtinere nõ potero, & hac diffidentia in continuo peccato sũt miseri cogitãtes, se hoc opus per se solos facturos esse, ac si non esset De⁹, q peculiari suo auxilio eis fauere.

B

Pro.13.

C

B Aug. in cõfes.

Inter ea ob quę Dominus de Hebræis maximè conquestus est, unum fuit, quoniam fortissimos terræ promissionis Gigãtes se superare non posse diffidebant, ac si ipsum Deum adiutorem non haberent. Et ita Diuus Paulus inquit Propter quod uenit ira Dei in filios diffidentię Ne cogites homo, te solum difficultates, quę in obseruatione legis diuinæ sunt, posse superare, confide te diuino fauore ipsas, licet magni Gigantes sint uicturum esse. Caleb qui (ut in Numerorum uolumine dicitur) fidelis terræ promissionis explorator, & etiam fidelis contemplator mysterii, quod

D

Ephes.5

Num.13

significabat, uidelicet, gloriæ extitit, uoce A sonora cunctis audientibus clamare cœpit, dicens. Ascendamus, & possideamus terram, quoniā poterimus obtinere eam. Ita oportet nos ad inuicem animari, dicentes. Ascendamus per diuinæ legis obseruantiam, bonum enim Deum habemus, qui nobis fauebit, in spem mutuò prouocemur, & fortes reddamur, nos aliquando hæreditatem illam fore possessuros, Quantò enim plures sunt causæ ad aliquem effectum consequendum, quam ad illum amittendum, tanto maior debet esse spes ad ipsum obtinendum. Vna duntaxat causa est, quæ timorem damnationis B inferni generat, & hæc est peccatum commissum, aut quod cōmitti potest: Christianus autem prudens magis pertimescit damnationem propter peccata futura, quam propter peccata præterita. Nam pro præteritis medicinam diuinorum sacramentorum cum rationabili præparatione accepit, sed pro peccatis futuris, in quæ ob fragilitatem suā incidere metuit, (licèt de præsenti firmissimū propositū habeat non peccandi) pertimescit etiā ne in pœnā suæ ingratitudinis Deus ipsum in illis ui-

Ps. 118. tā finire permittat. Hoc uerebatur S. Dauid, C cum dicebat, Iustificationes tuas custodiā nō me derelinquas usquequaq;. Hoc est, licet modo firmissimū propositū habeam, continuo tua diuina præcepta obseruandi, si tamen propter fragilitatem, & miseriam ego cecidero, si à potenti manu tua dimissus fuero, non me propter infinitam clementiam tuam domine in æternum sic permanere sinas, statim ad te fac, ut reuertar, & non me derelinquas usquequaque. O singularem humilis cordis orationē, quod firmitati, & stabilitati suæ nō confidebat. Si ergo rex Dauid tam sanctis ꝓpositis, & intentionibus diues timebat, D quis non timebit? & dicet, Non me derelinquas usquequaq;? Habemus ergo (fratres charissimi) quod timore ex una duntaxat causa oritur, spes uerò consequendi gloriam ex multis nascitur, in primis ex in-

Hebr. 9. finitis meritis Christi Redemptoris nostri & ex eius sacratissima morte atque efficacissima oratione, quia (ut ait Apostolus) Introiuit in ipsum cœlum, ut appareat vultui Dei pro nobis, & ex medicina sanctorum Sacramentorum, & ex pœnitentia atque orationib. iustorum, & ex bonis operibus, & ex tota sacrosancta Ecclesia, ac denique (quod omnium fundamētum est) ex infinita Dei mīa. Tot igitur sunt causæ, quæ nos ad expectandum mouent, ut confidenter, & animose dicere possimus. Ascendamus ad terram illam, quia poterimus illam obtinere. Hoc nos D. Paul. eru- Heb. 10 dit dicens: Habentes itaque, fratres, fiduciam in sanguine Christi, quā initiauit nobis uiā nouam, & uiuentem, accedamus cū uero corde in plenitudine fidei aspersi corda (.i. habentes corda aspersa) a conscientia mala, teneamus spei nostræ confessionē indeclinabilem, fidelis .n. est, qui repromisit, & consideremus inuicem in prouocationem charitatis, & bonorum operum. Quodlibet horum uerborum maxima ponderatione dignum est. Illis omnib. S. Apost. nos docet, ut pleni fiducia ad inuicem nos ipsos excitemus, & mutuo prouocemus in charitate fundati, cū puritate conscientiæ in meritis Iesu Christi, & eius æterni patris promissionib. firmissime expectantes, fidelis est .n. qui repromisit. Magnopere ēt nos ad hāc spem & fiduciam confirmat id, quod S. Dauid inquit: dominus custodiat te, pro quo in contextu Græco habetur, dominus custodit te, & sic est ēt in paraphrasi Chaldaica. Et ubi in eodem psalmo nos legimus, Dñs custodit te ab omni malo, alia trans- Ps. 120. latio habet, dominus custodiet te ab omni malo, & sic est ēt in contextu Græco, & in paraphrasi Chaldaica. Et rursus ubi inferius nos legimus dominus custodiat introitū tuū, & exitum tuū, ēt in contextu Græco, & in paraphrasi Chaldaica hētur, dominus custodiet introitum, & exitum tuum ex hoc, nunc, & usq; in sæculum. In quo ostenditur singularis Dei cōstantia, qui nos seruat, & usq in æternum absq; eo qđ aliquādo defetiscatur, obseruabit.

Est ergo S. Euangelium. *Simile factum est regnum cœlorum homini Regi, &c.* Regni cœlorum noīe quo frequentissime Saluator in Euangelica doctrina utitur, non mō ipsum regnum, quo omnium fideliū uota aspirant, sed omnia ēt, quæ ad hoc regnum cōsequendum pertinēt, intelligimus Regnum aūt cœlorū, de quo in præsenti Euāgelio agitur Ecclesia est, Rex uero Deus pater. Sed quæro, nō sufficeret diceret. Regi q fecit nuptias? Quorsū Saluator addidit. Homini Regi, sig dē pater non

non factus est homo, quia solum uerbum
Ioan. 1. caro factum est, & habitauit in nobis. Fuit enim conueniens, ut filius tantum homo fieret, quia sapientia patris est, in quo omnia pater condidit. Et artifex per formam artis conceptus, qua artificiarum condidit, ipsum si collapsum fuerit restaurat, vt egregie Diuus Thomas docet. Si de regib.
D. Tho. 3 p. q. 3. art. 8. terræ loqueretur, necessarium esset, expresse nomini Regis hominem addere. Nam cum Rex terræ magnitudinem status sui cõsiderat, uidetur quodammodum obliuisci te esse hominem, & ideo oportet, ut in memoriam eius reuocetur ipsum esse hominem.
B. Hier. Atque ita Beatus Hieronymus in quadam epistola refert, quod cũ olim Romæ propter uictoriam partam alicui Imperatori dabatur triumphus, tempore maioris gloriæ, & laudum ipsius populi, quidam uoce magna clamabat ad eum, dicens. Recordare te esse hominem, recordare te esse hominem, quando populus eum honore afficiebat, tunc homo ille ei in memoriam reuocabat, ipsum esse mortalem, ne uidelicet, honores ac laudes iudicium eius peruerterent. Et siquidem modo cum per Dei infinitam misericordiam Christiani simus, nullus est, qui hoc regibus, & principibus mundi dicere audeat, ipsi utpote Deum timentes, & suæ saluationis cupidi, illud sæpenumero deberent memoria euoluere. At siquidem Christus summa sapientia loquitur de Patre omnipotenti Rege, qui non est homo, quorsum illum hominem appellat? Ad hoc respondeo, non ab re hoc dictum esse. Primo, quia pater amantissimus hominis est, ideo nomine amici sui gaudet nũcupari. O quam nos unice amat, qui instar hominis dolore intrinsecus tactus quondam dixit. Delebo hominem, quem creaui a facie terræ. Quem amorem etiã summa. Ve-
Gene. 6 ritas explicuit, dicens. Sic Deus dilexit
Ioan. 3. mundum, ut filium suum unigenitum daret. O nos miseros, si tantam tamque preciosam gratiam neglexerimus, creaturas magis quam creatorem tam benemeritum amantes. Qui ergo tantopere homines adamauit, iure optimo homo uocatur. Secundo dicitur homo ab officio, quod quotidie exercet, quãdoquidẽ solo uerbo cælos omnes, & elementa cuncta effecit Deus, nec non mirabili uirtute sua omnes spiritus in cœlo empyreo creauit, ita ut

A nullum posthac creabit unquam. At ipsemet Deus sic amator hominũ est, ut quotidie imò quauis hora animus hominum creet, easque corporibus puerorũ in utero matrum suarũ existentiũ, infundat. Ideo ait S. Dauid: Secundum altitudinem tuã
multiplicasti filios hominũ. Quid est, se- Psal. 59
cundum altitudinem tuam, nisi secũdum eximiam charitatem, & potentiam tuam, sic decreuisti homines, non ut Angelos uerbo uno creare, sed quasi in manib. tuis eos tenẽs semper alias, & alias denuo animas hominum creas, creando que singulis
corporib. singulas infundis? Verum si pi- Simile.
B ctorem eum iure appellamus, qui imagines depingit, cur non Deum patrem hominem dicemus, quia semper est hominum creator? Ad hæc homo, Rex pater dicitur, quia pius, & benignus suapte natura extat. In sacris enim literis humanum
dicitur, quod lene, & blandum est. Vnde Rom. 6.
B. Paulus, ait. Humanum dico propter infirmitatem carnis uestræ. Quod perinde est ac si dicat. Rem satis suauem, & facilẽ uobis persuadeo. Sicut exhibuistis mẽbra uestra seruire immunditię, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibere membra uestra seruire iustitiæ in sanctificationem.
C Equidem cũ hominem dicimus, pium, misericordem, & clementia prędítum significamus. En igitur quid causę est quod Pater, homo & rex uocatur. Hic fecit nuptias filio suo, quando uerbum inexplicabili ratione humanam naturam in unitate personæ ita sibi coniunxit, ut in duplici natura una tantum persona consisteret.

Et misit seruos suos uocare inuitatos ad nuptias. Vocari ad has nuptias, nihil aliud est, quam ad bonorum omnium communionem, quę filii Dei incarnatio in mundum attulit, inuitari. Quidquid enim gra-
D tiarum. Sacra illa humanitas recepit in salutem hominum redundauit. Christo nãque seruatori uox illa Sancti Iob maximè
conuenit. Si comedi buccellam meam Iob 31.
solus, & alius non comedit ex ea. Quid hoc est? Nimirum quod Apostolus breui oratione explicauit, cum nos, Christi participes effectos, & Christum induisse ait: Hic igitur fratres (ut uno uerbo dicam) harum cœlestium nuptiarum, & apparatus, & fructus est. Itaque in hac sancta Ecclesia sub Dei obedientia, & obseruatione eius diuinæ legis cum usu diuino

rum Sacramentorum uiuere, est adesse regiis nuptiis, ubi maxima satietas, gaudiũ & uoluptas reperitur. Nam si de iusto, qui legem illam grauem & difficilem obserua Pro. 15 bat, in Prouerbiis dicitur, Secura mens quasi iuge conuiuium, quanto maiori cũ ratione hoc de iusto dici potest, qui legẽ gratię suauem & non difficilem obseruat? O nos fælices qui si tales, quales esse debemus, sumus, per unam Paradysum ad fruendum multo maioribus uoluptatibus in aliam ibimus. Hæ nuptiæ per totum mundum prædicatæ & annuntiatę fuerũt. Apo. 15 Atque ita in Apocaly. dicitur: Et audiui uocem quasi uocem tubæ magnæ, & sicut uocem aquarum multarum, & sicut uocẽ tonitruorum magnorum, dicentium, Gaudeamus & exultemus & demus gloriam Deo, quia uenerunt nuptiæ agni & uxor eius scilicet, sancta Ecclesia, pręparauit se, & datum est illi, ut cooperiat se byssino splendenti & candido, byssinum enim iustificationes sunt sanctorum. His uerbis aperte conspicitur, quod per mulierem in pręsentiarum Spiritus Sanctus Ecclesiam intelligit. Prima uox tanquam uox tubæ Mat. 13 (prima inquam in dignitate) fuit uox æterni patris, cum dixit. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Alia uox tanquam aquarum multarum fuit uox omnium prophetarum, de qua in actibus Apostolorum dicitur. Huic omnis prophetę testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes, qui credũt in eum. Ex alia uox sicut tonitruorum Act. 10. magnorum fuit uox sacrorum Apostolorum, de qua alibi dicitur. Virtute magna reddebant Apostoli testimonium Iesu Christi Domini nostri, & apud B. Mar-Actuũ 4 cum: Illi autem prædicauerunt ubique. Mar. ul. Quod autem hic dicitur, *Misit seruos suos uocare inuitatos ad nuptias*, de sanctis prophetis intelligendum est, qui suis sanctis uaticiniis Hebræos ad sanctam Iesu Christi Saluatoris mundi obedientiam uocarunt.

Et nolebant uenire. Iterum misit alios seruos, dicens. Dicite inuitatis, Ecce prandium meum paraui, tauri mei et altilia occisa sunt & omnia parata; uenite ad nuptias. Vt quid Dñe tauros occisos & aues mortuas esse dicis, Omnia parata sunt? Nunquid inuitati hos tauros & hęc altilia cruda mãducaA turi sunt? Apud nos cum inuitati uocantur, & dicitur, Omnia parata sunt, tunc est, cum iam epulæ conditæ, & præparatæ sunt, cum aues assæ, & caro animalium cocta, & omnia paratissima. Hic autem animalia, & aues mortuas esse tantummodo dicitur, Omnia parata sunt. Respondeo, Omnem pręparationem harum nuptiarum fuisse Iesu Christi mortem, & cũ morte sua uirtutẽ sacramentis, quę instituit, dedisse, & postea resurrexisse, & sua resurrectione euangelium qđ docuit, confirmasse, & hoc est, Omnia parata sunt. Idcirco primi nuntii, qui prophetæ fuerunt, B non dixerunt. *Tauri & altilia occisa sunt, & omnia parata* Sed tantum Hebræos suis Prophetis ad nuptias uocarunt. Secundis autem nuntiis, qui fuerunt Apostoli, non solum iussum fuit, ut inuitatos uocarent, sed ut eis annuntiarent, omnia parata esse, uidelicet, Messiam, quem ipsi expectabant iam uenisse, & cruci affixum ac mortuum fuisse, & resurrexisse, ac denique omnia, quę ad salutem humani generis necessaria erant, paratissima esse, & nihil ad faciendum ex parte ipsius reparatoris restare ideo. Debere illos ad nuptias, i. ad fidẽ C Iesu Christi, & ad eius obedientiã uenire.

Omnia parata sunt, uenite ad nuptias. O ineffabilem piissimi Dei bonitatẽ, & qualiter hic ostenditur desiderium, quod supernus hic Dominus habet ut eius nuptiis ꝑfruamur. Sicut cũ amicus tuus te inuitat, Simile. & tu teipsum excusas dicens, te non posse ire, & ipse cupidus te conuiuam habendi inquit, Domine hoc non ideo facias, quia ego te obsecro, sed quia expensę factæ sunt, & non æquum est ut amittantur, ita Dominus ait, Iam expensas infinitas factas esse, uidelicet, mortem filii mei Iesu Christi, & si hæ expensę Angelis fierent, D non esset tam grauis, ò homine, uestra ingratitudo. Cum igitur tantę expensę uobis factæ sint, ab ipsis utilitatem educite, & illas amittere non sinatis.

Sed quid inuitati ad hæc respondeant, expendamus. O deplorandum hominum cæcitatem atque dementiam. *Neglexerunt (inquit) & abierunt, alius in uillam suam, alius uero ad negotiationem suam.* Mirabile profecto hoc fuit. Si isti ad laborandum uocati fuissent, non mirum esset, si renuerent homines enim suapte naturam procliues sunt ad otium & inimici laboris, at cũ

ad.

ad nuptias opulentissimas uocati essent, & ire noluissent, hoc nullo modo potest culpa uacare. O insania diris plectēda suppliciis. Vocat Satanas ad labores, quos uelint nolint superbi perferunt in adipiscendis honoribus, & homines cureunt nullas trahentes moras, uocat mundus fallax ad atroces cruciatus, quos ultro subeunt auari, maria transfretantes, uariaque terrarum climata perlustrantes, & sponte obediunt uocat autem Deus summæ bonitatis ad gaudium nuptiarum filii sui, & cæci homines tantum bonum negligunt. Saul ut
1. Re. 12 filiis Israel persuaderet, ne Dauid in Regem acciperent, eis dixit: Audite me nunc filii Iemini, Nunquid omnibus uobis dabit filius Isai agros, & uineas, & uniuersos uos faciet tribunos & centuriones, quia coniurastis omnes aduersum me? Quasi diceret. Quare hominem pauperem sequimini, q uos ditare minime ualet? O Deus diuitiarum infinitarum ac potentię immēsæ, quam merito de hominibus potes cōqueri, & eis dicere. Quare sequimini diabolum, qui præter tormenta æterna nihil habet quod uobis prębeat, me autem derelinquitis, qui uos ditare ac potentes facere in ęternum possum? Hoc plane rebellionis uestræ indignitatem auget.

Reliqui uero tenuerunt seruos eius, & cōtumeliis affectos occiderunt. Quis hunc tantum perditorum hominum furorem non miretur, non detestetur, non exhorrescat? Ferendumne est, ui isti morte afficerent illum, qui eos ad æternam fœlicitatem uocabat? Satis antiqua & usitata semper in mundo fuit hæc infernalis abominatio. In quo infinita Dei misericordia apertissimè ostenditur, qui hominum peruersitatē cognoscens non cessauit mittere seruos suos ad uocandum ipsos, cum tanto uitæ corū discrimine Et hoc est quod p Oseam Pro-
Oseæ 6. phetam his uerbis inquit. Propter hoc dolaui in Prophetis, & occidi eos in uerbis oris mei, quia misericordiam uolui & non sacrificium. Pulchra metaphora utitur omnipotens comparans se cum lapicida lapides dolante, nam eo uerbo Iudæorū duritiam detexit, quorum corda lapidea erant, & piis monitis resistentia. Animi uero constantiam, & fortitudinem uatum ostendit, qui in fracto pectore in tundendis Iudęis desudarunt, quamuis tantus
Simile. eorum labor non profuerit. Quemadmo-

A dum namque lapicida seligit instrumenta ferrea, conflat, acuit & probat, ac pōst tantam operam contingere solet, ut dum lapides polit, ictu ferrei instrumenti frustum lapidis excidat, quo sibi uulnus infligat, & caput conterat, in eundem modum sancti uates à Iudæis sunt affecti opprobriis & contumeliis ac tandē acerbissima morte dū illis expoliēdis dabant operam. Cum ait in Prophetis, significauit, se illos pro instrumentis accepisse, nam præpositio, in rationem habet instrumenti, ut dixerunt Apostoli, Si percutimus in gladio, & alibi dicitur, in funda & lapide. Et
B occidi eos in uerbis oris mei, dupliciter exponitur. Vno modo cū dicimus, *Tengo molidos los huessos à fulano con mis importunaciens*, Sic & sanctos uates dicat Deus à se occisos. Vel alio mō, occidit eos, quoniā uerè, & realiter permisit ut ipsi pro pręd icatione uerbi ipsius morerentur, & rationem assignat, Quia misericordiam uolui, & non sacrificium. Idest, cum Deum non colimus per externa sacrificia, aut munera propter ipsum (ut per quam docte B. Thomas obseruat) sed propter nos & propter proximos, non enim indiget B. Th. 2. 2. q. 30. ar. 4.
C sacrificiis nostris, sed uult ea sibi offerri propter nostrā deuotionem & proximorū utilitatem, ideo misericordiam, qua subuenitur defectibus aliorum est, sacrificium Deo magis acceptū, utpote propinquius utilitatem proximorum inducens. O patres concionatorem per immensam Dei charitatem uos obsecro, ut ad hæc attendatis, animaduertite uos esse Dei instrumenta, & deberet esse uelut ferreos, constantes, fortes & austeros ad lapides scindendos, quod si ipsi lapides prosiluerint, & uos percusserint, ne miremini, ex lapidib. enim sæpenumero id oriri solet, vos
D autem peccatores qui uelut lapides estis, quare non emollimini, & afficiemini teneritudine audientes curam quam Dominus remedii uestri & commodi habet, & quod magis uult misericordiam, qua erga uos ministri sui utuntur, quam aliqua sacrificia, quę ei offerri solent? Si uero, o hāc tantam misericordiam contemnitis, pertimescite huius altissimi Domini iram super uos esse uenturam, sicut uenit super illos, de quibus in præsentiarum ait.

Rex autem cum audisset, iratus est, & misit exercitibus suis, pdidit, homicidas, illos, &

ciuitatem illorum succendit. Hic euidenter Dominus Iudæorum populum notat, qui Messiam suum & euangelicam gratiam recipere noluerunt, aduersus quos diuina iustitia desæuit, dum eorum ciuitatem, atque rempublicam deleri permisit. Hic notandum uenit quod ubi leniter Deus cum hominibus agebat uocans eos ad nuptias, homo appellatur, nunc uero quando reos pœna commerita plectit, Rex uocatur, & ira succensus depingitur. Aequum enim est, ut qui Deum pium patrem habere nolunt, habeant iudicem iratum. Vbi etiam aduertendum occurrit, quod ira in Deo esse non potest, nisi translatiuè, tunc enim irasci dicitur, quando ultionem in iniquos exercet, & quia effectus hominis irati est iniquos punire, ideo Deus irasci, & excandescere in sacris literis dicitur. Ita sanè proprie dicit quandam passionem, passio autem appetitus sensitiui ob id erit bona in quantum ratione regulatur, si uero cum ea non reguletur, tunc erit mala,
D.Th.2 2.q.158. ar. Ephe. 4. Sap.12 ut optime suo more Diuus Thomas docet. Vnde Apostolus ad Ephesios clamat; Omnis indignatio & ira tollatur à uobis. Ita autem in Deo zelus sanctus est, quo improbos iuste punit, quę non ira, sed iudicium rectum dicitur, Sic enim scriptum est; Tu autem dominator uirtutis cum tranquillitate iudicas. Et modum hunc irascendi nos oportet pro modulo nostro imitari.
B.Chry Hinc perpulchre B. Chrysostomus inquit, Qui cum causa (scilicet, subest) non irascitur, peccat: patientia enim irrationabilis uitia seminat, negligentiam nutrit, & non solum malos, sed bonos inuitat ad malum. Nempe uerba hæc adnotatu dignissima sunt, & potissimè reipublicę gubernatores, prælatos, & patresfamilias tangunt.

Tunc ait Rex seruis suis, Nuptiæ quidem paratæ erant sed qui inuitati erant, non fuerunt digni.
Act. 13. Hoc realiter est, qđ D. Paulus & Barnabas Iudæis constanter dixerunt: Vobis oportebat primum loqui uerbum Dei, sed quoniam repellitis illud, & indignos uos iudicatis æternæ uitæ, ecce conuertimur ad gentes. Sic enim nobis præcepit Dñs, maxime cum in hac parabola dixit. *Ite ergo ad exitus uiarum, &cæ.* usque. *Intrauit autem Rex, ut uiderit discũbentes & uidit ibi hominem nõ uestitum ueste nuptiali.* Hanc nuptialem uestẽ omnes

A charitatem esse interpretantur. Dicitur autem uestis multis de causis. Etenim ut uestis corpus tegit, sic charitas tegit animæ nuditatem, operit multitudinem peccatorum, ornat mentem sicut splendida uestis, & pulchriorem reddit, ac tandem tuetur a frigore huius gelidæ regionis, in qua tantum alget charitas, quantũ flagrat turpis cupiditas. Nuptialis uero dicitur, quoniam potissimũ ea indutus Dei filius uenit, quando ad nuptias cum humanitate nostra celebrandas processit, quamuis enim omniũ uirtutum fulgore ornatus fuerit, cum ad hac nuptias uenit, præcipue tamen
B in eo charitas emicuit, quę illum impulit, ut humanam sibi naturam copularet. Hic maxime aduertendum est, duo genera hominum in hac parabola designari, in quos diuina censura desæuit, alterũ eorum qui ad nuptias uenire renuerunt, alterum eorum qui inuitati quidem uenerunt, ueste tamen nuptiali caruerunt. Priorum nomine infideles accipimus, quia ad fidei conuiuium inuitati noluerunt uenire, posteriorum uero nomine eos qui fidem quidem susceperunt, charitatem tamen fidei socia destituti erant. Vtrique tamen a Domino damnantur, illi quia sine fide, isti qa
C sine charitate ex hac uita decesserũt. Quod si ita est, quid illi dicent quid de sola sibi fide sine charitate blandiuntur, & dicunt, Ego fidelis sum, Christum colo & adoro. Simile.
Id quidem bonũ est, sed cum illo si charitatem non habes, sine dubio æternã damnationem pateris. Homines, qui obtusam aut debilem oculorũ aciem sortiti sunt, cõspiciliis utũtur, quę res maiores q̃ sunt, repræsentant. Casu euenit, ut quis in naribus positis conspiciliis, pontem traiiciat, qui ei amplior quã est, apparet, & ob hanc causam existimans se pedes in ipso figere,
D extra illũ eos collocat, & sic in profundũ pelagi delabitur, ubi miser suffocatur. Pōst est Dei misericordia, & quiper illum cum præsumptionis uanę conspiciliis transeũt existimãtes se, quia Christiani sunt a Deo minime damnandos esse, quin potius uno atque altero anno ab eodem expectãdos, quousque pęnitentiam agant, & hac uana fiducia pedes suarũ affectionũ ibi figunt ubi non oportet, quãdo minus cogitant, a morte inopinatè rapiũtur, & in ęternas inferni flammas miserrime labuntur Idcirco in Ecclesiastico dr. Ne dicas, miseratio

tio domini magna est, peccatorũ meorum A miserebitur, misericordia.n. & ira ab illo citò proximant. Pœnitentiam age & hac nuptiali ueste te induere, omni cura & uigilantia stude, aliter.n. uana est fiducia, quam habes in Dei misericordia. Et si hoc
Mich. 2 credere nolueris, attende quid per Michæam prophetam ipse, licèt obscure, dicat Ne alloquamini loquentes, dicit dominus Iacob. Nunquid abbreuiatus est spiritus domini, aut tales sunt cogitationes eius? Nonne uerba mea bona sunt cũ eo, qui rectè graditur? Vaticinabatur propheta Micheas Hebræis ingentia supplicia, & ipse propheta in persona populi rationes proponit, quibus Hebræi seipsos consolabantur, & prophetiam prophetę repellebãt dicẽtes, se optimè nouisse Dei ingenium, qui misericors erat, antiquam pietatem non amiserat, & fieri non posse, ut Deus tam pius pateretur, quod cũ ipsi populi eius essent, & fidem in ipso haberent, ab eo euerterentur. Et hanc uanam fiduciam dominus increpat, dicens. Nonne uerba mea bona sunt cum eo, qui rectè graditur, i. erratis toto cœlo, si uobis persuadetis bonitatem meam scelerib. uestris esse fauturam. Verè ego sum talis tam bonus sicut uos dicitis, sed cum eo, qui rectè graditur, at cum proteruis, & impiis durus sum atq; asperrimus Hoc satis in presentiarum apparuit, siquidem hunc nõ uestitum ueste nuptiali in æterna infernorũ supplicia mitti iussit. O incommutabilis Deus, nunquid possibile est ut hoc in cordib eorum, qui te infallibilis ueritatis esse credunt, nullam faciat impressionẽ? Quare fratres mei totis artib. non contremiscitis, audientes diuinę iustitię seueritatem? Quid ergo in cogitationib uestris euoluitis? Quid apud uos constituitis? Vultisne in uestris scelerib. sic perseuerare, ut in medio ipsorũ uos atrocissima mors rapiat, & in infernũ perpetuò arsuros detrudat? O Deus infinitę pietatis illumina, obsecro hos fratres meos, & eorum corda efficaciter moue, ut per ueram pœnitentiam ad te reuertantur, & ita adornati charitate & gratia, paradisi gloriam obtinentes, ibi te suauissimè perfruantur. Amen.

IN EAD. DOMINICA XIX. post Pentecosten.

Concio II.

Loquebatur Iesus principibus Sacerdotum & pharisæis in parabolis, dicens, &c. Matth. 22.

B IN hac parabola sacri hodierni Euangelii nobis Dei bonitas apertissimè ostenditur, & quanta liberalitate sua ineffabilia dona nobis cõicat, siquidem non expectat ut illa ab eo postulemus, quia potius ipse nos inuitat & ad ea uocat In illa et ostenditur, quàm iuste impii puniantur, quandoquidem tam singularia bona contemnunt Conuiuiũ glorię merito appellari potest nuptiæ Regiæ, quas supernus Rex alicui filio suo facit, ita n. immensus Deus quolibet iusto gaudet, ac si alium prę ter illum non haberet,
C quilibet.n. iustorum Deo unicus & singularis est Itaq. nuptias esse & nuptias Regales quas magnus Rex non seruo suo, sed filio facit, circũstantiæ sunt, quę glorię cælestis magnitudinem ostendunt. Quapropter sicut, qui in hoc seculo sumus, illud Psalmi dicere possumus, Circundederunt Psal. 39
me mala quorum nõ est numerus, multo maiori cum ratione quilibet beatorũ dicere potest Circũdederunt me bona, quorũ non est numerus. Ex malis autem, quæ nos in hoc mundo circũdant, maiora sunt illa, quæ animę nocent & inter hęc maio-
D ra sunt peccata mortalia, quibus diabolus corda nostra opprimit Et ad hoc applicari possunt uerba illa Prouerbiorũ. Quan- Pro. 26.
do summiserit uocem, hoc est, quando diabolus te tentauerit, ne credideris ei, quoniam septem nequitię sunt in corde illius, & ab his omnib. malis in illis cęlestibus nuptiis liberi erimus. Hic nos superbia & desiderium honoris affligit, in cęlo uero maiores esse non optabimus, ibi.n. tam magni sunt iusti, ut minor sit maior D Ioanne Baptista cum in terris commorabatur Sicut Christus Redẽptor noster

noster testatur, qui postquam ingẽtes laudes de illo cœlesti uiro dixi, adiecit statim? Qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo. Hic nos cupiditas torquet, sed ibi nihil erit quod desideretur: erunt.n. ibi tot tantaq; bona, quæ accipiemus, ut desideria nostra perfectissimè adimpleantur. Atq; ita regius propheta inquit: Satiabor cum apparuerit gloria tua. Vbi alia translatio habet satietas deliciarum erit cum uultu tuo. Hic interea, quæ iustos magis opprimũt, est stimulorum carnalium molestia, ibi uerò omnino erũt ab hac peste libera corpora nostra. Adimplebitur.n. quod in Prouerbiis dicitur: Sanitas erit umbilico tuo (.i. sensualitati tuę) & irrigatio ossium tuorum, illa namq. erunt uelut arundines ex quib. saccarũ depromitur, uulgo (*Canas de azucar*) & hoc uoluptate, quæ ex animæ gloria in corpus redundabit, Hic motiones iræ nos opprimunt, ibi omnes cessabunt: nam (ut apud S. Isaiã dicitur) Sedebit populus meus in pulchritudine pacis & in tabernaculis fiduciæ & in requie opulenta. Tabernacula fiduciæ erunt corpora glorificata. In hoc mundo corpora sunt tabernacula animarum, sed non tabernacula fiduciæ, siquidẽ quotidie paulatim corrumpuntur. Hodie namque oculorum lumen amittimus, mane dentas, alia die uires & corporalem pulchritudinem, quæ omnia in uniuersali resurrectione restaurabuntur, ut non amplius amittantur. Hic nos gula uexat, & ad desiderium multorum ciborum prouocat, ibi uero diuina essentia erit cibus nostris appetitibus perfectissimè satisfaciens. Atque ita S. Dauid cęlestem illam Ierusalem inuitans, ut Dominum collaudaret, inquit: Lauda Ierusalem domino, lauda Deum tuum Sion. Et inter ea, quæ ibi recẽset, ob quæ ipsum laudibus efferre debet, unum est, Quia adipe frumenti satiat te. Granum frumenti est Christus, & adeps huius frumenti est diuinitas. in qua fęlices illius Ierusalem ciues beatificantur. Hic inuidia nos torquet, & causa eius esse solet, eo quod unus possidet id quod alius exoptat, aut etiam quia alius usurpat id, quo alius eget: in cęlo uerò nullus arripiet quod alii necessarium est, nec quia unus multum possidet, ideo aliis quid possideant deficiet, omnes ibi manus plenissimas habebunt. O pelagus

Mat. 11
Psal. 16
Prou. 3.
Isa. 32.
Ps. 140.

A infinitæ clementiæ, quando in aquis tuæ diuini amoris natabimus? O mare infinitę puritatis, quando in te immergemur? O abysse infinitę dulcedinis, quando in te balneabimur. *y nos sumire mos en los golfos suauissimos de tu gloria*. Ibi nihil quod desiderari possit, deficiet: quoniam (ut ait D. Aug.) Beatus est qui habet omnia quæ uult, & nihil mali uult. At contra ad miseriam huius seculi attinet, ut homo patiatur, quæ non uult, ut eleganter B. Thom. docet, & hinc oritur, ut ipse inuideat ei, qui non patitur ea, quæ ipse patitur. Certissimum est, quòd si plurimi ad fontem B aliquem pergunt, uasa inæqualia portantes, cum redierint, alius alii non inuidebit, eo quòd minus aquæ in suo uase, quã alius portet, sed unusquisque cum aqua quam fecit, contentus ueniet, siquidẽ omnes uasa sua plena deferunt. Sic iusti ingredientes in illum infinitæ lætitiæ fontem, qui est Deus, uasa suorum meritorũ adimplent, & ita omnes contenti remanent. Nunquid metretæ, quibus caupo utitur ad uendendum uinum, conquerentur, eo quod in unamquamq ipsarum tantum uini quàm in alias non immittatur? C Minimè profectò. Ita non conquerentur iusti, eo quod uinum gloriæ eis ęqualiter Deus nõ impartiatur. Aeternus pater omnes seruos suos, qui sunt beatæ mentes in cęlo induit. *De una mesma pieca de brocado de tres altos*, uidelicet, gloria, quæ est tẽtio, uisio, & fruitio illius sũmi boni. Quãuis qui maiores sunt merito maiorem glorię uestem induũt, minores uerò minorẽ. *Y a todos les uiene al talle*, Absq. eo quod aliquis eorum contentus non sit, sicut illi contenti sunt, qui cum sint paruę staturæ, uident alios hoĩes maioris staturę maioribus uestibus indui. In hoc mortali corpore D nostro licèt ipsum difficile satiatur, & quietatur, nunquã uidemus unum membrum de aliis conqueri, non.n. pedes queruntur, quod maior honor capiti hẽatur, nec quia brachia elegantius induta sunt, hoc igitur perfectius in corpore mystico Iesu Christi, quod perfectissimũ est, cum in cœlo fuerimus, adimpleri uidebimus, Nã licet, ut dominus ait, In domo patris mei mansiones multæ sunt, tamen alius sãctus habitaculum alterius non optabit, quia si illud haberet, non melius quam suũ ei quadraret. Sicut enim limax, uulgo,

D. Aug. li. 3. de ciu. Dei. c. 5. & 8.
D. Th. 2. 2. q. 30. art. 1.
Simile.
Simile.
Simile.
Ioan. 10

go, *Cara col*, in alio domicilio ab eo, quod natura ei dedit, non bene habet, sic nullus sanctorum in alia mansione melius se haberet, quam in illa, quæ prius iuxta merita sua ei data est. Hic enim pigritia nobis amaritudinis, & afflictionis causa est, ibi uero nulla pigritia aut tepiditas erit; atque ita maximo impetu, & singulari charitatis feruore beati continuò operantur, & gaudio ineffabili perfruuntur, quoties aliquis ab hac lachrymarum ualle exit, ut ibi ipsum Deum simul cum eis collaudet, & diligat. Cum enim aliqui opus conficiendum habent, ad quod multi operarii desiderātur quo plures aduenerint, eo magis primi lætitia afficientur. Opus infiniti exercitii, quod sancti in cælis habent, est diligere eum, qui infinite bonus est, quique infinite ipsos diligit. Iusti ibi sunt ueluti littus, qui ex diuino mari, scilicet, immenso Deo, undas diuini amoris recipiūt, & illas pro uiribus suis ad eum iterum mittere conantur, ideo quo plures sunt, maiori lætitia perfunduntur. Plures enim socios habent ad redamandum illū, qui eos infinite diligit. Quanto plures pisces in stagnum aliquod intrant, tanto magis aqua ipsius augetur, sic quo plures sancti in cœlum ingrediuntur, eo magis gaudium, & uoluptas ibi commorantium augetur. Vltra hęc sicut in nuptiis, & conuiuiis regiis, qui circunstant, non solum epulis fruuntur, uerum etiam urbanitatē conuiuarum uidere gaudent: sic in cœlo præcipuum, quo beati fruuntur, est diuina essentia qua reficiūtur, & in qua omnes iusti beatificantur, sed tamen maximum gaudium erit uidere tantam inuitatorum multitudinem, qui omnes illustrissimi sunt, & singulari splendore adornati. Dicite mihi, si Sol tam magnus esset, sicut totum stellatum cœlum, & terra plana esset, & speculis crystallinis clarissima instrata, cum Sol ille in omnibus reuerberaret, qui obsecro, huius reflectionis splēdor oriretur? *O sancta Maria señora*, & quæ claritas ac splendor est gloriæ, ubi Deus infinitus Sol, & infiniti splendoris in illis innumerabilibus speculis crystallinis, uidelicet, iustus reflectitur. Et non solum unusquisque eorum tanquam speculum crystallinum enitet, uerum etiam de omnibus Dominus dixit. Tunc fulgebunt iusti sicut Sol in regno patris eorum. Quid autem esset uidere centum Soles in cœlo? Et quid centum millia? Et quid millia millia? Quid ergo erit, uidere tot millia millium iustorum instar solis splendentium, quinimo, & plusquam sol inter se optimo, atque ineffabili ordine in cœlis micantium. Quod secundum Scotum debet intelligi de proprio colore, qui clarificabitur, quia gloria non destruit, sed perficit, sicut ensis quando est politus eundem colorem habet, sed prius obscurum, & postea clarum, & fulgidū. Sanguineus homo rubicundus est, flegmaticus albus, cholericus niger, & unusquisque in sua natura ibi perficietur, sicut ensis in manibus politoris. Vnde etiam in gloria nigri, & Aethiopes futuri sunt, ne ergo qui hunc colorem sortiti estis, tristitia afficiamini. De uobis enim si digni fueritis illud psalmi dicere possumus. Ecce alienigenæ, & populus Aethiopum hi fuerunt illic. Nigri erunt ibi sicut carbones, qui licet nigri sint, si tamen eis ignis applicetur, in candidas prunas conuertuntur; sic illi in gloria inclusi erunt, uelut prunę, & tanto candidiores, quanto meliores in hac uita extitere Christiani. Idcirco plurimi eorum ibi multos albos pulchritudine antecellent. Scriptum est enim, Aethiopia præueniet manus eius Deo; id est, multi nigri, & Aethiopes albos operibus anteibunt, & ita etiam gloria illos superabunt.

Simile. | Simile. | Simile. | Simile.

Mat. 13 | Scot in 4. di 46 q. 5. | Psal. 36 | Psal. 67.

Hic etiam notandum est, Diuum Augustinum, & Alexandrum Alensem quærere, utrum corpora martyrum cum uulneribus resurrectura sint. Et respondent affirmatiue, dicentes partes illas, quę pluribus uulneribus sauciatæ, & uulneratæ fuerūt, maiori cum splendore ad ostendendam animi uirtutem resurrecturas esse. Illa enim signa, & cicatrices in corporibus gloriosis apparebunt uelut pulcherrimæ aureæ rosæ, in pretiosa purpura, uulgo, (*Come Alcachosas de oro en fino carmisi.*) Quis ergo hæc audiens ex intimo corde suo suspiria non trahit incensus desiderio uidendi se in tanta fœlicitate, & gloria constitutum? Lætamini fratres, quoniam ad has regias nuptias uos Deus inuitat, & singulis momentis uos diuinis inspirationibus uocat. Et non ait uos esse pro rata soluturos, uulgo. *Pagar a escote*. Sicut apud homines fieri solet,

D. Aug. li. 22. de ciu. Dei ca 20. Alex 4. p. di 49 ar. 2. q. 4.

Que

Que ya tenen por grangeria, o per meior dezir, por galloferia, hazer bodas para sacar dinero. Vbi si quis quatuor manducat, uiginti pendere solet; at nuptię Dei gratiosæ sunt. Sed quomodo gratiosæ? Nunquid Christus Redemptor noster apud Diuum Matthæum non dixit. Si uis ad uitam ingredi, serua mandata? Nonne hoc non
Mat.19 est soluere? Ad hoc respondeo tantum esse illud glorię bonum, ut quidquid Dominus petit, nihil uocari possit in comparationem illius, quod ipsa ualet. Atque ita
Isai.55. inquit Sanctus Isaias, Venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione uinum, & lac. Dicuntur etiam gratis donari, quoniam Dominus ex operibus nostris nullam utilitatem accipit. Et ideo a-
Luc.17 pud Diuum Lucam ait, Cum feceritis omnia quæ pręcepta sunt uobis, dicite, Serui inutiles sumus. O Christe fons abundantissime totius gratitudinis, ut quid Domine tam parum æstimas fidelium seruorum tuorum seruitia, ut eos inutiles appelles? Nunquid martyrum tormenta, & pia cõfessorum opera inutilia sunt? Ad hoc respondeo, illa erga Deum esse inutilia, quãuis erga ipsos sint maxime fructuosa. De
Cant.2. Sponsa in Canticis ait Sponsus: Sicut lilium inter spinas, sic anima mea inter filias. Et quidem fuit hęc magna laus spõsæ, ut Diuus Bernardus egregie adnotauit. Nam sicut lilium inter spinas pulchrior uidetur, sic iustus inter pessimos diuinæ maiestati gratior est. Sponsa uero statim sponsum suum laudans inquit, sicut malus inter ligna syluarum, sic dilectus meus inter filios, sub umbra illius, quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Attendite differentiam laudis sponsi, & sponsę. Sponsus enim comparatur malo arbori, quę sapidissimum fructum pulcherrimum, atque utilissimum ex se profert, quo omnes sensus recreantur, & qui fatigati sunt ardore solis umbra illius proteguntur, & pomis ipsius fruentes nunquam inde discedere uellent, sic anima amore perculsa, nescit a diuini sponsi conuersatione discedere. Sponsa autem comparatur lilio, quod quamuis illam exteriorem apparentiam pulchram habeat, nullius tamen utilitatis est, nec fructum, nec umbram præbet. In hoc insinuatur, quod anima nullius utilitatis erga Deum est,

D Bern. hõ.45. in Cantica.

Simile.

A Deus uero ipsi animæ maximum commodum affert. O admirabilem considerationem, qua elatus spiritus humiliari debet, & superbiam uitare, quæ quidem hominibus usque adeo perniciosa est, ut Deus multas inuentiones quærat ad ipsos ex ea eripiendos. Hoc in illis uerbis sancti Iob ostenditur, scilicet, per somnium in uisione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo. Tunc aperit aures uirorum, & erudiens eos instruit disciplina, ut auertat hominem ab iis, quæ fecit, & liberet eum de superbia. His uerbis inuitur, qualiter bo- Iob.33.
B na opera, quæ homo operatur, ipsum capere, & in superbia captiuare solent, & ut Dominus illum ab his, scilicet, bonis operibus, quæ fecit, ne uidelicet, incidat in superbiam somniis horribilibus terrere solet, quando ille in lectulo suo dormit. Quamuis uerum sit quod hic udi nos legimus. Vt eripiat eum ab iis quę fecit, in paraphrasi Chaldaica habetur. Vt eripiat eum ab opere malo, & contextus Græcus habet, liberet eum ab iniustitia. Et iuxta has translationes uult dicere, quod Deus horribilibus somniis solet peccatorem ab
C iniustitia conuertere, & simul a superbia liberare.

Singularis etiam medicina est ad hanc pestiferam ęgritudinem curandam considerare, & animo euoluere, Deum esse principalem nostrarum uirtutum, & bonorum operum authorem, sicuti Diuus Paulus ad Philippenses scribens admonet dicens, Deus enim, qui operatur in nobis, & uelle, & perficere pro bona sua uoluntate. Atque ita ubi nos legimus, Phili.2.
quod Sanctus Dauid, inquit, Mansuetudo mea multiplicauit me, alia translatio habet, Mansuetudo tua multiplicauit me, & 1 Re.22
D sic est in contextu Greco, & in Paraphrasi Chaldaica. In quo Rex sanctus significauit, mansuetudinem suam esse donum Dei, qui est præcipuus illius author, & ipse uix plusquam bonum usum liberi arbitrii ponit, & ideo nihil habet de quo glorietur.

At inter omnia remedia, quę ad curandam superbiam conducunt, hoc unicum, & singulare est, uidelicet, quod si homo bona opera facit, existimet se pręcipuum commodum, & utilitatem ex illis comparare, at uero erga Deum seruum esse inutilem.

tilem. Et ita meritò dicimus, ipsum gratis nobis gloriam & gratiam donare. Quis ergo adeo sui ipsius inimicus erit, ut tam supernum bonum contemnat? Licet mille uitæ nobis cōcederentur, & dominus nobis præciperet, mille mortes subire ad illam obtinendum, omnes illas libētissimè offerre debebamus, nedum rem tam facilem, qualis est decem præceptorum obseruantia, perfectè adimplere.

Quæro à uobis ò fratres, si uobis nunciaretur, Christum Redemptorem nostrū simul cum sacratissima Virgine matre sua forma uisibili, & gloriosa in urbe Ierusalem nunc esse, & uos illos uidere posse, & alloqui, & cum eis cōsolari, quis uestrum licet debilis, claudus, & pauper esset, qui iter statim libentissimè non aggrederetur? Omnes labores & pericula ipsius itineris atque expensas, quæ necessariæ futuræ erānt, parui faceretis. Quā plenum esse iter hominum ac mulierum, multitudine? Qua diligentia omnes ambularetis, ut uno saltim die, aut hora, rem tantam & tantæ consolationis uideretis? Si ergo tot labores subere non recusaretis, ut gloriosas illas facies cœlestis filii & sanctissimę matris, uel una dūtaxat hora contemplaremini, quid obsecro ęquū est, faciatis, ut in æternum sanctissimam Trinitatem, & gloriosam eandem Iesu Christi humanitatem uerbo diuino unitam, & beatissimam matrem eius cū tota cœlestia curia ipsa diuina essentia fruētes, intueamini? O pater luminū, & Deus infinitę pietatis, illumina obsecro, & doce hos fratres meos, ut hæc sicut oportet intelligant & illa omni studio & possibilitate adipisci contendant. Quamuis beatitudo uerè regales nuptię appellari potest, vt initio diximus, tamen hoc sacrum euangelium ad literam de illis nuptiis nō loquitur, sed de illis, quę in hac militanti ecclesia celebratę sunt & celebrantur. Hoc B. Hieronymus, & D Chrysostomus hanc parabolam explicantes tenuerunt, & affirmarunt. B. Hier. D. Chr.

Pro cuius intelligentia notandum est, fuisse ingens, & ineffabile beneficium, qđ æternus pater Rex uniuersalis mundo impendit, cum ei unigenitum filium suum factum hominem dedit, & talem hominem, ut esset Ecclesiæ spōsus. Hoc beneficiū in pręsentiarum uocatur, nuptiæ, quæ

A duę fuerunt: nam uerbū diuinū uniuit sibi, & coniunxit naturam humanam per unionem hypostaticam, & personalem, & statim in illo instanti anima illa sanctissima fuit effecta gloriosa, quia diuino uerbo fruebatur, imo (ut egregiè Diuus Thomas ait) habuit scientiam beatorum, quę in Dei uisione constit. Si autem alia sponsalia præter hoc non essent, hæc licet nobis nimis honorifica essent, non tamen utilia, si enim quis regis consanguineus est, & ipse in eum nullum beneficium confert, hoc certe honor est, absque utilitate tamen. Ita Christus Redem- B ptor noster ecclesiam sponsam non accepisset, & nobis merita sua non communicasset, licet fuisset magnus honor noster, esset tamen honor sine commodo, at cum ecclesiam sponsam accepit, & ei diuitias suas, ac merita communicauit, hoc fuit honor cum utilitate. Vt autem homines in cognitionem horum beneficiorum uenient, & his nuptiis fruerentur, misit Deus seruos suos Patriarchas, & Prophetas, qui Aduentum Iesu Christi Saluatoris mundi pręedicarunt. Atque ita Beatus Stephanus de omnibus prophe- C tis loquens dixit, Qui prænuntiabant de aduentu iusti. Quid autem fecerunt? qua celeritate ad has nuptias properarunt? *noluerunt* (inquit) *uenire*. O stupendam hominum dementiam, o detestandam humanæ mentis cæcitatem. In fratres summa Dei nostri bonitas & summa filiorum Adæ peruersitas. Deus homines inuitat, ut diuitiis filii sui perfruantur, & ipsi uenire nolunt. Omnes huius mundi res nos inuitant, & ad se attrahere uolunt, & nos omnia sequimur, & ad omnia præterquam ad Deum confugimus, sicut ille qui ad forum pergit ad aliquid emen- D dum, & uocatus ab una officina seu taberna & ab alia atque ab alia ipse confusus, nescit quo uadat, & tandem in eam se confert, ubi deterius & carius emit. Sic nobis euenire solet, honor namque nos inuitat, inuitat uoluptas, inuitat lucrum, inuitat odium, inuitat denique quodcumque scelus huius mundi

D. Th. 3 p. q. 9. a. 2.

Simile.

Act. 7.

Simile.

Et cum Deus ad gloriā suam nos inuitet, plerique homines deterius amplectuntur, & quod carius est uidelicet, res mundi, quæ tanto labore comparātur, emere uolunt, Deum aūt, qui infinitum bonum

est,

est, & gratis se prębet, derelinquunt.
De istis inuitatis, de quibus dicit sacer
textus, quod uenire noluerunt, Dominus
postea agens, inquit. *Qui inuitati erant, non*
fuerunt digni. Hoc est, non meruerunt con
uiuium illud. In hoc ostenditur, ꝗ una ex
pręcipuis radicibus, unde meritum no-
strum oritur, est uoluntas. Quis enim me-
retur ad nuptias ire? Qui habet uolunta-
tem efficacem, quæ est titulus, quo dispo-
nitur, ut ipsis fruatur, cuius defectus quem
libet indignum facit. Atque ita Propheta
Isa. 55. Isaias inquit: Omnes sitientes uenite ad
aquas, & qui non habetis argentum, pro-
perare, emite, & comedite, uenite emite
absq. argento. (*Valame la beatissima Trini-*
dad.) Si non habent aurum, nec argentum,
aut numos, quomodo ement: Iam dixit,
cum ait, Properate uenite, nam uoluntate
efficaci uolendi accedere, hoc summum
bonum ement. O diuina clementia, & quā
manifestè in hoc te ostendis. Quid est di-
cere, uenite, nisi explicare nobis se omnes
uelle, & neminem contemnere? Si Domi-
nus dixisset. Afferte mihi pulchritudinem,
& aperiam uobis cœlos, licèt in hoc iniu-
stitiam non committeret, siquidem unus-
quisque de suis bonis pro libito dispone-
re potest, tamen uiderētur deformes carē
tes pulchritudine. Et si Dominus dixisset,
Afferte literas, & ingenia omnium exa-
men subeant, etiam molestè ferret ille, qui
obtusum ingenium sortitus est. Et si Do-
minus dixisset, Qui à nobiliori origine or
tum duxerit, & qui magis diues fuerit, nu
ptiis fruatur, ignobiles, & pauperes etiam
grauiter tristarentur. Vt igitur intelliga-
mus, Deum neminem lędere uelle, quin
potius omnes ad se attrahere capere, in-
quit; Omnes uenite ad me, quia omnes
uolo. Pretium autem tantæ rei assigno id,
quod omnes habetis, quodque magis in
uestra manu est, & quod maiori facilitate
potestis applicare, & hoc uoluntas est Be-
nedictus, & glorificatus sit talis Deus, qui
uult, ut tam facile sibi ab hominibus ser-
Simile. uiatur. Non sic terreni Reges faciunt. Si
quis enim eis seruire intendit, opus est il-
li habere pretiosas uestes, equos pulcherri
mos, & multos famulos ac redditus: (&
ita dicere soletis, Solus filius noster, qui
in curia regia est, maiores expensas, quam
nos, & tota domus nostra facit) at uero ad
seruiendum Deo, non sunt necessarii equi,
A nec uestes, nec famuli, aut numi. Ideò ipse Lucę 14
Dominus debiles, claudos, pauperes, ac cę
cos uocari iussit, omnes enim efficacē uo-
luntatem ad ei seruiēdum habere possunt.
Nam quid magis ad manum (ut aiunt) ho
minis est, quàm eius propria uoluntas? Id
eò Deus ad Cain dixit; Nonne si bene ege Gen. 4.
ris recipies, si autem malè, statim in fori-
bus peccatum tuum aderit? Et subiungit
illicò, sed sub te erit appetitus eius, & tu
dominaberis illius. Prius de merito atque
demerito agit, dicēs, Si benè operatus fue
ris, cœlum mereberis, sin autem male, pec
catum tuum in foribus erit ut ab omnibus
pœna dignus iudiceris, & statim de uolun
tatis libertate agit. Quasi dicat, Ne dicas, ò
B Cain, Non possum, quod iubes facere, ma-
gnum enim pretium à me postulas, & fa-
cultas non suppetit mihi, idest (*No llega ay*
mi candal) ne inquam, dicas talia, mereri
enim, aut demereri, cœlum emere, aut in-
fernum in tua manu est, & à uoluntate tua
dependet. Verba hęc omnibus filiis A-
dæ maximæ sunt consolationis, in illis
docemur, quid nostra efficaci uolunta-
te obtinere possumus, id enim, quod ex
parte Dei est, nunquam nobis deficiet
si uos ex nostra hoc, quod ualemus po-
nimus,

C Ait igitur sacer textus. *Et nolebant ueni*
re. B. Chrysostomus perpendit eloquia B. Chry.
prophetarum non fuisse antea suscepta, ni in opere
si post eorum mortem. Itaq. postquam imperfe
mortui sunt prophetæ, tunc populus He cto sup.
bræus prophetias eorū magni fecit, & eas Mat. 22
legere cępit. Ingenium est filiorum huius ca. 220.
sęculi deuotionem erga sanctos, qui mor
tui sunt, habere, qui autem uiuunt, & cum
eis loquuntur, odio prosequi, uiuentes.n.
sancti impios, impios increpant, & repre-
hendunt, mortui uero minime. Quamuis
autem prophetias eorum legerent, uenire
noluerunt, & in scelere suo perseuerarūt.
D Quo tamen clementissimus Rex non ita
offensus fuit, ut ab hac pia inuitatione ces
saret, sed alios iterum seruos destinauit,
quibus dedit in mandatis, ut inuitatos in
hunc modum alloquerentur. *Ecce prandiū*
meum paraui, tauri mei, & altilia occisa
sunt & omnia parata, uenite ad nuptias.
His uerbis dominus sub splēdidissimi cō
uiuii metaphora omnes diuinæ gratiæ o-
pes, quas nobis incarnati uerbi mysterium
attulit, hoc est, omnia salutis nostræ in-
stru-

strumenta & adiumenta, quibus ad fœli A citatem æternam adiuuamur, complexus est, & tunc harum nuptiarum lautissima fercula manducamus, cum Saluatoris doctrinam legimus, cum uaria eius beneficia atque mysteria consideramus, cum eius sacramenta frequentamus, cum in eius nomine a cœlesti patre diuinam opem, & gratiam postulamus. O infelices illos, qui tantorum bonorum nullam sciunt uti i a tem educere. Christi nanque doctrina mētem illuminat, beneficia autem uoluntatem diuini amoris igne succendunt, sacramenta uero animarum morbos sanant, oratio cœlestem opem, & gratiam impetrat, gratia denique uirtutes omnes secum affert, quibus homo ad omnium uirtutum officia excitatur. Ex his omnibus, quę amplissima sunt, miseri carent, qui hoc lautissimo conuiuio frui nolunt. Hi secundi nuntii fuerunt sacri Iesu Christi discipuli, qui hæc omnia Hebræis prædicarunt.

Illi autem neglexerunt &c. usque & contumelijs affectos occiderunt. Vereor maxime nos his temporibus, sicut deces, ad populum non concionari, siquidē totus mundus adeo perditus & corruptus est, nihilominus tamen nullus est, qui prædicatores persequatur, omnes (ut aiunt) cursum suum in pace conficiunt, Hispane (*Passan en paz su carrera.*) Fortasse causa erit, quoniam uitia, ut debemus, non increpamus.

Iosue 4. In sacro Iosue uolumine legitur, Acham filius Carmi ex ciuitate Iericho regulam auream fuisse furatum, eamque ad castra Hebræorum portauisse, ob quod ab omni populo lapidatus fuit. Et ubi nos legimus, Regulam auream, in Hebræo habetur, linguam auream, quia lamina illa erat in linguę similitudinem facta. Et sicut ille Acham ab infidelibus in exercitu D Hebręorum linguam auream furto sublatam asportauit, propter quod grauiter punitus fuit, sic nunc quamplurimi prædicatores profana. Gentilium & inanium librorum uerba ac modos loquendi furantur, & eos in sanctam Ecclesiam afferunt, Euangelium doctrinam prosanantes, ob quod si se in meliorem frugem non receperint, grauissime illos puniendos fore non dubito. Animaduertite obsecro patres concionatores id quod Sanctus Da

Psal. 11. uid ait. Eloquia Domini argentum igne examinatum, purgatum septuplum, id est multum. Nam in sacra scriptura sicut numerus dualis, parum significat, & ita septenarius plurimum. De duali patet ex illo Euangelistę Lucæ, ubi dicitur: Vidit Lucę 21 quandam uiduam pauperculam mittentem æra minuta duo, id est parum. Et in libro Regum uidua illa Prophetę Eliæ dixit: En colligo duo ligna. Et apud Sanctum Isaiam: Sicut excussio oleæ duarum 3 Re. 17 uel trium oliuarum in summitate rami. In Isa. 13. his omnibus locis, duo, significat parum, sicuti & alibi, Septem, significat multum. Quale est illud in oratione Annæ, in qua 1. Re. 2. B ubi nos legimus. Donec sterilis peperit plurimos, in Hebræo habetur, Donec sterilis peperit septem, quod idem est. Sint igitur eloquia uestra non plena floribus uanæ rhethoricę, sed purgata & ab omni errore ac uana curiositate aliena. Alii autem ex suggestis, in quibus concionātur, cathedras uniuersitatum efficiunt omne tempus consumentes in uentilandis quæstionibus scholasticis, atque ita nulli eorum de moribus agunt, & uix est qui uitia quanuis grauissima, audeat increpare, ne auditores molestia afficiat. Fere omnes, (*Disparamos los tiros sin pelota ni perdigones, sino solo con papeles uieios.*) Atque C ita corda auditorum non percutimus, & solum strepitum inanem atque inutilem facimus. Maledictus, qui prohibet gladiū suum a sanguine, inquit Sanctus Ieremias Iere. 48. Hoc est, maledictus, qui auertit linguam suam a peccatorum reprehensione: Non Act. 20. ex horum numero erat D. Paulus, qui in Actibus Apostolorum dicebat, Contestor uos hodierna die, quia mundus sum a sanguine omnium, non enim subterfugi quominus annuntiarem omne consilium Dei uobis. Perpendite obsecro qualiter Sanctus Apostolus inquit. Mundus sum a sanguine omnium. In quo innuit, peccata illorum omniū animam suam esse infectura, si ipse eos, ut decet non increpasset, ueramque doctrinam non docuisset. Nullus timor sanctum uirum terrebat, quominus a prædicatione ueritatis desisteret. Et ita paulo ante dixerat: Vincula & tribulationes Ierosolymis me manent, sed nihil horum uereor, nec facio animam meam pretiosiorem quam me, dummodo consummem cursum meum, & ministerium uerbi, quod accipi a Domino

mino Iesu testificari euangelium gratiæ A
Dei eandem animi constantiam alibi ostẽdit, dicens. Memor esto, Dominum Iesum Christum resurrexisse a mortis secundum Euangelium meum, in quo laboro usque ad uincula quasi male operans, sed uerbũ Dei non est alligatum. Et quoniam nos
2.Ti.2. sicut D.Paulus, non prædicamus, nec uitia reprehendere cum seueritate audemus, ideo a peccatoribus molestia non afficimur, nec presecutione uexamur. B. Ioannes in Apocalypsi inquit, se uidisse equitẽ
Apo.19 sedentem iu equo albo, oculis uelut igne micantibus uestibus sangine aspersis, & uocabatur nomen eius, uerbum Dei. Quo insinuauit, eum qui uerbum diuinũ cum spiritus feruore concionatus fuerit sanguine conspersum ambulaturum esse.
Thre.7. Atque ita Sanctus Hieremias dixit: Aperuerunt super nos os suum omnes inimici (id est peccatores) formido, & laqueus facta est nobis uaticinatio. Magnam profecto Deus sumit de mundo ultionem, cũ ei prædicatores robur & constantiam habentes, in carpendis uitiis non prębet. At-
Ezec.3. que in Prophetæ Ezechieli dixit, Adhærere faciam linguam palato tuo, & eris mutus, & quasi uir non obiurgans, quia domus exasperans est.

Rex autem cũ audisset, iratus est, & missis exercitibus suis perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum succendit. Rex hic pręcipue suos exercitus ad puniendos homicidas misit. Non tamen impunes abierunt illi, qui conuiuium contempsere, siquidẽ ait sacer textus iratum Regem eos ipsos & eorum urbem succendisse. Ecce fratres mei causam & originem tot bellorum, pestium, discordiarum sitium, famium, tempestatum, atque infortuniorum, quot hodie & quotidie uidemus. omnia ista sunt ultiones quędam & supplicia Dei contra homines, eos quod tam paruam rationem concionum, quas audiunt, habent, & tam
Psal.2. parum in Dei seruitio proficiunt. Idcirco S. Dauid nos hortatur, dicens. Apprehente disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de uia iusta. Vbi Felix ex Hebreo transtulit. Obsculamini filium uel amplexamini & adorate filiũ, ne quã do irascatur Dominus Hoc est, si uultis a patris æterni ira liberari, reuerenter eius filium Iesum Christum colite, mysteria eius sanctissimæ fidei amplectimini, doctrinam, quam uobis prædicatores eius concionantur, maxima cum affectione accipite, si non uultis in diuinam indignationem incidere, & in hac uita uariis ac crudelibus flagellis uapulare. Quæ omnia si cum acerbissimis alterius uitæ tormentis comparentur, parum aut nihil esse uidebũtur, sicut idem Dominus nobis per Sophoniam Prophetam minitatur, his uerbis. Vę prouocatrix & redempta ciuitas Soph.3.
columba non audiuit uocem, & non suscepit disciplinam, ad Deum suum non appropinquauit, princeps eius in medio eius quasi leones rugientes, iudices eius
B lupi uesperi, prophetæ eius uæsani, uiri infideles, sacerdotes eius polluerunt sanctũ, iniuste egerunt contra legem. Dominus iustus in medio eius non faciet iniquitatẽ, mane mane iudicium suum dabit in luce, & non abscondetur. O terribilia uerba, dig na quæ æternę memorię mandentur: omnia enim populo Christiano, comminari uidentur. Ciuitas hęc Ecclesia Catholica est, sacrosancto Iesu Christi sanguine redempta, quo ipse eam candidam, mundam, & sicut columbam deargentatam fecit, nunc autem in multis ex membris suis
C est diuinæ iustitiæ prouocatrix. Non audiuit uocem eius & non suscepit disciplinã. In quacunque status conditione plurimi mali reperiuntur. In principibus sunt, aliqui uelut leones tyranni. In iudicibus sunt quamplurimi uelut lupi famelici. Prophetę eius, id est, prędicatores, Nonnulli eorum insani sunt, uiri infideles, qui fidelitatem Deo debitam non obseruant, eo quod magis proprium honorem quam Dei attendunt, & plurimi ex sacerdotibus eius polluerunt sanctum, quid igitur de tantis sceleribus expectari potest, nisi id quod ibidem dicitur, scilicet, Mane, ma-
D ne iudicium suum dabit in luce, & non abscondetur, hoc est, quam citissime super eos ira Dei incidet, & iudicabuntur, atque in æternum damnabuntur.

Tunc ait Rex seruis suis. Nuptiæ quidem paratæ sunt, sed qui inuitati erant, nõ fuerũt digni, Ite ergo ad exitus uiarum, & quoscunque inueneritis, uocate ad nuptias. Hoc idẽ Dominus suis sacris discipulis apud Sanctum Marcũ dixit: Ite in uniuersum mun- Mar.ult.
dũ, & prędicate Euangelium omni creaturæ. Sed quid significat, ite ad exitus uiarũ? Nõne melius esset Domine, ut eis dice res,

res. Ite in plateas, in nundinas, in domos magnatum, atque in alia loca, ubi magna est hominum multitudo, quam eis dicere, ite ad exitus uiarum? Minimè profecto, quoniam in his omnibus locis homines quamplurimis diuersorũ peccatorum occasionibus detenti sunt, & inquietudine atque tumultu ad audiendos diuinos sermones imparati. Cum Dominus concionatoribus inquit, Ite ad exitus uiarum, perinde est ac si eis diceret, ut de fine ac de morte ad populum concionẽtur. Quasi dicat eos ad finem perducite, dicite eis. Attẽdite res, quas tanto studio comparatis, finem esse habituras, id quod tanta uigilantia inquiritis, quem exitum habiturum putatis? Quid de uobis & ipsis rebus erit? Omnes ante uiginti annos, & forsan manè consumemini. Cum dixerint, pax & securitas,
1. Th. 5. tunc repentinus eis superueniet interitus, inquit B. Paulus. Finis dat esse rebus, qualis.n. finis est, tales sunt res, quibus quisq; delectatur. Finis uoluptatum est ęternum supplicium, finis gulæ & uoracitatis sunt ægritudines, finis peccati mortalis est infernus. Considerate ergo hæc omnia & nõ peccabitis. Duo amici sunt mors & uita, sed uita amicus est infidelis, non bene consulit. Quem enim peccator consulit, quando peccare audet, nisi uitam? Atque ita cogitatione longæ uitæ quam plurima scelera committit. Mors amicus est fidelis, de
Eccl. 6. ea illud Ecclesiastici dicere possum⁹, Amico fideli nulla est comparatio, & tanquam amicus fidelis bona consilia præbet. Si igitur ò frater peccare non uis, in omnib. tuis
Eccl. 7. mortem consule. Et hoc est, quod Ecclesiasticus ait; Memorare nouissima tua, & in
Isa. 47. æternum non peccabis. Prophetizans S. Isaias Babylonię superbiam, quando Persę & Medi uicos ipsius urbis sanguine habitantium irrigarunt, inquit: Non posuisti hæc super cor tuum, nec recordata es nouissimi tui. Quibus uerbis S. Propheta calamitates Babyloniæ tribuit mortis obliuioni. Idem considerabat S. Ieremias, cũ euersionem Ierusalem deplorans, dixit: Sordes
Deut. 32 eius in pedibus eius, & non est recordata finis eius. Et in Deuteronomio Propheta Moyses de Hebræis sic ait, Gens absque consilio & prudentia, utinam saperent & intelligerent atque nouissima prouiderẽt. Ex his omnibus locis infertur, quã efficax remedium sit, ut homines à peccatis auertamur, mortis assidua consideratio. Ite ergo, ò patres concionatores, ad exitus uiarum, hoc est, hominib. de morte & de fine quem habitura sunt illa, quæ inquirũt, cõstantissimè prædicate, & ita eos ad Dñm conuertetis. Cæterum impletæ sunt nuptię discumbentium. Quamuis singulis ætatib. impleantur nuptiæ secundum definitam à Deo plenitudinem illius temporis, tamẽ usq; ad consummationem seculi prædestinatorum numerus non implebitur.

Intrauit autem Rex, ut uideret discumbẽtes, & uidit hominem non uestitum ueste nuptiali, & ait illi, Amice quomodo huc intrasti non habens uestem nuptialem? Intrat planè Deus in iudicium qui foris manet tolerando, intrat inquam singulos discutiendo, cum uel in morte uisitat, aut in iudicio discutit merita cuiusuis morientis. In his Hispaniæ populis uix Dominus aliquem uili ueste indutũ inueniret, quoniam oẽs pretiosis uestib. indui, totis uirib. conanẽ, qđ profecto grandis est insania ac demen-
Simile. tia. Nõne esset demens ille, qui à sancta inquisitione dãnatus esset, ut habitum quam Sambenitum uocamus, portaret, si illũ aurointextum aut sericum uel bombyciniũ portare uellet? Ita profecto. Sic uestes, quibus induimur, sunt uelut (*Sambenitos*) nobis in scelerum nostrorum pęnam datæ. *El Sambenito, conque Dios saco a nuestros Padros Adam, y Eua al cadahalso deste mundo, fue* (Vt dicitur in sacra scriptura) Fecit
Gen. 3. Dñs Adæ & uxori eius tunicas pelliceas, & induit eos & statim eiecit eos de paradiso. Magna ergo isania est. *Querer traer Sãbenitos tam preciosos y tam curiosamẽte guarnecidos.* Attendite (fratres mei) fabricã, quę in uobis est, & uidebitis margaritã pretiosam, uidelicet, animam, quæ tanti ualoris est, ut Deus ipse pro ea redimenda mori non dubitauerit. Cũ igitur anima tanti ualoris sit, ut si oẽs simul Angeli uẽderẽtur, nõ sufficerent ad unam tãtummodo redimendam, & hanc Dñs uoluit tam uili & abiecta materia indui, qualis est caro, certè qui ita nos composuit, nolebat, ut corpora nostra tam pretiosis uestibus ornarẽtur, siquidem animã, quæ corporis domina est, tam uili tegumento induit. In hunc
Simile. errorem oportet iustos nõ incidere, sequẽtes peccatorum profanitatem. Magnum enim discrimen uersatur inter uulpem, & Phasianum (*Vulgo faysan*) nã plumæ Pha-

siani

stiani parum aut nihil ualent, caro uero eius pretiosissima est. Sic iusti esse debent, qui exterius ciliciis & abiectis uestibus in dui debent, (nisi aliud dignitatis & status eorum conditio postulauerit) interius uero coram diuino conspectu pretiosis uirtutibus adornari. At uero improbi sunt ue lut uulpes quæ præter pellem nihil boni habent, ita ut eius caro non nisi canibus prosit. Sic peccatores exterius pretiosis uestibus sunt induti, interius uero corrupti, & canibus infernalibus tantummodo prosunt. Licet autem in omnibus hoc malum reprehensione dignum sit, maximè tamen in fœminis, & multo plus in uirginibus. Nam Plutarchus, cum esset Gentilis, dixit; uirgines nullo cultu melius ornatæ sunt, quam simplici: sericis enim & gemmis & auro magis dehonestantur quam ornantur, eo quod uestium luxus arguit animũ parum & sobrium: decet enim ut uirgo tota & undiq; uirgo sit, nec ulla parte det corruptæ mentis significationem. Sed quæro Domine, siquidem iussisti tam diuites quã pauperes uocari, quare miraris, ꝙ unus uile & abiecte indutus ad nuptias accedat? Quinimo & pauperes licet uelint, nullo modo pretiose indui possunt. In hoc Dominus innuit, se nequaquam de exteriori ueste loqui; melius est enim ut homines ea abiecta & uili utantur, quàm pretiosa. Loquitur ergo Dominus de charitate, quę omnibus tam diuitibus quam pauperib. sapientibus & insipientibus possibilis est. Hunc autem, malè indutum nuptiis manducantem adesse, significat eum non solũ in domum conuiuii per fidem ingressum fuisse, sed ad mensam etiam cum aliis con uiuis accessisse ad diuina sacramenta recipienda; & tamen quia hac ueste nuptiali caruit, nec fides illum nec percepta sacramenta à tam acri Domini obiurgatione & sententia eripuerunt. Idcirco contra hos qui indigne diuinã sacramenta suscipiunt, merito propheticum illud iactari potest. Nunquid carnes sanctæ auferent à te malitias tuas, in quibus gloriata es?

Plutar.

Iere. 11.

Sed quid expostulanti Regi cõuiua hic responderit, uideamus. Nihil omnino respõdit, sed obmutuisse memoratur, iniquitas enim oppilauit os suum. Quod quidẽ uerbũ nõ uulgarem continet emphrasim; ꝙ enim nihil habuerit, quod pro se responderet, quàm sit iusta improborum damnatio tacitè innuit. Duo enim illos acriter accusabunt. Alterum gratiarum atque donorum cœlestium dignitas gratis a Deo oblata, quam contempserunt, alterum rerum uilitas & indignitas, propter quas tã magnifica dona despexerunt. Hæc autem accusatio adeò illos in iudicio premet, ut omnes aliæ quamuis grauissimę sint, huius comparatione sileant. Quod iudex ipse testatur, cum ait. Hoc est autem iudiciũ, quia lux uenit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucẽ; Lux, inquit, uenit in mundum, hoc est, sapiẽtia ueritas, uita, iustitia, gloria, sanctificatio, redemptio, peccatorum uenia, cęlorum regnũ, ac ipse deniq; Dei filius uenit in mũdum. Peruersi autem homines hæc tã ampla & magnifica dona contemnentes, errorum & cupiditatum suarũ tenebris obcæcati, falsa bonorum simulacra cunctis eius donis & muneribus prętulerunt. Quo ergo maior gratia & misericordia, maiora q; salutis adiumenta, eis data sunt, hoc minus habebũt, quod causam suã apud supernum iudicem tueantur, in cuius rei argumentum infœlix conuiua obmutuisse memoratur. Cum ergo reus nihil haberet, quod pro se diceret, sententia iudicis aduersus eum pronuntiata est.

Ioan. 3

Ligatis (inquit) manibus & pedibus mitti te eum in tenebras exteriores. Ligantur manus reprobi quib. homicidia, furta, aliaq; id genus mala patrauit, ut iam non ei sit liberum quidquam boni operari. Pedes rursus alligantur, ut nec affectum queat habere ad bonum. Ideo S. Gregorius & B. Augustinus dicunt. Tunc ligabit pæna quod modo ad bona non patranda ligat culpa. At qui tenebræ interiores cęcitas cordis est, iuxta illud Psalmi. In tenebris ambulant, nescierunt, neque intellexerunt, tenebrę uero exteriores externæ damnationis nox est. In his tenebris miserrimus peccator ligatis manibus ac pedibus in æternũ erit. Inter homines & bruta hoc discrimen est, ꝙ bruta animantia quando parua sũt, non ligantur, sed libere incedere permittuntur, postquam uero sunt magna, capistris alligari solent, homines autem econtra, cum parui sunt & infantes, fasciis ac uittis inuoluuntur, at postquam creuerũt & ab illa infantia ac pueritia exierunt, liberi relinquuntur. Sic inter iustos & peccatores hęc differentia uersatur, quod iu-

B. Greg. sup hũc loc. & S. Au. li. 11. de Trin.

Psal 81.

Simile.

sti, dum in hac uita sunt, quæ est pueritiæ & infantiæ status, diuinis præceptis uinciuntur, in alia autem liberi & soluti uiuēt, uelut homines magni & perfecti. Peccatores uero instar brutorum in hac uita liberi & soluti uiuunt; in omnibus enim uoluntati suæ placere uolunt, nec a diuinis mandatis se ligari aut gubernari permittunt: in alia uero manibus & pedibus in æternum alligabuntur.

Ibi erit fletus & stridor dentium. Metaphorico sermone hic omnes pęnę sensus describūtur: erit enim ibi fletus magnus ob cruciatum atrocem æterni ignis, stridor uerò dentium, eò quòd transibunt damnati ab aquis niuium ad calorem nimium. Verè equidem nescio quomodo hæc audientes nō contremiscimus, & stupefacti atque attoniti remanemus: Quod

Dan. 4. quidem longè dissimili supplicio Danieli Prophetæ contigisse legimus. Vbi enim proposito Nabuchodonosoris somnio, in auditum illud supplicium, quo rex ille plectendus erat, Deo reuelāte cognouit, & insignem illum orbis monarcham ab illa tanta celsitudine deiectum inter bestias agri more pecudum septennio uitā acturum & rore cœli tingendum esse intellexit, adeò perterrefactus est, ut unius horę spatio attonitus & elinguis effectus, nec unum quidem uerbum ipsi Regi exigenti reddere potuerit. Quale autem hoc supplicium est, si cum damnatorum hominum supplicijs conferatur? Quanto enim grauius est inter dœmones, quam inter feras uitam agere? Quanto atrocius flāmis vltricibus cruciari, quam rore cœli tingi? Quanto acerbius in omni æternitate, quā septem annorum spatio torqueri? Si illud Prophetam tantopere perterrefecit, ut unius horæ spatio mutus & elinguis fuerit, quid homines facere debent, cum in extremo iudicij die tot mundi principes & monarchas ad nunquam finiendos cruciatus cum dœmonibus damnandos esse audierint: Sed heu, heu, quia licet hoc credimus, non tamen profunde illud animo euoluimus: & ideo in cordibus nostris sicut ęquum erat, non operatur.

Concludit igitur diuinus magister parabolam, dicens. *Multi n. sunt vocati, pauci verò electi.* O Christe summa ueritas, quomodo inquis Pauci electi? E cōtra mihi uidetur, siquidem in nuptijs unū dun-

A taxat non indutum ueste nuptiali expulisti & repudiasti. Ergo multi sunt electi, siquidem unum tantūmodo reprehedis, eò quod non uestitus fuerit nuptiali ueste? Huius rei mysterium est quod omnes peccatores licet innumerabiles sint, merita unius nomē obtinent, quoniam omnes needum pro uno ualent ad subueniendū proximo. Ad furandum, ad decipiēdum, & ad nocendum atque alia quamplurima scelera perpetranda unus pro multis ualet: at uero ad bene operandum multi pro uno non possunt Si auxilium quis ab improbo postulet, statim respondet, se non

B posse, satisque efficere si sibi ipsi subueniat, itaque ad omnia bona opera se excusat, dicens, vix sibi sufficere necdum alij. Iustus autem longè aliter procedit, est enim unus sibi, erga proximum uelut plurimi Si quis ægrotat, eum libenter uisitat, si quis eget, ei necessaria prouidet, si quis tristitia afficitur, eum consolatur, si quis ignorans est, eum docet. Atque ita unus duntaxat iustus pro multis & ad multa in Republica deseruit, ita ut cùm Diuo Paulo merito dicere possit; Omnibus omnia factus sum. Quapropter iure optimo hic 1. Co. 9.

C per unum omnis improborum congregatio designatur, licet ipsi reuera plurimi sint, sicuti summa Veritas in præsentiarū testatur, dicens, *Multi sunt uocati, pauci vero electi.* O terribile uerbum. Quis hoc tonitrum audiens, non stupescit Si unus tantum reprobandus esset, unusquisque apud se cogitare debet dicens, uæ mihi si unus ille ego sum. At pauci sunt, qui ad cęlestem gloriā eliguntur, multi qui in geheanā ignis descendunt, nos, proh dolor, somno indulgemus, stertimus, & voluptatibus fræna laxamus. Ex his uerbis Domini infertur, quantus error sit, quod

D cōiter ab aliquibus dici solet qui confidētes alijs eis dicunt, Relinquite singularitates, & vitam communem & non uitam paucorū sequimini, siquidem pauci sunt electi. Communiter euenire solet, ut cum aliqui homines ab aliquo de defectibus suis reprehenduntur, respondeant, Domine id de quo me increpas, omnes faciunt. Ita ne multos æmulari uis, certa sine dubio erit damnatio tua, quia Ecclesiasticus Eccl. 7. nos sic hortatur. Non pecces in multitudine ciuitatis, nec te mittas in populum id est. Quia multos peccare uideas, nō ideo

tu pecces. Quid.n.tibi cu multis est? relinque illos, & de salute tua omni cũ diligentia labora. Vsq; in hodiernã diem non uidi uirum iustum, qui in seipso filium populi non frangeret, oẽs singulares extiterunt: & quia a cõi turba recesserunt, ideo optimum sibi uiuendi genus elegerunt, quoniam pauci sunt electi. In die, quo D. Bernar. obijt, ab hac uita ẽt quadraginta tria millia hominũ decesserunt, & ex eis tres tantummodo salui facti sunt. Et exercitu Regis Sennacherib una tantummodo nocte centũ & octoginta quinq; millia aĩarum in infernũ descenderũt. Quid de diluuio & de ciuitatib. Sodoma & Gomorrha dicã, quot millia milliũ in gehẽnam ingressa fuerunt? Rem admirandam reputamus uno die undecim mille uirgines in cœlum introijsse, & quidem huic diei quã paucissimi die similes extiterunt. Hoc aũt omnia credentes tam segniter & negligenter uiuimus ac si illa non crederemus. Animo, quæso perpendite (fratres mei) si nũc uos supernus rex uocasset qua ueste uos indutos inueniret. Comperiret forsan aliquem episcopũ, cui diceret: Amice qũo huc intrasti, non habens uestẽ nuptialem? Nonne domine uides rochetum lintheum, perpolitum & serico intextum, baculum etiam pastoralem in manib. & mittam in capite? Hic igitur meus habitus est: Rectè dicis, nã uestis exterior interiorem animæ uestem denotat. Rochetum enim conscientiæ puritatem significat, texturæ uero ipsius, i. (*Los labores*) ostendunt, te uirtutum exemplar esse debere, ex quo subditi tui addificant, Thiara uero duo cornua habens insinuat duorũ testamentorũ sapientiam, qua pollere debes, *El baculo hecho a manera de escarnadiente.* Nam de diabolo S. Iob inquit. Fœnum quasi bos comedet. Et S Isaias ait, Omnis caro fœnum. Ergo omnis homo carnalis & peccator est cibus diaboli, & ipsa eum dentibus mãdit. Baculus igitur significat, (*Que vuestro officio es escaruarlos dientes del Demonio.*) Et peccatores ab ipsis extrahere, antequam in stomachum ipsius, uidelicet, in infernum ingrediantur. Et si omnia, quæ uestis tua repræsentat, uere insunt, benè uestitus est, si aũt hanc uestem nuptialẽ non habes, cum multis in infernam detruderis. Inueniret ẽt Rex monachum aliquem, cui diceret. Qũo huc intrasti &c. Nunquid dñe, habitum meæ professionis non affero? Plane quidẽ, sed uide quod cũ admodum crucis factus sit, interiorem mortificationẽ designat, & capilli rasi significant, te ita Deo unitũ esse, ut nec cogitationibus ab eo auertatis. At si hoc ita non est, etiam cum reliquis in exteriores tenebras detruderis. Idcirco caue, ne sis sicut Rachel, quæ exiẽs è domo Laban patris sui, tulit secum idola & abscondit ea sub clitella cameli, siquidem ergo a mundo existi, idola eius furtim sublata ne sub sancto habitu abscõdas. Hoc est, ambitionem, superbiam, integritatem uolũtatis, affectionem carnalem, & odiũ, quæ sunt idola quæ mundus ueneratur, omni cura & solicitudine depone, alias enim æternis suppliciorũ generibus cruciaberis. Nunquid erit aliquis clericus, cui dicere possit. Amice quomodo huc intrasti, non habens uestem nuptialem? Nõne domine uides superpelliceum candidum, quo contegor? Id etiam animæ synceritatem designat, capilli autem rasi in corona insinuant cogitationes uanas & curas huius mundi penitus debere esse ex cordibus uestris auulsas. Ideo in Deuteronomio iussit dominus, ut homines cultui diuino addicti non haberent hæreditates aliquas seu possessiones, ne uidelicet cum ipsis distraherentur. Et adiecit statim sacer textus, dominus.n. ipse est hæreditas eorum sicut locutus est illis. Maior igitur puritas & tranquillitas spiritualis nũc in Euangelicis sacerdotib. quam in illis requiritur. Et tu minister iustitiæ, quomodo huc intrasti &c. Nonne domine, habitum affero quem uirga, quam manu porto, significat? Ita plane, nam iustitia recta esse debet, nec in unam uel aliam partem flecti. Ideo olim iudices induebantur purpura, quæ est rubicunda & in pilis æqualis, iudex enim cum amore omnibus æqualitatem seruare debet.

(*Y uos uenis uestido de frisado y tracys le cocora con los pelos muy largos de la codicia. Y como la ropa frisada con los pelos largos encubre el poluo.*) Ita pili cupiditatis tuæ puluerem i. culpam delinquentiũ propter oblata munera contegunt. Cum Sanctus Moyses, ut sacra refert historia, uirgam in terram proijceret, ipsa in serpentẽ uertebatur, & dum ipsam a terra erigeret, rursus propriam formam uirgæ sumebat.

Sic

Margin notes: 1. Co. 9. — Iob 14. — Isa. 1. — Gen. 31 — Deut. 10 — Simile. — Exod. 4.

Sic cum iudex uirgam in terram proijcit, hoc est, id quod facit propter terrenum lucrum facit, tunc iustitia, quam exercet, in serpentem, & peccatum uertitur. & si ipsam a terra erigit, fugiens omnia lucra, & cupiditates, recta erit, ut oportet, hoc est, iustitiam ipse iudex cum æqualitate exercebit. Quid autem de aduocatis, de scribis, de nobilibus, ac de reliquis de populo dicemus? Heu quàm pauci sunt, qui ueste nuptiali sunt induti. Vnusquisq. in se oculos considerationis figat, & uideat, si Deus ipsum modo ad nuptias uocasset, qualis esset. Quapropter siquidem nec horam unam certitudinis uitæ habemus, omni studio commendamus nuditati nostræ remedium adhibere per ueram pœnitentiam, qua induti gratia, tandem fruamur gloria. Amen.

DOMINICA XX. post Pentecosten.

Concio Prima.

Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum. Ioan. 4.

Nter peccata, quæ diuina maiestas magnopere odit, unum est superbia, de qua in Ecclesiastico dicitur, Initiũ omnis peccati est superbia. Dicitur superbia esse initium omnis peccati, nõ solum quoniam peccatum Angeli, quod primum fuit, peccatum superbiæ extitit, sed etiam quia in omni peccato principium eius est superbia: in quolibet nanque peccato sunt duo actus, alter auersio a Deo, alter uero conuersio ad creaturã. Primus actus, qui est auersio a Deo, est principiũ peccati, & hic est superbia. Atque ita Dominus per Hieremiã Prophetam loquẽs, cũ Hebræo populo inquit: A seculo confregisti iugum meum, rupisti uincula mea, & dixisti. Non seruiam. Hoc nolle obedire, quod est superbia, est principium omnis peccati. Ex quo infertur superbiam omnibus peccatis fauere, ut, uidelicet, ab hominibus perpetrentur, & ideo Deo maximè odibilis est. Cum habes aliquem inimicum, & ipse mutuo ab alio numos petit ea intentione, ut tibi molestiam inferat, si alius libenter inimico tuo numos mutuat, potiori iure posses de eo quam de tuo proprio inimico conqueri. Sic enim, & officium superbiæ est omnibus peccatis numos mutuare, ut uidelicet, Deus offendatur. Atque ita, licet uerum sit quod uitia bellum cum uirtutibus sibi contrariis habent (scilicet, luxuria cum castitate, gula cum temperantia, &c.) tamen superbia aduersus omnes uirtutes bellum gerit. Diffinitio autem superbiæ est inordinatus appetitus propriæ excellentiæ. Ex quo deducitur, quot radices hodie peccatum hoc in mundo egerit, siquidem in omnibus ferè hominib. hic effrænatus appetitus regnat, quo diu noctuque euigilant, ut ab omnib. magni æstimentur. Dum uiuunt, maximè laborant, ut magni fiant, & de eorum laudibus, si quæ sunt, nulla etiam post mortẽ memoria conticescat. Cum generati o Noe post diluuium (ut sacræ literæ referunt) in terra Senaar esset, dixit alter ad proximum suum; Venite faciamus turrim, cuius culmen pertingat ad cœlum, & celebremus nomen nostrum, antequam diuidamur in uniuersas terras: Magna profectò superbia hæc fuit, & ob illam isti in suis linguis fuerunt a diuina sapientia confusi, sed multo maior est hodie multorum hominum superbia. Illi enim opus ædificare uolebant, ut memoria totius eius congregationis, & communitatis in seculo remaneret, at nunc quilibet hominum per se opus instruere uult, quo uniuscuiusque etiam memoria perennis, & æterna sit, & cuncti modos atque inuentiones quærunt, quibus in terris immortales efficiantur, ipsis fortasse in æternum apud inferos morientibus. Cum aliquis eorum duos (ut ita dicam) terruntios uel obolos comparat, statim grandia ædificia erigere incipit, in quibus depicta scuta, signo superbiæ suæ figunt Hebræis Dominus dixit: Quomodo potestis credere, qui gloriam ad inuicem accipitis, & gloriam, quæ a solo Deo est, non quæritis? Nobis autem meritò dici potest: Quomodo potestis esse boni Christiani, siquidem in omnibus uestris operibus non Dei gloriam, sed uestram quæritis? Non solum autem istorum superbia excedit superbiã eorum, qui turrim Babylonę ædi-

Margin notes: Ecc. 10. Hiere. 2. Simile. Gen. 11. Ioan. 5.

ædificabant, sed etiam superbiam Luciferi aliquo modo superare uidetur. Nam
Isa. 14 maledictus ille Angelus dixit: Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo, superbia uero humana plus etiam uult ascendere. Lucifer sedile suum tantummodo iuxta Dei sedile ponere uoluit, homo uero altius illud collocare uult, uult enim plusquam Deum obediri, & quod mandata sua magis quàm Dei obseruentur. Nunquam Dominus imperauit nec imperabit rem impossibilem, ho-
Dan. 2. mo autem impossibilia iubet. Rex Babyloniæ somnium, quod somniauerat, uolebat, ut sapientes sui sub pœna mortis sibi indicarent, & de Scribis, & Pharisæis Do-
Mat. 23. minus dixit; Alligant onera grauia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum. Superbia itaque quibusdam ex genere nobilitatis suæ oritur. De iis Oseas
Osea. 9. Propheta inquit. Gloria eorum a partu, ab utero, & a conceptu. Hæc est uanitas quædam absque fundamento, maximè quando ueram maiorem nobilitatem, quæ est uirtus, minores non imitantur. Etenim si pater tuus per uirtutem nobilis extitit, tu uero peccator es, hæc non glo-
Simile. ria est, sed confusio tui. Quid prodest esse filium alicuius nobilis, si ipse per se impius est? Si pomum est putridum, quid ualet, licèt ab arbore bona productũ sit? Cum alieno oleo uolebant fatuæ uirgines lampades suas accendere, sed non eis pro-
Mat. 25 fuit, quin potius ab sponso expulsæ fue-
Leu. 10. runt. Duo filii Aaron, quoniam alieno
Simile. igne thura redolebant, statim miraculosè combusti fuerunt. Nullus igitur in aliena uirtute aut nobilitate confidat, ipsam propriam habere contendat, ne ei contingat, quod uirginibus fatuis, & sacerdotibus illis euenit. Quamplurimæ sunt arbores, quæ spinas habent, & pulcherrimos fructus a se proferunt, nullaque ipsis igno-
Simile. minia est, a talibus arboribus ortos esse, nec ideo ipsos contemnere solemus, sicut odorem rosarum, quæ ex spinosis arboribus oriuntur, non parui facimus, & tandem a terra oritur aurum, sed non ideo ab hominibus paruipenditur. Sic illi, qui ab improbis atque infidelibus parentibus oriuntur, si ipsi per se boni sunt, nequaquam contemni debent: licet enim quis genere nobilis non sit, sufficit tamen cum nobilem esse per uirtutem, quæ est uelut

A sapo, quo maculæ ignobilitatis extrahuntur. Quando Rex Dauid dixit se pugnam 1. Re. 17
& certamen cum Gigante subire uelle, quoniam in aliis multo maioribus expertus erat, qualia erant, ursos ac leones dilacerare, & ei ad pugnam subeundam data est facultas, postquam reportata uictoria, & mortuo Gigante reuersus est, Rex Saul ipsum interrogauit. Qua progenie es, o adolescens, ac si ursos leonesque interficere, & Gigantem superare, ei pater eius dedisset. A parentibus hæc solummodo debilia corpora, & mille miseriis ple-
B na accipimus, Deus autem animas creat, unde ipsis corporibus bonum, quod habent, oritur & procedit. Non inficior tamen generis nobilitatem esse rem excellentem, sed non, si sola est & absque uirtu-
te. Nam sicut aurum, & argentum metal- Simile.
la sunt nimis apta, ut in ipsis melius quàm in ferro aut in plumbo lapides pretiosi cœlentur, & sculpantur, sic nobilitas metallum est nimis aptum, ut in ipsa quæ-
cunque uirtus cęletur. Marcus Tullius no- M. Tul.
bilitatem ceræ molli comparauit, quæ ad recipiendum in se quascunque sigilli figu-
C ras disposita est. sic nobilitas habet quandam dispositionem ut in ea quæcunque uirtus imprimatur. Ex eo autem quod homo nobilitatem absque uirtute habet, oritur, ut ipse miserrimam uitam agat: inde enim pompę inanes, & multitudo famulorum ac superflui sumptus quibus se quodammodo pignorat, oriuntur: si uero uirtutem haberet, sumptus iuxta possibilitatẽ suam metiretur, & sic dulcem ac suauẽ uitam ageret. De Sancto Ioseph sic ait Bea-
tus Marcus. Ioseph ab Arimathia nobilis Mar. 15
decurio, qui & ipse erat expectans regnum Dei, & audacter introiuit ad Pilatum, & petijt corpus Iesu. Cum quis nobilis est, & simul cum hoc regnum Dei expectat, multa præclara opera edet. Quamplurimi nobiles ciues erant in urbe Ierusalem, & nullus eorum præter hunc commotus est, ut sacratissimum Iesu Christi corpus postularet, quoniam nullus fortè erat præter sanctum Ioseph, qui ita regnum Dei expectaret. Vidistis aliquando amatorem qui per totam integram noctem frigori, & aquæ expositus, stans indesesse suo ensi incumbit at uero domi suæ in lectulo non nisi quatuor aut quinque culcitris, & totidem ceruicalibus quiescere potest, illi

uero

vero omnes noctis ac tẽporis iniurias pa A tienter perfert, limenque domus suæ cha rissimę suauissimam culcitram reputat. Quid huius rei causa est? Amor. O anima Christiana, si cœlestem amorem haberes, si diligeres, & expectares ęternam uitam, sicut ipsa meretur, quomodo omnes la-
Gen. 32 bores, & difficultates huius mundi libenter subires, & audacter perferres. Quoniã S. Iacob benedictionem Angeli expectabat, non multum sensit per totam integram noctem cum illo luctari. O utinam tu, o homo, firma spe benedictionem Dei expectasses, qualiter cum uitijs luctareris, & te per totam noctem huius uitæ san B ctis exercitationibus committeres, auderesque cum angelis de sanctitate contendere. Ideo S. Ioseph usus est sanctissimum Christi corpus à Pilato petere. Qui hoc modo nobilis est, cum ipsa nobilitate non monetur, ut superbiat, sed ut in Republica uirtutis sit exemplum. Aliis autem superbia a dignitate, in qua constituti sunt, oritur. Nam sicut qui in locis altis ambulãt, licet a nemine impellantur, ipsamet altitudo in causa est, ut euanescunt, & sic incidant: ita sublimes dignitates homines
Eccl. 7. prouocant, euanescant, & in superbiam C incidãt. Idcirco optime nobis Ecclesiasticus consulit, dicens: Noli quærere ab homine ducatum, nec a Rege cathedram honoris. Qui in dignitatibus & honorib. sunt collocati oportet magnopere attendant, ne euanescant, & in superbiam cadãt, & ex illa in infernum. Saul uir iustus fuit, & ita ut de eo dicat sacra scriptura:
1. Re 9. Erat Saul electus & bonus, & non erat uir de filiis Israel melior illo. Postquam autẽ Rex factus est, superb. inobediens, ac tyrãnus extitit, & innocentem Dauid iniuste persequutus est Dauid, etiam dũ pauper fuit, & ab ipso Saule odio habitus, bonus D extitit, tantamq patientiam habuit, ut cũ ipsum Saul inimicũ suum interficere posset, id facere noluerit: at postquã regnum
2. Re. 11 obtinuit, & in prosperitate erat, Vriam seruũ suum fidelissimum uita priuari iussit. Cũ pauper erat ei, qui morte dignus fuit, pepercit, in prosperitate uero eum, qui uitã optime merebatur, tyrannice necauit. Natura nostra adeo debilis & fragilis est, ut cum fauoribus, & etiam Dei sæpenumero deterior fiat, ipsius fauoribus
Mal. 16 abutens. Laudauit Christus Redẽptor noster beatum Petrum, dicens: Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis nõ reuelauit tibi. sed pater meus, qui in cœlis est. Sed forsan hoc fuit illi motiuũ, ut postea passionem Saluatoris mundi uoluisset impedire, dicens; Absit a te Domine, Mat. 16 nõ erit tibi hoc; ob qđ merito a Domino grauiter reprehensus fuit. Si ergo fauoribus Dei tam malè utimur, quid in no- Simile. bis mundi fauores efficient? Si coram imagine recenter depicta fax incensa ponatur, figuram taliter admittere uidetur, ut minime uideri possit, an sit imago necne, perfectio enim pennicilli, & colorũ uarietates nequaquam dignoscuntur. Idem cõtingit homini, in quo Deus imaginem suam effinxit. Cũ. n. ei splẽdor glorię mũdi ab ipso Deo donetur, ille nitorem, gratiam, ac pulchritudinem amittere solet, ut uix imago Dei appareat, & ipse homo se ipsum non cognoscat. Quapropter quidã deuotus uir, curiali seu aulico homini dixit. Attende frater q̃ non semper in curia uno uento nauigabis, aliquando enim a principe faueberis, aliquando uero minime, cum fauoris ventus flauerit, tu teipsum non cognosces, & omnes te cognoscere curabunt, at flante aduerso fortunæ vento, tu teipsum agnosces, & alii autem, nec notitiam tui habuisse uidebuntur, ut plane uideas quantum alterum alteri exce- B. Chr. dat: Idcirco B. Chrysostomus inquit. Sup- su. Ioã. bia in nobis existente omnis uita nostra immunda fit, & si sobrietatem, & si uirginitate, & si ieiuniũ, & si orationes & si eleemosinã, & si quodcũq. aliud perficiamus, oẽs isti colores pulchritudinem amittunt in animæ imagine, quando splendor fauoris humani in ea superbiam generat. Quis ergo hęc audiens uitium tã abominabile Psal. 35 magnoperè non execratur, & cum Sãcto Dauid dicit, Non ueniat mihi pes superbiæ, hoc est, Eripe me domine, ne saltim primus superbiæ motus ad me accedat! Omnia quæ hactenus dicta sunt occasione huius hominis diximus, de quo i sacro hodierno Euangelio agitur, qui maxima cũ necessita e, & afflictione ad Christum Redemptorem nostrũ accedẽs in modo, quo locutus est, superbiã & elationẽ cor- Matt. 8. dis sui ostendit. De leprosi sic ait B. Mat- Mat 15 theus. Ecce leprosus ueniens adorabat eũ, Mat 20 & de Chananæa. At illa uenit & adorabat eum, dicẽs. Domine adiuua me. Et de mu

liere Zebedæi alibi inquit. Accessit ad eũ adorans & petens aliquid ab eo. De alijs denique in sacro Euangelio dicitur, ꝙ ad Dominum accesserunt ipsum adorantes, de hoc uero in præsentiarum inquit Beatus Ioannes. *Abijt ad Iesum & rogabat eum ut descenderet et sanaret filium eius*. Non adorabat, sed rogabat, si cũ altero minori ꝙ ipse erat, loqueretur, eiq; diceret, gratũ mihi feceris, ut in domũ meã te conferas. Vnde ei tãta superbia, & inurbanitas orta est? Quia erat quidã Regulus. Sup quo B. Chrysostomus sic ait. Vocabatur Regulus, aut quia de genere regali erat, aut quia dignitatem aliquam principalem sic uocatam habebat. Hi sunt duo fontes, ex quib. ut diximus, superbia hominibus oriri solet, & ex eo quod superbi sunt, fit, ut inurbani atque elati erga proximos sint B. Petrus in sua canonica nos sic hortatur. Omnes inuicem humilitatem insinuate, quia Dominus superbis resistit, humilib. autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu Dei ut uos exaltet in tpe uisitationis. O cœlestẽ doctrinam. Fælices illi, qui eam eo de amplectantur. Contrariũ eius mundus, ac diabolus pater superbiæ, & humilitatis inimicus suos docet, eis persuadens ut progeniem, ex qua ortum trahunt, & magnitudinem, atque amplitudinem maiorum suorum magnopere obseruent, & quando alios fuerint allocuti, eos tam inurbani et tractent, (hoc est, *La echen un nos, de tal manera*) ut corda eorum amaritudine impleant. Hinc etiam oriuntur circumloquia, quibus utuntur, ne eis, cum quibus agunt, dicant, *Vuestra merced, o uestra Señoria buscando para esto mas perifrases y rodeos y circumloquios, de lo que pudo imaginar Despauterio*. Ex quibus atque alijs similibus Satanas quotidie non parum lucri reportat. At humilis seruus Dei his circumloquijs, id est, un donores, non utitur, omnes uenerabiliter & ut decet alloquitur. quinimo quanto debilius, & abiectius est subiectum, cum quo agit, tanto ei maiorẽ honorem adhibet, ad instar corporis humani, qđ partes minoris nobilitatis magis honorat, & exterius plus adornat Atque ita Diuus Paulus inquit Quę putamus ignobiliora membra esse corporis his honorem abundantiorem circundamus, & quæ in honesta sunt nostra abundantiorem honestatem

B. Chry. sup. hũc loc.

2. Co. 12

A habent. Et superbia magnatum, & principum mundi eo deuenit, ut etiam cũ Deo suas regulas detestandas seruare uelint. A que ita in ecclesiis strata, sedes reclinatorias, & puluinos genibus indulgentes habent, authoritatem suam, etiam coronã Deo obseruare uolentes, nec se humiliare, aut inclinare uolunt, imitantes in hoc Michol regis Dauid uxorem, quæ ipsum reprehendit, quoniam coram arca Domini saltauit, dicens, non esse regiam dignitatem rebus tam infimis subdendam. O superba mulier, quę erga Deum grauitates mundi seruare uole- 2. Re. 14
B bas. Ideo ei sanctus Dauid humiliter respondit dicens. Viuit Dominus, quia ludam ante Dominum, qui elegit me, & ludam, & uilior fiam plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis. Significans in hoc, quod quanto quis altiorem dignitatis gradum obtinuerit, eo magis coram Deo, qui ipsum in ea constituit, se debet humiliare Cuidam magnati, qui sibi thronum in domo Dei parauerat, Dominus per Isaiam prophetam dixit. Quia exci disti in excelso memoriale diligenter, ecce Dominus asportari te faciet, sicut aspor-
C tatur gallus gallinaceus, hoc est, captiuus in Babyloniã duceris, ibi morieris, & ibi erit currus gloriæ tuæ, & ignominia domus Domini tui O Domini mei, caucte ne ob superbiam uestram super uos immensi Dei ira ueniat, per ueram pœnitentiam humiliamini, antequam furor eius uos absorbeat.

Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum. Omnis potestas ac diuitiæ, quas his Regulus possidebat, non poterant filium eius a mortis imperio, nec ipsũ ab ea afflictione liberare. Vnde apparet quã bene merito S. Propheta di- Psal. 32
D cat. Non saluatur Rex per multã uirtutẽ, & Gigas non saluabitur in multitudine uirtutis suæ. Fallax equus ad salutem, in abundãtia at uirtutis suæ non saluabitur. Grandis profecto fallacia est, hominem in aliquo preterquã Dño confidere. Id ãt in quo homo inaniter spẽ suam collocat, hic equus uocatur, quoniam sicut eques in equo sedens, in eius fortitudine ac uelocitate confidit, qua iter conficere indefesse, & a periculis, quæ offerri possãt, liberari, flammas transire, ac flumina traijcere ualeat, ita mũdanus in reb. mundi confi- Simile.
dit,

dit,& in illis sedet. Sed equus iste fallax est,quoniam herum suum a se expellit, & pedibus conculcat,& lassatum alium relinquit. Nam omnes res mundi non possunt ho[m]ines ab afflictionibus oblatis in

Lucian. uita humana eripere. Sed(ut ait Lucianus) quemadmodum statua exsterius depicta aurata,& composita,intus uero clauis,paleis,pice ac glutine plena ē,sic principes ac potentes Reges,licet foris aurati atque adornati appareant, intus quamplurimas sustinent molestias & afflictiones. Idcirco non immerito Regum coronæ in summitate pinnas,seu flores quosdam habent, qui non coniuncti,sed separati alii ab aliis sunt,ita ut inter florem & florem sit quidam posticus,(*Quede un portillo*) In quo significatur, quod licet in regum statib. sint flores,delitiæ ac uoluptates humanę, non tamen una uoluptas adeo iuncta est alii,nec una consolatio ita alteri adhæret, ut molestiæ & augustiæ locum non inueniant,quo in ipsorum Regum corda ingrediantur, nam uere ac reipsa inter florē & florem sunt postici,, per quos in eos intrant,(ut aiunt,*a montones.*) amaritudines labores ac molestiæ.

Hic cum audisset, quia Iesus ueniret a Iudæa in Galilæam, abijt ad eum, & rogabat, ut descenderet et sanaret filium eius Perpendite uerbū illud,Cum audisset,in quo denotatur hunc hominem noluisse occasionem amittere, quin potius animaduertēs opportunitatem eundi ad Dominum, statim illam arripuit. Maxime oportet hoīes tempus & bonam occasionem capere, ut inde utilitatem educant. In quo maxime deplorāda ast hominum miseria, siquidē tot occasiones, quot modo habemus ad

1.Thc.5 Dominum eundi & ab ipso singularia dona ac beneficia obtinendi, facilè amittimus. Quocirca merito nos D. Paulus hortatur,dicens: De temporibus & momentis,fratres, non indigatis,ut scribamus nobis,ipsi enim diligēter scitis, quia dies domini sicut fur in nocte ita ueniet: cum enim dixerint, Pax & securitas,tunc repentinus eis superueniet interius. sicut dolor in utero habentis,& non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris,ut uos dies illa tanquam fur comprehendat. O efficacissima uerba, & uelut gladio acuto humana corda penetrantia. Vos (inquit Sanctus Apostolus,)ò fratres charissimi,

A prudentes esse cogito, qui nō solum tempora,annos,menses,dies,horas,atque etiā momenta male non consumetis,sed omnia in mortis uestrę præperationem dispenderis:quę quidem tanquam latro ueniet. Mortem appellat latronem, tū quia furatur nobis id quod melius in hoc mundo habere possumus,uidelicet, uitam & merendi opportunitatem: tum etiam, qa ueniret solet,quādo miser homo se magis securum esse putat, & tunc dolores eius erunt ad instar parturientis. Et hoc est, qđ ait Apostolus, quod in illa die improbis repentinus superueniet interitus,sicut do-

B lor in utero habētis. Hoc est: Exibunt animæ eorum a corporib. omni bono nudę & destitutæ, ut in æternis flammis crucietur. Eia peccatores, quid agitis? Quomodo non contremiscitis, hæc sancti Apostoli stupenda uerba audientes? quare ex opportunitate, quam nunc habetis commodum non educitis? Si sicut ergo uobis modo prædico, & uos ad pœnitentiā uoco: Deus me in infernum ad ibi prædicādum mitteret, & uoces sonora uelut p̄co sic clamarem. Iubet omnipotentissimus Deus & misericordiarū pater, ut omnes,

C qui pœnitentiam agere uoluerint, illam faciant, & sceleribus suis remedium adhibebitur. Quid obsecro maledicti illi agerent? Sed quid non agerent, ut ab illis ęternis suppliciis liberarentur? Qui in peccato mortali estis, & iuxta præsentem iustitiam ad ęternas flammas damnati, animo concipite uos iam in terribili illo inferno rum igne crudelissima tormenta pati, siqdē absque dubio, si scelera uestra nō deponitis quā citissime ibi eritis. Et simul etiā animo concipite ꝙ postquam in inferno fuistis,uobis hęc libertas, quam nunc habetis concessa est, & ab ipsis gehennæ fau-

D cibus ad agendam pœnitentiam extracti & educti estis,facite ergo, obsecro, id qđ tunc oīcū diligentia faceretis. Vnusquisque uestrū cōsilium Ecclesiastici capiat, Eccl. 14 q sic ait Memor esto, qm̄ mors non tardat. Et paulo inferius. Ante obitum tuum operare iustitiam, quoniam non est apud inferos inuenire cibum Omnis caro sicut fænum ueterascet, & sicut folium fructificans in arbore uirid. Arbor uiridis est homo, dum gratiā diuinam habet, sanctarū intentionum ramis adornatus, foliis bonorum uerborum, ac florib sanctarum cogita-

gitationum, & fructibus bonorum operũ A oneratus, qui sic in hoc statu ab hac uita discedere, uiridis ac pulcher in ęternũ remaneret: sed per peccatum ita fœdatur & arescit, ut ad nihil aliud deseruiat, nisi ut per mortẽ abscissus in perpetuas inferni flammas arsurus mittatur. Hanc ariditatem, & sterilitatem optimè propheta Ioel
Ioel. 1. depinxit, dicens. Residuum erucæ comedit locusta, & residuum locustę comedit bruchus, & residuũ bruchi comedit rubigo Hi quatuor uermiculi, qui uiridem arborem corrodere solent, & aresacere, quatuor peccatorum genera insinuant, quæ animæ uirtutem euertunt, aresaciant, & la B befactant. Eruca folium comedit, locusta fructus, bruchus, id est (*Elpulgon*,) corticẽ exteriorem, & rubigo, idest, (*Carcoma*,) interiorem medullã. Ideo eruca, quę corpore reputat, luxuriam significat: quoniam appetitus sensualis hominem continuò reptare facit, & cogitationes in cęlum erigere prohibet. Hic omnem spiritualem uiriditatem consumit corpus, marcescere facit, & amissionis bonę ęstimationis causa est. Locusta, quę pedes habet, & ambulare non vult, & expeditas alas non habet & aduolare contendit ut statim in terram C incidat, & superbiam, & inanem gloriã designat, quæ fructum bonorum operum edit, & corrũpit Bruchus qui maiorem uẽtrẽ q̃ totum corpus habet gulam denotat, quæ efficit, ut homines sint uelut uenter, de quibus D. Paulus dixit. Quorum deus uenter est. Hæc corticem destruit, uidelicet, diuitias, ægritudinis in corpore generat, ꝑter alia spiritualia dãna, quorũ ipsa est causa. Rubigo, quę medullã edit, auaritiam insinuat, quæ interiorem cordis quietitudinẽ corrodit, ut uidelicet, homo ad ea, quæ bona sunt, nequaquam atten- D dat. Et his malis miser uelut arbor arida remanet, dispositus quidẽ ut in æternũ ardeat. Est ne hic aliqui, qui hęc in se dãna sentiat? Ego per uiscera Iesu Christi eum ora, & contestor, ut siquidem modo opportunitatem habet, eis remedium adhibeat. Ne prætermittas, obsecro, frater, talẽ occasionem, ante mortem tuam operare iustitiam, quoniam non est apud inferos inuenire cibum.

Hic cum audisset quia Iesus ueniret à Iudæa, in Galilæam, abijt ad eum, & rogabat eũ, ut descẽderet, & sanaret filiũ eius, incipiebat enim mori. Attendite, quæso, quo medio, & quibus modis benignissimus Dñs hunc hominem attraxit, uidelicet, per filii eius ęgritudinem. O infinitam bonitatem Dei, qui omnes uult, & omnes quærit, alios uno modo, alios autem alio, pro necessitatis cuiusque ratione: alios quidẽ ꝑ labores attrahit, alios uero per fauores, & delicias.

Sed dicet aliquis, o pater, uideo uicino meo omnia ex animi sententia euenire, mihi uero quotidie mille casus, & infortunia contingunt. O frater, ea est Dei prouidentia: nam si illum per asperum iter laborum duceret, forsan cum impatiẽtia periret, te autem si per flores & suauitates duceret, tui obliuisceretis: ut igitur alterũ impatientia, alterum incuria liberaret, verbis diuersimode prouidet. Incolę ciuitatis Ierico ad Prophetam Elisęum de 4. Re. 2. aquis illius urbis conquerentes, uenerũt, dicentes illa, insipidissimas esse: at sanctus Propheta sal illas proiiciens, ipsas sapidas reddidit Postea vero filii prophetarum ad eundẽ Prophetam accesserunt, 4. Re. 4. dicẽtes. Mors in olla uir Dei, & hoc ideo dicebant, quoniam olla, in quam herbas agrestas nomine colocyntidas infuderãt, amarissima erat, & cibum, quem in ipsa coxerant, edere non poterant, at Sanctus Propheta parum farinę misit in ollam, & statim non fuit amplius quidquam in ea amaritudinis. Animaduertite obsecro, quam diuersa sunt sal, & farina, & Sãctus Propheta hoc fecit, ut diuersis mediis, diuerse remedia applicaret, ollæ namque insipidę cum farina remedium adhibuit, aquis uero cum sale S c Deus homines sanat alios quidem farina, alios uero sale, hoc est, alios cum fauoribus & deliciis alios uero laboribus infortuniis. Scriptum etiam in sacra pagina reperimus, Deum cuidam cæco adhibito felle, alteri Tob. 11 uero adhibito melle, sanitatem tribuisse. Tobias enim cum cęcus esset, cuiusdam piscis selle sanatus est. De Ionatha uero 1. Re. 14 filio Saul. sic sacra refert historia, Extendit summitatem uirgę, quam habebat in manu, & intinxit in fauum mellis, & conuertit manum suam ad os suum, & illuminati sunt oculi eius. O admiranda Dei artificia, & quam diuersis mediis hos duos cæcos illuminauit. In quo significauit uarios modos, quib. obcęcato peccato

res

Soph.1. res sanat. Loquẽs propheta Sophonias de A
Thre.4. peccatoribus, sic ait. Ambulabũt, ut cæci, quia Domino peccauerunt. Et alibi, Errauerunt cęci in plateis.
Simile. Quemadmodum cęci unum è tribus remediis in suum commodũ uti solent, alii enim secum afferunt puerum, quo ducuntur, alii canem ligatum, alii baculum in manibus: sic peccatores instar cœcorum duci solent. Cæci peccatores, qui à pueris ducuntur, sunt plurimi Ecclesiastici. Cum enim aliquis eorũ puerum, uidelicet, consobrinum, aut fratrem habet, ipsum redditibus ecclesiasticis replere contendit, eique regressum ad canonicatum, seu ad pinguem præbendã B omni diligentia quærit. Istis illud prophetę Micheæ dici potest.
Mich.3. Audite hæc principes domus Iacob, qui omnia recta peruertitis, qui ædificatis Sion in sanguinibus, propter hoc causa uestri Sion quasi ager arabitur, & Ierusalem quasi aceruus lapidum erit. O terribilem comminationem, in qua ostenditur quod propter hos abusus & simoniacas inuentiones plurimorum ecclesiasticorum Christiana respublica iusto Dei iudicio multis in locis passa est detrimentum. Alii cęci sunt, qui canibus ducuntur. Hi sunt litigatores, & qui C iurgia ac contentiones quęrunt. Magna profecto cęcitas est, numos uestros ac uitas in prætorijs maxima cum amaritudine & afflictione consumere.
Eccl.28 Nolumus dicere, illicitum esse ei, qui ius habet litigare, sed dicimus lites multorum peccatorũ causam esse. Idcirco spiritus sanctus quemlibet nostrum peculiariter admonet. Abstine te à lite, & minues peccata. Vos igitur, litigatores cęcos reputo, eo quod leges ac modos procedendi in uestris negocijs ignoratis. O pater uide quid dicas, ideò ego aduocatũ, procuratorem, & scribam habeo, qui me in lite ducunt. Gau- D deo frater, siquidem tetigisti quod ego dicere cupiebam. Isti igitur sunt canes cœcorum. O aduocati, ò procuratores, attendite quòd aliqui ex uobis sunt uelut canes familiari cœcorum, qui cum intelligant aliquos litigatores iustitia carere, litem nihilominus admittunt, caueant sibi, & attendent se sub peccato mortali obligari, testibus & decretis operam dare, an lis sit admittenda, necne, quod si non faciunt, ad restitutionem eorum, quę in lite consumuntur, obligantur.
Simile. Canis, qui cœcum ducit, uidens os aut frustum panis, eò tendit, cæcus autem existimans se in ecclesiã ire, ab ipso cane in præcipitium dicitur, ubi caput miserrimè confringit. O aduocati, procuratores, & scribæ. *Qui si os untan las manos*, statim cauillationibus, & fraudibus utimini, procurator ignauus fit, & lis amittitur, scriba uerò debitas testium interrogationes integrè non facit, & sic estis uelut canes cęcorũ, *Quæ se nantras el huesso*. Hos maledictio illa, quam Dominus in Deuteronomio dedit, com Deu.27
prehendet, ubi dicitur, Maledictus, qui errare facit cęcum in itinere. Alii cęci à baculo ducuntur, hoc est, alii sunt, qui in re publica muneribus semper fungi uolunt, & baculos, idest, uirgas iustitiæ in manibus portare. O ambitiosi quã cæci estis. Quis uos ducit? Lignum dignitatis, uirga iustitiæ, quam habere contenditis. Hos igitur cæcos Deus sanare solet alios quidã melle, hoc, est fauoribus, eis honores, salutem, ac diuitias præbent; alios uerò felle, eos paupertate ignominiaque afficiens, ut sic utrique pœnitentiam à suis sceleribus agentes, ab ipsis deterreantur. Vt autem Dominus huic Regulo remedium adhiberet, ex his duobus itineribus non uiam fauorum & delitiarum, sed laborum & afflictionum sumit. In quo significatur, quam difficile sit diuitem, ac potentem curare, eumque ad diuinum amorem perducere, siquidem oportet ip- Simile.
sum per uiam timoris & supplicii ad pœnitentiam ducere. Satis corruptum, & (ut aiunt) fistolarum est uulnus, quando ignis cauterio indiget. Cum S Daniel somniũ Dan.4.
Nabuchodonosor explicuit, elaborauit sanctus uir ipsum uerbis dulcibus & suauibus conuertere, ei dicens. Quam ob rem Rex, consilium meum placeat tibi & peccata tua eleemosynis redime, forsitan ignoscet Deus delictis tuis. Ipse autẽ plus superbire, & tumescere cæpit, eiq. respondit Nonne hæc est Babylon ciuitas magna, quam ego ædificaui in domum regni, & in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? Beatus Hieronymus B. Hier.
super Esaiam prophetam inquit. Babylo- sup Isa.
niam urbem fuisse magnitudinis triginta duarum leucarum per circuitum & ex hoc superbo Regi tanta præ um prio oriebatur, ut putaret, nullam potentiam posse tantam urbem euertere, & solo æquare.

At

at dum in hæc superbissima uerba prorumpebat, uox de cœlo ruit Tibi dicitur Nabuchodonosor Rex, regnum tuum trāsibit à te, & ab hominib. eiicient te & cum feris erit habitatio tua, fœnum quasi bos comedes, & septem tempora mutabuntur super te, donec scias quòd dominetur excelsus in regno hominum, & cuicunque uoluerit, det illud. Eadem hora sermo cōpletus est super Nabuchodonosor, & ex hominibus abiectus est, & fœnum ut bos comedit, & rora cœli corpus eius infectū est, donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent, & ungues eius quasi ungues auium. Rex iste, qui dulcibus sancti prophetæ uerbis se ad Dominum conuertere noluit, magnis laboribus & afflictionibus à Deo missis conuersus est. Atque ita conuersus, dixit. Nunc ego Nabuchodonosor laudo, & magnifico, & glorifico Regem cœli, quia omnia opera eius uera, & omnes uiæ eius iudicia. Ideò S.
Isa.26. Isaias inquit, Indulsisti genti Domine indulsisti gēti, nūquid glorificatus es? Quasi dicat, non ideò, quia duros & obstinatos peccatores laboribus & afflictionibus non oppressisti, ipsi ad te conuertentur, imò addit Elongasti omnes terminos terræ, hoc est, quamò magis ultionem dissimulas, tantò ipsi se à te auertunt. Domine in angustia requisierunt te. Et paulò antea dixerat idē propheta. Misereamur impio, & non discet iustitiam. Idest, si ego indulgentia, & misericordia erga impium utor, nunquam ipse addiscet bonus esse.
Prou. 1. Idcirco in Prouerbiis dicitur. Prosperitas stultorum perdet illos. Atque ita Beatus
Exod. 9 Augustinus explicans illa uerba Exodi: Indurauit Dominus cor Pharaonis, interrogat, quomodo illum indurauit? & respondit. Induratio non proficiscitur à Dei potentia compellente, sed Dei indulgentia generatur, quoties enim ipse Deus Pharaonem aliqua plaga percutiebat, tunc ille emolliebatur, sublata uero indurescebat per malitiam suam. ut plane uideatis, quam efficacia sint Dei flagella ad dura corda conuertenda Quid igitur de nobis erit, fratres mei, qui cum tot tantaq. flagella à Domino acceperimus quotidie deteriores sumus De Hebræis Sanctus Ie-
Ierem. 1 remias sic ait. Percussisti eos & non doluerunt, attriuisti eos & non renuerunt accipere disciplinam, indurauerunt, fa-

A cies suas super petram, & noluerunt reuerti. Hic est unus ex magis periculosis statibus, ad quem miseri peccatores peruenire possunt. His enim Dominus per Isaiam prophetam dicit Super quo percutiam uos ultrà addētes præuaricationē? Isai. 1.
Et in Hebræo habetur, alme, id est, ad quid percutiam nos ultrà, siquidē ad me conuerti non uultis, quin potius magis uos ipsos peruertitis? Manete sic obdurati in æternum. Deus nos à tam seuero supplicio eripiat. Pertimescamus fratres, ne Dei ultio super nos cadat, siquidē fortasse illa magis digni, quàm Hebræi sumus.
B Quamuis autem Deus nos, ut flagellat, non flagellaret, tamen uidentes qualiter tot regna fidem Romanæ Ecclesiæ deseruerint, & se in tam nepharias hæreses immerserint, à nostris sceleribus conuerti debemus, ne sicut illi, à Domino relinquamur. De hoc Deus olim loquens de regno Iudæę per prophetam Ieremiam cōquerebatur, dicens. Et uidit pręuaricatrix soror eius Iuda, qui pro eo quod mœchata esset aduersatrix Israel dimisissem eam, & dedissem ei libellum repudii, & nō timuit præuaricatrix Iuda soror eius, sed abiit, & fornicata est etiam ipsa, & fa- Ierem. 3
C cilitate fornicationis suę contaminauit terram. Vellet Dominus, ut supplicio, & repudio, quod Israel (uidelicet decem tribubus, qui in Samaria erant) tribuerat, omnis Iudæa pertimesceret, ne sibi aliud simile eueniret, sed quia in alieno capite sapere noluit, seuerè etiam punita fuit. Heu, heu fratres, quid proprius nobis his infęlicibus tēporibus dici poterat? O Angeli gloriosi, ò Seraphici spiritus diuino amore inflammati, utinam è cœlis huc descenderetis, ut rem hanc Angelicis, & Seraphicis linguis ut oportet, amplifica-
D retis O diabolicam cæcitatem. Ferendum ne est quod uideamus supplicia, quæ potentissimus Deus in Germania, Vngaria, Bohemia, atque in Gallia intulerit & quo modo eos in pęnam suorum scelerum in tot abominationes atq. errores incidere permiserit, & periculo alieno non sapiamus quin potius in eisdē peccatis, quæ antea cōmisimus, persistamus, & absq. timore, & pudore alia longe deteriora tam impudenter perpetremus, ac si contra Deū ligneum aut lapideum, qui nec uidet, nec audit, nec sentit, delinqueremus? O stulti,

stulti,

stulti, stulti, Deus uos resipiscere faciat, ut tãtum malum animaduertatis, & illud omni cura, & diligentia uitare curetis.

Incipiebat enim mori. Homo iste dominum adiuit, cum iam omnia humana remedia quęsiuerat, & hanc diligentiã adhibuit (ut ait D. Chrysost.) licet absq; fide, & de filii sui salute desperans, ne cũ hac molestia, & anxietate remaneret, uidelicet, quod omnem possibilem diligentiã non adhibuerit, quæ quidem contra nostram incuriam, & negligentiam est quædam aspera reprehensio. Magna profectò miseria est, uidere qualiter ad corporalia nego ia nullum lapidem relinquimus, quẽ non moueamus, ad spiritualia uerò quæcunq; diligentia, licet parua sit, nobis magna uidetur. Quis non esset sanctus, si tã tam curam ac diligentiam in comparãda diuina gratia, & uirtute quantam adhibet in adipiscẽda salute corporali adhiberet? Quis non esset diues, si tam facilè corporales diuitias, sicut spirituales, cõsequi posset? Quæ mulier non esset pulchra si tanta facilitate corporalem pulchritudinem sicut spirituale, obtinere posset? Dicite mihi, ò domine, si ad hanc urbem medicus ueniret, qui fixis in angulis uicorũ, & platearum schedulis hortaretur fœminas, ut illa, quæ ex uetula fieri uellet adolescẽtula, & ex nigra alba, & ex lipposa pulchra oculis, pergat in domum talem, & ibi remedium inueniet, quę uestrũ remaneret, absque eo quod illud pergeret? Qualiter adinuicem eo inuitaretis? Qua diligẽtia numos quæretis ad tribuendum illi medico? Qualiter deniq. illuc omnes conflueretis? Et quædam medico diceret: Domine, da mihi faciem albam, colorem rubicundum, dẽtes albos, ac proportionatos: alia uero diceret, Da mihi frontem ampliorem, collũ altius, & manus delicatas, &c. Qua lætitia, & quo gaudio in domos uestras redietis medico ipsi bene præcantes? Vobis igitur annuntio per quam excellentem medicum e cœlo uenisse, qui schedulas figit, dicens: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam uos. Seruate obsecro fratres, & sorores huius cęlestis medici schedulas, uulgo, *Receptas*, quæ sunt diuina eius pcepta, & Angelos Dei pulchritudine æquabitis. Sicut per quindecim dierũ spatium, *Con uuestras bieles, y mieles*, Delibutę estis, ut una die pulchræ uideamini, ita parum uitæ, quod uobis restat, antiquos mores commutate. Vngite uos felle pœnitẽtiæ, & suaui orationis melle iugum sanctissimi Euangelii uestris humeris imponẽtes, & his unctionibus pulchriores Sole apparebitis in illa die quo omnes, uel bonorũ operum præmium accipient, uel deprauatorum dignissimas pęnas dabũt. Sed cum spiritualia non ita diligamus, sicut corporalia, uereor certe, ne hoc, quod uos moneo, facere nolitis. In sacro Leuitici uolumine legimus, fuisse in Sanctuario quoddam particulare pondus seu statera, qua res ipsius Sanctuarij ponderabantur, nolebat enim Deus, ut communi Reipublicæ statera, quæ non tam subtilis, & delicata erat, appenderentur. Itaque in lege ueteri res sanctæ statera communi non appendebantur, nec profanæ subtili statera Sãctuarii ponderabantur. In quo significatũ est, Deum uelle, ut tam in rebus ad suum seruitutem, & cultum pertinentibus, quã in illis, quæ ad uitam humanam pertinẽt, cum mensura, & statera uiuamus, *Y que aya peso para lo uno, y para lo otro*. In Sapientia enim dicitur: Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti. Sed oportet, habeamus duo pondera, alterum subtile, quo spiritualia, & diuina appendamus, alterum uero non ita delicatum, quo corporalia põderamus. Videbitis hominem, qui quoniam filium, aut amicum amisit, aut aliud ei accidit infortunium, adeò tristis est, ut nullo modo lętitia affici possit, si autem mortaliter peccauit, & Deum amisit, non tristatur quin potius ridet, & sicut antea contentus est. Videbitis alium, qui, ut aliquam rem huius mundi consequatur, neque comedit, neq; dormit, nec diu ac noctu quiescit, ut antè crimina sua confiteatur, & consciẽtiam purget, existimat in illis sufficere cogitare, dũ confessor uocatus è cella descendit. Vnde hoc oritur? Profectò ex eo, quia res huius sæculi subtili pondere appendunt, res uero diuinas pondere non subtili. Qui talia agunt, longe aliter, quam appendendum sit, ponderant. Idcircò S. Dauid ait; Mendaces filii hominum in stateris. Ne igitur, fratres mei, res uestras falso pondere appẽdatis, & ita illa, quę digna sunt, ut quęrantur, maxima cum diligentia, & affectione inuestigabitis.

Dixit

Marginal notes: D. Chry. sup. hęc uerba. — Simile. — Simile. — Matt. 11. — Simile. — Sap. 12 — Psal. 61

Dixit ergo Iesus ad eum. Nisi signa, & prodigia uideritis, non creditis. Quod perinde est ac si diceret: Usque adeo adamantini cordis estis, ut uerbis meis credere nullatenus uelitis, nisi portẽta coram uobis patrarim. Illorum autem fiducia mihi gratissima est, qui nudo sermoni nullis miraculis confirmato credunt. Ubi notandum est, quod signa, & miracula sunt communia, prodigia uero miracula maiora. In miraculo autem duo sunt, unum quidem id quod fit, & hoc excedit facultatem naturę, & ob id miraculum dicitur. Aliud est propter quod fit, uidelicet, ad manifestandum aliquid supernaturale, & ideo dicitur signum seu prodigium, quasi procul aliquid ostendens, ut egregiè D. Tho. docet. O Christe mãsuetissime agne, & Deus totius consolationis, qui consolaris afflictos in omni tribulatione sua; Qualiter domine, tam asperè reprehendis hunc hominem, qui in tanta cordis sui angustia ad te solaminis causa uenit? Cũ filius eius morti appropinquabat, (quo quidem tẽpore parentes nec per horæ momentum a filiorum capite discedere solent) tunc ipse eum deseruit, & bonam itineris distãtiam ad te quærendum confecit, & diligenter ambulauit, quæ omnia non parua sunt fidei signa, & tu domine ita eum tractas? Scitote fratres mei, esse quædam peccata uisibilia, alia uero quæ non uidentur, quædam statim apparent esse peccata, alia quę bonis apparentiis contecta, & occulta sunt. Exempli gratia adulterari, furari, interficere, blasphemare, peccata quidem sunt uisibilia, & facilè cognoscuntur. At uero cum quis sub specie iustitiæ irã suã exercere, & iniuriam sibi illatam ulcisci uult, aut sub habitu Sancto ambitiose honores ac dignitates intendit, uel cum sub specie eleemosynę suos turpissimos appetitus cum paupercula uirgine aut misera uidua explere contendit, hæc sanè & alia similia peccata sunt occulta, quæ non nisi a Deo & ab ipso committente, conspiciuntur. Hæc flagitia curatu difficillima sunt. Atque ita ubi nos legimus, qui attonitis oculis cogitat praua, mordens labia sua, perficit malum, alii trãstulerunt, Perficiet malum, & sic etiam legit uenerabilis Beda: in Hebręo uero habetur, Perfecit malum. In qua temporum differentia significatur, nimia in peccato assiduitas, & perseuerantia eius, qui ex proposito suo intellectui libertatem præbet, ut malè cogitet, siquidem ait, perfecit, perficit, & perficiet malum. Si igitur una duntaxat improba cogitatio tantam in homine stragem facit, estque tam difficilis curatu, (ut dicat hic Spiritus Sanctus, Mordens labia sua perficit malum, ubi denotatur, quod uix impius libertatem habet ad peccatũ suũ relinquendũ) quid obsecro, efficiet quædam deprauata intentio, quę nimis continuatur? hoc enim significat. Mordens labia perficit malum. Inter causas autem ob quas hoc malum tam difficilè curatur, una est, quia nec proximus nec prælatus ei medicinam aliquam adhibere possunt, quippè cum occultum, & secretum sit. Quapropter maximè conducit, nos ab his inuisibilibus peccatis auerti. Huiusmodi erat istius Reguli peccatum, qui quoad exterius fidem habere uidebatur, eam tamen nequaquam habebat, quoniam Christum Saluatorem nostrum uerum Deum esse, qui ęgrotos absentes sanare poterat, & mortuos resuscitare minimè credebat, idcirco a piissimo magistro tanta seueritate reprehensus fuit. At ut erat potens, & in Republica præcipuus, reprehensionem ferre non potuit, & ita de illa non curans, dixit: *Domine, descende priusquam moriatur filius meus.* Loquẽs D. Paulus cum iustis, eis inquit: Mortui n. estis, & uita uestra abscondita est cum Christo. Quando medicus scire uult, an homo omnino mortuus sit, pulsus eius, brachia, ac tempora ipsius tangit, sentiens autem ibi nullum esse motum, absolutè ait. Mortuus est hic homo. Sic inter signa ad cognoscẽdum, an quis ex numero horum mortuorum sit, de quibus B. Apost. hic agit, hoc unum singulare est, uidelicet, Si cum pulsu eius tanguntur, nullus motus est in eis. Si n. alicui pulsus honoris tangatur, aut cupiditatis, aut uoluptatis & ipse nullo modo ad hæc mouetur, signũ euidens est, eum mortuum esse mundo, & uiuum Christo. At inter tactus i. *Toques* qui hãc mortificationem magis ostendunt, unus est aspera reprehensio. Si n. quis seuere increpetur, & ad irã, uel indignationẽ non moueatur, quin potius illud patienter perfert, euidens profecto est signum, quod mortuus est, & uita eius cum Christo abscondita. Sed proh dolor, quis est *hic*, & laudabimus

Marginalia: A; B; C; D; D. Th. 2. 2. q. 173. a. 1. ad 3.; Beda.; Colos. 3; Simile.

dabimus eum? siquidem fere omnib. hæc salutaris medicina amara est, sed magnatibus, & potētibus huius seculi multo magis amara, utpotè qui amplius cum illa exasperantur, & indignantur, & ideo perpauci sunt qui eos efficaciter increpare audeant. Opus fuit ut sanctus Isaias Regi Ezechiæ duas prophetias prædiceret, quarum altera bona nuntia continebat, & hāc per quosdam nuntios ei nuntiauit, ut ex
Isai. 35. eodem Sancto Propheta patet, ubi sic dicitur. Misit Isaias ad Ezechiam, dicens. Hæc dicit Dominus de Rege Assyriorum non intrabit ciuitatem hanc, & non iaciet ibi sagittam, &c. Altera uero reprehensionem continebat, & qualiter ipse bonis,
Isai. 39 quæ famulis Regis Babyloniæ ostenderat, spoliandus erat, & hanc ipsemet propheta ei proprio ore nunciauit, existimās, nullum alium ei hoc quod magnæ reprehensionis ac ueritatis erat, audacius quam se posse nuntiare. O serui Dei, attendite mundum esse corruptum, & deperditum eo quod uix est, qui ueritatem prædicet, & uitia, ut oportet, carpat. Animum concipite, & Dei honorem totis uiribus tueri contendite, ipsum obsecrate, ut uobis uires, robur, atque animum præbeat ad omnia conuitia, quæ in uos ob hoc conijci possint, toleranda. O qualem animum
3. Re. 18 & pectus Sanctus Helias habebat, quando execrando regi Achab dicenti sibi, Tunc es ille qui conturbas Israel? ille ait: Non ego turbaui Israel, sed tu & domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim. O Deus infinitæ maiestatis præbe obsecro tuis prædicatoribus spiritus seruorem, ut cum magnatibus huius mundi hac sancta libertate utantur. Nam cum ipsi sint qui suis deprauatis exemplis urbes, respublica, ac regna perturbant, tamen dicunt concionatores tuos suis reprehensionibus ea conturbare eis Domine patientiam concede, ut has omnes contradictiones æquo animo patiantur.

Sed iam ratio ipsa postulat, ut attentius quid piissimus Iesus huic Regulo dixerit, auscultemus. *Vade, inquit filius tuus uiuit.* O summi numinis stupendam clementiā, quis admiratione captus Saluatorem non ardētissimo diligat affectu? Quis inquam adeo rudis est, qui diu noctuque pietatem eius, & mansuetudinem non laudet? Sane cui paulo antea seueritatem ostenderat, exprobrans eius incredulitatem, statim afflictum summè consolatur, incolumitatem filio morienti impendens. Cum primo Regulus hic a Domino postulauit, ab ipso reprehenditur & obiurgatur, cum uerò secundò petijt in oratione perseuerans, ei quod desiderabat conceditur, ubi perseuerantia defectum fidei eius supplet. Satis apertè hic ostenditur, quantum ad inclinandam diuinam misericordiam perseuerantia ualet. De liberalitate nostri magni Dei, inquit Beatus Apostolus. Rom. 11 Quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Idcirco nos idem Apostolus inuitat, dicens. 2. Th. 5. Sine intermissione orate. In quo nos docet quantum conducit assidua oratio ad obtinenda singularia beneficia ab illa superna liberalitate. Et ipse Dominus postquam apud Diuum Lucam dixit. Luc. 18 Oportet semper orare, statim parabolam iudicis adiecit, dicens: Iudex quidam erat in quadam ciuitate, qui Deum non timebat, & hominem non reuerebatur. Vidua autem quędam erat in illa ciuitate, & ueniebat ad eum, dicens: Vindica me de aduersario meo, & nolebat per multum tempus. Post hæc autem dixit intra se. Et si Deum non timeo, nec hominem reuereor, tamen quia molesta est mihi hęc uidua, uindicabo illam, ne in nouissimo ueniens suggillet me. Ait autem Dominus. Audite quid iudex iniquitatis dicit, Deus autem non faciet uindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis? Dico uobis quia citò faciet uindictam illorum. Aduertite quæso, fratres, quam impari exemplo nos cęlestis magister ad orationis fiduciam, & perseuerantiam inuitat, dum seipsum iniquissimo iudici comparat. O ineffabilem Dei pietatem, qui cum ipse sit summa bonitas, cum extrema iniquitate se componit. Si se carnis nostræ parentibus compararet, quemadmodum apud Diuum Lucam dixit. Si uos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis uestris, quanto magis pater uester cœlestis dabit spiritum bonum petentibus se? quātum enim ipse cœlestis pater patres carnis nostræ superat bonitate, tantum etiam paterna erga ipsos superat charitate. Potuisset etiam se uel alicui magnifico principi,

cipi, uel certè cuiuis homini, qui non esset ab humanitatis affectu alienus, comparare. Sed his omnibus prætermissis seipsum cum iniquo iudice componit, ut mirabilem perseuerantiæ, atque fiduciæ uirtutem clarius ostenderet, quæ non quemuis hominem, sed iniquissimum etiam hominem ab omni religione, & humanitatis affectu alienum (utpote qui neque Deũ, neque hominem reuerebatur) impulit, ut postulata concederet. Si ergo sic se cum importuna uetula inhumanus ille, atque impius iudex gessit, quid quæso summa illa, & immensa bonitas non faciet? Quid non donabit, cum electi eius filii die ac nocte ad illum clament? Si enim tantum præstitit iudicis iniquitas, quid infinita Dei bonitas? Si eo usque processit iniquitas hominis crudelis, quo perueniet diuina largitas? Si ille uiduę, quam contemnebat, perseuerantia uictus est, quod ille faciet continuis filiorum suorum precib. excitatus? Quid non faciet rogatus, qui tã multa beneficia in genus humanum contulit non rogatus? Quid non faciet in gratiam iustorum, qui tam multa propter salutem pertulit peccatorum? Non uideo, fratres, quo alio argumento cœlestis magister orationis perseuerantiam, & diuinę miserationis fiduciam potuerit commendare, quam cum se cum iniquo iudice cõparare dignatus est Sed quoniam non satis hanc tantam Domini dignationem explicare scio, uos ipsi eum deprecamini, ut qui hac similitudine misericordiam suam uobis declarare uoluit, eius uim aperire dignetur. Illud autem dissimulare non possum quod quisque nec hoc argumento conuictus, aut in fiducia diuinæ miserationis nutat, aut orandi perseuerantiam parum ad impetrandum conferre putat (quod dictum nephas est) eo ipso opere misericordiæ parentem hoc iniquo iudice deteriorem, & crudeliorem facit, quippe qui non præstet, quod inhumanus, & crudelis iudex præstitit. Quod cuius blasphemię sit, facile ipsi cernitis. Oremus ergo fratres, & in oratione perseueremus, & fidenter oremus, nunquam enim hoc frustra faciemus.

Hac piissima Domini responsione audita, non nihil confirmata est Reguli fides, quod sequentia uerba docent, scilicet, *Credidit homo sermoni, quem dixit ei Iesus & ibat.* O summè Dei indulgentissimæ largitas, pro salute filii adipiscenda adiit Iesum Regulus, & salutem animæ suæ quanquam immeritus, sibi conciliauit. Ex iis, quibus homo magis indiget, est fides, quoniam cum eius fœlicitas in uisione Dei sita sit, ad hanc uisionem homo deuenire nequit, nisi per modum addiscentis a Deo doctore. Vnde Saluator ait, Omnis, qui audit a patre, & didicit, uenit ad me. Omnis autem talis addiscens oportet credat. ut ad perfectam scientiam perueniat, sicuti egregie Diuus Thomas docet. Et ita ait Philosophus, Oportet addiscẽtem credere. Quapropter hoc quod Dominus huic Regulo beneficium contulit, dum eum fidei luce illuminauit singulare fuit. Est autem maximè ponderãdum artificium, quo sacer Euangelista hanc historiam prosequitur qualiter huius adolescentis patrem uariis nominibus appellat. In primis enim eum Regulum nuncupauit, generis eius nobilitatem ac dignitatem insinuans: aliud quippe in eo præter hoc laude dignum, non inuenit. Postquam uero ipse credere cœpit, hominem uocat, dicens: *Credidit homo.* Iam cum Regulum nequaquam nominat, neque etiam hominem, cum infra dixit, *Credidit ipse, & domus eius tota.* Quando de eius fide ac bono exemplo, quo tota ipsius familia credidit, agit, nullam mentionem facit de munere, quo fungebatur, nec de nobilitate ipsius. Vbi enim de uirtute, & Christianitate agitur, nulla ratio originis aut proauorum, nec muneris in repp blica habiti habenda est. Hoc eodem artificio usus est Euangelista Lucas, qui de beata Martha loquens, inquit. Mulier quædam Martha nomine excepit illum. Non ait, Soror illius nobilissimi Lazari, domina quædam ab illustribus originem trahens, excepit illum, sed ipsam per fidem & uirtutem nominat, quam in credendo, & excipiendo Iesum Christum domi suæ magna cum deuotione habuit. Hæc tanta res est, ut nullus pluribus egeat ad sui generis nobilitatem amplificandam. Sed, proh dolor, nunc omnis ratio dignitatum, & titulorum habetur, & nulla aut saltim parua de uirtute. Non hęc doctrina est, quam cęlestis magister nos docuit. De quo Beatus Damascenus sic ait. Quando filius Dei in cruce

Marginal notes: A; Ioan. 6.; D.Th. 2.2.q.2.art.3.ad 3.; B; C; Luc. 10; D

cruce mori & expirare uoluit, non humeros à cruce, nec manus & pedes à clauis separauit, sed tantummodo suum sacratissimum caput à regio titulo seiunxit, ut nos doceret, ueros seruos eius debere honores atque humanas pompas & dignitates fugere, ignominiasque ac dedecora, libenter
Ecc.ult. amplecti. Inquit etiam Beatus Ioãnes. Credidit homo, ut significaretur, quod ille, qui in Iesum Christum redemptorem nostrum non credit, nomine hominis nequaquam dignus est, sed brutum potest appellari. Nam (ut sacra scriptura inquit) Deum time & mandata eius obserua, hoc est enim omnis homo. Quod perinde est, ac si dicat, qui Deum timet, eiusque sanctam legem adimplet, is tantum homo appellari meretur. Hæretici uero & omnes infideles more iumentorum uiuentes, iumenta merito dicuntur. De quibus propheta Ioel
Ioel 1. ait. Computruerunt iumenta in stercore suo.

Iam autem eo descẽdente serui occurrerũt ei & nuntiauerunt ei dicentes, quia filius eius uiueret. Interrogabat ergo horam ab eis, in qua melius habuerat. Ex hoc infer-
B.Chry. tur (ut B. Chrysostomus perpendit) hunc hominem uerbis Iesu Christi perfectè nõ credidisse, siquidem interrogauit de hora, in qua filius sanatus fuerat, ut uidelicet certior fieret, an per uirtutẽ Domini puer salutem comparasset.

Postquam autem ei dictum est, *Quia heri hora septima reliquit eum febris, cognouit quia illa hora erat, in qua dixit ei Iesus, filius tuus uiuit, & credidit ipse, & domus eius tota.* Beatus ille, qui sic ad Dominum accedit, & tanto feruore ei inseruit, ut suo bono exemplo familiam suam ad idem faciendum prouocet. Contendite ergo, fratres mei, tales esse, qui non solum domesticos uestros, sed omnes uicinos uirtutem
Eccl. 10 doceatis, uerissima est enim illa Ecclesiastici sententia, Qualis rector ciuitatis, tales habitantes in ea. Quod si feceritis, non tantum ob uestra bona opera, sed ob illa, quæ propter uestrum bonum exemplum alii egerint, afficiemini pręmiis ęternę gloriæ, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

A

IN EAD. DOMINICA XXI. post Pentecosten.

Concio II.

Erat quidem Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum. Ioan. 4.

Res certissima est, Deum propter iustorũ preces & orationes multa dona tam spiritualia, quàm corporalia, pro ijs ꝓ quibus ipsi deprecãtur, communicare. Multa huius rei in sacra pagina extant exempla, inter quæ illa, quæ in præsentiarum referam, singularia sunt. Quando Angelus ille (ut in sacra Regum historia dicitur) tanquam diuinæ iustitię minister populum Israeliticum peste grauissima percutiebat, Dominus ei dixit; Sufficit nunc, contine manum tuam. Non autem ob id Angelus cessasse legitur, sed statim inferius refertur qualiter sãctus Dauid orauerit, dicens. Ego sum, qui peccaui, & ego inique egi, uertatur obsecro manus tua contra me Ad quam orationem sanctus Rex solemne sacrificium Domino oblatum adiecit, & protinus addit sacer textus: Cohibita est plaga ab Israel, O rem admirandam? Voluit Dominus ut Angelus potius orationi iusti, quàm pręcepto suo obediret. Admirabile etiam huius ueritatis testimonium est, quod in sacra pagina de propheta Helia narratur, quod & B. Iacobus refert. Qui post quàm dixit, Multũ sua ualet deprecatio iusti assidua, statim addit. Helias homo erat similis nobis passibilis, & in oratione orauit, ut non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex, & rursum orauit, & cœlum dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum. Quorsum, o sancte Apostole, siquidem referre uolebas, qualiter per orationẽ huius Sancti prophetæ Deus hominibus in illa tanta necessitate subuenit. mentionem simul facis quod etiam per preces quas Domino fudit, multo tempore cœlum non pluit? hoc B Apostolus inquit, ut nos doceret, quantum Deus iustorum uoluntati sit alligatus, & quam efficaces eorũ orationes

Marginalia (right column): B; 2. Reg. 24.; C; 3. Re. 17; B. Iac. in cano. 5. c.; D

tiones sint coram ipsius diuino cōspectu. Cum autem Deus sit magis procliuis ad conferenda bona, quàm ut ipsa auferat, plus efficacia orationis Sancti prophetæ, ostensa est in obtinendo quod prius postulauit, uidelicet, ne plueret, quàm in obtinēdo qđ posterius postulauit, uidelicet, vt plueret. Huius etiam ueritatis testimoniū præbet D. Ioannes, dicens: Qui scit fratrē suum peccare peccatum non ad mortem, petat & dabitur ei uita. Peccatum ad mortem est illud, in quo aliquis moritur, peccatum uerò non ad mortem est, quod aliquis commisit, & postea tempus habuit pœnitendi de illo, & pro hoc inquit Sanctus Apostolus: Si iustus deprecatus fuerit dabitur ei uita. Atque ita Deus amicis S. Iob dixit. Ite ad seruū meum Iob, & offerte holocaustū pro uobis: Iob seruus meus orabit pro uobis, faciem eius suscipiam, ut non uobis imputetur stultitia. Ex hac cœlesti doctrina sequitur, quā salutare sit homines, iustorum qui in hoc mundo uiuūt, orationibus commendari. Quod si iusti, qui in carne mortali uiuunt, nobis coram diuino conspectu fauere possunt, securius profecto debemus sanctorum, qui in cælo sunt, opem & auxilium implorare, si quidem certiores & securiores sumus de eorum gratia, atq; acceptatione, quam erga Deum habēt. Et quoniam Theologorum sententia est, beatos ibi maiori amore quā cum in mūdo erant, nos diligere: eo quod ex uisione Dei, qua fruuntur, perfectior in eis eiusdem Dei amor generatur, quàm q in hoc mundo ex fide producitur. Ex perfectioni autem Dei amore, oritur etiam perfectior erga proximos amor. Super qđ uelim etiam noteris, quod ut B. Dionysio placet, amor chori superioris, si cum inferiori comparetur, est uelut circunferentia cum suo centro comparata. Atque ita dum nos Angeli & sancti chori infimi magnopere diligunt, multo magis nos Archāgeli & sancti, qui cum illis sunt in choro superiori diligunt, & multo magis Throni, & sic ascendendo de choro in chorum usque ad supremos Seraphim, multiplicādo semper amorem quo ipsi nos plus cæteris inferioribus prosequuntur. Ex quo res quædam maxime consolationis cordibus nostris sequitur. Videlicet, quod sicut sacratissima uirgo Maria Domina nostra super omnes cœlestes Hierarchias in cœlo ita ex altata est, ut ipsa per se nouam ac singularem Hierarchiam efficiat. Sic amor, quo nos cuncti Seraphin, & perfectiores sancti diligunt, si cum amore huius supernæ imperatricis conferatur, est uelut centrum terræ cum circumferentia ipsius & omnium cœlorum comparatum. Cum hoc igitur ita sit, licet magna fiducia orationibus uniuscuiusque beati nos cōmendare possumus, multo tñ maiori huius sacratissimæ Dominæ matris misericordiæ opem & auxiliū implorare debemus. Qđ autem sancti in patria magnam de nobis curam habeant, euidēter probatur ex illo Machabæorum, ubi de propheta Ieremia iā mortuo, sic dicitur: Hic est fratrum amator & populi Israel, hic est, qui multum orat pro populo, & uniuersa sancta ciuitate, Ieremias propheta Dei. Vnde bene D. Hieronymus ait. Si Apostoli & martyres adhuc in corpore mortali constituti quan do pro se debent esse solliciti: ꝓ aliis orāt, quanto magis post coronas uictoriasq; & triūphos? Vberius et hoc D. Thom. pertractat. Et hæc est una ex causis, quę reddi solent, quare Deus uoluit, ut corpora sanctorum in terris usque ad uniuersalem resurrectionem manerent. Vnde D. Ioannes in sua Apocalypsi sic ait: Vidi subtus altare animas interfectorum propter uerbū Dei & propter testamentum, quod habebant, & clamabant, uoce magna, dicētes. Vsque quo Domine sanctus & uerus, non iudicas & non uindicas sanguinem nostrum? Et datæ sunt illis singulæ stolę albæ, & dictum est illis, ut requiescerent adhuc tēpus modicum, donec cōpleātur conserui eorū & fratres eorum Sancti in gloria ultionem non postulant: Quoniam dum in hac uita erant, cum eorum charitas minor erat, quàm nunc est, pro inimicis suis deprecabantur. Sed quoniam sciunt, Deum in illa die de impiis & tyrannis supplicium esse sumpturum, ut dicerent, Domine, cur non appropinquat iā iudicii dies? hoc dicunt per effectum, quę die illo ipse facturus est. Et his uerbis significatur desideriū, quod iusti in cœlo habent ut iudicium uniuersale celebretur, & omnium mortuorum resurrectio appropinquet, ut, uidelicet, in ea corporibus suis gloria tribuatur, nunc enim stolas simplices habent, hoc est gloria in animis tantummodo, fruuntur. Quia uero sciunt iudicium

Marginal notes: A; B; C; D; B. Dion. de cœlesti hierarchia.; 2. Ma. 15; D. Hie. cōtra Vigilātiū.; D. Th. 2 2. q. 82. ar. 11.

cium uniuersale nō esse celebrandū, quo usque electorum numerus adimpleatur, sciuntque corpora sua usque ad id tēpus non esse glorificanda, hoc eis præter amorem quo nos prosequuntur, singulare incitamētum est, ut pro nobis ad Dominū efficaciter deprecentur, quanta.n. plures sancti extiterint, tanto citius uniuersale iudicium, atque resurrectio corporū appropinquabit, & tanto citius ipsi integre glorificabuntur. Hæc omnia diximus occasione sumpta ex hodierni sacri Euangelii historia, in qua agitur, qualiter quidam homo nobilis ad hunc cœlestem consolatorem Iesum Christum filium Dei maxima con afflictione cordis suis accessit, & sibi fidem obtinuit suo autem filio ęgroto salutem. Si enim hic sine fide accedens tam multā a Domino Iesu Christo adeptus est, quid iusti pleni charitate non consequentur?

Ait igitur sacer textus. *Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaū. Hic cum audisset, quia Iesu ueniret a Iudea in Galilæam abiit ad eum.* Constituit piissimus dominus Iudęam ꝑꝑ malitiam atq; ingratitudinē Pharisæorū deserere, & in Galilæam pergere, ubi, & magno honore habitus erat, & eius sacratissima doctrina libenter audiebatur. Loca quærebat piissimus Iesus, in quibus homines ipsum honore afficerent, nō quia honoris cupidus erat, sed quia bonū animarum magnopere exoptabat. Et quoniam si ipse non æstimaretur ab hominib. a salutifera eius doctrina illi utilitatem non educerent, ideo uolebat honorari & magnificari. Et hoc fuit mysterium, quare cum in medio illorum sanctorum patrum testamenti ueteris, uidelicet, Moysi. & Heliæ, & in cōspectu trium principalium Apostolorum trās-
Mat. 17 figuratus & gloriosus esset, Pater æternus protulit illa uerba. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsū audite. O admirabile mysteriū. Qūo hęc uox non audita fuit, quando sanctissimus Iesus in præsepe Bethlehem inter duo animalia frigore tremebat, aut quando inter duos latrones in cruce pendebat? Nū quid pater æterne, tu es sicut alii parentes, qui cū filios pauperes & ignominia affectos uident, eos filios negant & dicunt Hic filius meus non est, si aūt diuites & prosperos aspiciunt, statim se iactant, dicentes,

A Hic est filius meus: Quare ergo, ò Pater æterne Iesum Christum cum gloriosus & honore condecoratus erat, filium fateris? Huius rei causam esse dico, quoniā ibi ęternus pater ei gradum doctoris & magistri tribuit, i *Graduo le de Doctor*, dicens: ipsum audi e & ideo tūc cum uoluit authoritate confirmare, & filium suū charissimū nuncupare, affirmās omnia sibi in eo gratissima esse. In quo docuit, quod, ut doctrina eius in hominum cordibus operaretur & fructus faceret, oportebat, ut filius eius naturalis crederetur, atque ut talis ab omnibus honoraretur, atque in magna habe-
B retur ueneratione. Ob defectum huius rei sacratissima eius doctrina non multū in Iudæa proficiebat. Ideo ipse Iudæis dixit: Vos inhonorastis me, ubi alii trāstulerūt, uos inhonoratis me, & sic est etiam in cōtextu Gręco & in translatione Syriaca. Vbi significatur, qualiter execrandi illi & maledicti homines Regem gloriæ ignominia & dedecore afficere nunquam defetiscebantur. Hoc uelim magnopere euangelicos concionatores annotare, ut uidelicet, bonis operibus & sanctis exēplis in populis nomen & authoritatem acquire-
C re curarent, non propterid, quod eos tangit, sed propter audiētiā utilitatem. Nam (ut ait B. Gregorius) cuius uita despicitur, restat ut eius prædicatio contēnatur. Dum autem Christus reparator noster ex prouincia in prouinciam, & ex uno loco in alium ambulabat, significatur, Ecclesiā suam atque fidem ex regno in regnum & ex prouincia in prouinciam esse transituram, *Buscando reputation y estima*. Fuit Ecclesia & fides in Palæstina, & quoniā ibi in honore & in æstimatione, ut decebat, habita non fuit, in Gręciam atque alia plurima regna & prouincias se transtulit, in
D quib per multos annos resedit & ibi magnis honoribus afficiebatur, multis operibus & multis uirtutum exercitiis. Quoniam autem illarum regionum homines honorem illum fidei & Ecclesiæ tandem non tribuerunt, ideo inde translata est, atque ita experientia, uidemus quamplurima regna, quę ob scelera sua sine fide remanserunt. Quapropter fratres, siquidem fidē ex uno in alium locum migrare conspicimus, eam detinere contendamus, & sanctis exercitiis atque operibus charitatis honoremus. Simus charitate incensi,

pacifici, casti, mansueti, & omnium uirtutum generibus adornati, & hoc modo fides a nobis non discedet, quia (ut ait Regius propheta.) Intellectus bonus omnib. facientibus eum. Hoc est. Illi bonum intellectum in rebus diuinis habebunt, qui se in Dei obedientia exercuerint, sanctam eius legem obseruantes, & sicut cum perseuerantia Sanctarum exercitationum diuina gratia augetur, ita fides magis corroboratur. Ita D. Paulus illis contigisse testatur, de quibus ait. Et uos in Christo Iesu credimus, ut iustificemur ex fide Christi, ubi alia translatio habet. Et nos in Christo Iesu credidimus, & sic est in context. Græco, & sic legit etiam B. Hieronymus. Vbi denotatur perseuerantia in fide eorũ qui in principio primitiuæ Ecclesiæ credebant, & qualiter in eis diuina gratia augebatur, nam hic, ut iustificemur, significat, in his gratiam, & iustificationem creuisse, ita ut quotidie in fide firmiores & constãtiores redderentur.

Ps. 118

Galat. 2

A

B

Vt ergo Regulus audiuit, quia Iesus uenerat a Iudæa in Galilæam, abiit ad eum. Perpendite quomodo ipsemet fontem pietatis Iesum Christum Redemptorem nostrũ uenerit, ut ab eo auxilium in sua necessitate imploraret.

Plurimi sunt, qui etiam salutationem per alienos labores lucrari uelle uidentur, & dicere solent, Pater, in tuis orationibus me Deo commenda, ipsi autem ex parte sua nullam uolunt adhibere diligentiam. Id quidem bonum est fratres, nec ego reprobo, sed oportet, ut uos ipsi ad Dominũ accedatis & ab eo fauorem postuletis. In Vitis patrum legitur quendam monachũ adolescentem, alium senem uitæ sanctitate præstantem, precibus obsecrasse, ut ipsam Deo commendaret, quoniam grauem tẽtationem patiebatur. Licet autem senex sanctus adolescentem in suis orationibus Domino instanter commendaret, nunquam ille apud se aliquid proficere sentiebat. Considerans uero senex uenerandus causam illius rei fortasse ignauiam & incuriam adolescentis fore, ei hoc singulari modo significauit. Volentibus igitur ambobus iumentum quoddam canistris onerare, ut in urbe uenderentur, sustentationis gratia, adolescens ex parte sua pro uiribus laborabat, ut onus iumento imponeretur. Senex uero nihil adiuuabat. Cui adolescẽs dixit: Eleua pater, eleua ex parte tua, quõniam licet ego ex mea pro uiribus laborem, nisi tu etiam adiuues, nunquam iumentum onerabimus. Ah, fili mi, inquit sãctus senex, hic intelliges causam, ob quã nullum leuamen hactenus sensisti, licet ego tuis importunationibus omni cura, & solicitudine te Domino commẽdauerim, & quoniam ex parte tua debitam diligentiam non adhibuisti, remedium non obtĩnuisti. Et sanctus frater Aegidius nostri ordinis circa hoc in hunc modum dicere solebat. Si pro comperto haberetis, esse in agro quodam quam plurimos lapillos pretiosos, contenti ne essetis alium deprecari, ut pro uobis gemmas illas tanti ualoris colligeret? Minime profecto, quin potius omni cura, & solicitudine illas propriis manibus colligere studeretis. Cum igitur Deus sit campus abundantissimus plurimarum diuitiarum, non debemus esse contenti alios obsecrare, ut pro nobis in illo infinitos thesauros colligant, sed unusquisque curare debet, colligere etiam per se quantum potuerit. Animum ergo concipite, fratres. Accedite ad eum, (ut ait S. Dauid) & illuminamini, & facies uestræ non confundentur, maxime, quia idẽ Dominus nos inuitat, dicens. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiã uos. O Christe Reparator uitæ, & amor dulcissime nostrarum animarum, si hęc tua non essent uerba, quis tã magnis promissis credere posset? Tu Domine e cęlis in hunc mundũ uenisti, ut nos exonerares, & ipsa onera tuis humeris imponeres. Benedictum sit os tuũ, & benedicta lingua tua, qua tam sancta, & gloriosa uerba locutus es, qua illa sunt. Venite ad me, omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam uos. Res quidem magna ponderatione digna est, clementissimum Iesum in probatica piscina unum tantummodo sanasse in domo Pharisæi uni duntaxat, uidelicet, Marię Magdalenæ pepercisse, ex omnibus adulteri unam solum, quam Iudæi lapidare uolebant, defendisse, ex latronibus uni tñ dixisse, Hodie mecum eris in paradiso, ac denique ex omnibus diuitibus soli Zachæo dixisse, Hodie salus Domini huic facta est, eo quod & ipse sit filius Abrahæ. In his aũt uerbis; Venite ad me omnes, cũctos uocat, & neminem expellit, ut omnes ad eum confugiamus. Accedite ergo, fratres,

Psa. 33.

Matt. 9.

C

D

tres,

tres, ne tepescatis, ipse enim expectans nos apertis & extensis brachiis inuitat, nam qui in horto Gethsemani eis, qui ipsum apprehendere uolebant, obuiam exiit, sine dubio illos, qui ei seruire uolūt, amplectetur. Hanc occasionem ne amittatis sicut Regulus iste non amisit, sciens Dominum à Iudæa in Galilæam uenisse. Sic nos B. Apostolus admonet, dicens. Hortamur uos ne in uacuum gratiam Dei recipiatis. Hic obseruandum est, Sanctum Apostolum per antonomasiā uocare opportunitatem, quam ad agendam pœnitentiam & ad consequendam diuinam misericordiam habemus, gratiam Dei. Et quod hic sit uerus ac legitimus huius loci sensus, ex eo patet, quia statim adiecit: Ait .n. scilicet Deus, tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nūc dies salutis. Meritò quidem tempus hoc Euāgelii gratia Dei nuncupatur, quādo quidquid erat in thesauris diuinæ misericordię, in terrā effusum est. Et iuxta hunc sensum explicari possunt uerba illa eiusdem Apostoli, scilicet. Videte ne qs. desit gratiæ Dei, quasi diceret, Imitamini nautarum morem, qui ubi secunda spirare aura cœperit, protinus à littore soluunt, & uela uentis permittūt, & uectores uel paululum morantes deserunt, ne opportunitatē illā sero redituram prætermittant. Sic uos opportunitatem, quam habetis, quæ est singularis gratia Dei, apprehendere contendite, nec in uobis diligentia desit, hoc enim est diuinæ gratiæ deesse. Postquā autem dixit, Videte ne quis desit gratię Dei, subiunxit. Ne qua radix amaritudinis sursum germinās impediat, nempe, hanc diuinam gratiam. Radix amaritudinis germinans innumera peccata est pigritia, ignauia, & inordinatus sui ipsius amor, quo homo per uoluptates & delicias huius mundi se diffundit, & hoc impedimento est, quatenus ipse à tempore sibi ad agendam pænitentiam concesso, utilitatem non eliciat. Euellite itaque fratres per immensam Dei charitatem, euellite à cordibus uestris hanc maledictam & execrandam radicem, & sic diuinæ gratię non deeritis.

2. Co 6.

Heb. 12

Simile.

Abiit ergo Regulus ad Iesum, & rogabat ut descenderet & sanaret filium eius. Ex diligentia, qua homo hic de salute filii sui curauit, inducimur aliquid de amore paren-

A tum erga filios, & de obligatione filiorum erga parentes tractare. Amor parentum in filios nimis efficax esse solet, pcipua āt huius amoris ratio est, qđ cū natura, hoc ē, naturæ conditor & moderator nō deficiat in iis quæ ad humanam uitam conseruandam necessaria sunt, (erat autem maxime necessarium, ut parentes filios diligenter educarent, eosque ab iniuriis teneræ ætatis uindicarēt) nihil ad hoc naturæ author commodius facere potuit quam ardentissimum prolis amorem in parentibus generare, hoc enim uno naturæ beneficio satis superq; huic educationis officio consultū
B erat, nimis enim fortis est amor & ad labores perferendos potēs. Ideo D. Bernardus ait. In eo qđ amatur, aut non laboratur, aut ēt ipse labor amatur. Sed oportet sciatis in sacra Scriptura pro beneficio & benedictione Dei reputari & recenseri filiorum multiplicationem. Atq; ita postquam S. Dauid dixit, Beati omnes, qui timēt Dominum, qui ambulant in uiis eius, paulo inferius addidit. Vxor tua sicut uitis abundans in lateribus domus tuæ, filii tui sicut nouellę oliuarum in circuitu mensæ tuę. Et conclusit, dicens; Ecce sic benedicetur
C homo, qui timet Dominū. Et in Numerorum uolumine benedicēs Propheta Balaā populum Israeliticum, dixit: Et semen illius erit in aquas multas ubi alia translatio habet. In gentes multas, sumpta metaphora ex eo quod quemadmodum semē, quod iuxta aquas est, fructū ualde multiplicat, sic populus ille per diuinam gratiā erat multiplicandus. Quod si donum & beneficium Dei est filiorum multiplicatio, pręcipua eius causa est propter efficacissimam occasionem, quę parentib. præbetur, ut plurima merita in instruendis & docēdis filiis, uirtutē & sanctitatē tam uer-
D bis quā operib. acquirant. Tenera namque ætas instar speculi est, quod omnia ea repræsentat, quæ sibi obiciuntur. Paruuli enim, qui nihil per ętatem nouerunt, hoc natura ipsa docente faciunt, quod parentes facere uident, ad quorū imitationē ipse illos amor impellit. Hinc intelligetis q cunque patres estis, quanta obligatione astringamini corā filiis uestris & loqui, & uiuere sanctissimè. Id enim facillime in eorum cordib. imprimetur. Vnde Aristoteles inquit, filium erudire esse patris, sicut nutrire matris. Quemadmodum enim ui-

Ps. 127.

Nu. 24

Simile.

1. Occo. ca. 3.

scera terrę aurum & pretiosus lapides proferunt, sed impolitos & rudes quos postea artifex limat, & sua opera perficit: sic patris studio incumbit filios à matre genitos & editos erudire; nascuntur enim velut indigesta materia, apta tamen vt miram virtutum varietatem & pulchritudinem suscipiant. Arbores, cum teneræ sunt, ligare solemus, & alicui fulcimento adherere facimus, vt, videlicet, cum rectitudine crescant; equis etiam, cum parui sunt, fræna adhibemus, ut in posterum ipsi effrænati non sint, aues denique in nido capimus, & in caueas, ut domesticæ fiant includimus. Sic parentes filios suos a pueritia docere & educare debent, vt postea mansueti, humiles, casti, & Deum timentes sint. Postquam B. Paulus excellentias sacrosancti Euangelii, & admirabiles effectus, quos in mentibus operatur, recensuit, protinus adiunxit. Iustitia enim Dei in eo reuelatur ex fide in fidem. In quo docuit, diuina sacri Euangelii mysteria minores à maioribus & prouectioribus esse docendos. In quo, si parentes euigilarent, non tot essent in filiis quot sunt, miseriæ, & si sene & ætate prouecti honorem Dei atque vtilitatem proximorum zelarent, non esset tanta, sicut hodie videmus, in adolescentibus dissolutio. Quemadmodum enim rota, si magno impetu ab aliquo moueatur, postea licet qui eã mouebat, cesset, ipsa ꝑ se mouetur, ab impetu mouentis impulsa, sic adolescens si in pueritia doctrina boni parentis aut boni magistri edoctus fuit, licet postea hæc doctrina cesset, ipse per se ad bonum mouetur vi atque impetu doctrinæ præteritæ Sed, proh dolor, & quam magna confusio est videre curam ac diligentiam, quam parentes in acquirendis diuitiis, & in inquirenda corporali salute filiorum adhibent, at verò in acquirenda eorum salute spirituali ignaui ac negligentes sunt. In sacra scriptura Deus ciuitatem Ierusalem, cum in ea doctrina deficiebat, comparat tenere puellæ, quæ inter barbaros orta est, & in eam nullum beneficium ex ijs, quæ infantibus quando nascuntur, fieri solent, collatum est, quin potius in terram magno cum despectu, & cõtemptu proiecta fuit Pater (inquit) tuus Amorrhæus & mater tua Cethæa, hoc est, parentes tui, & maiores tui erga te velut crudeles barbari extiterunt. Quando nata

Simile.

Similia.

Rom. 1.

Simile.

Ezec. 16

A es, aqua non es lota, nec sale salita, nec inuoluta pannis. Non pepercit super te oculus, vt faceret tibi vnum de his, misertus tui. Hoc est, non fuerunt oculi, qui tibi compaterentur. Videntes te tanta necessitate oppressam, & à refrigerio, atque auxilio, quod recenter natis impendi solet, omnino priuatam. Sed proiecta es super faciem terræ in abiectione animæ tuæ in die, quando nata es: transiens autem per te uidi te conculcatam in sanguine tuo. O terribilem crudelitatem, æternis suppliciis dignam. Quomodo non contremiscitis omnes, qui filiis uestris ac subditis

B remedium non adhibere, eosque de spiritualibus damnis curare, non laboratis, intelligentes hac comparatione ab ipso Domino proposita uos erga illos crudeliores, quã lingua humana explicare potest, extitisse. Siquidem ergo, ô fratres, uilia & abiecta uestrorum filiorum corpora ita diligitis, multo magis uos eorum animas oportet diligere, quæ tanti ualores sunt, ut filius Dei pro illis uitam profundere non recusauerit. Qui autem ex uobis parentes habetis, maximo eos amore prosequimini, siquidem illum eis tot uijs, & rationibus debetis. Eccl. 3.

C Vbi nos legimus, Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis, in contextu Græco habetur, Qui diligit patrem exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis. Hoc est, qui in aliquod malum propensus fuerit, diligat patrem suum, & postulet a Deo, ut ab illa improba inclinatione, & a peccatis, quę cum illa perpetrat, liberetur, & Deus illud ei concedet. Quare autem noster interpres Deum pro patre posuit? Quoniam Pater uester, est Deus uester. Si igitur sacra scriptura iudices Deos appellat: eo quod dominium

D super homines habent, iure etiam parentes Deos appellare poterit, siquidem tantum dominium super filios habent, & ipsi eis tam promptam debent obedientiam. Atque ita idem Ecclesiasticus statim infersus inquit. Qui timet Deum, honorat parentes, & quasi dominis seruiet ijs, qui se genuerũt, in opere & sermone, & in omni patientia Sed heu, & millies heu, & quæ tã ampla materia sese nobis hic offerebat, ut quãplurimas lacrymas ꝓfunderemus, uidẽtes quàm pauci sunt filij, qui hoc modo parẽtes suos honore afficiant, & quàm

A multi sunt, qui non solum eos non honorarant, sed ipsos ita affligunt, ut a domibus suis exultare faciant. O miseri homines, ut quid non pertimescitis iram Dei pro tanta ingratitudine? quin aduertite quod Spiritus sanctus circa hoc dicat, ut sic contremiscatis, & in meliorem uos frugem recipiatis. Qui affligit Patrem, & fugit matrem, ignominiosus est, & infœlix. Et in
Pro.19 contextu Græco, & in Paraphrasi Chaldaica habetur: Qui affligit patrem & fugat matrem, ignominiosus est, & infęlix. Vbi denotatur, quod non solum, ille qui matris conspectum fugit, sed etiam ille, q talem uultum ei ostendit, & talibus operibus illum cõmouet, ut eam fugere faciat, ignominiosus est, & infelix. O quam multi casus, & infortunia quotidie illis eueniunt, qui tam horrendum scelus perpetrare audent: & inter alia unum est Deum permittere, quod filij eorum eis non obediant, sicut ipsi parentes suos non honorarunt. Mater Salomonis ipsum monuit, ut à mulierib. caueret, & pauperes magnopere consolaretur. Ne dederis, inquit, mulie
Pro.31 ribus substantiam tuam. Date siceram merentibus, & uinum iis, qui amaro sunt animo. Quoniam autem matri suæ non obtemperauit, mulieres illum euerterunt. Et ipse Salomon consulens filio suo Roboam, & dicens ei: Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. (hoc ē, caue ab adulatoribus) Domino permittēte sicut matri suę non obtemperauerat, sic a filio suo non est auditus: qui, quoniam adulatoribus fidem adhibuit, maiorem sui regni partem amisit.

Dixit ergo Iesus ad eum. Nisi signa &
Simile. *prodigia uideritis, non creditis.* Hæc uerba asperitatem quandam præ se ferre uidentur, quę reguli incredelitatem arguūt. Fructus odoriferus licet foliis arboris contegatur, ipse se per odorē, quem è se emittit manifestat fructus uero mali odoris, licet foliis arboribus contegatur, ipse etiā se illo malo odore manifestat. Sic uirtus & peccatum sunt. Nam uirtus, licet iustus eam foliis humilitatis operire contendat, ipsa ut est odorifera, seipsam ostēdit: peccatum uero, cum sit abominabilis odoris, quamuis ille, qui illud perpetrat, ipsū contegere studeat, suo malo odore se detegit, siue per os, siue per oculos, aut alios sensus corporales: sicuti huic homini contigit, qui suo proprio ore incredulitatem, quam habebat in corde, propalauit: Dominum orans, ut descenderet, & sanaret filium eius. Quæ quidem incredulitas ipsi Domino adeo molesta erat, ut uersus discipulos suos exclamando dixerit. O generatio incredula, quandiu apud uos ero? Quandiu uos patiar? Hæc obiurgatio perlucide declarat, quanto maior seruatori nostro animarum quam corporum cura sit, qui non corpora, quæ, uelimus nolimus, paulo post interitura sunt, sed immortales animas creaturas aduene rat. Regulus namque de filii morbo, Dominus uero de patris infidelitate solicitus erat, utpote qui bene nouerat, quāto morbus hic grauior erat, & perniciosior, ideo eum prius ab infidelitatis morbo, quam filium à febri curare cæpit, cum ait. *Nisi signa & prodigia uideritis, non creditis.* Marc.9.

B

Sed hic non leuis insurgit quęstio, quą ratione incredulitatis arguitur Regulus, cum simili modo archisynagogus laborāti filiæ salutem à Domino petierit, dicēs. Veni impone manum tuam super eam, & uiuet, aduersus quem nihil Dominus aspere respondit, sed cum eo benigne profectus, ipsum etiam in fide uacillātem in itinere confirmauit. Noli timere (dixit illi,) crede tantum, & salua erit. Cur igitur in tam simili causa tanta in responsione disparitas est? uterque salutem petebat, & uterque pręsentiam Domini necessariā esse, & credebat, & postulabat. Nullum hic discrimen intercedit, nisi quod alter filio alter filię salutem implorabat. Cur ergo Dominus ille obsequitur, cum eo descendit, & nutantem confirmat & consolatur, ad hunc uero neque uenire uoluit, & cum uerbis grauissimis exacerbauit? Quis pro dignitate huic quæstioni respondere potest? O quam merito Diuus Paulus inquit. Quis cognouit sensum Domini aut consiliarius eius fuit? Hoc igitur in loco fatendum est aliquid aliud, uel in fide, uel in oratione uel in humilitate alterius fuisse, quod nos legentes non uidemus. Viderunt autem illi oculi, de quibus dictum est. Nunquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut uidet homo, & tu uides? Hinc Salomon ait. Omnes uię hominum patent oculis eius, spiritum ponderator est Dominus, homines enim externam operis speciem contuentur. Appendit au Matt.9. C D Ro.11. Iob.10 Pro.16

2.Re.17 tem (ut dicitur in sacra Regum historia)
corda Dominus, vnde ualor ac meritum
operum præcipue oritur: quo fit, ut simi-
li horum specie dissimile prętium atque
meritum existat. Hinc etiam euenit, ut cũ
duę homines Dominum sequi vellent, &
Matt 8. alter diceret, Magister sequar te, quocunq.
ieris alter vero Domino uocatus, respon-
derit, Permitte, me primum ire & sepelire
patrem meum; huic dicitur, Dimitte mor
tuos sepelire mortuos suos, ille vero à
Domino repulsus audit: Vulpes foueas ha
bent, & uolucres cęli nidos, filius autem
hominis non habet ubi caput suum recli-
net. Quid ergo Dominus in utriusque pe
ctore uidebat, quando alterum quodam
modo recusantem trahit, alterum uero se
qui uolentem repellit? Quis enim hoc te
mere factum esse credat? sed aliquid intus
latebat diuinis oculis conspicuum, quod
oculi hominum non uidebant. Hinc di-
scant quicunque bonis operibus vacant,
animum dimittere & humiliari, quando-
quidem, quod in ipsis animi penetralibus
Prou.16 lateat, non agnoscunt. Alioquin nunquã
Salomon diceret: Est via, quę videtur ho
mini recta, & nouissima eius ducunt ad
mortem: cuius rei gratia in timore con-
uersandum nobis esse incolatus nostri tẽ-
pore à B. Petro monemur.
1.Pet.1 Post hanc autem increpationem sub-
dit Regulus, *Domine descende priusquã mo-
riatur filius meus.* Cui piissimus Iesus respõ
dit, *Vade, filius tuus uiuit.* O inestabilem fi
lii Dei clementiam, fœlices illi, qui eam
imitantur. Sunt homines tam duro cor-
de, ut si semel dicant, se aliquid nolle sint
inexorabiles, & quod peius est, hoc maxi
mam fortitudinem reputant: dicunt enim
magni animi & fortissimi esse precibus de
precantium nõ flecti. Atque ita si illos, im
portune aliquis nobilis obsecrat, inflati re
spondent, se iam semel id quod modo ab
eis postulatur, negasse, & hominum in-
constantium esse sententiam mutare. O
duri corde & adamantino, pro comperto
habete id oẽ ex defectu nobilitatis & ex
nimia inurbanitate oriri: qui.n. suopte in
genio nobilis est, licet semel & sæpius di
xerit, Non, tamen bonorum ac nobilium
preces admittit, atque, id quod prius non
fecit, postea obsecratus concedit. Aspicite
Iesum Christum filium Dei totius clemẽ-
tiæ principẽ, qui licet initio erga hunc Re-

A gulum seueritatem quandam ostenderit,
quoniam ita oportebat, tamen ubi primũ
cum secundo exorauit, protinus illi plus
quam petebat, concessit. Si autem dicitis,
ò Pater, nonne uides me iam semel hanc
rem negasse: si nunc eam concedo, incon-
stans reputabor. Imo potius nobilissimæ
conditionis homo iudicaberis, & si hoc
non concedis, rudis, uilis & abiectus ha-
beberis.
*Credidit homo sermoni, quem dixit ei Ie-
sus, & ibat.* O mirum fidei incrementum,
quod ab illa Domini obiurgatione manas
se credendum est. Credidit quod absens
B Dominus verbo reddere salutem posset, &
ita credidit, ut hac fiducia fretus, iter arri-
puerit, non amplius ipsius præsentiam
exigens, ut aperte liqueat, uno eodemque
tempore Dominum & filio salutem, & pa
tri fidem dedisse. Quo beneficio admone-
mur, ne cum à Domino corripimur, aut
acerbius tractamur, animo concidamus,
imò verò hoc ipso tempore in maximam
salutis spem erigamur: Quo enim Domi-
nus seuerior in principio, eo dulcior appa
rere solet in fine. Dixit Dominus de suo Matt 5.
æterno Patre: Qui solem suum oriri facit
C super bonos & malos, & pluit super iu-
stos & iniustos. Et sicut Deus bona tempo
ralia probis & improbis communia facit:
sic malorum temporalium eosdem pro
bos & improbos participes pariter reddit.
Bona quibus impiis non fruentur, & ma-
la, quę iusti non patientur, sunt ęterna
alterius seculi. Quapropter iustus, non
quia in hoc mundo laboribus opprimitur,
affligi solet, nec peccator, licet ei omnia
prospere succedant, solatium accipit. Nã
cum bonus in hac vita vexatur, argumen
tum est æternę eius fælicitatis, cum vero
improbo omnia ex animi sñia eueniunt,
D etiam ipsius damnationis æternæ est ar-
gumentum: sicut .n. iustus debito pręmio
remunerari debet, ita impius absq. meri-
to supplicio non remanebit. Idcirco meri-
to iustus dicere potest, cum se afflictum &
oppressum viderit, id qđ Patriarcha Ia-
cob licet ad aliud propositũ dixit: Rñdebit Gen.30
mihi cras iustitia mea. Felix ille qui nõ cu
pit, ut iustitia sua sibi respondeat hodie,
hoc est in hac uita, Sed cras videlicet in
alia. Dei illis enim, qui uolunt, ut sibi in
hac uita iustitia sua rñdeat, dicit Domi-
nus: Amen dico vobis, receperunt merce-
dem

dem suam. Patientiam igitur habete, & A lætamini, cum videritis iustitiam vestram vobis in hac uita non respondere hoc enim non ideo est, quia Dominus illius obliuiscitur, sed quoniam ipse eam uobis
Psal.9. æternis præmijs vult persoluere. Atque ita
Exo.24 Regius propheta dixit: Patientia pauperum non peribit in finem. In sacro Exodi uolumine sic legitur: Ascenderunt Moyses & Aaron, Nadab, & Abiu, & septuaginta de senioribus Israel, & viderunt Deū; Sub pedibus eius quasi opus lapidis Sapphirini, & quasi cælum cum serenum est. Vbi alij ex Hebræo transtulerunt. Sub pedibus eius sicut opus lateris. Vnde infertur, q̄ cum Dominus illis sanctis patribus in monte apparuit, habebat sub pedibus suis thronum lateribus luteis, nitentibus ad instar lapidis Sapphiri, & cælici coloris lustribus adornatum. Acsi in hoc eis aperte diceret. Hi sunt lateres, quos in Aegypto maximo cum labore faciebatis, & quibus ab impio Rege opprimebamini; illos tanti facio, ut ex ipsis thronum maiestatis meæ efficiam. Ex quo manifestissime apparet, quam excellentem exitum habeant iustorum labores. Hoc in loco etiam inquisitione dignum est, quare Dominus ab hoc principe rogatus, ut in domum suam curandi filii gratia descenderet, acquiescere noluit: cum a Centurione rogatus, ut seruum suum curaret, ipse non solum curare, sed etiam in domum eius se uenturum esse pollicitus sit.

Huic quæstioni dupliciter responderi solet, uno modo a Diuo Gregorio, altero
B.Greg. verò a Theophylacto. Beatus Gregorius
Theop. inquit Dominum hoc ideo fecisse ut suo exemplo errorem quendam maximum a mundo auferret, videlicet, quod personas propter res, quæ eis ab extrinseco ueniūt, æstimamus, & non ita debet esse, quin potius unusquisque æstimandus est propter id quod in se est, & non propter bona temporalia, quę possidet. Stultum quippe est honorem alicui tribuere propter solam prosperitatem eius, & bonorum temporalium abundantiam. Si enim ob id tantummodo cum honore afficis, potiori titulo iumentum auro oneratum, siquidem tot diuitias uehit, poteris honorare. Considera ergo hominem absq. diuitiis, & ita quanto honore dignus sit, uidebis. Noli eum bonis temporalibus affluētem in

considerare, facile enim decipieris, sicut decipitur ille, qui cum videt mulierē magnas soleas seu sandalia portātem, idest, Simile.
Grandes y altos patuflos, statim ipsam magnæ, & proceræ staturæ esse iudicat. In hunc modum si hominē super bona temporalia constitutum iudicas, ipsum certè magnæ staturæ ac magni meriti esse iudicabis: cum per considerationem illis temporalibus bonis priua, & tunc facile uidebis ipsum non maiorem, sed minorem esse
B se quam pauperem. Casu euenire solet, ut Simile.
quis globum ex filio aureo glomeratum, (vulgato, *Vn ouillo de hillo de oro*.) habeat, & dum deglomerat filum vnum extrahit, & aliud atque aliud, & tandem omnia extrahit, & intus castaneam putridam aut papyrum ueterem, & immundam inuenit. Sic fortasse euenit tibi, si ab homine diuite ac potente per cogitationem tuam diuitias, officia, maioratus, ptiosas vestes, uineas, domos, & q̄d quid possidet, abstraxeris: inuenies fortasse subtus hęc omnia, peccatorem quendā esse, turpem, corruptum, & non solum honore, sed omni ignominia, & confusione dignū. Sed nos adeo miserabiles sumus, ut non ad interiora hominis, sed ad exteriora bona, quę pos
C sidet attendamus. Res quidem notatu digna fuit, iussisse Nabuchodonosor statuā Dan 3.
suam adorari, & non iussisse; ut ipsemet adoraretur. Quare hoc fecit? Videtur uoluisse obseruare stylum quem semper mundus obseruauit, in quo statuæ, & non personæ adorantur: pluris enim facimus diuitias, & dignitates, ac pompas, quam illos, qui eas possident, quos, si illas non haberent, sine dubio contemneremus, & uilipenderemus. Videns igitur Dominus peruersitatem nostram, qui usq adeo ad huius seculi diuites ac potentes honoran
D dos, & pauperes negligendos propensi sumus, quia in hominibus non imaginem Dei non naturam, non merita, non virtutes; sed solas opes ac potentias suspicimus, & miramur, uoluit nos suo sanctissimo exemplo ab hoc errore eriperet: nolens in domum principis ac potentis ire, ut filium eius curaret, licet ab eo precibus exoratus fuerit in domum autem Centurionis non obsecratus iuit, ut non filio, sed famulo eius salutem tribueret. Et hunc casum peculiarem esse non putetis, solumque filium Dei hoc egisse, nam

4.Rc.4 nam multi serui eius hunc stylum obseruarunt. Elisæus enim (ut sacra refert historia) in domum Sunamitidis ad filiū eius suscitandū, ire non dedignatus est: & incubuit super puerum, posuitq; os suum super os eius, & calefacta est caro pueri: In domo huius pauperculę mulieris nullum horrorē Sanctus propheta de puero mor-
4.Rc.5 tuo concepit: At uero (ut statim sequenti capite dicitur,) cum ueniret Naaman princeps militiæ Regis Syriæ, & existimaret se ab ipso honorifice excipiendum esse, (ait sacer textus) Misit ad eū Elisæus nuncium, dicens, Vade, & lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatē caro tua. Quare propheta sancte, non egrederis ad excipiendum tantum principem, qui est uir magnus apud Regem Syriæ, & honoratus? Animaduerte eum fortasse irā esse concepturū dum putat te illum cōtemnere, & uere ita contigit, ut ibi testatur sacer textus. Iratus (inquit) Naaman recedebat, dicens. Putabā quod egrederetur ad me, & stans inuocaret nomē Domini Dei sui, & tangeret manu sua locum lepræ, & curaret me. Nihil horum Sanctum prophetam, commouit, ut ad tantum principem excipiendum exiret. Sed uæ uæ quā pauci Elisæi hodie in omnibus statib. reperiuntur: si enim aliquis pauper litē exercet, nec scribam inuenit, qui ei scripturā faciat, nec aduocatum, qui ipsius causam suscipiat, denique uix ab ipso iudice auditur: si autem diues aut potens prætorium ingreditur, ut litem aliquam dirimat statim scribæ, aduocati, & iudices ei sese offerunt, dicentes, se ad eius seruitiū paratissimos esse Si pauper ægrotat, uix medicus est, qui eum uisitet, diuite uero laborante omnes se fœlices reputant, si ab ipso uocentur. Qui plura? religiosi etiā, qui paupertatem & humilitatem profitentur, se iactant, & magnifaciunt esse principium,
Iaco. 2. & magnatum confessores. O detestabilē uanitatē. Hoc est malum illud, à quo B. Iacobus Apostolus nos grauissimis his uerbis reuocare conatur: Fratres mei, nolite in personarū acceptione habere fidē Domini nostri Iesu Christi glorię. Etenim si introiret in conuentum uestrum uir aureum annulum habens, in ueste candida: introierit autē, & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est ueste præclara, & dixeritis ei, Tu sede hic

A bene: pauperi autem dicatis: Tu sta illic, aut sede sub scabello pedū meorum, nonne iudicatis apud uos metipsos, & facti estis iudices cogitationū iniquarum? Audite, fratres mei dilectissimi: Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & hęredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se? His uerbis apparet, Apostolorū nostros mores in spiritu prę-uidisse. Quid enim in nobis hoc abusu frequentius? Si enim uir potens, aut nobilis opera nostra indigeat, qua celeritate, qua fronte, qua uerborum lenitate ei obtemperamus. At si pupillus, si uidua, si aduena,
B si peregrinus fores nostras necessitate motus, paulò frequentius pulsauerit: qua uerborum asperitate repellitur, & exploditur, & insolens atque importunus appellatur. Quo quid inhumanius, quid crudelius esse potest? Quanto aliter fieri Ec-
clesiasticus monet, cum ait: Congregationi pauperum amabilem te facito, & presbytero (hoc est seniori) humilia animam tuā, & magnati humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia caput tuum, & redde debitū tuum, & responde illi pacificè in mansuetudine. Hæc est igitur Chri- Eccl. 4.
C stiana Philosophia hic, modus & ratio, qua cū pauperibus agendum esse cęlestis magister docet. Vbi & illud prætereūdū non est, q; seniorem demissa anima, magnatem aperto capite honorare præcipimur, ut intelligamus plus honoris ætati q̄ terrenis opibus deferendum, siue quod plus sapientia senectutis comes honoris quam opes mereatur, siue quod illi prius ad cōmunis omniū Domini cognitionē uenissent Itaq. fratres, si de Christi nomine ac doctrina gloriamur, non mundi legibus, & institutis, sed Christi spiritu atque ductu uitam, & linguā nostram insti-
D tuamus. Nequis uero consilium hoc parui æstimet, audiat eundē Ecclesiasticū, magnam religionis nostræ partē ad hoc officium referentem. Sic enim ait, Gloria diuitum honoratorū, & pauperum timor Dei est. In quo uero timor Dei maxime cernatur, declarat protinus: Nō despicere hominem iustum pauperem, & non magnificare uirum peccatorem diuitem Hoc est autem qd̄ inter pręclaras iusti uiri uirtutes, Regius uates enumerat, cū ait. Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus, (siue ut alii uerterunt, Despicitur Eccl. 20 Psal. 14
in

in oculis eius malignus) timentes autem Dominum glorificat. Hoc est, uir iustus improbos quāuis genere, opibus, & gratia florentes, pro nihilo ducit, colentes autem Deum ueretur & obseruat, licet pauperes sint, & apud homines abiecti & contempti. Hoc autem Abdias uir iustus regięq; domus prępositus, cumulatissimè pręstitit, qui cum Heliam prophetam uilissimo cultu atq. habitu indutum in itinere obuium habuisset, tanta illum reuerentia atque honore affecit, ac si numen aliquod cœleste in illo cerneret, nam & in faciem suam corā eo procidit, & se illius seruum, illum uero dominum suum appellauit. Nunquid, ait, non indicatum est tibi domino meo, &cæ. O utinam in nobis amor Iesu Christi Saluatoris nostri ardentissime regnaret, quo ad oēs pauperes honorandos, in quibus ipse repræsentatur, moneremur, & utinam à nobis hanc inhumanitatem auerteremus, qua illos contemnimus.

3. Re. 18

Secunda respōsio, quæ supra positę quæstioni adhibetur, est Theophylacti, dicentis, Dominum in domum Reguli non iuisse eo quòd illum errorem habebat, ut existimaret, ipsum Dominum absenti ęgroto salutem non posse tribuere, ut autem ipsū à tanta infidelitate curaret, noluit filium eius in absentia curare.

Iam uero eo descendente, serui occurrerūt ei, dicentes, quia filius eius uiueret. Interrogabat ergo ab eis, qua hora melius habuisset. Ex hoc loco quandam cœlestem doctrinā educere possumus, uidelicet, ut nunquam uelimus scire quis nos odio prosequatur, aut quid nobis nocuit. In sacro Genesis uolumine Deus ad Abraham sic dixisse legitur. Scio quòd peregrinum futurum sit germen tuum in terra non sua, & subiicient eos seruituti, & affligent quadringentis annis. Vbi ualde perpendendū est, non ei dixisse Dominum qua in terra peculiariter captiuitas illa futura erat, an in Aegypto; an in Syria an uero in Babylonia, sed solum dixisse in terra aliena, ne uidelicet Patriarcha Sanctus haberet occasionem, odio prosequendi illam Aegyptiorum nationem. Benefactor uero inquirendus est, ut beneficia, quę fecit ei, gratificentur, & ut etiam diligatur. Quod longe aliter communiter fieri solet, non enim homines inquirunt, quis in eos beneficia contulerit, & si aliquod malum eis euenit mundum euoluunt, quousque reperiant, qui ipsis damnum intulit, ut postea de illo uindictam sumant. O Christe superne mundi magister, te omnes hierarchiæ cęlestes collaudens, qui permisisti ut sacratissimi oculi tui ibi operirentur, cum te ignominiis & alapis Iudæi afficiebant, & in tuam pretiosissimam faciem sputa coniiciebant. In quo nos docuisti, ut cum nobis iniurię illatę fuerint, cæci efficiamur, & nolimus scire qui illas fecerit. Siquidem adeo ad iracundiam procliues sumus, ut quacunque minima occasione indignemur. Regulus iste horam interrogauit, in qua melius habuerat filius eius, ut, uidelicet, certior factus esset, an Christus Redemptor noster eum sanasset, & sic ei gratias pro beneficio ageret.

Gen. 15

Et dixerunt ei, quia heri hora septima reliquit eū febris. Cognouit ergo pater, quia illa hora erat, in qua dixit ei Iesus, Filius tuus uiuit, & credidit ipse, & domus eius tota. An non iam crediderat cum dictum est de eo: *Credidit homo sermoni quem dixit ei Iesus?* Crediderat planè, sed tamen cum modo dicatur credidisse, necessario fatēdum est, fidem eius edito miraculo auctam fuisse. Anteà enim credidit sermoni Christi, modò uero credidit in Christum, ipsum esse uerum Messiam, ac mundi Saluatorem profitens, nec modo ipse credidit, sed etiā domus eius tota, Domini sui fidem imitata eodemq. miraculo conuicta. In quo uidere est, quantum ad eruditionem seruorum exempla conferant dominorum. In sacra Regum historia legitur. Arripuit Saul gladium suum, & irruit super eum. Quod cum uidisset armiger eius, uidelicet, quod mortuus esset Saul, irruit etiam ipse super gladium suum, & mortuus est cum eo. Existimauit infelix ille, ęquum esse, quod siquidem Dominus ipsius se interfecerat, idem etiam ipse faceret. Et cum Dominus ante Herodem præsentatus fuit, inquit B. Lucas, quod uidens ipse eum in conspectu suo nullum miraculum facere, nec ad quæstiones propositas respondere, spreuit illum cum exercitu suo, & illusit indutū ueste alba, infidelis enim dominus, & illusor infideles, & illusores quoque seruos suos fecit. Et in libro Sapientiæ dicitur, quomodo idololatria in mundo inuenta est. Olim nanque quando alicuius filius dilectus moriebatur, pater

1. Re. ult

Luc. 23

Sap. 14

terips[e] effigiem filii mortui auream, uel argenteam conflauat, eamque domi suę in loco, per quem transiturus erat, collocabat, ut sic filii sui recordaretur, famuli uero existimantes suis dominis placere imagines illas colebant, & uenerabantur. Cumque aliquid ab ipsis petebant, id per intercessionem imaginis filii mortui postulabant, cum autem scelus aliquod perpetrabant, propter eandem imaginem ueniam petebant, ad ipsam humiliter confugientes. Et hinc orta est idololatria seruorum, qui illa, quæ dominos suos colere uidebant, ipsi etiam uenerabantur. Et hoc est, quod ibi sacer textus inquit loquens (ut dicimus) de modo, quo abominabile hoc peccatum in mundum introductum est. Acerbo, ait luctu dolens pater rapti cito sibi filii fecit imaginem, & illum, qui tum quasi homo mortuus fuerat, nunc tanquam Deum colere cœpit, & constituit seruos suos sacra, & sacrificia, deinde interueniente tempore conualescente iniqua consuetudine hic error tanquam lex custoditus est. In Numerorum uolumine sic legitur: Factum est grande miraculum, ut Core pereunte filii illius non morerentur. (Nu. 16.) O admirabile mysterium? Ecce qualiter sacra Scriptura amplificat fuisse grande miraculum, quod pereunte Core (qui fuit unus ex rebellibus contra Sanctum Moysen) & in terræ abysso summerso, filii eius simul non perirent, atque impii sicut ipse pater non essent; communiter enim quales parentes sunt, tales filii, & quales domini, tales famuli. Quicunque ergo domini estis uidete obsecro quæ uiuendi exempla subditis præbeatis. Cum enim homo priuatus delinquit, soli sibi nocet, patres autem familias, si improbi sunt, tot scelerum rei fiunt, quot praua exempla suis præbuerunt, cum illis apud inferos arsuri, quos malitia sua corruperunt. Et sic ubi nos legimus. (Prou. 7) Non pecces in multitudine ciuitatis, in contextu Græco habetur: Non pecces in multitudinem ciuitatis, & sic legit etiam Rabanus, In quo significatur eum, qui cum plurimis peccat, omnibus nocere, siquidem omnibus est incitamentum peccandi. (Simile.) Quod si hoc de quocunque peccato re dicitur, multo magis de patre familias, & de domino, quorum exempla plus

A mouent, dici potest. Hoc attendant domini, qui in ludo atque alea, dies, noctesque consumunt, qui quę alienæ castitati insidiantur, qui linguam suam quotidianis iuramentis inficiunt, quos tota penè familia imitatur. Hoc etiam attentius attendite, quicunque patres estis, nam sicut infirmę arbores, (quales uitis, hedera, & reliquæ similes sunt) quia per se in altum iuberigi nequeunt, nexibus quibusdam in hoc à natura datis finitimas arbores prehendunt, atque illarum adminiculo fulciuntur, ac sese in sublime erigunt, sic natura paruuli, cum per se
B nihil sciant, aliorum ductum sequuntur. Quomodo ergo crescent, & in uirtute proficient, si in parentibus suis non nisi scelera ac peccata conspiciunt? (Simile.) In mari producuntur quidam pisces, plurimos pedes habentes dicti cancri, uulgo (*Cangreyos*,) qui retro ambulant. Et cum mater ipsorum plurimos pariat, animo obsecro, fingite, istam loqui scire, & eos sic alloqui: Iam scitis filij nos in loco periculoso uitam degere, in quo pisces maiores minores comedunt, ideo oportet, ut illos fugiamus, nos ante ambulare, &
C non retro. Ipsi autem ambulare incipientes, retro sicut solent ambulant, & illa ait: Non sic filii, sed ante ambulare debetis, quoniam hoc modo in ora inimicorum uestrorum incidetis; ipsi uerò, Ambula, inquiunt, mater, & uidebimus quomodo gradiaris, & à te libenter addiscemus. At ei retro ambulare incipienti filii sui dicunt: Nunquid mater nos ante ambulabimus, cum tu retro gradiaris? O domini, o prælati, o patresfamilias, animaduertite obsecro, quomodo inferiores, filii ac subditi ante incedent, si uos retro ambulatis. Præite præ-
D ite de uirtute in uirtutem, & non retrocedatis de peccato in peccatum, & statim inferiores uestri uos ipsos, sequentur, sicut serui huius Reguli fecerunt, qui cum domino suo in Christum Saluatorem crediderunt. Hic est fructus, quem supernus Redemptor ex suis miraculis prætendebat, scilicet homines ad fidem, amorem, & obedientiam sui æterni patris attrahere. Atque ita Regius propheta inquit: (Ps. 103) Quam magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua, idest, fidelibus tuis.

nis. Quod perinde est ac si diceret. Tuis domine operibus, miraculorũ, & magnificentiæ plenis, quæ tu a ineffabili sapientia, & potentia operatus es, peccatores ad tuam diuinam obedientiam cõuersi sunt, & quia a dæmone possidebantur, nunc a tua diuina clementia possidentur. Atque ita impleta est terra possessione tua. Ex quo sequitur, nos magnam iniuriam miraculis supernis Iesu Christi Redemptoris nostri irrogare, si cũ ea audimus, ad eius diuinum amorem, & obedientiam nõ incitamur. Quocirca profundè nos ea considerare oportet, ne ob defectum huius cõsiderationis sic singulares effectus in nobis B

Ps 138. deficiant, imitantes Sanctum Dauid, qui ea altè considerabat, cum dicebat. Confitebor tibi, quia terribiliter magnificatus es, mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis, i. non superficialiter. Notate quæso qualiter S. Propheta hic dicat, se, quia profundè mirabilia opera Dei cõsideraturus erat, & in magnam ipsorũ cognitionem deuenturus, ipsum semper esse glorificaturum. O utinam nos ea sic meditaremur, & animo euolueremus, lõgè aliter sine dubio uiueremus. Sed uideamus quo miraculo ad hanc fidem adducta sit familia illa: nimirum, quia pernitiosissimã febrem, quæ adolescentis corpus penè ad mortem adduxerat, subitò ad uerbum Iesu Christi sublatam uidit quam nulla ars, nullaq; medicamenta curare poterant. C Non desunt tamen quotidie in sancta Ecclesia similes animarum curationes, quæ instar miraculi huius piorum fidem miro modo illustrãt atq. augent. Videas n. plerosq. ante conuersionem suam ardore febrium spiritualium æstuare, quia sicut febris corporib. est calor inordinatus in mẽbris plus quam requiritur, sic febris spiritualis est amor inordinatus temporaliũ. D

Eccl. 23 Atq. ita de anima peccatrice in Ecclesiastico dicitur. Anima calida quasi ignis ardens, non extinguetur, donec aliquid deglutiat. Ex hac febri oritur corruptio gustus, & ciborum spiritualium fastidium. Atq. ita de his peccatorib. dici potest id, quod S. Dauid de Hebræis dixit: Omnem escam abominata est anima eorum, & appropinquauerunt usq. ad portas mortis.

Ps. 106. Quapropter sicut qui magnis febribus laborant, licèt in epulis nullum saporẽ inueniant, si uident alios maximo cũ gustu,

A & sapore manducantes iram concipiunt non contra cibos, sed contra seipsos, & contra ęgritudinem ipsorum, quę est causa sui deprauati gustus, sic peccatores in seipsos irasci debent, uidentes, quàm malè eis uirtutum exercitium sapiat, & qua pœna ipsos ieiunium, cilicium, & iniuriarum condonatio afficiat. Hęc. n. & alia similia, quæ iustis nimium suauia sunt, & illis amarissima, ægritudo, & febris eorum efficit, idcircò contra se ipsos irasci debẽt omni cura & solicitudine contendentes, ut a se tam periculosam ęgritudinẽ expellant. Ab hac etiam febri solet hominibus oriri quędam inquietudo, & magna afflictio, sicut ægroto magna febri uexato, *Con la qual tiene tan terribles uascas, que da mil buelcos en la cama*. Et absque otio, & quiete huc atq. illuc uoluatur. Sic peccator inordinato sui ipsius, & rerum huius mundi amore absq. aliqua quietudine uiuit, in nulla. n earum otium, & tranquillitatem inuenire potest, nec dum in peruerso illo calore persiteterit inueniet, qui quidem non nisi liquore diuinæ gratię extinguitur. Ideo Ecclesiasticus in pręallegatis uerbis inquit: Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur, donec aliqd deglutiat. Vbi maximè ponderandum est illud, Donec aliquid deglutiat: Sola. n. diuina gratia, & dona cœlestia possunt aliquid uocari, nã omnia mundi nihil sunt, & omnia illa non sufficiunt ad extinguendum animę peccatricis ardorem, nec extinguetur donec aliquid deglutiat, i. diuinã gratiam. Cum igitur in peccatoribus hanc pestiferam febrim extinctam uiderimus, & ipsos maxima cum affectione, & gustu sese in sanctis operibus, quę antea abhorrebant, exercentes, intelligamus, hanc admirabilem mutationem esse opus manus Dei potentissimi, qui nos inuitat, ut magno cum gaudio, & lætitia spirituali ipsum glorificemus, & collaudemus, atque in eius diuino amore magis inflammemur, ut sic ditati gratia, consequamur gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

Simile.

DOMINICA XXI. post Pentecosten.

Concio prima.

Simile est regnum cœlorum homini regi, qui uoluit rationẽ ponere cum seruis suis. Matth.18.

1.Io.3. Ilectissimus Deo B.Ioãnes in sua Canonica sic ait. Qui odit fratrẽ suum, homicida est. Non uult dicere sanctus Astolus, eũ qui fratrẽ suũ odio habet, esse homicidam eius, non enim omnis, qui alium odit, ei statim mortem desidarat, sed homicida est sui ipsius, quia(ut ait Ecclesiasticus.) Quasi rhomphea bis acuta, hominis iniquitas. Eccl.21 Peccatum mortale dicitur rhomphea bis acuta, quoniam hominem gratia & iure gloriæ priuat, & hoc ense seipsum interficit, idcircò qui odit fratrem suum, homicida est sui ipsius. Gene.4. Hoc bene intellexit Lamech, qui suum auũ Cain interfecit, & domum suam rediens sic lamentari cœpit. Audite uocem meam uxores Lamech, quoniam occidi uirum in uulnus meum, hoc est, in uulnere animę meę. Interemi Cain in corpore, & meipsum in anima. Ex quo infertur, quod ille, qui odit proximum suum, licèt ei illo odio noceat, multò magis sibi ipsi obest. Nec intelligatis in hoc loco nomine fratris Christianũ duntaxat intelligi; non enim ipse solus, sed quicũque alius homo intelligitur, omnes namque fratres nostri sunt, utpotè filii Dei sicut & nos per creationem, & eis amorem debemus, quamuis Christianos magis singuli singulari amore diligere debeamus, Gen.46 quando Patriarcha Ioseph in Aegypto Beniamin uidit, quia erat frater eius ex patre & matre, commota sunt magnopere uiscera ipsius. Atque ita inquit sacer textus, Attolẽs autẽ Ioseph oculos, uidit Beniamin fratrem suum uterinum, & ait: Deus misereatur tui fili mi. Festinauitque in domũ, quia commota fuerant uiscera eius super fratre suo, & erumpebant lachrymæ, & introiens cubiculum fleuit. Quod ei non cõ A tigit, cum alios uidit fratres, quia non erãt uterini sicut Beniamin, & ideo eos tam tenerè non diligebat. Sic licet omnibus amorem debeamus, eo quod omnes patris nostri Dei per creationem sunt filii, tamen peculiariter Christianos debemus diligere, qui sunt fratres nostri ex parte parentis, scilicet Dei, & matris, uidelicet sanctæ Ecclesiæ, quæ nos per uirtutem diuinam in sacro baptismate regenerauit. Ait igitur sanctus Apostolus, eum, qui odit quemcunque hominem, suiipsius homicidam esse. Cœlestis magister Iesus Chr stus, ut hoc odium a cordibus nostris longissime auerteret, B paulò antequàm parabolam hanc hodierni Euangelii proponeret, dixit. Si peccauerit in te, (id est, contra te) frater tuus, uade, & corripe eũ intra te & ipsum solum. Quibus uerbis piissimus Dominus iubet, ut cum a proximo tuo offensus fueris, maiorem rationem habeamus, magisque cures eum ab illo peccato auertere, (quod in te offendendo commisit) quam iniuriam, & damnum tibi illatum uindicare. O admirabilem puritatem, ac perfectionem legis Euangelicę, & admirabilem charitatem illius, qui eam instituit. Quãquam in cælo plurimi planetę & stellę sunt, omnes simul non sufficiunt ad expellendas C ab ipso tenebras, nisi sol, qui eas sua, excellentia explodit. Sic licet quamplurimi in mundo extitere sapientes, qui lucem hominibus ipsos docendo dederunt, solus tñ Iesus Christus qui est uerus Sol, noctẽ ab eo atque omnes tenebras expulit. Magnã lucem Tullius licet Gentilis dedit, dum libros de amicitia scripsit, admonens & inuitans homines ad pacem, amorem, & tranquillitatem seruandam, & quod nullus alteri iniuriam faciat, nisi quando ab eo fuerit iniuria lacessitus, tunc (inquit) poterit D huiusmodi iniuria sibi illatam ulcisci At diuinus Sol uult omnino ut homi es clari sint & Angelis æquales, & non solum de iniuriis sibi factis uindictam non sumant, sed quando iniuria fuerint affecti, maiorem rationem habeant de damnis, quæ illatores iniuriarum sibiipsis inferunt, animas suas per peccatum interficientes, quã de iniuria, quæ eis fit, & ita omni cura & possibilitate eos ab illo damno & peccato mortali auertere conentur. Docente igitur & iubente Domino hæc tantæ perfectionis, & charitatis inquit sacer Euangelista,

sista. Tunc accedẽs Petru, dixit. Quoties A peccabit in me frater meus, & dimittam ei?usque septies? Existimauit sanctus Apostolus, *Que se auia alargado mucho, y que auia urado la barra hasta lo ultimo donde se podia tirar. Y cierto confirme al que agora hazemos harto se alargo*. Tã arcta, & angusta est charitas nostra ut si aliquando iniuriã condonemus, dicere soleamus, *Esta yo la perdono*, Sed si ille aliam mihi intulerit, non impune abibit, & simul utriusque pœnas luet. Quis est, qui proximo suo secundam iniuriam parcere uelit, si primam ei condonauit? Profecto difficile reperietur, qui hoc agat. Idcirco diximus, quod iuxta charitatem nostram, *Se alargo mucho Sant Pedro pero con todo quedo corto*, secundum charitatem, quam Dominus, postulat, habeamus. Et ideo ei ipse Dñs respondit? Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies, ubi numerus determinatus pro indeterminato ponitur. Quod perinde est ac si diceret, debes iniuriam proximo tuo condonare, quotiescunque te offenderit. Ita sacri Apostoli facere, & nos, ut idem faceremus, docuerunt. Atque hoc
2 Co. 6 significat, quod ait D. Paulus, Cor nostrũ dilatatũ est, tãquam filiis dico, dilatamini, & uos. Inqt sanctus Apostolus, se suosque socios corda dilatata habere, nõ solũ, quia ipsa amicos, & inimicos capiebãt, & erga omnes amplus in illis erat amor, uerũ etiam, quia omnes iniurias capiebant. Tã amplum enim cor habebant, ut omnes sibi illatas iniurias libenter perferrent, & eos, qui ipsos persequebantur diligerent, in quo certè uera patientia consistit, ut B.
B Greg. homi. 7 Gregorius egregie testatur, dicens; Patientia uera est, cum amas persecutorem tuũ. Et de his omnibus sanctus Apostolus nos admonet, cum ait. Tanquam filiis dico, dilatamini, & uos, & ut melius hoc nobis persuaderet, adiunxit paulò inferius, Vos enim estis templum Dei uiui, sicut dicit Deus, Quoniam inhabitabo in illis, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus. O admirabilem dignitatem Christianæ gentis, siquidem illis Dominus pollicetur se in ipsis tanquam in templo suo habitaturum. Si ergo huius summi Dei templa sumus, oportet magnam in cordibus nostris amplitudinem habeamus. Sanctus
Ezec. 4. propheta Ezechiel refert, se quoddam per magnum ædificium in montis cacumine ædificatum uidisse. Et ecce, inquit, murus forinsecus in circuitu domus undique. Et uidisse ait, uirum, qui ædificium illud metiebatur, & in manu uiri calamus mensuræ sex cubitorũ, & palmo, & mensus est latitudinem ædificii, calamo uno, altitudinemque calamo uno. Hoc ædificium, & hæc domus Dei est iustus, qui domiciliũ suum ac fundamentum in monte alto habet, suam enim affectionem, & uoluntate in cœlo retinet. Tale est fundamẽtum hominis, qualis est affectio. Etenim qui affectionem suam in uoluptatibus, diuitiis, & bonis temporalibus sitam habet, ibi etiam B suum fundamentum habet, qui autem in Deo affectionem suam collocat, ibi, & fundamentum eius est. Qui hanc domum circundat, est Christus Saluator noster, sicut Propheta Isaias dicens: Saluator ponetur Isa. 46. in ea murus, & antemurale Et quamuis ad literam hic sanctus uir de sancta Ecclesia loquatur, recte tamen de quolibet iustorũ intelligi potest. Mensura uero, qua hoc ædificium mensuratur, est uirga sex cubitorum, & unius palmi, per quam uita actiua, & contemplatiua significatur Nam ꝑ sex cubitos uita actiua denotatur, senarius enim numerus operationem, & labo- C rem designat, siquidem sex diebus omnia Deus fecit, per septimum uero otium, & trãquillitas intelligitur, die namque septima requieuit Deus ab omni opere, quod patrarat. Atque ita per septimum, qui est palmus, significatur uitæ contemplatiuæ quies, & tranquillitas. Sed quæro quare sanctus ille uir septimum non fecit cubitũ sicuti, & sex priores? Certe ad insinuandũ omnem adimpletionem uitę actiuę in hac uita futuram esse, in gloria enim nullæ miseriæ nullęque sunt necessitates, quibus subuenire oporteat. Non est famelicus, D qui satiari debeat, siquidem omnes saturati sunt, non est ægrotus, qui uisitandus sit, quoniam omnes perpetuam habent salutem, & cæt. At uita contemplatiua econtra est, hic enim incipitur, & in cœlo perficitur. In nullo namque puro homine contẽplatio in hoc sæculo perfecta fuit, quia (ut ait Apostolus) Videmus nunc per spe- i. Co. 13 culum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Idcirco non per cubitum, sed per palmum, qui nunquam ad cubiti magnitudinem accedit, significatur. Dum autem inquit S Propheta ædificium in amplitudine

dine hanc mensuram habuisse, ostendit iustum debere cor amplum, & ad omnia misericordiæ opera tam spiritualia, quã corporalia exercenda paratissimum habere. Non solum autem in spiritualibus, quæ (ut scitis) septem sunt, scilicet, docere, consulere, corrigere, consolari, sufferre, orare, & parcere, tantummodo se exercere debet, sed super omnia sanctam rerum diuinarum contemplationem assiduè amplecti Dum autem sanctus ille uir eãdẽ mẽsuram in altitudine atque in latitudine ædificii reperit, insinuant tantam futuram esse gloriam, qua iustus in cœlo fruetur, quãta fuerit charitas, quia in his sese exercuit in hoc sæculo. Et ideo Diuus Paulus ait, Tanquam filiis dico, Dilatamini, & uos.

Cum igitur Dominus Beatus Petro dixerit, debere proximo suo toties iniuriam condonare, quoties eum offenderit, ut eũ, & nos omnes doceret obligationem, quam ad hoc faciendum habemus, immediate parabolam hanc proposuit, dicens. *Simile est regnum cælorum homini Regi, qui uoluit rationem ponere cum seruis suis. Et oblatus est ei unus, qui debebat decem millia talenta, &c.* quæ sequuntur usque ad finẽ. Hic homo Rex, qui rationẽ a seruis suis exigit, non dubium, quin ille sit, qui (ut D. Ioannes ait) habet in ueste, & in femore suo scriptum: Rex regum, & Dominus dominantium, qui constitutus est a Deo iudex uiuorum, & mortuorum, ut ait B. Petrus. Huius autem Regis serui homines sumus, quibus hoc seruitutis nomẽ magis etiam, quam ipsis Angelis quadrat, illi nãque creationis iure, nos uero, & creationis, & redẽptionis titulo eius serui sumus. Rationis uero exigendę tempus extremi iudicii dies est, in quo (ut Apostolus inqt) oportet nos, omnes manifestari ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum. Qua quidem sententia Salomon longam illam rerum expetendarum disputationem integro uolumine absolutam conclusit Ecclesiastes dicens: Cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, siue bonum fuerit, siue malum. In qua quidem ratione exigenda cũ multa improbis formidabilia sint, ita certe iudicis tanto improbis terrori erit, ut quemadmodum B Ioannes ait, ingrediantur in speluncas, & in petras montium, & dicant mõtibus, & petris. Cadite sup nos, & abscondite nos a facie sedentis super thronum, & ab ira agni, quoniam uenit dies magnus iræ ipsorum, & quis poterit stare? Iram autem magni appellat, ut indicet talem eius diei iram futuram, qualis eius mansuetudo antea precessit. Sicut ergo eius mansuetudo fuit supra omnẽ modum, (quando a seruis & pro seruis Dominus maiestatis colaphis cędi sustinuit.) ita supra omne, qđ cogitari potest, illius tunc ira desæuiet, quando quos tantopere dilexit, & tam caro pretio redemit, tam diro supplicio mulctabit. Qualis quæso esset erga filium matris furor, si ipsa illum manibus correptum in ingentem ignis pyram flammis absumendum proiiceret? Cum ergo nos piissimus ille agnus plustantis in cruce doloribus parturiuit, qualis ille furor ęstimandus est, quando quos ita parturiit, ultricibus flammis perpetuo cruciandos committet? Hanc porro iram non solum pectore concipiet, sed ipso etiã uultu demonstrabit, quæ res tanto improbis terrori erit, ut Beatus Chrysostomus satius esse dicat, decem millia fulgura sustinere, quam faciem illam mansuetam uidere a nobis auersam. At hunc terrorem iusti nõ habebunt, quin potius maximo cum solatio, & securitate erunt. Atque ita S. Dauid loquens, qualiter Deus nunquam Ecclesiã suam, & iustos, qui in ea sunt, desereret, inquit. Quia non repellet Dñs plebem suã, & hæreditatem suam non derelinquet, quoadusque iustitia conuertatur in iudicium, & qui iuxta illam? omnes, qui recto sunt corde. Populus, & hęreditas Dei est sacrosancta Ecclesia pretioso Iesu Christi Redemptoris nostri sanguine redempta, quam ipse non deseret, quoadusque iustitia conuertatur in iudicium extremũ, unicuique, quod meruerit, tribuens. Vbi alia translatio habet, Quoadusq; in iustitiam conuertatur iudicium, idest, Quousq; id, quod iudicatum fuerit, executioni mandetur, Deo ipso unicuiq; quod meruerit, tribuente. Et qui erunt iuxta illam iustitiam, qui illam secure expectare poterunt? Omnes certe, qui recto sunt corde. Contendamus, ergo fratres, & omni cura studeamus corda recta habere, & in illa die nos ipsos in magna cõfusione nõ uidebimus.

Margin notes: Ap. 19. — Act. 10 — 2. Co. 5 — Ecc. 12. — Apoc. 6 — Simile. — Psa. 93.

Et

Et cum cepisset rationem ponere, oblatus est ei unus qui debebat decem millia talẽtorũ.

B.Greg. B.Hi.su p hũclo. D. Aug. li. de ue. Dñi. Rom.8. B. Gregorius, D. Hieron. ac B. Augustin. inquiunt, hũc hominẽ sic tãto debito oppressum esse peccatorem in peccato mortali existentem. Peccatum enim mortale uocatur debitum ad a ffectu, nõ q essentialiter sit debitum, sed quia nos debitores facit, & hæc est figura in sacra pagina nimis usitata, ob cuius ignorantiam quamplurimi errãt. Figura uero hæc dicitur synedoche, quãdo, scilicet, pars per toto accipitur, uel totum pro parte, uel effectus p causa, aut causa pro effectu, ut in epistola ad Romanos ait B. Apost. Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Nunquid Spiritus sanctus aliquem superiorem hẽt, à quo postulet? & cum summa lætitia sit, in eo gemitus & ploratus esse potest? Respõdeo, hic accipi cãm pro effectu, dicitur enim spiritus postulare pro nobis, quia postulare nos facit gemitibus inenarrabilib.

Act.1. Et in Actibus Apostolorum de Iuda sic scriptum est. Hic possedit agrum de mercede iniquitatis. Quando ager ille emptus fuit, iam impius Iudas mortuus erat, quomodo ergo illum possedit? Dicitur illum possedisse, quoniam possidere fecit, nisi n. ille fuisset, ager non emptus esset. Sit igitur regula tenenda, quotiescũque Deus in sacra scriptura humano more loquitur, & dicit ea, quæ ei conuenire non possunt, eũ

Isa.66. hac figura intelligenda sunt, ut uidere est apud S. Isaiam. Super quem, inquit, requiescet spũs meus, nisi super humilem? Deus sup humilem nõ requiescit, sed requiescere dicitur, quoniam ipsum requiescere facit, & quietũ reddit, ne a fluctibus mundi rapiatur. Ita in proposito peccatum appellatur debitũ, eo quod peccatorem æternæ pænæ debitorem reddit, in peccato n. est auersio a Deo, & quia peccator faciẽ affectionis suę auertit a Deo, ipse Deus faciem sua ab eo auertit, ne ipsũ amplius uideat, & hæc est pæna dãni. Et quia inordinatè

Sco.ĩ 4. d.14. ipse peccator se ad creaturas uertit, uult Deus, ut ereat ut illũ in æternũ torq̃ãt, & hęc uocatur pæna sensus. Atq; ita q̃rens subtilis Scotus, quid sit, quod in aĩa remanet postquam peccatum mortale commissum est, respondet per peccatum remanere obligationem pœnæ æternæ. Et D. Th.

D.Th.2 2.q.86 ar.2. inquit remanere quandam in anima maculam & turpitudinem. Ne autẽ cogitetis,

A uerbum hoc, obligationem ad pænã, esse denuo inuentum, audite in Actib. Apost.

Act.8. B Petrum cuidam peccatori sic dicentem. In felle amaritudinis & obligatione peccati uideo te esse. Hinc et intelligetis illa diuini Psalmographi uerba, s. Declinãtes

Ps.114 aũt, hic sistendum est. In obligationes adducet Dñs cum operantib. iniquitatem. In hoc loco (ut eruditè Cassiodor explicat)

Cassiod sup Psa duo peccatorum genera denotantur. Est. n. peccatũ commissionis, i. operari positiuè malum, aliud est peccatũ omissionis. Eos autem qui hoc secundum genus peccatorum committunt, Sanctus Dauid, uocat declinantes, quoniã à regula boni deuiãt,

B & inquit eos, qui benefacere omiserũt, cũ possint, æternam esse pœnam subituros, sicut illos, qui malum exercuerunt, utrosq; enim Dñs inferni suppliciis puniet. Ideo sic ordinanda est litera, Declinantes, s per omissionem, adducet Dñs cum operantib. iniquitatem; In obligationes, i. utriq;. s. pꝑetrãtes peccatum commissionis, & omissionis ad pœnam ęternam remanent obligati. Non solum aũt peccatum dĩ debitũ, sed et debitum maximum, & ideo Dñs de hoc debitore ait *Qui debebat ei decem millia talentorum.* Gulielmus Budæus in suis

Budęus in suis anno. annotationib. inquit, talentum esse sexcen

C tos aureos, atque ita decem millia talenta esse *(Seys millones de ducados.)* Peccatũ uero lethale dicitur tam magnum debitum eo quod nullus per se solum illud soluere põt, imo dicitur debitum infinitũ, quia est infinitę malitiæ obiectiuè & quia est destructiuum gratiæ, quæ includit in se pciũ uitę Christi de quo B Paulus ait, Empti n. estis precio magno. Quapropter ęquissi-

1.Co.6. mum est, nos magnifacere Dei gratiam, siquidem in ea thesaurus uitę & mortis Iesu Christi qui est infiniti ualoris, inuoluitur. Hinc intelligetis uos, cum peccatum aliquod mortale committitis, non solum

D dignos esse ut puniamini tanquam transgressores mandatorum Dei, & offensores diuinæ maiestatis, sed tanquã diuini eius thesauri ac pretiosissimi sanguinis & sanctissimæ gratiæ dissipatores. Quocirca quãto maiores gratias & fauores accepistis, tãto grauius est peccatum, quod perpetratis Et hinc intelligetis etiam illa uerba prophetę Isaię. Nouissimo aggrauata est uia

Isa.9. maris Galilææ Gentium. Terram Genesaret, Capharnaum, & Betsaida hic S. Pro-

pheta uiam maris appellat, eo quod inde in Tyrũ munitissimam urbem nauigari solebat, quę, quoniam maritima erat, à Sanctus Propheta mare uocatur. Atque has duas urbes, quæ in prouincia Galileę erãt nouissima culpa aggrauatas esse, id ẽ, (*Se les haze nueuo cargo*. Et peccata eorum esse grauissima propter multitudinem miraculorũ, quæ Christus Redemptor noster in illis edidit, quibus noua obligatio eis, ut boni essent, oriebatur. Huc spectat, id quod idem Dominus de ijs duabus ciuitatibus dixit. Vę tibi Corozain, uæ tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sydone factæ essent uirtutes, quæ factæ sũt in uobis, olim in cilicio & cinere pęnitentiam egissent. Veruntamen dico uobis, Tyro & Sydoni remissius erit in die iudicii quam uobis. Ecce igitur qualiter summa Veritas affirmat, peccata illarum urbium grauiora esse propter maiores fauores, quos a diuina liberalitate acceperant. Vnde sequitur, neminem debere seipsum iactare eo quod plura à Domino siue spiritualia, siue corporalia beneficia receperit, quin potius se summittere & humiliare debet, cum tot tantisque oneribus se oneratum conspexerit. Cum enim quis de ingenio, de uiribus, de pulchritudine, de nobilitate, de diuitiis tã spiritualibus quam corporalibus gloriatur, perinde est ac si diceret, plurima debita, quæ soluere non possum debeo. Nã (ut ait D. Paulus) Quid habes, quod non accepisti? Omnia, quæ habes, a Deo sunt, & ei illa debes, nec soluere potes, igitur insania est magna, te laudare, & cum ita oneratus sis, te de acceptis beneficiis iactare. Peccatum etiam dicitur infinita malitia, quia quantum ex se est, est contristatiuum & expulsiuum Dei. Contristatiuum quia si Deus tristitiæ esset capax peccatũ in eo tristi, iam infinitam efficeret. Tanto enim quis odit, & tantam tristitiam accipit propter offensam & iniuriam sibi illatã, quantus est amor, quo se diligit; & cum Deus se infinito amore diligat, infinita si capax esset tristitia afficeretur cum ab hominib. ostenditur. Atque ita quando Apostolus inquit. Nolite contristari Spiritum sanctũ Dei, non est intelligendum, Spiritum sanctum tristitiam accipere, sed uult dicere; Non peccetis, quoniam peccatum quantũ ex se est, est contristatiuum Spiritus sancti, & si ipse tristitiam non accipit, ideo est, quia ipsius capax non est. Est etiam peccatum expulsiuum Dei, nam quantum ex se est, ipsum Deum ab anima expellit. Si autem quis si obiiciat, cum Deus sit infinitæ potẽtiæ, quomodo potest eum peccatum expellere? ad hoc subtilis Scotus respõdet dicens, quod gratia expellitur per peccatum non formaliter, nec effectiuè sed demeritoriè, nulla enim uis est, quæ possit Deum effectiue expellere, licèt demeritoriè sic. Et hoc est, ut dici solet, Non dicam tibi, (*Que te uayas, pero yo te hare obras por donde te uayas.*) Constituens Patriarcha Iacob e domo soceri sui Laban discedere dedit pro causa huius discessus dicens uxoribus suis. Video faciem Patris uestri, quod non sit erga me sicut heri & nudius tertius, hoc est, (*No le ueo buen rostro.*) Et ideò ab eius domo discedere uolo, hic enim iudico cor eius non esse rectum erga me. Nam (ut in Ecclesiastico dicitur.) Cor hominis immutat faciem illius, siue in bona, siue in mala. Hæc est etiam causa, ob quam Deus ab anima peccatoris discedit, uidelicet. (*Porque no le muestra buena cara, ni tiene para el buen coraçon.*) O infœlix peccator, attẽde q͞d agas, licet enim Deo non dicas, ut a te discedat, (*Hazer le obras con que el se uaya.*) Peccata tua demeritoriè illũ à te expellunt, animaduertę qualis anima tua remanebit, ab ea tanto bono discedẽte. Quid obsecro urbs magna & opulentissima appareret, si eam omnes uicini eius desererent? qui timor, & qui horror esset, eam sic desertam uidere? Deus cum in anima est, & Angeli eius circumcirca dente, ipsa tam deserta remanet, ut si homo eam intueri posset, horrore & timore perculsus perhorresceret, & à seipso fugeret. Itaque his omnibus de causis peccatũ debitum maximum, appellatur, & ideo Dominus illud per summam decem millium talentorum significauit.

Est autem maximè notandum, hunc seruum debitum hoc regi solummodo debuisse, atq. ita cum ab eo petiit, ut expectaret, idest, (*Quando le pedia espera*) Et dixit, *Omnia reddam tibi*. Mirabile profectò, si seruus hic debito oppressus peccator ẽ, ergo peccator nunq̃ contra suum proximũ delinquit, & omnia peccata contra Deum sunt? Ad hoc respondeo, in operib. nostris non tantũ esse considerandum bonum uel malum.

Margin notes: A; B; C; D; Mat. 11; 1. Co. 3; Eph. 4; Scot. in 2. d. 37.; Gen. 31; Eccl. 13; Simile.

malum, quod proximis facimus, quãtum attendendum est seruitium, uel iniuria, quã Deo irrogamus. Cum enim pauperem induis, aut illum cibas, uel ægritudinẽ eius curas, &c. non tantum attendendum est ad illam necessitatem, qua fratri tuo subuenis, quantum ad uoluntatem Dei, qui tibi pręcipit, ut hoc pro eius amore facias. Sic cũ peccatum committis, non tantũ considerare debes malum, quod proximo infers, quantum ad obedientiam Dei, & trãsgressionem diuinorum mandatorum. Atq; ita
Psal. 50 S. Dauid cum uxorem fidelissimi sui. Vrię uiolasset, ipsumque interfici iussisset, postulans a Domino ueniam, inquit. Tibi soli peccaui, cum ẽt alios offendisset. Quod ideo fecit, quia licet iniuria, & iniustitia, quam aduersus illos uirum, & uxorem cõmisit, magna fuerit, tamen respectu iniurię, quam Domino fecit, ea omnia ferè nihil erant. Et ob hoc asserunt Theologi, auersionem a Deo in peccato cum maiori supplicio, uidelicet pœna damni puniendam esse, quam conuersionem ad creaturas, quæ pœna sensus punienda est. Hoc etiam uerbum, Tibi soli peccaui, plus manifestauit metum, quem rex sanctus habebat, se a Deo puniendum esse, eo quod unum, qui solus est Deus, offenderet. Nam si ut Romani Ethnici existimabant, plurimi essent dii, ille, qui unum illorum offenderet, si alios tamen placatos, & amicos habebat, posset ad illos recurrere, sed cum unus duntaxat Deus existat, si hunc amittis, illum offendendo, nõ est alius, ad quẽ confugias. Et hic est uerus ac legitimus sẽsus illorum uerborum Diui Iacobi? Quicunque autem totam legem seruauerit, of-
Iacob. 2 fendat autem in uno, factus est omnium reus. Et subiunxit statim Apostolus singularem rationem, inquiens: Qui. n. dixit, Nõ mœchaberis, dixit, & non occides, quia si non mœchaberis, occidis autem, factus es transgressor legis. Quod perinde est ac si diceret: Attende, o homo, Deum tuum ne in puncto quidem legis offendas, unum etenim tantummodo Deum habes, quem si læseris, non est alius, ad quem placatũ possis confugere. Si sicut decem sunt legis præcepta, essent, & decem dii, licet unum confringeres, uel duo, aut triã, & Deos illorum, præceptorum offenderes, adhuc tamen alii placati remanerent. Sed cũ Deus, qui unum præceptum dedit, dedit, & om-

A nia alia, quoniam unus solus est Deus, sicuti si essent decem dii, & decem pręcepta si omnia decem confringeres, nullũ Deũ, ad quem confugeres, placatum haberes: sic modo, si unum tantummodo præceptum non seruas, remanes, ut antea remaneres, si omnia decem confringeres, non habens aliquem Deum placatum, cum unus tantum sit Deus, qui omnia decem pręcepta seruare iubet. Idcirco ait S. Apostolus, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Quapropter, o peccator uide quid agas, quando peccas aduersus unum Deum, qui infinita potentia, &
B sola uoluntate hanc mundi machinam fabricatus est. Quod si res facilius dissoluuntur, quam fiunt, & ipse Deus tam facile totum mundum ex nihilo creauit, unde quanto facilius te euertere, & annihilare poterit, qui ferè nihil es respectu totius mundi. Et si unum solummodo peccatum tam magnum debitum est, miser ille, qui plurima, & atrocia perpetrauit, quomodo dormire põt, quomodo ridere, quomodo manducare, cum tantis sit oneribus oppressus? O insane, insane, Deus te faciat resipiscere, & te a pestifero somno
C suscitet. Narrat Macrobius fuisse Romæ quendam equitem, qui cum multis debitis oppressus esset, adeo incuriosus, & maximo cum gaudio ac uoluptate uiuebat: Facta autem post mortem eius de bonis ipsius actione, idest, *(Almoneda)* Traianus Imperator famulo suo iussit, ut stragulum seu culcitram ueterem, in qua eques ille dormiebat, sibi emeret. Cui famulus, Nunquid, ait, imperator potentissime, & mundi monarcha in culcitra ueteri, & ab alio trita dormies? Ita profecto, respondit Imperator, siquidem eques ille cum tanto ære alieno oppressus esset, tam læ-
D tus, & contentus uiuebat, non dubium est culcitram illam uirtutem aliquam ad obliuionem generandam habere. Hoc prudẽs Imperator dicebat, illum hominẽ deridẽs, qui cũ tantis debitis oneratus esset, ita otiose uiuebat, ac si nullũ haberet. O infœlices nos, quæ culcitra nos cooperit, & in nobis tantam obliuionem efficit, siquidẽ cum tot scelera, & peccata cõmiserimus, ac tantis debitis onerati simus, ita ridemus, gaudemus, & tanta incuria uiuimus, ac si quidquid sacrosanctum Euãgelium docet, ridiculum, & mendaciũ esset,

Macro. in Saturnalibus.

Sine dubio malitia nostra culcitra est, quę nos contegit, & in nobis tantum malum efficit. Quod si imperator equitem illum deridebat, quanto maiori cum ratione dæmones nos deridere, & ludibrio habere possunt, cum nos ita oblitos in re tam graui, & tanti ponderis aspiciant.

Oblatus est ei unus, qui debebat decē millia talenta. O rem admirandam. Mirum sanè uidetur, q̃ cum Christus Iesus Rex ac Dn̄s sit uniuersalis totius mundi, qui ponit cū seruis suis rationem quomodo non plusquam unū debitorē habet? Nonne S. Dauid inquit, Dn̄s de cœlo prospexit super filios hominum, ut uideat, si est intelligens, aut requirens Deum. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, nō est qui faciat bonum, nō est usque ad unum? Ita uerum est. Nam sicut in grammatica, cum pueri docentur per casus declinant, qui sunt nominatiuus, genitiuus datiuus, accusatiuus, uocatiuus, & ablatiuus, sic peccatores declinant, & per diuersa peccata a diuina lege deuiant, quę quidā conuenientissime casus appellari possunt, siquidē peccata mortalia sunt ipsius animæ casus. Magister autem huius execrādæ grammaticæ diabolus fuit, qui homines docuit a diuina lege hoc modo declinare. Quidā enim per nominatiuum declinant, & hi superbi, & inanes sunt, qui inaniter se iactant a nobilissima Guzmanorū uel Manriquorū, &c. origine ortum trahere. De quib. merito illud Psalmi dici pōt: Vocauerunt nomina sua in terris suis. Et hac superbia inflati, proximos suos ita cōtemnunt, ac si non essent homines. Alii ꝑ genitiuum declinant, hi sunt, qui ut filios suos diuites ac potentes in officiis, & dignitatibus Reipublicæ post mortem suā relinquant, multa, & grauissima scelera cōmittunt. Alii per datiuū declinant, hi sunt, munera offerentes, iustitiæ ministros corrumpunt, ut, uidelicet, iniuste eis faueant, per hunc etiam casum declinant illi, qui muneribus, & donis honestas fœminas, & pauperes uirgines peruertunt, ut sic ipsæ honorem suum amittant, & suis turpissimis appetitibus satisfaciant. Ali per accusatiuum declinant: hi sunt, qui proximos suos falso de aliquibus criminibus accusant, & eos suis execrandis linguis ignominię notant. Alii per uocatiuum declinant: hi sunt qui grauia scelera perpetrātes, nomina ipsorum mutant, uidelicet, pigritiam uocant recreationem, turpitudinē sensualem fragilitatem humanam, superbiam, honoris æstimationem: iram choleram: murmurationem zelum: murmuratores uero zelantes. Alii denique per ablatiuum declinant, hi sunt omnes, qui artificia, & inuentiones quęrunt, ut iniuste proximos suos diuitiis, & facultatibus priuēt. Deus nos, o fratres, a tam maledictā grāmatica liberet. Cum igitur ita sit, quod tam multi peccatores in mundo existant, quare Dominus in præsentiarum ait. *Oblatus est, ei unus?* Respondeo, Dominum hic unius tantum mentionem facere ad significandum, quod licet peccatores pene innumerabiles sint, tamen diuinus iudex a quolibet illorum tam seueram exigет rationem, ac si non esset in mundo alius, quā ille solus. Non igitur peccator dicat. Si quidem debitores plurimi futuri sunt, (*Muchas cosas se passaran alli por alto, al tomar, de la cuenta.*) Nam quilibet tam arctā rationem reddet, ac si unus solus debitor esset. Quis igitur tam ferreus est, qui hęc audiens, non expauescat? Quis tam amēs, qui statim non incipiat seuerum Dei iudicium pertimescere, & se ad illud prępararе? De iusto in Ecclesiastico dicitur. Qui diligit Dominum, exorabit pro paccatis, & continebit se ab illis. Si est amicus Dei pro quib. peccatis deprecabitur? Pro iam condonatis. Nā iustus si semel in peccatū lapsus est, nunquā illud dolere desinit, & quamuis Deus ipsius iam oblitus fuerit, ille tamen semper ipsum pręsens, & in memoria retinet, & de eo semper ueniam postulat, quo sancto exercitio se ab aliis abstinet. Hoc ei ꝓuenit ex eo, quia quo magis diligit Deum, tanto magis ipsum pertimescit. Vnde manifeste ostenditur, quantum bonum sit. Deum timet. Agens Propheta Baruch de idolis, & quomodo hominibus, nec obesse, nec nocere possunt, inquit. Vnde uobis notum sit, quia non sūt dii, non ergo reueremini eos. Vbi alia trāslatio habet. Non ergo timueritis eos, & sic est etiam in contextu Græco. In quo significatur, in modo loquendi, & in phrasi ꝓphetarum idem esse reuereri, quod timere atque ita timere Deū, est ipsum uenerari. Quod si iusti postquā de suis peccatis maximè pęnituerunt, seuerū Dei iudiciū ita pertimescunt, quanto maiori ratione peccatores,

Marginalia: Psal. 13 — Psa. 48. — Eccl. 3. — Baru 6. — A, B, C, D

catores, qui sceleribus pleni nunquam pœnitentiam egerunt, perhorrescere debent. Cum B. Petrus Pater Agathon inter Aegypti patres celeberrimus in extremo uitæ agone constitutus, timere ualde cœpisset, & ab eo discipuli timoris causam quærerent, (quem sciebant innocentissimè uixisse) respondit. Longè alia sunt filii iudicia hominum, & iudicia Dei, est enim via quæ uidetur homini recta, nouissima autem eius ducunt ad mortem. Hinc etiã
Ps. 129. Regius Propheta ait. Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit?
B. Aug. Non ait, Ego non subinebo, (ut B. Augu. hoc loco adnotauit) sed quis, licet pius & iustus sit, sustinere poterit? uæ. n. laudabili ẽt uitæ, si remota pietate iudicetur. Quare ergo tu, ò peccator, non pertimescis id ꝙ sancti timuerunt? Finis, quem cœlestis magister Iesus Christus habuis cum hanc horribilem parabolam & alias similes proposuit, fuit, ut homines timorem conciperent, & per illum ad agendam pœnitentiã excitarentur, & à peccatis in posterum ab
Simile. stinerent. Quemadmodum uenenum ubi primum ad cor accedit, statim & non antea necat, sic peccatũ non interficit, quousque ad cõsensum uoluntatis perueniat. Et hinc oritur, quod sicut animalia, quæ uenas angustas habent, cũ ueneno nõ facile pereunt, qm̃ uirus locum non inuenit, quo ad cor fluere queat, q̃ aũt uenas amplas sortita fuere, facilius cũ ueneno moriuntur, sic qui conscientiam angustam propter diuinum timorem habent, difficulter cũ peccati ueneno moriuntur, qm̃ coarctatio conscientiæ illum ad cõsensũ uolũtatis accedere non sinit, qui uerò ampla sunt cõscientia, & absque timore, facilè cum hoc ueneno pereũt, quoniam illud ad uolũtatis cõsensũ accedere permittunt. Idcircò Christus R. N. tot artes, & inuentiones quæsiuit, ut in cordibus humanis diuinus timor regnaret.

Cum autem nõ haberet, unde redderet, iussit eum Dominus eius uenundari, & uxorem eius, & filios, & oĩa quæ habebat, & reddi.

Simile. O stupendam, & ualde mirandam summi Dei iustitiam. Merito dictum est, horrendum esse incidere in manus Dei uiuentis. Quorsum, o æterne Deus, siquidem iubes huius hominis filios diuendi, imperas etiam uxorem ipsius uenundari? Quid mulier uetula ualebit? Quis pro illa ali quid pretii reddere uolet? Sine dubio maioris erant pretii, & æstimationis olim mulieres, quam nunc sunt, atque ita legimus homines, fæminas, quas uxores ducere uolebant, emisse. De Patriarcha Iacob Gen. 20
inquit sacra Scriptura. Seruiuit ergo Iacob septẽ annis, & statim inferius aliis septẽ annis pro eadem seruisse refertur, nunc autem parentes, ut illas in matrimonium collocent, numos prębent, & uix homines illis se onerare uolunt, tam multas enim expensas faciũt, ut thesauro magno opus sit ad earum pompas ac uanitates sustentandas. Nihilominus tñ Dominus, ut existimo, de his corporalibus uenditionibus, nõ loquitur, sed uoluit in hoc significare, quod nõ solum peccator, sed omnes eius complices, & coadiutores, si pænitentiam non egerint, cum ipso in æternis flammis Simile.
cruciabuntur. Si uetulla gallinam cum pullis habens, & uidens miluum super illos uolitantem, pertimescẽs, ne aliquem illorum unguibus raperet, eos omnes simul cum gallina funiculo ligaret, ipsa autem terga uertente, miluus descenderet, & unguibus funiculum illum prehenderet, & attraheret, certum est, quod siquidem mater cum filiis una uincti erant, miluus omnes simul arriperet. In hunc modum, si uir & uxor filii ac famuli eius unius criminis participes sunt, & oẽs eodẽ peccati fune ligati, omnes absq; dubio, si pęnitentiam non egerint, ab impii Satanę unguibus rapientur. Diuitiæ per usurã, & cũ peccato cõparatæ sunt uelut funes ligantes eos oẽs, qui ipsas tãgunt, & ipsis fruuntur, & sicut oẽs in eadẽ culpa sunt, oẽs eadem pæna punienẽ. Narrat Cæsarius ꝙ ægrotans quidam magnus peccator, iussit uocari scribã, & ab eo petiit, ut testamẽtum, eo ordine, quo ipse disponeret, scriberet. Scriba autẽ consentiente illi, sic orsus est. Cęsarius
Mãdo, ut hęc anima mea, quoniã creatorẽ suũ offendit, à diabolis in ęternas flammas cruciãda eripiatur. Itẽ mãdo, ut uxor mea, quoniã scelerã mea nunquã impediuit, quin potius usuris meis, & latrociniis gaudebat, quibus postea abundantius uiueret, & haberet, quo melius se componeret, & ornaret, uolo inquam ut à diabolis rapiatur. Item, quia filii mei contendebant, ut ego plurimis uersutiis, & technis multo ære alieno me opprimẽ irretirer, ut postea plures eis diuitiæ, & facultates re

manerent, mando ut a diabolis etiam rapiantur. Item mando, ut pater confessor, quoniam crimina mea dissimulabat, meque ab iniustitiis, & latrociciis absoluebat a diabolus etiam rapiatur. Et finito testamento omnes iusto Dei iudicio a dæmonibus sublati fuerũt, quoniam hoc supplicio digni erant. Eze. 29. S. Prophetam Ezechelẽ Deus sic allocutus fuisse legitur: Fili hominis, Pone faciem tuam contra Pharaonem Regem Aegypti, & prophetabis de eo uniuersa: loquere, & dices: Hęc dicit Dñs Deus: Ecce ego ad te Pharao Rex Aegypti draco magne, q cubas in medio fluminum tuorum & dicis; Meus est fluuius, & ego feci memetipsum. B Et ponam frænum in maxillis tuis, & agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis, & extraham te de medio fluminum tuorum, & proiiciam te in desertum, & omnes pisces fluminis tui: bestiis terræ & uolatilibus cæli dedi te ad deuorandum. (*O sancta Maria Señora*) &. q̃ apertè nobis hic Spiritus sanctus oñdit, eos peccatores, qui eodem peccato cooperantur, eadem pęna esse puniendos siquidem non solum Pharaonem punit, qui superbia inflatus, non recognoscebat a diuina manu accepisse, q̃n potius magnitudinem suam & potestatem suæ industrię tribuebat, C uerum etiam inquit, se eodem supplicio esse puniturũ eos oẽs pisces qui in circuitu eius enatabant, in eiusdẽ uoluptatibus & sceleribus cũ Pharaone immersi. Isti oẽs eius sequaces erãt, qui in cunctis flagitiis ei fauebant. O diues auare & superbe, quã merito tibi dicere possumus, Draco magne, q cubas in medio fluminum tuorum, & dicis: Meus est fluuius, & ego feci memetipsum. Quare instar draconis cupiditate inflammaris, teipsum in flumine uoluptatum & bonorum huius seculi immergens, & omnia ea bona, quæ possides, tuæ diligentiæ tribuis, & D conglutinasti tibi omnes pisces, uidelicet, filios tuos, fautores, & familiares, tuorum scelerum participes effectos. Tibi ergo & illis omnibus Deus frænum mortis iniiciet, & uos in horribile desertum, scilicet infernum detrudet, ubi infernales illæ bestiæ crudelissimè uos deuorabunt. Te filii tui, uxor tua, & omnes qui tibi in scelerib. fauebant, comitabuntur. Quapropter uos per immensam Dei charitatem obsecro, ut, si quidem nunc per tempus licet à ue- A stris malis pœnitentiam agentes, hanc opportunitatem arripiatis & flagitia deponere curetis.

Procidens autem seruus ille rogabat eum, dicens, Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Ex his uerbis infertur Dominum in præsentiarum non loqui de uniuersali iudicio, nec de particulari rõne, quã quisque statim post mortẽ suã redditurus est, ibi enim nulla erit uenia aut appellatio, sed loqui de quodã iudicio, quod in hac uita inter Deum & animam peccatricem celebrari solet quãdo, scilicet, ipsa sua grauissima peccata cognoscens se coram diuino conspectu repræsentat, consideratq. iã ad ęterna supplicia in superno tribunali diuinę maiestatis esse damnatam. Atque Psal. 66 ita ꝓ eo qđ nos in Psalmo legimus, Quoniam iudicas populos in æquitate, in contextu Græco & in paraphrasi Chaldaica habetur. Quoniam iudicabis populos in æquitate. Vbi aperte insinuatur, q easdem gentes, quas Deus in hora mortis earum iudicaturus est, ipsas nunc de pręsenti iudicat. Hoc est unum ex horribilibus, quæ in hoc seculo cogitare possumus, scilicet omnes, qui mortaliter aliquando deliquimus per certitudinem fidei, quam habemus, scimus nos iam ad ęterna infernorum supplicia damnatos fuisse, nescimus autem an hęc sententia commutata & reuocata, sit quamuis n. crimina nostra confessi fuimus, & diuina sacramenta accepimus, adhuc tamen ignoramus an illa dignẽ susceperimus. Quo igitur timore, & qua cordis amaritudine eum, qui hoc credit, uiuere oportet? Illi uero, qui in actuali peccato mortali sunt, sine dubio plus omnibus timere & perhorrescere debent. S Propheta Zacharias sic ait. Zach. 2 Leuaui oculos meos & uidi, & ecce uir, & in manu eius funiculum mensorum. Vtinam sic leuaremus oculos nostros, & uideremus, quo pacto Deus habet in manu funiculũ, & metiatur opera nostra, ut cum impleta fuerit mensura illa, qua ipse constituit nos expectare tunc puniat. Idcirco S. Iere. 25. Hieremias ait, Vlulate pastores & clamate, aspergite uos cinere optimates gregis, quia cõpleti sunt dies uestri, ut interficiamini. Ad hanc rationem nos Deus per diuinas inspiratione, per uoces pr̨edicatorũ, per sanctã librorũ lectionem, per labores & infortunia uocat. Icteritia ægritudo est, Simile.

quę licet illa laboranti alicuius molestiæ & afflictionis causa sit, tamen qui illā patitur, facilè ipsam non curaret, nisi facies & oculi eius signum ostenderet, nam illos pallidos reddit: ita ut illi, qui ipsos sic pallidos uident, statim dicāt: Tu domine plenus ictéritia es, q̄m faciem, & oculos pallidos habes, & nisi ei medicinam adhibueris, facilè ea ęgritudo aliam corruptionē attrahet, & morieris, & sic illa admonitione ægrotus remedium quęrit, antequam malū ultra progrediatur. In hunc modū Deus permittit, ut peccata, quæ aliqui secretò perpetrarunt, (*Les salgan al rostro*) & publicentur, ut cum se ignominia, & infamia ita notatos uiderint, seipsos confundentes conuertantur, & ueram agant pœnitentiā. Cognoscēs ergo peccator ingens debitum, q̄ Domino debet, se coram clementissimis eius oculis prosternat, & ab eo remediū profundissima humilitate postulet, non seipsum excusans, quin potius maximè cordis sui dolore accusans. Nam (ut inquit B. Aug.) si Adam seipsum a cul-
B. Aug. ser. 19. pa non excusasset, dicens, Mulier quā dedisti mihi, decepit me, nunquam Deus ipsum a terrestri paradyso eiecisset. Cuidam uiduæ propheta Elisæus cōsuluit, ut parū
4. Re. 4. olei, q̄ habebat, in uasa mitteret, & illud uenderet, & sic filios suos a seruitute, in qua illos creditores eius ponere uolebāt, redimeret. Sic tu, o peccator, facito. Offer aliquo pietatis opera, quę cū pauperibus, qui sunt uasa uacua exercere debes, ac tandem lachrymas contritionis profunde, ipsasq; in illa uacua uasa, uidelicet, uulnera Christi Saluatoris nostri proijce, eas ęterno patri offerens, quib. ipsum sine dubio placabis. Animaduerte qualiter postquā seruus ille dixit: *Patientiam habe in me, misertus dominus illius dimisit eum, & debitum dimisit ei*. O benedictus sit talis Deus, glorificatus tam clemēs dominus, te oēs, o superne Rex, Hierarchiæ cęlestes collaudēt, qui sic peccatorū misereris, ut plus quam a te postulant, eis concedas. Seruus hic solummodo petebat, ut eū ꝓ debito expectares, tu uero oē illud ei remisisti Sic latro in cruce tantum obsecrabat, dicens: Domine memento mei, & (ut B. Aug perpendit) singulare beneficiū reputaret si dominus sibi peccata quo ad culpam condonaret, & hoc erat qđ deprecabatur: sed liberalissimus reparator mul-

A to plus ei largitus est, dicens; Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradyso. O q̄ benemeritò S. Apost. dixit, Deus aūt, qui diues est in mīa Quid ais Apostole sancte? In quo non est diues Deus? Certè diues est in sapientia, & in potētia, & in sciētia, & in infinitis perfectionibus, cur ergo de sola mīa eius mentionē fecisti? Ad hoc respondit B. Bern. dicens: Laudo domine tuam mirabilem sapientiā, magnifico tuā omnipotentiam: sed mīa miseris sapit dulcius, & quia B. Paulus post tot delicta patrata mīam Dei consequutus est, qđ dulcius ei uidetur, hoc modis omnib. in Deo
B peculiariter laudat, uocans eū diuitem in mīa. Sed animaduerte, ò peccator, sacratissimam uirginem Mariā huius altissimi Dei matrem dixisse: Misericordia eius a
Ephe 2.
progenie in progenies timentib. eū, quoniam hi solummodo ab illa efficaciter utilitatem educere uolunt. Si flumen abundantissimum præterlaberetur per omnes uicos huius urbis, ut omnes in eo sitim suam explerent, si perian nam tuam etiam flueret, & tu ex eo bibere non uis, tua ꝓ sectò culpa erit. O flumen placidissimū Iesu Christe, qui ais. Si quis sitit, ueniat ad
Luc. 1.
Simile.
C me, & bibat: omnes uocas, & neminem expellis, qui accedere uoluerit, sibi imputet, tu enim erga omnes misericordiā habes abundantissimam Sed iam oportet uidere quam fuerit ingratus seruus hic domino suo omnia ei debita dimittenti.

Egressus autem seruus ille, inuenit unum de conseruis suis, qui debebat ei centum denarios, & tenens suffocabat eum, dicens. Redde quod debes. Et procidens conseruus eius rogabat eum dicens. Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Ille autem noluit, sed abijt, & misit eum in carcerem, donec redderet debitum. Videte qualis sit genus no-
D stræ carnis, multa nobis condonari uolumus, & i minimis aliis parcere renuimus. Delictum huius serui non parū aggrauat, q̄ tam citò beneficii accepti est oblitus, deinde q̄ non extraneus erat, quē tā acerbè tractat, sed conseruus, tertiò quod pro uili pretio illū cruciat, deniq; non modo uerbis exigit, sed eū suffocare audet. O humanā duritiā. Optimè S. Dauid, quādo ei optio data fuit, respōdit Prophetę Nathā, 2. Reg.
Malo incidere in manus Dei, q̄ in manus 24.
hominū, multę enim sunt miserationes eius. Maximè notandum est, quòd dum

coram rege hic seruus fuit, humilius erat, & orationi instabat, egressus ira plenus manus uiolenter posuit in fratrem suum. Sic plerique quando in templo Dei sunt, rem sacram audiunt, uerba Dei attentius percipiunt, sancta desideria habent, magna patrare proponunt, at egredientes confestim horum illorum obliuiscuntur, & minima occasione oblata irascuntur, & conturbantur contra proximum suum, & uerbis furorem atque operibus ostendunt.
Pro. 15 De quibus in Prouerbiis dicitur. Os fatuorum ebullit stultitiam Isti, ut habent cor
Simile. ad instar ollę feruentis producũt effectus, quos ipsa facere solet, scilicet, quod emittens ex se aquam ebullientem eos qui circumcirca sunt, comburit suo uehementi calore, & ignem extinguit, ac pinguedinem à se expellit, tã dem ipsa uacua remanens, ut caloris consumitur. Sic cor ira efferuescens per os uerbis improbis, & de prauaris operibus diffunditur, quibus proximos suos comburens, & damnificans, ita lumen rationis extinguit, ut uix iratus homo, quid faciat intelligat, & hac ira incensus, expellit à se deuotionis ac diuinæ gratię pinguetudinẽ, & culpa confractus remanet, sicut Ecclesiast. testatur, dicens. Cor fatui quasi uas cõfractum. Obsecrate
Eccl. 21 ergo fratres Deum, ut uos à tanto malo
Ro. 12. eripiat, & (ut ait B. Paulus) date locum irę. Si ad uos peruenerit, non ipsam detineatis, eamque celeriter transire sinite, & sanctis considerationibus excutite. Attendite grauia quæ in Deum quotidie scelera committitis, & siquidem multis, ut ipse uobis parcat, parcite, & uos offensoribus uestris. Sed quia hoc non attendimus, tam faciles, & propensi sumus ad ultionem. Atque ita B. Augustinus inquit; O quecunque es, attendis quid tibi fecerit homo, & non attendis, quid tu feceris Deo? Adeo cæcus, & ira inflammatus hic seruus ne-
Mat. 17 quã remansit, uidens debitorem suum; ut nullam in corde eius operationem humilis illius pauperis fecerit oratio.

Et misit illum in carcerem. O duritiã execrandam cordis humani, quod nec precibus fratris sui emollitur. Totius debiti remissionem acceperat, & conseruo suo misereri non uult saltim dilationem temporis illi exhibens. Vos fratres non ita, sed parcite ultro, & non uindictam de aliquo accipiatis, neminem in carcerem mittatis, sed potius soluite eos, qui uinculis alligati sunt. Memẽtote uinctorũ (ait B. Pau-
A lus) tanquam simul uincti. O philosophiã Heb. 13
cœlestem cœlestibus hominibus cœlitus datam. Vtinam efficaciter eam teneamus, & pectoribus nostris inscribamus. Mementote uinctorum, non ut cunque, sed perinde ac simul cum illis uincti essetis. Hoc planè est, proximũ amare uti nos ipsos, quod heu, heu, quàm paucis cõtingit.

Videntes autẽ conserui eius quæ fiebãt, cõtristati sunt ualde, & uenerunt, & narrauerũt Domino suo omnia, quæ facta fuerãt. Hi conserui Angeli sunt, unus enim eorũ B.
B Ioanni dixit, cum eũ adorare uellet; Vide nè feceris, cõseruus tuus sum, & fratrũ tuorum. Et licèt in Angelis bonis tristitia esse non possit, tamen potest esse origo eius, uidelicet nolitio, quia (ut ait Beatus Augustinus) tristitia est de iis, quę nobis nolentibus accidunt, atque ita cum ait, Angelos tristitia affici, perinde est ac si diceret, eos illud opus malum odisse.

Et narrauerunt Domino suo omnia, quæ facta fuerunt. Nõ ait eos inter se murmurasse, sed Dño quæ cõtingerãt, narrauisse. Malũ qđ perpetrari uides, nõ debes illud
C detegere, ubi nihil prodest, quin potius ad eũ qui ipsi remediũ adhibere ualet, recurre. Exempli gratia, si famulus alicuius Dñi flagitiũ aliquod cõmittit, non debent alii Simile.
famuli de illo inter se agere, quin potius illud ipsi Domino aperire, & manifestare debẽt ut sic remedium adhibeatur, quod ẽt in Respublicis, congregationibus, & conuentibus seruandũ est, eo semper animo, ut cuiusque delicta corrigantur, eisq; remedium applicetur.

Rex autem rem gestã audiens, accersit seruũ improbum, & excandescens in eum exprobrat crudelitatem eius, uocans ipsum seruũ
D *nequam.* Nempe (ut notat B. Chrysostomus) quando hic misericordiam postulabat nõ iniuria illũ affecit, sed clementia pepercit, & omnia debita dimisit quamuis tot talenta debebat; nũc uero, quia crudelis fuit in fratrem suum, contumeliose eum alloquitur dicens *Serue nequam nõne oportuit & te misereri conserui tui sicut, & ego tui misertus sum?* Hoc est mea clementia, & lenitas docere te debuit, quam misericorditer quamque pie cum fratre tuo te habere oportebat. Vbi obseruandum est hanc nocationem per mortem fieri, quamobrem

ciem nihil respondere potuit: etenim post A
hanc uitam omne argumentum omnisq; excusatio cessabit. Et ita S. Dauid ait, omnes uias meas præuidisti, quia non est sermo in lingua mea. Vbi S. Propheta uias appellauit excusationes, quas filii Adæ prętexere conantur, ut malefacta sua tutari ualeant. Sic ordinanda sunt hæc uerba. Non est sermo in lingua mea, quia omnes uias meas præuidisti, & scis nullam me excusationem habere.

Sed quid rex iustus ira succensus fecerit, audiamus. *Tradidit eum tortoribus quo ad usque redderet ei uniuersum debitum*. Quęrat hic quis & rectè Deus non punit B
Eze. 18 bis in idipsum, ut Propheta Naum recenset, & in S. Ezechiele pollicetur, Si impius relinquat uiam suam malam, & pœnitentiam egerit, omnium iniquitatū, quas operatus est non recordabor amplius: si ita se res habet, quomodo post ueniam datam huic seruo dominus debiti dimissi recordatur, & ait: *Donec reddat uniuersum debitum*? Non plane in recidiuante peccata dimissa numero redeunt, sed ob ingratitudinem peccator grauius punitur in inferno, ut egregie docet B. Thom. Et sic oportet
B. Th. 3 p. q. 88. ar. 2. intelligi quod B. Greg. ait, s. Ex dictis euāgelicis constat, q̄ si aliquis in nos delinquit, & ex corde nō dimittimus illud, rur- C
B. Gre. l. 18. mora. sus exigitur, quod nobis iam per pœnitentiam dimissum fuit. An autem illa ingratitudo sit speciale peccatum, uel quid annexum cuilibet peccato explanat Angelicus
B. Th. 3 p. q. 88. ar. 3. doctor.

Concludit tandem Dominus, dicens;
B. Aug. li. 19. de ciu. Dei 13. *Sic faciet pater meus cælestis uobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus uestris*. Ecce quo tendebat tam longa parabola. Vult quidem Saluator docere nos, fideles propensos esse ad indulgendū eis, qui nos nocuerunt, & quod remissio & pax uera sit, & non ficta, quippè quæ si D
non falsa fuerit, in corde sita est, dicente B. Aug. Pax hominum est ordinata concordia. Cui sentētiæ alludit S. Dionysius,
B. Dio. ca. 1. de diu. no. dicens, Pax est omnium unitiua & consensus operatiua, q̄d e iam docet B. Thomas. Hanc igitur præcellentem gemmam
B. Th. 2 2. q. 29. ar. totis uiribus quæramus: quam profecto habentibus Deus pacis erit nobiscum, hic per gratiam & tandem per gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

IN EAD. DOMINICA XXI. post Pentecosten.

Concio II.

Sic Pater meus cælestis faciet nobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus uestris. Matthæi 18.

SAnctus Propheta Zach. agens Zac. 12
de aduentu Dei in mundum in carne humana, inqt; Deū inter alia singulare quoddā in homines beneficium esse collaturū, his uerbis. In die illa proteget dominus habitatores Ierusalem, (i. Ecclesię) & erit, qui offenderit ex eis in die illa quasi Dauid, & sicut Angelus domini in cōspectu eius. Vult in hoc innuere, uerbum factū hominem ita esse peccatores conuersurum, ut quilibet ipsorum similis maneret Sancto 1 Re. 24
Dauidi, qui (ut patet, ex sacra Regū histo & 26.
ria) Dei amore Sauli suo infestissimo inimico, quem cum sæpissime posset interficere, uitam condonauit. Cumq; (ut alibi commemoratur) securā totius regni Israel 2. Re. 9.
obtinuisset possessionē, interrogauit: Nunquid superest aliquis de domo Saul, ut faciam cum illo mīam Dei? Quid autē est mīa Dei? Benefacere illis, qui nos molestiis afficiunt & incommodis. Et hoc mīa Dei & non hominis uocatur, tum quia de Deo in diuinis literis traditur. Hospita Eccl 29
bit, & pascet, & potabit ingratos, & ad hęc amara audiet, hoc est, plurimas iniurias & blasphemias accipiet ab iis, quos innumeris auxit beneficia, tum quia ad faciēdam hanc mīam necessaria est Dei gratia & auxilium. Itaq. non tantum uoluit Spiritus sanctus ut diceretur, Christianos Dauidi similes futuros, sed uoluit ut adderetur. Et sicut Angelus domini in cōspectu eius. O mirabilē amplificationem, in qua significatur, q̄d sicut Angelus eo quod sit in gratia confirmatus, & gloriosus existat (quia Dei faciē conspicit) non potest patiētiam amittere, licet ille, cuius custos est grauiter

eum

eum offendat, multa committens corā ipsius oculis peccata, nec ideo eum desinit amore prosequi, & quamplurimis beneficiis ornare, sic Christiani propter beneficia a Deo accepta aliquo modo impotentes se esse intelligere debebant, ut eos, a quibus ipsis iniuriæ inferuntur diligere & benefacere non finerent. Et cū filius Dei hoc peculiariter intendat, uidelicet, homines ad hunc amorem & charitatem attrahere & adducere, apud S. Matthæum dixit: Audistis, quia dictum est antiquis: Diliges proximū tuum & odio habebit inimicum tuum. Ego autem dico uobis, Diligite inimicos uestros, benefacite iis, qui oderunt uos, & orate pro persequentibus & calumniantibus uos. Cum ait: Ego autem dico uobis, quad im se astrinxit obligatione potentissimus dominus auxilium præbendi suis obedientibus seruis ad obseruantiam, huiusque cœlestis præcepti executionem. Atque ita per Zachariam Prophetam promiserat, dicens: In die illa, (idest in lege gratiæ) erunt lebetes in domo domini, (hoc est in Ecclesia sancta) quasi phialæ coram altari. O admirabilem promissionem. Cum pollicetur hic dominus, quod ollę quæ coquendis carnibus terrenisque cibus addictæ erant, uasa forent & calices ad cultum diuinum, promittit carnalia corda, in quibus igne concupiscentiæ atque iræ quam plurima condiebantur scelera, ultiones & iniquitates, ita esse conuertenda, ut in eis amor, charitas, & uirtus condirentur. Vt autem nobis ad hoc tam insigne opus animum præberet, adiecit in præfatis uerbis diuinus magister: *Vt sitis filij patris uestri, qui in cœlis est.* Non reperitur in diuinis literis, q Angeli uerbis claris & manifestis filii Dei nuncupentur, quod uero serui eius ac ministri sint, passim inuenitur. Nam S. Dauid ait. Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem, & in præsentiarum inquit dominus homines non tantum nomen filiorum Dei obtenturos esse uerum etiam re ipsa futuros. Atque ita D. Ioannes ait: Videte qualem charitatem dedit nobis pater, ut filii Dei nominemur & simus. Vnde, quemadmodum D. Paulus ad probandum quod Christus Redemptor noster quatenus homo sublimior sit Angelis, hoc utitur argumento; Tāto melior Angelis effectus, quanto præ illi ex-

Matt. 5.

Zach.

Ps. 103.

1. Io. 5.

Heb. 1.

A cellentius nomen hæreditauit, cui enim Angelorum aliquando dixit Deus, Filius meus es tu? & siquidem excellentius nomen quam illi omnes hæreditauit, sequitur inde dicendum omnibus illis maiorē esse, sic nos idem argumētum aliquo modo facere possumus, scilicet, quo Angelos superamus, hoc nomen, filii Dei consequendo. Verum si arguis, diuersum ab hoc Regium Prophetam asserere, cum de homine ait, Minuisti eum paulominus ab Angelis, cur ergo dicis, eos qui hoc nomē obtinent, ipsis Angelis esse meliores? Respondeo, quod licet homines in hoc Angelis antecellant, non sequitur in cunctis esse intelligendum, nam in aliis quamplu-

B rimis rebus homines ab Angelis superantur. Vides aliquando adolescentem pulchrum, omnibusque sui corporis mēbris bene dispositum, & circa eum conspicis etiam Aethiopem, qui licet deformis sit ac illi dissimilis, candidiores tamen dentes & pulchriores quam ipse adolescens habet, & si dicis Aethiopem meliores quam illum habere dentes, non tamen niger iuuene pulchrior est & elegātior, siquidem cęteris omnibus nigrū antecedit. Sic nos, si cum Angelis cōparemur, instar Aethiopum sumus, quāuis uerum sit, nos, si hoc

C nomen filii Dei obtinemus, aliqua in re ipsis esse præstantiores. Ad consequēdam igitur tam singularem excellētiam, oportet ut tam pręclaram uirtutem, qualis est inimicorum dilectio, habeamus. B. Thomas perdocte asserit, dilectionem inimici pręeminere dilectioni amici, eo quod dilectionis amici poterit esse alia ratio quam dilectio Dei: in dilectione uerò inimici non ita, sed unica ratio est, uidelicet, summi Dei amor. Videmus solis radium uitrum penetrare, & usque ad parietem nō cum magna ui se extendere, eo quod in ipso uitro uis eius debilitatur: at cum

D directè & nulla re interposita eundem parietem percutit, & in eo reflectens, magni caloris causa est. Sic ex charitate, quæ est sicut sol, gemini procedūt radii, uidelicet, dilectionis amici, & dilectionis inimici. Dilectio amici est instar radii, qui uitrum penetrat, & in eo non sistit, sed ulterius usque ad parietem peruenit, & quia uitrum pertransiit eius caloris uis debilitatur. Sic amor, qui a uolūtate charitate inflāmata oritur, in uitrum, scilicet, in amicum deuenit,

Simile.

B. Th. 2. 2. q. 72. art. 7.

Simile.

nit, & aliquas in eo inuenit rationes, quibus diligi mereatur, quando ad ultimum finem, uidelicet Deum accedit, iam eius vis debilitata est, quoniam in amico aliquantisper quieuit (id est, *Porque se paro en el amigo*) Procedit alius ex charitate radius, qui est amor inimici, & ad ultimum finem, scilicet, Deum tendit, absque eo quod inimico detineatur, quoniam nullã in eo inuenit uirtutem, quæ ad eius amorem ipsum attrahat, & commoueat, & sic efficacius in Deo reuerberat, Cum plurimi cantores simul suauiter canunt, licèt inter eos unus sit, qui cæteris uocis suauitate præemineat, non tamen placidè ea frueris eo quod aliorum uocibus coniuncta sit, idcirco si cupis illa perfrui, fac ut cæteri taceant. Sic perfectio amoris Dei in amore amici non rectè conspicitur, eo quod aliis quamplurimis respectibus, propter quos illum amas inuoluatur, at in dilectione inimici, solus ac purus Dei amor interuenit, cuius sic perfectio clarius, & fulgentius apparet. Magnes, qui libram ferri ad se attrahit, perfectior est, quam qui solum acũ attrahere potest. Sic amor, qui perfert & diligit inimicum nimis grauem, perfectior est illo, qui diligit amicum qui grauis non est. Ignis lignum uiride, & humidum comburens efficacior est, quã qui aridum comburit. Sic cum animus sit instar ligni uiridis, & humidi respectu amoris, multo maioris efficaciæ est amor, qui in ipso operatur. Maior ignis est ille, qui eos qui procul sunt, calefacit, quam qui tantummodo eos, qui propè sunt, potest calefacere. Solent in domibus diuitũ tam magni ignes fieri, ut, qui procul, quique prope sunt, omnes calefiant, at in domibus pauperum uix quatuor prunæ sub cinere positæ reperiuntur, super quas, ut tibi suum calorem communicent, ut oportet ponere, & cinerem, qui eas contegit, flando amouere, Iusti similes sunt diuitũ ac potentissimorum domibus, in quibus, usque adeo ingens est ignis charitatis, ut cum ipso diligant & calefaciant eos, qui propè sunt nempè amicos, & qui procul, scilicèt, inimicos, at peccator est uelut pauperis domicilium, ubi adeò exiguus uiget amoris ignis, ut nõ nisi eos qui propè sunt, hoc est amicos, & calefacere, & amare possit Multò etiam præstantior est inimicorum dilectio, quam amicorum ob

Simile. (Cum plurimi cantores)

Simile. (Magnes)

Simile. (Sic amor)

Simile. (Maior ignis)

A maiorem quam in illo uoluntas ponit efficaciam, nam ubi maior insertur uis, ibi perfectius opus, & maioris meriti esse reperitur ob ingentem laborem, quem uoluntas patitur, nam (sicut B. Apostolus ad Corinthios scribens ait) V nusquisque propriam mercedem accipiet secundũ suum laborem. Si ergo unusquisque secundum suum laborem præmium, & remunerationem est accepturus, certũ est; laboriosius esse diligere inimicum, quam amicum Et sicut maioris meriti est credere mysteria, in quibus maior inest difficultas, & quæ aliquo modo rationi nostræ uidentur re- B pugnare, ita maius meritum est diligere id quod amori nostro magis contrarium est. Nihil autem est, quod amori tantum contradicat sicut odium, hæc enim duo (nempe amor & odium) magis contraria sunt ac discrepantia quam aqua, & ignis. Excellentior etiam hic amor est, eo quod tam singularis boni, uidelicet, conuersionis inimici est causa, ut egregie asserit Dinus Paulus, dicens; Si esurierit inimicus tuus, ciba illũm, si sitit, potum da illi, hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput eius. Hoc est. Peccator licèt du- C rus sit ac lapideus, amore tamen, & beneficiis a te in illum collatis, efficies, ut eius cor igne, singularis amoris ardeat, & inflammetur. Animal dictum Tiro, quod ex uiperarum genere est, nimis uenenosum esse dicitur. Cum hoc, si Pharmacopola septuaginta, seu plura salutifera medicamenta coniungit & admiscet ipsum animal in theriacam, quæ est unguentum quoddam aduersus uenenum mirabile, conuertitur. Inimicus tuus uipera est ueneno plena, & sicut uipera, è se emittit iniuriarum uenenum ac falsorum in te criminum Cupisne hanc uiperam in un- D guentum salutare conuertere, & cum ex malo bonum reddere, permisce cum eo multa materialia medicamenta, amoris signum ostende, hilarem ei, & beneuolum te præbe, dulcibus eum uerbis saluta, singularibus auge beneficiis, ac denique tot tantaq; medicamenta illi uiperæ poteris adhibere, eiq; simul miscere, ut ex ea theriacam facias, hoc est tot in eum ac tanta possint conferri beneficia, ut emolliatur ipse, & confundatur, in cognitioneq; sui criminis ueniens a Domino summa cũ humilitate ueniam postulet. Ex omnibus

1. Co. 3

Rom. 12

Simile.

his

his rationibus perspicuè colligitur quàm excellens, quamq; perfectus sit inimicorũ amor. Sed fortasse dices, credo equidẽ omnia a te dicta uera esse, sed uelim scire, ut quid multiplicati sunt qui tribulant me, multi insurgunt aduersum me? Vt quid Deus permittit, tot inimicos aduersum me castra mouere? Huic quæstioni satisfa-

Ps. 117. Simile. cit Regius Propheta, dicens: Circundederunt me sicut apes, & exarserũt sicut ignis in spinis. Apes licet stimulũ habeant, quo pungunt, fauum tamen circũdant, ut eius causas melle impleant, & hoc solent facere, nisi aliqua molestia afficiantur. Sic ex inimicorum ambitu, & circuitu prouenit, ut iustus instar faui maneat melle refertus, nam si eos nec uexat, nec illatas sibi iniurias uindicat, sed tolerantius eos sustert, generat Deus in animę casulis, quæ sunt eius potentia, innumerabilia dona, gratias, & fauores. Et exarserunt sicut ignis in spinis. Inter alia, quę excogitari possunt, ut terra, quæ spinis abundat, fructum proferat, hoc unũ est remedium, ut eis ignis, qui eas adurat, applicetur, & ita terra ab spinis immunis & cinere plena atque ad ferendos multos fructus apta remanet.

Simile. Sunt animæ nostrę uelut terra spinis & tribulis peccatorum ac imperfectionum plena, inimici uero sunt uelut ignis, qui suis nos persecutionibus adurentes, nobis occasiones prębent has spinas & tribulos cõsumendi, quod animę nostræ mira humilitate plenæ, temperatę, & ad ingentes meritorum fructus ferendos dispositæ remaneant. Ad hanc etiam interrogationẽ, scilicet, ut quid multipiicati sunt, qui tribulant me? responderi potest his Domini uerbis, ut sitis filii patris uestri, qui in cęlis est, hoc est, multiplicantur inimici uestri, & inde uobis datur occasio, ut sitis filii

Simile. Dei. Hoc potissimum differunt filii imperatoris, a filiis pastoris, quod hi uix ambulare sciunt cum iam ad pascendum gregem & sues mittuntur, & inter eos uitam degunt, filiis autem Imperatoris statim multi adhibentur pædagogi, qui eos diligenter edocent, accuratè erudiant, ipsorũ commodis & emolumentis rectè prospiciant, & tam in moribus, quam in locutionibus, atque aliis, quæ ad urbanitatem, & corporis elegantiam maximè pertinent, summa cum diligentia obseruent, ac denique quidquid in eis inuenerint, imperfe-

A ctionis & indecentiæ, corrigant, & seuerè reprehendant. Hoc igitur discrimen inter præscitos & pręedestinatos reperitur, quod præsciti tanquam filii terrimi patris, uidelicet, Satanæ inter bruta, & sues maxima cũ libertate, & ferè nulla contradictione educantur, at prædestinati tanquam filii patris cælestis multos habent pędagogos uidelicet, inimicos qui eis prospiciant. Exẽpli gratia, loquitur quis & ueniente inimico tacet, ne ab eo in sermone depręhendatur, ecce qualiter pædagogus in causa est, ut ille silentium seruet. Hic etiam eo q̃ inimicos se intelligat habere, noctu ambula-

B re non audet, ne eum de medio tollant, ecce qualiter pædagogi eum clausuram faciunt custodire, idcircò inimici peruttiles sunt. Nam cum quis aduersarios habet, uerba, quę loquitur uelut in trutina pendit & examinat, responsiones, quas reddit, & omnia quæ operatur, diligenter, considerat, necnõ a quamplurimis iniquitatibus, ne ab ipsis aliqua notetur calumnia, se auertit & seiungit. Itaque cum magnates ac principes bonam partem suarum diuitiarum cum filiorum pædagogis dispendant, tu absque ullo prorsus cum eis con-

C sumpto stipendio multos, qui te circũstẽt & obseruent pędagogos comparasti. Orate ergo pro persequentib. & calumniantibus uos. Sed, proh dolor? quanta nũc obliuio huius rei in hoc seculo est? Factiones, populorum partialitates, inimicitiæ diutinæ & multorum annorum, necnon dãna aliis illata, testes sunt, quam malè & peruersè hæc sancta cælestis magistri doctrina seruetur. Eo namque dementiæ mũdus deuenit, ut si aliquis Dei seruus ab huiusmodi hominib summis precibus petat, ut iniuriam sibi factam dimittant, hoc præbeant responsum, se tũc nequaquam pos-

D se, eo quod res adhuc recens, & uulnera (ut aiũt) sanguine sint conspersa, sed quod adueniente tẽpore aliqua se offeret opportunitas in qua fortasse quod modo ab eis petitur, concedetur. O stulti, stulti, quare cupitis, ut anima fistulã gigant, & odium altas in cordibus uestris agat radices, sitq; euulsu difficilius? facilius enim uulnera recentia curantur quam corrupta, & inueterata. Cum igitur animarum nostrarum medicus & humanæ salutis amator morbi huius magnitudinem & periculum animaduerteret, salutare nobis antidotum in

hodier.

hodierni Sancti Euangelii lectione prouidit, proposita quadam elegantissima parabola, qua docet, salutis uiam esse omnino illis preclusam, qui implacabiles cũ aliis inimicitias exercent & ad erratorum ueniam tribuendam inexorabiles sunt.

Huius uerò parabolæ tradendæ occasionem B. Petrus domino dedit, cũ enim toties illum de charitate disserentem audiret, (cuius proprium est iniuriarum obliu sci & errata condonare) quærit ab eo, *Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? Vsque septies? Cui dominus, Non dico tibi usque septies, sed usq. septuagies septies*. Hoc est, nullum tibi numerũ certum præfinio, semper enim ad dãdam ueniam paratus esse debes, neq. ullus delictorum numerus fraternam in te dilectionem extinguere, aut minuere debet, si uis propitium tibi cęlestem patrem esse. Alioquin si te inexorabilem fratri ueniam petenti præbueris, meipsum quoque erga te inexorabilem inuenies. Hic est fratres huius parabolę scopus.

Ait igitur dominus: *Simile est regnum cœlorum homini regi &c.* quæ sequuntur usque in finem Hęc igitur est parabola, nũc aliquas eius partes excutere incipiamus. *Regni cœlorum*, nomine quidquid ad regnum cœleste consequendum pertinet, intelligi frequenter audistis, nihil autem magis nos ad hoc regnum perducit, quã charitas, & ad hac dominus nos allicere intendit hac parabola Hic autem Rex ipsemet Christus Saluator noster est, ante cuius tribunal omnes homines sistendi sunt, ut de percept s a Deo beneficiis & delictis aduersus eum commissis, ad uerbum usq. ociosum rationem reddant. Ingens fuit creationis beneficium, & ingens etiam est conseruationis. Et ut planius intelligatis eius magnitudinem, notate quod Aristoteles de animalibus disserens, inquit: Omnis substantia uiuens melior est & nobilior non uiuente. Vnde infertur meliorẽ esse & nobiliorem formicam aut uermiculum, qui uitam uiuit sensitiuam, quã stellas omnes, & solem, atque omnes cœlos non uiuentes. Quod cum ita sit, perpendite, quot aues, quot pisces, & quot animalia (quolibet enim eorum melius est ac nobilius omnibus cœlis) in uestræ uitę sustentationẽ & conseruationem quotidie occidantur, & hinc intelligetis, quàm pretiosa sit, & quanta obligatione astringamini inseruiendi cum ipsa uita Deo, & non Satanæ, siquidem eam ipse sustentat maximo cum dispendio aliarum creaturarum, quarum quælibet tanti est ualoris. Quid igitur (fratres charissimi) erit, si his beneficiis immensum illud Redemptionis beneficium iungamus, cum quo liberi absolui fuimus a peccato, & tot spiritualia dona accepimus? Qua igitur re, fratres, Deo hoc solum beneficium persoluetis, cum uos in cognitionem fidei adduxerit, innumeros homines erroribus plenos absque ea & in tam infelici statu relinquens, ut enim dicit Diuus Paulus, Omne quod non est ex fide, peccatum est? Quæstio est grauissima inter doctores, utrum omnia infidelium opera sint mala? Et Beatus Augustinus uidetur partem affirmatiuam sectari, quoniam (inquit) omnia illa opera uero & ultimo fine, qui est Deus, carent, atque ita non possunt ad eum referri, ex quo fit ut opus absque fine, debile, & malum remaneat. Hoc alii doctores benignius expendunt & distinguunt dicentes, infidelium opera esse pessima, quę ab ipsorum infidelitate procedunt, iuxta illud Diui Pauli, Omne quod non est ex fide peccatum est, nullumq; bonum opus ex his quæ faciunt ipsi infideles usq. adeo rectum esse, ut propter illud nec gratiã, nec gloriam consequi ualeant. Atque hoc modo est intelligendus D. Aug. qui ait, omnia infidelium opera esse mala. Si igitur solum fidei beneficium tanta nos obligatione obstringit, quanto maiori obligationis uinculo ob reliqua omnia spiritualia dona in sacro baptismi lauacro percepta deuincti & ligati remanebimus? Et horum omnium beneficiorum, & ingentis ingratitudinis nostrę & omnium quæ aduersus hunc summum benefactorem commisimus peccatorum, nobis ratio reddenda est.

Et oblatus est ei unus, qui debebat decem millia tallenta. Quis est tam ingentis summæ debitor? Certe quisquis vel unius tantum lethalis criminis reus est Si enim pręcipuas huius criminis circunstantias excutias, infinitam eius grauitatem facile deprehendes, auget enim peccati grauitatem Dei offensi infinita dignitas, & offendentis vilitas & ipsius etiam offensionis causa. Sed hac tamen cõputatione prætermisse

Ro. 14.

B. Au. li. de uera innoc. c. 16.

Arist. 17 de ani.

A B C D

sa si unusquisque nostrum uitam omnem ad hunc usque diem excusserit, inueniet plane se decem millium talentorum, hoc est, innumerabilium peccatorum debitorem esse: sola enim cordis, linguæ, & oculorum peccata (ut cætera sileantur) hanc tantam summam conficere possun. Numerate, quæso, cupiditates omnes, & illicita desideria cordis uestri, quis ea ullo numero comprehendere ualeat? Numerate, obsecro, etiam oris, & linguæ delicta, tot, uidelicet, iurandi, & peierandi excogitatas formas, & nomina, ut uix aliquid sacrum in cœlo, uel in terris sit, quod nõ iuramenta, & periuria nostra contaminauerint; tot in alios iactata conuitia, tot quotidianas imprecationes, tot mendacia, tot uentosa, inania, contumeliosa, impura, & obscœna uerba. Quid hic oblocutiones, & detractiones memorem? Quando cum aliis longiorem sermonem habuimus, in quo præcipua sermonis nostri portio aliorum fama, & uita non fuerit? Iam oculorum concupiscentias quis comprehẽdere possit? cum multi homines inueniãtur, qui si rogentur, an quod periculosè uiderunt, diuini numinis metu adacti concupiscere desierunt, aperte respondeant, uix sibi hoc unquam in uita contigisse, sed illud Salomonis usurpare posse. Omnia, q̃ desiderauerunt oculi mei, non negaui eis, neque prohibui cor meum quin omni uoluntate frueretur. Denique multi dicere uere poterunt. Sic uixi ac si nullum numẽ nullam prouidentiam, nullam uitæ rationem futuram, nullum bonorum, & malorum delectum esse crederem, nec me aut mors, aut iudicium, aut supplicium ullum post hanc uitam maneret. Sic igitur uita mea futurorum bonorum, & malorũ oblita quid Deo deberem, quid is mihi præciperet, quas leges tulisset, quid promitteret quid minaretur, oblitus totum me mũdi obsequio mancipaui. Ideo cum Rege illo pœnitente uere dicere possum: Peccaui super numerum arenæ maris. (Paralip. ult. c.) An nõ ergo uobis uidetur, cum qui sic uitam oẽm traduxit, decem millium talentorum, hoc est, innumerabilium peccatorũ debitorẽ esse? Sed quæro, cum tot sint peccatores, quare hic non nisi unius duntaxat fiat mẽtio, siquidem inquit sacer textus: *Oblatus est ei unius, qui debebat decem millia talenta*? Ad hoc respõdeo dominum in quibusdam parabolis peccatores hoc nomine, unius, comprehendisse, ut apud Diuũ Matthæum in parabola nuptiarum ait. (Mat. 22) Intrauit Rex, ut uideret discumbentes, & uidit ibi hominem non uestitum ueste nuptiali. Et apud Diuum Lucam in parabola uillici inquit: (Luc. 16) Homo quidã erat diues, qui habebat uillicũ. Et hoc multis de causis fecit, quarum aliquot super eisdem locis iam retulimus, nunc uero aliam in medium adducimus in hunc modum: quia, uidelicet, peccator suę deprauatę uoluntati, & iniquæ sententię adhæret, uultque etiam in diuitiis suis solum, & integrum esse, nec minimam earum partem pauperib. & egenis distribuere, quod quidem Deo odibile est. In cuius rei detestationẽ in sacro Leuitici uolumine iussit Deus, ut animal, quod sibi offerretur, non integer esset, sed in frustra scissum, his uerbis: (Leu. 1) Sacerdotes effundant sanguinem iuxta altare, & detracta pelle artus in frustra concidãt. In quo aperte significauit se nolle homines in ipsorum uoluntate integros, nec eos, qui intactas omnes suas diuitias habere uolunt, absque minima prorsus earum cum pauperib. distributione, sed homines pios, deuotos, & contritos, qui liberales, ac permagnifici sunt, quiq. in plurimas diuiduntur partes, nunc in hospitalia, nunc in carceres, nunc deniq. in alia innumera id genus pietatis opera. Atque in huius significationem iussit et dominus, ut obscœnum, & impurum haberetur animal illud, (Deut. 4) quod in duas partes ungulam non finderet, utpote asinus, & equus, quorum typũ gerunt parci, & auari. Nunc ergo unumquemq. uestrum, fratres, appello, hoc exigo, ut ad mẽtem reuocetis uos oẽs, quotquot hic modo integri, & incolumes adestis, futurum aliquando, ut in extremo uitæ agone cõstituti, omnibusq. huius uitæ reb. a tergo relictis, & futuri sęculi æternitate ante oculos posita de futura sorte uestra cogitare incipiatis. Ibi ex altera parte gehennam, ex altera uero animarum beatarum sedẽ mentis oculis perspicietis, uos uero inter utranq. tam disparem sortẽ positos, Deum uerò supernè uobis imminẽtem, & ad iudicium uenientẽ. Hic solicita & anxia mens incertum ferendę sententiæ exitum formidare incipiet, quam suo iam capiti impendere sentiet, animaduertit. n. intra trium, uel quatuor horarũ spatium diuinę

diuinæ sententiæ decreto statuendū esse, quid de se in tota æternitate futurum sit. Quod enim tum semel statutum fuerit, in æternum mutari non poterit, quid autem
Eccl.9. illud futurum sit, prorsus ignorat, quandoquidem nemo scit, utrum odio uel amore dignus sit. In qua obsecro perplexitate & in quo agone se tunc peccator uidebit, qui totum fere uitæ suæ cursum tā segniter & ignauiter peregit? Nulla certe uerborum uis, nulla dicendi facultas huius desiderii magnitudinem satis explicare poterit. Si hoc semper ob oculos haberemus, non ita profane & dissolute uiueremus. Sed, proh dolor, sumus usque adeo miseri, ut uix fere in tota una hebdomada rei tam utilis ac necessariæ recordemur, in quam fortasse hodie aut mane possumus deuenire. Quādo in academiis super aliqua primaria cathedra feruntur suffragia, quæ quidem plura habenti conferenda est, tota uniuersitas, tota ciuitas ac denique omnes suspensi sunt, & ancipites eius euentum expectantes. Qua tunc anxietate oppositorum pectora cruciantur? Qua animi inquietudine & qua afflictione afficiuntur, expectantes an eligantur, an uero repulsam ferant? Et si hoc cū momentaneum & caducum sit, ita nos solicitos reddit, qualiter ergo incertitudo æterni ignis aut æternæ gloriæ nos anxios, & nimis solicitos faciet? O terribilem, & diabolicam cæcitatem? Deus sui diuini luminis radiis nos illuminet, quod deinceps nos ad illam usque adeo laboriosam horam præparemus. Sed quæro, quid sibi uelit quod Dominus paulò inferius ait, loquens de seruo, qui talenta illa debebat scilicet, cum non haberet unde redderet, iussit eum Dominus eius uenundari, & uxorem eius, & filios? Ad hoc respondeo, uoluisse hic diuinum magistrum nos erudire, filios & uxorem illius hominis peccatorum ipsius fuisse participes, & fortassis ad illa committenda ei fuisse incitamento, & ideo æquum esse, ut omnes eademque pæna punirentur. Vnde patet, a quam multis inconuenientibus eripiatur homo ille, qui se alicui religioni omnibus rebus retro relictis dicat. Verum est tamen in sacris religionibus multos esse corporales labores, nempe ieiunia, uigilias, flagella, aliaque id genus sancta pœnalia exercitia, quoniam nec mancipia,

A nec seruos, qui eis inseruiant, habent. In sacro Numerorum libro refertur Dominum iussisse plaustra, & boues Leuitis da- Num.7.
ri ad portanda instrumenta a sanctuario remota, sed de Caathicis ibi dicitur: Filiis autem Caath non dedit plaustra, & boues, quia in sanctuario seruiunt, & onera propriis portant humeris. Sic in perfectis religionibus omnes religiosi, uelut serui aliorum obsequio mancipantur, maximę cum adolescentes sunt. Hoc etiam in ue- Num.8.
teri lege adumbratum fuit, ubi Leuitæ quinque annos nouitiatus in addiscendis cæremoniis dicuntur peregisse, uidelicet,
B a uigesimoquinto anno usque ad trigesimum, & cum quinquagesimum agerent, non amplius elaborabant, florem suæ ætatis in subeundis laboribus consumebant, postea uero in aliis sanctis exercitiis facilibus, & suauibus sese exercebāt. Verum licèt tot in sanctis religionibus ac tanti sint labores, maxima tamen securitas est, siquidem homines alieni sunt ac remoti ab omnibus iis occasionibus, quas coniuges cum liberis, uxoribusque, & familiis habent, propter quas ingentia sæpenumero contra Deum peccata com-
C mittunt. Voluit etiam hic Dominus docere peccatorem ob peccatum mortale deuinctum manere, & obligatum, ut totus, in anima, uidelicet, & corpore, dæmoniis in omnibus ipsius sensib. & mēbris uexandus ac torquendus tradatur. Præcipuus debitor est anima, in qua est uoluntas, quia peccatum ideo peccatum, quia uoluntarium, uxor uero est caro, & filii eius appetitus sensusque corporales, qui quidem omnes miseram animam ad peccandum incitant. Vnde apparet, quo in di- Simile.
scrimine miserabilis anima in carne inclusa uiuat. In quo obsecro periculo uersa-
D retur uirgo illa, quæ inter lasciuos, & impudicos adolescentes commoraretur, a cuius latere quidam eius frater, quem ipsa tenere diligeret, nunquam discederet, qui quamuis frater eam sæpenumero solicitaret, & quasi compelleret ad turpissima cum eo committenda? Simili ergo periculo anima nostra exposita est, quamdiu in hoc infœlici seculo fuerit, quam non solum ad malum res exteriores, quæ sensibus offeruntur, inuitant, & allectant, sed ex eadem etiam carne ab ea tam dilecta, quamplurimę erumpunt insti-

stigationes, qui eo magis periculosi sunt, A quo magis assidui, & quanto plus sese adinuicem diligunt. Quamobrem nos maximè oportet Spiritus sancti fauorem maxima cum instantia implorare, ut eam tua-

Rom 7. tur, sicut Diuus Paulus, qui ad Romanos scribens, sic inquit: Lex spiritus uitæ in Christo Iesu liberauit me a lege peccati, & mortis. Idest, uirtus Spiritus sancti (quā hic legem spiritus appellat Sanctus Apostolus) me a tyrannide carnis, & fomitis liberauit, qui lex peccati, & mortis appellatur, quòd, uidelicet a peccato ortus sit, & ad peccatum semper solicitet. Et ait, In Christo Iesu, quia per merita Iesu Christi B hæc uirtus Spiritus sancti ei præstabatur. Sed quoniam omnes hi sensus mentem prouocant ad peccatum, omnes etiā una cum ea miserè torquebuntur. Atque ita Deus nomine Israel & Samariæ obstinato & pertinaci peccatori ostendit gehennæ cruciatum, quem ipse & omnes sui crimi-

Isa.9. nis participes subituri sunt, apud Sanctum Isaiam, sic dicens: Succensa est quasi ignis impietas, ueprem & spinam uorabit, & succendetur in densitate saltus, & conuoluetur in superbia fumi. Vir fratri suo non parcet, unusquisque carnem brachii sui uorabit, Manasses Ephraī, & Ephraim C Manassem. Quibus uerbis significat Spiritus sanctus supplicium, quo se damnati mutuo in inferno torquebunt, quoniam in hac uita sese ad peccandum prouocarunt, quamuis sint sicus Manasses, & Ephraim fratres ex uno eodemque uentre editi, Succensa est, quasi ignis impietas, ueprē & spinā uorabit. Hoc est, peccatores sunt uelut aridæ assulæ, & tanquam fomes ignis æterni, & quo plura hic scelera commiserint, qui spinæ tūc & tribuli, eò maior in eis tunc ignis, & tormentum accende-

Lucę 16 tur. Quocirca auarus ille diues in inferno D sic aiebat: Abraham rogo te pater, ut mittas Lazarum in domum Patris mei: habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne & ipsi ueniant in hunc locum tormentorum, grauius enim mihi tormentum erit. Quod autem tormenta illa grauiora facit, est quia ęterna sunt, nam si nō nisi per spatium mille, aut duo millia, seu centum millia annorum protraherentur, aliqua damnati consolatione afficerentur expectantes illa finem aliquando esse habitura, sed in ęternum duratura sunt

Ad significandam uero hanc æternitatem, summa Veritas dixit: *Iussit eum Dominus eius uenundari, & uxorem & filios.* Nō dixit, eos pignori dedisse, sed dæmonis oīno uendidisse, ut ipsos ab eorum ab potestate nunquam extraheret. O *ualame la beatissima Trinidad.* Vt quid non obstupescimus hęc audientes, & deserta ac remota loca non petimus, ut ibi herbarum radicibus uescentes, nostra peccata continuè lugeamus? Nullus ex nobis per unius duntaxat horę spatium manus super prunas ferre potest, & ut ab hoc tanto labore liberaremur, in crudelissima captiuitate nos captiuos esse permitteremus, quid igitur sentiemus, si nos ipsos in illis flammis in æternum arsuros uiderimus? Intelligitisne hoc Christiani? Credite ergo, hæc & multo plura, si a prauo uestro uiuēdi modo non recesseritis, super uos certissimè esse uentura. Iccircò postquā Sanctus Propheta de illis ingentibus tormentis mentionem fecit adiecit, dicens; In omnibus his non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. O si bonus Iesus hic sisteret & ulterius parabolam exponens nō progrederetur, quales nos, & in quo animi mærore positos reliquisset? Quam miseri & infælices maneremus? Sed dum uiuimus, a tribunali Dei uiui ad Dei mortui tribunal appellatio est.

Hoc remedio peccator hic usus est. *Qui procidens rogabat Dominum, dicens. Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi*: Sed uidere licet, quęnā patientia est ista, quā hic a Domino postulabat, possumus dicere, eum illam patientiam postulasse, qua omnes mundi labores pertulit. Qui (ut ait Diuus Petrus) cum malediceretur, nō maledicebat, qui cum pateretur, non comminabatur, tradebat autem iudicanti se iniustè, qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, iustitiæ uiuamus.

Patientiam habe in me, Aiebat, hoc est, illam Domine patientiam, quam habuisti coram Anna, & Caipha, coram Herode & Pilato, illam qua tot iniuriarum genera subiisti, illam qua crudeliter fuisti flagellatus & cruci affixus, hanc habe in me, si enim hanc mihi tribueris. Omnia reddam tibi Lachrymæ meæ, & pœnitentia, quam egero, absque tuis meritis nullius erunt ponderis ac momenti, at uero cum eis

cis omnia debita mea plenissime potero persoluere. Hoc est enim, quod passim in Theologorum scholis resonat, nempe Christum Dominum primam nobis gratiam promeruisse. Sed o quantum in his uulgatissimis uerbis cælestis philosophiæ latet, quam tamen ego breuissime attingam, ut intelligant qui à Deo decem millium talentorum remissionem perceperunt, quantum Christo Seruatori debeant, & quam merito Ecclesiasticus dicat: Gratiam fideiussoris ne obliuiscaris; dedit enim pro te animam suam. Fuit Christus Iesus fideiussor & hostia pro peccatis nostris oblata, fuit candela & cereus Pascalis, qui coram æterno Patre pro amore nostro exarsit. Ad hoc igitur scire oportet hominem, quādiu in peccato manet, nullum opus agere posse, quo Dei gratiam & amicitiam promereatur. Scriptum est enim; Victimæ impiorum abominabiles Domino. Non enim Deo gratum esse potest quod homo ingratus & inimicus Dei facit. Christus autem Dominus passionis suę sacrificio meruit, ut cœlestis pater à peccato ad iustitiam uocaret, quoscunque uocare dignatur. Hoc est enim quod sanctus Isaias significauit cum de Christo Domino loquens ait. Si posuerit pro peccato animam suam, uidebit semen longęuum, & uoluntas Domini in manu eius dirigetur. Hoc est, ipso Christo cooperante & promerente, uoluntas Domini quæ uult homines saluos fieri, adimplebitur.

Eccl. 29

Pro. 25

Isai. 35.

Vt autem huius beneficii magnitudinem (quam nulla, neque hominum, neq. Angelorum lingua pro dignitate poterit amplificare) aliquo modo intelligatis, cogitate Christum Dominum in cruce pendentem, sic ad patrem orasse. Pater mi, ego tibi hoc passionis meæ sacrificium, hanc crucem, hunc sanguinem, hæc acerbissima uulnera, uerbera, uincula, spinas, clauos, sputo, irrisiones, & opprobria, ac ipsam denique mortē suppliciter offero, ut peccatorum miserearis, ut illis errata condones, eosque accelerata uia ad pietatem, ad tui nominis cultum & amorem trahas. His igitur precibus atque hoc infinitæ uirtutis sacrificio placatus Pater æternus ad gratiam, & amicitiam suam uocat, quoscunque uocat. Hoc est ergo, quod Theologi dicunt Christum Dominum primum uocationis, & iustificationis gratiam nobis promeruisse.

A

Nunc ad uos fratres, si quis est inter uos, qui aliquando in profundo uitiorum gurgite summersus, in superas aureas euasit, & ab illa malorum colluuione emersit & iam pietatem, & iustitiam, quam ante despexerat, rebus omnibus, antefert, seque his indiciis ad Dei gratiam & amicitiam & cælestem hæreditatem Dei filiis promissam uocatum conicit, intelligit plane Christi meritis & sanguini hoc tantum se beneficium debere, humique prostratus sacratissima illa Domini uulnera osculetur, illique immortales gratias agat, quod per illa tantum hoc beneficium sibi fuerit collatum, & quod ille cum lachrymis seminauit ipse cū gaudio, & exultatione metat. Cum ergo hic seruus prostratus ante Dominum patientiam peteret, misertus Dominus illius, dimisit eum & debitum dimisit ei. O mirabilem Dei clementiam ac summam liberalitatem. O benedictus sit talis Deus, qui (ut ait Beatus Paulus) Potens est omnia facere superabundanter, quam petimus aut intelligimus. Quæ uerba magnam emphasim habent. Nos ut pauperes & fragiles minora petimus bona, ipse uero ut magnificētissimus maiora erogare solet, quinimò (ut ait Sanctus Isaias) clamat populus ille, duplicia suscepit ꝓ omnibus iniquitatib. suis, O stupenda res. Reges terræ pro obsequiis sibi impensis seruis suis, ut multum dona tribuunt, rex autem noster clementissimus, & liberalissimus pro sceleribus nostris, de quibus dolemus, pœnitentiam agentes, duplicia bona impetit, dat enim statim suam gratiam, ut post hoc exilium prębeat gloriam. Inducias seruus hic petierat, & omne debitum dimisit ei. O quāta est uis & energia humilis orationis. Vos charissimi, precationibus instate, ut uobis quoduis debitum Saluator remittat. Et peccatorum remissione, quæ in hunc seruum collata fuit, infertur, Dominum hic non loqui de ratione, quam reddituri sumus, cum primum animę nostrę a corporibus nostris exierint, quoniam in illo iudicio non erit remissio peccatorum, sed loqui de ratione, quam peccatores in hac uita solent facere, cum in delictorum suorum ueniunt cognitionem, & cum uero dolore eorum ueniam postulant. Et

B

Eph. 3

C

Isai. 40

D

ad hanc rationem solet Deus cum inspirationibus uocare, & quando hæc non sufficiunt, iterum uocat cum laboribus. Hoc liquido constat in Cãticis. Vbi cum sponsus sponsam uocasset, eique sic dixisset: Aperi mihi soror mea, &c. ipsa respondit: Spoliaui me tunica mea, quomodo induar illa? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? In quo significatur qđ peccator eo demẽtiæ, cæcitatis, & miseriæ deuenire solet, ut existimet se a uirtutibus aliqua macula esse inficiendum, & talis conditionis est homo, ut uile & abiectũ reputet se esse humilem, dicatque: Si ego iniuriam condono, in qua apud homines ero existimatione? Ideo Sãctus Dauid aiebat: Amputa opprobrium meum, quod suspiratus sum, quia iudicia tua iucunda. Hoc est: Auerte Domine a me hanc falsam, & inanem, quam habui, cogitationem: putabam enim ignominiosum mihi futurum, si iniurias inimicis meis dimitterem, quod quidem ita non est, quia iudicia tua iucunda. Videns sponsus sua dulcia uerba non sufficere, ut ex lecto sponsa surgeret, misit manum suam per foramen & tetigit eam, quæ confestim surrexit, ut ipsa paulo inferius confitetur, dicens: Venter meus intremuit ad tactum eius, surrexi ut aperirem dilecto meo, manus meæ stillauerunt myrrham. In his omnibus ostenditur peccator, qui diuinus inspirationibus non excitatur, & ad Deum conuertitur, ægritudinibus tactus ac laboribus, non solum electo peccatorum surgere per ueram pænitentiam, eique ipsius cor ac uiscera aperire, uerum etiam in operibus peccatis & misericordiæ sese continuo exercere. Et hoc est, Manus meæ stillauerunt myrrham. Mors uicini, aut amici, aut fratris, aut cuiuslibet alterius proximi, Dei quoque nuntius esse solet, cum quo te ipse uocat, o peccator, qui in lethali crimine commoraris. Quocirca, fratres ne illos improbos homines æmulemini, qui (ut fertur) cum feria quinta ausetem furto sublatum prope duodecimam noctis horam manducarent, cumque inter cœnandum duodecima hora unus horologii sonaret, unius ex illis dixit, Ad horologium talis Ecclesiæ appello, quod tarde circulum suum peragit. Hunc plurimi nestrum imitantur. Nam cum quis o peccator, tibi annorũ numero æqualis ex hac uita discedit, hora est ista, ut pessimi cibi

Cant. 5.

Ps. 48.

Simile.

A morsum ab ore euomas tumque deprauatum uiuendi modum relinquas, & in iudicium Dei intres, tu uero inquis. Ac aliud horologium appello, hoc est, licet ille, qui me adolescentior erat, ex hac uita migrauit, adhuc tamen aliquod mihi solamen restat quoniam alii quamplurimi sunt prouectioris ætatis quam ego, & non moriuntur, quib. me similem spero esse futurum. O cæcæ, cæce, quis te securum reddit, te tã diu, ucut illi, esse uicturum. Vnde scis uitam tuam hodie aut mane non fore finiẽdam, ut in infernum descendas, ubi grauissimis tormentorum suppliciis breues, quibus modo frueris, uoluptates exactissime

B persolues? Quo circa confestim in iudiciũ cum Rege superno habendum intra, contemplare quanta cum pietate tam ingens illi seruo dimisit debitum, & qualiter eum non confundit, nec ignominia afficit, eo ꝙ diuitias suas dissipauerit, & te sic ob eo accipiendum esse confide.

Hactenus clementiam, & lenitatem Domini uidimus, nunc serui crudelitatem & inhumanitatẽ inspiciamus. *Egressus enim seruus ille inuenit unum de conseruis suis, qui debebat ei centum denarios, & tenẽs suffocabat eum dicẽs, Redde quod debes. Et pro*

C *cidens conseruus ille rogabat eum, dicens. Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Ille autem noluit, sed abijt, & misit eum in carcerem donec redderet debitum.* O feritas hominum, qui leonibus ipsis crudeliores aliquando apparent. Seruus hic miser, cui Rex sua gratuita dignatione tam magnũ debitum donarat, is inquam, qui maiora accepit, quam expostulauerat, adeo crudelis factus est, ut debitum usque adeo exiguum noluerit dimittere. Quid agis homo? Tam citone tibi excidit tam ingens misericordia Domini tui? Cur non ualeat apud te oratio conserui, quando tantum

D tua apud Regem & Dominum ualuit oratio? Cur iustorum uerborum uim non agnoscis, quibus totius debiti ueniam impetrasti? His similes existunt quam plurimi huius seculi magnates, qui cum multo opprimantur ære alieno, uolunt, ut dies solutionis sui debiti in longius differat, ipsi uero uix una die post transactum solutionis tempus creditores suos quiescere sinunt, quin potius multis eos molestiis, ac uexationibus afficiũt, & in carceres miserrime coniiciunt, ut ubi fame pereãt, pro com-

comperto habentes, illos unde possint soluere nequaquam habere: alios denique non minus uexant, dum eorum peculium & exiguas opes iniquis executionibus destruunt & consumunt.

Hie.50. Chaldeis per Prophetam Ieremiam horribilibus supplicijs Deus minatus est, rationem assignans, dicens. Quoniam exultatis,& magna loquimini, diripientes hęreditatem meam, quoniam effusi estis sicut uitulus super herbam, & mugistis sicut tauri. Vbi alii transtulerunt: Quoniam effusi estis sicut uituli super herbam: & sic est etiam in contextu Græco. In quo illorum tyrannorum crudelitas magis aggrauatur, Notate obsecro, fratres, qualia hic Dominus nomina tyrannis imponat, scilicet, uituli & tauri super herbam, qui eam pascuntur & omnino comedunt, nam sic ipsi pascuntur, & comedunt inopes ac pauperes. Cum igitur Deus temporalibus & æternis illos gentiles tyrannos affecit suppliciis, timendum est, ne isti Domini grauioribus pœnis puniantur, siquidem, cum sint Christiani, uituli & tauri super herbam sunt. Nonnulli etiam mercatores hunc seruum imitantur, qui debita creditoribus soluere nolunt, atque ideo creditores ipsi bonis erga uos utuntur commoditatibus, eos expectantes & debitorum partem dimittentes, ipsi uero pauperculos debitores suos nolunt expectare, quin potius eos suffocant, deserũt, & in carcerem detrudunt. De tyrannis, qui urbem Ierusalem euerterunt, inquit Propheta Ieremias. Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui fremuerunt dentibus suis,& dixerunt. Deuorabimus ea ista est dies, quam expectabamus, inuenimus, & uidimus. Vbi alia translatio habet. Deuorauimus, & sic est etiam in contextu Græco, & in paraphrasi Chaldaica. In quo denotatur illos, dum irent tanto desiderio & tanta rabie illius crudelitatis exequendæ incensos fuisse, ut iam eos deuorasse existimarent, tanta est peccatorum inhumanitas. Et nunc aliquos inter Christianos non deesse credo, inhumanitatem illorum imitantes, qui nisi ad meliorem se uidendi statum non receperint, ueramque egerint pœnitentiam, non erunt a debitis suppli-

Ps.108 ciis liberi, quibus Sanctus Dauid unumquemlibet eorum minatur, dicens. Con-

A stitue super eum peccatorem, & diabolus stet a dextris eius. Cum iudicatur, exeat condemnatus, & oratio eius fiat in peccatum, fiant dies eius pauci. Cumque hæc horribilia, & alia huiusmodi dixisset adiecit, rationem designans. Pro eo quod non est recordatus facere misericordiam, & persecutus est hominem inopem & mendicum, & compunctum corde mortificare, scilicet, uoluit. O Deus infinitę maiestatis, & quam graue peccatum hoc est, siquidem illud tot ac tantis flagellis etiam in hac uita punis? Omnia quæ Rex Sanctus per modum impre-

B cationis & deprecationis hic refert, ne deprecatio quidem est, sed Prophetia ubi pręnunciat supplicia, quibus Deus immanem tyrannum afficit. Atque ita, Constitue super eum peccatorem, perinde est ac si diceres, Constitues super eum peccatorem, uidelicet, Sathanam (qui per antonomasiam uocatur peccator) & diabolus stet, idest, stabit, a dextris eius, hoc est quilibet minorum dæmonum de eo reportabit uictoriam. De iusto enim inquit idem Propheta, Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dexteris tuis. Hoc

C est, omnes dæmones superati, ô amice Dei ad dexteram, & ad sinistram tuam corruent, & plures ad dexteram quam ad sinistram, quoniam cum uoluptatibus, & prosperitatibus sæpius tentamur quam cum laboribus & infortuniis. Et hoc modo cæteri huius Psalmi Maledictiones sunt exponendæ. Quis igitur tam horrendum peccatum patrare non pertimescet? Quamobrem merito Bethsabee filio suo Salomoni consuluit, dicens. Aperi os tuum, decerne quod iustum est, Pro.31. & iudica inopem, & pauperem, ubi alii transtulerunt, uindica inopem & paupe-

D rem: In quo significantur & reges & dominos temporales, & eorum iudices debere has tyrãnides atque crudelitates in pauperes commissas magna cũ seueritate punire tametsi hi omnes illius improbi serui sunt æmulatores, maxime tamen illi, qui cum multorũ & horribilium peccatorum a Deo ueniam impetrauerint, postea iniurias sibi a proximis illatas (quæ quidem præ illis, Deo infinitæ bonitatis ac potentiæ factis minimæ sunt propterea quod uilibus creaturis sint irrogatæ) nolunt dimittere.

Contristati sunt valde conserui illius debitoris, Cum contemplati fuerunt illum, qui paulo antea coram Rege humillimè & ore in terra fixo prostratus erat, paulo post alium pauperum oculis flammiseris ac ira & furore plenis suffocare uelle. Et nos tristitia affici debemus, animaduertentes quomodo hoc in mundo quotidie opere completur. Videbitis quendam hominem ante imaginem crucifixi proiectum, ingentes lachrymas profundentem, & cordis dolore ac amaritudine plenum, cui si aliqua dum primum illinc exit irrogetur iniuria, eam non uult condonare, sed morsibus offensorem lædere, & suffocare, atque è medio tollere cupit. Videbitis quoque & aliam fœminam, sanctam communionem humiliter ac deuote suscipientem, quę in tertio cœlo quodammodo posita esse uidetur, ob minimam quamque iniuriam sibi factam, cum primum illinc est egressa, in serpentem conuerti, & ira & odio excandescere & inflammari. O mortalium cor, quis in te confidet? Non credebat semetipsum ait Diuus Ioannes de Christo Redemptore nostro ipse enim sciebat, quid esset in homine. Quamuis cum illi summis laudibus efferebant, non tamen de eis confidebat, haud enim ignorabat quam uariabile & uolubile solet esse cor hominis. Prauum est cor hominis, quis cognoscet illud? Quis Iudam uidit, qui filium Dei diu noctuque maximo cum labore sectabatur, cum postea triginta denariis uēdere? Quis D. Petrum promittentem prius se emoriturum quam negaturum suum cœlestem magistrum, eundem postea minima oblata occasione negare? Non est profectò, cur uerbis & propositis hominum confidamus: cum primum enim a Deo ipsi ueniam impetrant, mox proximos suos suffocant. O nefanda, & uehementer detestanda ingrati hominis feritas. O duris supplicii plectenda ingratitudo. Hoc uitio, fratres, maxima hominum caterua laborat. Seneca. n. inquit: Ingratus est, qui dissimulat, ingratus est, qui non reddit, & ingratissimus omnium, qui beneficij obliuiosus est. O quam probe scriptum est. Ingrati spes tanquam hybernalis glacies tabescet. Ideo per quā doctè diffinit B. Thomas, ab ingrato auferenda esse beneficia, ubi mala eis utitur.

Sene. li. 2. de beneficiis. B. Th. 2. 2. q. 106 arti 4.

A *Tunc uocauit illum Dominus suus, & ait illis. Serue nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me, nonne ergo oportuit & te misereri cōserui tui, sicut & ego tui misertus sum?* Perpendite, fratres, hoc uerbū, Omne debitum, ut pudore afficiamini, q̄ dimidium tātummodo debiti dimittitis. Cum enim aliquis uestrum cuiuspiam pii uiri precibus exoratus, inimico parcere uult, id conditione apposita facere decernit, dicens. Pater ego ei ignosco, ea tamen lege, ut nullum cum eo habeā sermonē. Id non est, omne debitum dimittere, non fidem, ut æquum est, seruas. Non sufficit B ut cordis odium deponas, uerū quodam obligationis uinculo obstringeris iudicandi signis exterioribus, te nullo cum odio ac maleuolentia prosequi, & si ipse per se uel alio quouis modo a te hoc postulauerit, ei satisfacere debes. Magnopere etiam occurrit cōsiderandū uerbum illud, Quoniam rogasti me, ut confundamini, qui parcere renuitis, nisi prius a personis nobilibus & principalibus rogati fueritis, Deus in hora rationis reddendæ te interrogabit, Condonastine iniurias? Tu uero respōdebis, Ita Domine, sed cuius (inquit) C amore? Episcopi, Ducis, Comitis, aliorumque multorum grauissimorum hominū, qui me id rogauerunt. Itane propter eos iniuriam remisisti, nunc ergo ad eos perge, ut tibi gratiam referant, gloriamque præbeant, siquidem eorum adductus precibus, inimico tuo ueniam dedisti. Illis autem, qui eius causa pepercerunt, sic ipse dicet. Siquidem amore mei commoti, iniurias remisistis, ęquum & iustum est, ut ego uos præmio & remuneratione afficiam.

In hoc quoque uerbo, *Quoniam rogasti me*, docemur, quod quamuis iis, q̄ nos D offendunt, ueniam concedere debeamus, multo tamen magis illis, quos sui sceleris cognouerimus pœnituisse & qui a nobis ueniam humiliter postulant. Quapropter ubi nos legimus in sacro Genesis uolumine, quod mortuo Iacob filij eius pertimescentes, ne forsan Ioseph de ipsis ulcisci uellet, sic dixerunt. Nos quoque oramus, ut seruo Dei patri tuo dimittas iniquitatem hanc, alij transtulerunt; Nos quoque oramus, ut seruis Dei patris tui dimittas iniquitatem, & sic est etiam in contextu Græco, & in paraphrasi

Ge. ult.

Chaldaica

Chaldaica. Et iuxta hanc translationem uoluerunt in hoc dicere. Iā peccati, quod commisimus, nos pœnitet, atque Dei serui sumus, ideo potiori iure nobis uenia debetur.

Et iratus eius Dominus tradidit eum tortoribus. Super hoc uellem notetis, Deum in alia uita illos, qui suis inimicis parcere nolunt, ęterno supplicio non solum puni re, sed in hac etiam supplicio eosdem affi cere solere, dum permittit ut plures aduer Simile. sus eos insurgant inimici, qui eos uexent, opprimant, & affligant. Nam sicut herus temporalis puerum seruum suum fuste flagellans, si uidet eum rabie & ira in- B censum in uirgam irruere, & eam in frustra confringere, & discerpere, maiori cū cum asperitate iterum flagellat, & si antea eum quatuor uerberauerat flagellis, postea quadraginta ei infligit, sic inimici nostri uirgæ sunt, quibus Deus nos corripit Iere. 47. & castigat. Quocirca S. Ieremias agens de Pharaone aduersus Palęstinam aciem dirigente, sic dixit. O mucro Domini usquequo non quiescis? Quomodo quie- Iere. 25. scet, cum Dominus præceperit ei, & iniun xerit? Et per eundem prophetam inquit Deus Hebreis timorem iniiciens. Assumā Nabuchodonosor Regem Babylonis seruum meum. Vocat Dominus illum idolo latram seruum suum, eo quod eum aduer sus illos peccatores erat in flagellum acce pturus.

Cum igitur inimici uirgæ sint, & flagella Dei, timendum est illos, qui se his uirgis cęsos conspicientes, eas ira, rabie & furore accensi frangunt, & in frustra disse cant de ipsis uindictam sumentes (permittente Deo) si antea unum solum inimicum habebat, postea uiginti habere, qui eos insectentur, agitent, & flagellent. Et sicut bonus pater postquam filiolum D Simile. suum uerberauit, ei dicit. Osculare fili & amplexare uirgam hanc, si puerulus cum mansuetudine accedit, uirgam sumit, amplectitur, & osculatur, (cum sic optimæ indolis edat specimen illustre) ipsemet pater sibi complacet, & ei benedictionem impartitur, eo quod tam obediens extiterit, sic Deus postquam nos inimicis nostris flagellauit, nobis inquit. Diligite inimicos uestros, benefacite iis, qui oderunt uos, quod perinde est, ac si diceret. Osculamini & amplectimini libentissimè ista A flagella. Illis autem, qui hoc amoris uisceribus commoti faciunt, hic ęternus pater suam elargitur benedictionem.

O quam libenti animo Sanctus Dauid Psal. 22 illa amplectebatur, qui sic aiebat. Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Baculus meus est ille, qui meis in necessitatibus mihi subuenit, uirga uero inimicus, qui me molestiis & uerberibus insectatur & opprimit. Tantoque solamine hic Sanctus Rex efficiebatur, ex eo q̄d essent inimici, qui eum persequerentur, quanto quod essent amici, qui ei ut baculus ad seipsum in uirtute sustentandum opitularentur, quam ob causam utrosq; amicos & inimicos ultro amore complectebatur.

Et tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet uniuersum debitum. Quod sane nunquam in inferno persoluet, quia sine dono gratiæ nulla potest esse solutio, quā doquidem per charitatē culpa purgatur, & reatus tollitur, ut docet Beatus Thomas. Et ita cum iussit, ut iste usque ad ultimum quadrantem solueret, cum primum quadrantem soluere non posset, significat pænæ æternitatem, quam in inferno passurus est. Omnes omnium damnato- C rum pœnæ coniunctæ, non sufficiunt ad persoluendum Deo primum obolum debiti, quod peccator debet. Nam cum ad solutionem debiti opus sit, ut Deus id, quod datur acceptet, & cum ipse illas pœnas nequaquam acceptet, quia eos, qui illas patiuntur, odio habet, sequitur eos nū quam posse soluere atque ita ipsi miseri in perpetuum æternis flammis cruciabuntur. Cum uero dicitur, regem hunc repetiisse debita, quæ iam dimissa erant, non significat, Deum peccata à se semel remissa punire; sed uult innuere, quod si secundum hominum iustitiam, & iuxta plurimum, quod nostra meretur ingratitudo, id faceret, ita sanè id ab ipso faciendum erat. Et ideo illud inseruit in hac parabola, ut cōtemplaremur summam eius bonitatem quia non secundum iniquitates nostras retribuit nobis.

Cęterum quod tota hęc parabola ad inhumanitatis detestationem referenda sit, in fine Dominus aperte ostendit, cum ait. *Sic & pater meus faciet nobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus uestris.* Quam sit uero hęc Iuſtitia æquitatis

& iustitiæ plena Ecclesiasticus confirmat A his uerbis: Homo homini reseruat iram, & à Deo quærit medelam; in hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecabitur, quis exorabit pro peccatis eius? Quis enim à misericordiarum patre petere audeat, ut erga immisericordem misericors esse uelit, & ueniam neganti ueniam tribuat? Hoc plane non sancti, qui in cœlo resident, non angeli, non & angelorum & hominum Regina facere audebit, cum frustra se id tentaturos sciant. Contra uero si quis placabilis & facilis fratri ad exorandum fuerit, facilem quoque & placabilem Dominum experietur, eodem Ecclesiastico ibidem testāte, qui ait: Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata maxima cum gratiæ abundantia soluentur. Recordare ergo, frater mi, quod illi, qui uinū habent illud in montanam, terram uidelicet, ipsum non ferantem, asportare solent, ut carius ibi & melius uendatur, sic si cupis, ut uinum amoris tui magni sit ualoris, porta illud in montanam sterilem, quæ est inimicus tuus, in quo nullum inest amoris uinum, & ibi tuus amor magis meritorius erit. Si habes amicum, cuius famulus iniuriam tibi irrogauit, cum iamiam ipsum percutere uis, ab ipsa ultione desistens, dicis: Te esse famulum amici mei, quē ego maximo amore prosequor, fœlicem ac beatū reputa. Hoc idem uult Deus, ut, cum te passio & ira ad uindictam de aliquo sumenda inuitauerit, dicas: *A gradesce que eres hijo, de quien yo tanto amo, y de aquel*, Qui pro me tā multa passus est & tantis me affecit beneficiis. Illa impia Iezabel prophetarū insectatrix membris dilacerata uitam finiuit, quam cum sic uideret Iehu, dixit famulis suis: Sepelite eam, quia filia Regis est. Ita in inimicum tuum, licet sit maledictus, beneficia conferre debes, eo quod filius sit Regis æterni per creationem. Quando aliquis frater fratri suo nocet, ille, qui molestiam passus est tanquam bonus filius, inquit. Nolo uindictam sumere de fratre meo, ne patrem meum maiori pœna afficiam. Nam Esau etiam cum impius esset, dixit. Venient dies luctus Patris mei. & occidam Iacob fratrem meum. Siquidem ergo tuus pater, qui est Deus, nunquam est moriturus, nunquam tibi licebit de aliquo ulcisci, ne patri tuo molestiam inferas, quamuis enim iniurias non uindices, quin potius illas dimittas, Deus ipse, quando uiderit oportere, pro te ultionem sumet. Licèt Sanctus Dauid dixerit suis ducibus (ut patet ex sacra Regum historia) Obseruate mihi puerum Absalon, Deus tamen iussit equo, super quo incedebat, Absalon, ut sub quercu transiret, & iussit aeri, ut capillos erigeret, eosque in ramis exoluere, & iussit capillis, ut eum suspensum haberent quousque ueniret Ioab, & tribus eius cor lanceis confoderet, atque eum de medio tolleret. Sanctus Dauid ei ueniam præbet, & pro illo obsecrat, & Deus illius iniuriam suscipit uindicandam; sic enim promiserat, dicens; Mihi uindictam & ego retribuam. Si cui autem, quæ hactenus diximus, ad ignoscendum non sufficiunt, illam Ecclesiastici uocem prudenter perpendat, Memento nouissimorum, & desine inimicari. Magnum certe in his uerbis ad placabilitatem argumentum est. Recordare illam extremam horam, in qua strictam es redditurus rationem, & sicuti Deum uis clementem ac propitium inuenire, sic te tuis proximis clementem ac propitium exhibe. Ignosce, ut tibi ignoscatur, inueniat gratiam qui te læsit, in oculis tuis, & in oculis Domini, tu etiam gratiam inuenies, qua comparatur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

[Margin notes: Eccl. 28; Simile; Simile; 4. Re 9.; Simile; Gen. 27; 2. Re. 18; Eccl. 2; section letters B, C, D]

DOMINICA XXII. post Pentecosten.

Concio prima.

Abeuntes Pharisæi consilium inierunt ut caperent Iesum in sermone. Matth. 22.

Icut urbs patēs & absque murorū ambitu, ita uir, q nō potest in loquēdo cohibere spiritū suū, ait Sapiēs. Ex his uerbis infertur, quēlibet iustorū esse uelut urbē munitā & circūuallatā plurimis muris; quo- Pro. 27

quorum præcipuus est amor qui animam a peccatis tuetur. Hinc murus adeo fortis est, ut D. Paulus eo circũdatur dicat, Quis
Rom. 8 nos separabit à charitate Christi? hoc est, Quis poterit murũ nostri amoris in Christum rumpere? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? Certus sum, quia nec mors, nec uita, nec angeli, nec principatus, nec creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est Christo Iesu Domino nostro. O admirabilem amoris fortitudinem, quam nulla potentia creata euertere, & deturbare poterit Fœlices illi, qui hoc muro circumuallati sunt, facillimè profectò omnibus peccatis potuerunt resistere, nam ubi charitas, & amor, ibi
Psal. 17 Deus, qui piis hominibus uires præbet, fouet, eosque protegit. Atque ita ubi nos legimus, Saluum me fecit, quoniam uoluit me, alii transtulerunt, Saluum me faciet, quoniam uoluit me, & sic est etiam in cõtextu Græco. In quo significatur Deus nunquam deficere suis amatoribus fauere. O utinam cum tentationes patimur, responderemus, Deum super omnia diligo, & offendere non possum, quem tanto amore prosequor, & cui tantum debeo. Quando uxor illius generalis Ducis Regis Pharaonis Sanctum Ioseph ad nefa-
Gen. 39 rium, & impudicum opus inuitauit, non dixit honestissimus iuuenis, Nolo huiusmodi scelus patrare, quia forsan uidebimur, & interficiemur, sed inquit, Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis ignorat, quid habeat in domo sua; quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in dominum meum? Animaduertite obsecro qualiter amor, quo dominũ suum prosequebatur, & obligatio beneficiorum acceptorum, eum ita ligauerit, ut existimaret se iam deperditam habuisse libertatẽ ad ipsum uel minima re, nedum in tam magna offendendum Si igitur amor, quo unus homo alium diligit, fræнum tam forte est, ut ipsum ferè, si uerè amat, non possit offendere (atque ita Aristoteles di-
Arist. 1. Rhet. ca. 21. xit, Amator non est, qui nõ semper amat) quanto fortior erit diuinus amor, & summa obligatio, quam iustus erga Deũ summum benefactorem suum habet?

Alius murus ad non peccandum est diuinus timor, & ita inter alias quampluri-
Eccl. 1. mas excellentias, quas Ecclesiasticus de timore refert, ut una ex præcipuis, hęc est: Timor Domini expellit peccatum, nam qui sine timore est, non poterit iustificari. Idcircò inter ea, quæ magis diabolus intendit, unum est a nobis timorem auferre; hoc enim muro deiecto & solo æquato, facillimè peccata in animam ingrediuntur. Atque ita, ut ipse primæ mulieri Euę ad peccandum persuaderet, prius conatus est Gene. 3. ab illa timorẽ depellere, dicens. Nequaquã moriemini, quasi diceret, Ne timeas pęnam mortis super te, & uirum tuum esse uenturam. Et cum etiam Christum Redemptorem nostrum tentauit, existimans iam eum esse purum hominem, cum in secunda tentatione dixisse. Mitte te deorsum, statim ab eo timorem expellere curauit, adiiciens, Quia angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Quod Matt. 4. perinde est ac si diceret, ne timeas hinc te præcipitare, quoniam nullum damnum accipies. Permulti sunt, qui destructo muro amoris se tuentur, & a plurimis peccatis se liberant, hoc timoris muro suffulti. Et hoc etiam rupto, & deturbato est alius singularis murus, quo plurimi se a sceleribus auertunt, & hic est uerecũdia, de qua in Ecclesiastico dicitur. Gratia uerecundiæ Eccl. 7. super aurum. Qui quidem murus si ruit, misera anima ad instar ciuitatis muro carentis remanet, in quam hostes absque aliqua contradictione ingrediuntur Amisso enim amore, timore, ac uerecundia, cui uitio aditus in humanum cor non patebit? Huc impii Pharisæi peruenerunt, de qui- Simile. bus sacra Euangelii hodierni lectio meminit, qui non solum amorẽ, & timorem Dei, sed etiam pudorem adinuicem amiserũt. Omnes isti hypocritæ erant, quorum ingenium est non tantum celare se ab iis, qui nõ sunt hypocritę, uerum etiam aliis hypocritis boni apparere cupiunt, atque ita alii hypocritæ ab aliis se celant. Ideò isti Pharisęi colores quærebant, ut iniusti adinuicem non reputarentur in procurranda innocentissimi agni Iesu Christi morte, &, ut uidere est apud Diuum Ioannem, aliud concilium ante hoc habente, Ioã. 11 dicebant. Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, & uenient Romani, & tollent locum nostrum, & gentem. Quibus uerbis alii aliis malitias, inuidias,

& odia celabant sub colore, quod tam sancta ciuitas non euerteretur. At uero in hoc concilio, de quo sacrum Euangelium hic loquitur, amisso dudore alii alijs suas diabolicas intentiones manifestarunt, atque ita sacrosanctum Euangelium inquit.

Abeuntes Pharisæi consilium inierunt, ut caperent Iesum in sermone. Est autem notandum, quod ante hoc uerbum, *Abeuntes.* in sacra euangelica historia est hæc dictio, *Tunc.* Super quam inquit Beatus Chrysostomus, Tunc, quando maximè eos compungi, expauescere, & credere oportebat, *Abeuntes consilium inierunt Pharisæi, ut caperent Iesum in sermone.* B.Chry

Loquens Diuus Paulus de hoc superno Domino, inquit Considerate fratres Apostolum, & pontificem confessionis nostræ Iesum Christum, qui fidelis est ei, qui fecit illum Et tanquam fidelis Apostolus, & prælatus, suum munus exercuit seuerè peccatores increpans, quoniam de eo scriptum erat. Percutiet terram uirga oris sui, idest, reprehensionibus suis terrenos peccatores percutiet. Quod præcipuè die martis ante suam sacratissimam passionem fecit, quo die cœlestis prædicator illam altissimam concionem habuit, in qua omnium comminationum Dei p prophetas fecit epilogum, & in ea omnia, quæ in uita sua prædicauerat, recensuit Hic molestias, & uexationes, quas maiores eorum nuntiis Dei intulerant, eis in memoriam, euocauit, hic solicitudinem, qua pater misericordiarum salutem animarum ipsorum curabat, explicuit, ac denique sermonem conclusit illis horribilibus uerbis. Multi sunt uocati, pauci uero electi. Videte ergo utrum hæc sufficerent ad confundendum illos, ipsorumque animos compungendos, sed tunc cum se conuertere deberent, magis indignati ab illo sermone exierunt, & exhausto rubore, & absque timore Dei. Heb. 3. Isai. 2.

Abeuntes consilium ieiunerunt, &c. Deus nos a tanto malo eripiat Hippocrates in quodam aphorismo inquit Solentia iuuare si suo tépore, non iuuant mala, procul dubio est significatio, idest, signum mortis est Nam ęgrotus, qui cum medicamentis infirmior est, quod remedium ei adhiberi potest? Idem possumus dicere in spiritualibus ægritudinibus Medicamentum ualidum est Dei uerbum, & sancti Euangelii prędicatio ad animas conuertendas, sicuti regius Propheta testatur, dicens Lex Domini immaculata conuertens animas, ergo signum mortis atque æternæ damnationis est a culpis non sanari, nec tam efficaci medicamento salutem spiritualem accipere. Quapropter fratres, qui ex uobis a concione, a Missa, & a pedibus confessoris tam frigidi, tam sine Dei timore, & cum tam deprauatis intentionibus sicut antea exitis, uestram ex nunc infœlicitatem deplorate, quoniam proculdubio mala est significatio. Inquiunt naturales, esse quendam lapidem (quem uocant Calatiam) qui adeo frigidus est, ut licet in ardentem fornacem mittatur, nullum calorem recipiant. O miseri peccatores omnes uos hoc lapide & multo plus frigidiores estis. Dominus enim per Ieremiã prophetam inquit. Nunquid non uerba mea quasi ignis? Et hic tam ualidus ignis nullum in uobis calorem generat, siquidem adeo frigidi & proterui postquam concionem audistis, remanetis, sicut antea, cum in ea suauissimas Dei promissiones, quibus ad ueniam, gratiam, & gloriam inuitat, terribilesque comminationes, quibus impiis minatur æterna supplicia audieritis In sacra scriptura legitur, Deum postquam Hebręos perditos, corruptos & nimis dissolutos uidit, misisse prophetas, qui eis terribiles nomminationes annuntiarent, & (ut ibi inquit sacer textus) Illi subsannabant nuntio Ds omino, & parui pendebant sermones eius, donec ascenderet furor Domini in populum, & esset nulla curatio. Atque ita idem Dominus Nabuchodonosor misit ut Regem Sedechiam, qui tunc regnabat, prehenderet, & non solum enim post expugnatam urbem. Ierusalem cepit, sed etiam ipsum oculis priuauit & filios eius iugulauit, puerosque, & puellas interfecit, templum combussit, & thesauros eius deprædatus est. Quę omnia damna ei euenerunt, eo quod sermones Domini per ora prophetarum prolatos, contempsit. Hanc etiam arbitror esse causam, ob quam nunc Deus tam dura, & aspera flagella Christianis quotidie mittit. Et quod magis deplorandum est, post quã toties flagellati sumus, deteriores reddimur, sicut illis rebellib. Hebræis cõtigit, q post q̃ ab illa euersione Ierusalem euasere, dum in Aegypto essent, prophetæ Ieremiæ

Hippo. Simile. Psal. 118 Simile. Iere 23 2. Paral. 36. & 40. 4. Re. 25 Hiere.

remię dixerunt. Sermonem quem locutus es ad nos in nomine domini, non audiemus abs te, sed facientes faciemus omne uerbum, quod degredietur de ore nostro, ut sacrificemus Reginę cęli, & libemus ei libamina, sicut fecimus nos, & patres nostri, Reges nostri, & Principes nostri in urbibus Iuda, ex eo autem tempore, quo cessauimus sacrificare ei, indiguimus omnibus, & gladio, & fame consumpti sumus. O diabolicam cæcitatem hominum, qui eo dementiæ deuenerunt, ut existimarent se melius habere, dū in peccatis, & offensionibus Dei summersi erant, quàm cum in gratia ipsius. Perpēdite, obsecro, illum modum loquendi Faciētes faciemus omne uerbum, ubi impetus, & efficacia, qua nefarii illi Hebręi sua execranda opera facere uolebant, apertissimè ostenditur. Nā hęc geminatio eiusdem uerbi, Facientes faciemus, significat operari aliquid magna cum efficacia, atque ita iusti bona opera magno cum feruore operantur, (& ideo ubi nos legimus: Tulit Aaron uirgā coram Pharaone, & seruis eius, in contextu Græco, & in paraphrasi Chaldaica habetur, Proiecit Aaron uirgam coram Pharaone, & seruis eius, in quo denotatur efficacia, qua Sanctus uir opere complebat illud, quod sibi a domino præcipiebatur) sic peccatores sua impia opera efficaciter operantur. In pertinacia horum improborum hominum apertè conspicitur quā parum diuina uerba, & flagella Dei in cordibus plurimorum peccatorum efficiant, & ideò in ipsorum pœnam, & duritiem solet dominus ipsos a suis flagellis priuare. Atque ita ubi nos legimus, Super quo percutiam uos ultra addentes præuaricationes in Hebręo habetur, almei ad quid percutiam uos ultra, si quidem uos ipsos tot flagellis in meliorem frugem nō estis recepturi? Quapropter qui ex nobis flagellati estis, & nunquam uos correxistis, non efficiamini lętitia cum uos a flagellis liberos uideatis, hoc enim manifestum est uestræ damnationis signum.

Exod. 7

Isai. 1.

Eph. 4. *Consilium inierunt, ut caperent eū in sermone.* Procurauerant isti perditi homines, ut bonum Iesum in malo aliquo opere caperent, sed non potuerunt, nunc autem in sermone capere conantur. Super quo Beatus Chrysostomus, inquit: Si quis aquæ currētis meatum claudere uoluerit, aliunde sibi semitam prærumpit, sic istorum malignitas ex una parte confusa, aliundè sibi aditum adinuenit. Isti suum patrem Sathanam ęmulabantur, qui hoc ingenium habet, quod sicut illi, qui ciuitatem aliquam euertere, & solo æquare contendunt, eam per infirmiorem partem aggrediuntur, ubi muri minus fortes apparent. Sic diabolus per debiliorem partē homines inuadit: nam, vt est magnus scrutator, scire studet ad quam rem quilibet homo animum inclinet, & per illam utpotè debiliorem illum tentare, & euertere contendit. Inimici oculos lynceos habere dicuntur, ut defectus suorum aduersariorum intueantur, & eorum uitas scrutentur. Hoc uoluit Regius Propheta significare, cum dixit, Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo.

B.Chry. sup hunc loc.

Simile

A

B

Ps. 118.

Et paulò inferius. Super omnes docentes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est. Et iterum. Super senes intellexi, quia mandata tua quæsiui. Hic aperta est comparatio, & amplificatio, nā doctoribus ac senibus sapientia conuenit, & hos omnes Sāctus uir superauit, eo quòd diuinæ legis contemplationi se tradidit. Sed quid significat dicere se hac meditatione factum fuisse suis inimicis prudentiorem? Nescio cur hanc exaggerationem posuerit, nisi quia intellexit, inimicos habere oculos apertissimos ad inspiciendas miserias, & defectum suorum aduersariorum? & multò maiorem prudentiam ingenii aciem & solicitudinem habet ille, qui diuinam legem in eo, quod ad uitam, & conscientiam suam attinet, meditatur. Cum igitur inimici lucidos oculos habeant ad scrutandum suorum aduersariorum miserias, diabolus quippè qui crudelissimus aduersarius noster est, oculos multò clariores simul cum ingenti sagacitate, & astutia habet ad scrutandum ingenium nostrum, & complexionem, & ut sciens ad quid magis propensi simus, inde nos tentet, & funditus euertat. Quocirca oportet nos habere oculos lynceos, ut ab eius insidiis & astutiis liberemur. Ideò Beatus Ioannes in sua Apocalypsi inquit, animalia illa sancta plena esse oculis antè, & retrò, intus & in circuitu. In quo docemur iustos retro, ad præteritam uitam aspicere,

C

D

Apoc. 4.

ut sic de offensis quas in illa contra Deũ commiserunt, doleant. Aspiciunt etiam ante considerantes Dei iudicia, & unusquisque maximo timore dicens: Quid de me erit? Sicut Sanctus Dauid dicebat. A iudiciis enim tuis timui. Et oculos habent ad dexteram, quoniam uanitatem rerum huiusmodi considerant, & illas contemnunt. Et oculos ad sinistram habent, eo quòd animo euoluunt breuitatem laborum huius sæculi, ut eos patienter perferant. Et sunt pleni oculis intus, quia interiora cordium suorum contemplantur, ut ipsorum defectus corrigant. Denique oculos in circuitu habent, ut se ab infernalibus inimicis, qui undique insidias ad nos perdendum parant, tueantur. Cum autem Pharisęi essent filii Sathanæ, ut B. Ioannes inquit, Vos ex patre diabolo estis, in hoc suum parentem imitati sunt, atque ita dominum per linguam expugnare decreuerunt. Solet quippe lingua in hominibus esse una ex debilioribus partibus, atque ita Beatus Iacobus dixit. Qui non offendit in uerbo hic perfectus est uir. Quamuis diabolus Sanctum Iob diuitiis, honore, authoritate, & salute spoliauit, tamen linguam eius sanam, & intactam reliquit, existimans eum ingentibus doloribus, & magnis laboribus commotum, aliquod uerbum fore locuturũ, quo Deum offenderet. Atque ita Sanctus uir hoc Sathanæ artificium perpendebat dicens: Adhęsit os meum carni meæ & derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Quod perinde est, ac si diceret: Quis unquam talem astutiam & sagacitatem aspexit quali impius Sathanas me afflixit, & oppressit, qui i toto corpore meo nihil sanum præter dentes ac labia reliquit, ut tempore tantorum dolorum loquerer.

Psi 81.

Iacob 3.

Sed his crudelissimus hostis non contentus est, quinimo, & uxorem Sancti Prophetæ solicitauit, ut ipsũ ad malè loquendum incitaret, quæ quidem Sathanã adiuuare tanto animi conatu elaborauit, ut uirum suum ad impatientiam prouocaret, dicẽs: Benedic (idest Maledic) Deo, & morere. O mala fęmina quæ, siquidem maritum tuum ad praua opera impellere non potes, eo quod graui ulcere percussus est, ipsum in lingua prouocas, ut creatori suo maledicat, Sed (ut inquit ibi sacer textus)

A in omnibus his non peccauit Iob labiis suis, nec stultum quid contra Deum locutus est *O sancta Maria señora*. Et quam in paucis teterrimus Sathanas linguas adeo munitas sicut in sancto Iob inuenit, & quàm multos superauit, ipsos hac parte expugnans. Non immerito natura prouidit, ut cum omnia membra corporis humani detecta nascerentur, lingua gingiuis ac labiis cooperta esset & cum puer loqui inciperet, ei dentes nascerentur, & sic ipsa lingua tanquam muro, & antemurali esset munita. Et Plinius inquit illam habere duas uenas, alteram tendentem ad B cor, alteram uero ad cerebrum, ubi ratio residet. In qua philosophia nos rerum omnium creator docuit non debere hominem aliud in corde habere, & aliud in lingua proferre, nec etiã debere loqui quidquid in corde habet, nisi solummodo illud quod æquum, & rationi consentaneum fuerit. Plinius.

Et qui se hoc modo gubernauerit arcana sibi a proximo suo commissa non reuelabit, ex quo non parua mala & incommoda oriri solent, ideò in Prouerbiis dicitur, Qui ambulat fraudulenter, reuelat ar- Prou. 2.
C cana, qui autem fidelis est, celat amici cõmissum, ubi alia translatio habet, celat animi commissum, & sic est in contextu Gręco & in paraphrasi Chaldaica. Quod una litera amicum uocat, altera animum appellat, Vt hinc intelligat quisque amicum suum esse animum suum, & qui ambulat fraudulenter, idest, qui ut materiam loquendi, detrahendi, ac murmurãdi suppeditet, id quod animus suus, uidelicet, amicus, ei credidit, imprudenter reuelauit, quod quidem perniciosum infidelitatis genus est. Quapropter maximè oportet te ò homo quidquid in corde habes,
D ore, non proferre, nam prudens uir prius quam uerbum ex ore euomat, illud in statera rationis ponderare debet. Idcircò Ecclesiasticus ait: Verbis tuis facito stateram & frænos ori tuo rectos, & attende ne fortè labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum, idest, dæmonum, insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem. O diuina uerba, digna profectò quę maximè perpendantur; Spiritus Sanctus ea in cordibus uestris affigat, ut omni tempore ex illis utilitatẽ & commodũ eliciatis. Notate obsecro, qualiter Spiritus Eccl. 28

tus

ctus Sanctus non solum uult ut unum dun taxat frænum ori nostro adhibeamus sed plura, quæ sunt diuinus amor, sanctus timor, atque utilis uerecundia. Aduertite etiam quomodo peccatum linguæ hic casum insanabilem appellat. Damna enim quæ maledicta, & effrenata lingua secum affert, curatu difficillima sunt. Atque ita
Iaco. 3. Beatus Iacobus de ea loquens sic ait: Ecce quantus ignis quam magnam syluã incendit, hoc est, quamuis lingua res parua sit, magnum damnum inferre solet, sicut scintilla ignis totam urbem solet aliquando incendere, & inflammare. Vnus autem ex fontibus, unde peccata linguæ dimanare consuescunt, est otiositas. Nam sicut
Simle. cum caballi onera uehentes iter faciunt, omnes demisso capite & ceruice, mansuete ambulant, sese adinuicem nequaquam mordentes, cum uero exonerari ducuntur, mutuo seipsos mordent. Sic dũ Christiani sanctis exercitationibus Euangelicę legis, uel honestis occupationibus sunt onerati, iter uitæ suę prosequuntur absque eo, quod de uitis aliorum agant, at si otiosi sunt & tanquam equi exonerati ab aliqua honesta occupatione liberi, statim se adinuicem detractionibus, murmurationibus atque infamiis crudelissime mordent.

Quanquam uero hoc uitium, omnibus commune sit. multo tamen frequentius in fœminis reperitur. Vnde in Numerorum uolumine sic legimus: Locuta
Nu. 12. est Maria, & Aaron contra Moysen propter uxorem eius Aethiopissam, & dixerunt. Num per solum Moysen locutus est Dominus? Et nobis similiter est locutus. O rem stupendam. Animaduertite personas adeo notabiles, & dono Prophetię illustratas, in tantam miseriam incidisse. Aaron ille, per quem Dominus tot mirabilia in libertate filiorum Israel de Aegyptiaca seruitute operatus est, Maria illa, quæ inter fœminas Hebræas prima tympanum in manibus sumens, post e-
Exo. 15 gressum ab Aegypto cecinit, dicens: Cantemus Domino, gloriose etenim magnificatus est, ecce qualiter ambo facti sunt contra sanctum Moysen fratrem suum detractores, qui alias eos, qui de illo murmurare uellent, carpere & seuerè increpare debebant. Sed quis adeo iustus est, qui non delinquat, maxime in lingua?

A Quapropter ualde oportet nos huic tam debili, & periculosæ parti inter omnia corporis summa humani membra prædominari. Atque ita S. Dauid dixit: Si mei Psa. 18.
(scilicet sensus) non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor a delicto maximo, & erunt ut complaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus & redemptor meus. Id est, Si ego meis sensibus dominatus fuero, & ipsi non de me, sine dubio quamplurimas utilitates educam, uidelicet, Immaculatus e-
B ro, & etiam a superbia, quę est uitium maximum, a quo pauci euadunt, me eripiã, & emundabor a delicto maximo. Et erũt ut complaceant eloquia oris mei, hoc est, Meæ tibi Domine orationes erunt acceptę Et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper, id est, cor meum dispositum, & præparatum erit, ut semper in te ac tuis diuinis mysteriis cogitem, qui enim ianuas sensuum claudit, uix habet in quo præterquam in Deo meditetur, quoniam autem hoc per difficile est ideo Sanctus Propheta illud a Domino efficaciter postulabat dicens, Domine adiutor meus,
C & redemptor meus. Quasi diceret; A te Domine hoc tantum bonum in me uenturum est. Idem nos facere decet, & præcipue fauorem implorare debemus, ut peculiariter ex omnibus sensibus linguam nostram prędominemur, siquidem quotidie uidemus quamplurima mala, quæ etiam sanctis illa abutentibus euenire solent. Sed est maxime notandum in his sacræ scripturę uerbis, Mariam fratri suo Aaron antepositam fuisse, cum ipsa fœmina & ille summus sacerdos esset. Hoc non ideo fuit, ut plus, quam fratri suo honoris tribueretur, sed ut significaret sacer
D textus, illam murmurationem incepisse, & fratrem suum ad id faciendum prouocasse, nam (ut diximus) fœminæ in hanc miseriam plerumque propensiores esse solent. O incommutabilis Deus, & quem mulier ad hoc uitium non inducet, & deturbabit, siquidem illa suffecit, ut tantum unum, qualis erat Aaron, deiiceret? Hic etiam ostenditur, quanto se periculo exponit, qui dignitates, & prælaturas acceptat. Quis enim est, qui omnibus ualeat satisfacere, siquidem sanctus Moy Hebr. 3
ses, quem Diuus Paulus in tota domo

Dei

Dei fidelem fuisse testatur, non potuit a liorũ detractiones, & murmurationes deuitare? Sed non ideo boni & uirtute prediti animo cadere debent, quia (ut ait B. Pe-
1. Pet. 2. trus.) Quę enim est gratia, si peccantes, & colaphizati sustertis? Sed si benefacienter patienter sustinetis, hęc est gratia apud Deum, in hoc enim uocati estis, quia, & Christus passus est pro nobis, uobis relinquens exemplum, ut sequamini uestigia eius. O cœlestẽ doctrinam, & quam apertè hic ostenditur error illorum, qui cum absque culpa sua de ipsis detrahitur, ira excandescunt, dicentes. Si culpam haberẽ nihil de hac murmuratione curarem, sed cum illam non habeam, & muneri meo pro uirili parte satisfaciam, molestissimè fero, ut de me detrahatur. Attende frater, & animo euolue, quam aliter hic Sanctus Apostolus nos doceat, cum ait: Si benefacientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum.

Denique ponderandum est, sacrum textum dixisse hos duos fratres contra sanctum Moysen propter uxorem eius, Aethiopissam murmurasse. Supra quo ait quidam interpres, illos per contemptum Aethiopissam uocasse, etenim Madianitæ a quibus illa originem trahebat, licet propè Aethiopiam habitent, Aethiopes tamẽ nequaquam sunt. Ex quo apertius constat, Mariam huius detractionis causam fuisse propter aliquam inuidiam, aut contentionem inter utramque habitã.
Iacob. 1. Merito ergo Diuus Iacobus animaduertens tot incommoda, quę ex locutione oriuntur, nos sic admonet. Si quis putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius uana est religio. Ideo uiri prudentes, ut ab his damnis & malis liberentur, sese ad securissimum silentii portum recipiunt. Inter causas, ob quas gloriosus Baptista in solitudinem se contulit, una fuit, ne uidelicet, aliquo otioso sermone uitam suam macularet. Et ita sacrosancta Ecclesia in eius hymno decantat, ubi sic habetur, Apira deserti teneris sub annis, Ciuiũ turmas fugiens petisti, Ne leui saltem maculare
Eccle. 5 uitam Famine (id est, leui uerbo quod a for faris deducitur) posses. Atque ita Spiritus Sanctus quemlibet nostrum hortatur, dicens, Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit uelox ad proferendum

A sermonem coram Deo, quia Deus in cęlo & tu super terram. Idcirco sint pauci sermones tui. Quod perinde est ac si diceret. Homines infimi & abiecti coram principibus ac potentibus dominis loqui non audent, & qui parum sciunt coram literatis conticescunt, & cum Deus sit Dominus infinitę maiestatis, & sapientiæ, & tu uilissimus terrę uermiculus mille ignorantiis plenus coram eius diuino conspectu, ubi scis ipsum uerba tua ponderare, uide quomodo loquaris, non sit uelox cor tuum ad proferendum sermonem, & quantum potueris, silentium obserua. Si in domum
B Regis ingrederis hunc ordinem obseruari uidebis, quod illi, qui coram ipso rege sunt, parum, & summissa uoce loquuntur, decet enim Regis authoritatem, ut in conspectu eius famuli ipsius silentium præstent, *Pero en la otra sala mas a fuera ya hablan un poco mas alto*, in atrio uero, quod ab ipso rege maximè distat, omnes magnos clamores, & absque ordine edũt: ita ut insani, & amentes esse uideantur. Inter Christianos hoc discrimen uersatur, quod illi qui sunt deuotioni oratione assiduæ uacent, & coram diuino conspe-
C ctu per considerationem incedant, maximum silentium obseruant parum loquuntur, & cum magna ædificatione procedunt, alii qui non ita deuoti sunt, nec tam assidue orationi dediti, nec tam astrictè silentium obseruant, nec tam moderatè loquuntur, qui denique ita uiuunt ac si a Deo non uiderentur, nec audirentur (uix enim corda sua in cœlum erigere sciunt) hi ingentes clamores extollunt, inconcinne loquuntur, & damnum uel commodũ quod ex uerbis eorum oriri potest, non attendunt. Nec ad uitanda peccata solum, sed ad internam quoque animi quie-
D tem & tranquillitatem (qua uera sapientia comparatur) plurimum hæc cura silentii iuuat. Cum ergo tam magnas utilitates linguæ custodia pariat, æquum profecto est, ut omnes nos uirtutis huius amore, & studio incensi, ad eam consequendam omni cum diligentia contendamus, eamque a Domino uotis omnibus impetrare studeamus, qui nunquam piis suorum conatibus deest. Sic enim apud Salomonem legimus. Hominis est Pro. 16.
animam preparare, & Domini guberna relinguam. Quemadmodum enim clemen-

mentissimus Deus ad peccatorum ueniã largiendam exigit, ut conuertamur, ad ipsum, quo ipse conuertatur ad nos, ita hoc in loco studium, diligentiam, & curam nostram requirit, quo opem suam nobis ad hanc uirtutem obtinendam lagiatur.

Simile. *Et mittũt ei, ut caperent eum in sermone, discipulos suos cum Herodianis.* Tales discipuli erant, quales magistri. Si fons insipidus, & turbidus ẽ, quomodo riuuli, q̃ ab eo profluunt, dulces, & clari erunt? *Et si ala corriente, y cresciente del rio no resiste la presa hecha da argamassa, como resistra la presa hecha de mimbres tiernos?* Hoc est, sic torrenti passionum non resistit senectus, experientia, & dignitas magisterii, quomodo effrænata iuuentus resistet? Iugum, quod

Simile. fortis bos ferre non potest, qualiter iuuencus tener illud sustinebit? Idest, si illi, qui sunt magistri, & prælati colla sua iugo sanctæ legis non summittunt, qualiter subditi, & discipuli eorum, uidentes in eis tam deprauatum exemplum, se illi subiicient? O quam magnum Reipublicę damnum inferunt impii magistri, & prælati, è contra uero quantam utilitatem probi Reipublicæ afferunt. Idcirco Domi

Iere. 7. nus per Ieremiam Prophetam pro singulari beneficio populo Israelitico hanc promissionem facit, Dabo, inquit, uobis pastores iuxta cor meum, & pascẽt uos sciẽtia & doctrina O Deus infinitæ misericordiæ, & si hanc his temporibus promissionem adimpleres, quot quantisque malis remedium adhiberetur, & quam multa bona perpetrarentur. In sacro Exodi uolumine iussit idem Dominus sancto Moysi dicens. In ueste summi sacerdotii deor-

Exo. 38 sum, uel ad pedes eiusdem tunicæ per circuitum, quasi mala punica facies mixtis in medio tintinnabulis, ita ut tintinnabulum sit aureum, & malum punicum, & uestietur in ea Aarõ in officio ministerii, ut audiatur sonitus, quando ingreditur, & egreditur in Sanctuarium in conspectu Domini & non moriatur. O immense Deus ut quid Domine tantam pœnam pro re, quę tam parui põderis, & momenti uidetur, esse imponis? Quid enim prodest, ut tintinnabula uestis summi sacerdotis personent necne, ut dicas, Vt nõ moriatur? Grande mysterium hic latet. Cum Dñs iubet, ut sacerdos, quando in Sanctuarium ingressus fuerit, ueste pon

A tificali induatur, significat, sacerdotẽ, qui tum altum ministerium exercet, charitate debere indui. Atq; ita Propheta Dauid dixit. Sacerdotes eius induantur iustitiã. Per tintinnabula uoces prædicatorum denotantur, quibus omnes ad seruitutem Dei conuocat, & inuitat. Per mala punica fructus bonorum operum disignatur, & cum pręcipit, ut sonitus tintinnabulorum auditur, quod si non fecerit sacerdos, pęna mortis puniatur, perinde est (ut glossa explicat) acsi iubere, ut sacerdos populũ increpet, doceat, & arguat. Iõ Beatus Paulus ad Timotheum, qui Episcopus erat,

B scribens, sic ait: Testificor coram Deo, & Christo Iesu, & cætera. Prædica uerbum, insta opportunè importunè, argue, obsecra, increpa in omni patiẽtia & doctrina. Super quod Venerabilis Beda, & Beatus Chrysostomus perpendunt agonem, uim, & conatum, quo Sanctus Apostolus hoc discipulo suo commendauit, in quo magnam huius negotii insinuauit necessitatem. Personent ergo, ò patres sacerdotes, & prælati uestri tintinnabula, & uerbis feruidis conclamate. Sed oportet, ut ipsa tintinnabula malis punicis misceantur, si interponantur, hoc est maxime condu-

C cit, ut uestri sermones, & colloquia cũ bono exemplo Sanctorum operum, & perfectę uitę coniungantur, ut non moriamini. Naaman princeps militiæ Syriæ (ut sacra infert historia) propter merita Prophetæ, Elisæi non solum a lepra, sed ab infidelitate sanatus fuit, atque ita cum fide dixit, Verè scio, quod non sit talius Deus in uniuersa terra, nisi tantum in Israel. Et statim inferius eundem Sanctum prophetam sic est allocutus Obsecro, cõcede mihi seruo tuo, ut tollam onus duorum burdonum, non enim faciet ultra seruus tuus holocau-

D stum aut uictimam diis alienis, nisi Domino. Mira res, adeo iste bono sui sancti magistri exemplo commotus fuit, tantamque fiduciam in eius sanctitate sitam habebat, ut existimaret, terram illam, quã Sanctus Propheta pedibus suis calcauerat, sibi futurum esse refugium, quo se à peccatis defenderet. Animo quæso perpendite, quanti faceret princeps iste illius iusti societatẽ, siquidẽ terram, quam pedibus conculcauerat tanti pendebat. Quam dispares ac diuersi erant isti Pharisæi a sancto Eliseo, & tales ipsi erant, quales di-

1. Ti. 4.

4. Re. 5.

scipuli

scipuli eorum. Ideo mittunt eos cum Herodianis.

Accedentes igitur ad Dominum peruersi discipuli legationis suæ causam his uerbis proposuerunt: *Magister, scimus, quia uerax es, & uiā Dei in ueritate doces, & nō est tibi cura de aliquo non enim respicis psonam hominum, Dic ergo nobis quid tibi uidetur, licet censum dari Cæsari an non?* Verū de huiusmodi oratorib. Propheta Dauid ait: Molliti sunt sermones eius sup oleum, & ipsi sunt iacula, siue ut alius uertit: Et ipsi sunt lanceæ. Et sanctus Ieremias ait: Sagitta uulnerans lingua eorum dolum locuta est, in ore suo pacem cum amico suo loquitur, & occultè ponit ei insidias, nunquid super his non uisitabo, dicit Dominus, aut in gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea? In his omnibus infallibilem dicebat ueritatem, quamuis ipsi eam non crederent. Sic solus Iesus Christus uera sapientia patris est omnium magistrorum magister, qui eos docuit, quæ docendi erant. Atque ita per Isaiam Prophetam dixit: Ego Dominus docens te subtilia; sed: Ego Dominus docens te ea, quę ad utilitatem conducunt. O quam multa sese nobis hic offerebant ad increpandos huius miserrimi temporis prædicatores, qui in integra concione uix unam rem utilem auditoribus prædicant. Imitamini, imitamini patres concionatores hunc cœlestem magistrum utilia magis, quam subtilia docentes.

Psal. 51

Ierem. 9

Isai. 48.

Dicunt ei etiam. *Et uiam Dei in ueritate doces.* Nunquid uia Dei cum mendacio ostendi potest? Si enim cum mendacio ostenditur, iam non uia Dei erit. Ad hoc respondeo, illos in hoc dicere uoluisse, Viam Dei uere doces, idest *Enseñas de ueras y como se ha de enseñar.* Medicus cum ægroto potionem præbet, ex ruibarbaro, & cassia fistula confectam, si cum his res adeo impertinentes immiscet, ut efficiat, quod potio amara nō sit potio, idest, *que la purga no sea purga, y que el ruybarbo no haga su operacion*; non elicitur fructus ab infirmo desideratur Sic uaniloqui prædicatores tot inanes rethoricas cum Sacrosancto Euangelio coniungunt, totque dicendi modos, & curiosa uerba inquirunt, ut efficiant, quod ipsum sanctum Euangelium in auditorum cordibus non operetur, nec suum faciat effectum. Vitiū

Simile.

A curiositatis etiam Gentilibus adeò odibile fuit, ut Plutarchus aduersus illud integrum librum ederit. Quod quidem uitiū, licet in omnibus officiis odibile, & nociuum sit, multo magis in sancto prædicationis ministerio: nam præ nimia curiositate multi non gloriam Dei, aut utilitatem animarum quærunt. Sed bonam tantummodo de eloquentia, & Sapientia sua existimationem habere contendunt, auditores ipsos dementes, & ab omni spirituali bono uacuos reddentes. Quocirca B. Paulus Colossenses hortatur, dicens. Videte ne quis uos decipiat per philosophiā, Colos. 2

B & inanem fallaciam. Vbi illa dictio, Et, declaratiua ē, atque ita uult dicere S. Apostolus, Videte ne quis uos decipiat p philosophiam, idest, per inanem fallaciam, sicut in sacro Genesis uolumine dicitur: Benedixit diei septimæ, & sanctificauit eam. Gen. 2.

Vbi illud, Et significat etiam, idest, ita ut sit sensus, Benedixit, idest, sanctificauit. Cum igitur S. Apostolus iam suo tempore Christianus admonuerit, ut uaniloquos concionatores, qui uiam Dei in ueritate nequaquam docent, euitarent, multo magis profecto hac admonitione nunc opus

C est, siquidem in modo prædicandi tantā hodie corruptionem uidemus.

Et non est tibi cura de aliquo. Quasi dicerent, concionatoris absque alicuius lucri temporalis spe: *Non respicis personam hominum.* Sic Deus in Deuteronomio præcipiebat, inquiens: Non accipietis cuiusquam personam; acceptio enim personarum sine peccato esse nequit, quia opponitur iustitiæ, nihil autem opponitur uirtuti, nisi peccatū, ut perdocte Beatus Thomas asserit, ideo acceptio personarum reperiri non potest in eo, qui ex liberalitate dona largitur. D. Th. 2 2. q. 63. ar. 1.

D *Dic ergo nobis quid tibi uidetur, licet censum dari Cæsar, an non?* Iosephus libro de Antiquitatib. inquit, hāc quæst. ortā fuisse ab eo tempore, quo Octauianus imperauit iussit, ut scriberet uniuersus orbis, & unusquisque certum, & determinatum tributum soluere. Et quia solutio census seu tributi professio quędam subiectionis erat, uidebatur Hebræis, quod siquidem Deus in Deuteronomio eis iusserat, Dominum tuum adorabis, & illi soli seruies, Deo ipsi tantummodo obsequium præstare debebant. In quo sane a ueritate recedebant, quo

Iose. li. 8. in Antiquit.

Deut. 2.

Iere.27. quoniam Propheta Ieremias nomine Dei huic populo dixit. Ego feci terram, & homines, & iumenta, quæ sunt super faciem terræ & dedi eam ei, qui placuit in oculis meis. Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor Regis Babylonis serui mei, & seruient ei omnes gentes. Gens autem & regnum, quod non seruierit Nabuchodonosor regi Babylonis, & quicunque non curauerit collum suum sub iugo Regis Babylonis, in gladio & in fame & in peste uisitabo super gentem illam, ait Dominus, donec
2.Paral. ult. consumam eos in manu eius. Et alibi in Sacra scriptura dicitur. Inculpatur Rex Sedechias, eo quod non impleuit iuramentum quod præstiterat Regi Nabuchodonosori de tributo reddendo. Vnde infertur, quod si Deus uolebat, ut Hebræi tributum soluerent Regi tyranno, & idololatræ, quanto magis uolet, ut tributum pendatis, & faueatis aliis longe maioribus seruitiis tam Catholico Regi, tamque fidei defensori, qualem nunc habetis, maxime his temporibus, quibus infestissimus Christianorum hostis Turcarum Rex tot copias, & exercitus ad effundēdum Christianorum sanguinem parat, quique ad labefactā iam Sacrosanctam Iesu Christi Ecclesiam facultatibus, ac diuitiis suorum, necnon & personis ipsorum tanto imperio dominatur, acsi omnes eius serui essent, & ipsi ei absque aliqua contradictione obtemperat. Si noster Catholicis Rex exercitus, quos habet, non haberet, & in Hispaniam hæretici, Mauri, & Turcæ ingrederentur, quid de uestris facultatibus, quid de uitis, quid de animabus uestris esset? Quam multi miseri a sanctissima fide Iesu Christi Saluatoris mundi deficerent, ipsumq. negarēt? Si ergo Rex uester uos in tanta iustitia, pace, & tranquillitate ab hostibus tuetur, quare ei amore atque integra, & prompta uoluntate non seruietis? Deum igitur, fratres mei, pro tam singulari beneficio collaudate, & ab ipso summis precibus contendite, ut uitam ac salutem eius, qui uos ita protegit, & tuetur foelicissime augeat.

Itaque cum hæc quæstio tūc uentilaretur in Hebræos, ipsi eam ad cælestem magistrum detulerunt, ut illum uel apud populum traducerent, uel apud Herodianos læsæ maiestatis reum agerent. In actibus

A enim Apostolorum legimus quendam Iudam Galilæum & alium nomine Theudam popularis seditionis authores fuisse, quod censum Cæsari dandum esse negarent, qui tamen capitali supplicio audaciæ suę pœnas dederunt. In hoc igitur tātum uitæ discrimen Pharisæi Dominum conicere nitebantur. Ad hoc autem Herodianos, hoc est, Herodis milites in huius criminis societatem asciuerunt partim, ut Dominum continuo ad uincula raperēt, si tributa Cæsari pendenda esse negaret, partim ut illi huius criminis testes essent. His igitur insidiis callidissime excogitatis
B egregiam se uictoriā de Domino adepturos sperabant. Sed tamen (ut in libro Prouerbiorum dicitur.) Non est scientia, non est sapientia, non est consilium contra Dominum; nec fieri poterat, ut incomprehensibile Dei uerbum in uerbo caperent, & ita sequitur: *Cognita autem Iesus nequitia eorum, ait. Quid me tentatis hypocritæ?* O Christe reparator uitæ & agnus mãsuetissime, ut quid Domine tanta asperitate illis respondes, qui te tam dulcibus uerbis alloquuntur, & tam singularibus & eximiis laudibus honorant? In hoc diuinus Magister nos docet, quem nullum militis ostendere debemus, qui nobis blandiūtur. Nostra enim natura in hoc uelut natura cicadę est, quæ si oleo aspergatur, moritur, si autem aceto, reuiuiscit. Sic nos, si adulationibus & suauibus sermonibus collaudamur, superbia mortificamur, si uero increpationibus asperis castigamur, humilitate uiuimus. Idcirco Regius Propheta dicebat. Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Et ob hoc etiam dicitur in Prouerbiis. Meliora sunt uulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis. Vnde infertur quam crudelis ille sit, & quantum peccatum committit, qui aliis adulatur, siquidem proximi sui homicida est, quamuis D. Thomas egregie dicat, attendendam esse adulationis materiam ad huius criminis malitiam cognoscendam. Nam si contra charitatem est, ut cum aliquis peccatum alterius laudat, tunc erit peccatum mortale si ipsum de peccato mortali laudat, erit autem ueniale, si de ueniali. Solet etiam esse peccatum ratione intentionis, & ita qui uerbis dulcibus alicui adulatur, ut ei grauiter

Pro.12 (margin)
Simile. (margin)
Ps. 140 (margin)
Pro.27 (margin)
D. Th. 2.2. q. 115. ar. 2 (margin)

ter noceat corporaliter uel spiritualiter, A peccat mortaliter, ubi ibidē sāctus doctor asserit. Et quamuis non habeat intentionem inferendi ei damnum, si tamen ei occasionem prębet, ut adulatione ipsius delinquat, tantum peccat, quantum est peccatum, ad quod ei occasionē dedit. O miser adulator, & quanti tibi stant adulationes tuæ licèt tu adeò cæcus es, ut eas uix Philop. peccatum esse reputes. Narrat Philoponus, quendam tibicinem a militibus in bello captum ipsos sic fuisse allocutum: Ego nunquam aliquem interfeci, quare uos me pauperculum hominem uultis in Simile. terficere? Cui milites sic responderunt, si manibus non necasti, saltim tua tuba aliis fuisti ad interficiendum incitamento. Nimis apte adulator tibicini comparatur, nā Sene li. tibicen, cum tuba clangit, delectationem bro. 2. generat & affectiones mouet. Atque ita Seneca, inquit, quod Xenophonte tubam personante, Alexander audiens illam subito ensem è uagina eduxit, ac si dimicare uellet, sicut cum quis ad saltandū animum habet propensum, dum primum sonitum alicuius musici instrumenti aurib. suis placidum audit statim pedes ipsius saltare uidentur, quoniam musica affectiones mouere facit. Sic adulator tibia, seu fistula linguæ suæ & suorum uerborum Eccl. 40 concinnitate suauem musicam illi, cui adulatur, efficit. Nam (ut in Ecclesiastico dicitur.) Tibi & psalterium suauem faciunt melodiam, & super utraque lingua suauis. Hic igitur adulator, qui musica suarum adulationum proximos suos delectat ipsorumque passiones ad peccata committenda excitat, pro illis sic punietur, acsi illa commisisset. Et si dixerit, Quare ego puniar, siquidem adulteria non patraui, iniuriam non uultis fui, homicidium non feci, & tyrannidem non exercui? Parum refert a crimina non perpetrasse: nā si ea non cōmisisti, proximos tuos multis blandimentis, & adulationibus ab ipsa Osea. 4. committenda incitasti. Idcirco de adulatoribus possunt illa Prophetæ Oseæ uerba explicari: Peccata populi mei comedent. Mira res, qualiter peccata comedi possūt? Ad hoc respōdetur, ꝙ sicut cibus postquā Simile ab aliquo manducatur, efficitur eius, qui ipsum mandit, quoniam in substantiā ipsius uertitur, sic adulatores suis peruersis cōsiliis efficiūt, ut aliena peccata sua sint, & in ipsos conuertantur. O ingentem cęcitatem ò deplorandam dementiā, uelle homines pro alienis peccatis seipsos in infernum perpetuò arsuros detrudi. Quapropter siquide adulatores adeò nociui sunt, nos ad imitationem nostri diuini capitis Iesu Christi ostēdamus, illos nobis nequaquam placere, ut sic seipsos confundant & conuertantur, ac sibi & nobis minimè noceant. Hac sancta doctrina plus reges principes ac magnates huius mundi opus habent, illos enim plerumque isti Sathanę ministri poruertere solent, ipsosque lætificant ac delectant, eorum peccata collau- B dantes, sicut olim regibus & principibus Israel fecerunt. De quo sanctus Propheta Oseas conquerebatur, dicens; In malitia Oseæ 7. sua lætificauerunt regem, & in mendaciis suis principes. O diabolicam crudelitatē. Cum Rex Ieroboam regnum suum ad idololatrandum commouisset, nō defuerunt homines spiritu Sathanico pleni, qui dū de tam graui scelere ipsum ac principes & consiliarios eius increpare deberent, illas laudauerunt, & nefarium atque execrandum illud facinus approbarunt. Ex quo id, quod statim Sanctus Profeta in- C ferius dicit, ortum est, scilicet Dies regis nostri, cœperunt principes furere a uino. De eo die loquitur, quo impius rex constituit colendos esse Deos aureos Nam peccatores illum diem suum reputant, in quo aliquod per grande scelus committunt. Cum autem illa die nullus extiterit, qui ipsum ac priuatos eius reprehēderet, quin potius multi factum laudarunt, ideò cœperunt principes furere a uino nimis hilares & lætabūdi propter scelus, quod perpetrarunt. Cum pecora exultant, & indecora lasciuia ludunt, certum, teste Plinio prę- Pli. li. 8. sagium est futuræ tempestatis. Et sicut can- c. ult. D tus oloris, id est, *Cisne*, signum est imminētis sibi mortis: in eundem modum, eū peccatores exultant ab peccatum, præsagium est euidens iam ipsorū instare suppliciū. O infelices peccatores, qui tam sufficientem causam ad deplorandum habentes, inebriati uoluptatis uino exultant, & lętātur. Sed quære, cur eum diem, quo ingressi sunt filij Israel in Aegyptum, nō memoriæ tradit Sacra scriptura, sed dies egressionis eorum? Apud Genesim enim narrat sa- Gen. 46 cer textus, quomodo Iacob cum filiis suis ingrediens, nō peculiariter diem refert. Et alibi

alibi mentionem faciens ad Hebræorum egressione, inquit. Eadem die egressus est
Exo. 12 omnis exercitus Domini de terra Aegypti, nox ista est obseruabilis Domini. Certè hoc factum fuit ut Spiritus sanctus doceret nos, nō esse lætitiæ dies, cum peccas, sed maximæ tristitiæ, siquidem in crudelissimam dæmonis captiuitatem ingrederis; at cum per ueram pænitentiam egrederis, & per uirtutes incipis in terram promissionis gloriæ, uidelicet, tendere, is dies iubilationis & lætitiæ est.

Ex supradictis, infertur, quod una ex magnis infœlicitatibus, quas Reges habent, id est quod ipsi maximam fœlicitatem & tranquillitatem reputant, scilicet, non habere in terris aliquem, cui de factis & operibus suis rationem reddant, & neminem esse, qui eos de malis ipsorum reprehendat, quin potius ea laudet, & ideo ipsi perquam raro seipsos corripiūt. Quid plura, etiam in planctu & ploratu principibus ac magnatibus huius mundi solent homines adulari, sicut contigit Sancto Io-
Gene. 5 seph. Nam (ut in sacro Genesis libro scriptum est) postquam mortuus est Patriarcha Iacob, Fleuit eum Aegyptus septuaginta diebus, & quamuis uniuersū regnū patris Ioseph mortem deplorauit, non tamen deplorasse legimus nec per unum diem mortem ipsius sancti Ioseph. Ex quo appares illos luxisse patrem, ut filio tunc Aegyptum gubernanti complacerent, at in morte filii iam non habebant, cui assentarentur, & ideò non plorarunt. Amicitia enim huius uitæ communiter mercenaria est, & in lucro fundatur, & ideo non nisi præsentibus ostenditur. Hic etiam adnotatione dignum est, non solum improbū esse laudare peccatorum uitia, sed etiam reprehensibile esse iustorum uirtutes, plus quam merentur, commendare. Nam sicut merito reprehenduntur illi, qui uestē magnam ei, qui corpore pusillo est, cōficiūt,
Simile. sic iure optimo reprehensione digni sunt, qui magnas laudes ei, qui parua merita habent, tribuere solent.

Iam uidisti quam benemerito Dominus his improbis hominibus dixerit. *Quid me tentatis hypocritæ?* & adiecit statim, *Ostendite mihi numisma census*. O Christe superne imperator cæli & terræ, aperi Domine thesauros tuos, & ex eis monetam depromere, in qua imaginem, quam ipsa ha-

A ber, intueri possis, quorsum eam ab ijs nefariis hominibus petis? O singularem diuini Saluatoris paupertatem, de quo sanctus propheta dixit. Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea: Tāta erat eius inopia & paupertas ut ad soluendum tributum, quod ab eo exigebatur, Beato Petro sic dixerit. Vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, qui primus ascenderis, tolle, & aperto ore eius inuenies staterem, illum assumens da eis pro me & te. Hanc paupertatem ipse suis sacris discipulis pro sponsa reliquit. Atque ita Beatus Petrus cuidam eleemosynā à se petenti, dixit. Argentum & aurum nō est mihi. Quare, o fratres, uos ipsos non confunditis, hęc
B audientes, & cupiditatem, quæ in cordib. uestris regnat, ac solicitudinem diuitiarū contemplantes? Beatus Thomas, inquit, inter omnia bona infimum locum tenere diuitias, at homines adeo insani & amentes sunt, ut propter hæc infima bona summum bonum, uidelicet, Deum amittere uelint. Amittunt etiam pacem & tranquillitatem, quæ sanctę paupertatis socię sunt. Sanctus Esdras in suo libro, sic ait. Precatio nostra apud Dominum Deum nostrum, ut daretur nobis pax illius in loco sancto eius, & illuminaret oculos nostros
C Deus noster, ubi alii transtulerunt, ut daretur nobis pax illius in loco sancto eius. Vbi apparet, quod ad pacem consequendam & ad illuminatos oculos habendos multum conducit tenues opes in hoc mūdo possidere. Et quoniam homines paupertatem despiciunt, maximo cum labore uiuunt, & tanquam cæci quamplurima mala perpetrant, ut diuitias, quas morte, uelint nolint, relicturi sunt, comparent, ipsi autem cum peccatis remanebunt, quę ad ipsas acquirendas commiserunt. Quando aliquis princeps uel Reipublicæ primarius uult alteri festum celebra-
D re, iubet, ut omnes agricolæ rus petant ad cuniculos capiendos. Ipsi uero retibus & aliis ad uenationem pertinentibus onerati, iussa domini adimplent, & postquam defessi & fatigati sunt, omnes cuniculos, quos cœperunt, domino offerunt, & ipsi defessi retibus onerati absque aliqua utilitate remanent. Sic auari retibus fraudum & mendaciorum onerati incedunt, ut perituras diuitias consequantur, at morte appropinquante quidquid

Psal. 87
Mat. 22
Act. 3
D.Th. 2.2. q.118. ar.5.
Esd. li. 1. c.9.
Sim

uenati sint, Domino relinquunt, uidelicet, mundo, cui seruierunt, ipsi uero desessi cum retibus peccatorum & fraudũ manent, pro illis æterna supplicia patientes. Sic ipsi in libro Sapientiæ fatentur dicentes. Lassati sumus in uia iniquitatis & perditionis, & ambulauimus uias difficiles, Diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia tanquam umbra, omnia in hoc mundo remanserunt.

Sap. 5.

At illi obtulerunt ei denarium. Quibus Dominus, *Cuius*, inquit, *est imago hæc & superscriptio? Dicunt ei Cæsaris. Tunc ait illis, Reddite ergo, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo* Hac breui rñsione improborum ora obstruxit, nullamq. eis calumniandi causam relinquit, quãdo & principibus honorem habendum, & Deo debitum cultum & obsequium exhibendum esse docuit. Dominus per Sanctum Isaiam populo Hebræorum promiserat, dicens: Gens & regnum, quod non seruierit tibi peribit, & gentes solitudine uastabuntur, & uenient ad te curui filii eorum, qui humiliauerunt te & adorabunt uestigia pedum tuorũ omnes quid detrahebãt tibi, & uocabunt te ciuitatem Domini Sion Sancti Israel. Omnes has seruitutes exteræ nationes Hebræo populo exhibituræ erant, eo quod ipsi serui Dei erant, & hos omnes fauores ob nimia scelera sua amiserunt, & infidelibus subiecti facti sũt, eisque seruierunt, nunc Assyriis, nũc Chaldæis, nunc Aegyptiis, & tempore Machabæorum, & postea Romanis obtemperarunt. Atque ita quidam dux filiorũ Amõ nomine Achion ad Olophernem dixit. Non fuit, qui insultaret populo isti, nisi quando recessit a cultu Domini Dei sui. Quotiescunque autem præter ipsum Deũ alterum coluerunt, dati sunt in prædam, & in gladium, & in opprobrium. Cum igitur nos Deo maiori obligationis uinculo adstringamur, & simus modo quales sumus, pertimescamus, ne eisdem, & multo maioribus flagellis puniamur. Verum pœnitentiam agamus, & cum illa immensã Dei irã placabimus, & hic consequemur diuinam gratiam, & postea gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

Isa. 60.

Iudit. 5.

A

B

IN EAD. DOMINICA XXII. post Pent.

Concio Secunda.

Abeuntes Pharisæi consilium inierunt ut caperent Iesum in sermone. Matth. 22.

N huius sacrosancti Euangelii lectione apertè ostẽditur quis Deus sit erga homines, & quales ipsi homines erga Deum, Deus enim ex malis hominum occasionem accipit, ut ipsis benefaciat, homines uero ex bonis Dei occasionem sumunt, ut ipsum offendant. Sanctus Propheta Isaias refert qualiter tempore quo Hebræi uaticinia ipsius paruipendebant, dicentes, Manda, remanda, expecta, reexpecta (quod perinde erat acsi dicerent, Parum curamus dicta tua, & quod nobis dicas, non post multos dies mortẽ esse uenturam, nosque peccatorum nostrorum rationem esse reddituros, ideò in Dei misericordia expectemus, & uerã de illis pœnitentiam agamus, hæc, inquam parum curamus, sed percussimus fœdus cũ morte, & cum inferno fecimus pactum) tunc eos diuinus uir sic est allocutus. Idcirco hæc dicit Dominus Deus. Ecce ego mittam in fundamẽtis Sion lapidem probatum angularem pretiosum. O ineffabilem Dei misericordiam? Nõne isti peruersi & nefarii homines digni erant, qui diuina iustitia iubente à terra absorberentur, & propter tantum scelus deuorarentur, & Deus uerò non solum id nequaquam imperauit, sed ab illa peruersitate occasionẽ sumpsit ad tantum beneficium in eos conferendum, quale fuit, eidem prophetæ iubere, ut promissionem ineffabilis incarnationis uerbi diuini tunc eis uaticinaretur, quã dura eorum corda emollirentur. Et rursus increpans Sanctus Isaias illius populi duritiem, qua Deo molesti erant, adiecit: Propter hoc dabit Dominus ipse uobis signum, Ecce uirgo concipiet, & pariet filium, & cæt. Vbi est ponderandum illud, Propter hoc, in quo significatur Deus ex abominatione illius gentis occasionem cepisse, ut eis illam singularem promissionem

Isa. 28.

C

Isa. 7.

D

nem faceret. Et apud D. Ioannem, cum Iudæi per contemptum Saluatori mundi dicerent. Quod tu facis signum, ut uideamus, & credamus tibi? Quid operaris? qđ perinde fuit, ac si diceret, Opera, quæ tu facis, non sufficiunt, ut per illa uerbis tuis credamus, tunc quando propter tantam blasphemiam annihilari merebantur, eis clementissimus dominus dixit, Panis, quē ego dabo, caro mea est pro mundi uita, & ipsis altissima mysteria ad eorum obscuratos intellectus illuminandos ostendit. Et cum etiam dominus Paralytico, qui in piscina erat, salutem tribuere uoluit, ait sacer textus. Hunc cum uidisset Iesus iacentem, & cognouisset, quia iam multum tempus haberet, dicit ei, Vis sanus fieri? Ex quo apparet. Dominum ex magnitudine miseriæ illius hominis occasionem sumpsisse, ut in eum misericordiam faceret, qui propter peccata sua in illam ęgritudinem inciderat.

Ioan. 6.

Ioan: 5.

In hoc etiam sacro Euangelio hoc manifestè conspicitur. Nam cum Pharisæorum discipuli ad ipsum nociuis & odio commotis uisceribus accederent, ut caperent eum in sermone, cognita nequitia eorum, eis pijssimus Iesus salutare consilium dedit, ut & cum Deo & cum hominib. pacem haberent. *Reddite* inquit, *quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo.* Ecce igitur qualis erga homines Deus est, qui ex ipsorum peccatis occasionem sumit, ut in eos beneficia conferat, ipsi aūt homines ex acceptis a Deo bonis occasionem ad illum offendendam capiūt. De hoc diuina maiestas per Ezechielem Prophetam conqueritur, loquens cum synagoga, & in ipsa cum peccatoribus, qui ex salute, ex pulchritudine, ex scientia, atq; ex aliis multis bonis, quæ a domino acceperunt, & ex doctrina, quam eos docuit, occasionem ad ipsum offendēdum sumunt. Perfecta (inquit) eras in decore meo, quem posueram super te, & habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es. Tales isti Pharisæi extiterunt, qui domino Saluatore grauissimos eorum morbos salutaris doctrinæ suę medicamentis curare uolente, aduersus pium medicum insanierunt, & continuas illi insidias moliti sunt: pluries nāq; malitiæ suę machinis eius uitam petere, & gloriam obscurare conati sunt. Quapropter de quolibet eorum illud S. Iob dici

Eze. 16.

Iob 41

A potest, s. Cor eius indurabitur tanquam lapis, & stringetur quasi malleatoris incus, quę uidelicet, frequentibus ictibus concussa, adeo non emollitur, ut magis etiam obduretur. Sic tamen dominus se in omnibus eorum calumniis gerebat, ut ipsius quidem gloria illustrior, eorum uero malitia magis conspicua fieret, nec tamen tot artibus frustra tētatis, finem sceleratis suis conatibus posuerunt. Qua in re a parente suo diabolo minime degenerabant, qui nec multoties quidem uictus & superatus defatigatur, nec lacescendi atque tentandi officium intermittit, sic enim a Saluatore in deserto primo congressu superatus, B iterum ac tertio nouis illud machinis aggressus est. Quo exemplo monemur, fratres, ut nunquam post insignem aliquam uictoriam solicitudinem, & arma deponamus, sed semper uelut in acie stantes, ad noua prælia expediti atque parati simus. Hinc de magno illo Antonio post dęmones ab ipso profligatos, Beatus Athanasius scribit, quod neque Antonio uincendi securitatem dedit primus ille triūphus, neque diaboli fractæ defecere uires. Hoc igitur animo ac mente Pharisęi erant, qui ab eodem spiritu acti parentis sui mores C imitabantur, toties enim a Domino superati, alias atque alias nocendi artes excogitabant.

B. Atha. in uita S. Antonii.

Itaque nunc *abeuntes consilium inierūt, ut caperent Iesum in sermone.* Quia enim præclara eius opera accusare non poterant, ad eius uerba conuertuntur, in quib. facilius faci homines solent. Et quia populo Domini facta miranti illum odiosum facere desperabant (cuius metu sæpè manus ab illo abstinuerunt) modo apud Reges & Principes inuisum facere nitebantur, si eum ad hoc inducerent, ut Cæsari soluenda tributa esse negaret. Ecce D qualem isti Sathani homines ab illo cœlesti ac efficacissimo sermone, quem summus ei mundi concionator predicauit, utilitatem eduxerunt. Videns Deus illius rebellis populi pertinaciam & obstinationem, dixit Prophetæ Oseæ. Veruntamen unusquisque non iudicet, & non arguatur uir. Hoc est, iam alii alios non corrigant, nec peccatori in eo populo reprehendatur, eos desine, & unusquisq. ad libitum & arbitriū suū uiuat. O terribilem malum, ò pęnam grauissimā, Deum illos hoīes abs

Osea 4.

que puni ione & flagellis relinquere. Hoc A
Mat. 15 idem est, quod apud D. Matthæum Dominus dixit. Sinite illos, cęci sunt, & duces cæcorũ. O Deus pietatis infinitæ, & quæ peccata populus iste tam grauia commisit, ut sic eũ uelis deserere? Ipsemet Dñs paulo inferius hoc explicat, adiiciens. Populus enim tuus sicut iis, qui contradicũt sacerdoti. *O Sancta Maria Señora.* Et quam flagitiosum flagitium est, sacerdoti contradicere, eiusque imperio non parere, siquidem, ut Deus exaggeraret, quã corruptus ac deprauatus. Oseæ temporibus Iudaicus populus erat, eum comparauit iis, qui cõtradicunt sacerdoti? Quod ergo peccatum erit ipsi Deo contradicere? O cæli, ò terra, ò insensibiles creaturæ ob tantum facinus obstupescite. Veremini, fratres ne propter uestra innumera delicta in id præcipitiũ, in quod isti miseri deueniatis. Sãctam doctrinam, quæ uobis quotidie prædicatur, tota animi contentione amplectimini, & eam accipite amoris & affectionis uisceribus, ne maioris uobis damnationis sit causa. Radii solis etiam si uitrum feriant,
Simile. ignem in eo non incendunt, quia ibi non sistunt, nec in ipso reuerberant, at uero in speculo reflectentes statim ignem incendunt, quoniam ulterius non progrediuntur, sed ibi detinentur, & in eo faciunt reflexionem. Sic diuina eloquia, quæ per unam ingrediuntur aurem, per aliam uero exeunt, cum nullam in memoria faciãt reflexionem, sed protinus obliuioni tradantur, non excitant in mẽte diuini amoris ignem, sunt uelut radii per uitrum transeuntes, tam frigidus enim post concionem remanet, sicut anteà miser peccator. At, si diuina uerba in memoria reflexionem faciant, & anima ea detineat atque cum affectione meditetur, in ipsa sanè diuini amoris accendetur ignis, ut in pe-
Ps. 118. Psal. 38 ctore sancti Regis Dauid incendebatur, qui, quoniam diuina uerba conseruabat (ut ipse fatetur, dicens. In corde meo abscondi eloquia, ut non peccem tibi) ait. Concaluit cor meum intra me. & in meditatione mea exardescit ignis. Propter quod illi culpa digni sunt, qui cum iam sermonem audiant, eum statim a memoria sua excidere permittunt. Quod si isti culpa notantur, eo quod nullum commodum ex tam salutifera medicina eduxerint, quanto maiori culpa illi digni erunt,

qui cum ipsa quotidie deteriores fiunt. Inter omnia desperatæ salutis argumenta illud præcipuum esse constat, cum æger adeo nihil adhibitis medicamentis iuuetur, ut etiam grauius ægrotet. Hos idem in spiritualibus animarum morbis similiratione contingit, nemo enim periculosius ægrotat, quam qui remediis fit deterior. Quod in iis præcipuè locum habet, qui cum uel a Deo uel ab hominibus corripiuntur, adeo nihil proficiunt, ut aduersus corripientem acrius insaniant. In quo autem isti periculo uersentur, Salomon exponit, cũ ait. Viro, qui corripien- Pro. 29
B tem dura ceruice contemnit, repentinus superueniet interitus, & eum sanitas nõ sequetur. Deus nos a tam pernicioso malo liberet. Quid igitur erit de illis, qui non solum dura ceruice corripientem contemnunt, sed eum etiam persecutionibus, opprobriis, & contumeliis afficiunt & insectãtur? Huiusmodi homines impios istos Pharisæos imitantur, qui a sermone Domini abeuntes consilium inierunt, ut caperent eũ in sermone, quo ipsum uita priuarent. O diabolicam duritiem hominũ, ad quorum animos emolliendos nec miracula, nec sermones, nec rationes tali ore,
C taliq; spiritu prolatę suffecere. Deus uos a consilio & congregatione impiorum liberet, mutuò enim seipsos adiuuant ad malum inceptum prosequendum, quousque illud opere compleant. Atque ita Dominus de illis, qui superbia elati, turrim Ba- Gen. 11
bylonis ędificabant, dixit. Ecce unus est populus, & unum est labium omnibus, cæperuntque hoc facere, nec desistent a cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite igitur descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque, id est, non intelligat
D uocem proximi sui. Atque ita diuisit eos Dominus ex illo loco in uniuersas terras, & cessauerunt ædificare ciuitatem. Attendite remedium, quo Dominus usus est, ut illi ab illo prauo opere desisterent, scilicet, eos diuidere, & alios ab aliis separare. Hoc eodem remedio Sanctus Patriarcha Iacob utendum esse docuit, cum ini- Gen. 49
quæ congregationes ad aliquod scelus committendum paratę essent, cum dixit. Simon & Leui fratres uasa iniquitatis bellantia (id est homines pleni iniquitate & ira ad bellandum contra proximos

mos suos) in concilium eorum non ueniat anima mea, & in cœtu illorum non sit gloria mea (id est, nunquam ego gloriet, nec honore afficiar tali societate,) qa in furore suo occiderunt uirum. Maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorũ, quia dura. Sed, ò Patriarcha sancte, quod remedium adhiberi potest contra illos, qui sic in unum congregantur, ne suis sceleribus & iniquitatibus ulterius progrediantur? Ipse statim ostendit, adiiciens. Diuidam eos in Iacob & dispergam eos in Israel. Hoc etiam remedio oportet nunc utantur illi, qui ciuitates ac populos gubernant. Et siquidem in hac republica sunt congregationes lusorum, hominum turpium, atque aliorum, qui sicut Pharisæi, ad parandos laqueos & insidias suis proximis congregantur (de quibus illud Michææ dici potest. Omnes in sanguine insidiantur, uir fratrem suum ad mortem uenantur, malum manuum suarum dicunt bonum) maximè oportet, ut puniantur & alii ab aliis separentur, quo ab incœptis malis desistant. Et siquidem dœmon tot in mundo cõgregationes habet, quæ ei obsequantur, ego uos fratres per immensam Dei charitatem obsecro, toto conatu operam detis ut inter uos sint Iesu Christi congregationes, & adinuicem uobis faueatis, & animum præbeatis quo ad sacram confessionem, & sacrosanctam communionem suscipiendam accedatis, in carcere positos consolemini, hospitalia uisitetis, & alia id genus pietatis ac misericordiæ opera exerceatis. Nam (ut in Prouerbiorum libro dicitur) Frater, qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma.

Mich. 7.

Pro. 18

Consilium inierunt, ut caperent eum in sermone. Inter ea quæ in homine ad peccandum magis parata sunt, unum est lingua, idcircò isti maleuoli homines Dominum per eam oppugnare decreuerunt. Quamuis S. Iob in sacra scriptura tantis uirtutibus commendetur, ipse tamen de se inquit. Vnum locutus sum, quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra nõ addam. Et propheta Dauid, cum tam sanctus esset, & tam firmum propositum non loquendi haberet, ut apparet ex illis uerbis, Dixi, custodiam uias meas ut non delinquam in lingua mea, (seruare uias ad nõ peccandum cum lingua, est abstinere se à nimiis sermonibus, per has enim uias

Iob. 39.

Psal. 38

A paulatim murmuratio, peruicacia, adulatio, & mendacium ingreditur) cum in quã hoc propositum haberet, inquit, pone Domine custodiam ori meo, & ostium circunstantiæ labiis meis. Quare, rex sancte, tu ipse custodiam illam, & ostium linguæ tuæ non ponis? Quoniam hoc est adeo difficile, ut absque peculiari Dei fauore illud nequaquam ualeam obseruare. Quocirca Ecclesiasticus suspirabat, dicẽs. Quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum, ut non cadam in ipsis, & lingua mea perdat me? O quantam horum sanctorum uerba nobis confusionem iniiciunt. Nam cum ipsi Spiritu

Psal. 40.

Eccl. 22

B sancto essent illuminati, pertimescebant tamen ne linguis suis laberentur, & in aliquod insanabile malum inciderent, ideo nonum fauorem & auxilium a Deo summa cum humilitate implorabant. Nos uerò miseri peccatores tam liberi ab omni timore uiuimus & tanta libertate loquimur, ac si iam in gratia essemus confirmati, & cum lingua securam non peccandi haberemus potestatem. Petamus igitur, fratres mei, uos obsecro, cum timore & humilitate à misericordiarum Patre opem & auxilium, & ita linguas nostras moderemus,

C ut ipsum illis minimè offendamus. Nam quia homines hoc non faciunt, malum, quod hoc miserabili instrumento fit passim, tam uniuersale est.

Diuus Ioannes in sua Apocalypsi inquit, se quandam in hunc modum uisionem uidisse: Et ecce Draco magnus rufus habens capita septem, & cornua decem, & in capitibus suis septẽ diademata, & cauda eius trahebat tertiam partem stellarum cœli, & misit eas in terram. B. Gregorius super illa uerba sancti Iob, Frater fui draconum, ait per dracones homines ma

Apo. 12

B. Greg. l. 19. mo. c. 28. su. Iob. c. 30.

D litiosos & suorum proximorum detractores intelligi. Sicut enim draco solo anhelitu interficit, sic uersutus murmurator & detractor. Atq; ita inquit Salomon, si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occultè detrahit. O maledicte & execrande murmurator, qui sicut draco anhelitu & serpens ore, quos mordet, interficit, sic tu non solum animam occidis illius, qui te libenti animo audit proximorum famam infamiæ nota maculantem, uerum etiam animam tuã interficis, & fratris tui famam maculas. Quocirca

Eccl. 10

Simile

per draconem, quem D. Ioãnes uidit, aptè A detractor significatur. Ait namque draconem rufum esse, quia murmurator, ut ei habeatur fides, mille quęrit colores. Deinde dicit, septem illum habuisse capita, hæ sunt septem murmurationum species. Quarum prima est, quando falsum alicui imponitur crimen, Secunda, quando aliquis malitiosè publicauit, quod alius falso ei dixit. Tertia, quando rem, quæ secreta erat, licet uera, quisquam manifestat. Quarta quando multo plus addit, quàm res se habet, ut eam exaggeret. Quinta, quando opus bonum est, & tu illud coinquinas, dicens, proximum tuum B non sana, nec recta id fecisse intẽtione, Sexta, quando aliqua sese offert occasio laudandi aliquem, & tu non ignoras, illum in aliqua re se bene gessisse, eique fauere potes, bene de eo cum ueritate loquens, & illum scis apud alios in mala haberi existimatione, & tu malitiosè taces. Septima, quando audis aliquod falsum crimen in illum dici, qui tuus amicus habitus est, & quanquam id intelligis falsum esse, siles, cum taces, iis, quæ alii dicunt, assentiri uideris. Hæc sunt septem draconis capita Diademata uero septem, quas super his capitib. habebat, innuunt, C uitium hoc in septem mundi partibus regnare, cętera autem uitia in aliquibus regionibus pręcipuè magis quam in aliis prædominari. Ebrietas in quibusdam locis magis quam in aliis regnat, in aliis latrocinium, in aliis insidiæ, in aliis furor, & ira, in aliis denique inimicitiæ, simultates, & uindictæ, & cæt. at uitium hoc detractionis ubicumque plurimum regnat. Non est populus, quantumcunque sit minimus, cui hoc uitium non dominetur, & de eo ipsi habitatores non conquerantur dicentes, O quot pessimæ linguæ sunt in isto oppido. Progreditur ulterius Beatus D Ioannes, dicens. Cauda eius trahebat tertiam partem stellarum cœli, & misit eas in terram Super quo notandum est, nonnulla esse peccata caudam habentia, & hæc sunt omnia illa, quę ad restitutionem obligant. Hęc autem cauda est, quæ magnam animarum Christianorum partem in infernum detrudit, eo quod nolunt damnum proximis illatum restituere atque resarcire. Contendite ergo, fratres, ab huius draconis anhelitu uos eripi, & si aliquando pollui & coinquinari ab eo E miseritis, de proximis uestris detrahentes, confestim eis de damno satisfacite, quod intulistis, ne uos cauda illa in æternam gehennę damnationem impellat.

Et mittunt ei discipulos cum Herodianis. Non hi maledicti Pharisæi discipulos suos mittebant, salutarem doctrinam Iesu Christi Saluatoris mundi audiendi gratia, sed capiendi eum in sermone, ut uideatis quàm boni magistri erant isti. Existimabant patres filios suos ex societate Pharisæorum ingentes in sanctitate facturos esse progressus, sed attendite, quam aliter eos instituebant. O quam multis hodie contingit patribus filios suos perdere & destruere, eo quod illos in domibus collocant, in quibus nihil aliud addiscunt, quam Deum offendere, ac malignè, callidè, uersutè, deprauatè & inhonestè uiuere. Quapropter maximè conducit iis, qui filios habent, oculos rectè aperire, & prospicere, quibus in domibus eos constituant, & quibus dominis aut quibus magistris eos educandos, uel erudiendos tradant. Beatus Thomas perdoctè asserit, duo in peccato inesse, causam uidelicet principalem & causam accessoriam. Principalis (ut ait Beatus Augustinus) est uoluntas, alia uerò est accessoria, & hæc est multiformis, ut puta occasiones, sensuum obiecta, mundi pericula, omnia hęc solent esse accessoria peccati causa, dæmon etiam est causa accessoria. Sed inter omnes una ex efficacioribus est deprauata societas, ex deprauatis autem societatibus ex perniciosis est magistri corrupti & improbi domini consuetudo. Tribus, quæ Regem Ieroboam sequutę fuerunt, omnes eius malo exemplo abductę, idololatriam commisere. Atque ita de eis sanctus Isaac uerba faciens, inquit. Væ coronę superbię ebriis Ephraim Vocat eos Ephraim, nõ qa uniuersi ex tribu. Ephraim originem ducebant, sed quia ille detestandus Rex, qui super eos tunc regnabat, ex hac tribu ortum trahebat, & ab eo omnes se decipi ac peruerti permiserant. Eos autem ebrios appellat, quoniam deprauato exemplo atque illius nefarii hominis persuasionibus ita corrupti fuere, ut quasi amentes & rationis expertes remanserint, ex quo uidere poteritis malum, quod unus duntaxat sceleratus Dominus perpetrat.

B. Th. 2. q. 8 artic.

trat. Et non minoris efficaciæ est damnũ, A quod improbus magister discipulis infert eò quòd ipsi dum erudiuntur, teneriores ac debiliores esse solent.

Adeuntes ergo Pharisęorum discipuli Dominum, blãdissimis illum uerbis compellare ceperunt *Magister* (inquiũt) *scimus quia uerax es, &c.* usque *Licet censum dari Cæsari, an non*? Hæc commendatio uerissima erat, quæ tamen, quoniam a fraudulento pectore manabat, erat perniciosissima: uenena enim mellita Domino propinare
Psal. 51 uolebant. Bene profecto de impio homine loquens S. Dauid ait, tota die iniustitiã cogitauit, lingua tua sicut nouacula acuta fecisti dolum. B Acuta quippe nouacula absque ullo doloris sensu leniter pilos capitis abscindit, atque in hunc modum prauorum hominum lingua suaui quadam bandiloquentia quasi nouacula uirtutes mentis radit.

Cum igitur fraudulentæ illæ uulpes quæstionem hanc Domino proposuissẽt cognita eorum nequitia, tanto is acrius aduersus illorum fraudẽ excanduit, quanto ipsi blandius cum eo agere cœperunt. *Quid me (inquit) tentatis hypocritæ? Ostendite mihi numismacensus. At illi obtulerunt ei denarium, ait ergo illis, Cuius est imago* C *hæc & superscriptio? dicunt ei Cæsaris. Ait illis, Reddite ergo, quæ sunt Cæsaris, Cæsari & quæ sunt Dei, Deo,* O admirabilem clementiam Dei, qui in hoc contentus est, quod homo tantum ei præstet obsequii ac seruitutis, quantum Regis terrę exhiberi solet. Quocirca antequam legem dominẽs Israelitico populo tribueret permisit, ipsos in captiuitate esse regibus Aegyptiorum seruientes, ut sic confunderentur, si eius diuinam legem noncustodirẽt, sicut iussa Regum & imperia seruauerant, sub quorũ ditione ac potestate positi fuerant. D O quam merito nunc confundi ac uerecundia affici possumus, uidentes quã põpto, quamque parato animo simus ad dominis temporalibus seruiendum Qua animi uoluptate homines illis seruientes consumunt, ac profundunt uitas, opes, & honores, quo uero męrore atque tristitiæ uniuersali Dño inseruiunt, a quo esse acceperunt, & omnia, quæ possident, & a quo residuum ẽt quod eis deest se accepturos esse sperant. In sacro Genesis uolumine legitur, quod ut S. Ioseph Aegyptiis parũ tribueret frumenti, ipsi eũ sic allocuti fuerunt, tã tummodo respiciat nos Dominus noster, & lęti seruiemus Regi. Quanto igitur maior est ratio, ut læti seruiamus Deo qui est infinitæ bonitatis, quique tot habet bona, quæ nobis elargiri potest? His uerbis. reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, &c. ut Dominus Pharisæorum malitiam retudit, ita mentem nostram salutari maximeque necessaria doctrina breuiter instituit, quidquid enim Christiana Philosophia docet, hac breui oratione complexus est. Quisquis enim Deo & Cęsari hoc est, Deo, & hominibus, quod suum est, fideliter reddiderit, is certè totum iustitiæ munus plenissime absoluit: Cum autem homines dico, nos etiam ipsos, & quoscũque alios hominum appellatione intelligo. Nam quoniam nobismetipsis, & aliis hominib. quod debemus reddimus, tunc iustitię munus adimplemus. Ad hoc igitur sciendum est, summum omnium sanctorum desiderium, scire, qua potissimum ratione Deum sibi propitium redderent. Mich. 6.
Huius autem desiderii flammam nobis illa Prophetę Michęę uerba exprimũt Quid dignum offeram Domino? Curuabo genu Deo excelso. Nunquid offeram ei holocaustomata? Nunquid placari potest Dominus in millibus arietum? Nunquid dabo primogenitũ meũ pro scelere meo? His igitur sanctus Propheta sacrificiorum generibus enumeratis, & magna his interrogationibus attentione, & expectatione concitata, tandem ait: Indicabo tibi, ò homo, quid sit bonum, & quid Dominus requira a te, utique facere iudicium, & diligere misericordiam, & solicitum ambulare cum Deo tuo.

Ex his autem tribus officiorum generibus primum quidem spectat ad nos, nempe, Facere iudicium, secundum ad alios, scilicet, Diligere misericordiam, tertiũ uero ad Deum, quod ipsa Prophetæ uerba declarant, cum ait. Solicitum ambulare cum Deo tuo. Cum igitur Dominus prophetica uoce a nobis exigit, ut iudicium, faciamus, hoc petit, ut iuxta rationis & legis diuinæ decreta (quæ rationem nostram illuminant atque perficiunt) non iuxta appetitus nostri desideria uitam instituamus. Ille igitur iudicium facit, qui cupiditatum suarum libidine compressa solo rationis, & diuinæ legis iudi-

cio uitam moderatur, Quod quidem regius uates se præstitisse dicebat, cum ait, Nam & testimonia tua meditatio mea est, & consilium meum iustificationes tuę siue (ut alii uerterunt) Iustificationes tuæ consiliarii mei sunt. O miros uitę nostræ consiliarios. Felix, qui eis uitam suam ducit. Hoc enim, quod ait Sanctus Dauid, Ps. 117. perinde est ac si dixisset: Non audio quid cordis mei intemperantia flagitet, non quid male corrupta caro concupiscat: nō quid antiquus serpens mendacio suo confingat: non quid sæculi uoces auribus meis insonent: non quid subdola adulatorum lingua consulat: non quia syrenarum uoces suaue canentium, & ad carnis blanditias inuitantium a me requirant, non postremo quid mihi aut falsi amici aut praui consiliarii, aut prudentia carnis præscribant. Horum igitur uoces nullo modo mihi audiendas esse decreui. Audiam uero quid loquatur in me dominus, quid ab ipso illuminata ratio, quid ius & æquitas requirant. Denique omnibus aliis consiliis repudiatis, iustificatione tuæ domine fidelissimi atque certissimi consiliarii mei sunt. Hoc est ergo facere iudicium. Sequitur deinde aliud quod cęteris hominibus prēstare debemus, scilicet, misericordiam, de qua in Ecclesiastico legimus, Mi- Ecc. 17. & 19. sericordia uiri quasi sacculus cum ipso, gratiam hominis quasi pupillam conseruabit. O mirifica laus misericordiæ. Beatus Paulus inquit: Habemus thesaurum in uasis fictilibus. Primasius Doctor antiquus & D. Augustini discipulus ait, thesaurum esse diuinam gratiam, atque amicitiam Dei, regnique cęlorum hæreditatem, & hunc thesaurum portamus in uasis fictilibus uidelicet, in humana fragilitate, propter quam eum amittimus sæpissime. Vt autem Spiritus sanctus nos consolaretur de angore, quem concipere possemus, uidentes tam preciosum thesaurum in tanto periculo uersari, nobis ait: Misericordia uiri quasi sacculus cum ipso, gratia hominis quasi pupillam conseruabit. Vbi nos docet, quod aliquem misericordem esse, est eius admirabilis defensio ad gratiam atque alia diuina dona conseruanda. De huius uirtutis laudibus cum multa ac penè innumera dici possint, solum D. Ioannis Baptistæ testimonium in medium proferam. Cum enim is aduer- Luc. 3.

2. Co. 4. Primasi sup D. Pau. epistolam.

A sus mundi scelera non tam clamare, quam tonare, aut fulminare cępisset, genimina uiperarum sceleratos homines appellans, eisdemque inextinguibilem gehēnæ ignē incredibili acrimonia & uerborum asperitate minus, ad ipsum protinus omnes omnium ordinum homines perterriti accurrerunt, quid sibi facto opus esset inquirentes, quo tandem illam diuini Numinis iram auerterent Itaque turbæ illum interrogauerunt: dicentes. Quid ergo faciemus? Habet autem non uulgarem emphasim illa uox. Ergo: perinde enim est ac si dicerent: Si iam, ut prędicas, omnis arbor, quę non facit fructum bonum, excidenda, & in sempiternum ignem coniiciē- B da est, si paleæ inextinguibili igne comburendę, quid faciemus, quo hoc tantum incendium fugere ualeamus? Hęc erat igitur populi interrogatio. Quid ad hęc Ioannes? Existimabit fortasse aliquis illorum laborum patientiam, ciborum abstinentiam, aut similes alias uirtutum actiones illis commendaturum, quamuis omnia hæc ad salutem maximè conducūt. Quid ergo ait? Qui habet duas tunicas, det non habenti, & qui habet escas, similiter: quia uerissime a domino dictum est, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam cō- Matt. 5 C sequentur. Fecit sanctus uir huius duntaxat uirtutis mentionem, quia per eam disponitur homo ad cæteras omnes, quę ad uitam æternam necessariæ sunt. Quocirca Psal. dixit S. Dauid, Misericordia ædificabitur in cælis. Et in Prouerbiorum uolumine Prou. scriptum reperitur, Benefacit animæ suæ uir misericors. Sed fortasse dices: Arbitrabar equidem, uirum misericordē pauperi benefacere. Recte cogitas: Sed maius in seipsum beneficium confert: nam inopi uestem elargitur, quæ duos tantum numos aureos ualet, animæ uero suę inæstimabilis prætii ac ualoris gloriam comparat, D qui misericors est, licet pauper ex iis quæ petens accipit, necessitati suę moderate subuenit, & quod superest, reliquis egenis impartitur, in quo plurimū meretur, quoniam Deus ita in suis pręceptis suauis, est ut uelit, quod quādo fieri potest plurimū in una eademq; re mereamur. In cuius significationē iussit filius Israel, ut fructuū, Nu. qui colligerentur, Leuitis decimas impenderēt, & ipsis Leuitis præcipiebat, ut decimam partem illarum decimarū summo sacer-

sacerdoti tribuerent. Optimè quidē Deus A posset imperare, ut populi decimas partirentur, partemque earum Leuitis, partem uerò summo sacerdoti darent, & quod Leuitæ nihil earum soluerent, sed tamen uoluit, ut ipsimet Leuitę ex illis, quę eis oblata fuerant, aliquid etiam tribuerent, ut sic vna eademque decima omnes mererētur, & opera pietatis exercerent. Quòd sic ęquum est ut pauperes ex tenui facultate sua partem cum reliquis pauperibus distribuant, quanto igitur longè iustius erit ut diuites hoc faciāt, siquidem opibus ac diuitijs tantum possunt? Quod quidē summa cum hilaritate atque libenti animo fa B cere debent, cum hoc nihil aliud sit, quā in cœlis thesaurizare. Loquens Deus de illis rebus, quas Hebræi erant in urbem Ierusalem portaturi, adiecit: Cum autem lōginquior fuerit uia, & locus, quem elegerit dominus Deus tuus, nec poteris ad eū hæc cuncta portare, uendes omnia, & in pretium rediges, portabisq; manu tua. Sic uos diuites, cum diuitias uestras quas in hac uita modo possidetis, in aliā ferre nō possitis eas a uobis auferte, & egenis pauperibus erogate, & sic pretium (hoc est meritum) in manibus uestris certissimum C feretis, quod ibi uobis perfectissimè remunerabitur.

Deut. 14

Superest tertium, nempe quid communi omnium domino debeamus. Hoc autem quę mens, aut hominum, aut etiā Angelorum non dico uerbis explicare, sed cogitatione comprehendere poterit? Ad hoc enim necesse erat, ut partim quidem omnia quæ in nos contulit beneficia, partim etiam omnes eius perfectiones perspectas & cognitas haberemus, quo par eius beneficentiæ, & dignitati obsequium prę staremus, quod utrumque ineffabile & incomprehēsibile est. Quia igitur nulla uis D humanæ mentis concipere hæc pro dignitate potest, superest, ut humano more ex humanis ad diuina gradum facientes, diligenter causas expendamus, propter quas hominibus obseruantiam, honorem, ac beneuolentiam exhibemus, easque omnes, ac multo etiam plures infinitis accessionibus cumulatas, in uno Deo reperiemus. In aliis enim cognationem, in aliis dignitatem, in aliis uirtutem, in aliis sapientiam, in aliis ætatem, in aliis denique collata beneficia, & amicitiam, cæteraque similia attendere, debitisque obsequiis honorare solemus. Itaque, & parentibus, & cognatis, & magistratibus, & uiris uirtute ac sapientia præstantibus, & senioribus, & amicis, ac postremo benefactoribus cultum quendam, & beneuolentiam exhibemus. Cęterum cum omnes hæ diligendi rationes in uno Deo cumulatissimè reperiantur quis iam dubitare poterit, omnia hęc obsequia in unum collecta illi uni deberi, & ita deberi, ut illi quidquid obtuleris, infinitis partibus minus sit, quā quod eius immensæ maiestati debetur? Quid enim siue in cœlo, siue in terra est, quod cum eius meritis, & laudibus aliqua ex parte conferri queat, cum omnis etiam beatarum mentium puritas cum illa comparata impuritas, omnis dignitas uilitas, omnis pulchritudo deformitas, omnis sapientia ignorantia, omnis denique potentia infirmitas & imbecillitas sit? Neque uerò hic supernus dominus minorem ideo cultum, & honorem promeretur, quòd unus omnia donet, quàm omnes illi, qui singuli singula præstant. Neque enim auream monetam minoris facimus quę multarum instar est, quàm multas inferiores metalli, quæ, cum multæ sint, illius ualorem non adæquant. Quia igitur in uno illo omnia habemus, omnes utique in unum illum amores & honores, omnemque pietatem, & religionem conferre debemus. Quid igitur ex his quæ hactenus dicta sunt, sequitur? Hoc profecto, quàm meritò dominus requirat à te, solicitum ambulare cum Deo tuo. Faciens S. Isaias uerba de Christo mundi Saluatore ait: Et dixit dominus ad me: Voca nomen eius, Accelera, spolia, festina. Vbi significatum fuit, qua celeritate, & diligentia ipse dominus mundo subuenit. Et Beatus Apostolus inquit: Deus pacis conteret Sathanem sub pedibus uestris ueolciter. Siquidem igitur hic supernus dominus tanta uelocitate, & solicitudine de rebus egit, quæ tantopere nobis conducebant, rationi etiam consentaneum erit, ut nos maxima cum solicitudine ac diligentia ea, quæ ad eius seruitutem attinent, exequamur, intelligamusque nihil iustius, neque honestius, neque sanctius neque utilius, neque pulchrius, neque plurib. modis debitum, quàm communem hūc dominum, atque parentem toto corde, tota mente, totis uiribus

Simile.

Isa. 8.

uiribus

sibus diligere, reuereri, honorare, illi obsequi, illius diuinis præceptis obtemperare, illius amore liquesieri, laudes ubiq. decãtare, illum semper ante oculos habere, illius gloriam uotis omnibus desiderare, ante illius maiestatis conspectum pauere, illius diligendi causa nos natos esse putare, propter illius gloriam millies, si ita opus fuerit, uitam profundere, omniumque hominum, & angelorum linguas optare, ut eius magnificentiam, & innumera beneficia meritis laudibus, & uocibus efferre ualeamus. Quę omnia ubi præstiterimus, certum est, nihil nos immensæ eius bonitati æquiualens præstitisse, solus enim ipse, B qui se plenissimè comprehendit, dignè se laudare, & diligere potest: omnis autem alia siue hominum, siue angelorum laus infinitis partibus ea, quæ illi debetur, inferior est. Quæ cum ita sint, expendite nũc, quęso, mecum, fratres, quale sit, quod passim fieri uidemus, nempe hanc tantam maiestatem ab hominib. contemni, leges eius perfringi, iura conculcari, beneficiorum eius obliuisci, nullam neque maiestatis eius rationem haberi. Quid enim aliud tã multi mortales faciũt, quàm peccatis peccata, & scelera sceleribus addere? Quotus enim quisque conditorem suum atque pa C rentem super omnia diligit? Quis lethale peccatũ super omnia detestatur? Quis diuinæ seueritatis iudicium metuit? Quis iustitiam utilitati præfert? Quis uirtutem magis quàm pecuniam diligit? Quis diuinas leges omnibus uitæ commodis anteponit? Quàm enim multos passim uidere licet, qui pro rebus nihili, pro fœdis pecudum uoluptatibus, pro leuissima iniuria uindicãda aut exiguo lucro captãdo, omnia diuina mandata prætergredi non uerentur. Quo fit, ut quem rebus omnib anteferre deberent, rebus omnibus posterio D rem habeant. Quo quid indignius, quid iniustius, quid execrabilius esse potest? Denique eo stuporis multi homines uenerunt, ut nihil sit, quod minus metuant, nihil cuius autoritas minus apud eos ualeat nihil cuius offensionem minus pertimescant, nihil cuius gratiam, & amicitiam minoris faciant, quandoquidem illam exigui lucelli aut cuiuscũque uoluptatis causa amittere non uerẽtur. Hac in re, fratres, desunt animo uerba, sensus deficit, mens stupet, intellectus hebescit, atque omnes

animę, & corporis uires planè flaccescũt, & in tantæ indignitatis consideratione horrent, ideoque quod satis dignè deplorare non possumus mentib. uestris ponderandum atq; cogitandum relinquamus. Quisquis igitur tantum hoc nefas pro meritis detestatur, atq; huic tam magno iustitiæ debito satisfacere cupit, tres illas iustitiæ partes, quas propheticis uerbis initio proposuimus, implere studeat, nempe, Facere iudicium, diligere misericordiam, & solicitum ambulare cum Deo suo, & sic quæ sunt Cęsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo reddet, hoc est quæ sunt debita Deo & hominibus persoluet.

Hic quoque perpendendum est, dominum secundum imaginem, quę in illa moneta insculpta erat, sententiam tulisse, dum dixit, ut (siquidem imaginem habebat Cęsaris) Cęsari etiam ipsa tribueretur. Quod profecto euidens fuit significatio illius, quod idem supernus iudex Iesus Christus singulis cum animabus acturus est, cum coram ipsius diuino conspectu in iudicio comparuerint, scilicet, iuxta imaginem, quam quis retulerit, sic ipsum sententiam esse pronuntiaturum. Pro quo est notandum, quod creaturæ intellectuales duntaxat sunt ad imaginem Dei createę, ut præclare docet Beatus Thom. At non sufficit, ut creati simus ad imaginem Dei secundum naturam, sed oportet quod ad imaginem Dei simus per similitudinem gratię, & gloriæ, ut ait idem Beatus Thomas. Vbi enim actu uel habitu Deũ quis cognoscit, & amat, etsi imperfectè, tunc in eo est imago Dei per conformitatem gratię, dum autem homo Deum actu cognoscit, & amat perfectè, tunc est in illo imago Dei secundum similitudinem gloriæ, ubi perfectè Deus diligitur. D. uerò Bernardus hominem ad imaginem, & similitudinem Dei conditum esse, sic interpretatur, ut imago ad bona naturæ, similitudo autem ad bona gratiæ referatur. Est. n. homo substantia intellectualis, immortalis, libera, & actionum suarum domina, quib in rebus Dei imaginum refert: ideoque dicitur ad imaginem Dei conditus: ad similitudinem uero, quia innocẽs, sanctus, purus, & immaculatus a Deo conditus est, & in gratia constitutus. Est autem gratia quædam similitudinis, & sanctitatis participatio, ut enim ferrum igne succensum

B. Th. 1. 2. q. 93. ar. 1.

B. Th. 2. 2. q. 93. art. 4.

D. Ber.

censum ignis candorem, atque calorem suscipit, sic illo tempore per gratiam ho-
Simile. mo Deiformis effectus est, adeo ut siquis illum in felicissimo statu cerneret, uelut in puro quodam speculo quandam diuinæ bonitatis effigiem uideret. Voluit enim Deus ut similis esset homo in uita, cui similis futurus erat in gloria, & imitaretur bonitatem, cuius assecuturus erat fœlicitatem, uiueretque in hoc mundo tanquam filius Dei qui futurus erat in altero seculo hęres Dei. Aliter enim præposterum foret, si uiueret in hoc seculo tanquam pecus, q in altero uicturus esset, ut Deus, uitamque imitaretur brutorum, qui hono-
Psa.48. rem postea esset percepturus angelorum. Sed (ut Regius uates inquit) Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis
Simile. factus est illis. Quemadmodum enim iumenta, quę ut ratione, ita spe alterius uitæ carent, nihil aliud nisi bona corporis, ut pastum, ut latibula, atque alia eiusdem generis, ad quæ sola nata sunt, captant: ita pleriq; homines adeo Dei, & sui obliti adeoque terrenis opibus, & uoluptatib. dediti sunt, ut nihil neque de animæ suæ immortalitate, neque de futurę uitę fœlicitate cogitent. Solam enim terram diligunt, terrena meditantur, terrena ambiunt, & in hoc uno curas suas omnes atque cogitationes insumunt, quibus extrema illa infœlicitas contingit, de qua
Iere.17 Sanctus Ieremias ait: Domine, omnes, qui te dereliquerunt, confundentur, recedētes a te in terra scribentur, quia dereliquerunt uenam aquarum uiuentium Dominum. Quibus uerbis apertè docuit, huiusmodi homines cœlestem beatitudinem terrena commutasse. Multos enim homines inuenies, quos si interroges, Heus quæso, nū aliquando ad te reuersus tecum cogitare cœpisti, quid de te tandem futurum sit? Num ita tecum philosophatus est. Homo sum, mortalis sum, Christianus sum, fidē habeo, spem habeo, iudicem habeo, qui mecum rationem initurus est, de uerbo etiam otioso quęsiturus, qui piis regnum cœlorum promittit, improbis gehennam minatur? Num igitur hisce de rebus aliquando tecum commentatus es? Plurimi sane erunt, qui respondeant, Ista nec per somnium quidem unquam attigi: omnis enim mea cura, & cogitatio de terra est, &

A plane ita uiuo, ac si alterius uitæ præmiū aut supplicium ad me minime pertineret. Quid igitur hoc aliud est quam pecudes imitari, quæ ad solum pastum natæ sunt. Merito ergo Propheta hominem, q ante in summo honore cōditus erat, iumentis insipientibus similem effectum, esse ait. O infelices illos, quos i hora mortis inuenerit supernus iudex imaginem, & brutorum similitudinē gerentis, hoc est, in terrenarum rerum amorem transformatos, sicuti primus post peccati lapsum homo remansit, hos enim iubebit infernalibus bestiis in æternum torquendos tra-
B di. Quid igitur faciemus, ut a tanto malo eripiamur? Hoc planè Apostolus de- 1.Co.15 clarauit, cum ait: Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cælo cęlestis, sicut ergo portauimus imaginem terreni, ita nunc portemus imaginem cęlestis. Vt rectè hęc uerba intelligatis, alia oportet quę in Ecclesiastici uolumine sunt scri- Eccl.15 pta, diligentissime notetis, scilicet. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui. Et paulo inferius. Apposui tibi aquam, & ignem, ad quod uolueris, porrige manū tuā. Hoc
C est, Deus hominem in eius libertate reliquit, ut ipse quidquid ad libitum uoluerit in anima sua depingeret. Potest quidem homo imaginem terreni Adam, uel imaginem cælestis Christi in se effingere. Si speculum ad terrā uertas, in se terræ ima- Simile. ginem recipit, si uero ad cęlum imaginē cęli repræsentat. Vniuersę creaturæ sunt uelut specula, in quibus bonitas, sapientia, ac potentia Dei aperte ostenditur. Et sicut ille: qui ad speculum accedit, non Simile. ideo hoc facit, ut ipsum tantummodo intueatur, sed ut ea, quę in eo repręsentantur conspiciat, sic nos creaturis uti debe-
D mus non propter id quod ipsæ in se sunt, sed ut per eas in cognitionem illius quod referunt, uidelicet, Dei, deueniamus, & ex Simile. hac cognitione ad eius possimus diuinū amorem ascendere. Sed uereor, ne dęmō his nos speculis decipiat sicut uenatores tigrides fallunt, qui postquam catulos earum ipsis dormientibus surripiunt, maxima cum uelocitate fugiunt. At ne tigrides e somno euigilantes, & præ nimio amore filiorum suorum prædam insectantes, ipsos consequantur, in itinere quędam specula ponunt, in quibus ipsę

tigrides imaginem suam contemplantes A detinentur, cogitantes illam esse aliquem ex filiis suis, in quo tantam moram faciunt, ut uenatores satis temporis habeant se in tutum ac securum locum recipiendi. Et hoc modo tigrides catulos sibi ablatos nequaquam recuperant. Sic dæmon postquam nobis propter somnum ac negligentiam nostram merita atque bona proposita deprædatur, ne ea iterum recuperemus, nobis ob oculos hæc specula ponit, quæ sunt pulchræ huius mundi creaturæ, in quibus per ordinatam affectionē detineamur, atque ita obliuiscamur resarcire animabus nostris illata damna. Sed B quamuis creaturæ omnes sint specula, cōuenientius tamen hoc nomen creaturis ratione utentibus tribuitur, quales sunt homines, quia in eis clarius, & splendidius perfectiones Dei ostenduntur. Hæc autem specula quando per affectionem & amorem ad terram inclinantur, in eis facile terræ imago imprimitur, cum uerò ad cœlū per amorem etiam, & affectionem uertuntur, cœli imaginem repræsentant. Quod perinde est ac si dicamus. Cum homo inordinatè diligit peccata primi hominis, superbiam, uidelicet, eius, inobedientiam, C gulam, ingratitudinem, ac reliquas spirituales miserias, & se in eis exercet, tūc terreni Adam induit imaginem, cum autem ad cœlestes Iesu Christi uirtutes animum inclinat, & seipsum eis totum tradit tunc eius recipit imaginem. Et quia homo ad utrunque faciendum libertatem habet, ideo inquit sapiens: Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui. At quoniam propter malitiam nostram animum ad terrā inclinauimus, & in nobis imaginem Adam colorib. superbiæ, & inobedientiæ &c. depinximus, & propterea ait S. Apostolus: sicut portauimus imaginem terreni, ita nunc portemus imaginem cœlestis. Eia agite peccatores, & uera contritione illam, quam in D uobis imaginem deformem depinxistis, omninò delete, & ea affectione, cura, & solicitudine, qua antea peccata committebatis, eadem nunc uirtutes operamini. Attentè respicite illud omnium uirtutum ac perfectionum summarium Iesum Christū filium Dei, & operam date eius perfectissimam imaginem coloribus patientiæ, mansuetudinis, humilitatis, obedientiæ, ac cæterarum uirtutum, quæ in eo nituerunt, in uobis ipsis aptissimè depingere, & hæc omnia maxima cum perseuerantia agite, ne ullo modo colores in uobis semel insculptos iterum deleatis, ne uos ita fœdos & delibutos mors inueniat. Vbi nos legimus, Beatus uir, cui non imputauit Dominus peccatum, alii transtulerunt. Beatus uir, cui non imputabit Dominus Psa. 31. peccatum, & sic est in Paraphrasi Chaldaica, & sic legit etiam Beatus Hieronymus. In quo plane iusti perseuerantia denotatur, qui non solum de præteritis peccatis pœnitentiam agere conatur, uerum etiam ita uiuit ut Deus in posterum nullum, quod ei imputet, peccatum in illo inueniat. De hoc pęnitentiæ modo loquitur D. Paulus, cum ait. Quæ enim secun- 1. Co. 7 dum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Stabilem inqt, idest, perseuerantem. Propter quod ij, qui cum primum delicta sua lugent, iterum illa, aut alia committunt, maximè pertimescere debent, non fuisse forsan secundum Deum tristitiam illam, siquidem tristitia secundum Deum pœnitentiam operatur in salutem stabilem. Vos igitur fratres, obsecro, ut pro animarum uestrarum salute ac stabilitate faciatis, quod pro domorum firmitate, quas construitis, facere contenditis. Quos labores perpetimini, quas expensas & sumptus facitis pro ędificandis supra firmam petram domibus non cessantes laborare, quoadusque uiuū lapidem detegatis? & omnibus his diligentiis fulcimenta etiam, quibus ædificiū fortius permaneat, adhibetis. Quare ergo has, & multo plures non adhibebitis diligentias, ut cor uestrum firmum, stabile, & in bono permaneat? Date operam, ut altas in charitate agat radices, & fortissimè in ipsa fundetur. Pro fulcimentis, idest, *Por estribos*, ieiunium assiduam orationem, atque cætera operum misericordiæ & pietatis exercitia adhibete, hæc enim omnia ualde adiuuant, ut cor in bono perseuerare faciant, quia perseuerantia suauiter peruenietis ad ueram in animabus uestris fixam habendam Iesu Christi imaginem.

Sed quæro, fratres, si omnes nos Deus modo uocaret ad extremam quam debemus, rationem reddēdam, & unumquemque nostrorum peculiariter interrogaret,

Cuius

Cuius est hæc imago? quid ei respondeæmus? O immense Deus, & in quam multis imaginem Cæsaris inuenires Cæsar tyrannus fuit, superbus, carnalis, Gentilis idololatra, uindictæ cupidus, &c tu peccator, qui eadem scelera abominationesq; committis, imaginem Cæsaris geris, & si tibi remedium, quàm citissimè non adhibueris, una cum eo in infernum perpetuò comburendus descendes. O quàm celeriter Cæsaris pompa, honores, uoluptates, diuitiæ tyrannicè comparatæ transierunt, tormenta uerò, quæ pro his modo patitur, nunquam finietur, quod quidem tibi sine dubio, si pœnitentiam non egeris, continget.

Psal. 38. Quocirca immeritò dixit S. Dauid. In imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur. Mos est apud Christianos in festo

Simile. sanctæ Catherinæ, aut Diuæ Luciæ, siue alius cuiusque sanctæ, ad earum imaginem ornandam, petere à quadam matrona unam pretiosam uestē, ab alia aliā, ab alia pretiosa uelamina, ab alia annulos, torques, ac monilia aurea, quibus sic ornatā imaginem celebri pompa, hoc est, solenni processione comitantur. Dum autem pompa illa celebratur, omnes eam maximo honore ac reuerentia insequuntur, capita detegentes ac in terram se prosternentes propter id, quod ipsa refert, & meritò quidem. Finita uero illa pompa imaginē exuunt, uestes ac cætera ornamenta illis, qui ea commodauerant, reddunt, & tandem ipsam imaginem sic denudatam in angulo sacri sacelli reponunt & uix aliquis est qui eius amplius recordetur. O quàm propriè in hoc sancto opere repræsentatur tyrannis, pompa, honor tyrannorum, & exitus eorum, qui alios decipiunt, alios uero bonis priuant, ut ipsi diuites fiant & se componant. Incipit pompa, quando superbus ac tyrannus incipit rebus huius mundi potiri. Videbitis eū tam adornatum, & tam coopertum auro, & se re eo, ac si esset templi imago. Et dum pompa celebratur, hoc est dum eius uita durat, omnes illum comitantur, omnes illi summam adhibent reuerentiam, omnes denique illum in magna habent æstimatione. Finita uerò pompa, hoc est, finita uita exuto, & spoliato omnibus diuitiis, & ornamentis corpus eius in sepultura miserrimè collocatur. & anima in infernum perpetuò arsura descendit, diuitiis eius in

A hoc seculo remanētibus. Ergo frustra conturbatur homo, ait Regius uates, in acquirendis per modos, & uias illicitas bonis temporalibus, siquidem in imagine pertransit homo, hoc est, ad modum imaginis Delete igitur ex uobis fratres, & radite Cæsaris imaginem, ne uos Deus cum ea in hora mortis uestræ inueniat Sed transformati in uitam perfectissimam superni nostri Saluatoris, & eius gratia adornati, illā extremam expectemus horam, qua Deo fruituri in gloriam ascendemus, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

B

DOMINICA XXIII. post Pentecosten.

Concio prima.

Loquente Iesu ad turbas, ecce princeps unus accessit, & adorabat eum dicens. Matth. 9.

C

Fides (ut ait B. Apostolus) ad sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium. Heb. 11. Oculi rationis humanæ de se bona æterna, quæ expectamus, non uident. Et Apostolus inquit, fidem non solum esse substantiam, hoc est, fundamentum ac principium ad ipsa obtinenda, uerum etiam efficacissimum argumentum, & firmissimam rationem, quod uerè, & re ipsa existant. Atqui (ut Græci doctores animaduertunt) uocabulum: Argumentum,

D quo Sanctus Apostolus hic utitur, & Græcè dicitur Elenchos, significat medium, quod sine discursu aut syllogismo intellectum conuincit. Et ita explicat Diuus B. Amb. Ambrosius hunc locum, dicens Sanctum Apostolum his uerbis affirmare fidem esse fundamentum eorum, quæ expectantur, & argumētum firmissimum idest (*Conuencimento*) eorum, quæ non uidentur. Hęc autem fides in homines duos actus importat, alterum ex parte intellectus, qui est credere & assentiri firmiter, licet obscurè: alterum ex parte uoluntatis, qui est

captiuiare intellectum in obsequiũ fidei, quę est motio, qua uoluntas intellectũ mouet, ut credat. Humiliatio itaque & obligatio, qua uoluntas intellectum humiliat & obligat, sub fide continetur. Hinc infertur quòd licet uerum sit id quod Beatus Iacobus inquit scilicet, Dæmones credunt & contremiscunt: tamen ipsi dæmones non habent fidem, quę uirtus sit, sed quandam credulitatem coactam, & de hac loquitur Beatus Iacobus. Quæ quidem credulitas nec fides etiam informis dici potest, quoniam fides informis Dei quoque donum est, quam Christianus peccator habet, qui licet absque charitate sit, firmiter tamen credit. Hanç autem fidem diabolus nequaquam habet, quoniam ex actibus, quos fides importat, nõ habet illum, qui ex parte uoluntatis est, eo quòd non credit, quia se ad credendum obligat, neque quia credere uult, sed credit inuitus & coactus: & ideo non est fides, de qua Beatus Augustinus ait: Cætera potest homo etiam nolens, credere autem non nisi uolens. Atque ita illam quam dæmones habent, fidem non uocamus, sed credulitatem. Cum igitur fides sit totius spiritualis uitæ, & omnium, quę expectamus, fundamentum, uoluit filius Dei illam, utpotè rem maximè necessariam in cordibus humanis plurimorum miraculorum operatione confirmare. Nam sicut humanæ sciẽtiæ argumentis & rationibus probantur, sic fides miraculis: quia miracula & modus, quo dominus ea operabatur, & finis, propter quem ipsa faciebat, erant infallibilis suæ cœlestis doctrinæ comprobatio. Cumque (ut iam diximus) ad fidem necessaria sit quædam uoluntatis obedientia, quam Theologi piam affectionem appellant, ideo opus erat, ut miracula affectione quadam uoluntates hominum attraherent, & sic ipsi ad cœlestem doctrinam, quam Dominus prędicabat, credendam amore inflammarentur.

Iaco. 2.

D Aug.

Ex hoc sequitur responsio, cuiusdam grauis quæstionis, quam Alexander Alensis, & B. Thom. mouent, uidelicet, an una fides possit esse maior altera, hoc est, unũ fides crescat, & si quis maiorem fidem, quam alius habeat. Ad quod hi grauissimi doctores respondent, fundamentum fidei (quæ est omni firmitate diuinę atque infallibili ueritati assentiri) in omnib. Chri-

Alexan. Alen. 3. p. q. 81. m. 2. B. Th 2 2. q 5. ar tic. 4.

A stianis esse æquale, in quo absq; differentia aliqua omnes Christiani æquales sumus, quoniam omnes absque cõtradictione credimus, quidquid Deus loquitur infallibilis esse ueritatis, & quia omnis sacra scriptura a Deo est, & sacrosancta Ecclesia est eius annuntiatrix, quidquid ipsa prædicat, illud infallibilis ueritatis esse reputamus. Et de hoc fundamẽto loquitur B. Petrus, dicens: Petrus seruus Apostolus Iesu Christi, ijs, qui coæqualem nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia Dei nostri. 2. Pe. 1.

At secundum hos doctores in tribus rebus fides unius augeri potest. Prima est in
B notitia & cognitione Dei, quia licèt in uniuersali, omnes Catholici credant cunctos fidei articulos, alii tamen illos magis explicitè quam alii sciunt, eorumque rationem & causam distinctius intelligunt. Isti sunt Christiani sapientes, qui non solum credunt uerbum diuinum fuisse incarnatum, factum hominem, & in cruce mortuum &c. uerum etiam horũ causam, non ignorant. Et ita esse oportet, siquidẽ B. Petrus in sua Canonica sic ait: Dominum Christum sanctificate in cordibus uestris, parati semper ad satisfactionem om- 1. Pet 3.
C ni poscenti uos rationem, de ea, quæ in uobis est, spe, sed cum modestia. Plurimi autem conscientiæ puritate ad tantam in cognitione fidei nostrę perfectionem accedunt, ut in suo intellectu gustum, & quasi experientiam eius quod credunt, consequantur, ut egregiè Alexander Alensis hoc, ubi supra disserit. Vnum tamen uobis hic animaduertere uolo, quod Beatus Paulus ad Romanos scribens, commendat: inquiens. Dico .n. per gratiam, quę data est mihi, omnibus, qui sunt inter uos, non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, & unicuique sicut Ro. 12.
D Deus diuisit mensuram fidei. Dignitatem & officium, quo sanctus uir fungebatur, hic gratiam Dei appellat. Atque ita, dico per gratiam Dei quæ data est mihi: perinde est ac si diceret. Dico per officium ac dignitatem, in qua Deus me licet indignum, collocauit. Hoc etiã æquum est, ut unusquisque concionator, & prælatus dicat, uereaturq; ne officium, quod per gratiam Dei illi datum est. *Ne se le buelua en desgracia.* Quid ais, ò sancte Apostole. Per officium & gratiam, quã habes? Dico unicuiq; datum esse ascendere ad cognitionẽ

diui-

diuinorum secundum mensuram fidei, quam accepit. Verbi gratia: agricola, & artifex mechanicus, qui certam fidei mensuram, & articulorum cognitionem habet, nolit scrutari, aut curiosius plus scire, quã ad eius statum pertinet, facillimè enim in errorem incidet. Alii sunt, scilicet, doctores, & prædicatores, qui ampliorem fidei mensuram acceperunt, quique in studio diuinorum mysteriorum sunt exercitati, & hi altius auolare poterunt, cum illis enim Beatus Petrus in præfatis uerbis loquitur, eosque admonet, ut sint parati ad rationem de fidei mysteriis reddendam. Vnusquisque ergo attẽdat statum, in quo Deus ipsum posuit, & secundum eum scire studeat illud, quod ad salutem suã necessarium est, & nolit plus sapere, quam oportet sapere. Secunda autem res, in qua fides plus in uno, quam in alio antecellit, est in constantia, & firmitate, qua anima aduersitates, & contradictiones superat, sicut eam habebant illi, de quibus Beatus
Heb. 11 Paulus inquit. Sancti per fidem uicerunt regna, operati sunt iustitiam, obturauerũt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, & cætera.

Tertia denique in deuotione consistit, nam cum quis indeuote credit, si alius cũ deuotione, & affectione credit, huius profecto fides illius fidem antecellit. Ad omnia autem hęc, quæ hactenus de fide diximus, ualde necessaria erant miracula, quę filius Dei operabatur. En multis uero, quę cœlestis Dominus propter hunc finem fecit, in sacra hodierni Euangelii lectione duorum singularium præcipue fit mentio quod sic incipit, *Loquente Iesu ad turbas ecce princeps unus, &c.*

Princeps iste Synagogæ Capharnaum erat, sicut modo est Abbas Ecclesiæ collegiatæ. Nam summus sacerdos in urbe Ierusalem habitabat, in aliis uero locis erant Synagogæ, ad quas conueniebat populus offerendi preces gratia, & ut ibi a sacerdotibus, & Leuitis in lege instrueretur. *Accessit ergo princeps hic ad Iesum, & adorabat eum, dicens. Domine, filia mea modo defuncta est, sed ueni, impone manum tuam super eam, & uiuet.* B. Marcus ait hunc principem non solum adorasse Dominũ, sed etiam ad pedes eius prouolutum fuisse. Sũmæ certè hoc reuerentiæ genus extitit. Et quidem Dominus (si externam faciem spe-

A ctes) humilis personæ speciem atque habitum referebat, & populi opinione fabri filius putabatur, atque eo tempore a Ioannis discipulis, & pharisæis accusabatur, quod cum publicanis ac peccatoribus ederet atque biberet, nihilominus tamen hic synagogæ princeps non in domo, aut in angulis sedentem, sed præsente, & spectante populo se pedibus eius prosternit, illum adorat, quod genus reuerentiæ neque ipsis quidem mundi regibus atque imperatoribus exhibetur. Quid igitur hũc principem sic humiliauit, sic ad Christi pedes abiecit? Non dubium, quin
B maxima illa calamitas, qua premebatur, qua si caruisset, nunquam se ad Christi pedes proiecisset. Hic est fratres, primus calamitatum fructus. Sæpenumero Deus cum laboribus, ægritudinibus, & captiuitatibus quibus aliquos opprimit, ipsos purgare intẽdit, & alios corrigere. Intelligens hoc sanctus Tobias Hebræis captiuis dixit. Tob. 13
Confitemini Domino filii Israel, & in conspectu gentium laudate eum, quoniam ideo dispersit uos inter gentes, quæ ignorant eum, ut uos enarretis mirabilia eius, & faciatis scire eos, quia non est alius
C Deus omnipotens præter eum. Ipse castigauit nos propter iniquitates nostras, & ipse saluabit nos propter misericordiam suam. Ex fame, quæ in terra Chanaam fuit, Iacob & filii eius hoc commodum eduxerunt, quod fratrem suum Ioseph prępositum Regis in Aegypto inuenerunt. Sic fames, necessitas, & ægritudo sunt in causa, quod cum multi Deum per peccatum amiserint, ipsum gratiam inueniant: Sed adeo cęci sumus, ut hoc minimè cognoscere uelimus. Plorare solet infans, cum è manibus eius gladius aufertur, quoniam non intelligit bonum, quod Simile.
D in eum confertur, sic tu luges, quando imperio, officio, numis, ac salute priuaris, quæ forsan erant uelut gladius, quo te ipsum interfecturus eras: Verę equidem in tribulationibus tanquam in lucido speculo conspicitur, quam admirabile sit prouidẽtię Dei consilium, dum homines in cœlum per aspera itinera ducit, & quãta sit eius bonitas ostenditur in hoc, quod illa, quæ erant materia irę, & indignationis, materiam clementiæ facit. Et hic est sensus psalmi Dauidis, Psal. 4.
quem ipse composuit, postquam ab

Ab-

Absalone reportauit uictoriam, scilicet: Cum inuocarem, exaudiuit me Deus iustitiæ meæ, in tribulatione dilatasti mihi. Vbi uerbum illud, dilatasti, maximè ponderandum est, habet enim pergrandē emphasim, & hunc sensum facit. Quando Domine, in medio tribulationum, timorum, & periculorum, quibus oppressus, & circundatus eram, ad te confugi, & oculos in te fixi, subitò uidebar mihi in amplissimum, & amœnum atque expeditum campum exire, in quo nihil, quod timerem, habebam, nec ibi aliqua timoris occasio erat. Intelligebam enim quanto maior bonitas tua erat, ut me consolareris, quam Absalonis malitia, ut me persequeretur, & quo securior erat fragilitas mea sub protectione tua, quam furor inimicorum meorum multis ducibus, & militibus comitatus. Ex quo infertur, quod ut homines a magnis laboribus eripiantur, & ingentes uictorias compares, tutiores præparationes sunt, corda uoluntati Dei subiicere, & diuinum auxilium eius implorare, quam uti omnibus armis, & inuentionibus, quas industria humana excogitauit. Sed, proh dolor? quomodo Christiani his miserrimis temporibus de infidelibus uictoriam reportabunt, siquidem tales sumus, ut uerear maiores esse fauores, quos Turca infestissimus noster hostis apud Christianos habet, quam in suo regno. Perpēdite obsecro, fratres mei, & considerate ex una parte uoces totius populi Christiani, qui pro remedio tanti infortunii preces Domino fundit, & ex alia in auribus eiusdem Dei uoces latrociniorum, usurarum, ultionum, iniustitiarum, ambitionum, atque aliarum plurimarum abominationum personantes, & petentes ultionem, sicut sacra pagina refert, sanguinem iusti Abel clamasse. Quomodo securi esse poteritis, utrum ex his uocibus efficaciores sint illę, quibus misericordiam postulamus quam illæ, quibus iustam ultionem petimus? Dicetis fortasse, Deum, cum misericors sit, magis propensum esse ad audiendas orationes eorum, qui misericordiam postulant, quam eorum, qui ultionem quærunt. Ego equidem in eius infinita bonitate ita futurum esse confido, sed ad hoc ex parte nostra pœnitentiam, emendam, & lachrymas cū humilitate debere interuenire, necessarium est, ad quæ omnia nos ipsa infortunia, & labores, quibus circundati sumus, inuitant. Quapropter licet plurimi sint fructus, qui ex calamitatibus, & laborib. percipi solent, hic tamen primus est. Sic Beatus Gregorius testatur, dicens. Mala, quæ nos hic præmunt, ad Deum nos ire compellunt. Ideò orabat Sanctus Dauid. In chamo, & fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. Chamus minorem aduersitatem, Frēnum uero maiorem afflictionem præsignat, quibus plerosque Deus ad se adducere solet quamuis nonnulli peccatores adeo proterui ac duri sint, ut nec cum laboribus uelint se subiicere. Sicuti erant illi, quibus Dominus per prophetam Amos inquit: Ego dedi uobis stuporem dentium in cunctis urbibus uestris, & indigētiam panum in omnibus locis uestris, & non estis reuersi ad me. Et paulo inferius. Misi in uos mortem in uia Aegypti, pcussi in gladio iuuenes uestros, & nō redistis ad me. O execrandam duritiem eorum, qui saltem cruciatibus afflicti, ad Deum non reuertuntur. Non similis fuit his hominibus princeps iste, siquidem cum afflictione ad clementissimum Iesum confugit, & pronus, & in terram proiectus, mira reuerentia atque humilitate ab eo auxilium implorabat. Hic manifestè ostenditur, quam grauiter ac molestè sentiant patres liberorum damna, quantamque curam in eorum remedio quærendo adhibeant. In quo filiorum crudelitas atque ingratitudo erga parentes reprehenditur. Hinc oritur, quod perraro uideamus filios pauperes, quorum parentes diuites fuerint, licet multi sint patres inopes, quorum filii diuites sunt. Non enim fert paterna pietas, ut parentes abundantiam temporaliū bonorum habeant absque eo, quod illorum faciant filios suos particeps. Idcirco Deus peculiare præceptum parentibus non imposuit, ut filios suos diligerent, quoniam hoc ipsi suapte natura pręstant, imo sæpenumero plus quam oportet, filios uero peculiari præcepto astrinxit, ut parentes suos honorarent, eisque obedirent, & ut ipsos ad hoc incitaret, eis pœnas ac præmia proposuit. Mirum profectò est, quod sicut Patriarcha Abraham in filio suo immolando Deo obtemperauit, sic filius eius Isaac cum sacrificandus

erat, Deo parenti suo obediuit, qui tã pro uectæ ætatis erat, ut super humeros suos tantam struem lignorum portare ualuerit, quanta opus erat ad corpus humanum omnino comburendum: futurum enim erat, ut (sicut Deus præceperat) offeretur in holocaustum, quod genus sacrificii erat, ubi quidquid offerebatur, consumendum erat. Et hæc sancti iuuenis obedientia maxima confusio est contra plurimos inobedientes. Videbitis aliquos monachos & etiam Christianos, qui ieiunãt, silentium obseruant, & in aliis sanctis operibus, quando ipsis placuerit, sese exercẽt, si uero id prælatus eorum eis pręcipiat, illud moleste ferunt, & indignantur. Isti seipsos onerare uolunt, sed non patiuntur a suis prę latis onerari. O sante Isaac, quid obsecro humeris portas? profecto onus, quod pater meus mihi imposuit, illud libenter per arduum montis iter ueho & illud non ego suscepi, sed pater meus mihi imposuit. Hęc admirabilis obedientia est & plurima laude digna. Quod cum ita sit, tamen in sacra scriptura obedientia Patriarchę multo magis quam filius eius Isaac commendatur, ut ex sacro textu colligitur, ubi Dominus ad Abraham patriarcham sic loquutus est. Per me ipsum iuraui, quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo unigenito, benedicam tibi &c Non legitur autem sancto Isaac dixisse: Quia obedisti mihi, benedicam tibi. Huius rei causa fuit, quoniam pater plus filii sui uitam, quam propriam suam diligebat. Et hinc intelligetis artificium, quo Satanas in sancti Iob tentatione usus est Prius enim poterat filios eius interficere, & postea ipsum diuitiis priuare & tunc sanctus Iob calamitatem illam minus sentiret, posset enim dicere, Mortuis filiis quorsum diuitiæ mihi opus sunt? Sed infestissimus hostis prius eum diuitiis spoliauit, quam filiis, ut sic ipsum magis uexaret, maiorique tristitia afficeret, cũ sanctus uir se filiis & filiabus oneratum uideret, & diuitiis atque opibus, quibus eos sustentaret posset, omnino careret, sed nihil horum satis fuit, ut sanctus uir patientiam amitteret. Hic etiam consideratione dignũ est, quod licèt princeps iste corporalem Domini præsentiam desideraret, dicens, Veni impone manum tuam super eam, & uiuet, propter quod reprehẽsione dignus

Gen. 22

A fuit sicut Regulus, tamen piissimus Iesus illum reprehendere noluit, quia sacerdos erat & prę latus. In quo nos docuit maximam reuerentiam adhibendam esse sacerdotibus, & multo maiorem si prælati sunt, & quod eorum peccata coram secularibus non detegamus. Cum Dominus sancto Moysi & Aaron dixit. Loquimini ad petram coram filiis Israel, & illa dabit aquas, ipsi dubitauerunt an aqua de petra exiret, nihilominus tamen cum petram Sanctus Moyses percussit, aquæ liquidissimæ fluxerunt. O rem nimis prodigiosam. Ecce uirga hominum non cre- Nu. 20.

B dentium, aquam ex durissima petra emanare fecit. Quid hoc est Domine? Nonne tu miracula fidei tribuere soles? Quare ergo isti illa carentes & uirga lapidem percutientes, aquam eduxerunt? Quoniam uirga illa, qua aqua educebatur erat sacerdotum; quos (licet ipsorum fides id nequaquam merebatur) Dominus honore uult coram populo afficere. Et in Leuitico iubet ipse Dominus quod domus, in quam sacerdos ingressurus erat, ab omnibus immunditiis prius purgaretur. In quo ostendit honorem, qui sacerdotibus legis

C ueteris ob dignitatem muneris ipsorũ debebatur. Quod si illis tantus honor debitus erat quanto maior nunc sacerdotibus legis gratiæ debetur, siquidem horum dignitas ita dignitati illorum præminet propter excellentiam & altitudinem mysteriorum, quę pertractant.

Et surgens Iesus. secutus est eum. O inauditam, & uehementer mirabilem Christi Domini humilitatem ac pietatem. Sermone relicto confestim iter arripuit, & hominem afflictum comitatur. Discite, fratres, ab hoc cœlesti magistro, quanta cum diligentia proximis uestris suis in necessi-

D tatibus opem ferre, & subuenire debeatis. Ne dicas (inquit Sapiens) amico tuo, uade, & reuertere, cum statim possis dare. Pro. 30.

Non iuit clementissimus Dominus cum Regulo in domum eius, licèt ipse importunis precibus id ab eo postulauerit cum hoc autem principe pergit, eo quod ex Pharisæis erat, qui inter alios de populo maiori cum odio prosequebantur, & inuidia pleni, illud sæpenumero ostendebãt. In quo piissimus Iesus nos docuit, debere nos publicos inimicos nostros non solum patienter ferre, sed etiã eos, quamplurimis

beneficiis ornare, quibus ipsos placemus, & ab illo peccato & odio amoueamus.
Ro. 12. Hoc nos Diuus Paulus admonet, dicens. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potum da illi, hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput eius.
Simile. Solet aliquando uehemens uentus domum totam solo equare, & idem uentus per debilem arundinem absque nocumento aliquo transit. Ratio huius discriminis est, quòd cum in domo repugnantiam inuenit, maiori impetu eadem deiecit, at uero fragilis arundo inclinans se, uento locum
Psal. 48 dedit, & ita ab eo nec euulsa nec confracta fuit, aut damnum aliquod accepit. Sic quando inimicus tuus aduersum te, uelut uentus rapidissimus, ira & odio plenus excandescit, si tu contra ipsum te etiam durum, iratum & inflammatum ostendis, eique cum furore resistis, tunc oblata tali occasione maiori ira & passione inceditur, at si ipsum cum mansuetudine alloqueris, eique hilarem uultum præbes, & bonis operibus faues, ira eius transit, seda-
Ro. 11. tur & mitigatur te illæso & incolumi, ipso uero confuso & mitigato remanente. Ideo Diuus Paulus nos hortatur, ut locũ irę demus, ne proximis nostris noceamus, quod tunc facimus, cum non solum eis nequaquam resistimus, sed etiam ipsos mansuetudine & amore recipimus, bonum pro malo reddentes. Ex sacra scriptura colligi uidetur perfectionem Chri-
Iaco. 3. stianam in diuersis rebus consistere, quoniam Diuus Iacobus inquit. Siquis uerbo non offendit, hic perfectus est uir. Vbi apparet perfectionem Chistianam sanctum Apostolum in linguæ custodia con
Mat. 19 stituere. Et Christus Redemptor noster eandem perfectionem cuidam adolescenti ostendens, sic ait: Si uis perfectus esse, uade & uende omne, quę habes, &
Colos. 3 da pauperibus, & ueni, & sequere me. Diuus Paulus ad Colossenses scribens illam in charitate collocat, dicens. Super omnia autem charitatem habentes, quod est uinculum perfectionis. Denique ipse Dominus eam in amore inimicorum
Matt. 5. constituit. Nam cum dixisset, Diligite inimicos uestros, benefacite ijs, qui oderunt uos &c. adiecit. Estote ergo uos perfecti, sicut & pater uester cœlestis perfectus est. Quod cum ita sit, interrogo, quomodo potest perfectio Christiana in

A tam uariis rebus consistere? Ad hoc respondeo, ipsam essentialiter in charitate consistere, hæc enim nos Deo coniungit, nobisque ius ad regnum cęlorum præbet, at uero manifestatio perfectionis Christianæ in multis diuersarum uirtutum actibus consistit, uidelicet, cum lingua ita regitur & gubernatur, ut nunquam nisi iuxta rationis iudicium loquatur. Atque ita cum Diuus Iacobus ait, Hic perfectus est uir, idem est ac si diceret, Hic perfectionem suam ostendit, cum autem Dominus adolescenti dixit, Si uis perfectus esse, &cæt. uiam perfectionis docuit, quæ est, omnia huius mundi propter eius amorem relinquere. At licet mani-
B festatio perfectionis multis modis fieri possit, inter eos unus ex efficacioribus est, inimicis benefacere, hoc enim est euidens signum, quod ij, qui hoc faciunt, Deum diligunt, quod licèt factu difficile sit, non tamen impossibile est, sicut aliqui falso affirmant. Nam uoluntas (ut egregie Diuus Thomas docet) adeo potens D. Th. p. q. 82 ar. 4. est, ut per modum agentis omnes animæ potentias ad suos actus moueat, & multo potentior diuina gratia & fauore efficitur, qui nunquam facienti, quod in se est, deesse solet. Quid igitur erit, si
C cum his homo consideret utilitates, quæ exoriuntur? Quamuis scala grauis sit, tu si ea indiges humeris tuis portas, ut per eam in locum, quem desideras, ascendas.
Cum igitur omnes in cœlum ascendere Simile cupiatis, & inimici sint uelut scalę, quibus ascendere potestis, oportet uos grauitates eorum ac molestias patienter perferre, siquidem ad tantum bonum sunt scalæ. Ad hoc etiam maximè mouet considerare, quod inimicus, qui te persequitur, est uirga Dei, sicut erat Rex Syriæ in He- Isa. 10 bræos, ut idem Dominus apud sanctum Isaiam testatur, dicens: Assur uirga furo-
D ris mei Et (ut Beatus Augustinus inquit) si iumẽta uirga percutis, ut tibi subiecta sint, cur nos cum iumenta Dei simus, non debemus ab eo flagellari? Et si uestem quis puluere conspersam habeat, uirga toties eam percutit, quousque ipsa puluerem expellit, & munda remanet, sic ad hoc inimicus tibi inseruit, nam cum illos Deus te percutit ut sic culpæ puluerem à te excutiat. Ergo sicut uirgam seruas, & eam frangi non permittis, quoniã ad hoc nimis apta est,

est, quare non æstimas inimicum tuum, & ei benefacis, siquidem est instrumentum, quo anima tua mundatur? In hoc insinuas, te pluris facere uestis tuæ puritatem, quam animæ, siquidem uirgam seruas, & inimicum tuum confringis, ei damnum in illis, quæ potes, inferendo In quo impium Satanam omnis nequitiæ parentem imitaris, qui perditionem hominum adeo dilexit, ut se periculo exposuerit accipiendi tot Dei maledicta, quot in sacro
Gen.3. Genesis libro ipsum, ut eos deciperet, accepisse refertur. Sic tu uis Dei gratia priuari, ut inimicum tuum honore, diuitiis, ac salute priuatum uideas Ne obsecro frater, tam execrandam creaturam æmuleris, imitare mansuetissimum agnum Iesum Christum, animaduerte, quo amore iis, qui publicos inimicos eius se ostendebant, benefacit.

Insuper obseruandum est, Dominum aliquando uerbis homines reprehendisse, sicut Regulum increpasse legitur, aliquando operibus, quemadmodum hunc principem reprehendit, dum simul cum illo pergit, ut filio eius salutem tribueret. Singularis reprehensionis modus est cũ Deus in eum qui infernum meretur, noua beneficia confert, ut sic pudore afficiatur, & dicat, Magna profectò ingratitudo mea est, dum tam pro Domino, qui tot beneficiis me auget, non seruio. Cum eo autem, qui ita durus est, ut ex hoc suaui reprehensionis modo utilitatem educere nesciat, lo-
Rom.2 quitur Beatus Paulus cum dicit: An diuitias bonitatis eius contẽnis? Ignoras, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Hoc etiam reprehensionis modo
Gen.43 S. Ioseph in fratres suos usus est, simul cũ illis mensæ accumbens, qui cum ipsum tum grauiter offendissent, nescio quomodo uerecundia non perierunt, uidentes se ab illo tantis illecebris, & delitijs affici, quem in cisternam incluserant, & tanquã uilem seruum uendiderant. Hoc modo uult Deus optimus maximus, ut inimicos nostros reprehendamus, eis beneficia impendentes, quibus ipsos amore inflammabimus.

Cæterum dum pergit dominus ad mortuam puellam suscitandam, *Ecce mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, accessit retro, & tetigit fimbriam uestimenti eius*. Hæc enim mulier partim ce-

A leberrima miraculorum domini fama permota, partim etiam diuini spiritus beneficio illuminata tantam de uirtute, & potentia domini fidem conceperat, ut absque ulla mentis hæsitatione intra se diceret, *Si tetigero tantum uestimentum eius, salua ero*, & tangens mirabiliter sanata est.

Multa sunt in huius mulieris curatione notatu digna. Primum est, quo, pacto dominus omni tempore, & in omni loco diu ac noctu in domibus, & in itineribus opera pietatis faciebat, nunc prædicans, nunc uerò egenis suis in necessitatib. subueniens. In quo docuit nos quoque de-
B bere in sanctis exercitijs nos ipsos omni loco ac tempore exercere. De anima sancta sic in Prouerbiis dicitur. Considerauit Pro.ul.
semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit. Quibus uerbis Spiritus sanctus nos singulare iter erudit ad otiositatem uitandam, uidelicet, considerationem nostrarum miseriarum, & bonorum, quibus egemus, & qui profundè animo euoluerit animę suæ semitas, otiosus non erit, quoniam tam multa, quibus remedium adhibeat, inueniet, ut longum tempus ei breuissimum ad tantum opus conficiendum uideatur. Perpendite, qualiter non
C inquit, considerauit semitas domus alienę, sed domus suę, quoniam prima ac pręcipua iusti uiri cura est, suæ proprię animę mederi: postea uerò aliis remedium adhibere contendit. Considera ergo frater semitas domus tuæ, & panem otiosus non comedes, ex eo enim, quia eas, ut oportet, non consideras, otiosè, & maximo cũ discrimine tuę saluationis uiuis. Aqua, Simile.
quæ non fluit, sed in aliquo lacu detenta est, facilè corrumpitur, & uenenosa, quæque in se generat, quę autem præterlabitur, clarificatur, & sapidos pisces alit Hoc etiam discrimen est inter hominem otio-
D sum, & eum, qui in sanctis operibus se diligenter exercet, quod ille est uelut lacus uitiorum, diligens uerò quotidie magis perficitur, clarificatur, & pluribus meritis impletur. Ligones, & instrumẽta artificũ, quando cum illis laboratur, lucida sunt ac micantia, si autem otiosa, rubiginem contrahunt, & nigra efficiuntur. Idem solet Simile.
hominibus erga sensus ac potentias suas contingere: nam sanctis exercitiis illas purificant, & perficiunt, otiositate uerò eas distrahunt, & deprauant. Et sicut uenato-

res consuescunt, in aues, non cum per aerem uolant, sed cum in terra quiescunt, sagittas dirigere ad eas occidendum, sic dæmones magnam occasionem inueniũt ad interficiendas animas, cum ipsas otio uacare conspiciunt. Hæ omnes rationes fratres mei, mirum in modum ad otiositatẽ fugiendam, & nos ipsos nunc in sanctis operib. exercendos inuitant. Hoc etiã nos ipse dominus per Oseam Prophetam admonet, dicens: Seminate uobis in iustitia, & metite in ore misericordię, ubi alia translatio habet: Seminate uobis iustitiam, & in alia translatione habetur. Seminate uobis in ueritate iustitiam. Quando aliquis rem quampiam tepide, & negligẽter facit, dicere soletis, uidetur ille rem nõ seriò, sed per iocum operari, si autem diligenter, & cum feruore rem operatur, dicitis: *Essõ de ueras ua*. Sic cum sanctus Propheta ait. Seminate uobis in ueritate iustitiam, perinde est ac si diceret: Facite opera bona sedulò, & cum feruore, & metite in ore misericordiam. Eleganter iustitiam componit cum semine, misericordiam uerò cum messe. In quo nos docet, quantum prẽmia iustorum in alia uita operibus iustitię, quæ in hoc mundo fecerunt, antecellant. Quis enim non uideat messem ex uberiorem esse seminatione?

Osee 10

Simile.

Secundum autem, quod hic notãdum occurrit, est qualiter mulier ista sciuit occasionem, & opportunitatẽ arripere. Non dixit, Alia die pertrãsibit hinc cælestis medicus, & tunc ab eo sanitatem postulabo, sed protinus ad eum accedere curauit. Idcirco Ecclesiasticus inquit: Fili, conserua tempus, & deuita a malo. Vbi Vatablus legit: Fili occasionem obserua hoc est, insidiare occasionem ad benefaciendum, ut eam arripias. O singularem hortationem, fęlix ille, qui ab ea utilitatem educere scit. Vult Spiritus sanctus, ut attentis oculis occasionem expectemus, ut eam illicò ad commodum nostrum apprehendamus. Atque ita in lib. Iosue legitur: Festinauit populus, & transiit. Cum flumen apertum uiderunt, & bonam atque opportunam occasionem ad traiiciendum illud, protinus occasionem arripuerunt, & ad id cõplendum festinarunt. Sic quando, ò frater, uides apertum flumen, & aquas tibi locum ad transeundum præbere, quid amplius

Eccl 4.

Iosue 4.

A expectas? Quare statim non aggrederis? Occasiones malorum, quamuis eas non quæras, sese ibi persæpè offerunt, at uerò occasiones bonorum rarò inueniuntur, idcircò oportet nos eas, cum ipsas inueni mus, diligenter arripere B. Marcus de hac muliere ægrotante, sic ait: Et mulier, quæ erat in profluuio sanguinis annis duodecim, & fuerat multa perpessa a cõplurimis medicis (quilibet enim illorum forsan in ea periculum facerẽ uoluit, quibus experientiis miseram fœminam labore oppresserant) & erogauerat omnia sua neq. quicquam profecerat. Magnam profectò admi B rationem facit, uidere perseuerãtiã, quam mulier hęc in quærendis remediis ad salutem corporis comparandam, adhibuit, siquidem per duodecim annorum spatium a remediis licèt laboriosis, & magnas expensas facientibus, & quę ipsam pauperem reddebant, nunquam cessauit. In quo quidem negligentiam nostra, & minima perseuerantia, quam in quęrendis animæ remediis habemus, grauissimè reprehenditur. Ostenditur etiam, qualiter quacunque parua difficultate, quæ ad hoc sese nobis offert, defetiscamur, & fatigemur. De hoc Deus per Oseam Prophetam con C queritur dicens, Quid faciã tibi Ephraim? Quid faciam tibi Iuda? Misericordia uestra, quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens. Satis apertè Dominus his uerbis inconstantiam uirtutis populi sui ostendit, eam comparans nubi, & rori matutino, qui ubi primum a sole pertingitur, statim absque aliqua resistentia liquefit. Et quia nimis inconstans erat populus ille, ei dominus per sanctum Prophetam ait. Quid faciam tibi? Hoc est, ad nihilum prodes. O quàm multa bona obtineremus si in sanctis exercitiis constanter persisteremus. Videbitis in domibus nobilium D lapides planos in atriis instratos, qui præ nimia assiduitate aquæ è canalibus fluentis perforati sunt. Mirabile profectò, quod cum aqua res quædam nimis mollis, & lapis nimis durus sit, assiduitate tandem ipse lapis perforatur, sic nullum cor (ut arbitror) adeo lapidem erit, quod assiduitate non emolliatur. Si difficile reputas crimina tua multoties confiteri, carceres inuisere, & infirmos curare, &cet. perseuera frater, & hæc omnia tibi dulcia, & facillima uidebuntur. O utinam hãc uirtutem in

Marc 5.

Oseæ 6.

Simile.

Simile.

in omnium cordibus imprimere possemus. Ne simus (ait Beatus Apostolus) Heb.12 paruuli fluctuantes, & circumferamur omni uento doctrinę: & rursus: In disciplina perseuerate. Hoc sępenumero repetit eo quod mentibus nostris maxime con ducit. Et loquens Dominus de sancto Iob Iob.1. inquit; Nunquid considerasti seruum meũ Iob, quod non sic ei similis in terra, uir simplex, & rectus, ac timen Deum, & recedent a malo, & adhuc retineus innocentiam? Quasi cumulus esset aliarum uirtutum perseuerantiam, & in postremo loco dixit: Et adhuc retinens innocentiam.

Accessit retro, & tetigit fimbriam uestimẽti eius. Est erubescentia adducens gloriam, Eccl.4. inquit Ecclesiasticus, talis erat huius mulieris uerecundia, & ideo, *Accessit retro*, Et Dominum cum deuotione tangens, salutem ab ipso obtinuit. O utinam nos hoc modo etiam tangeremus, certe quam mul ta bona ab eo consequeremur. Vt ignis in solitudine incendatur, oportet prius silicem ferro percutere, a quo, dum ictibus percutitur, scintillæ exeunt ex qui Simile. bus fomes, idest, *la yesca* ignem concipit, & postea ignis incenditur Lapis est Christus filius Dei, quem si per considerationem altissimorum eius mysteriorum cum intellectu tangimus, protinus diuini amo ris ignis in uoluntatibus nostris inflammatur. Et hoc debet esset continuum exer citium nostrum. Sed adeo miseri & negli gentes sumus, ut dies, menses, atque anni Simile. sine harum rerum memoria nobis pertran seant, atque ita in aliis longe diuersis rebus occupamur. Si aliquis adolescens in urbẽ Pharisiensem magnis sumptib litera rum ad descendarum causa a nobilib. suis parentibus mitteretur, & ipse ibi se totum ludis, & addiscendis mechanicis, (quales sunt, clitellas, & calceos conficere) didisset quanta reprehensione, & supplicio dignus esset? Non minus igitur impertinentia sunt opera, in quibus nos ipsos exercemus ad uitam æternam consequendam. Qua molestia & qua ignominia afficerentur illius adolescentis parentes cum uiderent filium suum post tam magnos sumptus tã parũ in literarum studio profecisse? Maiorem profecto noster cælestis pater, si illius esset capax, molestiam acciperet, uidens nos ita a fine ad quem nos creauit,

A deuiantes, & terrenis rebus animum nostrum tanta affectione adiungentes, De miserabili urbe Ierusalem S. Ieremias plo Thren. rans dicebat. Sordes eius in pedibus eius, & non est recordata finis sui. Idem possumus de omnibus peccatoribus dicere, siquidem affectiones suas in stercore huius mundi fixas habent, & finis ad quem sũt creati, non reminiscuntur. Non sic iusti non sic, sed terrenis affectionibus sen otis, recordantes ad quod fuerunt creati, uide licet, ut summum bonum intelligerent, in telligendo amarent, amando possiderent, seipsos integro corde in sanctis operibus B exercẽt. Plato in libro, quem de republica Plato l. edidit, animo cõcepit domum, quandam 7. de re- nimis obscuram, unum tantummodo lu- pub. minare habentem, in qua essent homines annullis ferreis per colla ligati & ad colũnam postquam rationis usum habuerunt, constricti, a quib. aliquis quęreret, Quid miseri uidetis? responderent utique, Vmbras quasdam conspicimus & putamus non esse alium mundum nisi hanc obscuram & tenebrosam domum quoniam hic nati fuimus, & hic uitam finiemus. At si aliqui ex illis ab illo tetro carcere exirẽt, C quam perteriti manerent, uidentes tam pulchrum cœlum, tam splendidum Solẽ, tot uirides arbores, tot diuersa animalia, ac tot formosos homines, tã pulchris uestibus adornatos quomodo dicerent; O infælices illos, qui in teterrimo illo carcere inclusi sunt, siquidem his bonis, quæ nunc uidemus minime fuit potuerunt. Si uero ad tenebrosam domum descendentes eis, quæ uiderant, nuntiarent, & ipsi fidem adhibere nollent, quin potius eos illuderent, & deriderent dicẽtes, se potius ibi commorari uelle, quam scire utrum id, quod dicebant, uerum esset, nec ne, qs D obsecro hos homines insanos & amentes non iudicaret? Hac imaginatione magnus illi Philosophus discrimen, quod in ter iustos & peccatores uersatur, explicabat, dicens, domum obscuram esse hunc mundum, in quo nihil pręter umbras est, diuitiæ enim, honores, uoluptates, imperia, &c. quid aliud sunt, quam umbrę uerorum bonorum, quæ in alia uita sunt? Et in hac tenebricosa domo ligati sunt peccatores uitiorum & passionum fimium catenis; at uero iusti ab his catenis liberi & soluti per contemplationem tanquã

gradibus in cęlum ascēdunt, ubi uera lux, uerus honor, ac uera uoluptas est. Hi peccatoribus compatientes eos admonent, ut se ab illis, quibus uincti sunt, catenis liberent, & per contemplationem ascendant, ut fruantur eis, quibus ipsi fruuntur, illi autem misero suo statu contenti, parui faciunt, ea quę ab ipsis dicuntur. O Deus infinitæ maiestatis, utinam ego haberem spiritum & efficaciam ad amplificandum id quod dicere uolo. Plato solo naturali lumine ductus eos iustos appellauit, qui se a peccatis soluunt, & contemplationi diuinarum rerum se tradunt, illas nimio amore prosequentes. Nos autem fidei lumine sacrosancti Euangelii doctrina illuminati, (quæ aperte nos docet, omnia huius mundi esset uelut umbram respectu cœlestium, & quod non solum qui uitiis ligati illis sunt contenti, æternis non fruentur, sed æterna supplicia patiētur) adeo cæci, & miserabiles sumus, ut credentes hoc infallibilis esse ueritatis, ad has umbras animum adiungimus, in illis cogitamus, & illas diu noctuque uiribus omnibus inquirimus, uerorum, & æternorum bonorū ita obliti, ac si nō crederemus id quod de illi nobis prędicatur. O infelices captiui animaduertite uos nihil præter umbras uidere. Soluite uos ipsos a laqueis passionū uestrarum, & per scalam contemplationis ascendite, ut Dei pulchritudinis amore capiamini, & eius ineffabilibus diuitiis, siquidem ad illas creati estis, fruamini. Si hoc modo lapidē, qui Christus est, tangimus, sine dubio ignem educemus, & diuino eius amore inflammabimur, sicut hęc mulier incensa fuit. Cæterum cum corporum morbi, quos Dominus depulit, spiritualium morborū imaginem gerant, quis animę morbus per hunc sanguinis fluxum intelligatur, quærendum est. Et quidem per hunc morbum, quo sanguis ita a corpore dissoluitur, ut nullo medicamento aut arte retineri possit, eos intelligi arbitror, qui sic peccatis assueti sunt, ut diuturna consuetudine in naturā quodammodo transeunte uariorum desideriorum & cupiditatum fluxum patiantur, quas uix cohibere possunt. Imo uero sunt quidam, qui eo improbitatis deuenerunt, ut dicant se non posse cupiditatibus suis imperare, easque rationis imperio cohibere. Ne autem ad hanc tantam deprauationē

A peruenia mus. Maximè nobis conducit, illud Ecclesiastici pręcepti ob oculos semper habere, scilicet: Post concupiscentias tuas non eas, & a uoluntate tua auertere. Eccl.

Valde etiam oportet occasiones pręsertim carnales, uitare. Nam de muliere loquēs ait sapiens, multos uulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab illa. Et B. Augustinus quędam terribilia uerba & maxima admiratione digna profert, uidelicet: Crede mihi, cedros Libani, & ductores gregis sub hac specie corruisse uidi, de quorum casu non magis dubitabam quam Ambrosii, aut Hieronymi. Prou. B. A

B. O rem stupendam, quis hæc audiens non contremiscit. Quis de se confidet? Idcirco D. Isidorus inquit: Iuxta serpentem positus non eris diu illæsus, & prope ignem consistens, ferreus licet sis, combureris. D. Isi

Quāobrem cū improba cogitatio te inuadere inceperit, protinus eā a te illa celeritate proiice, qua prunam, quæ in manum uel pedem tuum cecidit, proiicis. Hoc significant illi septuaginta fortes, qui custodiebant lectulum Salomonis, de quibus in Canticis dicitur. Omnes tenentes gladios & ad bella doctissimi, uniuscuiusque ensis super fœmur suum propter timores nocturnos. Lectulum ueri Salomonis est anima fidelis, & hoc tanta est cura & diligentia obseruandum, ut propter custodiā eius enses euaginati sint eo modo ut detineri non oporteat ad ipsos è uagina educendos, quæ omnia promptitudinē significant, qua malæ cogitationes expellendę sunt. Sed quæro postquam homo ad hāc deprauationē & corruptionem peruenit, qua medicina curatur? Ad hoc respōdeo, quod sicut hęc mulier huius morbi periculum nobis indicauit, ita eadem remediū ostendit dicens. *Si tetigero uestimētum eius salua ero.* Fateor enim multa ac uaria huius morbi esse remedia, nullum tamē præsentius quam Christi uestem tangere, sed ea tamen fide, deuotione, ea reuerentia, ea fiducia, ea postremo religione, qua hęc mulier illam tetigit. O nunquam satis laudandam fidem? O nimis extollendam pręconiis fœminę fiduciam? Mirares, quis unquam docuit eam solam uestem posse sanare? Et si tanta erat uirtus uesti Christi Iesu, quanto maior & pręexcellentior erit corporis, & sanguinis sui efficacia? Vor ergo obsecro fratres, frequenter Sacrosanctā Cant. C D Eccl.

Eucha-

Eucharistiam sumite, tunc enim uestem Christi tangitis, eam nimirum qua sacratissimum eius corpus tegitur. In sacra enim Hostia uerũ Christi corpus latet, in quod panis substantia uersa est, quod tamen candore illo, hoc est, panis imagine atque specie ita tegitur ac uelatur, ut propheticum illud dicere possumus: Vere tu es absconditus, Deus Israel Saluator. Inter mirabiles autem sacramenti huius uirtutes & effectos, pręcipuè numeratur fomitis mitigatio, a quo fomite omnes prauæ cupiditates tanquam fluxus sanguinis deriuantur, quæ tamen cuius ineffabilis Sacramenti uirtute restringuntur. Hinc Beatus Bernardus ad monachos suos ait: Si quis uestrum iracundiæ, aut libidinis, aut inanis gloriæ turbidis motibus minus agitatur atque uexatur, gratias agat corpori, & sanguini Domini, quoniam uirtus sacramenti in eo operatur, quæ cupiditatum nostrarum fluxus reprimit & continet.

Isa. 45.

Sed ad historiæ finem ueniamus, cum Dominus in principis domum deuenisset, turbamque lamentatem, & tumultuantem compescuisset, solumque Petrum, Ioannem, atque Iacobum dilectissimos discipulos, & parentes insuper puellæ secum ingredi permisisset, ad iacentis cadauer accedens, apprehensa eius manu ait. *Tabita Cumi*, hoc est. *Puella surge.* O mira diuinæ potentię uirtus? Ad hanc unam uocem subito excitata puella aperiens oculos, parentes, qui aderant, summo stupore summoq. gaudio compleuit. O quam merito potuit dicere illud Psalmi: Dextera Domini fecit uirtutem, dextera Domini exaltauit me; nõ moriar, sed uiuã, & narrabo opera Domini. Res quidem notabilis fuit, quod Dominus ad hanc defunctam suscitandam tenuerit manum eius. O summe Deus, quid sibi uult, ut tua benedicta manu eius manum apprehendas? Nonne enim solo tuo uerbo excitare poteras? ut quid tenuisti manum eius? Voluit in hoc cęlestis magister nos docere clementiam, qua singulis diebus erga peccatorem utitur, qui cum per peccatum mortuus sit, & inimicus eius factus, ipsum ad ueniam, & amicitiam suam inuitat dicens Simus posthac amici. *Daca la mano y no ay a mas peccado de aq adelante.* O benedictus, & glorificatus sit talis Deus. Talis profecto clementia talẽ maiestatem decebat. Eia miser peccator tam ineffabile bonum nè contemnas, attende quid tibi dicat omnipotens Deus, culpam tuã cognosce, & qua pœna dignus sis, nisi tantis beneficiis & tam singulari clementiæ te gratum prębueris, contemplare.

In hoc etiam significata fuit infinita immensi Dei misericordia, qui cum hominem in morte peccati summersum uidet, ei manum fauoris sui porrigit, ut ille sub leuetur. Hanc manuum S. Dauid postulabat, dicens. Emitte manum tuam de alto, eripe me de aquis multis. At non sufficit, q Deus manum suã peccatori porrigat, sed oportet ut ipse peccator manum suam extendat, eamque cum Dei potentis manu coniungat, id quod in se est, faciẽs. Sed uę, uæ, uę, & millies, uę, & quam multi sunt a quibus cum Dñs manum petat, ipsi chirothecam, seu manicam (quę manus duntaxat similitudinem habet) porrigunt. O infælix hypocrita, a quo cum Dñs manum bonorum operum, & non fictę, sed uerę sanctitatis postulet, ut manicam operis, & sanctitatis fictę præbes. Depone has hypocrises, & porrige manũ ueram, quæ est uera pœnitentia, a que ita uitam accipies. At Dñs edito hoc insigni miraculo (ut refert B. Marcus) uehementer parentibus pręcepit, ut nemo id sciret. O incõmutabilis Deus, & quam profunda & secreta sunt iudicia tua. Mulierem illam, quam nullus uidit, utrum te tetigisset, & an sanitatem accepisset, tu ipse statim publicasti dicens. Quis me tetigit? Hæc uero, quam multi uiderunt te resuscitasse, iubes ut a nemine manifestetur. In hoc ostenditur aperte Dñm unicuique, quod plus ei conuenit, imperare. Cuidam enim inquit apud S. Matthęũ. Te faciente eleemosynam nesciat sinistra quid faciat dextera tua: illum namque, qui uanitatis amicus est, hoc modo oportet admonere, Apostolis uero, qui uiri perfecti erant, ait Sic luceat lux uestra coram hominibus ut uideant opera uestra bona, & glorificent patrem uestrum, qui in cœlis est. Christus Redemptor noster, ut erat peritissimus, & sapientissimus medicus diuersis. Pro diuersitate ægritudinum uebatur remediis, quibusdã enim imperabat, ut tacerent, aliis uero, ut loquerentur. Sancto prophetæ Oseę iussit, ut meretricem

Ps. 143. Matt. 6. Matt. 5. Oseæ 1.

quãdam uxorem duceret, at Beatum Ioã nem à nuptiis auocasse dicitur, ut sic in uirginitate conseruaretur. In hoc etiam exemplo nos docuit, bona opera nostra atque diuina munera aliquando quidem prędicanda, aliquando uero silentio regenda esse. Prædicanda quidem sunt, ubi hoc uel proximorum utilitas, uel diuinæ gloriæ ratio postulat. Sic B. Paulus dona, quæ a Deo perceperat, & labores, quos euangelicę prædicationis gratia pertulerat, longa oratione in posteriori ad Corinthios epistola describit; quod hoc ad eorum fidem corroborandam, & pseudo apostolorũ deprimendam perfidiam maximè conducebat. Sic etiam Dominus sanatæ mulieris beneficiũ publicari uoluit, ut nutantem principis fidem hoc insigni miraculo confirmaret. At in altero miraculo cum tam acriter parentibus silentium imponebat, non sibi, sed nobis utique prospiciebat, qui ob naturæ lapsæ infirmitatẽ inanis gloriæ morbo uehementer laboramus ut hinc discamus hanc crudelissimã pestem uitare, & humilitatem omni studio diligere, quæ est radix, & fundamentũ omnium uirtutum, qua animæ ditantur gratia, & magnam consequuntur coronã gloriæ, ad quam nos perducat Iesus Marię filius, Amen.

IN EAD. DOMINICA XXIII. post Pentecosten.

Concio II.

Confide filia, fides tua te saluam fecit. Matth. 9

Es ualde necessaria est omnibus Christianis scire q̃d sit fiducia, nam ex ignorantia eius multę his miserrimis tẽporib sicut ex radice oriũtur rami, hæreses nefariæ prodierunt. Hæretici Germanici fidem, & fiduciam idem esse, & nullum inter utranque discrimen uersari, sed per omnia identificari existimant. Quod quam sit a ueritate alienum, ex his, quę Dominus dixit, cum in nauicula transfretauit, apertissime conspicitur; discipulis enim admirantibus, ipse Dominus ait: Habete fiduciam, ego sum, nolite timere. Prius eos admonuit, ut fiduciam haberent, & ad hoc eos ne pertimescerẽt, hortatus est, in quo optima arte, & stratagemate usus est, uoluit namque unum contrarium auferre, ut aliud introduceret. Habete, inquit, fiduciam, & ut illam habeatis, timorem, & ignauiam deponite Ex quo aperte constat, fidem non esse fiduciam. Nam contraria secundum Aristotelem habent fieri circa idem, in eodemque subiecto reponuntur, at contrarium fiduciæ est timor, contrarium uero fidei est hęresis, & timor est in uoluntate, in qua inest fiducia, fides denique in intellectu consistit, ergo fides, & fiducia latissimè differunt, uerum est tamen, quod fiducia ex fide oritur, nam quia credis aliquẽ hominem ueracem esse, inde fit, ut confidas eam promissa sua esse præstiturum. Quid autem sit fiducia, explicat eruditè D. Thomas, dicens. Fiducia est spes roborata, ex aliqua firma opinione procedẽs: Vbi sanctus Doctor non sentit illam esse uirtutem à spei uirtute distinctam, sed modum esse spei, non qualemcunque, sed associatum fortitudine. Ideoque B. Paulus fiduciam cũ spe coniungit, inquiens. Nos sumus Christi domus, si fiduciam, & gloriam spe usque ad finem firmam retineamus. Hanc fiduciam in Deo, & non in bonis temporalibus habere debemus, ut plurimi miseri homines faciunt. De quorum quolibet in Prouerbiis dicitur. Substantia diuitiis quasi murus ualidis circũdãs eũ: Existimat qui diues est, diuitias suas esse fortissimum murum, quo se ab omnibus casibus, & infortunijs tueri poterit. Si annus sterilis est, non timet dicens. Nummos habeo, quibus me a fame defendam. Si quis ei minatur, ipse securum se reddit, dicens, Multæ sunt mihi pecunię, non deerit aliquis perditus, & dissolutus nebulo, qui de hoc hoste meo pro me uindictã sumat. O uana fiducia! Diuitię sunt uelut murus papyri, siquidem nec a morte, nec ab ægritudine, nec a tristitia, nec ab ignorantia quempiam tuentur. Ideircò in Prouerbiis dicitur. Qui confidit in diuitijs suis corruet. Et B. Paulus hoc satis bene intelligebat, siquidem ad Thimotheum scribens, ait. Diuitibus præcipe, non sperare in incerto diuitiarum suarum, sed in Deo uiuo, q̃ pręstat nobis omnia abundè ad

Marginalia: A; B; C; D; Mat. 14; Arist. de cōtrariis in post prædi.; B. Tho. 2. 2. q. 129. ar. 6. ad 3; Heb. 3; Pro. 18; Pro. 11; 1. Ti. 6

ad fruendum, bene agere, diuites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant ueram uitam. O cælestem doctrinam, Dominus eam cordibus uestris assignat, ut nunquã obliuiscamini uos ipsos in ea exercere Præcipe ait, id est, Doce, unde etiam p̄ceptor dicitur. Doce ergo diuites, ne in re tam caduca, quales sunt diuitiæ, confidãt, sed omnem fiduciam in Deo collocent. Vt autem h c fiducia bonum habeat fundamentum, eos sanctus uir hortatur, ut

Isai. 59. bene agere studeant, Sed, proh dolor: & qualiter modo deplorare possumus id qđ Sanctus Isaias lugebat, dicens: Non est, qui inuocet iustitiam, neque est qui iudicet, uere, sed confidunt in nihili, & loquuntur uanitates. Telæ eorum non erunt in uestimentum, nec operientur operibus suis. Opera eorum opera inutilia. O diuites ac potentes huius mundi, per reuerentiam Dei aperite oculos & attendite, quã aperte Sanctus Propheta uestram hic miserabilem uitam depingat. Omnia huius seculi, pro quibus uos tot labores perfertis, & in quibus uestram fiduciam collocatis, Sanctus Propheta nihil, & telas araneæ, atque opera inutilia appellat. O quã merito eis hæc nomina imponit, & inutilia esse testatur, siquidem ex illis omnibus uos illam utilitatem educetis, quam muli

Simile. ex oneribus auri & argenti, quæ uehunt, solent educere. Iam aliquãdo uidistis mulos auro & argento oneratos, qui, cum iter faciunt, cooperti sunt pretiosis tapetibus & pulcherrimis pectoralibus adornati, & tunc eos multitudo hominum comitatur. Denique hoc tanto apparatu incendunt per iter, *en quanto dura la jornada*, at cum ad diuersorium accedunt auro, argento, & pulchris pectoralibus exonerantur, atq; omnibus ornamentis priuati in fetidum stabulum includuntur & ex cunctis illis diuitijs, & tam magno apparatu nihil eis remanet præterquam ulcera, quæ ipsis ex magno onere f cta sunt. Ecce quo pompa & apparatus mulorum peruenit. O incommutabilis Deus, & quam proprie hac similitudine apparatus magnatũ huius seculi depingitur. Quid enim diuites, ac potentes huius mundi sunt, nisi quidam muli auro & argento onerati, qui dum per uiam huius uitę iter faciunt,

A suis dignitatibus & bonis temporalibus onerati, tanta pompa, tam pretiosis ornamentis, & tot famulis comitati incendunt, ut admirationẽ faciant. At cum ad mortis diuersoriũ perueniunt, omnibus illis diuitijs & apparatu spoliãtur, ipsi aũt ijs, quę possederent, exuti, in fętidam sepulturam includuntur, & utinam animę eorum in horrenda infernorum tormenta non detrudantur. Ex illis autem omnibus oneribus nihil eis remanet præterquã ulcera uidelicet, peccata, quæ cum illis commiserũt. Quid namq; Comiti, quid Duci, quid Regi, quid Imperatori ex suis dignitatib.

B & imperio hora mortis remansit, si illis abusi fuerunt? Profecto nihil aliud præter ulcera, quæ sunt negligẽtię & culpę, cum illis dignitatibus commissę. Idcirco S. Propheta opera eorum inutilia nũcupat, qui confidunt in nihili. O cęci cęci, & quomodo uos diabolus decipit, uobisq; credere, & existimare facit esse aliquid id, quod uere, & reipsa nihil ẽ. Optime Regius uates de dolis huius uersipellis cum Domino loquens, inquit Draco iste, quem formasti Ps. 103. ad illudẽdum ei. B. Augustinus, & Cassio B Aug. dorus explicantes hæc uerba aiunt, illud, Cassio. Ei, facere relationem draconis, ita ut sit sup. Psa. 103.

C sensus, quod Deus posuerit dæmonem, ut homo ei illuderet, uidẽs ipsum depressum & de cœlo usque ad profundum terrę deiectum, eo quod ipsi Deo uoluerit æquare. At D. Hieronymus, cui maior fides hac in re est adhibenda, quia melius Hebraicam linguam callebat asserit illud, Ei, debere referri ad id, qđ paulo ante præcesserat, scilicet, Hoc mare magnum & spatiosum manibus, quod est hic mundus, cui diabolus illudit & ita est sensus. Draco iste, quem formasti ad illudendum hominibus. Sed obiiciens, Nunquid Deus

D uult, ut a diabolo subsannemur? Nequaquam profecto, sed permittit, ut ipse nos tentet ad materiam maioris meriti: & mundani uero ob malitiam suam ab illo se decipi sinũt. Videtur mihi diabolus cum hominibus uti illo, quo utuntur, *Los jugadores de juego de passa passa, embaydores q̃ hazẽ mil illusiones alla uista Toma el embaydor dos uasos debaxo del uno pone tres pelotas, y de baxo del otro nada; y cõ la gran sutileza de sus manos salazas de dõ de estauã y pone las debaxo del otro sin que sea uisto.* Et nũc q̃rit ab ijs, qui adsunt, quid est hic? Ipsi uero

Simile.

respon-

nus illuminat cæcos. Si aduena es & amicis cares accede ad eum: Quoniam Dominus custodiuit aduenas, pupillum & uiduam suscipiet. Fœlices illi, qui omnem suam fiduciam in hoc piissimo, & clementissimo Patre collocant, & ad ipsum in suis necessitatibus confugiunt. Nam (ut
Pro. 18. in Prouerbiorum libro dicunt) Turris fortissima nomen Domini, ad ipsum currit Iustus, & exaltabitur. Vbi alia translatio habet: Ad ipsum (scilicet nomen Domini) currit iustus, & in paraphrasi Chaldaica habetur, Ad ipsum curret iustus, & exaltabitur. In quo significatur quam perseueranter iustus in hac turri fortissima confidit, siquidem ait, currit, & cur-
Psal. 90 ret. Atque ita ubi etiam nos legimus, Quoniam ipse liberauit me de laqueo uenantium, alia translatio habet, Quoniam ipse liberauit, &c sic legit etiam Beatus Hieronymus, & Beatus Augustinus, & in paraphrasi Chaldaica, & in contextu Græco habetur, Quoniam ipse liberabit te de laqueo uenantium. In quarum translationum uarietate ostenditur infinita Dei protectio, siquidem tanto longanimitate mihi & tibi atque omnibus fauet, &
Psal. 16 fauebit. Et ubi nos legimus, custodit Dominus animas Sanctorum suorum, & de manu peccatoris liberauit, eos, alia translatio habet, De manu peccatoris liberabit eos: Vbi etiam ostenditur, quam merito quilibet in Domino confidere potest: qui enim te ab uno labore seu persecutione eripuit, te etiam ab aliis quamplurimis, quę tibi euenerint, facillime liberabit. Scire tamen uos hic uolo, hæc duo nomina, Fides fiducia hoc nostro seculo quibusdam fidelium non perinde grata esse, ut olim fuerunt: Sicut enim pretiosos
Simile. aliquos cibos, ubi canis ore fœdati sunt, fastidire solemus, ita cum infœlicis ætatis nostræ hęretici rabido ore, hæc duo sacra nomina conspurcauerint, & ad sacrilega figmenta sua detorserint, horret quodammodo animus has uirtutes attingere, easque fidelium mentibus commendare. Verum quoniam fides Christianæ religionis fundamentum, fiducia uera incomparabilis Christianæ uitæ thesaurus est (quo misericordiam Domini impetramus, & tranquillam ac placidam uitam sine ulla inani formidine per illam Deo protegente dicimus (nullo modo

A committendum est, ut propter hæreticorũ calumnias has tantas uirtutes sua laude fraudemus. De fide namque Beatus Cy- Capria. ĩ Ep. ad Do.
prianus ait. Quantum uas fidei capacius afferrimus, tantum gratię inundantis hauriimus Dei enim misericordia uelut inexhaustus quidam bonorum omnium fons est, a quo plus hauriet qui capacius fidei uas ad illum affert. Et de fiducia certum est esse etiam efficacissimum instrumentum ad opem, & misericordiam Domini impetrandam. Ad cuius rei fidem non unum aut alterum locum, sed omnes pene Dauidicos hymnos afferre pos-
B sem, uix enim ullus reperietur qui non uirtutis huius fructus, laudes, & exempla contineat. In te (inquit) sperauerunt patres nostri, sperauerunt, & liberasti eos, ad te clamauerunt & salui facti sunt, in
te sperauerunt, & non sunt confusi. Et Psal. 21
iterum, Expectans expectaui Dominum, & intẽdit mihi, & exaudiuit preces meas, & eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fęcis, & statuit supra petram pedes meos, & cętera quæ sequuntur. Quę omnia mirabiles huius uirtutis (scilicet spei fortitudi-
ne roboratę, quæ fiducia est, fructus, & Isai. 25
C effectus declarant. Et sanctus Isaias quã multis modis hanc quoque uirtutem commendat, dicens. Deus noster iste, spectauimus eum, & saluabit nos, iste Dominus, sustinuimus eum, exultabimus, & lætabimur in salutari eius. Idemque alio in loco pios omnes inducit cum Deo loquentes. Seruabimus pacem Domine, pacem, quia in te speramus. Pro mensura etiam
istius spei munera sua Deus fidelibus do- Psal. 32
nat. Quod intelligens Regius Propheta, Dominum precatur, dicẽs, Fiat misericor-
dia tua domine super nos, quemadmodũ Psal. 39
sperauimus in te. Huius uirtutis diues
D erat idem Sanctus Dauid com diceret, Dominus solicitus est mei. Hoc est, quorsum ego rerum mearum curam, & solicitudinem habeo, siquidem omnipotens Deus de illis curam habet & pro me solicitus est? O dulcissima uerba cunctis mundi opibus anteferenda. Atque ita existimo quod siquidem cælesti magister Iesus Christus tot uerba consumpsit, totque rationes adiecit ad persuadendam hominibus hanc curam, quam non solum de necessitatibus spiritualibus suorum uerum etiam de temporalibus habet, di-

ceas

cens apud Diuum Matthæum. Respicite A
Matt 6. uolatilia cœli, &c. Quis uestrum cogitans potest adiicere ad staturam suam cubitum unum, &, Considerare lilia agri quomodo crescunt, &c.) Omnia hęc non tantum retulit Dominus, ut uos securos redderet, se uobis pannum ad corpus induendum & panem ad manducandum & alia corpori necessaria prębiturum esse, sed ut ostenderet quam immerito uos ipsos affligitis & pię angustia oppressi estis quando hæc uobis deficiunt, siquidem Deus, qui uestrarum rerum singularem solicitudinem habet, & qui facile uobis prouidere potest, optime scit illa uobis deficere, credere enim debetis, quod si de illis uobis nō prouidet, ideo est, quia uos has necessitates pati decet. Singulare etiam exemplum B
Iere. 39 fiducię fuit Abdemelech Aethiops, cui Propheta Ieremias, antequam Nabuchodonosor Hierosolymam euerteret, nomine Dei sic est allocutus. Ecce ego inducam sermones meus super ciuitatem hanc in malum, & non in bonum, & liberabo te in die illa, ait Dominus, & non traderis in manus uirorum quos tu formidas, sed eruens liberabo te, & gladio non cades, sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam. O admirabilem huius sanctę uirtutis efficaciam. C
Notate obsecro, fratres, qualiter Deus à tanta strage mortuorum quanta in urbe Ierusalem fuit, hunc hominem Gentilem propter fiduciam ipsius eripuit. Hæc autem tanta spei & fiducię uirtus non ad mortuam & informem, sed ad uiuam pertinet quam Christus Dominus (ut Beatus Petrus ait) resurrectione sua nobis contu-
1. Pe. 1. lit. De qua etiam beatus Paulus dicit.
Rom. 5 Spes autem non confundit (hoc est) nunquā frusta, & inaniter iustus sperat. Ideo Sanctus Dauid unumquenque nostrum D admonet, dicens. Spera in Domino & fac bonitatem, Nam super hac bonitate omnes Dei promissiones fundantur. Hoc
Rom. 9 Diuus Paulus erudit, dicens, non quod exciderit uerbum Dei, non enim omnes qui ex circuncisione sunt Israel hi sunt Israelitæ, neque qui semen sunt Abrahæ omnes filii, sed in Isaac uocabitur tibi semen. Id est, non qui filii carnis hi filii Dei, sed qui filii sunt promissionis æstimantur in semen. Hoc est, tam infallibilis est diuina promissio de hæreditate

cœlesti conferenda filiis Israel, ut quantum est ex parte Dei nunquam sit defutura, sed firma, esto, quod in magna Iudęorum parte non compleatur propter eorum incredulitatem. Hic nobis ostenditur quam iusta sit Iudęorum & malorum Christianorum damnatio, quoniam sicut Abrahæ, & Isaac atque eius posteritati in umbra, & figura promissa fuit gloria, sic in nouo testamento eadem gloria non in umbra, sed in ueritate promissa. At quia Iudæi in fide defecerunt, & mali Christiani in operibus, ideò merito utrique ab æterna hęreditate expelluntur, firma semper Dei promissione remanente. Atque ita assignans beatus Paulus rationem ob quam in his Dei promissio non adimpletur, inquit: Non qui filii carnis hi filii Dei, sed qui filii ęstimantur in semen, id est, in ueros Dei filios. Iustos hic Sanctus Apostolus filios promissionis appellat, quoniam uitas suas cum Dei promissionibus conformant. Exempli gratia, Promissio Dei est illa, quæ apud Diuum Matthæum habetur, Regnum cœlorum dabitur genti Mat. 21
facienti fructus eius, ergo fructus pœnitentiæ necessarii sunt ad hanc promissionem accipiendam. Et apud eundem Euangelistam dicitur, Regnum cœlorum uim patitur. Et à quo uim patitur, statim infra explicatur, scilicet, uiolenti rapiunt illud. Et alibi, Qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Et sacratissima Virgo mater Dei apud Diuum Lucam inquit. Et misericordia eius à progenie Lucæ 1.
in progenie timentibus eum. Vbi misericordia Dei ipsum timentibus promittitur. Denique ipse Dominus cuidam Mat. 15
adolescenti & in eo omnibus dixit. Si uis ad uitam ingredi, serua mandata. Qui autem hæc præstant, filii sunt promissionis, quoniam adimplent conditiones, quibus Deus dona sua pollicetur. Idcirco horam fiducia uiua est atque firmissima.
Ideò de unoquoq; illorum in Prouerbiis dicitur, iustus quasi leo confidens absque terrore erit. O singularem metaphoram.
Leo omnem suam fiduciam in capite & Simile.
in pectore habet, eo quod ibi præcipua uires retinet, & sic iustus omnem fiduciam suam in suo capite, qui est Iesus Christus, & pectore suo, uidelicet, in bona conscien-

A ﬅo & maxima neceſſitate oppreſſo ſub-
ueniret, concionem interponit, erudiēs in
in hoc eccleſiaſticos, ut munera ſua pro-
pter pietatem & non propter lucrum aut
mercedem exerceant. Inter corpora luci
da quędam lumen gratiæ prębent, ut Sol,
Luna, atque ſtellę, quæ gratis illuminant
abſque eo quod cum illis nutrimentum a
liquod diſpendatur. At uero ſi ignis lumē
præbiturus eſt oportet ut ei ligna, aut fo-
mites, aut aliqua nutrimenta, in quibus
operetur, applicentur. Sic enim Sacroſan-
ﬅa eccleſia quidā uelut Sol, Luna, & Stel
læ abſque aliquo lucro, & mercede illu-
minant, de quibus illud Baruch dici pōt;
Baruc 3 Stellæ dederunt lumen in cuſtodiis ſuis,
& lætatæ ſunt, uocatæ ſunt & dixerunt,
adſumus. Non ait, uendiderūt lumen, ſed
dederunt, & hoc maxima cum lætitia at-
que diligentia. Alii ſunt inferni titiones,
quibus ut lumen prębeant, maximam li-
gnorum copiam applicari oportet hoc eſt
magno lucro & mercede afficiendi ſunt,
alias nihil efficient. O quam paucæ ſtellę
2. Co.12 nunc in mundo ſunt quæ cum D. Paulo
Philip.2 dicant. Nō quęro quę ueſtra ſunt, ſed uos.
Omnes enim (ut idem Apoſtolus ait) quę
ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti.
Hic etiam diuinus magiſter diuites omnes
2.Co.9. docuit, ut cum diligentia & pietate egenis
proximis ſubueniant: nam (ut ait Apoſto-
lus) Qui ſeminat in benedictionibus, de
benedictionibus & metet, hoc eſt, Qui ſemi
nat in eleemoſynis, de eleemoſynis, &
metet. Vocat Sanctus Apoſtolus eleemo
ſynam benedictionem, quoniam ipſa ſo-
la in ultima benedictione ſpecificāda eſt,
quando, ſcilicet, Dominus dicturus eſt, ve
Matt.25 nite benedicti patris mei, eſuriui enim, &
dediſtis mihi manducare, &c. Et quoniam
eleemoſyna pauperes prouocat, ut ipſum
Dominum & benefactores benedicant ac
pro ipſis deprecentur. Inſuper & ait ibi
Sāctus Apoſtolus. Qui parcè ſeminat, par
Oſeę 5. cè & metet. Idcirco oportet nos illis eſſe
ſimiles, de quibus Propheta Oſeas inquit:
In gregibus ſuis uadent ad quærendum
Dominum. Sic qui diuites ac potentes e-
ſtis Deum in pauperibus magnis donis
onerati quærere debetis, quibus non de
peioribus, ſed de melioribus quæ poſſi-
Nu.13. detis donandum eſt. Quando filii Iſrael
in terram promiſſam ingreſſi ſunt (ut ſa-
cra refert hiſtoria) tempus erat cum iam

A præcoquæ uuæ eſci poſſunt, in quo ap-
paret quanta pulchritudine nobis Deus
dona ſua elargitur, & quantum deſideriū
nobis placendi oſtendit, ut nos etiam illi
placere ſtudeamus. Noluit ut Hebræi ter-
ram promiſſionis hyberno tempore ingre-
derentur, quando terra arida & infructiſe
ra eſt, ſed uoluit ut ingrederentur tempo-
re uerno cum terra pulchra, & fructus ar
borum maturi ſunt. Et ob hanc etiam cau
ſam hominibus mundum dedit menſe Se
ptembris (ut Hebræi Doctores teſtantur)
cum terra & arbores foliis, fructibus; ac
pulchritudine abundant. Nos autem tam-
B quam mali deterius & uilius Deo reddi-
Exo.32 mus, id uero quod melius eſt dęmonis ſer
uitio dicamus. Ne ſimus igitur fratres ſi-
cut Hebræi illi, qui (ut ſacra pagina com
memorat) ad conflandum idolum moni
libus, annulis aureis, atque inaurib. ſe eo
tempore ſpoliarunt, cum ad emēdum ea,
quę ſibi ad uitam ſuſtentandam neceſſa-
ria erant inter hoſtes commorantes auro
atque aliis diuitiis indigebant. Atque ita
ſacer textus ibi ait. Inter hoſtes nudum cō
ſtituerat Aaron populum. O quàm multi
hodie iſtos impios idololatras imitantur,
C qui uxores ſuas ac filios ſuos diuitiis, &
facultatibus ſpoliant, ut cum ipſis idolis
ſuis, uidelicet, ludo ac uoluptatibus inſer
uiant, illi autem nudi & impotentes ad au
xiliandum pauperibus remanent.

*Et ecce mulier quæ ſanguinis fluxum pa
tiebatur duodecim annis, acceſſit retro, & teti
gis fimbriam ueſtimēti eius, & repente ſana
ta eſt.* Mirabile certè ꝙ puella quam Dñs
reſuſcitauit, duodecim annos nata erat, &
hęc mulier etiam per duodecim annorum
ſpatium ægritudine fluxus ſanguinis labo
rabat. Itaque cum puella iſta in lucem e-
Marci dita eſt, uetula hæc ſuo morbo ęgrotare
D cœpit, & cum uetula ſanitatem accepit. In
itinere puella uitam finiuit, ut ex B. Mar-
co Euangeliſta patet, ubi ſic dicitur. Ad-
huc eo loquente ueniunt nuntii ad archi
ſynagogum, dicentes: Quia filia tua mor
tua eſt. Hæ ſunt ſortes & mutationes quas
Deus in noſtris negotiis facit, ſuper quoſ
dam enim manum dexteram ponit, ſuper
alios uero ſiniſtram, hoc eſt, aliis otium &
tranquillitatem, aliis labores & afflictio-
nes præbet. Huic deſideratiſſimus filius
naſcitur, illi peroptatus moritur. Sed ne
exiſtimetis has manus ita perſeuerare ſo
let-

let enim, Cruzar les manos como Iaco. Nã si tibi hodie prospere successerit, pertimesce, ne mane quid aduersum cõtingat, uel e contra Ad hoc propositum S. Propheta psalmum illum composuit, qui sic incipit Confitebimur tibi Deus, confitebimur & inuocabimus nomen tuum narrabimus mirabilia tua. Afflictus erat rex Dauid & populus eius, eo quod in quodam prælio ab hostibus superari essent, & illi nimis elati Diis suis pro uictoria reportata gratias agerent, Ipse uero sic ait. Confitebimur tibi Deus, &c. Hoc est aliquando Domine tibi gratias agemus pro uictoria, quam de hostibus, qui nos modo superarunt, tuo auxilio reportabimus. Nam hic est potentissimi Dei stylus, scilicet. Hunc humiliat, & hunc exaltat, ne quis cum prosperitate in superbiam efferatur, uel cum laboribus in desperationem ueniat.

Dan. 27. Proiecto sancto Daniele in lacum leonũ, sacerdotes idolorum superbia elati & maxima lætitia affecti sunt, eo quod existimabant iam a cordibus suis spinam ablatam esse non post multos dies sanctus Daniel liber & incolumis euasit, ipsi autem nefarii sacerdotes in lacum missi, breuissimo temporis momento a leonibus deuorati fuerunt.

Cęterum Dñs, quippium mulieris furtum placidissime tulit, miraculum quod patratum erat, latere noluit. Itaque conspiciens, ait. Quis me tetigit? cui Petrus Præceptor (inquit) turbæ te comprimunt, & dicis, quis me tetigit. Cui Dominus. Tetigit me aliquis, ego enim sensi de me uirtute exiisse. Ab illa ergo fęmina, quę pie, humiliter, ac fidenter solam uestis eius fimbriam tetigit, se tactum fuisse ait, non ab illis, qui corpore tantum, non etiam mente ac spiritu ipsum comprimebant. Quo exemplo (ut alia prætermittamus, quæ in superiori cõcione diximus) hoc etiã aliud colligere possum quod Apostolus ait. In ecclesia malo quinque uerba sensu meo lo-

1. Co. 14. qui, quam decem millia uerborum in lingua. Hoc quod Apostolus de prophetiæ atque linguarum donis intellexit, non incommode ad prædicandi rationem transferre possumus. Quisquis enim precibus suis ac fide & reuerentia te humiliate atque fiducia (quibus hæc fœmina instructa erat) diuinæ misericordiæ uiscera pulsat, uere Dominum tangit eiusque in se spiri-

A tum & uirtutem trahit. Fęlix ergo ille qui uere cum sancto propheta dixit. Holocausta medullata offeram tibi. Ille holocausta Ps. medullata Deo offert, q. ei orationes amoris, humilitatis fiduciæ, ac deuotionis plenas offert, & ille holocausta sine medulla offert, qui orationes absque amore & absque deuotione atque attentione offert. Hi Io. 19 uero siue clerici siue laici sint, licet magnum psalmarum, aliarumque precarionum numerum, uelut pensum quoddam sine ulla animi attentione exoluunt, ore quidem Dominum benedicentes, corde autem per circulos & plateas deliciis

B operam nauãtes, premunt quidem illi Dominum, non autem tangunt, quia solo corpore & non spiritu tangunt, idcirco uirtutem & gratiam ab eo minime percipiunt. Quid igitur superest fratres. Nempe illud 1. Co B. Pauli. Orabo spiritu, orabo & mente, ri. 1. psallam spiritu, psallam, & mente. Cæterum ad eorum solatium qui dum pie atq. religiose orare proponunt, mens ipsa ex insita naturæ fragilitate huc ac illuc sine consensu uagatur, hoc adiiciendum puto, scilicet, quod horum oratio usque adeo ingrata Deo non sit, ut etiam merito suo & impetrandi ui non careat. Hoc enim a pri

C ma illa animi destinatione habet, quæ nisi consensu nostro reuocetur, piæ orationis fructum atque meritum retinet. Est etiam super hunc locum ualde notanda miserrima sors scelerati Christiani & improbi sacerdotis. Nam mulier hæc ex fimbria uestimenti Iesu Christi. Saluatoris mundi medicinam ad suam ægretudinem fecit, ipsi uero ex sacratissimo corpore huius superni Domini uenenum faciunt, quo se ob suam malitiam interimunt, ad ipsum mortali peccato accedentes. Nisi cum manducaueritis meam carnem, & biberitis meũ sanguinem, non habebitis uitam in uo

D bis, dixit summa ueritas. Res qui- Io. 6 dem certissima est, carnem nostram esse multorum malorum radicum & fundamentum. Quamobrem merito Beatus Apo Ro. 8 stolus inquit. Debitores sumus non carni, ut secundum carnem uiuamus, si enim secundum carnem uixeritis, moriemini. Id circo cum nobis primus patens Adam carnem suam communicauit, simul etiam trãsitum, id est [passo y corriente] dedit, quo mala eius ac miseriæ in nos fluerent. At Deus optimus Maximus aliam purissimam

simam & sanctissimam carnem, videlicet Iesu Christi filij sui condidit, eaque in nobis collocat, vt per ipsam trāsitum in nos
1. Cō. suarum bonorum faceret Atq. ita idem S.
15. Apostolus inquit. Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. Caro primi parentis Adam nobis nocuit, & caro Iesu Cstristi Saluatoris mundi nobis prodest & remediū præbet. Serpentem S. Moyses contra serpētem posuit nunc autem Deus carnem suam adhibuit, ut vulneribus quæ caro nostra gene-
Simi rat, medeatur. Ex uipera uenenum exit, in
le. de etiam theriaca, medicamentum uidelicet, contra ipsum venenum conficitur. Venenum viperæ suapte natura tēdit ad cor, ipsumque penetrat & inficit. Hæc autem vipera uenenosa ita a pharmacopola præparatur, ut iam interficere non possit. Quinimo certis quibusdā medicamētis cor ipsum confortantibus sic præparatur & cōponitur, ut ei tantummodo remaneat, hoc quod est in cor uelociter tendere, at cum tot medicamentis prępарata sit, potius ipsi cordi prodest quā obest. Sic caro nostra uenenū est quod statim suis turpibus propensionibus & appetitibus in animā tendit. Sed ita Deus hanc carnem in seipso, in sacratissimo Virginis Mariæ vtero præparauit, ipsam cum diuinitate cōiungens, vt ex carne quæ venenum est, quandā diuinam confecerit theriacam, quæ illico ad cor atque animam tuam tendit, & id quod caro tua veneno infecit sanat, & cor fortificat ne veneno carnis succumbat. O benedictus & glorificatus sit talis Deus, Collaudate fratres hunc cælestem reparatorē, qui tot talesq; inuentiones in nostrum remedium quæsiuit. Sed væ improbo sacerdoti, cui propter scelera sua, hæc cœlestis medicina in uenenum conuertitur. O patres sacerdotes, aperite, obsecro meritis vestræ oculos, animaduertite statum, in quo Deus vos constituit, & ne rebus terrennis contaminemini. Attēdite illud, quod Dominus cum sacerdote Aaron loquens di-
Nu. xit, scilicet. Nihil possidebitis, nec habebi
18. tis partem inter eos. Ego pars hæreditas tua in medio filiorum Israel. Vbi alia translatio sic habet, in terra eorum nihil possidebis, nec habebis, & sic est etiam in contextu Græco & in paraphasi Chaldaica. Vbi singularis abdicatio & priuatio rerū terrenarum, quæ in cuiuslibet sacerdotis corde

A debet esse, apertissime significatur. Cæterum si hoc Deus sacerdotibus legis veteris præcipiebat, quid obsecro, æquum est vt sacardotes legis gratiæ faciant, siquidē tam ineffabilium Sacramentorum ministri sunt? O vtinam patres mei vis huius argumenti vos conuincat ad corda vestra ab his terrenis rebus, & multo magis a vitijs excellēda, & omnino separanda. Vt autem conspiciatis quantum hoc malum sit, uobis rem quendam admirabilem, quam refert D. Ioannes Clymacus, narrare volo. D. Io.
Scilicet, q cum sapientissimus vir quidam Cly.
ab ipso audiret, hæresim esse grauissimum 15.
B peccatum, ei hanc dubitationem proposuit, si hoc ita est, quomodo sancta ecclesia illum, qui hæreticus fuit, & iterum puro corde ad fidem conuertitur, ad diuina sacramenta recipit, illam uero qui fornicationē commisit, licet ab illa retrahatur, ipsamque confiteatur, Apostolica constitutio a sacra communione per aliquot annos priuari iubet? Et sanctus vir fatetur, se quęstionis propositæ cām pęnitus ignorare, vt plane videatis quid luxuria sit, siquidem hominem etiam post pœnitentiam indignum aliquo modo sanctæ communionis relinquet. Ego tamen existimo hu-
C ius prohibitionis causam esse quoniam hoc libidinis peccatum cum carne committitur, & diuinum cōionis sacrm in carne & corpore, ore, ac manib. recipitur, & ob hoc luxuria huic diuino mysterio tam cōtraria est, ipsiq. fornicatio, ta iusta pæna 1. Co.
imposita fuit Loquēs B. Apostolus de mu 11.
lierib. sic ait. Debent mulieres velamen habere super caput suum pp angelos. Iam eo tpe mulieres profane se componere solitæ erant licet non tm, vt his temporibus fieri videmus, & ideo S. Apostolus eas hortatur, vt ad ecclesiam non discoopertis capitibus conueniant pp angelos, qui sunt sa
D cerdotes. Maximæ oportet eū, qui ad celebrandum tam altum ministerium ad altare accedit, nimiam puritatē & quietudinē habere idcirco fæminæ admonentur, vt cū maxima honestate & pudicitia ad Ecclesiam cōueniant, ne angelis, uidelicet, sacerdotib. sint alicuius inquietudinis seu dissolutiones occasio. Sed proh dolor, & quātæ obliuioni hæc sacrosancta doctrina his miserrimis tēporibus tradita est siquidem mulieres in Ecclesia tanta profanitate ingrediunt, vt suis ornatib. & corporū compo-

posi-

positionibus miseros homines ad cupiditatem ipsarum nedum ad lasciuiam inuitare uideatur. Tot sibi adhibet illices, quæ se ornat, i. [Tanto señuelos pone la que se compone,] quod partes sui corporis elegãter cõponit. Atque ita cuilibet illarum, illud Ezechielis dici potest. Ad omne caput ædificauit signum prostitutionis tuæ, & abominabilem fecisti decorum tuum. Caupones, qui domum in triuiis habent ramos, aut signa indicantia ibi uinum uenundari, in qualibet illarum uiarum pro foribus aut in parietibus appendunt, ut sic omnibus pateat ibi aliquid uendi. In hunc modum faciunt mulieres se profane exornantes, in omnibus. n. sui corporis partib. signa uẽditionis uanitatis collocant. In capite. [Son señales decto los enrizados, uolanter, y guirnaldas, en la caralos falsos, y artificiosos colores, en el cuello los ricos collares, ioyas, i cadenas. &c. Atq. ita oĩa sui corporis membra uanitatẽ, & impudicitiã prædicant. Atque utinam in ecclesias non ueniant aliquę, quę seruos Dei solicitent, hoc enim improbum, & Satanicum munus plerunque magis a fæminis, quam a uiris exercetur. Ipsæ enim illud a matre Eua hereditasse uidentur, quę primum, officiũ, qđ exercuit, [y el primer passa quæ echo, fue paraser alchueta del mũdo.] Non. n. Sathanas per se solum ausus est primum parentem Adamum uincere, & ipsa, ideo efficax fuit, ut primo uerbo, quod ei locuta est, ipsum, & nos omnes deiecerit, & prostrauerit. Deus nos a tam crudeli peste eripiat. Cum Alexander Magnus iuuenis, & Gentilis esset, & ab amicis suis fuisset inuitatus, ut pulcherrimas Darii filias, quas bellos captas detinebat, uideret, respondit, se occasionem non esse præbiturum, ut ille, qui homines superauerat, a fęminis uinceretur. O magnam in Christianos, & maxime in sacerdotes, confusionem, si id, quod hic iuuenis. Ethnicus fecit, præstare non student. Quando pauo noctu e somno euigilat, maximos clamores edit, existimans se pulchritudinem amisisse, & pulcherrimas, quas habebat, plumas sibi fuisse sublatas Sic Christiani & præcipue ecclesiastici magnam curam de castitatis pulchritudine habere debent, & si forsan in aliquo negligentes extitere, pertimescere debent, an illam amiserint. In hoc corpore mystico, quod est ecclesia, ipsi sunt

Simile. (margin, beside "ficauit signum")

Simile. (margin, beside "re non student")

A cor in quo præcipuę uitę fundamentum, & sensus atque operatio consistit, sic in eis omnis uirtus, & sanctitas splendescere debet. Et sicut membra uiciniora cordi uiuaciora sunt, sic eos, qui cum ipsis conuersantur, ad seruitium, & amorem Dei in dicere debent, ita, ut qui eos uiderint, dicere possint, satis aperte conspicitur hos cum Ecclesiasticis conuersari, siquidem in sanctis exercitiis adeo seruidi, & diligẽtes existunt. Inter ea autem, ad quæ nos suo sancto exemplo magis prouocare debent unum est castitas Nam sicut in humido pariete colores, & picturæ non bene signã B tur, propter, quod oporte prius, ut illa humiditas arescat, sic in hominibus sensuali turpitudine humidis non bene uirtutes imprimi possunt, idcirco oportet, ut prius in ipsis hæc humiditas arescat. Denique hic notandum est, quod cum primũ hæc mulier fimbriam uestimenti domini tetigit, in eodem instanti sanata est. Vbi aperte ostenditur, quam ad punctum (ut aiunt) Deus suorum fidelium seruorum necessitatibus subuenit B. Theodoretus narrat, quandam deuotam, & diuitem fæminam hospitio domi suæ excipe quendam seruum Dei eremitam nomine Iulianum. C Cui cum ipsa ad mensam magna cum deuotione ministraret, ecce famuli ei nunciant, filium ipsius septenarium in puteum cecidisse, illa autem eos tacere iussit, in super & puteum contegi & quod nullus seruitium, quod Deo in seruo suo fiebat, impediret. Cui tam prompto seruitio, quale hæc pia mulier exhibebat, oblita fere amoris materni piissimus Dominus alia singulari promptitudine subuenit, nam sanctus senex toties ubi esset puer quęsiuit, quousque ipsi id, qđ euenerat ei narrauerũt Qui statim simul cum omnib. a mensa surgens in puteum perrexerunt, & ibi infantem super aquam sedentem, & uirga ipsam per- D cutientem, ac si super firmam terram, maxima cum lætitia perspexerunt. O benedictus, & glorificatus sit talis Deus, qui tanta celeritate, & promptitudine suorum fidelium seruitutibus correspondet. Quis ergo hæc audiens eius diuino amore inflammatur, eique maximo cum feruore in seruire non studet?

Simile. (margin, beside "uersantur")

Theo. i hist. religiosa (margin, beside "tatibus subuenit")

Confide filia, fidei tua te saluã fecit. O Christe sũma ueritas, quomõ domine cũ tu sis, qui miracula facis, ea fidei recipien-

tis attribuis? Nunquid miracula edere nō sunt tuæ duntaxat omnipotentiæ opera? Maxime profectò. Quare ergo ea fidei attribuis? Ad hoc respōdeo, qđ quia Deus fidei est fideiussor, adeo ait, illam miracula facere. Debet tibi aliquis centū aureos & ad fideiussorē præsentat, qui fideiussor
Simile. postea tibi numos soluit. Si vero ab aliquo interrogeris, an debitor tuus, qui tibi centum aureos debebat, soluerit, dicis, qđ sic, & uere ipse non soluit, sed eius fideiussor. Sic cum dominus sit fideiussor fidei, siquidem dixit. Omnia possibilia sunt credenti licet ipse sit, qui miracula facit, dicit tamen ea fidem operari, sicut etiam, quia
Ac. 9 iustorum fideiussor est, inquit de illis. Qui uos persequitur, me persequitur. Atque ita in actibus Apostorum ad Paulum dixit, Saule Saule, quid me psequeris? Et qui eis benefacit, ipsi ēt benefacit, ut idem dominus apud D. Matthæum testatur dicens,
Mat. 25. Amen dico uobis, quandiu fecistis uni de his fratrib. meis minimis, mihi fecistis. Et ita hęc bona præmiis remunerat in hac uita cū gratia, & in alia cum gloria, ad quā nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

DOMINICA XXIIII. post pentecost.

Concio prima.

Dixit Iesus discipulis suis, Cum uideritis abominationem desolationis, &c. Matt. 24.

AD intelligendum quorsum dominus hæc uerba dixerit, oportet scire, quod ipso. De templo quadam die exeunte, accesserunt discipuli eius ut ostenderent ei ædificationes templi ipse autē respondens, dixit illis, uidetis hæc omnia? Amen dico uobis. Nō relinquetur hic lapis super lapidē, qui non destruatur. Voluit diuinus Magister in hoc nos docere, ut quoties res pulchræ, magnæ, & sumptuosæ nobis ante oculos propositæ fuerint, statim ad memoriā finis, quo cito habiturę sunt, confugiamus, atq. ita nos minime turbabunt. Si tibi aliquid uoluptuosum in memoriā uenit, ne te conturbet, &

A Deū te amittere faciat, protinus remediū applica, uidelicet, accordare omnia huius mundi, quam breuissime peritura esse. Recordare finē uoluptatum esse tormentum ęternū, finem uoracitatum esse ægritudines, finem, & metam huius uitæ esse uermes, & corruptionem, finem denique pec- Mat. 25.
cati mortalis esse infernum, & ut B. Apostolus ait). cum dixerint pax, & securitas, Ps. 77
tunc repentinus eis su perueniet interitus. Sic eis euenit, de quib. S. Dauid ait. Manducauerunt, & saturati sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit su
B pes eos. Ecce finem, quem uoluptates, luxuriæ atque abundantiæ huius sæculi habēt. Vnde apparet, ꝙ licet aliquādo Deus permittat, ut impii, ac scelerati ea, quæ desiderant, consequātur, tamen in medio suarum uoluptatum, & gaudiorū ab ipso domino puniuntur, sicut Blthasar, & Holo Da. 7
phernes puniti fuerunt. Atque ita quidam Iudi 10.
ex amicis sanctis Iob agens de improborū fœlicitate, inquit. Velut somnium auolans non inuenietur, trāsiet sicut uisio nocturna. Nā si illi, qui somniant se uoluptatib. affici, uel ditissimos thesauros reperire, aut sapidissimas epulas manducare, cū
C e somno euigilant, deceptos sese inueniūt multo profectò magis deceptos, & illusos se peccatores in hora mortis reperiēt, quādo tota uita præterita eis somnus breuissimus apparebit. O utinam hęc peccatores profunde animaduerterent magnam sine dubio ex illis educerent utilitatē. Quando sanctus Rex Ezechias in suæ ætatis flore nuntium a Deo missum accepit se statim esse moriturum, cum postea profusis lacrymis quindecim annorum spacium ad uiuendum obtinuisset, considerans uitæ breuitatem qui sibi in residuo tempore us-
D que ad mortem faciendum erat dicere cæpit his uerbis. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, ut cum me in iudicium uocaueris paratū inuenias. Et statim cum ipso Deo in hunc modū loqui cæpit. Domine, si sic uiuitur, & in talib. uita spiritus mei corripiet me, & uiuificabis me. Idest, siquidem uita hominis adeo breuis, momentanea, & laboribus atq. miseriis plena est, hoc domine argumento meam plane negligentiam increpasti, & me ita conuicisti, ut (siquidem res ita se habet) alium uiuendi modum dein-

deinceps sumere constituam, atque ita, Fiet in pace amaritudo mea amarissima. Quæ uerba alio clarius uerterunt, hoc modo: Cædet mihi incolumitatem hæc amaritudo amarissima: hoc est, ex his amarissimis lacrymis suauissimos uitæ & iustitię fructus carpam. Quando olim homines initio mundi maiori simplicitate uiuebāt, eis Dominus largiorem uitam prębebat, at, ut uidit eorum malitiam crescentem, ipsoque tempore abutentes eam abbre-
Psal. 89 uiare constituit. Ita Regius Propheta testatur, dicens. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, quoniam omnes dies nostri defecerunt, & in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabuntur. Ob scelera nostra, inquit Sanctus Dauid Deus nobis uitam abbreuiauit, & sicut tela aranearum (quæ uno flatu rumpitur & dissoluitur) reputata est. Et de hominibus
Psal. 36 peruersis ait idem Sanctus Propheta. Noli æmulari in malignātibus, nec zelaueris facientes iniquitatem, quoniam ut fœnum uelociter arescent, ut in gehennæ forna-
Apo. 18 cem mittantur. Atque ita loquens B. Ioannes de execranda Babylonia inqt. In una die uenient plagæ eius, mors, & luctus, & fames, & igne comburetur, quia fortis est Deus, qui iudicabit illam, ubi alii transtulerūt. Fortis est Deus, qui iudicauit illam, & sic est etiam in contextu Græco: In quo significatur, quod tam cito ultio & condemnatio impiorum ueniet, ut iam pro præterita reputari possit. Et est notandum hic, idem esse, Iudicabit, quod condemnabit, cum actualiter mittet illam in gehennam. Et apud D. Matthæum, ubi nos
Matt. 3. legimus. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur, alia translatio habet, Exciditur, & in ignem mittitur, & sic est etiam in contextu Græco. Vbi quoque significatur breuitas, qua super improbos supplicia uenient. Si autem aliquem peccatorē diu & per multorum annorum spatium uiuere conspicis, recordamini eius, quod in
Eccle. 8. sacra pagina scriptum est. Attamen peccator ex eo quod centies facit malum, ꝑ patientiam sustentatur, ego cognoui, quod erit bonum timentibus Deum. Nam centum uel mille, aut duo mille anni sunt uelut momentum respectu æternitatis alterius sçculi, in quo impii seipsos in perpetua confusione uidebunt, sicut ille, de quo

A in sacra scriptura dicitur. Dominus omnipotens tradidit eum in manus fęminæ, & Iudit. 1 confodit eum: ubi alii transtulerut. Et cōfudit eum, ubi significatur, illum per mortem ad ęternam inferni confusionem descendisse. Commodum igitur & utilitatē, fratres mei, ab hac utilissima doctrina à cęlesti magistro tradita, educite, & huius mūdi res consideratione breuitates earum cōtemnere addiscite, animaduertite enim omnes illas & uos breuissimè esse finiendos, sicuti, uere alii uobis meliores perie- Gen. 47 runt. Cum Sanctus Patriarcha Iacob (ut refert sacra scriptura) in Aegypto morti iam
B esset propinquus, filium suū Ioseph sic est allocutus? Si inueni gratiam in conspectu tuo facies mihi misericordiam & ueritatē ut non sepelias me in Aegypto, sed cōdas in sepulchro maiorum meorum. Nec contentus fuit uenerandus senex hoc sibi filiū suum promisisse, sed ei dixit, Iura ergo mihi. Voluit hic S. Patriarcha in medio terrę, in qua filii eius habitaturi erant, sepeliri, ut uidelicet, ipsi sepulchrum parentis sui ante oculos haberent & recordarentur se alia die esse morituros. Videntes enim sepulchrum occasionem haberent ad sic di-
C cendum, siquidem mors tantum Patriarchā superauit, sine dubio nos ēt uincet. Cū autem iureiurando S. Patriarcha filiū suū Ioseph astrinxit, nō ideo fuit, quia de eius obediētia dubitauerit, sed ut ipse occasionem haberet, qua Pharaoni diceret. Adiurauit me Pater meus, in sepulchro meo sepelies me, ne Rex Pharao æstimaret, sanctum Ioseph ex propria uolūtate uoluisse parentem suum in terra Chanaam ad sepeliendum asportare, eo q̄ ille terram Aegypti non diligebat. Et circa hæc omnia Sanctus uir prudentia calluit. In quo docemur, non debere nos alicui occasionē ꝑbere, ut cogitet nos eum non diligere, &
D beneficiis eius esse ingratos. Maiorem igitur nunc occasionē habemus ad assidue in nostro fine ac morte cogitandum, si quidē ante oculos nostros in Ecclesiis, ubi quotidie conuenimus, tot sepulchra nobiliū habemus qui maxima pōpa, & grauitate uixerunt, & tandē per mortis ianuas, sicuti quilibet pauper, transierūt. Cū ergo fratres intelligatis, quā cito per easdem ianuas ingressuri estis, in quo confiditis? Quare diuinam maiestatem uestris horrēdis peccatis offendere audetis? O quā merito cuilibet

uestrum id dicere possum, quod famuli Regis Syriæ Regi Ezechiæ dixerunt, scilicet: (4. Reg. 18) Quæ est ista fiducia, qua niteris? In quo cõfidis, ut audeas rebellare? At speras in baculo arundineo, atque confracto Aegypto, super quem si incubuerit homo, comminutus ingreditur manum eius, & perforabit eam? O infelix peccator, qui in uita fragilori arundine confidis, quæ cum minus cogitaueris, confringitur, & tu in infernum perpetuo torquendus cades.

Cæterum Domino è templo egresso atque in monte Oliueti considente, accesserunt ad eum discipuli secreto, & ab eo huius tantæ ruinæ tempus quæsierunt. B *Dic (inquit) nobis, quando hæc erunt & quod signum aduentus tui, & consummationis seculi?* Quia cum discipuli templum illud perpetuo duraturum arbitrabantur, neque unquam nisi cum ipso mundo ruiturum, ideo de utraque re simul quærunt, simulque Dominus utriusque, scilicet, ruinæ atque iudicii signa edit in sacro hodierno Euangelio, ubi sic ait. *Cum uideritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele propheta, stantem in loco sancto qui legit intelligat.* (Dan. 9) Hoc in loco Dominus Danielis Prophetæ clarissimum uaticiniũ citat, qui sic ait. Post hebdomadas sexaginta duas occidetur Christus, & non erit eius populus, qui eum negaturus est, & ciuitatem & sanctuarium dissipabit populus cum duce uenturo, & finis eius uastitas, & post finem belli statuta desolatio. &c. usque ad finem capituli. Vocatur hic hebdomada numerus septem annorum, quia sicut hebdomada dierum septem diebus constat, ita hebdomada annorum septem annis constabat. Non segniter certe Dominus animaduerti uoluit, nempe uastationem ciuitatis & templi post mortem Christi à Propheta prænuntiatam, quæ est efficacissimum argumentum aduentus Christi Redemptoris nostri. Si enim post eius mortem ciuitas illa desoluenda erat, & desolatio perpetuo duratura prædicatur, sequitur ergo Messiam non modo iã uenisse, sed etiam pro mundi salute immolatum fuisse. Quia igitur salutis & uitæ nostræ fundamentum, fides in Christum est, quæ hoc argumento euidentissimè cõfirmatur, ideo Dominus ait *Cum uideritis abominationem &c. Qui legit, intelligat*, hoc est, Quisquis desolationem hanc

A uiderit, manifeste colligat, uenisse, atque passum esse iam Christum, post cuius aduentum & mortem abominatio desolationis consecutura erat. Vocat autem illam abominationem, quoniam ab idolatris & abominandis hominibus ciuitas uastanda erat, nempe ab exercitu Romanorum. Et ait, stantem in loco sancto, quia uere stetit Romanorum exercitus in eo, non enim obiter occidit Hebræos, sed perseuerans desolando locum illum sanctum & ciuitatem. Quod autem hæc sit abominatio, de qua hic loquitur Dominus, aperte D. Lucas testatur, (Lucæ 21) qui hanc diuini Magistri responsionem referens ait. Cum uideritis circundari ab exercitu Ierusalem, tunc scitote, quia appropinquabit desolatio eius. Deus in desolatione illius magnificentissimi templi ad instar medici se habuit, (Simile.) qui cum ægrotus aliquis acutissima febri laborat, iubet ad euitandum maius malum, ut ei uas aquæ frigidissimæ potandum præbeatur, at prætermissa ea occasione iubet aquam bibat, quod si nõ uult, uas ipsum, per quod ægrotans potabat, frangi præcipit. Sic Deus Hebræis in malum propensis propter consuetudinem Aegypti carnes in templo sacrificare imperauit, ne, uidelicet, in idolatriam laberentur. C Sed postquam diuinus medicus in cruce dixit, Consummatum est, iam non erat tempus illas carnes offerendi, & quoniam ab illis mortiferis sacrificiis sese abstinere noluerunt, ideo ipse templum deturbari & solo æquari iubet. Magnam certe Deus pœnam illis imponit, à quibus occasionem ac dispositionem loci, temporis, atque aliorum mediorum aufert, quibus ipsi ad seruitium eius commoueri solent, nam cum hæc habent, magnum ad eorundem Deo beneficium accipiunt. Satis bene hoc Regius (2. Reg.) D Propheta intelligebat. Si quidem cum à facie Absalonis filii sui fugeret, Sadoch sacerdoti dixit. Reporta arcam Domini in urbem, si inuenero gratiam in oculis Domini, reducet me, & ostendet mihi eam. Non dixit. Si inuenero gratiam in oculis Domini, restituet mihi regnum, sed, Ostendet mihi arcam. De regno uero dixit. Si autem dixerit mihi, Non places, præsto sum, faciet mihi quod bonum est in conspectu suo. Vbi apparet, ipsum pluris fecisse, arcã uidere, quam regnum consequi, arca enim ei motiuum erat, quo plus Deum diligeret.

ligeret, in memoriam namque ei reuocabat ingentia beneficia, quæ in populum
3.Re.9. Israeliticum contulerat. Hæc etiam ueritas ex illo, quod in Regum historia legitur comprobatur. Vbi Dominus cum Salomona sic locutus est: Si autem auersione auersi fueritis uos & filii uestri, non sequentes me, neque custodientes mandata mea, sed abieritis, & colueritis Deos alienos, auferam Israel de superficie terræ, quam dedi eis & templum, quod ædificaui nomini meo, proiiciam a conspectu meo. Grande profecto supplicium fuit, Hebręos tantum fauorem amisisse, quale erat templum, in quo Deus eos auditurũ se esse promiserat. Et cum Dominus ait, si auersione auersi fueritis, significat, se non ob quæcunque peccata hoc supplicio homines punire solere, sed ob illa, quæ ipsi maxima cum malitia, & ex proposito ac perseuerantia committunt, hoc enim in illa uerbi reduplicatione denotatur. Est autem hic ualde ponderandum, Dominum peccatores, antequã eos cum diluuio puniret, per centum annorum spatium expe-
Gen 6. ctasse. Nam licet in sacro Genesis libro dixerit, Non permanebit spiritus meus (id est anima, quæ a me creata est) in homine in ęternum, (id est, per longum tempus) quia caro est, (hoc est, carnalis) eruntque dies eius centum & uiginti annorum, id est, eos ad pœnitentiam expectabo per cẽtum & uiginti annorum spatium, antequã ipsos cum diluuio euertam, tamen quoniam ab illa Dei patientia, & comminationibus, quibus dum fabricaretur arca Noe, eis minabatur, utilitatem educere noluerunt, ideo ex illa tota summa centum, &
B.Hi. su p Ge.6. uiginti annorum Deus uiginti abstulit & abbreuiauit, sicut Beatus Hieronymus su-
Exo.7. per hunc locum adnotauit. Itaq; ipse post cẽtũ annos istos puniuit, Aegyptios uero octoginta expectauit ut ex sacro Exodi uolumine colligitur, ubi uolens sacra scriptura recensere flagella & euersionem illius infælicissimi regni, inquit. Erat autẽ Moyses octoginta annorum. Dum annos sancti Moysi Prophetę commemorat, uoluit Spiritus sanctus in hoc duo significare. Alterum, ut uideremus, cui Deus populum suum commendabat, uidelicet, Viro seni & non adolescentibus profanis, & inexpertis. Atque ita per Isaiam Prophetã minatur, sed ob populi peccata pueros prin-

A cipes esse daturum. Alterum uero, ut intelligeremus quam longo tempore Deus Aegyptios expectauerit, antequam ipsos puniret. Nam cum S. Moyses in lucem editus fuit, iam Aegyptii nefariam illam crudelitatem, qua pueros Hebræos suffocabant & alias quam plurimas tyrannides committebant, ob quas funditus euerti merebantur, sed pissimus Deus eos octoginta annis, ut conuerterentur, expectauit. Minus spatium temporis eis concessit, quam illis quos diluuio subuertit, eo quod maiora beneficia accipientes, atrociora crimina pߵpetrabant. Hebręos autem quadraginta
B annis tantummodo expectauit, quoniam iniquitates eorum maiores, quam Aegyptiorum erant, & his quadraginta annis innumerabilia portenta, & miracula Dominus in omni illa terra operatus est, ut ex Apostolorum Actibus apparet, a quib. perpauci utilitatem eduxerunt, seipsos ad sanctissimam Iesu Christi fidem conuertentes, respectu plurimorum, qui in infidelitate sua summersi remansere, quamobrem eos Dominus in hoc mundo tanta seueritate punire noluit.

Exponens ergo cælestis magister magni-
C tudinem illius uastationis, inquit, *Tunc qui in Iudæa sunt, fugient ad montes*. Tanta.n. erit uis atque potentia inimicorum, ut nulli nisi per fugam pateat ad salutem aditus. Fugient, inquam, ad montes, ut inter feras tuti lateãt, quibus inter homines nullus erit tutus latendi locus.

Exaggerat deinde fugæ necessitatem, cum ait. *Qui est in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua, & qui in agro non reuertatur tollere tunicam suam* Tanta enim fugiendi necessitas erit, ut relictis omnib. uitę suæ quisque consulat. Quid igitur, qui fugere non poterunt? Horum miserri-
D mam conditionem protinus exponit, cum ait *Væ autem prægnãtibus, & nutrientibus in illis diebus*, Quæ, uidelicet, dum uel uẽtre gestant, uel pueros lactant, ad fugiẽdũ minus expeditæ sunt. Atque ad ipsum facit, quod deinde sequitur. *Orate, ne fuga uestra fiat in hyeme, uel Sabbatho*. Quando non licet longum iter conficere. His omnibus modis uastationis huius magnitudinem Dominus significat. In hoc ostensum fuit odium magnum, quo Deus peccatum insequitur, siquidem populus ille, quem elegerat ob suam infinitam clemen-

tiam,& non pro meritis ipsius,tanto rigo- A
re ab eo postea destructus, & euersus fuit.
Deu 32 Non ipsum elegit,quia populus magnus
erat,ut S. Moyses in Deuteronomio per-
pendit,dicens.Constituit terminos popu
lorum iuxta numerũ filiorum Israel. Hoc
est (ut interpres quidam ait) Tot erãt po
puli gentium,& adhuc plures,quot erant
capita,& singulares personę Israelis,& cũ
tam multi essent gentium populi , ex tot
gentibus & linguis,solos tantum filios Is-
rael in populum,& peculium sibi altissi-
mus elegit. Quod beneficium amplificãs
Den.10 Moyses ait En,Domini Dei tui cęlum est,
& cœlum cœli,& tamen patribus tuis cõ
glutinatus est Dominus,& elegit eos , &
semen eorum post eos. Quod perinde est
acsi diceret:Non egebãt Deus uestro famu
latu,qui cælorũ Dominus est, sed sola bo
nitate sua elegit uos atque dilexit, & non
uulgari quidem,sed arctissima dilectione.
Id enim significat cum ait,Conglutinatus
est,&c.Nihil certè erat in illo populo , si-
ue gratiæ,siue naturę,siue fortunę, quod
Dominum ad huius tantæ electionis be-
neficium excitare potuisset. Ruditatem
Exo.32 enim eius apertissimè extrema illa demen
tia declarat, qua morante diutius Moyse
in monte cum Domino,ad Aaronem con
uenientes,dixerunt. Fac nobis Deos , qui
nos pręcedant.Moysi enim huic uiro,qui
nos eduxit de terra Aegypti, ignoramus
quid acciderit.Quod perinde est,ac si di-
cerent:Hic Moyses,qui nos promissis suis
e terra Aegypti eduxit,intelligens, se qđ
promisit,implere non posse, ut nos, uide-
licet,in terram lacte, & melle manantem
introduceret, pudore, & metu correptus
in reconditas rupes aut obscura nemora
se abdidit,nosque dereliquit,quocirca tu
nobis Deos fac,qui nos in hoc itinere prę
cedant,quorũ auspiciis & in uirtute Cha-
nanæorum terram occupare ualeamus.
Animaduertite quæso,fratres,cęcitatis hu
ius magnitudinem,ab homine exigunt, ut
Deos faciat. Quis truncus aut saxum hoc
postularet? Quin & illud non minoris in-
saniæ, conflato iam uitulo dicunt:Hi sunt
Dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Ae
gypti . Recentissima adhuc extabant insi
gnia illa miracula atque portenta , quæ
Dominus in eorum gratiam patrauerat,
præsertim cum ipsi etiam stupentibus un
di per medium maris notum , & inuium
humanis gressibus iter aperuit,& phalan-
ges,atque currus Pharaonis contortis in-
ter se maris uorticibus summersit. Tamẽ
ea cæcitatis magnitudo eorum mẽtes op
presserat,ut conflato recenter uitulo, dice
rent.Hi sunt Dii tui Israel,qui tę eduxerũt
de terra Aegypti . Satis uel hoc uno argu-
mento liquere puto,fratres, quanta tẽpore
fuerit huius populi ruditas & ignorantia,
ut omittam eius rebellionem,& perfidiã,
quæ hoc eodem iudicio perspicitur. Cęte
rum hoc non obstante Deus hunc popu Deu.32
lum in tantę dignitatis gradum perduxit,
ut Moyses in Deuteronomio dicat, Cir-
B cumduxit eũ,& docuit,& custodiuit, qua
si pupillam oculi sui,sicut aquila prouo-
cans ad uolandũ pullos suos,& super eos
uolitans expandit alas suas, & assumpsit
eos , & portauit in humeris suis. Quibus
igitur aliis uerbis paternam erga hunc po-
pulum prouidentiam potuit sanctus uir
significare,quam his,quibus testatur Deũ
eos tanquam pupillam oculi custodisse?
Quid enim diligentius,quã pupillam ocu
li custodimus?Quid illi etiã, quod instar
aquilæ alas suas expendit, & portauit in
humeris suis?Sed uideamus, quò hæc tãta
C sublimitas (ubi peccatum intercessit) col-
lapsa sit,ut hac ratione intelligamus,quo
nos eleuet gratia,quo culpa deiiciat. Cũ
igitur in hanc dignitatẽ populus ille eue-
ctus esset,ad Deos alienos conuersus est,
quo scelere ita Dominus fuit ad iracun-
diam prouocatus,ut totum illam adeo ue
hementem amoris ignem in ardentissimũ
ignem uerteret indignationis,quẽ tremen Deu.32
dis uerbis & longa oratione Moyses in cã
tico suo expressit,cum Dominũ sic loquẽ
tem inducit. Ignis accensus est in furore
meo,& ardebit usq; ad inferni nouissima,
deuorabitq; terrã cũ germine suo,& mon
D tium fundamenta comburet. Congregabo
super eos mala,& sagittas meas cõplebo
in eis. Foris uastabit eos gladius,& intus
pauor,iuuenem simul ac uirginẽ lactantẽ
cũ homine sene. Et dixi,Vbi nã sunt? Ces-
sare faciam ex hominibus memoria eorũ.
Expendite quæso,fratres,singula huius in
dignationis uerba. Quot enim uerba, tot
fulmina sunt,quibus Dñs iræ suę magni-
tudinem,& peccati odium hac tam multi
plici atque horrenda pęnarum atrocitate
declarauit. Deniq; ubi diuina patientia &
misericordia immissis, quotidie nouis Pro
phetis

phetis eos ad meliorem mentem reuocare uoluit, nec impetrauit, ubi diu illos frustra expectauit, eos tandem repulit a conspectu suo. Sic enim dixit ad sanctum Ieremiam. Eiice illos a facie mea, & egrediãtur. Quod si dixerint ad te, Quo egrediemur? dices ad eos. Quia ad gladium, gladium, qui ad famem, ad famem, & qui ad captiuitatem, ad captiuitatem, dicit Dñs. Et uisitabo super eos quatuor species: gladium ad occisionem, & canes ad lacerandum, & uolatilia cœli, & bestias terræ ad deuorandum & dissipãdum, & dabo eos in feruorem, hoc est, (ut alius interpres uertit) in diuexationem uniuersis regnis terrę. En fratres quantum sit peccati uirus atq. malitia, quod tantam amicitiam in tantã inimicitiam commutauit. Verum hæc omnia, quæ impleta fuerunt, cũ Chaldęi Hierusalem destruxerũt, quamuis fuerũt maxima, leuia tamen sunt prę his, quæ sequãtur, illa enim captiuitatis Babylonica septuaginta annorum fuit, ea uero, quæ per Romanos facta est (de qua in præsenti Euangelio Dominus agit) per mille iã & quingentos annos & eo plus durat, neq. unquam reuocata est. Cuius lamentabilẽ historiam Iosephus, qui in ea obsidione interfuit, describit. De quo B. Augustinus ad Isichium sic ait: Nam & Iosephus talia mala dixit populo illi accidisse, ut uix credibilia uideantur. Tanta enim strages hominum in illa ciuitate facta fuit, ut fame, ferroque & peste undecies centena millia hominum conciderint: (Hinc patet quod perquam docte ait B Thomas, scilicet, filios optime iure puniri propter peccata parentium: sicut propter peccata Aegyptiorum perierunt primogeniti, eorum, & propter peccata Hebræorum eorum filii in hac uastitate mortui sunt.) Reliqui uero, qui mortem euaserunt in duriorem morte captiuitatem inciderint. Nonaginta enim millia hominum in captiuitatẽ ducta fuerunt, qui per uarias mundi plagas iusto Dei iudicio dispersi sunt Habitantibus n. illis Hebręis inter fidelem ad fidem cõuersos eis est motiuũ, & occasio continuo in memoriam reuocãdi sacratissimam Christi Redemptori nostri mortem. Quod uidetur in Psalmo quinquagesimo octauo prædictum fuisse & prænuntiatum, ubi dicitur. Deus ostendit mihi super inimicos meos, ne occidas eos, ne quando

Iere.15

4.Re.vl.

B.Aug. ad Isic.

B.Th.2 2.q.108 ar.4.ad 8.

Psal.58

in uirtute tua, & depone eos protector meus Domine, quia scilicet, in tuę pretiosissimæ passionis memoriã remanẽt. Denique tanta fuit calamitas illa, ut hic summa Veritas dicat. *Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit, ab initio mundi vsq. modo nec fiet.* Quæro, non erit maior tribulatio tempore Antichristi? Dico, hanc fuisse maiorem, siquidẽ hic Christus Seruator noster hoc dicit, sed intelligitur maiorem fuisse apud Iudæos tantum. Nihilominus longe maior erit tempore Antichristi in toto orbe, potissime aduersus fideles. B

Et addit Dominus, *Nisi breuiati fuissent dies illi, non fiet salua omnis caro, sed propter electos breuiabuntur dies illi.* Super quo inquit B. Augustinus, Non debemus abigere, quando euersa est Hierosolyma, fuisse in illo populo electos Dei, qui ex circuncisione crediderunt. Quanquam Israelitæ in deserto peccauerunt, cum uitulum adorarunt, (ut sacra narrat historia) rectè tamen intellexit, sanctus Moyses inter plurimos malos aliquot bonos esse solere. Ideo ait, Si quis est domini, iungatur mecum, statimque congregati sunt ad eum omnes filii Leui. Sic cũ Hierusalem euertebatur, licet in ea plurimi essent mali, aliqui etiam boni erant, quos Dominus ibi ad maiorem ipsorum coronã torqueri uoluit. Sancto Tobiæ Angelus sic dixisse à sacra pagina memoratur. Quia acceptus erat Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te. Nunquid uirtus illius sancti uiri in multis misericordię operibus, quę quotidie faciebat, non probata erat? Nequaquam omnino. Apertius enim cognoscimus, quis fuerit sanctus uir in occasione, quam habuit amitẽdi timorẽ & amorem Dei propter paupertatem & cæcitatẽ, ad quam deuenerat, quam in sepeliendis mortuis, & aliis sanctis operibus, cũ Deus ei fauebat exercendis. Apertius etiam ostensum fuit, quam armatus his armis erat S. Iob in infortuniis, quæ passus est, quam in operibus pietatis, quę exercuit, siquidem cum tot casibus & infortuniis, uidelicet amissione facultatum salutis, & filiorum morte expugnans esset, tamen casus ita repentinus eum nequaquam imparatum potuit inuenire, ut unum duntaxat uerbum incompositum loqueretur,

B. Aug. ad Isichium.

Exo.32

C

Tob.ul.

D

Sic noluit dominus, ut electi, quib in Ieru
salem commorabantur, illis grauissimis tri
bulationibus probarentur. Et licet uerissi-
mum sit, ipsum Deum iustis ad resistendū
contradictionibus aduersariorum uires &
Ezech. 3 fortitudinem præbere atque ita sancto Eze
chiel dixit, Vt adamantem & ut silicem de
di faciem tuam, in quo significauit, illum
qui iustum persequitur, sibi ipsi nocere, si-
quidem Deus pollicetur, se ei faciem ada-
mātinam præbiturum. (*Quedando en el el
golpe, resulte en quien lo tira, y no haze im-
pression en el diamante*) nihilominus tamen
sanctus propheta inquit. Nō relinquet do
Ps. 124 minus uirgam peccatorum super sortem iu
storum, ut non extendant iusti ad iniquita
tem manus suas: Ideo hic dicitur. *Propter
electos breuiabuntur dies illi.*

En fratres, qualis à radice peccati fru-
ctus proueniat: en quale sit stipendium
eius, en magnitudo diuinæ iustitiæ, en
quo odio dominus prosequitur, impios,
dum quo ipse plātauit, & euellit, & quos
usq. ad sidera eleuauerat, usque ad inferos
detraxit. Quam miserabilem tragœdiam
& causam eius breui dominus sermone
Iere. 13 per Hieremiam Prophetam complectitur,
cum ait. Reliqui domum meam, dimisi hę
reditatem meam, dedi dilectam animam
meā in manus inimicorum meorum. Ecce
quam appellat domum suam, hæreditatē
suam, (quodque tenerrimum est) animam
suam. Summum enim erat, appellare eos
animam suam: sed supra summum etiam
adiecit aliquid maius, nempe dilectam ani
mā suam quam tamen, ubi peccatum in
tercessit, tradidit in manus inimicorum.
Hoc etiam idem dominus significauit, cū
Iere. 13 prophetam Ieremiam uocans, ei dixit.
Vade & posside tibi lumbare lineum, &
pone illud super lumbos tuos, (hoc est,
cinge corpus tuum quadam fascia linea)
quod præceptum sanctus uir opere com-
pleuit. Et factus est sermo domini ad eum
secundo dicens: Tolle lumbare quod est
circa lumbos tuos, & uade ad Euphratem,
& absconde ibi illud in foramine petræ,
& abscondit illud in Euphrate sicut præ-
ceperat illi dominus. Post dies autem
plurimos dixit dominus ad eum. Vade ad
Euphratem & tolle inde lumbare, quod
præcepi tibi, ut absconderes illud ibi, & a-
biit S. Propheta ad Euphratem, & tulit lū-
bare de loco, ubi absconderat illud, & ecce

A computruerat: lumbarę ita ut nulli usui
aptum esset. Et factum est uerbum Domi-
ni ad eum dicens, sic putrescere faciam
superbiam Iuda & superbiam Ierusalem
multam populum iustum pessimum, qui
nolunt audire uerba mea, & ambulant
in priuitate cordis sui, abieruntque post
Deos alienos. Sicut enim adhæret lum
bare ad lumbos uiri, sic agglutinaui mihi
omnem domum Israel & omnem domū
Iuda, ut essent mihi in populum, & in no
men, & in laudem & in gloriam, & non
audierunt. *O valame la beatissima Trini-
dad*, & quę res tam stupenda uidere po-
B pulum quem Deus tam singulari amore
sibi coniunxit, tam ingratum extitisse, ut
a Domino tanto odio habitus esset, ut di
cat, computrescere faciam eam, & erit si-
cut lumbare istud, quod nulli usui aptū
est. O terribilem Dei seueritatem. O tremē
dam omnipotentes iustitiam. Quis tā ter-
reus est, qui hęc audiens non contremi-
scat? Ideo dilectissimi fratres incredulis re
lictis ad nos ipsos ueniamus: hęc enim Phi
losophia non ad eos modo, sed ad nos
quoque multo magis pertinet utpote q lō
gè maiora beneficia quam illi per Chri-
stū Saluatorem nostrum recipimus. Quā
C tum enim a lege distat euangelium, tan-
tum beneficia nostra illorū beneficia su-
perant: illorum enim beneficia magna
ex parte ad corporis usum pertinebāt, no
stra uero ad mentis cultum & ornatum
spectant. Quę cum ita sint, quid hic aliud
consequi necesse est, nisi quod Aposto Hebr. 2.
lus admonet, cum ait: Propterea abun
dantius propter obseruare nos ea quæ au
diuimus, ne forte pereffluamus. Si enim
qui per Angelos dictus est sermo, factus
est firmus, & omnis præuaricatio, & ino
bedientia accepit iustam mercedis retri
butionem, quomodo nos effugiemus,
D si tantam neglexerimus salutem? Si enim
diuinorum beneficiorum abusus & in-
gratitudo talem illi populo cladem pepe
rit, quid uobis ab eodem iudice Deo ti
mendum est, qui longe plura & maiora
recepimus, nec illis tamen meliores, sed
forsan peiores redditi sumus? Volens
aliquando Dominus Hebræos illud sup
plicio afficere, dixit per Oseam Prophe- Oseę. 10
tam: luxuria desiderium meū corripiā eos,
congregabuntur super eos populi cū cor
ripientur propter duas iniquitates suas.
Per-

Perpendite fratres quomodo propter duas iniquitates eos Dominus iuxta desideriũ suum punire uolebat, nunc autem inter nos, qui cœlesti euangelii doctrina sumus illuminati, & eruditi non duæ solum iniquitates, sed innumerabiles reperientur: Certè si quis communes Christianorum huius ætatis mores & uitam diligenter cõsiderauerit, eamque cum fide, quam profitentur contulerit, non poterit, si uel micã cerebri habeat, non uehementer admirari, cum tantum inter uitæ regulam & uitam ipsam interesse uideat. Certè infideles ipsi, si utrumque perpenderent, uix in animo inducere possent, nos ea firma & uera esse credere, quę confitemur. Cicero enim de diuina prouidentia cum Epicuro Philosopho disputans uel suo, uel Epicuri nomine impossibile esse ait: eum, qui Deum proborum, & improborum rationem habere credat, non dies noctesque diuinum nomen timere. At nos hoc ipsum & inconcussa fide credimus, & suppliciorum, atq. præmiorum magnitudinem eadem fide instituti nouimus, cum tamen multi ab hoc trepidationes affectu adeo lõge absint, ut uix hoc ipsum illis unquam in mentẽ ueniat. Quid igitur dicemus hos ob innumera flagitia, quæ passim committunt, amisisse fidem? sicut illi, de quibus Dominus per Sophoniam prophetam ait. Scrutabor Ierusalem in lucernis, & uisitabo super uiros defixos in fæcibus suis, qui dicunt in cordibus suis. Non faciet bene Dominus & non faciet male. Hoc est. Ita ego Ierusalem scrutabor, ut nec unus maneat, ad omnes illos supplicio afficiendos, qui suis in peccatis fixi sunt, ob quorum multitudinem eò deuenerunt, ut amiserint fidem, dixerintque in cordibus suis, (quod ore nequaquam proferre audent.) Nec Deus nos puniet propter flagitia nostra, nec nobis propter uirtutes nostras aliquod præmium compensabit. An dicemus hos improbos Christianos sic fidẽ amisisse? Nullo modo, sed eam multis modis impeditam & obscuram eos habere. Vt enim arbitrii nostri libertas peccatorum multitudine debilitatur, quamuis non extinguatur, (semper enim liber ad peccandum, uel non peccandum homo remanet,) ita fides quo magis homo delinquit, & peccatis addidit, eò magis obscuratur, & impeditur, nunquam tamen nisi hæresis perfidia

Cic. li. 1 de nat. Deorũ.

So. 38.

A intercedit. Vt igitur lucerna intra modum corda splendorem quidem suum detinet, sed obiectu tamen adiuncti corporis, ne aerem illuminet, impeditur: ita fides, quæ in Christiani hominis mente in baptismi sacramento infusa est, inconcussa semper manet, quamuis peccato intercedente non perinde, ut antea uim suam emittat.

Hoc igitur in causa est, fratres, cur tam multi fidelium, qui fidei lumine instituti imperuestigabiles cœlestis gloriæ diuitias & sempiterna gehennæ supplicia piis & improbis constituta, & rationem de tota uita ad uerbum usque ociosum esse reddẽ B dam firmissimè credunt, flagitiosè tamen uiuant, quia quamuis harum rerum fidem habeant, mortuum tamen habent, quæ uitalem illam uim & acrimoniam, quam ante habebat, amisit: propter quod in eandem ferè calamitatem & uastationem, in quam Hebræi deuenerunt, nos quoque incidimus. Olim enim per totum penè terrarum orbem florente adhuc Romanorũ imperio Christiana religio protẽdebatur: ac uero nostra ætate quota nobis Christiani orbis portio relicta est? An non apertè hic uidemus eundem Dominum in eadẽ C causa eandem omnino sententiam protulisse, eademque seueritate usum fuisse? An non uidemur hic illud Apostoli uaticinium impletum? Ait enim: Si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses, insertus es in bonam oliuam, noli altum sapere, sed time; Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, nec tibi parcet. Verè enim Iudæi legitimi & germani filii Dei erant, nos contra hospites testamentorum & peregrini, illi naturales rami oliuę, nos insertitij. Si ergo adeo seuerè Dominus cum naturalibus ramis egit, ubi aduersus eum peccatum est, quid nos D sperare par erat, si in similia crimina inciderimus? Hoc ergo nomine multo magis nobis quàm illis timendum est. Sic enim Dominus per Prophetam Ieremiam ait. Ecce in ciuitate, in qua inuocatum est nomen meum, ego incipio affligere, & uos eritis immunes? Non eritis immunes dicit Dominus. Vbi autem nos apud eundem legimus, Ecce ego adducam mala super populum istum, quia uerba mea non audierunt, alia translatio habet: Ecce ego adduco mala, & sic est etiam in contextu Græco, & in paraphrasi Chaldaica. Et ubi

Ro. 12.

Iere. 25.

Ierem. 6

Ier. 23.

nos

nos legimus: Ecce turbo dominicæ indignationis egredietur, & tempestas erumpens super caput impiorum, alia translatio habet, Ecce turbo dominicæ indignationis egreditur, & sic est etiam in contextu Græco, & in paraphrasi Chaldaica. In quo significatur, adeo cito ac adeo ineffabiliter super improbos supplicium uēturum esse, si se in meliorem uiuendi statum non receperint, ut illud iam præsens putare possint. Cæterum cum hæc tanta diuinæ seueritatis atque iustitiæ uis mentes hominum perterresfaciat, & pœnitentiam inducat, non desunt improbis sua diuerticula, ad quæ confugiant, quo se in sceleribus suis perdurantes consolentur & tueantur, inter quæ unum uulgatissimum est spes pœnitendi in hora mortis. Ait enim miser peccator: Cum morti proximus fuero, tunc testamento restituam, tunc salutaribus sacramentis deuote susceptis in pace discedam. O stulte, stulte, memento quod sicut Dominus de illa Ierosolymæ uastitate loquens, dixit in euangelicæ lectionis initio: *Væ prægnantibus & nutrientibus in illis diebus.* Sic ad nostrum propositum potest dici. Vę illis, qui instanti mortis agone salutaris uitæ propositum concipiunt. Parum enim idoneum tempus est inchoandi nouam uitam, cum uita deficit, sine qua noua uita esse non potest. Nemo igitur salutis suæ pręsidium in sola extrema pœnitentia ponat. Ante
Iob 9. oculos semper illa beati Iob sententia habenda est; Si repente interroget, quis respondebit ei? Repente autem Dominus interrogat, cum hominem in ea hora imparatum & multis sceleribus irretitum inuenit. Quid ergo tunc temporis homo peccatis assuetus respondere æquissimo iudici poterit, qui toties ab eo etiam admonitus respicere noluit? De quibusdam pecca
Osea 8. toribus dixit Propheta Oseas; Quia uentum seminabunt, & turbinem metent. Insanum & ab omni ratione alienū est existimare, quod si seminas in corde tribulos, collecturus sis triticum satietatis & consolationis. Ventus peccatū est, & turbo tempestas æternaq; damnatio, quam in hora mortis, si ueram non egerit pœnitentiam, certissime peccator pcipiet. Et q̃ laboriosum quamq; difficile sit eā ut oportet, in illa extrema hora agere, uos quodā exem
2. Ma. 9. plo Antiochi Regis Asiæ in mortis agone constituti docere & significare uolo. Hunc enim crudelissimum carnificem tem plię, & religionis euersorem supernus ille iudex acerbissimo uisceram & internorum dolore percussit, & ita factum est, ut qui supra humanum modum clarus erat, tunc humiliatus ad terram in gestatorio portaretur, manifestam Dei uirtutem in semetipso contestans, ita ut de corpore, impii uermes scaturient, ac uiuentes in doloribus carnes eius effluerent, odore etiam illius & fętore exercitus grauaretur. Itaque his doloribus pressus multis mirisque modis se Domino satisfacturum promittebat. Primum n. Ierosolymam pollicitus est libertate se donaturum, & Iudęos pares Atheniēsibus facturum, & templum etiam sanctum (quod prius spoliauerat) optimis ornaturum, & pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis prębiturū. Quid his amplius requires? Addit etiam aliud nouum atque mirandum, se, uidelicet, Iudæum futurum, peragratoque omni loco terrę prædicaturum Dei potentiam, quam in dolorum suorum acerbitate cognouerat. Quid his maius a Rege, Iudæorum nationi & religioni infestissimo promitti potuit? Audistis fratres quam multa atq. miranda rex hic instante mortis hora pollicitus fuerit, sed quē tandem fructum hac pœnitentia, quam non Dei, sed sui ipsius amor expresserat, fuerit assecutus, declarat sermo diuinus, cū protinus subdit. Orabat ille scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus. Quis igitur eorum qui uitam omnē in ludo & otio uariisq. uoluptatibus cōsumpserunt, qui periuriis, odiis, detractionibus, adulteriis, & terrenis opibus inexplebili cupiditas congerendis, omnique turpitudinis genere animā suam commacularunt, certam sibi salutem in extrema illā pœnitentia polliceatur, qui regem hunc tam magna eodem tempore proponentē à diuina misericordia exclusum & ad sempiterna supplicia damnatum uideat? O deplorandam perditorum hominum cęcitatem, ò amentiam, ò delusarum mentium stuporem, quę hanc tantam rem neque aduertunt, neque cogitant, neque sibi opportuno tempore consulere uolunt quoniam illa extrema hora ad ueram agendam pœnitentiam impeditissima est, quæ totam hominis mentem atque animum requirit, quam alio atq. alio uocant

mille,

mille dolorum, & curarum agmina, quæ ægrotantem, & migrare parantem undique obsident, & uelut captiuum tenent, hoc est enim, quod mysticè in hac sacra lectione dominus significauit, cum dixit: *Orate ne fuga uestra fiat in hyeme*. Quod hoc tempus ad fugam minus cōmodum sit. Non minus autem ad fugam sęculi atque peccati tempus mortis parum aptum est. Quando uxor deflet, paruuli plangunt, familia perstrepit, medici uadunt, & redeunt, ingrediuntur, & egrediuntur, alia subinde atque alia medicamenta nihil profutura mutantes, dolores uero ipsi, atque corporis æstus, & imbecillitas usque adeo hominis mentem occupatam tenet, ut uix aliud cogitare possit, quam quod illum pungit. Quisquis igitur peccatū hoc tempore deserere uult, is uere in Sabbatho atque hyeme, hoc est, tempore ualde difficili fugam meditatur. Hęc igitur extrema pęnitentia periculi plenissima est, utpote quæ magis ab instanti necessitate magisque ab amore sui, quā ab amore Dei proficisci uideatur.

Sed dicetis forsitan. Quid igitur faciemus, ut hoc tantum periculum effugere ualeamus, & ut ad pœnitentiam statim agendam incitemur? Ad hoc respondeo, unum ex efficacioribus remediis esse, ob oculos semper habere id, quod dominus in fine huius sancti Euangelii tractat, scilicet, Tremendum iudicium, post, quod æterna inferni supplicia impios expectant. Solent medici in grauioribus morbis septimum quemque diem diligenter obseruare, quem illi criticum appellant, in quo aiunt naturam ipsam ad uim morbi repellendam acrius incitari. Quo fit, ut si eo die quo aliquam spem salutis concipere poterant, ęger nihilo melius ualeat, periculosissime illum ægrotare dicant. Si igitur fratres, hoc adeo insigni fidei nostræ dogmate (quod ad commouendos animos potissimum est) nihil obdurati homines mouentur, non uideo quid illis aliud proponi possit, quo ad agendam pœnitentiam moueantur. Hoc efficacissimo remedio utebatur sanctus Dauid, & pœnarum illarum æternitate stupefactus, & attonitus aiebat.

Simile.

Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui, meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabat, & sco-

A pebam spiritum meum. Quid autem cogitabat? Nimirū inextinguibilis illius ignis æterni ardorem, & implacabilem diuini numinis iram. Subdit enim Nunquid in ęternum proijciet Deus, aut non apponet ultra ut complacitior sit adhuc? aut in finē misericordiam suam abscindet a generatione in generationem? aut obliuiscetur misereri Deus? & continebit in ira sua misericordias suas? Videte quam multis uerbis eandem æternitatis sententiam repetierit. Sed singula, quæso, huius loci uerba expendamus. Meditatus sum (inquit) nocte cum corde meo. Nocte inquam, cū

B omnia silent, nec tumultuantis familiæ strepitus mentis aciem, aut perturbat, aut alio deflectit, tunc inquam terrena omnia atque temporaria infra me relinquens, in ipsam æternam, quę omne tempus continet, mentis oculos attollo, & non modo sempiternam beatarum mentium fęlicitatem, sed sempiternam etiam improborum pœnam considero quibus, uidelicet, nullus ad diuinam misericordiam promerendam aditus patet quæ res usque adeo animum meum stupefacit, & attonitum reddit, ut in hæc admirationis uerba me pro-

C rumpere faciat. Nunquid amator hominum Deus, quos ad imaginem suam condidit, & acerbissima morte redemit, in æternum a se proiecturus est? neque ullis, aut precibus, aut sacrificijs placandus? Ita ne fiet, ut gratiæ ac misericordiæ suæ fluēta a generatione in generationem, hoc est in omnia sęcula sęculorum abscindat, nec illam fluere solito cursu patiatur? Ita ne fiet, ut obliuiscatur misereri Deus, qui ab ipso mundi exordio, etiam cum improbos puniuit, nihil unquam fecit, quod nō misericordiæ suæ sale condiret? Quomodo ergo fieri potest, ut eius rei obliuionē

D capiat, in qua semper uersatur? Deniq. cur is cui semper propriū est misereri, & parcere, tantum iræ suæ permittet, ut misericordiam, quæ in omnibus eius operibus elucet quasi uictam, & captiuam teneat? Huius ergo æternitatis consideratione stupefactus sic uitam meam instituere decreui, ut ante tremendi iudicis tribunal iudicatus appaream, non iudicandus, sciens eos, qui seipsos iudicant, ab eo minime iudicari. Quid nos ad hæc dicemus, fratres, qui has tam longas hyemis noctes non in hac pia meditatione, sed in somno, aut

char-

A chartarum ludo insumimus, cũ sancti omnes sacris uigiliis integras noctes consumpserint? Cur quęso, uel unam tantum noctis horam huic studio non impedimus? Per infinitam Dei misericordiam uos obsecro, ut posthac sic faciatis, quo his sanctis considerationibus commoti, uos ipsos incitetis ad agendam de hinc uerã pœnitentiam, cum qua ditati gratia cõsequamini postea gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

IN EAD. DOMINICA XXIIII. post Pent.

Concio Secunda.

Cum uideritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, qui legit, intelligat. Matt. 24.

B.Hilar. Eatus Hilarius hoc Danielis Prophetæ uaticinium de Antichristo exponit. Et B. Hieron. in homilia huius Sancti Euãgelii ait. Potest autem hoc (s. quod Dominus inquit) simpliciter aut de Antichristo accipi, aut de imagine Cæsaris. Venerabilis etiam Beda de Antichristo posse intelligi affirmat, quia abominatio est illud, quod maximè abhorretur, & qui maiori, quã omnes homines odio habebitur, erit ille perditionis filius: ideo per antonomasian uocatur absolutè abominatio B. quoque Augu. inquit Antichristus, ideo abominatio dicitur, quia aduersus Deum ueniens, honorẽ Dei sibi uendicabit, desolationis aũt, quia bellis & cędibus terram desolaturus est. Et ita ait D. Paulus, quod reuelabitur homo peccati, filius perditionis qui aduersatur, & extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat ostendens se, tanquã sit Deus. Hic infęlicissimus homo, ut ait B. Hieron. & alii multi) nascetur Babyloniæ, quæ significat confusionem, quoniam omnem mundum in cõfusione ponet, & ex tribu

B.Hier. | Beda. | B. Aug. sup Matthæ. | 2.Th.2. | B. Hier. sup. D. | Mag. li. quidicit. speculũ naturale

Dan originem ducturus est. Et hæc est causa, ut ait Magister, & alii Doctores, quia tribus Dan inter cæteras tribus in Apocal. designatas non numeratur, sed loco eius ponitur tribus Manasse, qui fuit filius Ioseph, ut patet in Genesis uolumine, quia ex eo nasciturus est Antichristus, qui cũ eius sectatoribus ab illo sacro numero expelletur. Quod præuidens patriarcha Iacob, dixit: Fiat Dan coluber in uia, cerastes in semita mordens ungulas equi, ut cadat ascensor eius retro. In sancta Dei ecclesia est uia, & semita; Via est uita plana, & cõmunis, necnon uulgaris sæcularium, B semita uerò est arcta Ecclesiasticorum religiosorumq; uita. Et erit coluber in uia, quia seculares quasi coluber tortuosus multis laqueis atque astutijs seducet, s. per miracula falsa. Atque ita inquit D. Paulus; Cuius est aduentus secundum operationem Satanę in omni uirtute, & signis, & prodigiis mendacibus, & in omni seductione iniquitatis. Et Beatus Gregorius inquit, quòd dum eius ministri Christianos torsebunt, falsa facient miracula. Pensemus ergo, ait quæ erit humanæ mentis tentatio illa, quando pius martyr corpus in tormentis subjeciet, & tamen tortor ante eius C oculos miracula faciet. Quis tunc non formidabit, quando is, qui flagris cruciat, miraculis coruscat? Habebit etiam ad homines decipiendos insignes ac præclaros literatos, & prędicatores. Quod testatur Beatus Iob, dicens, Sub ipso erunt radii solis. Super quod ait B Greg. Quid per radios solis nisi cacumina sapientium designãtur? Impendet etiam hominibus ingentia bonorum temporalium dona, quibus eos ad suam obedientiam attrahat: erit enim ditissimus, quia secundum B. Hieronymum nullus rex tunc regnabit pręter illum, ipse D enim solus erit rex in toto terrarum orbe. Qui modo ob quamcunque rem, & minimam occasionem oblatam mortaliter delinquunt, quid, obsecro, facerent, si eis magna dona offerrentur, aut grauissimis tormentis ipsi opprimerentur? De Iudæa Dominus per Ieremiam Prophetam conquerebatur, dicẽs. Facilitate fornicationis suę contaminauit terram. In hoc uerbo, Facilitate, amplificat dominus grandem illius gentis peruersitatem. Et S. Dauid ait: Propter qd irritauit impius Deũ? *Que palabra tan sentida si el hombre sintiesse, pero esta tan* per-

Apoc 7 | Gen. 38 | Gen. 49 | 2.Th.2. | B. Greg. lib. 32. Mora. c. 26. | Iob 41. | B.Greg. | B. Hier. su. Dan. | Ierem. 3 | Psal. 9.

peruertido que no la siente.) Quare, ò homo miser peccas, quando peccas, & iram prouocas? Videtur S. Propheta hic cœlum (ut aiunt) manibus uoluisse capere, & uerba hæc magna spiritus sui afflictione dixisse. O humanam miseriam eorum, qui absque lucro, uel mercede infinitam sui Creatoris maiestatem pro quacunque re minima offendunt. Sicut faciebant illi de quibus ipse per Ezechielem Prophetã
Ezec.13 ait. Violabant me ad populum meũ propter pugillum hordei & fragmen panis, hoc est, pro rebus uilissimis & absque aliqua occasione. Venator postquam aues circundedit, & retia tetendit, manib strepitum facit, & tunc ipsæ perterritæ ad solã
Simile. dum se eleuant, & in retia incidũt. Sic diabolus cum hominibus se gerit; eos enim manuum strepitu terret, (id est, *Con una palmada*) Et in retia sua incidere facit. O incommutabilis Deus, & quã magna confusio est, uidere quam facile, & quam paruis rebus Sathanas nũc homines decipit, & in retia suarum tentationum incidere facit. Quid igitur faceret ille, qui modo propter bestiarum uoluptatem, aut propter honoris cupiditatem, aut propter paruum lucrum horrenda scelera committit, si tam crudeliter oppugnaretur, sicuti homines tempore Antichristi expugnabuntur? Ex hoc infertur, quam innumeri futuri sunt illi, qui ab Antichristo superandi sunt, maximè ex dissolutis & in suis moribus deprauatis. Idcirco D. Paulus postquã
D.Paul. ubi sup. dixit, Cuius aduentus est in omni seductione iniquitatis, addidit, His, qui pereunt, eo quod charitatem ueritatis non receperunt, ut salui fierent Ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio, & iis, qui persemitam gradiuntur, (qui sunt perfecti) erit cerastes, qui est serpens cornutus. Per cornua significantur crudelissima tormenta, quibus ipse ac ministri eius iustos cruciabunt. Per quę etiam significatur eius potentia, quæ tanta erit, ut de eo Sanctus Iob dicat. Non fu
Iob.41. B.Greg. gabit eum uir sagittarius, hoc est secundum Beatum Gregorium. Non fugabit eum aliquis prædicatorum, nec omnes simul. Elias quoque, & Enoch licet ipsum terrebunt, cum tamen non fugabunt, qui imò ipse eos interfici iubebit, & eorum corpora in forum urbis Ierusalem proiici, neque consentiet illos sepeliri, ut ue-

A bis clarissimis in Apocalypsi habetur. Quæ omnia Deus in maiorem illius perditissimi hominis confusionem permittet quia (ut ibidem dicitur) Post dies tres, & dimidium resurgent a mortuis immortales, & impossibiles, & uidentibus eos inimicis eorum, ascendent in cœlum. Et conclusit Sanctus Patriarcha Iacob, dicens, quod hic coluber, & cerastes erit mordens ungulas equi, ut cadat ascẽsor eius retro. Equus est tota uirtutum machina, ungulę earum fundamenta quæ sunt articuli fidei. Præcipuũ autem, quod Antichristus uiolare ac destruere conabitur, erit fides,
B ut homines ea destructa ab omnibus uirtutibus & earum exercitiis decidant. Tremenda profectò res est, Deum tantam dæmoni concedere facultatem, ut tam ingentem tempestatem aduersus Ecclesiam excitet, quàm tam singulari amore prosequitur, & cui (ut scriptum est) in fine singulariter est fauturus.

Vt autem hoc rectius intelligatis, notate obsecro, quod (quemadmodum S. Daniel exposuit) statua illa diuersis metallis compacta monarchiam Babylonię Regis Nabuchodonosor significabat, ita explica- Dan.2.
C ri potest descriptio illa, quam sponsa in Canticis de imagine Christi sponsi sui posuit, quæ non solum significat, qualis ipse in se sit, uerum etiam eius monarchiam & regnum, quod in hoc mundo habet, demonstrat. In hac imagine caput est aureum, reliquæ uero partes non sunt tantæ perfectionis, quia, cum dixisset, Caput eius aurum optimum, adiecit statim, Comę eius sicut elatæ palmarum, oculi eius sicut columbę &c. & tandem concludit, dicens: Crure illius columnę marmoreæ, quæ fundatæ sunt super bases aureas. Itaque principium & finis aurea sunt. Iam de fide ha- Cant.5.
D bemus, quanta charitate, & perfectione initium huius monarchiæ Christianæ in Sanctis Apostolis ac cæteris credentibus floruerit, scriptam etiam reperimus innumerabilem sanctorum Martyrum, Doctorum, & Confessorum multitudinem, qui usque ad Constantinum extiterũt, & in fine Ecclesiæ credentes etiam maximę perfectionis futuri sunt, quibus Deus tunc ingentes fauores, & gratias communicaturus est. Hoc autem probatur primo, quia tunc sacrosancta Ecclesia maiores q̃ unquam pertulit, afflictiones passura est,

&

& in maioribus periculis uersabitur propter Antichristi persecutionē, quæ maior & uniuersalior omnium erit, & siquidem uictoriam reportatura est, quibus obsecro armis eam reportabit, nisi eisdem quib. in initio ipsa tyrannides imperatorum superauit, hoc est, firmissima fide, abundantissima charitate, & perfectissimis uirtutib.
2.Co.10 sicut B. Paulus fatetur dicens, arma, quæ tunc mundi potestates uicerunt, spiritualia fuisse? Arma inquit militiæ nostrę non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum consilia destruētes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. Illo ēt tpe Iudæorū nato, quę eo usq. in infidelitate & perfidia sua futura est, ad Christianam fidem conuertetur, & Christum Redemptorem nostrū uerum Messiam & uerum Deū cognoscēt sicut utrumq. asserit testamentū. Et credere est, dominum ipsis tunc esse fauturum, qui in ecclesiam eius magnis donis gratię ditari ingredientur, ad quod facit illa celebris S. Zachariæ prophetia, in qua sic ha
Zac.12. betur: Effundam super domum Dauid & super omnes habitatores Ierusalem spūm gratię & precum, & aspicient ad me, quem
B. Au.li. confixerunt B. Aug. testatur hanc prophe
20.de ci tiam de extrema mundi ætate, & de He-
ui. Dei. bræorum conuersione loqui, quod & a-
c.30. perte colligitur ex illo Apocal. ubi D. Ioā.
Apo.13 nes de eo tempore loquens, & ad hæc Zachariæ uerba alludens inquit, Ecce ueniet cum nubibus, & uidebit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt, & plangent se super eum omnes tribus terræ. Insuper
Ifrael 2. obseruandum est, Prophetam Ioelē, cum de ecclesiæ Christianæ initio uaticinaretur, hęc uerba dixisse. Et effundam de spiritu meo super omnem carnem, quibus uerbis S. Zacharias de eiusdem principio agens loquitur, cum ait; Effundam spiritum gratiæ & precum. Ex quo apparet utraq. tempora in abundantia gratiæ & uirtutis similia futura esse. Sed ad hoc nihil apertius & clarius est quam illud, quod Bea-
Ro.11. tus Paulus de Hebræis loquens inquit, scilicet. Quòd si delictum illorum diuitiæ sunt mundi, & diminutio eorum diuitiæ gentium, quanto magis plenitudo eorū? Et infra. Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi, quæ assumptio, nisi uita

A ex mortuis? Videlicet, a minori argumentum concludens. Nam si Iudęi magna ex parte non recipientes fidem Christi, sese uirtute, religione, & gloria spoliarunt, & Deus Ecclesiam ex Gentibus sibi cōfecit, eamque ingentibus bonis locupletauit, quo uel ista ratione, inuidia, atque æmulatione studio accensos Iudęos in eiusdē fidei assensum induceret, ut ibidem paulò antea dicit B. Paulus. Dico ergo; Nūquid sic offenderunt, ut caderent? Absit; sed illorum delicto salus est Gentib ut ad ęmulationem Iudęos prouocarent. Si igitur, ꝙ B. Paulus, & B. August. illum enarrant ar-
B gumentantur Deus, ut gentium exemplo ad ueram Christi fidem Iudæos pertraheret, gentes ipsas amore complexus saluas esse uoluit, & non tātum saluas, sed etiam donis cęlestibus ditatas rationi maximè consentaneum est dicere, quod dominus eosdem Iudæos, cum se conuerterint, ipsumque singulari amore prosequuti fuerint, eos inquam & sanctam Ecclesiam, quam fuerint ingressi, donis ingentibus ditabit, atque ita erunt pedes aurei sicut & caput, hoc est, finis sicut principium. Hoc etiam Regius propheta in quodam Psalmo elegantissimè dixit, ubi de Christi Sal
C uatoris mundi regno ac de natiuitate & argumento eius quodam singulari metaphora rerum rusticarum agit, & inter alia inquit. Exitus matutini & uespere delectabis: Quemadmodum in die, quo ęstus uiget t pa hilariora & magis læta sunt mane & uespere, quā do recedente calore aura leuis hinc inde sufflat, sic in hoc regno Iesu Christi principium & finis lęta erūt, & spiritualibus cōsolationib plena. Cum hoc igitur ita sit, quare Deus permissurus est, quòd Ecclesia, quam ipse tanto amore prosequitur, sic uexetur & opprimatur?
D Ad hoc respōdeo, Deum quidem id esse permissurum, ad maiorem electorum imperfectorum purgationem, & ad maiorē perfectorum coronam, & ut ēt nūc peccatores confundātur, qui pluribus scelerib. onerati, saluari absque pęnitentia & labore aliquo cogitant. Quapropter B. Petrus ait. Tempus est, ut incipiat iudicium a domo Dei. Et si iustus uix idest laboriosè & difficulter, saluabitur, impius & peccator ubi apparebunt? Sed est ualde ponderandum, quod loquens Propheta Dauid de sacrosanctę Ecclesiæ principio (ubi iu-

Psal. 62 Simile.
1. Pet. 4.

sti

sti grauissimos labores, & tormenta passi sunt) & de fine, in quo etiam (ut Dominus hic testatur) ipsi ingentes labores sunt perlaturi, inquit, Exitus matutini & uespere delectabis. Quomodo illos uoluptatibus afficiet, siquidem alii plurimos labores passi sunt alii uero patientur? Ad hoc respondeo, hunc esse Dei erga fideles suos stylum, quod in maioribus corporalibus laboribus eum corda uoluptatibus, & spiritualibus consolationibus adimplet. Pr.12 Idcirco in prouerbiis dicitur. Non contristabit iustum quicquid acciderit ei, impii autem replebuntur malos. Satis aperte hoc Diuo Petro apparuit; de quo in Ac.12 Actibus Apostolorum sic dicitur. Cum producturus esset eũ Herodes, in ipsa nocte era Petrus dormiens inter duos milites uinctus catenis duabus, & custodes ante ostium custodiebant carcerem. Mirabile profecto, quod cum sanctus uir in tanto esse periculo, sciretque sequenti die mortis supplicium se esse subditurum, tamen maxima cum tranquillitate, & quiete dormiebat, nam lætitia cordis omne labores ac pericula corporis superabat. Inter iustos, & impios hoc differt, quod iusti magna cum tranquillitate in catenis & carceribus dormiunt, impi uero suarum cõscientiarum stimulis in mollibus lectulis & suauissimis sindonibus qescere nequeunt. Hæc autem suauitas, & consolatio est unus ex fontibus, unde iusto perseuerantia in bono profluit, sicut peccatori ex uoluptate oritur debilitas, & Ecc. 27. inconstantia, ita ut de eis dici possi illud Ecclesiastici, Homo sensatus in sapientia manet sicut sol, nam stultus sicut luna mu- Simile. tatur. Quis uerus sapiens est, nisi iustus? Quis uero amẽs, nisi peccator, qui res ęternas cũ huius mundi caducis & perituris commutat. Lux solis ꝓpria ipsius est lux uero lunæ est participata, sic lux iusti propria ipsius est, non enim uirtute aliena nitet, non gloriatur de maiorum suorum nobilitate, aut honore, aut muneribus, aut bonorum temporalium abundantia, sed propria uirtute sua nititur, sicut B. Apostolus scribit, dicens. Opus suum probet Ga.6 unusquisq. & sic in semetipso tantum gloriam habebit, & non in altero At demens peccator quia in se obscurus est, lucem alienam mendicatur, ut sic nitere possit de maiorũ suorum operibus se iactans. Lux A quoque iusti plena est ad instar solis, quoniam undique perfectus est, peccator uero quamuis ex una parte lucem habeat, ex alia tenebrosus est, hoc est, si partim uirtute preditus est, ex alijs partibus uacuus, & sicut luna obscurus est. Nam si liberalẽ se exhibet, iracundus & ad ultionẽ pronus est, si honestus superbia inflatus est, &cæ. Simile. Denique sol in luce, quam habet, permanet, luna uero minime, sic iustus in uirtute perseuerat, & licet plurimis laboribus opprimatur, nunquam impatientia obtenebrescit, peccator autem sicut luna passim mutatur, & quæcunque minima occasio B ipsam, quam habet, lucem amittere facit.

Sed ualde hic notandum est, quare Dominus in præsentiarum dicit, [Tunc qui in Iudæa sũt fugiãt ad montes.] Nunquid solum aduersus eos, qui in Iudęa fuerint, hæc tribulatio uentura est? Ad hoc rñdent aliqui, cælestem Magistrum eos, qui in Iudæa fuerint, uoluisse peculiariter recensere, quoniam primi, qui Antichristo credituri sunt, obstinati Iudæi erunt. Quod & insinuasse uidetur Dominus, cum dixit. Io.5. Ego ueni in nomine patris mei, & non recepistis me, si alius uenerit in nomine suo, illum accipietis. Et D. Paulus ait, Antichri- 2.Te. 2. C stum esse uenturum in omni seductione iniquitatis his, qui pereũt, eo quod charitatem ueritatis non receperunt, ut salui fierunt. Ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacib

Fugiam ad montes Quorsũ ad montes iure iubentur? Quoniam cum peccãdi est periculum, securiores sunt homines inter bestias quam inter alios homines. Teterrimus enim Satanas adeo perniciosus est, & adeo perniciosæ eius astutiæ sũt ut Spiritus sãctus nobis consulat ab ipsius tãquã a manibus eiusdem dæmonis fugiendum esse Atq. ita ubi nos legimus. Et uere qua- Pr.6. D si auis de manu aucupis, alia translatio habet. Eruere quasi auis de insidiis aucupis, & in alia translatione habetur, Eruere quasi auis de laqueo aucupis, & sic est etiam in contextu Greco & in paraphrasi Chaldaica. Nihilominus tamen dixit S. Dauid: Eripe me Domine ab homine ma- Psal. 138. lo, & a uiro iniquo eripe me, & non ibi dicit, Eripe me Domine a diabolo malo. Vnde colligitur, quam ualde nacessarium sit impiorum consortium, & familiaritatem uitare, qui aliquo modo ipso dæmonæ

mone magis nociui sunt. Et aperte hoc cõspicitur, siquidem diabolus eos pro adiutoribus, & instrumentis suis accipit, ut cũ ipsis efficiat, quod per se solum facere nõ potest. Idcirco sanctus uir tanta instantia a domino postulabat, dicens. Eripe animã meam ab impio, frameam tuam ab inimi
Ps.16. cis manus tuæ, ubi alii transtullerunt, Eripe animam meam ab impio, framea tua, hoc est ense tuæ potentiæ.

[Et qui tecto sunt, nõ descendãt tollere aliquid de domo sua, &c.] Hic nos Dominus admonet, ut ad uitandum mortis spiritualis periculum, nihil curemus de rerum temporalium amissione quinimo cũ dñs uos illis priuauerit, oportet, ut ob id ei gratias agamus ipsum deprecãtes, ne a nobis gratiam suam fauorem, ac diuinum spiritum auferat. Pro singulari beneficio S. Dauid hoc postulabat, inquiens. Dexterã tua sic notam fac, & eruditos corde in sapientia, uel (ut alii uerterunt) Et offeremus cor sapientiæ. Idest cũ potentiam tuam declaraueris nobis flagella mittens, ea, quę firma reputabamus, & quæ non animaduertebamus in tua esse potestate, experientia malorum nostrorum cognoscemus nõ esse plus quã tu dñe ea disponis, & conseruas, atq. ita confidemus in uitio, sicut initio tantũ. Sed uæ, uæ, & millies uæ, & quã aliter inter Christianos fit. Quot.n. nũc existunt qui res temporales tanti faciũt, ut ne illas amittant, grauia, & horrenda scelera committant. O insani insani, non intelligitis quãtum malum sit peccatum? Nullum uenenum interficit animal, ubi ipsum generatur. Venenũ basilisci ipsum basiliscũ
Simile. non interficit, sicut nec uenenum uiperæ ipsam necat, solum peccatum tale uenenũ est, ut id in quo cõcipitur, uidelicet aĩam interficiat, uos aũt miseri uulti potius uitam animæ, quam res tẽporales amittere.

At uero ut diuinus Magister doceret, illos futuros, esse fœlices, qui tunc conuersationem Antichristi, & ministrorum eius uitauerint, ad lit. [Væ prægnantibus, & nutrientibus in illis diebus, quia expedite fugere non ualebunt. Atq. hoc ipsum facit, quod inde sequitur. [Orate autẽ, ut nõ fiat fuga uestra in hyeme, uel Sabbatho, quãdo non licet longum iter cõficere. [Erit enim tũc tribulatio magna, qualis nõ fuit ab ini
Ex.5. tio mũdi usq. modo nec fiet.] Per Ezechielẽ Prophetam minatus est dñs Hebræis, dicens. Quia superastis gentes, quæ in circuitu uestro sunt, & in præceptis meis nõ ambulastis. Ecce ego ad te (.s. Ierusalem) & ipse ergo faciam in medio tui iudicia in oculis gentium, & faciam in te, quod non feci. & quib. similia ultra non faciam. O Deus infinitæ maiestatis, quid ais domine An tribulatio Antichristi non erit qualis non fuit ab initio mundi nec fiet? Ita quidem. Vel tribulatio ẽt, qua Aegyptum flagellasti, maior fuit, quã illa, qua Hebræos pcussisti. Qũo ergo iniquis, Faciã in te, ꝙ non feci, & quib. similia ultra nõ faciam? In hoc dominus suũ tenerrimum amorẽ, quem erga Hebræos habebat, demonstrauit, siquidẽ minus suppliciũ maius appellat. Ac si diceret, Maius mihi uidetur hoc supplicium, quã Aegyptiorum, quoniã ibi seruos puniebam, nunc aũt supplicium in filios exerceo. Benedictus sis Deus meus, siquidem ita in manib. tuis flagellũ crescit ut.n. illud accipis ad flagellandos filios, sẽper tibi maius, quã est, apparet. Cũ mulier aliqua in uico graues ictus audit, & cum e domo exit, uidet puerum aliquẽ percuti, parum de illo curat, an uero si uidet filium suum ab aliquo percuti, uix puerulus tangitur, cũ ipsa uociferari, & conqueri incipit. Non mirum, ille.n. filius eius est & ictus paruus ipsi matri magnus apparet, quippe q. ictus, quo filius cædium, matris uiscera pertangit. Sic Deus magnum flagellum uocat illud, quo Hebræos, qui sui filii erant, flagellare uolebat. Hic aũt sine aliqua exaggeratione intelligitur illud qđ Dominus ait uidelicet, [Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit, &c. Et in tũ quod nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua oĩs caro sed pp electos breuiabũtur dies illi. Non.n. labor ille plus quã tres anni, & dimidium durabit, ut ex Apocal. Ap.5
patet, ubi dicitur, Data est illi potestas facere mense (.i. facere mala in mensibus.) quadraginta duos Et S. Propheta Daniel Dan.
inquit se audiuisse uirum iurantem per ui 12.
uentem in æternum, quia in tẽpus, & tpa, & dimidiũ tpis. Et paulo inferius hoc de Antichristo explicat, dicens. A tẽpore cum ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem dies mille ducẽti nonaginta, qui sunt tres anni, & dimidium. Et hoc, quia non relinquet dñs uirgam peccatorum super sortẽ iustorum, ut non extendat iusti ad iniquitatem Psal. 124.
manus

manus suas. Quod hinc ad nostram doctrinam educere possumus, est (ut B. Hier. testatur) hãc abominationem iam incepisse, quoniam licet Antichristus non nisi prope finem mundi uenturus est, eius tamen sequaces a primo reprobo, qui fuit Cain, inceperunt, & in ultimo finientur. Itaq. sicut electi membra sunt Iesu Christi Saluatoris mundi, ita præsciti sunt Antichristi desolatoris mundi membra.

Vt autem uideamus utrum illius maledicti capitis simus membra nec ne, oportet, qualia sint eius membra sciamus, quę S. Iob in figura cuiusdã immanis belluæ depinxit, dicens. Quis reuelabit faciem indumenti eius? & medium oris eius quis intrabit? Per gyrum dentium eius formido. Corpus illius compactum squamis se prementibus una uni coniungitur, halitus eius prunas ardere facit, & oculi eius ut palpebræ diluculi, de ore eius lampades procedunt, sicut tedæ ignis accensæ, de naribus eius procedit fumus, sicut ollæ feruentis, in collo eius morabitur fortitudo, & faciem eius præcedit egestas, membra carnium eius cohærentia sibi cor eius indurabitur quasi lapis. Hæc pessima membra repræsentant decem peccatorum genera, quæ partes Antichristi sustinent. Facies debilis significat hypochritas, qui exterminant facies suas ut appareant hominibus ieiunantes, & qui falsa humilitate fingunt se honores fugere, cum ipsi nihil aliud desiderent. Et hæc est ars & artificium, quo ad ipsos comparanados utuntur, instar accipitris, qui, cum ardeam inuadere intendit ab illa se elongat & nullam ipsius rationem habere uidetur in unam atque aliam partem uolans, quousque ipsam in uolatu superat, & ita facilius ipsam capit. Quæ licet illum a se longe semoueri uideat, ipsa tamen clamores edit, quoniam instinctu naturali cognoscit illum id facere, ut facilius ipsam capiat. Sic hypocritæ fingent, se nolle honores & dignitates, ut sancti & humiles reputentur, & ita animos magnatum decipiant, ut ipsos maioribus dignitatibus afficiant Os significat mendacet, de quibus lampades

Iob. 41.

Simile.

A procedunt, sicut tedę ignis accensę Teda, quando comburitur, bene olet & male illuminat, eo quod flamma eius fumo miscetur sic mendacium bene sapit, ei qui illud audit. Sunt enim multi, qui ab ore recitantium mendacia per multum temporis spatium pendent, quia ipsis delectantur, sed male illuminant, quin potius non illuminant, sed obcæcant, & decipiunt. Dentes significant murmuratores & detratores famę proximorum, nam dentes dicuntur ad emendo, & isti honorem proximi demunt. Nares significant iracundos, & impatientes, qui quacũque minima occasione indignantur, & ab illis procedit fumus, sicut ollæ feruientis, quæ sunt uerba aspera, quibus proximos suos conturbant. Oculi incensi significant cupidos, qui nihil uident, quod non cupiant Halitus qui prunas ardere facit, significat libidinosos qui suis obscænis uerbis proximos in sensualitatis igne accendunt. Colum forte significat inobedientes & rebelles, qui diuinæ uoluntati parere nolunt. Cor lapideum significat duros & obstinatos, qui nulla reprehensione aut inspiratione emolliuntur. Membra denique carnis significant effæminatos, qui sese mutuo ad libidinem prouocant. Hoc autem corpus totum squamis, uidelicet, excusationibus cooperitur, quoniam omnes isti peccatores si ab aliquo reprehenduntur, seipsos a suis sceleib. excusant, & nullus eorum culpam suam cognoscere uult.

B

C

Vnusquisq. igitur vestrum (fratres charissimi) oculos in se ipso figat & aspiciat, an in seipso aliquod horũ flagitiorũ regnet, & hinc cognoscet, utrum mẽbrum sit Antichristi necne. Quod si membra eius uos esse comperitis, per uiscera misericordiæ Dei nostri uos oro, ut nunc, siquidem per tempus licet, uera pænitentia conuertamini, & cælestis capitis Iesu Christi membra efficaciamini, ut ita pleni gratia ad gloriã eius tendatis, ad quam nos perducat idem Iesus Mariæ filius, qui cum patre & Spiritu sancto uiuit & regnat in secula seculorum. Amen.

D

LAVS DEO.

